

**CEZA  
ADALET  
SİSTEMİ  
MEVZUATI**

**AĞUSTOS 2014**



**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI**

**Yayımlayan:**  
Uğur Yayın Üretim  
Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları

**Genel Müdür:**  
Lokman DURAK

**Dizgi:**  
Selma AYDIN TOTUŞ

**Kapak Tasarım:**  
Merve ÇAKIR

**Yayınevi Adresi:**  
Uğur Yayın Üretim  
EGS Business Park Blokları Yeşilköy Mah. Atatürk Cad.  
No: 12 B2 Blok K:2 D:133 Yeşilköy, Bakırköy / İstanbul  
Tel: (0212) 660 58 41 Faks: (0212) 660 58 42  
www.uguryayincilik.com.tr \*info@uguryayincilik.com.tr  
Ücretsiz Danışma Hattı: 0800 219 80 18

**Bahçeşehir Üniversitesi**  
Çırağan Cad. Osmanpaşa Mektebi Sk. No: 4–6  
Beşiktaş / İstanbul  
Tel: (0212) 381 05 60 Faks: (0212) 381 05 50  
www.bahcesehir.edu.tr. \*e-mail:info@bahcesehir.edu.tr.

**Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları No: 109**

**Basım Yeri:**  
Pasifik Ofset Ltd. Şti.  
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi  
A Blok Kat 2 34310 Haramidere / İSTANBUL  
Tel: (0212) 412 17 77 Sertifika No: 12077

**Basım Tarihi:**  
1. Basım Ağustos / 2014

**ISBN Numarası:** 978-605-5461-62-1

**Sertifika No:** 30584

Bu kitabın her hakkı saklıdır ve Uğur Yayın Üretim A.Ş.'ye aittir.  
Kısmen de olsa alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz. Metin ve sorular aynen veya değiştirilerek yayımlanamaz.

## SUNUŞ

Ceza Adalet Sistemi Mevzuatı adını verdiğimiz derleme en son Haziran 2013 tarihinde yayınlanmıştı. Son güncellenenin yapıldığı bu tarihten sonra gerek Ceza Kanununda ve gerekse Ceza hukukunu ilgilendiren hemen hemen diğer tüm mevzuatta önemli değişiklikler oldu. Geçtiğimiz yıl içerisinde yaşanan siyasi olayların bir çoğu ceza hukuku değişikliği olarak mevzuata yansdı. Bu nedenle Temmuz 2014 itibariyle yeni bası yapılması ihtiyaı doğdu. Yasal değişikliklerin durmayacağı ve önemli siyasal gelişmelerle birlikte temel sistem değişikliğine varacak şekilde yeni ve büyük yapılanmalar arifesinde olduğumuzu öngörmekle birlikte, bu anı yansıtan mevzuatı tekrar derledik.

Haziran 2013 baskısının ardından gerçekleşen mevzuat değişikliklerini izlediğimizde aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır:

### **Hakim bağımsızlığı ile ilgili değişiklikler**

2014–6524 sayılı Kanun 17 Aralık 2013 tarihli gelişmelerden sonra 27.2.2014 tarihinde yürürlüğe girdi ve 6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklikler yaptı. Yapılan bu değişikliklerin bir kısmı Anayasa Mahkemesi'nin 10.4.2014 tarih ve E.2014/81 sayılı kararı ile iptal edildiği için, kanunkoyucu 28.6.2014 tarihli 6545 sayılı Kanun ile, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 29, 36 ve 38. maddelerini tekrar değiştirdi. Yapılan değişikliklerden bazıları şunlardır:

Genel Kurul'un sahip olduğu Teftiş Kurulu'nda görev yapacak olan başkan ve başkan yardımcılarını atama yetkisi Başkan'a yani Adalet Bakanı'na verildi.

Genel Kurulun, gösterilen esaslara göre üyelerin hangi dairede asıl ve tamamlayıcı ye olarak görev yapacağına, seçimle karar vereceğine ilişkin görevi de Başkan'a verildi.

Kurulun seçimle gelen üyelerinin disiplin suçu oluşturan eylemleri sebebiyle haklarında yürütülecek disiplin soruşturması ve kovuşturmasının Genel Kurul tarafından yapılacağı belirtilmekte iken bu yetki de Başkana verildi.

Anayasa Mahkemesi, 10.4.2014 tarihli kararı ile bu değişikliklerin tümünü iptal etti. Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçeleri temel olarak Anayasa'nın 159'uncu maddesine aykırılık, Başkan'ın HSYK yelerinden

biri olup onu diğer üyelere ayıran tek özelliğın Kurul'un yönetimi ve temsili yetkisine sahip olmak olduğunu, bunun dışında bunun dışında diğer üyelere karşı bir üstünlüğü bulunmadığını ve getirilen yetkilerin bu nedenlerle uygun olmadığı ve ayrıca yargı bağımsızlığının esas olması ilkesidir.

Kanunkoyucu daha sonra aşağıda belirtilecek olan Haziran ayında yürürlüğe giren 2014-6545 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile maddelerin Resmi Gazete'de yayımlanan ilk haline dönüş yaptı.

### **Özel hayatın gizli alanının korunması ile ilgili değişiklikler**

2014-6526 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar bölümünde değişiklik yapılarak kişisel verilere ilişkin suçların cezaları arttırıldı.

### **Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan değişiklikler**

2014-6526 sayılı Kanun Ceza Muhakemesi Kanunu'nda önemli değişiklikler yaptı.

Gözaltına alma için somut delil koşulu getirildi; bundan böyle yakalanmaların tutuklamaya dönüşebilmesi için aranan somut delil gözaltı kararı verilmesi için de bulunması gereken bir şart olarak ortaya çıktı.

Somut delil, tutuklama kararı verilebilmesi için (100/1'e eklendi), şüpheli veya sanıkla ilgili arama kararı verilebilmesi, taşınmazlara hak ve alacaklara elkonulması, iletişimin tespiti dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla izleme, bilgisayarlar da arama ve el koyma için öngörüldü. Böylece hakimın koruma tedbiri kararı verebilmesi için, soruşturma makamlarının önceden delil elde etmiş olması koşulu getirildi.

Yol tutuklaması olarak adlandırılan uygulamaya son verildi. Yakalanan kişinin en geç 24 saat içinde yetkili hakim veya mahkeme huzuruna çıkarılamaması durumunda sesli ve görüntülü iletişim sisteminin (SEGBİS) kullanılması suretiyle ifadesinin alınması veya sorgusunun yapılması kabul edildi.

İletişimin denetlenmesi bahsinde sayılan katalog suçlarda değişiklik yapılması suretiyle TCK 220 (suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu) bu kapsamdan çıkarıldı, nitelikli hırsızlık ve yağma suçları katalog kapsamına alındı. Talepte bulunurken iletişim aracının sahibi veya kullanıcısının kimliğini gösteren belgenin talebe eklenmesi şartı getirildi. Karar verme göre-

vi, ağır ceza mahkemesine verildi ve kararda oybirliği koşulu öngörüldü (CMK 135).

Müdafinin dosyayı incelemesinde engel oluşturabilen kısıtlama kararları tamamen ortadan kaldırıldı, ancak kısa bir süre sonra meclise sevk edilen torba yasa içerisinde bunun tekrar geri getirilmesi gündeme geldi. Sadece bu örnek yapılan yasal değişikliklerin nasıl özensizce ve sonuçları öngörülmeden hazırlandığını ve gerçekleştirildiğini göstermek açısından dikkate şayandır.

### **Türk Ceza Kanunu’nda yapılan değişiklikler**

2014–6529 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda değişiklik yapılmış, 112’nci madde başlığı ile birlikte değiştirilerek “eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi”; 113’üncü madde başlığı ile birlikte değiştirilerek “kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi”; 122’nci madde başlığı ile birlikte değiştirilerek “nefret ve ayrımcılık” suçları ihdas edilmiş; 115’inci maddede düzenlenen inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme suçunda değişiklik yapılmıştır. Ayrıca “şapka ve Türk harfleri” başlıklı 222’nci madde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kadar sık ve önemli değişiklikler yapılması uygulamaları şaşırtmaktadır. Nitekim Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nun aşağıda tekrar değinilecek olan Temmuz 2014 tarihli 2014/2 sayılı kararında, 6545 sayılı Kanunla Yargıtay Kanunu’na eklenen Geçici Madde 13’ün (b) bendi uyarınca Yargıtay daireleri arasında iş bölümü yeniden belirlenirken 9. Ceza Dairesi’nin görevleri arasında yürürlükten kaldırılan TCK 222 ve 5. Ceza Dairesi’nin görevleri arasında TCK 263’e de yer verilmiştir.

### **İstihbarat Hukuku ile ilgili değişiklikler**

2014–6532 sayılı Kanun ile 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu’nda oldukça fazla ve tartışmalı değişiklik yapıldı. MİT’in görevleri arasına Bakanlar Kurulu tarafından verilen görevleri yerine getirmek, çağdaş istihbarat usullerini takip edip uygun olanları almak, teknik istihbarat ve insan istihbaratı yaparak elde edilen verilerin kaydedilmesi, analiz edilip gerekli kuruluşlara ulaştırılması eklendi. Yetkileri arasına, yurtdışında veya yabancılar tarafından gerçekleştirilen iletişimin, ankesörlü telefon iletişiminin, MİT mensuplarının, eski mensupların ve mensup olmak için başvuranların iletişiminin denetlenebileceği eklendi. Madalya verilmesi, silah taşınması, MİT mensupları ve aile birey-

lerine ilişkin düzenlemeler yapıldı. MİT'in görev ve faaliyetine ilişkin bir konu olduğu tespit edildiğinde adli yönden herhangi bir işlem yapılamayacağı veya koruma tedbiri uygulanamayacağı kabul edildi. MİT görev ve faaliyetlerine ilişkin gizliliğin sağlanabilmesi için ceza hükümlerinde arttırmaya gidildi. Ek Madde 2 ile TBMM bünyesinde Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu kuruldu. Temmuz 2014 itibariyle yapılan resmi makamlar tarafından Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın (TİB) kaldırılarak bütün istihbari ve adli amaçlı iletişim denetlemelerinin Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesinde birleştirileceği açıklanmaktadır.

### **Haziran 2014'de yapılan değişiklikler**

2014-6545 sayılı Kanun ile Türk Ceza Kanunu'nda geri verme hususuna ilişkin değişiklik yapılmakla birlikte, esas önemli değişiklik cinsel suçlar ve uyuşturucu suçlarına ilişkin oldu. Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz suçlarında tanımlar ile suç teşkil eden fiillerde değişiklik ve öngörülen cezalarda arttırım yoluna gidildi. Nitelikli hırsızlık ve nitelikli yağma suçlarında da değişiklik yapıldı. Ayrıca, uyuşturucu suçlarında da (TCK 188, 190 ve 191) cezaların arttırılması şeklinde değişiklik yapıldı.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat, istinaf ve temyiz hükümlerinde değişiklik yapıldı, kanun genelinde "sulh ceza mahkemesi" ibareleri "sulh ceza hakimliği" olacak şekilde hükümler değiştirildi. 2014-6545 sayılı Kanun ile getirilen yeniliklerden belki de en önemlisi 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'da yapılan değişiklik ile sulh ceza mahkemelerinin kaldırılarak, sulh ceza hakimliklerinin kurulmasıdır. Bu hakimlikler, soruşturma evresinde hakim tarafından verilmesi gereken kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla kuruldu. Buna bağlı olarak asliye ceza mahkemelerinin görevi bahsi de değiştirildi.

2014-6545 sayılı Kanun ayrıca 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nda da değişiklik yaptı. Kanunun 10'uncu maddesinde düzenlenen Birinci Başkanlık Kurulu'nun oluşumuna ilişkin sayılar değiştirildi. "Dairelerin görevleri" başlıklı 14'üncü maddeye ek yapılarak; dairelerin, hukuk veya ceza dairesi olarak Yargıtay Büyük Genel Kurul'u tarafından belirleneceği ifade edildi. Bu hüküm doğrultusunda ve Geçici Madde 13'te belirtilen sürelerle uygun olarak, 20 Temmuz 2014 tarih ve 29066 sayılı Resmi Gazete'de

yayımlanan 2014/2 sayılı Yargıtay Büyük Genel Kurul Kararı ile, hukuk ve ceza daireleri arasında işbölümü yapıldı. 2797 sayılı Kanunda ayrıca Başbakanlar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilinin niteliklerine ilişkin maddede değişiklik yapılmak suretiyle, üyelerin bu görevlere seçilebilmesi için gereken sürelerde arttırıma gidildi. Genel Sekreterin seçimi ve görev süresini düzenleyen 30/A maddesi kanuna eklendi.

### **Türkiye’de Uygulanan ve Olması Gereken Tutuklama anket çalışması**

Mevzuata ilişkin sıkça değişiklik yaşanması karşısında bir de bunların uygulamaya ne şekilde yansdığı önem kazanmaktadır. 2013 yılında tarafımızdan “Türkiye’de Uygulanan ve Olması Gereken Tutuklama” isimli anket çalışması yapıldı. İstanbul, İstanbul Anadolu ve Bakırköy Adliyelerinden alınan, içinde tutuklama kararı olan ve kesinleşen 737 hüküm incelendi. Bu çalışmada elde edilen en çarpıcı sonuç, gereksizlik sorunudur. Gerek Cumhuriyet savcılarının tutuklama istemlerinde, gerek hakim veya mahkeme tarafından verilen tutuklama kararlarında ve gerekse bu kararlara müdafiler tarafından yapılan itirazlarda genellikle gerekçe gösterilmediği belirlendi. Hakim kararlarında genellikle kanunda yazılı soyut ifadelerin tekrarı ile yetinildiği, olaya ilişkin somut gerekçelere yer verilmediği özellikle dikkati çekti. Oysa yukarıda bahsedildiği üzere CMK’da yapılan değişikliklerde sıkça “somut delil” vurgusu yapılmıştır. Bununla birlikte adliyelerdeki iş yükü fazlalığı, zorunlu müdafilik sisteminde yaşanan aksaklıklar ve kimi zaman kanunun yanlış yorumlanması sonucu haksız uygulamaların söz konusu olabildiği görülmektedir. Sadece kanunların değiştirilmesi suretiyle adil yargılanma hakkının tesis edilemeyeceği artık anlaşılmıştır.

Arzulanan durum, tüm bu sorunların ortadan kaldırılarak hukukun en etkin şekilde işletilebilmesini sağlamak, gündemdeki olaylara göre şekillenen ve sıkça yaşanan kanun değişikliklerinin önüne geçebilmek, kanuna, hukuka ve adalete olan inancı her zaman canlı tutabilmektir.

Ceza Adalet Sistemi Mevzuatı’nın üç ciltlik yeni basısı hazırlanırken doktora öğrencimiz Av. Ayşe Özge Atalay, değişen mevzuatı yakından takip etti ve gereken yerlerde maddeleri tek tek değiştirdi. Bu değişiklikleri Başbakanlık tarafından yayınlanan mevzuat bilgi bankasındaki metinlerle karşılaştırdı. Böylece güvenilebilir ve sağlam bir metin ortaya çıktı. Akademik hayatta başarılı olacağını gösteren bu çalışmalarından dolayı Av.

Ayşe Özge Atalay'a teşekkür ediyoruz. Selma Aydın Totuş ise defalarca değişen metinleri büyük bir gayret ve titizlikle düzenledi, şekil açısından bütün taleplerimizi yerine getirdi. Uğur Yayıncılık Genel Müdürü Hande Alpay her zamanki güleryüzü ile yayınımızı koordine etti ve destekledi. Bahçeşehir Üniversitesi Rektörlüğü de bu kitabın üniversite yayınları arasında devamını sağlayan kararı verdi. Üniversitemize ve Uğur Yayınlarına da teşekkür ediyoruz.

22 Temmuz 2014

Prof. Dr. Feridun YENİSEY

Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU



Numaralar, Kanunların sıra numarasını göstermektedir.  
Ayrıca sayfa numarası verilmemiştir.

## İÇİNDEKİLER

- 1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 2 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- 3 AYM Kuruluş ve Yargılama Kanunu (İlgili Hükümler)
- 4 AYM İçtüzüğü
- 5 Türk Ceza Kanunu
- 6 Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
- 7 Kabahatler Kanunu
- 8 Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
- 9 Yolsuzluğa Karşı Temel Hukuk Sözleşmesi
- 10 Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi
- 11 Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesine Ek Protokol
- 12 Basın Kanunu
- 13 İnternet Kanunu
- 14 Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi
- 15 Terörle Mücadele Kanunu
- 16 Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun
- 17 Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
- 18 Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanması Yönetmeliği
- 19 Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun
- 20 Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği
- 21 Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
- 22 Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik
- 23 Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği

- 24 Ceza Muhakemesi Kanunu
- 25 Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Temyize İlişkin Hükümleri
- 26 Ceza Muhakemesi Kanunu Yürürlük Kanunu
- 27 Arama Yönetmeliği
- 28 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği
- 29 Tanık Koruma Kanunu
- 30 Tanık Koruma Yönetmeliği
- 31 İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2007
- 32 İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005
- 33 Yazı İşleri Yönetmeliği
- 34 Uzlaştırma Yönetmeliği
- 35 Beden Muayenesi Yönetmeliği
- 36 Suç Eşyası Yönetmeliği
- 37 Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu
- 38 Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
- 39 Jandarma Kanunu
- 40 Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu
- 41 Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu
- 42 Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği
- 43 Adli Kolluk Yönetmeliği–Danıştay Kararı
- 44 Kimlik Bildirme Kanunu
- 45 Kimlik Bildirme Yönetmeliği

- 46 Çocuk Koruma Kanunu
- 47 Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- 48 Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik
- 49 Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü / Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği
- 50 Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun
- 51 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
- 52 Ailenin Korunması Kanunu Uygulaması Yönetmeliği
- 53 Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun
- 54 Adli Sicil Kanunu
- 55 Adli Sicil Yönetmeliği
- 56 Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik
- 57 Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
- 58 Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik
- 59 Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik
- 60 Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği
- 61 Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik
- 62 Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanun
- 63 Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği



# (1) TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

**Kanun Numarası** : 2709  
**Kabul Tarihi** : 18/10/1982  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 9/11/1982 **Sayı**: 17863 (Mükerrer)

## BAŞLANGIÇ

Türk Vatanı ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve onun inkılap ve ilkeleri doğrultusunda;

Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddi ve manevi mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde;

Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı;

Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı;

Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;

Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyet-

m.1

**(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**

lerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;

FİKİR, İNANÇ VE KARARIYLA anlaşılacak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere.

TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye aşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur.

## **BİRİNCİ KISIM**

### **Genel Esaslar**

#### ***I. Devletin şekli***

**Madde 1–** Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

#### ***II. Cumhuriyetin nitelikleri***

**Madde 2–** Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

#### ***III. Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti***

**Madde 3–** Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Milli marşı “İstiklal Marşı”dır.

Başkenti Ankara’dır.

#### ***IV. Değiştirilemeyecek hükümler***

**Madde 4–** Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

#### ***V. Devletin temel amaç ve görevleri***

**Madde 5–** Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak;

kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkele-riyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engel-leri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

### **VI. Egemenlik**

**Madde 6–** Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

### **VII. Yasama yetkisi**

**Madde 7–** Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.

### **VIII. Yürütme yetkisi ve görevi**

**Madde 8–** Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Ku-rulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

### **IX. Yargı yetkisi**

**Madde 9–** Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kul-lanılır.

### **X. Kanun önünde eşitlik**

**Madde 10–** Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra:7/5/2004–5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sa-hiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle:7/5/2010–5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesi-ne aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbir-ler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun ö-nünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

m.11

(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

***XI. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü***

**Madde 11-** Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

**İKİNCİ KISIM**  
**Temel Hak ve Ödevler**

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**Genel Hükümler**

***I. Temel hak ve hürriyetlerin niteliği***

**Madde 12-** Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

***II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması***

**Madde 13-** (Değişik:3/10/2001-4709/2 md.)

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

***III. Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması***

**Madde 14-** (Değişik:3/10/2001-4709/3 md.)

Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbiri, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.



Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

#### ***IV. Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması***

**Madde 15–** Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler (...) dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

#### ***V. Yabancıların durumu***

**Madde 16–** Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Kişinin Hakları ve Ödevleri**

#### ***I. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı***

**Madde 17–** Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...) meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

**II. Zorla çalıştırma yasağı**

**Madde 18–** Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz.

**III. Kişi hürriyeti ve güvenliği**

**Madde 19–** Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yatabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

(Değişik birinci cümle:3/10/2001–4709/4 md.) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

(Değişik:3/10/2001–4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik:3/10/2001–4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

#### **IV. Özel hayatın gizliliği ve korunması**

##### **A. Özel hayatın gizliliği**

**Madde 20–** Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. (Üçüncü cümle mülga:3/10/2001–4709/5 md.)

(Değişik:3/10/2001–4709/5 md.) Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/2 md.) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

##### **B. Konut dokunulmazlığı**

**Madde 21–** (Değişik:3/10/2001–4709/6 md.) Kimsenin konutuna doku-

nulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

### C. Haberleşme hürriyeti

**Madde 22–** (Değişik:3/10/2001–4709/7 md.)

Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

### V. Yerleşme ve seyahat hürriyeti

**Madde 23–** Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

(Değişik fıkra:7/5/2010–5982/3 md.) Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

### VI. Din ve vicdan hürriyeti

**Madde 24–** Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve

törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuzsağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

#### **VII. Düşünce ve kanaat hürriyeti**

**Madde 25–** Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

#### **VIII. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti**

**Madde 26–** Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, (Ek ibare:3/10/2001–4709/9 md.) millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sınırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

(Mülga:3/10/2001–4709/9 md.)

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

(Ek:3/10/2001–4709/9 md.) Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

### ***IX. Bilim ve sanat hürriyeti***

**Madde 27–** Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.

Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir.

### ***X. Basın ve yayımla ilgili hükümler***

#### **A. Basın hürriyeti**

**Madde 28–** Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

(Mülga ikinci fıkra:3/10/2001–4709/10 md.)

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastırınlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hakim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenebilir. Dağıtımı önleyen yetkili merci, bu kararını en geç yirmidört saat içinde yetkili hakime bildirir. Yetkili hakim bu kararı en geç kırksekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımı önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hakim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Sürelili veya süresiz yayınlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hakim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğinin, kamu düzeninin, genel ahlakın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararını en geç yirmidört saat içinde yetkili hakime bildirir; hakim bu kararı en geç

kırkseviz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Sürelî veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanır.

Türkiye’de yayımlanan sürelî yayınlar, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlaka aykırı yayımlardan mahkum olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan sürelî yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayın yasaktır; bunlar hakim kararıyla toplatılır.

### **B. Sürelî ve süresiz yayın hakkı**

**Madde 29–** Sürelî veya süresiz yayın önceden izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Sürelî yayın çıkarabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tesbiti halinde yetkili merci, yayının durdurulması için mahkemeye başvurur.

Sürelî yayınların çıkarılması, yayım şartları, mali kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili esaslar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırıcı siyaset, ekonomik, mali ve teknik şartlar koyamaz.

Sürelî yayınlar, Devletin ve diğer kamu tüzelkişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkanlarından eşitlik esasına göre yararlanır.

### **C. Basın araçlarının korunması**

**Madde 30–** (Değişik:7/5/2004–5170/4 md.)

Kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz.

### **D. Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı**

**Madde 31–** Kişiler ve siyasi partiler, kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme ve yayım araçlarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu yararlanmanın şartları ve usulleri kanunla düzenlenir.

(Değişik:3/10/2001–4709/11 md.) Kanun, millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz.

**E. Düzeltme ve cevap hakkı**

**Madde 32–** Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hakim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir.

**XI. Toplantı hak ve hürriyetleri****A. Dernek kurma hürriyeti**

**Madde 33–** (Değişik:3/10/2001–4709/12 md.)

Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

**B. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı**

**Madde 34–** (Değişik:3/10/2001–4709/13 md.)

Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.



## **XII. Mülkiyet hakkı**

**Madde 35–** Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.  
Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.  
Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

## **XIII. Hakların korunması ile ilgili hükümler**

### **A. Hak arama hürriyeti**

**Madde 36–** Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

### **B. Kanuni hakim güvencesi**

**Madde 37–** Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.

### **C. Suç ve cezalara ilişkin esaslar**

**Madde 38–** Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılmaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

(Ek:3/10/2001–4709/15 md.) Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

(Ek:3/10/2001–4709/15 md.) Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

(Ek:3/10/2001–4709/15 md; Mülga:7/5/2004–5170/5 md.)

(Değişik onuncu fıkra:7/5/2004–5170/5 md.) Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

m.39

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

(Değişik son fıkra:7/5/2004–5170/5 md.) Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.

**XIV. İspat hakkı**

**Madde 39–** Kamu görev ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret davalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkına sahiptir. Bunun dışındaki hallerde ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikayetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.

**XV. Temel hak ve hürriyetlerin korunması**

**Madde 40–** Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek:3/10/2001–4709/16 md) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

**I. Ailenin korunması ve çocuk hakları**

**Madde 41–** Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

## II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

**Madde 42–** Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra:9/2/2008–5735/2 md.; İptal:Anayasa Mahkemesi'nin 5/6/2008 tarihli ve E.:2008/16, K.:2008/116 sayılı Kararı ile)

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası anlaşma hükümleri saklıdır.

## III. Kamu yararı

### A. Kıyılardan yararlanma

**Madde 43–** Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir.

### B. Toprak mülkiyeti

**Madde 44–** Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve

m.45

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

çeşitlerine göre toprağın genişliğini tesbit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğerk toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybı halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

**C. Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması**

**Madde 45–** Devlet, tarım arazileri ile çayır ve mer’aların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğerk girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.

**D. Kamulaştırma**

**Madde 46–** (Değişik:3/10/2001–4709/18 md)

Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiğı hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceğı bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.

**E. Devletleştirme ve Özelleştirme**

**Madde 47–** Kamu hizmeti niteliğı taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir.

Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir.

(Ek:13/8/1999–4446/1 md.) Devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

(Ek:13/8/1999–4446/1 md.) Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırabileceği veya devredebileceği kanunla belirlenir.

#### **IV. Çalışma ve sözleşme hürriyeti**

**Madde 48–** Herkes,dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

#### **V. Çalışma ile ilgili hükümler**

##### **A. Çalışma hakkı ve ödevi**

**Madde 49–** Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

(Değişik:3/10/2001–4709/19 md.) Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

(Mülga:3/10/2001–4709/19 md.)

##### **B. Çalışma şartları ve dinlenme hakkı**

**Madde 50–** Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Dinlenmek, çalışanların hakkıdır.

Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir.

##### **C. Sendika kurma hakkı**

**Madde 51–** (Değişik:3/10/2001–4709/20 md.)

Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin al-

maksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

(Mülga dördüncü fıkra:7/5/2010–5982/5 md.)

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

#### **D. Sendikal faaliyet**

**Madde 52–** (Mülga:23/7/1995–4121/3 md.)

#### **VI. Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt**

##### **A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı**

**Madde 53–** İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.

(Ek:23/7/1995-4121/4 md.; Mülga üçüncü fıkra:7/5/2010–5982/6 md.)

(Mülga dördüncü fıkra:7/5/2010–5982/6 md.)

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/6 md.) Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/6 md.) Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir. Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/6 md.) Toplu sözleşme hakkının kapsamı, istisnaları, toplu sözleşmeden yararlanacaklar, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar kanunla düzenlenir.

## B. Grev hakkı ve lokavt

**Madde 54–** Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ve işverenin lokavta başvurmasının usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.

Grev hakkı ve lokavt iyiniyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve milli serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz.

(Mülga üçüncü fıkra:7/5/2010–5982/7 md.)

Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir.

Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda ertelenenin sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür. Uyuşmazlığın her safhasında taraflar da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurulabilir. Yüksek Hakem Kurulunun kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir.

Yüksek hakem kurulunun kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir.

(Mülga yedinci fıkra:7/5/2010–5982/7 md.)

Greve katılmayanların işyerinde çalışmalarını, greve katılanlar tarafından hiç bir şekilde engellenemez.

## VII. Ücrette adalet sağlanması

**Madde 55–** Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

(Değişik:3/10/2001–4709/21 md.) Asgarî ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da gözönünde bulundurulur.

## VIII. Sağlık, çevre ve konut

### A. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması

**Madde 56–** Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

m.57

**(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

**B. Konut hakkı**

**Madde 57**– Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.

**IX. Gençlik ve spor**

**A. Gençliğin korunması**

**Madde 58**– Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

**B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim**

**Madde 59**– Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyu korur.

(Ek fıkra:17/3/2011–6214/1 md.) Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.

**X. Sosyal güvenlik hakları**

**A. Sosyal güvenlik hakkı**

**Madde 60**– Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

**B. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler**

**Madde 61**– Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malî ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur, Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.



Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

### **C. Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları**

**Madde 62–** Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

### **XI. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması**

**Madde 63–** Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.

Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.

### **XII. Sanatın ve sanatçının korunması**

**Madde 64–** Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.

### **XIII. Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları**

**Madde 65–** (Değişik:3/10/2001–4709/22 md.)

Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Siyasi Haklar ve Ödevler**

#### **I. Türk vatandaşlığı**

**Madde 66–** Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür. Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. (Mülga cümle: 3/10/2001–4709/23 md.)

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

### **II. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları**

**Madde 67–** Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoymasına katılma hakkına sahiptir.

(Değişik:23/7/1995–4121/5 md.) Seçimler ve halkoyması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

(Değişik:23/7/1995–4121/5 md.) Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoymasına katılma haklarına sahiptir.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.

(Değişik:23/7/1995–4121/5 md.) Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, (Ek ibare:3/10/2001–4709/24 md.) taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutuk evlerinde (...) oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hakim in yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır.

(Değişik:23/7/1995–4121/5 md.) Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.

(Ek:3/10/2001–4709/24 md.) Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.

### **III. Siyasi partilerle ilgili hükümler**

#### **A. Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma**

**Madde 68–** (Değişik:23/7/1995–4121/6 md.)

Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir. Parti üyesi olabilmek için onsekiz yaşını doldurmuş olmak gerekir.

Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez.

Hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar.

Yüksek öğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasi partilerin merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına cevaz veremez ve parti üyesi yüksek öğretim elemanlarının yüksek öğretim kurumlarında uyacakları esasları belirler.

Yüksek öğretim öğrencilerinin siyasi partilere üye olabilmelerine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir

Siyasi partilere, Devlet, yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapar. Partilere yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esaslar kanunla düzenlenir.

### **B. Siyasi partilerin uyacakları esaslar**

**Madde 69-** (Değişik:23/7/1995-4121/7 md.)

Siyasi partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir.

Siyasi partiler, ticari faaliyetlere girişemezler.

Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesince siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunda gösterilir. Anayasa Mahkemesi, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştaydan yardım sağlar. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir.

Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.

Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir.

Bir siyasi partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı-

rı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir. (Ek cümle:3/10/2001–4709/25 md.) Bir siyasî parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

(Ek:3/10/2001–4709/25 md.) Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

Temelli kapatılan bir parti bir başka ad altında kurulamaz.

Bir siyasî partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmi Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamazlar.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alan siyasî partiler temelli olarak kapatılır.

(Değişik:3/10/2001–4709/25 md.) Siyasî partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasî partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.

#### **IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı**

##### **A. Hizmete girme**

**Madde 70–** Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

##### **B. Mal bildirimini**

**Madde 71–** Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.

**V. Vatan hizmeti**

**Madde 72–** Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.

**VI. Vergi ödevi**

**Madde 73–** Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.

**VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı**

**Madde 74–** Vatandaşlar (Ek ibare:3/10/2001–4709/26 md.) ve karşılıklılık esaslı gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, (Ek ibare:3/10/2001–4709/26 md.) gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

(Mülga üçüncü fıkra:7/5/2010–5982/8 md.)

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/8 md.) Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/8 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/8 md.) Kamu Başdenetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/8 md.) Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu de-

m.75

(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

netçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

## ÜÇÜNCÜ KISIM Cumhuriyetin Temel Organları

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Yasama

##### *I. Türkiye Büyük Millet Meclisi*

###### **A. Kuruluşu**

**Madde 75-** (Değişik:23/7/1995-4121/8 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen beşyüzelli milletvekilinden oluşur.

###### **B. Milletvekili seçilme yeterliliği**

**Madde 76-** Yirmibeş yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, (Değişik ibare:27/12/2002-4777/1 md.) terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.

Hakimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ve Silahlı Kuvvetler mensupları, görevlerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler.

###### **C. Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçim dönemi**

**Madde 77-** Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimleri dört yılda bir yapılır.

Meclis, bu süre dolmadan seçimin yenilenmesine karar verebileceği gibi,

Anayasada belirtilen şartlar altında Cumhurbaşkanınca verilecek karara göre de seçimler yenilenir. Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesi-ne kadar sürer.

#### **D. Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimleri**

**Madde 78–** Savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkan görülmezse, Türkiye Büyük Millet Meclisi, seçimlerin bir yıl geriye bırakılmasına karar verebilir.

Geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa, erteleme kararındaki usule göre bu işlem tekrarlanabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliklerinde boşalma olması halinde, ara seçime gidilir. Ara seçim, her seçim döneminde bir defa yapılır ve genel seçimden otuz ay geçmedikçe ara seçime gidilemez. Ancak, boşalan üyeliklerin sayısı, üye tamsayısının yüzde beşini bulduğu hallerde, ara seçimlerinin üç ay içinde yapılmasına karar verilir.

Genel seçimlere bir yıl kala, ara seçimi yapılamaz.

(Ek:27/12/2002–4777/2 md.) Yukarıda yazılı hallerden ayrı olarak, bir ilin veya seçim çevresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalmaması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü ara seçim yapılır. Bu fıkra gereği yapılacak seçimlerde Anayasanın 127 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanmaz.

#### **E. Seçimlerin genel yönetim ve denetimi**

**Madde 79–** Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.

Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.

Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

Yüksek Seçim Kurulu yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler, salt

çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir başkan ve bir başkanvekili seçerler.

Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştaydan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile ikişer yedek üye ayrılır. Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve Başkanvekili ad çekmeye girmezler.

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulması, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi, işlemlerinin genel yönetimi ve denetimi de milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre olur.

## F. Üyelikle ilgili hükümler

### 1. Milletin temsili

**Madde 80–** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, seçildikleri bölgeden veya kendilerini seçenleri değil, bütün Milleti temsil ederler.

### 2. Andîçme

**Madde 81–** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde andîçerler:

“Devletin varlığı ve bağımsızlığını vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve laik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkıplalarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andîçerim”.

### 3. Üyelikle bağdaşmayan işler

**Madde 82–** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda; Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve Devlettten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar, vekili olamazlar, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemezler, temsilcilik ve hakemlik yapamazlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, yürütme organının teklif, inha, atama veya onamasına bağlı resmi veya özel herhangi bir işle görevlendirilemezler. Bir üyenin belli konuda ve altı ayı aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca verilecek geçici bir görevi kabul etmesi, Meclisin kararına bağlıdır.



Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmayan diğer görev ve işler kanunla düzenlenir.

#### 4. Yasama dokunulmazlığı

**Madde 83–** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak, bu halde yetkili makam durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi hakkında, seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, Meclisin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki siyasi parti gruplarınca, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

#### 5. Milletvekilliğinin düşmesi

**Madde 84–** (Değişik:23/7/1995–4121/9 md.)

İstifa eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesi, istifanın geçerli olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanınca tespit edildikten sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca kararlaştırılır.

Milletvekilliğinin kesin hüküm giyme veya kısıtlanma halinde düşmesi, bu husustaki kesin mahkeme kararının Genel Kurula bildirilmesiyle olur.

82 nci maddeye göre milletvekilliğiyle bağdaşmayan bir görev veya hizmeti sürdürmekte ısrar eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, yetkili komisyonun bu durumu tespit eden raporu üzerine Genel Kurul gizli oyla karar verir.

Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içerisinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, durumun Meclis Başkanlık Divanınca tespit edilmesi üzerine, Genel Kurulca üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir.

(Mülga son fıkra:7/5/2010–5982/9 md.)

### 6. İptal istemi

**Madde 85–** (Değişik:23/7/1995–4121/10 md.)

Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine 84 üncü maddenin birinci, üçüncü veya dördüncü fıkralarına göre karar verilmiş olması hallerinde, Meclis Genel Kurulu kararının alındığı tarihten başlayarak yedi gün içerisinde ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekili, kararın, Anayasaya, kanuna veya İçtüzüğe aykırılığı iddiasıyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Anayasa Mahkemesi, iptal istemini onbeş gün içerisinde kesin karara bağlar.

### 7. Ödenek ve yolluklar

**Madde 86–** (Değişik birinci cümle:21/11/2001–4720/1 md) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir. Ödenegin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı, yolluk da ödenek miktarının yarısını aşamaz. (Ek ibare: 21/11/2001–4720/1 md) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile bunların emeklileri T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler ve üyeliği sona erenlerin istekleri halinde ilgileri devam eder.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine ödenecek ödenek ve yolluklar, kendilerine T.C.Emekli Sandığı tarafından bağlanan emekli aylığı ve benzeri ödemelerin kesilmesini gerektirmez.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.

## II. Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri

### A. Genel olarak

**Madde 87–** Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek; milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, (...) (Ek ibare: 3/10/2001–4709/28 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilanına (...) karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde ön görülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.

### B. Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi

**Madde 88–** Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarısı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları içtüzükle düzenlenir.

### C. Kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması

**Madde 89-** Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisince Kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar.

Yayımlanmasını (Ek ibare:3/10/2001-4709/29 md.) kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. (Ek cümle:3/10/2001-4709/29 md.) Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir. Bütçe kanunları bu hükme tabi değildir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanını değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır.

### D. Milletlerarası anlaşmaları uygun bulma

**Madde 90-** Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak anlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan anlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu anlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir anlaşmaya dayanan uygulama anlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari anlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğuyoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren anlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü anlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mah-

m.91

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

kemesine başvurulamaz. (Ek cümle:7/5/2004–5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

**E. Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verme**

**Madde 91–** Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir. Ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.

Yetki kanunu, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve süresi içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılamayacağını gösterir.

Bakanlar Kurulunun istifası, düşürülmesi veya yasama döneminin bitmesi, belli süre için verilmiş olan yetkinin sona ermesine sebep olmaz.

Kanun hükmünde kararnamenin, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından süre bitiminden önce onaylanması sırasında, yetkinin son bulunduğu veya süre bitimine kadar devam ettiği de belirtilir.

Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde, Cumhurbaşkanının Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun kanun hükmünde kararname çıkarmasına ilişkin hükümler saklıdır.

Kanun hükmünde kararnameler, Resmi Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girerler. Ancak, kararnamede yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih de gösterilebilir.

Kararnameler, Resmi Gazetede yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Yetki kanunları ve bunlara dayanan kanun hükmünde kararnameler, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedilikle görüşülür.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararnameler bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararnamelerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmi Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

**F. Savaş hali ilanı ve silahlı kuvvet kullanılmasına izin verme**

**Madde 92–** Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hali

ilanına ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmaların veya milletlerarası nezaket kurallarının gerektirdiği haller dışında, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhal karar verilmesinin kaçınılmaz olması halinde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir.

### **III. Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleri ile ilgili hükümler**

#### **A. Toplanma ve tatil**

**Madde 93-** (Değişik birinci fıkra:23/7/1995-4121/11 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi, her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

Meclis, bir yasama yılında en çok üç ay tatil yapabilir; ara verme veya tatil sırasında, doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Cumhurbaşkanınca toplantıya çağrılır.

Meclis Başkanı da doğrudan doğruya veya üyelerin beşte birinin yazılı istemi üzerine, Meclisi toplantıya çağırır.

Ara verme veya tatil sırasında toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisinde, öncelikle bu toplantıyı gerektiren konu görüşülmeden ara verme veya tatile devam edilemez.

#### **B. Başkanlık Divanı**

**Madde 94-** Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanı, Meclis üyeleri arasından seçilen Meclis Başkanı, Başkanvekilleri, Katip üyeler ve İdare Amirlerinden oluşur.

Başkanlık Divanı, Meclisteki siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur. Siyasi parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. (Değişik ikinci cümle:7/5/2010-5982/10 md.) İlk seçilenlerin görev süresi iki yıldır, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi ise o yasama döneminin sonuna kadar devam eder.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde, Başkanlık Divanına bildirilir, Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy

alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi, aday gösterme süresinin bitiminden itibaren, beş gün içinde tamamlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekillerinin Katip Üyelerinin ve İdare Amirlerinin adedi, seçim nisabı, oylama sayısı ve usulleri, Meclis İçtüzüğünde belirlenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar.

### C. İçtüzük siyasi parti grupları ve kolluk işleri

**Madde 95–** Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını, kendi yaptığı içtüzük hükümlerine göre yürütür.

İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi parti grupları, en az yirmi üyeden meydana gelir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri Meclis Başkanlığı eliyle düzenlenir ve yürütülür. Emniyet ve diğer kolluk hizmetleri için yeteri kadar kuvvet ilgili makamlarca Meclis Başkanlığına tahsis edilir.

### D. Toplantı ve karar yeter sayısı

**Madde 96–** (Değişik birinci fıkra:31/5/2007–5678/3 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

Bakanlar Kurulu üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin katılmadıkları oturumlarında, kendileri yerine oy kullanmak üzere bir bakana yetki ve rebilirler. Ancak bir bakan kendi oyu ile birlikte en çok iki oy kullanabilir.

### E. Görüşmelerin açıklığı ve yayımlanması

**Madde 97–** Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundaki görüşmeler açıktır ve tutanak dergisinde tam olarak yayımlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük hükümlerine göre kapalı oturumlar yapabilir, bu oturumlardaki görüşmelerin yayımı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararına bağlıdır.

Meclisteki açık görüşmelerin, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başkaca bir karar alınmadıkça, her türlü vasıta ile yayımı serbesttir.

#### **IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları**

##### **A. Genel olarak**

**Madde 98–** Türkiye Büyük Millet Meclisi soru, Meclis araştırması, genel görüşme, gensoru ve Meclis soruşturması yollarıyla denetleme yetkisini kullanır.

Soru, Bakanlar Kurulu adına, sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Başbakan veya bakanlardan bilgi istemektir.

Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

Soru, Meclis araştırması ve genel görüşme ile ilgili önergelerin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile cevaplandırılma, görüşme ve araştırma yöntemleri Meclis İktüzüğü ile düzenlenir.

##### **B. Gensoru**

**Madde 99–** Gensoru önergesi, bir siyasi parti grubu adına veya enaz yirmi milletvekilinin imzasıyla verilir.

Gensoru önergesi, verilişinden sonraki üç gün içinde bastırılarak üyelere dağıtılır; dağıtılmasından itibaren on gün içinde gündeme alınıp alınmayacağı görüşülür. Bu görüşmede, ancak önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir bakan konuşabilir.

Gündeme alma kararıyla birlikte, gensorunun görüşülme günü de belli edilir; ancak gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararının verildiği tarihten başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Gensoru görüşmeleri sırasında üyelerin veya grupların verecekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulunun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır.

Bakanlar Kurulunun veya bir bakanın düşürülebilmesi, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla olur; oylamada yalnız güvensizlik oyları sayılır.

Meclis çalışmalarının dengeli olarak yürütülmesi amacına ve yukardaki ilkelere uygun olmak kaydıyla gensoru ile ilgili diğer hususlar İktüzükle belirlenir.

**C. Meclis soruşturması**

**Madde 100**– Başbakan veya bakanlar hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az onda birinin vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir. Meclis, bu istemi en geç bir ay içinde görüşür ve (Ek ibare:3/10/2001–4709/31 md.) gizli oyla karara bağlar.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclise sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. (Ek cümle:3/10/2001–4709/31 md.) Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

(Değişik:3/10/2001–4709/31 md.) Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımdan itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır.

Meclisteki siyasi parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Yürütme

#### 1. Cumhurbaşkanı

##### A. Nitelikleri ve tarafsızlığı

**Madde 101**– (Değişik:31/5/2007–5678/4 md.)

Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir.

Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri içinden veya Meclis dışından aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçer-



li oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebilir.

Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.

### B. Seçimi

**Madde 102–** (Değişik:31/5/2007–5678/5 md.)

Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Cumhurbaşkanının görevi devam eder.

Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin usûl ve esaslar kanunla düzenlenir.

### C. Andîçmesi

**Madde 103–** Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki şekilde andîçer:

“Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andîçerim.”

**D. Görev ve yetkileri**

**Madde 104–** Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir.

Bu amaçlarla Anayasanın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak yapacağı görev ve kullanacağı yetkiler şunlardır:

## a) Yasama ile ilgili olanlar:

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak,

Türkiye Büyük Millet Meclisini gerektiğinde toplantıya çağırarak,

Kanunları yayımlamak,

Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek,

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halk oyuyla sunmak,

Kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün, tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar vermek,

## b) Yürütme alanına ilişkin olanlar:

Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek,

Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve görevlerine son vermek,

Gerekli gördüğü hallerde Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek veya Bakanlar Kurulunu başkanlığı altında toplantıya çağırarak,

Yabancı devletlere Türk Devletinin temsilcilerini göndermek, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek,

Milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil etmek,

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek,

Genelkurmay Başkanını atamak,

Milli Güvenlik Kurulunu toplantıya çağırarak,

Milli Güvenlik Kuruluna Başkanlık etmek,

Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilan etmek ve kanun hükmünde kararname çıkarmak,

Kararnameleri imzalamak,

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını

hafifletmek veya kaldırmak,

Devlet Denetleme Kurulunun üyelerini ve Başkanını atamak,

Devlet Denetleme Kuruluna inceleme, araştırma ve denetleme yaptırtmak,

Yükseköğretim Kurulu üyelerini seçmek,

Üniversite rektörlerini seçmek,

c) Yargı ile ilgili olanlar:

Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilini, Askeri Yargıtay üyelerini, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyelerini, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini seçmek.

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

### **E. Sorumluluk ve sorumsuzluk hali**

**Madde 105**– Cumhurbaşkanının, Anayasa ve diğer kanunlarda Başbakan ve ilgili bakanın imzalarına gerek olmaksızın tek başına yapabileceği belirtilen işlemleri dışındaki bütün kararları, Başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanır; bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakan sorumludur.

Cumhurbaşkanının resen imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine Anayasa Mahkemesi dahil, yargı mercilerine başvurulamaz.

Cumhurbaşkanı, vatana ihanetten dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az dörtte üçünün vereceği kararla suçlandırılır.

### **F. Cumhurbaşkanı vekillik etme**

**Madde 106**– Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, görevine dönmesine kadar, ölüm, çekilme veya başka bir sebeple Cumhurbaşkanlığı makamının boşalması halinde de yenisi seçilinceye kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik eder ve Cumhurbaşkanı adına yetkileri kullanır.

### **G. Cumhurbaşkanı Genel Sekreterliği**

**Madde 107**– Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin kuruluşu, teşkilat ve çalışma esasları, personel atama işlemleri Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenir.

### **H. Devlet Denetleme Kurulu**

**Madde 108**– İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde

m.109

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

Silahlı Kuvvetler ve yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun üyeleri ve üyeleri içinden Başkanı, kanunda belirlenen nitelikteki kişiler arasından, Cumhurbaşkanınca atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, kanunla düzenlenir.

## **II. Bakanlar Kurulu**

### **A. Kuruluş**

**Madde 109–** Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan kurulur.

Başbakan, Cumhurbaşkanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır.

Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanınca atanır; gerektiğinde Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca görevlerine son verilir.

### **B. Göreve başlama ve güvenoyu**

**Madde 110–** Bakanlar Kurulunun listesi tam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise toplantıya çağrılır.

Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur ve güvenoyuna başvurulur. Güvenoyu için görüşmeler, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra başlar ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra oylama yapılır.

### **C. Görev sırasında güvenoyu**

**Madde 111–** Başbakan, gerekli görürse, Bakanlar Kurulunda görüşükten sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinden güven isteyebilir.

Güven istemi, Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesinden bir tam gün geçmedikçe görüşülemez ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geç-

medikçe oya konulamaz.

Güven istemi, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğuyla reddedilebilir.

#### **D. Görev ve siyasi sorumluluk**

**Madde 112–** Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.

Her bakan, Başbakana karşı sorumlu olup ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur.

Başbakan, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlüdür.

Bakanlar Kurulu üyelerinden milletvekili olmayanlar; 81 inci maddede yazılı şekilde Millet Meclisi önünde andiçerler ve bakan sıfatını taşıdıkları sürece milletvekillerinin tabi oldukları kayıt ve şartlara uyarlar ve yasama dokunulmazlığına sahip bulunurlar. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri gibi ödenek ve yolluk alırlar.

#### **E. Bakanlıkların kurulması ve bakanlar**

**Madde 113–** Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilatı kanunla düzenlenir.

Açık olan bakanlıklarla izinli veya özürlü olan bir bakana, diğer bir bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir bakan birden fazlasına vekillik edemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı ile Yüce Divana verilen bir bakan bakanlıktan düşer. Başbakanın Yüce Divana sevki halinde hükümet istifa etmiş sayılır.

Herhangi bir sebeple boşalan bakanlığa en geç onbeş gün içinde atama yapılır.

#### **F. Seçimlerde geçici Bakanlar Kurulu**

**Madde 114–** Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerinden önce, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanları çekilir. Seçimin başlangıç tarihinden üç gün önce; seçim dönemi bitmeden seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde ise, bu karardan başlayarak beş gün içinde, bu bakanlıklara Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden veya dışarıdan bağımsızlar Başbakanca atanır.

116 ncı madde gereğince seçimlerin yenilenmesine karar verildiğinde Bakanlar Kurulu çekilir ve Cumhurbaşkanı geçici Bakanlar Kurulunu kurmak üzere bir Başbakan atar.

m.115

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

Geçici Bakanlar Kuruluna, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanları Türkiye Büyük Millet Meclisindeki veya Meclis dışındaki bağımsızlardan olmak üzere, siyasi parti gruplarından, oranlarına göre üye alınır.

Siyasi parti gruplarından alınacak üye sayısını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tespit ederek Başbakana bildirir. Teklif edilen bakanlığı kabul etmeyen veya sonradan çekilen partililer yerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden veya dışarıdan bağımsızlar atanır.

Geçici Bakanlar Kurulu, yenilenme kararının Resmi Gazete’de ilanından itibaren beş gün içinde kurulur.

Geçici Bakanlar Kurulu için güvenoyuna başvurulmaz.

Geçici Bakanlar Kurulu seçim süresince ve yeni Meclis toplanıncaya kadar vazife görür.

### G. Tüzükler

**Madde 115–** Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştayın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarabilir.

Tüzükler, Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi yayımlanır.

### H. Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin Cumhurbaşkanınca yenilenmesi

**Madde 116–** Bakanlar Kurulunun, 110 uncu maddede belirtilen güvenoyunu alamaması ve 99 uncu veya 111 inci maddeler uyarınca güvensizlik oyuyla düşürülmesi hallerinde; kırkbeş gün içinde yeni Bakanlar Kurulu kurulamadığı veya kurulduğu halde güvenoyu alamadığı takdirde Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına danışarak, seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

Başbakanın güvensizlik oyu ile düşürülmeden istifa etmesi üzerine kırkbeş gün içinde veya yeni seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisinde Başkanlık Divanı seçiminden sonra yine kırkbeş gün içinde Bakanlar Kurulunun kurulamaması hallerinde de Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına danışarak seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

Yenilenme kararı Resmi Gazetede yayımlanır ve seçime gidilir.

### İ. Milli Savunma

#### 1. Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı

**Madde 117–** Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunması-

na hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.

Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.

Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı, bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur.

Milli Savunma Bakanlığının, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları ile görev ilişkileri ve yetki alanı kanunla düzenlenir.

## 2. Milli Güvenlik Kurulu

**Madde 118–** (Değişik birinci fıkra:3/10/2001–4709/32 md.) Millî Güvenlik Kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Başbakan yardımcıları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanından kurulur.

Gündemin özelliğine göre Kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir.

(Değişik birinci cümle:3/10/2001–4709/32 md.) Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bakanlar Kurulunca değerlendirilir.

Milli Güvenlik Kurulunun gündemi; Başbakan ve Genelkurmay Başkanının önerileri dikkate alınarak Cumhurbaşkanınca düzenlenir.

Cumhurbaşkanı katılmadığı zamanlar Milli Güvenlik Kurulu Başbakanın başkanlığında toplanır.

Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri kanunla düzenlenir.

## III. Olağanüstü yönetim usulleri

### A. Olağanüstü haller

#### 1. Tabii afet ve ağır ekonomik bunalım sebebiyle olağanüstü hal ilanı

**Madde 119–** Tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir.

## 2. Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilanı

**Madde 120–** Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir.

## 3. Olağanüstü hallerle ilgili düzenleme

**Madde 121–** Anayasanın 119 ve 120 nci maddeleri uyarınca olağanüstü hal ilanına karar verilmesi durumunda, bu karar Resmi Gazetede yayımlanır ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır. Meclis, olağanüstü hal süresini değiştirebilir, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, her defasında dört ayı geçmemek üzere, süreyi uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

119 uncu madde uyarınca ilan edilen olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile olağanüstü hallerin her türü için ayrı ayrı geçerli olmak üzere, Anayasanın 15 inci maddesindeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandırılacağı veya nasıl durdurulacağı, halin gerektirdiği tedbirlerin nasıl ve ne suretle alınacağı, kamu hizmeti görevlilerine ne gibi yetkiler verileceği, görevlilerin durumlarında ne gibi değişiklikler yapılacağı ve olağanüstü yönetim usulleri, Olağanüstü Hal Kanununda düzenlenir.

Olağanüstü hal süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararname çıkarabilir. Bu kararname, Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur; bunların Meclisce onaylanmasına ilişkin süre ve usul, İçtüzükte belirlenir.

## B. Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali

**Madde 122–** Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle, Cumhurbaşkanı başkanlığın-



da toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra, süresi altı ayı aşmamak üzere yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde sıkıyönetim ilan edebilir. Bu karar, derhal Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse hemen toplantıya çağırılır. Türkiye Büyük Millet Meclisi gerekli gördüğü takdirde sıkıyönetim süresini kısaltabilir, uzatabilir veya sıkıyönetimi kaldırabilir.

Sıkıyönetim süresinde, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu sıkıyönetim halinin gerekli kıldığı konularda kanun hükümünde kararname çıkarabilir.

Bu kararnameler Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Bunların Meclisce onaylanmasına ilişkin süre ve usul İçtüzükte belirlenir.

Sıkıyönetimin her defasında dört ayı aşmamak üzere uzatılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, idare ile olan ilişkileri, hürriyetlerin nasıl kısıtlanacağı veya durdurulacağı ve savaş veya savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi halinde vatandaşlar için getirilecek yükümlülükler kanunla düzenlenir.

Sıkıyönetim komutanları Genelkurmay Başkanlığına bağlı olarak görev yaparlar.

#### **IV. İdare**

##### **A. İdarenin esasları**

##### **1. İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği**

**Madde 123-** İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.

##### **2. Yönetmelikler**

**Madde 124-** Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.

Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazetede yayımlanacağı kanunda belirtilir.

**B. Yargı yolu**

**Madde 125–** İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek hüküm:13/8/1999–4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır. (Ek cümle:7/5/2010–5982/11 md.) Ancak, Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

(Değişik birinci cümle:7/5/2010–5982/11 md.) Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca milli güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

**C. İdarenin kuruluşu****1. Merkezi idare**

**Madde 126–** Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.

İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

## 2. Mahalli idareler

**Madde 127–** Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

(Değişik:23/7/1995–4121/12 md.) Mahalli idarelerin seçimleri, 67 nci maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Ancak, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idareler organlarına veya bu organların üyelerine ilişkin genel veya ara seçimler milletvekili genel veya ara seçimleriyle birlikte yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.

Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

## D. Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler

### 1. Genel ilkeler

**Madde 128–** Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. (Ek cümle:7/5/2010–5982/12 md.) Ancak, malî

ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir.

## 2. Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturulmasında güvence

**Madde 129–** Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

(Değişik üçüncü fıkra:7/5/2010–5982/13 md.) Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Silahlı Kuvvetler mensupları ile hakimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.

## E. Yükseköğretim kurumları ve üst kuruluşları

### 1. Yükseköğretim kurumları

**Madde 130–** Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilir.

Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır.

Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.

Üniversite yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversitelerin hazırladığı bütçeler; Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunulur ve merkezi yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, mali işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı mali kaynakların kullanılma-sı kanunla düzenlenir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir.

## 2. Yükseköğretim üst kuruluşları

**Madde 131–** Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.

(Değişik ikinci fıkra:7/5/2004–5170/8 md.) Yükseköğretim Kurulu, üni-

m.132

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

versiteler ve Bakanlar Kurulunca seçilen ve sayıları, nitelikleri, seçilme usulleri kanunla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek sureti ile Cumhurbaşkanınca atanan üyeler ve Cumhurbaşkanınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulur.

Kurulun teşkilatı, görev, yetki, sorumluluğu ve çalışma esasları kanunla düzenlenir.

**3. Yükseköğretim kurumlarından özel hükümlere tabi olanlar**

**Madde 132–** Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları özel kanunlarının hükümlerine tabidir.

**F. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon kuruluşları ve kamuya ilişkili haber ajansları**

**Madde 133–** (Değişik:8/7/1993–3913/1 md.)

Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir.

(Ek fıkra:21/6/2005–5370/1 md.) Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu dokuz üyeden oluşur. Üyeler, siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenecek üye sayısının ikişer katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti grubuna düşen üye sayısı esas alınmak suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca seçilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri, üyelerinin nitelikleri, seçim usulleri ve görev süreleri kanunla düzenlenir.

Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.

**G. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu**

**Madde 134–** Atatürkçü düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak ve yayınlar yapmak amacıyla; Atatürk'ün manevi himayetlerinde, Cumhurbaşkanı'nın gözetim ve desteğinde, Başbakanlığa bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzel kişiliğine sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" kurulur.

Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu için Atatürk'ün vasiyetnamesinde belirtilen mali menfaatler saklı olup kendilerine tahsis edilir.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun; kuruluşu, organları, çalışma usulleri ve özlük işleri ile kuruluşuna dahil kurumlar üzerindeki yetkileri kanunla düzenlenir.

#### H. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları

**Madde 135–** Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz.

(Değişik:23/7/1995–4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

(Değişik:23/7/1995–4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları ve üst kuruluşları organlarının seçimlerinde siyasi partiler aday gösteremezler.

(Değişik:23/7/1995–4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir.

(Değişik:23/7/1995–4121/13 md.) Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirlediği merciin veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkeme kararıyla son verilir ve yerlerine yenileri seçtirilir.

(Değişik:23/7/1995–4121/13 md.) Ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, meslek kuruluşlarını veya üst kuruluşlarını faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içerisinde görevli hakimın onayına sunulur. Hakim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

#### İ. Diyanet İşleri Başkanlığı

**Madde 136–** Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.

**J. Kanunsuz emir**

**Madde 137–** Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Yargı

**I. Genel hükümler****A. Mahkemelerin bağımsızlığı**

**Madde 138–** Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

**B. Hakimlik ve savcılık teminatı**

**Madde 139–** Hakimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.



### C. Hakimlik ve savcılık mesleği

**Madde 140**– Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hakim ve savcılar eliyle yürütülür.

Hakimler, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler.

Hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

Hakimler ve savcılar altmışbeş yaşını bitirinceye kadar hizmet görürler; askeri hakimlerin yaş haddi, yükselme ve emeklilikleri kanunda gösterilir.

Hakimler ve savcılar, kanunda belirtilenlerden başka, resmi ve özel hiçbir görev alamazlar.

Hakimler ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar.

Hakim ve savcı olup da adalet hizmetindeki idari görevlerde çalışanlar, hakimler ve savcılar hakkındaki hükümlere tabidirler. Bunlar, hakimler ve savcılara ait esaslar dairesinde sınıflandırılır ve derecelendirilirler, hakimlere ve savcılara tanınan her türlü haklardan yararlanırlar.

### D. Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması

**Madde 141**– Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir.

Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur.

Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.

Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.

### E. Mahkemelerin kuruluşu

**Madde 142**– Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.

**F. Devlet Güvenlik Mahkemeleri****Madde 143–** (Mülga:7/5/2004–5170/9 md.)**G. Adalet hizmetlerinin denetimi****Madde 144–** (Değişik:7/5/2010–5982/14 md.)

Adalet hizmetleri ile savcılarının idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığınca denetimi, adalet müfettişleri ile hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler; araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri ise adalet müfettişleri eliyle yapılır. Buna ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

**H. Askeri yargı****Madde 145–** (Değişik:7/5/2010–5982/15 md.)

Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür.

Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz.

Askerî mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adli yargı hâkim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir.

Askerî yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askerî hâkimlerin özlük işleri, askerî savcılık görevlerini yapan askerî hâkimlerin görevli buldukları komutanlıkla ilişkileri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

**II. Yüksek mahkemeler****A. Anayasa Mahkemesi****1. Kuruluşu****Madde 146–** (Değişik:7/5/2010–5982/16 md.)

Anayasa Mahkemesi onyedi üyeden kurulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğun-

luğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukukçu olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulundan Anayasa Mahkemesi üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde, her boş üyelik için, (...) en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday için yapılacak seçimde (...) en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.

Anayasa Mahkemesine üye seçilebilmek için, kırkbeş yaşın doldurulmuş olması kaydıyla; yükseköğretim kurumları öğretim üyelerinin profesör veya doçent unvanını kazanmış, avukatların en az yirmi yıl fiilen avukatlık yapmış, üst kademe yöneticilerinin yükseköğrenim görmüş ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış, birinci sınıf hâkim ve savcılarının adaylık dahil en az yirmi yıl çalışmış olması şarttır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve iki başkanvekili seçilir. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Anayasa Mahkemesi üyeleri aslî görevleri dışında resmi veya özel hiçbir görev alamazlar.

## 2. Üyelerin görev süresi ve üyeliğin sona ermesi

**Madde 147-** (Değişik birinci fıkra:7/5/2010-5982/17 md.) Anayasa Mahkemesi üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa Anayasa Mahkemesi üyesi seçilemez. Anayasa Mahkemesi üyeleri altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar. Zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışmaları ve özlük işleri kanunla düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi üyeliği, bir üyenin hakimlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymesi halinde kendiliğinden; görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşıl-

ması halinde de, Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile sona erer.

### 3. Görev ve yetkileri

**Madde 148–** Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde karar-namelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve de-netler. Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarı-lan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.

Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca ve ya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozuk-luğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/18 md.) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddia-sıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/18 md.) Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/18 md.) Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Da-nıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyele-rini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlar-dan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/18 md.) Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanı da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar.

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcivekili yapar.

(Değişik beşinci fıkra:7/5/2010–5982/18 md.) Yüce Divan kararlarına

karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir. Genel Kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir.

#### 4. Çalışma ve yargılama usulü

**Madde 149-** (Değişik:7/5/2010–5982/19 md.)

Anayasa Mahkemesi, iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışır. Bölümler, başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır. Genel Kurul, Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanır. Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır. Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir.

Siyasî partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır, bireysel başvurular ise bölümlerce karara bağlanır.

Anayasa değişikliğinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplanmaya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu şarttır.

Şekil bozukluğuna dayalı iptal davaları Anayasa Mahkemesince öncelikle incelenip karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, Genel Kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri kanunla; Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı İçtüzükle düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinde inceler. Ancak, bireysel başvurularda duruşma yapılmasına karar verilebilir. Mahkeme ayrıca, gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları çağırabilir ve siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasî partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin savunmasını dinler.

#### 5. İptal davası

**Madde 150-** Kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, Cumhurbaşkanına, iktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere

aittir. İktidarda birden fazla siyasi partinin bulunması halinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır.

### 6. Dava açma süresi

**Madde 151**– Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, iptali istenen kanun, kanun hükmünde kararname veya içtüzüğün Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak altmış gün sonra düşer.

### 7. Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi

**Madde 152**– Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümlerle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır.

Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.

### 8. Anayasa Mahkemesinin kararları

**Madde 153**– Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak kanun tasarısı veya teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasa, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

### B. Yargıtay

**Madde 154–** Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Yargıtay üyeleri, birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hakim ve Cumhuriyet savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından Yargıtay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcivekili, Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği beşer aday arasından Cumhurbaşkanı tarafından dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, Başkan, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcivekilinin nitelikleri ve seçim usulleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

### C. Danıştay

**Madde 155–** Danıştay, idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

(Değişik ikinci fıkra:13/8/1999–4446/3 md.) Danıştay, davaları görmek, Başbakan ve Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını incelemek, idari uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

Danıştay üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idari yargı hakim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu; dörtte biri, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi

üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Danıştayın, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idari yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

#### **D. Askeri Yargıtay**

**Madde 156–** Askeri Yargıtay, askeri mahkemelerden verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Ayrıca, asker kişilerin kanunla gösterilen belli davalarına ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Askeri Yargıtay üyeleri birinci sınıf askeri hakimler arasından Askeri Yargıtay Genel Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla her boş yer için göstereceği üçer aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askeri Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı ve daire başkanları Askeri Yargıtay üyeleri arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atanırlar.

(Değişik son fıkra:7/5/2010–5982/20 md.) Askerî Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, mensuplarının disiplin ve özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

#### **E. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi**

**Madde 157–** Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesidir. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hakim sınıfından olan üyeleri, mahkemenin bu sınıftan olan başkan ve üyeleri tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oy ile birinci sınıf askeri hakimler arasından her boş yer için gösterilecek üç aday içinden; hakim sınıfından olmayan üyeleri, rütbe ve nitelikleri kanunda gösterilen subaylar arasından, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askeri hakim sınıfından olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.

Mahkemenin Başkanı, Başsavcı ve daire başkanları hakim sınıfından olanlar arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atanırlar.

(Değişik son fıkra:7/5/2010–5982/21 md.) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluşu, işleyişi, yargılama usulleri, mensuplarının disiplin ve özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.



### F. Uyuşmazlık Mahkemesi

**Madde 158**– Uyuşmazlık Mahkemesi adli, idari ve askeri yargı mercileri arasında görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin nitelikleri ve seçimleri ile işleyişi kanunla düzenlenir. Bu mahkemenin Başkanlığını Anayasa Mahkemesince, kendi üyeleri arasından görevlendirilen üye yapar.

Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.

### III. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu

**Madde 159**– (Değişik:7/5/2010–5982/22 md.)

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yirmiiki asıl ve oniki yedek üyeden oluşur; üç daire halinde çalışır.

Kurulun Başkanı Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurulun tabî üyesidir. Kurulun, dört asıl üyesi, nitelikleri kanunda belirtilen; yükseköğretim kurumlarının hukuk, (...) dallarında görev yapan öğretim üyeleri, (...) ile avukatlar arasında Cumhurbaşkanınca, üç asıl ve üç yedek üyesi Yargıtay üyeleri arasından Yargıtay Genel Kurulunca, iki asıl ve iki yedek üyesi Danıştay üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca, bir asıl ve bir yedek üyesi Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulunca kendi üyeleri arasından, yedi asıl ve dört yedek üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcılar arasında adli yargı hâkim ve savcılarınca, üç asıl ve iki yedek üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idarî yargı hâkim ve savcılar arasında idarî yargı hâkim ve savcılarınca, dört yıl için seçilir. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilir.

Kurul üyeliği seçimi, üyelerin görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde yapılır. Cumhurbaşkanı tarafından seçilen üyelerin görev süreleri dolmadan Kurul üyeliğinin boşalması durumunda, boşalmayı takip eden altmış gün içinde, yeni üyelerin seçimi yapılır. Diğer üyeliklerin boşalması halinde, asıl üyenin yedeği tarafından kalan süre tamamlanır.

Yargıtay, Danıştay ve Türkiye Adalet Akademisi genel kurullarından seçilecek Kurul üyeliği için her üyenin, birinci sınıf adli ve idarî yargı hâkim ve savcılar arasında seçilecek Kurul üyeliği için her hâkim ve savcının; (...) oy kullanacağı seçimlerde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilir. Bu seçimler her dönem için bir defada ve gizli oyla yapılır.

Kurulun, Adalet Bakanı ile Adalet Bakanlığı Müsteşarı dışındaki asıl üyeleri, görevlerinin devamı süresince; kanunda belirlenenler dışında başka bir görev alamazlar veya Kurul tarafından başka bir göreve atanamaz ve seçilemezler.

Kurulun yönetimi ve temsili Kurul Başkanına aittir. Kurul Başkanı dairelerin çalışmalarına katılamaz. Kurul, kendi üyeleri arasından daire başkanlarını ve daire başkanlarından birini de başkanvekili olarak seçer. Başkan, yetkilerinden bir kısmını başkanvekiline devredebilir.

Kurul, adli ve idarî yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

Hâkim ve savcıların görevlerini; kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, ilgili dairenin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılır. Soruşturma ve inceleme işlemleri, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilir.

Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz.

Kurula bağlı Genel Sekreterlik kurulur. Genel Sekreter, birinci sınıf hâkim ve savcılardan Kurulun teklif ettiği üç aday arasından Kurul Başkanı tarafından atanır. Kurul müfettişleri ile Kurulda geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hâkim ve savcılar, muvafakatlerini alarak atama yetkisi Kurula aittir.

Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hâkim ve savcılar ile adalet müfettişlerini ve hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçileri, muvafakatlerini alarak atama yetkisi Adalet Bakanına aittir.

Kurul üyelerinin seçimi, dairelerin oluşumu ve işbölümü, Kurulun ve dairelerin görevleri, toplantı ve karar yeter sayıları, çalışma usul ve esasları, dairelerin karar ve işlemlerine karşı yapılacak itirazlar ve bunların incelenmesi usulü ile Genel Sekreterliğin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir.

**IV. Sayıştay**

**Madde 160–** Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştayın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.

Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır.

(Ek üçüncü fıkra:29/10/2005–5428/2 md.) Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.

Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.

(Mülga son fıkra:7/5/2004–5170/10 md.)

**DÖRDÜNCÜ KISIM**

**Mali ve Ekonomik Hükümler**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Mali Hükümler**

**I. Bütçe**

**A. Bütçenin hazırlanması ve uygulanması**

**Madde 161–** Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları, yıllık bütçelerle yapılır.

(Değişik ikinci fıkra:29/10/2005–5428/3 md.) Malî yıl başlangıcı ile merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü kanunla düzenlenir.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

**B. Bütçenin görüşülmesi**

**Madde 162–** Bakanlar Kurulu, merkezî yönetim bütçe tasarısı ile milli bütçe tahminlerini gösteren raporu, mali yıl başından en az yetmişbeş gün önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Bütçe tasarıları ve rapor, kırk üyeden kurulu Bütçe Komisyonunda incelenir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az yirmibeş üye verilmek şartı ile siyasi parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili gözönünde tutulur.

Bütçe Komisyonunun ellibeş gün içinde kabul edeceği metin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülür ve mali yıl başına kadar karara bağlanır.

(Değişik dördüncü fıkra:29/10/2005–5428/4 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Genel Kurulda, kamu idare bütçeleri hakkında düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önerileri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oylanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının Genel Kurulda görüşülmesi sırasında, gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar.

**C. Bütçelerde değişiklik yapılabilme esasları**

**Madde 163–** Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek miktarın sınırını gösterir. Harcanabilecek miktar sınırının Bakanlar Kurulu kararıyla aşılabileceğine dair bütçelere hüküm konulamaz. Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemez. Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik tasarılarında ve cari ve ileriki yıl bütçelerine mali yük getirecek nitelikteki kanun tasarısı ve tekliflerinde, belirtilen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur.

**D. Kesinhesap**

**Madde 164–** Kesinhesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları mali yılın sonundan başlayarak, en geç yedi ay sonra Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesinhesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç yetmişbeş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Kesinhesap kanunu tasarısı, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla birlikte Bütçe Komisyonu gündemine alınır. Bütçe Komisyonu, bütçe kanunu tasarısıyla kesinhesap kanunu tasarısını Genel Kurula birlikte sunar, Genel

Kurul, kesinhesap kanunu tasarısını, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla beraber görüşerek karara bağlar.

Kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez.

### **E. Kamu iktisadi teşebbüslerinin denetimi**

**Madde 165–** Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi esasları kanunla düzenlenir.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Ekonomik Hükümler**

#### ***I. Planlama; Ekonomik ve Sosyal Konsey***

**Madde 166–** Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayinin ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir.

Planda milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.

Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra:7/5/2010–5982/23 md.) Ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında hükümete istişarî nitelikte görüş bildirmek amacıyla Ekonomik ve Sosyal Konsey kurulur. Ekonomik ve Sosyal Konseyin kuruluş ve işleyişi kanunla düzenlenir.

#### **II. Piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi**

**Madde 167–** Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piya-

salarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.

Dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya kanunla Bakanlar Kuruluna yetki verilebilir.

### III. Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi

**Madde 168–** Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.

### IV. Ormanlar ve orman köylüsü

#### A. Ormanların korunması ve geliştirilmesi

**Madde 169–** Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.

**B. Orman köylüsünün korunması**

**Madde 170–** Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.

Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır.

Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır.

**V. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi**

**Madde 171–** Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.

(Mülga son fıkra:23/7/1995–4121/15 md.)

**VI. Tüketiciler ile esnaf ve sanatkarların korunması**

**A. Tüketicilerin korunması**

**Madde 172–** Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.

**B. Esnaf ve sanatkarların korunması**

**Madde 173–** Devlet, esnaf ve sanatkarı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır.

**BEŞİNCİ KISIM**

**Çeşitli Hükümler**

**I. İnkılap kanunlarının korunması**

**Madde 174–** Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin laiklik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılap kanunlarının, Anayasanın

G.m.1

**(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**

halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz:

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu;
2. 25 Teşrinisani 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanun;
3. 30 Teşrinisani 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun;
4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikah esasları ile aynı kanununun 110 uncu maddesi hükmü;
5. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanun;
6. 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki hakkında Kanun;
7. 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lakap ve Unvanların Kaldırıldığına dair Kanun;
8. 3 Kanunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun.

## ALTINCI KISIM

### Geçici Hükümler

**Geçici Madde 1–** Anayasanın halkoylaması sonucu, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olarak kabul edildiğinin usulünce ilanı ile birlikte, halkoylaması tarihindeki Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanı, Cumhurbaşkanı sıfatını kazanarak, yedi yıllık bir dönem için, Anayasa ile Cumhurbaşkanıya tanınan görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır. 18 Eylül 1980 tarihinde Devlet Başkanı olarak iktidarı yürürlükte kalır. Yedi yıllık sürenin sonunda Cumhurbaşkanlığı seçimi Anayasada öngörülen hükümlere göre yapılır.

Cumhurbaşkanı, ilk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp; Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar, 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Kanunla teşekkül etmiş olan Milli Güvenlik Konseyinin Başkanlığını da yürütür.

İlk milletvekili genel seçimleri sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp göreve başlayıncaya kadar geçecek süre içinde, Cumhurbaşkanlığının herhangi bir surette boşalması halinde, Milli Güvenlik Konseyinin



en kıdemli üyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Anayasaya göre yeni Cumhurbaşkanını seçinceye kadar, Cumhurbaşkanına vekalet eder ve O'nun Anayasadaki bütün görevlerini yerine getirir ve yetkilerini kullanır.

**Geçici Madde 2–** 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Kanunla kuruluşu gösterilen Milli Güvenlik Konseyi, Anayasaya dayalı olarak hazırlanacak Siyasi Partiler Kanunu ile Seçim Kanununa göre yapılacak ilk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunlara göre görevlerini devam ettirir.

Anayasanın kabulünden sonra 2356 sayılı Kanunun 3 üncü maddesindeki Milli Güvenlik Konseyi Üyeliklerinden birisinin herhangi bir nedenle boşalması halinde doldurulması usulüne ilişkin hüküm uygulanmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp göreve başladıktan sonra, Milli Güvenlik Konseyi, altı yıllık bir süre için Cumhurbaşkanlığı Konseyi haline dönüşür ve Milli Güvenlik Konseyi Üyeleri, Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi sıfatını alırlar. Milli Güvenlik Konseyi üyesi olarak 18 Eylül 1980 tarihinde içtikleri and yürürlükte kalır. Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyeleri, Anayasada Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin haiz buldukları özlük hakları ile dokunulmazlığına sahip olurlar. Altı yıllık süre sonunda Cumhurbaşkanlığı Konseyinin hukuki varlığı sona erer.

Cumhurbaşkanlığı Konseyinin görevleri şunlardır:

a) Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek Cumhurbaşkanlığına gönderilen, Anayasada yazılı temel hak ve hürriyetlere ve ödevlere, laiklik ilkesine, Atatürk inkılaplarının, milli güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasına, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna, Milletlerarası anlaşmalara, dış ülkelere silahlı kuvvet gönderilmesine ve yabancı kuvvetlerin Türkiyeye kabulüne, olağanüstü yönetime, sıkıyönetim ve savaş haline dair kanunlar ile Cumhurbaşkanınca gerekli görülen diğer kanunları Cumhurbaşkanına tanınan onbeş günlük sürenin ilk on günü içinde incelemek;

b) Cumhurbaşkanının istemi ve tespit edeceği süre içinde:

Milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesine, olağanüstü yönetim yetkisinin kullanılmasına ve alınacak tedbirlere, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yönetim ve gözetimine, gençliğin yetiştirilmesine ve Diyanet İşlerinin düzenlenmesine ilişkin konuları incelemek ve görüş bildirmek;

c) Cumhurbaşkanının istemine göre, iç ve dış güvenlik ile gerekli görülen diğer konularda inceleme ve araştırma yapmak ve sonuçlarını Cumhurbaşkanına sunmak.

**Geçici Madde 3–** Anayasaya göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanını oluşturması ile birlikte:

a) 27 Ekim 1980 gün ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun,

b) 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Milli Güvenlik Konseyi Hakkında Kanun,

c) 29 Haziran 1981 gün ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanun, Yürürlükten kalkar ve Milli Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisinin hukuki varlıkları sona erer.

**Geçici Madde 4–** (Mülga:17/5/1987–3361/4 md.)

**Geçici Madde 5–** Yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunun Yüksek Seçim Kurulunca ilanını takip eden onuncu gün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara’da, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, saat 15.00 de kendiliğinden toplanır. Bu toplantıya en yaşlı Milletvekili Başkanlık eder. Bu toplantıda milletvekilleri andiçerler.

**Geçici Madde 6–** Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantı ve çalışmaları için kendi içtüzükleri yapılmaya kadar, Millet Meclisinin 12 Eylül 1980 tarihinden önce yürürlükte olan İçtüzüğünün, Anayasaya aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

**Geçici Madde 7–** İlk milletvekili genel seçimi sonunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, yeni Bakanlar Kurulu kuruluncaya kadar, iş başında olan Bakanlar Kurulunun görevi devam eder.

**Geçici Madde 8–** Anayasa ile kabul edilmiş olan yeni organ, kurum ve kurulların kuruluş, görev, yetki ve işleyişleri ile ilgili kanunlarla, Anayasada konulması veya değiştirilmesi öngörülen diğer kanunlar, Anayasanın kabulünden başlayarak Kurucu Meclisin görev süresi içerisinde, bu süre içerisinde yetiştirilemeyenler, seçimle gelen Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl sonuna kadar çıkartılır.

**Geçici Madde 9–** İlk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanı kurulduktan sonra altı yıllık süre içinde yapılacak Anayasa değişikliklerini Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir. Bu takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisinin geri gönderilen Anayasa değişikliği hakkındaki kanunu, aynen kabul edip tekrar Cumhurbaşkanıya gönderebilmesi, üye tamsayısının dörtte üç çoğunluğunun oyu ile mümkün olabilir.

**Geçici Madde 10–** Mahalli İdare seçimleri en geç Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl içinde yapılır.

**Geçici Madde 11–** Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyesi olanların kadroları ile görevleri devam eder. Bunlardan Anayasa Mahkemesince belli görevlere seçilenlerin bu suretle kazanmış oldukları sıfatları saklı kalır.

Anayasa Mahkemesi asıl üye sayısı onbire ininceye kadar boşalan asıl üye kadrosuna, asıl ve yedek üye sayısı toplamı onbeşe ininceye kadar da boşalan yedek üye kadrosuna seçim yapılmaz. Anayasa Mahkemesinin yeni düzenlemeye intibakı sağlanıncaya kadar asıl üye sayısının onbirden, asıl ve yedek üye sayıları toplamının onbeşden aşağı düşmesi nedeniyle yapılacak seçimlerde bu Anayasanın kabul ettiği esasa ve sıraya uyulur.

Anayasa Mahkemesi asıl üye sayısı onbire ininceye kadar dava ve işlerde 22/4/1962 gün ve 44 sayılı Kanunun öngördüğü toplanma yeter sayısı uygulanır.

**Geçici Madde 12–** 13/5/1981 gün ve 2461 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun geçici 1 inci maddesi uyarınca Yargıtay ve Danıştaydan Kurulun asıl ve yedek üyeliğine; 1730 sayılı Yargıtay Kanununa 25/6/1981 gün ve 2483 sayılı Kanunla eklenen geçici madde uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı ile Cumhuriyet Başsavcivekilliğine; 6/1/1982 gün ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun geçici 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Danıştay Başkanlığına, Başsavcılığına, başkanvekilliklerine ve daire başkanlıklarına, Devlet Başkanınca seçilmiş bulunanlar, seçildikleri dönem için bu görevlerine devam ederler.

6/1/1982 gün ve 2576 sayılı Kanunun geçici maddelerinin idari mahkemeler Başkan ve üyeliklerine atamalara ilişkin hükümleri de saklıdır.

**Geçici Madde 13–** Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna Yargıtaydan seçilmesi gereken bir asıl ve bir yedek üyenin seçimleri Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihi izleyen yirmi gün içinde yapılır.

Seçilen üyeler göreve başlayıncaya kadar Kurul, toplantı yeter sayısını oluşturacak yedek üyenin katılmasıyla çalışmalarını yapar.

**Geçici Madde 14–** Sendikaların gelirlerini Devlet bankalarında muhafaza etmelerine ilişkin yükümlülükleri, Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde yerine getirilir.

**Geçici Madde 15–** (Mülga:7/5/2010–5982/24 md.)

**Geçici Madde 16–** Anayasanın halkoymasına ilişkin oy verme kütüğünde ve sandık listesinde kaydı ve oy kullanma yeterliği bulunduğu halde hukuki veya fiili herhangi bir mazereti olmaksızın halkoymasına katılmayanlar, Anayasanın halkoymasını takip eden beş yıl içinde yapılacak genel ve ara seçimleri ile mahalli seçimlere ve diğer halkoymalarına katılamazlar, seçimlerde aday olamazlar.

**Geçici Madde 17–** (Ek:10/5/2007–5659/1 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde, Anayasanın 67 nci maddesinin son fıkrası 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun bağımsız adayların birleşik oy pusulasında yer almasına ilişkin hükümleri bakımından uygulanmaz.

**Geçici Madde 18–** (Ek:7/5/2010–5982/25 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Anayasa Mahkemesinin mevcut yedek üyeleri asıl üye sıfatını kazanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi bir üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun ve bir üyeyi de baro başkanlarının gösterecekleri üçer aday içinden seçer.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapacağı üye seçimi için aday göstermek amacıyla;

a) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde, Sayıştay Başkanı adaylık başvurusunu ilan eder. İlan tarihinden itibaren beş gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren beş gün içinde Sayıştay Genel Kurulunca seçim yapılır. Her Sayıştay üyesinin (...) oy kullanabileceği bu seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.

b) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde, Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı adaylık başvurusunu ilan eder. İlan tarihinden itibaren beş gün içinde adaylar Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren beş gün içinde Türkiye Barolar Birliği Başkanlığının ilanında gösterilen yer ve zamanda baro başkanları tarafından seçim yapılır. Her bir baro başkanının (...) oy kullanabileceği bu seçimde, en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.

c) (a) ve (b) bentleri uyarınca yapılan seçimlerin sonucunda aday gösterilmiş sayılanların isimleri seçimin yapıldığı günü takip eden gün Sayıştay ve Türkiye Barolar Birliği başkanlıklarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir.

ç) (c) bendi uyarınca yapılan bildirimden itibaren on gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde seçim yapılır. Her boş üyelik için yapılacak

seçimde, ilk oylamada üye tamsayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır; ikinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı, birer üyeyi Yargıtay ve Danıştay kontenjanlarından olan ilk üyeliklerin boşalmasından sonra Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden seçer.

Anayasa Mahkemesi üyeliğine aday gösteren kurumların halen mevcut üyeleri ile kendi kontenjanlarından seçilmiş yedek üyeler, tamamlama seçiminde göz önünde bulundurulur.

Anayasa Mahkemesinde halen belli görevlere seçilmiş olanların bu sıfatları seçilmiş oldukları sürenin sonuna kadar devam eder. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte üye olanlar yaş haddine kadar görevlerine devam ederler.

Bireysel başvuruya ilişkin gerekli düzenlemeler iki yıl içinde tamamlanır. Uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvurular kabul edilir.

**Geçici Madde 19–** (Ek:7/5/2010–5982/25 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde aşağıda belirtilen esas ve usuller dahilinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeleri seçilir:

a) Cumhurbaşkanı, hâkimlik mesleğine alınmasına engel bir hali olmayan; yükseköğretim kurumlarının hukuk, (...) dallarında en az onbeş yıldan beri görev yapan öğretim üyeleri, (...) ile meslekte fiilen onbeş yılını doldurmuş avukatlar arasından dört üye seçer. (İptal ikinci cümle:Anayasa Mahkemesi'nin 7/7/2010 tarihli ve E.:2010/49, K.:2010/87 sayılı Kararı ile.)

b) Yargıtay Genel Kurulu, Yargıtay üyeleri arasından üç asıl ve üç yedek üye seçer. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde Yargıtay Birinci Başkanı adaylık başvurusunu ilan eder. İlan tarihinden itibaren yedi gün içinde adaylar Birinci Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren onbeş gün içinde Yargıtay Genel Kurulu seçim yapar. Her Yargıtay üyesinin (...) oy kullanabileceği seçimde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur.

c) Danıştay Genel Kurulu, Danıştay üyeleri arasından iki asıl ve iki yedek üye seçer. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde Danıştay Başkanı adaylık başvurusunu ilan eder. İlan tarihinden iti-

baren yedi gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren onbeş gün içinde Danıştay Genel Kurulu seçim yapar. Her Danıştay üyesinin (...) oy kullanabileceği seçimde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur.

ç) Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulu, kendi üyeleri arasından, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bir asıl ve bir yedek üye seçer. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde Türkiye Adalet Akademisi Başkanını adaylık başvurusunu ilan eder. İlan tarihinden itibaren yedi gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren onbeş gün içinde Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulu seçim yapar. Her üyenin (...) oy kullanabileceği seçimde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur.

d) Yedi asıl ve dört yedek üye birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş olan adli yargı hâkim ve savcılar arasından, adli yargı hâkim ve savcılar tarafından Yüksek Seçim Kurulunun yönetim ve denetiminde seçilir. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde Yüksek Seçim Kurulu adaylık başvurularını ilân eder. İlan tarihinden itibaren üç gün içinde adaylar Yüksek Seçim Kuruluna başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren iki gün içinde Yüksek Seçim Kurulu adayların başvurularını inceler ve aday listesini belirleyerek ilân eder. Takip eden iki gün içinde bu listeye karşı itiraz edilebilir. İtiraz süresinin sona erdiği günden itibaren iki gün içinde itirazlar incelenir, sonuçlandırılır ve kesin aday listesi ilân edilir. Yüksek Seçim Kurulunun kesin aday listesini ilân ettiği tarihten sonraki ikinci Pazar günü her ilde, il seçim kurulunun yönetim ve denetimi altında yapılacak seçimlerde, o ilde ve ilçelerinde görev yapan hâkim ve savcılar oy kullanır. İl seçim kurulları o ilde oy kullanacak hâkim ve savcılarının sayısına göre sandık kurulları oluşturur. Sandık kurullarının işlem, tedbir ve kararlarına karşı yapılan şikâyet ve itirazlar il seçim kurulunca karara bağlanır. Adaylar propaganda yapamazlar; sadece, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde özgeçmişlerini bu iş için tahsis edilmiş bir internet sitesinde yayımlayabilirler. (İptal onbirinci cümle:Anayasa Mahkemesi'nin 7/7/2010 tarihli ve E.:2010/49, K.:2010/87 sayılı Kararı ile.) Seçimlerde en çok oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur. Kullanılacak oy pusulalarıyla ilgili diğer hususlar Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir. Yüksek Seçim Kurulu, oy pusulalarını kendisi bastırabileceği gibi gerektiğinde uygun göreceği il seçim kurulları vasıtasıyla bastırmaya da yetkilidir. Yapılacak seçimlerde, 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu bende

aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

e) Üç asıl ve iki yedek üye birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idarî yargı hâkim ve savcılar arasında, idarî yargı hâkim ve savcılar tarafından Yüksek Seçim Kurulunun yönetim ve denetiminde seçilir. Bölge idare mahkemelerinin bulunduğu illerde, il seçim kurulunun yönetim ve denetimi altında yapılacak bu seçimlerde, o bölge idare mahkemesinde ve yargı çevresi içerisinde kalan yerlerde görev yapan idarî yargı hâkim ve savcılar oy kullanır. Bu seçimler hakkında da (d) bendi hükümleri uygulanır.

Birinci fıkranın (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca seçilen Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun asıl üyeleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki otuzuncu günü takip eden iş günü görevlerine başlarlar.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yargıtay ve Danıştaydan gelen asıl ve yedek üyelerinin görevleri, seçilmiş oldukları sürenin sonuna kadar devam eder. Bunlardan, Yargıtaydan gelen üyelerden görev süresini tamamlayanların yerine birinci fıkranın (b) bendi uyarınca seçilenler; Danıştaydan gelen üyelerden görev süresini tamamlayanların yerine birinci fıkranın (c) bendi uyarınca seçilenler, sırayla göreve başlarlar.

Birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri uyarınca seçilen üyelerden, üçüncü fıkra uyarınca göreve başlayanların görev süresi, birinci fıkranın (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca seçilen diğer Kurul üyelerinin görev süresinin bittiği tarihte sona erer.

İlgili kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılincaya kadar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna seçilen asıl üyeler, Yargıtay daire başkanı için ilgili mevzuatında öngörülen tüm malî ve sosyal haklar ile emeklilik hakkından aynen yararlanırlar. Ayrıca, Kurulun Başkanı dışındaki asıl üyelerine, (30000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ek tazminat ödenir.

İlgili kanunlarda düzenleme yapılincaya kadar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu;

a) Anayasa hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, yürürlükteki kanun hükümlerine göre Kurul şeklinde çalışır.

b) İkinci fıkra uyarınca asıl üyelerinin göreve başladığı tarihten itibaren bir hafta içinde Adalet Bakanının başkanlığında toplanır ve bir geçici Başkanvekili seçer.

c) En az onbeş üye ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir.

ç) Sekreteryaya hizmetleri Adalet Bakanlığı tarafından yürütülür.

m.175

(1) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*

Kurul müfettişleri ile adalet müfettişleri atanıncaya kadar, mevcut adalet müfettişleri, Kurul müfettişi ve adalet müfettişi sıfatıyla görev yaparlar.

Bu madde hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli düzenlemeler yapıncaya kadar uygulanır.

## YEDİNCİ KISIM

### Son Hükümler

#### *1. Anayasanın değiştirilmesi, seçimlere ve halkoymasına katılma:*

**Madde 175–** (Değişik:17/5/1987–3361/3 md.)

Anayasanın değiştirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür. Değiştirme teklifinin kabulü Meclisin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tabidir.

Cumhurbaşkanı Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları, bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir. Meclis, geri gönderilen Kanunu, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile aynen kabul ederse Cumhurbaşkanı bu Kanunu halkoyuna sunabilir.

Meclisce üye tamsayısının beşte üçü ile veya üçte ikisinden az oyla kabul edilen Anayasa değişikliği hakkındaki Kanun, Cumhurbaşkanı tarafından Meclise iade edilmediği takdirde halkoyuna sunulmak üzere Resmi Gazetede yayımlanır.

Doğrudan veya Cumhurbaşkanının iadesi üzerine, Meclis üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanun veya gerekli görülen maddeleri Cumhurbaşkanı tarafından halkoyuna sunulabilir. Halkoymasına sunulmayan Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun veya ilgili maddeler Resmi Gazetede yayımlanır.

Halkoyuna sunulan Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların yürürlüğe girmesi için, halkoymasında kullanılan geçerli oyların yarısından çoğunun kabul oyu olması gerekir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların kabulü sırasında, bu Kanunun halkoymasına sunulması halinde, Anayasanın değiştirilen hükümlerinden, hangilerinin birlikte hangilerinin ayrı



ayrı oylanacağını da karara bağlar.

Halkoylamasına, milletvekili genel ve ara seçimlerine ve mahalli genel seçimlere iştiraki temin için, kanunla para cezası dahil gerekli her türlü tedbir alınır.

### **II. Başlangıç ve kenar başlıklar**

**Madde 176–** Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten başlangıç kısmı, Anayasa metnine dahildir.

Madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralama ve bağlantıyı gösterir. Bu başlıklar, Anayasa metninden sayılmaz.

### **III. Anayasanın yürürlüğe girmesi**

**Madde 177–** Bu Anayasa, halkoylaması sonucu kabul edilip Resmi Gazetede yayımlanması ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olur ve aşağıda gösterilen istisnalar ile bu istisnaların yürürlüğe girmesine ait hükümler dışında bütünüyle yürürlüğe girer.

a) İKİNCİ KISIM II. Bölümdeki; kişi hürriyeti ve güvenliği, basın ve yayımla ilgili hükümler, toplantı hak ve hürriyetleri,

III. Bölümdeki çalışma ile ilgili hükümler, toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt ile ilgili hükümler,

Bu hükümler yeni kanunları çıkarıldığında veya mevcut kanunlarda değişiklik yapıldığında ve her halde en geç Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlüğe girer. Ancak bu hükümler yürürlüğe girinceye kadar mevcut kanunlar ve Millî Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararları uygulanır.

b) İKİNCİ KISIM'daki; siyasi faaliyette bulunma hakları ile siyasi partilerle ilgili hükümler, bunlara dayalı olarak yeniden hazırlanacak Siyasi Partiler Kanununun;

Seçme ve seçilme hakkı ise yine bu hükümlere dayalı olarak hazırlanacak Seçim Kanununun;

Yayımlanması ile yürürlüğe girer.

c) ÜÇÜNCÜ KISIM'daki; yasama ile ilgili hükümler;

Bu hükümler ilk milletvekili genel seçimi sonucunun ilanı ile birlikte yürürlüğe girer. Ancak bu bölümdeki Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri, 29 Haziran 1981 gün ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayıncaya kadar Millî Güvenlik Konseyince yerine getirilir.

m. 177

**(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**

d) ÜÇÜNCÜ KISIM'daki; Cumhurbaşkanı başlığı altındaki görev ve yetkileri ile Devlet Denetleme Kurulu, Bakanlar Kurulu başlığı altındaki tüzükler, Milli Savunma, olağanüstü yönetim usulleri, idare başlığı altındaki mahalli idareler ile Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu hariç diğer hükümler ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri hariç yargıya ilişkin bütün hükümler Anayasanın halkoylaması sonucunda kabulünün Resmi Gazetede ilanı ile birlikte yürürlüğe girer. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait yürürlüğe girmeyen hükümler Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlaması ile mahalli idareler ile Devlet Güvenlik Mahkemelerine ilişkin hükümler ise ilgili kanunların yayımlanması ile yürürlüğe girer.

e) Anayasanın halkoylaması sonucu kabulünün ilanı ile birlikte yürürlüğe girecek hükümleri ve mevcut ve kurulacak kurum, kuruluş ve kurullar için yeniden kanun yapılması veya mevcut kanunlarda değişiklik yapılması gerekiyorsa bunlara ilişkin işlemler mevcut kanunların Anayasaya aykırı olmayan hükümleri veya doğrudan Anayasa hükümleri, Anayasanın 11 inci maddesi gereğince uygulanır.

f) Kesinhesap kanunu tasarılarının görüşülme usulünü düzenleyen 164 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü 1984 yılından itibaren uygulanmaya başlanır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI'NDA  
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>2709 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
3361	67, 75, 175, Geçici Madde 4 ve İşlenemeyen Hükümler	Bu Kanun 6/9/1987 tarihinde yapılan halkoylaması sonucu kabul edilmiş ve buna ilişkin Yüksek Seçim Kurulu Kararı 12/9/1987 tarihli ve 19572 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
3913	133	10/7/1993
4121	BAŞLANGIÇ hükmü, 33, 52, 53, 67, 68, 9, 84, 85, 93, 127, 135, 149, 171, İşlenemeyen Hüküm	26/7/1995
	75	İlk milletvekili genel seciminin başlangıcı tarihinden itibaren
4388	143	18/6/1999
4446	47, 125, 155, İşlenemeyen Hükümler	14/8/1999
4709	BAŞLANGIÇ hükmü, 13, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 28, 31, 33, 34, 36, 38, 40, 41, 46, 49, 51, 55, 65, 66, 67, 69, 74, 87, 89, 94, 100, 118, 149, Geçici Madde 15, İşlenemeyen Hükümler	17/10/2001
4720	86	1/12/2001
4777	76, 78, İşlenemeyen Hükümler	31/12/2002
5170	310, 15, 17, 30, 38, 87, 90, 131, 143, 160, İşlenemeyen Hükümler	22/5/2004
5370	133, İşlenemeyen Hükümler	23/6/2005
5428	130, 160, 161, 162, 163, İşlenemeyen Hükümler	9/11/2005

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>2709 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
5551	76, İşlenemeyen Hüküm	17/10/2006
5659	67, İşlenemeyen Hüküm	18/5/2007
5678 (1)	77, 79, 96, 101, 102, İşlenemeyen Hüküm	Bu Kanun 21/10/2007 tarihinde yapılan halkoylaması sonucu kabul edilmiş ve buna ilişkin Yüksek Seçim Kurulu Kararı 31/10/2007 tarihli ve 26686 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
5735	10, 42, İşlenemeyen Hüküm	23/2/2008
Anayasa Mahkemesi'nin 5/6/2008 tarihli ve E.:2008/16, K.:2008/116 sayılı Kararı	10, 42	22/10/2008
5982	10, 20, 23, 41, 51, 53, 54, 74, 84, 94, 125, 128, 129, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 157, 159, 166, Geçici Madde 15, 18, 19 İşlenemeyen Hüküm	Bu Kanun 12/10/2010 tarihinde yapılan halkoylaması sonucu kabul edilmiş ve buna ilişkin Yüksek Seçim Kurulu Kararı 23/10/2007 tarihli ve 27708 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
Anayasa Mahkemesi'nin 7/7/2010 tarihli ve E.:2010/49, K.:2010/87 sayılı Kararı	146, 159, Geçici Madde 18, 19	1/8/2010
6214	59, İşlenemeyen Hüküm	29/3/2011

**(2) AVRUPA İNSAN HAKLARI  
SÖZLEŞMESİ**  
**(İNSAN HAKLARI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİNİN  
KORUNMASINA İLİŞKİN SÖZLEŞME)**

**11. Protokol İle Değiştirilen ve Yeniden Düzenlenen  
Sözleşme Metni**  
**(Yürürlüğe Giriş Tarihi 1 Kasım 1998)**

**İNSAN HAKLARININ VE TEMEL  
ÖZGÜRLÜKLERİNİN KORUNMASINA  
İLİŞKİN SÖZLEŞME**

**Roma, 4.XI.1950**

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi hükümetler,  
Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de ilan edi-  
len İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni,

Bu Bildiri'nin, metninde açıklanan hakların her yerde ve etkin olarak  
tanınmasını ve uygulanmasını sağlamayı hedef aldığını,

Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik kur-  
mak olduğunu ve insan hakları ile temel özgürlüklerinin korunması ve  
geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından birini oluşturduğunu göz  
önüne alarak,

Dünyada barış ve adaletin asıl temelini oluşturan ve sağlanıp korunabil-  
mesi, her şeyden önce, bir yandan da insan hakları konusunda ortak bir  
anlayış ve ortaklığa saygı esasına bağlı olan bu temel özgürlüklere derin  
inançlarını bir daha tekrarlayarak,

Aynı inancı taşıyan ve siyasal gelenekler, idealler, özgürlüklere saygı ve  
hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa devletle-  
rinin hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Bildiri'de yer alan bazı hakların ortak  
güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmayı kararlaştırı-  
rak;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

m.1

(2) *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*

### **Madde 1– İnsan Haklarına saygı yükümlülüğü**

Yüksek Sözleşmeciler Tarafından, kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanınır.

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **Haklar ve Özgürlükler**

#### **Madde 2– Yaşama hakkı**

1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurunun kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.

#### **Madde 3– İşkence yasağı**

Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.

#### **Madde 4– Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı**

1. Hiç kimse köle ve kul halinde tutulamaz.
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.
3. Aşağıdaki haller bu maddede sözü geçen “zorla çalıştırma veya zorunlu çalışma”dan sayılmazlar:

a) Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde öngörülen koşullar altında tutuklu bulunan kimseden tutukluluğu veya şartlı salıverilmesi süresince olağan olarak yapılması istenen çalışma;

b) Askeri nitelikte bir hizmet veya inançları gereğince askerlik görevini yapmaktan kaçınan kimselerin durumunu meşru sayan ülkelerde bu inanca sahip kimselere zorunlu askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet;

c) Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz ve afet hallerinde istenecek her hizmet;

d) Normal yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet.

**Madde 5– Özgürlük ve güvenlik hakkı**

1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

a) Kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesi üzerine usulüne uygun olarak hapsedilmesi;

b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak, verilen bir karara riaysızlıktan dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçması engel olmak zorunluluğu inancını doğurarak makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

e) Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin veya bir serserinin usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

f) Bir kişinin usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alı konmasını veya kendisi hakkında sınır dışı etme ya da geriverme işleminin yürütülmekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır.

Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden

m.6

## (2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutulu kalma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır.

### **Madde 6– Adil yargılanma hakkı**

1. Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. Hüküm açık oturumda verilir; ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve ulusal güvenlik yararına, küçüklerin korunması veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde, veya davanın açık oturumda görülmesinin adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, duruşmalar dava süresince tamamen veya kısmen basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir.

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.

3. Her sanık en azından aşağıdaki haklara sahiptir:

a) Kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa zamanda, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;

b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olmak;

c) Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer savunmacı tutmak için mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece görevlendirilecek bir avukatın para ödemeksizin yardımından yararlanabilmek;

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında çağırılmasının ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek;

e) Duruşmada kullanılan dili anlama dışı veya konuşma dışı takdirde bir tercümanın yardımından para ödemeksizin yararlanmak.

### **Madde 7– Cezaların yasallığı**

1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal ve uluslararası hukuka göre bir suç sayılmayan bir fiil veya ihmalden dolayı mahkum edilemez. Yine hiç kim-



seye, suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

2. Bu madde, işlendiği zaman uygar uluslar tarafından tanınan genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir fiil veya ihmâl ile suçlanan bir kimşenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.

### **Madde 8– Özel hayatın ve aile hayatının korunması**

1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörölmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.

### **Madde 9– Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü**

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değıştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, ancak kamu güvenliğinin, kamu düzenin, genel sağlığın veya ahlakın, ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda zorunlu tedbirlerle ve yasayla sınırlanabilir.

### **Madde 10– İfade özgürlüğü**

1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.

2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörölen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.

**Madde 11– Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü**

1. Herkes asayişini bozmayan toplantılar yapmak, demek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel değildir.

**Madde 12– Evlenme hakkı**

Evlenme çağına gelen erkek ve kadın, bu hakkın kullanılmasını düzenleyen ulusal yasalar uyarınca evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir.

**Madde 13– Etkili başvuru hakkı**

Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilmeye hakkına sahiptir.

**Madde 14– Ayrımcılık yasağı**

Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.

**Madde 15– Olağanüstü hallerde askıya alma**

1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, ancak durumun gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla bu Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında, 2. madde ile 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ve 7. maddeyi hiçbir suretle ihlale mezu kılmaz.

3. Bu maddeye göre aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci

Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir.

**Madde 16– Yabancıların siyasal etkinliklerinin kısıtlanması**

10, 11 ve 14. maddelerin hiçbir hükmü, Yüksek Sözleşmeci Tarafların yabancıların siyasal etkinliklerini sınırlamalarına engel sayılmaz.

**Madde 17– Hakların kötüye kullanımının yasaklanması**

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbiri, bir devlete, topluluğa veya kişiye, Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine veya burada öngörüldüğünden daha geniş ölçüde sınırlamalara uğratılmasına yönelik bir etkinliğe girişme ya da eylemde bulunma hakkını sağlar biçimde yorumlanamaz.

**Madde 18– Hakların kısıtlanmasının sınırları**

Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.

## İKİNCİ ÖLÜM

### Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

**Madde 19– Mahkeme'nin kuruluşu**

Bu Sözleşme ve protokollarına, Yüksek Sözleşmeci Taraflarca kabul edilen yükümlülüklerle uyulmasını sağlamak için; aşağıda “Mahkeme” olarak anılacak bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kurulur. Mahkeme devamlı görev yapar.

**Madde 20– Yargıç sayısı**

Mahkeme, Yüksek Sözleşmeci Taraflar sayısına eşit sayıda yargıçtan oluşur.

**Madde 21– Görev için aranan koşullar**

1. Yargıçlar üstün ahlaki vasıflara ve yüksek bir hukuki göreve atanmak için gerekli niteliklere sahip veya ehliyetleriyle tanınmış hukukçu olmalıdırlar.

2. Yargıçlar Mahkemeye kendi adlarına katılırlar.

3. Görev süreleri içerisinde, yargıçlar bağımsızlıkları, tarafsızlıkları ve daimi görevin gerekleri ile bağdaşmayan herhangi bir görev üstlenemezler; bu fıkranın uygulanmasından doğan sorunlar Mahkeme tarafından karara bağlanır.

**Madde 23– Yargıçların seçimi**

1. Yargıçlar, her Yüksek Sözleşmeci Taraf için, o Yüksek Sözleşmeci Taraf tarafından gösterilen ve üç aday içeren bir liste üzerinden Parlamenterler Meclisi tarafından oy çokluğu ile seçilirler.

2. Yeni Yüksek Sözleşmeci Tarafların bu Sözleşme'ye katılmaları halinde Mahkeme'yi tamamlamak ve boşalan üyelikleri doldurmak için aynı usul izlenir.

**Madde 23– Görev süreleri**

1. Yargıçlar altı yıl için seçilirler. Tekrar seçilmeleri mümkündür. Bununla beraber ilk seçilen yargıçlardan yarısının görev süresi üç yıl sonunda sona erecektir.

2. İlk üç yıllık sürenin sonunda görevleri sona erecek olan üyeler, ilk seçimlerin yapılmasından hemen sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura çekmek suretiyle saptanır.

3. Yargıçların imkan ölçüsünde yarısının her üç yılda bir yenilenmesini sağlamak için, Parlamenterler Meclisi bir sonraki seçime geçmeden önce seçilecek yargıçlardan bir veya birkaçının görev süresinin veya sürelerinin üç yıldan az veya dokuz yıldan çok olmamak şartı ile, altı yıl dışında bir süre olmasına karar verebilir.

4. Birden fazla üyenin görev süresinin söz konusu olduğu durumlarda ve Parlamenterler Meclisi'nin yukarıdaki fıkrayı uygulaması halinde, görev sürelerinin üyelere dağılımı, Genel Sekreter'in, seçimden hemen sonra yapacağı kura sonucu belirlenir.

5. Görev süresi bitmemiş bir yargıcın yerine seçilen yargıç, selefinin görev süresini tamamlar.

6. Yargıçların görev süreleri 70 yaşında sona erer.

7. Yargıçlar, yerlerine başkası seçilinceye kadar görev yaparlar. Yerlerine başkası seçildikten sonra da kendilerine havale edilmiş olan davalara bakmaya devam ederler.

**Madde 24– Görevden alınma**

Bir yargıç ancak, artık gerekli koşulları taşıma dışına ilişkin diğer yargıçların üçte iki çoğunluk ile alacakları kararla görevden alınabilir.

**Madde 25– Yazı İşleri ve hukukçular**

Mahkeme'de, görev ve kuruluşu Mahkeme içtüzüğünde belirlenen bir Yazı İşleri bulunur. Mahkeme'ye yazı işlerinde görevli hukukçular yardım eder.

**Madde 26– Mahkeme’nin genel kurul halinde toplanması**

Genel Kurul halinde toplanan Mahkeme,

- a) Üç yıllık bir süre için Başkanını ve bir veya iki Başkan Yardımcısını seçer, bunların tekrar seçilmeleri mümkündür;
- b) belirli süreler için Daireler kurar;
- c) Mahkeme, Dairelerinin başkanlarını seçer, bunların tekrar seçilmeleri mümkündür;
- d) Mahkeme içtüzüğünü kabul eder;
- e) Yazı işleri Müdürü ve bir veya birden fazla Müdür Yardımcısı seçer.

**Madde 27– Komite, Daireler ve Büyük Daire**

1. Mahkeme, önüne gelen başvuruları incelemek üzere üç yargıçlı Komiteler, yedi yargıçlı Daireler ve onyediyar yargıçlı bir Büyük Daire şeklinde toplanır. Mahkemenin Daireleri belirli bir süre için Komiteleri oluşturur.

2. Başvuruya konu olan Taraf Devlet adına seçilmiş yargıç Daire ve Büyük Dairede vazifeten yer alır; bu yargıcın yokluğunda veya katılması mümkün olmayan durumlarda, anılan Devletin belirleyeceği bir kişi yargıç sıfatıyla Daire ve Büyük Dairede yer alır.

3. Büyük Daire ayrıca Mahkeme Başkanı, Başkan Yardımcıları, Daire Başkanları ve Mahkeme içtüzüğüne göre seçilecek diğer yargıçlardan oluşur. 43. madde uyarınca Büyük Daireye sevk edilen başvuruların incelenmesi sırasında, Daire Başkanı ve başvuruda konu edilen Devletin yargıcı dışında, bu kararı veren Daire yargıçları Büyük Dairede yer alamazlar.

**Madde 28– Komitelerin kabul edilemezlik kararları**

Bir Komite, 34. madde uyarınca yapılan kişisel başvurunun, daha fazla incelemeyi gerektirmediği hallerde, oybirliği ile kabul edilemezliğine veya kayıttan düşürülmesine karar verebilir. Bu karar kesindir.

**Madde 29– Dairelerin kabul edilebilirlik ve esasa ilişkin kararları**

1. 28. madde çerçevesinde karar verilmediği takdirde, bir Daire, 34. madde uyarınca

yapılan kişisel başvuruların kabul edilebilirliği ve esası hakkında karar verir.

2. Bir Daire, 33. madde uyarınca yapılan devlet başvurularının kabul edilebilirliği ve

esası hakkında karar verir.

3. Mahkeme’nin istisnai hallerde, aksine kararları hariç, kabul edilebilirlik konusundaki

kararları ayrı olarak alınır.

**Madde 30– Yargılanmanın Büyük Daireye gönderilmesi**

Daire öntünde görülen dava, işbu Sözleşmenin ve protokollarının yorumu konusunda ciddi sorunlar doğuruyorsa ya da sorunun çözümü Mahkeme tarafından önceden verilmiş bir karar ile çelişkili olacak ise, Daire, hüküm vermediği süre içerisinde, taraflar itiraz etmedikçe, yargı yetkisinden Büyük Daire lehine vazgeçebilir.

**Madde 31– Büyük Dairenin yetkileri**

Büyük Daire,

1. Daireler tarafından 30. madde uyarınca kendisine gönderilen veya 43. Madde uyarınca önüne gelen, 33. veya 34. maddeler uyarınca yapılan başvuruları ve,

2. 47. maddede öngörülen görüş bildirme taleplerini inceler.

**Madde 32– Mahkeme'nin yargı yetkisi**

1. Mahkeme'nin yargı yetkisi, 33., 34. ve 37. maddeler uyarınca kendisine intikal eden, işbu Sözleşmenin ve protokollarının yorumu ve uygulanmasına ilişkin tüm konuları kapsar.

2. Mahkeme'nin yargı yetkisinin olup olma dışı hakkında ihtilaf durumunda, karar Mahkemeye aittir.

**Madde 33– Devlet başvuruları**

Her Yüksek Sözleşmeci Taraf işbu Sözleşme ve protokolları hükümlerine vaki ve kendisinin diğer Yüksek Sözleşmeci Tarafa isnat edilebileceğine kanaat getirdiği herhangi bir ihlalden dolayı Mahkeme'ye başvurabilir.

**Madde 34– Kişisel başvurular**

İşbu Sözleşme ve Protokollarında tanınan hakların Yüksek Sözleşmeci Taraflardan biri tarafından ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek kişi, hükümet dışı her kuruluş veya kişi grupları Mahkeme'ye başvurabilir. Yüksek Sözleşmeci Taraflar bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir suretle engel olmamayı taahhüt ederler.

**Madde 35– Kabul edilebilirlik koşulları**

1. Uluslararası Hukukun genel olarak kabul edilen prensiplerine göre, ancak iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ve kesin karardan itibaren altı aylık süre içinde Mahkeme'ye başvurulabilir.

2. Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan herhangi bir kişisel başvuruyu aşağıdaki hallerde kabul etmez:

a) Başvuru imzasız ise veya;

b) Başvuru Mahkeme tarafından daha önce incelenmiş veya uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine sunulmuş başka bir başvurunun konusuyla esas itibarıyla aynı ise ve yeni olaylar içermiyorsa.

3. Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan herhangi bir kişisel başvuruyu işbu Sözleşme ve Protokolları hükümleri dışında kalmış, açıkça dayanak-tan yoksun veya başvuru hakkının suistimali mahiyetinde telakki ettiği takdirde, kabul edilemez bulur.

4. Mahkeme işbu maddeye göre kabul edilemez bulunduğu her başvuruyu reddeder. Yargılamanın her aşamasında bu karar verilebilir.

### **Madde 36– Üçüncü tarafın müdahalesi**

1. Daire ve Büyük Daire önündeki tüm davalarda, vatandaşlarından birinin başvuran taraf olması halinde, Yüksek Sözleşmeci Tarafın yazılı görüş sunma ve duruşmalarda bulunma hakkı vardır.

2. Mahkeme Başkanı, adaletin doğru sağlanabilmesi amacıyla, yargılama taraf olmayan herhangi bir Yüksek Sözleşmeci Tarafı yazılı görüş sunma veya duruşmalarda taraf olmaya davet edebilir.

### **Madde 37– Başvurunun kayıttan düşmesi**

1. Yargılamanın herhangi bir aşamasında, Mahkeme, aşağıdaki sonuçlara varılması halinde başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilir.

a) Başvuru sahibi başvurusunu takip etme niyetinde değilse veya;

b) Sorun çözümlenmişse veya;

c) Başka herhangi bir nedenden ötürü, başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe görmezse.

Ancak işbu Sözleşme ve Protokollarında tanımlanan insan haklarına riayet gerektiriyorsa, Mahkeme başvurunun incelenmesine devam eder.

2. Mahkeme koşulların haklı kıldığı kanısına varırsa, bir başvurunun eski haline döndürülmesini kararlaştırabilir.

### **Madde 38– Davanın incelenmesi ve dostane çözüm süreci**

1. Mahkeme, kendisine gelen başvuruyu kabul edilebilir bulunduğu takdirde,

a) Olayları saptamak amacıyla, tarafların temsilcileriyle birlikte başvuruyu incelemeye devam eder ve gerekirse, ilgili Devletlerin, etkinliği için gerekli tüm kolaylıkları sağlayacakları bir soruşturma yapacaktır;

b) İşbu Sözleşme ve Protokollarında tanımlanan şekliyle İnsan Haklarına saygı esasından hareketle, davanın dostane bir çözüm ile sonuçlandırılması için ilgili taraflara hizmet sunmaya hazır olacaktır.

2. “1 .b” hükümlerine göre yürütülen süreç gizlidir.

**Madde 39– Dostane çözüme varılması**

Dostane çözüme varılırsa, Mahkeme olaylarla ve varılan çözümle sınırlı kısa açıklamayı içeren bir karar vererek başvuruyu kayıttan düşürür.

**Madde 40– Duruşmaların kamuya açık olması ve belgelere ulaşabilme**

1. Mahkeme istisnai durumlarda aksini kararlaştırmadıkça, duruşmalar kamuya açıktır.

2. Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürüne emanet edilen belgeler kamuya açıktır.

**Madde 41– Hakkaniyete uygun tatmin**

Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.

**Madde 42– Dairelerin kararları**

Dairelerin kararları, 44. maddenin 2. fıkrası hükümleri uyarınca kesinleşir.

**Madde 43– Büyük Daireye gönderme**

1. Bir Daire kararının verildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, dava taraflarından her biri, istisnai durumlarda, davanın Büyük Daireye gönderilmesini isteyebilir.

2. Büyük Daire bünyesinde beş yargıçtan oluşan bir kurul, dava Sözleşme ve protokollarının yorumuna ya da uygulanmasına ilişkin ciddi bir sorun doğuruyorsa ya da genel nitelikli ciddi bir konu teşkil ediyorsa, istemi kabul eder.

3. Kurul istemi kabul ederse, Büyük Daire bir hüküm ile davayı sonuçlandırır.

**Madde 44– Kesin hükümler**

1. Büyük Dairenin kararı kesindir.

2. Bir Dairenin kararı aşağıdaki durumlarda kesinleşir.

a) Taraflar davanın Büyük Daireye gönderilmesini istemediklerini beyan ederlerse veya;

b) Karardan üç ay içerisinde davanın Büyük Daireye gönderilmesi istenmezse veya;

c) Kurul 43. maddede öngörülen istemi reddederse.

3. Kesin karar yayınlanır.



**Madde 45– Hükümlerin ve kararların gerekçeli olması**

1. Hükümler, başvuruların kabul edilebilirliğine veya kabul edilemezliğine ilişkin kararlar gerekçelidir.

2. Hüküm, tamamen veya kısmen yargıçların oybirliğini içermediği takdirde, her yargıç kendi ayrı görüşünü belirtmek hakkına sahiptir.

**Madde 46– Kararların bağlayıcılığı ve uygulanması**

1. Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkemenin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkemenin kesinleşmiş kararı, kararın uygulanmasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir.

**Madde 47– Görüş bildirme**

1. Mahkeme, Bakanlar Komitesi'nin istemi üzerine, Sözleşme ve protokollarının yorumlanması ile ilgili hukuki meseleler üzerinde görüş bildirebilir.

2. Ancak, bu görüşler, ne Sözleşmenin 1. bölümünde ve protokollarında belirlenen hak ve özgürlüklerin içeriği veya kapsamı ile ilgili sorunlara, ne de Mahkeme veya Bakanlar Komitesi'nin Sözleşmede öngörülen bir başvuru sonucunda karara bağlamak durumunda kalabileceği diğer sorunlara ilişkin bulunabilir.

3. Bakanlar Komitesinin Mahkeme'den görüş bildirme talep etmek kararı Komiteye katılmak hakkına sahip temsilcilerin çoğunluğuyla alınır.

**Madde 48– Mahkeme'nin görüş bildirme yetkisi**

Bakanlar Komitesi tarafından yapılan talebin, 47. maddede belirtilen görüş bildirme yetkisine girip girmediğini Mahkeme kararlaştırır.

**Madde 49– Bildirilen görüşün gerekçeli olması**

1. Mahkemenin verdiği görüş gerekçelidir.

2. Mütalaa, tamamen veya kısmen yargıçların oybirliğini içermediği takdirde, her yargıç kendi ayrı görüşünü belirtmek hakkına sahiptir.

3. Mahkemenin mütalaaası Bakanlar Komitesi'ne bildirilir.

**Madde 50– Mahkeme'nin masrafları**

Mahkemenin masrafları, Avrupa Konseyi tarafından karşılanır.

**Madde 51– Yargıçların ayrıcalık ve dokunulmazlıkları**

Yargıçlar vazifelerinin ifasında Avrupa Konseyi Statüsünün 40. maddesinde ve bu madde uyarınca akdedilen anlaşmalarda öngörülen ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar.

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM****Çeşitli Hükümler****Madde 52– Genel Sekreter tarafından yapılan incelemeler**

Her Yüksek Sözleşmeci Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nin istemesi üzerine, bu Sözleşme'nin bütün hükümlerinin fiilen uygulanmasının kendi iç hukukunca nasıl sağlandığı konusunda açıklamalarda bulunur.

**Madde 53– Tanınan insan haklarının korunması**

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbiri, herhangi bir Yüksek Sözleşmeci Tarafın yasalarına ve onun taraf olduğu başka bir Sözleşmeye göre tanınabilecek insan haklarını ve temel özgürlüklerini sınırlayamaz, ya da onlara aykırı düşecek şekilde yorumlanamaz.

**Madde 54– Bakanlar Komitesi'nin yetkileri**

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, Avrupa Konseyi Statüsü'nün Bakanlar Komitesi'ne tanıdığı yetkileri olumsuz yönde etkilemez.

**Madde 55– Diğer çözüm yollarının dışlanması**

Yüksek Sözleşmeci Taraflar, bu Sözleşme'nin yorum veya uygulamasından doğan bir anlaşmazlığı, başvuru yoluyla bu Sözleşmede öngörülenlerin dışında bir çözüme bağlamak hususunda aralarında mevcut anlaşma, sözleşme veya bildirilerden, özel uzlaşma halleri dışında yararlanmaktan karşılıklı olarak vazgeçmeyi kabul ederler.

**Madde 56– Ülkesel uygulama**

1. Her devlet, onaylama sırasında veya daha sonra herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne göndereceği bir bildirimle bu Sözleşme'nin, uluslar arası ilişkilerinden sorumlu bulunduğu bütün ülkelere veya bunlardan herhangi birine, işbu maddenin 4. Fıkrası saklı kalmak kaydıyla, uygulanacağını beyan edebilir.

2. Sözleşme, bildirimde belirtilen ülke veya ülkelerde, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nin bu bildirim aldığı tarihten itibaren otuz gün sonra uygulamaya konur.

3. Bu Sözleşmenin hükümleri sözü geçen ülkelerde yerel şartlar dikkate alınarak uygulanır.

4. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca bildirimde bulunmuş olan her devlet, sonradan herhangi bir zamanda, bildiriminde belirtmiş olduğu ülke veya ülkelerdeki gerçek kişilerin, hükümet dışı kuruluşların veya kişi

gruplarının başvuruları konusunda bu Sözleşme'nin 34. maddesine uygun olarak Mahkeme'nin yetkisini kabul ettiğini beyan edebilir.

**Madde 57– Çekinceler**

1. Bu Sözleşme'nin imzası ve onaylama belgesinin sunulması sırasında her devlet, Sözleşme'nin belirli bir hükmü hakkında, o sırada kendi ülkesinde yürürlükte olan bir yasanın bu hükmeye uygun olmaması ölçüsünde bir çekince kaydı koyabilir. Bu madde genel nitelikte çekinceler konmasına izin vermez.

2. Bu maddeye uygun olarak konulacak her çekince, sözü edilen yasanın kısa bir açıklamasını içerir.

**Madde 58– Feshi ihbar**

1. Bir Yüksek Sözleşmeci Taraf, bu Sözleşme'yi ancak Sözleşme'ye taraf olduğu tarihten itibaren geçecek beş yıllık bir süre sonunda ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne altı ay önceden haber verilecek bir ihbarla feshedebilir. Genel Sekreter bunu, diğer Yüksek Sözleşmeci Taraflara bildirir.

2. Bu fesih işlemi, feshin geçerli sayıldığı tarihten önce işlenmiş ve yükümlülüklerin ihlali niteliğinde sayılabilecek olan bir fiil dolayısıyla, ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden kurtulması sonucunu doğurmaz.

3. Aynı şartlarla, Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, bu Sözleşme'ye de taraf olmaktan çıkar.

4. Sözleşme, 56'ncı madde gereğince uygulanacağı beyan edilmiş olan ülkelerle ilgili olarak, yukarıdaki fıkraların hükümleri uyarınca feshedilebilir.

**Madde 59– İmza ve onay**

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyelerinin imzalarına açıktır. Sözleşme onaylanacaktır. Onaylama belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne verilecektir.

2. Bu Sözleşme, on onaylama belgesinin verilmesinden sonra yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşmeyi daha sonra onaylayacak olan imzacılar için Sözleşme, onaylama belgesinin verilmesinden itibaren yürürlüğe girecektir.

4. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Sözleşmenin yürürlüğe girdiğini, Sözleşme'yi onaylayan Yüksek Sözleşmeci Tarafların adlarını ve daha sonra gelecek olan onaylama belgelerinin verilişini bütün Avrupa Konseyi

m.59

(2) *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*

üyelerine bildirecektir. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanmak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere Fransızca ve İngilizce tek bir nüsha halinde 4 Kasım 1950'de Roma'da düzenlenmiştir. Genel Sekreter bunun tasdikli örneklerini imza eden bütün devletlere gönderecektir.

# (3) ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA USULLERİ HAKKINDA KANUN

(Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru ile ilgili maddeler)

**Kanun Numarası** : 6216  
**Kabul Tarihi** : 30/3/2011  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 3/4/2011 **Sayı** : 27894

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Bireysel Başvuru

### *Bireysel başvuru hakkı*

**Madde 45-** (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmuş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

### *Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*

**Madde 46-** (1) Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

(2) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

(3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

**Bireysel başvuru usulü**

**Madde 47–** (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İÇtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İÇtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tabidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvuru ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvuru mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuru veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

**Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi**

**Madde 48–** (1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvuru önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayandıktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.

(3) Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oy birliği ile karar verilen başvurular hakkın-

da, kabul edilemezlik kararı verilir. Oy birliği sağlanamayan dosyalar bölümlere havale edilir.

(4) Kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.

(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

### ***Esas hakkındaki inceleme***

**Madde 49–** (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

(2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

(3) Komisyonlar ve bölümler bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

(4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

(5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvuruçunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere resen veya başvuruçunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

(6) Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(7) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

(8) Esas hakkında incelemenin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

### ***Kararlar***

**MADDE 50–** (1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere

m.51

(3) *AYM Kuruluş ve Yargılama Kanunu*

hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.

(3) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir ve Mahkemenin internet sayfasında yayımlanır. Bu kararlardan hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağına ilişkin hususlar İçtüzükte gösterilir.

(4) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından karara bağlanır. Buna ilişkin diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

(5) Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.

*Başvuru hakkının kötüye kullanılması*

**Madde 51-** (1) Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvuru aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.



## (4) ANAYASA MAHKEMESİ İÇTÜZÜĞÜ

(Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru ile ilgili maddeler)

Dayandığı Kanunun Tarihi	: 7/11/1982,	No : 2709
	30/3/2011	6216
Yayımlandığı R. Gazete Tarihi	: 12/7/2012,	No : 28351

### DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Bireysel Başvuru

#### *Bireysel başvuru formu ve ekleri*

**Madde 59–** (1) Başvurular, İktüzük ekinde (Ek–1) örneği bulunan ve Mahkemenin internet sitesinde yayımlanan başvuru formu kullanılarak resmî dilde yapılır.

(2) Başvuru formunda aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Başvurucunun adı, soyadı, vatandaşlık numarası, doğum tarihi ve yeri, uyruğu, cinsiyeti, mesleği ve adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.

b) Başvurucu tüzel kişi ise unvanı, adresi ve tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin kimlik bilgileri, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.

c) Kanuni temsilcisi ya da avukatı varsa, kanuni temsilcisinin ya da avukatının adı, mesleği ve adresi, varsa telefon numarası ve elektronik posta adresi.

ç) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti.

d) Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.

e) Başvurucunun güncel ve kişisel bir temel hakkının doğrudan zedelendiği iddiasının dayanakları.

f) Başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamalar.

g) Başvuru yollarının tüketildiği veya başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih.

ğ) Başvuru mazeret nedeniyle süresi içinde yapılamamışsa buna dair açıklamalar.

m.60

(4) *Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü*

h) Başvurucunun talepleri.

i) Başvurucunun Mahkeme önünde devam eden bir başka başvurusu varsa numarası.

ii) Varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçeleri.

iii) Kısa mesaj (SMS) veya elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapılmasını isteyip istemediği.

k) Başvurucunun varsa avukatının ya da kanuni temsilcisinin imzaları.

(3) Başvuru formuna aşağıdaki belgeler ya da onaylı örnekleri eklenir:

a) Kanuni temsilci veya avukat vasıtasıyla takip edilen başvurularda başvuru temsilcisiyle yetkili olduğuna dair belge.

b) Harcın ödendiğine dair belge.

c) Nüfus cüzdanı örneği, başvuru yabancı ise geçerli kimlik belgesi.

ç) Tüzel kişilerde tüzel kişiliği temsile yetki belgesi.

d) Nihai karar ya da işlem tebliğ edilmişse tebliğ belgesi.

e) Dayanılan belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri.

f) Tazminat talebi varsa uğranılan zarar ve buna ilişkin belgeler.

g) Başvuru süresinde yapılamamışsa varsa mazereti ispatlayan belgeler

(4) Başvurucu ihlal iddiasına dayanak gösterdiği üçüncü fıkradaki belgelere herhangi bir nedenle erişememesi hâlinde bunun gerekçelerini belirtir. Mahkeme gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.

(5) Başvurucuların, adreslerinde veya başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Mahkemeye bildirmeleri zorunludur.

*Formun ve eklerinin hazırlanmasına ilişkin ilkeler*

**Madde 60–** (1) Başvuru formu, İçtüzüğün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenir ve aynı maddede belirtilen belgeler ya da onaylı örnekleri başvuru formuna eklenir.

(2) Başvuru formu okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde hazırlanır. Başvuru formunun ekler hariç on sayfayı geçmesi hâlinde başvuru formuna ayrıca başvuru formuna olayların özetini eklemesi gerekir.

(3) Başvurucu, başvuru formunun ekinde sunduğu belgeleri, tarih sırasına göre numaralandırarak her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlar.

*Başvurucunun temsili*

**Madde 61–** (1) Bireysel başvuru, bizzat başvuru, kanuni temsilcisi ya

da avukatı tarafından yapılabilir. Avukat veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılan başvurularda temsile dair yetki belgesinin sunulması zorunludur.

(2) Başvurucunun avukatı ya da kanuni temsilcisi varsa onunla yapılan yazışmalar ya da ona yapılan tebligatlar başvurucuya yapılmış sayılır.

#### ***Bireysel başvuru harcı ve adli yardım***

**Madde 62–** (1) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa Bağlı (I) sayılı Tarifenin A) Mahkeme Harçları” başlıklı Bölümünün ilk cümlesinde belirtilen bireysel başvuru harcı Maliye Veznelerine yatırılır.

(2) Adli yardım talepleri, genel hükümlere göre başvuruların kabul edilebilirliği hakkında karar verecek Bölüm veya Komisyonlar tarafından hükme bağlanır.

#### ***Başvurunun yapılabileceği yerler***

**Madde 63–** (1) Bireysel başvurular, Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şarlara uygun biçimde İçtüzük ekindeki ve Mahkemenin internet sitesinde yayımlanan başvuru formuna uygun olarak Mahkemeye şahsen yapılabileceği gibi diğer mahkemeler ya da yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla da yapılabilir.

(2) Usulünce hazırlanan başvuru formu, harç tahsil makbuzuyla birlikte yukarıda belirtilen yerlere teslim edildiğinde başvuru ya da temsilcisine alındı belgesi verilir ve bu tarih, başvurunun yapıldığı tarih olarak kabul edilir.

(3) Mahkemeler ya da yurt dışı temsilciliklerine teslim edilen başvuru formu ve ekleri gerekli kayıt işlemleri yapıp fiziki ve elektronik ortamda Mahkemeye gönderilir. Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hallerde UYAP kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır.

(4) Genel Kurul; elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak başvuru yapılabilmesine ilişkin karar alabilir.

#### ***Başvuru süresi ve mazeret***

**Madde 64–** (1) (Değişik:RG–5/3/2014–28932) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

(2) Başvuru mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvurusunu yapamadığı takdirde, mazeretinin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilir. Komisyonlar raportörlüğünce mazeretin kabulü-

m.65

(4) *Anayasa Mahkemesi İÇtüzüğü*

nün gerekip gerekmediği yönünde karar taslağı hazırlanır. Komisyon, öncelikle başvuruçunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti kabul veya reddeder.

(3) Başvurunun niteliğine uygun düştüğü takdirde mazeret ve kabul edilebilirliğe ilişkin tek bir taslak hazırlanıp bu iki husus birlikte karara bağlanabilir.

***Bireysel Başvuru Bürosu***

**Madde 65–** (1) Bireysel Başvuru Bürosu, Komisyonlar başraportörünün gözetiminde bir raportör ve yeterli sayıda raportör yardımcısı ile personelden oluşur.

(2) Bireysel Başvuru Bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Mahkemeye ulaşan bireysel başvuruların kaydını yapıp numara vermek, dosyalamak.
- b) Başvurulardaki idari yönden tamamlattırılması gereken eksiklikleri tespit etmek ve bunların giderilmesi için gerekli yazışmaları yapmak.
- c) Bireysel başvurularla ilgili yazışmaların kaydı, takibi, ilgili birimlere sevk edilmesi ve diğer işlemleri yapmak.

***Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler***

**Madde 66–** (1) (Değişik:RG–5/3/2014–28932) Bireysel Başvuru Bürosu gelen başvuruları şekli eksiklikler bulunup bulunmadığı yönünden inceler. Başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde, bunların tamamlattırılması için başvuruçuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine onbeş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir.

(2) (Değişik:RG–5/3/2014–28932) Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvuruçuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen kesin sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir.

(3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59 uncu ve 60 ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvuruçuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

***Bireysel başvuruların Bölümlere ve Komisyonlara tevzii***

**Madde 67–** (1) Bireysel Başvuru Bürosu tarafından kaydı yapıp numara-

ra verilen başvuruların dağıtımı, Bölümler ve Komisyonlar arasında otomatik olarak yapılır.

(2) Nitelikleri itibarıyla birleştirilerek incelenmesi gereken dosyalar ilk olarak kayda alınan başvuru dosyasında birleştirilir.

#### ***Başvuruların inceleme sırası***

**Madde 68–** (1) Bireysel başvurular, geliş sırasına göre incelenerek karara bağlanır. Ancak Mahkeme, başvuruların konuları itibarıyla önemini ve aciliyetini göz önünde bulundurarak belirlediği kriterler çerçevesinde farklı bir inceleme sıralaması yapabilir.

#### ***Yazışmalar***

**Madde 69–** (1) Başvurucular, Mahkeme ile yazışmalarını İçtüzükte belirlenen bireysel başvuru yapılmasındaki usulü izleyerek yapmak zorundadırlar.

(2) Bireysel başvuru dosyalarının tekemmül ettirilmesine ilişkin olarak duruma göre Genel Sekreterlik, Komisyon ya da Bölümler tarafından verilen ve asgari onbeş gün olan süreler kesin olup bu süreler içinde usulüne uygun olarak gönderilmeyen bilgi ve belgeler, başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınmaz ve dosyaya dâhil edilmez.

(3) Başvurulara ilişkin bilgi, belge ve diğer her türlü talebin yazılı olarak yapılması gerekir. Duruşma, tanık dinlenilmesi veya keşif esnasında yapılanlar hariç, bu usule uyulmaksızın yapılan talepler dikkate alınmaz.

#### ***Bilgi, belge isteme ve tebliğ***

**Madde 70–** (1) Mahkeme, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasama, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışır, bilgi ve belge ister, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi inceler, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırabilir, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci isteyebilir.

(2) (Değişik:RG–5/3/2014–28932) Yukarıdaki fıkra kapsamında Mahkemeye ulaşan bilgi ve belgeler, yargılamanın gerektirmesi halinde onbeş günlük süre içinde görüşlerini sunabilmeleri için başvurucuya, Adalet Bakanlığına ve varsa diğer ilgililere tebliğ edilir

(3) Mahkeme, başvuru ya da kamu otoritesinin, istenen bilgi ya da belgeyi sunmaktan kaçındığı ya da bir delili gizlediği yahut her ne suretle olursa olsun davet edildiği hâlde yargılamaya etkili bir şekilde katılmadığı kanaatine varırsa, bu durumdan gerekli sonuçları çıkararak kararını verir.

m.71

(4) Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü

**Adalet Bakanlığına bildirim**

**Madde 71–** (1) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

(2) (Değişik:RG–5/3/2014–28932) Adalet Bakanlığı başvuruya ilişkin görüşünü otuz günlük süre içinde bildirir. Talep hâlinde Bölüm Başkanınca bu süre otuz güne kadar uzatılabilir. Başvurunun Adalet Bakanlığına bildiriminden itibaren belirtilen sürelerde cevap verilmediği takdirde, Mahkeme dosyadaki bilgi ve belgelere göre kararını verir. Mahkeme, içtihadın oluştuğu alanlarda veya ivedilikle karar verilmesi gereken durumlarda Bakanlık cevabını beklemeden başvurunun kabul edilebilirlik ve esası hakkında karar verebilir.

(3) Adalet Bakanlığının cevabı başvurucuya tebliğ edilir. Başvurucunun tebliğ tarihinden itibaren varsa karşı beyanlarını, onbeş gün içinde Mahkemeye sunması gerekir.

**Bölüm ve Komisyonlarda oylama ve karar**

**Madde 72–** (1) Bölümler kararlarını salt çoğunlukla alırlar.

(2) Komisyonlarca başvurunun kabul edilebilirliği ya da edilemezliği kararları oybirliği ile alınır. Oybirliği sağlanamayan durumlarda karar vermek üzere başvuru, Bölüme havale edilir.

(3) Komisyonlar, Bölüm Başkanının uygun bulduğu konularda, raportörler tarafından hazırlanan karar taslaklarının toplantı yapmalarına gerek bulunmaksızın kідemsiz üyeden başlanarak imzalanması suretiyle de karar alabilirler. Komisyon üyelerinden birisinin bu konunun toplantıda görüşülmesini talep etmesi hâlinde anılan usul uygulanmaz.

(4) Bölüm veya Komisyonlarca uygun görülmesi ve işin niteliğinin izin vermesi hâlinde elektronik oylama yapılması mümkündür. Açık oylama yapıldığı durumlarda oylamaya kідemsiz üyeden başlanır.

**Tedbir kararı**

**Madde 73–** (1) Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılması üzerine, bölümlerce esas inceleme aşamasında gerekli tedbirlere resen veya başvurunun talebi üzerine karar verilebilir.

(2) İncelenen başvurulara ilişkin olarak; resen ya da başvurunun talebi üzerine dosyanın esası hakkında karar verilmeden önce, tedbir kararına başvurulmaması hâlinde başvurunun yaşamına ya da maddi veya mane-

vi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılmaması üzerine, Komisyonlarca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesi derhâl yapılarak, tedbir hususunu da karara bağlamak üzere başvuru, ilgili Bölüme gönderilir.

(3) Bölüm, tedbire karar vermesi hâlinde gereğinin ifası için bunu ilgili kişi ve kurumlara bildirir.

(4) Tedbir kararı verilen başvurunun esası hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Tedbirin devamı konusunda yeni bir karar alınmadığında, başvuru hakkının ihlal edilmediğine ya da başvurunun düşmesine karar verildiği durumlarda tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

### **Duruşma**

**Madde 74–** (1) Bölümler, başvuruları dosya üzerinden inceler. Ancak resen ya da başvuru veya Adalet Bakanlığının talebi üzerine gerekli görülmesi hâlinde duruşma yapılmasına karar verilebilir.

(2) Duruşma yapılmasına karar verilmesi hâlinde, duruşmanın yeri, günü ve saati ilgililere bildirilir.

(3) Duruşma esnasında duruşma tutanağı düzenlenir. Tutanak örnekleri, talepleri hâlinde başvuru ve Adalet Bakanlığı ile varsa diğer ilgililere verilir.

### **Pilot karar usulü**

**Madde 75–** (1) Bölümler, bir başvurunun yapısal bir sorundan kaynaklandığını ve bu sorunun başka başvurulara da yol açtığını tespit etmeleri ya da bu durumun yeni başvurulara yol açacağını öngörmeleri hâlinde, pilot karar usulünü uygulayabilirler. Bu usulde, konuya ilişkin Bölüm tarafından pilot bir karar verilir. Benzer nitelikteki başvurular idari mercilerce bu ilkelere çerçevesinde çözümlenir; çözümlenmediği takdirde Mahkeme tarafından topluca görülerek karara bağlanır.

(2) Bölüm, pilot karar usulünü resen, Adalet Bakanlığının ya da başvuru hakkının istemi üzerine başlatabilir.

(3) Pilot karar uygulaması için seçilen başvuru, gündemin öncelikli işleri arasında sayılır.

(4) Bölüm pilot kararında, tespit ettiği yapısal sorunu ve bunun çözümü için alınması gereken tedbirleri belirtir.

(5) Bölüm pilot kararla birlikte, bu karara konu yapısal soruna ilişkin benzer başvuruların incelenmesini erteleyebilir. İlgililer erteleme kararı hakkında bilgilendirilirler. Bölüm, gerekli gördüğü takdirde ertelediği başvuruları gündeme alarak karara bağlayabilir.

**Karar taslaklarının hazırlanması**

**Madde 76–** (1) Bireysel başvuru raportörleri ya da raportör yardımcılarınca, Komisyonlara ya da Bölümlere sunulmak üzere İÇtüzükte belirtilen yazım usulüne uygun ve raportörün özet görüşünü de içeren karar taslakları hazırlanır.

(2) Bu şekilde hazırlanan karar taslakları ilgili birim başraportörünün imzasıyla ilgili Komisyon ya da Bölüme sunulur. Bölüme sunulmak üzere hazırlanan karar taslakları ayrıca Ar-İÇ'e de gönderilir.

**Komisyon kararlarının şekli**

**Madde 77–** (1) Komisyonlarca verilen kararlarda şu hususlar yer alır:

- a) Sayfa üst bilgisi olarak;
    - 1) Mahkemenin amblemi,
    - 2) “Anayasa Mahkemesi” ibaresi,
    - 3) Kararı veren Bölümün ilgili Komisyonu,
  - b) Karar metninde;
    - 1) Başvuru numarası,
    - 2) Karar tarihi,
    - 3) Komisyon Başkanı ve üyeler ile raportörün adları,
    - 4) Tarafların ve varsa temsilcilerinin adları,
    - 5) Mahkeme önünde izlenen usulün anlatımı,
    - 6) Davaya konu olgular,
    - 7) Tarafların iddia ve savunmalarının özeti,
    - 8) Kararın gerekçesi,
    - 9) Hüküm fıkrası,
    - 10) Yargılama masrafları.
- (2) Kararlara sayfa ve paragraf numaraları eklenir.

**Bölüm kararlarının şekli**

**Madde 78–** (1) Bölümlerce verilen kararlarda şu hususlar yer alır:

- a) Kararın ilk sayfasında;
  - 1) Mahkemenin amblemi,
  - 2) “Anayasa Mahkemesi” ibaresi,
  - 3) Kararı veren Bölüm,
  - 4) Başvuru numarası,
  - 5) Karar tarihi.
- b) Diğer sayfalarında paragraflar numaralandırılmak suretiyle;
  - 1) Bölüm Başkanı ve üyeler ile raportörün adları,
  - 2) Tarafların ve varsa temsilcilerinin adları,



- 3) Mahkeme önünde izlenen usulün anlatımı,
- 4) Davaya konu olgular,
- 5) Tarafların iddia ve savunmalarının özeti,
- 6) Kararın gerekçesi,
- 7) Hüküm fıkrası,
- 8) Yargılama masrafları hakkındaki karar,

(2) Heyete katılan üyelerin birlikte veya ayrı ayrı varsa karşı oy yazısı veya farklı ya da ek gerekçesini karara ekleme hakkı vardır.

#### ***İhlal kararı ve ihlalin giderilmesi***

**Madde 79-** (1) Bölüm, ihlalin bir mahkeme kararından kaynaklandığını tespit ederse;

a) İhlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. İlgili mahkeme, Bölümün ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde yeniden yargılama yapar ve mümkünse dosya üzerinden ivedilikle karar verir.

b) Bölümlerce yapılan inceleme sonunda, başvuruçunun bir hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi hâlinde, yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı takdirde başvuruçucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilir.

c) Tazminat miktarının tespitinin, daha ayrıntılı bir incelemeyi gerektirmesi hâlinde, Bölüm bu konuyu kendisi karara bağlamaksızın genel mahkemelerde dava açılması yolunu gösterebilir.

(2) Bölüm kararında, gerekli görüldüğü takdirde Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrası doğrultusunda ihlalin ve sonuçlarının hangi şekilde ortadan kaldırılabilceği hususunda yapılması gerekenler belirtilir.

#### ***Düşme kararı***

**Madde 80-** (1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

- a) Başvuruçunun davadan açıkça feragat etmesi.
- b) Başvuruçunun davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması.
- c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.
- ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvuruçunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruçuyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hak-

m.81

**(4) Anayasa Mahkemesi İÇtüzüğü**

ların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.

***Kararın imzalanması, tebliği ve yayımlanması***

**Madde 81–** (1) Bölüm ve Komisyonların verdikleri kararlar heyeti oluşturan Başkan ve kıdem sırasına göre tüm üyeler tarafından imzalanır ve Mahkeme mührüyle mühürlenir.

(2) Karşı oy yazısı veya farklı ya da ek gerekçeler, kararın verildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde Bölüm Başkanlığına sunulur. Bu süre içinde teslim edilmeyen karşı oy yazısı veya farklı ya da ek gerekçeler dikkate alınmaz.

(3) Bölümler ve Komisyonlarca verilen kararlar kesindir. Kararların imzalı asıl suretleri Mahkeme arşivinde saklanır. Birer örneği başvuruca, Adalet Bakanlığına ve diğer ilgililere tebliğ edilir.

(4) Bölüm kararlarının tümü ile Komisyon kararlarından kabul edilebilirlik açısından ilkesel önem taşıyanları Mahkemenin internet sitesinde yayımlanır.

(5) Bölüm Başkanının tespit ettiği, Bölüm tarafından verilen pilot karar niteliğinde ya da içtihadın ortaya konulması açısından ilkesel önemi haiz kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır.

***Tavzih ve maddi hataların düzeltilmesi***

**Madde 82–** (1) Bölümlerce verilen kararlar hakkında ilgililer, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri çerçevesinde, hükmün tavzihini ve maddi hataların düzeltilmesini talep edebilirler.

***Başvuru hakkının kötüye kullanılması***

**Madde 83–** (1) Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

***Genel hükümlerin uygulanması***

**Madde 84–** (1) Bireysel başvuruların incelenmesinde, kararların infazında Kanun ve İÇtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

## (5) TÜRK CEZA KANUNU

**Kanun Numarası** : 5237  
**Kabul Tarihi** : 26/9/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 12/10/2004 **Sayı** : 25611

### BİRİNCİ KİTAP Genel Hükümler

### BİRİNCİ KISIM Temel İlkeler, Tanımlar ve Uygulama Alanı

### BİRİNCİ BÖLÜM Temel İlkeler ve Tanımlar

#### *Ceza Kanununun amacı*

**Madde 1–** (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

#### *Suçta ve cezada kanunilik ilkesi*

**Madde 2–** (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.

(2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.

(3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

#### *Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi*

**Madde 3–** (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

#### ***Kanunun bağlayıcılığı***

**Madde 4–** (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.

(2) (Mülga:29/6/2005–5377/1 md.)

#### ***Özel kanunlarla ilişki***

**Madde 5–** (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.

#### ***Tanımlar***

**Madde 6–** (1) Ceza kanunlarının uygulanmasında;

- a) Vatandaş deyiminden; fiili işlediği sırada Türk vatandaşı olan kişi,
- b) Çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi,
- c) Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi,
- d) Yargı görevi yapan deyiminden; yüksek mahkemeler ve adli, idari ve askerî mahkemeler üye ve hakimleri ile Cumhuriyet savcısı ve avukatlar,
- e) Gece vakti deyiminden; güneşin batmasından bir saat sonra başlayan ve doğmasından bir saat evvele kadar devam eden zaman süresi,
- f) Silah deyiminden;
  1. Ateşli silahlar,
  2. Patlayıcı maddeler,
  3. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet,
  4. Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler,
  5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler,
- g) Basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar,
- h) İtiyadı suçlu deyiminden; kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi,
- i) Suçu meslek edinen kişi deyiminden; kısmen de olsa geçimini suçtan elde ettiği kazançla sağlamaya alışmış kişi,

- j) Örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi,  
Anlaşılır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kanunun Uygulama Alanı

#### *Zaman bakımından uygulama*

**Madde 7–** (1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.

(2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.

(3) (Değişik:29/6/2005–5377/2 md.) Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır.

(4) Geçici veya süreli kanunların, yürürlükte buldukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında uygulanmasına devam edilir.

#### *Yer bakımından uygulama*

**Madde 8–** (1) Türkiye’de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye’de işlenmesi veya neticenin Türkiye’de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye’de işlenmiş sayılır.

(2) Suç;

a) Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında,

b) Açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla,

c) Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla,

d) Türkiye’nin kıt’a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı,

İşlendiğinde Türkiye’de işlenmiş sayılır.

***Yabancı ülkede hüküm verilmesi***

**Madde 9–** (1) Türkiye’de işlediği suçtan dolayı yabancı ülkede hakkın-da hüküm verilmiş olan kimse, Türkiye’de yeniden yargılanır.

***Görev suçları***

**Madde 10–** (1) Yabancı ülkede Türkiye namına memuriyet veya görev üstlenmiş olup da bundan dolayı bir suç işleyen kimse, bu fiile ilişkin olarak yabancı ülkede hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş bulunsa bile, Türkiye’de yeniden yargılanır.

***Vatandaş tarafından işlenen suç***

**Madde 11–** (1) Bir Türk vatandaşı, 13 üncü maddede yazılı suçlar dışında, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektiren bir suçu yabancı ülkede işlediği ve kendisi Türkiye’de bulunduğu takdirde, bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması ve Türkiye’de kovuşturulabilirliğin bulunması koşulu ile Türk kanunlarına göre cezalandırılır.

(2) Suç, aşağı sınırı bir yıldan az hapis cezasını gerektirdiğinde yargılama yapılması zarar görenin veya yabancı hükûmetin şikayetine bağlıdır. Bu durumda şikayet, vatandaşın Türkiye’ye girdiği tarihten itibaren altı ay içinde yapılmalıdır.

***Yabancı tarafından işlenen suç***

**Madde 12–** (1) Bir yabancı, 13 üncü maddede yazılı suçlar dışında, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı en az bir yıl hapis cezasını gerektiren bir suçu yabancı ülkede Türkiye’nin zararına işlediği ve kendisi Türkiye’de bulunduğu takdirde, Türk kanunlarına göre cezalandırılır. Yargılama yapılması Adalet Bakanının istemine bağlıdır.

(2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen suçun bir Türk vatandaşının veya Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisinin zararına işlenmesi ve failin Türkiye’de bulunması halinde, bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması koşulu ile suçtan zarar görenin şikayeti üzerine fail, Türk kanunlarına göre cezalandırılır.

(3) Mağdur yabancı ise, aşağıdaki koşulların varlığı halinde fail, Adalet Bakanının istemi ile yargılanır:

a) Suçun, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı üç yıldan az olmayan hapis cezasını gerektirmesi.

b) Suçların geri verilmesi anlaşmasının bulunmaması veya geri verme isteminin suçun işlendiği ülkenin veya failin uyruğunda bulunduğu devletin hükûmeti tarafından kabul edilmemiş olması.

(4) Birinci fıkra kapsamına giren suçtan dolayı yabancı mahkemece mahkûm edilen veya herhangi bir nedenle davası veya cezası düşen veya beraat eden yahut suçu kovuşturulabilir olmaktan çıkan yabancı hakkında Adalet Bakanının istemi üzerine Türkiye’de yeniden yargılama yapılır.

(5) (Ek:18/06/2014–6545/56 md.) Birinci fıkra kapsamına giren hallerde rüşvet ve nüfuz ticareti suçlarından dolayı yargılama yapılması Adalet Bakanının istemine bağlı değildir.

### *Diğer suçlar*

**Madde 13–** (1) Aşağıdaki suçların, vatandaş veya yabancı tarafından, yabancı ülkede işlenmesi halinde, Türk kanunları uygulanır:

- a) İkinci Kitap, Birinci Kısım altında yer alan suçlar.
- b) İkinci Kitap, Dördüncü Kısım altındaki Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Bölümlerde yer alan suçlar.
- c) İşkence (madde 94, 95).
- d) Çevrenin kasten kirletilmesi (madde 181).
- e) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190).
- f) Parada sahtecilik (madde 197), para ve kıymetli damgaları imale yarayan araçların üretimi ve ticareti (madde 200), mühürde sahtecilik (madde 202).
- g) Fuhuş (madde 227).
- h) (Mülga:26/6/2009–5918/1 md.)
- i) Deniz, demiryolu veya havayolu ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması (madde 223, fıkra 2, 3) ya da bu araçlara karşı işlenen zarar verme (madde 152) suçları.

(2) (Ek ikinci fıkra:29/6/2005–5377/3 md.) İkinci Kitap, Dördüncü Kısım altındaki Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerde yer alanlar hariç; birinci fıkra kapsamına giren suçlardan dolayı Türkiye’de yargılama yapılması, Adalet Bakanının talebine bağlıdır

(3) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yazılı suçlar dolayısıyla yabancı bir ülkede mahkûmiyet veya beraat kararı verilmiş olsa bile, Adalet Bakanının talebi üzerine Türkiye’de yargılama yapılır.

### *Seçimlik cezalarda soruşturma*

**Madde 14–** (1) 11 ve 12 nci maddelerde belirtilen hallerde, soruşturma konusu suçun yer aldığı kanun maddesinde hapis cezası ile adli para cezasından birinin uygulanması seçimlik sayılmış ise soruşturma veya kovuşturma açılmaz.

***Soruşturma koşulu olan cezanın hesaplanması***

**Madde 15–** (1) Miktarının soruşturma koşulu oluşturduğu hallerde ceza, soruşturma evresinde ileri sürülen kanuni ağırlaştırıcı nedenlerin aşağı sınırı ve kanuni hafifletici nedenlerin yukarı sınırı göz önünde bulundurularak hesaplanır.

***Cezadan mahsup***

**Madde 16–** (1) Nerede işlenmiş olursa olsun bir suçtan dolayı, yabancı ülkede gözaltında, gözlem altında, tutuklulukta veya hükümlülükte geçen süre, aynı suçtan dolayı Türkiye’de verilecek cezadan mahsup edilir.

***Hak yoksunlukları***

**Madde 17–** (1) Yukarıdaki maddelerde açıklanan hallerde mahkeme, yabancı mahkemelerden verilen ve Türk hukuk düzenine aykırı düşmeyen hükmün, Türk kanunlarına göre bir haktan yoksunluğu gerektirmesi halinde, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine Türk kanunlarındaki sonuçlarının geçerli olmasına karar verir.

***Geri verme***

**Madde 18–** (1) (Değişik: 18/06/2014-6545/57 md.) Yabancı bir ülkede işlenen veya işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle hakkında ceza soruşturması ya da kovuşturması başlatılan veya mahkûmiyet kararı verilmiş olan bir yabancı, talep üzerine, soruşturma ya da kovuşturmanın yapılabilmesi veya hükmedilen cezanın infazı amacıyla geri verilebilir. Ancak, geri verme talebine esas teşkil eden fiil;

- a) Türk kanunlarına göre suç değilse,
  - b) Düşünce suçu veya siyasi ya da askerî suç niteliğinde ise,
  - c) Türkiye Devletinin güvenliğine karşı, Türkiye Devletinin veya bir Türk vatandaşının ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş bir tüzel kişinin zararına işlenmişse,
  - d) Türkiye’nin yargılama yetkisine giren bir suç ise,
  - e) Zamanaşımına veya affa uğramış ise,
- Geri verme talebi kabul edilmez.

(2) Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere, vatandaş suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.

(3) (Değişik:18/06/2014–6545/57 md.) Kişinin, talep eden devlete geri verilmesi halinde ırkı, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle soruşturulacağına ya da kovuşturulacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence ve kötü muameleye maruz ka-



lacağına dair kuvvetli şüphe sebepleri varsa, talep kabul edilmez.

(4) Kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesi, geri verme talebi hakkında bu madde ve Türkiye'nin taraf olduğu ilgili uluslararası sözleşme hükümlerine göre karar verir. Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(5) Mahkeme geri verme talebinin kabul edilebilir olduğuna karar verirse, bu kararın yerine getirilip getirilmemesi Bakanlar Kurulunun takdirine bağlıdır.

(6) Geri verilmesi istenen kişi hakkında koruma tedbirlerine başvurulmasına, Türkiye'nin taraf olduğu ilgili uluslararası sözleşme hükümlerine göre karar verilebilir.

(7) Geri verme talebinin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi halinde, ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre tutuklama kararı verilebilir veya diğer koruma tedbirlerine başvurulabilir.

(8) Geri verme halinde, kişi ancak geri verme kararına dayanak teşkil eden suçlardan dolayı yargılanabilir veya mahkûm olduğu ceza infaz edilebilir.

#### *Yabancı kanunun göz önünde bulundurulması*

**Madde 19-** (1) Türkiye'nin egemenlik alanı dışında işlenen suçlar dolayısıyla Türkiye'de yargılama yapılırken, Türk kanununa göre verilecek olan ceza, suçun işlendiği ülke kanununda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz.

(2) Ancak suçun;

a) Türkiye'nin güvenliğine karşı veya zararına olarak,

b) Türk vatandaşına karşı ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisi zararına olarak,

İşlenmesi durumunda, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

## İKİNCİ KISIM

### Ceza Sorumluluğunun Esasları

#### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği, Kast ve Taksir

##### *Ceza sorumluluğunun şahsiliği*

**Madde 20-** (1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.

### ***Kast***

**Madde 21–** (1) Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.

(2) Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleştirebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.

### ***Taksir***

**Madde 22–** (1) Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.

(2) Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir.

(3) Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

(4) Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek olan ceza failin kusuruna göre belirlenir.

(5) Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir.

(6) Taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir halinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir.

### ***Netice sebebiyle ağırlaştırılmış suç***

**Madde 23–** (1) Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler

#### *Kanunun hükmü ve amirin emri*

**Madde 24–** (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.

#### *Meşru savunma ve zorunluluk hali*

**Madde 25–** (1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

(2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

#### *Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası*

**Madde 26–** (1) Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.

(2) Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.

#### *Sınırın aşılması*

**Madde 27–** (1) Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altında birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur.

(2) Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez.

#### *Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit*

**Madde 28–** (1) Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şid-

det veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.

### *Haksız tahrik*

**Madde 29–** (1) Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan yirmidört yıla ve müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilir.

### *Hata*

**Madde 30–** (1) Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.

(2) Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.

(3) Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.

(4) (Ek fıkra:29/6/2005–5377/4 md.) İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.

### *Yaş küçüklüğü*

**Madde 31–** (1) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(2) (Değişik:29/6/2005–5377/5 md.) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükümlenir. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.

(3) (Değişik:29/6/2005–5377/5 md.) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olmaz.

#### *Akil hastalığı*

**Madde 32–** (1) Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) Birinci fıkrada yazılı derecede olmamakla birlikte işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış olan kişiye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmibeş yıl, müebbet hapis cezası yerine yirmi yıl hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilir. Mahkûm olunan ceza, süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir.

#### *Sağır ve dilsizlik*

**Madde 33–** (1) Bu Kanunun, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olan çocuklara ilişkin hükümleri, onbeş yaşını doldurmuş olan sağır ve dilsizler hakkında; oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, onsekiz yaşını doldurmuş olup da yirmibir yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında da uygulanır.

#### *Geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma*

**Madde 34–** (1) Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez.

(2) İradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

m.35

(5) *Türk Ceza Kanunu*

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Suçta Teşebbüs

#### *Suçta teşebbüs*

**Madde 35–** (1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçta elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

(2) Suçta teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.

#### *Gönüllü vazgeçme*

**Madde 36–** (1) Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suçta ait ceza ile cezalandırılır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Suçta İştirak

#### *Faillik*

**Madde 37–** (1) Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.

(2) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.

#### *Azmettirme*

**Madde 38–** (1) Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.

(2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suçta azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suçta azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz.

(3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkması-

nı sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.

***Yardım etme***

**Madde 39–** (1) Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

(2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.

b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.

c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.

***Bağlılık kuralı***

**Madde 40–** (1) Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.

(2) Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.

(3) Suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

***İştirak hâlinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme***

**Madde 41–** (1) İştirak halinde işlenen suçlarda, sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı, gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır.

(2) Suçun;

a) Gönüllü vazgeçenin gösterdiği gayreti dışında başka bir sebeple işlenmemiş olması,

b) Gönüllü vazgeçenin bütün gayretine rağmen işlenmiş olması,

Hallerinde de gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır.

m.42

(5) *Türk Ceza Kanunu*

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Suçların İctimai

#### *Bileşik suç*

**Madde 42–** (1) Biri diğzerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.

#### *Zincirleme suç*

**Madde 43–** (1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle:29/6/2005–5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.

#### *Fikri içtima*

**Madde 44–** (1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Yaptırımlar

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Cezalar

#### *Cezalar*

**Madde 45–** (1) Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır.

#### *Hapis cezaları*

**Madde 46–** (1) Hapis cezaları şunlardır:



- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası.
- b) Müebbet hapis cezası.
- c) Süreli hapis cezası.

***Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası***

**Madde 47–** (1) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası hükümlünün hayatı boyunca devam eder, kanun ve tüzükte belirtilen sıkı güvenlik rejimine göre çektirilir.

***Müebbet hapis cezası***

**Madde 48–** (1) Müebbet hapis cezası, hükümlünün hayatı boyunca devam eder.

***Süreli hapis cezası***

**Madde 49–** (1) Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz.

(2) Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır.

***Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar***

**Madde 50–** (1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre;

- a) Adli para cezasına,
- b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine,
- c) En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye,
- d) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya,
- e) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya,
- f) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, Çevrilebilir.

(2) Suç tanımında hapis cezası ile adlî para cezasının seçenek olarak ön-görüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adlî para cezasına çevrilmez.

(3) Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir.

(4) Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı halinde, birinci fıkranın (a) bendine göre adlî para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz.

(5) Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adlî para cezası veya tedbirdir.

(6) Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek (Değişik:26/2/2008–5739/4 md.) tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi halinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir. Bu durumda, beşinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(7) Hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi durumunda, hükmü veren mahkemece tedbir değiştirilir.

### *Hapis cezasının ertelenmesi*

**Madde 51–** (1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması,

Gerekir.

(2) Cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye ka-

dar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi halinde, hakim kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhal salıverilir.

(3) Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz.

(4) Denetim süresi içinde;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine,

Mahkemece karar verilebilir.

(5) Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hakime verir.

(6) Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir.

(7) Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülöklere, hakimın uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi halinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.

(8) Denetim süresi yükümlölöklere uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.

#### *Adli para cezası*

**Madde 52–** (1) Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

m.53

### (5) Türk Ceza Kanunu

(2) En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adlî para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

(3) Kararda, adlî para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir.

(4) Hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adlî para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçmez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adlî para cezasının hapse çevrileceği belirtilir.

## İKİNCİ BÖLÜM Güvenlik Tedbirleri

### *Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*

**Madde 53–** (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,

Yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

(3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkile-

ri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkraya hüküm uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrada sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükümün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.

(6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar.

### *Eşya müsadereesi*

**Madde 54-** (1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadereesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir.

(2) Birinci fıkraya kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkansız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsadereesine karar verilir.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçta nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsadereesine hükmedilmeyebilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsadereesi gerektiğinde, tümüne

zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise sadece bu kısmın müsadereesine karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suçta iştirak eden kişinin payının müsadereesine hükümlenir.

#### *Kazanç müsadereesi*

**Madde 55–** (1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsadereesine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere elkonulmadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsadereesine hükmedilir.

(3) (Ek:26/6/2009–5918/2 md.) Bu madde kapsamına giren eşyanın müsadere edilebilmesi için, eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir.

#### *Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri*

**Madde 56–** (1) Çocuklara özgü güvenlik tedbirlerinin neler olduğu ve ne suretle uygulanacakları ilgili kanunda gösterilir.

#### *Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri*

**Madde 57–** (1) Fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişi hakkında, koruma ve tedavi amaçlı olarak güvenlik tedbirine hükmedilir. Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen akıl hastaları, yüksek güvenlikli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar.

(2) Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmiş olan akıl hastası, yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca düzenlenen raporda toplum açısından tehlikeliliğinin ortadan kalktığı veya önemli ölçüde azaldığının belirtilmesi üzerine mahkeme veya hakim kararıyla serbest bırakılabilir.

(3) Sağlık kurulu raporunda, akıl hastalığının ve işlenen fiilin niteliğine göre, güvenlik bakımından kişinin tıbbi kontrol ve takibinin gerekip gerekmediği, gerekiyor ise bunun süre ve aralıkları belirtilir.

(4) Tıbbi kontrol ve takip, raporda gösterilen süre ve aralıklarla, Cumhuriyet savcılığınca bu kişilerin teknik donanımı ve yetkili uzmanı olan sağlık kuruluşuna gönderilmeleri ile sağlanır.

(5) Tıbbi kontrol ve takipte, kişinin akıl hastalığı itibarıyla toplum açısından tehlikeliliğinin arttığı anlaşıldığında, hazırlanan rapora dayanılarak, yeniden koruma ve tedavi amaçlı olarak güvenlik tedbirine hükmedilir. Bu durumda, bir ve devamı fıkralarda belirlenen işlemler tekrarlanır.

(6) İşlediği fiille ilgili olarak hastalığı yüzünden davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış olan kişi hakkında birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre yerleştirildiği yüksek güvenlikli sağlık kuruluşunda düzenlenen kurul raporu üzerine, mahkûm olduğu hapis cezası, süresi aynı kalmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, mahkeme kararıyla akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir.

(7) Suç işleyen alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı kişilerin, güvenlik tedbiri olarak, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılarına özgü sağlık kuruluşunda tedavi altına alınmasına karar verilir. Bu kişilerin tedavisi, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığından kurtulmalarına kadar devam eder. Bu kişiler, yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca bu yönde düzenlenecek rapor üzerine mahkeme veya hakim kararıyla serbest bırakılabilir.

#### ***Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular***

**Madde 58–** (1) Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştiikten sonra yeni bir suçun işlenmesi halinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez.

(2) Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı;

a) Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet halinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl,

b) Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adlî para cezasına mahkûmiyet halinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl,

Geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz.

(3) Tekerrür halinde, sonraki suça ilişkin kanun maddesinde seçimlik olarak hapis cezası ile adlî para cezası öngörülmüşse, hapis cezasına hükümlenir.

(4) Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar ve sırf askerî suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz. Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere; yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.

(5) Fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin işlediği suçlar dolayısıyla tekerrür hükümleri uygulanmaz.

(6) Tekerrür halinde hükümlenen ceza, mükerrirlere özgü infaz rejimine

m.59

(5) *Türk Ceza Kanunu*

göre çektirilir. Ayrıca, mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır.

(7) Mahkûmiyet kararında, hükümlü hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı belirtilir.

(8) Mükerrirlerin mahkûm olduğu cezanın infazı ile denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması, kanunda gösterilen şekilde yapılır.

(9) Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir.

*Sınır dışı edilme*

**Madde 59–** (Değişik:31/3/2005–5328/1 md.)

(1) İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu salıverilmeden yararlandıktan ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir.

*Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri*

**Madde 60–** (1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir.

(2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

(4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi

*Cezanın belirlenmesi*

**Madde 61–** (1) Hakim, somut olayda;

- a) Suçun işleniş biçimini,
- b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,
- c) Suçun işlendiği zaman ve yeri,



- d) Suçun konusunun önem ve değerini,
- e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,
- f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,
- g) Failin güttüğü amaç ve saiki,

Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler.

(2) Suçun olası kastla ya da bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle indirim veya artırım, birinci fıkra hükmüne göre belirlenen ceza üzerinden yapılır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu halde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmaz.

(4) Bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirme yapılır.

(5) Yukarıdaki fıkralara göre belirlenen ceza üzerinden sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenir.

(6) Hapis cezasının süresi gün, ay ve yıl hesabıyla belirlenir. Bir gün, yirmidört saat; bir ay, otuz gündür. Yıl, resmi takvime göre hesap edilir. Hapis cezası için bir günün, adli para cezası için bir Türk Lirasının artakanı hesaba katılmaz ve bu cezalar infaz edilmez.

(7) (Ek:29/6/2005–5377/7 md.) Süreli hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı bu madde hükümlerine göre belirlenen sonuç ceza, otuz yıldan fazla olamaz.

(8) (Ek:29/6/2005–5377/7 md.) Adli para cezası hesaplanırken, bu madde hükmüne göre cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine yönelik artırma ve indirimler, gün üzerinden yapılır. Adli para cezası, belirlenen sonuç gün ile kişinin bir gün karşılığı ödeyebileceği miktarın çarpılması suretiyle bulunur.

(9) (Ek:6/12/2006–5560/1 md.) Adli para cezasının seçimlik ceza olarak öngörüldüğü suçlarda bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamaz.

(10) Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir, ne eksiltilir, ne de değiştirilebilir.

#### ***Takdiri indirim nedenleri***

**Madde 62–** (1) Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin var-

m.63

## (5) Türk Ceza Kanunu

lığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların (Değişik:31/3/2005–5328/2 md.) altında birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir.

### *Mahsup*

**Madde 63–** (1) Hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsi hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün haller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükümlenen hapis cezasından indirilir. Adli para cezasına hükmedilmesi durumunda, bir gün yüz Türk Lirası sayılmak üzere, bu cezadan indirim yapılır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Dava ve Cezanın Düşürülmesi

#### *Sanığın veya hükümlünün ölümü*

**Madde 64–** (1) Sanığın ölümü halinde kamu davasının düşürülmesine karar verilir. Ancak, niteliği itibarıyla müsadereye tabi eşya ve maddi menfaatler hakkında davaya devam olunarak bunların müsadereyesine hükümlenilebilir.

(2) Hükümlünün ölümü, hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Ancak, müsadereye ve yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş bulunan hüküm, infaz olunur.

#### *Af*

**Madde 65–** (1) Genel af halinde, kamu davası düşer, hükümlenen cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar.

(2) Özel af ile hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine son verilebilir veya infaz kurumunda çektirilecek süresi kısaltılabilir ya da adli para cezasına çevrilebilir.

(3) Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunlukları, özel affa rağmen etkisini devam ettirir.

#### *Dava zaman aşımı*

**Madde 66–** (1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,
- b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,
- c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,
- d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,
- e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl,

Geçmesiyle düşer.

(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.

(3) Davaya zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur; seçimlik cezaları gerektiren suçlarda zamanaşımı bakımından hapis cezası esas alınır.

(5) (Değişik:29/6/2005-5377/8 md.) Aynı fiilden dolayı tekrar yargılamayı gerektiren hallerde, mahkemece bu husustaki talebin kabul edildiği tarihten itibaren fiile ilişkin zamanaşımı süresi yeni baştan işlemeye başlar.

(6) Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar.

(7) Bu Kanunun İkinci Kitabının Dördüncü Kısımında yazılı ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet veya on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçların yurt dışında işlenmesi halinde dava zamanaşımı uygulanmaz.

#### ***Dava zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi***

**Madde 67-** (1) Soruşturma ve kovuşturma yapılmasının, izin veya karar alınması veya diğer bir mercide çözülmesi gereken bir meselenin sonucuna bağlı bulunduğu hallerde; izin veya kararın alınmasına veya meselenin çözümüne veya kanun gereğince hakkında kaçak olduğu hususunda karar verilmiş olan suç faili hakkında bu karar kaldırılincaya kadar dava zamanaşımı durur.

(2) Bir suçla ilgili olarak;

- a) Şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi,
- b) Şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi,
- c) Suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi,
- d) Sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi, Halinde, dava zamanaşımı kesilir.

(3) Dava zamanaşımı kesildiğinde, zamanaşımı süresi yeniden işlemeye başlar. Dava zamanaşımını kesen birden fazla nedenin bulunması halinde, zamanaşımı süresi son kesme nedeninin gerçekleştiği tarihten itibaren yeniden işlemeye başlar.

(4) Kesilme halinde, zamanaşımı süresi ilgili suçla ilişkin olarak Kanunda belirlenen sürenin en fazla yarısına kadar uzar.

#### *Ceza zamanaşımı*

**Madde 68–** (1) Bu maddede yazılı cezalar aşağıdaki sürelerin geçmesiyle infaz edilmez:

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında kırk yıl.
- b) Müebbet hapis cezalarında otuz yıl.
- c) Yirmi yıl ve daha fazla süreli hapis cezalarında yirmidört yıl.
- d) Beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl.
- e) Beş yıla kadar hapis ve adli para cezalarında on yıl.

(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise üçte ikisinin geçmesiyle ceza infaz edilmez.

(3) Bu Kanunun İkinci Kitabının Dördüncü Kısımında yazılı yurt dışında işlenmiş suçlar dolayısıyla verilmiş ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis veya on yıldan fazla hapis cezalarında zamanaşımı uygulanmaz.

(4) Türleri başka başka cezaları içeren hükümler, en ağır ceza için konulan sürenin geçmesiyle infaz edilmez.

(5) Ceza zamanaşımı, hükmün kesinleştiği veya infazın herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren işlemeye başlar ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanır.

#### *Ceza zamanaşımı ve hak yoksunlukları*

**Madde 69–** (1) Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunluklarının süresi ceza zamanaşımı doluncaya kadar devam eder.

***Müsadere zamanasını***

**Madde 70–** (1) Müsadereye ilişkin hüküm, kesinleşmeden itibaren yirmi yıl geçtikten sonra infaz edilmez.

***Ceza zamanasının kesilmesi***

**Madde 71–** (1) Mahkûmiyet hükmünün infazı için yetkili merci tarafından hükümlüye kanuna göre yapılan tebligat veya bu maksatla hükümlünün yakalanması ceza zamanasını keser.

(2) Bir suçtan dolayı mahkûm olan kimse üst sınırı iki yıldan fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlediği takdirde, ceza zamanasını kesilir.

***Zamanasının hesabı ve uygulanması***

**Madde 72–** (1) Dava ve ceza zamanasını süreleri gün, ay ve yıl hesabıyla belirlenir. Bir gün, yirmidört saat; bir ay, otuz gündür. Yıl, resmi takvime göre hesap edilir.

(2) Dava ve ceza zamanasını re'sen uygulanır ve bundan şüpheli, sanık ve hükümlü vazgeçemezler.

***Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar***

**Madde 73–** (1) Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikayette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.

(2) Zamanasını süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikayet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar.

(3) Şikayet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin hakları düşmez.

(4) Kovuşturma yapılabilmesi şikayete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz.

(5) İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikayetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar.

(6) Kanunda aksi yazılı olmadıkça, vazgeçme onu kabul etmeyen sanığı etkilemez.

(7) Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikayetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamaz.

(8) (Mülga:6/12/2006–5560/45 md.)

***Dava veya cezanın düşmesinin etkisi***

**Madde 74–** (1) Genel af, özel af ve şikayetten vazgeçme, müsadere olunan şeylerin veya ödenen adlî para cezasının geri alınmasını gerektirmez.

(2) Kamu davasının düşmesi, malların geri alınması ve uğranılan zararın tazmini için açılan şahsi hak davasını etkilemez.

(3) Cezanın düşmesi şahsi haklar, tazminat ve yargılama giderlerine ilişkin hükümleri etkilemez. Ancak, genel af halinde yargılama giderleri de istenemez.

***Önödeme***

**Madde 75–** (1) Uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnız adlî para cezasını gerektiren veya kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı üç ayı aşmayan suçların faili;

a) Adlî para cezası maktu ise bu miktarı, değilse aşağı sınırını,

b) Hapis cezasının aşağı sınırının karşılığı olarak her gün için yirmi Türk Lirası üzerinden bulunacak miktarı,

c) Hapis cezası ile birlikte adlî para cezası da öngörülmüş ise hapis cezası için bu fıkranın (b) bendine göre belirlenecek miktar ile adlî para cezasının aşağı sınırını,

Soruşturma giderleri ile birlikte, Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebliğ üzerine on gün içinde ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

(2) Özel kanun hükümleri gereğince işin doğrudan mahkemeye intikal etmesi halinde de fail, hakim tarafından yapılacak bildirim üzerine birinci fıkra hükümlerine göre saptanacak miktardaki parayı yargılama giderleriyle birlikte ödediğinde kamu davası düşer.

(3) Cumhuriyet savcılığınca madde kapsamına giren suç nedeniyle önödeme işlemi yapılmadan dava açılması veya dava konusu fiilin niteliğinin değişmesi suretiyle madde kapsamına giren bir suçta dönüşmesi halinde de yukarıdaki fıkra uygulanır.

(4) Suçla ilgili kanun maddesinde yukarı sınırı üç ayı aşmayan hapis cezası veya adlî para cezasından yalnız birinin uygulanabileceği hallerde ödenmesi gereken miktar, yukarıdaki fıkralara göre adlî para cezası esas alınarak belirlenir.

(5) Bu madde gereğince kamu davasının açılmaması veya ortadan kaldırılması, kişisel hakkın istenmesine, malın geri alınmasına ve müsadereye ilişkin hükümleri etkilemez.

**İKİNCİ KİTAP**

**Özel Hükümler**

**BİRİNCİ KISIM**

**Uluslararası Suçlar**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar**

*Soykırım*

**Madde 76–** (1) Bir planın icrası suretiyle, milli, etnik, ırki veya dini bir grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi amacıyla, bu grupların üyelerine karşı aşağıdaki fiillerden birinin işlenmesi, soykırım suçunu oluşturur:

- a) Kasten öldürme.
- b) Kişilerin bedensel veya ruhsal bütünlüklerine ağır zarar verme.
- c) Grubun, tamamen veya kısmen yok edilmesi sonucunu doğuracak koşullarda yaşamaya zorlanması.
- d) Grup içinde doğumlara engel olmaya yönelik tedbirlerin alınması.
- e) Gruba ait çocukların bir başka gruba zorla nakledilmesi.

(2) Soykırım suçu failine ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Ancak, soykırım kapsamında işlenen kasten öldürme ve kasten yaralama suçları açısından, belirlenen mağdur sayısınınca gerçek içtima hükümleri uygulanır.

(3) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenir.

(4) Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez.

*İnsanlığa karşı suçlar*

**Madde 77–** (1) Aşağıdaki fiillerin, siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi, insanlığa karşı suç oluşturur:

- a) Kasten öldürme.
- b) Kasten yaralama.
- c) İşkence, eziyet veya köleleştirme.
- d) Kişi hürriyetinden yoksun kılma.
- e) Bilimsel deneylere tabi kılma.
- f) Cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı.
- g) Zorla hamile bırakma.

m.78

(5) *Türk Ceza Kanunu*

h) Zorla fuhşa sevketme.

(2) Birinci fıkranın (a) bendindeki fiilin işlenmesi halinde, fail hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına; diğer bentlerde tanımlanan fiillerin işlenmesi halinde ise sekiz yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükümlenir. Ancak, birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında işlenen kasten öldürme ve kasten yaralama suçları açısından, belirlenen mağdur sayısınca gerçek içtima hükümleri uygulanır.

(3) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenir.

(4) Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez.

**Örgüt**

**Madde 78–** (1) Yukarıdaki maddelerde yazılı suçları işlemek maksadıyla örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu örgütlere üye olanlara beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenir.

(3) Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

#### *Göçmen kaçakçılığı*

**Madde 79–** (1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancıların yurt dışına çıkmasına imkan sağlayan,

Kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle:22/7/2010–6008/6 md.) Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükümlenir.

(2) (Ek fıkra:22/7/2010–6008/6 md.) Suçun, mağdurların;

a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması,

b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi,

hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.

(3) Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.



(4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

***İnsan ticareti***

**Madde 80– (1)** (Değişik:6/12/2006–5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak, tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.

**İKİNCİ KISIM**  
**Kişilere Karşı Suçlar**

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**Hayata Karşı Suçlar**

***Kasten öldürme***

**Madde 81– (1)** Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

***Nitelikli haller***

**Madde 82– (1)** Kasten öldürme suçunun;

- a) Tasarlayarak,
- b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,

- c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,
- d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,
- e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,
- g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- h) Bir suç u gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,
- i) (Ek:29/6/2005–5377/9 md.) Bir suç u işleyememekten dolayı duyduğu infialle,
- j) Kan gütme saikiyle,
- k) Töre saikiyle,
- İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi***

**Madde 83–** (1) Kişinin yükümlü olduğu belli bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması gerekir.

(2) İhmali ve icrai davranışın eşdeğer kabul edilebilmesi için, kişinin;

- a) Belli bir icrai davranışta bulunmak hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması,
- b) Önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması,
- Gerekir.

(3) Belli bir yükümlülüğün ihmali ile ölüme neden olan kişi hakkında, temel ceza olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hallerde ise on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükümlenabileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir.

#### ***İntihara yönlendirme***

**Madde 84–** (1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Mülga ikinci cümle:29/6/2005–5377/10 md.)

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.

#### *Taksirle öldürme*

**Madde 85–** (1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar

#### *Kasten yaralama*

**Madde 86–** (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek fıkra:31/3/2005–5328/4 md.) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Silahla,

İşlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

#### *Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama*

**Madde 87–** (1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına, Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde üç yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde beş yıldan az olamaz.

(2) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d) Yüzünün sürekli değişikliğine,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, iki kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde beş yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde sekiz yıldan az olamaz.

(3) (Değişik:6/12/2006–5560/4 md.) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına veya çıkığına neden olması halinde, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, kırık veya çıkığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, yarısına kadar artırılır.

(4) Kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına giren hallerde sekiz yıldan oniki yıla kadar, üçüncü fıkrasına giren hallerde ise oniki yıldan onaltı yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

#### *Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi*

**Madde 88–** (1) Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte ikisine kadar indirilebilir. Bu hükmün uygulanmasında kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesine ilişkin koşullar göz önünde bulundurulur.

#### *Taksirle yaralama*

**Madde 89–** (1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
  - b) Vücudunda kemik kırılmasına,
  - c) Konuşmasında sürekli zorluğa,
  - d) Yüzünde sabit ize,
  - e) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
  - f) Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına,
- Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, yarısı oranında artırılır.

(3) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

- a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
  - b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,
  - c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
  - d) Yüzünün sürekli değişikliğine,
  - e) Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine,
- Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(4) Fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) (Değişik:6/12/2006–5560/5 md.) Taksirle yaralama suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. Ancak, birinci fıkra kapsamına giren yaralama hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde şikâyet aranmaz.

### *İnsan üzerinde deney*

**Madde 90–** (1) İnsan üzerinde bilimsel bir deney yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İnsan üzerinde yapılan rızaya dayalı bilimsel deneyin ceza sorumluluğunu gerektirmemesi için;

- a) Deneyle ilgili olarak yetkili kurul veya makamlardan gerekli iznin alınmış olması,
- b) Deneyin öncelikle insan dışı deney ortamında veya yeterli sayıda hayvan üzerinde yapılmış olması,
- c) İnsan dışı deney ortamında veya hayvanlar üzerinde yapılan deneyler sonucunda ulaşılan bilimsel verilerin, varılmak istenen hedefe ulaşmak açısından bunların insan üzerinde de yapılmasını gerekli kılmaması,
- d) Deneyin, insan sağlığı üzerinde öngörülebilir zararlı ve kalıcı bir etki bırakmaması,
- e) Deney sırasında kişiye insan onuruyla bağdaşmayacak ölçüde acı verici yöntemlerin uygulanmaması,

## m.91

### (5) *Türk Ceza Kanunu*

f) Deneyle varılmak istenen amacın, bunun kişiye yüklediği külfete ve kişinin sağlığı üzerindeki tehlikeye göre daha ağır basması,

g) Deneyin mahiyet ve sonuçları hakkında yeterli bilgilendirmeye dayalı olarak açıklanan rızanın yazılı olması ve herhangi bir menfaat teminine bağlı bulunmaması,

Gerekir.

(3) (Değişik:31/3/2005–5328/7 md.) Çocuklar üzerinde bilimsel deneyin ceza sorumluluğunu gerektirmemesi için ikinci fıkrada aranan koşulların yanı sıra;

a) Yapılan deneyler sonucunda ulaşılan bilimsel verilerin, varılmak istenen hedefe ulaşmak açısından bunların çocuklar üzerinde de yapılmasını gerekli kılması,

b) Rıza açıklama yeteneğine sahip çocuğun kendi rızasının yanı sıra ana ve babasının veya vasisinin yazılı muvafakatinin de alınması,

c) Deneyle ilgili izin verecek yetkili kurullarda çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanının bulunması,

Gerekir.

(4) Hasta olan insan üzerinde rıza olmaksızın tedavi amaçlı denemede bulunan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, bilinen tıbbi müdahale yöntemlerinin uygulanmasının sonuç vermeyeceğinin anlaşılması üzerine, kişi üzerinde yapılan rızaya dayalı bilimsel yöntemlere uygun tedavi amaçlı deneme, ceza sorumluluğunu gerektirmez. Açıklanan rızanın, denemenin mahiyet ve sonuçları hakkında yeterli bilgilendirmeye dayalı olarak yazılı olması ve tedavinin uzman hekim tarafından bir hastane ortamında yapılması gerekir.

(5) Birinci fıkrada tanımlanan suçun işlenmesi sonucunda mağdurun yaralanması veya ölmesi halinde, kasten yaralama veya kasten öldürme suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Bu maddede tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

### *Organ veya doku ticareti*

**Madde 91–** (1) Hukuken geçerli rızaya dayalı olmaksızın, kişiden organ alan kimse, beş yıldan dokuz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun konusunun doku olması halinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Hukuka aykırı olarak, ölüden organ veya doku alan kimse, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Organ veya doku satın alan, satan, satılmasına aracılık eden kişi hakkında, birinci fıkrada belirtilen cezalara hükmolunur.

(4) Bir ve üçüncü fıkralarda tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(5) Hukuka aykırı yollarla elde edilmiş olan organ veya dokuyu saklayan, nakleden veya aşıl原因an kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(6) Belli bir çıkar karşılığında organ veya doku teminine yönelik olarak ilan veya reklam veren veya yayımlayan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(7) Bu maddede tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(8) Birinci fıkrada tanımlanan suçun işlenmesi sonucunda mağdurun ölmesi halinde, kasten öldürme suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

#### ***Zorunluluk hali***

**Madde 92-** (1) Organ veya dokularını satan kişinin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak, hakkında verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermektan de vazgeçilebilir.

#### ***Etkin pişmanlık***

**Madde 93-** (1) Organ veya dokularını satan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce durumu merciiine haber vererek suçluların yakalanmalarını kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suç haber alındıktan sonra, organ veya dokularını satan kişi, gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve diğere suçluların yakalanmasına hizmet ve yardım ederse; hakkında verilecek cezanın, yardımın niteliğine göre, dörtte birden yarısına kadarı indirilir.

## **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

### **İşkence ve Eziyet**

#### ***İşkence***

**Madde 94-** (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasıya yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu

m.95

(5) *Türk Ceza Kanunu*

görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, İşlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.

(6) (Ek:11/4/2013–6459/9 md.) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez.

*Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence*

**Madde 95–** (1) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına, Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, yarı oranında artırılır.

(2) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d) Yüzünün sürekli değişikliğine,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(3) İşkence fiillerinin vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İşkence sonucunda ölüm meydana gelmişse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.



*Eziyet*

**Madde 96–** (1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı,

İşlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Koruma, Gözetim,

### Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlâli

*Terk*

**Madde 97–** (1) Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükümlenir.

### *Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi*

**Madde 98–** (1) Yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhal ilgili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla kişinin ölmesi durumunda, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

**BEŞİNCİ BÖLÜM****Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma*****Çocuk düşürtme***

**Madde 99–** (1) Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu durumda, çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadın hakkında bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Birinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İkinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi halinde; iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan diğer fiiller yetkili olmayan bir kişi tarafından işlendiği takdirde, bu fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılarak hükmolunur.

(6) Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.

***Çocuk düşürme***

**Madde 100–** (1) Gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi halinde, bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

***Kısırlaştırma***

**Madde 101–** (1) Bir erkek veya kadını rızası olmaksızın kısırlaştıran kimse, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Fiil, kısırlaş-

tırma işlemi yapma yetkisi olmayan bir kimse tarafından yapılırsa, ceza üçte bir oranında artırılır.

(2) Rızaya dayalı olsa bile, kısırlaştırma fiilinin yetkili olmayan bir kişi tarafından işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

## ALTINCI BÖLÜM

### Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

#### *Cinsel saldırı (Değişik:18/06/2014–6545/58 md.)*

**Madde 102–** (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, mağdurun şikayeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, oniki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükümlenir. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikayetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

e) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel saldırı için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(5) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlenir.

**Çocukların cinsel istismarı (Değişik:18/06/2014–6545/58 md.)**

**Madde 103–** (1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismar deyiminden;

a) Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, onaltı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun;

a) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

b) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından,

d) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

e) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında arttırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da (b) bendindeki çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında arttırılır.

(5) Cinsel istismar için başvurulan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

***Reşit olmayanla cinsel ilişki***

**Madde 104–** (1) (Değişik:18/06/2014–6545/60 md.) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikayet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (İptal:Ana.Mah.nin 23/11/2005 tarihli ve E:2005/103, K:2005/89 sayılı kararı ile, Yeniden Düzenleme: 18/06/2014–6545/60 md.) Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde, şikayet aranmaksızın, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) (Ek: 18/06/2014–6545/60 md.) Suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde, şikayet aranmaksızın ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

***Cinsel taciz***

**Madde 105–** (1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına, (Ek:18/06/2014–6545/61 md.) fiilin çocuğa karşı işlenmesi halinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) (Değişik:18/06/2014–6545/61 md.) Suçun;

a) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da aile içi ilişkisinin sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

b) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

c) Aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

d) Posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

e) Teşhir suretiyle,

işlenmesi halinde yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında arttırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise, verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

**YEDİNCİ BÖLÜM****Hürriyete Karşı Suçlar*****Tehdit***

**Madde 106–** (1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vü-

cut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(2) Tehdidin;

a) Silahla,

b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,

c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

d) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,

İşlenmesi halinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.

### ***Şantaj***

**Madde 107–** (1) Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek:29/6/2005–5377/14 md.) Kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulması halinde de birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

### ***Cebir***

**Madde 108–** (1) Bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması halinde, kasten yaralama suçundan verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur.

### ***Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma***

**Madde 109–** (1) Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun;

a) Silahla,

b) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Üstsoy, altsoy veya eşe karşı,

f) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

İşlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun mağdurun ekonomik bakımdan önemli bir kaybına neden olması halinde, ayrıca bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(5) Suçun cinsel amaçla işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçun işlenmesi amacıyla veya sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

### *Etkin pişmanlık*

**Madde 110–** (1) Yukarıdaki maddede tanımlanan suç u işleyen kişi, bu suç nedeniyle soruşturmaya başlanmadan önce mağdurun şahsına zararı dokunmaksızın, onu kendiliğinden güvenli bir yerde serbest bırakacak olursa cezanın üçte ikisine kadarı indirilir.

### *Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması*

**Madde 111–** (1) Tehdit, şantaj, cebir veya kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının işlenmesi sonucunda yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

### *Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi*

**Madde 112–** (Başlığıyla birlikte değişik:2/3/2014–6529/12 md.) (1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerine,

b) Kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına,

c) Öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

***Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi***

**Madde 113–** (Başlığıyla birlikte değişik:2/3/2014–6529/13 md.) (1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Bir kamu faaliyetinin yürütülmesine,

b) Kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

***Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi***

**Madde 114–** (1) Bir kimseye karşı;

a) Bir siyasi partiye üye olmaya veya olmamaya, siyasi partinin faaliyetlerine katılmaya veya katılmamaya, siyasi partiden veya siyasi parti yönetimindeki görevinden ayrılmaya,

b) Seçim yoluyla geline bir kamu görevine aday olmamaya veya seçildiği görevden ayrılmaya,

Zorlamak amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir siyasi partinin faaliyetlerinin engellenmesi halinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

***İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme***

**Madde 115–** (1) Cebir veya tehdit kullanarak, bir kimseyi dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan ya da bunları açıklamaktan, yaymaktan meneden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Değişik:2/3/2014–6529/14 md.) Dini inancın gereğinin yerine getirilmesinin veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmesi hâlinde, fail hakkında birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

(3) (Ek:2/3/2014–6529/14 md.) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kimsenin inanç, düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale eden veya bunları değiştirmeye zorlayan kişiye birinci fıkra hükmüne göre ceza verilir.



***Konut dokunulmazlığının ihlali***

**Madde 116–** (1) Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Değişik:31/3/2005–5328/8 md.) Birinci fıkra kapsamına giren fiillerin, açık bir rızaya gerek duyulmaksızın girilmesi mutat olan yerler dışında kalan işyerleri ve eklentileri hakkında işlenmesi hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine altı aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükümlenir.

(3) (Değişik:31/3/2005–5328/8 md.) Evlilik birliğinde aile bireylerinden ya da konutun veya işyerinin birden fazla kişi tarafından ortak kullanılması durumunda, bu kişilerden birinin rızası varsa, yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Ancak bunun için rıza açıklamasının meşru bir amaçla yönelik olması gerekir.

(4) Fiilin, cebir veya tehdit kullanılmak suretiyle ya da gece vakti işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

***İş ve çalışma hürriyetinin ihlali***

**Madde 117–** (1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, iş ve çalışma hürriyetini ihlal eden kişiye, mağdurun şikâyeti halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası verilir.

(2) Çaresizliğini, kimsesizliğini ve bağılılığını sömürmek suretiyle kişi veya kişileri ücretsiz olarak veya sağladığı hizmet ile açık bir şekilde orantısız düşük bir ücretle çalıştıran veya bu durumda bulunan kişiyi, insan onuru ile bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarına tabi kılan kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis veya yüz gündenden az olmamak üzere adlî para cezası verilir.

(3) Yukarıdaki fıkrada belirtilen durumlara düşürmek üzere bir kimseyi tedarik veya sevk veya bir yerden diğer bir yere nakleden kişiye de aynı ceza verilir.

(4) Cebir veya tehdit kullanılarak, işçiyi veya işverenlerini ücretleri azaltıp çoğaltmaya veya evvelce kabul edilenlerden başka koşullar altında anlaşmalar kabulüne zorlayan ya da bir işin durmasına, sona ermesine veya durmanın devamına neden olan kişiye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

***Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi***

**Madde 118–** (1) Bir kimseye karşı bir sendikaya üye olmaya veya olma-

m.119

(5) *Türk Ceza Kanunu*

maya, sendikanın faaliyetlerine katılmaya veya katılmamaya, sendikadan veya sendika yönetimindeki görevinden ayrılmaya zorlamak amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir sendikanın faaliyetlerinin engellenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

**Ortak hüküm**

**Madde 119–** (1) Eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi, siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, konut dokunulmazlığının ihlali ile iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarının;

a) Silahla,

b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,

c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

d) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,

e) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

İşlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(2) Bu suçların işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

**Haksız arama**

**Madde 120–** (1) Hukuka aykırı olarak bir kimsenin üstünü veya eşyasını arayan kamu görevlisine üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

**Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi**

**Madde 121–** (1) Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi halinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

**Nefret ve ayrımcılık**

**Madde 122–** (Başlığıyla birlikte değişik:2/3/2014–6529/15 md.) (1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;

- a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,
- b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,
- c) Bir kişinin işe alınmasını,
- d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını, engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Kişilerin huzur ve sükununu bozma***

**Madde 123–** (1) Sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde, mağdurun şikayeti üzerine faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

***Haberleşmenin engellenmesi***

**Madde 124–** (1) Kişiler arasındaki haberleşmenin hukuka aykırı olarak engellenmesi halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(2) Kamu kurumları arasındaki haberleşmeyi hukuka aykırı olarak engelleyen kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Her türlü basın ve yayın organının yayımının hukuka aykırı bir şekilde engellenmesi halinde, ikinci fıkra hükmüne göre ceza hükmolunür.

## SEKİZİNCİ BÖLÜM

### Şerefe Karşı Suçlar

***Hakaret***

**Madde 125–** (1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden (...) veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen ceza hükmolunür.

(3) Hakaret suçunun;

- a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,
- b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamadan, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir

ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle, İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz.

(4) (Değişik:29/6/2005–5377/15 md.) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.

(5) (Değişik:29/6/2005–5377/15 md.) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelerle karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suçla ilişkin madde hükümleri uygulanır.

### *Mağdurun belirlenmesi*

**Madde 126–** (1) Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun ismi açıkça belirtilmemiş veya isnat üstü kapalı geçirilmiş olsa bile, eğer niteliğinde ve mağdurun şahsına yönelik bulunduğu duraksanmayacak bir durum varsa, hem ismi belirtilmiş ve hem de hakaret açıklanmış sayılır.

### *İsnadın ispatı*

**Madde 127–** (1) İsnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmiş olması halinde kişiye ceza verilmez. Bu suç nedeniyle hakaret edilen hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmesi halinde, isnat ispatlanmış sayılır. Bunun dışındaki hallerde isnadın ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikayetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.

(2) İspat edilmiş fiilinden söz edilerek kişiye hakaret edilmesi halinde, cezaya hükmedilir.

### *İddia ve savunma dokunulmazlığı*

**Madde 128–** (1) Yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnadlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması halinde, ceza verilmez. Ancak, bunun için isnat ve değerlendirmelerin, gerçek ve somut vakıalara dayanması ve uyumsuzlukla bağlantılı olması gerekir.

### *Haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret*

**Madde 129–** (1) Hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermektense de vazgeçilebilir.

(2) Bu suçun, kasten yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi halinde, kişiye ceza verilmez.

(3) Hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi halinde, olayın mahiyetine göre, taraflardan her ikisi veya biri hakkında verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

***Kişinin hatırasına hakaret***

**Madde 130–** (1) Bir kimsenin öldükten sonra hatırasına en az üç kişiyle ihtilat ederek hakaret eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Ceza, hakaretin alenen işlenmesi halinde, altıda biri oranında artırılır.

(2) Bir ölünün kısmen veya tamamen ceset veya kemiklerini alan veya ceset veya kemikler hakkında tahkir edici fiillerde bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Soruşturma ve kovuşturma koşulu***

**Madde 131–** (1) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen haric; hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması, mağdurun şikayetine bağlıdır.

(2) Mağdur, şikayet etmeden önce ölürse, veya suç ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmiş ise ölenin ikinci dereceye kadar üstsoy ve altsoyu, eş veya kardeşleri tarafından şikayette bulunulabilir.

## DOKUZUNCU BÖLÜM

### Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar

***Haberleşmenin gizliliğini ihlal***

**Madde 132–** (1) Kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu gizlilik ihlali haberleşme içeriklerinin kaydı suretiyle gerçekleşirse, verilecek ceza bir kat artırılır.

(2) Kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Kendisiyle yapılan haberleşmelerin içeriğini diğer tarafın rızası olmaksızın hukuka aykırı olarak alenen ifşa eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle:2/7/2012–6352/79 md.) İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

(4) (Mülga:2/7/2012–6352/79 md.)

***Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması***

**Madde 133–** (1) Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları, taraflardan herhangi birinin rızası olmaksızın bir aletle dinleyen veya bunları bir ses alma cihazı ile kaydeden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Katıldığı aleni olmayan bir söyleşiyi, diğer konuşanların rızası olmadan ses alma cihazı ile kayda alan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) (Değişik:2/7/2012–6352/80 md.) Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların kaydedilmesi suretiyle elde edilen verileri hukuka aykırı olarak ifşa eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve dörtbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

***Özel hayatın gizliliğini ihlal***

**Madde 134–** (1) Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(2) (Değişik:2/7/2012–6352/81 md.) Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

***Kişisel verilerin kaydedilmesi***

**Madde 135–** (Değişik:2/02/2014–6526/3 md.) (1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

***Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme***

**Madde 136–** (Değişik:21/2/2014–6526/4 md.) (1) Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

*Nitelikli haller*

**Madde 137–** (1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların;

a) Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle,

b) Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, İşlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

*Verileri yok etmeme*

**Madde 138–** (Değişik:21/2/2014–6526/5 md.) (1) Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getiremediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) (Ek:21/2/2014–6526/5 md.) Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.

*Şikayet*

**Madde 139–** (1) Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlıdır.

*Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması*

**Madde 140–** (1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir.

## ONUNCU BÖLÜM

### Malvarlığına Karşı Suçlar

*Hırsızlık*

**Madde 141–** (1) Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

*Nitelikli hırsızlık*

**Madde 142–** (1) Hırsızlık suçunun;

a) Kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete

ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında,

b) (Mülga:18/06/2014–6545/62 md.)

c) Halkın yararlanmasına sunulmuş ulaşım aracı içinde veya bunların belli varış veya kalkış yerlerinde bulunan eşya hakkında,

d) Bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında,

e) Adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında,

f) (Mülga:2/7/2012–6352/82 md.)

İşlenmesi hâlinde, (Değişik:18/06/2014–6545/62 md.) üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak,

b) Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle,

c) Doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak,

d) Haksız yere elde bulundurulan veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak (Değişik:18/06/2014–6545/62 md.) veya kilitlenmesini engellemek suretiyle,

e) Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle,

f) Tanınmamak için tedbir olarak veya yetkisi olmadığı halde resmi sıfat takınarak,

g) (Değişik:18/06/2014–6545/62 md.) büyük veya küçük baş hayvan hakkında,

h) (Ek:18/06/2014–6545/62 md.) Herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,

İşlenmesi hâlinde, (Değişik:18/06/2014–6545/62 md.) beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Suçun, bu fıkranın (b) bendinde belirtilen surette, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda olan kimseye karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranına kadar artırılır.

(3) Suçun, sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi halinde, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ceza yarı oranında artırılır ve onbin



güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(4) (Ek:6/12/2006–5560/6 md.) Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlâli veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz.

(5) (Ek:18/06/2014–6545/62 md.) Hırsızlık suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması halinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar arttırılır.

#### *Suçun gece vakti işlenmesi*

**Madde 143–** (1) (Değişik:18/06/2014–6545/63 md.) Hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında arttırılır.

#### *Daha az cezayı gerektiren haller*

**Madde 144–** (1) Hırsızlık suçunun;

a) Paydaş veya elbirliği ile malik olunan mal üzerinde,

b) Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla,

İşlenmesi halinde, şikâyet üzerine, fail hakkında iki aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

#### *Malın değerinin az olması*

**Madde 145–** (1) (Değişik:29/6/2005–5377/16 md.) Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, suçun işleniş şekli ve özellikleri de göz önünde bulundurularak, ceza vermektense vazgeçilebilir.

#### *Kullanma hırsızlığı*

**Madde 146–** (1) Hırsızlık suçunun, malın geçici bir süre kullanılıp zilyedine iade edilmek üzere işlenmesi halinde, şikâyet üzerine, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir. Ancak malın suç işlemek için kullanılmış olması halinde bu hüküm uygulanmaz.

#### *Zorunluluk hâli*

**Madde 147–** (1) Hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmesi halinde, olayın özelliğine göre, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermektense vazgeçilebilir.

#### *Yağma*

**Madde 148–** (1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vü-

cut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Cebir veya tehdit kullanılarak mağdurun, kendisini veya başkasını borç altına sokabilecek bir senedi veya var olan bir senedin hükümsüz kaldığını açıklayan bir vesikayı vermeye, böyle bir senedin alınmasına karşı koymamaya, ilerde böyle bir senet haline getirilebilecek bir kağıdı imzalamaya veya var olan bir senedi imha etmeye veya imhasına karşı koymamaya mecbur edilmesi halinde de aynı ceza verilir.

(3) Mağdurun, herhangi bir vasıta ile kendisini bilmeyecek ve savunamayacak hale getirilmesi de, yağma suçunda cebir sayılır.

### *Nitelikli yağma*

**Madde 149–** (1) Yağma suçunun;

- a) Silahla,
- b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle,
- c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,
- d) (Değişik:18/06/2014–6545/64 md.) Yol kesmek suretiyle ya da konutta, işyerinde veya bunların eklentilerinde,
- e) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- f) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,
- g) Suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla,
- h) Gece vaktinde,

İşlenmesi halinde, fail hakkında on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yağma suçunun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

### *Daha az cezayı gerektiren hâl*

**Madde 150–** (1) Kişinin bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını tahsil amacıyla tehdit veya cebir kullanması halinde, ancak tehdit veya kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Yağma suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilebilir.

**Mala zarar verme**

**Madde 151–** (1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirlüten kişi, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldüren, işe yaramayacak hale getiren veya değerinin azalmasına neden olan kişi hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

**Mala zarar vermenin nitelikli halleri**

**Madde 152–** (1) Mala zarar verme suçunun;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait, kamu hizmetine tahsis edilmiş veya kamunun yararlanmasına ayrılmış yer, bina, tesis veya diğer eşya hakkında,

b) Yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında,

c) Devlet ormanı statüsündeki yerler hariç, nerede olursa olsun, her türlü dikili ağaç, fidan veya bağ çubuğu hakkında,

d) Sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında,

e) Grev veya lokavt hallerinde işverenlerin veya işçilerin veya işveren veya işçi sendika veya konfederasyonlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında,

f) Siyasi partilerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında,

g) Sona ermiş olsa bile, görevinden ötürü ölç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak,

İşlenmesi halinde, fail hakkında bir yıldan (Değişik:18/06/2014–6545/65 md.) dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Mala zarar verme suçunun;

a) Yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak,

b) Toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle,

c) Radyasyona maruz bırakarak, nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanarak,

İşlenmesi halinde, verilecek ceza (Değişik:18/06/2014–6545/65 md.) bir katına kadar artırılır.

(3) (Ek:18/06/2014–6545/65 md.) Mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı ala-

nında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması halinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar arttırılır.

#### *İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme*

**Madde 153–** (1) İbadethanelere, bunların eklentilerine, buralardaki eşyaya, mezarlara, bunların üzerindeki yapılara, mezarlıklardaki tesislere, mezarlıkların korunmasına yönelik olarak yapılan yapılara yıkmak, bozmak veya kırmak suretiyle zarar veren kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen yerleri ve yapıları kirleten kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralardaki fiillerin, ilgili dini inancı benimseyen toplum kesimini tahkir maksadıyla işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranında arttırılır.

#### *Hakkı olmayan yere tecavüz*

**Madde 154–** (1) (Değişik:25/2/2009–5841/1 md.) Bir hakka dayanmaksızın başkasına ait taşınmaz mal veya eklentilerini malikmiş gibi tamamen veya kısmen işgal eden veya sınırlarını değiştiren veya bozan veya hak sahibinin bunlardan kısmen de olsa yararlanmasına engel olan kimseye, suçtan zarar görenin şikâyeti üzerine altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Köy tüzel kişiliğine ait olduğunu veya öteden beri köylünün ortak yararlanmasına terk edilmiş bulunduğunu bilerek mera, harman yeri, yol ve sulak gibi taşınmaz malları kısmen veya tamamen zapt eden, bunlar üzerinde tasarrufta bulunan veya sürüp eken kimse hakkında birinci fıkrada yazılı cezalar uygulanır.

(3) Kamuya veya özel kişilere ait suların mecrasını değiştiren kimse hakkında birinci fıkrada yazılı cezalar uygulanır.

#### *Güveni kötüye kullanma*

**Madde 155–** (1) Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyedliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyedliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkar eden kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi halinde,

bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezasına hük-  
molunur.

***Bedelsiz senedi kullanma***

**Madde 156–** (1) Bedelsiz kalmış bir senedi kullanan kimseye, şikayet  
üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası verilir.

***Dolandırıcılık***

**Madde 157–** (1) Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya baş-  
kasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye  
bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası verilir.

***Nitelikli dolandırıcılık***

**Madde 158–** (1) Dolandırıcılık suçunun;

- a) Dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle,
  - b) Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yarar-  
lanmak suretiyle,
  - c) Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle,
  - d) Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi  
parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması sure-  
tiyle,
  - e) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak,
  - f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kul-  
lanılması suretiyle,
  - g) Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle,
  - h) Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişi-  
lerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin  
faaliyeti kapsamında,
  - i) Serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendi-  
lerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle,
  - j) Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir  
kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla,
  - k) Sigorta bedelini almak maksadıyla,
- İşlenmesi halinde, iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar  
adlî para cezasına hükmolunur. (Ek cümle:29/6/2005–5377/19 md.; De-  
ğişik:3/4/2013–6456/40 md.) Ancak, (e), (f), (j) ve (k) bentlerinde sayılan  
hâllerde hapis cezasının alt sınırı üç yıldan, adli para cezasının miktarı suç-  
tan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz.
- (2) Kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı

m.159

(5) *Türk Ceza Kanunu*

sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

*Daha az cezayı gerektiren hal*

**Madde 159–** (1) Dolandırıcılığın, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi halinde, şikayet üzerine, altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

*Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf*

**Madde 160–** (1) Kaybedilmiş olması nedeniyle malikinin zilyedliğinden çıkmış olan ya da hata sonucu ele geçirilen eşya üzerinde, iade etmeksizin veya yetkili mercileri durumdan haberdar etmeksizin, malik gibi tasarrufta bulunan kişi, şikayet üzerine, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

*Hileli iflâs*

**Madde 161–** (1) Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflâsa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Hileli iflâsın varlığı için;

- a) Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması,
  - b) Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,
  - c) Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,
  - d) Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi,
- Gerekir.

*Taksirli iflâs*

**Madde 162–** (1) Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflâsa sebebiyet veren kişi, iflâsa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

*Karşılıksız yararlanma*

**Madde 163–** (1) Otomatlar aracılığı ile sunulan ve bedeli ödendiği tak-

dirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanan kişi, iki aydan altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Telefon hatları ile frekanslarından veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlardan sahibinin veya zilyedinin rızası olmadan yararlanan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

(3) (Ek:2/7/2012–6352/83 md.) Abonelik esasına göre yararlanılabilen elektrik enerjisinin, suyun veya doğal gazın sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarının belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesi halinde kişi hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

### *Şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi*

**Madde 164–** (1) Bir şirket veya kooperatifin kurucu, ortak, idareci, müdür veya temsilcileri veya yönetim veya denetim kurulu üyeleri veya tasfiye memuru sıfatını taşıyanlar, kamuya yaptıkları beyanlarda veya genel kurula sundukları raporlarda veya önerilerde ilgililerin zarara uğramasına neden olabilecek nitelikte gerçeğe aykırı önemli bilgiler verecek veya verdirtecek olurlarsa altı aydan üç yıla kadar hapis veya bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

### *Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi*

**Madde 165–** (Değişik:26/6/2009–5918/3 md.)

(1) Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

### *Bilgi vermeme*

**Madde 166–** (1) Bir hukuki ilişkiye dayalı olarak elde ettiği eşyanın, esasında suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edildiğini öğrenmesine rağmen, suçu takibe yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmayan kişi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

### *Şahsi cezasızlık sebebi veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep*

**Madde 167–** (1) Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

m.168

(5) *Türk Ceza Kanunu*

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenmez.

(2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.

*Etkin pişmanlık*

**Madde 168–** (Değişik:29/6/2005–5377/20 md.)

(1) Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs (...) suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir.

(2) Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmeyen önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir.

(3) Yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık gösteren kişiye verilecek cezanın, birinci fıkraya giren hallerde yarısına, ikinci fıkraya giren hallerde üçte birine kadarı indirilir.

(4) Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır.

(5) (Ek:2/7/2012–6352/84 md.) Karşılıksız yararlanma suçunda, fail, azmettiren veya yardım edenin pişmanlık göstererek mağdurun, kamunun veya özel hukuk tüzel kişisinin uğradığı zararı, soruşturma tamamlanmadan önce tamamen tazmin etmesi halinde kamu davası açılmaz; zararın hüküm verilinceye kadar tamamen tazmin edilmesi halinde ise verilecek ceza üçte birine kadar indirilir. Ancak kişi, bu fıkra hükmünden iki defadan fazla yararlanamaz.

*Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması*

**Madde 169–** (1) Hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir.



**ÜÇÜNCÜ KISIM**  
**Topluma Karşı Suçlar**

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**Genel Tehlike Yaratan Suçlar**

***Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması***

**Madde 170–** (1) Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda;

- a) Yangın çıkaran,
  - b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olan,
  - c) Silahla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan,
- Kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesine neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

***Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması***

**Madde 171–** (1) Taksirle;

- a) Yangına,
  - b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına,
- Neden olan kişi, fiilin başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olması halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Radyasyon yayma***

**Madde 172–** (1) Bir başkasını, sağlığını bozmak amacıyla ve bu amacı gerçekleştirmeye elverişli olacak surette, radyasyona tabi tutan kişi, üç yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkradaki fiilin belirsiz sayıda kişilere karşı işlenmiş olması halinde, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bir başkasının hayatı, sağlığı veya malvarlığına önemli ölçüde zarar vermeye elverişli olacak biçimde radyasyon yayan veya atom çekirdeklerinin parçalanması sürecine etkide bulunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Radyasyon yayılmasına veya atom çekirdeklerinin parçalanması sü-

recine, bir laboratuvar veya tesisin işletilmesi sırasında gerekli dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak neden olan kişi, fiilin bir başkasının hayatı, sağlığı veya malvarlığına önemli ölçüde zarar vermeye elverişli olması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme***

**Madde 173–** (1) Atom enerjisini serbest bırakarak bir patlamaya ve bu suretle bir başkasının hayatı, sağlığı veya malvarlığı hakkında önemli ölçüde tehlikeye sebebiyet veren kişi, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yukarıdaki fıkrada tanımlanan fiilin taksirle işlenmesi halinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

***Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi***

**Madde 174–** (1) Yetkili makamlardan gerekli izni almaksızın, patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeyi imal, ithal veya ihraç eden, ülke içinde bir yerden diğer bir yere nakleden, muhafaza eden, satan, satın alan veya işleyen kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Yetkili makamların izni olmaksızın, bu fıkra kapsamına giren maddelerin imalinde, işlenmesinde veya kullanılmasında gerekli olan malzeme ve teçhizatı ihraç eden kişi de aynı ceza ile cezalandırılır.

(2) Bu fiillerin suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Önemsiz tür ve miktarda patlayıcı maddeyi satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında, kullanılış amacı gözetilerek, bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

***Akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlali***

**Madde 175–** (1) Akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünü, başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde ihmal eden kişi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

***İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama***

**Madde 176–** (1) İnşaat veya yıkım faaliyeti sırasında, insan hayatı veya beden bütünlüğü açısından gerekli olan tedbirleri almayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

***Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması***

**Madde 177–** (1) Gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunların kontrol altına alınmasında ihmâl gösteren kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

***İşaret ve engel koymama***

**Madde 178–** (1) Herkesin gelip geçtiği yerlerde yapılmakta olan işlerden veya bırakılan eşyadan doğan tehlikeyi önlemek için gerekli işaret veya engelleri koymayan, konulmuş olan işaret veya engelleri kaldıran ya da bunların yerini değiştiren kişi, iki aydan altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

***Trafik güvenliğini tehlikeye sokma***

**Madde 179–** (1) Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşımının güven içinde akışını sağlamak için konulmuş her türlü işareti değiştirerek, kullanılamaz hale getirerek, konuldukları yerden kaldırarak, yanlış işaretler vererek, geçiş, varış, kalkış veya iniş yolları üzerine bir şey koyarak ya da teknik işletim sistemine müdahale ederek, başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından bir tehlikeye neden olan kişiye bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşım araçlarını kişilerin hayat, sağlık veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare eden kişi, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

***Trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma***

**Madde 180–** (1) Deniz, hava veya demiryolu ulaşımında, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından bir tehlikeye taksirle neden olan kimseye üç aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Çevreye Karşı Suçlar

***Çevrenin kasten kirlenmesi***

**Madde 181–** (1) İlgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak

ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkları toprağa, suya veya havaya kasten veren kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Atık veya artıkları izinsiz olarak ülkeye sokan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Atık veya artıkların toprakta, suda veya havada kalıcı özellik göstermesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza iki katı kadar artırılır.

(4) Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan fiillerin, insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya artıklarla ilgili olarak işlenmesi halinde, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına ve bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(5) Bu maddenin iki, üç ve dördüncü fıkrasındaki fiillerden dolayı tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

#### *Çevrenin taksirle kirlenmesi*

**Madde 182–** (1) Çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkların toprağa, suya veya havaya verilmesine taksirle neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır. Bu atık veya artıkların, toprakta, suda veya havada kalıcı etki bırakması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) İnsan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya artıkların toprağa, suya veya havaya taksirle verilmesine neden olan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Gürültüye neden olma*

**Madde 183–** (1) İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklere aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olan kişi, iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

#### *İmar kirliliğine neden olma*

**Madde 184–** (1) Yapı ruhsatı alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapan veya yaptıran kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yapı ruhsatı olmadan başlatılan inşaatlar dolayısıyla kurulan şantiyelere elektrik, su veya telefon bağlantısı yapılmasına müsaade eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Yapı kullanma izni alınmamış binalarda herhangi bir sınai faaliyetin icrasına müsaade eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Üçüncü fıkra hariç, bu madde hükümleri ancak belediye sınırları içinde veya özel imar rejimine tabi yerlerde uygulanır.

(5) Kişinin, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak yaptığı veya yaptırdığı binayı imar planına ve ruhsatına uygun hale getirmesi halinde, bir ve ikinci fıkra hükümleri gereğince kamu davası açılmaz, açılmış olan kamu davası düşer, mahkum olunan ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.

(6) (Ek:29/6/2005–5377/21 md.) İkinci ve üçüncü fıkra hükümleri, 12 Ekim 2004 tarihinden önce yapılmış yapılarla ilgili olarak uygulanmaz.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar

#### *Zehirli madde katma*

**Madde 185–** (1) İçilecek sulara veya yenilecek veya içilecek veya kullanılacak veya tüketilecek her çeşit besin veya şeylere zehir katarak veya başka suretlerle bunları bozarak kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye düşüren kimseye iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen fiillerin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak işlenmesi halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

#### *Bozulmuş veya değiştirilmiş gıda veya ilaçların ticareti*

**Madde 186–** (1) Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde bozulmuş, değiştirilmiş her tür yenilecek veya içilecek şeyleri veya ilaçları satan, tedarik eden, bulunduran kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Bu suçun, resmi izne dayalı olarak yürütülen bir meslek ve sanatın icrası kapsamında işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

#### *Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç yapma veya satma*

**Madde 187–** (1) Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç üreten veya satan kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve adli para cezası verilir.

(2) Bu suçun tabip veya eczacı tarafından ya da resmi izne dayalı olarak yürütülen bir meslek ve sanatın icrası kapsamında işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

*Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti*

**Madde 188–** (1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, (Değişik:18/06/2014–6545/66 md.) yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükümlenen cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye’de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükümlenen cezadan mahsup edilir.

(3) (Değişik:18/06/2014–6545/626 md.) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması halinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası onbeş yıldan az olamaz.

(4) Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin veya bazmorfin olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) (Değişik:18/06/2014–6545/66 md.) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat arttırılır.

(6) Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. (Ek cümle:29/6/2005–5377/22 md.) Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) (Değişik:18/06/2014–6545/66 md.) Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(8) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, dış tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, dış teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

***Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması***

**Madde 189–** (1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarının bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

***Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma***

**Madde 190–** (1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için;

- a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan,
- b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan,
- c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren,

Kişi, (Değişik:18/06/2014–6545/67 md.) beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, (Değişik:18/06/2014–6545/67 md.) beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, dış tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, dış teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

***Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak (Başlığıyla birlikte değişik:18/06/2014–6545/68 md.)***

**Madde 191–** (1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklerle uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır.

(3) Erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre Cumhuriyet savcısının kararı ile üçer aylık sürelerle en fazla bir yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir.

(4) Kişinin, erteleme süresi zarfında;

a) Kendisine yüklenen yükümlülüklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi,

b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması,

c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

(5) Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlal nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

(6) Dördüncü fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra, birinci fıkrada tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda ikinci fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

(7) Şüpheli erteleme süresi zarfında dördüncü fıkrada belirtilen yükümlülüklere aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediği takdirde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(8) Bu Kanunun;

a) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,

b) 190 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,

suçundan dolayı yapılan kovuşturma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(9) Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.

### ***Etkin pişmanlık***

**Madde 192–** (1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçla-



rına iştirak etmiş olan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortakları ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciiine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulduran kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciiine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Bu suçlar haber alındıktan sonra göntüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadar indirilir.

(4) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya buldurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmi makamlara başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz.

#### *Zehirli madde imal ve ticareti*

**Madde 193-** (1) İçeriğinde zehir bulunan ve üretilmesi, bulundurulması veya satılması izne bağlı olan maddeyi izinsiz olarak üreten, bulduran, satan veya nakleden kişi, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Sağlık için tehlikeli madde temini*

**Madde 194-** (1) Sağlık için tehlike oluşturabilecek maddeleri çocuklara, akıl hastalarına veya uçucu madde kullananlara veren veya tüketimine sunan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma*

**Madde 195-** (1) Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere uymayan kişi, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Usulsüz ölü gömülmesi*

**Madde 196-** (1) Ölü gömülmesine ayrılan yerlerden başka yerlere ölü gömen veya gömdüren kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

m.197

(5) *Türk Ceza Kanunu*

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Kamu Güvenine Karşı Suçlar

#### *Parada sahtecilik*

**Madde 197–** (1) Memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavülde bulunan parayı, sahte olarak üreten, ülkeye sokan, nakleden, muhafaza eden veya tedavüle koyan kişi, iki yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Sahte parayı bilerek kabul eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

(3) Sahteliğini bilmeden kabul ettiği parayı bu niteliğini bilerek tedavüle koyan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Paraya eşit sayılan değerler*

**Madde 198–** (1) Devlet tarafından ihraç edilip de hamiline yazılı bonolar, hisse senetleri, tahviller ve kuponlar, yetkili kurumlar tarafından çıkarılmış olup da kanunen tedavül eden senetler, tahviller ve evrak ile milli ziyinet altınları, para hükmündedir.

#### *Kıymetli damgada sahtecilik*

**Madde 199–** (1) Kıymetli damgayı sahte olarak üreten, ülkeye sokan, nakleden, muhafaza eden veya tedavüle koyan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Sahte olarak üretilmiş kıymetli damgayı bilerek kabul eden kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

(3) Sahteliğini bilmeden kabul ettiği kıymetli damgayı bu niteliğini bilerek tedavüle koyan kişi, bir aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Damgalı kağıtlar, damga ve posta pulları ve muayyen bir miktar vergi veya harcin ödendiğini belgelemek amacıyla kullanılan pullar, kıymetli damga sayılır.

#### *Para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar*

**Madde 200–** (1) Paralarla kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet veya malzemeyi izinsiz olarak üreten, ülkeye sokan, satan, devreden, satın alan, kabul eden veya muhafaza eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

#### *Etkin pişmanlık*

**Madde 201–** (1) Sahte olarak para veya kıymetli damga üreten, ülkeye

sokan, nakleden, muhafaza eden veya kabul eden kişi, bu para veya kıymetli damgaları tedavüle koymadan ve resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve sahte olarak üretilen para veya kıymetli damgaların üretildiği veya saklandığı yerleri merciiine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını ve sahte olarak üretilen para veya kıymetli damgaların ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Sahte para veya kıymetli damga üretiminde kullanılan alet ve malzeme-yi izinsiz olarak üreten, ülkeye sokan, satan, devreden, satın alan, kabul eden veya muhafaza eden kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve bu malzemenin üretildiği veya saklandığı yerleri ilgili makama haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını ve bu malzemenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

#### ***Mühürde sahtecilik***

**Madde 202–** (1) Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mührü sahte olarak üreten veya kullanan kişi, iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mührü sahte olarak üreten veya kullanan kişi, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Mühür bozma***

**Madde 203–** (1) Kanun veya yetkili makamların emri uyarınca bir şeyin saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlamak için konulan mührü kaldıran veya konuluş amacına aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

#### ***Resmi belgede sahtecilik***

**Madde 204–** (1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.

***Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek***

**Madde 205–** (1) Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

***Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan***

**Madde 206–** (1) Bir resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

***Özel belgede sahtecilik***

**Madde 207–** (1) Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

***Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek***

**Madde 208–** (1) Gerçek bir özel belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Açığa imzanın kötüye kullanılması***

**Madde 209–** (1) Belirli bir tarzda doldurulup kullanılmak üzere kendisine teslim olunan imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdı, verilme nedeninden farklı bir şekilde dolduran kişi, şikayet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İmzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdı hukuka aykırı olarak ele geçirip veya elde bulundurup da hukuki sonuç doğuracak şekilde dolduran kişi, belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır.

***Resmi belge hükmünde belgeler***

**Madde 210–** (1) Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.

***Daha az cezayı gerektiren hal***

**Madde 211–** (1) Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.

***İçtima***

**Madde 212–** (1) Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Kamu Barışına Karşı Suçlar

***Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit***

**Madde 213–** (1) Halk arasında endişe, korku ve panik yaratmak amacıyla hayat, sağlık, vücut veya cinsel dokunulmazlık ya da malvarlığı bakımından alenen tehditte bulunan kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun silahla işlenmesi halinde, verilecek ceza, kullanılan silahın niteliğine göre yarı oranına kadar artırılabilir.

***Suç işlemeye tahrik***

**Madde 214–** (1) Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kısmını diğer bir kısmına karşı silahlandırarak, birbirini öldürmeye tahrik eden kişi, onbeş yıldan yirmidört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Tahrik konusu suçların işlenmesi halinde, tahrik eden kişi, bu suçlara azmettiren sıfatıyla cezalandırılır.

***Suçtu ve suçluyu övme***

**Madde 215–** (1) İşlenmiş olan bir suçtu veya işlemiş olduğu suçtan dola-

yı bir kişiyi alenen öven kimse, bu nedenle kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hâlinde, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama***

**Madde 216–** (1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Kanunlara uymamaya tahrik***

**Madde 217–** (1) Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişi, tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

#### ***Ortak hüküm***

**Madde 218–** (1) (Değişik:29/6/2005–5377/25 md.) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar artırılır. Ancak, haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

#### ***Görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma***

**Madde 219–** (1) İmam, hatip, vaiz, rahip, haham gibi dini reislerden biri vazifesini ifa sırasında alenen hükümet idaresini ve Devlet kanunlarını ve hükümet icraatını takbih ve tezyif ederse bir aydan bir seneye kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır veya bunlardan birine hükümlenabilir.

(2) Yukarıdaki fıkrada gösterilen kimselerden biri işbu sıfattan bilistifade hükümetin idaresini ve kanun ve nizam ve emirleri ve dairelerden birine ait olan vazife ve salahiyeti takbih ve tezyife veya halkı kanunlara yahut hükümet emirlerini icraya veya memuru memuriyetinin vazifesi icabına karşı itaatsizliğe tahrik ve teşvik edecek olursa üç aydan iki seneye kadar hapse ve adli para cezası ve müebbeden veya muvakkaten bilfiil o vazifeyi

icradan ve onun menfaat ve aidatını almaktan memnuiyetine hükmolunur.

(3) Kendi sıfatlarından istifade ederek kanuna göre kazanılmış olan haklara muhalif iş ve sözlerde bulunmaya, bir kimseyi icbar ve ikna eden din reis ve memurları hakkında dahi baladaki fıkrada yazılı ceza tertip olunur.

(4) Bunlardan biri dini sıfatından istifade ederek, birinci fıkrada yazılı fiillerden başka bir cürüm işlerse altıda bir miktarı çoğaltılmak şartıyla o cürüm için kanunda yazılı olan ceza ile mahkûm olur.

(5) Şu kadar ki kanun işbu sıfatı esasen nazariitibara almış ise cezayı çoğaltmaya mahal yoktur.

### ***Suç işlemek amacıyla örgüt kurma***

**Madde 220–** (1) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurulanlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

(2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

(4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

(5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.

(6) (Değişik:2/7/2012–6352/85 md.) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. (Ek cümle:11/4/2013–6459/11 md.) Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.

(7) (Değişik:2/7/2012–6352/85 md.) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

(8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

***Etkin pişmanlık***

**Madde 221–** (1) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır.

(5) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

(6) (Ek:6/12/2006–5560/8 md.) Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.

***Şapka ve Türk harfleri***

**Madde 222–** (Mülga:2/3/2014–6529/16 md.)

**ALTINCI BÖLÜM****Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar*****Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması***

**Madde 223–** (1) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla kara ulaşım aracının hareket etmesini engelleyen, bu aracı hareket halinde iken durduran veya gitmekte olduğu yerden başka yere götüren kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.



(2) Suçun konusunun deniz veya demiryolu ulaşım aracı olması halinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla hava ulaşım aracının hareket etmesini engelleyen veya bu aracı gitmekte olduğu yerden başka yere götüren kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Bu suçların işlenmesi sırasında kişilerin hürriyetinin tahdit edilmesi dolayısıyla ayrıca cezaya hükmolunur.

(5) Bu suçların işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

***Kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali***

**Madde 224-** (1) Kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgede kurulmuş sabit bir platformu cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla ele geçiren, zapteden veya kontrolü altına alan kişi, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında kişilerin hürriyetinin tahdit edilmesi dolayısıyla ayrıca cezaya hükmolunur.

(3) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### Genel Ahlaka Karşı Suçlar

***Hayasızca hareketler***

**Madde 225-** (1) Alenen cinsel ilişkide bulunan veya teşhircilik yapan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Müstehcenlik***

**Madde 226-** (1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söylenen,

c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden,

d) Bu ürünleri, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren,

e) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan,

f) Bu ürünlerin reklamını yapan,

Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlamasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Şiddet kullanılarak, hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üreten, ülkeye sokan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına sunan veya bulduran kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlamasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(6) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir.

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak üzere çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.

### ***Fuhuş***

**Madde 227–** (1) Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

(2) Bir kimseyi fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanması, fuhşa teşvik sayılır.

(3) (Mülga:6/12/2006–5560/45 md.)

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk eden veya fuhuş yapmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(7) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(8) Fuhşa sürüklenen kişi, tedaviye veya psikolojik terapiye tâbi tutulabilir.

### ***Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama***

**Madde 228–** (1) Kumar oynanması için yer ve imkan sağlayan kişi, bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Çocukların kumar oynaması için yer ve imkan sağlanması halinde, verilecek ceza bir katı oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(4) Ceza Kanununun uygulanmasında kumar, kazanç amacıyla icra edilen ve kar ve zararın talihe bağlı olduğu oyunlardır.

### ***Dilencilik***

**Madde 229–** (1) Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

## SEKİZİNCİ BÖLÜM

### Aile Düzenine Karşı Suçlar

#### *Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören*

**Madde 230–** (1) Evli olmasına rağmen, başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Gerçek kimliğini saklamak suretiyle bir başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçlardan dolayı zamanaşımı, evlenmenin iptali kararının kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(5) Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikah yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.

(6) Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

#### *Çocuğun soybağını değiştirme*

**Madde 231–** (1) Bir çocuğun soybağını değiştiren veya gizleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Özen yükümlülüğüne aykırı davranarak, sağlık kurumundaki bir çocuğun başka bir çocukla karışmasına neden olan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Kötü muamele*

**Madde 232–** (1) Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İdaresi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.

***Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali***

**Madde 233–** (1) Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikâyet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Velayet hakları kaldırılmış olsa da, itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması***

**Madde 234–** (1) Velayet yetkisi elinden alınmış olan ana veya babanın ya da üçüncü derece dahil kan hısmının, onaltı yaşını bitirmemiş bir çocuğu veli, vasi veya bakım ve gözetimi altında bulunan kimsenin yanından cebir veya tehdit kullanmaksızın kaçırmaya veya alıkoymasına halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Fiil cebir veya tehdit kullanılarak işlenmiş ya da çocuk henüz oniki yaşını bitirmemiş ise ceza bir katı oranında artırılır.

(3) (Ek:6/12/2006–5560/10 md.) Kanunî temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişi, şikâyet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

**DOKUZUNCU BÖLÜM****Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*****İhaleye fesat karıştırma***

**Madde 235–** (1) (Değişik:11/4/2013–6459/12 md.) Kamu kurumu veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki hallerde ihaleye fesat karıştırılmış sayılır:

a) Hileli davranışlarla;

1. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihale-

ye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek,

2. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak,

3. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak,

4. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde, sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak.

b) Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.

c) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek.

d) İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları.

(3) (Değişik:11/4/2013–6459/12 md.) İhaleye fesat karıştırma suçunun;

a) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle işlenmesi hâlinde temel cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz. Ancak, kasten yaralama veya tehdit suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâllerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bu suçlar dolayısıyla cezaya hükmolunur.

b) İşlenmesi sonucunda ilgili kamu kurumu veya kuruluşu açısından bir zarar meydana gelmemiş ise bu fıkranın (a) bendinde belirtilen hâller hariç olmak üzere, fail hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İhaleye fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.

(5) Yukarıdaki fıkralar hükümleri, kamu kurum veya kuruluşları aracılığı ile yapılan artırma veya eksiltmeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler veya kooperatifler adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara fesat karıştırılması halinde de uygulanır.

### *Edimin ifasına fesat karıştırma*

**Madde 236–** (1) Kamu kurum veya kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bunların iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler ya da kooperatiflere karşı taahhüt altına girilen edimin ifasına fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki fiillerin hileli olarak yapılması halinde, edimin ifasına fesat karıştırılmış sayılır:

a) İhale kararında veya sözleşmede evsafı belirtilen maldan başka bir malın teslim veya kabul edilmesi.

b) İhale kararında veya sözleşmede belirtilen miktardan eksik malın teslim veya kabul edilmesi.

c) Edimin ihale kararında veya sözleşmede belirtilen sürede ifa edilmesine rağmen, süresinde ifa edilmiş gibi kabul edilmesi.

d) Yapım ihalelerinde eserin veya kullanılan malzemenin şartname veya sözleşmesinde belirlenen şartlara, miktar veya niteliklere uygun olmamasına rağmen kabul edilmesi.

e) Hizmet niteliğindeki edimin, ihale kararında veya sözleşmede belirtilen şartlara göre verilmemesine veya eksik verilmesine rağmen verilmiş gibi kabul edilmesi.

(3) Edimin ifasına fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.

#### *Fiyatları etkileme*

**Madde 237-** (1) İşçi ücretlerinin veya besin veya malların değerlerinin artıp eksilmesi sonucunu doğurabilecek bir şekilde ve bu maksatla yalan haber veya havadis yayan veya sair hileli yollara başvuran kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası verilir.

(2) Fiil sonucu besin veya malların değerleri veya işçi ücretleri artıp ekildiği takdirde ceza üçte biri oranında artırılır.

(3) Fail, ruhsatlı simsar veya borsa tellalı ise ceza ayrıca sekizde bir oranında artırılır.

#### *Kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma*

**Madde 238-** (1) Taahhüt ettiği işi yerine getirmeyerek, kamu kurum ve kuruluşları veya kamu hizmeti veya genel bir felaketin önlenmesi için zorunlu eşya veya besinlerin ortadan kalkmasına veya önemli ölçüde azalmasına neden olan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası verilir.

#### *Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması*

**Madde 239-** (1) Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan

m.240

(5) *Türk Ceza Kanunu*

üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi halinde de bu fıkraya göre cezaya hükmolunur.

(2) Birinci fıkra hükümleri, fenni keşif ve buluşları veya sınai uygulamaya ilişkin bilgiler hakkında da uygulanır.

(3) Bu sırlar, Türkiye’de oturmayan bir yabancıya veya onun memurlarına açıklandığı takdirde, faile verilecek ceza üçte biri oranında artırılır. Bu halde şikayet koşulu aranmaz.

(4) Cebir veya tehdit kullanarak bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

*Mal veya hizmet satımından kaçınma*

**Madde 240–** (1) Belli bir mal veya hizmeti satmaktan kaçınarak kamu için acil bir ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

*Tefecilik*

**Madde 241–** (1) Kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

*Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması*

**Madde 242–** (1) Bu bölümde yer alan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

## ONUNCU BÖLÜM

### Bilişim Alanında Suçlar

*Bilişim sistemine girme*

**Madde 243–** (1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(2) Yukarıdaki fıkrada tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.



(3) Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

***Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme***

**Madde 244–** (1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

***Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması***

**Madde 245–** (Değişik:29/6/2005–5377/27 md.)

(1) Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Birinci fıkrada yer alan suçun;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlâtlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

m.246

(5) *Türk Ceza Kanunu*

(5) (Ek:6/12/2006–5560/11 md.) Birinci fıkraya giren fiillerle ilgili olarak bu Kanunun malvarlığına karşı suçlara ilişkin etkin pişmanlık hükümleri uygulanır.

*Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması*

**Madde 246–** (1) Bu bölümde yer alan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler

#### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar

*Zimmet*

**Madde 247–** (1) Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.

*Etkin pişmanlık*

**Madde 248–** (1) Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

(2) Kuvuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

*Daha az cezayı gerektiren hal*

**Madde 249–** (1) Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.

**İrtikap**

**Madde 250–** (1) (Değişik:2/7/2012–6352/86 md.) (1) Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kamu görevlisinin haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereği gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceği endişesiyle, kendisini mecbur hissederek, kamu görevlisine veya yönlendireceği kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, icbarın varlığı kabul edilir.

(2) Görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna eden kamu görevlisi, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İkinci fıkrada tanımlanan suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) (Ek:2/7/2012–6352/86 md.) İrtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

**Denetim görevinin ihmali**

**Madde 251–** (1) Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.

(2) Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkan sağlayan kamu görevlisi, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

**Rüşvet**

**Madde 252–** (Değişik:2/7/2012–6352/87 md.)

(1) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, bir kamu görevlisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kişi, dört yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kamu görevlisi de birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(3) Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(4) Kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi ya da kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi hâllerinde fail hakkında, birinci ve ikinci fıkrâ hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(5) Rüşvet teklif veya talebinin karşı tarafa iletilmesi, rüşvet anlaşmasının sağlanması veya rüşvetin temini hususlarında aracılık eden kişi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(6) Rüşvet ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilisi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(7) Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

(8) Bu madde hükümleri;

- a) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- b) Kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler,
- c) Kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar,
- d) Kamu yararına çalışan dernekler,
- e) Kooperatifler,
- f) Halka açık anonim şirketler,

adına hareket eden kişilere, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması amacıyla doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, menfaat temin, teklif veya vaat edilmesi; bu kişiler tarafından talep veya kabul edilmesi; bunlara aracılık edilmesi; bu ilişki dolayısıyla bir başkasına menfaat temin edilmesi halinde de uygulanır.

(9) Bu madde hükümleri;

- a) Yabancı bir devlette seçilmiş veya atanmış olan kamu görevlilerine,
- b) Uluslararası veya uluslararası mahkemelerde ya da yabancı devlet mahkemelerinde görev yapan hâkimlere, jüri üyelerine veya diğer görevlilere,
- c) Uluslararası veya uluslararası parlamento üyelerine,
- d) Kamu kurumu ya da kamu işletmeleri de dahil olmak üzere, yabancı bir ülke için kamusal bir faaliyet yürüten kişilere,
- e) Bir hukuki uyuşmazlığın çözümü amacıyla başvuru tahkim usulü çerçevesinde görevlendirilen vatandaş veya yabancı hakemlere,

f) Uluslararası bir anlaşmaya dayalı olarak kurulan uluslararası veya uluslararası örgütlerin görevlilerine veya temsilcilerine, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması ya da uluslararası ticari işlemler nedeniyle bir işin veya haksız bir yararın elde edilmesi yahut muhafazası amacıyla; doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, menfaat temin, teklif veya vaat edilmesi ya da bunlar tarafından talep veya kabul edilmesi halinde de uygulanır.

(10) Dokuzuncu fıkra kapsamına giren rüşvet suçunun yurt dışında yabancı tarafından işlenmekle birlikte;

- a) Türkiye'nin,
- b) Türkiye'deki bir kamu kurumunun,
- c) Türk kanunlarına göre kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisinin,
- d) Türk vatandaşının,

tarafı olduğu bir uyuşmazlık ya da bu kurum veya kişilerle ilgili bir işlemin yapılması veya yapılmaması için işlenmesi halinde, rüşvet veren, teklif veya vaat eden; rüşvet alan, talep eden, teklif veya vaadini kabul eden; bunlara aracılık eden; rüşvet ilişkisi dolayısıyla kendisine menfaat temin edilen kişiler hakkında, Türkiye'de buldukları takdirde, resen soruşturma ve kovuşturma yapılır.

#### *Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması*

**Madde 253-** (1) Rüşvet suçunun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

#### *Etkin pişmanlık*

**Madde 254-** (1) (Değişik:2/7/2012-6352/88 md.) Rüşvet alan kişinin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, rüşvet konusu şeyi soruşturmaya yetkili makamlara aynen teslim etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Rüşvet alma konusunda başkasıyla anlaşan kamu görevlisinin durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce durumu yetkili makamlara haber vermesi halinde de hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmaz.

(2) (Değişik:2/7/2012-6352/88 md.) Rüşvet veren veya bu konuda kamu görevlisiyle anlaşmaya varan kişinin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, pişmanlık duyarak durumdan yetkili makamları haberdar etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz.

(3) (Değişik:2/7/2012-6352/88 md.) Rüşvet suçuna iştirak eden diğer kişilerin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, pişmanlık duyarak

durumdan yetkili makamları haberdar etmesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmaz.

(4) (Ek:26/6/2009–5918/4 md.) Bu madde hükümleri, yabancı kamu görevlilerine rüşvet veren kişilere uygulanmaz.

### *Nüfuz ticareti*

**Madde 255–** (Değişik:2/7/2012–6352/89 md.)

(1) Kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle, haksız bir işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya bir başkasına menfaat temin eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin kamu görevlisi olması halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır. İşinin gördürülmesi karşılığında veya gördürüleceği beklentisiyle menfaat sağlayan kişi ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Menfaat temini konusunda anlaşmaya varılması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(3) Birinci fıkrada belirtilen amaç doğrultusunda menfaat talebinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi ya da menfaat teklif veya vadedinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi hallerinde, birinci fıkraya hükmüne göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(4) Nüfuz ticareti suçuna aracılık eden kişi, müşterek fail olarak, birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(5) Nüfuz ticareti ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü gerçek kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilileri, müşterek fail olarak, birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(6) İşin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunmanın müstakil bir suç oluşturduğu hallerde kişiler ayrıca bu suç nedeniyle cezalandırılır.

(7) Bu madde hükümleri, 252 nci maddenin dokuzuncu fıkrasında sayılan kişiler üzerinde nüfuz ticareti yapılması halinde de uygulanır. Bu kişiler hakkında, Türkiye’de bulunmaları halinde, vatandaş veya yabancı olduklarına bakılmaksızın, resen soruşturma ve kovuşturma yapılır.

### *Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması*

**Madde 256–** (1) Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

***Görevi kötüye kullanma***

**Madde 257–** (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

***Göreve ilişkin sırrın açıklanması***

**Madde 258–** (1) Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklayan veya yayınlayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kamu görevlisi sıfatı sona erdikten sonra, birinci fıkrada yazılı fiille-ri işleyen kimseye de aynı ceza verilir.

***Kamu görevlisinin ticareti***

**Madde 259–** (1) Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak, bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışan kamu görevlisi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

***Kamu görevinin terki veya yapılmaması***

**Madde 260–** (1) Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Kamu görevlisi sayısının üçten fazla olmaması halinde ceza hükümlenmez.

(2) Kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal hakları ile ilgili olarak, hizmeti aksatmayacak biçimde, geçici ve kısa süreli iş bırakmaları veya yavaşlatmaları halinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza da verilmeyebilir.

***Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf***

**Madde 261–** (1) İlgili kanunlarda belirlenen koşullara aykırı olduğunu

bilerek, kişilerin taşınır veya taşınmaz malları üzerinde, karşılık ödenmek suretiyle de olsa, zorla tasarrufta bulunan kamu görevlisi, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi***

**Madde 262–** (1) Bir kamu görevini, kanun ve nizamlara aykırı olarak yerine getirmeye teşebbüs eden veya terk emri kendisine bildirilmiş olduğu halde görevi sürdüren kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

#### ***Kanuna aykırı eğitim kurumu***

**Madde 263–** (Mülga–17/4/2013–6460/13 md.)

#### ***Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma***

**Madde 264–** (1) Bir rütbe veya kamu görevinin veya mesleğin, resmi elbisesini yetkisi olmaksızın alenen ve başkalarını yanıltacak şekilde giyen veya hakkı olmayan nişan veya madalyaları takan kimseye üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Elbisenin sağlayacağı kolaylık ve olanaklardan yararlanarak bir suç işlenirse, yalnız bu fiilden ötürü yukarıdaki fıkrada belirtilen cezalar üçte biri oranında artırılarak hükmolunur.

#### ***Görevi yaptırmamak için direnme***

**Madde 265–** (1) Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun yargı görevi yapan kişilere karşı işlenmesi halinde, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun, kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

(4) Suçun, silahla ya da var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.



**Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma**

**Madde 266–** (1) Görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, ilgili suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı esasen göz önünde bulundurulmamış ise verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Adliye Karşı Suçlar

**İftira**

**Madde 267–** (1) Yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin maddî eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunulması halinde, ceza yarı oranında artırılır.

(3) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş mağdurun aleyhine olarak bu fiil nedeniyle gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.

(5) Mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; süreli hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına hükümlenir.

*(Bu fıkrada yer alan "...süreli hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına..." bölümü Anayasa Mahkemesi'nin 10/4/2013 tarihli ve E.:2013/14, K.:2013/56 sayılı Kararı ile iptal edilmiş olup Kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı 10/12/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.)*

(6) Mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise beşinci fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.

(7) (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 17/11/2011 tarihli ve E.: 2010/115, K.:2011/154 sayılı Kararı ile.)

(8) İftira suçundan dolayı dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlar.

(9) Basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararı, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan olunur. İlan masrafı, hükümlüden tahsil edilir.

### ***Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması***

**Madde 268–** (1) İşlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerini kullanan kimse, iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır.

### ***Etkin pişmanlık***

**Madde 269–** (1) İftira edenin, mağdur hakkında adlî veya idari soruşturma başlamadan önce, iftirasından dönmesi halinde, hakkında iftira suçundan dolayı verilecek cezanın beşte dördü indirilir.

(2) Mağdur hakkında kovuşturma başlamadan önce iftiradan dönme halinde, iftira suçundan dolayı verilecek cezanın dörtte üçü indirilir.

(3) Etkin pişmanlığın;

a) Mağdur hakkında hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi,

b) Mağdurun mahkûmiyetinden sonra gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın yarısı,

c) Hükümlenilen cezanın infazına başlanması halinde, verilecek cezanın üçte biri,

İndirilebilir.

(4) İftiranın konusunu oluşturan münhasıran idari yaptırım uygulanmasını gerektiren fiil dolayısıyla;

a) İdari yaptırıma karar verilmeden önce etkin pişmanlıkta bulunulması halinde, verilecek cezanın yarısı,

b) İdari yaptırım uygulandıktan sonra etkin pişmanlıkta bulunulması halinde, verilecek cezanın üçte biri,

İndirilebilir.

(5) (Değişik:29/6/2005–5377/31 md.) Basın ve yayın yoluyla yapılan iftiradan dolayı etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmesi için, bunun aynı yöntemle yayınlanması gerekir.

***Suç üstlenme***

**Madde 270–** (1) Yetkili makamlara, gerçeğe aykırı olarak, suçu işlediğini veya suça katıldığını bildiren kimseye iki yıla kadar hapis cezası verilir. Bu suçun üstsoy, altsoy, eş veya kardeşi cezadan kurtarmak amacıyla işlenmesi halinde; verilecek cezanın dörtte üçü indirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir.

***Suç uydurma***

**Madde 271–** (1) İşlenmediğini bildiği bir suçu, yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar eden ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uyduran kimseye üç yıla kadar hapis cezası verilir.

***Yalan tanıklık***

**Madde 272–** (1) Hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye, dört aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren bir suçun soruşturma veya kovuşturması kapsamında yalan tanıklık yapan kişi hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi ile ilgili olarak gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla; yalan tanıklık yapan kişi, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.

(6) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; süreli hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına hükmolunur.

(7) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise altıncı fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.

(8) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi hakkında hapis cezası dışında adli veya idari bir yaptırım uygulanmışsa; yalan tanıklıkta bulunan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Şahsi cezasızlık veya cezanın azaltılmasını gerektiren sebepler***

**Madde 273–** (1) Kişinin;

a) Kendisinin, üstsoy, altsoy, eş veya kardeşinin soruşturma ve kovuşturmaya uğramasına neden olabilecek bir hususla ilgili olarak yalan tanıklıkta bulunması,

b) Tanıklıktan çekinme hakkı olmasına rağmen, bu hakkı kendisine hatırlatılmadan gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapması,

Halinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

(2) Birinci fıkra hükmü, özel hukuk uyumsuzlukları kapsamında yapılan yalan tanıklık hallerinde uygulanmaz.

#### ***Etkin pişmanlık***

**Madde 274–** (1) Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında bir hak kısıtlamasını veya yoksunluğunu sonuçlayacak nitelikte karar verilmeden veya hükümden önce gerçeğin söylenmesi halinde, cezaya hükmolunmaz.

(2) Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında bir hak kısıtlamasını veya yoksunluğunu sonuçlayacak nitelikte karar verildikten sonra ve fakat hükümden önce gerçeğin söylenmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisinden yarısına kadarı indirilebilir.

(3) Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmeden önce gerçeğin söylenmesi halinde, verilecek cezanın yarısından üçte birine kadarı indirilebilir.

#### ***Yalan yere yemin***

**Madde 275–** (1) Hukuk davalarında yalan yere yemin eden davacı veya davalıya bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Dava hakkında hüküm verilmeden önce gerçeğin söylenmesi halinde, cezaya hükmolunmaz.

(3) Hükümün icraya konulmasından veya kesinleşmesinden önce gerçeğin söylenmesi halinde, verilecek cezanın yarısı indirilir.

***Gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık***

**Madde 276–** (1) Yargı mercileri veya suçtan dolayı kanunen soruşturma yapmak veya yemin altında tanık dinlemek yetkisine sahip bulunan kişi veya kurul tarafından görevlendirilen bilirkişinin gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen kişi veya kurullar tarafından görevlendirilen tercümanın ifade veya belgeleri gerçeğe aykırı olarak tercüme etmesi halinde, birinci fıkra hükmü uygulanır.

***Yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs***

**Madde 277–** (Değişik:18/06/2014–6545/68 md.) Görülmekte olan bir davada, gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacıyla, davanın taraflarından birinin, sanığın, katılanın veya mağdurun lehine veya aleyhine sonuç doğuracak bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da beyanda bulunması için, yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Teşebbüs iltimas derecesini geçmediğı takdirde verilecek ceza altı aydan iki yıla kadardır.

(2) Birinci fıkradaki suçu oluşturan fiilin başka bir suçu da oluşturması halinde, fikri içtima hükümlerine göre verilecek ceza yarısına kadar artırılır.

***Suçü bildirmeme***

**Madde 278–** (İptal:Anayasa Mahkemesinin 30/6/2011 tarihli ve E.:2010/52, K.:2011/113 sayılı Kararı ile.; Değişik:2/7/2012–6352/91 md.)

(1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Mağdurun onbeşyaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

(4) Tanıklıktan çekinebilecek olan kişiler bakımından cezaya hükmolunmaz. Ancak, suçu önleme yükümlülüğünün varlığı dolayısıyla ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır.

***Kamu görevlisinin suçü bildirmemesi***

**Madde 279–** (1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir

suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkra göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

#### ***Sağlık mesleği mensuplarının suç u bildirmemesi***

**Madde 280–** (1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

#### ***Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme***

**Madde 281–** (1) Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez.

(2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) İlişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle verilecek cezanın beşte dördü indirilir.

#### ***Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama***

**Madde 282–** (1) (Değişik:26/6/2009–5918/5 md.) Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek:26/6/2009–5918/5 md.) Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis

cezası yarı oranında artırılır.

(4) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(6) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.

### *Suçluyu kayırma*

**Madde 283-** (1) Suç işleyen bir kişiye araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkan sağlayan kimse, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun üstsoy, altsoy, eş, kardeş veya diğer suç ortağı tarafından işlenmesi halinde, cezaya hükmolunmaz.

### *Tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme*

**Madde 284-** (1) Hakkında tutuklama kararı verilmiş olan veya hükümlü bir kişinin bulunduğu yeri bildiği halde yetkili makamlara bildirmeyen kimse, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İşlenmiş olan bir suçla ilişkin delil ve eserlerin başkaları tarafından saklandığı yeri bildiği halde yetkili makamlara bildirmeyen kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Bu suçların kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Bu suçların üstsoy, altsoy, eş veya kardeş tarafından işlenmesi halinde, cezaya hükmolunmaz.

### *Gizliliğin ihlali*

**Madde 285-** (1) (Değişik:2/7/2012-6352/92 md.)

(1) Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun oluşabilmesi için;

a) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi,

b) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması, gerekir.

(2) Soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Kanuna göre kapalı yapılması gereken veya kapalı yapılmasına karar verilen duruşmadaki açıklama veya görüntülerin gizliliğini alenen ihlal eden kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır. Ancak, bu suçun oluşması için, tanığın korunmasına ilişkin olarak alınan gizlilik kararına aykırılık açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde, ceza yarısına kadar artırılır.

(5) Soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde görüntülerinin yayınlanması halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(6) Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz.

#### *Ses veya görüntülerin kayda alınması*

**Madde 286–** (1) Soruşturma ve kovuşturma işlemleri sırasındaki ses veya görüntüleri yetkisiz olarak kayda alan veya nakleden kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### *Genital muayene*

**Madde 287–** (1) Yetkili hakim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderen veya bu muayeneyi yapan fail hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Bulaşıcı hastalıklar dolayısıyla kamu sağlığını korumak amacıyla kanun ve tüzüklerde öngörülen hükümlere uygun olarak yapılan muayeneler açısından yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

#### *Adil yargulamayı etkilemeye teşebbüs*

**Madde 288–** (Değişik:2/7/2012–6352/93 md.)

(1) Görülmekte olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada, hukuka aykırı bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunması için, yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı hu-



kuka aykırı olarak etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

#### ***Muhafaza görevini kötüye kullanma***

**Madde 289–** (1) Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan mal üzerinde teslim amacı dışında tasarrufta bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin bu malın sahibi olması halinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan suçun konusunu oluşturan eşyayı kovuşturma başlamadan önce geri veren veya bunun mümkün olmaması halinde bedelini ödeyen kişi hakkında verilecek cezaların beşte dördü indirilir.

(3) Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan malın dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle kaybolmasına veya bozulmasına neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Bir suça ilişkin soruşturma veya kovuşturma kapsamında elkonulan eşyayı amacı dışında kullanan kimse, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

#### ***Resmen teslim olunan mala elkonulması ve bozulması***

**Madde 290–** (1) Hükmen hak sahiplerine teslim edilen taşınmaz mallara tekrar elkoyan kimseye üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Muhafaza edilmek üzere başkasına resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan taşınır malın bu kişinin elinden rızası dışında alınması halinde hırsızlık, cebren alınması halinde yağma, hileyle alınması halinde dolandırıcılık, tahrip edilmesi halinde mala zarar verme suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Kişinin bu malın sahibi olması halinde, verilecek cezanın yarısından dörtte üçüne kadarı indirilir.

#### ***Başkası yerine ceza infaz kurumuna veya tutukevine girme***

**Madde 291–** (1) Kendisini, bir hükümlünün veya tutuklunun yerine koyarak ceza infaz kurumuna veya tutukevine giren kimseye altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

#### ***Hükümlü veya tutuklunun kaçması***

**Madde 292–** (1) Tutukeviden, ceza infaz kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Bu suçun, cebir veya tehdit kullanılarak işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun, silahlı olarak ya da birden çok tutuklu veya hükümlü tarafından birlikte işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir katına kadar artırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin veya kasten öldürme suçunun gerçekleşmesi ya da eşyaya zarar verilmesi durumunda, ayrıca bu suçlara ilişkin hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(5) Bu maddede yazılı hükümler, ceza infaz kurumu dışında çalıştırılan hükümlüler ile hapis cezası adli para cezasından çevrilmiş olanlar hakkında da uygulanır.

(6) (Mülga:29/6/2005–5377/33 md.)

#### ***Etkin pişmanlık***

**Madde 293–** (1) (...) tutuklu veya hükümlünün, kaçtıktan sonra etkin pişmanlık göstererek kendiliğinden teslim olması halinde, kaçtığı günden itibaren teslimin gerçekleştiği güne kadar geçen süre dikkate alınarak, verilecek cezanın altıda beşinden altıda birine kadarı indirilir. Ancak, kaçma süresinin altı ayı geçmesi halinde cezada indirim yapılmaz.

#### ***Kaçmaya imkan sağlama***

**Madde 294–** (1) Gözaltına alınanın veya tutuklunun kaçmasını sağlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Hükümlünün kaçmasını sağlayan kişi, çekilecek olan hapis cezasının süresine göre iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, hükümlünün cezası;

- a) Müebbet hapis cezası ise beş yıldan sekiz yıla,
  - b) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ise sekiz yıldan oniki yıla,
- Kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçların, cebir veya tehdit kullanılarak işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

(4) Kaçması sağlanan kişi sayısının birden fazla olması halinde, bu sayı göz önünde bulundurularak, verilecek ceza üçte birden bir katına kadar artırılır.

(5) Bu suçların gözaltına alınan, tutuklu veya hükümlünün muhafaza veya nakli ile görevli kişiler tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza, üçte biri oranında artırılır.

(6) Bu suçların üstsoy, altsoy, eş veya kardeş tarafından işlenmesi halin-

de, verilecek ceza üçte biri oranında indirilir.

(7) Bu suçların işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin veya kasten öldürme suçunun gerçekleşmesi ya da eşyaya zarar verilmesi durumunda, ayrıca bu suçlara ilişkin hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(8) Gözaltına alınan, tutuklu veya hükümlünün, muhafaza veya nakli ile görevli kişinin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmasından yararlanarak kaçması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

#### ***Muhafızın görevini kötüye kullanması***

**Madde 295-** (1) Gözaltına alınan, tutuklu veya hükümlünün muhafaza veya nakli ile görevli kişilerin, görevlerinin gereklerine aykırı hareket etmeleri halinde, görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Muhafaza veya nakli ile görevli olan kimse, görevinin gereklerine aykırı olarak gözaltına alınan, tutuklu veya hükümlünün bulunduğu yerden geçici bir süreyle uzaklaşmasına izin verirse; altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Gözaltına alınan, tutuklu veya hükümlünün bu fırsattan yararlanarak kaçması halinde, kaçmaya kasten imkân sağlama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

#### ***Hükümlü veya tutukluların ayaklanması***

**Madde 296-** (1) Hükümlü veya tutukluların toplu olarak ayaklanması halinde, her biri hakkında altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Hükümlü veya tutuklu sayısının üçten fazla olmaması halinde, bu suçtan dolayı cezaya hükmedilmez.

(2) Ayaklanma sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlara ilişkin hükümlere göre cezaya hükmolunur.

#### ***İnfaz kurumuna veya tutukevine yasadışı eşya sokmak***

**Madde 297-** (1) İnfaz kurumuna veya tutukevine silah, uyuşturucu veya uyarıcı madde veya elektronik haberleşme aracı sokan veya bulduran kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun konusunu oluşturan eşyanın, temin edilmesi veya bulundurulması ayrı bir suç oluşturduğu takdirde; fikri içtima hükümlerine göre belirlenecek ceza yarı oranında artırılır.

(2) (İptal:Anayasa Mahkemesinin 7/7/2011 tarihli ve E.:2010/69, K.:2011/116 sayılı Kararı ile.)

m.298

(5) *Türk Ceza Kanunu*

(3) Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan suçların hükümlü veya tutukluların muhafazasıyla görevli kişiler tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan suçların konusunu oluşturan eşyayı yanında bulunduran veya kullanan hükümlü veya tutuklu, bunu kimden ve ne suretle elde ettiği hususunda bilgi verirse, verilecek ceza yarı oranında indirilir.

*Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme*

**Madde 298–** (1) Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutukluların haberleşmelerini, ziyaretçileriyle görüşmelerini, iyileştirme ve eğitim programları çerçevesinde eğitim ve spor, meslek kazandırma ve işyurdu çalışmaları ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmalarını, kurum tabibince muayene ve tedavi edilmelerini, müdafî veya avukat tayin etmelerini, bunlarla görüşmelerini, mahkemelere veya Cumhuriyet savcılıklarına gitmelerini, kurum görevlileri ile görüşmelerini, salıverilenlerin kurum dışına çıkmalarını her ne suretle olursa olsun engelleyenler, hükümlü ve tutukluları bu fiillere teşvik edenler, bu yolda talimat verenler, mevzuatın hükümlü ve tutuklulara tanıdığı sair her türlü görüşme ve temas olanağını engelleyenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(2) Hükümlü ve tutukluların beslenmesini engelleyenler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Hükümlü ve tutukluların açlık grevine veya ölüm orucuna teşvik veya ikna edilmeleri ya da bu yolda kendilerine talimat verilmesi de beslenmenin engellenmesi sayılır.

(3) Beslenmenin engellenmesi nedeniyle kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinden biri veya ölüm meydana gelmiş işe ayrıca kasten yaralama veya kasten öldürme suçlarına ilişkin hükümlere göre cezaya hükmolunur.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar

*Cumhurbaşkanına hakaret*

**Madde 299–** (1) Cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Değişik:29/6/2005–5377/35 md.) Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

***Devletin egemenlik alametlerini aşagılama***

**Madde 300–** (1) Türk Bayrağını yırtarak, yakarak veya sair surette ve alenen aşagılayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu hüküm, Anayasada belirlenen beyaz ay yıldızlı al bayrak özelliklerini taşıyan ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik alameti olarak kullanılan her türlü işaret hakkında uygulanır.

(2) İstiklal Marşını alenen aşagılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların yabancı bir ülkede bir Türk vatandaşı tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

***Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşagılama***

**Madde 301–** (Değişik:30/4/2008–5759/1 md.)

(1) Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını alenen aşagılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Devletin askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşagılayan kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

(4) Bu suçtan dolayı soruşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar**

***Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak***

**Madde 302–** (1) (Değişik:29/6/2005–5377/36 md.) Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya yönelik bir fiil işleyen kimse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

#### ***Düşmanla işbirliği yapmak***

**Madde 303–** (1) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile savaş halinde olan devletin ordusunda hizmet kabul eden, düşman devletin yanında Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı silahlı mücadeleye giren vatandaş, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Düşman devlet ordusunda herhangi bir komuta görevi üstlenen vatandaş, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan suçların işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(4) Savaş zamanında düşman devlet toprağında bulunup da bu devlet ordusunda hizmete alınmak mecburiyetinde kalan vatandaş hakkında, bu nedenle cezaya hükmolunmaz.

#### ***Devlete karşı savaşa tahrik***

**Madde 304–** (1) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı savaş açması veya hasmane hareketlerde bulunması için yabancı devlet yetkililerini tahrik eden veya bu amaca yönelik olarak yabancı devlet yetkilileri ile işbirliği yapan kişi, on yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Mülga ikinci cümle: 29/6/2005–5377/37 md.)

(2) Bu madde uygulamasında, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin güvenliğine karşı suç işlemek üzere oluşturulmuş örgütlerin doğrudan veya dolaylı olarak desteklenmesi, hasmane hareket olarak kabul edilir.

(3) Bu maddede tanımlanan suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

#### ***Temel millî yararlarla karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama***

**Madde 305–** (1) (Değişik fıkra:29/6/2005–5377/38 md.) Temel millî yararlarla karşı fiillerde bulunmak maksadıyla veya bu nedenle, yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası için maddî yarar sağlayan vatandaşa ya da Türkiye’de bulunan yabancıya, üç yıldan on yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası verilir. Yarar sağlayan veya vaat eden kişi hakkında da aynı cezaya hükmolunur.

(2) (Değişik fıkra:29/6/2005–5377/38 md.) Fiilin savaş sırasında işlenmiş olması hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Suç savaş hali dışında işlendiği takdirde, bu nedenle kovuşturma yapılması Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

(4) Temel milli yararlar deyiminden; bağımsızlık, toprak bütünlüğü, milli güvenlik ve Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel nitelikleri anlaşılır.

***Yabancı devlet aleyhine asker toplama***

**Madde 306–** (1) Türkiye Devletini savaş tehlikesi ile karşı karşıya bırakacak şekilde, yetkisiz olarak, yabancı bir devlete karşı asker toplayan veya diğer hasmane hareketlerde bulunan kimseye beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil sonucu savaş meydana gelirse faile müebbet hapis cezası verilir.

(3) Fiil, sadece yabancı devletle siyasal ilişkileri bozacak veya Türkiye Devleti veya Türk vatandaşlarını misilleme tehlikesi ile karşı karşıya bırakacak nitelikte ise faile iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

(4) Siyasal ilişki kesilir veya misilleme meydana gelirse üç yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Bu maddede yer alan suçun kovuşturulması Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

(6) Bu madde hükümleri, fiili savaş halinde ülke topraklarının tamamını veya bir kısmını işgal eden yabancı devlet kuvvetlerine karşı meşru müdafaa amaçlı direniş hareketleri hakkında uygulanmaz.

***Askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma***

**Madde 307–** (1) Devletin silahlı kuvvetlerine ait olan veya hizmetine verilmiş bulunan kara, deniz ve hava ulaşım araçlarını, yolları, müesseseleri, depoları ve diğer askerî tesisleri, bunlar henüz tamamlanmamış bulunabilirler bile, kısmen veya tamamen tahrip eden veya geçici bir süre için olsa bile kullanılmayacak hale getiren kişiye, altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Suçun;

a) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin çıkarı için işlenmiş olması,

b) Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş kudret ve yeteneğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuş olması,

Halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

(3) Tahrip veya kullanılamaz hale gelme, birinci fıkrada belirtilen bina, tesis veya eşyayı elinde bulunduran veya korumak ve gözetlemekle yü-

kümlü olan kimsenin taksiri sonucunda meydana gelmiş veya bu nedenle suçun işlenmesi kolaylaşmış ise bu kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

(4) Savaş zamanında Türkiye Devleti zararına olmak üzere, düşman askerî hareketlerini kolaylaştırmak veya Türkiye Devletinin askerî hareketlerine zarar vermek maksadıyla yabancıyla anlaşan veya anlaşma olmasa da aynı sonuçları meydana getirmeye yönelik fiilleri işleyen kişiye on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir.

(5) Dördüncü fıkrafta tanımlanan fiil sonucunda, düşman askerî hareketleri fiilen kolaylaşmış veya Türk Devletinin askerî hareketleri zarar görmüş ise faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir.

(6) Dört ve beşinci fıkralarda yazılı suçları işleyen kimse ile anlaşan yabancıya da aynı ceza verilir.

(7) Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillerin Türkiye Devleti ile aralarında savaş için ittifak veya iştirak olan devlet zararına olarak Türkiye’de işlenmesi halinde de bu madde hükümleri uygulanır.

#### *Düşman devlete maddi ve mali yardım*

**Madde 308–** (1) Türkiye Cumhuriyeti Devletinin savaş halinde olduğu devlete, savaşta Türkiye Cumhuriyeti Devletinin aleyhine kullanılabilecek her türlü eşyayı karşılıklı veya karşılıksız, doğrudan veya dolaylı olarak veren vatandaş, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu hüküm, Türkiye’de oturan yabancı hakkında da uygulanır.

(2) Savaş zamanında, düşman devlet yararına yapılan borçlanmalara veya her ne nedenle olursa olsun ödemelere katılan veya bunlara ilişkin işlemleri kolaylaştıran vatandaşa veya Türkiye’de oturan yabancıya aynı ceza verilir.

(3) Savaştan evvel başlamış olsa bile, birinci fıkrafta yazılı haller dışında, nerede bulunursa bulunsun düşman devlet vatandaşıyla veya düşman devlet topraklarında oturan diğer kimselerle Türkiye Devleti zararına veya düşman devletin savaş gücüne olumlu etki yapacak nitelikte doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ticaret yapan vatandaşa veya Türkiye’de oturan yabancıya iki yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası verilir.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillerin düşman devletle aralarında savaş için ittifak veya iştirak olan devlet yararına işlenmesi halinde de bu madde hükümleri uygulanır.



## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar

#### *Anayasayı ihlal*

**Madde 309–** (1) Cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılırlar.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

#### *Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı*

**Madde 310–** (1) Cumhurbaşkanına suikastte bulunan kişi, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiile teşebbüs edilmesi halinde de suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(2) Cumhurbaşkanına karşı diğer fiili saldırılarda bulunan kimse hakkında, ilgili suça ilişkin ceza yarı oranında artırılarak hükmolunur. Ancak, bu suretle verilecek ceza beş yıldan az olamaz.

#### *Yasama organına karşı suç*

**Madde 311–** (1) Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

#### *Hükûmete karşı suç*

**Madde 312–** (1) Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs eden kimseye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

#### *Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı isyan*

**Madde 313–** (1) Halkı, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı

bir isyana tahrik eden kimseye onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir. İsyana katılan kişilerin, tahrik eden kişi hakkında yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silahlı isyana idare eden kişi, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. İsyana katılan diğer kişilere altı yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Bir ve ikinci fıkrada tanımlanan suçların, Devletin savaş halinde olmasının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bir ve ikinci fıkrada tanımlanan suçların işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

### *Silâhli örgüt*

**Madde 314–** (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.

### *Silâh sağlama*

**Madde 315–** (1) Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

### *Suç için anlaşma*

**Madde 316–** (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçlardan herhangi birini elverişli vasıtalarla işlemek üzere iki veya daha fazla kişi, maddi olgularla belirlenen bir biçimde anlaşılırsa, suçların ağırlık derecesine göre üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Amaçlanan suç işlenmeden veya anlaşma dolayısıyla soruşturmayaya başlanmadan önce bu ittifaktan çekilenlere ceza verilmez.

**ALTINCI BÖLÜM**  
**Milli Savunmaya Karşı Suçlar**

*Askerî komutanlıkların gasbı*

**Madde 317-** (1) Kanunen yetkili olmadıkları veya Devlet tarafından memur edilmedikleri halde, bir asker kıtasının veya donanmasının veya savaş gemisinin veya savaş hava filosunun veya bir kale veya müstahkem mevkiin veya bir askerî üssün veya tesisin, bir liman veya şehrin komutasını alanlara müebbet hapis cezası verilir.

(2) Kanunen yetkili olmaları veya Devlet tarafından görevlendirilmeleri suretiyle yukarıda gösterilen yerlerin komutanı bulunanlardan, yetkili makamlarca komutanlığı terk etmeleri için verilen emirlere uymayanlara da aynı ceza verilir.

*Halkı askerlikten soğutma*

**Madde 318-** (1) (Değişik:11/4/2013-6459/13 md.) Askerlik hizmetini yapanları firara sevk edecek veya askerlik hizmetine katılacak olanları bu hizmeti yapmaktan vazgeçirecek şekilde teşvik veya telkinde bulunanlara altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, basın ve yayın yolu ile işlenirse ceza yarısı oranında artırılır.

*Askerleri itaatsizliğe teşvik*

**Madde 319-** (1) Askerleri veya askerî idareye bağlı olarak görev yapan diğer kişileri kanunlara karşı itaatsizliğe veya yeminlerini bozmaya veya askerî disiplini veya askerlik hizmetine ilişkin görevlerini ihlale yönelten ve tahrik edenler ile kanunlara, yeminlere veya disiplin veya diğer görevlere aykırı hareketleri askerler önünde öven veya iyi gördüğünü söyleyen kimselere, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, aleni olarak işlenmişse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Fiil, savaş zamanında işlenmiş ise ceza bir katı oranında artırılır.

*Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma*

**Madde 320-** (1) Hükûmetin izni olmaksızın bir yabancı veya yabancı Devlet hizmetinde veya bunların lehinde çalışmak üzere Ülke içinde vatandaşlardan asker yazan veya vatandaşları silahlandıran kimseye üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Asker yazılanlar veya silahlandırılanlar arasından asker veya askerlik çağında olanlar varsa ceza üçte biri oranında artırılır.

(3) Birinci fıkradaki hizmeti kabul eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

#### *Savaş zamanında emirlere uymama*

**Madde 321–** (1) Savaş zamanında Devletin yetkili makam ve mercilerinin emir veya kararlarına bilerek aykırı harekette bulunan kimseye bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.

#### *Savaş zamanında yükümlülükler*

**Madde 322–** (1) Savaş zamanında, Devletin silahlı kuvvetlerinin veya halkın ihtiyaçları için Devlet veya bir kamu kuruluşu veya kamu hizmetleri yapan veya kamu ihtiyaçlarını sağlayan bir kuruluş ile iş yapmak veya eşya vermek üzere yaptıkları sözleşmedeki yükümlülükleri kısmen veya tamamen yerine getirmeyen kimseye üç yıldan on yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası verilir.

(2) Yükümlülüklerin kısmen veya tamamen yerine getirilmemesi taksirden ileri gelmişse, cezanın dörtte üçüne kadarı indirilebilir.

(3) Yükümlülüğün kısmen veya tamamen yerine getirilmemesine asıl yükümlüler ile aralarında sözleşme bulunan araçlar veya bunların temsilcileri neden olmuşsa, bunlar hakkında da aynı cezalar uygulanır.

(4) Savaş zamanında yükümlülüklerin yerine getirilmesinde hile yapan yukarıdaki fıkralarda yazılı kişilere on yıldan onbeş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası verilir.

#### *Savaşta yalan haber yayma*

**Madde 323–** (1) Savaş sırasında kamunun endişe ve heyecan duymasına neden olacak veya halkın maneviyatını sarsacak veya düşman karşısında ülkenin direncini azaltacak şekilde asılsız veya abartılmış veya özel maddede dayalı havadis veya haber yayan veya nakleden veya temel milli yararlarına zarar verebilecek herhangi bir faaliyette bulunan kimseye beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Eğer fiil;

a) Propagandayla,

b) Askerlere yönelik olarak,

c) Bir yabancı ile anlaşma neticesi,

İşlenmişse, verilecek ceza on yıldan yirmi yıla kadar haptir.

(3) Fiil, düşmanla anlaşma neticesi işlenmişse müebbet hapis cezası verilir.

(4) Savaş zamanında düşman karşısında milletin direncini tehlikeyle karşı karşıya bırakacak şekilde yabancı paraların değerini düşürmeye veya

itibarı amme kağıtlarının değeri üzerinde etki yapmaya yönelik hareketlerde bulunan kimseye beş yıldan on yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezası verilir.

(5) Dördüncü fıkrada yazılı fiil, bir yabancı ile anlaşma sonucu işlenmişse ceza yarısı; düşmanla anlaşma sonucu işlenmiş ise bir katı oranında artırılır.

#### *Seferberlikle ilgili görevin ihmali*

**Madde 324–** (1) Sulh zamanında seferberlikle ilgili görevlerini ihmal eden veya geciktiren kamu görevlisine altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

#### *Düşmandan unvan ve benzeri payeler kabulü*

**Madde 325–** (1) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletten akademik derece veya şeref, unvan, nişan ve diğer fahri rütbe veya bunlara ait maaş veya başka yararlar kabul eden vatandaşa bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk

#### *Devletin güvenliğine ilişkin belgeler*

**Madde 326–** (1) Devletin güvenliğine veya iç veya dış siyasal yararlarına ilişkin belge veya vesikaları kısmen veya tamamen yok eden, tahrip eden veya bunlar üzerinde sahtecilik yapan veya geçici de olsa, bunları tahsis olundukları yerden başka bir yerde kullanan, hileyle alan veya çalan kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Yukarıdaki yazılı fiiller, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuş ise müebbet hapis cezası verilir.

#### *Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme*

**Madde 327–** (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuşsa müebbet hapis cezası verilir.

***Siyasal veya askerî casusluk***

**Madde 328–** (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil;

a) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin yararına işlenmişse,

b) Savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuşsa,

Fail, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

***Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama***

**Madde 329–** (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri açıklayan kimseye beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuşsa, faile on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Fiil, failin taksiri sonucu meydana gelmiş ise birinci fıkrada yazılı olan halde, faile altı aydan iki yıla, ikinci fıkrada yazılı hallerden birinin varlığı halinde ise üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

***Gizli kalması gereken bilgileri açıklama***

**Madde 330–** (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklayan kimseye müebbet hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir.

***Uluslararası casusluk***

**Madde 331–** (1) Yabancı bir devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri, diğer bir yabancı devlet lehine siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden vatandaşa veya bunu Türkiye’de temin etmiş bulunan yabancıya bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

***Askerî yasak bölgelere girme***

**Madde 332–** (1) Devletin askerî yararı gereği girilmesi yasaklanmış

olan yerlere, gizlice veya hile ile girenlere iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenirse faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

***Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik***

**Madde 333–** (1) Görevi dolayısıyla öğrendiği ve Devletin güvenliğinin gizli kalmasını gerektirdiği fenni keşif veya yeni buluşları veya sınai yenilikleri kendisinin veya başkasının yararına kullanan veya kullanılmasını sağlayan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin yararına işlenir veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokacak olursa, faile müebbet hapis cezası verilir.

(3) Türkiye Devleti tarafından yabancı bir memlekette Devlete ait belirli bir işi görmek için görevlendirilen kimse, bu görevi sadakatle yerine getirmediği ve bu fiilden dolayı zarar meydana gelebildiği takdirde faile beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(4) Bu maddede tanımlanan suçların işleneceğini haber alıp da bunları zamanında yetkililere ihbar etmeyenlere, suç teşebbüs derecesinde kalmış olsa bile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

***Yasaklanan bilgileri temin***

**Madde 334–** (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise faile beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

***Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini***

**Madde 335–** (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin yararına işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir.

***Yasaklanan bilgileri açıklama***

**Madde 336–** (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri açıklayan kimseye üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuş ise faile on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Fiil, failin taksiri sonucu meydana gelmiş ise birinci fıkrada yazılı olan halde faile altı aydan iki yıla, ikinci fıkrada yazılı halde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

***Yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama***

**Madde 337–** (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklayan kimseye on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir.

***Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi***

**Madde 338–** (1) Bu bölümde tanımlanan suçların işlenmesi, ilgili kişilerin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışları sonucu mümkün olmuş veya kolaylaşmış ise taksirle davranan faile altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise taksirle davranan faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

***Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma***

**Madde 339–** (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından gizli kalması gereken bilgileri veya yetkili makamların açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken hususları elde etmeye yarayan ve elde bulundurulması için kabul edilebilir bir neden gösterilemeyen belgelerle veya bu nitelikteki herhangi bir şeyle yakalanan kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenirse faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.



## SEKİZİNCİ BÖLÜM

### Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar

#### *Yabancı devlet başkanına karşı suç*

**Madde 340–** (1) Yabancı devletlerden birinin başkanına karşı bir suç işleyen kişiye verilecek ceza, sekizde biri oranında artırılır. Suçun müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

(2) Fiil, soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlardan ise soruşturma ve kovuşturma yabancı devletin şikayetine bağlıdır.

#### *Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret*

**Madde 341–** (1) Resmen çekilmiş olan yabancı devlet bayrağını veya diğer egemenlik alametlerini alenen tahkir eden kimseye üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Bu suçtan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması, ilgili devletin şikayetine bağlıdır.

#### *Yabancı devlet temsilcilerine karşı suç*

**Madde 342–** (1) Türkiye Cumhuriyetinde sürekli veya geçici olarak görevlendirilmiş yabancı devlet temsilcileri ile bunların diploması memurları veya uluslararası kuruluşların temsilcileri ile bunların diplomatik ayrıcalık ve bağımsızlık tanınan memurları, kendilerine karşı görevlerinden dolayı işlenen suçlar bakımından, kamu görevlisi kabul edilerek; suç işleyen kişiler hakkında, bu Kanunun ilgili hükümlerine göre cezaya hükmolunur.

(2) İşlenen suç hakaret ise soruşturma ve kovuşturma yapılması, mağdurun şikayetine bağlıdır.

#### *Karşılıklılık koşulu*

**Madde 343–** (1) Bu bölümde yazılı hükümlerin uygulanması, karşılıklılık koşuluna bağlıdır.

## DOKUZUNCU BÖLÜM

### Son Hükümler

#### **Geçici Madde 1–** (Ek:11/4/2013–6459/14 md.)

(1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 235 inci maddesinde

m.344

(5) *Türk Ceza Kanunu*

yapılan değişiklik sebebiyle görölmekte olan davalarda görevsizlik kararı verilemez.

***Yürürlük***

**Madde 344-** (1) Bu Kanunun;

a) “İmar kirliliğine neden olma” başlıklı 184 üncü maddesi yayımı tarihinde,

b) “Çevrenin kasten kirlenmesi” başlıklı 181 inci maddesinin birinci fıkrası ile “Çevrenin taksirle kirlenmesi” başlıklı 182 nci maddesinin birinci fıkrası yayımı tarihinden itibaren iki yıl sonra,

c) Diğer hükümleri 1 Haziran 2005 tarihinde,  
Yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 345-** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**TÜRK CEZA KANUNU'NDA  
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>5237 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
5328	59, 62, 85, 86, 87, 88, 90, 116, 235, 344	31/3/2005
5378	122	7/7/2005
5377	4, 7, 13, 30, 31, 43, 61, 66, 82, 84, 87, 103, 105, 107, 125, 145, 150, 155, 158, 168, 184, 188, 190, 191, 218, 221, 245, 252, 263, 268, 269, 288, 292, 293, 299, 302, 304, 305	8/7/2005
5560	61, 73, 80, 87, 89, 142, 191, 221, 227, 234, 245 ve İşlenemeyen Hüküm	19/12/2006
5739	50	1/3/2008
5759	301	8/5/2008
5841	154	14/3/2009
5918	13, 55, 165, 254, 282	9/7/2009
6008	79	25/7/2010
6086	257	19/12/2010
6217	191	14/4/2011
6352	132, 133, 134, 141, 142, 163, 168, 220, 250, 252, 254, 255, 257, 277, 278, 285, 288	5/7/2012
Anayasa Mahkemesi'nin 17/11/2011 tarihli ve E.:2010/115, K.:2011/154 sayılı Kararı	267'nci maddenin yedinci fıkrası	17/3/2013
6456	158	18/4/2013

6459	94, 215, 220, 235, 318, Geçici Madde 1	30/4/2013
6460	263	30/4/2013
6462	122, 278	3/5/2013
Anayasa Mahkemesi'nin 10/4/2013 tarihli ve E.:2013/14, K.:2013/56 sayılı Kararı	267	10/12/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra (10/6/2014)
6526	135, 136, 138	6/3/2014
6529	112, 113, 115, 122, 222	13/3/2014
6545	12, 18, 102, 103, 104, 105, 142, 143, 149, 152, 188, 190, 191, 277	28/6/2014

# (6) TÜRK CEZA KANUNUNUN YÜRÜRLÜK VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

**Kanun Numarası** : 5252  
**Kabul Tarihi** : 4/11/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 13/11/2004 **Sayı:** 25642

## BİRİNCİ BÖLÜM Temel İlkeler ve Tanımlar

### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Kanunun amacı, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğe konulmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

### *Kapsam*

**Madde 2-** (1) Bu Kanun, diğer kanunlarda, yürürlükten kaldırılan 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununa yapılan yollamaları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılan hükümleri ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması için diğer kanunlarda yapılan değişiklikleri, yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş suçlar hakkında ne suretle hüküm kurulacağına ve kesinleşmiş cezaların nasıl infaz edileceğine ilişkin hükümleri kapsar.

## İKİNCİ BÖLÜM Uyum Hükümleri

### *Yollamalar*

**Madde 3-** (1) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan Türk Ceza Kanununa yapılan yollamalar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılır.

m.4 (6) *Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli*

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılmış Türk Ceza Kanununun kitap, bab ve fasıllarına yapılmış olan yollamalar, o kitap, bab ve fasıl içinde yer almış hükümlerin karşılığını oluşturan 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun maddelerine yapılmış sayılır.

***Diğer kanunlardaki para cezalarının artırılması ve usulü***

**Madde 4-** (1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun dışındaki kanunlarda yer alan para cezalarından nispi nitelikteki vergi ve resim cezaları, nispi para cezaları ve tazminat kabilinden değişen orana bağlı bulunan para cezaları hariç olmak üzere, kanun ve tüzüklerde (...) gösterilmiş bulunan para cezalarından (idarî ve disiplin para cezaları dahil);

a) Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş bulunan bütün kanun ve tüzüklerde yazılı olup da, daha sonraki tarihlerde Türkiye Büyük Millet Meclisince miktarına dokunulmamış para cezaları yüz kırkiki bin sekiz yüz altmış katına,

b) Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul olunup da;

1. 31.12.1939 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları seksen beş bin yedi yüz on beş katına,

2. 1.1.1940 tarihinden 31.12.1945 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları elliyedibinyük kırk beş katına,

3. 1.1.1946 tarihinden 31.12.1959 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları yirmisekiz bin beş yüz yetmiş katına,

4. 1.1.1960 tarihinden 31.12.1970 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları ondört biniki yüz seksen beş katına,

5. 1.1.1971 tarihinden 31.12.1977 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları sekiz bin beş yüz yetmiş katına,

6. 1.1.1978 tarihinden 31.12.1980 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları ikibinsekiz yüz altmış katına,

7. 1.1.1981 tarihinden 31.12.1987 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları bindört yüz otuz katına,

8. 1.1.1988 tarihinden 31.12.1993 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları kırkdört katına,

9. 17.10.1996 tarihli ve 4199 sayılı, 21.5.1997 tarihli ve 4262 sayılı kanunlarla değişik 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu istisna olmak üzere, 1.1.1994 tarihinden 31.12.1998 tarihine kadar yürürlüğe girmiş kanunlardaki para cezaları yirmidokuz katına,

**(6) Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli** m.5

10. 1.1.1999 tarihinden 31.12.1999 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları beş katına,

11. 1.1.2000 tarihinden 31.12.2000 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları dört katına,

12. 1.1.2001 tarihinden 31.12.2001 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları üç katına,

13. 1.1.2002 tarihinden 31.12.2002 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları iki katına, çıkarılmıştır.

***Ağır para cezasının dönüştürülmesi***

**Madde 5–** (1) (...) kanunlarda öngörülen “ağır para” cezaları, “adli para” cezasına dönüştürülmüştür.

(2) Bu kanunlarda Türk Ceza Kanununda belirlenen cezalar sistemine uygun değişiklik yapıncaya kadar, (...) alt veya üst sınırlar arasında uygulama yapılmasını gerektirir nitelikteki adli para cezalarında cezanın alt sınırı dörtyüzmilyon, üst sınırı yüzmilyar Türk Lirası olarak uygulanır. Bu fıkra hükümleri, nispi nitelikteki adli para cezaları hakkında uygulanmaz.

(3) (Ek fıkra:11/5/2005–5349/1 md.) Ağır para cezasından dönüştürülen adli para cezasının ödenmemesi halinde, 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 106 ncı maddesi hükümlerine göre hapis süresinin belirlenmesinde bir gün karşılığı olarak yüzmilyon Türk Lirası esas alınır.

***Ağır hapis cezasının dönüştürülmesi***

**Madde 6–** (Değişik:11/5/2005–5349/2 md.)

(1) Kanunlarda öngörülen “ağır hapis” cezaları, “hapis” cezasına dönüştürülmüştür.

(2) (Değişik:6/12/2006–5560/14 md.) 1 Haziran 2005 tarihinden önce yürürlüğe girmiş kanunlarda;

a) Ağır hapis iken, birinci fıkra uyarınca hapse dönüştürülen cezalar, kanunlarında aksine bir hüküm yoksa alt sınır bir yıl, üst sınır yirmidört yıl olarak,

b) Hapis cezalarında kanunlarında aksine bir hüküm yoksa alt sınır bir ay, üst sınır beş yıl olarak, uygulanır.

m.7 (6) *Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli*

*Hafif hapis ve hafif*

*para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*

**Madde 7-** (Değişik:11/5/2005-5349/3 md.) (1) Kanunlarda, “hafif hapis” veya “hafif para” cezası olarak öngörülen yaptırımlar, idari para cezasına dönüştürülmüştür. İdari para cezasının hesaplanmasında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52’nci maddesi hükümleri uygulanır. İlgili kanunda “hafif hapis” cezasının üst sınırının belirtilmediği hallerde, idari para cezasının hesaplanmasında esas alınacak gün sayısının üst sınırı, yedi yüz otuzdur.

(2) Kanunlarda, “hafif hapis cezası” ile “hafif para cezası”nın seçimlik olarak veya birlikte öngörüldüğü hallerde, idari para cezası yaptırımının belirlenmesinde “hafif hapis cezası” esas alınır.

(3) Kanunlarda, sadece “hafif para cezası”nın öngörüldüğü ve cezanın alt veya üst sınırının belirtilmediği hallerde, idari para cezası, yüzyirmimilyon Türk Lirasından az, on sekiz milyar Türk Lirasından fazla olmaz.

(4) Bu madde hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye mülki amir yetkilidir.

*Yeni Türk Lirasının kullanılması*

**Madde 8-** (1) Türk Ceza Kanununda geçen “Türk Lirası” ibaresi karşılığında, uygulamada, 28.1.2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine göre ülkede tedavülde bulunan para “Yeni Türk Lirası” olarak adlandırıldığı sürece, bu ibare kullanılır.

*Lehe olan hükümlerin uygulanmasında usul*

**Madde 9-** (1) 1 Haziran 2005 tarihinden önce kesinleşmiş hükümlerle ilgili olarak, Türk Ceza Kanununun lehe olan hükümlerinin derhal uygulanabileceği hallerde, duruşma yapılmaksızın da karar verilebilir.

(2) Birinci fıkra hükmü, 1 Haziran 2005 tarihinden önce verilip de Yargıtay tarafından lehe olan hükümlerin uygulanması hususunda değerlendirme yapılması gerektiği gerekçesiyle bozularak mahkemesine gönderilen hükümler hakkında da uygulanır.

(3) Lehe olan hüküm, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir.



**(6) Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli m.10**

(4) (Ek fıkra:11/5/2005–5349/4 md.) Kesin hükümle sonuçlanmış olan davalarda, sonradan yürürlüğe giren bir kanunla ilgili olarak lehe hükmün belirlenmesi ve uygulanması amacıyla yapılan yargılama bakımından dava zamanasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

***İnfazın ertelenmesi veya durdurulması***

**Madde 10–** (1) 1 Haziran 2005 tarihinden önce kesinleşmiş olan mahkûmiyet kararları hakkında bu Kanunun lehe olan hükümleri öncelikle dikkate alınarak, 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402 nci maddesi uyarınca infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Değiştirilen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

**Madde 11–** (1) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun çeşitli maddelerinde geçen “11 yaş” deyimini “12 yaş” olarak değiştirilmiştir.

**Madde 12–** (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla,

a) 26.4.1926 tarihli ve 825 sayılı Ceza Kanununun Mevkii Mer’iyete Vaz’ına Müteallik Kanun,

b) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bütün ek ve değişiklikleri ile birlikte,  
yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** (Ek:11/5/2005–5349/6 md.)

(1) Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygundur.

### ***Yürürlük***

**Madde 13–** (1) Bu Kanunun,

a) “İnfazın ertelenmesi veya durdurulması” başlıklı 10 uncu maddesi hükmü yayımı tarihinde,

b) Diğer hükümleri 1 Haziran 2005 tarihinde,

m.14 (6) *Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli*  
yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 14-** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

## (7) KABAHAHLER KANUNU

**Kanun Numarası** : 5326  
**Kabul Tarihi** : 30/3/2005  
**Yayımlandığı R.Gazete : Tarih** : 31/3/2005 **Sayı** : 25772 (M.)

### BİRİNCİ KISIM

#### Genel Hükümler

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç ve Kapsam, Tanım, Kanunîlik İlkesi ve Kanunun Uygulama Alanı

##### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1-** (1) Bu Kanunda; toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla;

- a) Kabahatlere ilişkin genel ilkeler,
  - b) Kabahatler karşılığında uygulanabilecek olan idarî yaptırımların türleri ve sonuçları,
  - c) Kabahatler dolayısıyla karar alma süreci,
  - d) İdarî yaptırıma ilişkin kararlara karşı kanun yolu,
  - e) İdarî yaptırım kararlarının yerine getirilmesine ilişkin esaslar,
- Belirlenmiş ve çeşitli kabahatler tanımlanmıştır.

##### *Tanım*

**Madde 2-** (1) Kabahat deyiminden; kanunun, karşılığında idarî yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır.

##### *Genel kanun niteliği*

**Madde 3-** (Değişik:6/12/2006-5560/31 md.)

- (1) Bu Kanunun;
  - a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,
  - b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

m.4

## (7) Kabahatler Kanunu

uygulanır.

### *Kanunilik ilkesi*

**Madde 4–** (1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir.

### *Zaman bakımından uygulama*

**Madde 5–** (1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir.

(2) Kabahat, failin icraî veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılır. Neticenin olduğu zaman, bu bakımdan dikkate alınmaz.

### *Yer bakımından uygulama*

**Madde 6–** (1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yer bakımından uygulamaya ilişkin 8 inci maddesi hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kanunlarda aksine hüküm bulunan haller saklıdır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kabahatten Dolayı Sorumluluğun Esasları

#### *Kabahatin ihmali davranışla işlenmesi*

**Madde 7–** (1) Kabahat, icraî veya ihmali davranışla işlenebilir. İhmali davranışla işlenmiş kabahatin varlığı için kişi açısından belli bir icraî davranışta bulunma hususunda hukukî yükümlülüğün varlığı gereklidir.

#### *Organ veya temsilcinin davranışından dolayı sorumluluk*

**Madde 8–** (1) Organ veya temsilcilik görevi yapan ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişinin bu görevi kapsamında işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir.

(2) Temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin bu sıfatla bağlantılı olarak işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı temsil edilen gerçek kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir. Gerçek kişiye ait bir işte çalışan kişinin bu faaliyeti çerçevesinde işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı, iş sahibi kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir.

(3) Kanunun, organ veya temsilcide ya da temsil edilen kişide özel nite-likler aradığı hallerde de yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır.

(4) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, organ veya temsilcilik ya da hizmet ilişkisinin dayanağını oluşturan işlemin hukuken geçerli olmaması halinde de uygulanır.

### ***Kast veya taksir***

**Madde 9–** (1) Kabahatler, kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, hem kasten hem de taksirle işlenebilir.

### ***Hata***

**Madde 10–** (1) Türk Ceza Kanununun hata hallerine ilişkin hükümleri, ancak kasten işlenen kabahatler bakımından uygulanır.

### ***Sorumluluk***

**Madde 11–** (1) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuk hak-ında idarî para cezası uygulanamaz.

(2) Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını al-gılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında idarî para cezası uygulanmaz.

### ***Hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran nedenler***

**Madde 12–** (1) Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, Türk Ceza Kanununun hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kal-dıran nedenlere ilişkin hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır.

### ***Teşebbüs***

**Madde 13–** (1) Kabahate teşebbüs cezalandırılmaz. Ancak, teşebbüsün de cezalandırılabilmesine dair ilgili kanunda hüküm bulunan haller saklı-dır. Bu durumda, Türk Ceza Kanununun suça teşebbüse ve gönüllü vaz-geçmeye ilişkin hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır.

### ***İştirak***

**Madde 14–** (1) Kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idarî para cezası verilir.

## m.15

### (7) Kabahatler Kanunu

(2) Özel faillik niteliğinin arandığı durumlarda, kabahate iştirak eden ve bu niteliği taşımayan kişi hakkında da fail olarak idarî para cezası verilir.

(3) Kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında, diğerlerinin sorumlu olup olmadığı göz önünde bulundurulmaksızın idarî para cezası verilir.

(4) Kanunda özel faillik niteliğini taşıyan kişi açısından suç, diğer kişiler açısından kabahat olarak tanımlanan fiilin, bu niteliği taşıyan ve taşımayan kişiler tarafından ortaklaşa işlenmesi halinde suça iştirake ilişkin hükümler uygulanır.

#### *İçtima*

**Madde 15–** (1) Bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idarî para cezası öngörülmüşse, en ağır idarî para cezası verilir. Bu kabahatlerle ilgili olarak kanunda idarî para cezasından başka idarî yaptırımlar da öngörülmüş ise bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verilir.

(2) Aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idarî para cezası verilir. Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde, bu nedenle idarî yaptırım kararı verilinceye kadar fiil tek sayılır.

(3) Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### İdarî Yaptırımlar

#### *Yaptırım türleri*

**Madde 16–** (1) Kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir.

(2) İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir.

#### *İdarî para cezası*

**Madde 17–** (1) İdarî para cezası, maktu veya nispi olabilir.

(2) İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işle-

nen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.

(3) (Değişik:6/12/2006–5560/32 md.) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idarî para cezaları Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idarî para cezaları ise ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tâbidir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir.

(4) (Değişik:6/12/2006–5560/32 md.) Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur.

(5) İdarî para cezası tamamen tahsil edildikten itibaren en geç bir ay içinde durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirilir.

(6) Kabahat dolayısıyla idarî para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir. İdarî para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez.

(7) İdarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci

maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idarî para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idarî para cezaları açısından uygulanmaz.

### *Mülkiyetin kamuya geçirilmesi*

**Madde 18–** (1) Kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine, ancak kanunda açık hüküm bulunan hallerde karar verilebilir.

(2) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, eşyanın;

- a) Kullanılmaz hale getirilmesi,
- b) Niteliğinin değiştirilmesi,
- c) Ancak belli bir surette kullanılması,

Koşullarından birinin yerine getirilmesine bağlı olarak belli bir süre geciktirilebilir. Belirlenen süre zarfında koşulun yerine getirilmemesi halinde eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar kesinleşinceye kadar ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından eşyaya elkonulabileceği gibi; eşya, kişilerin muhafazasına da bırakılabilir.

(4) Eşyanın mülkiyeti, kanunda açık hüküm bulunan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşuna, aksi takdirde Devlete geçer.

(5) Eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilebilmesi için fail hakkında idarî para cezası veya başka bir idarî yaptırım kararı verilmiş olması şart değildir.

(6) Kaim değer mülkiyetinin kamuya geçirilmesine de karar verilebilir.

(7) Mülkiyeti kamuya geçirilen eşya, başka suretle değerlendirilmesi mümkün olmazsa imha edilir.

(8) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde yerine getirilir.

### *Saklı tutulan hükümler*

**Madde 19–** (1) Diğer kanunlarda kabahat karşılığında öngörülen belirli bir süre için;

- a) Bir meslek ve sanatın yerine getirilmemesi,
- b) İşyerinin kapatılması,
- c) Ruhsat veya ehliyetin geri alınması,
- d) Kara, deniz veya hava nakil aracının trafikten veya seyrüseferden alınması,



Gibi yaptırımlara ilişkin hükümler, ilgili kanunlarda bu Kanun hükümlerine uygun değişiklik yapılmıncaya kadar saklıdır.

***Soruşturma zamanaşımı***

**Madde 20–** (1) Soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı kişi hakkında idarî para cezasına karar verilemez.

(2) (Değişik:6/12/2006–5560/33 md.) Soruşturma zamanaşımı süresi;

a) Yüzbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde beş,

b) Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde dört,

c) Ellibin Türk Lirasından az idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç,

yıldır.

(Ek cümle:13/2/2011–6111/22 md.) Ancak, 89 uncu maddesi hariç olmak üzere 1111 sayılı Askerlik Kanunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda belirtilen ve idari para cezasını gerektiren fiilin işlendiği tarihi takip eden takvim yılının son günü bitimine kadar idari para cezası verilerek tebliğ edilmediği takdirde idari yaptırım kararı verilemez, verilmiş olanlar düşer.

(3) Nispi idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıldır.

(4) Zamanaşımı süresi, kabahate ilişkin tanımdaki fiilin işlenmesiyle veya neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlar.

(5) Kabahati oluşturan fiilin aynı zamanda suç oluşturması halinde suça ilişkin dava zamanaşımı hükümleri uygulanır.

***Yerine getirme zamanaşımı***

**Madde 21–** (1) Yerine getirme zamanaşımının dolması halinde idarî para cezasına veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar artık yerine getirilemez.

(2) Yerine getirme zamanaşımı süresi;

a) Elli bin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilme-

m.22

(7) *Kabahatler Kanunu*

si halinde yedi,

b) Yirmibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde beş,

c) Onbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde dört,

d) Onbin Türk Lirasından az idarî para cezasına karar verilmesi halinde üç, Yıldır.

(3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin zamanaşımı süresi on yıldır.

(4) (Değişik:23/7/2010–6009/37 md.) Zamanaşımı süresi, kararın kesinleşmesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren işlemeye başlar.

(5) Kanun hükmü gereği olarak idarî yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemez.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Karar Verme Yetkisi ve Kanun Yolları

#### *İdarî yaptırım kararı verme yetkisi*

**Madde 22–** (1) Kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye ilgili kanunda açıkça gösterilen idarî kurul, makam veya kamu görevlileri yetkilidir.

(2) Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amiri bu konuda yetkilidir.

(3) İdarî kurul, makam veya kamu görevlileri, ancak ilgili kamu kurum ve kuruluşunun görev alanına giren yerlerde işlenen kabahatler dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir.

(4) 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yer bakımından yetki kuralları kabahatler açısından da geçerlidir.

#### *Cumhuriyet savcısının karar verme yetkisi*

**Madde 23–** (1) Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir.

(2) Bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma kapsamında bir kabahatin işlendiğini öğrenmesi halinde Cumhuriyet savcısı durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebileceği gibi, kendisi de idarî yaptırım kararı verebilir.

(3) Soruşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halin-

de Cumhuriyet savcısı bu nedenle idarî yaptırım kararı verir. Ancak, bunun için ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından idarî yaptırım kararı verilmiş olması gerekir.

***Mahkemenin karar verme yetkisi***

**Madde 24-** (1) Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idarî yaptırım kararı verilir.

***İdarî yaptırım kararı***

**Madde 25-** (1) İdarî yaptırım kararına ilişkin tutanakta;

- a) Hakkında idarî yaptırım kararı verilen kişinin kimlik ve adresi,
- b) İdarî yaptırım kararı verilmesini gerektiren kabahat fiili,
- c) Bu fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün deliller,
- d) Karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliği,

Açık bir şekilde yazılır. Tutanakta, ayrıca kabahati oluşturan fiil, işlendiği yer ve zaman gösterilerek açıklanır.

***Kararların tebliği***

**Madde 26-** (1) İdarî yaptırım kararı, 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgili kişiye tebliğ edilir. Tebligat metninde bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, mercii ve süresi açık bir şekilde belirtilir.

(2) İdarî yaptırım kararının ilgili gerçek kişinin huzurunda verilmesi halinde tutanakta bu husus açıkça belirtilir. Bu karara karşı başvurabileceği kanun yolu, mercii ve süresine ilişkin olarak bilgilendirildikten sonra kişinin karar tutanağını imzalaması istenir. İmzadan kaçınılması halinde bu durum tutanakta açıkça belirtilir. Karar tutanağının bir örneği kişiye verilir.

(3) Tüzel kişi hakkında verilen idarî yaptırım kararları her halde ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir.

***Başvuru yolu***

**Madde 27-** (1) İdarî para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idarî yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

(2) Mücbir sebebin varlığı dolayısıyla bu sürenin geçirilmiş olması halinde bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç yedi gün içinde karara karşı başvuruda bulunulabilir. Bu başvuru, kararın kesinleşmesini engellemez; ancak, mahkeme yerine getirmeyi durdurabilir.

(3) Başvuru, bizzat kanunî temsilci veya avukat tarafından sulh ceza mahkemesine verilecek bir dilekçe ile yapılır. Başvuru dilekçesi, iki nüsha olarak verilir.

(4) Başvuru dilekçesinde, idarî yaptırım kararına ilişkin bilgiler, bu karara karşı ileri sürülen deliller açık bir şekilde gösterilir. Dilekçede ayrıca, başvurunun süresinde yapılmasını engelleyen mücbir sebep dayanaklarıyla gösterilir.

(5) (Değişik:6/12/2006–5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir.

(6) (Ek:6/12/2006–5560/34 md.) Soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı başvuru da bu itiraz merciinde incelenir.

(7) (Ek:6/12/2006–5560/34 md.) Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturulmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenir.

(8) (Ek:6/12/2006–5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür.

### ***Başvurunun incelenmesi***

**Madde 28–** (1) Başvuru üzerine mahkemece yapılan ön inceleme sonucunda;

a) Yetkili olmadığının anlaşılması halinde dosyanın yetkili sulh ceza mahkemesine gönderilmesine,

b) Başvurunun süresi içinde yapılmadığının, başvuru konusu idarî yaptırım kararının sulh ceza mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmadığı veya başvuranın buna hakkı bulunmadığının anlaşılması halinde, bu nedenlerle başvurunun reddine,

c) (a) ve (b) bentlerinde sayılan nedenlerin bulunmaması halinde başvurunun usulden kabulüne,

Karar verilir.

(2) Başvurunun usulden kabulü halinde mahkeme dilekçenin bir örneğini ilgili kamu kurum ve kuruluşuna tebliğ eder.

(3) İlgili kamu kurum ve kuruluşu, başvuru dilekçesinin tebliği tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde mahkemeye cevap verir. Başvuru konusu idarî yaptırma ilişkin işlem dosyasının tamamının bir örneği, cevap dilekçesi ile birlikte mahkemeye verilir. Mahkeme, işlem dosyasının aslını da ilgili kamu kurum ve kuruluşundan isteyebilir. Cevap dilekçesi, idarî yaptırım kararına karşı başvuruda bulunan kişi sayısından bir fazla nüsha olarak verilir.

(4) Mahkeme, başvuruda bulunan kişilere cevap dilekçesinin bir örneğini tebliğ eder; talep üzerine veya re'sen tarafları çağırarak belli bir gün ve saatte dinleyebilir. Dinleme için belirlenen güne tebligatın yapılacağı gün arasında en az bir haftalık zaman olmasına dikkat edilir. Dinleme sırasında taraflar veya avukatları hazır bulunur. Mazeretsiz olarak hazır bulunmama, yokluklarında karar verilmesine engel değildir. Bu husus, tebligat yazısında açıkça belirtilir.

(5) Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa, bilirkişi incelemesine ve keşfe ilişkin hükümleri, bu başvuru ile ilgili olarak da uygulanır.

(6) Dinlemede sırasıyla; hazır bulunan başvuru sahibi ve avukatı, ilgili kamu kurum ve kuruluşunun temsilcisi, varsa tanıklar dinlenir, bilirkişi raporu okunur, diğer deliller ortaya konulur.

(7) Mahkeme, ilgilileri dinledikten ve bütün delilleri ortaya koyduktan sonra aleyhinde idarî yaptırım kararı verilen ve hazır bulunan tarafa son sözünü sorar. Son söz hakkı, aleyhinde idarî yaptırım kararı verilen tarafın kanunî temsilcisi veya avukatı tarafından da kullanılabilir. Mahkeme son kararını hazır bulunan tarafların huzurunda açıklar.

(8) Mahkeme, son karar olarak idarî yaptırım kararının;

a) Hukuka uygun olması nedeniyle, “başvurunun reddine”,

b) Hukuka aykırı olması nedeniyle, “idarî yaptırım kararının kaldırılmasına”, Karar verir.

(9) (Ek:6/12/2006–5560/35 md.) İdarî para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahatler dolayısıyla verilmiş idarî para cezasına karşı başvuruda bulunulması halinde, mahkeme idarî para cezasının miktarında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne karar verebilir.

(10) Üçbin Türk Lirası dahil idarî para cezalarına karşı başvuru üzerine verilen kararlar kesindir.

### *İtiraz yolu*

**Madde 29–** (1) Mahkemenin verdiği son karara karşı, Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir. Bu itiraz, kararın tebliği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde yapılır.

m.30

(7) *Kabahatler Kanunu*

(2) İtirazla ilgili karar, dosya üzerinden inceleme yapılarak verilir.

(3) Mahkeme, her bir itirazla ilgili olarak “itirazın kabulüne” veya “itirazın reddine” karar verir.

(4) Mahkemenin verdiği karar taraflara tebliğ edilir. Vekil olarak avukatla temsil edilme halinde ayrıca taraflara tebligat yapılmaz.

(5) (Değişik:31/3/2011–6217/27 md.) İdarî yaptırım kararının ağır ceza mahkemesi tarafından verilmesi halinde bu karara karşı Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir.

*Vazgeçme ve kabul*

**Madde 30–** (1) Kanun yoluna başvuran kişi, bu konuda karar verilenceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Vazgeçme halinde bir daha aynı konuda başvuruda bulunulamaz.

(2) İlgili kamu kurum ve kuruluşu da mahkeme tarafından karar verilenceye kadar kanun yolu başvurusunu kabul ederek idarî yaptırım kararını geri alabilir.

*Masrafların ve vekalet ücretinin ödenmesi*

**Madde 31–** (1) İdarî yaptırım kararına karşı başvuru yolu harca tâbi değildir.

(2) Kanun yoluna başvuru dolayısıyla oluşan bütün masraflar ve vekalet ücreti, başvurusu veya savunması reddedilen tarafça ödenir.

## İKİNCİ KISIM

### Çeşitli Kabahatler

*Emre aykırı davranış*

**Madde 32–** (1) Yetkili makamlar tarafından adlî işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir.

(2) Bu madde, ancak ilgili kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde uygulanabilir.

(3) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesine diğer kanunlarda yapılan yollamalar, bu maddeye yapılmış sayılır.

**Dilencilik**

**Madde 33–** (1) Dilencilik yapan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire elkonularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve elkoymaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir veya belediye encümeni karar verir.

**Kumar**

**Madde 34–** (1) Kumar oynayan kişiye, yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca, kumardan elde edilen gelire elkonularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve elkoymaya kolluk görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir karar verir.

**Sarhoşluk**

**Madde 35–** (1) Sarhoş olarak başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde davranışlarda bulunan kişiye, kolluk görevlileri tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Kişi, ayrıca sarhoşluğun etkisi geçinceye kadar kontrol altında tutulur.

**Gürültü**

**Madde 36–** (1) Başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Bu fiilin bir ticarî işletmenin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir.

**Rahatsız etme**

**Madde 37–** (1) Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız eden kişi, elli Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezası vermeye kolluk veya belediye zabıta görevlileri yetkilidir.

**İşgal**

**Madde 38–** (1) Yetkili makamların açık ve yazılı izni olmaksızın meydan, cadde, sokak veya yayaların gelip geçtiği kaldırımları işgal eden veya

buralarda mal satışı arz eden kişiye, belediye zabıta görevlileri tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Yetkili makamların açık ve yazılı izni olmaksızın meydan, cadde, sokak veya yayaların gelip geçtiği kaldırımlar üzerine inşaat malzemesi yığan kişiye, belediye zabıta görevlileri tarafından yüz Türk Lirasından beşyüz Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

#### ***Tütün mamullerinin tüketilmesi***

**Madde 39–** (1) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında tütün mamulü tüketen kişiye, ilgili idarî birim amirinin yetkili kıldığı kamu görevlileri tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu fıkra hükmü, tütün mamulü tüketilmesine tahsis edilen alanlarda uygulanmaz.

(2) Toplu taşıma araçlarında tütün mamulü tüketen kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Kabahatin özel hukuk kişileri tarafından işlenen toplu taşıma araçlarında işlenmesi halinde bu ceza ilk başvuru kolluk birim yetkilileri tarafından verilir. Kamuya ait toplu taşıma araçlarında işlenmesi halinde idarî para cezası verme yetkisi bakımından birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Özel hukuk kişilerine ait olan ve herkesin girebileceği binaların kapalı alanlarında, tütün mamullerinin tüketilemeyeceğini belirtir açık bir işarete yer verilmesine rağmen, bu yasağa aykırı hareket eden kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu ceza, şikâyet üzerine en yakın kolluk birimi yetkililerince verilir.

#### ***Kimliği bildirmeme***

**Madde 40–** (1) Görevle bağlantılı olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği veya adresiyle ilgili bilgi vermektan kaçınan veya gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişiye, bu görevli tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir. Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşılincaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutuklanır. Gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

(3) Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir.



**Çevreyi kirlletme**

**Madde 41-** (1) Evsel atık ve artıkları, bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye, yirmi Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bireysel atık ve artıkların atılması halinde de bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Fiilin yemek pişirme ve servis yerlerinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye, beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) Hayvan kesimine tahsis edilen yerler dışında hayvan kesen veya kesilen hayvan atıklarını sokağa veya kamuya ait sair bir alana bırakan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(4) İnşaat atık ve artıklarını bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. İnşaat faaliyetinin bir tüzel kişi adına yürütülmesi halinde bu tüzel kişi hakkında verilecek idarî para cezasının üst sınırı beşbin Türk Lirasıdır. Bu atık ve artıkların kaldırılmasına ilişkin masraf da ayrıca kişiden tahsil edilir.

(5) Kullanılamaz hale gelen veya ihtiyaç fazlası ev eşyasını bunların toplanmasına ilişkin olarak belirlenen günün dışında sokağa veya kamuya ait sair bir yere bırakan kişiye elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu eşyanın toplanması hususunda belediye tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere belirlenen günler önceden uygun araçlarla ilân olunur.

(6) Kullanılamaz hale gelen motorlu kara veya deniz nakil araçlarını ya da bunların mütemmim cüzlerini sokağa veya kamuya ait sair bir yere bırakan kişiye ikiyüzelli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bunların kaldırılmasına ilişkin masraf da kişiden ayrıca tahsil edilir.

(7) Bu kabahatler dolayısıyla idarî para cezasına belediye zabıta görevlileri karar verir.

(8) Bu kabahatler dolayısıyla meydana gelen kirliliğin kişi tarafından derhal giderilmesi halinde idarî para cezasına karar verilmeyebilir.

(9) Bu madde hükümleri, belediye sınırları içinde uygulanır.

(10) Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

**Afiş asma**

**Madde 42-** (1) Meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait

m.43

(7) *Kabahatler Kanunu*

alanlara bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilân asan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Aynı içerikteki afiş ve ilânlar, tek fiil sayılır.

(2) Birinci fıkraya hükmü, yetkili makamlardan alınan açık ve yazılı izne dayalı olarak asılan afiş ve ilânlar açısından uygulanmaz. Bu izinde, afiş ve ilânın asılacağı zaman dilimi açık bir şekilde gösterilir. Bu afiş ve ilânlar izin verilen gerçek veya tüzel kişi tarafından bu sürenin dolmasını müteakip derhal toplatılır. Toplatma yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi halinde birinci fıkraya hükmüne göre idarî para cezası verilir.

(3) Bu afiş ve ilânların kaldırılmasına ilişkin masraflar da ilgili kişilerden ayrıca tahsil edilir.

(4) Bu kabahatler dolayısıyla idarî para cezasına, kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir.

(5) Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

***Silah taşıma***

**Madde 43-** (1) Yetkili makamlardan ruhsat almaksızın kanuna göre yasak olmayan silahları park, meydan, cadde veya sokaklarda görünür bir şekilde taşıyan kişiye, kolluk tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

***Tüzel kişilerin sorumluluğu***

**Madde 43/A-** (Ek:26/6/2009-5918/9 md.)

(1) Daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından;

a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1) 157 nci ve 158 inci maddelerinde tanımlanan dolandırıcılık suçunun,

2) 235 inci maddesinde tanımlanan ihaleye fesat karıştırma suçunun,

3) 236 ncı maddesinde tanımlanan edimin ifasına fesat karıştırma suçunun,

4) 252 nci maddesinde tanımlanan rüşvet suçunun,

5) 282 nci maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun,

b) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160 ncı maddesinde tanımlanan zimmet suçunun,

c) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan kaçakçılık suçlarının,

ç) 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun Ek 5 inci maddesinde tanımlanan suçun,

d) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesinde tanımlanan terörün finansmanı suçunun,

tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye onbin Türk Lirasından ikimilyon Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(2) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir.

***Tüzel kişilerin bildirim yükümlülüğü***

**Madde 43/B–** (Ek:2/7/2012–6352/102 md.)

(1) 5411 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan; bankalara, finansal kuruluşlara veya paranın sayım ve incelemesini yaparak bankalara destek hizmeti veren kuruluşlar ile mevzuat çerçevesinde dövize ilişkin işlemler yapmasına izin verilen şirketlere, her ne amaçla olursa olsun ibraz edilen paranın sahte olduğunun anlaşılması halinde, 5237 sayılı Kanunun 278 inci maddesinde düzenlenen bildirim yükümlülüğü yerine getirilmediği takdirde, bu maddede sayılan tüzel kişilere Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

**Ek Madde 1–** (Ek:11/5/2005–5348/5 md.)

(1) 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan vergi mahkemelerinin görevine ilişkin hükümler saklıdır.

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Kanunda ve 1 Haziran 2005 tarihinden sonra yürürlüğe giren diğer kanunlardaki idarî para cezaları ile ilgili olarak geçen “Türk Lirası” ibaresi karşılığında, uygulamada, 28.1.2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine göre ülkede tedavülde bulunan para “Yeni Türk Lirası” olarak adlandırıldığı sürece bu ibare kullanılır.

**Geçici Madde 2–** (1) Bu Kanun hükümleri, yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla idare mahkemelerinde dava açılarak iptali istenen idarî yaptırım kararları hakkında uygulanmaz.

**Geçici Madde 3–** (1) Daha önce verilmiş olan idarî para cezasına ilişkin kararlara karşı henüz iptal davası açılmamış olmakla birlikte dava açma süresinin geçmemiş olması halinde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten

m.44

(7) *Kabahatler Kanunu*

itibaren onbeş gün içinde 27 nci madde hükümlerine göre sulh ceza mahkemesine başvuruda bulunulabilir.

*Yürürlük*

**Madde 44–** (1) Bu Kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 45–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**KABAHATLER KANUNU'NDA  
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>5326 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
5328	44	31/3/2005
5348	Ek Madde 1	18/5/2005
5560	3, 17, 20, 27, 28, Geçici Madde 1	19/12/2006
5918	43/A	9/7/2009
6009	21	1/8/2010
6111	20	25/2/2011
6217	20, 28, 29, 31	14/4/2011
6352	43/B	5/7/2012

## (8) KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU

**Kanun Numarası** : 5607  
**Kabul Tarih** : 21/3/2007  
**Yayımlandığı R.Gazete : Tarih** : 31/3/2007 **Sayı** : 26479

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç ve Tanımlar

##### *Amaç*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı, kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığın önleme, izleme, araştırma usûl ve esaslarını belirlemektir.

##### *Tanımlar*

**Madde 2–** (1) Bu Kanunda yer alan;

- a) Gümrük vergileri: Gümrük idaresi veya başka idarelerce, eşyanın ithali veya ihracına bağlı olarak uygulanan vergiler ile diğer malî yükümlülükleri,
- b) Gümrüklenmiş değer: Uluslararası kıymet sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihrac eşyası için FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını,
- c) (Ek:28/3/2013–6455/53 md.) Akaryakıt: Benzin, gaz yağı, jet yakıtı, motorin, fuel-oil, sıvılaştırılmış petrol gazları, doğal gaz gibi akaryakıt ürünleri ile akaryakıt yerine kullanılan petrol türevleri ve bunların karışımları ile akaryakıt yerine kullanılan diğer ürünleri, ifade eder.

### İKİNCİ BÖLÜM

#### Kaçakçılık Fiilleri

##### *Kaçakçılık suçları*

**Madde 3–** (Değişik:28/3/2013–6455/54 md.)

(1) Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde,

### m.3

### (8) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır.

(2) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(3) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(4) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurtdışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(5) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(6) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(7) İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. İthal yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır.

(8) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkaran kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(9) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç

edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

(10) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz.

(11) (Değişik:18/06/2014–6545/89 md.) Ulusal marker uygulamasına tabi olup da, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun belirlediği seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıtı;

- a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden,
- b) Satışa arz eden veya satan,
- c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan,

kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, marker içermeyen veya seviyesi geçersiz olan akaryakıtın kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur.

(12) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten veya bunları doğrudan akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(13) Her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dahil olmak üzere sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından, depolarından veya kuyulardan kanunlara aykırı şekilde alınan ürünleri satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(14) Kaçak akaryakıt veya sahte ulusal marker elde etmeye, satmaya ya da herhangi bir piyasa faaliyetine konu etmeye yarayacak şekilde lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman bulunduranlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(15) Ulusal markeri yetkisiz olarak üreten, satışa arz eden, satan, yetkisiz kişilerden satın alan, kabul eden, bu özelliğini bilerek nakleden veya bulunduranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ulusal markerin kimyasal özelliklerini taşı-

m.4

(8) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

masa bile, bu madde yerine kullanılmak amacıyla üretilen kimyasal terkip-ler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.

(16) Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(17) Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlere kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yayanlar, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin edenler, bunları taklit veya tahrif ederek ya da bulunduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(18) (Değişik:18/06/2014-6545/89 md.) Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri;

- a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden,
- b) Satışa arz eden veya satan,
- c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan,

kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, tütün mamullerinin etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur.

(19) (Mülga:18/6/2004-6545/89 md.)

(20) (Mülga:18/6/2004-6545/89 md.)

(21) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır.

(22) (Ek:18/06/2014-6545/89 md.) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların konusunu oluşturan eşyanın değerinin fahiş olması hâlinde, verilecek cezalar yarısından bir katına kadar artırılır.

**Nitelikli haller**

**Madde 4-** (1) Bu Kanunda tanımlanan suçların (...), bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır.



(2) Bu Kanunda tanımlanan suçların (...), üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Bu Kanunda tanımlanan suçların, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(4) Bu Kanunda tanımlanan suçların, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Bu Kanunda tanımlanan suçların (...), belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur.

(6) Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.

(7) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, Devletin siyasî, iktisadî veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması halinde, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek hapis cezası on yıldan az olamaz.

(8) (Ek:28/3/2013-6455/55 md.) Kaçak akaryakıt satışının, 3 üncü maddenin on dördüncü fıkrasında belirtildiği şekilde sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde verilecek cezalar iki kat artırılır.

(9) (Ek:28/3/2013-6455/55 md.) Tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kamuoyuna ilan edilebilir. Bu ilanın süresi, nasıl yapılacağı ve ilan edilecek kaçakçılık türleri gibi hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

### ***Etkin pişmanlık***

**Madde 5-** (1) 3 üncü maddede tanımlanan suçlardan (...) birine iştirak etmiş olan kişi; resmî makamlar tarafından haber alınmadan önce, fiili, diğer failleri ve kaçak eşyanın saklandığı yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin, failerin yakalanmasını veya kaçak eşyanın ele geçirilmesini sağlaması halinde cezalandırılmaz. Haber alındıktan sonra fiilin bütünüyle ortaya çıkmasına hizmet ve yardım eden kişiye verilecek ceza üçte iki oranında indirilir.

(2) Yedinci fıkrası hariç, 3 üncü maddede tanımlanan suçlardan birini

m.6

### (8) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

işlemiş olan kişi, etkin pişmanlık göstererek, soruşturma evresi sona erinceye kadar suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı Devlet Hazinesine ödediği takdirde, hakkında, bu Kanunda tanımlanan kaçakçılık suçlarından dolayı verilecek ceza yarı oranında indirilir. Bu fıkra hükmü, mükerrerler hakkında veya suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde uygulanmaz.

#### *Yolcu beraberinde getirilen kaçak eşya*

**Madde 6–** (1) (Mülga:28/3/2013–6455/66 md.)

(2) (Mülga:28/3/2013–6455/66 md.)

(3) (Mülga:28/3/2013–6455/66 md.)

(4) Yolcuların, beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan eşyanın ticarî mahiyette veya ithali veya ihracının yasak olması halinde 3 üncü madde hükümleri uygulanır.

#### *Deniz taşıtları*

**Madde 7–** (1) Hukuken geçerli bir mazereti olmadığı halde, izinsiz olarak gümrük bölgesine girerek sahile veya bir başka gemiye yanaşan geminin kaptanı, gemide yasak eşya ya da yükleme veya taşıma belgelerinde yer almayan eşya bulunması hallerinde, bu Kanundaki kaçakçılık suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır.

(2) (Mülga:28/3/2013–6455/66 md.)

#### *Tekerrür*

**Madde 8–** (Mülga:28/3/2013–6455/66 md.)

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Usûl Hükümleri

#### *Arama ve elkoyma*

**Madde 9–** (1) Kaçak eşya, her türlü silâh, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğundan şüphelenen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve elkoymalar, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yerine getirilir.

(2) Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşku edilen kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçları gümrük kontrolü

amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal elkonulur.

(3) Gümrük bölgesine, Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden girmek, çıkmak veya geçmek yasaktır. Bu yerlerde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçları yetkili memurlar tarafından durdurulur ve kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçları aranır. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal elkonulur.

***Kaçak eşya naklinde kullanılan taşıta elkoyma***

**Madde 10–** (1) Bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesinde kullanılan taşıtlara, Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre elkonulur.

(2) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına girmesi, Türkiye’de sicile kayıtlı olmaması ya da soruşturma ve kovuşturma devam ederken, kaçakçılık suçunun işlenmesinde tekrar kullanılması halinde, elkonulan araç alıkonulur. Sahibinin aracın değeri kadar teminatı alıkoyma tarihinden itibaren otuz gün içinde gümrük idaresine teslim etmesi halinde, araç sahibine iade edilir. Aksi takdirde, tasfiye idaresi tarafından soruşturma ve kovuşturma sonucu beklenmeksizin derhal tasfiye olunur. Tasfiyenin satış suretiyle gerçekleşmesi halinde, satıştan elde edilen gelirden taşıtın muhafaza edilmesi ve satışı için gerekli olan bütün masraflar karşılıktan sonra kalan miktar, kovuşturma sonucuna göre işlem yapılmak üzere emanet hesabına alınır.

(3) İkinci fıkra hükmünün uygulanmasındaki değerden, kara taşıtlarında kasko değeri; deniz taşıtlarında, tekne ve makine sigortasına esas teşkil eden değer; sigortasız taşıtlar ile hava ve demiryolu taşıtlarında ise piyasa değeri anlaşılır.

***Elkonulan eşyanın muhafazası***

**Madde 11–** (1) Kaçak şüphesiyle elkonulan eşya ile 10 uncu maddenin ikinci fıkrası gereğince alıkonulan her türlü taşıt ve araç; miktarı, cinsi, markası, tipi, modeli, seri numarası gibi eşyanın ayırıcı özelliklerini gösterir bir tutanakla gümrük idaresine teslim edilir.

(2) Gümrük idaresi, kaçak eşya ve taşıtların muhafazası için gerekli görülen yerlerde depo temin eder.

(3) 10 uncu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre alıkonularak gümrük idaresine teslim edilen deniz taşıtları, teminatla teslim alınmaması halinde, muhafaza ve zorunlu bakım giderleri sahiplerince ya da donatanlarınca karşılanmak üzere gümrük idaresince belirlenen liman işletme müdürlü-

m.12

(8) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

ğüne teslim edilir. Masraflar, sahiplerince ya da donatanlarınca karşılandığı sürece, taşıtın tasfiyesi yoluna gidilmez.

(4) (Değişik:28/3/2013–6455/56 md.) Muhafazası özel tesis ve tertibatı gerektiren veya gümrük idaresinin depolama kapasitesini aşan eşya, özelliklerine göre doğrudan ilgili idarelere, bunun mümkün olmaması halinde büyük şehirler dahil ilçelerde kaymakam, illerde valinin uygun göreceği yerlere konulur.

(5) (Değişik:28/3/2013–6455/56 md.) Bu Kanun uyarınca el konulan ve ambalajlarında kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerden el koyan idarelerce numune alınır, numune dışındaki kısım tutanağa bağlanarak imha edilir. İmha tutanağı ile numune en yakın gümrük idaresine teslim edilir.

(6) (Ek:28/3/2013–6455/56 md.) Kaçak akaryakıt hariç el konulan ve alıkonulan her türlü eşya, yük hayvanı ve taşıtların muhafazası, depolanması, yüklenmesi, boşaltılması, nakliyesi ve imhası gibi nedenlerle el konulduğu andan itibaren yapılan masraflar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanır. Bu kapsamda yapılacak her türlü mal, araç, gereç ve hizmet alımlarında 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.

(7) (Ek:28/3/2013–6455/56 md.) Dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralara ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(8) (Ek:28/3/2013–6455/56 md.) Kaçak akaryakıt, yakalandığı ildeki il özel idaresine, il özel idaresi bulunmayan yerlerde ise defterdarlığa, miktarı, cinsi ve özelliklerini gösterir bir tutanakla yakalandığı yerde teslim edilir. Kaçak akaryakıtın muhafazası, depolanması, yüklenmesi, boşaltılması ve nakliyesi gibi nedenlerle yapılan masraflar duruma göre il özel idaresi veya defterdarlık tarafından karşılanır.

*Yasak eşyanın geri gönderilmesi*

**Madde 12–** (1) Yabancı ülkelerden gelen yasak eşya, yükleme veya taşıma belgelerinde belirtilerek gümrüğe getirilirse, teminat altında ve gerekli güvenlik tedbirleri alınarak geldiği yere veya diğer bir ülkeye iade ve sevk olunur.

(2) Kaçakçılık fiilinin konusunu, toplum ve çevre sağlığı yönünden tehlikeli ve zararlı eşya ile atık maddelerin oluşturması halinde, ilgililer hakkında soruşturma işlemleri başlatılmakla birlikte, bunlar gümrük yetkilileri tarafından derhal getirildiği ülkeye iade edilir.

**Müsadere**

**Madde 13–** (1) Bu Kanunda tanımlanan suçlarla ilgili olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun eşya ve kazanç müsadereğine ilişkin hükümleri uygulanır. Ancak kaçak eşya taşımasında bilerek kullanılan veya kullanılmaya teşebbüs edilen her türlü taşıma aracının müsadere edilebilmesi için aşağıdaki koşullardan birinin gerçekleşmesi gerekir:

a) Kaçak eşyanın, suçun işlenmesini kolaylaştıracak veya fiilin ortaya çıkmasını engelleyecek şekilde özel olarak hazırlanmış gizli tertibat içerisinde saklanmış veya taşınmış olması.

b) Kaçak eşyanın, taşıma aracı yüküne göre miktar veya hacim bakımından tamamını veya ağırlıklı bölümünü oluşturması veya naklinin, bu aracı kullanılmamasını gerekli kılması.

c) Taşıma aracındaki kaçak eşyanın, Türkiye'ye girmesi veya Türkiye'den çıkması yasak veya toplum veya çevre sağlığı açısından zararlı maddelerden olması.

(2) Etkin pişmanlık nedeniyle fail hakkında cezaya hükmolünmaması veya kamu davasının düşmesine karar verilmesi, sadece suç konusu eşya ile ilgili olarak müsadere hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmez.

**Mülkiyetin kamuya geçirilmesi**

**Madde 14–** (Mülga:28/3/2013–6455/66 md.)

**Kaim değer**

**Madde 15–** (1) Bu Kanunda tanımlanan suçlar (...) dolayısıyla müsadere (...) yaptırımının konusunu oluşturan eşyanın kaim değerinden, bu eşyanın gümrüklenmiş değeri anlaşılır.

**Tasfiye**

**Madde 16–** (1) (Değişik:28/3/2013–6455/58 md.) Bu Kanunda tanımlanan suçların konusunu oluşturması dolayısıyla müsadere yaptırımının uygulanabileceği eşya, sahibine iade edilemez. Kaçak şüphesiyle el konulan kaçak akaryakıt hariç her türlü eşya hakkında, el koyma tarihinden itibaren altı ay, ancak eşyanın zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı veya muhafazasının ciddi külfet oluşturması halinde bir ay içinde, gerekli tespitler yaptırılarak soruşturma aşamasında hâkim, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından tasfiye kararı verilir. Bu süreler içinde karar verilmemesi halinde eşya derhal tasfiye edilir. Bu fıkra kapsamında tasfiye edilecek eşyadan tasfiye edilmeden önce numune alınması mümkün olan durumlarda numune alınır, numune alınması mümkün

m.16/A

(8) *Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*

olmayan durumlarda eşyanın her türlü ayırt edici özellikleri tespit edilir.

(2) (Değişik:28/3/2013–6455/58 md.) Satılarak tasfiye edilen eşya veya taşıtların satış bedeli emanet hesabına alınır. Tasfiye edilen eşya veya taşıtların sahibine iadesine karar verilmesi halinde, satış bedeli Gümrük Kanununun 180 inci maddesi hükümleri çerçevesinde el koyma tarihinden iade tarihine kadar geçen süre için kanuni faizi ile birlikte hak sahibine ödenir. Emanet hesabında bulunan tutarın hak sahibine yapılacak ödemeyi karşılamaması halinde aradaki fark, eşyanın imha edilmiş olması halinde ise imha edilen eşyanın bedeli, gümrük idaresince genel bütçenin ilgili tertibinden karşılanarak hak sahibine ödenir.

(3) Elkonulan eşyanın iadesine karar verilmesi halinde, bu kararların uygulanmasında yürürlükte olan gümrük ve dış ticaret mevzuatı uyarınca işlem yapılır.

(4) Bu Kanunun uygulamasında tasfiye, tasfiye idaresi tarafından Gümrük Kanunu hükümlerine göre yapılır.

***Kaçak akaryakıtın tasfiyesi***

**Madde 16/A–** (Ek:28/3/2013–6455/59 md.)

(1) Bu Kanun uyarınca el konulan kaçak akaryakıttan teknik düzenlemelere uygun olanlar, il özel idareleri, il özel idaresi bulunmayan yerde defterdarlıklar tarafından, numune alınmak suretiyle kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin kullanımına bedelsiz tahsis edilerek veya satışı yapılarak tasfiye edilir ve teslim tutanağı ile numune en yakın gümrük idaresine teslim edilir. Kara, hava ve deniz hudut kapılarında el konulan kaçak akaryakıt numune alınarak, gümrüğe terk edilen veya terk edilmiş sayılan akaryakıt ise numune alınmaksızın gümrük idarelerinin, gerektiği hallerde kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin de kullanımına bedelsiz tahsis edilerek veya satışı yapılarak tasfiye edilir. Satış bedelleri genel bütçeye gelir kaydedilir.

(2) Sahipsiz olarak yakalanan kaçak akaryakıtın ulusal marker saha ölçüm sonucunun, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından belirlenen şart ve seviyede olmaması halinde bahse konu ürünler analizi yapılmaksızın teknik düzenlemelere aykırı kabul edilir ve tasfiye edilir.

(3) Numune analiz sonuçları teknik düzenlemelere uygun olmayan kaçak akaryakıt, il özel idaresi veya defterdarlık tarafından en yakın rafineriye satılır. Rafinerici, bu ürünleri almakla yükümlüdür. Bu satışta ürünlerin satış bedeli, beyaz ürünlerde benzin, motorin türleri, nafta, gaz yağı, jet yakıtı ve solvent türleri, rafineride bir önceki ay sonunda oluşan ham petrol/devir maliyet fiyatından, diğer ürünlerde ise yüzde altmışından az ola-

maz. Satış bedeli genel bütçeye gelir olarak kaydedilir.

(4) Yargılamanın, tasfiye edilen kaçak akaryakıt sahiplerinin lehine sonuçlanması halinde; satışı yapılan kaçak akaryakıtın toplam satış bedelinden vergiler düşüldükten sonra kalan tutarı, akaryakıtın tahsis edilmiş olması halinde ise vergiler hariç üçüncü fıkra hükümlerine göre belirlenen bedeli, el koyma tarihinden kararın kesinleştiği tarihe kadar geçen süre için kanuni faiz ilave edilerek ilgili kurum bütçesinden hak sahibine ödenir. Gerekli ödenek, Maliye Bakanlığınca ilgili kurumlara aktarılır.

(5) Bu madde kapsamında veya akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele konusunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, il özel idareleri ve defterdarlıklar tarafından yapılacak her türlü mal, araç, gereç ve hizmet alımlarında 4734 sayılı Kanun, kaçak akaryakıt satışında 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun görüşü alınarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Çeşitli Hükümler

#### *Yetkili merciler*

**Madde 17-** (1) (Mülga:28/3/2013-6455/66 md.)

(2) Bu Kanun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen asliye ceza mahkemelerinde görülür. Ancak bu suçlarla bağlantılı olarak resmî belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, görevli mahkeme ağır ceza mahkemesidir.

#### *Davaya katılma*

**Madde 18-** (1) Bu Kanunda tanımlanan suçlar dolayısıyla açılan davalarda mahkeme, iddianamenin bir örneğini ilgili gümrük idaresine de gönderir. Başvurusu üzerine, ilgili gümrük idaresi açılan davaya katılan olarak kabul edilir.

#### *Kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli olanlar*

**Madde 19-** (1) Mülkî amirler, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Em-

m.20

**(8) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**

niyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personel, bu Kanunla yaptırım altına alınan fiilleri önleme, izleme ve araştırmakla yükümlüdür.

(2) Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanlar, operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarından haberdar olduklarında kanunî görevlerini yapmaya başlar ve aynı zamanda mahallin en büyük mülkî amirine de bilgi verirler.

(3) Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanların bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili bilgi ve belge talepleri, kamu veya özel, gerçek veya tüzel kişilerce, savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla eksiksiz olarak karşılanmak zorundadır.

(4) (Değişik:28/3/2013-6455/60 md.) Bu Kanunun 3 üncü maddesi kapsamındaki suçları ihbar edenler ile 23 üncü maddesi gereğince ikramiye ödenmesi öngörülen muhbirlerin kimliği izinleri olmadıkça veya ihbarın niteliği haklarında suç oluşturmadıkça hiçbir şekilde açıklanamaz. Bu kişiler hakkında tanıkların korunmasına ilişkin hükümler uygulanır.

***Tutanaklar***

**Madde 20-** (1) Kaçakçılık fiillerinin izlenmesine ilişkin tutanakların;

a) Tarih, yer, düzenleyenlerin unvan ve isimleri, hâkim kararının tarih ve sayısı ile Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılması durumunda emrin tarih ve sayısını,

b) Olay ve kanıtlarını, suç (...) konusu eşya ve taşıma araçlarının ayrıntılı olarak türü, kapsamı, miktar ve nitelikleri ile nerede ve ne suretle el konulduklarını,

c) İlgilinin kimlik, iş ve yerleşim yeri ile varsa ifadesini, kapsamı ve imza altına alınması gereklidir.

(2) İşlemden hazır bulunan ilgililerce onanmak üzere tutanağın kendilerini ilgilendiren kısımları okunur veya okumaları için kendilerine verilir. Bu husus tutanağa yazılarak ilgililere imza ettirilir. İmzadan kaçınma halinde nedenleri tutanağa geçirilir.

***Kontrollü teslimat***

**Madde 21-** (1) Bu Kanun çerçevesinde yapılacak kontrollü teslimat işlemleri, 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kanununun 10 uncu, 11 inci ve 13 üncü maddeleri hükümleri çerçevesinde Gümrük Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yürütülür.



**Silâh kullanma yetkisi**

**Madde 22–** (1) Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden gümrük bölgesine girmek, çıkmak veya geçmek isteyen kişiye “dur” uyarısında bulunulmasına rağmen bu uyarıya uymaması halinde, havaya ateş edilmek suretiyle uyarı yinelenir. Ancak silâhla karşılığa yeltenilmesi ve sair surette meşru müdafaa durumuna düşülmesi halinde, yetkili memurlar saldırıyı etkisiz kılacak oranda doğrudan hedefe ateş edebilir. Memurların silâh kullanmalarından dolayı haklarında soruşturma ve kovuşturma açılması halinde, bağlı bulunduğu kurum tarafından avukat sağlanır ve avukatlık ücreti kurumlarınca karşılanır.

(2) Kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla yükümlü olanlar, gümrük bölgesindeki her nevi deniz araçlarına yanaşıp yük ve belgelerini incelemeye yetkilidir. Görevlilerin yanaşmasına izin vermeyerek kaçan veya kaçmaya teşebbüs eden her nevi deniz araçlarına uluslararası deniz işaretlerine göre telsiz, flama, mors ve benzeri işaretlerle durması ihtar olunur. Bu ihtara uymayan deniz araçlarına uyarı mahiyetinde ateş edilir. Buna da uymayıp kaçmaya devam ettiği takdirde durmaya zorlayacak şekilde üzerine ateş edilir.

**İkramiyeler**

**Madde 23–** (1) Kaçak zannı ile eşya yakalanması halinde muhbir ve elkoyanlara aşağıdaki esas ve usûllere göre ikramiye ödenir.

a) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanununun 12 nci maddesine aykırılık suçlarından yakalanan silâh ve mermiler ile Türk Ceza Kanununun 174 üncü maddesine muhalefet suçlarından yakalanan maddelerin olay tarihine göre Milli Savunma Bakanlığınca her yıl belirlenen değeri esas alınarak, sahipli yakalanması halinde değerinin yüzde yirmibeşi kamu davasının açılmasını, yüzde yetmişbeşi ise mahkûmiyete ilişkin hükmün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde; sahipsiz yakalanmışsa yakalanan eşya değerinin yüzde ellisi müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde,

b) (Değişik:28/3/2013–6455/61 md.) Uyuşturucu madde ve uyuşturucu madde elde etmek amacıyla ekilen bitki yakalamalarında, her türlü uyuşturucu maddenin birim miktarı ve uyuşturucu madde elde edilen bitkilerin ekili olduğu alanın yüzölçümü esas alınarak Bakanlar Kurulunca tespit edilecek sabit bir rakamın memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak değerinin; 3 üncü maddenin on sekizinci ve on dokuzuncu fıkraları kapsamında gerçekleştirilen yakalamalarda ise Bakanlar Kurulunca paket, kilo-

ram ve litre bazında tespit edilecek sabit rakamların memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak değerinin; sahipli yakalanmış ise yarısı kamu davasının açılmasını, diğer yarısı mahkûmiyete ilişkin hükmün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde, sahipsiz yakalanmış ise tamamı müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde,

c) Bu maddenin (a) ve (b) bentlerindeki durumlar dışındaki ikramiye ödemelerinde, çıkış kaçağı eşyanın FOB, giriş kaçağı eşyanın CIF kıymeti esas alınır. Sahipsiz yakalanan eşyanın değeri, mahallin en büyük mülkî amirinin görevlendireceği Maliye Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve sanayi ve ticaret odası temsilcilerinden oluşan üç kişilik heyet tarafından belirlenir. Kaçak eşya sahipli yakalanmışsa kıymetinin yüzde ellisi, sahipsiz yakalanmışsa yüzde yirmibeşi mahkûmiyete, etkin pişmanlıkta kamu davasının açılmamasına, eşyanın müsaderesine (...) ilişkin kararların kesinleşmesini takip eden üç ay içinde,

elkoyanların bağlı olduğu kurum bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

(2) Dağıtılacak ikramiyenin yüzde ellisi muhbirlerle, yüzde ellisi elkoyanlara verilir. İhbarsız yakalama olaylarında ikramiyenin tamamı elkoyanlara ödenir. Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla yükümlü olanlara muhbir ikramiyesi ödenmez. Elkoyma ikramiyesine, ancak kaçak eşyanın yakalanması eylemine bizzat ve fiilen katılan kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanlar hak kazanır.

(3) Bu maddeye göre ödenecek ikramiyeler, damga vergisi hariç vergi, resim ve harca tâbi tutulmaz.

(4) (Değişik:28/3/2013–6455/61 md.) Bu madde gereğince el koyanlara verilecek ikramiyenin tutarı olay başına (30.000) gösterge rakamının, kamu davasının açılması, mahkûmiyet, müsadere kararının kesinleştiği tarihteki memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Ancak bir yılda ödenecek ikramiye (120.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Bu fıkra hükmü bu maddenin altıncı fıkrası kapsamında yapılacak ikramiye ödemeleri hakkında uygulanmaz.

(5) (Değişik:28/3/2013–6455/61 md.) Müşterek operasyonlarda ve kontrollü teslimat uygulamalarında ikramiye ödenmesi ve ikramiye ödemelerine esas birim fiyatların tespitine ilişkin usul ve esaslar ile altıncı fıkra hariç bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Maliye ve Millî Savunma bakanlıklarının görüşü alınarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(6) (Ek:28/3/2013–6455/61 md.) Kaçak akaryakıtın yakalanması halin-

de, ihbar edenlere ve yakalayan kamu görevlilerine aşağıdaki usul ve esaslara göre ikramiye ödenir:

a) Bir ihbar sonucunda kaçak akaryakıtın sahipli yakalanması halinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde onu tutarında ihbar edene, yüzde onu tutarında yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine kamu davasının açılmasını takip eden üç ay içinde ikramiye ödenir. Kaçak akaryakıtla ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde on beşi tutarında ihbar edene, yüzde on beşi tutarında yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ilave ikramiye ödenir.

b) Bir ihbar olmadan kaçak akaryakıtın sahipli yakalanması halinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde onu tutarında yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine kamu davasının açılmasını takip eden üç ay içinde ikramiye ödenir. Kaçak akaryakıtla ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde onbeşi tutarında yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ilave ikramiye ödenir.

c) Yakalanan kaçak akaryakıtın sahipli olmaması halinde, bu fıkra kapsamında ihbar edenlere ve yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ödenecek ikramiyeler yüzde elli eksik ödenir.

ç) Bu fıkraya göre yapılacak ikramiye ödemeleri ilgili kurumların bütçesinden karşılanır. Gerekli ödenek, Maliye Bakanlığınca ilgili kurumlara aktarılır.

d) Bu fıkra kapsamında yapılacak ikramiye ödemelerine ilişkin usul ve esaslar ile ödemelere esas alınacak tutarlar ve bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

### ***Kriminal laboratuvar***

**Madde 24-** (1) Kaçakçılık fiillerinin önlenme, izlenme ve araştırılması çerçevesinde görev yapmak üzere Gümrük Müsteşarlığınca kriminal laboratuvarlar kurulur. Bu laboratuvarların çalışma usûl ve esasları Gümrük Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Geçici ve Son Hükümler

#### *Yürürlükten kaldırılan hükümler*

**Madde 25–** (1) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** (1) Diğer kanunlarda mülga 7/1/1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa yapılan atıflar, bu Kanuna yapılmış sayılır.

**Geçici Madde 2–** (1) 21/12/2000 tarihli ve 4616 sayılı 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelemesine Dair Kanun uyarınca davanın ertelenmesine karar verilmesi halinde, deneme süresinin dolup dolmadığına bakılmaksızın, elkonulan eşya derhal tasfiye edilir.

**Geçici Madde 3–** (1) Gümrük idaresi, kaçak şüphesiyle elkonulan eşya ile 10 uncu maddenin ikinci fıkrası gereğince alıkonulan taşıt ve araçların muhafazası için 1/1/2012 tarihine kadar kaçak eşya depoları kurar veya mevcut depolardan kiralamak veya satın almak yoluyla yararlanır. Kaçak eşya depoları için gerekli olan giderleri karşılamak üzere Gümrük Müsteşarlığı bütçesine, yeterli ödenek konulur.

(2) 11 inci maddenin ikinci fıkrasındaki depo ve tesisler temin edilmeye kadar, kaçak şüphesiyle elkonulan eşya ile 10 uncu maddenin ikinci fıkrası gereğince alıkonulan her türlü taşıt ve araç, en yakın gümrük idaresine veya gümrük idaresince izin verilen yerlere miktar, cins, marka, tip, model, seri numarası gibi eşyanın ayırıcı özelliklerini gösterir bir tutanakla teslim edilir.

(3) Eşyanın miktar bakımından fazla olması veya saklanması özel tesis ve tertibatı gerektirmesi halinde, eşya, özelliklerine göre doğrudan ilgili idarelere, bunun mümkün olmaması halinde İçişleri Bakanlığı ve Gümrük Müsteşarlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre mahallin en büyük mülkî amirinin uygun göreceği bir yere konulur.

(4) Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 35 inci maddesinin (g) bendi uyarınca Gümrük Müsteşarlığınca harcanmasını teminen emanet hesabında bulunan tutar, 11 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere bir yandan bütçenin (B) işareti

cetveline gelir, diğer yandan Gümrük Müsteşarlığı bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek olarak kaydedilir.

(5) 31/12/2011 tarihine kadar, bu Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılan durumlar dışında kalan kaçakçılık fiillerine ilişkin adlî ve idarî para cezalarının tahsilini müteakip yüzde ellisi; davaların izlenmesi, savunulması ve soruşturulması sırasında yapılan tahlil, ekspertiz işleri ile Gümrük Müsteşarlığınca kurulacak kriminal laboratuvar cihaz ve sarf malzemesinin temini ve 11 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere bir yandan bütçenin (B) işareti cetveline gelir, diğer yandan Gümrük Müsteşarlığı bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek olarak kaydedilir.

**Geçici Madde 4–** (1) Mülga Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa göre kaçak zannı ile elkonulan veya Gümrük Kanununa göre Devlete intikal ederek kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerde muhafaza edilmekte olan akaryakıtlardan bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tasfiyesi yapılmamış olanlar, bunları muhafaza eden kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelere bedelsiz tahsis edilmiş sayılır. Bu şekilde tahsis edilen akaryakıtlardan herhangi bir vergi ve resim alınmaz.

(2) Kaçak zannı ile elkonulan akaryakıtlardan yargılama sonucunda mahkemesince, sahibine iadesine karar verilenlerin bedeli, Hazineден karşılanır.

**Geçici Madde 5–** (Ek:13/2/2011–6111/188 md.)

(1) 31/3/2007 tarihinden önce, kaçak eşya naklinde kullanılması nedeniyle elkonulan veya alıkonulan taşıma araçları hakkında bu Kanunun 16 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

**Geçici Madde 6–** (Ek:28/3/2013–6455/62 md.)

(1) Bu maddenin yayımı tarihinden önce gümrük idaresine teslim edilen ve ambalajlarında kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler numune alınarak gümrük idaresince derhal imha edilir.

(2) Bu maddenin yayımı tarihinden önce gümrük idaresine teslim edilmiş ve ambalajlarında kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler 11 inci maddenin beşinci fıkrası uyarınca derhal imha edilir.

(3) Bu maddenin yayımı tarihinden önce kaçak akaryakıt ile birinci ve

G.m.7

## (8) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

ikinci fıkralar kapsamı dışındaki kaçak şüphesiyle el konulan eşya hakkında, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde gerekli tespitler yaptırılarak soruşturma aşamasında hâkim, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından tasfiye kararı verilir. Bu süreler içinde karar verilmemesi halinde eşya derhal tasfiye edilir. Bu fıkra kapsamında tasfiye edilecek eşya tasfiye edilmeden önce numune alınması mümkün olan eşyadan numune alınır, numune alınması mümkün olmayan eşyanın her türlü ayırt edici özellikleri tespit edilir.

### **Geçici Madde 7–** (Ek:28/3/2013–6455/63 md.)

(1) 16/A maddesinin altıncı fıkrası ile 23 üncü maddenin beşinci ve altıncı fıkralarında belirtilen yönetmelikler altı ay içinde yürürlüğe konulur.

### **Geçici Madde 8–** (Ek:28/3/2013–6455/64 md.)

(1) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce işlenen 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununa muhalefet suçlarında, lehe hükümlerin uygulanması usulü 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 9 uncu maddesi hükmüne göre yapılır.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce işlenen bu Kanuna muhalefet kabahatlerinde, lehe hükümlerin uygulanması usulü 5252 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi hükmüne göre yapılır.

### **Geçici Madde 9–** (Ek:28/3/2013–6455/65 md.)

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile tüzel kişiliği kaldırılan il özel idarelerinin mülkiyetinde bulunan ve kaçak akaryakıtın tasfiyesi için kullanılan her türlü tesis, depo, araç ve gereç ile diğer tüm teknik teçhizat, tüzel kişiliğin kalktığı tarih itibarıyla hiçbir işleme gerek kalmaksızın bulunduğu yerdeki defterdarlığa devredilmiş sayılır.

### **Yürürlük**

**Madde 26–** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

### **Yürütme**

**Madde 27–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (9) YOLSUZLUĞA KARŞI ÖZEL HUKUK SÖZLEŞMESİ

Strazburg, 4.12.1999

## *Giriş*

Bu Sözlöşme'ye imza atan Avrupa Konseyi üyesi Devletler, diğer Devletler ve Avrupa Topluluğu,

Avrupa Konseyi'nin amacının üyeleri arasında daha sıkı bir birliği gerçekleştirmek olduğunu dikkate alarak,

Yolsuzluğa karşı mücadelede uluslararası işbirliğinin öneminin bilincinde olarak,

Yolsuzluk olgusunun, hukukun üstünlüğu, demokrasi ve insan hakları, hakkaniyet ve sosyal adalet için ciddi bir tehdit olduğunun, ekonomik gelişmeyi engellediğinin ve piyasa ekonomilerinin düzgün ve dürüst işlemlerini tehlikeye koyduğunun altını çizerek,

Yolsuzluğun bireyler, Devlet kurumları, uluslararası kuruluşlar ve şirketler için menfi sonuçlarını teyit ederek,

Özellikle zarar görmüş kişilere hakkaniyete uygun bir tazminat sağlanması için yolsuzlukla mücadelede özel hukukun katkı sağlamanın önemi-kani olarak,

19 uncu (Malta 1994), 21 inci (Çek Cumhuriyeti 1997) ve 22 nci (Moldova 1999) Avrupa Adalet Bakanları Konferanslarının sonuçlarını ve kararlarını hatırd tutarak,

Kasım 1996'da Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Yolsuzluğa Karşı Eylem Programını gözönünde bulundurarak,

Aynı şekilde, Şubat 1997'de Bakanlar Komitesi tarafından onaylanan, yolsuzluk fiilleri neticesinde zarara uğrayan kişilerin zararlarının tazminine ilişkin hukuk davaları hakkında bir sözleşmenin hazırlanması imkânına dair çalışma gözönünde bulundurularak,

Bakanlar Komitesi'nin Kasım 1997'deki 101 inci oturumunda kabul edilen Yolsuzlukla Mücadelede 20 Temel İlke başlıklı (97) 24 sayılı Kararı, Bakanlar Komitesi'nin Mayıs 1998'de 102 nci oturumunda kabul edilen Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)'nu kuran kısmî ve genişletilmiş Anlaşma ve 1 Mayıs 1999'da kabul edilen GRECO'yu kuran (99)5 sayılı Kararı gözönünde bulundurularak,

m.1 (9) *Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi*

Ekim 1997’de Strazburg’daki 2 nci Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi sırasında kabul edilen Sonuç Belgesi ve Eylem Plânı hatırdâ tutularak,

aşğıdaki gibi anlaşmışlardır.

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **Ulusal seviyede alınacak önlemler**

#### **Madde 1– Amaç**

Taraflar kendi iç hukuklarında, tazminat elde edebilme imkânı da dahil olmak üzere, yolsuzluk fiili neticesinde zarar görmüş bir şahsın haklarını ve çıkarlarını savunmak üzere etkili başvuru yollarını öngörürler.

#### **Madde 2– Yolsuzluğun tanımı**

Bu Sözleşme’nin amaçlarına uygun olarak “yolsuzluk” tabirinden, bir görevin olağan ifasına ya da haksız bir komisyondan veya hak edilmemiş bir yarardan veya böyle bir hak edilmemiş yarar vaadinden fayda sağlayanın, lazım gelen davranışına etki eden haksız bir komisyonun veya diğer hak edilmemiş bir yararın veya böyle bir yararla ilgili vadin doğrudan ya da dolaylı olarak talep edilmesi, sunulması, verilmesi ya da kabul edilmesi anlaşılır.

#### **Madde 3– Zararların tazmini**

1. Taraflar kendi iç hukuklarında yolsuzluk fiilinden dolayı zarara uğramış şahısların bu zararın tümünün tazmini amacıyla dava açmalarını öngörürler.

2. Bu tazminat, yoksun kalınan kazanç ve mameleke ilişkin uğranılan zararlar ile mamelek dışı zararları da kapsayabilir.

#### **Madde 4– Sorumluluk**

1. Taraflar aşğıdaki şartların bir araya gelmesi halinde zararın tazmin edilmesini kendi iç hukuklarında öngörürler:

i) davalının yolsuzluk fiilini işlemesi veya yolsuzluk fiiline izin vermesi veya yolsuzluk fiilinin işlenmesini önlemek için makul önlemlerden imtina etmesi;

ii) davacının bir zarara uğraması; ve

iii) yolsuzluk fiili ile zarar arasında bir illiyet bağının bulunması

2. Taraflar kendi iç hukuklarında birden fazla davalının aynı yolsuzluk



fiilinden sorumlu olmaları halinde, müteselsilen sorumlu olacaklarını öngörürler.

#### **Madde 5– Devletin sorumluluğu**

Taraflar kendi iç hukuklarında, kamu görevlilerinden birinin görevlerinin ifasından dolayı işlediği bir yolsuzluk fiilinden dolayı zarara uğrayan şahısların bu zararlarının, Taraf Devletin veya Taraf bir Devlet değil ise bu Tarafın yetkili makamları tarafından tazmin edilmesini talep etmelerini sağlayacak uygun düzenlemeleri yapacaklardır.

#### **Madde 6– Müterafık Kusur**

Taraflar, zararın meydana gelmesinde veya ağırlaşmasında davacının kusuru olması durumunda, koşulları da dikkate alınarak, tazminatta indirim yapılmasını veya tazminatın reddedilmesini öngören iç hukuk düzenlemelerini öngörürler.

#### **Madde 7– Süreler**

1. Taraflar kendi iç hukuklarında zararın tazmininin, zarar gören şahsın zarardan veya yolsuzluk fiilinden ve sorumlu şahsın kimliğinden haberdar olmasının veya makûl süre içerisinde zarardan haberdar olabilmesinin bitiminden itibaren üç yıllık bir sürenin geçmesi ile zamanaşımına uğramasını öngörürler. Her durumda, yolsuzluk fiilinin işlendiği tarihten başlamak üzere en az on yıllık bir sürenin bitiminden sonra bu dava açılmaz.

2. Taraf Devletlerin sürelerin durmasını veya kesilmesini düzenleyen hukuk kuralları, gerektiğinde birinci paragraftaki sürelere de uygulanır.

#### **Madde 8– Sözleşmelerin geçerliliği**

1. Taraflar kendi iç hukuklarında, konusu yolsuzluk işlemi olan her sözleşmenin veya bir sözleşmenin yolsuzluk işlemi olan her hükmünün yoklukla malûl olduğunu öngörürler.

2. Taraflar kendi iç hukuklarında, rızalarının bir yolsuzluk fiili ile geçersiz kılındığı her sözleşme tarafın, mahkemeden tazminat talep etme haklarına halel getirmeden, bu sözleşmenin iptalini talep edebilmesini öngörürler.

#### **Madde 9– Görevlilerin korunması**

Taraflar kendi iç hukuklarında, iyi niyetle ve makul şüpheler temelinde, yolsuzluk fiillerini sorumlu kişi ya da makamlara ihbar eden görevlilere karşı doğrulanmamış her türlü haksız yaptırımın uygulanmaması amacıyla uygun bir koruma sağlamayı öngörürler.

m.10

(9) *Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi*

**Madde 10– Bilançonun düzenlenmesi ve hesapların denetimi**

1. Taraflar kendi iç hukuklarında şirketlerin yıllık hesaplarının açıklıkla düzenlenmesi ve bunların şirketin malî durumunun doğru bir görünümünü vermesi için gerekli önlemleri alırlar.

2. Yolsuzluk fiillerinin işlenmesini önlemek amacıyla Taraflar, yıllık hesapların şirketin malî durumunun doğru bir görünümünü verdiğini, hesapların denetimiyle görevli şahıslar vasıtasıyla güvence altına alındığını iç hukuklarında öngörürler.

**Madde 11– Delillerin elde edilmesi**

Taraflar kendi iç hukuklarında, yolsuzluk fiili ile ilgili bir hukuk davası çerçevesinde delillerin elde edilmesi için etkin usul kurallarını öngörürler.

**Madde 12– İhtiyatî tedbirler**

Taraflar kendi iç hukuklarında, yolsuzluk fiili ile ilgili hukuk davaları sırasında tarafların hak ve çıkarlarını koruma amacıyla ihtiyatî hukukî tedbirleri öngörürler.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Uluslararası İşbirliği Ve Uygulamanın Takibi

**Madde 13– Uluslararası işbirliği**

Taraflar yolsuzluk olayları ile ilgili hukuk davalarına ilişkin sorunlarda, özellikle tebligatlara, yabancı ülkedeki delillerin elde edilmesine, yetkiye, yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizine ve mahkeme harçlarına ilişkin olarak, taraf oldukları hukukî ve ticarî alanlardaki uluslararası işbirliğine ilişkin yürürlükteki uluslararası belgeler ile birlikte kendi iç hukuk belgelerine göre etkin biçimde işbirliğine giderler.

**Madde 14– Takip**

Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) bu Sözleşme'nin Taraflarca uygulanmasının takibini sağlar.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Nihaî hükümler

#### **Madde 15– İmza ve yürürlüğe giriş**

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin ve hazırlanmasına katılan üye olmayan Devletlerle Avrupa Topluluğu'nun imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme onama, kabul ve tasdike sunulacaktır. Onama, kabul ve ya tasdik belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

3. Bu Sözleşme ondört Devletin 1 inci paragraf hükümleri uyarınca Sözleşmeyle bağlı oldukları yolundaki muvafakatlerini ifade ettikleri tarihin bitiminden sonraki üç ayı takip eden ayın ilk gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Onama, kabul veya tasdik anında Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)'na üye olmayan herhangi bir imzacı, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği gün kendiliğinden bu gruba üye olacaktır.

4. Sözleşmeyle bağlı olduğu yolundaki muvafakatini bilahare ifade edecek olan her imzacı için Sözleşme, 1 inci paragraf hükümlerine uygun olarak, Sözleşme ile bağlı olduğu yolundaki muvafakatini bildirdiği tarihten üç ay sonraki ayın ilk gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Onay, kabul ve uygun bulma anında Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)'na üye olmayan her imzacı, Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği gün bu Gruba kendiliğinden üye olacaktır.

5. Avrupa Topluluğu'nun Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)'na iştirakine ilişkin özel koşullar Avrupa Topluluğu ile ortak bir anlaşmanın ihtiyacı halinde belirlenecektir.

#### **Madde 16– Sözleşmeye katılım**

1. Bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Sözleşme'nin taraflarına danıştıktan sonra, Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmamış bütün üye olmayan Devletleri, Avrupa Konseyi Statüsünün 20/d maddesinde öngörülen çoğunluk kararıyla ve Bakanlar Komitesinde temsil edilmeye hakkı olan Tarafların temsilcilerinin oy birliğiyle, bu Sözleşmeye katılmaya davet edebilecektir.

2. Katılan her Devlet için, Sözleşme katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdiinden sonrasını takip eden üç aylık sürenin bitimindeki ayın ilk gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Her katılan Devlet, katılım anında üye değilse GRECO'ya bu Sözleşmenin kendileri için yürürlüğe girdiği gün kendiliğinden üye olacaktır.

**Madde 17– Çekinceler**

Bu Sözleşmenin düzenlemelerine hiçbir çekince kabul edilmez.

**Madde 18– Bölgesel uygulama**

1. Her Devlet ve Avrupa Topluluğu, imza veya onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin tevdiî sırasında bu Sözleşmenin uygulanacağı bölge ya da bölgeleri belirleyebilir.

2. Taraflar, daha sonraki bir zamanda Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacakları bir bildirimle, bildirimde belirlediği diğer bir bölge için bu Sözleşmenin uygulamasını genişletebilir. Sözleşme bu bölge için bu bildirimden Genel Sekreter tarafından alınmasını takip eden üç ayın bitimindeki ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3. Daha önceki iki paragraf uyarınca yapılmış olan, her bölgeyle ilgili olarak yapılan bildirimler Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yönelik olarak yapılacak ihbar ile geri çekilebilecektir. Geri çekme, anılan ihbarın Genel Sekreter tarafından alınmasını takip eden üç ayın bitimindeki ayın ilk günü hüküm doğuracaktır.

**Madde 19– Diğer sözleşme ve anlaşmalarla ilişki**

1. Bu Sözleşme özel sorunları düzenleyen çok taraflı uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan hak ve zorunluluklara hanel getirmez.

2. Sözleşme Tarafları, aralarında bu Sözleşmeyle ilgili sorunları düzenleyen ikili ya da çok taraflı anlaşmaları, bu Sözleşmenin düzenlemelerini tamamlamak ya da kuvvetlendirmek veya ilgili olduğu konulardaki ilkelere uygulanmasını kolaylaştırmak ya da bu Sözleşmenin amaç ve ilkelerine hanel getirmeksizin, konuyla ilgili, bu Sözleşmenin imzaya açılışı sırasında zorlayıcı özel bir sistem çerçevesinde akdedebilirler.

3. İki ya da daha fazla Tarafın, daha önceden bu Sözleşmeyle ilgili düzenlenen bir konuda bir anlaşma ya da sözleşme akdetmeleri ya da bu konuyla ilgili ilişkilerini bir başka şekilde düzenlemeleri durumunda, bu Sözleşme yerine anılan anlaşma ya da sözleşmeyi uygulamaya yetkilidirler.

**Madde 20– Değişiklikler**

1. Bu Sözleşmeyle ilgili değişiklikleri bütün Taraflar teklif edebilir ve her talep Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üyesi ülkelere ve 16 ncı maddedeki düzenlemeler doğrultusunda bu Sözleşmeye katılan veya katılmaya davet edilen her üye olmayan Devlete ve Avrupa Topluluğuna iletilir.

2. Taraflardan biri tarafından teklif edilen her değişiklik, bu teklifi kendi görüşü ile birlikte Bakanlar Komitesine sunacak olan “Avrupa Hukukî İşbirliği Komitesi” (Comité Européen de Coopération)’ne iletilir.

3. Bakanlar Komitesi teklif edilen değişikliği ve Avrupa Hukukî İşbirliği Komitesi (CDCJ) tarafından sunulan görüşü inceler ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan bu Sözleşmeye Taraflarla da istişareden sonra değişikliği kabul edebilir.

4. Bu maddenin 3 üncü paragrafına uygun olarak Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen her değişiklik metni kabulleri için Taraflara iletilir.

5. Bu maddenin 3 üncü paragrafına uygun olarak kabul edilen her değişiklik Tarafların tamamının onu kabul ettiklerini Genel Sekretere bildirmelerinden otuz gün sonra yürürlüğe girer.

#### **Madde 21– İhtilâfların halli**

1. Avrupa Hukukî İşbirliği Komitesi (CDCJ) bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından bilgi sahibi edilecektir.

2. Bu Sözleşmenin yorumlanmasına veya uygulanmasına ilişkin olarak Taraflar arasında ihtilaf bulunması halinde, ihtilafı aralarındaki ortak bir anlaşma çerçevesinde görüşme yoluyla veya Avrupa Hukukî İşbirliği Komitesine, ihtilaf halindeki Tarafları alacağı kararlarla bağlayacak olan bir hakem mahkemesine ya da Uluslararası Adalet Divanına götürmek de dahil olmak üzere, kendi seçtikleri diğer bir barışçı vasıtayla halletmeye çalışacaklardır.

#### **Madde 22– Vazgeçme bildirim**

1. Taraflar Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacakları bir tebligat ile her zaman bu Sözleşmeden vazgeçtiklerini bildirebilirler.

2. Vazgeçme bildirim, bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından itibaren geçen üç ayın başlangıcındaki ayın birinci günü etki doğuracaktır.

#### **Madde 23– Tebligatlar**

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bütün Avrupa Konseyi üyesi Devletlere ve bu Sözleşmeye katılmış bütün Devletlere:

- a) bütün imzalamaları;
- b) bütün onama, kabul, tasvip ve katılım belgelerinin teydiini;
- c) 15 ve 16 ncı maddelerine uygun olarak bu Sözleşmenin bütün yürürlüğe giriş tarihlerini;

m.23

**(9) Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi**

d) bu Sözleşme ile ilgili diğer bütün fiil, bildirim ve iletişimleri, tebliğ edecektir.

Bu konuda gereğince yetkili kılınmış aşağıda imzası bulunanlar bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bu Sözleşme, Fransızca ve İngilizce dillerinde ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde Strazburg'da 4 Kasım 1999 tarihinde yapılmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bu nüshanın onaylı bir örneğini bütün Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, Sözleşmenin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlere, Avrupa Topluluğuna ve ona katılmaya davet edilmiş bütün Devletlere gönderecektir.

# (10) YOLSUZLUĞA KARŞI CEZA HUKUKU SÖZLEŞMESİ

Strazburg, 27.1.1999

## *Giriş*

Bu SözlöŐmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler ve diğer Devletler,

Avrupa Konseyinin amacının üyeleri arasında daha sıkı bir birliği gerçekteŐtirmek olduğunu dikkate alarak,

Bu Sözlöşme'ye imza atan diğer Devletlerle işbirliğini kuvvetlendirmenin önemini kabul ederek,

Uygun bir mevzuatın ve eksiksiz koruyucu önlemlerin kabulü de dahil olmak üzere, bir öncelik olarak, toplumun yolsuzluğa karşı korunmasını hedefleyen ortak bir ceza politikası izlenmesi gerekliliğinin bilincinde olarak,

Yolsuzluğun, hukukun üstünlüğü, demokrasi ve insan hakları için bir tehdit olduğurduğunun, iyi yönetim, hakkaniyet ve sosyal adalet ilkelerini temelden yıktığının, rekabeti bozduğunun, iktisadi gelişmeyi kösteklediğinin ve demokratik kurumların istikrarını ve toplumun ahlaki temellerini tehlikeye attığının altını çizerek,

Yolsuzlukla mücadelede etkinliğin, ceza hukuku alanındaki yoğun, hızlı ve uyumlu bir uluslararası iŐbirliđinden geçtiğinin bilincinde olarak,

Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Ticaret Örgütü, Amerikan Devletleri Kuruluşu, İktisadi İŞbirliği ve Gelişme Teşkilatı ve Avrupa Birliği tarafından yürütölen faaliyetler de dahil olmak üzere, yolsuzlukla mücadelede bilinçlenmeyi ve uluslararası seviyede işbirliğini geliştirmeye yönelik yeni gelişmeleri kutlayarak,

La Valetta'da 1994 yılında yapılan 19 uncu Avrupa Adalet Bakanları Konferansı tavsiye kararları doğrultusunda Kasım 1996'da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Yolsuzluğa Karşı Eylem Programını göz önünde bulundurarak,

Bu doğrultuda, Avrupa Konseyi'nin yolsuzluğa karşı faaliyetlerine, Konsey'e üye olmayan Devletlerin katılımının önemini hatırd tutarak ve Yolsuzluğa Karşı Eylem Programı'nın ortaya çıkarılmasındaki değerli katkıları için onları kutlayarak,

## m.1 (10) Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi

Öte yandan, 1997 yılında Prag’da yapılan 21 inci Avrupa Adalet Bakanları Konferansı’nda kabul edilen 1 numaralı Kararın, Yolsuzluğa Karşı Eylem Programı’nı yürürlüğe koyma yolunda çağrıda bulunduğunu ve özellikle üye Devletler ve üye olmayan Devletlere eşit haklar tanıyacak şekilde açık olan, yolsuzluk eylemlerini eşgüdümlü olarak suç haline getiren, bu nevi suçların kovuşturulmasında kuvvetli bir işbirliği ve etkin bir takip mekanizması öngören bir ceza hukuku sözleşmesinin hazırlanmasını tavsiye ettiğini anımsayarak,

10 ve 11 Ekim 1997 tarihlerinde Strazburg’da yapılan İkinci Zirve Toplantısı sırasında Avrupa Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanlarının, yolsuzluğun yaygınlaşmasının doğurduğu tehlikelere ortak çözümler aranmasını kararlaştırdıkları ve Yolsuzluğa Karşı Eylem Programı’na uygun olarak, örgütlü suç ve karapara aklama ile olan ilişkileri de dahil olmak üzere, yolsuzluğa karşı mücadeledeki işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla Bakanlar Komitesi’ni, özellikle uluslararası hukuki belgelerin hazırlanması çalışmalarını hızlı bir biçimde sonuçlandırmak ile görevlendiren bir eylem planını kabul ettikleri hatırd tutularak,

Bakanlar Komitesi’nin 101 inci toplantısı sırasında 6 Kasım 1997’de kabul ettiği Yolsuzlukla Mücadelede 20 Temel İlke’yi içeren ve Yolsuzluğa Karşı Eylem Programı’nın icrası için uluslararası hukuki belgelerin hazırlanmasının hızla sonuçlandırılması gerekliliğinin altını çizen (97) 24 sayılı Tavsiye Kararı’nı ayrıca dikkate alarak,

Bakanlar Komitesi’nin 4 Mayıs 1998 tarihindeki 102 nci dönem toplantısı sırasında, üyelerinin bu alandaki taahhütlerini yerine getirmelerine dikkat ederek, yolsuzlukla mücadeledeki kapasitelerini geliştirmeyi amaçlayan Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)’nu kuran kısmi ve genişletilmiş anlaşmayı teyit eden (98) 7 sayılı kararının kabulü gözönünde bulundurulurak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Tanımlar

#### Madde 1– Tanımlar

Bu Sözleşme’nin amacına uygun olarak:

a) “Kamu görevlisi” deyimi; Devletin ulusal kanunlarına göre bu görevi ifa ettiği ve ceza kanunu uygulamasında da “memur”, “devlet memuru”, “belediye başkanı”, “bakan” veya “hakim” olarak yapılan tanım çerçevesinde



sinde değerlendirilmelidir;

b) Yukarıdaki fıkrada geçen “hakim” sözcüğü savcılar ve yargı görevini ifa edenleri kapsar;

c) Bir diğer Devletin kamu görevlisini alakadar eden kovuşturma hallerinde, kovuşturmayı yapan Devlet, kamu görevlisi tanımını, bu tanımın kendi milli hukuku ile bağdaştığı ölçüde uygulayabilir;

d) “Tüzel kişi” teriminden, Devletler, Devlet yetkisini kullanan diğer kamu birimleri ve uluslararası kamu kuruluşları hariç kalmak kaydıyla, uygulanan milli hukuk gereğince bu statüye sahip tüm kişiler anlaşılır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Ulusal Seviyede Alınacak Önlemler

#### **Madde 2– Ulusal kamu görevlilerine rüşvet verilmesi**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, kamu görevlilerinden birine, bizzat kendisi veya bir başkası için, doğrudan ya da dolaylı olarak, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işi yapmak veya yapmaktan kaçınması için, her türlü haksız menfaati vaat ve teklif etme veya verme fiilini, bilerek işlenmesi halinde, cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

#### **Madde 3– Ulusal kamu görevlilerinin rüşvet alması**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, kamu görevlilerinden birinin, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işi yapmak veya yapmaktan kaçınmak için her türlü haksız menfaati, doğrudan ya da dolaylı olarak, bizzat kendi veya bir başkası için istemesi veya almasını veya bu konuda bir teklif ya da vaadi kabul etmesini, fiilin bilerek işlenmesi halinde, cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla, gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

#### **Madde 4– Ulusal kamu meclisleri üyelerinin yolsuzluğu**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, 2 ve 3 üncü maddelerle ilgili fiillerin, yasama veya idari yetkiyi kullanan herhangi bir ulusal kamu meclisi üyesi olan bir şahısla ilgili olması durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

#### **Madde 5– Yabancı kamu görevlilerinin yolsuzluğu**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, 2 ve 3 üncü maddelerle

m.6 **(10) Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi**

ilgili fiillerin, bir başka Devletin kamu görevlisi ile ilgili olması durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 6– Yabancı kamu meclislerinin üyelerinin yolsuzluğu**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, 2 ve 3 üncü maddelerle ilgili fiillerin, bir başka Devletin yasama veya idari yetkiyi kullanan herhangi bir kamu meclisi üyesi olan bir şahısla ilgili olması durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 7– Özel sektörde rüşvet verilmesi**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, bir ticari etkinlik çerçevesinde, özel sektördeki bir kurumu yöneten veya o kurum için çalışan bir kimseye, bizzat kendisine veya bir başkasına, görevlerine aykırı bir işi yapmak ya da göreviyle ilgili bir işi yapmaktan kaçınması için her türlü haksız menfaati, doğrudan veya dolaylı olarak vermeyi vaat etme veya verme fiilinin, bilerek işlenmesi halinde, cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 8– Özel sektörde rüşvet alınması**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, bir ticari etkinlik çerçevesinde, özel sektördeki bir kurumu yöneten veya o kurum için çalışan bir kimsenin, bizzat kendisi veya bir başkası için görevlerine aykırı bir işi yapmak ya da göreviyle ilgili bir işi yapmaktan kaçınması için haksız bir menfaati, doğrudan ya da üçüncü bir kişi vasıtasıyla, istemesi veya almasını veya bu konudaki bir teklifi veya vaadi kabul etmesini, fiilin bilerek işlenmesi halinde, cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla, gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 9– Uluslararası örgüt görevlilerinin yolsuzluğu**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, 2 ve 3 üncü maddelerle ilgili fiillerin, Tarafların üyesi olduğu her türlü uluslararası veya ulus-üstü bir örgüt ya da birimde, örgütün personel yönetmeliğine uygun olarak, memur ya da sözleşmeli görevli sıfatına sahip kişi ve ayrıca bu tür bir örgüt bünyesinde görevli olsun ya da olmasın, yukarıda anılan memur ya da görevlilerle aynı faaliyetleri yürüten her türlü şahısla ilgili olması durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 10– Uluslararası parlamentolar üyelerinin yolsuzluğu**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, 4 üncü maddeyle ilgili fiillerin Tarafların üyesi olduğu bir uluslararası ya da ulus-üstü kuruluşun parlamenter meclisi üyesi ile ilgili olması durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 11– Uluslararası mahkemelerin hakim ve görevlilerinin yolsuzluğu**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, 2 ve 3 üncü maddelerde belirtilen fiillerin, adli görevler ifa eden bütün şahıslar ya da yargı yetkisi Taraflarca kabul edilmiş mahkemelerin görevlileri ile ilgili olması durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 12– Nüfuz ticareti**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, her türlü haksız menfaati doğrudan ya da dolaylı olarak, 2, 4 ila 6 ve 9 ila 11 inci maddelerde belirtilen, karar almaya muktedir herhangi bir kişi üzerinde bir etki yaratma yeteneğine sahip olduğunu belirten veya teyit eden herhangi bir kimseye, o şahıs ya da bir başka kişi için olsun ya da bu etkiyi sağlamak için ve etkinin ifade edilip edilmediğine ya da var sayılan etkinin istenen sonucu doğurup doğurmadığına bakılmaksızın, haksız bir menfaati bir karşılık olmak kaydıyla, vaat etmek, teklifte bulunmak ve vermek fiilini, bilerek işlenme halinde, cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla, gerekli görülen yasal önlemleri alırlar.

**Madde 13– Yolsuzluk suçlarından elde edilen gelirlerin aklanması**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, Avrupa Konseyi'nin Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve Elkonulmasına İlişkin Sözleşmesi (Sözleşme No. 141) gereğince, anılan Sözleşme'nin 6 ncı maddesinin 1 ve 2 nci maddelerinde yazılı suçlardan birinden oluşması durumunda ve Tarafların bu suçlara ilişkin olarak çekince veya bildirim ileri sürmemesi veya bu suçları karapara aklama mevzuatı çerçevesinde vahim suçlar olarak addetmemeleri durumunda, bunları cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla, gerekli görülen yasal önlemleri alırlar.

**Madde 14– Muhasebe suçları**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak ve çekince koymamaları

m.15

**(10) Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi**

veya bildirimde bulunmamaları ölçüsünde, aşağıda yazılı ve 2 ila 12 nci maddelerde belirtilen suçları işlemek, gizlemek ya da niteliğini değiştirmeye yönelik fiil ve ihmallerin, bilerek işlenmeleri halinde, cezai ya da diğer çeşit yaptırımlar gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla, gerekli görülen yasal önlemleri alırlar:

a) yanlış ya da eksik bilgiler içeren bir fatura veya her türlü belge veya muhasebe kaydını düzenlemek veya kullanmak;

b) bir tediyeyi muhasebe kayıtlarına dahil etmeyi haksız şekilde ihmal etmek.

**Madde 15– İştirak fiilleri**

Taraflar, kendi iç hukuklarına uygun olarak, bu Sözleşme gereğince düzenlenen suçlara her türlü iştirak fiilini, cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek amacıyla gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

**Madde 16– Dokunulmazlık**

Bu Sözleşme'nin düzenlemeleri, herhangi bir sözleşmenin, protokolün veya statünün ve onların uygulama metinlerinin, dokunulmazlıkların kaldırılması hakkındaki düzenlemelerine hâlel getirmez.

**Madde 17– Yetki**

1- Taraflar:

a) suçun kısmen veya tamamen kendi toprakları üzerinde işlenmesi durumunda,

b) suçun failinin vatandaşlarından, kamu görevlilerinden veya ulusal kamu meclislerinin üyelerinden biri olması halinde,

c) suçun kapsamına, aynı zamanda vatandaşları olduğu, kamu görevlilerinden veya ulusal kamu meclislerinin üyelerinden veya 9 ila 11 inci maddelerde belirtilen şahıslardan birinin, dahil olması halinde,

bu Sözleşme'nin 2 ila 14 üncü maddelerinde belirtilen suçlarla ilgili olarak, yetkilerini düzenlemek için gerekli görülen yasal ve diğer önlemleri alırlar.

2- Taraflar, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılım belgesinin tevdiî sırasında, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacakları bir bildirim ile bu maddenin l/b ve l/c fıkralarında veya bu fıkraların herhangi bir bölümünde açıklanan yetki kaidelerini uygulamama ya da özel şartlar ya da hallerde uygulama hakkını saklı tuttuklarını belirtebilirler.

3- Taraflardan biri bu maddenin 2 nci fıkrasında öngörülen çekince olanağını kullandığı takdirde, suçun faili olarak kabul edilen kişinin ülkesinde bulunması ve diğer bir Taraf ülkesine iadesinin, yalnızca vatandaşı olması

sebebiyle kabul edilmemesi durumunda, yetkisini bu Sözleşmede öngörülen suçlarla ilgili düzenlemek için gerekli gördüğü önlemleri alır.

4- Bu Sözleşme, Tarafların kendi iç hukuklarına uygun olarak düzenledikleri cezai konulardaki yetkilerinin ifasına mani olmaz.

#### **Madde 18– Tüzel kişilerin sorumluluğu**

1- Taraflar, bu Sözleşme gereğince düzenlenen rüşvet verme, nüfuz ticareti ve karapara aklama suçlarından dolayı, bu suçların, tüzel kişinin çıkarları doğrultusunda, o tüzel kişilikte etkili bir konumda bulunan herhangi bir gerçek kişi tarafından, kişisel ya da tüzel kişiliğin uzvunun bir parçası olarak :

- tüzel kişiliği temsil etme; ya da,
- tüzel kişilik adına karar alma; ya da,
- tüzel kişilikte denetim icra etme,

yetkisine dayanarak işlenmesi ve ayrıca, böyle bir tüzel kişinin yukarıda zikredilen suçlara tahrik veya teşvik etmek suretiyle iştirak etmesi halinde, tüzel kişilerin sorumlu tutulabilmelerini sağlamak amacıyla gerekli yasal ve diğer önlemleri alırlar.

2- Birinci fıkrada belirtilen hallerin haricinde, Taraflar, bir tüzel kişinin 1 inci fıkrada belirtilen bir gerçek kişi tarafından gözetim ve kontrol eksikliği nedeniyle aynı fıkrada belirtilen suçların anılan tüzel kişi namına onun otoritesindeki bir gerçek kişi tarafından işlenmesinin mümkün olması halinde, sorumlu tutulabilmesinin sağlanması amacıyla gerekli önlemleri alırlar.

3- Bir ve iki numaralı fıkralar gereğince tüzel kişinin sorumluluğu, birinci fıkrada belirtilen suçların faili, azmettireni veya iştirakçisi durumundaki gerçek kişiler hakkında ceza kovuşturması yapılmasını engellemez.

#### **Madde 19– Yaptırımlar ve Önlemler**

1- Bu Sözleşme gereğince düzenlenen suçların vahameti dikkate alınarak, Taraflar, 2 ila 14 üncü maddelerde düzenlenen suçlara ilişkin olarak, bunların gerçek kişiler tarafından işlenmeleri halinde, iadeye cevaz verecek hürriyeti bağlayıcı cezaları da içeren etkin, orantılı ve caydırıcı cezai ve cezai olmayan yaptırımlara tabi önlemleri öngörürler.

2- Taraflar, 18 inci maddenin 1 ve 2 numaralı fıkraları uyarınca düzenlenen sorumlulukla ilgili olarak, tüzel kişilerin para cezaları da dahil olmak üzere, etkili, orantılı ve caydırıcı cezai ve cezai olmayan yaptırımlara tabi tutulmasını sağlarlar.

3- Taraflar, bu Sözleşme ile düzenlenen suçlarla ilgili olarak elde edilen

## m.20 (10) Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi

vasıta ve gelirleri, ya da bu gelirlere eşdeğer malvarlığını müsadere etmek ve onlardan yoksun bırakmak amacıyla gerekli gördükleri yasal ve diğer önlemleri alırlar.

### **Madde 20– Uzman makamlar**

Taraflar, şahısların ve kurumların rüşvetle mücadelede uzmanlaşması için gerekli gördükleri önlemleri alırlar. Bunlar, yetkilerini her türlü yasadışı baskıdan uzak ve etkili olarak ifa etmek için, Tarafların hukuk sistemlerinin temel ilkeleri çerçevesinde gerekli bağımsızlığa sahip olacaklardır. Taraflar, bu makamların personelinin ifa ettikleri görevlere uyumlu bir formasyona ve mali kaynaklara sahip olmalarını gözetirler.

### **Madde 21– Ulusal makamlar arasında işbirliği**

Taraflar, kamu makamlarının ve bu arada tüm kamu görevlilerinin, ulusal hukuka uygun olarak,

a) 2 ila 14 üncü maddelerde düzenlenen suçlardan birinin işlendiği yolda makul sebeplerin varlığının bulunması durumunda, soruşturma ve kovuşturma ile ilgili makamları, kendi girişimleri ile haberdar etmeleri,

b) talep doğrultusunda, bahsekonu makamlara gerekli bilgileri sağlamaları, suretiyle, suçların soruşturulması ve kovuşturulması ile görevli makamlarla işbirliği yapmaları için gerekli gördüğü uygun önlemleri alırlar.

### **Madde 22– Adaletle işbirliği yapanların ve tanıkların korunması**

Taraflar,

a) 2 ila 14 üncü maddelerde düzenlenen suçlara ilişkin olarak bilgi sağlayan ya da bir başka şekilde soruşturma ve kovuşturma makamları ile işbirliği yapan kişilerin,

b) bu nevi suçlarla ilgili olarak ifade veren tanıkların, etkin ve uygun şekilde korunmalarını sağlamak amacıyla gerekli gördükleri yasal ve diğer önlemleri alırlar.

### **Madde 23– Delillerin toplanmasını ve suçtan kaynaklanan gelirlerin müsaderesini kolaylaştırmaya yönelik önlemler**

1-Taraflar, 2 ila 14 üncü maddelerde düzenlenen suçlara ilişkin delillerin toplanmasını kolaylaştırmak amacıyla ve bu Sözleşme'nin 19 uncu maddesinin 3 üncü fıkrasında zikredilen tedbirlere maruz olan yolsuzluk vasıta ve gelirlerini, yahut bu gelirlere eşdeğer malvarlıklarını belirlemek, aramak, dondurmak ve el koymak için ulusal hukuka uygun olarak, hususi soruşturma tekniklerinin kullanımını gerektirecekler de dahil olmak üzere, yasal ve diğer önlemleri alırlar.

2- Taraflar, mahkemelerini veya diğer yetkili makamlarını, bu maddenin birinci paragrafında belirtilen önlemleri kullanmaları amacıyla, bankacılık, finansal ve ticari dosyaların iletilmesine ya da zaptına emir vermeleri için yetkili kılmak üzere gerekli gördükleri yasal ve diğer önlemleri alırlar.

3- Bankacılık sırrı bu maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarında belirtilen önlemlere bir engel teşkil etmez.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Uygulamanın Takibi

### Madde 24– Takip

Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) bu Sözleşme'nin Taraflarca uygulanmasını takip eder.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Uluslararası İşbirliği

### Madde 25– Genel ilkeler ve uluslararası işbirliğinde uygulanacak önlemler

1- Taraflar, yürürlükteki cezai konularda uluslararası işbirliği hakkındaki uluslararası belgelerin hükümlerine, yahut tek ya da karşılıklı mevzuat temelinde anlaşılan düzenlemelere ve ulusal hukuklarına uygun olarak, bu Sözleşme'nin uygulama alanına giren suçlara ilişkin soruşturma ve yargılama hususlarında, birbirleriyle mümkün olan en geniş biçimde işbirliği yaparlar.

2- Yukarıdaki 1 inci fıkrada belirtilen türden hiçbir uluslararası belgenin ya da düzenlemenin Akit Taraflar arasında yürürlükte bulunmaması durumunda, 26 ila 31 inci maddeler uygulanır.

3- Bu bölümün 26 ile 31 inci maddeleri, yukarıdaki 1 inci maddede belirtilen uluslararası belge veya düzenlemelerin hükümlerinin kapsamlarından daha elverişli olmaları halinde aynı şekilde uygulanır.

### Madde 26– Karşılıklı yardımlaşma

1- Taraflar, kendi ulusal kanunlarına göre, bu Sözleşme'nin uygulama alanına giren suçları soruşturmak ve kovuşturmak yetkisine sahip makamlardan gelecek talepleri mümkün olan en geniş şekilde, gecikmeksizin yerine getirmek için yardımlaşırlar.

## m.27 (10) Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi

2- Bu maddenin birinci fıkrası anlamındaki yardımlaşma, talebi alan Tarafın, talebin ifasının, temel çıkarlarına, ulusal egemenliğine, ulusal güvenliğine veya kamu düzenine halel getireceği düşüncesinde olması durumunda reddedilebilir.

3- Taraflar, bu bölüm düzenlemeleri çerçevesinde, banka sırrını öne sürerek yardımlaşmayı reddedemeyeceklerdir. Kendi iç hukukları öngördüğü takdirde, Taraflar, banka sırrının kaldırılmasını içerecek bir işbirliği talebine, cezai konularda yetkili olan bir hakim, ya da savcı dahil diğer bir yargı makamı tarafından izin verilmesini talep edebilir.

### **Madde 27– İade**

1- Bu Sözleşme'nin uygulama alanına giren suçlar, Taraflar arasında yürürlükte bulunan iade sözleşmeleri kapsamı içerisinde yer alan, iadeye cevaz veren suçlar olarak addedilir. Taraflar, aralarında akdedecekleri bütün iade anlaşmalarına, bu nevi suçları, iadeye cevaz veren suç olarak dahil edecekleri konusunda taahhütte bulunurlar.

2- İadeyi bir sözleşmenin mevcudiyetine bağlayan Taraflardan biri, kendisi ile iade sözleşmesi akdetmediği bir diğer Taraftan bir iade talebi aldığı takdirde, bu Sözleşme'ye uygun olarak ortaya konmuş bütün suçlar için, bu Sözleşme'yi iade için yasal bir temel olarak addedebilir.

3- İadeyi bir sözleşmenin mevcudiyetine bağlamayan Taraflar, bu Sözleşme'ye uygun olarak ortaya konmuş suçları iadeye cevaz veren suçlar olarak addederler.

4- İade, talebi alan Tarafın hukukunca öngörülen şartlara veya talebi alan Tarafın iadeyi reddedebileceği sebepler de dahil olmak üzere, uygulanabilir iade sözleşmelerine bağlıdır.

5- Bu Sözleşme'yle düzenlenen bir suç nedeniyle talep olunan iade, yalnızca talep konusu kişinin uyrukluğu nedeniyle reddediliyorsa veya talebi alan Taraf iadeye konu suçla ilgili olarak kendini yetkili görüyorsa, talebi alan Taraf, talepte bulunan Taraf ile başka bir anlaşmaya varılmadıkça, olayı kovuşturulması için yetkili makamlarının önüne getirir ve alınacak kesin sonuçtan talep eden Tarafı uygun bir sürede haberdar eder.

### **Madde 28– Talep olmadan iletilen bilgiler**

Kendi yürüttüğü soruşturma ve yargılamalara halel gelmeksizin, Taraflardan biri, önceden mevcut bir talep olmaksızın, bu bilgilerin açığa çıkmasının bu Sözleşme'ye uygun olarak ortaya konmuş suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalara başlamak veya tamamlamak üzere bilgileri alacak Tarafa yardımcı olacağını ya da o Tarafı bu bölüm dahilinde bir



talepte bulunmaya sevk edeceğini farz ederek, bu Tarafa olaylara ilişkin bilgileri iletebilir.

**Madde 29– Merkezi makam**

1- Taraflar, bu bölüm uyarınca düzenlenecek talepleri göndermekle, onları cevaplamakla, ifa etmekle veya onları ifaya yetkili makamlara iletmekle yükümlü bir veya gerektiğinde birkaç merkezi makamı belirleyecektir.

2- Taraflar, imza anında veya onay, kabul, uygun bulma ya da katılma belgelerinin tevdiî sırasında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bu maddenin birinci fıkrasının uygulaması ile ilgili olarak belirlenen makamları ve adreslerini iletirler.

**Madde 30– Doğrudan iletişim**

1- Merkezi makamlar birbirleriyle doğrudan haberleşirler.

2- Acil hallerde, adli yardım talepleri ve buna ilişkin iletişimler doğrudan talep eden Tarafın, savcılıkları da dahil olmak üzere, adli makamlarınca, talep olunan Tarafın benzer seviyedeki makamlarına gönderilebilir. Bu durumda, talep eden Tarafın merkezi makamı tarafından talebin bir kopyası aynı anda talep edilen Tarafın merkezi makamına gönderilmelidir.

3- Bu maddenin 1 inci ve 2 nci fıkralarının uygulanmasına ilişkin düzenlenen tüm talep ve iletişimler INTERPOL aracılığıyla da gönderilebilir.

4- Talep, bu maddenin 2 nci fıkrası uyarınca sunulmuşsa ve gereğini ifa için talebi alan makam yetkili değilse, talebi alan makam onu yetkili makamına iletir ve bu durumdan talep eden Tarafı doğrudan haberdar eder.

5- Bu maddenin 2 nci fıkrası uyarınca takdim edilen, zecri tedbirler içermeyen talep veya iletişimler talep edilen Tarafın yetkili makamına, talep eden Tarafın yetkili makamı tarafından doğrudan gönderilebilir.

6- Taraflar, imza anında veya onay, kabul, uygun bulma ya da katılma belgelerinin tevdiî sırasında, bu bölümün uygulamasına ilişkin olarak yapılacak taleplerin, etkinliği sağlama düşüncesiyle, merkezi makamlarına yapılmasını Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirebilirler.

**Madde 31– Bilgi verme**

Talebi alan taraf, talep eden Tarafı, vakit geçirmeksizin bu bölüm dahilinde alınan bir talep üzerine, yapılan işlem ve bu işlemin nihai neticesinden derhal haberdar eder. Talep edilen Taraf ayrıca talep eden Tarafı, istenen işlemlerin ifasını imkansız hale getiren veya ifasını hatırı sayılır ölçüde geciktirecek bütün durumlardan vakit geçirmeksizin haberdar eder.

**BEŞİNCİ BÖLÜM****Nihai hükümler****Madde 32– İmza ve yürürlüğe giriş**

1- Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin ve hazırlanmasına katılan üye olmayan Devletlerin imzasına açıktır. Bu Devletler:

a) onama, kabul etme veya uygun bulmaya ilişkin bir çekince ileri sürmeksizin imza ile; ya da,

b) müteakiben onama, kabul etme veya uygun bulma işlemleri ikmal edilmek üzere, onama, kabul etme veya uygun bulmaya bağlı imza ile,

Sözleşme'yle bağlanmaya ilişkin rızalarını belirtebilirler.

2- Onama, kabul ve tasdik belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

3- Bu Sözleşme, ondört Devletin, 1 inci fıkra hükümleri uyarınca, Sözleşme'yle bağlı oldukları yolundaki muvafakatlerini ifade ettikleri tarihten sonraki üç ayı takip eden ayın ilk gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Onama anında Yolsuzluğa Karşı Devletler Topluluğu'na (GRECO) üye olmayan böyle bir Devlet, bu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği gün kendiliğinden bu Topluluğa üye olacaktır.

4- Sözleşme'yle bağlı olduğu yolundaki muvafakatini bilahare ifade edecek olan her imzacı Devlet için, Sözleşme, 1 inci fıkra hükümlerine uygun olarak, Sözleşme ile bağlı olduğu yolundaki muvafakatini bildirdiği tarihten üç ay sonraki ayın ilk gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Onama anında Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)'ya üye olmayan imzacı Devlet Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği gün bu Gruba kendiliğinden üye olacaktır.

**Madde 33– Sözleşmeye katılım**

1- Bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Sözleşme'ye taraf Devletlere danıştıktan sonra, Avrupa Topluluğu'nu ve Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmamış bütün üye olmayan Devletleri, Avrupa Konseyi'nin Statüsü'nün 20/d maddesinde öngörülen çoğunluk kararıyla ve Bakanlar Komitesi'nde temsil edilmeye hakkı olan taraf Devletler temsilcilerinin oy birliği ile bu Sözleşme'ye katılmaya davet edebilecektir.

2- Avrupa Topluluğu ve bütün katılımcı Devletler için, Sözleşme, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdiinden sonrasını takip eden üç aylık sürenin bitimindeki ayın ilk gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Avrupa Topluluğu ve bütün katılımcı Devletler, katılım anında

üye değillerse, GRECO'ya bu Sözleşme'nin kendileri için yürürlüğe girdiği gün kendiliğinden üye olacaklardır.

#### **Madde 34– Bölgesel uygulama**

1- Her Devlet, imza veya onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin tevdiî sırasında bu Sözleşme'nin uygulanacağı bölge ya da bölgeleri belirleyebilir.

2- Taraflar, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacakları bir bildirimde, belirlediği diğer bir bölge için bu Sözleşme'nin uygulamasını genişletebilir. Sözleşme bu bölge için bu bildirimde Genel Sekreter tarafından alınmasını takip eden üç ayın bitimindeki ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3- Daha önceki iki paragraf uyarınca yapılmış olan, her bölgeyle ilgili olarak yapılan bildirimler, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yönelik olarak yapılacak ihbar ile geri çekilebilecektir. Geri çekme, anılan ihbarın Genel Sekreter tarafından alınmasını takip eden üç ayın bitimindeki ayın ilk günü hüküm doğuracaktır.

#### **Madde 35– Diğer Sözleşme ve anlaşmalarla ilişki**

1- Bu Sözleşme, özel sorunları düzenleyen çok taraflı uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerle halel getirmez.

2- Sözleşme'ye Taraf olanlar, aralarında, bu Sözleşme'yle ilgili sorunları düzenleyen ikili ya da çok taraflı anlaşmaları, bu Sözleşme'nin düzenlemelerini tamamlamak ya da kuvvetlendirmek veya ilgili olduğu konulardaki ilkelerin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla akdedebilirler.

3- İki veya daha fazla Tarafın, daha önceden bu Sözleşme ile düzenlenen bir konuda bir anlaşma veya andlaşma akdetmiş, ya da bu konuyla ilgili olarak ilişkilerini bir başka şekilde düzenlenmiş olması halinde, uluslararası işbirliğini kolaylaştırdığı ölçüde, bu Sözleşme yerine anılan anlaşma ya da andlaşmayı tatbik etmeye, yahut ilişkilerini aynı şekilde sürdürmeye yetkilidir.

#### **Madde 36– Bildirimler**

Her Devlet, imza veya onay, kabul veya katılım belgesinin tevdiî sırasında, 5 inci maddeyle ilgili olarak yabancı kamu görevlilerinin, 9 uncu maddeyle ilgili olarak uluslararası örgütlerin görevlilerinin veya 11 inci maddeyle ilgili olarak uluslararası mahkemelerin hakimleri ve memurlarının rüşvet almalarını ve vermelerini, kamu görevlisi veya hakim in işlemde bulunmak ya da bulunmamak suretiyle görevini ihlal etmesi haline münhasır olacak biçimde suç haline getireceği yolunda bildirimde bulunabilir.

m.37 (10) *Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi*

**Madde 37– Çekinceler**

1- Her Devlet, imza veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdii sırasında, 4, 6 ila 8, 10 ve 12 nci maddelerde belirtilen fiilleri veya 5 inci maddede belirtilen rüşvet suçlarını iç hukukuna uygun olarak, tamamen veya kısmen suç haline getirmeyeceğine ilişkin çekince koyabilir.

2- Her Devlet, imza veya onay, uygun bulma, kabul veya katılım belgesinin tevdii sırasında, 17 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki çekinceyi kullanacağını bildirebilir.

3- Her Devlet, imza veya onay, uygun bulma, kabul veya katılım belgesinin tevdii sırasında, 26 ncı maddenin 1 inci fıkrası uyarınca yapılan bir adli yardım talebini, talebin talep edilen Tarafça siyasi bir suç olarak addedilmesi durumunda reddedebileceğini bildirebilir.

4- Bir Devlet, bu maddenin 1, 2 ve 3 üncü fıkralarının uygulamasından, anılan fıkralarda belirtilen beşten fazla düzenlemeye çekince koyamaz. Başka hiçbir çekince kabul edilemez. Aynı türdeki 4, 6 ve 10 uncu maddelere ilişkin çekinceler tek bir çekince olarak addedilecektir.

**Madde 38– Bildirim ve çekincelerin geçerliliği ve incelenmesi**

1- 36 ncı maddede öngörülen bildirimler ve 37 nci maddede öngörülen çekinceler ilgili Devlet tarafından Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl geçerlidir. Ancak, bu çekinceler aynı müddetteki süreler için yenilenebilir.

2- Bildirim ya da çekincenin müddetinin dolmasından on iki ay evvel, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, bu müddetin dolması ile ilgili olarak ilgili Devleti bilgilendirir. Müddetin bitiminden en az üç ay önce Devlet, Genel Sekreter'e, bildirim ya da çekinceyi muhafaza edeceğini, değiştireceğini veya geri çekeceğini tebliğ eder. Aksi halde, Genel Sekreter, bu Devleti, bildiriminin veya çekincesinin altı aylık bir süre için kendiliğinden uzamış sayılacağı yolunda bilgilendirir. Eğer, ilgili Devlet bu sürenin bitiminde çekincelerini muhafaza etmek veya değiştirmek kararını tebliğ etmezse, çekince veya çekinceler ortadan kalkar.

3- Taraflardan biri, 36 ve 37 nci maddelere uygun olarak bir bildirim veya bir çekince açıklamışsa, yenileme sırasında bunları ya da talep üzerine, muhafaza ediş sebeplerini doğrulayan açıklamaları, GRECO'ya bildirir.

**Madde 39– Değişiklikler**

1- Bu Sözleşme ile ilgili değişiklikleri bütün Taraflar teklif edebilir ve her talep Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üyesi

ülkelere ve 33 üncü maddedeki düzenlemeler doğrultusunda bu Sözleşme'ye katılan veya katılmaya davet edilen her üye olmayan Devlete iletilir.

2- Taraflardan birine teklif edilen her değişiklik, bu teklifi kendi görüşü ile birlikte Bakanlar Komitesi'ne sunacak olan Avrupa Suç Sorunları Komitesi'ne (CDPC) iletilir.

3- Bakanlar Komitesi teklif edilen değişikliği ve CDPC'nin görüşünü inceler ve bu Sözleşme'ye taraf olan Konsey üyesi olmayan Devletlere danıştıktan sonra değişikliği kabul edebilir.

4- Bu maddenin 3 üncü fıkrasına uygun olarak, Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen her değişiklik metni kabulleri için Taraflara iletilir.

5- Bu maddenin 3 üncü fıkrasına uygun olarak kabul edilen her değişiklik Tarafların tümünün onu kabul ettiklerini Genel Sekreter'e bildirmelerinden otuz gün sonra yürürlüğe girer.

#### **Madde 40– İhtilafın hali**

1- Avrupa Konseyi Suç Sorunları Komitesi bu Sözleşme'nin yorumlanması ve uygulanmasından bilgi sahibi edilecektir.

2- Bu Sözleşme'nin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak Taraflar arasında ihtilaf bulunması halinde, Taraflar ihtilafı, aralarındaki ortak bir anlaşma çerçevesinde görüşme yoluyla veya Avrupa Suç Sorunları Komitesi'ne, ihtilaf halindeki Tarafları alacağı kararlarla bağlayacak bir hakem mahkemesine ya da Uluslararası Adalet Divanı'na götürmek de dahil olmak üzere, kendi seçtikleri diğer barışçı bir vasıtayla halletmeye çalışacaklardır.

#### **Madde 41– Fesih**

1- Taraflar, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacakları bir tebligat ile her zaman bu Sözleşme'yi feshettiklerini bildirebilirler.

2- Fesih tebligatı, tebligatın Genel Sekreter tarafından alınmasından itibaren geçen üç ayın başlangıcındaki ayın birinci günü etki doğuracaktır.

#### **Madde 42– Tebligatlar**

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bütün Avrupa Konseyi üyesi Devletlere ve bu Sözleşme'ye katılmış bütün Devletlere:

- a) bütün imzalamaları,
  - b) bütün onama, kabul, tasvip ve katılım belgelerinin teydiini,
  - c) 32 ve 33 üncü maddelerine uygun olarak bu Sözleşme'nin bütün yürürlüğe girişi tarihlerini,
  - d) 36 ve 37 nci maddeler gereğince yapılan bütün bildirim ve çekincele-
- ri,

m.42 (10) *Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi*

e) bu Sözleşme ile ilgili diğer bütün fiil, bildirim ve iletişimleri, tebliğ edecektir.

Bu konuda gereğince yetkili kılınmış aşağıda imzası bulunanlar bu Sözleşme'yi imzalamışlardır.

Bu Sözleşme Fransızca ve İngilizce dillerinde ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, Avrupa Konseyi'nin arşivinde saklanacak tek nüsha halinde Strazburg'da 27 Ocak 1999 tarihinde yapılmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bu nüshanın onaylı bir örneğini bütün Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlere ve ona katılmaya davet edilmiş bütün Devletlere göndermektedir.

*Çekince*

Türkiye Cumhuriyeti Sözleşme'nin 37 nci maddesinin 1 inci fıkrasına göre, Sözleşme'nin 4, 7, 8 ve 10 uncu maddelerinde yer verilen fiillere ulusal mevzuatında kısmen veya tamamen cezai yaptırım gerektiren bir suç olarak yer vermeme hakkını saklı tutar.

# (11) YOLSUZLUĞA KARŞI CEZA HUKUKU SÖZLEŞMESİNE EK PROTOKOL

(ETS NO. 191)

İŞ burada imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi Devletler ve diğer Devletler,

Yolsuzlukla mücadele ve yolsuzluğun önlenmesi için Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözlöşmesinin (ETS No. 173, bundan sonra “Sözlöşme”) tekemmül ettirilmesinin arzu edilir olduğunu mütalaa ederek,

İŞbu Protokol’ün 1996 Yolsuzluğa Karşı Eylem Programının daha geniş uygulanmasını mümkün kılacağını mütalaa ederek,  
aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır;

## BİRİNCİ BÖLÜM Tanımlar

### **Madde 1– Tanımlar**

Bu Protokol kapsamında:

1. “Hakem” terimi, bu Protokol’e taraf Devletlerin ulusal hukukuna atıfla anlaşılacak olmakla birlikte her halükarda, bir tahkim anlaşmasına istinaden bu anlaşmanın taraflarınca kendisine iletilen uyuŐmazlıđa ilişkin hukuken bağlayıcı bir karar vermesi için başvuru olan kişiyi kapsar.

2. “Tahkim anlaşması” terimi, Tarafların bir uyuşmazlık hakkında bir hakem tarafından verilecek bir karara başvurmaları konusunda uzlaşmaları halinde ulusal hukukça tanınan bir anlaşma anlamına gelmektedir.

3. “Jüri” terimi, Protokol’e Taraf Devletlerin ulusal hukukuna atıfla anlaşılacak olmakla birlikte her halükarda, bir yargılama kapsamında suçlanan kişinin suçluluğu konusunda karar verme sorumluluğu olan ve üyeleri arasında eşitlik bulunan bir organın üyesi olarak hareket eden meslekten olmayan kişiyi kapsar.

4. Yabancı bir hakem veya jürinin dahil olduğu yargılamada kovuşturmayı yapan Devlet, hakem veya jüri tanımına sadece kendi ulusal hukuku ile uyumlu olduğu ölçüde başvurabilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Ulusal Seviyede Alınması Gereken Tedbirler

#### **Madde 2– Ülke içi hakemlere rüşvet verilmesi**

Taraflar, Taraf Devletin ulusal hakemlik kanunu uyarınca görevini yerine getirirken bir hakeme bizzat kendisi veya bir başkası için, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması amacıyla, doğrudan ya da dolaylı olarak her türlü haksız menfaatin kasten vaat veya teklif edilmesini veya verilmesini kendi iç hukuklarında cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek üzere gerekli olabilecek yasal değişiklikleri yapar ve diğer önlemleri alır.

#### **Madde 3– Ülke içi hakemlerin rüşvet alması**

Taraflar, Taraf Devletin ulusal hakemlik kanunu uyarınca görevini yerine getirirken bir hakemin bizzat kendisi veya bir başkası için, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması amacıyla, doğrudan ya da dolaylı olarak her türlü haksız menfaati kasten istemesi veya almasını veya bu konuda bir teklif ya da vaadi kabul etmesini kendi iç hukuklarında cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek üzere gerekli olabilecek yasal değişiklikleri yapar ve diğer önlemleri alır.

#### **Madde 4– Yabancı hakemlerin rüşvet eylemi**

Taraflar, başka bir Devletin ulusal hakemlik kanunu uyarınca görevini yerine getiren bir hakemin dahil olduğu 2 ve 3 üncü maddelerde yazılı fiilleri kendi iç hukuklarında cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek üzere gerekli olabilecek yasal değişiklikleri yapar ve diğer önlemleri alır.

#### **Madde 5– Ülke içi jürilerin rüşvet eylemi**

Taraflar, kendi yargı sistemi içinde görev yapan jürilerin dahil olduğu 2 ve 3 üncü maddelerde yazılı fiilleri kendi iç hukuklarında cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek üzere gerekli görülen yasal değişiklikleri yapar ve diğer önlemleri alır.

#### **Madde 6– Yabancı jürilerin rüşvet eylemi**

Taraflar, başka bir Devletin yargı sistemi içinde görev yapan jürilerin dahil olduğu 2 ve 3 üncü maddelerde yazılı fiilleri kendi iç hukuklarında cezai yaptırım gerektiren bir suç haline getirmek üzere gerekli görülen yasal değişiklikleri yapar ve diğer önlemleri alır.



## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Uygulamanın İzlenmesi Ve Nihai Hükümler

#### Madde 7– Uygulamanın izlenmesi

Bu Protokol'ün Taraflarca uygulanmasını Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) izler.

#### Madde 8– Sözleşme ile ilişki

1. İşbu Protokol'ün 2 ila 6'ncı maddelerinin hükümleri, Taraflar arasında Sözleşme'nin ek maddeleri olarak kabul edilir.

2. Sözleşme'nin hükümleri işbu Protokol'ün hükümleri ile bağdaştırıldığı ölçüde uygulanır.

#### Madde 9– Beyan ve çekinceler

1. Eğer bir Taraf, Sözleşme'nin 36'ncı maddesi uyarınca bir beyanda bulunmuşsa, benzeri bir beyanı işbu Protokol'ün 4 ve 6'ncı maddeleri ile ilgili olarak imza anında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdii sırasında yapabilir.

2. Eğer bir Taraf, Sözleşme'nin 5'inci maddesinde tanımlanan rüşvet suçlarının uygulanmasını sınırlayan Sözleşme'nin 37'nci maddesinin birinci fıkrasına çekince koymuşsa, benzeri bir çekinceyi işbu Protokol'ün 4 ve 6'ncı maddeleri ile ilgili olarak, imza anında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdii sırasında koyabilir. Bir Taraf imza anında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdii sırasında aksini bildirmedikçe, o Taraf'ın Sözleşme'nin 37'nci maddesi uyarınca koyduğu her türlü çekince işbu Protokol'e de uygulanabilir.

3. Başka bir çekince konulamaz.

#### Madde 10– İmza ve yürürlüğe giriş

1. İşbu Protokol, Sözleşme'yi imzalayan Devletlerin imzasına açıktır. Bu Devletler Protokol'e bağlı olacaklarına ilişkin muvafakatlerini;

a) onama, kabul etme veya uygun bulmaya ilişkin bir çekince ileri sürmeksizin imza ile veya,

b) onama, kabul etme veya uygun bulma işlemlerini takiben, onama, kabul etme veya uygun bulmaya bağlı imza ile, izhar edebilirler.

2. Onama, kabul ya da uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdii edilir.

3. İşbu Protokol, beş Devletin, birinci ve ikinci fıkra hükümleri uyarınca

## m.11 (II) *Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesine Ek Protokol*

Protokol'le bağlı oldukları yolundaki muvafakatlerini izhar ettikleri tarihten sonraki üç ayın tamamlanmasını takip eden ayın ilk günü ve ancak Sözleşme'nin bizatihi kendisinin yürürlüğe girmesinden sonra yürürlüğe girer.

4. Protokol'le bağlı olduğu yolundaki muvafakatini bilahare izhar edecek olan her imzacı Devlet için, Protokol, birinci ve ikinci fıkraya hükümleri uyarınca, Devletin Protokol ile bağlı olduğu yolundaki muvafakatini bildirdiği tarihten sonraki üç ayın tamamlanmasını takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

5. İmzacı bir Devlet, Sözleşme'yle bağlı olmaya ilişkin muvafakatini aynı anda veya daha önceden izhar etmeksizin bu Protokol'ü onaylayamaz, kabul edemez veya uygun bulamaz.

### **Madde 11- Protokole katılım**

1. Herhangi bir Devlet veya Avrupa Topluluğu, Sözleşme'ye katıldıktan sonra ve Sözleşme'in yürürlüğe girmesini müteakiben bu Protokol'e katılabilir.

2. Protokol'e katılan herhangi bir Devlet ya da Avrupa Topluluğu için Protokol, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilmesinden sonraki üç ayın tamamlanmasını takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

### **Madde 12- Yer bakımından uygulama**

1. Herhangi bir Devlet veya Avrupa Topluluğu, imza anında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdi sırasında bu Protokol'ün uygulanacağı bölge ya da bölgeleri belirleyebilir.

2. Taraflar, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir beyanla, beyanda belirlenen ve uluslararası ilişkilerinden sorumlu oldukları veya adına verdikleri taahhütleri yerine getirmeye yetkili oldukları başka bir bölge veya bölgeler için bu Protokol'ün uygulamasını genişletebilir. Bu bölge için Protokol, beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki üç ayın tamamlanmasını takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Yukarıdaki iki paragraf uyarınca, herhangi bir bölgeyle ilgili olarak yapılmış beyanlar, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yönelik olarak yapılacak bildirim ile geri çekilebilir. Bu tür bir geri çekme, bahsi geçen bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki üç ayın tamamlanmasını takip eden ayın ilk günü hüküm doğurur.

## **(II) Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesine Ek Protokol m.13**

### **Madde 13– Fesih**

1. Taraflar, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacakları bir bildirimle her zaman bu Protokol'ü feshedebilirler.

2. Fesih ihbarı, bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki üç ayın tamamlanmasını takip eden ayın ilk günü hüküm doğurur.

3. Sözleşme'nin feshi kendiliğinden işbu Protokol'ün de feshine sebep olur.

### **Madde 14– Bildirim**

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlere ve bu Protokol'e katılmış olan diğer Devletlere ya da Avrupa Topluluğu'na;

- a) İşbu Protokol'ün bütün imzalarını,
- b) Bütün onama, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini tevdiiini,
- c) 10, 11 ve 12'nci maddelere uygun olarak işbu Protokol'ün yürürlüğe giriş tarihlerini,
- d) 9 ve 12'nci maddeler gereğince yapılan beyan ve çekinceleri,
- e) İşbu Protokol ile ilgili diğer bütün tasarruf, bildirim ve tebliğleri, iletir.

Usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş aşağıdaki imza sahipleri, yukarıdaki hususlara şahadet ederek, işbu Protokol'ü imzalamışlardır.

İşbu Protokol, Fransızca ve İngilizce dillerinde, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak ve Avrupa Konseyi'nin arşivlerinde saklanmak üzere tek nüsha halinde Strazburg'da 15 Mayıs 2003 tarihinde akdedilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bu nüshanın onaylı örneklerini imzacı ve katılımcı Tarafların her birine gönderir.



## (12) BASIN KANUNU

**Kanun Numarası** : 5187  
**Kabul Tarihi** : 9/6/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 26/6/2004 **Sayı** : 25504

### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1**– Bu Kanunun amacı, basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemektir.

Bu Kanun basılmış eserlerin basımı ve yayımını kapsar.

### *Tanımlar*

**Madde 2**– Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Basılmış eser: Yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını,

b) Yayım: Basılmış eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulmasını,

c) Süreli yayın: Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınlarını,

d) Yaygın süreli yayın: Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ve her coğrafi bölgede en az bir ilde olmak üzere, ülkenin en az yüzde yetmişinde yayımlanan süreli yayın ile haber ajanslarının yayınlarını,

e) Bölgesel süreli yayın: Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından basılan ve en az üç komşu ilde veya en az bir coğrafi bölgede yayımlanan süreli yayını,

f) Yerel süreli yayın: Tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayınlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınları,

g) Yayın türü: Süreli yayınların yaygın, bölgesel ve yerel yayın türlerinin hangisinin kapsamında olduğunu,

h) Süresiz yayın: Belli aralıklarla yayımlanmayan kitap, armağan gibi basılmış eserleri,

ı) Eser sahibi: Süreli veya süresiz yayının içeriğini oluşturan yazıyı veya haberi yazanı, çevireni veya resmi ya da karikatürü yapanı,

m.3

## (12) Basın Kanunu

j) Yayımcı: Bir eseri basılmış eser durumuna getirip yayımlayan gerçek veya tüzel kişiyi,

k) Basımcı: Bir eseri basım araçları ile basan veya diğer araçlarla çoğaltan gerçek veya tüzel kişiyi,

l) Tüzel kişi temsilcisi: Yayın sahibi veya yayımcının tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişiliğin yetkili organı tarafından, yöneticiler arasından belirlenen gerçek kişiyi veya kamu kurum ve kuruluşlarınca belirlenen gerçek kişiyi,

İfade eder.

### **Basın özgürlüğü**

**Madde 3–** Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir.

### **Zorunlu bilgiler**

**Madde 4–** Her basılmış eserde, basıldığı yer ve tarih, basımcının ve varsa yayımcının adları, varsa ticarî unvanları ve işyeri adresleri gösterilir. İlân, tarife, sirküler ve benzerleri hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Haber ajansı yayınları hariç her türlü süreli yayında, ayrıca yönetim yeri, sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün adları ve yayının türü gösterilir.

### **Sorumlu müdür**

**Madde 5–** Her süreli yayının bir sorumlu müdürü bulunur. Sorumlu müdür, birden fazla ise her birinin sorumlu olduğu bölüm belirtilir.

Sorumlu müdür olabilmek için;

- a) Onsekiz yaşını bitirmiş olmak,
- b) Türkiye’de yerleşim yeri sahibi olmak ve devamlı oturmak,
- c) En az ortaöğretim veya dengi bir eğitim kurumundan mezun olmak,
- d) Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,
- e) Yüz kızartıcı suçlardan mahkûm olmamak,
- f) T.C. vatandaşı olmayanlar için karşılıklılık koşulu aramak,

Gerekir.

Sorumlu müdürün Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olması halinde sorumlu müdürlüğü üstlenmek üzere müdür yardımcısı tayin edilir. Sorumlu müdür için bu Kanunda yer alan hükümler, sorumluluğu üstlenen yardımcı için de geçerlidir.

### *Sürelî yayın sahibi*

**Madde 6–** Gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları sürelî yayın sahibi olabilirler.

Sürelî yayın sahibinin onsekiz yaşından küçük veya kısıtlı olması halinde kanunî temsilcisi, tüzel kişi olması halinde ise tüzel kişi temsilcisi hakkında da 5 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartlar aranır.

### *Beyanname verilmesi*

**Madde 7–** Sürelî yayınların çıkarılması için, kaydedilmek üzere yönetim yerinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına bir beyanname verilmesi yeterlidir. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen kayıtlar alenidir.

Kayıt için verilen ve yayın sahibi, sahibin küçük veya tüzel kişi olması halinde temsilcisi ile sorumlu müdür tarafından imzalanan beyannameye ya-yının adı ve mahiyeti, hangi aralıklarla yayımlanacağı, yönetim yeri, sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün ad ve adresleri ile yayının türü gösterilir.

Beyannameye, 5 inci ve 6 ncı maddelerde yazılı şartların varlığını gösteren belgeler ile yayın sahibi tüzel kişi ise tüzüğünün veya ana sözleşmesinin veya vakıf senedinin bir sureti eklenir.

Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından beyanname ve eklerinin teslim edildiğini gösteren bir alındı belgesi verilir.

### *Beyannamenin incelenmesi*

**Madde 8–** Beyannamenin ve eklerinin gerekli veya gerçek bilgileri içermemesi veya yayın sahibinin veya temsilcisinin veya sorumlu müdürün 5 inci ve 6 ncı maddelerde yazılı şartlara sahip olmaması halinde, Cumhuriyet Başsavcılığı beyannamenin verilmesinden itibaren iki hafta içinde eksikliğin giderilmesini veya gerçeğe aykırı bilgilerin düzeltilmesini yayın sahibinden ister. Bu istemin tebliği tarihinden itibaren iki hafta içerisinde yerine getirilmemesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığı yayımın durdurulmasını asliye ceza mahkemesinden talep eder. Mahkeme en geç iki hafta içinde karar verir. Bu karara karşı acele itiraz yoluna başvurulabilir.

m.9

## (12) Basın Kanunu

Beyanname içeriğinde meydana gelen her değişiklik, iki hafta içinde, gerekli belgelerle birlikte yeni bir beyanname ile aynı makama bildirilir.

Birinci fıkra hükmü, değişikliğe ilişkin beyannameler hakkında da uygulanır.

Sorumlu müdürün bu görevden ayrılması halinde, yenisi tayin edilinceye kadar sorumluluk yayın sahibine veya temsilcisine aittir.

### *Sürelî yayının sahibinin hakkını kaybetmesi*

**Madde 9-** Sürelî yayının sahibinin beyanname verdiği tarihten itibaren bir sene içinde sürelî yayını yayımlanmaz veya yayımlandıktan sonra yayıma üç yıl müddetle ara verilirse beyanname hükümsüz kalır ve sağladığı hak ortadan kalkar.

556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri saklıdır. (İptal ikinci cümle:Anayasa Mahkemesi'nin 31/1/2008 tarihli ve E.:2004/81, K.:2008/48 sayılı Kararı ile.)

### *Teslim yükümlülüğü*

**Madde 10-** Basımcı, bastığı her türlü yayının imzalı iki nüshasını, dağıtım veya yayının yapıldığı gün, mahallin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim etmekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, basılmış eserin içerik ve biçim yönünden herhangi bir değişikliği içeren daha sonraki basımları ile tıpkı basımları için de geçerlidir.

Basımcıya bu yükümlülüğünü yerine getirdiğine dair bir alındı belgesi verilir.

### *Cezai sorumluluk*

**Madde 11-** Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur.

Sürelî yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.

Sürelî yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayını yönetmeni, genel yayını yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.



Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümlü mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.

Yukarıdaki hükümler, süreli yayınlar ve süresiz yayınlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanır.

### ***Haber kaynağı***

**Madde 12–** Süreli yayın sahibi, sorumlu müdür ve eser sahibi, bilgi ve belge dahil her türlü haber kaynaklarını açıklamaya ve bu konuda tanıklık yapmaya zorlanamaz.

### ***Hukukî sorumluluk***

**Madde 13–** Basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddî ve manevî zararlardan dolayı süreli yayınlarda, eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi, süresiz yayınlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması halinde ise basımcı müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Bu hüküm, süreli veya süreli olmayan yayınlarda yayın sahibi, marka veya lisans sahibi, kiralayan, işleten veya herhangi bir sıfatla yayımlayan, yayımcı gibi hareket eden gerçek veya tüzel kişiler hakkında da uygulanır. Tüzel kişi şirkette, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde en üst yönetici, şirket ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Zararı doğuran fiilin işlenmesinden sonra yayının her ne surette olursa olsun devredilmesi, başka bir yayınlara birleştirilmesi veya sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin herhangi bir surette değişmesi halinde, yayını devir alan, birleşen ve her ne surette olursa olsun yayın sahibi gibi hareket eden gerçek ve tüzel kişiler ve anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde üst yönetici, bu fiil nedeniyle hükmedilecek tazminattan birinci ve ikinci fıkrada sayılanlarla birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

### ***Düzeltilme ve cevap***

**Madde 14–** Süreli yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici

m.15

(12) *Basın Kanunu*

veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayımın yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Düzeltilme ve cevaptan, buna neden olan eser belirtilir. Düzeltilme ve cevap, ilgili yazıdan uzun olamaz. Düzeltilme ve cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde düzeltilme ve cevap otuz satırı geçemez.

Süreli yayımın birden fazla yerde basılması halinde, düzeltilme ve cevap yazısı, düzeltilme ve cevap hakkının kullanılmasına sebebiyet veren eserin yayımlandığı bütün baskılarda yayımlanır.

Düzeltilme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, birinci fıkra hükümlerine aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden itibaren onbeş gün içinde cevap ve düzeltilme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar.

Sulh ceza hâkiminin kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Yetkili makam üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Yetkili makamın kararı kesindir.

Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına hâkim tarafından karar verilmesi halinde, birinci fıkradaki süreler, sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten, itiraz edilmişse yetkili makamın kararının tebliği tarihinden itibaren başlar.

Düzeltilme ve cevap hakkına sahip olan kişinin ölmesi halinde bu hak, mirasçılardan biri tarafından kullanılabilir. Bu durumda, birinci fıkradaki iki aylık düzeltilme ve cevap hakkı süresine bir ay ilave edilir.

***Zorunlu bilgileri göstermeme***

**Madde 15-** 4 üncü maddeye göre basılmış eserlerde gösterilmesi öngörülen hususların gösterilmemesi veya gerçeğe aykırı olarak gösterilmesi halinde, süreli yayınlarda sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili, süresiz yayınlarda yayımcı ve adını ve adresini göstermeyen

veya yanlış gösteren basımcı beşyüzmilyon liradan yirmi milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda beşmilyar liradan az olamaz.

***Durdurulan yayının yayımına devam etme***

**Madde 16–** 8 inci maddeye göre mahkeme kararıyla durdurulan yayına, usulüne uygun beyanname vermeden veya değişiklikleri bildirmeden devam edilmesi halinde yayın sahibi, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili birmilyar liradan onbeş milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda beşmilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

***Teslim yükümlülüğüne uymama***

**Madde 17–** 10 uncu maddeye göre teslim yükümlülüğünü yerine getirmeyen basımcı, üçyüzmilyon liradan birmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

***Düzeltilme ve cevabın yayımlanmaması***

**Madde 18–** Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına ilişkin kesinleşmiş hâkim kararlarına uymayan sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili onmilyar liradan yüzellimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ağır para cezası, bölgesel süreli yayınlarda yirmimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda ellimilyar liradan az olamaz.

Sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilen ağır para cezasının ödenmesinden yayın sahibi, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili ile birlikte müteselsilen sorumludur.

Düzeltilme ve cevap yazısının yayımlanmaması veya 14 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartlara uyulmaksızın yayımlanması hallerinde hâkim ayrıca, masraflar yayın sahibi tarafından karşılanmak üzere, bu yazının tirajı yüzbinin üzerinde olan iki gazetede ilân şeklinde yayımlanmasına da karar verir.

***Yargıyı etkileme***

**Madde 19–** (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

***Cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme***

**Madde 20–** Cinsel saldırı, cinayet ve intihar olayları hakkında, haber vermenin sınırlarını aşan ve okuyucuyu bu tür fiillere özendirebilecek nitelikte olan yazı ve resim yayımlayanlar birmilyar liradan yirmimilyar li-

raya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

#### ***Kimliğin açıklanmaması***

**Madde 21**– Süreli yayınlarda;

a) 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre evlenmeleri yasaklanmış olan kişiler arasındaki cinsel ilişkiyle ilgili haberlerde bu kişilerin,

b) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 414, 415, 416, 421, 423, 429, 430, 435 ve 436 ncı maddelerinde yazılı cürümlere ilişkin haberlerde mağdurların,

c) Onsekiz yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının,

Kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapanlar birmilyar liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

#### ***Basılmış eserleri engelleme, tahrip ve bozma***

**Madde 22**– Kanuna uygun olarak basılmış eserleri, bunların yayımını veya dağıtımını veya satışını önlemek amacıyla tahrip eden veya bozan kimse, fiili daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, bir yıla kadar hapis ve birmilyar liradan beşmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Kanunun aradığı şartlara uyulmasına rağmen süreli ve süresiz yayınların basılmasını, yayımını, dağıtımını veya satışını şiddet veya tehditle engelleyen kimse, fiili daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, iki yıla kadar hapis ve ikimilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Yukarıdaki fıkralarda öngörülen fiiller, umumi mahalde veya matbaanın veya umuma satış yapan veya dağıtım yapan yerlerde birden fazla kişi tarafından işlendiği takdirde verilecek ceza yarıya kadar artırılır.

#### ***Süreli yayınların dağıtımı***

**Madde 23**– Süreli yayınların dağıtımını yapan kişiler, kendilerinden dağıtım istenen yayınları, dağıtımını yaptıkları diğer yayınlar için aldıkları satış fiyatı, tiraj ve sayfa sayısına göre belirlenen dağıtım ücretini aşmayacak bir bedel karşılığında, dağıtmakla yükümlüdürler. Bu yükümlülüğe

aykırı davrananlar, dağıtımından kaçındıkları yayının toplam bedelinin on misli ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Sürelî yayınları perakende olarak satışı sunan gerçek veya tüzel kişiler, aynı anda diledikleri kadar dağıtım şirketiyle anlaşmış diledikleri yayınları satabilirler. Hiç kimse, bu kişilere, rakip yayınları satmama yükümlülüğü getiremez ve bu yayınları satmama koşuluna bağlı olan veya bu sonucu doğuracak edimlerde bulunamaz.

### *Yeniden yayım*

**Madde 24–** Bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlayanlar beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu eserleri, yeniden yayım hakkı saklı tutulmuş olmasına rağmen, süreli yayım sahibinin izni olmadan yeniden yayımlayanlar yirmimilyar liradan kırkmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

### *El koyma, dağıtım ve satış yasağı*

**Madde 25–** Soruşturma için sübut vasıtası olarak her türlü basılmış eserin en fazla üç adedine Cumhuriyet savcısı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kolluk el koyabilir.

Soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla 25.7.1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda, Anayasanın 174 üncü maddesinde yer alan inkılap kanunlarında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 153 üncü maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 155 inci maddesinde, 311 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 312 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 312/a maddesinde ve 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında öngörülen suçlarla ilgili olarak basılmış eserlerin tamamına hâkim kararıyla el konulabilir.

Hangi dilde olursa olsun Türkiye dışında basılan süreli veya süresiz yayın ve gazetelerin ikinci fıkrada belirtilen suçları içerdiklerine dair kuvvetli delil bulunması halinde, bunların Türkiye’de dağıtılması veya satışa sunulması, Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine sulh ceza hâkiminin kararı ile yasaklanabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı yeterlidir. Bu karar en geç yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Kırksekiz saat içinde hâkim tarafından onaylanmaması halinde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı hükümsüz kalır.

Yukarıdaki fıkra uyarınca yasaklanmış yayın veya gazeteleri bilerek dağıtanlar veya satışa sunanlar bu yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi gibi sorumludurlar.

#### *Dava süreleri*

**Madde 26–** Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının bir muhakeme şartı olarak, günlük süreli yayınlar yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay içinde açılması zorunludur.

Bu süreler basılmış eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiği tarihten başlar. Basılmış eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilmemesi halinde yukarıdaki sürelerin başlama tarihi, suç oluşturan fiilin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından öğrenildiği tarihtir. Ancak bu süreler, Türk Ceza Kanununun dava zamanaşımına ilişkin maddesinde öngörülen süreleri aşamaz.

Sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlatıldığı iddia edilen eserden dolayı yayımlatan aleyhine açılacak dava yönünden süre, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilecek beraat kararının kesinleşmesinden itibaren başlar.

Sorumlu müdürün yayımlanan eserin sahibini bildirmesi durumunda, eser sahibi aleyhine açılacak davada süre, bildirim tarihinden itibaren başlar.

Kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda dava açma süreleri, suç için kanunun öngördüğü dava zamanaşımı süresini aşmamak şartıyla, suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar.

Kamu davasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya karar için gerekli başvurunun yapılmasıyla dava açma süresi durur. Durma süresi dört ayı geçemez.

#### *Görevli mahkemeler ve yargılama usulü*

**Madde 27–** Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlardan dolayı açılan davalardan, ağır ceza işlerinden olanlar ağır ceza mahkemelerinde, diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Bir yerde ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde bu davalar iki numaralı mahkemede görülür.

Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlara ilişkin davalar acele işlerden sayılır.

**Hürriyeti bağlayıcı cezaya çevirme yasağı**

**Madde 28–** 18 inci ve 22 nci maddelerdeki suçlar dışında bu Kanunda öngörülen suçlar için hükmedilen para cezaları, hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilemez.

**Tebliğat**

**Madde 29–** Süreli yayının yönetim yeri, tebligat işlemleri yönünden, yayın sahibinin ve temsilcisinin, görevi devam ettiği sürece sorumlu müdürün yerleşim yeri sayılır.

**Yürürlükten kaldırılan hükümler**

**Madde 30–** 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yayımlanmakta olan süreli yayınların sahibi, sorumlu müdürü, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde yayınlarının türünü yönetim yerinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmek zorundadır. Bu süre içerisinde bildirim yükümlülüğüne uyulmaması halinde yayın sahibi, sorumlu müdür, beşyüzmilyon liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda beşmilyar liradan az olamaz.

**Geçici Madde 2–** Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu kurum ve kuruluşlarınca yayımlanmakta olan süreli yayınların temsilcisi ve sorumlu müdürleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde süreli yayının basım ve yayımını bu Kanunda öngörülen hükümlere uygun hale getirirler.

**Geçici Madde 3–** (Ek:2/7/2012–6352/78 md.)

31/12/2011 tarihine kadar mahkemeler, yetkili mülki idari amirlikleri ve diğer makamlarla basılı yayınlarla ilgili olarak verilmiş toplatma, yasaklama, dağıtım ve satışın engellenmesi kararları, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde, yetkili ve görevli mahkemeden bu yasaklılığın devamı niteliğinde bir karar alınmamış olması durumunda kendiliğinden hükümsüz hale gelir. Bu tür kararlarla ilgili mevcut bilgi ve deliller kolluk tarafından iki ay içinde yetkili Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Mahkemelerce, bu yönde alınmış olan kararların bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilir.

m.31

(12) *Basın Kanunu*

*Yürürlük*

**Madde 31**– Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 32**– Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



**(13) İNTERNET ORTAMINDA YAPILAN  
YAYINLARIN DÜZENLENMESİ VE BU YAYINLAR  
YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARLA MÜCADELE  
EDİLMESİ HAKKINDA KANUN**

**Kanun Numarası** : 5651  
**Kabul Tarihi** : 4/5/2007  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 23/5/2007 **Sayı** : 26530

***Amaç ve kapsam***

**Madde 1-** (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.

***Tanımlar***

**Madde 2-** (1) Bu Kanunun uygulamasında;

- a) Bakanlık: Ulaştırma Bakanlığını,
- b) Başkanlık: Kurum bünyesinde bulunan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,
- c) Başkan: Telekomünikasyon İletişim Başkanını,
- ç) Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,
- d) Erişim: Bir internet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılması,
- e) Erişim sağlayıcı: Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri,
- f) İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,
- g) İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,

**m.3 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

ğ) İnternet ortamında yapılan yayın: İnternet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri,

h) İzleme: İnternet ortamındaki verilere etki etmeksizin bilgi ve verilerin takip edilmesini,

ı) Kurum: Telekomünikasyon Kurumunu,

i) Toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan,

j) (Değişik:26/2/2014–6527/15 md.) Trafik bilgisi: Taraflara ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgilerini,

k) Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,

l) Yayın: İnternet ortamında yapılan yayını,

m) Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,

n) (Ek:6/2/2014–6518/85 md.) Birlik: Erişim Sağlayıcıları Birliğini,

o) (Ek:6/2/2014–6518/85 md.) Erişimin engellenmesi: Alan adından erişimin engellenmesi, IP adresinden erişimin engellenmesi, içeriğe (URL) erişimin engellenmesi ve benzeri yöntemler kullanılarak erişimin engellenmesini,

ö) (Ek:6/2/2014–6518/85 md.) İçeriğin yayından çıkarılması: İçerik veya yer sağlayıcılar tarafından içeriğin sunuculardan veya barındırılan içerikten çıkarılmasını,

p) (Ek:6/2/2014–6518/85 md.) URL adresi: İlgili içeriğin internette bulunduğu tam internet adresini,

r) (Ek:6/2/2014–6518/85 md.) Uyarı yöntemi: İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması hâlinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemini, ifade eder.

***Bilgilendirme yükümlülüğü***

**Madde 3–** (1) İçerik, yer ve erişim sağlayıcıları, yönetmelikle belirlenen esas ve usûller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür.

(2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen yükümlülüğü yerine getirmeyen içerik,

### **(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun m.4**

yer veya erişim sağlayıcısına Başkanlık tarafından ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) (Ek:6/2/2014–6518/86 md.) Bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri yurt içinden ya da yurt dışından yürütenlere, internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirim yapılabilir.

(4) (Ek:26/2/2014–6527/16 md.)Trafik bilgisi ancak bir suç soruşturması ve/veya kovuşturması kapsamında mahkemelerce talep edilmesi hâlinde Başkanlık tarafından içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve/veya erişim sağlayıcıdan alınarak verilir.

#### ***İçerik sağlayıcının sorumluluğu***

**Madde 4–** (1) İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur.

(2) İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur.

(3) (Ek:6/2/2014–6518/87 md.) İçerik sağlayıcı, Başkanlığın bu Kanun ve diğer kanunlarla verilen görevlerinin ifası kapsamında; talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Başkanlığa teslim eder ve Başkanlığa bildirilen tedbirleri alır.

#### ***Yer sağlayıcının yükümlülükleri***

**Madde 5–** (1) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir.

(2) (Değişik:6/2/2014–6518/88 md.) Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içeriği bu Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddelerine göre haberdar edilmesi hâlinde yayından çıkarmakla yükümlüdür.

(3) (Ek:6/2/2014–6518/88 md.) Yer sağlayıcı, yer sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla yükümlüdür.

(4) (Ek:6/2/2014–6518/88 md.) Yer sağlayıcılar, yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yaptıkları işin niteliğine göre sınıflandırılabilir ve hak ve yükümlülükleri itibarıyla farklılaştırılabilirler.

**m.6 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

(5) (Ek:6/2/2014–6518/88 md.) Yer sağlayıcı, Başkanlığın talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlığa bildirilen tedbirleri almakla yükümlüdür.

(6) (Ek:6/2/2014–6518/88 md.) Yer sağlayıcılık bildiriminde bulunmayan veya bu Kanundaki yükümlülüklerini yerine getirmeyen yer sağlayıcı hakkında Başkanlık tarafından on bin Türk Lirasından yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

***Erişim sağlayıcının yükümlülükleri***

**Madde 6–** (1) Erişim sağlayıcı;

a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde (...) erişimi engellemekle,

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla,

c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usüllere uygun olarak Kuruma teslim etmekle,

ç) (Ek:6/2/2014–6518/89 md.) Erişimi engelleme kararı verilen yayınlarla ilgili olarak alternatif erişim yollarını engelleyici tedbirleri almakla,

d) (Ek:6/2/2014–6518/89 md.) Başkanlığın talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlığa bildirilen tedbirleri almakla, yükümlüdür.

(2) Erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

(3) Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde yer alan yükümlülüklerden birini yerine getirmeyen erişim sağlayıcısına Başkanlık tarafından onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

***Erişim Sağlayıcıları Birliği***

**Madde 6/A–** (Ek:6/2/2014–6518/90 md.)

(1) Bu Kanununun 8 inci maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenme-

### **(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun m.7**

si kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere Erişim Sağlayıcıları Birliği kurulmuştur.

(2) Birlik özel hukuk tüzel kişiliğini haizdir. Birliğin merkezi Ankara'dır.

(3) Birliğin çalışma usul ve esasları Kurum tarafından onaylanacak Tüzükle belirlenir. Tüzük değişiklikleri de Kurumun onayına tabidir.

(4) Birlik, Tüzüğünün Kurum tarafından incelenerek uygun bulunmasını müteakip faaliyete başlar.

(5) Birlik, 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında yetkilendirilen tüm internet servis sağlayıcıları ile internet erişim hizmeti veren diğer işletmecilerin katılmasıyla oluşan ve koordinasyonu sağlayan bir kuruluştur.

(6) Bu Kanunun 8 inci maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararları erişim sağlayıcılar tarafından yerine getirilir. Kararların uygulanması amacıyla gerekli her türlü donanım ve yazılım erişim sağlayıcıların kendileri tarafından sağlanır.

(7) Bu Kanunun 8 inci maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararları gereği için Birliğe gönderilir. Bu kapsamda Birliğe yapılan tebligat erişim sağlayıcılara yapılmış sayılır.

(8) Birlik, kendisine gönderilen mevzuata uygun olmadığını düşündüğü kararlara itiraz edebilir.

(9) Birliğin gelirleri, üyeleri tarafından ödenecek ücretlerden oluşur. Alınacak ücretler, Birliğin giderlerini karşılayacak miktarda belirlenir. Bir üyenin ödeyeceği ücret, üyelerin tamamının net satış tutarı toplamı içindeki o üyenin net satış oranında belirlenir. Üyelerin ödeme dönemleri, yeni katılan üyelerin ne zamandan itibaren ödemeye başlayacağı ve ödemelere ilişkin diğer hususlar Birlik Tüzüğünde belirlenir. Süresinde ödenmeyen ücretler Birlikçe kanuni faizi ile birlikte tahsil edilir.

(10) Birliğe üye olmayan internet servis sağlayıcıları faaliyette bulunmaz.

#### ***Toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülükleri***

**Madde 7-** (1) Ticarî amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, mahallî mülkî amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde mahallî mülkî amir tarafından Kuruma bildirilir. Bunların denetimi mahallî mülkî amirler tarafından yapılır. İzin belgesinin verilmesine ve denetime ilişkin esas ve usûller, yönetmelikle düzenlenir.

(2) (Değişik:6/2/2014-6518/91 md.) Ticari amaçla olup olmadığına ba-

**m.8 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

kılmaksızın bütün internet toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturulan içeriklere erişimin engellenmesi ve kullanıma ilişkin erişim kayıtlarının tutulması hususlarında yönetmelikle belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür.

(3) (Değişik:6/2/2014–6518/91 md.) Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, ailenin ve çocukların korunması, suçun önlenmesi ve suçluların tespiti kapsamında usul ve esasları yönetmelikte belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) (Ek:6/2/2014–6518/91 md.) Bu maddede belirtilen yükümlülükleri ihlal eden ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarına, ihlalin ağırlığına göre yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde uyarı, bin Türk Lirasından on beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verme veya üç güne kadar ticari faaliyetlerini durdurma müeyyidelerinden birine karar vermeye mahalli mülki amir yetkilidir.

***Erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesi***

**Madde 8–** (1) İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1) İntihara yönlendirme (madde 84),

2) Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),

3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),

4) Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),

5) Müstehcenlik (madde 226),

6) Fuhuş (madde 227),

7) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228),

suçları.

b) 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

(2) Erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu durumda Cumhuriyet savcısı kararını yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır. (Ek cümle:

**(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun m.8**

6/2/2014–6518/92 md.) Erişimin engellenmesi kararı, amacı gerçekleştirecek nitelikte görülürse belirli bir süreyle sınırlı olarak da verilebilir. Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesine ilişkin karara 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

(3) Hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneği, gereği yapılmak üzere Başkanlığa gönderilir.

(4) İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsu bile, içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) ve (6) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

(5) Erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmidört saat içinde yerine getirilir.

(6) Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi halinde, Başkanlık tarafından, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.

(7) Soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda Cumhuriyet savcısı, kovuşturmaya yer olmadığı kararının bir örneğini Başkanlığa gönderir.

(8) Kovuşturma evresinde beraat kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda mahkemece beraat kararının bir örneği Başkanlığa gönderilir.

(9) Konusu birinci fıkrada sayılan suçları oluşturan içeriğin yayından çıkarılması halinde; erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır.

(10) Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(11) İdarî tedbir olarak verilen erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmemesi halinde, Başkanlık tarafından erişim sağlayıcısına, onbin Yeni Türk Lirasından yüzbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. İdarî para cezasının verildiği andan itibaren yirmidört saat içinde

**m.9 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

kararın yerine getirilmemesi halinde ise Başkanlığın talebi üzerine Kurum tarafından yetkilendirmenin iptaline karar verilebilir.

(12) Bu Kanunda tanımlanan kabahatler dolayısıyla Başkanlık veya Kurum tarafından verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlara karşı, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir.

(13) (Ek:5/11/2008–5809/67 md.) İşlemlerin yürütülmesi için Başkanlığa gönderilen hakim ve mahkeme kararlarına 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre Başkanlıkça itiraz edilebilir.

(14) (Ek:12/7/2013–6495/47 md.) 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde tanımlanan kurum ve kuruluşlar, kendi görev alanına giren suçların internet ortamında işlendiğini tespit etmeleri hâlinde, bu yayımlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı alabilirler. Erişimin engellenmesi kararları uygulanmak üzere Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına gönderilir.

(15) (Ek:26/2/2014–6527/17 md.) Bu maddeye göre soruşturma aşamasında verilen hâkim kararı ile 9 uncu ve 9/A maddesine göre verilen hâkim kararı birden fazla sulh ceza mahkemesi bulunan yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenen sulh ceza mahkemeleri tarafından verilir.

***İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi***

**Madde 9–** (Ek:6/2/2014–6518/93 md.)

(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir.

(2) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin talepleri, içerik ve/veya yer sağlayıcısı tarafından en geç yirmi dört saat içinde cevaplandırılır.

(3) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hâkim bu maddede belirtilen kapsamda erişimin engellenmesine karar verebilir.

(4) Hâkim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi karar-



**(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun m.9/A**

larını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, hâkim URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenemeyeceğine kanaat getirmesi hâlinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir.

(5) Hâkimin bu madde kapsamında verdiği erişimin engellenmesi kararları doğrudan Birliğe gönderilir.

(6) Hâkim bu madde kapsamında yapılan başvuruyu en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Bu karara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

(7) Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

(8) Birlik tarafından erişim sağlayıcıya gönderilen içeriğe erişimin engellenmesi kararının gereği derhâl, en geç dört saat içinde erişim sağlayıcı tarafından yerine getirilir.

(9) Bu madde kapsamında hâkimin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının veya aynı mahiyetteki yayınların başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Birliğe müracaat edilmesi hâlinde mevcut karar bu adresler için de uygulanır.

(10) Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

***Özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi***

**Madde 9/A– (Ek:6/2/2014–6518/94 md.)**

(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Başkanlığa doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir.

(2) Yapılan bu istekte; hakkın ihlaline neden olan yayının tam adresi (URL), hangi açılardan hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayacak bilgilere yer verilir. Bu bilgilerde eksiklik olması hâlinde talep işleme konulmaz.

(3) Başkanlık, kendisine gelen bu talebi uygulanmak üzere derhâl Birliğe

**m.10 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

bildirir, erişim sağlayıcılar bu tedbir talebini derhâl, en geç dört saat içinde yerine getirir.

(4) Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kı- m, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla uygulanır.

(5) Erişimin engellenmesini talep eden kişiler, internet ortamında yapı- lan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğinden ba- hisle erişimin engellenmesi talebini talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Başkanlığa gönderir; aksi hâlde, erişimin engel- lenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar.

(6) Hâkim tarafından verilen bu karara karşı Başkanlık tarafından 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

(7) Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

(8) Özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesi Başkanlık tarafından yapılır. (Mülga cümle:26/2/2014–6527/18 md.)

(9) (Ek:26/2/2014–6527/18 md.) Bu maddenin sekizinci fıkrası kapsa- mında Başkan tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar.

**İdarî yapı ve görevler**

**Madde 10–** (1) Kanunla verilen görevler, Kurum bünyesinde bulunan Başkanlıkça yerine getirilir.

(2) Bu Kanunla ekli listedeki kadrolar ihdas edilerek Başkanlığın hiz- metlerinde kullanılmak üzere 5/4/1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanu- nuna ekli (II) sayılı listeye eklenmiştir. Başkanlık bünyesindeki iletişim uzmanlarına, Kurumda çalışan Telekomünikasyon Uzmanlarına uygulanan malî, sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır. İletişim Uzma- nı olarak Başkanlığa atanan personelin hakları saklı kalmak kaydıyla, kari- yer sistemi, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(3) Başkanlığa Kanunla verilen görevlere ilişkin olarak yapılacak her türlü mal veya hizmet alımları, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç,

### **(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun m.10**

4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerine tâbi olmaksızın Kurum bütçesinden karşılanır.

(4) Kanunlarla verilen diğer yetki ve görevleri saklı kalmak kaydıyla, Başkanlığın bu Kanun kapsamındaki görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bakanlık, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içe-rik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve bu Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye, internetin güvenli kullanımını sağlamaya, bilişim şuurunu geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak, bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri yönetmelikle belirlenecek esas ve usûller dahilinde Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak.

b) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, bu Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak bu Kanunda öngörülen gerekli tedbirleri almak.

c) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve şekilde yapılacağını belirlemek.

ç) Kurum tarafından işletmecilerin yetkilendirilmeleri ile mülkî idare amirlerince ticarî amaçlı toplu kullanım sağlayıcılara verilecek izin belgelerinde filtreleme ve bloke etmede kullanılacak sistemlere ve yapılacak düzenlemelere yönelik esas ve usûlleri belirlemek.

d) İnternet ortamındaki yayınların izlenmesi suretiyle bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesini önlemek için izleme ve bilgi ihbar merkezi dahil, gerekli her türlü teknik altyapıyı kurmak veya kurdurmak, bu altyapıyı işletmek veya işletilmesini sağlamak.

e) İnternet ortamında herkese açık çeşitli servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgari kriterleri belirlemek.

f) Bilişim ve internet alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

g) Bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların, internet ortamında işlenmesini konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması, kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkânları dahilinde gereken her türlü yardımda bulunmak ve koordinasyonu sağlamak.

**m.11 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

(5) (Değişik:6/2/2014–6518/95 md.) Başkanlık; Bakanlık bünyesinde 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uyarınca oluşturulan İnternet Geliştirme Kurulunca internetin yaygınlaştırılması, geliştirilmesi, yaygın ve güvenli kullanılması gibi konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları alır.

(6) (Ek:6/2/2014–6518/95 md.) Başkanlık, ulusal siber güvenlik faaliyetleri kapsamında, siber saldırıların tespiti ve önlenmesi konusunda, içerik, yer, erişim sağlayıcılar ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyon sağlar, gerekli tedbirlerin aldırılması konusunda faaliyet yürütür ve ihtiyaç duyulan çalışmaları yapar.

(7) (Ek:6/2/2014–6518/95 md.) Başkanlık kanunlarla kendisine verilen görevlerin ifası amacıyla araştırma ve geliştirme merkezleri kurabilir.

**Yönetmelikler**

**Madde 11–** (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin esas ve usûller, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşleri alınarak Başbakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir. Bu yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde çıkarılır.

(2) Yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra etmek isteyen kişilere, telekomünikasyon yoluyla iletişim konusunda yetkilendirme belgesi olup olmadığına bakılmaksızın, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülüklerine ilişkin esas ve usûller, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde çıkarılır.

**İlgili kanunlarda yapılan değişiklikler**

**Madde 12–** (1) (4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(2) (4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(3) (5/4/1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(4) (1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

**Ek Madde 1–** (Ek:5/11/2008–5809/67 md.)

**(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun Ek.m.1**

(1) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına verilen görevlerin gerektirdiği asli ve sürekli görev ve hizmetler, iletişim başuzmanı, iletişim uzmanı, teknik uzman ve idarî uzman ile iletişim, teknik ve idarî uzman yardımcılarından oluşan meslek personeli ve diğer personel eliyle yürütülür. Başkanlıkta; başkan, daire başkanı, müşavir ve meslek personeli kadrolarında çalışanların; mühendislik alanında elektronik, elektrik-elektronik, elektronik ve haberleşme, endüstri, fizik, matematik, bilgisayar, telekomünikasyon ve işletme mühendisliği fakültelerinden veya bölümlerinden, sosyal bilimler alanında siyasal bilgiler (bilimler), iktisadi ve idarî bilimler, iktisat, hukuk, işletme, iletişim fakülteleri veya bölümlerinden veya bu fakülte ve bölümlere denkliği yetkili makamlarca kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olmaları ya da belirtilen bölümlerden mezun olmamakla birlikte sayılan fakülte ve bölümlerde yüksek lisans veya doktora yapmış olmaları, uzman unvanlı kadrolarda çalışanların en az dört yıllık fakültelerden mezun, diğer personelin ise en az lise ve dengi okul mezunu olmaları gerekir. Daire başkanı kadrolarına Güvenlik Bilimleri Fakültesinden mezun olanlar da atanabilir. (Ek cümle:24/10/2011–KHK–661/80 md.) Telekomünikasyon İletişim Başkanı müşterek kararname ile atanır. Başkanlık personelinden; daire başkanları Telekomünikasyon İletişim Başkanının teklifi ve Kurul Başkanının uygun görüşü üzerine Kurul, diğer personel Telekomünikasyon İletişim Başkanının önerisi üzerine Kurul Başkanı tarafından atanır.

(2) Uzman yardımcılığına atanabilmek için; yukarıdaki fıkrada sayılan fakülte veya bölümlerden mezun olmak, merkezi yarışma sınavına katılmak, belirlenecek yabancı dillerden en az birini istenen seviyede bilmek, Kurum alan sınavının yapıldığı yılın Ocak ayının ilk gününde otuz yaşını doldurmamış olmak ve bu sınavda başarılı olmak gerekir.

(3) Uzman yardımcılığına atananlar; en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla hazırlayacakları tezin kabul edilmesi ve yeterlik sınavında başarılı olması halinde ilgisine göre iletişim uzmanı, teknik uzman veya idari uzman olarak atanırlar. Bunlara bir defaya mahsus olmak üzere bir derece yükseltilmesi uygulanır. Tez savunmasında ve yeterlik sınavında iki defa başarılı olamayanlar uzman yardımcılığı unvanını kaybederler ve mükteseplerine uygun kadrolara atanırlar.

(4) Uzman ve uzman yardımcılarının giriş ve yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

## Ek.m.2 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun

(5) (Ek:6/2/2014–6518/97 md.) 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde sayılan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar kurumlarının, hâkim ve savcılar ise kendilerinin muvafakati ile aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kurumlarınca ödemek kaydıyla geçici olarak Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı emrinde görevlendirilebilir. Bu kapsamda görevlendirilen personel sayısı Kurumun kadro sayısının yüzde yirmisini geçemez. Bu personel kurumlarından izinli sayılır. İzinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgili özlük hakları devam eder ve bu süreler terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır. Terfileri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın süresinde yapılır.

(6) (Ek:6/2/2014–6518/97 md.) Başkanlık personelinin, kanunlar kapsamındaki görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı haklarında cezai soruşturma yapılması, Telekomünikasyon İletişim Başkanı için ilişkili Bakanın, diğer personel için ise Kurum Başkanının iznine bağlıdır.

(7) Bu Kanunla ekli (V) sayılı cetveldeki kadrolar ihdas edilerek Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı hizmetlerinde kullanılmak üzere 5651 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı listeye eklenmiştir.

### **Ek Madde 2–** (Ek:6/2/2014–6518/99 md.)

Başkanlığa verilen görevlerin yürütülmesi için, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı kalınmaksızın özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda Başkanlıkta sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu suretle çalıştırılacakların unvanı, sayısı, süresi, ücretleri ve diğer hususlar Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak hizmet sözleşmesi esaslarına göre tespit edilir. Bunlara ödenecek ücret, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan sözleşme ücreti tavanının beş katını, çalıştırılabilecek toplam sözleşmeli personel sayısı ise yetmiş beşi geçemez ve bu fıkrada belirtilen ücret dışında herhangi bir ödeme yapılamaz.”

**Geçici Madde 1–** (1) Başkanlığın kuruluştaki hizmet binasının yapımı, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç, Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerine tâbi olmaksızın Kurum bütçesinden karşılanır.

### **(13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun G.m.2**

(2) Halen faaliyet icra eden ticarî amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde 7 nci maddeye göre alınması gereken izin belgesini temin etmekle yükümlüdürler.

(3) Halen yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra eden kişilere, Kurum tarafından, telekomünikasyon yoluyla iletişim konusunda yetkilendirme belgesi olup olmadığına bakılmaksızın, yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra etmesi amacıyla bir yetkilendirme belgesi düzenlenir.

#### **Geçici Madde 2– (Ek:5/11/2008–5809/67 md.)**

(1) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı kadrolarında bulunan personelden ek 1 inci maddede belirtilen öğrenim şartlarını haiz olanlar; kamuda üç yıllık hizmet süresini tamamlamaları, KPDS’den en az 60 veya uluslararası geçerliliği olan sınavlardan muadili puan almaları ve hazırlayacakları tezin kabul edilmesi halinde bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş yıl içerisinde iletişim uzmanı kadrosuna atanabilirler. Bu personelden; diğer kamu kurum ve kuruluşlarında özel mevzuatları uyarınca yarışma sınavına tabi tutularak mesleğe alınan ve yeterlik sınavını vererek veya tezi başarılı bulunarak kariyer meslek kadrolarına atanmış olanlar yabancı dil şartını karşıladıklarında; yüksek lisans veya doktora öğrenimini tamamlamış olanlardan, hazırladıkları yüksek lisans veya doktora tezlerinin konularının Kurumun veya Başkanlığın görev alanı ile ilgili olduğunun yapılacak inceleme sonucu belirlenenlerden doktora öğrenimini tamamlamış olanlar doğrudan, yüksek lisans öğrenimini tamamlamış olanlar yabancı dil şartını karşıladıklarında, iletişim uzmanı olarak atanabilirler.

(2) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı personelinden dört yıllık fakülte mezunu olanlar, kamuda üç yıllık hizmet süresini tamamlamaları, çıkarılacak yönetmelikte öngörülen şartları taşımaları ve buna ilave olarak hazırlayacakları tezin kabul edilmesi veya tezli yüksek lisans veya doktora yapmaları halinde, bu Kanunun yayımı tarihinden beş yıl içinde öğrenim alanına göre teknik uzman veya idarî uzman kadrosuna atanabilirler.

#### **Geçici Madde 3– (Ek:6/2/2014–6518/100 md.)**

(1) Birliğin kuruluşu bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde tamamlanır.

(2) Birlik, mevcut internet servis sağlayıcıları ile erişim hizmeti veren işletmecilerin en az dörtte birinin katılımıyla imzalanan Birlik Tüzüğüne Kurum tarafından incelenerek uygun bulunmasını müteakip faaliyete başlar. Birliğin kurulmasını müteakip en geç bir ay içinde hâlen üye olmayan

**m.13 (13) İnternet Yayınları Yoluyla İşlenen Suçlar Hakkında Kanun**

İnternet servis sağlayıcıları ve erişim hizmeti veren işletmeciler üyeliklerini tamamlamak zorundadır.

(3) Belirtilen sürede Birliğin kuruluşunu tamamlayamaması hâlinde, Kurum tarafından İnternet servis sağlayıcılarına ve İnternet erişim hizmeti veren diğer işletmecilere bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde biri oranında idari para cezası uygulanır.

(4) Birliğin kurulmasını müteakip bir ay içinde üye olmayan İnternet servis sağlayıcılarına veya İnternet erişim hizmeti veren diğer işletmecilere, Kurum tarafından bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde biri oranında idari para cezası uygulanır.

**Yürürlük**

**Madde 13–** (1) Bu Kanunun;

- a) 3 üncü ve 8 inci maddeleri, yayımı tarihinden altı ay sonra,
  - b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,
- yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 14–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (14) SANAL ORTAMDA İŞLENEN SUÇLAR SÖZLEŞMESİ

(Budapeşte, 23.11.2011)

**Bu sözleşme Türkiye tarafından 10 Kasım 2010 tarihinde çekinceler ve beyanlar ile birlikte imzalanmış, uygun bulma kanunu ise 02.05.2014 tarihli 28988 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.**

## *Giriş*

Avrupa Konseyi’ne üye Devletler ve bu sözleşmeyi imzalayan diğer Devletler;

Avrupa Konseyi’nin amacının üyeleri arasında daha geniş bir birlik sağlamak olduğunu dikkate alarak;

Bu Sözleşme’ye taraf olan diğer Devletlerle işbirliğinin geliştirilmesinin önemini farkında olarak;

Toplumun sanal ortamda işlenen suçlara karşı korunması için diğer hususların yanı sıra, uygun mevzuatın kabul edilmesi ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi suretiyle ortak bir ceza siyasetinin öncelikli olarak takip edilmesi ihtiyacına kani olarak;

Bilgisayar ağlarının dijitalleşmesinin, yakınsamasının ve sürekli olarak küreselleşmesinin beraberinde getirdiği büyük değişikliklerin farkında olarak;

Bilgisayar ağlarının ve elektronik bilgilerin cezai suç işlenmesi amacıyla da kullanılabilmesi ve bu tür suçlara ilişkin delillerin bu ağlarda depolanabileceği ve bu ağlar aracılığıyla aktarılabilmesi riskinden endişe duyarak;

Sanal ortamda işlenen suçlarla mücadelede Devletlerle özel sektör arasında işbirliğinin gerekliliğinin ve bilgi teknolojilerinin kullanımı ve geliştirilmesine ilişkin meşru çıkarların korunması ihtiyacını tanıyarak;

Sanal ortamda işlenen suçlara karşı etkin mücadelenin cezai konularda artırılmış, hızlı ve iyi işleyen bir uluslararası işbirliğini gerektirdiğine inanarak;

İşbu Sözleşme’nin bilgisayar sistemlerinin, ağlarının ve bilgisayar verilerinin gizliliğini, bütünlüğünü ve erişilebilirliğini hedef alabilecek eylemleri caydırıcı olmanın yanı sıra, bu tür sistemlerin, ağların ve verilerin kötüye kullanımının işbu Sözleşme’de tanımlandığı gibi böylesi eylemlerin suç haline getirilerek engellenmesi ve söz konusu cezai suçlarla etkili bi-

## (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

çimde mücadele edilmesine yetecek yetkilerin temin edilmesini sağlamak amacıyla, bu tür cezai suçların hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanımlanması, soruşturulması ve yargıya götürülmesinin kolaylaştırılması ve hızlı ve güvenilir uluslararası işbirliğinin sağlanmasına yönelik düzenlemelerin temin edilmesi için gerekli olduğuna kani olarak;

Herkesin müdahale olmaksızın düşünceye sahip olma hakkını, sınırlardan bağımsız olarak her türlü bilgi ve düşünceyi arama, alma ve iletme hakkı da dahil olmak üzere, ifade özgürlüğü ve özel hayata saygı gösterilmesine ilişkin hakları düzenleyen 1950 Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi, 1966 Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve diğer ilgili insan hakları anlaşmalarında güvence altına alındığı üzere, kanunların uygulanması ile temel insan haklarına saygı arasında uygun bir dengenin sağlanmasına ihtiyaç duyulduğunu dikkate alarak;

1981 Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesinde Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi tarafından belirtildiği gibi kişisel verilerin korunması hakkını dikkate alarak;

1989 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 1999 Uluslararası Çalışma Örgütü Çocuk İşçiliğinin En Kötü Durumları Sözleşmesini göz önünde bulundurarak;

Cezai konularda işbirliğine ilişkin mevcut Avrupa Konseyi sözleşmelerinin yanısıra Avrupa Konseyi üye Devletleri ve diğer Devletler arasında yapılmış olan benzer antlaşmaları da dikkate alarak ve bilgisayar sistemleri ve verileriyle alakalı cezai suçlara ilişkin cezai soruşturmaların ve kovuşturmaların daha etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi ve bir cezai suçun elektronik ortamdaki kanıtlarının toplanabilmesinin sağlanması için işbu Sözleşme'nin ilgili sözleşmeleri tamamlamasının amaçladığını vurgulayarak;

Birleşmiş Milletler, OECD, Avrupa Birliği ve G8 tarafından yapılan çalışmalar da dahil olmak üzere, sanal ortamda işlenen suçlarla mücadelede uluslararası anlayış ve işbirliğini daha da geliştiren son gelişmeleri memnuniyetle karşılayarak;

Telekomünikasyon dinlemelerine dair istinabe müzekkereleri hususunda Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi'nin pratikte uygulanmasına ilişkin R (85) 10 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı'nı, telif hakları ve komşu haklar alanında korsanlık hakkındaki R (88) 2 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı'nı, polis sektöründe kişisel verilerin kullanımını düzenleyen R (87) 15 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı'nı, özellikle telefon hizmetleri söz konusu olduğunda telekomünikasyon hizmetleri alanında kişisel verilerin korunması hakkındaki R (95) 4 sayılı

Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı'nı, bunların yanı sıra, bazı bilgisayar suçlarının tanımlanmasına ilişkin olarak ulusal yasama organlarına yönergeler sağlayan, bilişim suçları hakkındaki R (89) 9 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı'nı ve ayrıca, bilgi teknolojisiyle ilişkili ceza muhakemeleri usul hukuku sorunlarına ilişkin R (95) 13 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı'nı hatırlatarak;

Sanal ortamda işlenen suçlara ilişkin iç hukuktaki ceza kanunu hükümlerini birbirlerine yakınlılaştırmak ve böylesi suçların soruşturulmasında etkin yöntemlerin kullanılmasını sağlamak amacıyla Bakanlar Komitesi'nin, Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC) tarafından sanal ortamda işlenen suçlara ilişkin yürütülen çalışmaları desteklemesini öneren ve Avrupa Adalet Bakanları'nın 21. Konferansı'nda (Prag, 10 ve 11 Haziran 1997) kabul edilen 1 sayılı kararı; ayrıca, müzakere eden tarafların Sözleşmeye olabildiğince çok sayıda devletin taraf olmasını sağlamak için uygun çözümleri bulmak yönünde çabalarını sürdürmelerini destekleyen, bunun yanı sıra sanal ortamda işlenen suçlara karşı mücadelenin kendine özgü koşulları olduğunu gereken şekilde dikkate alan hızlı ve etkin bir uluslararası işbirliği sistemine duyulan ihtiyacı teslim eden 23. Avrupa Adalet Bakanları Konferansı'nda (Londra, 8 ve 9 Haziran 2000) kabul edilen 3 sayılı kararı gözönünde bulundurarak;

Yeni bilgi teknolojilerine ilişkin gelişmeleri Avrupa Konseyi'nin standartlarını ve değerini temel alan ortak yanıtlar aramak amacıyla, Avrupa Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanlarının 2. Zirveleri vesilesiyle (Strazburg, 10 ve 11 Ekim 1997) kabul ettikleri Eylem Planı'nı da gözönünde bulundurarak;

Aşağıda belirtilen hususlarda mutabık kalmışlardır:

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Terimlerin Kullanımı

#### Madde 1– Tanımlar

İşbu Sözleşme'nin amaçları bakımından:

a. “Bilgisayar sistemi” terimi, bir veya birden fazlası, bir program uyarınca otomatik veri işleyebilen herhangi bir cihaz veya birbiriyle bağlantılı veya ilgili bir grup cihazı ifade eder.

b. “Bilgisayar verisi” terimi, bilgisayar sisteminin bir işlevi yerine getirmesini mümkün kılan bir programı da kapsayan, olguların, bilginin veya

m.2 (14) *Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi*

kavramların bir bilgisayar sisteminde işlenmeye uygun haldeki her türlü temsilini ifade eder.

c. “Hizmet sağlayıcı” terimi:

i) Hizmetlerini kullananlara bir bilgisayar sistemi aracılığıyla iletişim kurma olanağı sağlayan her türlü kamu veya özel sektör tüzel kişisini, ve

ii) Böylesi iletişim hizmeti veya bu hizmetlerin kullanıcıları adına bilgisayar verilerini işleyen veya depolayan diğer her türlü tüzel kişiyi ifade eder.

d. “Trafik verisi” bir bilgisayar sistemi aracılığıyla gerçekleşen iletişimle ilgili olan, iletişim zincirinin bir halkasını teşkil eden bilgisayar sistemi tarafından üretilmiş, iletişimin başlangıç noktasını, hedefe varış noktasını, izlediği yolu, saatini, tarihini, boyutunu, süresini veya iletişimde kullanılan temel hizmetin türünü gösteren herhangi bir bilgisayar verisini ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Ulusal Düzeyde Alınacak Tedbirler

#### BİRİNCİ KISIM

#### Maddi Ceza Hukuku

#### BİRİNCİ BAŞLIK

### Bilgisayar Verilerinin ve Sistemlerinin Gizliliğine, Bütünlüğüne ve Erişilebilirliğine Yönelik Suçlar

#### Madde 2– Yasadışı Erişim

Taraflardan her biri, bir bilgisayar sisteminin tamamına veya bir kısmına haksız yere gerçekleştirilen erişimi, kasten yapıldığı zaman, kendi iç hukuku kapsamında cezai bir suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir. Taraflardan biri, sözkonusu suçun, bilgisayar verilerini elde etmek veya başka bir sahtekar niyetle veya bir bilgisayar sistemine bağlı başka bir bilgisayar sistemiyle ilişkili olarak güvenlik tedbirlerinin ihlal edilmesi suretiyle işlenmiş olmasını şart koşabilir.

#### Madde 3– Yasadışı Araya Girme

Taraflardan her biri, bilgisayar verileri taşıyan bir bilgisayar sisteminden

elektromanyetik dalgalarla yayılma da dahil olmak üzere, bilgisayar verilerinin bir bilgisayar sisteminden diğer bir bilgisayar sistemine veya bir bilgisayar sisteminin kendi içinde umuma kapalı olarak iletimi esnasında teknik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen araya girme fiilinin, haksız yere ve kasten yapıldığı zaman, kendi iç hukuku kapsamında cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir. Taraflardan biri, sözkonusu suçun sahtekarlığa yönelik veya başka bir bilgisayar sistemine bağlı bir bilgisayar sistemiyle ilişkili olarak işlenmiş olmasını şart koşabilir.

#### **Madde 4– Verilere Müdahale**

1. Taraflardan her biri, bilgisayar verilerine haksız yere zarar verilmesi, verilerin silinmesi, tahrip edilmesi, değiştirilmesi veya engellenmesinin, kasten gerçekleştirildiği zaman, kendi iç hukuku kapsamında cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. Taraflardan biri, 1. paragrafta tanımlanan fiillerin ciddi zararlar sonucunda meydana gelmesini şart koşma hakkını saklı tutabilir.

#### **Madde 5– Sisteme Müdahale**

Taraflardan her biri, bilgisayar sistemlerine veri girişi yaparak, bu verileri ileterek, bilgisayar verilerine zarar vererek, bunları silerek, tahrip ederek, değiştirerek veya engelleyerek bir bilgisayar sisteminin işleyişinin haksız yere engellenmesinin, kasten gerçekleştirildiği zaman, kendi iç hukuku kapsamında cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

#### **Madde 6– Cihazların Kötüye Kullanımı**

1. Taraflardan her biri, kasten ve haksız yere gerçekleştirildiği zaman, aşağıdakilerin kendi iç hukuku kapsamında cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir:

a. Aşağıda belirtilenlerin 2 ila 5. maddelerde belirtilmiş herhangi bir suçun işlenmesi için kullanılmaları amacıyla üretimi, satışı, kullanım amaçlı tedarik edilmesi, ithal edilmesi, dağıtımı veya başka şekilde erişilebilir hale getirilmesi:

i. Bir bilgisayar programı da dahil olmak üzere, öncelikli olarak yukarıda belirtilen 2 ila 5. maddelerde belirtilmiş herhangi bir suç işlemek amacıyla tasarlanmış veya uyarlanmış bir cihaz;

ii. Bir bilgisayar sisteminin tamamına veya herhangi bir kısmına erişimi mümkün kılan bir bilgisayar şifresi, erişim kodu veya benzer bir veri.

m.7 (14) *Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi*

b. Yukarıda paragraf a.i veya ii'de atıfta bulunulmuş bir öğeye, 2 ila 5. maddelerde belirtilmiş herhangi bir suçun işlenmesi için kullanılması amacıyla bulundurma. Taraflardan biri, yasa gereği cezai sorumluluğun doğması için bahsi geçen öğelerden belli bir sayıda bulundurulmasını şart koşabilir.

2. İşbu madde, bu maddenin 1. paragrafında atıfta bulunulan üretme, satma, kullanım amaçlı tedarik, ithalat, dağıtma veya başka şekilde erişilebilir hale getirme veya bulundurmanın, 2 ila 5. maddeler uyarınca suç işlemek amacıyla gerçekleştirilmemesi durumunda, örneğin bir bilgisayar sisteminin yetkililerce test edilmesi veya korunmasının amaçlandığı hallerde, cezai yükümlülük doğuracağı şeklinde yorumlanmayacaktır.

3. Taraflardan her biri, çekincenin işbu maddenin 1.a.ii paragrafında sözü edilen öğelerin satışı, dağıtımını veya başka şekilde erişilebilir hale getirilmesiyle alakalı olmaması kaydıyla, işbu maddenin 1. paragrafını uygulamama hakkını saklı tutabilir.

## İKİNCİ BAŞLIK

### Bilgisayarla Bağlantılı Suçlar

#### **Madde 7– Bilgisayarla bağlantılı sahtecilik**

Taraflardan her biri, özgün olmayan verilerle sonuçlanan yeni veri girme, verileri değiştirme, silme veya engelleme eylemlerinin, sözkonusu verilerin yasal açıdan özgün verilermiş gibi kabul edilmesi veya işlem görmesi niyetiyle, kasten ve haksız yere gerçekleştirildiği zaman, verilerin doğrudan okunabilir ve anlaşılabilir olup olmadığına bakılmaksızın, bu eylemlerin kendi iç hukukunda cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir. Taraflardan biri, cezai yükümlülüğün doğması için, eylemin hile veya benzer bir sahtekarlık niyetiyle gerçekleştirilmiş olmasını şart koşabilir.

#### **Madde 8– Bilgisayarla Bağlantılı Dolandırıcılık**

Taraflardan her biri, aşağıda belirtilenler, kasten ve haksız yere gerçekleştirildiği zaman, bir başka şahsın mal kaybına sebebiyet verdiğinde, bunların kendi iç hukukunda cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir:

Şahısların kendilerine veya bir başkasına haksız yere maddi menfaat sağlamak için hile veya sahtekarlık niyetiyle;

- a. Bilgisayar sistemlerine veri girişi yapma, verileri değiştirme, silme veya engelleme;
- b. Bir bilgisayar sisteminin işleyişine herhangi bir müdahalede bulunma.

## ÜÇÜNCÜ BAŞLIK İçerikle Bağlantılı Suçlar

### Madde 9– Çocuk Pornografisiyle Bağlantılı Suçlar

1. Taraflardan her biri, aşağıda belirtilenler, kasten ve haksız yere gerçekleştirildiği zaman, bunların kendi iç hukukunda cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir:

- a. Bir bilgisayar sistemi üzerinden dağıtımını yapmak amacıyla çocuk pornografisi üretmek;
- b. bir bilgisayar sistemi üzerinden çocuk pornografisini sunmak veya erişilebilir hale getirmek;
- c. Bir bilgisayar sistemi üzerinden çocuk pornografisinin dağıtım veya iletimini yapmak;
- d. Kendisi veya başkası için bir bilgisayar sistemi üzerinden çocuk pornografisi temin etmek;
- e. Bir bilgisayar sisteminde veya bilgisayar verileri depolama aygıtında çocuk pornografisi bulundurmak.

2. Yukarıda 1. paragrafta belirtilen “çocuk pornografisi” terimi aşağıda belirtilenleri görsel anlamda tasvir eden pornografik malzemeleri içerecektir:

- a. Reşit olmayan şahsın cinsel içerikli eylemlerde bulunması;
- b. Reşit olmayan şahıs görüntüsünü haiz şahsın cinsel içerikli eylemlerde bulunması;
- c. Reşit olmayan şahsın cinsel içerikli eylemlerde bulunmasını betimleyen gerçekçi görüntüler.

3. Yukarıda 2. paragrafta belirtilen “reşit olmayan” terimi, 18 yaşın altındaki tüm şahısları kapsar. Bununla birlikte, Taraflardan biri, 16’dan küçük olmamak kaydıyla, daha düşük bir yaş sınırı talep edebilir.

4. Taraflardan her biri, 1. paragrafın d ve e bentleri ile 2. paragrafın b ve c bentlerinin tamamını veya bir kısmını uygulamaya koymama hakkını saklı tutabilirler.

m.10

(14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

## DÖRDÜNCÜ BAŞLIK

### Telif Hakkı ve Bununla Bağlantılı Hakların İhlaline İlişkin Suçlar

#### **Madde 10– Telif hakkı ve bununla bağlantılı hakların ihlaline ilişkin suçlar**

1. Taraflardan her biri, Edebiyat ve Sanat Eserlerinin korunmasma ilişkin Bern Sözleşmesi’ni tadil eden 24 Temmuz 1971 tarihli Paris Anlaşması, Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması ve WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü) Telif Hakları Antlaşması kapsamında üstlendiği yükümlülükler çerçevesinde, bu gibi sözlömlerce tanınan her tür ahlaki haklar hariç olmak üzere, ilgili Tarafın ulusal mevzuatında tanımlandığı şekliyle, telif haklarının ihlalinin kasıtlı olarak, ticari ölçekte ve bir bilgisayar sistemi aracılığıyla gerçekleştirilmesinin kendi iç hukukunda cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. Taraflardan her biri, İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunması Hakkındaki Uluslararası Sözleşme (Roma Sözleşmesi), Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması ve WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü) İcracı Sanatçılar ve Fonogramlar Anlaşması kapsamında üstlendiği yükümlülükler çerçevesinde, bu gibi sözleşmelerce tanınan her tür ahlaki haklar hariç olmak üzere, ilgili Tarafın ulusal mevzuatında tanımlandığı şekliyle, bağlantılı hakların ihlalinin kasıtlı olarak, ticari ölçekte ve bir bilgisayar sistemi aracılığıyla gerçekleştirilmesinin kendi iç hukukunda cezai suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

3. Taraflardan biri, başka etkili hukuk yollarının mevcut olması ve bu tür bir çekincenin ilgili Taraf’ın işbu maddenin 1. ve 2. paragraflarında atıfta bulunulan uluslararası belgelerde belirtilen uluslararası yükümlülüklerine halel getirmemesi şartıyla, sınırlı şartlar dahilinde işbu maddenin 1. ve 2. paragraflarında öngörülen cezai sorumluluğu tahmil etmeme hakkını saklı tutabilir.



## BEŞİNCİ BAŞLIK

### Tali Yükümlülükler ve Yaptırımlar

#### **Madde 11– Teşebbüs ve yardım veya yataklık**

1. Taraflardan her biri, işbu Sözleşme'nin 2 ila 10. maddelerinde tanımlanan her türlü suçun işlenmesine, suçun gerçekleşmesi amacıyla kasten yardım veya yataklık edilmesinin kendi iç hukukunda cezai suç olarak düzenlenmesi için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. Taraflardan her biri, işbu Sözleşme'nin Madde 3 ila 5, 7, 8 ile 9.1.a ve c bentlerinde tanımlı suçlardan herhangi birine kasten teşebbüs eyleminin kendi iç hukukunda cezai suç olarak düzenlenmesi için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

3. Taraflardan her biri, işbu maddenin 2. paragrafının tamamını veya bir kısmını uygulamama hakkını saklı tutabilir.

#### **Madde 12– Kurumsal yükümlülük**

1. Taraflardan her biri, bir tüzel kişilik bünyesinde aşağıda belirtilen unsurlara dayalı olarak önder konumuna sahip olan herhangi bir gerçek kişinin, bireysel ya da tüzel kişinin bir organının parçası olarak hareket ederek, tüzel kişinin çıkarları için işbu Sözleşme uyarınca cezai suç olarak kabul edilmiş bir eylemi gerçekleştirmesi durumunda, tüzel kişilerin cezai suçtan sorumlu tutulabilmesini sağlamak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir:

- a. Tüzel kişiyi temsil yetkisi;
- b. Tüzel kişi adına karar verme yetkisi;
- c. Tüzel kişi bünyesinde murakabe yetkisi.

2. İşbu maddenin 1. Paragrafında belirtilen durumların yanısıra, taraflardan her biri 1. Paragrafta atıfta bulunulan gerçek kişinin denetim veya kontrol eksikliği sonucunda tüzel kişinin yetkisi altında hareket eden gerçek kişinin bu tüzel kişinin menfaati için işbu Sözleşme'de belirlenmiş cezai suçlardan birini işlemesi mümkün olursa, tüzel kişinin bundan sorumlu tutulmasını sağlamak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir:

3. İlgili Taraf'ın yasal ilkelerine tabi olarak, tüzel kişinin yükümlülüğü cezai, hukuki veya idari nitelikte olabilir.

4. Böylesi bir yükümlülük, suçu işleyen gerçek kişilerin cezai yükümlülüğüne halel getirmeyecektir.

m.13 (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

**Madde 13– Yaptırımlar ve Tedbirler**

1. Taraflardan her biri, 2 ila 11. maddelerde tanımlanan cezai suçların, hürriyetten yoksun bırakmayı da kapsayan etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılabilmesini sağlamak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. Taraflardan her biri, Madde 12 uyarınca sorumlu tutulan tüzel kişilerin maddi yaptırımlar da dahil olmak üzere, etkili, orantılı ve caydırıcı cezai veya cezai olmayan yaptırımlara veya tedbirlere tabi olacağını teminat altına alacaktır.

## İKİNCİ KISIM

### Usul Hukuku

## BİRİNCİ BAŞLIK

### Ortak Hükümler

**Madde 14– Usul Hükümlerinin Kapsamı**

1. Taraflardan her biri, belirli cezai soruşturma veya kovuşturmalar amacıyla, işbu Kısımda ele alınan yetki ve usulleri belirlemek için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. Madde 21’de açık bir şekilde belirtilen aksine durumlar hariç olmak üzere, Taraflardan her biri bu maddenin 1. paragrafında sözü geçen yetki ve usulleri aşağıdaki durumlara ilişkin olarak uygulamaya koyacaktır:

- a. İşbu Sözleşme’nin 2 ila 11. maddelerinde tanımlı cezai suçlar;
- b. Bir bilgisayar sistemi aracılığıyla işlenen diğer cezai suçlar ve
- c. Cezai bir suçun delillerinin elektronik ortamda toplanması.

3. a. Taraflardan her biri, Madde 20’de belirtilen tedbirleri, sözkonusu tedbirlerin uygulandığı suçlar veya suç kategorilerinin Madde 21’de belirtilen tedbirlerin uygulandığı suçlardan daha sınırlı bir çerçevede olmaması kaydıyla, sadece çekince kaydında sözü edilen suçlara veya suç kategorilerine ilişkin olarak uygulama hakkını saklı tutabilir. Taraflardan her biri, Madde 20’de belirtilen tedbirin en geniş şekilde uygulanabilmesi için bu tür bir çekince kaydının sınırlı tutulmasını göz önünde bulunduracaktır.

b. İşbu Sözleşme’nin kabul edildiği tarihte yürürlükte olan mevzuat sınırlamalarından dolayı bir Taraf, Madde 20 ve 21’de belirtilen tedbirleri, herhangi bir hizmet sağlayıcının,

- i. Kapalı bir grup kullanıcının yararına işletilen ve
- ii. Halka açık iletişim ağlarının kullanılmadığı ve halka açık veya özel nitelikli başka bir bilgisayar sistemine bağlı olmayan, bir bilgisayar sistemi ile aktardığı bağlantılara uygulayamıyor ise sözkonusu Taraf bu tür iletişimlere bu tedbirleri uygulamama hakkını saklı tutabilecektir. Tarafların her biri, Madde 20 ve 21’de belirtilen tedbirlerin en geniş şekilde uygulanabilmesi için bu tür bir çekince kaydının sınırlı tutulmasını göz önünde bulunduracaktır.

### **Madde 15– Şartlar ve Tedbirler**

1. Taraflardan her biri, işbu Kısımda ele alınan yetki ve usullerin tanımlanması, yürürlüğe konulması ve uygulanmasının, 1950 Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi, 1966 Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve diğer uygulanabilir uluslararası insan hakları belgeleri kapsamında üstlendiği yükümlülüklerden kaynaklanan haklar da dahil olmak üzere, iç hukukunda düzenlenmiş, insan hak ve özgürlüklerinin gerekli ölçüde korunmasını sağlayacak ve orantılılık ilkesini yerine getirecek şart ve güvencelere tabi olacağını teminat altına alacaktır.

2. Bu tür şart ve güvenceler, ilgili usul veya yetkinin niteliği göz önünde bulundurulurken, uygun görüldüğü şekilde, diğer hususlar meyanında, adli veya başka tür bağımsız denetimi, haklı uygulama gerekçelerini ve sözkonusu yetki veya usul kapsam ve süresinin sınırlandırılmasını içerecektir.

3. Kamu yararına, özellikle adaletin sağlam bir şekilde tatbik edilmesine uygun olduğu ölçüde, Taraflardan her biri işbu Kısımda belirtilen yetki ve usullerin üçüncü şahısların hakları, sorumlulukları ve meşru menfaatleri üzerindeki etkisini dikkate alacaklardır.

## **İKİNCİ BAŞLIK**

### **Depolanan Bilgisayar Verisinin Süratli Şekilde Korunması**

#### **Madde 16– Depolanan bilgisayar verisinin süratli şekilde korunması**

1. Taraflardan her biri, yetkili makamlarının, bilhassa bilgisayar veri kayıplarına veya değişikliklerine karşı özellikle korunmasız olma ihtimalinin bulunduğu bilgisayar sistemi aracılığıyla depolanan trafik verisi de dahil olmak üzere, belirlenmiş bilgisayar verisinin süratli bir şekilde korunması talimatını vermelerini veya benzer biçimde bu korumayı gerçekleştirmelerini sağlamaları için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbir-

m.17 (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

leri kabul edecektir.

2. Taraflardan biri, bir kişinin mülkiyeti veya denetimi altında depolanmış bulunan, belli bilgisayar verilerinin korunması konusunda bir kişiye talimat vermek suretiyle yukarıda belirtilen paragraf 1'i uyguladığında, ilgili Taraf, azami doksan gün olmak üzere, gerek duyulan süre boyunca ilgili kişiyi o bilgisayar verilerini korumaya ve bütünlüğünü sürdürmeye mecbur kılmak ve yetkili makamların bunun açıklanmasını talep etmelerine olanak sağlamak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir. Taraflardan biri böyle bir talimatın daha sonra yenilenmesini sağlayabilir.

3. Taraflardan her biri, verilerin korunmasından sorumlu kişiyi veya bilgisayar verilerini koruyacak olan diğer bir kişiyi, kendi iç hukukunun öngördüğü zaman dilimi boyunca, bu tür işlemleri üstlendiğini gizli tutacağına dair bir taahhütte bulunmaya mecbur kılmak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

4. İşbu maddede atıfta bulunulan yetki ve usuller Madde 14 ve 15'e tabi olacaktır.

**Madde 17– Trafik verisinin süratli şekilde korunması ve kısmen açıklanması**

1. Taraflardan her biri, Madde 16 uyarınca korunması gereken trafik verisi bağlamında, aşağıda belirtilenler için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir:

a. Söz konusu haberleşmenin iletimine bir veya daha fazla hizmet sağlayıcının dahil olmasına bakılmaksızın, trafik verilerinin süratli şekilde korunmasının teminat altına alınması ve

b. İlgili Tarafın yetkili makamına veya bu makamın belirlediği kişiye, haberleşmenin hangi hizmet sağlayıcı ve hangi yol vasıtasıyla gerçekleştirildiğini tespit etmesine imkan verecek yeterli miktardaki trafik verilerinin süratli şekilde açıklanmasının sağlanması.

2. İşbu maddede atıfta bulunulan yetki ve usuller Madde 14 ve 15'e tabi olacaktır.

## ÜÇÜNCÜ BAŞLIK Üretim Emri

**Madde 18– Üretim Emri**

1. Taraflardan her biri, yetkili makamların:

**(14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi** **m.19**

a. Ülkesindeki bir şahsa, o şahsın mülkiyeti veya kontrolünde bulunan, bir bilgisayar sisteminde veya bilgisayar verilerini depolama aygıtında depolanan, belirlenmiş bilgisayar verisini teslim etmesi için ve

b. İlgili Tarafın ülkesinde hizmet sunan bir hizmet sağlayıcıya, sözkonusu hizmet sağlayıcının mülkiyeti veya kontrolünde bulunan hizmetlere ilişkin abone bilgilerini teslim etmesi için;

talimat verme yetkisine sahip olmaları için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. İşbu maddede atıfta bulunulan yetki ve usuller Madde 14 ve 15'e tabi olacaktır.

3. İşbu maddenin amacı yönünden "abone bilgisi" terimi, bir hizmet sağlayıcı tarafından bilgisayar verileri biçiminde veya başka bir biçimde tutulan, trafik veya içerik verileri hariç olmak üzere, hizmetlerin abonelerine ilişkin:

a. Kullanılan iletişim hizmeti türünün, ayrıca belirlenen teknik hükümlerin ve hizmet süresinin;

b. Hizmet anlaşması veya düzenlemesi bağlamında erişilebilir abone kimliğinin, posta veya coğrafi adresinin, telefon veya diğer erişim numarasının, fatura ve ödeme bilgilerinin;

c. Hizmet anlaşması veya düzenlemesi bağlamında erişilebilir iletişim teçhizatının kurulduğu yere ilişkin diğer bilgilerin;

belirlenmesini sağlayabilecek herhangi bir bilgiyi ifade eder.

**DÖRDÜNCÜ BAŞLIK**  
**Depolanmış Bilgisayar Verilerinin**  
**Aranması ve Bunlara El Konulması**

**Madde 19– Depolanmış bilgisayar verilerinin aranması ve bunlara el konulması**

Taraflardan her biri, kendi ülkesindeki yetkili makamların, bir bilgisayar sisteminin tamamını veya bir kısmını ve içerisinde depolanmış bilgisayar verilerini ve bilgisayar verilerinin depolanmış olabileceği bir bilgisayar verileri depolama aygıtını arama ve benzer şekilde bunlara erişme yetkisine sahip olmaları için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

2. Taraflardan her biri, paragraf 1.a uyarınca, makamlarının özel bir bilgisayar sisteminin tamamını veya bir kısmını araması veya benzer şekilde

## m.20 (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

bunlara erişim sağlaması sözkonusu olduğunda ve aranan verilerin kendi ülkesindeki başka bir bilgisayar sisteminin tamamında veya bir kısmında depolanmış olduğuna inanmak için gerekçeleri bulunduğu ve sözkonusu veriler yasalara uygun biçimde ilk sistemden erişilebilir veya ilk sistem için kullanılabilir olduğunda, makamlarının arama veya benzer şekilde sisteme erişim işlemlerini süratle diğer sisteme teşmil edebilmelerini sağlamak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

3. Taraflardan her biri, yetkili makamlarına, paragraf 1 veya 2 uyarınca erişilen bilgisayar verilerine el koymaya veya benzer şekilde güvence altına almaya yetki tanımak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir. Bu tedbirler:

a. Bir bilgisayar sisteminin tamamına veya bir kısmına veya bilgisayar verileri depolama aygıtına el koymaya veya bunları benzer şekilde güvence altına almaya;

b. Söz konusu bilgisayar verilerinin bir kopyasını oluşturmaya ve bunu muhafaza etmeye;

c. İlgili depolanan verilerin bütünlüğünü korumaya;

d. Erişim sağlanan bilgisayar sistemindeki bilgisayar verilerini erişilemez hale getirmeye veya kaldırmaya yönelik yetkileri içerecektir.

4. Taraflardan her biri, paragraf 1 ve 2’de belirtilen tedbirlerin tatbik edilmesine olanak sağlanması amacıyla, kendi yetkili makamlarına bilgisayar işleyişi veya içerisindeki bilgisayar verisinin korunması için uygulanan tedbirler hakkında bilgisi olan herhangi bir kişiden, makul ölçüde gerekli bilgileri temin etme konusunda yetki tanınması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

5. İşbu maddede atıfta bulunulan yetki ve usuller Madde 14 ve 15’e tabi olacaktır.

## BEŞİNCİ BAŞLIK

### Bilgisayar Verilerinin Gerçek Zamanlı Toplanması

#### Madde 20– Trafik verilerinin gerçek zamanlı toplanması

1. Taraflardan her biri, yetkili makamlarına aşağıdaki hususlarda yetki tanınması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir;

Bir bilgisayar sistemi aracılığıyla iletilmiş, ülkesindeki belirli iletişimlerle ilişkili gerçek zamanlı trafik verilerini;

- a. İlgili Tarafın sınırları dahilinde mevcut teknik imkanlar kullanarak toplama veya kaydetme ve
- b. Bir hizmet sağlayıcının mevcut teknik imkanları çerçevesinde,
  - i. İlgili tarafın sınırları dahilinde mevcut teknik imkanlar uygulayarak toplamaya veya kaydetmeye; veya
  - ii. Toplama veya kaydetmesi için yetkili makamları ile işbirliği yapmaya ve onlara yardım etmeye;  
zorunlu kılmak.

2. Taraflardan birinin, kendi iç hukuk sistemindeki yerleşmiş ilkelerden dolayı paragraf 1 a’da belirtilen tedbirleri kabul edememesi halinde, bunun yerine, ülke sınırları içerisinde iletilmiş belirli iletişimlere ait trafik verilerinin gerçek zamanlı olarak toplanması ve kaydedilmesi işleminin ilgili Tarafın sahip olduğu teknik imkanların uygulanması vasıtasıyla sağlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edebilecektir.

3. Taraflardan her biri, bir hizmet sağlayıcıyı işbu madde ile öngörülen herhangi bir yetkinin ve bununla ilgili herhangi bir bilginin uygulanma şeklini gizli tutmaya zorunlu kılmak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

4. İşbu maddede atıfta bulunulan yetki ve usuller Madde 14 ve 15’e tabi olacaktır.

### **Madde 21– İçerik verilerinin takibi**

1. Taraflardan her biri, iç hukuku kapsamında belirlenecek bir dizi ciddi suçlar ile ilgili olarak yetkili makamlarına aşağıdaki hususlarda yetki tanınması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edebilecektir:

Bir bilgisayar sistemi aracılığıyla ülke sınırları içerisinde iletilmiş, gerçek zamanlı, belirlenmiş iletişimlerin içerik verilerini;

- a. İlgili Tarafın ülkesinde teknik yöntemler kullanarak toplama veya kaydetme, ve
- b. Bir hizmet sağlayıcıyı, mevcut teknik yeterliliği çerçevesinde,
  - i. İlgili Tarafın sınırları dahilinde mevcut teknik yöntemlerin uygulanması vasıtasıyla toplamaya veya kaydetmeye; veya
  - ii. Toplama veya kaydetme için yetkili makamlar ile işbirliği yapmaya ve onlara yardım etmeye;  
zorunlu kılmak.

2. Taraflardan birinin, kendi iç hukuk sistemindeki yerleşmiş ilkelerden dolayı paragraf 1 a’da belirtilen tedbirleri kabul edememesi halinde, bunun

m.22 (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

yerine, ülke sınırları içerisinde iletilmiş belirli iletişimlere ilişkin içerik verilerinin gerçek zamanlı olarak toplanması ve kaydedilmesi işleminin ilgili Tarafın sahip olduğu teknik imkanların uygulanması vasıtasıyla sağlanması için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edebilecektir.

3. Tarafların her biri, bir hizmet sağlayıcıyı işbu madde ile öngörülen herhangi bir yetkinin ve bununla ilgili bir bilginin uygulanma şeklini gizli tutmaya zorunlu kılmak için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

4. İşbu maddede atıfta bulunulan yetki ve usuller Madde 14 ve 15'e tabi olacaktır.

## ÜÇÜNCÜ KISIM Yargılama Yetkisi

### Madde 22– Yargılama yetkisi

1. Taraflardan her biri, işbu Sözleşme'nin 2 ila 11. maddelerinde belirtilen herhangi bir suç üzerinde, bunun aşağıdaki durumlarda işlenmesi halinde, yargılama yetkisinin tesisi için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

Suç;

- a. Kendi ülkesinde veya
- b. İlgili Tarafın bayrağını taşıyan bir gemide; veya
- c. İlgili Tarafın kanunları kapsamında kayıtlı bir uçakta; veya
- d. Kendi vatandaşlarından biri tarafından, söz konusu suçun işlendiği yerde ceza kanununa göre cezalandırılabilir ise veya suç herhangi bir Devletin yerel yargı yetkisi dışında işlenmiş ise

2. Taraflardan her biri, işbu maddenin 1.b ila 1.d bentleri veya bunların herhangi bir kısmında tanımlanan yargılama yetkisi kurallarını uygulamama veya belirli durum veya şartlarda uygulama hakkını saklı tutabilir.

3. Taraflardan her biri, zanlının kendi ülkesinde bulunduğu ve bir başka Tarafın iade talebi yapıldıktan sonra sadece uyuğundan dolayı iade edilmediği durumlarda, işbu Sözleşme'nin Madde 24 paragraf 1'de düzenlenen suçlara ilişkin yargılama yetkisini tesis etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

4. İşbu Sözleşme, taraflardan birinin kendi iç hukuku uyarınca icra edilen herhangi bir cezai yargılama yetkisini hariç tutamaz.



5. İşbu Sözleşme uyarınca belirlenmiş, itham edilen bir suç üzerinde birden fazla Taraf yargı yetkisi iddia ettiğinde, müdahil Taraflar kovuşturma için en uygun yargılama yetkisini tespit etmek üzere istişare edeceklerdir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Uluslararası İşbirliği

### BİRİNCİ KISIM Genel İlkeler

#### BİRİNCİ BAŞLIK Uluslararası İşbirliğine İlişkin Genel İlkeler

##### **Madde 23– Uluslararası işbirliğine ilişkin genel ilkeler**

Taraflar, bilgisayar sistemleri ve verileri ile ilgili cezai suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalar için veya cezai suçlara ilişkin olarak elektronik ortamda delil toplanması amacıyla, işbu bölümün hükümleri uyarınca ve ceza hukukuna dair konulardaki uluslararası işbirliğine ilişkin ilgili uluslararası belgelerin, yeknesak veya karşılıklı mevzuat ile iç hukuku temel alarak üzerinde anlaşmaya vardıkları düzenlemelerin uygulanması suretiyle, birbirleriyle mümkün olan en geniş biçimde işbirliği yapacaklardır.

#### İKİNCİ BAŞLIK Suçluların İadesine İlişkin İlkeler

##### **Madde 24– Suçluların iadesi**

1.a. Bu madde, Taraflar arasında suçluların iadesi için işbu Sözleşme'nin 2 ila 11. maddelerinde tanımlanmış cezai suçlara ilişkin olarak sözkonusu suçluların her iki tarafın yasaları çerçevesinde, en az bir yıl süreyle özgürlükten mahrum bırakma cezası veya daha ağır bir ceza ile cezalandırılabilir olması durumunda geçerli olacaktır.

b. Yeknesak veya karşılıklı mevzuatı, veya Suçluların İadesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi (ETS No. 24) de dahil olmak üzere, iki veya daha fazla taraf arasında yürürlükte olan suçluların iadesine ilişkin anlaşmaları temel alarak üzerinde anlaşmaya varılan bir düzenleme çerçevesinde farklı bir asgari cezanın uygulanmasının söz konusu olduğu durumlarda, söz konusu

**m.24 (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi**

düzenleme veya anlaşma çerçevesinde öngörülen asgari ceza geçerli olacaktır.

2. Bu maddenin 1. paragrafında tanımlanan cezai suçlar, iki veya daha fazla Taraf arasındaki suçluların iadesine ilişkin anlaşmalar çerçevesinde suçluların iadesine konu olan suçlar arasında kabul edilecektir. Taraflar arasında suçluların iadesine ilişkin olarak imzalanacak herhangi bir anlaşmada bu tür suçları suçluların iadesine konu suçlar arasına dahil edecekleri yönünde taahhütte bulunmaktadırlar.

3. Suçluların iadesini, buna ilişkin bir anlaşmanın mevcudiyeti şartına bağlayan bir Tarafın, kendisi ile suçluların iadesine yönelik bir anlaşma bulunmayan diğer bir Taraftan suçluların iadesi talebi alması durumunda, talebi alan Taraf, işbu Sözleşme'yi, bu maddenin 1. paragrafında belirtilen herhangi bir cezai suça ilişkin gerekli yasal zemin olarak kabul edebilir.

4. Suçluların iadesini, buna ilişkin bir anlaşmanın mevcudiyeti şartına bağlamayan Taraflar, işbu maddenin 1. paragrafında tanımlanan cezai suçları suçluların iade işlemi yapılmasına konu olan suçlar olarak aralarında tanıyacaklardır.

5. Suçluların iadesi işlemi, iade işlemi gerçekleştirilmesi talep edilen Tarafın sözkonusu işlemi gerçekleştirmesine zemin teşkil eden gerekçeler de dahil olmak üzere, bu işlemi gerçekleştirmesi talep edilen Tarafın hukukundaki şartlara veya yürürlükte olan suçluların iadesine ilişkin anlaşmalara bağlı olacaktır.

6. Bu maddenin 1. paragrafında belirtilen bir cezai suça ilişkin olarak suçluların iadesinin gerçekleştirilmesi yönündeki bir talebin, sadece iadesi talep edilen kişinin uyuğu dolayısıyla veya suçlunun iadesini gerçekleştirmesi talep edilen Tarafın sözkonusu suça ilişkin olarak yargı yetkisinin haiz olduğunu düşünmesi sebebiyle reddedilmesi durumunda, kendisinden suçlunun iade edilmesi istenen Taraf sözkonusu talebi yapan Tarafın isteği üzerine sorunu dava edilmesi amacıyla kendi yetkili makamlarına iletcek ve nihai sonucu iade talebinde bulunan Tarafa zamanlıca bildirecektir. Bu makamlar, Tarafın kanunlarına göre benzer nitelikte bir suçun sözkonusu olmuş olması durumunda yapacakları şekilde karar alacak ve soruşturma ile kovuşturmalarını da bu şekilde sürdürecektir.

a. Taraflardan her biri, herhangi bir anlaşmanın mevcut olmadığı durumlarda suçluların iadesi veya geçici tutuklama talebini iletcek veya bu yönde bir talebi alacak makamlardan her birinin isim ve adresini Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken bildirecektir.

b. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Tarafların tespit ettikleri makamların

kaydını tutacak ve bunu sürekli güncelleyecektir. Her bir Taraf bu kayıttaki yer alan bilgilerin her zaman doğru olmasını temin edecektir.

## ÜÇÜNCÜ BAŞLIK

### Karşılıklı Yardımlaşmaya İlişkin Genel İlkeler

#### **Madde 25– Karşılıklı yardımlaşmaya ilişkin genel ilkeler**

1. Taraflar, bilgisayar sistemleri ve verileriyle ilgili cezai suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalara veya bir cezai suça ilişkin olarak elektronik ortamda delil toplanması hususunda birbirlerine, mümkün olan en geniş ölçüde yardım sağlayacaklardır.

2. Taraflardan her biri, 27 ila 35. maddelerde belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli olabilecek yasama tedbirlerini ve diğer tedbirleri kabul edecektir.

3. Taraflardan her biri, acil durumların sözkonusu olması halinde faks veya elektronik posta gibi ilgili hızlı iletişim araçları vasıtasıyla karşılıklı yardım veya iletişim talebinde bulunabilirler. Ancak, sözkonusu araçların gerekli güvenlik ve doğrulama ölçülerini sağlaması (gerekmesi durumunda şifre kullanımı da dahil olmak üzere) ve kendisinden talepte bulunulan Tarafın istemesi durumunda resmi alındı teyidinde bulunulması gerekecektir. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, iletilen talebi kabul edecek ve buna bu tür hızlı iletişim araçları vasıtasıyla cevap verecektir.

4. Bu bölümdeki maddelerde açık bir şekilde belirtilen aksine durumlar hariç olmak üzere, kendisinden talepte bulunulan Tarafın işbirliğinde bulunmayı reddedebileceği gerekçeler de dahil olmak üzere, karşılıklı yardımda bulunma, kendisinden talepte bulunulan Tarafın yasalarındaki veya uygulanabilir karşılıklı yardımlaşma anlaşmalarındaki şartlara bağlı olacaktır. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, 2 ila 11. maddelerde belirtilen suçlara ilişkin olarak karşılıklı yardımda bulunmayı, sadece talebin sözkonusu tarafça mali nitelikli olarak telakki edilen bir suç ile ilgili olduğu gerekçesine dayanarak, reddetme hakkını kullanmayacaktır.

5. Kendisinden talepte bulunulan Tarafın, bu bölümün hükümlerine uygun olarak, karşılıklı yardım sağlama hususunu, ilgili suçun her iki ülkede de cezai nitelik taşıması şartına bağlamasına izin verilen durumlarda, talep edilen yardıma konu olan suça zemin teşkil eden fiilin yardım talebinde bulunan Tarafın yasaları çerçevesinde cezai nitelik taşıması halinde bu şart, kendisinden talepte bulunulan Tarafın bu suçu talepte bulunan Tarafı

m.26

**(14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi**

aynı suç kategorisine koymasına veya aynı terimlerle nitelendirmesine bakılmaksızın, yerine getirilmiş sayılacaktır.

**Madde 26– Kendiliğinden bilgi verme**

1. Taraflardan biri kendi iç hukukunun sınırları çerçevesinde ve önceden bir talep olmaksızın, kendi yürüttüğü soruşturmalar çerçevesinde edindiği bilgileri, sözkonusu bilgilerin açıklanmasının bilgileri alan Tarafa işbu Sözleşme’de tanımlanan cezai suçlara ilişkin soruşturma ve davaların başlatılması veya yürütülmesi konusunda yardımcı olabileceğini veya ilgili Tarafın bu bölüm çerçevesinde işbirliği talebinde bulunmasına neden olabileceğini düşündüğü takdirde, başka bir Tarafa iletebilir.

2. Sözkonusu bilgileri veren Taraf bunları vermeden önce, gizli tutulmasını veya sadece belirli şartlarda kullanılmasını talep edebilir. Bilgileri alan Taraf, bu talebin gereğini yerine getiremeyecek olması halinde, bilgileri veren Tarafı durumdan haberdar edecek, bilgileri veren Taraf da bilgilerin buna rağmen verilir verilemeyeceğini belirleyecektir. Bilgileri alan Tarafın belirli şartlara bağlı olarak bilgileri almayı kabul etmesi durumunda, sözkonusu Taraf bu şartlara bağlı hareket edecektir.

## **DÖRDÜNCÜ BAŞLIK**

### **Uluslararası Anlaşmaların Yürürlükte Olmadığı Hallerde Yapılan Karşılıklı Yardım Taleplerine İlişkin Usuller**

**Madde 27– Uluslararası anlaşmaların yürürlükte olmadığı hallerde yapılan karşılıklı yardım taleplerine ilişkin usuller**

1. Talepte bulunan Taraf ve kendisinden talepte bulunulan Taraf arasında yürürlükte olan yeknesak veya karşılıklı mevzuata dayalı herhangi bir karşılıklı yardım anlaşması veya düzenlemesinin mevcut olmadığı durumlarda, işbu maddenin 2 ila 9. paragraflarında belirtilen hükümler geçerli olacaktır. Bu tür bir anlaşma, düzenleme veya mevzuatın mevcut olduğu durumlarda, ilgili Tarafların bu madde hükümlerinin herhangi birini veya tamamını uygulamayı kabul etmedikleri takdirde, işbu madde hükümleri geçerli olmayacaktır.

2.a. Taraflardan her biri, karşılıklı yardım talebinde bulunmak, bu taleplere cevap vermek, bu taleplerin gereğini yerine getirmek veya bunların gereğini yerine getirecek makamlara bu talepleri iletmekle görevli bir merkezi makam veya makamlar belirleyecektir;

b. Merkezi makamlar birbirleri ile doğrudan iletişim kuracaklardır;

c. Taraflardan her biri, herhangi bir anlaşmanın mevcut olmadığı durumlarda işbu paragraf hükümleri uyarınca belirlenen makamlardan her birinin isim ve adresini Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken bildirecektir;

d. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Taraflarca belirlenen merkezi makamların kaydını tutacak ve bunu sürekli güncelleyecektir. Her bir taraf bu kayıta yer alan bilgilerin her zaman doğru olmasını temin edecektir.

3. İşbu madde çerçevesindeki karşılıklı yardım talepleri, kendisinden talepte bulunulan Tarafın hukukuna aykırı durumlar hariç olmak üzere, talepte bulunan Tarafça tespit edilecek usullere göre işleme konulacaktır.

4. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, Madde 25 Paragraf 4'te belirtilen red gerekçelerine ek olarak, aşağıdaki hususların sözkonusu olduğu durumlarda yardımda bulunmayı reddedebilir:

a. Yardım talebine konu olan suçun kendisinden talepte bulunulan Tarafça siyasi suç olarak veya siyasi bir suçla bağlantılı olan bir suç olarak değerlendirilmesi veya

b. Sözkonusu talebin gereğinin yerine getirilmesinin kendisinden talepte bulunulan Tarafça bahse konu tarafın egemenliğine, emniyetine, kamu düzenine veya diğer temel menfaatlerine zarar vereceğinin düşünülmesi.

5. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, herhangi bir talebe ilişkin olarak işlem yapmasının yetkili makamlarınca sürdürülmekte olan cezai soruşturma veya kovuşturmalara zarar vermesinin sözkonusu olabileceği durumlarda, bu talebe ilişkin işlemleri tehir edebilir.

6. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, yardımda bulunmayı red veya tehir etmeden önce ve gerekli durumlarda yardım talebinde bulunan Taraf ile görüş alışverişinde bulunarak, yardımın kısmen veya kendisinde talepte bulunulan Tarafın gerekli gördüğü şartlara tabi olarak verilir verilemeyeceği hususunu telakki edecektir.

7. Kendisinden yardım talebinde bulunulan Taraf, yardım talebinin işleme konulmasından çıkan sonucu yardım talebinde bulunan Tarafa bildirecektir. Talebin reddi veya tehirine ilişkin gerekçeler bildirilecektir. Kendisinden yardım talebinde bulunulan Taraf, aynı zamanda, talebin yerine getirilmesini imkansız kılan veya önemli ölçüde geciktirecek olan gerekçeleri de yardım talebinde bulunan Tarafa bildirecektir.

8. Yardım talebinde bulunan Taraf, kendisinden yardım talebinde bulunulan Tarafın, işbu bölüm çerçevesinde iletilen taleplere ve bunların içeriklerine ilişkin bilgileri, sözkonusu talebin yerine getirilmesi için gerekli

olanlar hariç olmak üzere, gizli tutmasını isteyebilir. Kendisinden talepte bulunulan Tarafın bilgilerin gizli tutulması istemini yerine getiremeyecek olması halinde, sözkonusu Taraf bu durumu yardım talebinde bulunan Tarafa en kısa sürede bildirecek ve talepte bulunan Taraf talebin buna rağmen gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceğini belirleyecektir.

9.a. Acil durumlarda, karşılıklı yardım talepleri veya bu taleplere ilişkin iletişimler, yardım talebinde bulunan Tarafın adli makamları aracılığıyla kendisinden yardım talebinde bulunulan Tarafın adli makamlarına doğrudan iletilebilir. Bu tür durumlarda, sözkonusu talebin veya iletişimin bir nüshası yardım talebinde bulunan Tarafın merkezi makamı tarafından kendisinden yardım talep edilen Tarafın merkezi makamına iletilecektir.

b. İşbu paragraf çerçevesinde iletilecek herhangi bir talep veya iletişim Uluslararası Polis Teşkilatı (Interpol) aracılığıyla gönderilebilir.

c. İşbu maddenin a paragrafına uygun olarak talepte bulunulması ve ilgili makamın buna ilişkin olarak işlem yapamıyor olması halinde, sözkonusu makam, talebi ulusal düzeyde yetkili olan makama iletilecek ve bu durumu yardım talebinde bulunan Tarafa doğrudan bildirecektir.

d. İşbu paragraf çerçevesinde iletilen ve zorlayıcı eylem içermeyen talepler veya iletişimler, Talepte bulunan Tarafın yetkili makamlarınca kendisinden talepte bulunulan Tarafın yetkili makamlarına doğrudan iletilebilir.

e. Taraflardan her biri, etkimlik sağlama gerekçesinden dolayı, işbu paragraf çerçevesinde iletilen taleplerin merkezi makamlarına iletilmesi gerektiğini Avrupa Konseyi Genel Sekreterine imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken bildirebilir.

### **Madde 28– Gizlilik ve kullanımın sınırlandırılması**

1. Talepte bulunan Taraf ile kendisinden talepte bulunulan Taraf arasında yürürlükte olan yeknesak veya karşılıklı mevzuatı temel alan herhangi bir karşılıklı yardım anlaşması veya düzenlemesinin mevcut olmadığı durumlarda, işbu madde hükümleri geçerli olacaktır. Bu tür bir anlaşma, düzenleme veya mevzuatın mevcut olduğu durumlarda, ilgili Tarafların bu madde hükümlerinin herhangi birini veya tamamını uygulamayı kabul etmedikleri takdirde, işbu madde hükümleri geçerli olmayacaktır.

2. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, talebe istinaden bilgi veya malzeme verilmesi için:

a. Karşılıklı hukuki yardım talebinin, bu tür bir şartın mevcut olmaması halinde karşılanamadığı durumlarda, sözkonusu bilgi veya malzemenin gizli tutulmasını, veya

b. Sözkonusu bilgi veya malzemelerin talepte belirtilenler dışında başka

bir soruşturma veya kovuşturma için kullanılmamasını şart koşabilir.

3. Yardım talebinde bulunan Tarafın, paragraf 2’de belirtilen şartları yerine getiremeyecek olması halinde, sözkonusu Taraf diğer Tarafı ivedilikle durumdan haberdar edecek, diğer Taraf da bilgilerin buna rağmen verilip verilemeyeceğini belirleyecektir. Talepte bulunan Tarafın şartı kabul etmesi halinde, sözkonusu Taraf bu şarta bağlı hareket edecektir.

4. Paragraf 2’de belirtilen bir şartı uygulayarak bilgi veya malzeme veren herhangi bir Taraf, diğer Tarafın sözkonusu şarta ilişkin olarak bilgi veya malzemenin nasıl kullanıldığının izah edilmesini isteyebilir.

## İKİNCİ KISIM Özel Hükümler

### BİRİNCİ BAŞLIK

#### Geçici Tedbirlere İlişkin Karşılıklı Yardımlaşma

##### **Madde 29– Depolanan bilgisayar verilerinin süratli şekilde korunması**

1. Taraflardan biri, diğer Tarafın ülkesindeki bir bilgisayar sistemi aracılığıyla depolanan ve talepte bulunan Tarafın arama yapma veya veriye benzer şekilde erişim sağlama, el koyma veya benzer şekilde güvence altına alma veya açıklanması amacıyla karşılıklı yardım talebine konu etmeyi düşündüğü verilerin süratli şekilde korunmasına hükmedilmesini veya bunun temin edilmesini sözkonusu Taraftan talep edebilir.

2. Paragraf 1 çerçevesinde bilgilerin krounması yönünde gerçekleştirilen bir talep aşağıdakileri içerecektir:

- a. Korunmayı isteyen makam;
- b. Cezai soruşturmaya veya kovuşturmaya konu olan suç ve bununla ilgili esasların özeti;
- c. Korunacak olan depolanan bilgisayar verisi ve bunun suç ile ilişkisi;
- d. Depolanan bilgisayar verisini korumakla yükümlü olan kişiyi veya bilgisayar sisteminin yerini belirleyen herhangi bir bilgi;
- e. Korumanın gerekliliği ve
- f. Tarafın depolanan bilgisayar verisinde arama yapılması veya benzer şekilde buna erişim sağlanması, el konulması veya benzer şekilde güvence altına alınması veya ayıklanması amacıyla karşılıklı yardım talebinde bulunma niyetinde olması.

3. Başka bir Taraftan talep alması üzerine, kendisinden yardım talebinde

### m.30

### (14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi

bulunulan Taraf belirlenmiş veriyi süratli şekilde korumak için gerekli olan bütün tedbirleri kendi iç hukukuna uygun olarak alacaktır. Bir talebe cevap verilmesi amacıyla ilgili suçun her iki ülkede de cezai nitelik taşıması şartı aranmayacaktır.

4. İşbu Sözleşme'nin 2 ila 11. maddelerinde tanımlanan suçlar dışındaki suçlarla ilgili olarak depolanan verilere ilişkin arama yapma veya benzer şekilde erişim sağlama, el koyma veya benzer şekilde güvence altına alma veya ayıklanması amacıyla karşılıklı yardım sağlanması amacına yönelik bir talebe cevap vermek için ilgili suçun her iki ülkede de cezai nitelik taşıması şartını arayan bir Tarafın, sözkonusu şartın verilerin ayıklanacağı tarihte yerine getirilemeyeceğini gösteren gerekçelere sahip olması halinde, sözkonusu Taraf işbu madde çerçevesinde verilerin korunması amacıyla iletilen talepleri reddetme hakkını saklı tutabilir.

5. Ayrıca, verilerin korunması amaçlı bir talep sadece aşağıdaki durumlarda reddedilebilir:

a. Yardım talebine konu olan suçun kendisinden talepte bulunulan Tarafça siyasi suç veya siyasi bir suçla bağlantılı olan bir suç olarak değerlendirilmesi, veya

b. Sözkonusu talebin gereğinin yerine getirilmesinin kendisinden talepte bulunulan Tarafça bahse konu tarafın egemenliğine, emniyetine, kamu düzenine veya diğer temel menfaatlerine zarar vereceğinin düşünülmesi.

6. Kendisinden yardım talep edilen Taraf, verilerin korunması işleminin verilere gelecekte ulaşılmaması güvence altına alamayacağını veya yardım talep eden Tarafın yürüttüğü soruşturmanın gizliliğini zedeleyeceğini veya buna başka şekillerde zarar vereceğini düşünmesi halinde, bunu yardım talebinde bulunan Tarafa en kısa sürede bildirecek, talepte bulunan Taraf talebin buna rağmen gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğini belirleyecektir.

7. Paragraf 1'de belirtilen talebe cevaben yerine getirilen herhangi bir koruma işlemi, yardım talebinde bulunan Tarafın verilere ilişkin arama yapma veya benzer şekilde erişim sağlama, el koyma veya benzer şekilde güvence altına alma veya ayıklanması amacıyla talepte bulunmasına imkan verecek şekilde en az altmış gün süreli olacaktır. Bu yönde bir talebin alınmasının ardından, sözkonusu talep hususunda bir karar verilene kadar verilerin korunmasına devam edilecektir.

#### **Madde 30– Korunan trafik verilerinin süratli şekilde açıklanması**

1. Belirlenmiş bir iletişime ilişkin trafik verilerinin korunmasına yönelik olarak Madde 29 çerçevesinde iletilen talebin yerine getirilmesi sırasında,



kendisinden talepte bulunulan Tarafın başka bir Devlet'teki bir hizmet sağlayıcının sözkonusu iletişimin sağlanmasında müdahil olduğunun farkına varması halinde, sözkonusu Taraf, talepte bulunan Tarafa ilgili hizmet sağlayıcının ve verilerin aktarıldığı yolun belirlenmesine imkan vermek için yeterli miktardaki trafik verisini süratli şekilde açıklayacaktır.

2. Paragraf 1 çerçevesinde trafik verilerinin açıklanması işlemi ancak aşağıdaki durumlarda gerçekleşmeyebilir:

a. Yardım talebine konu olan suçun kendisinden talepte bulunulan Tarafça siyasi suç veya siyasi bir suçla bağlantılı olan bir suç olarak değerlendirilmesi veya

b. Sözkonusu talebin gereğinin yerine getirilmesinin kendisinden talepte bulunulan Tarafça bahse konu tarafın egemenliğine, emniyetine, kamu düzenine veya diğer temel menfaatlerine zarar vereceğinin düşünülmesi.

## İKİNCİ BAŞLIK

### Soruşturma Yetkileri Konusunda Karşılıklı Yardımlaşma

#### Madde 31– Depolanan bilgisayar verilerine erişim konusunda karşılıklı yardımlaşma

1. Taraflardan biri, bir diğer Taraftan Madde 29 uyarınca korunan veriler de dahil olmak üzere, sözkonusu Tarafın ülkesindeki bir bilgisayar sistemi aracılığıyla depolanan veride arama yapmayı veya benzer şekilde buna erişim sağlamayı, el koymayı veya benzer şekilde güvence altına alınmasını veya açıklanmasını talep edebilir.

2. Kendisinden talepte bulunulan Taraf, bu talebe, Madde 23'te bahsi geçen uluslararası belgeler, düzenlemeler ve kanunları uygulayarak ve bu bölümün diğer ilgili hükümleri uyarınca yanıt verecektir.

3. Sözkonusu talebe cevap verilmesi işlemi aşağıdaki durumlarda hızla gerçekleştirilecektir:

a. İlgili verilerin özellikle kaybolmasının veya değiştirilmesinin sözkonusu olabileceğine dair gerekçelerin bulunması veya

b. Paragraf 2'de atıfta bulunulan belgeler, düzenlemeler ve kanunlarda süratle işbirliğinde bulunulmasının öngörülmesi.

#### Madde 32– Depolanmış bilgisayar verilerine izinli şekilde veya bu verilerin halka açık olduğu durumlarda sınır ötesinden erişim sağlanması

Bir taraf, diğer Tarafın izni olmaksızın:

a. Halkın serbest kullanımına sunulan (açık kaynaktan gelen) depolan-

**m.33** (14) *Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi*

mış bilgisayar verilerine, bunların coğrafi konumuna bakmaksızın erişebilir veya

b. Kendi ülkesindeki bir bilgisayar sistemi aracılığıyla, diğer Tarafın ülkesindeki depolanmış bilgisayar verilerine, eğer bu Taraf, sözkonusu bilgisayar sistemi aracılığıyla veriyi ifşa etme yetkisini yasal olarak haiz bulunan kişinin yasal ve gönüllü onayını sağlayabilirse, sözkonusu verilere erişebilir veya bunları temin edebilir.

**Madde 33– Trafik verilerinin gerçek zamanlı olarak toplanması konusunda karşılıklı yardımlaşma**

1. Taraflar, bilgisayar sistemi üzerinden aktarılan kendi ülkesindeki belirlenmiş haberleşmelerle bağlantılı trafik verilerinin gerçek zamanlı olarak toplanması için karşılıklı yardımda bulunacaklardır. Paragraf 2'nin hükümlerine tabi olmak şartıyla, bu yardımlaşma iç hukukta öngörülen şart ve usullere göre düzenlenecektir.

2. Her bir Taraf, en azından, gerçek zamanlı olarak toplanan trafik verilerinin sağlandığı benzer iç davalardaki cezai suçlar konusunda bu yardımı sağlayacaktır.

**Madde 34– İçerik verilerine el konulması konusunda karşılıklı yardımlaşma**

Taraflar yürürlükteki antlaşmalarının ve iç hukuklarının izin verdiği ölçüde, bilgisayar sistemi üzerinden aktarılan belirlenmiş haberleşmelerin içerik verilerinin gerçek zamanlı olarak derlenmesi veya kaydedilmesi konusunda birbirlerine karşılıklı yardımda bulunacaklardır.

## ÜÇÜNCÜ BAŞLIK

### 24 Saat 7 Gün İletişim Ağı

**Madde 35– 24 saat 7 gün iletişim ağı**

1. Her bir Taraf, bilgisayar sistemleri ve verileriyle ilgili cezai suçlar konusundaki soruşturma veya kovuşturma veya cezai suçun elektronik ortamda toplanmış delilleri için anında yardım temin edilmesini sağlamak amacıyla günde 24 saat ve haftanın 7 gününde erişilebilecek bir irtibat noktası belirleyecektir. Sözkonusu yardım, aşağıdakilerin kolaylaştırılmasını veya, iç hukuk ve uygulamalarının izin vermesi halinde, doğrudan yapılmasını içerecektir:

a. Teknik öneri sağlanması;

- b. Madde 29 ve 30 uyarınca verilerin korunması;
- c. Delil toplanması, yasal bilgi sağlanması, şüphelilerin yerlerinin tespit edilmesi.

2.a. Taraflardan birinin irtibat noktasının, diğer bir Tarafın irtibat noktasıyla hızlı bir şekilde iletişim sağlayabilecek yeteneğe sahip olması gerekmektedir.

b. Taraflardan birinin belirlediği irtibat noktasının, o Tarafın uluslararası yardımından veya suçluların iadesinden sorumlu makam veya makamlarının bir parçası olmaması durumunda, sözkonusu irtibat noktasının bu makam veya makamlarla hızlı bir şekilde eşgüdümde bulunabilecek nitelikte olmasını sağlaması gerekmektedir.

3. Her bir Tarafın, iletişim ağının işletilmesini kolaylaştırmak için eğitilmiş ve donanımlı personel bulunmasını sağlaması gerekmektedir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Son Hükümler

#### Madde 36– İmza ve yürürlüğe giriş

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin ve Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlerin imzasına açık olacaktır.

2. İşbu Sözleşme onay, kabul veya uygun bulmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır.

3. İşbu Sözleşme, en az üçü Avrupa Konseyi üyesi olan beş Devlet, paragraf 1 ve 2 hükümleri uyarınca Sözleşme'ye tabi olma rızalarını beyan ettikleri tarihten sonraki üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

4. İşbu Sözleşme, Sözleşme'ye tabi olma rızalarını beyan eden, herhangi bir imzacı Devlete ilişkin olarak, paragraf 1 ve 2 hükümleri uyarınca Sözleşme'ye tabi olma rızasını beyan ettiği tarihten sonraki üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

#### Madde 37– Sözleşme'ye Taraf Olma

1. İşbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinin ardından, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Sözleşme'de Akit Devletlerle görüşüp bu Devletlerin oybirliğiyle onaylamalarının ardından, Konsey üyesi olmayan ve işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış olmayan herhangi bir Devleti Sözleşme'ye taraf olmaya davet edebilir. Bu karar Avrupa Konseyi Yasası'nın

Madde 20.d’de belirtilen çoğunluk tarafından ve Bakanlar Komitesi’nde yer almaya hakkı bulunan Akit Devletlerin temsilcilerinin oybirliğiyle alınacaktır.

2. Yukarıda paragraf 1’de belirtilen Sözleşme’ye taraf olan bir Devlete ilişkin olarak, işbu Sözleşme, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne taraf olma belgesini tevdi etme tarihinden sonraki üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

### **Madde 38– Belirli Bölgelerde Uygulama**

1. Devletlerden herhangi biri, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgelerini tevdi ederken, Sözleşme’nin uygulanacağı bölge veya bölgeleri belirtebilir.

2. Devletlerden herhangi biri, daha sonraki bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne yapacağı bir bildirimle, işbu Sözleşme’nin uygulama alanını bildirimde belirlenmiş başka herhangi bir bölgeye teşmil edilmesini belirtebilir. İşbu Sözleşme, böyle bir bildirim Gen. Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin bittiği ayı izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

3. Önceki iki paragraf kapsamında yapılan herhangi bir bildirim, böyle bir bildirimde belirtilen herhangi bir bölge açısından Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne yapılacak bir bildirimle geri çekilebilir. Geri çekilme, böyle bir bildirim Gen. Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin bittiği ayı izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

### **Madde 39– Sözleşme’nin Etkileri**

1. İşbu Sözleşme, aşağıda isimleri yer alan sözleşmelerin hükümleri de dahil olmak üzere, Taraflar arasında yürürlükte olan çok taraflı veya ikili anlaşmaları veya düzenlemeleri tamamlamaya yöneliktir:

13 Aralık 1957 tarihinde Paris’te imzaya açılan Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (ETS No. 24);

20 Nisan 1959 tarihinde Strazburg’da imzaya açılan Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi (ETS No. 30);

17 Mart 1978 tarihinde Strazburg’da imzaya açılan Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi’ne Ek Protokol (ETS No. 99).

2. Eğer iki veya daha fazla Taraf, işbu Sözleşme’de ele alınan konular hakkında daha önce sözleşme veya anlaşma akdetmiş veya bu tür konulara dair ilişkilerini başka şekilde tesis etmişlerse veya ileride tesis etmeleri durumunda, sözkonusu Taraflar bu anlaşma veya sözleşmeyi uygulama veya sözkonusu ilişkilerini bunlara uygun olarak düzenleme hakkına sahip olacaktır. Ancak, Tarafların işbu Sözleşme’de ele alınan konulara dair iliş-

kilerini işbu Sözleşme’de düzenlendiği şekilde tesis etmemiş olmaları halinde, işbu Sözleşme’nin amaç ve ilkeleriyle tutarsız olmayacak şekilde hareket etmeleri gerekecektir.

3. İşbu Sözleşme’nin hiçbir hükmü, bir Taraf’ın diğer haklarını, sınırlamalarını, yükümlülüklerini ve sorumluluklarını etkilemeyecektir.

#### **Madde 40– Beyanlar**

Devletlerden herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne hitaben yazılı bir bildirimde bulunarak, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken, Madde 2,3,6 Paragraf 1.b, 7,9 Paragraf 3 ve 27 ve Paragraf 9.e kapsamında belirttiği üzere, ek unsurlar talep etme olanağından yararlanabileceğini beyan edebilir.

#### **Madde 41– Federal Devletlere İlişkin Madde**

1. Federal bir Devlet, işbu Sözleşme’de Bölüm II çerçevesinde belirtilen, merkezi Hükümeti ve ülkeyi oluşturan Eyaletler veya diğer benzer nitelikteki idari bölgeleri arasındaki ilişkilerin dayandığı temel ilkeleriyle tutarlı yükümlülükleri, Bölüm III çerçevesinde işbirliği yapabilmesi kaydıyla kabul etme hakkını saklı tutabilir.

2. Federal bir Devlet, paragraf 1’de belirtildiği şekilde çekince bayanın da bulunduğu, bunun koşullarını Bölüm II’de yer alan tedbirlerin alınmasına ilişkin zorunlulukları dahil etmemek veya önemli ölçüde azaltmak için uygulayamaz. Genel olarak, Federal Devlet bu tedbirlere ilişkin geniş ve etkili bir yasa uygulama yeteneğini sağlayacaktır.

3. Eyaletlerin yargı yetkisi veya federasyonun anayasal sistemi uyarınca yasama tedbirlerini alma zorunluluğu bulunmayan diğer benzer idari bölgelerin uyguladığı Sözleşme’nin hükümlerine ilişkin olarak, federal Hükümet, sözkonusu Eyaletlerin yetkili makamlarına bahsi geçen hükümleri olumlu görüşüyle birlikte bildirecek, bu makamları bunları yürürlüğe koymak amacıyla gereğini yapmaları konusunda teşvik edecektir.

#### **Madde 42– Çekinceler**

Devletlerden herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri ‘ne hitaben yazılı bir bildirimde bulunarak, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken, 4. maddenin 2. paragrafı, 6. maddenin 3. paragrafı, 9. maddenin 4. paragrafı, 10. maddenin 3. paragrafı, 11. maddenin 3. paragrafı, 14. maddenin 3. paragrafı, 22. maddenin 2. paragrafı, 29. maddenin 4. paragrafı ve 41. maddenin 1. paragrafında belirtilen çekinceyi (leri) kullandığını beyan edebilir. Başka hiçbir çekince getirilemez.

**Madde 43– Çekincelerin Durumu ve Bunlardan Vazgeçilmesi**

1. Madde 42 uyarınca çekince getiren bir Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yazılı bir bildirimde bulunarak, çekincesinden tamamen veya kısmen vazgeçebilir. Vazgeçme işlemi, bu yazılı bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihte yürürlüğe girecektir. Eğer bildirim çekince hakkının belirtilen bir tarihte geri çekilmesini bildiriyorsa ve bu, bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki bir tarih ise, geri çekme işlemi sözkonusu sonraki tarihte yürürlüğe girecektir.

2. Madde 42 uyarınca çekince getiren bir Taraf, bu haktan, şartlar elverdiği andan itibaren tamamen veya kısmen vazgeçecektir.

3. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Madde 42'de belirtildiği üzere bir veya daha fazla çekince getiren Taraflarla, bu çekince(ler)den vazgeçmesine ilişkin olanakları düzenli aralıklarla araştırabilir.

**Madde 44– Değişiklikler**

1. Herhangi bir Taraf, işbu Sözleşme'de değişiklikler yapılması önerisinde bulunabilir ve bu değişiklikler Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üye Devletleri'ne, işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlere, ayrıca Madde 37 hükümleri uyarınca işbu Sözleşme'ye taraf olan veya taraf olmaya davet edilen herhangi bir Devlete bildirilecektir.

2. Bir Tarafın önerdiği herhangi bir değişiklik, Avrupa Suç Sorunları Komitesi'ne (CDPC) bildirilecek, bu Komite sözkonusu değişiklik önerisine ilişkin görüşlerini Bakanlar Komitesi'ne sunacaktır.

3. Bakanlar Komitesi önerilen değişikliği ve CDPC'nin sunduğu görüşü inceleyecek ve Sözleşme'ye taraf olan üye olmayan Devletlerle istişarede bulunduktan sonra sözkonusu değişikliği kabul edebilecektir.

4. İşbu Maddenin 3. paragrafı uyarınca Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen herhangi bir değişikliğin metni, kabul için Taraflara gönderilecektir.

5. İşbu Maddenin 3. paragrafı uyarınca kabul edilen herhangi bir değişiklik, tüm Tarafların bununla ilgili kabulü Genel Sekreter'e bildirmelerinden sonraki otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

**Madde 45– Uyuşmazlıkların Çözümü**

1. Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC), işbu Sözleşme'nin yorumu veya uygulamasına ilişkin olarak sürekli şekilde bilgilendirilecektir.

2. Taraflar arasında işbu Sözleşme'nin yorumlanması ve uygulamasına ilişkin bir uyuşmazlık doğması durumunda, ilgili Tarafların üzerinde anla-

şacağı şekilde, uyuşmazlığın CDPC'ye, kararları Tarafları bağlayıcı bir hakeem heyetine veya Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmesi de dahil olmak üzere, Taraflar müzakere yoluyla veya kendilerinin tercih edeceği diğer barışçıl yollarla çözüm arayacaklardır.

#### **Madde 46– Taraflar Arasındaki İstişareler**

1. Taraflar, uygun görüldüğü şekilde, aşağıdaki hususları kolaylaştırmak amacıyla düzenli aralıklarla istişarede bulunacaklardır:

a. İşbu Sözleşme'nin etkin şekilde kullanılması ve uygulanması, bu hususlara ilişkin sorunların ve işbu Sözleşme çerçevesinde yapılan herhangi bir beyan veya çekincenin etkilerinin belirlenmesi;

b. Sanal ortamda işlenen suçlara ilişkin önemli yasal, siyasi veya teknolojik gelişmeler ve elektronik ortamda delil toplanması konularında bilgi teatisinde bulunulması.

c. Sözleşme'ye olası ilave veya değişikliklerin göz önünde bulundurulması.

2. Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC), paragraf I' de belirtilen istişarelerin sonucu hakkında düzenli aralıklarla sürekli şekilde bilgilendirilecektir.

3. CDPC, uygun görüldüğü şekilde, paragraf I' de belirtilen istişareleri kolaylaştırmak ve Sözleşme'ye ilavede bulunmaya veya değişiklik yapmaya yönelik çalışmalarında Taraflara yardımcı olmak için gerekli tedbirleri alacaktır. İşbu Sözleşme yürürlüğe girdikten en geç üç yıl sonra, Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC), Sözleşme'nin tüm hükümlerini Taraflarla işbirliği içinde gözden geçirecek ve gerektiği takdirde, uygun değişiklik tekliflerini yapacaktır.

4. Avrupa Konseyi tarafından üstlenilen masraflar hariç olmak üzere, paragraf 1 hükümlerini yerine getirmek için yapılan masraflar, Taraflarca, kendilerinin belirleyeceği şekilde karşılanacaktır.

5. Avrupa Konseyi Sekreteryası, Taraflara, işbu Madde çerçevesindeki görevlerini yerine getirmelerinde yardımcı olacaktır.

#### **Madde 47– Sözleşmeden Ayrılma**

1. Herhangi bir Taraf, dilediği zaman, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben bir bildirimde bulunarak, işbu Sözleşme'den ayrılabilir.

2. Ayrılma işlemi, bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

m.48 (14) *Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi*

**Madde 48– Bildirimler**

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üye Devletleri’ne, işbu Sözleşme’nin hazırlanmasına katılan üye olmayan Devletlere, ayrıca Sözleşme’ye taraf olan veya taraf olmaya davet edilen herhangi bir Devlete:

- a. Her imzayı;
- b. Tevdi edilen her onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini;
- c. Madde 36 ve 37 uyarınca her yürürlüğe giriş tarihini;
- d. Madde 40 uyarınca yapılan her beyanı veya Madde 42 uyarınca getirilen her çekinceyi;
- e. İşbu Sözleşme’ye ilişkin diğer her tür eylem, bildirim veya iletişimi bildirecektir.

Yukarıdaki hususlar muvacehesinde, aşağıda imzası bulunanlar usulüne uygun şekilde yetkilendirilmiş olarak işbu Sözleşme’yi imzalamışlardır.

İşbu Sözleşme, 23 Kasım 2001 tarihinde Budapeşte’de, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca dillerinde, Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak şekilde tek nüsha olarak imzalanmıştır. Onaylı nüshaları Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üye Devletleri’ne, işbu Sözleşme’nin hazırlanmasına katılan üye olmayan Devletlere, ayrıca Sözleşme’ye taraf olan veya taraf olmaya davet edilen tüm Devletlere gönderilecektir.

**SANAL ORTAMDA  
İŞLENEN SUÇLAR SÖZLEŞMESİ  
(ETS–NO.185) İLE İLGİLİ  
ÇEKİNCELER VE BEYANLAR**

40. Madde ve 2. Madde’ye istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, suçun bilgisayar verilerini elde etmek veya başka bir sahtekar niyetle veya bir bilgisayar sistemine bağlı başka bir bilgisayar sistemiyle ilişkili olarak güvenlik tedbirlerinin ihlal edilmesi suretiyle işlenmiş olmasını şart koştuğunu beyan eder.

40. Madde ve 7. Madde’ye istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bilgisayarla bağlantılı sahteciliğe ilişkin Madde 7’deki suç tanımının Türk kanunlarına göre dolandırma veya benzeri hileli davranış kastını gerektirdiğini beyan eder.



### **(14) Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi**

42. Madde ve 14. Madde'nin 3 (b) paragrafına istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, herhangi bir hizmet sağlayıcının bilgisayar sistemi üzerinden iletişime ilişkin olarak, söz konusu sistemin belirli bir kullanıcı grubunun menfaatine işletiliyor olması; halka açık iletişim şebekelerini kullanıyor olması ve halka açık ya da özel nitelikli başka bir bilgisayar sistemine bağlı olmaması halinde, söz konusu aktarıma ilişkin olarak 20. ve 21. Maddelerde belirtilen önlemleri uygulamama hakkını saklı tutar.

42. Madde ve 22. Madde'ye istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk vatandaşının yurtdışında işlemiş olduğu suçlardan dolayı Türk Ceza Kanunu'nun 11. ve 13. Maddeleri çerçevesinde yargı yetkisini kullanma hakkını saklı tutar.

42. Madde ve 29. Madde'nin 4. Paragrafına istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, çifte suçluluk şartının verilerin açıklandığı tarihte yerine getirilemiyor olduğuna ilişkin gerekçeler bulunması halinde işbu madde çerçevesinde verilerin korunması talebini reddetme hakkını saklı tutar.

24. Madde'nin 7 (a) paragrafına istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, suçluların iadesine ilişkin anlaşma mevcut olmadığı durumlarda, suçluların iadesi veya geçici tutuklama taleplerini iletmek veya almak üzere Adalet Bakanlığını yetkili makam olarak belirler.

27. Madde'nin 2 (c) paragrafına istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, karşılıklı yardım taleplerinde bulunmak, talepleri yanıtlamak, bu taleplerini yerine getirmek veya bunların gereğini yerine getirecek makamlara bu talepleri iletmekle Adalet Bakanlığını merkezi makam olarak belirler.

35. Madde'nin 1. Paragrafına istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 7 gün/24 saat esasına göre temas noktasının:

Emniyet Genel Müdürlüğü  
Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı  
Kızıllırmak Mah. Anadolu Bulvarı 2185. Sok. No:14  
06520 Söğütözü-Çankaya/ANKARA  
siber@egm.gov.tr,

olduğunu beyan eder.



# (15) TERÖRLE MÜCADELE KANUNU

**Kanun Numarası** : 3713  
**Kabul Tarihi** : 12/4/1991  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 12/4/1991 **Sayı** : 20843 Mükerrer

## BİRİNCİ BÖLÜM Tanım ve Terör Suçları

### *Terör tanımı*

**Madde 1-** (Değişik birinci fıkra:15/7/2003–4928/20 md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

(Mülga ikinci ve üçüncü fıkralar:29/6/2006–5532/17 md.)

### *Terör suçlusu*

**Madde 2-** Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur.

Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır.

### *Terör suçları*

**Madde 3-** (Değişik:29/6/2006–5532/2 md.)

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır.

**Terör amacı ile işlenen suçlar****Madde 4–** (Değişik:29/6/2006–5532/3 md.)

Aşağıdaki suçlar 1 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:

a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç

**Cezaların artırılması****Madde 5–** (Değişik:29/6/2006–5532/4 md.)

3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adli para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunur. Bu suretle tayin olunacak cezalarda, gerek o fiil için, gerek her nevi ceza için muayyen olan cezanın yukarı sınırı aşılabılır. Ancak, müebbet hapis cezası yerine, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Suçun, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması dolayısıyla ilgili maddesinde cezasının artırılması öngörülmüşse; sadece bu madde hükmüne göre cezada artırım yapılır. Ancak, yapılacak artırım, cezanın üçte ikisinden az olamaz.

(Ek fıkra:22/7/2010–6008/4 md.) Bu madde hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.

**Açıklama ve yayınlama**

**Madde 6–** İsim ve kimlik belirterek veya belirtmeyerek kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayınlayanlar veya bu yolla kişileri hedef gösterenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Değişik ikinci fıkra:11/4/2013–6459/7 md.) Terör örgütlerinin; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bildiri veya açıklamalarını basanlar veya yayınlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun 14 üncü maddesine aykırı olarak muhbirlerin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayınlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Değişik dördüncü fıkra:29/6/2006–5532/5 md.) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiillerin basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, basın ve yayın organlarının suçun işlenişine iştirak etmemiş olan (...) yayın sorumluları hakkında da bin günden beşbin güne kadar adli para cezasına hükümlenir. (Mülga son cümle: 11/4/2013–6459/7 md.) (...)

(Ek fıkra:29/6/2006–5532/5 md.; Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

**Terör örgütleri**

**Madde 7–** (Değişik:29/6/2006–5532/6 md.)

Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.

(Değişik ikinci fıkra:11/4/2013–6459/8 md.) Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükümlenir. Aşağıdaki fiil ve davranışlar da bu fıkra hükümlerine göre cezalandırılır:

a) Terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yü-

m.8

**(15) Terörle Mücadele Kanunu**

rüyüşlerinde, kimliklerin gizlenmesi amacıyla yüzün tamamen veya kısmen kapatılması.

b) Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde;

1. Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması ya da taşınması,
2. Slogan atılması,
3. Ses cihazları ile yayın yapılması,
4. Terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi.

İkinci fıkrada belirtilen suçların; dernek, vakıf, siyasî parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde işlenmesi halinde bu fıkradaki cezanın iki katı hükmolunur.

(Ek fıkra:11/4/2013–6459/8 md.) Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına;

- a) İkinci fıkrada tanımlanan suçu,
  - b) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan suçu,
  - c) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılma suçunu,
- işleyenler hakkında, 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında tanımlanan suçtan dolayı ayrıca ceza verilmez.

***Terörün finansmanı***

**Madde 8–** (Yeniden düzenleme:29/6/2006–5532/7 md.; Mülga:7/2/2013–6415/18 md.)

***Nitelikli hal***

**Madde 8/A–** (Ek:29/6/2006–5532/7 md.)

Bu Kanun kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

***Tüzel kişilerin sorumluluğu***

**Madde 8/B–** (Ek: 29/6/2006–5532/7 md.)

Bu Kanun kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanununun 60 ncı maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

## İKİNCİ BÖLÜM Yargılama Usulleri

### *Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi*

**Madde 9-** (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

### *Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi, soruşturma ve kovuşturma usulü*

**Madde 10-** (Mülga:21/02/2014–6526/19 md.)

### *Gözetim süresi*

**Madde 11-** (Mülga:18/11/1992–3842/31 md.)

### *Tutanak düzenleyenlerin dinlenmeleri*

**Madde 12-** (Mülga:29/6/2006–5532/17 md.)

### *Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmemesi, seçenek yaptırımlara çevirme ve erteleme yasağı*

**Madde 13-** (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

### *Muhbirlerin hüviyetlerinin açıklanmaması*

**Madde 14-** Bu Kanun kapsamına giren suçlar ve suçluları ihbar edenlerin hüviyetleri, rızaları olmadıkça veya ihbarın mahiyeti haklarında suç teşkil etmedikçe açıklanamaz.

### *Müdafî tayini*

**Madde 15-** (Değişik:29/6/2006–5532/11 md.)

Terörle mücadelede görev alan istihbarat ve kolluk görevlileri ile bu amaçla görevlendirilmiş diğer personelin, bu görevlerinin ifasından doğduğu iddia edilen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda müdafî olarak belirlediği en fazla üç avukatın ücreti ödenir ve bunlara avukatlık ücret tarifesine bağlı olmaksızın yapılacak ödemeler, ilgili kuruluşların bütçelerine konulacak ödenekten karşılanır.

Avukatların ücretlerinin ödenmesine ilişkin esas ve usûller, Millî Savunma ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

m.16

(15) Terörle Mücadele Kanunu

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Cezaların İnfazı

*Cezaların infazı ve tutukluların muhafazası*

**Madde 16–** (Mülga:29/6/2006–5532/17 md.)

*Koşullu salıverilme*

**Madde 17–** (Değişik:29/6/2006–5532/12 md.)

Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 107 nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108 inci maddesi hükümleri uygulanır.

Tutuklu veya hükümlü iken firar veya ayaklanma suçundan mahkûm edilmiş bulunanlar ile disiplin cezası olarak üç defa hücre hapsi cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar, hükümlerinin kesinleşme tarihinden sonra bu Kanunun kapsamına giren bir suçu işlemleri halinde, şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Ölüm cezaları, 14/7/2004 tarihli ve 5218 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile değişik 3/8/2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçluları ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olan terör suçluları koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanamaz. Bunlar hakkında ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ölünceye kadar devam eder.

*Ceza ve tutukevi inşaatı*

**Madde 18–** (Mülga:29/6/2006–5532/17 md.)

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Çeşitli Hükümler

*Ödüllendirme*

**Madde 19–** (Değişik:29/6/2006–5532/13 md.)



İşlenişine iştirak etmemiş olmak koşuluyla bu Kanun kapsamına giren suç faillerinin yakalanabilmesine yardımcı olanlara veya yerlerini yahut kimliklerini bildirenlere para ödülü verilir. Ödülün miktar, usûl ve esasları İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

***Koruma tedbirleri***

**Madde 20-** (Değişik:29/6/2006–5532/14 md.)

Terörle mücadelede görev veren veya bu görevi ifa eden adlî, istihbarî, idarî ve askerî görevliler, kolluk görevlileri, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü ve Genel Müdür Yardımcıları, terör suçlarının muhafaza edildiği ceza ve tutukevlerinin savcılar ve müdürleri, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görev yapmış hâkim ve savcılar, Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesiyle yetkili kılınmış ağır ceza mahkemelerinde görev yapan hâkim ve savcılar ile bu görevlerinden ayrılmış olanlar ve terör örgütlerinin açık hedefi haline gelen veya getirilenler ile suçların aydınlatılmasında yardımcı olanlar hakkında gerekli koruma tedbirleri Devlet tarafından alınır.

Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesi uyarınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek ağır ceza mahkemeleri başkanı ve üyeleri ile bu mahkemelerin görev alanına giren suçları soruşturmakla ve kovuşturmakla görevli Cumhuriyet savcılarının korunma ve güvenlik talepleri ilgili makam ve mercilerce öncelikle ve ivedilikle yerine getirilir. Koruma için ihtiyaç duyulan araç ve gereçler Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca temin edilir.

Bu koruma tedbirleri; talep halinde estetik cerrahi yoluyla fizyolojik görünümün değiştirilmesi dahil, nüfus kaydı, ehliyet, evlenme cüzdanı, diploma ve benzeri belgelerin değiştirilmesi, askerlik işleminin düzenlenmesi, menkul ve gayrimenkul mal varlıklarıyla ilgili hakları, sosyal güvenlik ve diğer hakların korunması gibi hususlarda düzenleme yapılır. (Değişik:11/2/2014–6519/ 57 md.) Korumaya alınmış emekli personelden, meskende korunmaları mutlak surette zorunlu bulunanlar Başbakanlıkça belirlenecek konutlardan yararlandırılır.

Bu tedbirlerin uygulanmasında, İçişleri Bakanlığı ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar gerekli her türlü gizlilik kurallarına uymak zorundadırlar.

Koruma tedbirleriyle ilgili esas ve usûller Başbakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenir.

Yukarıda sayılanlardan kamu görevlileri, görevlerinden ayrılmış olsalar

dahi terör suçluları tarafından kendilerine veya eş ve çocuklarının canına vuku bulan bir taarruzu savmak için silah kullanmaya yetkilidirler.

### *Yardım*

#### *Malul olanlarla aylığa müstehak dul ve yetimlere yardım*

**Madde 21-** (...) kamu görevlilerinden yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanan, engelli hâle gelen, ölen veya öldürülenler hakkında 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Ayrıca;

a) (Değişik:28/2/1995-4082/6 md.) Malul olanlarla, ölenlerin aylığa müstehak dul ve yetimlerine bağlanacak aylığın toplam tutarı, bunların görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan; emekli olanların öldürülmeleri halinde ise dul ve yetimlerine bağlanacak aylığın toplam tutarı ve Kanuna göre kendisine bağlanabilecek emekli aylığından az olmaz. Yaşamak için gereken hareketleri yapamayacak ve başkasının yardım ve desteğine muhtaç olacak derecede malül olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerine en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden, diğerlerine mevcut aylıkları üzerinden, 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödenir. Bu bent hükümlerine göre ilgililere fazla olarak yapılan ödemeler, faturası karşılığı ilgili sosyal güvenlik kuruluşlarınca Hazineden tahsil edilir.

b) Yurtiçinde ve yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, ölenlerin aylığa müstehak dul ve yetimleri, Kamu Konutları Kanununda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere, bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam ederler. Bu süre sonunda kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgah olarak kullanacakları yurtiçindeki taşınmazın kira bedeli on yıl süre ile Devletçe karşılanır. Yurtdışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurtdışı kira bedelleri de istekleri halinde bir yıl süre ile Devletçe karşılanır. (Ek cümleler:4/7/2012-6353/75 md.) Bütün hak sahipleri adına bir konut için yapılacak aylık kira yardımının üst limiti ile ödeme usul ve esasları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Bu Kanun hükümlerine göre aylık alan maluller ile hayatını kaybedenlerin dul ve yetimlerine yapılan gayrimenkul hibeleri vaset ve intikal vergisinden, devir işlemleri harçlarından ve döner sermaye

ücretlerinden ve bu işlemler nedeniyle düzenlenecek kağıtlar için tahakkuk edecek damga vergisinden müstesnadır. Bu gayrimenkullerin maliyet bedellerinin tamamı bunları hibe edenler tarafından 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesi ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesi kapsamında dönem gelirinden veya kurum kazancından indirilebilir.

c) (Mülga:12/7/2013–6495/102 md.)

d) (Mülga:12/7/2013–6495/102 md.)

e) (Ek:28/2/1995–4082/6 md.; Değişik:29/6/2006–5532/15 md.) Malûl olanlar ile ölenlerin dul ve yetimleri, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına kendilerine verilen tanıtım kartlarını ibraz etmeleri durumunda, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bütün hastanelerde muayene ve tedavi edilirler. Bunların her türlü tedavi giderleri; ilgililerin herhangi bir kamu kurumu veya kuruluşunda çalışmaları halinde bu kurum veya kuruluşça, emekli, yaşlılık, malûllük veya dul ve yetim aylığı almaları halinde bağlı buldukları sosyal güvenlik kurumunca, herhangi bir kuruma tâbi olarak çalışmamaları, 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alanlar hariç emekli, yaşlılık, malûllük veya dul ve yetim aylığı almamaları durumunda Millî Savunma veya İçişleri Bakanlığınca karşılanır. Malûl olanların eksilen vücut organları, yurt içi veya yurt dışında en son teknik usûllere göre yapılması mümkün sunileriyle tamamlatılır ve gerekirse tamir ettirilir veya yenisi yaptırılır.

f) (Ek:28/2/1995–4082/6 md.) Yurtiçinde tedavileri mümkün olmayanlar, yetkili sağlık kuruluşlarının raporlarına istinaden yurtdışında(...) .

g) (Ek:28/2/1995–4082/6 md.) Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz olanlar ile kimsesizler, kamu kurum ve kuruluşlarına ait, bunlar bulunmadığı takdirde özel rehabilitasyon ve bakım merkezleri, yurtlar ve huzurevlerinde parasız olarak veya masrafları devlet tarafından karşılanmak üzere barındırılır.baktırılır (...).

h) (Değişik:4/7/2012–6353/75 md.) Erbaş ve erlerden veya geçici veya gönüllü köy korucularından; terörle mücadele görevi ifa ederken yaralanarak veya engelli hâle gelerek ilgili mevzuatına göre malullük aylığı bağlanması koşullarının oluştuğu tespit olunanlar, 2330 sayılı Kanuna göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c), (d) ve (g) bentlerindeki haklardan, bunların eş, ana ve babaları ile bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamına giren çocukları da bu fıkranın (d) bendinde düzenlenen haklardan

yararlandırılır. Erbaş ve erlerden veya geçici veya gönüllü köy korucularından; aynı sebeplerle hayatını kaybedenlerin veya bu fıkra kapsamında malul olması sebebiyle aylık almakta iken hayatını kaybedenlerin dul aylığına müstehak eşi, ana ve babaları ile yetim aylığına müstehak çocukları 2330 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c) ve (d) bendindeki haklardan yararlandırılır. Bu fıkra kapsamında er ve erbaşlar için bağlanacak aylıklar, bitirmiş oldukları okullar neticesinde hak kazandıkları unvanlar üzerinden yürütmüş oldukları kamu görevleri sebebiyle daha yüksek aylık bağlanmasına ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla; en az dört yıllık yüksek öğrenim mezunu olanlar sekizinci derecenin birinci kademesindeki, diğerleri ise eğitim durumlarına bakılmaksızın onuncu derecenin birinci kademesindeki “Memur” unvanlı kadrolarda bulunanların emekli keseneğine esas aylıkları üzerinden hesaplanacak vazife malullüğü aylığı tutarından düşük olamaz ve bunlar için 5434 sayılı Kanunun ek 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre yapılacak yükseltmelerde aynı unvan ve derece başlangıç olarak esas alınır ve derece yükselmelerinde kadro şartı aranmaksızın yüksek öğrenim mezunu gibi işlem yapılır.

ı) (Ek:13/11/1995–4131/1 md.; Değişik:29/6/2006–5532/15 md.) Terörle mücadeleden dolayı köyleri boşaltılan üniversite çağındaki öğrencilere ve ölenlerin çocuklarına yüksek öğrenimleri süresince Devletçe karşılıksız burs verilir.

ı) (Ek:4/7/2012–6353/75 md.) Yedek subay okulu öğrencilerinden, harp okulları ile astsubay meslek yüksekokullarında veya üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında Türk Silahlı Kuvvetleri hesabına öğrenim görenler veya kendi hesabına öğrenim görmekteyken askeri öğrenci olanlar, Polis Akademisi ile Polis Meslek Eğitim Merkezlerinde veya üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına öğrenim görenler veya kendi hesabına öğrenim görmekteyken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına öğrenim görmeye devam edenler, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü veya Milli İstihbarat Teşkilatı hesabına açılan okullarda öğrenim görenler ile Türk Silahlı Kuvvetleri veya Emniyet Genel Müdürlüğü adına öğrenim görmek üzere temel ve intibak eğitimine tabi tutulana; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılmamış olup da bu öğrenimleri veya eğitimleri nedeniyle bu Kanun kapsamındaki terör eylemlerinde hedef alına-

rak hayatını kaybedenler ile yaralanan veya engelli hâle gelenlerden ilgili mevzuatına göre malullük aylığı bağlanması koşullarının olduğu tespit olunanların kendileri, 2330 sayılı Kanuna göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c), (d) ve (g) bentlerindeki haklardan, bunların eş, ana ve babaları ile bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamına giren çocukları da bu fıkranın (d) bendinde düzenlenen haklardan yararlandırılır. Yukarıda sayılanlardan aynı sebeplerle hayatını kaybedenlerin veya bu fıkra kapsamında malul olması sebebiyle aylık almakta iken hayatını kaybedenlerin dul aylığına müstehak eşi, ana ve babaları ile yetim aylığına müstehak çocukları 2330 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c) ve (d) bendindeki haklardan yararlandırılır.

j) (Ek:4/7/2012-6353/75 md.) Terör eyleminin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı olanlar bu faaliyetlerinden dolayı hayatını kaybettikleri, yaralandıkları veya engelli hâle geldikleri; ilgili valinin teklifi üzerine Nakdi Tazminat Komisyonu tarafından karara bağlanan sivillerden Sosyal Güvenlik Kurumunca ilgili mevzuatına göre malullük aylığı bağlanması koşullarının olduğu tespit olunanların kendileri, 2330 sayılı Kanuna göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c), (d) ve (g) bentlerindeki haklardan, bunların eş, ana ve babaları ile bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamına giren çocukları da bu fıkranın (d) bendinde düzenlenen haklardan yararlandırılır. Yukarıda sayılanlardan aynı sebeplerle hayatını kaybedenlerin veya bu fıkra kapsamında malul olması sebebiyle aylık almakta iken hayatını kaybedenlerin dul aylığına müstehak eşi, ana ve babaları ile yetim aylığına müstehak çocukları 2330 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c) ve (d) bendindeki haklardan yararlandırılır.

(Ek fıkra:4/7/2012-6353/75 md.) Kamu görevlileri ile birinci fıkranın (h) ve (j) bentleri kapsamına girenlerden terör olaylarını önlemek amacıyla her türlü patlayıcı maddeye bağlı olarak meydana gelen olaylar sonucunda ya da her ne şekilde olursa olsun terör olaylarının önlenmesi, takibi veya etkisiz hale getirilmesi amacıyla ifa edilen görevler sırasında veya bu görevlere gidiş dönüşler esnasında meydana gelen kazalar sonucunda yaralanan, engelli hâle gelen, hastalanan veya hayatını kaybedenler, birinci fıkranın durumlarına uygun hükümlerinden yararlandırılır.

(Ek fıkra:4/7/2012-6353/75 md.) Birinci fıkranın (h), (i) ve (j) bentlerinde belirtilenlerden bu Kanun kapsamındaki olaylar sebebiyle yaralananlar, tedavileri sonuçlanıncaya veya maluliyetleri kesinleşinceye kadar geçen

süre içinde 5510 sayılı Kanuna göre sağlanan sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan, aynı sebeplerle tedavi gören malul kamu görevlilerine ilişkin hükümler çerçevesinde yararlandırılır. Erbaş ve erler için Türk Silahlı Kuvvetlerine ait sağlık kurum ve kuruluşlarında yapılan tedaviler hariç, bu kapsamda yapılacak giderlerin tamamı; ilgililerin genel sağlık sigortalısı olup olmadığına bakılmaksızın Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanır. Ancak, bu kişilerden 5510 sayılı Kanuna göre genel sağlık sigortası kapsamında yer almayanlar için, Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılmış olan giderler, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından; erbaş ve erler için ilgisine göre Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, diğerleri için Maliye Bakanlığında tahsil olunur.

Kendilerine aylık bağlanan dul ve yetimler; silgili sosyal güvenlik kurumları mevzuatı gereği aylıklarının kesilmesi halinde, bu madde ile verilen diğer haklardan da yararlanamazlar.

#### *Terörden zarar gören diğer kişilere yardım*

**Madde 22-** (Değişik:13/11/1995-4131/2 md.)

Terör eylemlerinden dolayı yararlananların tedavileri Devlet tarafından yapılır. Zarar gören, can ve mal kaybına uğrayan vatandaşlara, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan öncelikle yardım yapılır. Bu fondan ilk ve orta öğrenim çağındaki şehit çocuklarının öğrenim masrafları karşılanır. Yardımın kapsam ve ölçüsü, Fonun mahalli yetkililerince belirlenecek miktarı aşmamak kaydıyla Fon Kurulunca tespit edilir.

**Ek Madde 1-** (Ek: 13/11/1995-4131/3 md.; Değişik: 12/7/2013-6495/86 md.)

10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarının ve sürekli işçi kadrolarının %2'sini aşağıdaki hükümlerde belirtilen hak sahiplerinin istihdamı için ayırmak ve bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça atama teklifi yapılanları atamak zorundadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarına, ilgili mali yılda 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 7 nci maddesi kapsamında

yapabilecekleri toplam atama sayılarının ne kadarını bu madde kapsamında yapılacak atamalar için ayıracağı ve buna ilişkin diğer hususlar Başbakan onayı ile belirlenir.

Bu madde kapsamında hak sahipliği sonucunu doğuran durumlar aşağıda belirtilmiştir:

a) 5434 sayılı Kanunun mülga 64 üncü maddesi, 5510 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin sekizinci fıkrası, bu Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi kapsamına girenler hariç olmak üzere 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre harp veya vazife malulü sayılanlar,

b) 5434 sayılı Kanunun mülga 45 inci maddesi ile 5510 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen haller kapsamında vazife malulü sayılan; Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının erbaş ve erler dahil askeri personeli ile Emniyet Teşkilatından Emniyet Hizmetleri Sınıfına mensup personeli,

c) (b) bendi kapsamına girenler hariç olmak üzere 5434 sayılı Kanunun mülga 45 inci maddesi ile 5510 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olanlardan vazife malulü sayılanlar,

ç) 21 inci maddenin birinci fıkrasının (j) bendi kapsamında vazife malulü sayılanlar, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılansması Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesi kapsamında aylık bağlananlardan terör eylemleri nedeniyle hayatını kaybetmiş veya engelli hale gelmiş olanlar ile Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumuna ait fabrika, işletme, müessese veya bağlı ortaklıklarda görevli olanlardan patlayıcı maddelerin üretimi, incelenmesi, muhafazası, nakli, imha edilmesi ve zararsız hale getirilmesi sırasında oluşacak patlamalardan dolayı hayatını kaybedenler.

İstihdam hakkından;

a) İkinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında hayatını kaybedenlerin eş veya çocuklarından birisi ile ana, baba veya kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişi; ana, baba ve kardeşi yoksa eş veya çocuklarından toplam iki kişi; eş veya çocuğu yoksa ana veya babası ile kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişi, ana veya babanın bu hakkı kullanmaması durumunda ise bir diğer kardeşi olmak üzere toplam iki kişi,

b) İkinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde sayılan malullerin kendileri veya eş veya çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kendisi veya kardeşle-

Ek.m.1

**(15) Terörle Mücadele Kanunu**

rinden birisi olmak üzere toplam bir kişi,

c) İkinci fıkranın (c) bendine göre malul sayılanların kendileri veya eş ve çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kendileri veya kardeşlerinden birisi; hayatını kaybedenlerin ise eş veya çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi,

ç) İkinci fıkranın (ç) bendine göre engelli hale gelenlerin kendileri veya eş ve çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kendileri veya kardeşlerinden birisi; hayatını kaybedenlerin ise eş ve çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi, yararlanır.

Bu madde kapsamında atanacakların, atamalarının yapılacağı kadro veya pozisyonlar için sınavlara ilişkin hükümler hariç olmak üzere ilgili mevzuatında öngörülen nitelik ve şartları taşımaları zorunludur.

Bir başkasının bakımına muhtaç olacak derecede engelli olanlar, birinci fıkrada sayılan kurumlarda görev yapanlar, istihdam hakkını sağlayan olayın meydana geldiği tarihten sonra söz konusu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta iken bu görevinden ayrılmış olanlar ile kırk beş yaşını bitirmiş olanlar istihdam hakkından faydalanamazlar ve bu durumda olanlar yukarıdaki fıkraların uygulanmasında dikkate alınmaz.

Hak sahiplerinden ilköğretim, ortaokul, ilkokul mezunu olanların hizmetli unvanlı kadrolara; ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların ise memur unvanlı kadrolara atama teklifleri Devlet Personel Başkanlığınca yapılır. Sözleşmeli personel pozisyonları ve işçi kadrolarına yapılacak atama tekliflerinde ise hak sahiplerinin bu fıkra uyarınca öğrenim durumları itibarıyla atanabilecekleri kadro unvanları dikkate alınarak Devlet Personel Başkanlığınca belirlenen aynı veya eşdeğer unvanlı pozisyon ve kadrolar esas alınır.

Kamu kurum ve kuruluşları bu madde kapsamında atama yapılması amacıyla ayırdıkları %2 oranındaki kadro ve pozisyonların unvan ve sayısını her yılın şubat ve ağustos aylarının son gününe kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirirler.(Ek cümle:6/2/2014–6518/40 md.) Bu madde kapsamında atama teklifi yapılarak göreve başlayanlar, niteliklerini taşıdıkları veya eğitim durumları itibarıyla ihraz ettikleri unvanlara ilişkin kadro ve pozisyonlara, görev yaptıkları kamu kurum ve kuruluşlarında atanabilir.

Bu madde kapsamında başvurulardan hak sahibi olanlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca tespit edilerek, liste hâlinde her yılın mart ve eylül aylarının son gününe kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bildirilenlerin atama teklifleri, kamu kurum ve kuruluşlarının söz konusu münhal



kadro ve pozisyonlarına Devlet Personel Başkanlığınca kırk beş gün içinde yapılır. Kamu kurum ve kuruluşlarınca atama yapılabilecek kadro ve pozisyonların bildirilmemesi veya unvan bazında ihtiyacın karşılanamaması durumunda Devlet Personel Başkanlığınca kapsamdaki kamu kurum ve kuruluşlarının münhal kadro ve pozisyonlarına resen atama teklifi yapılır. Atama işlemlerinin, atama teklifinin kamu kurum ve kuruluşuna intikalinden itibaren otuz gün içinde yapılması zorunludur. Atama emri ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir. İlgililerin işe başlama sürelerine ve işe başlama hâlinde yapılacak işlemlere ilişkin olarak 657 sayılı Kanunun 62 nci ve 63 üncü maddeleri hükümleri uygulanır. Atama onayı alınmasına rağmen görevine başlamayanlar ile başladıktan sonra herhangi bir sebeple görevden ayrılanlar bu madde kapsamında yeniden istihdam edilemezler. Kamu kurum ve kuruluşları atama ve göreve başlatma işlemlerinin sonucunu, işlemlerin tamamlanmasını takip eden on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirirler.

Bu maddenin uygulanmasında takip edilecek usul ve esaslar ile diğer hususlar; İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının görüşleri alınmak suretiyle, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde Devlet Personel Başkanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca müştereken hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

**Ek Madde 2–** (Ek:29/8/1996–4178/3 md.; İptal: 6/1/1999 tarih ve E.: 1996/68, K.:1999/1 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme:29/6/2006–5532/16 md.)

Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda “teslim ol” emrine itaat edilmemesi veya silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılabilecek ölçü ve orantıda, doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidirler.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Geçici Hükümler

**Geçici Madde 1–** 8/4/1991 tarihine kadar işlenen suçlar sebebiyle;

a) Verilen ölüm cezaları yerine getirilmez. Bu durumda olanlar 647 sayı-

G.m.2

**(15) Terörle Mücadele Kanunu**

lı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19 uncu maddesi hükmüne göre çekmeleri gereken cezalarının on yılını,

b) Müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanlar çekmeleri gereken cezalarının sekiz yılını,

c) Diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilmiş olanlar hükümlülük süresinin beşte birini,

Çektikleri takdirde iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve talepleri olmaksızın şartla salıverilirler.

Bu sürelerin tayininde hükümlünün tutuklu kaldığı süreler de hesaba katılır.

Bu hükümlüler hakkında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Ek 2 nci maddesindeki indirim hükümleri uygulanmaz.

**Geçici Madde 2–** 8/4/1991 tarihine kadar işlenen suçlar sebebiyle tutuklu olan sanıklardan;

a) Hazırlık tahkikatında, iddianameye esas olan suçun vasfına,

b) Son tahkikatta, iddianamede beyan olunan suçta veya değişen suç vasfına,

Göre Kanunda belirtilen cezanın asgari haddi esas alınmak suretiyle geçici 1 inci maddede belirtilen süreler kadar tutuklu kaldıkları anlaşılana, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren otuz gün içerisinde,

1. Hakkında kamu davası açılmamış tutuklu sanıklar savcılıklarca,

2. Hakkında kamu davası açılmış tutuklu sanıklar ilgili mahkemelerce,

3. Dosyaları Yargıtayda veya Askeri Yargıtayda bulunanlar ilgili daire-since veya Başsavcılıklarınca,

salıverilirler.

Haklarında kamu davası açılacaklar ile daha önce kamu davası açılmış olan sanıkların yargılamaları yapılır. (...) Yapılan yargılama sonunda mahkumiyete ilişkin hükmün kesinleşmesini müteakip haklarında Kanunun Geçici 1 inci maddesinde belirtilen şartla salıverilme hükümleri uygulanır.

**Geçici Madde 3–** Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra, Geçici 1 inci madde hükümlerinden istifade edecek olanlar, cezaevinin disiplinini bozucu hareketlerinden dolayı disiplin cezası aldıkları takdirde, Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzük hükümlerine göre disiplin cezaları kaldırılmadığı sürece, Geçici 1 inci madde hükümlerinden istifade edemezler.

**Geçici Madde 4–** 8/4/1991 tarihine kadar;

a) (İptal:Ana. Mah.nin 19/7/1991 tarih ve E: 1991/15, K:1991/22 sayılı Kararı ile)

b) (İptal:Ana.Mah.nin 19/7/1991 tarih ve E: 1991/15, K: 1991/22, 8/10/1991 tarih ve E: 1991/34, K: 1991/34 ve 31/3/1992 tarih ve E.:1991/18, K.:1992/20 sayılı kararları ile)

c) Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının “Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler” başlıklı üçüncü babında yer alan hükümlere aykırı hareket edenler ile Bankalar Kanununa aykırı hareketle bankalardan haksız ve usulsüz para alanlar, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkında Kanun hükümlerine muhalefet ederek menfaat temin edenler; usulsüz,yolsuz ve gerçek dışı işlemlerle ihracat, ithalat ve yatırım teşvikleri suretiyle vergi iadesi, prim, kredi, faiz farkı ve benzeri adlarla kamu kaynaklarından haksız menfaat temin edenler, yukarıda belirtildiği şekilde haksız, usulsüz ve yolsuz olarak sağladıkları menfaat karşılıkları ve bunların fer’ilerini zama-naşımına bakılmaksızın ödemedikleri takdirde,

d) Askeri Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58 ve 59 uncu maddelerine giren suçları işleyenler,

Hakkında bu Kanunun Geçici 1 inci maddesi hükümleri uygulanmaz. Ancak, bu maddede sayılan suçlar dolayısı ile verilen ölüm cezaları yerine getirilmez. Bu hükümlüler hakkında;

Ölüm cezasına hüküm giyenler 20 yıllarını; müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler 15 yıllarını; diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalara mahküm edilmiş olanlar hükümlülük süresinin 1/3 ünü; çektikleri takdirde iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve talepleri olmaksızın şartla salıverilirler.

Bu sürelerin tayininde hükümlünün tutuklu kaldığı süreler de, hesaba katılır.

Bu hükümlüler hakkında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Ek 2 nci maddesindeki indirim hükümleri uygulanmaz.

Geçici 2 nci madde (Geçici 1 inci maddeye yapılan atf hükmü hariç...” ibaresi Ana. Mah.’nin 31/3/1992 tarih ve E.:1991/18, K.1992/20 sayılı Kararı ile iptal edilmiş olup, sözkonusu Karar Resmi Gazete’de yayımlandığı 27/1/1993 tarihinden başlayarak 6 ay sonra yürürlüğe girmiştir.) ve Geçici 3 üncü madde hükümleri, bu hükümlüler hakkında da uygulanır.

**Geçici Madde 5–** 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci maddesinin (g) bendi gereğince Türk vatandaşlığı kaybettirilenlerin bu Kanunun geçici maddeler hükümlerinden istifade edebilmeleri için bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde yurda girişlerinde herhangi bir şart aranmaz ve hudut kapılarından girişleri engellenemez.

**Geçici Madde 6–** Özel infaz kurumu binaları inşa edilinceye kadar terör suçundan tutuklu veya hükümlü olanlar diğer infaz kurumlarında muhafaza edilir.

**Geçici Madde 7–** Bu Kanunun 17 nci maddesi hükmü, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bu Kanun kapsamına giren suçları işleyenler hakkında uygulanır.

**Geçici Madde 8–** Bu Kanunun 21 inci maddesi, 1/1/1968 tarihinden itibaren bu madde şümulüne girenleri de kapsayacak şekilde yayımı tarihini takip eden aybaşından geçerli olarak uygulanır.

**Geçici Madde 9–** (İptal:Ana.Mah.’nin 31/3/1992 tarih ve E.:1991/18, K.:1992/20 sayılı Kararı ile.)

**Geçici Madde 10–** (Ek:15/7/2003–4928/21 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3713 sayılı Kanunun 8 inci maddesi kapsamına giren suçlardan dolayı;

1. Yürütülen hazırlık soruşturmalarında Cumhuriyet savcılıklarınca takipsizlik kararı verilir.

2. a) Haklarında kamu davası açılmamış tutuklu sanıklar Cumhuriyet savcılıklarınca,

b) Haklarında kamu davası açılmış tutuklu sanıklar ilgili mahkemelerce, Salıverilirler.

3. a) Henüz Yargıtaya gönderilmemiş veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosyalar hakkında hükmü veren mahkemece,

b) Yargıtayda bulunan dosyalar ilgili ceza dairesince,

c) Cezaları infaz edilmekte olan hükümlülerin dosyaları hükmü veren mahkemece,

Acele işlerden sayılmak ve Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi dikkate alınmak suretiyle karara bağlanır.

**Geçici Madde 11–** (Ek:4/7/2012–6353/77 md.)

Bu maddenin yürürlük tarihinden önce bu maddeyi düzenleyen Kanun ile 21 inci maddeye eklenen haller sebebiyle bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce malul olanların kendileri, hayatını kaybedenlerin ise dul ve yetimleri, müracaatları üzerine bu Kanunun durumlarına uygun hükümlerinden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren yararlandırılırlar. Anılan maddenin birinci fıkrasının (h) bendi kapsamına giren er ve erbaşlar yö-

nünden aylıkların yeniden belirlenmesinde müracaat şartı aranmaz.

21 inci madde kapsamına girenlerden, daha önce her ne şekilde olursa olsun devam eden yargı süreçleri ve icrai takibatlardan feragat edenler, ilgili kuruma başvurmaları durumunda bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ay başından itibaren 21 inci madde ile sağlanan durumlarına uygun haklardan yararlandırılır. Davalardan feragat edilmesi halinde mahkemelerce ilgili kurum lehine hükmedilecek vekalet ücretleri ilgili kurumca tahsil edilmez.

Bu madde esas alınarak geriye dönük herhangi bir aylık, aylık farkı, tazminat, tazminat farkı ile ikramiye ve ikramiye farkı ödenmez ve geriye dönük hak talep edilemez.

**Geçici Madde 12-** (Ek:4/7/2012-6353/78 md.)

Bu maddeyi düzenleyen Kanunla değiştirilen ek 1 inci maddede belirtilen haller sebebiyle bu maddenin yürürlük tarihinden önce malul olanların kendileri, hayatını kaybedenlerin ise hak sahibi yakınları ek 1 inci maddede usul ve esaslar çerçevesinde anılan maddeyle getirilen haklardan yararlanır.

**Geçici Madde 13-** (Ek:12/7/2013-6495/87 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ek 1 inci madde kapsamında istihdam hakkı bulunanlardan kırk beş yaşını doldurduğu için istihdam hakkından yararlanamayacak olanlar, söz konusu maddede öngörülen yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına müracaat etmeleri şartıyla bir defaya mahsus olmak üzere mezkûr maddede belirtilen istihdam hakkı sınırlamaları çerçevesinde yararlandırılır.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ek 1 inci madde kapsamına girenler ile bu maddenin birinci fıkrasında belirtilenlerden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu tespit edilenlerin atama teklifleri Devlet Personel Başkanlığınca 2015 yılı sonuna kadar kura usulü ile yapılır. Hak sahiplerinin atama teklifleri; ek 1 inci madde kapsamına giren kurum ve kuruluşların dolu kadro ve pozisyon sayısının, kurumların toplam dolu kadro ve pozisyon sayısına oranı esas alınmak suretiyle hak sahiplerinin kamu kurum ve kuruluşlarına dengeli dağılımı gözetilerek Devlet Personel Başkanlığınca kura usulü ile gerçekleştirilir. Hak sahiplerinin atamasının yapılacağı kadro veya pozisyonun belirlenmesinde ek 1 inci maddede öngörülen usul uygulanır. Bu madde kapsamında yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esaslar, ek 1 inci maddede öngörülen yönetmelikte

düzenlenir. Kura sonucu yapılacak atamalarda atama teklifleri ile birlikte atama teklifi yapılan kamu kurum ve kuruluşlarına diğer kanunlardaki hükümlere bakılmaksızın ve başka bir işleme gerek kalmaksızın kadro ve pozisyonlar ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. Bu kadro ve pozisyonlar mevzuatı uyarınca düzenlenen ilgili cetvel ve bölümlere eklenmiş sayılır. Bu şekilde ihdas edilen kadro ve pozisyonlar herhangi bir şekilde boşalması hâlinde başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Bu madde uyarınca yapılan atamalar, ek 1 inci maddede belirtilen hak sahiplerinin atanması için ayrılması gereken %2 oranındaki kadro ve pozisyon sayılarının hesabında dikkate alınmaz.

(Değişik dördüncü fıkra:6/2/2014–6518/41 md.) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ek 1 inci maddeye göre yapılan başvurularda bu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde ile ek 1 inci madde kapsamında 31/12/2015 tarihine kadar yapılacak atamalar, yılı merkezi yönetim bütçe kanunlarında yer alan kısıtlamalara tabi tutulmaz.

**Geçici Madde 14–** (Ek: 21/02/2014–6526/1 md.) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri kaldırılmıştır.

Kaldırılan bu ağır ceza mahkemelerinde görev yapan başkan ve üyeler ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçların soruşturmasında görevlendirilen hâkim ve Cumhuriyet savcıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, beşinci fıkra uyarınca devirlerin tamamlanmasından itibaren on gün içinde müktesepeleri dikkate alınarak uygun görülecek bir göreve atanırlar.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca yürütülen soruşturma dosyaları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yetkili Cumhuriyet başsavcılıklarına devredilir.

6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte buldukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam etmek üzere yetkili ve görevli mahkemelere devredilir. Bu mahkemelerde

verilip Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında veya Yargıtayın dairelerinde bulunan dosyaların incelenmesine devam olunur.

Üçüncü ve dördüncü fıkralar uyarınca yapılacak devir işlemleri, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerinde görevlendirilen hâkimler ile Cumhuriyet savcıları tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde sonuçlandırılır. Dosyaların devir işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, devredilen dosyalarla ilgili koruma tedbirleri hakkında karar vermeye bu mahkemelerin bulunduğu yer hâkim ve mahkemeleri yetkilidir. Ayrıca, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerince verilip henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde yazılır. Kaldırılan mahkemelerde bulunan ve kesinleşen dosyalara ait arşiv ve emanetler ile diğer evrak ve dokümanlar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenecek mahkeme veya mahkemelere devredilir ve müteakip işlem ve talepler bu mahkemelerce yerine getirilir veya karara bağlanır.

Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış atıflar ağır ceza mahkemelerine; bu mahkemelerin üyelerine yapılmış atıflar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesine yapılmış sayılır. Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası kapsamına giren suçlara yapılan atıflar, Türk Ceza Kanununda yer alan;

a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklan malvarlığı değerini aklama suçuna,

b) Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlara,

c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlara (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç),

yapılmış sayılır.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla açılmış olan davalarda, sanığın taşıdığı kamu görevlisi sıfatı dolayısıyla hakkında soruşturma yapılabilmesi için izin veya karar alınması gerektiğinden bahisle durma veya düşme kararı verilemez.

m.23

**(15) Terörle Mücadele Kanunu**

***Yürürlükten kaldırılan hükümler***

- Madde 23–** a) 2 sayılı Hıyaneti Vatanîye Kanunu,  
b) 6187 sayılı Vicdan ve Toplanma Hürriyetlerinin Korunması Hakkında Kanun,  
c) 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 140, 141, 142 ve 163 üncü maddeleri,  
d) 2908 sayılı Dernekler Kanununun 5 inci maddesinin 7 ve 8 numaralı bentleri ile 6 ncı maddesinin 2 numaralı bendi,  
e) 2932 sayılı “Türkçeden Başka Dillerle Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun”,  
Yürürlükten kaldırılmıştır.

***Yürürlük***

**Madde 24–** Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 25–** Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (16) TERÖRÜN SONA ERDİRİLMESİ VE TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞMENİN GÜÇLENDİRİLMESİNE DAİR KANUN

**Kanun Numarası** : 6551  
**Kabul Tarihi** : 10/7/2014  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 16/7/2014 **Sayı** : 29062

## *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı, terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi için yürütülen çözüm sürecine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

## *Uygulama, izleme ve koordinasyon*

**Madde 2–** (1) Hükümet, çözüm süreci kapsamında aşağıdaki hususlarda gerekli çalışmaları yürütür.

a) Terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi yönelik siyasi, hukuki, sosyoekonomik, psikolojik, kültür, insan hakları, güvenlik ve silahsızlandırma alanlarında ve bunlarla bağlantılı konularda atılabilecek adımları belirler.

b) Gerekli görülmesi hâlinde, yurt içindeki ve yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla temas, diyalog, görüşme ve benzeri çalışmalar yapılmasına karar verir ve bu çalışmaları gerçekleştirecek kişi, kurum veya kuruluşları görevlendirir.

c) Silah bırakan örgüt mensuplarının eve dönüşleri ile sosyal yaşama katılım ve uyumlarının temini için gerekli tedbirleri alır.

ç) Bu Kanun kapsamında yapılan çalışmalar ile alınan tedbirlere ilişkin kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesini sağlar.

d) Alınan tedbirlere ilişkin uygulama sonuçlarını izler ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar.

e) Gerekli mevzuat çalışmalarını yapar.

## *Yetki ve sekretarya*

**Madde 3–** (1) Bakanlar Kurulu, çözüm sürecine ilişkin gerekli kararları almaya yetkilidir.

**m.4 (16) Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşme Kanunu**

(2) Çözüm süreci kapsamında yapılan çalışmaların koordinasyonu ve sekreteryaya hizmetleri Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından yürütülür.

***Kararlar ve yerine getirilmesi***

**Madde 4-** (1) Bu Kanun kapsamında verilen görevler, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle yerine getirilir.

(2) Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki görevleri yerine getiren kişilerin bu görevleri nedeniyle hukuki, idari veya cezai sorumluluğu doğmaz.

***Yürürlük***

**Madde 5-** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 6-** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (17) TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN

**Kanun Numarası** : 6415  
**Kabul Tarihi** : 7/2/2013  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 16/2/2013 **Sayı** : 28561

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

#### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** (1) Bu Kanun, terör ve terörizmin finansmanı ile etkin mücadele edilmesi kapsamında; 1999 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu Kanun kapsamındaki terör ve terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin kararlarının uygulanması ile terörizmin finansmanı sununun düzenlenmesi ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla malvarlığının dondurulmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 2–** (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Başkanlık: Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığını,
- b) Değerlendirme Komisyonu: Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonunu,
- c) Fon: Para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi,
- ç) Malvarlığı: Bir gerçek veya tüzel kişinin mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünde olan fon ve gelir ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri,
- d) Malvarlığının dondurulması: Malvarlığının ortadan kaldırılmasının, tüketilmesinin, dönüştürülmesinin, transferinin, devir ve temlik edilmesinin ve sair tasarrufi işlemlerin önlenmesi amacıyla, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılması veya kısıtlanmasını,

m.3 (17) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Terörizmin Finansmanı Suçu

#### *Fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller*

**Madde 3–** (1) Aşağıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaktır:

a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri.

b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller.

c) Türkiye'nin taraf olduğu;

1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşmede,

2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmede,

3) Diploması Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşmede,

4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşmede,

5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmede,

6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolde,

7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede,

8) Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde,

9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede,

yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller.

(17) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun* m.4

**Terörizmin finansmanı suçu**

**Madde 4–** (1) 3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.

(3) Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Suçun, yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlıdır.

(6) 3713 sayılı Kanununun soruşturmaya, kovuşturmaya ve infaza ilişkin hükümleri, bu suç bakımından da uygulanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Malvarlığının Dondurulması

***Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları***

**Madde 5–** (1) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları, Bakanlar Kurulunun Resmî Gazete’de yayımlanan kararıyla gecikmesizin uygulanır.

(2) Alınan kararlar, Dışişleri Bakanlığı tarafından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine bildirilir.

(3) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına karşı yapılacak başvurular Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine iletilir.

***Yabancı devletlerce yapılan talepler***

**Madde 6–** (1) Bir yabancı devlet hükümeti tarafından bir kişi, kuruluş

m.7 **(17) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun**

veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak Türkiye’den talepte bulunulması hâlinde, Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilen talep Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. Bu değerlendirmede karşılıklılık ilkesi gözetilir. Karar verilebilmesi için, yabancı devlet tarafından talepte birlikte gerekçelerinin de gönderilmesi gerekir.

(2) Bu talepler, Başkanlığa veya Başkanlığa iletilmek üzere Adalet Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığına yapılır.

(3) Yabancı devlet hükûmetinin malvarlığının dondurulmasına ilişkin taleplerinin yerine getirilmesi için, ilgili devletten teminat talep edilebilir.

(4) Malvarlığının dondurulmasına ilişkin talepler hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı, Dışişleri Bakanlığı tarafından talepte bulunan devlete bildirilir.

(5) Bu madde uyarınca verilen malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde, talep eden devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde ilgili karar kaldırılabilir.

***Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri ile Türkiye’de bulunan malvarlığı hakkında yapılacak işlem***

**Madde 7–** (1) 5 inci ve 6 ncı maddelerde düzenlenen hususlar dışında, Değerlendirme Komisyonu, 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların;

a) Yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talebiyle Bakanlar Kuruluna öneride bulunulmasına,

b) Türkiye’de bulunan malvarlığıyla bağlantılı olarak ilgililer hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle suç duyurusunda bulunulmasına, karar verebilir.

(2) Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı, Dışişleri Bakanlığı tarafından talepte bulunulan devlete bildirilir.

***Araştırma***

**Madde 8–** (1) Malvarlığının dondurulması kararları hakkında yapılacak mali araştırma Başkanlık tarafından yerine getirilir. Bu görevin yerine getirilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden

**(17) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun m.9**

talep edilen bilgiler istenilen usul, şekil ve sürede gecikmeksizin Başkanlığa iletilir.

(2) Adalet, İçişleri ve Dışişleri bakanlıklarıyla Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, 6 ncı ve 7 nci maddelerin uygulanması kapsamında malvarlığının dondurulmasına ilişkin alınacak karar ve yapılacak talepler hakkında bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerini Başkanlığa bildirir.

(3) Araştırma sonuçları, Başkanlık tarafından Değerlendirme Komisyonuna sunulur.

(4) Malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak yapılacak araştırma işlemleri gizlilik esaslarına uygun olarak yerine getirilir.

**Değerlendirme Komisyonu**

**Madde 9–** (1) 6 ncı ve 7 nci maddeler kapsamında malvarlığının dondurulmasıyla ilgili olarak Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu oluşturulmuştur. Değerlendirme Komisyonu, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşar Yardımcısı, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü ve Hazine Müsteşarlığı Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdüründen oluşur.

(2) Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri de Değerlendirme Komisyonuna çağrılabilir.

(3) Değerlendirme Komisyonu, birinci fıkrada sayılan üyeler veya bunların yerlerine usulüne uygun olarak atanan vekilleriyle toplanarak katılanların en az beşinin oyu ile karar verir.

(4) Değerlendirme Komisyonunun sekretarya hizmetleri Başkanlık tarafından yürütülür.

(5) Değerlendirme Komisyonunun başkan ve üyelerine her toplantı için (4.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunan tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu ödemeler damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(6) Değerlendirme Komisyonunun çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

**Malvarlığının dondurulması kararına aykırılığın hukuki sonuçları**

**Madde 10–** (1) Malvarlığının dondurulması kararına aykırı olarak yapılan her türlü tasarruf ve işlem hükümsüzdür. Bu tasarruf ve işlemlerle

**m.11 (17) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun**

ilgili olarak 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümleri saklıdır.

***Kararın tebliğ ve ilanı***

**Madde 11–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan malvarlığının dondurulması ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır. Bu kararlar yayımı tarihinde, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen ilgili kişi ve kuruluşa tebliğ edilmiş sayılır.

(2) Malvarlığının dondurulması kararında; kararın kimin hakkında verildiği, sebepleri, kapsamı, süresi ve bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolları ile başvuru süresi yer alır.

***Malvarlığının dondurulması kararlarının icrası***

**Madde 12–** (1) Malvarlığının dondurulması kararı ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin karar Resmî Gazete’de yayımı ile birlikte hukuki sonuçlarını doğurur.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulması kararlarının yerine getirilmesinden Başkanlık sorumludur.

(3) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar, alacak ve borçları ile diğer tüm malvarlığı değerlerini ve bunların dayanağına ilişkin bilgileri; bunlardan alacağı veya borcu olan gerçek ve tüzel kişiler ise alacak veya borcun miktarı ile dayanağına ilişkin bilgileri, malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde Başkanlığa bildirirler.

(4) Malvarlığının dondurulması kararı, Başkanlığın talebi üzerine 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin üçüncü ila yedinci fıkralarında belirtilen usule uygun olarak gecikmeksizin yerine getirilir.

(5) Malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları; nezdinde malvarlığı kaydı bulunup bulunmadığını, bulunuyor ise dondurulan malvarlığına ilişkin bilgileri talep tarihinden itibaren yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

(6) Malvarlığında herhangi bir artış meydana gelmesi hâlinde, bu artışlar da malvarlığının dondurulması hükümlerine tabidir.

(7) Malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından dördüncü fıkra uyarınca dondurma kararını yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara bildirilir ve Resmî Gazete’de yayımlanır.



(17) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun* m.13

**Dondurulan malvarlığının yönetimi**

**Madde 13–** (1) Dondurulmasına karar verilen malvarlığının yönetimi, ilgili gerçek veya tüzel kişiye aittir. Ancak bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki işlemler hariç olmak üzere, malvarlığı dondurulan kişiler bu malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik işlemlerde bulunamazlar. Malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşları da bu tür işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlayamaz ve kolaylaştırılmazlar.

(2) Malvarlığı dondurulan gerçek kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu yakınlarının asgari geçimlerini sağlamak veya ticari işletmeler ve diğer tüzel kişilerin faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere;

a) Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine aynı veya şahsi hak tesisi,

b) Banka veya diğer finans kurumlarındaki hesaplar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

c) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

ç) Kıymetli evrak üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

d) Şirketlerdeki ortaklık payları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

e) Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

f) Ticari işletme veya diğer tüzel kişilerin mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi,

işlemleri Başkanlığın izniyle yapılabilir.

(3) Dondurulan malvarlığından ödenmesi gereken vergi, resim, harç, kira, sosyal güvenlik primi gibi kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlara yapılacak her türlü zorunlu ödemeler, izin alınmaksızın gerçekleştirilebilir. Ancak Başkanlık gerek görmesi hâlinde bu işlemleri de izne tabi tutabilir.

(4) Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine aynı veya şahsi hak tesisine izin verilmesi hâlinde;

a) Sözleşme metninin bir örneği,

b) Sözleşme gereğince karşılık olarak ödenmesi gereken para ve sair

**m.14 (17) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun**

malvarlığı değerinin miktarına, ödeme takvimine, ödemenin yapılacağı banka hesabına ilişkin bilgiler, hakkın tesis edildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde Başkanlığa verilir.

(5) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlara dondurma kararının Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren yapılacak her türlü ödeme, ancak bu kişilere ait bir banka hesabına yapılabilir. Malvarlığı dondurulan kişinin merkezi veya şubesi Türkiye’de bulunan bir bankada hesabı yoksa Başkanlık tarafından kişi adına hesap açtırılır.

(6) Dondurulan malvarlığının yönetimine ilişkin izin; belirlenen kişi veya kişilere, belirli koşullar veya sınırlar dâhilinde bir defaya mahsus ya da süreli olarak verilebilir.

(7) Başkanlık, gerek gördüğü hâllerde verdiği iznin kapsamını veya süresini değiştirebilir veya iptal edebilir.

***Denetim***

**Madde 14– (1) Başkanlık;**

a) Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediğini,

b) Dondurulan malvarlığının yönetiminin bu Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini,

denetlemek, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak üzere 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen denetim elemanlarını veya Başkanlıkta istihdam edilen maliye uzmanlarını görevlendirir.

(2) Birinci fıkra uyarınca görevlendirilenlere 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, (7.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarı geçmemek üzere Başkanlık onayı ile aylık ek ücret ödenir. Bu ödemeler damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

***Ceza hükümleri***

**Madde 15– (1) Bu Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösteren kişilere, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.**

(2) Birinci fıkra kapsamında malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan

**(17) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun m.16**

kararın gereğini yerine getirmeyen kişinin, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması hâlinde ayrıca bu tüzel kişiye on bin liradan yüz bin liraya kadar idari para cezası verilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Çeşitli ve Son Hükümler**

#### ***Uygulanacak hükümler ve yollamalar***

**Madde 16–** (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 5549 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(2) Mevzuatta, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3713 sayılı Kanunun 8 inci maddesine yapılan yollamalar bu Kanunun 4 üncü maddesine yapılmış sayılır.

#### ***İhdas edilen kadrolar***

**Madde 17–** (1) Başkanlıkta kullanılmak üzere ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Maliye Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

#### ***Yürürlükten kaldırılan hükümler***

**Madde 18–** (1) 3713 sayılı Kanunun 8 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

#### ***Yönetmelik***

**Madde19–** (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet, Dışişleri, İçişleri ve Maliye bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanan yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde yürürlüğe konulur.

#### ***Mevcut kararların uygulanması***

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Kanun hükümleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Bakanlar Kurulu tarafından alınmış olan malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararların yerine getirilmesinde de uygulanır.

m.20 (17) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun*

*Yürürlük*

**Madde 20–** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 21–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (18) TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazete Tarihi : 31/05/2013

Sayı : 28663

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

#### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik olarak; terör ve terörizmin finansmanı ile etkin mücadele edilmesi kapsamında; malvarlığının dondurulması kararlarının alınması, icrası, kaldırılması, dondurulan malvarlığının yönetimi ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

#### *Dayanak*

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 19 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 3-** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;  
a) Başkan: Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanını,  
b) Başkanlık: Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığını,  
c) BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyini,  
ç) Denetim elemanı: 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen denetim elemanlarını,  
d) Fon: Her ne surette elde edilmiş olursa olsun para veya değeri para ile temsil edilebilen banka kredisi, banka ve seyahat çeki, havale, menkul kıymet, hisse senedi, teminat, tahvil, bono, poliçe, kredi mektubu ve benzeri

### m.3 (18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik

kıymetler ile taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi, her türlü mal, hak, alacak ve bunlar üzerinde bir mülkiyet hakkını veya menfaati tevsi ve temsil eden elektronik veya dijital ortamdakiler de dâhil olmak üzere her türlü belgeyi,

e) Kanun: 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunu,

f) Karşılıklılık ilkesi: Bir kişi, kuruluş veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak Türkiye’den talepte bulunan yabancı devletin, 1373 (2001) sayılı BMGK Kararında devletler için yerine getirilmesi öngörülen gerekleri karşılayan hukuki düzenlemelere sahip olması ve bu düzenlemelere uygun hareket ediyor olmasını,

g) Kuruluş veya organizasyon: Tüzel kişiliği olan veya olmayan tüm kişi veya mal toplulukları, platformlar, bunların üst ve alt birimleri, şube veya temsilcilikleri ile merkezleri yurt dışında bulunanların Türkiye’deki şube veya temsilciliklerini,

ğ) Komisyon: Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonunu,

h) Maliye uzmanı: Başkanlıkta istihdam edilen maliye uzmanlarını,

ı) Malvarlığı: Bir gerçek veya tüzel kişinin kısmen veya tamamen mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünde olan fon ve her türlü gelir ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hâsıl olan menfaat ve değeri,

i) Malvarlığının dondurulması: Malvarlığının ortadan kaldırılmasının, tüketilmesinin, dönüştürülmesinin, transferinin, devir ve temlik edilmesinin ve sair tasarrufi işlemlerin önlenmesi amacıyla, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen kaldırılması veya Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yapılmasına izin verilen işlemler çerçevesinde kısıtlanmasını,

j) Teminat: Bir yabancı devlet hükümetinin talebine istinaden Türkiye’deki malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonların ortaya çıkabilecek zararlarının, talepte bulunan devlet tarafından tazmin edileceğine dair taahhüdü,

k) Terörist: Kanunun 3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden kişiyi,

l) Terör örgütü: Kanunun 3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden örgütü,

m) Terörizmin finansmanı suçu: Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir

**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.4**

fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlanmasını veya toplanmasını, ifade eder.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Malvarlığının Dondurulması**

#### ***BMGK kararları***

**Madde 4–** (1) BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) sayılı kararları ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin Dışişleri Bakanlığı kanalıyla iletilen bilgiler, Bakanlar Kurulunca gecikmeksizin malvarlığının dondurulması kararı alınması için Başkanlık tarafından ivedilikle Başbakanlığa gönderilir.

(2) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı alınan kişi, kuruluş veya organizasyonların BMGK listesinden çıkarılması halinde, Bakanlar Kurulunca söz konusu dondurma kararının kaldırılması için keyfiyet Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla iletilen bilgiler, Başkanlık tarafından ivedilikle Başbakanlığa bildirilir.

(3) Bakanlar Kurulunun malvarlığının dondurulması ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin kararları, Resmî Gazete'de yayımlanarak gecikmeksizin uygulanır. Yayımlanan kararlar BMGK'ya bildirilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına iletilir.

(4) BMGK kararlarının listeleme gerekçesinin haksız olduğu gibi iddiasıyla listeden çıkmaya ilişkin başvurular, gerekçeleriyle birlikte yazılı olarak varsa ilgili belgelerin de eklenmesi suretiyle Başkanlığa yapılır. Yapılan başvurular Başkanlık tarafından BMGK'ya iletmek üzere Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

#### ***Yabancı devletlerce yapılan talepler***

**Madde 5–** (1) Bir yabancı devlet hükûmeti tarafından yapılacak; bir kişi, kuruluş veya organizasyona ait malvarlığının dondurulmasına ilişkin talepler, gerekçeleriyle birlikte Başkanlığa yapılır. Taleplerin Adalet Bakanlığına veya Dışişleri Bakanlığına ya da diğer bir kuruma yapılması halinde, bu talepler kurumlarca ivedilikle Başkanlığa intikal ettirilir. Dışişleri Bakanlığı haricindeki kurumlara yapılan talepler, Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına bildirilir.

**m.6 (18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik**

(2) Gelen talepler hakkında Başkanlık derhal Komisyon üyelerini bilgilendirir. Başkanlık, Komisyon üyelerinin görevli olduğu kurumlar ile kolluk birimlerinden ya da gerektiğinde ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarından da talebe ilişkin bilgi isteyebilir. Bu kurum ve kuruluşlar, talebe ilişkin bilgi, belge ve değerlendirmelerini kendilerinden istenilen sürede Başkanlığa intikal ettirirler.

(3) Taleplerle ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarından elde edilen bilgi, belge ile talebin gerekçelerine ilişkin değerlendirmeler ve Başkanlıkça yapılan mali araştırma sonuçları, ivedilikle bir araştırma raporuna bağlanarak Komisyona sunulur.

(4) Komisyonca; araştırma raporu ile karşılıklılık ilkesi ve talebin yerine getirilmesi için ilgili devletten teminat talep edilmesine gerek olup olmadığı hususları dikkate alınarak yapılan değerlendirme bir tutanağa bağlanır. Başkanlıkça hazırlanan araştırma raporu ile tutanak, Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Başkanlıkça ivedilikle Başbakanlığa gönderilir.

(5) Malvarlığının dondurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları, talepte bulunan devlete bildirilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına gönderilir. Bu bildirimde;

a) Kararın Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde talep eden devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde Kararın kaldırılabilceği,

b) Konuya ilişkin soruşturma başlatıldığı takdirde içeriği, safahatı ve sonucu hakkında ivedilikle bilgi verilmesi gerektiği,

c) Talebe ilişkin ilave bilgi ve bulgulara ulaşılması halinde bunların da ivedilikle intikal ettirilmesi, hususları yer alır.

(6) Talebin Bakanlar Kurulunca reddedilmesi halinde keyfiyet, başkaca bir işleme gerek olmaksızın talepte bulunan devlete bildirilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına iletilir.

(7) Malvarlığının dondurulması kararının kaldırılıp kaldırılmayacağı hususu; beşinci fıkrada kapsamında intikal eden bilgiler üzerine derhal veya her yılın sonunda resen ya da malvarlığı dondurulan kişinin itirazı üzerine Komisyonca değerlendirilerek bir tutanağa bağlanır. Tutanak, Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Başkanlıkça ivedilikle Başbakanlığa gönderilir.

***Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri***

**Madde 6–** (1) İlgili kamu kurum ve kuruluşları; Kanununun 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususunda makul sebepler bulunan kişi, kuruluş veya organizasyonların yurtdışında



**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.7**

bulunan malvarlığının dondurulması için yapılacak taleplere ilişkin bilgi, belge ve değerlendirmelerini Başkanlığa gönderir.

(2) Başkanlık, yurtdışında bulunan malvarlığının dondurulması için yapılacak taleplere ilişkin kendisine intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmelere dayanarak veya re'sen yaptığı mali araştırma sonuçlarını bir araştırma raporuna bağlayarak Komisyona sunar.

(3) Komisyon, Kanunun 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususundaki makul sebeplerin varlığı halinde kişi, kuruluş veya organizasyonların yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talebiyle Bakanlar Kuruluna öneride bulunulmasına karar verebilir. Komisyonca alınan karar bir tutanağa bağlanır.

(4) Komisyonun yabancı ülkelerden malvarlığının dondurulması talebinde bulunulmasına ilişkin önerisi, hazırlanan araştırma raporu ile birlikte Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere ivedilikle Başbakanlığa gönderilir.

(5) Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı üzerine hazırlanan talep yazısı Başkanlıkça ilgili devlete bildirilmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilir. Bakanlar Kurulunun talebi uygun bulmaması halinde keyfiyet, Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına ve birinci fıkraya uyarınca talepte bulunan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirilir.

***Türkiye’de bulunan malvarlığı hakkında yapılacak işlem***

**Madde 7–** (1) Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesi kapsamında intikal eden taleplere ilişkin olarak Komisyon; Kanunun 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususundaki makul sebeplerin varlığı halinde kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye’de bulunan malvarlığıyla bağlantılı olarak ilgililer hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına karar verebilir. Komisyonca alınan karar bir tutanağa bağlanır. Suç duyurusuna ilişkin karar tutanağı ve araştırma raporu, Başkanlık tarafından ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(2) Birinci fıkraya uyarınca yapılan suç duyurusuna bağlı olarak yürütülen soruşturma sonucunda verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar veya düzenlenen iddianame ile kovuşturma sonucu verilen hüküm ve 5549 sayılı Kanunun 17 nci maddesi delaletiyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesi uyarınca verilen elkoyma kararının bir örneği 5549 sayılı Kanunun 18 inci maddesi uyarınca izleyen ayın sonuna kadar ilgili Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemelerce Başkanlığa gönderilir.

m.8 (18) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik*

**Başkanlıkça yapılacak araştırma ve düzenlenecek rapor**

**Madde 8–** (1) Yönetmeliğin 5 ilâ 7 nci maddeleri uyarınca Başkanlıkça yapılacak mali araştırma; Başkanlığın kendi veri tabanı ya da doğrudan erişim sağladığı veri tabanları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden elde edilen bilgi ve belgeler esas alınarak ilgili kişilerin malvarlığının tespitine yönelik çalışmaları kapsar. Bu araştırma, Maliye Uzmanı veya yardımcıları tarafından yapılır.

(2) Komisyona sunulacak araştırma raporu, Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 6 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca Başkanlığa intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmeler ile Başkanlıkça yapılan mali araştırmalar esas alınarak, malvarlıklarının tespiti ile Kanunun 3 üncü ve 4 üncü maddelerinde düzenlenen fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiillerin ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair makul sebeplerin ortaya çıkarılmasına yönelik değerlendirmeleri kapsar.

(3) Başkanlık, Yönetmeliğin 5 ilâ 7 nci maddeleri kapsamında yürüttüğü mali araştırma esnasında, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları isteyebilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden talep edilen bilgiler istenilen usul, şekil ve sürede gecikmeksizin Başkanlığa iletilir.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak araştırma ve incelemelerde elde edilen kişisel veriler başka amaçla kullanılamaz ve bu verilerin korunmasına yönelik gerekli tedbirler Başkanlık tarafından alınır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### **Komisyunun Görev ve Yetkileri ile Çalışma Usul ve Esasları**

#### ***Komisyunun oluşumu***

**Madde 9–** (1) Komisyon, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşar Yardımcısı, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü ve Hazine Müsteşarlığı Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdüründen oluşur. Başkanın yokluğunda Maliye Bakanı tarafından görevlendirilen vekili Komisyona başkanlık eder.

(2) Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri de oy hakkı olmaksızın Komisyona çağrılabilir.

**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.10**

(3) Komisyon üyeleri ve ikinci fıkra uyarınca çağırılan temsilciler, toplantı öncesinde Başkanlık tarafından bilgilendirilerek, toplanma ve çağrılma amaçlarına uygun olarak gerekli hazırlığı yaparlar.

(4) Komisyon üyeleri, malvarlığının dondurulmasıyla ilgili olarak 5 inci maddenin ikinci fıkrası ve 6 ncı maddenin birinci fıkrasında öngörülen hususların, kendi kurum ve kuruluşlarında uygulanmasının takibinden ve Başkanlığa intikalinden yetkili ve sorumludurlar.

(5) Komisyonun sekretarya hizmetleri Başkanlık tarafından yürütülür.

**Görev ve yetkiler**

**Madde 10–** (1) Komisyonun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bakanlar Kuruluna ileteceği görüş ve öneriler kapsamında;

1) Yabancı devletlerce yapılan malvarlığının dondurulması talepleri,

2) Yabancı devletlerce yapılan talep üzerine Bakanlar Kurulunca alınan malvarlığının dondurulması kararlarının kaldırılıp kaldırılmayacağı,

3) Yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talepleri,

4) Bakanlar Kurulunca alınan yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması, kararların kaldırılıp kaldırılmayacağı, konusunda gerekli değerlendirmeyi yaparak görüş ve önerilerini Bakanlar Kuruluna sunmak,

b) Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri kapsamında, Türkiye’de bulunan malvarlığıyla bağlantılı olarak ilgililer hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle gerektiğinde suç duyurusunda bulunulmasına karar vermek.

**Komisyonun çalışma esasları toplantı ve karar yeter sayısı**

**Madde 11–** (1) Komisyon, Kanunun 6 ncı ve 7 nci maddeleri kapsamında gereken hallerde Başkan tarafından toplantıya çağrılır. Başkan, toplantıları düzenlemek ve çalışmaların verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamakla görevli ve yetkilidir.

(2) Komisyon, Başkan ve üyelerin veya bunların yokluğunda yetkili makam tarafından usulüne uygun olarak görevlendirilen vekillerinin tamamının katılımıyla toplanır. Başkan ve üyeler görevde iken yerlerine başkalarını görevlendiremezler.

(3) Komisyonca değerlendirilen hususlar tutanağa bağlanır.

(4) Komisyon, üyelerin en az beşinin oyu ile karar verir. Üyeler çekimser oy kullanamazlar.

(5) Bu madde uyarınca Komisyon tarafından yürütülen çalışmalar gizlilik esaslarına göre yerine getirilir.

m.12 (18) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik*

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Malvarlığının Dondurulması Kararlarının İcrasına İlişkin Usul ve Esaslar

#### *Kararın içeriği, tebliği ve ilanı*

**Madde 12–** (1) Kanununun 5 inci ve 6 ncı maddeleri uyarınca alınan malvarlığının dondurulması ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulunca alınan kararlar, Başbakanlık tarafından gereği için Başkanlığa gönderilir ve Resmî Gazete’de yayımlanır. Bu kararlar yayımı tarihinde, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen ilgili kişi, kuruluş veya organizasyona tebliğ edilmiş sayılır. Ayrıca ilgili karar, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlardan Türkiye’de bulunanların resmi kayıtlardaki mevcut adreslerinden birine de bilgi mahiyetinde gönderilir.

(2) Malvarlığının dondurulması kararında; kararın kimin hakkında verildiği, sebepleri, kapsamı, süresi ve bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolları ile başvuru süresi yer alır.

(3) Malvarlığının dondurulması kararında;

a) Karara konu kişi, kuruluş veya organizasyonun ayırt edici kimlik bilgilerine (T.C. kimlik numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası veya bunlara karşılık gelen diğer bilgiler),

b) Kararın verilmesine dayanak teşkil eden sebeplere ilişkin açıklayıcı bilgilere,

c) Yabancı devletlerin talebine istinaden malvarlığının dondurulmasına karar verilmesi halinde talep eden devlet tarafından bir yıl içinde soruşturma başlatılmadığı takdirde kararın kaldırılabileceği hususuna, yer verilir.

#### *Malvarlığının dondurulması kararı ve karara aykırı davranışın hukuki sonuçları*

**Madde 13–** (1) Malvarlığının dondurulması kararı ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin karar Resmî Gazete’de yayımı ile birlikte hukuki sonuçlarını doğurur.

(2) Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından itibaren, karara aykırı olarak yapılan malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik her türlü işlem hükümsüzdür. Bu tasarruf ve işlemlerle ilgili olarak 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun iyi niyetin ko-

**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.14**

runmasına ilişkin hükümleri saklıdır.

**Malvarlığının dondurulması kararlarının icrası**

**Madde 14–** (1) Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulması kararlarının yerine getirilmesinden Başkanlık sorumludur. Malvarlığının dondurulması kararı, Başkanlığın talebi üzerine aşağıda belirtilen usule uygun olarak gecikmeksizin yerine getirilir. Bu kapsamda Başkanlık malvarlığının dondurulması kararlarını;

a) Taşınmazların dondurulmasını sağlamak üzere, tapu kütüğüne şerh verilmesi talebiyle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne,

b) Kara, deniz ve hava ulaşım araçlarının dondurulmasını sağlamak üzere bunların kayıtlı bulunduğu sicillere şerh verilmesi talebiyle Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının ilgili birimlerine ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne,

c) Her türlü hesap, hak ve alacakların dondurulmasını sağlamak üzere ilgili banka veya diğer malî kurumlara,

ç) Şirketteki ortaklık paylarının dondurulmasını sağlamak üzere, ilgili şirket yönetimi ve şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicil müdürlüğü ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığına,

d) Gerekli gördüğü ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına, faks, elektronik posta veya web servisi gibi teknik iletişim araçlarının kullanılması suretiyle derhal bildirir. Söz konusu kararlar bildirim alınması ile birlikte derhal uygulanır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen kişi, kurum ve kuruluşlar; nezdinde malvarlığı kaydı bulunup bulunmadığını, bulunuyor ise gerekli işlemleri yaparak dondurulan malvarlığına ilişkin bilgileri bildirim tarihinden itibaren yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar haricinde; hakkında karar verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin malvarlığı kaydı tutan ya da nezdinde malvarlığı bulunan kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler, malvarlığının dondurulması kararının öğrenildiği tarihten itibaren gecikmeksizin malvarlığının dondurulması için gerekli işlemleri yaparak keyfiyeti yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

(4) Malvarlığının dondurulması kararlarının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından, birinci ve üçüncü fıkra uyarınca dondurma kararı yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara ivedilikle bildirilir.

(5) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlar Başkanlığın internet sitesinde listeler halinde yayımlanır. Kararların kaldırılması halinde bu kişi, kuruluş veya organizasyonlar

m.15 (18) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik*  
söz konusu listelerden çıkarılır.

(6) Bakanlar Kurulunca alınan malvarlıklarının dondurulması kararlarının uygulanması sırasında isim benzerliği, yanlış veya eksik kimlik bilgileri ve benzeri sebeplerle ortaya çıkabilecek hatalı dondurma işlemlerinin düzeltilmesine ilişkin itirazlar, gerekçeleriyle birlikte yazılı olarak varsa ilgili belgelerin de eklenmesi suretiyle Başkanlığa yapılır. Başkanlık tarafından itirazların uygun bulunması halinde, bu maddede anılan kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere ivedilikle bildirilmesi suretiyle hatalı dondurma işlemlerinin düzeltilmesi sağlanır.

(7) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar, hak, alacak ve borçları ile diğer tüm malvarlığı değerlerini ve bunların dayanağına ilişkin bilgi ve belgeleri; bunlardan alacağı veya borcu olan gerçek ve tüzel kişiler ise alacak veya borcun miktarı ile dayanağına ilişkin bilgi ve belgeleri, malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde Başkanlığa bildirir.

(8) Malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları, Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki işlemler hariç olmak üzere, malvarlığının ortadan kaldırılmasını, tüketilmesini, dönüştürülmesini, transferini, devir ve temlik edilmesini veya sair tasarruflara yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlayamaz ve kolaylaştıramazlar.

(9) Malvarlığında herhangi bir artış meydana gelmesi hâlinde, bu artışlar da malvarlığının dondurulması hükümlerine tabidir.

(10) Bu maddenin uygulanması amacıyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara Başkanlıkça bildirim yapılmasını ve bunlardan geri bildirim alınmasını sağlayacak güvenli elektronik sistemler kurulabilir. Bildirimlere ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça belirlenir.

### *Dondurulan malvarlığının yönetimi*

**Madde 15–** (1) Dondurulmasına karar verilen malvarlığının mülkiyeti ilgili gerçek veya tüzel kişide kalmak üzere, bu malvarlığı maddedeki esaslar çerçevesinde Başkanlığın izniyle yönetilir.

(2) Malvarlığı dondurulan kişiler, Başkanlıkça izin verilecek işlemler ile izne tabi olmadan yapılabilecek işlemler dışında bu malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik işlemlerde bulunamazlar.

(3) Malvarlığı dondurulan gerçek kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu yakınlarının asgari geçimlerini sağlamak veya ticari işletmeler ve diğer tüzel kişilerin faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere Ba-

**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.15**

kanlıkça aşağıda belirtilen işlemlere izin verilebilir.

a) Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine aynı veya şahsi hak tesisi.

b) Banka veya diğer finans kurumlarındaki hesaplar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

c) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

ç) Kıymetli evrak üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

d) Şirketlerdeki ortaklık payları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

e) Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

f) Ticari işletme veya diğer tüzel kişilerin mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi.

(4) Dondurulan malvarlığından ödenmesi gereken vergi, resim, harç, kira, sosyal güvenlik primi gibi kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlara yapılacak her türlü zorunlu ödemeler, izin alınmaksızın gerçekleştirilebilir. Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar zorunlu ödemelerini maddedeki usuller çerçevesinde sadece banka hesapları üzerinden öderler. Ancak gerek görmesi hâlinde Başkanlık zorunlu ödemeleri de izne tabi tutabilir.

(5) Dondurulan malvarlığına ilişkin izin; belirlenen kişi veya kişilere, belirli koşullar veya sınırlar dâhilinde bir defaya mahsus ya da süreli olarak verilebilir. Başkanlık, gerek gördüğü hâllerde verdiği iznin kapsamını veya süresini değiştirebilir veya izni iptal edebilir.

(6) Başkanlıkça;

a) Gerçek kişilere verilecek izinlerde; hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilenlerin kendileri ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin asgari geçimlerini sağlamak üzere Başkanlıkça re'sen belirlenecek tutarda yıllık izin belgesi düzenlenir.

b) Şahıs işletmeleri, ticaret şirketleri, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşların faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi için verilecek izinlerde; üçüncü fıkranın (b), (c) ve (ç), bentlerindeki tasarruf yetkisinin kullanılabilmesi için harcama tutarı ve dönemlerini içeren izin belgesi düzenlenebilir. Ancak üçüncü fıkranın (a), (d) ve (e)

**m.15 (18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik**

bentlerindeki tasarruf yetkisinin kullanılabilmesi için ilgili işlemlerin ifasında o işleme mahsus izin belgesi düzenlenir.

c) Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılmasına izin verilmesi halinde; kiralık kasa, malvarlığı dondurulan kişi ile banka görevlisi ve Başkanlıkça görevlendirilen kişinin nezaretinde açılır. Muhteviyatı tutanakla tespit edilir. Kiralık kasa içerisindeki malvarlığından Başkanlık izni çerçevesinde kişiye verilecek olan kısım alınarak kalan kısım kasada muhafaza edilir. Kasa muhteviyatı ile alınan kısma ilişkin tespitler bir tutanağa bağlanarak taraflarca imzalanır ve Başkanlığa intikal ettirilir.

(7) Şahıs işletmeleri, ticaret şirketleri, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlar, izin kapsamında gerçekleştirdikleri işlemler ile Başkanlıkça istenen mali tablo, bilgi ve belgeleri belirlenen şekil, kapsam ve sürelerde Başkanlığa bildirir.

(8) Başkanlık, Kanunun 5 inci maddesi kapsamında, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlara izin verirken; BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararları ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlarında düzenlenen izin ve bildirim prosedürlerini de gözetir. Bu kapsamda yapılacak bildirim ve başvurular BMGK'ya iletilmek üzere Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

(9) Bu madde kapsamında düzenlenen izin belgeleri Başkanlıkça ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşlarına da bildirilir. Bu bildirim, güvenli elektronik sistemler üzerinden yapılabilir.

(10) Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine aynı veya şahsi hak tesisine Başkanlıkça izin verilmesi hâlinde;

a) Sözleşme metninin bir örneği,

b) Sözleşme gereğince karşılık olarak ödenmesi gereken para ve sair malvarlığı değerinin miktarına, ödeme takvimine, ödemenin yapılacağı banka hesabına ilişkin bilgiler,

Hakkın tesis edildiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde izin verilenler tarafından Başkanlığa verilir.

(11) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlara dondurma kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yapılacak her türlü ödeme, ancak bu kişilere ait bir banka hesabına yapılabilir. Malvarlığı dondurulan kişinin merkezi veya şubesi Türkiye'de bulunan bir bankada hesabı yoksa Başkanlık tarafından kişi adına hesap açtırılır.



**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.16**

(12) Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilenlere borcu olduğunu bildiren gerçek ve tüzel kişiler, vadesi geldiğinde bu hesaba ödeme yaparlar. Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar da borçlarını bu madde uyarınca izin verildiği kapsamda banka hesapları üzerinden öderler.

**Başkanlığın görev ve yetkileri**

**Madde 16-** (1) Başkanlığın Kanun kapsamında görev ve yetkileri şunlardır:

a) BMGK'nın kararları ile listelenen ve listeden çıkarılan kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin bilgileri Bakanlar Kurulu'na sunmak.

b) BMGK kararlarına istinaden Bakanlar Kurulunca alınan kararları ve bu kararlara karşı yapılan başvuruları BMGK'ya iletmek üzere Dışişleri Bakanlığına bildirmek.

c) Kanunun 6 ncı ve 7 nci maddelerinin uygulanması kapsamında malvarlığının dondurulması ile ilgili gerekli mali araştırmayı yapmak ve araştırma sonuçlarını Komisyona sunmak.

ç) Mali araştırma kapsamında kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi talebinde bulunmak.

d) Kanunun 6 ncı ve 7 nci maddelerinin uygulanması kapsamında malvarlığının dondurulmasına ilişkin alınacak karar ve yapılacak talepler hakkında Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarıyla Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi, belge ve değerlendirmeleri talep etmek.

e) Bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası kapsamında yapılacak itirazları uygun görmesi halinde, ilgili kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere bildirmek suretiyle hatalı dondurma işleminin düzeltilmesini sağlamak,

f) Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek hataların düzeltilmesini sağlamak.

g) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına dondurma işlemini gerçekleştirmeleri için bildirimde bulunmak.

ğ) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonları Başkanlığın internet sitesinde listeler halinde yayımlamak ve kararların kaldırılması halinde bunları listelerden çıkartmak.

h) Dondurulan malvarlığının yönetimine ilişkin olarak, Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen işlemlerin yapılmasına izin vermek.

m.17 (18) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik*

ı) Malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına ilişkin kararları, dondurma kararı yerine getiren ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirmek.

ı) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının dondurma kararına uygun hareket edip etmediğini ve dondurulan malvarlığının yönetiminin Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini denetlemek, bu hususta denetim rehberleri düzenlemek.

j) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının malvarlığının dondurulması kararlarını etkin ve eksiksiz bir şekilde uygulamalarını teminen, rehberler ve uygulama kılavuzları yayınlamak, eğitim, çalıştay, panel ve seminerler düzenlemek.

k) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olan ancak Türkiye’de bir bankada hesabı bulunmayan kişi, kuruluş veya organizasyonlara yapılacak her türlü ödemeler için, Türkiye’de faaliyet gösteren bir bankada hesap açtırmak.

l) Komisyonun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

*Muhafaza ve ibraz*

**Madde 17–** (1) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar ile malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi bildiriminde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler; bu Yönetmeliğin 14 üncü ve 15 inci maddeleri kapsamındaki işlemlere ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları ise son kayıt tarihinden itibaren sekiz yıl süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Denetim

*Denetimin kapsamı*

**Madde 18–** (1) Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediği ve dondurulan malvarlığının yönetiminin ilgililerince Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediği, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak suretiyle Başkanlıkça denetlenir. Başkanlık denetim görevini, denetim elemanları ve maliye uzmanları vasıtasıyla yerine getirir.

**(18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik m.19**

(2) Başkanlıkça yapılacak denetim;

a) Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonların Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket edip etmediğinin denetlenmesini,

b) Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Başkanlığa yapılan bildirimlerin denetlenmesini,

ç) Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket edip etmediğinin denetlenmesini,

kapsar.

(3) Bu denetimler ihbar ve şikâyet üzerine veya re'sen yapılabilir.

(4) Başkanlık denetimlerin kapsam ve süresi ile denetim konusunda diğer usul ve esasları belirlemeye ve bu kapsamda denetim rehberleri hazırlamaya yetkilidir.

(5) Denetlenen kişi, kurum ve kuruluşlar, denetim esnasında denetim elemanlarına ve maliye uzmanlarına uygun çalışma ortamı sağlamak da dâhil gerekli her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

(6) Denetim sırasında gerek görülmesi halinde Başkanlığın talebi üzerine mülki idare amirleri, kolluk görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşları imkânları dâhilinde her türlü kolaylığı göstermek ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.

***Denetim için görevlendirme yapılması***

**Madde 19-** (1) Başkanın görevlendirme talebi üzerine, ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları Bakanın onayı ile denetimi yapmak üzere denetim elemanları görevlendirilir. Görevlendirme, talep tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yapılır. Bu kapsamda talepte bulunulan birim bu talebin gereğini yerine getirmek zorundadır.

(2) Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilen denetim elemanları ve maliye uzmanları, Başkan tarafından görevlendirilir. Geçici görevli denetim elemanları için ilave onay prosedürü aranmaz.

(3) Denetim ile görevlendirilenler, göreve ilişkin Başkanlık yazısının kendisine tebliğinden itibaren en geç yedi gün içinde göreve başlayarak göreve başlama tarihini bu süre içinde Başkanlığa bildirirler.

(4) Denetim ile görevlendirilenler, Başkanlıkça, yürütmekte oldukları denetimlerde bağlantı kurularak kendilerine intikal ettirilen konuları, ayrı bir görevlendirme onayı aranmaksızın ilk görevlendirme onayı kapsamında sonuçlandırır.

(5) Başkanlık, gerekli gördüğü durumlarda maliye uzmanı ve denetim

**m.20 (18) Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik**

elemanlarından oluşan bir ekip kurabilir. Başkanlık, denetimle görevlendirilenlerden birini koordinasyonu sağlamak amacıyla görevlendirebilir. Başkanlıkça görevlendirilen koordinatör, ekip çalışmalarının planlanması, yürütülmesi ve zamanında sonuçlandırılması ile ortak rapor düzenlenmesi konularında yetkili ve sorumludur.

(6) Denetim görevi, hazırladıkları raporun Başkanlıkça işleme konulmasına karar verildiği tarihte sona erer. Bu durum, denetim elemanının bağlı olduğu birime bildirilir.

(7) Denetimle görevlendirilenlere 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, (7.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarı geçmemek üzere Başkanlıkça belirlenen denetim süresince Başkanlık onayı ile aylık ek ücret ödenir.

***Denetim raporları ve raporlar üzerine yapılacak işlemler***

**Madde 20–** (1) Yapılan denetimlerde tespit edilen bulgular bir denetim raporuna bağlanarak Başkanlığa sunulur.

(2) Başkanlığa sunulan raporlar, Başkanlıkça belirlenen rapor standartlarına uygunluk ve hukuki ya da maddi hata bulunup bulunmadığı yönünden değerlendirilir. Başkanlık tarafından yapılan değerlendirme sonucuna göre işlem tesis edilir.

(3) Kanunun 15 inci maddesine ilişkin tespitleri içeren denetim raporları Başkanlıkça yetkili Cumhuriyetbaşsavcılığına gönderilir. Denetim raporlarının Cumhuriyet başsavcılıkları nezdinde izlenmesi ve davaların takibi ile diğer usule ilişkin işlemler 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince yapılır.

***Bildirim***

**Madde 21–** (1) Denetimle görevlendirilenler tarafından denetim sırasında terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine ilişkin herhangi bir hususun tespit edilmesi veya böyle bir durumun varlığından şüphe edilmesi halinde konu yazılı olarak derhal Başkanlığa bildirilir.

***Ceza hükümleri***

**Madde 22–** (1) Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki hükümlere göre idari para cezasına karar vermeye Başkanlık yetkilidir.

(18) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönetmelik* m.23

## ALTINCI BÖLÜM Geçici ve Son Hükümler

### *Davalara katılma talebi*

**Madde 23–** (1) Kanunda düzenlenen suçlardan açılan kamu davalarına Başkanlık katılma talebinde bulunabilir.

### *Uygulanacak hükümler*

**Madde 24–** (1) Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde, 5549 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerin bu Yönetmeliğe aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

### *Mevcut kararların uygulanması*

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Bakanlar Kurulu tarafından alınmış olan malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararların yerine getirilmesinde de uygulanır.

### *Mevcut BMGK Listelerinin Uygulanması*

**Geçici Madde 2–** (1) BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) sayılı kararlarıyla Kanun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla listelenmiş ve haklarında Bakanlar Kurulu kararı çıkarılmamış kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin Dışişleri Bakanlığı kanalıyla iletilen bilgiler, Bakanlar Kurulunca malvarlığının dondurulması kararı alınması için Başkanlık tarafından Başbakanlığa gönderilir. Bakanlar Kurulunun Resmî Gazete'de yayımlanan kararı gecikmeksizin uygulanır.

### *Yürürlük*

**Madde 25–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

### *Yürütme*

**Madde 26–** (1) Bu Yönetmeliğin hükümlerini Maliye, Adalet, Dışişleri ve İçişleri Bakanları müştereken yürütür.



# (19) TERÖRÜN FİNANSMANINA YÖNELİK ŞÜPHELİ İŞLEMLERİN BİLDİRİMİ GENEL TEBLİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 07/11/2007

Resmi Gazete Sayısı : 26693

(Değişik:RG–11/6/2014–29027) Terörün finans kaynaklarını engellemek suretiyle terörle daha etkin mücadele etmek amacıyla, 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanununun 3 üncü maddesinde fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller, 4 üncü maddesinde ise terörizmin finansmanı suçu aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

## *Fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller*

**Madde 3–** (1) Aşağıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaktır:

a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri.

b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında da terör suçu olarak kabul edilen fiiller.

c) Türkiye'nin taraf olduğu;

1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme,

2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme,

3) Diploması Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme,

4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme,

5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme,

6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin

m.4 (19) *Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemler*

Protokolde,

7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede,

8) Kıta Sahanelığında Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde,

9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede,

yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller.

***Terörizmin finansmanı suçu***

**Madde 4-** (1) 3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.

(3) Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Suçun, yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlıdır.

(6) 3713 sayılı Kanunun soruşturmaya, kovuşturmaya ve infaza ilişkin hükümleri, bu suç bakımından da uygulanır.”

Terörün finansmanı ile mücadele kapsamında yukarıdaki düzenlemeye ilave olarak, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 19 uncu maddesinin (e) bendi ile “Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek”, (b) bendi ile de “Belirlenen politikalar çerçevesinde kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları hazırlamak, bu Kanun ile buna ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması konusunda düzenlemeler yapmak” görev ve yetkileri Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanlığına verilmiştir.

Bu görev ve yetki kapsamında terörün finansmanının önlenmesine iliş-



kin şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünün etkin, zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine yönelik açıklamalar bu tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

## I. TERÖRÜN FİNANSMANI

### *A- Terörün Finansmanının Niteliği*

Terörün esas amacı bir toplumda korku yaratmak ve infial uyandırmak suretiyle bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamaktır. Ulaşılmak istenilen hedef ne olursa olsun tüm terör örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için finans kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Bu yüzden terör örgütleri yeterli finansal kaynağa sahip olmak ve bu kaynakları ilgili kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin kullanmak isterler. Bu nedenle terörle mücadelede terör örgütlerini finansal kaynaklardan mahrum bırakmak büyük önemi haizdir.

Terörün finansmanı ile etkin mücadele, öncelikle terörün finansmanının niteliğinin iyi bilinmesini gerekli kılmaktadır. Terörün finansmanının en önemli niteliklerinden birisi, bunun yasa uygulama birimlerinin dikkatini çekmeksizin gerçekleştirilmesi gereğidir. Böylece bir taraftan terör eylemlerinin gizliliği sağlanarak terörü finanse edenlerin asıl suçla ilgisinin kurulması engellenirken, diğer taraftan terörün finansmanı için ayrılan fonlara el konulması veya bu fonların müsaderesinin önüne geçilir. Bu bakımdan terörü finanse edenler bu fonları terör örgütleri için işletirken ya da teröristlere veya terör örgütlerine ulaştırırken çoğu kez aklayıcılar ile benzer yöntemleri kullanırlar.

Terörün sadece yasadışı kaynaklardan elde edilmiş fonlarla değil, aynı zamanda yasal yollardan elde edilmiş kaynaklarla da finanse edilebilmesi yükümlülerin terörün finansmanı ile ilgili şüpheli durumların tespitinde daha dikkatli olmasını gerektirmektedir. Örneğin imalat veya hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir işletmenin yasal yollardan elde ettiği gelirlerinden terör örgütüne finansman desteği sağlanabilir. Bu açıdan terörün finansmanının tespitinde fonun kaynağı kadar fonun kullanım alanının da yakından izlenmesi ve bilinmesi gerekmektedir.

Bazı terör eylemlerinin gerçekleştirilebilmesi için küçük tutarlı fonların dahi yeterli olması, aklama eylemlerinden farklı olarak, terörün finansmanı ile ilgili eylemlerin tespitinde yükümlülerin daha dikkatli olmalarını gerektirmektedir.

#### m.4 (19) Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemler

##### ***B– Terörün Finans Kaynakları***

Terör örgütleri, faaliyetleri için gerek duydukları finansman ihtiyaçlarını çeşitli kaynaklardan sağlarlar. Bunlar gerek yasadışı faaliyetler gerekse yasal görünümlü faaliyetlerden sağlanan gelirler ile teröre destek veren ülkelerce sağlanan yardımlardır.

##### ***1– Yasadışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar***

Terör örgütleri, çıkar amaçlı suç örgütleri tarafından da işlenen pek çok yasadışı faaliyetle önemli miktarda kaynak sağlarlar. Bu faaliyetlerin başlıcaları uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, tehdit, şantaj, haraç, gasp, soygun ve adam kaçırmadır.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yasa dışı finans kaynaklarının başında gelmekte olup son yıllarda, “narco-terörizm” kavramı, terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçıları arasındaki sıkı bağlantının tanımlanmasında kullanılmaya başlanılmıştır.

Aynı şekilde silah kaçakçılığı ile terörizm arasında da doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Terör örgütleri silah kaçakçılığı suretiyle hem silah ihtiyacını karşılamakta hem de gelir elde etmektedir.

Terörle doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı kişilerce baskı, tehdit ve şantaj uygulanarak, haraç şeklinde para toplanması da yasa dışı bir finansman yöntemidir.

Terör örgütleri yurtdışında faaliyet gösteren şebekelerle de işbirliği içinde insan kaçakçılığı ve göçmen ticareti yapmakta ve bunları meslek edinmiş suç şebekelerinin gelirlerinden pay almaktadır.

Gasp ve soygun, küçük çaplı terör örgütlerinin kullandığı ya da faaliyetlere başlangıç için gerekli paranın bulunması amacıyla kullanılan bir yöntemdir.

Fidye amaçlı adam kaçırmaya faaliyetleri ise örgütlerin yaygın olarak kullandığı bir finansman yöntemidir. Örgüt bu faaliyetlerde başarısını kanıtlandığında adam kaçırmaya gerek kalmayıp korkutma ya da tehdit yoluyla gelir temin etmeye devam etmektedir.

İhalelere katılan firma ve şahıslardan zor kullanma yoluyla fon toplanması da terör örgütlerinin başvurdukları finansman yöntemleri arasındadır.

##### ***2– Yasal Görünümlü Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar***

Terör örgütleri önemli miktarda finansmanı, yasal görünümlü faaliyetler aracılığı ile sağlamaktadır. Bunlardan başlıcaları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

**a- Kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması:** Terör örgütlerine yasal görünümlü kaynak sağlanmasında dernek ve vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sıklıkla kullanılır. Bu kuruluşlara aidat, bağış veya yardım adı altında sağlanan fonlar, bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle terör örgütüne veya teröristlere aktarılır. Bazı kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Bazı kişiler ise, terör örgütüne bilerek ve isteyerek finansman sağlamakta, bunu yasal bir görüntü altında, örneğin bir yardımlaşma derneğine bağışta bulunma görüntüsü altında gerçekleştirmekte, böylece kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin terörü finanse edebilmektedir.

**b- Ticari işletmelerin kullanılması:** Örgütle görünüşte bağlantısı olmayan kişiler adına kurulan şirketlerin yasal faaliyetlerinden elde edilen gelirler terörün finansmanı için kullanılabilir. Çoğu kez, bu şirketlerin faaliyet alanları aynı zamanda terör örgütüne lojistik destek sağlayacak türden alanlardır. Terör örgütünün ihtiyaç duyacağı malları taşımak veya, uyuşturucu ticaretinde kullanmak üzere nakliye şirketi kurulması, terör örgütü üyelerinin ülke dışına kolay bir şekilde çıkarılması için seyahat acentesi kurulması buna örnek verilebilir. Bu açıdan yükümlülerin, tüzel kişi müşterilerinin sahiplerinin kimler olduğu konusunda bilgi sahibi olması ve şüpheli durumlarda gerekli araştırmayı yaparak MASAK'a bildirimde bulunması önem kazanmaktadır.

**c- Görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması:** Medya şirketleri, terör örgütlerinin gerek propaganda yapmak gerekse finansman temini amacıyla kullandıkları araçlar arasında yer almaktadır. Özellikle terör örgütü yandaşları, terör örgütüne yakın görsel ve basılı yayın organlarına reklam bedeli adı altında yüksek tutarlarda ödemeler yapmak suretiyle örgüte finansman desteği sağlarlar. Aynı zamanda örgüt üyeleri, bu yayın organlarında çalışan kişiler olarak gösterilmek suretiyle finansal olarak desteklenir.

Yukarıda sayılanlara ilave olarak terör örgütleri konser, şölen, sergi, kermes ve gösteri gibi çeşitli etkinlikler düzenleyip bu etkinliklere katılım ücreti olarak gelir elde eder.

### 3- Diğer Ülkelerce Sağlanan Kaynaklar

Terör örgütlerine, yukarıda sayılan finans kaynaklarına ilave olarak terörü uluslararası politika aracı olarak kullanmak isteyen ülkelerce örgüt

m.4 **(19) Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemler**

üyelerine sığınma hakkı verilmesi, ülke topraklarının üs olarak kullanılmasına izin verilmesi gibi desteklerin yanında örtülü veya açık olarak finansal destek de sağlanabilmektedir. Terör örgütlerine sağlanan örtülü finansal yardımlar, özellikle terör örgütüne yakın dernek ve vakıflara para veya aynı yardımda bulunulması gibi yöntemlerle yapılabilmektedir. Daha sonra bu yardımlar terör örgütüne aktarılmakta veya doğrudan söz konusu kuruluşlarca terör örgütünün yandaş bulmasına, propagandasının yapılmasına veya toplumda sempati kazanmasına yardımcı olacak şekilde kullanılmaktadır.

**II. ŞÜPHELİ İŞLEMİN TANIMI**

(Mülga ikinci bölüm:RG-27/9/2008-27010)

**III. ŞÜPHELİ İŞLEMLERİN MASAK'A BİLDİRİM USUL VE ESASLARI**

(Mülga üçüncü bölüm:RG-27/9/2008-27010)

Tebliğ olunur.

## (20) TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELEDEN DOĞAN ZARARLARIN KARŞILANMASI HAKKINDA KANUN

**Kanun Numarası** : 5233  
**Kabul Tarihi** : 17/7/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 27/7/2004 **Sayı** : 25535

### *Amaç*

**Madde 1-** Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

### *Kapsam*

**Madde 2-** Bu Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerininin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar.

Aşağıda belirtilen zararlar bu Kanunun kapsamı dışındadır:

- a) Devletçe arazi veya konut tahsisi suretiyle yahut başka bir şekilde karşılanan zararlar.
- b) Bir mahkeme kararı gereğince veya 4353 sayılı Maliye Vekaleti Baş Hukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Davalarının Takibi Usullerine ve Merkez ve Vilayetler Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu ve 31 inci maddeleri gereğince karşılanan zararlar.
- c) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâl edildiği gerekçesiyle Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilen veya Sözleşme hükümleri uyarınca dostane çözüm yoluyla uzlaşılın tazminatın ödenmesi sonucunda karşılanan zararlar.
- d) Terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında kendi istekleriyle buldukları yerleri terk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararlar.

m.3 (20) *Terörle Mücadele Zararlarının Karşılanması Kanunu*

e) Kişilerin kendi kasıtları sonucunda oluşan zararlar.

f) 3713 sayılı Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamında ki suçlar ile terör olaylarında yardım ve yataklık suçlarından mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararlar.

İkinci fıkranın (f) bendinde yazılı suçlardan dolayı ceza kovuşturması açılmış bulunanlar hakkında kovuşturma sonuçlanıncaya kadar bu Kanuna göre işlem yapılmaz.

**Tanımlar**

**Madde 3–** Bu Kanunda geçen;

- a) Komisyon: Zarar tespit komisyonunu,
  - b) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
  - c) Bakan: İçişleri Bakanını,
- İfade eder.

**Zarar tespit komisyonları**

**Madde 4–** Zarar tespit komisyonları illerde; bu Kanun kapsamında yapılacak başvurular üzerine on gün içinde kurulur.

Komisyon, bir başkan ve altı üyeden oluşur. Valinin görevlendireceği vali yardımcısı komisyonun başkanı; maliye, bayındırlık ve iskân, tarım ve köy-işleri, sağlık, sanayi ve ticaret konularında uzman ve o ilde görev yapan kamu görevlilerinden vali tarafından belirlenecek birer kişi ile baro yönetim kurulunca baroya kayıtlı olanlar arasından görevlendirilecek bir avukat komisyonun üyesidir. Komisyonun başkan ve üyeleri her yıl ocak ayının ilk haftasında yeniden belirlenir. Eski üyeler yeniden görevlendirilebilirler. İş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla komisyon kurulabilir.

(Ek fıkra:28/12/2005–5442/1 md.) Komisyonun başkan ve üyelerine ayda altıdan fazla olmamak üzere her toplantı için (500) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.

Komisyon salt çoğunlukla toplanır ve kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Komisyonun çalışma esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.

**Komisyonun görevleri**

**Madde 5–** Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) Zarar görenin veya mirasçılarının başvurusu hâlinde bu Kanun kapsamına giren bir zararın bulunup bulunmadığını tespit etmek.

**(20) Terörle Mücadele Zararlarının Karşlanması Kanunu m.6**

b) Kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca uygulanmış projelerin, zararın giderilmesine katkıları; zarar görenin değerlendirebileceği enkaz ve diğer yararlar; sigorta şirketlerince veya ilgili mevzuata göre kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen tazminatlar, tedavi ve cenaze giderleri ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılan yardımların zarar miktarından mahsup edilmesi suretiyle belirlenen ve 9 uncu veya 10 uncu maddelere göre yapılan nakdî veya aynî ödeme miktarını içeren sulhname tasarılarını hazırlamak.

c) Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya 12 nci maddenin ikinci fıkrasına göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenleyerek bir örneğini ilgiliye tebliğ etmek.

d) Başvuranın, bu Kanun kapsamına giren bir zararının bulunmadığının tespit edilmesi hâlinde, buna ilişkin karar tutanağı düzenleyerek bir örneğini ilgiliye tebliğ etmek.

***Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması***

**Madde 6–** (Değişik:28/12/2005–5442/3 md.)

Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her hâlde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde zararın gerçekleştiği veya zarar konusu olayın meydana geldiği il valiliğine başvurmaları hâlinde gerekli işlemlere başlanır. Bu sürelerden sonra yapılacak başvurular kabul edilmez. Bu Kanun kapsamındaki yaralanma ve engelli hâlde gelme durumunda, yaralının hastaneye kabulünden hastaneden çıkışına kadar geçen süre, başvuru süresinin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

İlgili valilik dışında diğer valilikler, kaymakamlıklar, Türkiye Cumhuriyeti dış temsilcilikleri, diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan başvurular ilgili valiliğe gönderilir.

Komisyon, zarar görenlerce yapılacak her başvuru ile ilgili çalışmalarını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlamak zorundadır. Zorunlu hâllerde, bu süre vali tarafından üç ay daha uzatılabilir.

Komisyon, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından başvuru konusu ile ilgili her türlü bilgi ve yardımı isteyebileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanları bilirkişi olarak da görevlendirebilir. Komisyon, gerekli gördüğü uzmanları çalıştırabilir veya bunlardan görüş alabilir.

Komisyonun başkan ve üyeleri; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve kayın hısımları ile vekili, vasisi ya da kayyımı oldukları kişilerin zararları ile ilgili komisyon toplantılarına katı-

m.7 (20) *Terörle Mücadele Zararlarının Karşılanması Kanunu*  
lamazlar.

Komisyunun sekreterlik hizmetleri il özel idarelerince yürütülür.

Komasyon tarafından bilirkişi olarak görevlendirilen kamu görevlilerine her başvuru dosyası için (500), diğerk kişilere her başvuru dosyası için (1000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere komisyon kararı ile ödeme yapılır. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.

Zararların tespiti amacıyla memuriyet mahalli dışında keşfe katılan komisyon üyeleri ile bilirkişilere 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre harcırah ödenir. Komisyunun avukat üyesine ödenecek harcırahın tespitinde, 1 inci dereceden maaş alan Devlet memuruna ödenen harcırah miktarı esas alınır. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.

Komasyon üyeleri bilirkişi olarak görevlendirilemez.

Komisyunun giderleri Bakanlık ve/veya il özel idaresi bütçesinden karşılanır.

Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, nihaî işlem sonucunun ilgiliye tebliğine kadar genel hükümlere göre dava açma sürelerini durdurur.

### ***Karşılanacak zararlar***

**Madde 7-** Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

- a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğerk taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar.
- b) Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri.
- c) Terörle mücadele kapsamında yürütölen faaliyetler nedeniyle kişilerin mal varlıklarına ulaşamamalarından kaynaklanan maddî zararlar.

### ***Zararın tespiti***

**Madde 8-** 7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir.

Taşınmaza ilişkin zarar tespitinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen kıymet takdiri esasları kıyasen uygulanır.



(20) Terörle Mücadele Zararlarının Karşlanması Kanunu m.9

**Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler**

**Madde 9-** Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçalarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

Nakdî ödemenin tespitine esas tutulacak miktar, ödeme yapılmasına ilişkin valinin veya Bakanın onayı tarihinde geçerli gösterge ve katsayı rakamları esas alınarak belirlenir.

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.

Bakanlar Kurulu, nakdî ödemeye esas tutulan gösterge rakamını yüzde otuza kadar artırmaya veya kanunî sınıra kadar indirmeye yetkilidir.

Bu Kanun kapsamındaki zararlardan dolayı, zarar gören kişilere gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılan ödemeler sebebiyle Devlete rücu edilemez.

Nakdî ödemenin şekli, tutarı, yaralanma ve engellilik derecelerinin tespitine ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

**Zararların karşlanması şekli**

**Madde 10-** 7 nci maddenin (a) ve (c) bentlerinde yazılı zararlar, aynı veya nakdî olarak karşlanır. Ancak, bu zararların karşlanması imkânlar ölçüsünde aynı ifaya öncelik verilir. Aynı ifa, bireysel veya genel nitelikli projeler çerçevesinde yapılabilir.

Aynı ifa tarzı ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

**Mahsup edilecek miktarlar**

**Madde 11-** 5 inci maddenin (b) bendine göre belirlenen miktarlar, mahsup tarihindeki değerleri üzerinden 8 inci ve 9 uncu maddelere göre hesap-

**m.12 (20) Terörle Mücadele Zararlarının Karşlanması Kanunu**

lanacak toplam gayrisafî ifa bedelinden düşüldür.

Mahsup edilecek değerlerin hesaplanması ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

***Zararın karşlanması için sulhname***

**Madde 12-** Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safî miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarisının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarisını imzalamak üzere otuz gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarisını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarisını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarisının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır.

***Zararın karşlanması***

**Madde 13-** Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten üç ay içerisinde karşlanır.

Bakanlık, ellibin Yeni Türk Lirasının üzerindeki aynî ifa veya nakdî ödemelerin Bakan onayı ile yapılmasını kararlaştırabilir. Bu miktar, her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılır.

Devletin ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlular hakkında rücu hakkı saklıdır.

(20) Terörle Mücadele Zararlarının Karşlanması Kanunu m.14

**Denetim ve sorumluluk**

**Madde 14**– (Değişik birinci fıkrası: 28/12/2005–5442/6 md.) Komisyonlar, Bakanlık ve valilik tarafından denetlenir.

Bu Kanuna göre zarar tespit işlemlerinde görevlendirilen kişilere karşı bu görevleri nedeniyle veya görevleri sırasında işlenen suçlar hakkında Devlet memurlarına karşı işlenen suçlara; bu kişilerin bu görevleri sırasında işledikleri suçlar hakkında ise Devlet memurlarının işledikleri suçlara ilişkin hükümler uygulanır.

**İstisna ve muafıklar**

**Madde 15**– Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak yapılacak başvurular, bildirimler, düzenlenecek belgeler, resmî mercilerce ve noterlerce yapılacak işlemler ile bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımlar, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımların gelir ve kurumlar vergileri matrahından indirilebilecek miktarları ilgili mevzuata göre belirlenir.

**Tebliğat**

**Madde 16**– Bu Kanun gereğince yapılacak tebligatlar hakkında 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, tebligatın memur vasıtası ile yapılması esastır.

**Yönetmelik**

**Madde 17**– Komisyonun çalışma esas ve usulleri, komisyona başvurularda takip edilecek usuller, cana, vücut bütünlüğüne ve mala yönelik zararların tespiti, uğranılan zararları sulh yoluyla karşılayacak safi miktarların belirlenmesi, nakdî ödemenin şekli, tutarı ve çalışma gücü kaybı oranlarının tespitine ilişkin esas ve usuller ile diğer hususlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Bakanlıkça hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenlenir.

**Ek Madde 1**– (Ek:4/7/2012–6353/80 md.)

(Değişik fıkrası:12/7/2013–6495/90 md.) (9.500) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarın, çalışma gücü kaybı;

a) Yüzde kırktan daha aşağı olanlar hariç olmak kaydıyla, 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen malullerin kendilerine yüzde altmışı tutarında,

**G.m.1 (20) Terörle Mücadele Zararlarının Karşılanması Kanunu**

b) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen malullerin kendilerine yüzde sekseni tutarında,

c) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen malullerin kendilerine tamamı tutarında,

ç) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilenlerin 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 34 üncü maddesi uyarınca belirlenecek hak sahiplerine ise tamamı üzerinden yapılacak paylaşırma tutarında,

aylık bağlanır.

(Değişik fıkra:12/7/2013–6495/90 md.) Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen bu aylıklar her yıl sonunda faturası karşılığında Maliye Bakanlığında tahsil edilir.

(Ek fıkra:12/7/2013–6495/90 md.) Ancak, ölenlerin anne ve babasına aylık bağlanmasında, 5510 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olması ve diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve/veya aylık bağlanmamış olması şartları aranmaz. Çalışma gücü kayıpları nedeniyle bu maddeye göre aylık bağlanmasına hak kazanmakla birlikte aylık bağlanmamış olanlardan veya bu maddeye göre aylık almakta iken vefat edenlerin önceden tespit edilmiş malullük oranlarına göre hak kazanabilecekleri ya da almakta oldukları aylıklar, 5510 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca belirlenecek hak sahiplerine birinci fıkranın (ç) bendine göre intikal ettirilir.

Bu madde kapsamına girenlerin ilgili valiliğe müracaatı üzerine valilik tarafından tanzim edilecek aylık bağlanmaya ilişkin belgeler Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilir.

Terör örgütleri tarafından öldürülen veya yaralanan ya da güvenlik kuvvetleri tarafından etkisiz hale getirilen veya yaralanan terör örgütü mensupları ile bunların birinci fıkraya göre belirlenecek yakınlarına ve terör suçlarından dolayı hüküm giyenlere, bu madde kapsamında aylık bağlanmaz. Bu Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendindeki suçlar sebebiyle herhangi bir hüküm giymeden önce bu madde hükümlerine göre aylık bağlanmış olanların aylıkları hükmün kesinleştiği tarihten itibaren kesilir. Haksız ödenen tutarlar ilgililerden tahsil olunur.

**Geçici Madde 1–** Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvurmaları hâlinde, 19.7.1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 3713 sayılı

## (20) Terörle Mücadele Zararlarının Karşlanması Kanunu G.m.2

Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararları hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren iki yıl içinde sonuçlandırılır.

**Geçici Madde 2–** 19.7.1987 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, görevleri başında iken terörden veya terörle mücadele sırasında zarar gören kamu görevlilerinden veya mirasçılardan, ilgili mevzuat uyarınca tazminat almış olup, ancak aldıkları tazminatın hesaplanma kriteri bu Kanundan farklı olanlardan, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili valilik veya kaymakamlıklara başvuranlara, yapılacak hesaplamada aldıkları tazminat ile bu Kanuna göre almaları gereken tazminat arasında fark bulunması halinde, eksik olan tutar yasal faiziyle birlikte ödenir. Ödenen tazminat tutarı fazla ise iade talep edilmez.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde sonuçlandırılır.

### **Geçici Madde 3–** (Ek:13/12/2006–5562/1 md.)

Bu Kanunun geçici 1 inci maddesi ve bu Kanuna 28/12/2005 tarihli ve 5442 sayılı Kanunla eklenen geçici 1 inci madde gereğince yapılan başvuruların sonuçlandırılma süresi, maddelerde öngörülen sonuçlandırılma süresinin bitiminden itibaren bir yıl uzatılmıştır. Bu sürenin de bitmesi ve başvuruların sonuçlandırılmamış olması halinde, Bakanlar Kurulu bu süreyi her defasında bir yılı aşmamak üzere uzatabilir.

### **Geçici Madde 4–** (Ek:24/5/2007–5666/1 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvurmaları halinde, 19/7/1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararları hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren iki yıl içinde sonuçlandırılır. Bu sürenin de bitmesi ve başvuruların sonuçlandırılmamış olması halinde, Bakanlar Kurulu bu süreyi her defasında bir yılı aşmamak üzere uzatabilir.

G.m.5 (20) *Terörle Mücadele Zararlarının Karşılanması Kanunu*

**Geçici Madde 5–** (Ek:4/7/2012–6353/81 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen terör olayları sebebiyle malul olanların kendilerinin, hayatını kaybedenlerin ise hak sahibi yakınlarının müracaatları halinde; ek 1 inci maddede belirtilen koşulları taşımaları kaydıyla aynı maddede belirtilen usul ve esaslar ile aylık miktarları üzerinden ve bu maddenin yayımı tarihini takip eden ay başından itibaren 5510 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslara göre aylığa hak kazanırlar. Ancak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönem için herhangi bir ödeme yapılmaz.

**Yürürlük**

**Madde 18–** Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 19–** Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

## (21) SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN

**Kanun Numarası** : 5549  
**Kabul Tarihi** : 11/10/2006  
**Yayımlandığı R.Gazetenin Tarihi** : 4/8/2007 **Sayı** : 26323

### BİRİNCİ BÖLÜM Amaç ve Tanımlar

#### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemektir.

#### *Tanımlar*

**Madde 2–** (1) Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Maliye Bakanlığını,
- b) Bakan: Maliye Bakanını,
- c) Başkanlık: Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığını,
- ç) Koordinasyon Kurulu: Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunu,
- d) Yükümlü: Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştiğal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri ve Bakanlar Kurulunca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenleri,
- e) (Değişik:7/7/2011–KHK–646/10 md.) Denetim elemanı: Vergi Müfettişleri, Gümrük ve Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanlarını,
- f) Suç geliri: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini,
- g) Aklama suçu: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde düzenlenen suçu,

m.3 (21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Yükümlülükler ve Bilgi Değişimi

#### *Kimlik tespiti*

**Madde 3–** (1) Yükümlüler, kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmelidir.

(2) Kimlik tespitine esas belge nevilerini belirlemeye Bakanlık yetkili olup, kimlik tespitini gerektiren işlem türleri, bunların parasal sınırları ve konuyla ilgili diğer usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

#### *Şüpheli işlem bildirim*

**Madde 4–** (1) Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollarla elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheli gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur.

(2) Yükümlüler, Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunduğu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklayamazlar.

(3) Yükümlülerin hangi faaliyetlerinden dolayı ve hangi usûl ve esaslara göre şüpheli işlem bildiriminde bulunacağı yönetmelikle belirlenir.

#### *Eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri ile diğer tedbirler*

**Madde 5–** (1) Bakanlık; bu Kanunun amacına uygun olarak eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması ve bu Kanunla getirilen yükümlülüklerle uyumu sağlamak üzere, gerekli yetki ile donatılmış idarî düzeyde görevli tayin edilmesi de dahil, gereken tedbirlerin alınması konusunda, işletme büyüklükleri ve iş hacimlerini de dikkate alarak yükümlüleri ve uygulamaya ilişkin usûl ve esasları belirlemeye yetkilidir.

#### *Devamlı bilgi verme*

**Madde 6–** (1) Yükümlüler taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Bakanlıkça belirlenecek tutarı aşanları Başkanlığa bildirmek zorundadırlar.



## **(21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.7**

(2) Devamlı bilgi verme kapsamındaki işlem türleri, bilgilerin ne şekilde ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usûl ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(3) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak, yükümlüler dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşlardan da Başkanlığa devamlı bilgi vermeleri istenebilir. Kimlerin, hangi usûl ve esaslara göre devamlı bilgi vereceği yönetmelikle belirlenir.

### ***Bilgi ve belge verme***

**Madde 7–** (1) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Başkanlık ve denetim elemanları tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdür.

(2) Yukarıdaki fıkraya göre talepte bulunulanlar savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

### ***Muhafaza ve ibraz***

**Madde 8–** (1) Yükümlüler, bu Kanunla getirilen yükümlülüklerle ve işlemlerine ilişkin her türlü ortamdaki; belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle muhafaza ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmekle yükümlüdür.

### ***Erişim sistemi***

**Madde 9–** (1) Kanunları veya faaliyet konuları gereğince, ekonomik olaylara, servet unsurlarına, vergi mükellefiyetlerine, nüfus bilgilerine ve yasa dışı faaliyetlere ilişkin kayıt tutan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşların bilgi işlem sistemlerine Bakanlık ve ilgili Bakanlığın veya kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşların yetkili organlarının birlikte belirleyeceği usûl ve esaslar dahilinde Başkanlıkça erişim sistemi kurulabilir.

(2) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası hariç kamu sermayeli bankalar ile kamu iktisadî teşebbüsleri birinci fıkra kapsamı dışındadır.

### ***Elektronik tebligat***

**Madde 9/A–** (Ek:18/06/2014–6545/87) (1) Bu Kanun ve 7/2/2013 tarih-

## m.10 (21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

li ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanması kapsamında yapılacak tebligatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/A maddesinde düzenlenen elektronik tebligata ilişkin usullere bağlı olmaksızın, elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve tebligata elektronik ortamda cevap verilmesi istenebilir. Bu şekilde yapılan tebligatlar karşı tarafa ulaştığında tebliğ edilmiş sayılır.

(2) Başkanlık, elektronik ortamda yapılacak tebligatla ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma ve cevapların elektronik ortamda verilmesi zorunluluğu getirmeye, elektronik ortamda tebliğ yapılacaklar ile elektronik ortamdaki tebligata ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

### *Yükümlülerin korunması*

**Madde 10–** (1) Bu Kanun gereğince yükümlülüklerini yerine getiren gerçek ve tüzel kişiler hiçbir şekilde hukukî ve cezaî bakımdan sorumlu tutulamaz.

(2) Özel kanunlarda hüküm bulursa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunanlara dair, mahkeme dışında, üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara bilgi verilemez. Bu kişilerin kimliklerinin saklı tutulması ve güvenliklerinin sağlanması için mahkemece gerekli önlemler alınır.

### *Yükümlülük denetimi*

**Madde 11–** (1) (Değişik:7/7/2011–KHK–646/10 md.) Bu Kanun ve ilgili mevzuatla getirilen yükümlülüklerin denetimi, 2 nci maddede sayılan denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirilir.

(2) Başkanlık, yükümlüler nezdinde yapılacak denetimin münferiden veya bir denetim programı kapsamında yapılmasını isteyebilir. Kendisinden talepte bulunulan birim bu talebin gereğini yerine getirmek zorundadır. (Değişik üçüncü cümle:7/7/2011–KHK–646/10 md.) Görevlendirilecek denetim elemanları Başkanlığın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları Bakanın onayı ile belirlenir.

(3) Yükümlülük denetimiyle görevlendirilen denetim elemanları, bu Kanun kapsamında kamu kurum ve kuruluşları da dahil gerçek ve tüzel kişilerden ve tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi, belge ve kanunî defterleri istemeye ve bunlar nezdinde her türlü evrak ve kayıtları incelemeye, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya yetkili olup ayrıca diğer kanunların kendilerine verdiği yetkileri de kullanır.

(4) Denetim elemanları, kendi görev alanlarına ilişkin olarak kurumlara

**(21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.12**

rinca verilen görevleri yaparken tespit ettikleri yükümlülük ihlallerini Başkanlığa bildirir.

***Uluslararası bilgi değişimi***

**Madde 12–** (1) Başkanlığın görev alanına giren konularda uluslararası bilgi değişimini teminen, yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla uluslararası antlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtıraları imzalamaya ve imzalanan mutabakat muhtıralarını değiştirmeye Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanı yetkilidir. İmzalanacak mutabakat muhtıraları ve değişiklikleri Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girer.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Cezalar, Elkoyma ve Kararların Bildirimi

***Yükümlülük ihlâlinde idarî ceza***

**Madde 13–** (1) Bu Kanunun 3 ve 6 ncı maddeleri ile 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerden herhangi birini ihlâl eden yükümlülere Başkanlıkça beşbin Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir. Yükümlünün banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu veya yetkili müessese olması halinde, idarî para cezası iki kat olarak uygulanır.

(2) (Mülga:18/06/2014–6545/88 md.)

(3) Bu Kanunun 5 inci maddesinde yer alan yükümlülüklere uymayan yükümlülere, eksikliklerin giderilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması için 30 günden az olmamak üzere süre verilir. Verilen süre içinde eksiklikleri gidermeyen ve gerekli tedbirleri almayan yükümlülere birinci fıkrâ hükümleri uygulanır.

(4) (Değişik:18/06/2014–6545/88 md.) Bu Kanunun 9/A maddesi gereğince getirilen elektronik tebligata ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen kişi, kurum veya kuruluşlara Başkanlık tarafından her bir tespit için on bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı iki yüz elli bin Türk lirasını geçemez .

(5) (Ek:18/06/2014–6545/88 md.) Maddenin ilk üç fıkrası kapsamında uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı; her bir yükümlülük için, ihlalin yapıldığı yıl itibarıyla, birinci fıkrâ kapsamında iki kat olarak uygu-

**m.14 (21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun**

lanacak yükümlüler için on milyon Türk lirasını, bunlar dışında kalan yükümlüler için bir milyon Türk lirasını aşamaz. Üst tutardan ceza uygulanan yükümlüler nezdinde takip eden yılda aynı neviden bir yükümlülük ihlali olması durumunda bu hadler iki kat olarak uygulanır.

(6) (Ek:18/06/2014–6545/88 md.) Yükümlülüğün ihlal edildiği tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra idari para cezası verilemez.

(7) Bu madde ile ilgili diğer usûl ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

***Yükümlülük ihlâlinde adlî ceza***

**Madde 14–** (1) Bu Kanununun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 7 ve 8 inci maddelerindeki yükümlülükleri ihlâl eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suç dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

***Başkası hesabına işlem yapıldığının beyan edilmemesi***

**Madde 15–** (1) Yükümlüler nezdinde veya aracılığıyla yapılacak kimlik tespitini gerektiren işlemlerde, kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimse, bu işlemleri yapmadan önce kimin hesabına hareket ettiğini yükümlülere yazılı olarak bildirmediği takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis veya beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır.

***Gümrük idaresine yapılacak açıklama***

**Madde 16–** (1) Türk parası, döviz veya bunlarla ödemeyi sağlayan belgeleri yurt dışına çıkaran veya yurda getiren yolcular, gümrük idaresinin talebi üzerine bunlarla ilgili olarak tam ve doğru açıklama yapmakla mükelleftir.

(2) Yetkililerce talep edildiği halde herhangi bir açıklama yapılmaması veya yanlış ya da yanıltıcı açıklama yapılması halinde, yolcu beraberindeki değerler gümrük idaresi tarafından muhafaza altına alınır. Gümrük idaresine, açıklamada bulunmayan yolculara taşıdıkları değer, tutar konusunda gerçeğe aykırı açıklamada bulunan yolculara ise taşıdıkları değer ile açıkladıkları değer arasındaki farkın onda biri kadar idarî para cezası kesilir. Ayrıca durum şüpheli sayılarak Başkanlığa bildirilmekle birlikte ilgili diğer mercilere de intikal ettirilir. Binbeşyüz Yeni Türk Lirasına kadar olan farklar için bu fıkra hükmü uygulanmaz.

## **(21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.17**

### ***Elkoyma***

**Madde 17–** (1) Aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesindeki usûle göre malvarlığı değerlerine elkonulabilir.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da el koyma kararı verebilir. Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim en geç yirmidört saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Onaylanmama halinde Cumhuriyet savcılığının kararı hükümsüz kalır.

### ***Kararların bildirim***

**Madde 18–** (1) Aklama ve terörün finansmanı suçundan dolayı yapılan soruşturma sonucunda verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar veya düzenlenen iddianame, kovuşturma sonucunda verilen hüküm ve bu Kanunun 17 nci maddesine göre verilen elkoyma kararının bir örneği izleyen ayın sonuna kadar ilgili Cumhuriyet savcılıkları ve mahkemelerce Başkanlığa gönderilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Başkanlık ve Koordinasyon Kurulu**

#### ***Başkanlığın görev ve yetkileri***

**Madde 19–** (1) Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı doğrudan Maliye Bakanına bağlı olup görev ve yetkileri şunlardır:

a) Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi amacıyla politika hazırlamak ve uygulama stratejileri geliştirmek, bu amaçla kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, ortak çalışmalar yapmak, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak.

b) Belirlenen politikalar çerçevesinde kanun, tüzük ve yönetmelik tasarımları hazırlamak, bu Kanun ile buna ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması konusunda düzenlemeler yapmak.

c) Suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar yapmak.

ç) Suç gelirlerinin aklanmasını önlemek amacıyla sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek ve uygulamayı izlemek.

**m.19 (21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun**

d) Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak.

e) Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek.

f) Değerlendirme sürecinde gerek duyulduğunda kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak.

g) Bu Kanun kapsamına giren işlemler ile ilgili olarak, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak.

ğ) Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda aklama suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak.

h) Cumhuriyet savcılarını tarafından intikal ettirilen konuları incelemek ve aklama suçunun tespitine ilişkin talepleri yerine getirmek.

ı) Aklama veya terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek.

i) Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında yükümlülük denetimi yapılmasını sağlamak.

j) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi istemek.

k) Bilgi ve ihtisasına ihtiyaç duyulması halinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmelerini talep etmek.

l) Görev alanına giren konularda uluslararası ilişkileri yürütmek, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak.

m) Yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla bilgi ve belge değişiminde bulunmak, bu amaçla uluslararası antlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamak.

(2) Başkanlıkça birinci fıkranın (f) bendine göre kendisinden talepte bulunan birim, bu talebin gereğini ivedi olarak yerine getirmek zorundadır.

(3) Başkanlık, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirir. Görevlendirilecek denetim elemanları Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları Bakanın onayı ile belirlenir.

(4) Başkanlığın talebi üzerine görevlendirilecek denetim elemanları

## **(21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.20**

görevlendirme konusuna giren hususlarda bilgi ve belge istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı takip ve denetlemeye, bu maksatlarla her türlü evrakın tetkikine yetkilidir.

### ***Koordinasyon Kurulu***

**Madde 20-** (1) Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin kanun taslakları ile Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girecek yönetmelik tas-laklarını değerlendirmek ve uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasın-da koordinasyon sağlamak üzere Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur.

(2) Koordinasyon Kurulu; Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığın-da, Gelir İdaresi Başkanı, Vergi Denetim Kurulu Başkanı, Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanı İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İşler Genel Müdürü, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanı, Sigorta Denetleme Kurulu Başkanı, Hazine Müsteşarlığı Malî Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdürü, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü, Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı, Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Ge-nel Müdürü, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkan Yar-dımcısı, Sermaye Piyasası Kurulu Başkan Yardımcısı ve Türkiye Cumhu-riyet Merkez Bankası Başkan Yardımcısından oluşur.

(3) Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcile-ri oy hakkı olmaksızın Koordinasyon Kuruluna çağrılabilir.

(4) Koordinasyon Kurulu yılda en az iki defa toplanır.

### ***Bildirim ve bilgilerin değerlendirilmesi***

**Madde 21-** (Değişik:26/9/2011-KHK-659/17)

(1) Bu Kanun kapsamında alınan bildirim ve bilgiler Başkanlıkta istih-dam edilen Maliye Uzmanı ve Maliye Uzman Yardımcıları tarafından de-ğerlendirilir.

### ***Sırrın ifşası***

**Madde 22-** (1) Aşağıda yazılı kimseler görevlerinden ayrılırsalar dahi, görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine ve mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları ifşa edemezler ve kendileri-nin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar:

a) Koordinasyon Kurulu Başkan ve üyeleri, denetim elemanları ile Kurul personeli.

**m.23 (21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun**

b) Bilgilerine ve ihtisaslarına başvuru alan kişiler.

c) Bu bilgileri görevleri dolayısıyla öğrenen diğer kamu görevlileri.

(2) Bu kişiler, öğrendikleri sırları ifşa etmeleri halinde, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu sırlar maddi menfaat karşılığında ifşa edildiğinde verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz.

(3) Bu Kanun uyarınca yabancı ülkelerdeki muadil kuruluşlara Başkanlıkça bilgi verilmesi sırrın ifşası sayılmaz.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Çeşitli ve Son Hükümler**

**Madde 23–** (1) Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında kullanılmak üzere ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı cetvelin Maliye Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

**Madde 24–** (1) (13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

#### ***Ek ödemeler***

**Madde 25–** (1) Koordinasyon Kurulunun başkan ve üyelerine her toplantı için (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir.

(2) Başkanlıkta görev yapan;

a) (Mülga:11/10/2011–KHK–666/1 md.)

b) (Mülga:11/10/2011–KHK–666/1 md.)

c) Bu Kanun kapsamında görevlendirilen denetim elemanlarına (Altı ayı geçmemek üzere) (10000)

ç) (Mülga:11/10/2011–KHK–666/1 md.)

d)(Mülga:11/10/2011–KHK–666/1 md.)

e) (Mülga:11/10/2011–KHK–666/1 md.)

gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarı geçmemek üzere Bakan onayı ile ek ücret ödenir.

(3) (Mülga:11/10/2011–KHK–666/1 md.)

(4) Bu ödemeler damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.



## **(21) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.26**

### ***Kaldırılan ve değiştirilen hükümler***

**Madde 26–** (1) 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kanununun 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12 ve 14 üncü maddeleri, 2 nci maddesinin (a), (b), (d) ve (e) bentleri ile 15 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 4208 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve ikinci fıkrası “Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin kontrollü teslimatına ilişkin yabancı ülke talepleri hakkında karar vermeye Ankara Sulh Ceza Mahkemesi yetkilidir.” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Diğer mevzuatta yer alan “karapara” ibaresinden “suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri”, “karapara aklama suçu” ibaresinden “aklama suçu” anlaşılır.

### ***Yönetmelikler***

**Madde 27–** (1) Bu Kanununun 2 nci maddesinin (d) ve (e) bentleri ile 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 19 ve 20 nci maddelerinde belirtilen hususlara ilişkin usûl ve esaslar Bakanlar Kurulunca, Kanunun yayımı tarihini izleyen altı ay içinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

### ***Maktu tutarların artırımı***

**Madde 28–** (1) Bu Kanununun 13 ve 16 ncı maddelerinde yer alan maktu tutarlar her yılın başından geçerli olmak üzere, bir önceki yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Hesaplamalarda on Yeni Türk Lirasına kadar olan tutarlar dikkate alınmaz.

### **Ek Madde 1– (Ek:26/9/2011–KHK–659/17)**

Başkanlık, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi ile yükümlülük denetimi görevlerini, denetim elemanları arasından Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları bakanın onayı ile belirlenerek Başkanlık emrinde üç yıla kadar geçici süreyle görevlendirilen denetim elemanları vasıtasıyla da yerine getirebilir. Bu süre aynı usul ve esaslar dahilinde üç yıla kadar daha uzatılabilir. Başkanlık emrinde görevlendirilen denetim elemanlarına görev süresi boyunca 25 inci madde uyarınca süre sınırlamasına tabi olmaksızın ek ödeme yapılır.

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Kanunda öngörülen düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hü-

G.m.2 (21) *Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun*  
kümlelerinin uygulanmasına devam olunur.

**Geçici Madde 2–** (1) Bu Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen yabancı dil şartı, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Malî Suçları Araştırma Uzman Yardımcısı olarak görev yapanlar için uygulanmaz.

**Madde 29–** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Madde 30–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

## (22) AKLAMA SUÇU İNCELEMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu kararın Tarihi : 23/7/2007	No : 2007/12454
Dayandığı Kanunun Tarihi : 11/10/2006	No : 5549
Yayımlandığı R.Gazetenin Tarihi : 4/8/2007	No : 26603

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

##### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı; aklama suçu ile mücadelenin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında denetim elemanlarınca yapılacak incelemelerde uygulanacak usul ve esasları belirlemektir.

##### *Hukukî dayanak*

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik 5549 sayılı Kanunun 19 uncu ve 27 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

##### *Tanımlar*

**Madde 3-** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Aklama suçu: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde düzenlenen suçu,
- Analiz: Kanun kapsamında toplanan muhtelif veriler ile alınan ihbar ve bildirimleri, istatistikî ve analitik yöntemler kullanılarak ve teknik araçlar yardımıyla işlenerek bunlardan nitelikli mali istihbarat elde etmeye yönelik Başkanlıkça yapılan çalışmaları,
- Bakanlık: Maliye Bakanlığını,
- Başkan: Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanını,
- Başkanlık: Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığını,
- Değerlendirme: Başkanlığın nüfuz ettiği olaylar veya yapılan analizlere istinaden malvarlığına ve kişilere yönelik olarak aklama ve terörün

m.4 (22) *Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik*

finansmanı suçlarıyla ilgili ciddi şüphe ve emarelerin ortaya çıkarılmasına yönelik Başkanlıkça yapılan çalışmaları,

f) (Değişik: 9/5/2014–2014/6381 K.) Denetim elemanı: Vergi Müfettişleri, Gümrük ve Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanlarını,

g) İnceleme: Aklama suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespitine yönelik denetim elemanları tarafından yapılan araştırma ve inceleme çalışmalarını,

ğ) Kanun: 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunu,

h) Suç geliri: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### İncelemenin Başlatılması

#### *İncelemenin başlatılması*

**Madde 4–** (1) Başkanlık, yürütmekte olduğu görevler nedeniyle nüfuz etiği olay veya kendisine intikal eden bildirim ve bilgilere istinaden doğrudan veya yapılan analiz ve değerlendirme sonucunda gerekli görmesi halinde inceleme başlatır.

#### *Cumhuriyet savcılığının talebi*

**Madde 5–** (1) Cumhuriyet savcısı, suçtan gelir elde edildiğine ve söz konusu gelirin aklandığına dair ciddi emarelerin varlığı ve konunun ihtisas gerektirmesi halinde Başkanlıktan, aklama suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespitine ilişkin talepte bulunabilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Görevlendirme ve Çalışma Esasları

#### *Görevlendirme*

**Madde 6–** (1) Başkanın görevlendirme talebi üzerine, ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı, ilgili veya ilişkili buldukları bakanın onayı ile ince-

lemeyi yürütmek üzere denetim elemanı görevlendirilir. Görevlendirme, talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde yapılır. Denetim elemanı, Başkanlıkça incelemeyle ilgili evrakın kendisine tebliğinden itibaren en geç yedi gün içerisinde göreve başlayarak göreve başlama tarihini bu süre içerisinde Başkanlığa ve birimine yazılı olarak bildirir. (Ek cümleler: 9/5/2014–2014/6381 K.) Yedi gün içerisinde göreve başlayamayacak durumda olan denetim elemanı, gerekçeleri ile birlikte durumu bağlı olduğu birimine bu süre içerisinde bildirir. Başkanlığın ayrıca talebine gerek olmaksızın, denetim elemanının bu durumu birimine bildirdiği tarihten itibaren on günlük süre içerisinde yeni denetim elemanı görevlendirilerek Başkanlığa yazılı olarak bildirilir.

(2) Denetim elemanları, Başkanlıkça yürütmekte oldukları incelemelerle bağlantı kurularak kendilerine intikal ettirilen konuları, ayrı bir görevlendirme onayı aramaksızın ilk görevlendirme onayı kapsamında incelemeye dâhil ederek incelemeyi sonuçlandırır.

(3) Başkanlık tarafından sonradan intikal ettirilen konuların yürütmekte oldukları incelemelerle bağlantılı olup olmadığının sorulması halinde, denetim elemanları konuya ilişkin görüşlerini gerekçeleri ile birlikte, görüşlerinin sorulduğu yazının kendilerine tebliğinden itibaren en geç on gün içerisinde Başkanlığa bildirir.

(4) (Ek:9/5/2014–2014/6381 K.) İlgili denetim birimi, incelemeye başlayan denetim elemanının söz konusu görevi, başka bir denetim elemanına devretmeden tamamlaması konusunda gerekli tedbirleri alır.

(5) (Değişik birinci cümle:9/5/2014–2014/6381 K.) İnceleme sonuçlanmadan herhangi bir nedenle görevinden ayrılacak olan denetim elemanı, incelemede gelinen aşamaları gösterir bir devir raporu düzenleyerek Başkanlığa gönderir ve yeni denetim elemanı görevlendirilmesi amacıyla bağlı olduğu birimi bilgilendirir. İlgili birim, mevcut denetim elemanı görevinden ayrılmadan önce, bağlı, ilgili veya ilişkili bulunduğu bakanın onayı ile yeni denetim elemanı görevlendirir. Görevinden ayrılacak olan denetim elemanı, devir raporunun bir örneğini ve ilgili tüm belgeleri, yeni görevlendirilen denetim elemanına tutanakla teslim eder. Yeni görevlendirilen denetim elemanı, tutanağın bir örneğini birimine ve Başkanlığa gönderir. İşe başlama ve ayrılma açısından tutanak tarihi esas alınır. Bu işlemlerin zamanında gerçekleştirilmesi hususunda ilgili birimce gerekli tedbirler alınır.

m.7 (22) *Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik*

**Çalışma esasları**

**Madde 7–** (1) Denetim elemanları, görevlendirme süresi içinde öncelikle aklama suçunun incelenmesi görevini yerine getirir. İlgili birimler, yapacakları görevlendirmelerde bu hususu gözetir.

(2) Denetim elemanları, göreve başladıkları tarihten itibaren altı ay içinde incelemelerini tamamlayarak düzenleyecekleri raporu Başkanlığa sunar. (Değişik ikinci cümle:9/5/2014–2014/6381 K.) Devir halinde bu süre incelemenin kapsamı ve gelinen aşama dikkate alınarak Başkanlıkça belirlenir.

(3) (Değişik:9/5/2014–2014/6381 K.) İkinci fıkrada öngörülen süreler içinde incelemenin sonuçlandırılmaması halinde, yapılan çalışmaları, gelinen aşamayı ve sonuçlandırılmama gerekçelerini içeren bir yazıyla ek süre talep edilebilir. Bu talep Başkanlıkça değerlendirilerek ek süre verilebilir. İnceleme, verilen süre içerisinde tamamlanarak rapora bağlanır. İncelemenin verilen ek süre sonunda bitirilemediği durumlarda, Başkanlık, yeni bir ek süre verebileceği gibi mevcut denetim elemanının yerine yeni denetim elemanı görevlendirilmesini ilgili birimden talep edebilir. Yeni görevlendirilen denetim elemanı Başkanlıkça belirlenen süre içinde incelemeyi tamamlar.

(4) (Değişik:9/5/2014–2014/6381 K.) Yürütülmekte olan incelemelerle bağlantı kurularak sonradan incelemeye dâhil edilen konu veya şahıslarla ilgili olarak denetim elemanının gerekçeli talebi üzerine Başkanlık, ilave denetim elemanı görevlendirilmesini talep edebilir veya denetim elemanına ek süre verebilir.

(5) Denetim elemanları, kendilerine verilen inceleme görevini yukarıda belirtilen süreler içerisinde ve eksiksiz olarak yerine getirmekten sorumludur.

(6) (Değişik:9/5/2014–2014/6381 K.) İnceleme sırasında, Kanunda belirtilen yükümlülüklerin ihlali ile karşılaşılması ya da terörün finansmanı suçuna ilişkin ciddi şüphe ve emarelere rastlanması halinde durum incelemenin tamamlanması beklenilmeksizin derhal yazılı olarak Başkanlığa bildirilir.

(7) Denetim elemanları incelemeler sırasında diğer mevzuata aykırılık tespit etmeleri halinde, bunları gereği için yazılı olarak kendi birimlerine tevdi eder. Konu ile ilgili olarak ayrıca Başkanlığa yazılı bilgi verilir.

(8) Başkanlık, gerek görmesi halinde, ilgili birimin onayını da alarak incelemenin tespit edilecek bir mahalde yerine getirilmesini isteyebilir.

**(22) Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik m.7/A**

(9) Başkanlık, incelemede birden fazla denetim elemanından oluşan ekip teşkil edebilir. Başkanlık, denetim elemanlarından birini koordinasyonu sağlamak amacıyla görevlendirir. Koordinasyonu sağlayan denetim elemanı, ekip içerisinde bilgi ve belge akışını sağlar. Ekip çalışmalarının birlikte planlanması, yürütülmesi, sonuçlandırılması ve raporların birlikte düzenlenmesi esastır.

(10) Birden fazla ekip oluşturulması halinde koordinasyonu sağlayan denetim elemanlarından biri genel koordinasyonu sağlamak üzere Başkanlıkça görevlendirilebilir.

(11) (Ek: 9/5/2014–2014/6381 K.) Denetim elemanlarının birlikte çalışmalarını sağlamak üzere, incelemeler sırasında veya Başkanlığa intikal eden bilgiler sonucunda, kişi ya da konu yönünden bağlantılı olduğu sonradan anlaşılan incelemelerin birleştirilmesi hususunda Başkanlık yetkilidir.

(12) (Ek:9/5/2014-2014/6381 K.) Savcılık kaynaklı incelemelerde, incelemenin safahatı hakkında savcılık makamı denetim elemanı tarafından her üç ayda bir yazıyla bilgilendirilir. Söz konusu yazının bir örneği eş zamanlı olarak Başkanlığa da bildirilir.

(13) (Ek:9/5/2014–2014/6381 K.) Başkanlık, verilen süreler içinde görevin tamamlanmaması halinde durumu görevlendirme onayını veren mercie bildirir.

***Denetim elemanının Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilmesi ve çalışma esasları***

**Madde 7/A–** (Ek: 9/5/2014-2014/6381 K.)

(1) Başkanlık, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini Kanunun ek 1 inci maddesine göre Başkanlık emrinde geçici süreyle görevlendirilen denetim elemanları vasıtasıyla da yerine getirebilir.

(2) Geçici görevli denetim elemanları, görevlendirme süreleri içerisinde Başkanın veya görevlendireceği başkan yardımcısının gözetimi altında ve talimatları doğrultusunda çalışır.

(3) Geçici görevli denetim elemanları Başkanlık Makamından alınan görevlendirme onayı ile görevlendirilir. Başkanlıkça aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi kapsamında birden fazla görevlendirme yapılabilir. Görevlendirme onayının tebliği tarihinden itibaren derhal göreve başlanır.

(4) Verilen inceleme görevinin hangi sürede sonuçlandırılacağı Başkanlık tarafından belirlenir. Geçici görevli denetim elemanları bu süre sonunda

m.8 (22) *Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik*

hazırlayacakları raporu Başkanlığa sunar.

(5) Başkanlık nezdindeki veri tabanı ve erişim sistemleri, Başkanlıkça belirlenen erişim yetkileri çerçevesinde denetim elemanları tarafından kullanılır. Yapılan inceleme ve araştırmalar denetim elemanları tarafından bizzat yürütülür ve sonuçlandırılır.

(6) Geçici görevli denetim elemanlarının çalışma usul ve esaslarına ilişkin bu maddede yer almayan hususlarda bu Yönetmeliğin incelemelerle ilgili diğer hükümleri uygulanır.

***Savcılık koordinasyonunda çalışma***

**Madde 8–** (1) Cumhuriyet savcısı tarafından gerek görülmesi halinde, denetim elemanı görevlendirilerek incelemeler, Cumhuriyet savcısının koordinasyonunda yürütülür.

(2) Başkanlık, incelemelerin Cumhuriyet savcısı koordinasyonunda yürütülmesi gerektiği yönündeki kanaatini ilgili Cumhuriyet savcılığına iletir. (Ek cümle:9/5/2014–2014/6381 K.) Cumhuriyet savcısının da uygun görmesi halinde inceleme savcılık koordinasyonunda yürütülür.

(3) 7 nci maddede belirtilen süreler bu madde kapsamında yapılan görevlendirmeler bakımından da geçerlidir.

(4) Cumhuriyet savcılığı koordinasyonunda gerçekleştirilen çalışma sonucunda düzenlenecek aklama suçu inceleme raporunun bir örneği Cumhuriyet savcılığına teslim edilirken bir örneği de Başkanlığa gönderilir.

***Yurtdışı bilgi talebi***

**Madde 9–** (1) İnceleme konusuna ilişkin yurtdışından bilgi ve belge taleplerinde Başkanlıkça belirlenecek usul ve esaslara göre hareket edilir.

***Yetkiler***

**Madde 10–** (1) Denetim elemanları, inceleme sırasında Kanunun 7 nci maddesi ile 19 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen yetkileri kullanır.



## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Koruma Tedbirleri

#### *Elkoyma talebi*

**Madde 11–** (1) Başkanlık veya denetim elemanları, aklama suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde Kanunun 17 nci maddesi kapsamında malvarlığına elkonulması talebinde bulunabilir. Elkoyma talebi ilgili Cumhuriyet savcılığına iletilir. Söz konusu talepte asgari olarak aşağıdaki bilgilere yer verilir:

- a) Suç gelirin elkonulacak gerçek kişi ise kimlik bilgileri; tüzel kişi ise açık unvanı, tespit edilmesi halinde ticaret sicil numarası, kanuni temsilcileri, ortakları, bağlı olduğu vergi dairesi ve vergi numarası,
- b) Elkonulması talep edilen tutar,
- c) Tespit edilmesi halinde elkonulması talep edilen malvarlığına ait bilgiler,
- ç) Elkoyma talebinin gerekçesi.

(2) Denetim elemanı tarafından Cumhuriyet savcılığına gönderilen elkoyma talebi, gecikmeksizin Başkanlığa bildirilir.

#### *Diğer koruma tedbirleri*

**Madde 12–** (1) Başkanlık veya denetim elemanları, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Birinci Kitabının Dördüncü Kısmında yer alan diğer koruma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin olarak talepte bulunabilir. Bu talepler ilgili Cumhuriyet savcılığına iletilir.

(2) Denetim elemanı tarafından Cumhuriyet savcılığına iletilen talepler gecikmeksizin Başkanlığa bildirilir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Düzenlenecek Raporlar ve Yapılacak İşlemler

#### *Düzenlenecek raporlar*

**Madde 13–** (1) İnceleme sonucunda, aklama suçu inceleme raporu düzenlenir ve Başkanlığa gönderilir.

(2) Düzenlenecek raporlara ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça belirlenir.

#### *İnceleme raporlarının okunması*

**Madde 14–** (1) (Değişik:9/5/2014–2014/6381 K.) Denetim elemanları

**m.15** (22) *Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik*

tarafından düzenlenen aklama suçu inceleme raporları, işleme konulmadan önce, Başkanlıkça maddi veya hukuki hata ve eksiklik olup olmadığı yönünden okumaya tabi tutulur. Okuma sonucu tespit edilen hususların Başkanlıkça verilen süre içerisinde giderilmesi amacıyla rapor, incelemeyi yürüten denetim elemanına iade edilir. Raporu düzenleyen denetim elemanının görevinden ayrılmış olması halinde yeni denetim elemanı görevlendirilir ve yeni görevlendirilen denetim elemanı Başkanlıkça verilen süre içerisinde görevini yerine getirir.

(2) (Değişik:9/5/2014–2014/6381 K.) Denetim elemanının raporun iade gerekçelerine katılmaması halinde, Başkanın belirleyeceği Başkan yardımcısının başkanlığında incelemeyi yapan denetim elemanının mensup olduğu birim ile Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilen denetim elemanları arasından birer denetim elemanının katılımıyla oluşturulacak komisyon nihai kararı verir. Ancak Başkanlık, geçici görevli denetim elemanlarının düzenledikleri raporlara ilişkin olarak oluşturulacak komisyonda görev alacak denetim elemanlarının her ikisini de Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilen denetim elemanları arasından belirleyebilir. Komisyon kararı kesindir.

(3) Farklı birimlerden denetim elemanlarının müşterek incelemelerinde komisyon, Başkanın belirleyeceği Başkan yardımcısının başkanlığında incelemede görev alanların birimlerinden birer denetim elemanının katılımıyla oluşturulur.

(4) Cumhuriyet savcılığı koordinasyonunda gerçekleştirilen çalışma sonucunda düzenlenen raporlar okumaya tabi tutulmaz.

***Raporlar üzerine yapılacak işlemler***

**Madde 15–** (1) Aklama suçunun işlendiğine dair ciddi şüphe ve olguların tespitini içeren aklama suçu inceleme raporları gereği yapılmak üzere yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına intikal ettirilir.

(2) Cumhuriyet savcılıklarının talebi üzerine başlatılan inceleme sonucunda düzenlenen raporlar ilgili Cumhuriyet savcılığına gönderilir.

(3) Aklama suçunun işlendiğine dair ciddi şüphe ve olguların tespitini içeren raporların ve el koyma taleplerinin bir örneği Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğüne gönderilir.

(4) (Değişik:9/5/2014–2014/6381 K.) Raporların ve elkoyma taleplerinin cumhuriyet savcılıkları nezdinde izlenmesi ve davaların takibi ile ilgili diğer usule ilişkin işlemler 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde

Kararname gereğince yapılır.

***Kararların Başkanlığa bildirilmesi***

**Madde 16–** (1) Konunun Başkanlıkça intikal ettirilip ettirilmediğine bakılmaksızın aklama suçundan dolayı yapılan tüm soruşturmalar sonucunda verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar veya düzenlenen iddianame, kovuşturmalar sonucunda verilen hüküm veya verilen elkoyma kararlarının bir örneği izleyen ayın sonuna kadar ilgili Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemelerce Başkanlığa gönderilir.

(2) (Ek:4/1/2010–2010/1 K.) Başkanlık, aklama ve terörün finansmanı suçu kapsamında kendisine intikal ettirilen kararlar ve alınan bildirimlerden hareketle, aklama ve terörün finansmanı ile mücadele sisteminin etkinliğini ölçmeye yönelik oluşturulacak istatistikî verileri yayımlamaya yetkilidir.

## ALTINCI BÖLÜM

### Çeşitli Hükümler

***Diğer görevler esnasında yapılan tespitler***

**Madde 17–** (1) Denetim elemanları, kendi birimlerinden verilen görevlerini yaparken, aklama veya terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphe ve emarelere rastlamaları halinde konuyu kendi birimleri aracılığıyla Başkanlığa iletir.

***İdarelerin yardımı***

**Madde 18–** (1) İnceleme sırasında mülki amirler, belediye başkanları, kolluk görevlileri, köy muhtarları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, Başkanlığa ve denetim elemanlarına ellerindeki bütün imkânlarla kolaylık göstermek ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.

***Güvenlik***

**Madde 19–** (1) Başkanlığın talebi halinde, İçişleri Bakanlığınca Başkanlık emrine kolluk görevlileri geçici olarak görevlendirilir.

***Yürürlükten kaldırılan hükümler***

**Madde 20–** (1) 3/6/1997 tarihli ve 97/9523 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kararın Aklanmasının Önlenmesine Dair

G.m.1 (22) *Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik*

4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 21 ila 30 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

*Devam eden incelemeler*

**Geçici Madde 1-** Bu Yönetmeliğin yayımlanmasından önce başlamış olan incelemeler için 7 nci maddedeki sürelerin hesabında başlangıç tarihi olarak bu Yönetmeliğin yürürlük tarihi dikkate alınır.

*Yürürlük*

**Madde 21-** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 22-** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

**(23) MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA  
KURULU GENEL TEBLİĞİ  
(SIRA NO: 5)**

**Resmi Gazete Tarihi : 09/04/2008**

**Resmi Gazete Sayısı : 26842**

***1. Konu***

9/1/2008 tarihli ve 26751 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak 1/4/2008 tarihinde yürürlüğe giren Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin (Bundan sonra Yönetmelik olarak anılacaktır.) üçüncü bölümünde müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar yer almaktadır.

Söz konusu Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde müşterinin tanınmasına yönelik tedbirler bakımından yükümlülerin daha basit tedbirler almalarına Maliye Bakanlığınca izin verilebileceği ve bu madde kapsamında uygulanabilecek tedbirler ile işlem türlerini belirleme konusunda da Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir.

Bu Tebliğin konusunu Yönetmelik uyarınca yükümlü sayılanlar tarafından müşterinin tanınması ilkesi kapsamında uyulması gereken basitleştirilmiş tedbirler ile diğer açıklamalar oluşturmaktadır.

***2. Basitleştirilmiş Tedbirler***

***2.1. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Mahiyeti ve Sınırları***

Yönetmeliğin üçüncü bölümünde müşterinin tanınması ilkesiyle ilgili uyulması gereken hususlar ile bunların uygulanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Bu Tebliğ ile işlem türleri bakımından aklama ve terörün finansmanı riskinin düşük olarak değerlendirilebileceği durumlarda, müşterinin tanınması ilkesiyle ilgili uyulması gereken hususların basitleştirilerek uygulanmasına imkân tanınmaktadır.

Bu kapsamda basitleştirilmiş tedbirler, Yönetmeliğin 5 ila 14 üncü maddelerinde geçen kimlik tespiti, 17 nci maddesinde geçen (Değişik ibare:RG–11/6/2014–29027) başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ve 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesine ilişkin yükümlü-

## **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

lükler ile sınırlı olup, kapsamı Tebliğin (2.2) nci bölümünde işlem bazında ayrı ayrı gösterilmiştir.

Basitleştirilmiş tedbir uygulanmasına imkân tanınan durumlarda yükümlüler, müşterinin ve işlemin, Tebliğin (2.2) nci bölümünde belirtilen niteliklere sahip olup olmadığı konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar. Bu amaçla yükümlüler; müşteriden alınacak bilgilerden, kamuya açık kaynaklardan, müşterinin daha önce iş ilişkisine girdiği üçüncü kişilerden ve diğer kaynaklardan faydalanır ve elde ettikleri bilgileri yazılı olarak veya elektronik ortamda kaydederler.

Basitleştirilmiş tedbir uygulanabilecek her bir durum için yükümlüler; aklama veya terörün finansmanı bakımından kötüye kullanımın söz konusu olup olmayacağını ve dolayısıyla aklama ve terörün finansmanı riskini her bir işlem bakımından ayrı ayrı değerlendirmelidirler. Aklama veya terörün finansmanı şüphesinin söz konusu olduğu durumlarda yükümlüler, basitleştirilmiş tedbir uygulamasından yararlanamaz ve konuyu şüpheli işlem bildirimini olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'na bildirirler.

### **2.2. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Uygulanabileceği Durumlar**

#### **2.2.1. Finansal Kuruluşların Kendi Aralarında Gerçekleştirdikleri İşlemler**

Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde tanımlanan finansal kuruluşların kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerde, müşteri konumunda olan finansal kuruluşa ilişkin olarak Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyidi zorunlu değildir.

(Değişik ikinci paragraf:RG-11/6/2014-29027) Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

(Değişik üçüncü paragraf:RG-2/1/2010-27450) Türkiye'de yerleşik bir finansal kuruluşun müşterisinin yabancı ülkede yerleşik bir finansal kuruluş olması durumunda yukarıda bahsedilen basitleştirilmiş tedbirlerin uygulanabilmesi için, yabancı finansal kuruluşun aklama ve terörün finansmanı ile mücadele alanındaki uluslararası standartlara uygun düzenleme ve denetime tabi olan bir ülkede yerleşik olması gerekmektedir.

### **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

Öte yandan finansal kuruluşlar, elektronik ortamda yüz yüze gerçekleştirilmeyen işlemler bakımından güvenli iletişim ağlarının kullanılması, işlem talep eden veya talimat veren kişinin kimliğini ve yetkisini tespiti ve doğrulamaya yarayan şifrelerin kullanılması da dahil gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

#### **2.2.2. (Ek:RG-2/1/2010-27450)**

Finansal Kuruluşlar Dışındaki Yükümlülerin Müşterilerinin Bankalar Olduğu İşlemler

Ülkemizde veya aklama ve terörün finansmanı ile mücadele alanındaki uluslararası standartlara uygun düzenleme ve denetime tabi olan diğer ülkelerde yerleşik bankaların, finansal kuruluşlar dışındaki yükümlülerin müşterisi olduğu işlemlerde; yükümlü tarafından, müşteri konumunda olan bankaya ilişkin olarak Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyidi zorunlu değildir.

(Değişik ikinci paragraf:RG-11/6/2014-29027) Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

#### **2.2.3. (Değişik madde numarası:RG-2/1/2010-27450) Müşterinin Kamu İdaresi veya Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu Olduğu İşlemler**

(Değişik birinci paragraf:RG-2/1/2010-27450) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre genel yönetim kapsamında olan kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının müşteri olması durumunda yükümlüler; bu kurum ve kuruluşlar adına işlem yapan gerçek kişilerin Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki bilgilerini alarak kaydeder ve yetki durumlarını da mevzuata uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi üzerinden teyit ederler. Yönetmeliğin 6 ncı maddesi uyarınca alınan bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesinde (Değişik ibare:RG-11/6/2014-29027) başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalancının tanınması ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

## **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

### **2.2.4. (Ek:RG-2/1/2010-27450)**

Müşterinin Uluslararası Kuruluş veya Türkiye’de Mukim Elçilik ya da Konsolosluk Olduğu İşlemler

Müşterinin Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası gibi kuruluşlar veya Türkiye’de mukim elçilik ya da konsolosluk olduğu durumda yükümlüler, bu kuruluşlar adına işlem yapan gerçek kişilerin Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki bilgilerini alarak kaydeder ve yetki durumlarını da yetkili olduklarını gösterir bir belge üzerinden teyit ederler. Yönetmeliğin 6 ncı maddesi uyarınca alınan bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesinde geçen (Değişik ibare:RG-11/6/2014-29027) başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

### **2.2.5. (Numarasıyla birlikte değişik:RG-2/1/2010-27450)**

Maaş Ödemesi Kapsamında Toplu Müşteri Kabulüne İlişkin İşlemler

Bankaların, 5018 sayılı Kanuna göre genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya 100’den fazla personel istihdam eden kurum, kuruluş veya işletmelerin çalışanlarına maaş hesabı açılması amacıyla toplu müşteri kabulü yoluyla sürekli iş ilişkisi tesisinde, maaş ödemesi yapılacak gerçek kişilerin;

- Adı, soyadı,
- Doğum yeri ve tarihi,
- Uyuşu,
- Türk vatandaşları için anne ve baba adı ile T.C. kimlik numarası,
- İşyeri veya ikametgah adresi,
- Varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi

bilgileri alınır. Bu bilgilerden kimliğe ilişkin olanların teyidi Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre yapılır. Bu teyit işlemi, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı kullanılarak da (elektronik görüntüsü alınmak suretiyle) yapılabilir.

Bankalar, müşterilerin kimliğine ilişkin olarak Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde belirtilen kimlik belgeleri ile imza örneklerini işlemin yapılmasından itibaren en geç üç ay içinde alırlar. Adres teyidi de bu süre içerisinde yapılır. Bu kapsamda, maaş ödemesi yapılacak kişilerin isimleri ile birlikte



### **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

çalıştığı kurumun açık adresinin bankaya bildirilmesi, işyeri adres bilgisinin teyidi için yeterli sayılır.

#### **2.2.6. (Ek:RG-2/1/2010-27450)**

Uluslararası Kuruluşların Türkiye’de mukim birimlerinin veya Elçilik ve Konsolosluk Mensuplarının Maaş Ödemelerine İlişkin İşlemler

Bankaların, uluslararası kuruluşların Türkiye’de mukim birimlerinin veya elçilik ve konsoloslukların mensuplarına maaş hesabı açılması amacıyla sürekli iş ilişkisi tesisinde, maaş ödemesi yapılacak gerçek kişilerin;

- Adı, soyadı,
- Doğum yeri ve tarihi,
- Uyruğu,
- Türk vatandaşları için anne ve baba adı ile T.C. kimlik numarası,
- İşyeri veya ikametgah adresi,
- Varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi

bilgileri alınır. Bu bilgilerden kimliğe ilişkin olanların teyidi Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre yapılır. Bu teyit işlemi, İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı kullanılarak da (elektronik görüntüsü alınmak suretiyle) yapılabilir.

Bankalar, müşterilerin kimlik bilgilerinin teyidinde Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde belirtilen kimlik belgeleri ile imza örneklerini işlemin yapılmasından itibaren en geç üç ay içinde alırlar. Adres teyidi de bu süre içerisinde yapılır. Bu kapsamda, maaş ödemesi yapılacak kişilerin isimleri ile birlikte çalıştığı kurumun açık adresinin bankaya bildirilmesi, işyeri adres bilgisinin teyidi için yeterli sayılır.

#### **2.2.7. (Başlığı ve numarasıyla beraber değişik:RG-2/1/2010-27450) Emeklilik Sözleşmeleri, Emeklilik Planları ve Hayat Sigortası Sözleşmelerine İlişkin İşlemler**

Emeklilik sözleşmeleri ve çalışanlara ücretlerinden kesinti yapılmak suretiyle emeklilik hakları sağlayan emeklilik planları ile bir yıl içinde ödenecek prim tutarı toplamı ikibin veya tek primli olup prim tutarı beşbin TL’nin altında olan hayat sigortası sözleşmelerine ilişkin işlemlerde yükümlüler; Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki bilgileri, teyit belgelerine gerek olmaksızın, almak suretiyle işlem yapabilirler.

Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesinde geçen (Değişik ibare:RG-11/6/2014-29027) başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlen-

### **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

mesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

(Ek paragraf:RG–19/11/2013–28826) Emeklilik sözleşmesinin mesafeli satış kapsamında çağrı merkezi vasıtasıyla düzenlenmesi halinde, imza örneği aranmamakla birlikte bu sözleşmelerin onaylanmasında hizmet riski ile Yönetmeliğin 20 nci maddesinde yer alan tedbirler göz önünde bulundurulur.

#### **2.2.8. Müşterinin Hisseleri Borsaya Kote Edilmiş Şirket Olduğu İşlemler**

Müşterinin, hisseleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na kote edilmiş şirket olduğu işlemlerde, şirkete ilişkin olarak Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin, Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyidi zorunlu değildir.

(Değişik ikinci paragraf:RG–11/6/2014–29027) Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

Ancak tüzel kişiyi temsile yetkili kimselerin kimliği ve yetki durumu, Yönetmeliğin 7 nci ve 14 üncü maddesinde belirtilen esaslara uygun olarak tespit edilir.

#### **2.2.9. Ön Ödemeli Kartlara İlişkin İşlemler**

(Değişik birinci paragraf:RG–2/1/2010–27450) Üzerindeki numara bazında hesap takibi yapılan, isimsiz, önceden ödeme ya da yükleme yapılması suretiyle kullanılabilir hale gelen ve yüklenen bakiye kadar kullanıma izin verilen ön ödemeli kartlarla ilgili işlemlerde yükümlüler;

- Tek kullanımlık olup tekrar yükleme yapılması mümkün olmayanlarda yüklü para tutarı 300 TL'yi,

- Yeniden yükleme yapılabilen ve toplam yükleme limiti bir takvim yılı içinde 5.000 TL'yi (Aynı takvim yılı içinde 2.000 TL üzerinde nakit çekilmesine veya başka bir hesaba transfer edilmesine imkan verilenler hariç) aşmayan ön ödemeli kartların satışında Yönetmeliğin 6 nci maddesi kapsamında kimlik tespiti yapılabilmektedir.

(Değişik ikinci paragraf:RG–11/6/2014–29027) Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş

## **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

### **2.2.10. (Ek:RG-19/11/2013-28826)(2)**

#### ***Faaliyetlerini Münhasıran Elektronik Ortamda Gerçekleştiren Yükümlüler***

Ticari faaliyetlerinin tamamını fiziki bir işyeri bulunmaksızın ve müşteri ile yüz yüze olmaksızın münhasıran elektronik ortamda gerçekleştiren yükümlülerce;

- Türkiye’de mukim bankayla, sunulan mal veya hizmete ilişkin tahsilat ve ödeme işlemlerinin elektronik ortam üzerinden gerçekleştirileceğine dair sözleşme yapılmış olması,

- Müşterinin elektronik ortamda alınan üyelik başvurusunda, kimliğe ilişkin bilgilerin (Adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancı uyruklular için yabancı kimlik numarası) İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı kullanılarak sorgulanması yoluyla teyit edilmesi,

- Tüm tahsilat ve ödemelerin, kimlik bilgileri teyit edilerek üyeliği kabul edilmiş kişinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka hesabı vasıtasıyla yapılması

koşuluyla, müşterinin kimlik bilgilerinin Yönetmeliğin 6 ncı maddesindeki usul çerçevesinde teyidi ile imza örneği alınması zorunlu değildir.

Şans ve bahis oyunları düzenleme hak ve yetkisini haiz kurum ve kuruluşlar tarafından bayilik verilmeksizin, bu faaliyetlerin sanal ortamda biz-zat kendilerince gerçekleştirilmesi halinde de bu tedbirler uygulanır.

### **3. Diğer Hususlar**

Yönetmelik kapsamındaki bazı teyit ve tespit işlemlerinin aşağıdaki şekilde yapılması uygun bulunmuştur.

#### **3.1. Adres Teyidi**

Sürekli iş ilişkisi tesisinde, Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde belirtilen gerçek kişilerle ilgili kimlik tespiti kapsamında beyan edilen adresin doğruluğu, e-Devlet veri tabanlarından yararlanmak suretiyle (elektronik görüntüsü de alınarak) teyit edilebilir.

Müşteri adresine alma haberli posta yoluyla tebligat yapılması durumunda, tebligatın müşteriye yapıldığına dair belge de adres teyidinde kullanılabilir.

## **(23) Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği**

### **3.2. Telefon ve Faks Numarası ile Elektronik Posta Adresinin Doğruluğunun Teyidi**

(Değişik:RG-2/1/2010-27450) Sürekli iş ilişkisi tesis edilen müşterilerin kimlik tespitine ilişkin alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerinin doğruluğu, risk temelli yaklaşım çerçevesinde gerektiğinde bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurulmak suretiyle teyit edilir.

### **3.3. Müteakip İşlemlerde Kimlik Tespiti**

Daha önce usulüne uygun olarak kimliği tespit edilenlerin sürekli iş ilişkisi kapsamındaki yüz yüze yapılan müteakip işlemlerinde kimlik tespiti, kimliğe ilişkin bilgilerin yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılmasını müteakip, ilgili evraka işlemi yaptıran gerçek kişinin ad ve soyadının yazılması ve imza örneğinin alınması suretiyle yapılır.

Tebliğ olunur.

# (24) CEZA MUHALEMESİ KANUNU

**Kanun Numarası** : 5271  
**Kabul Tarihi** : 4/12/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 17/12/2004

**Sayı:** 25673

## **BİRİNCİ KİTAP** **Genel Hükümler**

### **BİRİNCİ KISIM** **Kapsam, Tanımlar, Görev ve Yetki**

#### **BİRİNCİ BÖLÜM** **Kapsam ve Tanımlar**

##### ***Kanunun kapsamı***

**Madde 1-** (1) Bu Kanun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenler.

##### ***Tanımlar***

**Madde 2-** (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Şüpheli: Soruşturma evresinde, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,
- b) Sanık: Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,
- c) Müdafî: Şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukatı,
- d) Vekil: Katılan, suçtan zarar gören veya malen sorumlu kişiyi ceza muhakemesinde temsil eden avukatı,
- e) Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,
- f) Kovuşturma: İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,
- g) İfade alma: Şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı

m.3

## (24) Ceza Muhakemesi Kanunu

tarafından soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini,

h) Sorgu: Şüpheli veya sanığın hâkim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini,

i) Malen sorumlu: Yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi,

j) Suçüstü:

1. İşlenmekte olan suç,

2. Henüz işlenmiş fiil ile fiilin işlenmesinden hemen sonra kolluk, suçtan zarar gören veya başkaları tarafından takip edilerek yakalanan kişinin işlediği suç,

3. Fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suç,

k) Toplu suç: Aralarında iştirak iradesi bulunmasa da üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suç,

l) Disiplin hapsi: Kısmî bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, önödeme uygulanamayan, tekrerrü esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adlî sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi, İfade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Görev

#### Görev

**Madde 3-** (1) Mahkemelerin görevleri kanunla belirlenir.

(2) (Ek:26/6/2009-5918/6 md.) Barış zamanında, asker olmayan kişilerin Askeri Ceza Kanununda veya diğer kanunlarda yer alan askerî mahkemelerin yargı yetkisine tabi bir suç tek başına veya asker kişilerle iştirâk halinde işlemesi durumunda asker olmayan kişilerin soruşturmaları Cumhuriyet savcıları, kovuşturmaları adlî yargı mahkemeleri tarafından yapılır.

#### *Re'sen görev kararı ve görevde uyumsuzluk*

**Madde 4-** (1) Davaya bakan mahkeme, görevli olup olmadığına kovuşturma evresinin her aşamasında re'sen karar verebilir. 6 ncı madde hükmü saklıdır.

(2) Görev konusunda mahkemeler arasında uyumsuzluk çıktığında, görevli mahkemeyi ortak yüksek görevli mahkeme belirler.

***Görevsizlik kararı verilmesi gereken hâl ve sonucu***

**Madde 5–** (1) İddianamenin kabulünden sonra; işin, davayı gören mahkemenin görevini aştığı veya dışında kaldığı anlaşılırsa, mahkeme bir kararla işi görevli mahkemeye gönderir.

(2) Adlî yargı içerisindeki mahkemeler bakımından verilen görevsizlik kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.

***Görevsizlik kararı verilemeyecek hâl***

**Madde 6–** (Değişik:6/12/2006–5560/16 md.)

(1) Duruşmada suçun hukukî niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosya alt dereceli mahkemeye gönderilemez.

***Görevli olmayan hâkim veya mahkemenin işlemleri***

**Madde 7–** (1) Yenilenmesi mümkün olmayanlar dışında, görevli olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler hükümsüzdür.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Bağlantılı Davalar

***Bağlantı kavramı***

**Madde 8–** (1) Bir kişi, birden fazla suçtan sanık olur veya bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa bağlantı var sayılır.

(2) Suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiilleri de bağlantılı suç sayılır.

***Davaların birleştirilerek açılması***

**Madde 9–** (1) Bağlantılı suçlardan her biri değişik mahkemelerin görevine giriyorsa, bunlar hakkında birleştirilmek suretiyle yüksek görevli mahkemede dava açılabilir.

***Görülmekte olan davaların birleştirilmesi ve ayrılması***

**Madde 10–** (1) Kovuşturma evresinin her aşamasında, bağlantılı ceza davalarının birleştirilmesine veya ayrılmasına yüksek görevli mahkemece karar verilebilir.

m.11

(24) Ceza Muhakemesi Kanunu

(2) Birleştirilen davalarda, bu davaları gören mahkemenin tâbi olduğu yargılama usulü uygulanır.

(3) İşin esasına girdikten sonra ayrılan davalara aynı mahkemede devam olunur.

*Geniş bağlantı sebebiyle birleştirme*

**Madde 11-** (1) Mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dava arasında bağlantı görürse, bu bağlantı 8 inci maddede gösterilen türden olmasa bile, birlikte bakmak ve hükme bağlamak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Yetki

*Yetkili mahkeme*

**Madde 12-** (1) Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.

(2) Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir.

(3) Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse yetki, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. Ancak, aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir.

(4) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan hakaret suçunda eser, mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa, o yer mahkemesi de yetkilidir. Mağdur, suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunuyorsa, o yer mahkemesi de yetkilidir.

(5) Görsel veya işitsel yayınlarda da bu maddenin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır. Görsel ve işitsel yayın, mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüşse o yer mahkemesi de yetkilidir.

*Özel yetki*

**Madde 13-** (1) Suçun işlendiği yer belli değilse, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

(2) Şüpheli veya sanığın Türkiye’de yerleşim yeri yoksa Türkiye’de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.



(3) Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir.

***Yabancı ülkede işlenen suçlarda yetki***

**Madde 14–** (1) Yabancı ülkede işlenen ve kanun hükümleri uyarınca Türkiye’de soruşturulması ve kovuşturulması gereken suçlarda yetki, 13 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre belirlenir.

(2) Bununla birlikte Cumhuriyet savcısının, şüphelinin veya sanığın istemi üzerine Yargıtay, suçun işlendiği yere daha yakın olan yer mahkemesine yetki verebilir.

(3) Bu gibi suçlarda şüpheli veya sanık Türkiye’de yakalanmamış, yerleşmemiş veya adresi yoksa; yetkili mahkeme, Adalet Bakanının istemi ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının başvurusu üzerine Yargıtay tarafından belirlenir.

(4) Yabancı ülkelerde bulunup da diplomatik bağışıklıktan yararlanan Türk kamu görevlilerinin işledikleri suçlardan dolayı yetkili mahkeme Ankara mahkemesidir.

***Deniz, hava ve demiryolu taşıtlarında veya bu taşıtlarla işlenen suçlarda yetki***

**Madde 15–** (1) Suç, Türk bayrağını taşıma yetkisine sahip olan bir gemide veya böyle bir taşıt Türkiye dışında iken işlenmişse, geminin ilk uğradığı Türk limanında veya bağlama limanında bulunan mahkeme yetkilidir.

(2) Türk bayrağını taşıma hakkına sahip olan hava taşıtları ile demiryolu taşıtları hakkında da yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

(3) Ülke içerisinde deniz, hava veya demiryolu taşıtlarında ya da bu taşıtlarla işlenen suçlarda, bunların ilk ulaştığı yer mahkemesi de yetkilidir.

(4) Çevreyi kirlenme suçu, yabancı bayrağı taşıyan bir gemi tarafından Türk kara suları dışında işlendiği takdirde, suçun işlendiği yere en yakın veya geminin Türkiye’de ilk uğradığı limanın bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

***Bağlantılı suçlarda yetki***

**Madde 16–** (1) Yukarıdaki maddelere göre her biri değişik mahkemele- rin yetkisi içinde bulunan bağlantılı ceza davaları, yetkili mahkemelerden herhangi birisinde birleştirilerek görülebilir.

(2) Bağlantılı ceza davalarının değişik mahkemelerde bakılmasına başlan- mış olursa, Cumhuriyet savcılarının istemlerine uygun olmak koşuluyla, mahkemeler arasında oluşacak uyuşma üzerine, bu davaların hepsi veya bir kısmı bu mahkemelerin birinde birleştirilebilir.

m.17

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

(3) Uyuşulmazsa, Cumhuriyet savcısı veya sanığın istemi üzerine ortak yüksek görevli mahkeme birleştirmeye gerek olup olmadığına ve gerek varsa hangi mahkemede birleştirileceğine karar verir.

(4) Birleştirilmiş olan davaların ayrılması da bu suretle olur.

*Yetkide olumlu veya olumsuz uyumsuzluk*

**Madde 17–** (1) Birkaç hâkim veya mahkeme arasında olumlu veya olumsuz yetki uyumsuzluğu çıkarsa, ortak yüksek görevli mahkeme, yetkili hâkim veya mahkemeyi belirler.

*Yetkisizlik iddiası*

**Madde 18–** (1) Sanık, yetkisizlik iddiasını, ilk derece mahkemelerinde duruşmada sorgusundan, bölge adliye mahkemelerinde incelemenin başlamasından ve duruşmalı işlerde inceleme raporunun okunmasından önce bildirir.

(2) Yetkisizlik iddiasına ilişkin karar, ilk derece mahkemelerinde sanığın sorgusundan önce, bölge adliye mahkemelerinde duruşmasız işlerde incelemenin hemen başlangıcında, duruşmalı işlerde inceleme raporu okunmadan önce verilir. Bu aşamalardan sonra yetkisizlik iddiasında bulunulamaz gibi mahkemeler de bu hususta re'sen karar veremez.

(3) Yetkisizlik kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.

*Davanın nakli*

**Madde 19–** (1) Yetkili hâkim veya mahkeme, hukukî veya fiilî sebeplerle görevini yerine getiremeyecek hâlde bulunursa; yüksek görevli mahkeme, davanın başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karar verir.

(2) Kovuşturmanın görevli ve yetkili olan mahkemenin bulunduğu yerde yapılması kamu güvenliği için tehlikeli olursa, davanın naklini Adalet Bakanı Yargıtaydan ister.

*Yetkili olmayan hâkim veya mahkemenin işlemleri*

**Madde 20–** (1) Yetkili olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler, sadece yetkisizlik nedeniyle hükümsüz sayılmaz.

*Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yapılan işlemler*

**Madde 21–** (1) Bir hâkim veya mahkeme, yetkili olmasa bile, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, yargı çevresi içerisinde gerekli işlemleri yapar.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Hâkimin Davaya Bakamaması ve Reddi

#### *Hâkimin davaya bakamayacağı hâller*

**Madde 22–** (1) Hâkim;

- a) Suçtan kendisi zarar görmüşse,
- b) Sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayımlık ilişkisi bulunmuşsa,
- c) Şüpheli, sanık veya mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise,
- d) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlât edinme bağlantısı varsa,
- e) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında üçüncü derece dahil kan hısımlığı varsa,
- f) Evlilik sona ermiş olsa bile, şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa,
- g) Aynı davada Cumhuriyet savcılığı, adli kolluk görevi, şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapmışsa,
- h) Aynı davada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenmişse, Hâkimlik görevini yapamaz.

#### *Yargılamaya katılamayacak hâkim*

**Madde 23–** (1) Bir karar veya hükme katılan hâkim, yüksek görevli mahkemece bu hükme ilişkin olarak verilecek karar veya hükme katılamaz.

(2) Aynı işte soruşturma evresinde görev yapmış bulunan hâkim, kovuşturma evresinde görev yapamaz.

(3) Yargılamanın yenilenmesi halinde, önceki yargılamada görev yapan hâkim, aynı işte görev alamaz.

#### *Hâkimin reddi sebepleri ve ret isteminde bulunabilecekler*

**Madde 24–** (1) Hâkimin davaya bakamayacağı hâllerde reddi istenebileceği gibi, tarafsızlığını şüpheye düşürecek diğer sebeplerden dolayı da reddi istenebilir.

(2) Cumhuriyet savcısı; şüpheli, sanık veya bunların müdafii; katılan veya vekili, hâkimin reddi isteminde bulunabilirler.

(3) Bunlardan herhangi biri istediği takdirde, karar veya hükme katılacak hâkimlerin isimleri kendisine bildirilir.

***Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hâkimin reddi isteminin süresi***

**Madde 25–** (1) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi, ilk derece mahkemelerinde sanığın sorgusu başlayıncaya; duruşmalı işlerde bölge adliye mahkemelerinde inceleme raporu ve Yargıtayda görevlendirilen üye veya tetkik hâkimi tarafından yazılmış olan rapor üyelere açıklanıncaya kadar istenebilir. Diğer hâllerde, inceleme başlayıncaya kadar hâkimin reddi istenebilir.

(2) Sonradan ortaya çıkan veya öğrenilen sebeplerle duruşma veya inceleme bitinceye kadar da hâkimin reddi istenebilir. Ancak bu istemin, ret sebebinin öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde yapılması şarttır.

***Ret isteminin usulü***

**Madde 26–** (1) Hâkimin reddi, mensup olduğu mahkemeye verilecek dilekçeyle veya bu hususta zabıt kâtibine bir tutanak düzenlenmesi için başvurulması suretiyle yapılır.

(2) Ret isteminde bulunan, öğrendiği ret sebeplerinin tümünü bir defada açıklamak ve süresi içinde olguları ile birlikte ortaya koymakla yükümlüdür.

(3) Reddi istenen hâkim, ret sebepleri hakkındaki görüşlerini yazılı olarak bildirir.

***Hâkimin reddi istemine karar verecek mahkeme***

**Madde 27–** (1) Hâkimin reddi istemine mensup olduğu mahkemece karar verilir. Ancak, reddi istenen hâkim müzakereye katılamaz. Bu nedenle mahkeme teşekkül edemezse bu hususta karar verilmesi;

a) Reddi istenen hâkim asliye ceza mahkemesine mensup ise bu mahkemenin yargı çevresi içerisinde bulunan ağır ceza mahkemesine,

b) Reddi istenen hâkim ağır ceza mahkemesine mensup ise o yerde ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için (1) numaralı daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde ise en yakın ağır ceza mahkemesine,

Aittir.

(2) Ret istemi sulh ceza hâkimine karşı ise yargı çevresi içinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi ve tek hâkime karşı ise yargı çevresi içerisinde bulunan ağır ceza mahkemesi karar verir.

(3) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin başkan ve üyelerinin reddi

istemi, reddedilen başkan ve üye katılmaksızın görevli olduğu dairece incelenerek karara bağlanır.

(4) Ret isteminin kabulü halinde, davaya bakmakla bir başka hâkim veya mahkeme görevlendirilir.

#### ***Ret istemi üzerine verilecek kararlar ve başvurulacak kanun yolları***

**Madde 28–** (1) Ret isteminin kabulüne ilişkin kararlar kesindir; kabul edilmemesine ilişkin kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir. İtiraz üzerine verilen ret kararı hükümlerle birlikte incelenir.

#### ***Reddi istenen hâkimin yapabileceği işlemler***

**Madde 29–** (1) Reddi istenen hâkim, ret hakkında bir karar verinceye kadar yalnız gecikmesinde sakınca olan işlemleri yapar.

(2) Ancak, hâkimin oturum sırasında reddedilmesi hâlinde, bu konuda bir karar verilebilmesi için oturuma ara vermek gerekse bile ara vermeksizin devam olunur. Şu kadar ki, 216 ncı madde uyarınca tarafların iddia ve sözlerinin dinlenilmesine geçilemez ve ret konusunda bir karar verilmeden reddedilen hâkim tarafından veya onun katılımıyla bir sonraki oturuma başlanamaz.

(3) Ret isteminin kabulüne karar verildiğinde, gecikmesinde sakınca bulunan hâl nedeniyle yapılmış işlemler dışında, duruşma tekrarlanır.

#### ***Hâkimin çekinmesi ve inceleme mercii***

**Madde 30–** (1) Hâkim, yasaklılığını gerektiren sebeplere dayanarak çekindiğinde; mercii, bir başka hâkimi veya mahkemeyi davaya bakmakla görevlendirir.

(2) Hâkim, tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebepler ileri sürerek çekindiğinde, mercii çekinmenin uygun olup olmadığına karar verir. Çekinmenin uygun bulunması halinde, davaya bakmakla bir başka hâkim veya mahkeme görevlendirilir.

(3) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yapılan işler hakkında 29 uncu madde hükmü uygulanır.

#### ***Ret isteminin geri çevrilmesi***

**Madde 31–** (1) Mahkeme, kovuşturma evresinde ileri sürülen hâkimin reddi istemini aşağıdaki durumlarda geri çevirir:

- a) Ret istemi süresinde yapılmamışsa.
- b) Ret sebebi ve delili gösterilmemişse.
- c) Ret isteminin duruşmayı uzatmak amacı ile yapıldığı açıkça anlaşılıyorsa.

m.32

**(24) Ceza Muhakemesi Kanunu**

(2) Bu hâllerde ret istemi, toplu mahkemelerde reddedilen hâkimin müzakereye katılmasıyla, tek hâkimli mahkemelerde de reddedilen hâkimin kendisi tarafından geri çevrilir.

(3) Bu konudaki kararlara karşı itiraz yoluna başvurulabilir.

**Zabıt kâtibinin reddi veya çekinmesi**

**Madde 32–** (1) Bu Bölümde yazılı hükümler zabıt kâtipleri hakkında da uygulanır.

(2) Zabıt kâtibinin reddi veya kendisinin reddini gerektiren sebepleri bildirerek görevden çekinmesi hâlinde gereken karar, yanında çalıştığı mahkeme başkanı veya hâkim tarafından verilir.

(3) Aynı işte zabıt kâtibinin hâkim ile birlikte reddi istemi hakkında veya çekinmelerine karar verecek merci, hâkime göre belirlenir.

**İKİNCİ KISIM**

**Kararlar, Açıklanması ve Tebliği,  
Süreler ve Eski Hâle Getirme**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Kararlar, Açıklanması ve Tebliği**

**Kararların verilmesi usulü**

**Madde 33–** (1) Duruşmada verilecek kararlar, Cumhuriyet savcısı, duruşmada hazır bulunan müdafii, vekil ve diğer ilgililer dinlendikten; duruşma dışındaki kararlar, Cumhuriyet savcısının yazılı veya sözlü görüşü alındıktan sonra verilir.

**Kararların gerekçeli olması**

**Madde 34–** (1) Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil, gerekçeli olarak yazılır. Gerekçenin yazımında 230 uncu madde göz önünde bulundurulur. Kararların örneklerinde karşı oylar da gösterilir.

(2) Kararlarda, başvurulabilecek kanun yolu, süresi, mercii ve şekilleri belirtilir.

**Kararların açıklanması ve tebliği**

**Madde 35–** (1) İlgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanır ve isterse kararın bir örneği de verilir.

(2) Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, (...) hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunur.

(3) İlgili taraf serbest olmayan bir kişi veya tutuklu ise tebliğ edilen karar, kendisine okunup anlatılır.

#### *Tebliğat ve yazışma usulü*

**Madde 36–** (1) Mahkeme başkanı veya hâkim, her türlü tebliğatı, tüm gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri veya kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili yazışmaları yapar.

(2) İnfaz edilecek kararlar, Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

#### *Tebliğat usulleri*

**Madde 37–** (1) Tebliğat, bu Kanunda belirtilen özel hükümler saklı kalmak koşuluyla, ilgili kanunda belirtilen hükümlere göre yapılır.

(2) Uluslararası andlaşmalar, yazılı belgelerin doğrudan doğruya postayla veya diğer iletişim araçlarıyla gönderilmesini kabul ettiğinde; yurt dışına yapılan tebliğat, iadeli taahhütlü posta veya diğer iletişim araçları ile gerçekleştirilir.

#### *Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan tebliğat*

**Madde 38–** (1) Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan tebliğat, tebliği gereken evrakın aslının verilmesi suretiyle olur. Tebliğ ile bir süre işlemeye başlıyorsa verildiği gün, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından evrakın aslına yazılır.

#### *Elektronik işlemler*

**Madde 38/A–** (Ek:2/7/2012–6352/95 md.)

(1) Her türlü ceza muhakemesi işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılır. Bu işlemlere ilişkin her türlü veri, bilgi, belge ve karar, UYAP vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.

(2) Kanunlarda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, dosyalar güvenli elektronik imza kullanılarak UYAP'tan incelenebilir ve her türlü ceza muhakemesi işlemi yapılabilir.

(3) Bu Kanun kapsamında fiziki olarak hazırlanması öngörülen her türlü belge ve karar elektronik ortamda düzenlenebilir, işlenebilir, saklanabilir ve güvenli elektronik imza ile imzalanabilir.

(4) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlar diğer kişi veya kurumlara elektronik ortamda gönderilir. Güvenli elektronik imza ile

m.39

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

imzalanarak gönderilen belge veya kararlar, gerekmedikçe fiziki olarak ayrıca düzenlenmez ve ilgili kurum ve kişilere gönderilmez.

(5) Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir.

(6) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlarda, mühürleme işlemi ile kanunlarda birden fazla nüshanın düzenlenmesini öngören hükümler uygulanmaz.

(7) Zorunlu nedenlerle fiziki olarak düzenlenmiş belge veya kararlar, yetkili kişilerce taranarak UYAP'a aktarılır ve gerektiğinde ilgili birimlere elektronik ortamda gönderilir.

(8) Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hallerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim, Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen yetkili kişi tarafından imzalanır ve mühürlenir.

(9) Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

(10) Yargı birimlerinin ihtiyaç duyduğu nüfus, tapu, adli sicil kaydı gibi dış bilişim sistemlerinden UYAP vasıtasıyla temin edilen bilgi, belge ve kayıtlar, zorunlu olmadıkça ayrıca fiziki olarak istenilmez. UYAP'tan dış bilişim sistemlerine gönderilen bilgi ve belgeler ayrıca zorunlu olmadıkça fiziki ortamda gönderilmez.

(11) Ceza muhakemesi işlemlerinin UYAP'ta yapılmasına dair usul ve esaslar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Süreler ve Eski Hâle Getirme

#### *Sürelerin hesaplanması*

**Madde 39-** (1) Gün ile belirlenen süreler, tebligatın yapıldığının ertesi günü işlemeye başlar.

(2) Süre, hafta olarak belirlenmiş ise tebligatın yapıldığı günün, son haftada isim itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer.

(3) Süre, ay olarak belirlenmiş ise tebligatın yapıldığı günün, son ayda sayı itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer. Son bulunduğu ayda sayı itibarıyla karşılığı olan gün yoksa; süre, ayın son günü mesai saati bitiminde sona erer.

(4) Son gün bir tatile rastlarsa süre, tatilin ertesi günü biter.



*Eski hâle getirme*

**Madde 40–** (1) Kusuru olmaksızın bir süreyi geçirmiş olan kişi, eski hale getirme isteminde bulunabilir.

(2) Kanun yoluna başvuru hakkı kendisine bildirilmemesi halinde de, kişi kusursuz sayılır.

*Eski hâle getirme dilekçesi*

**Madde 41–** (1) Eski hâle getirme dilekçesi, engelin kalkmasından itibaren yedi gün içinde, süreye uyulduğunda usule ilişkin işlemleri yapacak olan mahkemeye verilir.

(2) Dilekçe sahibi, sürenin geçmesinde kusuru olmadığına ilişkin olguları, varsa belgelerini de ekleyerek açıklar. Dilekçe verildiği anda usule ilişkin yapılamayan işlemler de yerine getirilir.

*Eski hâle getirme dilekçesi üzerine verilecek karar*

**Madde 42–** (1) Süresi içinde usul işlemi yapılsaydı, esasa hangi mahkeme hükmedecek idiyse, eski hâle getirme dilekçesi hakkında da o mahkeme karar verir.

(2) Eski hâle getirme isteminin kabulüne ilişkin karar kesindir; reddine ilişkin karara karşı itiraz yoluna gidilebilir.

(3) Eski hâle getirme dilekçesi, kararın yerine getirilmesini durdurmaz; ancak, mahkeme yerine getirmeyi erteleyebilir.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Tanıklık, Bilirkişi İncelemesi ve Keşif

#### BİRİNCİ BÖLÜM

##### Tanıklık

*Tanıkların çağrılması*

**Madde 43–** (1) Tanıklar çağrı kâğıdı ile çağrılır. Çağrı kâğıdında gelmemenin sonuçları bildirilir. Tutuklu işlerde tanıklar için zorla getirme kararı verilebilir. Karar yazısında bu yoldan getirilmenin nedenleri gösterilir ve bunlara çağrı kâğıdı ile gelen tanıklar hakkındaki işlem uygulanır.

(2) Bu çağrı telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, çağrı kâğıdına bağlanan sonuçlar, bu durumda uygulanmaz.

(3) Mahkeme, duruşmanın devamı sırasında hemen dinlenilmesi gerekli görülen tanıkların belirteceği gün ve saatte hazır bulundurulmasını görevlilere yazılı olarak emredebilir.

(4) Cumhurbaşkanı kendi takdiri ile tanıklıktan çekinebilir. Tanıklık yapmayı istemesi halinde beyanı konutunda alınabilir ya da yazılı olarak gönderilebilir.

(5) Bu madde hükümleri, kişinin ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme önünde tanık olarak dinlenmesi halinde uygulanabilir.

### *Çağrıya uymayan tanıklar*

**Madde 44–** (1) Usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebep olduğu giderler takdir edilerek, kamu alacaklarının tahsili usulüne göre ödettirilir. Zorla getirilen tanık evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse aleyhine hükmedilen giderler kaldırılır.

(2) Fiilî hizmette bulunan askerler hakkındaki zorla getirme kararı askerî makamlar aracılığıyla infaz olunur.

### *Tanıklıktan çekinme*

**Madde 45–** (1) Aşağıdaki kimseler tanıklıktan çekinebilir:

- a) Şüpheli veya sanığın nişanlısı.
- b) Evlilik bağı kalmasa bile şüpheli veya sanığın eşi.
- c) Şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy.
- d) Şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları.
- e) Şüpheli veya sanıkla aralarında evlâtlık bağı bulunanlar.

(2) Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle tanıklıktan çekinmenin önemini anlayabilecek durumda olmayanlar, kanunî temsilcilerinin rızalarıyla tanık olarak dinlenebilirler. Kanunî temsilci şüpheli veya sanık ise bu kişilerin çekinmeleri konusunda karar veremez.

(3) Tanıklıktan çekinebilecek olan kimselere, dinlenmeden önce tanıklıktan çekinebilecekleri bildirilir. Bu kimseler, dinlenirken de her zaman tanıklıktan çekinebilirler.

### *Meslek ve sürekli uğraşları sebebiyle tanıklıktan çekinme*

**Madde 46–** (1) Meslekleri ve sürekli uğraşları sebebiyle tanıklıktan çekinebilecekler ile çekinme konu ve koşulları şunlardır:

a) Avukatlar veya stajyerleri veya yardımcılarının, bu sıfatları dolayısıyla veya yüklendikleri yargı görevi sebebiyle öğrendikleri bilgiler.

b) Hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve diğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının, bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler.

c) Malî işlerde görevlendirilmiş müşavirler ve noterlerin bu sıfatları dolayısıyla hizmet verdikleri kişiler hakkında öğrendikleri bilgiler.

(2) Yukarıdaki fıkranın (a) bendinde belirtilenler dışında kalan kişiler, ilgilinin rızasının varlığı halinde, tanıklıktan çekinemez.

***Devlet sırrı niteliğindeki bilgilerle ilgili tanıklık***

**Madde 47-** (1) Bir suç olgusuna ilişkin bilgiler, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler, Devlet sırrı sayılır.

(2) Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması halinde; tanık, sadece mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından zâbit kâtibi dahi olmaksızın dinlenir. Hâkim veya mahkeme başkanı, daha sonra, bu tanık açıklamalarından, sadece yüklenen suçu açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgileri tutanağa kaydettirir.

(3) Bu madde hükmü, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak uygulanır.

(4) Cumhurbaşkanının tanıklığı söz konusu olduğunda sırrın niteliğini ve mahkemeye bildirilmesi hususunu kendisi takdir eder.

***Kendisi veya yakınları aleyhine tanıklıktan çekinme***

**Madde 48-** (1) Tanık, kendisini veya 45 inci maddenin birinci fıkrasında gösterilen kişileri ceza kovuşturmasına uğratabilecek nitelikte olan sorulara cevap vermekten çekinebilir. Tanığa cevap vermekten çekinebileceği önceden bildirilir.

***Tanıklıktan çekinme sebebinin bildirilmesi***

**Madde 49-** (1) Mahkeme başkanı veya hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından gerekli görüldüğünde 45, 46 ve 48 inci maddelerde gösterilen hâllerde tanık, tanıklıktan çekinmesinin dayanağını oluşturan olguları bildirir ve bu hususta gerektiğinde kendisine yemin verdirilir.

***Yemin verilmeyen tanıklar***

**Madde 50-** (1) Aşağıdaki kimseler yeminsiz dinlenir:

m.51

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

- a) Dinlenme sırasında onbeş yaşını doldurmamış olanlar.
- b) Ayırt etme gücüne sahip olmamaları nedeniyle yeminin niteliği ve önemini kavrayamayanlar.
- c) Soruşturma veya kovuşturma konusu suçlara iştirakten veya bu suçlar nedeniyle suçluyu kayırmaktan ya da suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirmekten şüpheli, sanık veya hükümlü olanlar.

***Tanıklıktan çekinebilecek kimsenin çekinmemesi***

**Madde 51–** (1) 45 inci madde gereğince tanıklıktan çekinebileceklere yemin verip vermemek hâkim veya mahkemenin takdirine bağlıdır. Ancak, tanık yemin etmekten çekinebilir. Bu hususun kendisine bildirilmesi gereklidir.

***Tanıkların dinlenmesi***

**Madde 52–** (1) Her tanık, ayrı ayrı ve sonraki tanıklar yanında bulunmaksızın dinlenir.

(2) Tanıklar, kovuşturma evresine kadar ancak gecikmesinde sakınca bulunan veya kimliğin belirlenmesine ilişkin hâllerde birbirleri ile ve şüpheli ile yüzleştirilebilirler.

(3) Tanıkların dinlenmesi sırasındaki görüntü veya sesler kayda alınabilir. Ancak;

- a) Mağdur çocukların,
- b) Duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin,

Tanıklığında bu kayıt zorunludur.

(4) Üçüncü fıkra hükmünün uygulanması suretiyle elde edilen ses ve görüntü kayıtları, sadece ceza muhakemesinde kullanılır.

***Tanığa görevinin önemini anlatma***

**Madde 53–** (1) Tanığa;

- a) Dinlenmeden önce, gerçeği söylemesinin önemi,
- b) Gerçeği söylememesi halinde yalan tanıklık suçundan dolayı cezalandırılacağı,

c) Doğruyu söyleyeceği hususunda yemin edeceği,

d) Duruşmada mahkeme başkanı veya hâkimin açık izni olmadan mahkeme salonunu terk edemeyeceği,

Anlatılır.

***Tanıklara yemin verilmesi***

**Madde 54–** (1) Tanıklar, tanıklıktan önce ayrı ayrı yemin ederler. Ge-

rektiğinde veya bir kimsenin tanık sıfatıyla dinlenilmesinin uygun olup olmadığında tereddüt varsa yemin, tanıklığından sonraya bırakılabilir.

(2) Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcılarını da tanıklara yemin verirler.

#### *Yeminin biçimi*

**Madde 55-** (1) Tanığa verilecek yemin, tanıklıktan önce “Bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.” ve 54 üncü maddeye göre tanıklıktan sonra verilmesi hâlinde “Bildiğimi dosdoğru söylediğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.” biçiminde olur.

(2) Yemin edilirken herkes ayağa kalkar.

#### *Yeminin yerine getirilmesi, sağır veya dilsizlerin yemini*

**Madde 56-** (1) Tanık, yüksek sesle tekrar ederek veya okuyarak yemin eder.

(2) Okuma ve yazma bilen sağır veya dilsizler yemin biçimini yazarak ve imzalarını koyarak yemin ederler. Okuma ve yazma bilmeyen sağır veya dilsizler işaretlerinden anlayan bir tercüman aracılığıyla ve işaretlerle yemin ederler.

#### *Tanığın tekrar dinlenmesi*

**Madde 57-** (1) Yemin ile dinlenen tanığın aynı soruşturma veya kovuşturma evresinde tekrar dinlenmesi gerektiğinde, yeniden yemin verilmeyip önceki yemini hatırlatılmakla yetinilebilir.

#### *Tanığa ilk önce sorulacak hususlar ve tanığın korunması*

**Madde 58-** (1) Tanığa, ilk önce adı, soyadı, yaşı, işi ve yerleşim yeri, işyerinin veya geçici olarak oturduğu yerin adresi, varsa telefon numaraları sorulur. Gerekirse tanıklığına ne dereceye kadar güvenilebileceği hakkında hâkimi aydınlatacak durumlara, özellikle şüpheli, sanık veya mağdur ile ilişkilerine dair sorular yöneltilir.

(2) Tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturacaksa; kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir.

(3) Hazır bulunanların huzurunda dinlenmesi, tanık için ağır bir tehlike teşkil edecek ve bu tehlike başka türlü önlenemeyecekse ya da maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından tehlike oluşturacaksa; hâkim, hazır bu-

lunma hakkına sahip bulunanlar olmadan da tanığı dinleyebilir. Tanığın dinlenmesi sırasında ses ve görüntülü aktarma yapılır. Soru sorma hakkı saklıdır.

(4) Tanıklık görevinin yapılmasından sonra, kişinin kimliğinin saklı tutulması veya güvenliğinin sağlanması hususunda alınacak önlemler, ilgili kanunda düzenlenir.

(5) İkinci, üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri, ancak bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak uygulanabilir.

#### *Tanığa söylenecek şeyler ve sorulacak sorular*

**Madde 59–** (1) Tanık, dinlenmeden önce hakkında tanıklık yapacağı olayla ilgili olarak mahkeme başkanı veya hâkim tarafından, kendisine bilgi verilir; hazır olan sanık, tanığa gösterilir. Sanık hazır değilse kimliği açıklanır. Tanıktan, tanıklık edeceği konulara ilişkin bildiklerini söylemesi istenir ve tanıklık ederken sözü kesilmez.

(2) Tanıklık edilen konuları aydınlatmak, tamamlamak ve bilgilerinin dayandığı durumları gereğince değerlendirebilmek için tanığa ayrıca soru yöneltebilir.

#### *Tanıklıktan ve yeminden sebepsiz çekinme*

**Madde 60–** (1) Yasal bir sebep olmaksızın tanıklıktan veya yeminden çekenin tanık hakkında, bundan doğan giderlere hükmedilmekle beraber, yeminin veya tanıklığının gerçekleştirilmesi için dava hakkında hüküm verilinceye kadar ve her hâlde üç ayı geçmemek üzere disiplin hapsi verilebilir. Kişi, tanıklığa ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması halinde, derhâl serbest bırakılır.

(2) Bu tedbirleri almaya naiپ hâkim ve istinabe olunan mahkeme ile soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi yetkilidir.

(3) Davanın görüldüğü sırada bu tedbirler alındıktan ve yukarıdaki süreler suçun türüne göre tümüyle uygulandıktan sonra o dava veya aynı işe ilişkin diğer davada tekrar edilmez.

(4) Disiplin hapsi kararına itiraz edilebilir.

#### *Tanığa verilecek tazminat ve giderler*

**Madde 61–** (1) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından çağırılan tanığa, her yıl Adalet Bakanlığınca hazırlanan tarifeye göre kaybettiğı zaman ile orantılı bir tazminat verilir. Tanık hazır olmak için seyahat etmek zorunda kalmışsa, yol giderleriyle tanıklığa çağırıldığı yerdeki ikamet ve beslenme giderleri de karşılanır.

(2) Birinci fıkraya hükmüne istinaden ödenmesi gereken tazminat ve giderler, hiçbir vergi, resim ve harç alınmaksızın, ödenir.

## İKİNCİ BÖLÜM Bilirkişi İncelemesi

### *Bilirkişilere uygulanacak hükümler*

**Madde 62-** (1) Tanıklara ilişkin hükümlerden aşağıdaki maddelere aykırı olmayanlar bilirkişiler hakkında da uygulanır.

### *Bilirkişinin atanması*

**Madde 63-** (1) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. Ancak hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgi ile çözülmesi olanaklı konularda bilirkişi dinlenemez.

(2) Bilirkişi atanması ve gerekçe gösterilerek sayısının birden çok olarak saptanması, hâkim veya mahkemeye aittir. Birden çok bilirkişi atanmasına ilişkin istemler reddedildiğinde de aynı biçimde karar verilir.

(3) Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı da bu maddede gösterilen yetkileri kullanabilir.

### *Bilirkişi olarak atanabilecekler*

**Madde 64-** (1) Bilirkişiler, il adli yargı adalet komisyonları tarafından her yıl düzenlenen bir listede yer alan gerçek veya tüzel kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcıları ve hâkimler, yalnız buldukları il bakımından yapılmış listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de bilirkişi seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesi veya listelerde yer verilerinin çıkarılmalarına ilişkin esas ve usuller, yönetmelikte gösterilir.

(2) Atama kararında, gerekçesi de gösterilmek suretiyle, birinci fıkrada belirtilen listelere girmeyenler arasından da bilirkişi seçilebilir.

(3) Kanunların belirli konularda görevlendirdiği resmî bilirkişiler öncelikle atanırlar. Ancak kamu görevlileri, bağlı buldukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamazlar.

(4) Bilirkişi olarak atanan bir tüzel kişi ise kendisi adına incelemeyi yapacak gerçek kişi veya kişilerin isimlerini, bilirkişi atayacak yargı merciinin onayına sunar.

(5) Listelere kaydedilen bilirkişiler, il adli yargı adalet komisyonu huzurunda “Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.” sözlerini tekrarlayarak yemin ederler. Bu bilirkişilere görevlendirildikleri her işte yeniden yemin verilmez.

(6) Listelerde yer almamış bilirkişiler, görevlendirildiklerinde kendilerini atamış olan merci huzurunda yukarıdaki fıkrada öngörülen biçimde yemin ederler. Yeminin yapıldığına ilişkin tutanak hâkim veya Cumhuriyet savcısı, zabıt kâtabi ve bilirkişi tarafından imzalanır.

(7) Engel bulunan hâllerde yemin yazılı olarak verilebilir ve metni dosyaya konulur. Ancak bu hâle ilişkin gerekçenin kararda gösterilmesi zorunludur.

#### ***Bilirkişiliği kabul yükümlülüğü***

**Madde 65–** (1) Aşağıda belirtilen kişi veya kurumlar, bilirkişilik görevini kabul etmekle yükümlüdürler:

a) Resmî bilirkişilikle görevlendirilmiş olanlar ve 64 üncü maddede belirtilen listelerde yer almış bulunanlar.

b) İncelemenin yapılması için bilinmesi gerekli fen ve sanatları meslek edinenler.

c) İncelemenin yapılması için gerekli mesleği yapmaya resmen yetkili olanlar.

#### ***Atama kararı ve incelemelerin yürütülmesi***

**Madde 66–** (1) Bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ilişkin kararda, cevaplandırılması uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorularla inceleme konusu ve görevin yerine getirileceği süre belirtilir. Bu süre, işin niteliğine göre üç ayı geçemez. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre, bilirkişinin istemi üzerine, kendisini atayan merciiin gerekçeli kararıyla en çok üç ay daha uzatılabilir.

(2) Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi hemen değiştirilebilir. Bu durumda bilirkişi, o ana kadar yaptığı işlemleri açıklayan bir rapor sunar ve görevi sebebiyle kendisine teslim edilmiş olan eşya ve belgeleri hemen geri verir. Bu bilirkişi, 64 üncü maddede öngörülen listelerden çıkarılabileceği gibi; gecikme dolayısıyla uğranılmış zararları ödemesine de karar verilebilir.

(3) Bilirkişi, görevini, kendisini atamış olan merci ile ilişki içinde yerine getirir, gerektiğinde bu mercie incelemelerindeki gelişmeler hakkında bilgi verir, yararlı görülecek tedbirlerin alınmasını isteyebilir.



(4) Bilirkişi, görevini yerine getirmek amacıyla bilgi edinmek için şüpheli veya sanık dışındaki kimselerin de bilgilerine başvurabilir. Bilirkişi, uzmanlık alanına girmeyen bir sorun bakımından aydınlatılmasını isteyebilir olursa; hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı, nitelikli ve konusunda bilgisiyle tanınmış kişilerle bir araya gelmesine izin verebilir. Bu şekilde çağrılan kişiler yemin eder ve verecekleri raporlar, bilirkişi raporunun tamamlayıcı bir bölümü olarak dosyaya konulur.

(5) İlgililer de merciinden, incelemeler yapılırken bilirkişiye teknik nitelikte bilgiler verebilecek olan ve ismen belirleyecekleri kişileri dinlemele-ri veya bazı araştırmaların yapılması hususlarında karar verilmesini isteyebilir.

(6) Gerekli olması halinde, bilirkişi, mağdur, şüpheli veya sanığa mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı aracılığı ile soru sorabilir. Ancak, mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı, bilirkişinin doğrudan soru sormasına da izin verebilir. Muayene ile görevlendirilen hekim bilirkişi, görevini yerine getirirken zorunlu saydığı soruları, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve müdafî bulunmadan da mağdur, şüpheli veya sanığa doğrudan doğruya yöneltebilir.

(7) Bilirkişiye inceleyeceği şeyler mühür altında verilmeden önce bunların listesi ve sayımı yapılır. Bu hususlar bir tutanakla belirlenir. Bilirkişi, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını yine tutanakla belirtmek ve bir liste düzenlemekle yükümlüdür.

#### ***Bilirkişi raporu, uzman mütalaası***

**Madde 67-** (1) İncelemeleri sona erdiğinde bilirkişi yaptığı işlemleri ve vardığı sonuçları açıklayan bir raporu, kendisinden istenen incelemeleri yaptığını ayrıca belirterek, imzalayıp ilgili mercie verir veya gönderir. Mühür altındaki şeyler de ilgili mercie verilir veya gönderilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır.

(2) Birden çok atanmış bilirkişiler değişik görüşleri yansıtmışlarsa veya bunların ortak sonuçlar üzerinde ayrık görüşleri varsa, bu durumu gerekçeleri ile birlikte rapora yazarlar.

(3) Bilirkişi raporunda, hâkim tarafından yapılması gereken hukukî değerlendirmelerde bulunulamaz.

(4) Bilirkişi tarafından düzenlenen rapor örnekleri, duruşma sırasında Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafiiine veya kanunî temsilciye doğrudan verilebileceği gibi; kendilerine iadeli taahhütlü mektupla da gönderilebilir.

(5) Bilirkişi incelemeleri tamamlandığında, yeni bilirkişi incelemesi ya-

pılması veya itirazların bildirilmesi için istemde bulunabilmelerini sağlamak üzere Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafii veya kanunî temsilciye süre verilir. Bu kişilerin istemleri reddedildiğinde, üç gün içinde bu hususta gerekçeli bir karar verilir.

(6) Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez.

#### *Duruşmada bilirkişinin açıklaması*

**Madde 68–** (1) Mahkeme, her zaman bilirkişinin duruşmada dinlenmesine karar verebileceği gibi, ilgililerden birinin istemesi halinde de açıklamalarda bulunmak üzere duruşmaya çağırabilir.

(2) Yaptıkları açıklamalardan sonra mahkeme başkanı veya hâkim, çekilmelerine izin vermedikçe, bilirkişiler duruşma salonunda kalırlar; ancak salona teker teker alınıp birbirinden ayrı olarak dinlenmeleri zorunlu değildir.

(3) Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafii veya kanunî temsilcinin istemi üzerine bilimsel mütalaa hazırlayan uzmanın duruşmada dinlenmesi hususunda da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır.

#### *Bilirkişinin reddi*

**Madde 69–** (1) Hâkimin reddini gerektiren sebepler, bilirkişi hakkında da geçerlidir.

(2) Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, ret hakkını kullanabilirler. Hâkim veya mahkeme tarafından atanan bilirkişinin adı ve soyadı, engel sebepler olmadıkça ret hakkına sahip olanlara bildirilir.

(3) Ret istemini davayı görmekte olan hâkim veya mahkeme inceler. Soruşturma evresinde, Cumhuriyet savcısınca kabul edilmeyen ret istemi sulh ceza hâkimince incelenir. Reddi isteyen kişi, bunun nedenini, dayandığı olguları göstererek açıklamakla yükümlüdür.

#### *Bilirkişilikten çekinme, bilirkişi olarak dinlenemeyenler*

**Madde 70–** (1) Tanıklıktan çekinmeyi gerektirecek sebepler bilirkişiler hakkında da geçerlidir. Bilirkişi, geçerli diğer sebeplerle de görüş bildirmekten çekinebilir.

**Görevini yapmayan bilirkişi hakkındaki işlem**

**Madde 71–** (1) Usulünce çağrıldığı hâlde gelmeyen veya gelip de yeminden, oy ve görüş bildirmekten çekinen bilirkişiler hakkında 60 ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

**Bilirkişi gider ve ücreti**

**Madde 72–** (1) Bilirkişiye, inceleme ve seyahat gideri ile çalışmasıyla orantılı bir ücret ödenir.

**Sahte para ve değerler üzerinde yapılacak incelemeler**

**Madde 73–** (1) Para ve Devlet tarafından çıkarılan tahvil ve Hazine bonosu gibi değerler üzerinde işlenen sahtecilik suçlarında, elkonulan para ve değerlerin hepsi, bunların asıllarını tedavüle çıkaran kurumların merkez veya taşra birimlerine inceletirilir.

(2) Yabancı devletlerin paraları ve değerleri hakkında da, yetkili Türk makamlarının görüşlerinin alınmasına karar verilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Gözlem Altına Alınma, Muayene, Keşif ve Otopsi

**Gözlem altına alınma**

**Madde 74–** (1) Fiili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; uzman hekimin önerisi üzerine, Cumhuriyet savcısının ve müdafii dinlenmesinden sonra resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından karar verilebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın müdafii yoksa hâkim veya mahkemenin istemi üzerine, baro tarafından bir müdafii görevlendirilir.

(3) Gözlem süresi üç haftayı geçemez. Bu sürenin yetmeyeceği anlaşılırsa resmî sağlık kurumunun istemi üzerine, her seferinde üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilebilir; ancak sürelerin toplamı üç ayı geçemez.

(4) Gözlem altına alınma kararına karşı itiraz yoluna gidilebilir; itiraz, kararın yerine getirilmesini durdurur.

(5) Bu madde hükmü, 223 üncü maddenin sekizinci fıkrası gereğince yargılamanın durması kararı verilmesi gereken hâllerde de uygulanır.

**Şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması****Madde 75–** (Değişik:25/5/2005–5353/2 md.)

(1) Bir suça ilişkin delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) İç beden muayenesi yapılabilmesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınabilmesi için müdahalenin, kişinin sağlığına zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir.

(3) İç beden muayenesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınması, ancak tabip veya sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir.

(4) Cinsel organlar veya antüs bölgesinde yapılan muayene de iç beden muayenesi sayılır.

(5) Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda, kişi üzerinde iç beden muayenesi yapılamaz; kişiden kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınamaz.

(6) Bu madde gereğince alınacak hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir.

(7) Özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin hükümler saklıdır.

**Diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması****Madde 76–** (Değişik:25/5/2005–5353/3 md.)

(1) Bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) Mağdurun rızasının varlığı halinde, bu işlemlerin yapılabilmesi için birinci fıkra hükmüne göre karar alınmasına gerek yoktur.

(3) Çocuğun soy bağıının araştırılmasına gerek duyulması halinde; bu araştırmanın yapılabilmesi için birinci fıkra hükmüne göre karar alınması gerekir.

(4) Tanıklıktan çekinme sebepleri ile muayeneden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınılabilir. Çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanunî temsilcisi karar verir. Çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, görüşü de alınır. Kanunî temsilci de şüpheli veya sanık ise bu konuda hâkim tarafından karar verilir. Ancak, bu hâlde elde edilen deliller davanın ileri aşamalarında şüpheli veya sanık olmayan kanunî temsilcinin izni olmadıkça kullanılamaz.

(5) Bu madde gereğince verilen hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir.

#### ***Kadının muayenesi***

**Madde 77-** (1) Kadının muayenesi, istemi halinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılır.

#### ***Moleküler genetik incelemeler***

**Madde 78-** (1) 75 ve 76 ncı maddelerde öngörülen işlemlerle elde edilen örnekler üzerinde, soybağının veya elde edilen bulgunun şüpheli veya sanığa ya da mağdura ait olup olmadığının tespiti için zorunlu olması hâlinde moleküler genetik incelemeler yapılabilir. Alınan örnekler üzerinde bu amaçlar dışında tespitler yapılmasına yönelik incelemeler yasaktır.

(2) Birinci fıkra uyarınca yapılabilen incelemeler, bulunan ve kime ait olduğu belli olmayan beden parçaları üzerinde de yapılabilir. Birinci fıkranın ikinci cümlesi, bu hâlde de uygulanır.

#### ***Hâkimin kararı ve inceleme yapılması***

**Madde 79-** (1) 78 inci madde uyarınca moleküler genetik incelemeler yapılmasına sadece hâkim karar verebilir. Kararda inceleme ile görevlendirilen bilirkişi de gösterilir.

(2) Yapılacak incelemeler için resmen atanan veya bilirkişilikle yükümlü olan ya da soruşturma veya kovuşturmayı yürüten makama mensup olmayan veya bu makamın soruşturma veya kovuşturmayı yürüten dairesinden teşkilât yapısı itibarıyla ve objektif olarak ayrı bir birimine mensup olan görevliler, bilirkişi olarak görevlendirilebilirler. Bu kişiler, teknik ve teş-

kilât bakımından uygun tedbirlerle yasak moleküler genetik incelemelerin yapılmasını ve yetkisiz üçüncü kişilerin bilgi edinmesini önlemekle yükümlüdürler. İncelenecek bulgu, bilirkişiye ilgilinin adı ve soyadı, adresi, doğum tarihi bildirilmeksizin verilir.

#### *Genetik inceleme sonuçlarının gizliliği*

**Madde 80–** (Değişik:25/5/2005–5353/4 md.)

(1) 75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.

(2) Bu bilgiler, kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir.

#### *Fizik kimliğin tespiti*

**Madde 81–** (Değişik:25/5/2005–5353/5 md.)

(1) Üst sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, kimliğinin teşhisi için gerekli olması halinde, Cumhuriyet savcısının emriyle fotoğrafı, beden ölçüleri, parmak ve avuç içi izi, bedeninde yer almış olup teşhisini kolaylaştıracak diğer özellikleri ile sesi ve görüntüleri kayda alınarak, soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin dosyaya konulur.

(2) Kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde söz konusu kayıtlar Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus tutanağa geçirilir.

#### *Yönetmelik*

**Madde 82–** (1) 75 ilâ 81 inci maddelerde öngörülen işlemlerin yapılması ile ilgili usuller yönetmelikte gösterilir.

#### *Keşif*

**Madde 83–** (1) Keşif, hâkim veya mahkeme veya naip hâkim ya da istinabe olunan hâkim veya mahkeme ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır.

(2) Keşif tutanağına, var olan durum ile olayın özel niteliğine göre varlığı umulup da elde edilemeyen delillerin yokluğu da yazılır.

**Keşifte, tanık veya bilirkişinin dinlenmesinde bulunabilecekler**

**Madde 84–** (1) Keşif yapılması sırasında şüpheli, sanık, mağdur ve bunların müdafii ve vekili hazır bulunabilirler.

(2) Tanık veya bilirkişinin duruşma sırasında hazır bulunamayacağı veya oturduğu yerin uzaklığı nedeniyle bulunmasının güç olduğu anlaşılırsa, bu tanık veya bilirkişinin dinlenmesinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Mağdur, şüpheli veya sanığın huzuru, tanıklardan birinin gerçeğe uygun tanıklık etmesine engel olabilecekse, o işte şüpheli veya sanığın bulunmamasına karar verilebilir.

(4) Bu işlerde hazır bulunmaya hakkı olanlar, işin geri bırakılmasına neden olmamak koşuluyla, işlerin yapılması gününden önce haberdar edilirler.

(5) Şüpheli veya sanık tutuklu ise hâkim veya mahkeme tarafından ancak zorunlu sayılan hâllerde keşifte hazır bulundurulmasına karar verilebilir.

**Yer gösterme**

**Madde 85–** (Değişik:25/5/2005–5353/6 md.)

(1) Cumhuriyet savcısı, kendisine yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmuş olan şüpheliye yer gösterme işlemi yaptırabilir. 250 nci maddenin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar söz konusu olduğunda, adli koluk amiri de yer gösterme işlemi yaptırmaya yetkilidir.

(2) Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla, müdafii de yer gösterme işlemi sırasında hazır bulunabilir.

(3) Yer gösterme işlemi, 169 uncu maddeye uygun olarak tutanağa bağlanır.

**Ölünün kimliğini belirleme ve adli muayene**

**Madde 86–** (1) Engelleyici sebepler olmadıkça ölü muayenesinden veya otopside önce ölünün kimliği her suretle ve özellikle kendisini tanıyanlara gösterilerek belirlenir ve elde edilmiş bir şüpheli veya sanık varsa, teşhis edilmek üzere ölü ona da gösterilebilir.

(2) Ölünün adli muayenesinde tıbbî belirtiler, ölüm zamanı ve ölüm nedenini belirlemek için tüm bulgular saptanır.

(3) Bu muayene, Cumhuriyet savcısının huzurunda ve bir hekim görevlendirilerek yapılır.

**Otopsi**

**Madde 87–** (1) Otopsi, Cumhuriyet savcısının huzurunda biri adli tıp, di-

ğeri patoloji uzmanı veya diğer dallardan birisinin mensubu veya biri pratisyen iki hekim tarafından yapılır. Müdafî veya vekil tarafından getirilen hekim de otopside hazır bulunabilir. Zorunluluk bulunduğu otopsi işlemi bir hekim tarafından da yapılabilir; bu durum otopsi raporunda açıkça belirtilir.

(2) Otopsi, cesedin durumu olanak verdiği takdirde, mutlaka baş, göğüs ve karnın açılmasını gerektirir.

(3) Ölümünden hemen önceki hastalığında öleni tedavi etmiş olan tabibe, otopsi yapma görevi verilemez. Ancak, bu tabibin otopsi sırasında hazır bulunması ve hastalığın seyri hakkında bilgi vermesi istenebilir.

(4) Gömülmüş bulunan bir ceset, incelenmesi veya otopsi yapılması için mezardan çıkarılabilir. Bu husustaki karar, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından verilir. Mezardan çıkarma kararı, araştırmanın amacını tehlikeye düşürmeyecekse ve ulaşması da zor değilse ölünün bir yakınına derhâl bildirilir.

(5) Yukarıdaki fıkralarda sözü edilen işlemler yapılırken, cesedin görüntüleri kayda alınır.

#### *Yeni doğanın cesedinin adlî muayenesi veya otopsi*

**Madde 88–** (1) Yeni doğanın cesedi üzerinde adlî muayene veya otopside, doğum sırasında veya doğumdan sonra yaşam bulgularının varlığı ve olağan süresinde doğup doğmadığı ve biyolojik olarak yaşamını rahim dışında sürdürebilecek kadar olgunlaşmış olup olmadığı veya yaşama yeteneği bulunup bulunmadığı saptanır.

#### *Zehirlenme şüphesi üzerine yapılacak işlem*

**Madde 89–** (1) Zehirlenme şüphesi olan hâllerde organlardan parça alınırken, görünen şekli ile organın tahribatı tanımlanır. Ölümde veya başka yerlerde bulunmuş şüpheli maddeler, görevlendirilen uzman tarafından incelenerek tahlil edilir.

(2) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme, bu incelemenin, hekimin katılımıyla veya onun yönetiminde yapılmasına karar verebilir.



## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Koruma Tedbirleri

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Yakalama ve Gözaltı

#### *Yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler*

**Madde 90–** (1) Aşağıda belirtilen hâllerde, herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir:

a) Kişiyi suçu işlerken rastlanması.

b) Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

(2) Kolluk görevlileri, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, yakalama yetkisine sahiptirler.

(3) Soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı olmakla birlikte, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçüstü hallerinde kişinin yakalanması şikâyete bağlı değildir.

(4) (Değişik:25/5/2005–5353/7 md.) Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir.

(5) (Değişik:25/5/2005–5353/7 md.) Birinci fıkraya göre yakalanıp kolluğa teslim edilen veya ikinci fıkra uyarınca görevlilerce yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır.

(6) Yakalama emrine konu işlemin yerine getirilmesi nedeniyle yakalama emrinin çıkarılma amacının ortadan kalkması durumunda mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından yakalama emrinin derhâl iadesi istenir.

#### *Gözaltı*

**Madde 91–** (1) Yukarıdaki maddeye göre yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. (Değişik ikinci cümle:25/5/2005–5353/8 md.) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati

m.92

**(24) Ceza Muhakemesi Kanunu**

geçemez. (Ek cümle:25/5/2005–5353/8 md.) Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz.

(2) (Değişik:21/02/2014–6526/6 md.) Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır.

(3) Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir.

(4) Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalananın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verilir.

(5) Gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya neden olan fiille ilgili yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

(6) Gözaltına alınan kişi bırakılmazsa, en geç bu süreler sonunda sulh ceza hâkimi önüne çıkarılıp sorguya çekilir. Sorguda müdafii de hazır bulunur.

***Gözaltı işlemlerinin denetimi***

**Madde 92–** (1) Cumhuriyet başsavcıları veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcıları, adli görevlerinin gereği olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma neden ve sürelerini, gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetler; sonucunu Nezarethaneye Alınanlar Defterine kaydederler.

***Yakalanan veya tutuklanan kişilerin nakli***

**Madde 93–** (1) Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve

beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir.

***Yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesi***

**Madde 94-** (Değişik:21/02/2014-6526/7 md.) (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır.

(2) Yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.

***Yakalanan veya gözaltına alınanın durumunun yakınlarına bildirilmesi***

**Madde 95-** (1) Şüpheli veya sanık yakalandığında, gözaltına alındığında veya gözaltı süresi uzatıldığında, Cumhuriyet savcısının emriyle bir yakınına veya belirlediği bir kişiye gecikmeksizin haber verilir.

(2) Yakalanan veya gözaltına alınan yabancı ise yazılı olarak karşı çıkamaması halinde, durumu, vatandaşı olduğu devletin konsolosluğuna bildirilir.

***Yakalamanın ilgililere bildirilmesi***

**Madde 96-** (1) Soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı olan suç hakkında 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasına göre şikâyetten önce şüpheli yakalanmış olursa şikâyete yetkili olan kimseye ve bunlar birden fazla ise hiç olmazsa birine yakalama bildirilir.

***Yakalama tutanağı***

**Madde 97-** (1) Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır.

***Yakalama emri ve nedenleri***

**Madde 98-** (1) (Değişik:25/5/2005-5353/10 md.) Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halin-

m.99

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

de, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir.

(2) Yakalanmış iken kolluk görevlisinin elinden kaçan şüpheli veya sanık ya da tutukevi veya ceza infaz kurumundan kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında Cumhuriyet savcıları ve kolluk kuvvetleri de yakalama emri düzenleyebilirler.

(3) Kovuşturma evresinde kaçak sanık hakkında yakalama emri re'sen veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim veya mahkeme tarafından düzenlenir.

(4) Yakalama emrinde, kişinin açık eşkâli, bilindiğinde kimliği ve yüklenen suç ile yakalandığında nereye gönderileceği gösterilir.

*Yönetmelik*

**Madde 99-** (1) Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddî koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kurallar, yönetmelikte gösterilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Tutuklama

*Tutuklama nedenleri*

**Madde 100-** (Değişik:21/02/2014-6526/8 md.) (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

- a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;
    1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78),
    2. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),
    - 3.(Ek:6/12/2006–5560/17 md.) Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent e) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama (madde 87),
    4. İşkence (madde 94, 95)
    5. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),
    6. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
    7. (Ek:6/12/2006–5560/17 md.) Hırsızlık (madde 141, 142) ve yağma (madde 148, 149),
    8. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
    9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),
    10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),
    11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),
  - b) 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.
  - c) 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu.
  - d) 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
  - e) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.
  - f) 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.
- (4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

### ***Tutuklama kararı***

**Madde 101–** (1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gös-

m.102

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

terilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) (Değişik:2/7/2012–6352/97 md.) Tutuklamaya, tutuklamanın devamina veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

- a) Kuvvetli suç şüphesini,
- b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,
- c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

(3) Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafinin yardımından yararlanır.

(4) Tutuklama kararı verilmezse, şüpheli veya sanık derhâl serbest bırakılır.

(5) Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.

*Tutuklulukta geçecek süre*

**Madde 102–** (1) (Değişik:6/12/2006–5560/18 md.) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez.

(3) Bu maddede öngörülen uzatma kararları, Cumhuriyet savcısının, şüpheli veya sanık ile müdafinin görüşleri alındıktan sonra verilir.

*Cumhuriyet savcısının tutuklama kararının geri alınmasını istemesi*

**Madde 103–** (1) Cumhuriyet savcısı, şüphelinin adlî kontrol altına alınarak serbest bırakılmasını sulh ceza hâkiminden isteyebilir. Hakkında tutuklama kararı verilmiş şüpheli ve müdafii de aynı istemde bulunabilirler. (Mülga üçüncü cümle:25/5/2005–5353/12 md.)

(2) Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı adlî kontrol veya tutuklamanın artık gereksiz olduğu kanısına varacak olursa, şüpheliyi re'sen serbest bırakır. Kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verildiğinde şüpheli serbest kalır.

*Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri*

**Madde 104–** (1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir.

(3) Dosya bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya geldiğinde salıverilme istemi hakkındaki karar, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay ilgili dairesi veya Yargıtay Ceza Genel Kurulunca dosya üzerinde yapılacak incelemeden sonra verilir; bu karar re'sen de verilebilir.

*Usul*

**Madde 105–** (Değişik:25/5/2005–5353/13 md.)

(1) 103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. (Ek cümle:11/4/2013–6459/15 md.) Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir.

*Salıverilenin yükümlülükleri*

**Madde 106–** (1) Salıverilmeden önce şüpheli veya sanık, yetkili yargı merciine veya tutukevinin müdürüne adresini ve varsa telefon numarasını bildirmekle yükümlüdür.

(2) Şüpheli veya sanığa soruşturmanın veya kovuşturmanın sona erdirileceği tarihe kadar, yeniden beyanda bulunmak suretiyle veya iadeli taahhütlü mektupla önceden verdiği adreslerdeki her türlü değişiklikleri bildirmesi ihtar olunur; ayrıca, ihtarla uygun hareket etmediğinde, önceden bildirdiği adrese tebligatın yapılacağı bildirilir. Bu ihtarların yapıldığını belirten ve yeni adresleri içeren tutanak veya tutukevi müdürünün düzenleyeceği belgenin aslı veya örneği yargı merciine gönderilir.

*Tutuklananın durumunun yakınlarına bildirilmesi*

**Madde 107–** (1) Tutuklamadan ve tutuklamanın uzatılmasına ilişkin her karardan tutuklunun bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, hâkimin kararıyla gecikmeksizin haber verilir.

(2) Ayrıca, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmemek kaydıyla, tutuklunun tutuklamayı bir yakınına veya belirlediği bir kişiye bizzat bildirmesine de izin verilir.

(3) Şüpheli veya sanık yabancı olduğunda tutuklanma durumu, yazılı

m.108

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

olarak karşı çıkmaması halinde, vatandaşı olduğu devletin konsolosluğuna bildirilir.

*Tutukluluğun incelenmesi*

**Madde 108–** (1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak, şüpheli veya müdafii dinlenilmek suretiyle karar verilir.

(2) Tutukluluk durumunun incelenmesi, yukarıdaki fıkrada öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir.

(3) Hâkim veya mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da birinci fıkrada öngörülen süre içinde de re'sen karar verir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Adlî Kontrol

*Adlî kontrol*

**Madde 109–** (1) (Değişik:2/7/2012–6352/98 md.) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adlî kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

(2) Kanunda tutuklama yasağı öngörülen hallerde de, adlî kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

(3) Adlî kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:

a) Yurt dışına çıkamamak.

b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak.

c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak.

d) Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme, makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek.

e) Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene



tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek.

f) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak.

g) Silâh bulduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adlî emanete teslim etmek.

h) Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynı veya kişisel güvenceye bağlamak.

i) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adlî kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermek.

j) (Ek:2/7/2012–6352/98 md.) Konutunu terk etmemek.

k) (Ek:2/7/2012–6352/98 md.) **Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek.**

1) (Ek:2/7/2012–6352/98 md.) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek.

(4) (Ek:25/5/2005–5353/14 md.; Mülga:2/7/2012–6352/98 md.)

(5) Hâkim veya Cumhuriyet savcısı (d) bendinde belirtilen yükümlülüğün uygulamasında şüphelinin meslekî uğraşlarında araç kullanmasına sürekli veya geçici olarak izin verebilir.

(6) Adlî kontrol altında geçen süre, şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edilemez. Bu hüküm, maddenin üçüncü fıkrasının (e) bendinde belirtilen hallerde uygulanmaz.

(7) (Ek:6/12/2006–5560/19 md.) Kanunlarda öngörülen tutukluluk sürelerinin dolması nedeniyle salıverilenler hakkında (...) adlî kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

#### **Adlî kontrol kararı ve hükmedecek merciler**

**Madde 110–** (1) Şüpheli, Cumhuriyet savcısının istemi ve sulh ceza hâkiminin kararı ile soruşturma evresinin her aşamasında adlî kontrol altına alınabilir.

(2) Hâkim, Cumhuriyet savcısının istemiyle, adlî kontrol uygulamasında şüpheliyi bir veya birden çok yeni yükümlülük altına koyabilir; kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükleri bütünüyle veya kısmen kaldırabilir, değiştirebilir veya şüpheliyi bunlardan bazılarına uymaktan geçici olarak muaf tutabilir.

(3) 109 uncu madde ile bu madde hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da, kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır.

**Adli kontrol kararının kaldırılması**

**Madde 111–** (1) Şüpheli veya sanığın istemi üzerine, Cumhuriyet savcısının görüşünü aldıktan sonra hâkim veya mahkeme 110 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre beş gün içinde karar verebilir.

(2) Adli kontrole ilişkin kararlara itiraz edilebilir.

**Tedbirlere uymama**

**Madde 112–** (1) Adli kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında, hükmedilebilecek hapis cezasının süresi ne olursa olsun, yetkili yargı mercii hemen tutuklama kararı verebilir.

**Güvence**

**Madde 113–** (1) Şüpheli veya sanık tarafından gösterilecek güvence, aşağıda yazılı hususların yerine getirilmesini sağlar:

a) Şüpheli veya sanığın bütün usul işlemlerinde, hükmün infazında veya altına alınabileceği diğer yükümlülükleri yerine getirmek üzere hazır bulunması.

b) Aşağıda gösterilen sıraya göre ödemelerin yapılması:

1. Katılanın yaptığı masraflar, suçun neden olduğu zararların giderilmesi ve eski hâle getirme; şüpheli veya sanık nafaka borçlarını ödememeleri nedeniyle kovuşturuluyorlarsa nafaka borçları.

2. Kamusal giderler.

3. Para cezaları.

(2) Şüpheli veya sanığı güvence göstermeye zorunlu kılan kararda, güvencenin karşıladığı kısımlar ayrı ayrı gösterilir.

**Önceden ödetme**

**Madde 114–** (1) Hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı, şüpheli veya sanığın rızasıyla güvencenin mağdurun haklarını karşılayan veya nafaka borcuna ilişkin bulunan kısımlarının, istedikleri takdirde, mağdura veya nafaka alacaklılarına verilmesini emredebilir.

(2) Soruşturma ve kovuşturmanın konusunu oluşturan olaylar nedeniyle, mağdur veya nafaka alacaklısı lehinde bir yargı kararı verilmiş ise, şüpheli veya sanığın rızası olmasa da ödemenin yapılması emredebilir.

**Güvencenin geri verilmesi**

**Madde 115–** (1) Hükümlü, 113 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı bütün yükümlülükleri yerine getirmiş ise güvencenin 113 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendini karşılayan ve aynı maddenin ikinci

fıkrasına göre verilecek kararda belirtilen kısmı kendisine geri verilir.

(2) Güvencenin, suç mağduruna veya nafaka alacaklısına verilmemiş olan ikinci kısmı, kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararları verildiğinde de şüpheli veya sanığa geri verilir. Aksi hâlde, geçerli mazereti dışında, güvence Devlet Hazinesine gelir yazılır.

(3) Hükümlülük hâlinde güvence 113 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan hükümlere göre kullanılır, fazlası geri verilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Arama ve Elkoyma

#### *Şüpheli veya sanıkla ilgili arama*

**Madde 116–** (Değişik:21/02/2014–6526–9 md.) (1) Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda somut delillere dayalı kuvvetli şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

#### *Diğer kişilerle ilgili arama*

**Madde 117–** (1) Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla, diğer bir kişinin de üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

(2) Bu hâllerde aramanın yapılması, aranılan kişinin veya suçun delillerinin belirtilen yerlerde bulunduğu kabul edilebilmesine olanak sağlayan olayların varlığına bağlıdır.

(3) Bu sınırlama, şüphelinin veya sanığın bulunduğu yerler ile, izlendiği sırada girdiği yerler hakkında geçerli değildir.

#### *Gece yapılacak arama*

**Madde 118–** (1) Konutta, işyerinde veya diğer kapalı yerlerde gece vaktinde arama yapılamaz.

(2) Suçüstü veya gecikmesinde sakınca bulunan hâller ile yakalanmış veya gözaltına alınmış olup da firar eden kişi veya tutuklu veya hükümlünün tekrar yakalanması amacıyla yapılan aramalarda, birinci fıkrâ hükmü uygulanmaz.

#### *Arama kararı*

**Madde 119–** (1) (Değişik:25/5/2005–5353/15 md.) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının,

Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri arama yapabilirler. Ancak, konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir. Kolluk amirinin yazılı emri ile yapılan arama sonuçları Cumhuriyet Başsavcılığına derhal bildirilir.

(2) Arama karar veya emrinde;

a) Aramanın nedenini oluşturan fiil,

b) Aranılacak kişi, aramanın yapılacağı konut veya diğer yerin adresi ya da eşya,

c) Karar veya emrin geçerli olacağı zaman süresi,

Açıkça gösterilir.

(3) Arama tutanağına işlemi yapanların açık kimlikleri yazılır. (Mülga ikinci cümle:25/5/2005–5353/15 md.)

(4) Cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın konut, işyeri veya diğer kapalı yerlerde arama yapabilmek için o yer ihtiyar heyetinden veya komşulardan iki kişi bulundurulur.

(5) Askerî mahallerde yapılacak arama, (...) Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilir.

#### ***Aramada hazır bulunabilecekler***

**Madde 120–** (1) Aranacak yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir; kendisi bulunmazsa temsilcisi veya ayırt etme gücüne sahip hısımlarından biri veya kendisiyle birlikte oturmakta olan bir kişi veya komşusu hazır bulundurulur.

(2) 117 nci maddenin birinci fıkrasında gösterilen hâllerde zilyet ve bulunmazsa yerine çağrılacak kişiye, aramaya başlamadan önce aramanın amacı hakkında bilgi verilir.

(3) Kişinin avukatının aramada hazır bulunmasına engel olunamaz.

#### ***Arama sonunda verilecek belge***

**Madde 121 –** (1) Aramanın sonunda hakkında arama işlemi uygulanan kimseye istemi üzerine aramanın 116 ve 117 nci maddelere göre yapıldığını ve 116 ncı maddede gösterilen durumda soruşturma veya kovuşturma konusu fiilin niteliğini belirten bir belge ve istemi üzerine elkonulan veya koruma altına alınan eşyanın listesini içeren bir defter ve eğer şüpheli haklı kılan bir şey elde edilmemiş ise bunu belirten bir belge verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen belgelerde, hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin, elkonulan eşyanın mülkiyetine ilişkin görüş ve iddialarına

da yer verilir.

(3) Koruma altına alınan veya elkonulan eşyanın tam bir defteri yapılır ve bu eşya resmî mühürle mühürlenir veya bir işaret konulur.

***Belge veya kâğıtları inceleme yetkisi***

**Madde 122-** (1) Hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin belge veya kâğıtlarını inceleme yetkisi, Cumhuriyet savcısı ve hâkime aittir.

(2) Belge ve kâğıtların zilyedi veya temsilcisi kendi mührünü de koyabilir veya imzasını atabilir. İleride mührün kaldırılmasına ve kâğıtların incelenmesine karar verildiğinde bu işlemin yapılmasında hazır bulunmak üzere, zilyedi veya temsilcisi ya da müdafii veya vekili çağrılır; çağrıya uyulmadığında gerekli işlem yapılır.

(3) İnceleme sonucu soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilişkin olmadığı anlaşılan belge veya kâğıtlar ilgisine geri verilir.

***Eşya veya kazancın muhafaza altına alınması ve bunlara elkonulması***

**Madde 123-** (1) İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, muhafaza altına alınır.

(2) Yanında bulunduran kişinin rızasıyla teslim etmediği bu tür eşyaya elkonulabilir.

***İstenen eşyayı vermeyenler hakkında yapılacak işlem***

**Madde 124-** (1) 123 üncü maddede yazılı eşya veya diğer malvarlığı değerlerini yanında bulunduran kişi, istem üzerine bu şeyi göstermek ve teslim etmekle yükümlüdür.

(2) Kaçınma hâlinde bu şeyin zilyedi hakkında 60 ıncı maddede yer alan disiplin hapsine ilişkin hükümler uygulanır. Ancak, şüpheli veya sanık ya da tanıklıktan çekinebilecekler hakkında bu hüküm uygulanmaz.

***İçeriği Devlet sırrı niteliğindeki belgelerin mahkemece incelenmesi***

**Madde 125-** (1) Bir suç olgusuna ilişkin bilgileri içeren belgeler, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz.

(2) Devlet sırrı niteliğindeki bilgileri içeren belgeler, ancak mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından incelenebilir. Bu belgelerde yer alan ve sadece yüklenen suçlu açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgiler, hâkim veya mahkeme başkanı tarafından tutanağa kaydedilir.

(3) Bu madde hükmü, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak uygulanır.

**Elkonulamayacak mektuplar, belgeler**

**Madde 126–** (1) Şüpheli veya sanık ile 45 ve 46 ncı maddelere göre tanıklıktan çekinebilecek kimseler arasındaki mektuplara ve belgelere; bu kimselerin nezdinde bulundukça elkonulamaz.

**Elkoyma kararını verme yetkisi**

**Madde 127–** (1) (Değişik:25/5/2005–5353/16 md.) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri, elkoyma işlemini gerçekleştirebilir.

(2) Kolluk görevlisinin açık kimliği, elkoyma işlemine ilişkin tutanağa geçirilir.

(3) (Değişik:25/5/2005–5353/16 md.) Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar.

(4) Zilyedliğinde bulunan eşya veya diğer malvarlığı değerlerine elkonulan kimse, hâkimden her zaman bu konuda bir karar verilmesini isteyebilir.

(5) Elkoyma işlemi, suçtan zarar gören mağdura gecikmeksizin bildirilir.

(6) Askerî mahâllerde yapılacak elkoyma işlemi, (...) Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilir.

**Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma**

**Madde 128–** (Değişik:21/02/2014–6526–10 md.) (1) Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

- a) Taşınmazlara,
- b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,
- c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba,
- d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara,
- e) Kıymetli evraka,
- f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına,
- g) Kiralık kasa mevcutlarına,
- h) Diğer malvarlığı değerlerine,

Elkonulabilir. Somut olarak belirlenen bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir. (Ek cümle: 21/2/2014–6526/10 md.) Bu madde kapsamında elkoyma kararı alınabil-

mesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınır. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanır. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir

(2) Birinci fıkra hükmü;

a) Türk Ceza Kanununda tanımlanan;

1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78),

2. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),

3. Hırsızlık (madde 141, 142),

4. Yağma (madde 148, 149),

5. Güveni kötüye kullanma (madde 155),

6. Dolandırıcılık (madde 157, 158),

7. Hileli iflas (madde 161),

8. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),

9. Parada sahtecilik (madde 197),

10. Mülga:21/02/2014–6526-10 md.

11. İhaleye fesat karıştırma (madde 235),

12. Edimin ifasına fesat karıştırma (madde 236),

13. Zimmet (madde 247),

14. İrtikap (madde 250)

15. Rüşvet (madde 252),

16. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308),

17. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315) suçları,

18. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337) suçları.

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları,

c) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,

d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar,

Hakkında uygulanır.

(3) Taşınmaza elkonulması kararı, tapu kütüğüne şerh verilmek suretiyle

icra edilir.

(4) Kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen elkoyma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur.

(5) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba elkonulması kararı, teknik iletişim araçlarıyla ilgili banka veya malî kuruma derhâl bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili banka veya malî kuruma ayrıca tebliğ edilir. Elkoyma kararı alındıktan sonra, hesaplar üzerinde yapılan bu kararı etkisiz kılmaya yönelik işlemler geçersizdir.

(6) Şirketteki ortaklık paylarına elkoyma kararı, ilgili şirket yönetimine ve şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne teknik iletişim araçlarıyla derhâl bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili şirkete ve ticaret sicili müdürlüğüne ayrıca tebliğ edilir.

(7) Hak ve alacaklara elkoyma kararı, ilgili gerçek veya tüzel kişiye teknik iletişim araçlarıyla derhâl bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili gerçek veya tüzel kişiye ayrıca tebliğ edilir.

(8) Bu madde hükmüne göre alınan elkoyma kararının gereklerine aykırı hareket edilmesi halinde, Türk Ceza Kanununun “Muhafaza görevini kötüye kullanma” başlıklı 289 uncu maddesi hükümleri uygulanır.

(9) (Değişik:21/02/2014–6526–10 md.) Bu madde hükmüne göre elkoymaya ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.

### *Postada elkoyma*

**Madde 129–** (1) Suçun delillerini oluşturduğundan şüphe edilen ve gerçeğin ortaya çıkarılması için soruşturma ve kovuşturmada adliyenin eli altında olması zorunlu sayılıp, posta hizmeti veren her türlü resmî veya özel kuruluşta bulunan gönderilere, hâkimin veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararı ile elkonulabilir.

(2) Hâkim kararının veya Cumhuriyet savcısının emrinin kendilerine bildirilmesi üzerine elkoyma işlemini yerine getiren kolluk memurları, birinci fıkrada belirtilen gönderilerin içinde bulunduğu zarfları veya paketleri açamazlar. Elkonulan gönderiler, ilgili posta görevlilerinin huzuru ile mühür altına alınıp derhâl elkoyma kararını veya emrini veren hâkim veya Cumhuriyet savcısına teslim edilir.

(3) Soruşturma ve kovuşturmanın amacına zarar vermek olasılığı bulunmadıkça, alınmış tedbirler ilgililere bildirilir.

(4) Açılmamasına veya açılıp da içeriği bakımından adliyenin eli altında tutulmasına gerek bulunmadığına karar verilen gönderiler, hemen ilgililerine teslim olunur.



**Avukat bürolarında arama, elkoyma ve postada elkoyma**

**Madde 130-** (1) Avukat büroları ancak mahkeme kararı ile ve kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısının denetiminde aranabilir. Baro başkanı veya onu temsil eden bir avukat aramada hazır bulundurulur.

(2) Arama sonucu elkonulmasına karar verilen şeyler bakımından bürosunda arama yapılan avukat, baro başkanı veya onu temsil eden avukat, bunların avukat ile müvekkili arasındaki meslekî ilişkiye ait olduğunu öne sürerek karşı koyduğunda, bu şey ayrı bir zarf veya paket içerisine konularak hazır bulunanlarca mühürlenir ve bu konuda gerekli kararı vermesi, soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminden, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemeden istenir. Yetkili hâkim elkonulan şeyin avukatla müvekkili arasındaki meslekî ilişkiye ait olduğunu saptadığında, elkonulan şey derhâl avukata iade edilir ve yapılan işlemi belirten tutanaklar ortadan kaldırılır. Bu fıkrada öngörülen kararlar, yirmidört saat içinde verilir.

(3) Postada elkoyma durumunda bürosunda arama yapılan avukat veya baro başkanı veya onu temsil eden avukatın karşı koyması üzerine ikinci fıkrada belirtilen usuller uygulanır.

**Elkonulan eşyanın iadesi**

**Madde 131-** (1) Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağına anlaşılması halinde, re'sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir. İstem reddi kararlarına itiraz edilebilir.

(2) 128 inci madde hükümlerine göre elkonulan eşya veya diğer malvarlığı değerleri, suçtan zarar gören mağdura ait olması ve bunlara delil olarak artık ihtiyaç bulunmaması halinde, sahibine iade edilir.

**Elkonulan eşyanın muhafazası veya elden çıkarılması**

**Madde 132-** (1) Elkonulan eşya, zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı halinde, hükmün kesinleşmesinden önce elden çıkarılabilir.

(2) Elden çıkarma kararı, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından verilir.

(3) Karar verilmeden önce eşyanın sahibi olan şüpheli, sanık veya ilgili diğer kişiler dinlenir; elden çıkarma kararı, kendilerine bildirilir.

(4) Elkonulan eşyanın değerinin muhafazası ve zarar görmemesi için gerekli tedbirler alınır.

(5) Elkonulan eşya, soruşturma evresinde Cumhuriyet Başsavcılığı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından, bakım ve gözetimiyle ilgili tedbirleri almak ve istendiğinde derhâl iade edilmek koşuluyla, muhafaza edilmek üzere, şüpheliye, sanığa veya diğer bir kişiye teslim edilebilir. Bu bırakma, teminat gösterilmesi koşuluna da bağlanabilir.

(6) Elkonulan eşya, delil olarak saklanmasına gerek kalmaması halinde, rayiç değerinin derhâl ödenmesi karşılığında, ilgilie teslim edilebilir. Bu durumda müsadere kararının konusunu, ödenen rayiç değer oluşturur.

#### *Şirket yönetimi için kayyım tayini*

**Madde 133–** (1) Suçun bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması halinde; soruşturma ve kovuşturma sürecinde, hâkim veya mahkeme, şirket işlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak kayyım atayabilir. Atama kararında, yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlı kılındığı veya yönetim organının yetkilerinin tümüyle kayyıma verildiği açıkça belirtilir. Kayyım tayinine ilişkin karar, ticaret sicili gazetesinde ve diğer uygun vasıtalarla ilan olunur.

(2) Hâkim veya mahkemenin kayyım hakkında takdir etmiş bulunduğu ücret, şirket bütçesinden karşılanır. Ancak, soruşturma veya kovuşturma konusu suçtan dolayı kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararının verilmesi halinde; ücret olarak şirket bütçesinden ödenen paranın tamamı, kanunî faiziyle birlikte Devlet Hazinesinden karşılanır.

(3) İlgililer, atanan kayyımın işlemlerine karşı, görevli mahkemeye 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 29.6.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre başvurabilirler.

(4) Bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir.

a) Türk Ceza Kanununda yer alan,

1. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),
2. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
3. Parada sahtecilik (madde 197),
4. Fuhuş (madde 227),
5. Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228),
6. Zimmet (madde 247),
7. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (madde 282),
8. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315),

9. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337),

Suçları,

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları,

c) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,

d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

***Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma***

**Madde 134-** (Değişik:21/02/2014–6526/11 md.) (1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve, başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması halinde, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına, bu kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine hâkim tarafından karar verilir.

(2) Bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerine şifrenin çözülememesinden dolayı girilememesi veya gizlenmiş bilgilere ulaşılamaması halinde çözümün yapılabilmesi ve gerekli kopyaların alınabilmesi için, bu araç ve gereçlere elkonulabilir. Şifrenin çözümünün yapılması ve gerekli kopyaların alınması halinde, elkonulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edilir.

(3) Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoyma işlemi sırasında, sistemdeki bütün verilerin yedeklemesi yapılır.

(4) (Değişik:21/02/2014–6526/11 md.) Üçüncü fıkraya göre alınan yedekten bir kopya çıkarılarak şüpheliye veya vekiline verilir ve bu husus tutanağa geçirilerek imza altına alınır.

(5) Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoymaksızın da, sistemdeki verilerin tamamının veya bir kısmının kopyası alınabilir. Kopyası alınan veriler kâğıda yazdırılarak, bu husus tutanağa kaydedilir ve ilgililer tarafından imza altına alınır.

**BEŞİNCİ BÖLÜM****Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi***İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*

**Madde 135–** (1) (Değişik:21/02/2014–6526/12 md.) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, ağır ceza mahkemesi veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl mahkemenin onayına sunar ve mahkeme, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya mahkeme tarafından aksine karar verilmesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır. Bu fıkra uyarınca alınacak tedbire ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.

(2) (Değişik:21/02/2014–6526/12 md.) Talepte bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek hattın veya iletişim aracının sahibini ve biliniyorsa kullanıcıyı gösterir belge veya rapor eklenir.

(3) Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleşikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir.

(4) (Değişik:21/02/2014–6526/12 md.) Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. Tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. (Ek cümle:25/5/2005–5353/17 md.) Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, mahkeme yukarıdaki sürelerle ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.

(5) (Değişik:21/02/2014–6526/12 md.) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, (...) mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin olarak verilen kararda, (...) mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok iki ay için yapılabilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir.

(6) Bu madde hükümlerine göre alınan karar ve yapılan işlemler, tedbir süresince gizli tutulur.

(7) Bu madde kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

- a) Türk Ceza Kanununda yer alan;
    1. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),
    2. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),
    3. İşkence (madde 94, 95),
    4. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),
    5. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
    6. (Değişik:21/02/2014–6526/12 md.)Nitelikli hırsızlık (madde 142) ve yağma (madde 148, 149),
    7. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
    8. Parada sahtecilik (madde 197),
    9. (Mülga:21/02/2014–6526/12 md.)
    - 10.(Ek:25/5/2005–5353/17 md.) (Değişik:21/02/2014–6526/12 md.) Fuhuş (madde 227),
    11. İhaleye fesat karıştırma (madde 235),
    12. Rüşvet (madde 252),
    13. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (madde 282),
    14. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315),
    15. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337) suçları.
  - b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.
  - c) (Ek:25/5/2005–5353/17 md.) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,
  - d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
  - e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.
- (8) Bu maddede belirlenen esas ve usuller dışında hiç kimse, bir başkasının telekomünikasyon yoluyla iletişimini dinleyemez ve kayda alamaz.

#### ***Müdafin bürosu ve yerleşim yeri***

**Madde 136–** (1) Şüpheli veya sanığa yüklenen suç dolayısıyla müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında,

135 inci madde hükmü uygulanamaz.

***Kararların yerine getirilmesi, iletişim içeriklerinin yok edilmesi***

**Madde 137–** (1) 135 inci maddeye göre verilecek karar gereğince Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği adli kolluk görevlisi, telekomünikasyon hizmeti veren kurum ve kuruluşların yetkililerinden iletişimin tespiti, dinlenmesi veya kayda alınması işlemlerinin yapılmasını ve bu amaçla cihazların yerleştirilmesini yazılı olarak istediğinde, bu istem derhâl yerine getirilir; yerine getirilmemesi hâlinde zor kullanılabilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(2) 135 inci maddeye göre verilen karar gereğince tutulan kayıtlar, Cumhuriyet Savcılığınca görevlendirilen kişiler tarafından çözülerek metin hâline getirilir. Yabancı dildeki kayıtlar, tercüman aracılığı ile Türkçe'ye çevrilir.

(3) 135 inci maddeye göre verilen kararın uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da aynı maddenin birinci fıkrasına göre hâkim onayının alınamaması halinde, bunun uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir. Bu durumda, yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç on gün içinde yok edilerek, durum bir tutanakla tespit edilir.

(4) Tespit ve dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi halinde soruşturma evresinin bitiminden itibaren, en geç onbeş gün içinde, Cumhuriyet Başsavcılığı, tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.

***Tesadüfen elde edilen deliller***

**Madde 138–** (1) Arama veya elkoyma koruma tedbirlerinin uygulanması sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ancak, diğer bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir.

(2) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, 135 inci maddenin altıncı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir.

## ALTINCI BÖLÜM

### Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme

#### *Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi*

**Madde 139–** (Değişik:21/02/2014–6526/13 md.) (1) Soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.

(2) Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukukî işlemler yapılabilir. Kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir, değiştirilebilir ve kullanılabilir.

(3) Soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin karar ve diğer belgeler ilgili Cumhuriyet Başsavcılığında muhafaza edilir. Soruşturmacının kimliği, görevinin sona ermesinden sonra da gizli tutulur.

(4) Soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür.

(5) Soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez ve görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz.

(6) Soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz. (Ek Cümle:21/02/2014–6526/13 md.) Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir.

(7) Bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),

2. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

3. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315).

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.

c) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

**Teknik araçlarla izleme**

**Madde 140-** (Değişik:21/02/2014-6526-14 md.) (1) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir:

- a) Türk Ceza Kanununda yer alan;
  1. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),
  2. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),
  3. (Ek:21/02/2014-6526-14 md.) Nitelikli hırsızlık (madde 142) ve yağma (madde 148, 149),
  4. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
  5. Parada sahtecilik (madde 197),
  6. (Mülga:21/02/2014-6526-14 md.)
  7. (Ek:25/5/2005-5353/19 md.) (Değişik:21/02/2014-6526-14 md.) Fuhuş (madde 227),
  8. İhaleye fesat karıştırma (madde 235),
  9. Rüşvet (madde 252),
  10. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (madde 282),
  11. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315),
  12. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337),
- Suçları.
  - b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.
  - c) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
  - d) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

(2) (Değişik:21/02/2014-6526-14 md.) Teknik araçlarla izlemeye ağır ceza mahkemesi tarafından oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.

(3) (Değişik:21/02/2014-6526-14 md.) Teknik araçlarla izleme kararı en çok üç haftalık süre için verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir hafta daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi hâlinde, mahkeme yukarıdaki sürelerle ek olarak her defasında bir haftadan fazla olmamak ve toplam dört haftayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.



(4) Elde edilen deliller, yukarıda sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma dışında kullanılamaz; ceza kovuşturması bakımından gerekli olmadığı takdirde Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhâl yok edilir.

(5) Bu madde hükümleri, kişinin konutunda uygulanamaz.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat

#### *Tazminat istemi*

**Madde 141-** (1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanunî gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama merci huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

f) Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu cezayla cezalandırılan,

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

i) Hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

k) (Ek:11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan,

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

(2) Birinci fıkranın (e) ve (f) bentlerinde belirtilen kararları veren merciler, ilgiliye tazminat hakları bulunduğunu bildirirler ve bu husus verilen karara geçirilir.

(3) (Ek:18/06/2014–6545/70 md.) Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

(4) (Ek:18/06/2014–6545/70 md.) Devlet, ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarında bir yıl içinde rücu eder.

### **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu**

#### **Devletin sorumluluğu ve rücu**

**Madde 46–** (1) Hâkimlerin yargılama faaliyetinden dolayı aşağıdaki sebeplere dayanılarak Devlet aleyhine tazminat davası açılabilir:

a) Kayırma veya taraf tutma yahut taraflardan birine olan kin veya düşmanlık sebebiyle hukuka aykırı bir hüküm veya karar verilmiş olması.

b) Sağlanan veya vaat edilen bir menfaat sebebiyle kanuna aykırı bir hüküm veya karar verilmiş olması.

c) Farklı bir anlam yüklenemeyecek kadar açık ve kesin bir kanun hükmüne aykırı karar veya hüküm verilmiş olması.

ç) Duruşma tutanağında mevcut olmayan bir sebebe dayanılarak hüküm verilmiş olması.

d) Duruşma tutanakları ile hüküm veya kararların değiştirilmiş yahut tahrif edilmiş veya söylenmeyen bir sözün hüküm ya da karara etkili olacak şekilde söylenmiş gibi gösterilmiş ve buna dayanılarak hüküm verilmiş olması.

e) Hakkın yerine getirilmesinden kaçınılmış olması.

(2) Tazminat davasının açılması, hâkime karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartına bağlanamaz.

(3) Devlet, ödediği tazminat nedeniyle, sorumlu hâkime ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde rücu eder.

### **5320 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun**

#### **Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**

**Geçici Madde 8–** (Ek:18/06/2014–6545/86 md.) (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce suç soruşturması ve kovuşturması sırasında yapılan her türlü işlem veya alınan karar nedeniyle hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının hakkında hukuk mahkemelerinde açılan ve hâlen derdest olan tazminat davasına ilişkin dosyalar mahkemesince, Yargıtay incelemesinde bulunan dosyalar ise esası incelenmeksizün ilgili dairece yetkili ağır ceza mahkemesine gönderilir. Bu davalar ağır ceza mahkemelerince, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci ve devamı maddeleri uyarınca Devlet aleyhine yürütülmek suretiyle karara bağlanır.

**Tazminat isteminin koşulları**

**Madde 142–** (1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır.

(3) Tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliğini kaydetmesi ve bunların belgelerini eklemesi gereklidir.

(4) Dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda mahkeme, eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye duyurur. Süresinde eksikliği tamamlanmayan dilekçe, mahkemece, itiraz yolu açık olmak üzere reddolunur.

(5) Mahkeme, dosyayı inceledikten sonra yeterliliğini belirlediği dilekçe ve eki belgelerin bir örneğini Devlet Hazinesinin kendi yargı çevresindeki temsilcisine tebliğ ederek, varsa beyan ve itirazlarını onbeş gün içinde yazılı olarak bildirmesini ister.

(6) İstemin ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve tazminat hukukunun genel prensiplerine göre verilecek tazminat miktarının saptanmasında mahkeme gerekli gördüğü her türlü araştırmayı yapmaya veya hâkimlerinden birine yaptırmaya yetkilidir.

(7) (Değişik:25/5/2005–5353/20 md.) Mahkeme, kararını duruşmalı olarak verir. İstemde bulunan ile Hazine temsilcisi, açıklamalı çağrı kâğıdı tebliğine rağmen gelmezlerse, yokluklarında karar verilebilir.

(8) Karara karşı, istemde bulunan, Cumhuriyet savcısı veya Hazine temsilcisi, istinaf yoluna başvurabilir; inceleme öncelikle ve ivedilikle yapılır.

**Tazminatın geri alınması**

**Madde 143–** (1) Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararı sonradan kaldırılarak, hakkında kamu davası açılan ve mahkûm edilenlerle, yargılamanın aleyhte yenilenmesiyle beraat kararı kaldırılıp mahkûm edilenlere ödenmiş tazminatların mahkûmiyet süresine ilişkin kısmı, Cumhuriyet savcısının yazılı istemi ile aynı mahkemeden alınacak kararla kamu alacaklarının tahsiline ilişkin mevzuat hükümleri uygulanarak geri alınır. Bu karara itiraz edilebilir.

(2) (Mülga:18/06/2014–6545/103 md.)

m.144

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

(3) İftira konusunu oluşturan suç veya yalan tanıklık nedeniyle gözaltına alınma ve tutuklama halinde; Devlet, iftira eden veya yalan tanıklıkta bulunan kişiye de rücu eder.

*Tazminat isteyemeyecek kişiler*

**Madde 144** – (1) Kanuna uygun olarak yakalanan veya tutuklanan kişilerden aşağıda belirtilenler tazminat isteyemezler:

a) (Mülga:11/4/2013–6459/18 md.)

b) Tazminata hak kazanmadığı hâlde, sonradan yürürlüğe giren ve lehte düzenlemeler getiren kanun gereği, durumları tazminat istemeye uygun hâlde dönüşenler.

c) Genel veya özel af, şikâyetten vazgeçme, uzlaşma gibi nedenlerle hakında kovuşturmayaya yer olmadığına veya davanın düşmesine karar verilen veya kamu davası geçici olarak durdurulan veya kamu davası ertelenen veya düşürülenler.

d) Kusur yeteneğinin bulunmaması nedeniyle hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilenler.

e) Adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirerek gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlar.

## BEŞİNCİ KISIM

### İfade ve Sorgu

## BİRİNCİ BÖLÜM

### İfade veya Sorgu İçin Çağrı

*İfade veya sorgu için çağrı*

**Madde 145**– (1) İfadesi alınacak veya sorgusu yapılacak kişi davetiye ile çağrılır; çağrılma nedeni açıkça belirtilir; gelmezse zorla getirileceği yazılır.

*Zorla getirme*

**Madde 146**– (1) (Değişik:6/12/2006–5560/20 md.) Hakkında tutuklama kararı verilmesi veya yakalama emri düzenlenmesi için yeterli nedenler bulunan veya 145 inci maddeye göre çağrıldığı halde gelmeyen şüpheli veya sanığın zorla getirilmesine karar verilebilir.

(2) Zorla getirme kararı, şüpheli veya sanığın açıkça kim olduğunu, kendisiyle ilgili suçu, gerektiğinde eşkâlini ve zorla getirilmesi nedenlerini içerir.

(3) Zorla getirme kararının bir örneği şüpheli veya sanığa verilir.

(4) (Değişik:6/12/2006–5560/20 md.) Zorla getirme kararı ile çağrılan şüpheli veya sanık derhal, olanak bulunmadığında yol süresi hariç en geç yirmidört saat içinde çağırılan hâkimin, mahkemenin veya Cumhuriyet savcısının önüne götürülür ve sorguya çekilir veya ifadesi alınır.

(5) (Değişik:6/12/2006–5560/20 md.) Zorla getirme, bunun için haklı görülecek bir zamanda başlar ve hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından, sorguya çekilmenin veya ifade almanın sonuna kadar devam eder.

(6) Zorla getirme kararının yerine getirilememesinin nedenleri, köy veya mahalle muhtarı ile kolluk görevlisinin birlikte imzalayacakları bir tutanakla saptanır.

(7) (Ek:6/12/2006–5560/20 md.) Çağrıya rağmen gelmeyen tanık, bilirkişi, mağdur ve şikâyetçi ile ilgili olarak da zorla getirme kararı verilebilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### İfade ve Sorgu Usulü

#### *İfade ve sorgunun tarzı*

**Madde 147–** (1) Şüphelinin veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Şüpheli veya sanığın kimliği saptanır. Şüpheli veya sanık, kimliğine ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmakla yükümlüdür.

b) Kendisine yüklenen suç anlatılır.

c) Müdafî seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafîin ifade veya sorgusunda hazır bulunabileceği, kendisine bildirilir. Müdafî seçecek durumda olmadığı ve bir müdafî yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilir.

d) 95 inci madde hükmü saklı kalmak üzere, yakalanan kişinin yakınlarından istediğine yakalandığı derhâl bildirilir.

e) Yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir.

m.148

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

f) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek olanağı tanınır.

g) İfade verenin veya sorguya çekilenin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.

h) İfade ve sorgu işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılır.

i) İfade veya sorgu bir tutanağa bağlanır. Bu tutanakta aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

1. İfade alma veya sorguya çekme işleminin yapıldığı yer ve tarih.

2. İfade alma veya sorguya çekme sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren veya sorguya çekilen kişinin açık kimliği.

3. İfade almanın veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise nedenleri.

4. Tutanak içeriğinin ifade veren veya sorguya çekilen ile hazır olan müdafî tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı.

5. İmzadan çekinme hâlinde bunun nedenleri.

*İfade alma ve sorguda yasak usuller*

**Madde 148–** (1) Şüphelinin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilâç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz.

(2) Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez.

(3) Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez.

(4) Müdafî hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz.

(5) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında, bu işlem ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabilir.

ALTINCI KISIM

Savunma

BİRİNCİ BÖLÜM

Müdafî Seçimi, Görevlendirilmesi, Görev ve Yetkileri

*Şüphelinin veya sanığın müdafî seçimi*

**Madde 149–** (1) Şüpheli veya sanık, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafîin yardımından yararlanabilir; kanunî temsilcisi varsa, o da şüpheliye veya sanığa müdafî seçebilir.

(2) Soruşturma evresinde, ifade almada en çok üç avukat hazır bulunabilir.

(3) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın, şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.

*Müdafîin görevlendirilmesi*

**Madde 150–** (Değişik:6/12/2006–5560/21 md.)

(1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafî seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafî seçebileceği durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafî görevlendirilir.

(2) Müdafî bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise istemi aranmaksızın bir müdafî görevlendirilir.

(3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada ikinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Zorunlu müdafîlikle ilgili diğer hususlar, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

*Müdafî görevini yerine getirmediğinde yapılacak işlem ve müdafîlik görevinden yasaklanma*

**Madde 151–** (1) 150 nci madde hükmüne göre görevlendirilen müdafî, duruşmada hazır bulunmaz veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veya görevini yerine getirmekten kaçınırsa, hâkim veya mahkeme derhâl başka bir müdafî görevlendirilmesi için gerekli işlemi yapar. Bu durumda mahkeme oturuma ara verebileceği gibi oturumun ertelenmesine de karar verebilir.

(2) Eğer yeni müdafî savunmasını hazırlamak için yeterli zaman olmadığını açıklarsa oturum ertelenir.

m.152

**(24) Ceza Muhakemesi Kanunu**

(3) (Ek:25/5/2005–5353/22 md.) 149 uncu maddeye göre seçilen veya 150 nci maddeye göre görevlendirilen ve Türk Ceza Kanununun 220 ve 314 üncü maddesinde sayılan suçlar ile terör suçlarından tutuklu ve hükümlü olanların müdafilik veya vekillik görevini üstlenen avukat, hakkında bu fıkrada sayılan suçlar nedeniyle kovuşturma açılması halinde tutuklu veya hükümlünün müdafilik veya vekilliğini üstlenmekten yasaklanabilir.

(4) (Ek:25/5/2005–5353/22 md.) Cumhuriyet savcısının yasaklamaya ilişkin talebi hakkında, müdafî veya vekil hakkında açılan kovuşturmanın yapıldığı mahkeme tarafından gecikmeksizin karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz edilebilir. İtiraz sonucunda yasaklama kararının kaldırılması halinde avukat görevini devam ettirir. Müdafilik görevinden yasaklama kararı, kovuşturma konusu suçla sınırlı olmak üzere, bir yıl süre ile verilebilir. Ancak, kovuşturmanın niteliği itibarıyla bu süreler altı aydan fazla olmamak üzere en fazla iki defa uzatılabilir. Kovuşturma sonunda mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi halinde, kesinleşmesi beklenmeksizin yasaklama kararı kendiliğinden kalkar.

(5) (Ek:25/5/2005–5353/22 md.) Görevden yasaklama kararı, tutuklu veya hükümlü ile yeni bir müdafî görevlendirilmesi için derhal ilgili baro başkanlığına bildirilir.

(6) (Ek:25/5/2005–5353/22 md.) Müdafî veya vekil görevden yasaklanmış bulunduğu sürece başka davalarla ilgili olsa bile müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişiyi ceza infaz kurumunda veya tutukevinde ziyaret edemez.

***Şüpheli veya sanığın birden fazla olması hâlinde savunma***

**Madde 152–** (1) Yararları birbirine uygun olan birden fazla şüpheli veya sanığın savunması aynı müdafîye verilebilir.

***Müdafîin dosyayı inceleme yetkisi***

**Madde 153–** (1) Müdafî, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir.

(2) (Mülga:21/02/2014–6526/19 md.)

(3) (Mülga:21/02/2014–6526/19 md.)

(4) (Mülga:21/02/2014–6526/19 md.)

(5) Bu maddenin içerdiği haklardan suçtan zarar görenin vekili de yararlanır.

***Müdafî ile görüşme***

**Madde 154–** (1) Şüpheli veya sanık, vekâletname aranmaksızın müdafîi



ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafii ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz.

***Kanunî temsilci veya eşin duruşmada hazır bulunması***

**Madde 155-** (1) Sanığın kanunî temsilcisine duruşma gün ve saati bildirilir ve duruşmaya kabul edilerek istemi üzerine dinlenebilir.

(2) Sanığın eşi hakkında da tebligat yapılmaksızın birinci fıkra hükmü uygulanır.

***Müdafin görevlendirilmesinde usul***

**Madde 156-** (1) 150 nci maddede yazılı olan hâllerde, müdafî;

a) Soruşturma evresinde, ifadeyi alan merciin veya sorguyu yapan hâkimin istemi üzerine,

b) Kovuşturma evresinde, mahkemenin istemi üzerine,

Baro tarafından görevlendirilir.

(2) Yukarıda belirtilen hâllerde müdafî soruşturmanın veya kovuşturmanın yapıldığı yer barosunca görevlendirilir.

(3) Şüpheli veya sanığın kendisinin sonradan müdafî seçmesi halinde, baro tarafından görevlendirilen avukatın görevi sona erer.

## İKİNCİ KİTAP

### Soruşturma

#### BİRİNCİ KISIM

#### Suçlara İlişkin İhbarlar ve Soruşturma

#### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Soruşturmanın Gizliliği, Suçların İhbarı

***Soruşturmanın gizliliği***

**Madde 157-** (1) Kanunun başka hüküm koyduğu hâller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir.

***İhbar ve şikâyet***

**Madde 158-** (1) Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir.

m.159

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

(2) Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(3) Yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikâyetle bulunulabilir.

(4) Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(5) İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir.

(6) Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur.

*Şüpheli ölümün ihbarı*

**Madde 159-** (1) Bir ölümün doğal nedenlerden meydana gelmediği kuşkusunu doğuracak bir durumun varlığı veya ölünün kimliğinin belirlenememesi halinde; kolluk görevlisi, köy muhtarı ya da sağlık veya cenaze işleriyle görevli kişiler, durumu derhâl Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdürler.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren hallerde ölünün gömülmesi ancak Cumhuriyet savcısı tarafından verilecek yazılı izne bağlıdır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Soruşturma İşlemleri

*Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi*

**Madde 160-** (1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.

*Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri*

**Madde 161-** (1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki

adlı kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlı görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister.

(2) Adli kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. (Ek cümle: 25/5/2005–5353/24 md.) Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

(4) Diğer kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden Cumhuriyet savcısına vakt geçirmeksizin temin etmekle yükümlüdür.

(5) Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır.

(6) Ağır cezayı gerektiren suçüstü hâllerinde, bu Kanunun hükümleri uygulanmak koşuluyla, vali ve kaymakamların kişisel suçlarından dolayı haklarında genel hükümlere göre soruşturma yapılması kaymakamların mensup oldukları il ve valilerin buldukları ile en yakın il Cumhuriyet başsavcısına aittir. Bu suçlarda kovuşturma yapmaya, soruşturmanın yapıldığı yerin görevli mahkemesi yetkilidir.

(7) (Ek:31/3/2011–6217/21 md.) Yetkisizlik kararı ile gelen bir soruşturmada Cumhuriyet savcısı, kendisinin de yetkisiz olduğu kanaatine varırsa yetkisizlik kararı verir ve yetkili savcılığın belirlenmesi için soruşturma dosyasını, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesine gönderir. Mahkemece bu konuda verilen karar kesindir.

(8) (Ek:21/02/2014–6526/15 md.) Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında,

görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26 nci maddesi hükmü saklıdır.

#### *Soruşturmada Cumhuriyet savcısının hâkim kararı istemi*

**Madde 162–** (1) Cumhuriyet savcısı, ancak hâkim tarafından yapılabilir olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin sulh ceza hâkimine bildirir. Sulh ceza hâkimi istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir.

#### *Soruşturmanın sulh ceza hâkimi tarafından yapılması*

**Madde 163–** (1) Suçüstü hâli ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhuriyet savcısına erişilemiyorsa veya olay genişliği itibarıyla Cumhuriyet savcısının iş gücünü aşılıyorsa, sulh ceza hâkimi de bütün soruşturma işlemlerini yapabilir.

(2) Kolluk âmir ve memurları, sulh ceza hâkimi tarafından emredilen tedbirleri alır ve araştırmaları yerine getirirler.

#### *Adlî kolluk ve görevi*

**Madde 164–** (1) Adlî kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder.

(2) Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir.

(3) Adlî kolluk, adlî görevlerin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir.

#### *Diğer kolluk birimlerinin adlî kolluk görevi*

**Madde 165 –** (1) Gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimleri de adlî kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu durumda, kolluk görevlileri hakkında, adlî görevleri dolayısıyla bu Kanun hükümleri uygulanır.

**Değerlendirme raporu yetkisi**

**Madde 166–** (1) Cumhuriyet başsavcıları her yılın sonunda, o yerdeki adlî kolluğun sorumluları hakkında değerlendirme raporları düzenleyerek, mülkî idare amirlerine gönderir.

**Yönetmelik**

**Madde 167–** (1) Adlî kolluk görevlilerinin nitelikleri ve bunların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi, diğer hizmet birimleri ile ilişkileri, değerlendirme raporlarının düzenlenmesi, uzmanlık dallarına göre hangi bölümlerde çalıştırılacakları ve diğer hususlar; bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde Adalet ve İçişleri Bakanlıklarınca müştereken çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.

**Adlî kolluğun olay yerinde aldığı tedbirlere uyulmaması halinde yetkisi**

**Madde 168–** (1) Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adlî kolluk görevlisi, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder.

**Soruşturma evresinde yapılan işlemlerin tutanağa bağlanması**

**Madde 169–** (1) Şüphelinin ifadesinin alınması veya sorgusu, tanık ve bilirkişinin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene sırasında Cumhuriyet savcısı veya sulh ceza hâkiminin yanında bir zabıt kâtibi bulunur. Acele hâllerde, yemin vermek koşuluyla, başka bir kimse, yazman olarak görevlendirilebilir.

(2) Her soruşturma işlemi tutanağa bağlanır. Tutanak, adlî kolluk görevlisi, Cumhuriyet savcısı veya sulh ceza hâkimi ile hazır bulunan zabıt kâtibi tarafından imza edilir.

(3) Müdafî veya vekil sıfatıyla hazır bulunduğu işlemlerle ilgili tutanakta avukatın isim ve imzasına da yer verilir.

(4) (Değişik:21/02/2014–6526/16 md.) Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, tarihi, başlama ve bitiş saatini ve işleme katılan veya ilgisi bulunan kimse-lerin isimlerini içerir.

(5) İşlemden hazır bulunan ilgililerce onanmak üzere tutanağın kendilerini ilgilendiren kısımları okunur veya okumaları için kendilerine verilir. Bu husus tutanağa yazılarak ilgililere imza ettirilir.

(6) İmzadan kaçınma hâlinde nedenleri tutanağa geçirilir.

(7) (Ek:21/02/2014–6526/16 md.) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suç-

m.170

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

lar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlarla ilgili yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda, kolluk tarafından düzenlenen tutanaklara, ilgili görevlilerin açık kimlikleri yerine sadece sicil numaraları yazılır. Kolluk görevlilerinin ifadesine başvurulması gerektiği hâllerde çıkarılan davetiye veya çağrı kâğıdı, kolluk görevlisinin iş yeri adresine tebliğ edilir. Bu kişilere ait ifade ve duruşma tutanaklarında adres olarak iş yeri adresleri gösterilir.

## İKİNCİ KISIM

### Kamu Davasının Açılması

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Kamu Davasının Açılması

#### *Kamu davasını açma görevi*

**Madde 170–** (1) Kamu davasını açma görevi, Cumhuriyet savcısı tarafından yerine getirilir.

(2) Soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler.

(3) Görevli ve yetkili mahkemeye hitaben düzenlenen iddianamede;

a) Şüphelinin kimliği,

b) Müdafii,

c) Maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği,

d) Mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi,

e) Açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği,

f) Şikâyette bulunan kişinin kimliği,

g) Şikâyetin yapıldığı tarih,

h) Yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddeleri,

i) Yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

j) Suçun delilleri,

k) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,

Gösterilir.

(4) İddianamede, yüklenen suç oluşturulan olaylar, mevcut delillerle iliş-

kilendirilerek açıklanır.

(5) İddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususlar da ileri sürülür.

(6) İddianamenin sonuç kısmında, işlenen suç dolayısıyla ilgili kanunda öngörülen ceza ve güvenlik tedbirlerinden hangilerine hükmedilmesinin istendiği; suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ilgili tüzel kişi hakkında uygulanabilecek olan güvenlik tedbiri açıkça belirtilir.

***Kamu davasını açmada takdir yetkisi***

**Madde 171-** (Değişik:6/12/2006-5560/22 md.)

(1) Cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir.

(2) 253 üncü maddenin ondokuzuncu fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, Cumhuriyet savcısı, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup, üst sınırı bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süreyle ertelenmesine karar verebilir. Suçtan zarar gören, bu karara 173 üncü madde hükümlerine göre itiraz edebilir.

(3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için, uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere;

a) Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,

b) Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi halinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,

c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

(4) Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi halinde kamu davası açılır. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(5) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

**İKİNCİ BÖLÜM****Kovuşturmayaya Yer Olmadığına Dair Karar,  
İtiraz ve İddianamenin İadesi*****Kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar***

**Madde 172–** (1) Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmayaya yer olmadığına karar verir. Bu karar, suçtan zarar gören ile önceden ifadesi alınmış veya sorguya çekilmiş şüpheliye bildirilir. Kararda itiraz hakkı, süresi ve mercii gösterilir.

(2) Kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra yeni delil meydana çıkmadıkça, aynı fiilden dolayı kamu davası açılmaz.

(3) (Ek:11/4/2013–6459/19 md.) Kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın etkin soruşturma yapılmadan verildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmesi üzerine, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde talep edilmesi hâlinde yeniden soruşturma açılır.

***Cumhuriyet savcısının kararına itiraz***

**Madde 173–** (1) Suçtan zarar gören, kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı (Değişik: 18/06/2014–6545/71 md.) ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hakimliğine itiraz edebilir.

(2) İtiraz dilekçesinde, kamu davasının açılmasını gerektirebilecek olaylar ve deliller belirtilir.

(3) (Değişik:18/06/2014–6545/71 md.) Sulh ceza hakimliği, kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer Cumhuriyet başsavcılığından talepte bulunabilir; kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa, istemi gerekçeli olarak reddeder; itiraz edeni giderlere mahkum eder ve dosyayı Cumhuriyet savcısına gönderir. Cumhuriyet savcısı kararı itiraz edene ve şüpheliye bildirir.

(4) (Değişik:25/5/2005–5353/26 md.) (Değişik:18/06/2014–6545/71 md.) Sulh ceza hakimliği istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir.

(5) Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmaması hususunda takdir yetkisini kullandığı hâllerde bu madde hükmü uygulanmaz.



(6) İtirazın reddedilmesi halinde; Cumhuriyet savcısının, yeni delil varlığı nedeniyle kamu davasını açabilmesi, önceden verilen dilekçe hakkında karar vermiş olan (Değişik:18/06/2014–6545/71 md.) sulh ceza hakimliğinin bu hususta karar vermesine bağlıdır.

***İddianamenin iadesi***

**Madde 174–** (Değişik:25/5/2005–5353/27 md.)

(1) Mahkeme tarafından, iddianamenin ve soruşturma evrakının verildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler incelendikten sonra, eksik veya hatalı noktalar belirtilmek suretiyle;

a) 170 inci maddeye aykırı olarak düzenlenen,

b) Suçun sübûtuna etki edeceği mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen,

c) Önödemeye veya uzlaşmaya tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde önödeme veya uzlaşma usulü uygulanmaksızın düzenlenen,

İddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilir.

(2) Suçun hukukî nitelendirilmesi sebebiyle iddianame iade edilemez.

(3) En geç birinci fıkrada belirtilen süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır.

(4) Cumhuriyet savcısı, iddianamenin iadesi üzerine, kararda gösterilen eksiklikleri tamamladıktan ve hatalı noktaları düzelttikten sonra, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesini gerektiren bir durumun bulunmaması halinde, yeniden iddianame düzenleyerek dosyayı mahkemeye gönderir. İlk kararda belirtilmeyen sebeplere dayanılarak yeniden iddianamenin iadesi yoluna gidilemez.

(5) İade kararına karşı Cumhuriyet savcısı itiraz edebilir.

m.175

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

**ÜÇÜNCÜ KİTAP**  
**Kovuşturma Evresi**

**BİRİNCİ KISIM**  
**Kamu Davasının Yürütülmesi**

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**Duruşma Hazırlığı**

*İddianamenin kabulü ve duruşma hazırlığı*

**Madde 175–** (1) İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar.

(2) Mahkeme, iddianamenin kabulünden sonra duruşma gününü belirler ve duruşmada hazır bulunması gereken kişileri çağırır.

*İddianamenin sanığa tebliği ve sanığın çağırılması*

**Madde 176–** (1) İddianame, çağrı kâğıdı ile birlikte sanığa tebliğ olunur.

(2) Tutuklu olmayan sanığa tebliğ olunacak çağrı kâğıdına mazereti olmaksızın gelmediğinde zorla getirileceği yazılır.

(3) Tutuklu sanığın çağırılması duruşma gününün tebliği suretiyle yapılır. Sanıktan duruşmada kendisini savunmak için bir istemde bulunup bulunmayacağı ve bulunacaksa neden ibaret olduğunu bildirmesi istenir; müdafii de sanıkla birlikte davet olunur. Bu işlem, tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumunda cezaevi kâtabi veya bu işle görevlendirilen personel yanına getirilerek tutanak tutulmak suretiyle yapılır.

(4) Yukarıdaki fıkralar gereğince, çağrı kâğıdının tebliğiyle duruşma günü arasında en az bir hafta süre bulunması gerekir.

*Sanığın savunma delillerinin toplanması istemi*

**Madde 177–** (1) Sanık, tanık veya bilirkişinin davetini veya savunma delillerinin toplanmasını istediğinde, bunların ilişkin olduğu olayları göstermek suretiyle bu husustaki dilekçesini duruşma gününden en az beş gün önce mahkeme başkanına veya hâkime verir.

(2) Bu dilekçe üzerine verilecek karar, kendisine derhâl bildirilir.

(3) Sanığın kabul edilen istemleri, Cumhuriyet savcısına da bildirilir.

**Çağrılması reddedilen tanığın ve uzman kişinin doğrudan mahkemeye getirilmesi**

**Madde 178–** (1) Mahkeme başkanı veya hâkim, sanığın veya katılanın gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde, sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir.

**Çağrılan tanıkların ad ve adreslerinin sanığa ve Cumhuriyet savcısına bildirilmesi**

**Madde 179–** (1) Sanık, doğrudan doğruya davet ettireceği veya duruşma sırasında getireceği bilirkişi ve tanıkların ad ve adreslerini Cumhuriyet savcısına makul süre içinde bildirir.

(2) Cumhuriyet savcısı da, iddianamede gösterilen veya sanığın istemi üzerine davet edilen tanık ve bilirkişiler dışında gerek mahkeme başkanı veya hâkim kararıyla, gerek kendiliğinden başka kimseleri davet ettirecek ise bunların ad ve adreslerini sanığa yine makul süre içinde bildirir.

**Tanık ve bilirkişinin naiple veya istinabe yoluyla dinlenmeleri**

**Madde 180–** (1) Hastalık veya malûllük veya giderilmesi olanağı bulunmayan başka bir nedenle bir tanık veya bilirkişinin uzun ve önceden bilinmeyen bir zaman için duruşmada hazır bulunmasının olanaklı bulunmacağı anlaşılırsa, mahkeme onun bir naiple veya istinabe yoluyla dinlenmesine karar verebilir.

(2) Bu hüküm, konutlarının yetkili mahkemenin yargı çevresi dışında bulunmasından dolayı getirilmesi zor olan tanık ve bilirkişinin dinlenmesinde de uygulanır.

(3) Davayı görmekte olan mahkeme, zorunluluk olmadıkça, büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunan şikâyetçi, katılan, sanık, müdafî veya vekil, tanık ve bilirkişilerin istinabe yoluyla dinlenmesine karar veremez.

(4) İstinabe olunan mahkeme, büyükşehir belediye sınırları içerisinde ise ilgililer kendi yargı çevresinde bulunmasa da büyükşehir belediye sınırları içerisinde yerine getirilmesi gereken istinabe evrakını geri çevirmeksizin gereğini yapar.

(5) Yukarıdaki fıkralar içeriğine göre tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır. Buna olanak verecek teknik donanımın kurulmasına ve kullanılmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

m.181

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

***Tanık ve bilirkişinin dinleneceği günün bildirilmesi***

**Madde 181–** (1) Tanık veya bilirkişilerin dinlenmesi için belirlenen gün, Cumhuriyet savcısına, suçtan zarar görene, vekiline, sanığa ve müdafisine bildirilir. Düzenlenen tutanağın örneği hazır bulunan Cumhuriyet savcısına ve müdafie verilir.

(2) Yeniden keşif ve muayeneye ihtiyaç duyulursa, yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

(3) Tutuklu olan sanık, ancak tutuklu bulunduğu yer mahkemesinde yapılacak bu tür işlerde hazır bulundurulmasını isteyebilir. Ancak, hâkim veya mahkeme tarafından zorunlu sayılan hâllerde tutuklu bulunan şüpheli veya sanığın da bu tür işlerde hazır bulunmasına karar verilebilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Duruşma

***Duruşmanın açıklığı***

**Madde 182–** (1) Duruşma herkese açıktır.

(2) Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

(3) Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar ile hüküm açık duruşmada açıklanır.

***Ses ve görüntü alıcı aletlerin kullanılması yasağı***

**Madde 183–** (1) 180 inci maddenin beşinci fıkrası ile 196 ncı maddenin dördüncü fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, adliye binası içerisinde ve duruşma başladıktan sonra duruşma salonunda her türlü sesli veya görüntülü kayıt veya nakil olanağı sağlayan aletler kullanılamaz. Bu hüküm, adliye binası içerisinde ve dışındaki diğer adli işlemlerin icrasında da uygulanır.

***Açıklığın kaldırılması hakkında karar***

**Madde 184–** (1) 182 nci maddede gösterilen hâllerde, açıklığın kaldırılması istemine ilişkin olarak yapılacak duruşma, istem üzerine veya mahkemece uygun görülürse kapalı yapılır.

***Zorunlu kapallık***

**Madde 185–** (1) Sanık, onsekiz yaşını doldurmamış ise duruşma kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır.

***Kapalılık kararının ve nedenlerinin yazılması***

**Madde 186–** (1) Açıklığın kaldırılması kararı, nedenleriyle birlikte tutanağa geçirilir.

***Kapalı duruşmada bulunabilme***

**Madde 187–** (1) Kapalı duruşmada mahkeme, bazı kişilerin hazır bulunmasına izin verebilir. Bu hâlde adı geçenler, duruşmanın kapalı olmasını gerektiren hususları açıklamamaları bakımından uyarılırlar ve bu husus tutanağa yazılır.

(2) Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanamaz.

(3) Açık duruşmanın içeriği, millî güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin saygınlık, onur ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kıskırtacak nitelikte ise; mahkeme, bunları önlemek amacı ile ve gerektiği ölçüde duruşmanın içeriğinin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklar ve kararını açık duruşmada açıklar.

***Duruşmada hazır bulunacaklar***

**Madde 188–** (1) Duruşmada, hükme katılacak hâkimler ve Cumhuriyet savcısı ile zabıt kâtibinin ve Kanunun zorunlu müdafiliği kabul ettiği hâllerde müdafinin hazır bulunması şarttır.

(2) (Mülga:18/06/2014–6545/103 md.)

(3) Bir oturumda bitmeyecek davada, herhangi bir nedenle bulunamayacak üyenin yerine geçmek ve oya katılmak üzere yedek üye bulundurulabilir.

***Birden çok Cumhuriyet savcısı ve avukatın duruşmaya katılması***

**Madde 189–** (1) Birden çok Cumhuriyet savcısı ve birden çok avukat aynı zamanda duruşmaya katılabilecekleri gibi aralarında işbölümü de yapabilirler.

***Ara verme***

**Madde 190–** (1) Duruşmaya, ara verilmeksizin devam edilerek hüküm verilir. Ancak, zorunlu hâllerde davanın makul sürede sonuçlandırılmasını olanaklı kılacak surette duruşmaya ara verilebilir.

(2) 176 ncı maddede belirlenen süreye uyulmamış ise duruşmaya ara verilmesini istemeye hakkı olduğu sanığa hatırlatılır.

***Duruşmanın başlaması***

**Madde 191–** (1) Sanığın ve müdafinin hazır bulunup bulunmadığı, çağ-

m.192

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

rılmış tanık ve bilirkişilerin gelip gelmedikleri saptanarak duruşmaya başlanır. Sanık, duruşmaya başsız olarak alınır. Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın başladığını, iddianamenin kabulü kararını okuyarak açıklar.

(2) Tanıklar duruşma salonundan dışarı çıkarılırlar.

(3) Duruşmada, sırasıyla;

a) Sanığın açık kimliği saptanır, kişisel ve ekonomik durumu hakkında kendisinden bilgi alınır,

b) İddianame veya iddianame yerine geçen belge okunur,

c) Sanığa, yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu ve 147 nci maddede belirtilen diğer hakları bildirilir,

d) Sanık açıklamada bulunmaya hazır olduğunu bildirdiğinde, usulüne göre sorgusu yapılır.

*Başkan veya hâkimin görevi*

**Madde 192-** (1) Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmayı yönetir ve sanığı sorguya çeker; delillerin ikame edilmesini sağlar.

(2) Duruşmada ilgili olanlardan biri duruşmanın yönetimine ilişkin olarak mahkeme başkanı tarafından emrolunan bir tedbirin hukuken kabul edilemeyeceğini öne sürerse mahkeme, bu hususta bir karar verir.

*Sanığın duruşmada hazır bulunmaması*

**Madde 193-** (1) Kanunun ayırık tuttuğu hâller saklı kalmak üzere, hazır bulunmayan sanık hakkında duruşma yapılmaz. Gelmemesinin geçerli nedeni olmayan sanığın zorla getirilmesine karar verilir.

(2) (Ek:25/5/2005-5353/28 md.) Sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa da dava yokluğunda bitirilebilir.

*Sanığın mahkemeden uzaklaşması*

**Madde 194-** (1) Mahkemeye gelen sanığın duruşmanın devamı süresince hazır bulunması sağlanır ve savuşmasının önüne geçmek için mahkeme gereken tedbirleri alır.

(2) Sanık savuşur veya ara vermeyi izleyen oturuma gelmezse, önceden sorguya çekilmiş ve artık hazır bulunmasına mahkemece gerek görülmezse, dava yokluğunda bitirilebilir.

*Sanığın yokluğunda duruşma*

**Madde 195-** (1) Suç, yalnız veya birlikte adlî para cezasını veya müsadereyi gerektirmekte ise sanık gelmese bile duruşma yapılabilir. Bu gibi

hâllerde sanığa gönderilecek davetiyede gelmese de duruşmanın yapılacağı yazılır.

***Sanığın duruşmadan başışık tutulması***

**Madde 196–** (1) Mahkemece sorgusu yapılmış olan sanık veya bu hususta sanık tarafından yetkili kılındığı hâllerde müdafii isterse, mahkeme sanığı duruşmada hazır bulunmaktan başışık tutulabilir.

(2) Sanık, alt sınırı beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar hariç olmak üzere, istinabe suretiyle sorguya çekilebilir. Sorgu için belirlenen gün, Cumhuriyet savcısı ile sanık ve müdafii bildirilir. Cumhuriyet savcısı ile müdafiiin sorgu sırasında hazır bulunması zorunlu değildir. Sorgusundan önce sanığa, ifadesini esas mahkemesi huzurunda vermek isteyip istemediği sorulur.

(3) Sorgu tutanağı duruşmada okunur.

(4) Yukarıdaki fıkralar içeriğine göre sanığın aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle sorgusunun yapılabilmesi olanlığının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak sorgu yapılır.

(5) Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir.

(6) Yurt dışında bulunan sanığın, belirlenen duruşma tarihinde hazır bulunmasının zorluğu halinde, bu tarihten önce duruşma açılarak veya istinabe suretiyle sorgusu yapılabilir.

***Sanığın müdafii gönderebilmesi***

**Madde 197–** (1) Sanık hazır bulunmasa da müdafii bütün oturumlarda hazır bulunmak yetkisine sahiptir.

***Sanık hazır bulunmaksızın yapılan duruşmada eski hâle getirme koşulu***

**Madde 198–** (1) Duruşma, sanık hazır bulunmaksızın yapılırsa, mahkemenin karar ve işlemlerinin kendisine tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde, sürenin geçmesinden doğan sonuçları gidermek için sanık, kanunî nedenlere dayanarak, mahkemenin o karar ve işlemleri hakkında eski hâle getirme isteminde bulunabilir.

(2) Ancak, sanık kendi istemi üzerine duruşmadan başışık tutulmuş veya müdafii aracılığıyla temsil edilmek yetkisini kullanmış olursa artık eski hâle getirme isteminde bulunamaz.

***Sanığın zorla getirilebilmesi***

**Madde 199–** (1) Mahkeme, sanığın hazır bulunmasına ve zorla getirme kararı veya yakalama emriyle getirilmesine her zaman karar verebilir.

***Sorgu sırasında sanığın mahkeme salonundan çıkarılabilmesi***

**Madde 200–** (1) Sanığın yüzüne karşı suç ortaklarından birinin veya bir tanığın gerçeği söylemeyeceğinden endişe edilirse, mahkeme, sorgu ve dinleme sırasında o sanığın mahkeme salonundan çıkarılmasına karar verebilir.

(2) Sanık tekrar getirildiğinde, tutanaklar okunur ve gerektiğinde içeriği anlatılır.

***Doğrudan soru yöneltme***

**Madde 201–** (1) Cumhuriyet savcısı, müdafî veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağırılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde sorunun yöneltmesinin gerekip gerekmediğine, mahkeme başkanı karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir.

(2) Heyet halinde görev yapan mahkemelerde, heyeti oluşturan hâkimler, birinci fıkrada belirtilen kişilere soru sorabilir.

***Tercüman bulundurulacak hâller***

**Madde 202–** (1) Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir.

(2) Engelli olan sanığa veya mağdura, duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabilecekleri biçimde anlatılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır.

(4) (Ek:24/1/2013–6411/ 1 md.) Ayrıca sanık;

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmaz. Bu



imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz.

(5) (Ek:24/1/2013–6411/ 1 md.) Tercümanlar, il adli yargı adalet komisyonlarının her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcılarını ve hâkimler yalnız buldukları il bakımından oluşturulmuş listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Duruşmanın Düzen ve Disiplini

#### *Hâkim veya başkanın yetkisi*

**Madde 203–** (1) Duruşmanın düzeni, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından sağlanır.

(2) Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın düzenini bozan kişinin, savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarılmasını emreder.

(3) Kişinin dışarı çıkarılması sırasında direnç gösterir veya karışıklıklara neden olursa yakalanır ve hâkim veya mahkeme tarafından, avukatlar hariç, verilecek bir kararla derhâl dört güne kadar disiplin hapsine konulabilir. Ancak çocuklar hakkında disiplin hapsi uygulanmaz.

#### *Sanığın dışarı çıkarılması*

**Madde 204–** (1) Davranışları nedeniyle, hazır bulunmasının duruşmanın düzenli olarak yürütülmesini tehlikeye sokacağı anlaşıldığında sanık, duruşma salonundan çıkarılır. Mahkeme, sanığın duruşmada hazır bulunmasını dosyanın durumuna göre savunması bakımından zorunlu görmezse, oturumu yokluğunda sürdürür ve bitirir. Ancak, sanığın müdafii yoksa, mahkeme barodan bir müdafii görevlendirilmesini ister. Oturuma yeniden alınmasına karar verilen sanığa, yokluğunda yapılan işlemler açıklanır.

#### *Duruşma sırasında işlenen suç hakkında işlem*

**Madde 205–** (1) Bir kimse, duruşma sırasında bir suç işlerse, mahkeme olayı tespit eder ve bu hususta düzenleyeceği tutanağı yetkili makama gönderir; gerek görürse failin tutuklanmasına da karar verebilir.

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM****Delillerin Ortaya Konulması ve Tartışılması***Delillerin ortaya konulması ve reddi*

**Madde 206–** (1) Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ortaya konulmasına başlanır. (Ek cümleler:25/5/2005–5353/29 md.) Ancak, sanığın tebligata rağmen mazeretsiz olarak gelmemesi sebebiyle sorgusunun yapılamamış olması, delillerin ortaya konulmasına engel olmaz. Ortaya konulan deliller, sonradan gelen sanığa bildirilir.

(2) Ortaya konulması istenilen bir delil aşağıda yazılı hâllerde reddolunur:

a) Delil, kanuna aykırı olarak elde edilmişse.

b) Delil ile ispat edilmek istenilen olayın karara etkisi yoksa.

c) İstem, sadece davayı uzatmak maksadıyla yapılmışsa.

(3) Cumhuriyet savcısı ile sanık veya müdafii birlikte rıza gösterirlerse, tanığın dinlenmesinden veya başka herhangi bir delilin ortaya konulmasından vazgeçilebilir.

(4) (Mülga:25/5/2005–5353/29 md.)

*Delil ve olayın geç bildirilmesi*

**Madde 207–** (1) Delilin ortaya konulması istemi, bunun veya ispat edilmek istenen olayın geç bildirilmiş olması nedeniyle reddedilemez.

*Tanığın duruşma salonundan ayrılması*

**Madde 208–** (1) Tanıklar, dinlendikten sonra ancak mahkeme başkanı veya hâkimin izniyle duruşma salonundan ayrılabilir.

*Duruşmada okunması zorunlu belge ve tutanaklar*

**Madde 209–** (1) Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adli sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada okunur.

(2) Sanığa veya mağdura ait kişisel verilerin yer aldığı belgelerin, açıkça istemeleri halinde, kapalı oturumda okunmasına mahkemece karar verilebilir.

*Duruşmada okunmayacak belgeler*

**Madde 210–** (1) Olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan dinleme sırasında

düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez.

(2) Tanıklıktan çekinebilecek olan kişi, duruşmada tanıklıktan çekindiğinde, önceki ifadesine ilişkin tutanak okunamaz.

***Duruşmada okunmasıyla yetinilebilecek belgeler***

**Madde 211–** (1) a) Tanık veya sanığın suç ortağı ölmüş veya akıl hastalığına tutulmuş olur veya bulunduğu yer öğrenilemezse,

b) Tanık veya sanığın suç ortağının duruşmada hazır bulunması, hastalık, malûllük veya giderilmesi olanağı bulunmayan başka bir nedenle belli olmayan bir süre için olanaklı değilse,

c) İfadesinin önem derecesi itibarıyla tanığın duruşmada hazır bulunması gerekli sayılmıyorsa,

Bu kişilerin dinlenmesi yerine, daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanaklar ile kendilerinin yazmış olduğu belgeler okunabilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanık veya müdafii birinci fıkrafta belirtilenlerin dışında kalan tutanakların okunmasına birlikte rıza gösterebilirler.

***Tanığın önceki ifadesinin okunması***

**Madde 212–** (1) Tanık, bir hususu hatırlayamadığını söylerse önceki ifadesini içeren tutanağın ilgili kısmı okunarak hatırlamasına yardım edilir.

(2) Tanığın duruşmadaki ifadesiyle önceki ifadesi arasında çelişki bulunduğu, evvelce alınmış ifadesi okunarak çelişkinin giderilmesine çalışılır.

***Sanığın önceki ifadesinin okunması***

**Madde 213–** (1) Aralarında çelişki bulunması halinde; sanığın, hâkim veya mahkeme huzurunda yaptığı açıklamalar ile Cumhuriyet savcısı tarafından alınan veya müdafininin hazır bulunduğu kolluk ifadesine ilişkin tutanaklar duruşmada okunabilir.

***Rapor, belge ve diğer yazıların okunması***

**Madde 214–** (1) Bir açıklamayı ve görüşü içeren resmî belge ve diğer yazılar ve fennî muayene ve doktor raporlarının okunmasından sonra gerekli görülürse belge ve diğer yazılar veya raporda imzası bulunanlar, açıklamada bulunmak üzere duruşmaya çağrılabilirler.

(2) Açıklama ve görüş veya rapor bir kurul tarafından verilmişse mahkeme, kurulun görüşünü açıklamak üzere görevi, üyelerden birine vermeyi kurula önerebilir.

m.215

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

(3) Bilimsel görüşlere ilişkin açıklama, bu Kanunun 68 inci madde hükümlerine göre yapılır.

*Dinleme ve okumadan sonra diyeceğin sorulması*

**Madde 215–** (1) Suç ortağının, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesinden ve herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığı katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafiine sorulur.

*Delillerin tartışılması*

**Madde 216–** (1) Ortaya konulan delillerle ilgili tartışmada söz, sırasıyla katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafiine veya kanunî temsilcisine verilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanığın, müdafiinin veya kanunî temsilcisinin açıklamalarına; sanık ve müdafii ya da kanunî temsilcisi de Cumhuriyet savcısının ve katılanın veya vekilinin açıklamalarına cevap verebilir.

(3) Hükümden önce son söz, hazır bulunan sanığa verilir.

*Delilleri takdir yetkisi*

**Madde 217–** (1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.

*Ceza mahkemelerinin ek yetkisi*

**Madde 218–** (1) Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar verebilir. Ancak, bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekleyci sorun kararı verebilir.

(2) Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü verir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Duruşma Tutanağı

#### *Duruşma tutanağı*

**Madde 219–** (1) Duruşma için tutanak tutulur. Tutanak, mahkeme başkanı veya hâkim ile zabıt kâtabi tarafından imzalanır. Duruşmada yapılan işlemlerin teknik araçlarla kayda alınması halinde, bu kayıtlar vakit geçirilmeksizin yazılı tutanağa dönüştürülerek mahkeme başkanı veya hâkim ile zabıt kâtabi tarafından imzalanır.

(2) Mahkeme başkanının mazereti bulunursa tutanak, üyelerin en kıdemlisi tarafından imzalanır.

#### *Duruşma tutanağının başlığı*

**Madde 220–** (1) Duruşma tutanağının başlığında;

- Duruşmanın yapıldığı mahkemenin adı,
- Oturum tarihleri,
- Hâkimin, Cumhuriyet savcısının ve zabıt kâtabinin adı ve soyadı, Belirtilir.

#### *Duruşma tutanağının içeriği*

**Madde 221–** (1) Duruşma tutanağında;

- Oturumlara katılan sanığın, müdafinin, katılanın, vekilinin, kanunî temsilcisinin, bilirkişinin, tercümanın, teknik danışmanın adı ve soyadı,
- Duruşmanın seyrini ve sonuçlarını yansıtan ve yargılama usulünün bütün temel kurallarına uyulduğunu gösteren unsurlar,
- Sanık açıklamaları,
- Tanık ifadeleri,
- Bilirkişi ve teknik danışman açıklamaları,
- Okunan veya okunmasından vazgeçilen belge ve yazılar,
- İstemler, reddi halinde gerekçesi,
- Verilen kararlar,
- Hüküm,
- Yer alır.

#### *Duruşma tutanağının ispat gücü*

**Madde 222–** (1) Duruşmanın nasıl yapıldığı, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yapıлып yapılmadığı, ancak tutanakla ispat olunabilir. Tutanağa karşı yalnız sahtecilik iddiası yöneltilebilir.

**İKİNCİ KISIM****Kamu Davasının Sona Ermesi****BİRİNCİ BÖLÜM****Duruşmanın Sona Ermesi ve Hüküm*****Duruşmanın sona ermesi ve hüküm***

**Madde 223–** (1) Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür.

(2) Beraat kararı;

- a) Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması,
- b) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması,
- c) Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması,
- d) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması,

e) Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması, Hallerinde verilir.

(3) Sanık hakkında;

a) Yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması,

b) (Değişik:25/5/2005–5353/30 md.) Yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi,

c) Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması,

d) Kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi, Hallerinde, kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

(4) İşlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen;

- a) Etkin pişmanlık,
- b) Şahsî cezasızlık sebebinin varlığı,
- c) Karşılıklı hakaret,
- d) İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı,

Dolayısıyla, faile ceza verilmemesi hallerinde, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

(5) Yüklenen suç işlendiğinin sabit olması halinde, sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilir.

(6) Yüklenen suç işlendiğinin sabit olması halinde, belli bir cezaya mah-

kümüyet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunur.

(7) Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.

(8) Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir. Ancak, soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa; gerçekleşmesini beklemek üzere, durma kararı verilir. Bu karara itiraz edilebilir.

(9) Derhâl beraat kararı verilebilecek hâllerde durma, düşme veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez.

(10) Adli yargı dışındaki bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararı kanun yolu bakımından hüküm sayılır.

#### *Karar ve hükümlerde gerekli oy sayısı*

**Madde 224-** (1) Mahkemece karar ve hükümler oybirliği veya oyçokluğuyla verilir.

(2) Karşı oya tutanakta yer verilir; gerekçesi de tutanakta gösterilir.

#### *Hükümün konusu ve suçu değerlendirmede mahkemenin yetkisi*

**Madde 225-** (1) Hüküm, ancak iddianamede unsurları gösterilen suçla ilişkin fiil ve faili hakkında verilir.

(2) Mahkeme, fiilin nitelendirilmesinde iddia ve savunmalarla bağlı değildir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Suç Niteliğinde Değişiklik

#### *Suçun niteliğinin değişmesi*

**Madde 226-** (1) Sanık, suçun hukukî niteliğinin değişmesinden önce haber verilip de savunmasını yapabilecek bir hâlde bulundurulmadıkça, iddianamede kanunî unsurları gösterilen suçun değiştiği kanun hükmünden başkasıyla mahkûm edilemez.

(2) Cezanın artırılmasını veya cezaya ek olarak güvenlik tedbirlerinin uygulanmasını gerektirecek hâller, ilk defa duruşma sırasında ortaya çıktığında aynı hüküm uygulanır.

m.227

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

(3) Ek savunma verilmesini gerektiren hâllerde istem üzerine sanığa ek savunmasını hazırlaması için süre verilir.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı bildirimler, varsa müdafie yapılır. Müdafii sanığa tanınan haklardan onun gibi yararlanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Karar ve Hüküm

#### *Müzakereye katılacak hâkimler*

**Madde 227-** (1) Müzakerede ancak karara ve hükme katılacak hâkimler bulunur.

(2) Mahkeme başkanı, mahkemesinde staj yapmakta olan hâkim ve avukat adaylarının müzakere sırasında hazır bulunmalarına izin verebilir.

#### *Müzakerenin yönetimi*

**Madde 228-** (1) Müzakereyi mahkeme başkanı yönetir.

#### *Oyların toplanması*

**Madde 229-** (1) Mahkeme başkanı, kıdemsiz üyeden başlayarak oyları ayrı ayrı toplar ve en sonra kendi oyunu verir.

(2) Mahkeme başkan ve üyelerinden hiçbiri herhangi bir konu veya sorun üzerinde azınlıkta kaldığını ileri sürerek oylamaya katılmaktan çekinemez.

(3) Oylar dağılırsa sanığın en çok aleyhine olan oy, çoğunluk meydana gelinceye kadar kendisine daha yakın olan oya eklenir.

#### *Hükümün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar*

**Madde 230-** (1) Mahkûmiyet hükmünün gerekçesinde aşağıdaki hususlar gösterilir:

a) İddia ve savunmada ileri sürülen görüşler.

b) Delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi, hükme esas alınan ve reddedilen delillerin belirtilmesi; bu kapsamda dosya içerisinde bulunan ve hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin ayrıca ve açıkça gösterilmesi.

c) Ulaşılan kanaat, sanığın suç oluşturduğu sabit görülen fiili ve bunun nitelendirilmesi; bu hususta ileri sürülen istemleri de dikkate alarak, Türk Ceza Kanununun 61 ve 62 nci maddelerinde belirlenen sıra ve esaslara göre cezanın belirlenmesi; yine aynı Kanunun 53 ve devamı maddelerine



göre, cezaya mahkûmiyet yerine veya cezanın yanı sıra uygulanacak güvenlik tedbirinin belirlenmesi.

d) Cezanın ertelenmesine, hapis cezasının adlî para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilmesine veya ek güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına veya bu hususlara ilişkin istemlerin kabul veya reddine ait dayanaklar.

(2) Beraat hükmünün gerekçesinde, 223 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerden hangisine dayanıldığıının gösterilmesi gerekir.

(3) Ceza verilmesine yer olmadığına dair kararın gerekçesinde, 223 üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen hallerden hangisine dayanıldığıının gösterilmesi gerekir.

(4) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümlerin dışında başka bir karar veya hükmün verilmesi hâlinde bunun nedenleri gerekçede gösterilir.

#### ***Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması***

**Madde 231-** (1) Duruşma sonunda, 232 nci maddede belirtilen esaslara göre duruşma tutanağına geçirilen hüküm fıkrası okunarak gerekçesi ana çizgileriyle anlatılır.

(2) Hazır bulunan sanığa ayrıca başvurabileceği kanun yolları, mercii ve süresi bildirilir.

(3) Beraat eden sanığa, tazminat isteyebileceği bir hâl varsa bu da bildirilir.

(4) Hüküm fıkrası herkes tarafından ayakta dinlenir.

(5) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. (Ek cümle:22/7/2010–6008/7 md.) Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

(7) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Açıklanmasının geri bırakılmasına ka-

rar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. (Ek cümle:18/6/2014–6545/72 md.) Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zaman aşımı durur.

(9) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir.

(12) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

(13) (Ek:6/12/2006–5560/23 md.) Hükümün açıklanmasının geri bırakıl-

ması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(14) (Değişik:23/1/2008–5728/562 md.) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.

***Hükmün gerekçesi ve hüküm fıkrasının içereceği hususlar***

**Madde 232–** (1) Hükmün başına, “Türk Milleti adına” verildiği yazılır.

(2) Hükmün başında;

a) Hükmü veren mahkemenin adı,

b) Hükmü veren mahkeme başkanının ve üyelerinin veya hâkimin, Cumhuriyet savcısının ve zabıt kâtibinin, katılanın, mağdurun, vekilinin, kanunî temsilcisinin ve müdafinin adı ve soyadı ile sanığın açık kimliği,

c) Beraat kararı dışında, suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

d) Sanığın gözaltında veya tutuklu kaldığı tarih ve süre ile halen tutuklu olup olmadığı,

Yazılır.

(3) Hükmün gerekçesi, tümüyle tutanağa geçirilmemişse açıklanmasından itibaren en geç onbeş gün içinde dava dosyasına konulur.

(4) Karar ve hükümler bunlara katılan hâkimler tarafından imzalanır.

(5) Hâkimlerden biri hükmü imza edemeyecek hâle gelirse, bunun nedeni mahkeme başkanı veya hükümde bulunan hâkimlerin en kıdemlisi tarafından hükmün altına yazılır.

(6) Hüküm fıkrasında, 223 üncü maddeye göre verilen kararın ne olduğunun, uygulanan kanun maddelerinin, verilen ceza miktarının, kanun yollarına başvurma ve tazminat isteme olanağının bulunup bulunmadığının, başvuru olanağı varsa süresi ve merciinin tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir.

(7) Hükümlerin nüshaları ve özetleri mahkeme başkanı veya hâkim ile zabıt kâtibi tarafından imzalanır ve mühürlenir.

**DÖRDÜNCÜ KİTAP****Mağdur, Şikâyetçi, Malen Sorumlu, Katılan****BİRİNCİ KISIM****Suçun Mağduru ile Şikâyetçinin Hakları*****Suçun mağduru ile şikâyetçinin çağırılması***

**Madde 233–** (1) Mağdur ile şikâyetçi, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından çağrı kâğıdı ile çağırılıp dinlenir.

(2) Bu hususta yapılacak çağrı bakımından tanıklara ilişkin hükümler uygulanır.

***Mağdur ile şikâyetçinin hakları***

**Madde 234–** (1) Mağdur ile şikâyetçinin hakları şunlardır:

a) Soruşturma evresinde;

1. Delillerin toplanmasını isteme,
2. Soruşturmanın gizlilik ve amacını bozmamak koşuluyla Cumhuriyet savcısından belge örneği isteme,
3. (Değişik:24/7/2008–5793/40 md.) Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme,
4. 153 üncü maddeye uygun olmak koşuluyla vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini ve elkonulan ve muhafazaya alınan eşyayı inceletme,
5. Cumhuriyet savcısının, kovuşturmaya yer olmadığı yönündeki kararına kanunda yazılı usule göre itiraz hakkını kullanma.

b) Kovuşturma evresinde;

1. Duruşmadan haberdar edilme,
2. Kamu davasına katılma,
3. Tutanak ve belgelerden (...) örnek isteme,
4. Tanıkların davetini isteme,
5. (Değişik:24/7/2008–5793/40 md.) Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme,
6. Davaya katılmış olma koşuluyla davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma.

(2) Mağdur, onsekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malûl olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi aranmaksızın bir vekil görevlendirilir.

(3) Bu haklar, suçun mağdurları ile şikâyetçiye anlatılıp açıklanır ve bu husus tutanağa yazılır.

***Mağdur ile şikâyetçinin davete uymamaları***

**Madde 235-** (1) Mağdur, şikâyetçi veya vekilinin, dilekçelerinde veya tutanağa geçirilmiş olan beyanlarında belirttikleri adresleri tebligata esas alınır.

(2) Bu adrese çıkartılan çağrıya rağmen gelmeyen kimseye yeniden tebligata bulunulmaz.

(3) Belirtilen adresin yanlışlığı, eksikliği veya adres değişikliğinin bildirilmemesi nedeniyle tebligat yapılamaması hâllerinde adresin araştırılması gerekmez.

(4) Bu kimselerin beyanının alınması zorunlu görüldüğü hâllerde üçüncü fıkra uygulanmaz.

***Mağdur ile şikâyetçinin dinlenmesi***

**Madde 236-** (1) Mağdurun tanık olarak dinlenmesi halinde, yemin haric, tanıklığa ilişkin hükümler uygulanır.

(2) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suça ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.

(3) Mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan diğer mağdurun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

## İKİNCİ KISIM

### Kamu Davasına Katılma

***Kamu davasına katılma***

**Madde 237-** (1) Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki soruşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.

(2) Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağ-

lanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır.

#### ***Katılma usulü***

**Madde 238–** (1) Katılma, kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesi veya katılma istemini içeren sözlü başvurunun duruşma tutanağına geçirilmesi suretiyle olur.

(2) Duruşma sırasında şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulur.

(3) Cumhuriyet savcısının, sanık ve varsa müdafinin dinlenmesinden sonra davaya katılma isteminin uygun olup olmadığına karar verilir.

(4) (Mülga:18/06/2014–6545/103 md.)

#### ***Katılanın hakları***

**Madde 239–** (1) (Değişik:24/7/2008–5793/41 md.) Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir.

(2) Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz.

#### ***Katılmanın davaya etkisi***

**Madde 240–** (1) Katılma davayı durdurmaz.

(2) Tarihi belirlenmiş olan duruşma ve yargılama usulüne ilişkin diğer işlemler vaktin darlığından dolayı katılan kimse çağrılmayacak veya kendisine haber verilemeyecek olsa bile belirli gününde yapılır.

#### ***Katılmadan önceki kararlara itiraz***

**Madde 241–** (1) Katılmadan önce verilmiş olan kararlar katılına tebliğ edilmez.

(2) Bu kararlara karşı kanun yoluna başvurabilmesi için Cumhuriyet savcısı için öngörülen sürenin geçmesiyle katılan da başvuru hakkını kaybeder.

#### ***Katılanın kanun yoluna başvurusu***

**Madde 242–** (1) Katılan, Cumhuriyet savcısına bağlı olmaksızın kanun yollarına başvurabilir.

(2) Karar, katılanın başvurusu üzerine bozulursa, Cumhuriyet savcısı işi yeniden takip eder.

*Katılmanın hükümsüz kalması*

**Madde 243-** (1) Katılan, vazgeçerse veya ölürse katılma hükümsüz kalır. Mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler.

**BEŞİNCİ KİTAP**  
**Özel Yargılama Usulleri**

**BİRİNCİ KISIM**  
**Gaiplerin ve Kaçakların Yargılanması,**  
**Tüzel Kişilerin Soruşturmada ve Kovuşturmada Temsili,**  
**Bazı Suçlara İlişkin Muhakeme Usulü**

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**Gaiplerin Yargılanması**

*Gaibin tanımı ve yapılabilecek işlemler*

**Madde 244-** (1) Bulunduğu yer bilinmeyen veya yurt dışında bulunup da yetkili mahkeme önüne getirilemeyen veya getirilmesi uygun bulunmayan sanık gaip sayılır.

(2) Gaip hakkında duruşma açılmaz; mahkeme, delillerin ele geçirilmesi veya korunması amacıyla gerekli işlemleri yapar.

(3) Bu işlemler naip hâkim veya istinabe olunan mahkeme aracılığıyla da yapılabilir.

(4) Bu işlemler sırasında sanığın müdafii veya kanunî temsilcisi veya eşi hazır bulunabilir. Gerektiğinde, mahkemece barodan bir müdafî görevlendirilmesi istenir.

*Gaibe ihtar*

**Madde 245-** (1) Adresi bilinmeyen gaibe, mahkeme önüne gelmesi veya adresini bildirmesi hususları uygun bir iletişim aracıyla ihtar edilir.

*Sanığa verilecek güvence belgesi*

**Madde 246-** (1) Mahkeme, gaip olan sanık hakkında duruşmaya gelmesi hâlinde tutuklanmayacağı hususunda bir güvence belgesi verebilir ve bu güvence koşullara bağlanabilir.

(2) Sanık, hapis cezası ile mahkûm olur veya kaçmak hazırlığında bulu-

nur veya güvence belgesinin bağlı olduğu koşullara uymazsa belgenin hükmü kalmaz.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kaçakların Yargılanması

#### *Kaçığın tanımı*

**Madde 247–** (1) Hakkındaki kovuşturmanın sonuçsuz kalmasını sağlamak amacıyla yurt içinde saklanan veya yabancı ülkede bulunan ve bu nedenle mahkeme tarafından kendisine ulaşılamayan kişiye kaçak denir.

(2) (Ek:25/5/2005–5353/31 md.) Hakkında, 248 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen suçlardan dolayı kovuşturma başlatılmış olan sanığın, yetkili mahkemece usulüne göre yapılan tebligata uymamasından dolayı verilen zorla getirilme kararı da yerine getirilemez ise mahkeme;

a) Çağrının bir gazete ile sanığın bilinen konutunun kapısına asılmak suretiyle ilânına karar verir; yapılacak ilânlarda, onbeş gün içinde gelmediği takdirde 248 inci maddede gösterilen tedbirlere hükmedilebileceğini ayrıca açıklar,

b) Bu işlemlerin yerine getirildiğinin bir tutanak ile saptanmasından itibaren onbeş gün içinde başvurmayan sanığın kaçak olduğuna karar verir.

(3) Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise mahkûmiyet kararı verilemez.

(4) Duruşma yapılan hâllerde kaçak sanığın müdafii yoksa, mahkeme barodan bir avukat görevlendirilmesini ister.

#### *Zorlama amaçlı elkoyma ve teminat belgesi*

**Madde 248–** (1) Kaçak sanığın duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla Türkiye’de bulunan mallarına, hak ve alacaklarına amaçla orantılı olarak mahkeme kararıyla elkonulabilir ve gerektiğinde idaresi için kayyım atanır. Elkoyma ve kayyım atama kararı müdafiiine bildirilir.

(2) Birinci fıkra hükmü;

a) Türk Ceza Kanununda tanımlanan;

1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78),
2. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),
3. Hırsızlık (madde 141, 142),
4. Yağma (madde 148, 149),
5. Güveni kötüye kullanma (madde 155),



6. Dolandırıcılık (madde 157, 158),
7. Hileli iflas (madde 161),
8. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
9. Parada sahtecilik (madde 197),
10. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (madde 220),
11. Zimmet (madde 247),
12. İrtikâp (madde 250),
13. Rüşvet (madde 252),
14. İhaleye fesat karıştırma (madde 235),
15. Edimin ifasına fesat karıştırma (madde 236),
16. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308),
17. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315),
18. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337),
  - a) Suçları,
  - b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları,
  - c) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçları,
  - d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçları,
  - e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçları,Hakkında uygulanır.
- (3) Elkonulan mal, hak ve alacakların korunmasında, elkoymaya ilişkin hükümler uygulanır. Tedbirlere ilişkin kararların özetinin bir gazetede ilânına mahkemece karar verilebilir.
- (4) Kaçak yakalandığında veya kendiliğinden gelerek teslim olduğunda elkoymanın kaldırılmasına karar verilir.
- (5) Kaçak hakkında 100 üncü ve sonraki maddeler gereğince, sulh ceza hâkimi veya mahkeme tarafından yokluğunda tutuklama kararı verilebilir.
- (6) Mahkeme elkoymaya karar verdiğinde, kaçağın yasal olarak bakmakla yükümlü bulunduğu yakınlarının alınan tedbirler nedeniyle yoksulluğa düşebileceklerini saptarsa, bunların geçimlerini sağlamak üzere, elkonulan mal varlığından sosyal durumları ile orantılı miktarda yardımda bulunması konusunda kayıma izin verir.

m.249

(24) Ceza Muhakemesi Kanunu

(7) 246 ncı madde hükmü kaçaklar hakkında da uygulanır.

(8) Bu kararlara karşı itiraz edilebilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Tüzel Kişilerin

### Soruşturmada ve Kovuşturmada Temsili

#### *Tüzel kişinin temsili*

**Madde 249–** (1) Bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir.

(2) Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi bu Kanunun katılana veya sanığa sağladığı haklardan yararlanır.

(3) Birinci fıkra hükmü, sanığın aynı zamanda tüzel kişinin organ veya temsilcisi sıfatını taşıması hâlinde uygulanmaz.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Bazı Suçlara İlişkin Muhakeme

#### *Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi*

**Madde 250–** (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

#### *Soruşturma*

**Madde 251–** (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

#### *Kovuşturma*

**Madde 252–** (Mülga:2/7/2012–6352/105 md.)

**İKİNCİ KISIM**  
**Uzlaşma ve Müsadere**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Uzlaşma**

*Uzlaşma*

**Madde 253-** (Değişik:6/12/2006–5560/24 md.)

(1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar.

b) Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),

2. Taksirle yaralama (madde 89),

3. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),

4. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),

5. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez. (Ek cümle:26/6/2009–5918/8 md.) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz.

(4) Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adlî kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Cumhuriyet savcısı uzlaşma teklifini açıklamalı tebliğat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukukî sonuçları anlatılır.

(6) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer

alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılamaması halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

(7) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

(8) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(9) Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi halinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirilir.

(10) Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.

(11) Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.

(12) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.

(13) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(14) Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir.

(15) Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle ulaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.

(16) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin

düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

(17) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayanıldığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(18) Uzlaştırmanın sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(19) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(20) Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

(21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(22) Uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.

(23) Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.

(24) Uzlaştırmanın uygulanmasına ilişkin hususlar, yönetmelikle düzenlenir.

### ***Mahkeme tarafından uzlaştırma***

**Madde 254-** (Değişik:6/12/2006-5560/25 md.)

(1) Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma

m.255

(24) Ceza Muhakemesi Kanunu

kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, uzlaştırma işlemleri 253 üncü maddede belirtilen esas ve usûle göre, mahkeme tarafından yapılır.

(2) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde; sanık hakkında, 231 inci maddede ki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.

*Birden çok fail bulunması hâlinde uzlaşma*

**Madde 255–** (1) Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan kişi uzlaşmadan yararlanır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Müsadere Usulü

*Başvuru*

**Madde 256–** (1) Müsadere kararı verilmesi gereken hâllerde, kamu davası açılmamış veya kamu davası açılmış olup da esasla beraber bir karar verilmemişse; karar verilmesi için, Cumhuriyet savcısı veya katılan, davayı görmeye yetkili mahkemeye başvurabilir.

(2) Kamu davası açılmış olup da iade edilmesi gereken eşya veya malvarlığı değerleri ile ilgili olarak esasla birlikte bir karar verilmemiş olması durumunda, mahkemece re'sen veya ilgililerin istemi üzerine bunların iadesine karar verilir.

*Duruşma ve karar*

**Madde 257–** (1) 256 ncı maddeye göre verilmesi gereken kararlar, duruşmalı olarak verilir.

(2) Müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kimseler de duruşmaya çağrılır. Bu kişiler, sanığın sahip olduğu hakları kullanabilirler.

(3) Çağrıya uymamaları, işlemin ertelenmesine neden olmaz ve hükmün verilmesini engellemez.

***Kanun yolu***

**Madde 258–** (1) 256 ncı maddeye göre verilecek hükümlere karşı Cumhuriyet savcısı, katılan ve 257 nci maddede belirlenen kişiler için istinaf yolu açıktır.

***Suç konusu olmayan eşyanın müsadereesi***

**Madde 259–** (1) Suç konusu olmayıp sadece müsadereye tâbi bulunan eşyanın müsadereesine sulh ceza hâkimi tarafından duruşma yapılmaksızın karar verilir.

**ALTINCI KİTAP**

**Kanun Yolları**

**BİRİNCİ KISIM**

**Genel Hükümler**

***Kanun yollarına başvurma hakkı***

**Madde 260–** (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) (Değişik:18/06/2014–6545/73 md.) Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.

***Avukatın başvurma hakkı***

**Madde 261–** (1) Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına başvurabilir.

***Yasal temsilcinin ve eşin başvurma hakkı***

**Madde 262–** (1) Şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi, şüpheli veya sanığa açık olan kanun yollarına süresi içinde kendiliklerinden başvurabilirler. Şüphelinin veya sanığın başvurusuna ilişkin hükümler, bunlar tarafından yapılacak başvuru ve onu izleyen işlemler için de geçerlidir.

***Tutuklunun kanun yollarına başvurusu***

**Madde 263–** (1) Tutuklu bulunan şüpheli veya sanık, zabıt kâtibine veya tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürüne beyanda bulunmak suretiyle veya bu hususta bir dilekçe vererek kanun yollarına başvurulabilir.

(2) Zabıt kâtibine başvuru hâlinde, kanun yollarına başvuru beyanı veya dilekçesi ilgili deftere kaydedildikten sonra bu hususları belirten bir tutanak düzenlenerek tutuklu bulunan şüpheli veya sanığa bir örneği verilir.

(3) Kurum müdürüne başvuru hâlinde ikinci fıkra hükmüne göre işlem yapılarak, tutanak ve dilekçe derhâl ilgili mahkemeye gönderilir. Zabıt kâtibisi başvuruyu ilgili deftere kaydeder.

(4) Zabıt kâtibisi veya kurum müdürü tarafından ikinci fıkra hükmüne göre işlem yapıldığı zaman kanun yolları için bu Kanunda belirlenen süreler kesilmiş sayılır.

***Kanun yolunun belirlenmesinde yanılma***

**Madde 264–** (1) Kabul edilebilir bir başvuruda kanun yolunun veya mercii belirlenmesinde yanılma, başvuranın haklarını ortadan kaldırmaz.

(2) Bu hâlde başvurunun yapıldığı merci, başvuruyu derhâl görevli ve yetkili olan mercie gönderir.

***Cumhuriyet savcısının başvuru sonucunun kapsamı***

**Madde 265–** (1) Cumhuriyet savcısı tarafından aleyhine kanun yoluna gidilen karar, sanık lehine bozulabilir veya değiştirilebilir. Cumhuriyet savcısı, kanun yoluna sanık lehine başvurduğunda, yeniden verilen hüküm önceki hükümde tayin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı içeremez.

***Başvurudan vazgeçilmesi ve etkisi***

**Madde 266–** (1) Kanun yoluna başvurulduktan sonra bundan vazgeçilmesi, mercii tarafından karar verilinceye kadar geçerlidir. Ancak, Cumhuriyet savcısı tarafından sanık lehine yapılan başvurudan onun rızası olmaksızın vazgeçilemez.

(2) Müdafii veya vekilin başvurudan vazgeçebilmesi, vekâletnamede bu hususta özel yetkili kılınmış olması koşuluna bağlıdır.

(3) 150 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca, kendisine müdafii atanan şüpheli veya sanıklar yararına kanun yoluna başvurulduğunda veya başvuru kanun yolundan vazgeçildiğinde şüpheli veya sanık ile müdafii iradesi çelişirse müdafii iradesi geçerli sayılır.



**İKİNCİ KISIM**  
**Olağan Kanun Yolları**

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**İtiraz**

*İtiraz olunabilecek kararlar*

**Madde 267–** (1) Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.

*İtiraz usulü ve inceleme mercileri*

**Madde 268–** (1) Hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde 35 inci maddeye göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren yedi gün içinde kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanakla tespit edilen beyanı ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim onaylar. 263 üncü madde hükmü saklıdır.

(2) Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.

(3) İtirazı incelemeye yetkili merciler aşağıda gösterilmiştir:

a) (Değişik:18/06/2014–6545/74 md.) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir.

b) (Değişik:18/06/2014–6545/74 md.) İtiraz üzerine ilk defa sulh ceza hâkimliği tarafından verilen tutuklama kararlarına itiraz edilmesi durumunda da (a) bendindeki usul uygulanır. Ancak, ilk tutuklama talebini reddeden sulh ceza hâkimliği, tutuklama kararını itiraz mercii olarak inceleyemez.

c) Asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından verilen kararlara yapılacak itirazların incelenmesi, yargı çevresinde buldukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok daire-

sinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye; son numaralı daire için birinci daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir.

d) Naip hâkim kararlarına yapılacak itirazların incelenmesi, mensup oldukları ağır ceza mahkemesi başkanına, istinabe olunan mahkeme kararlarına karşı yukarıdaki bentlerde belirtilen esaslara göre buldukları yerdeki mahkeme başkanı veya mahkemeye aittir.

e) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları ile Yargıtay ceza dairelerinin esas mahkeme olarak baktıkları davalarda verdikleri kararlara yapılan itirazlarda; üyenin kararını görevli olduğu dairenin başkanı, daire başkanı ile ceza dairesinin kararını numara itibarıyla izleyen ceza dairesi; son numaralı daire söz konusu ise birinci ceza dairesi inceler.

#### *İtirazın kararın yerine getirilmesinde etkisi*

**Madde 269–** (1) İtiraz, kararın yerine getirilmesinin geri bırakılması sonucunu doğurmaz.

(2) Ancak, kararına itiraz edilen makam veya kararı inceleyecek merci, geri bırakılmasına karar verebilir.

#### *İtirazın Cumhuriyet savcısına ve karşı tarafa tebliği ile inceleme ve araştırma yapılması*

**Madde 270–** (1) İtirazı inceleyecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için itirazı, Cumhuriyet savcısı ve karşı tarafa bildirebilir. Mercii, inceleme ve araştırma yapabileceği gibi gerekli gördüğünde bunların yapılmasını da emredebilir.

(2) (Ek:11/4/2013–6459/20 md.) 101 ve 105 inci maddeler uyarınca yapılan itiraz üzerine Cumhuriyet savcısından görüş alınması durumunda, bu görüş şüpheli, sanık veya müdafiiine bildirilir. Şüpheli, sanık veya müdafii üç gün içinde görüşünü bildirebilir.

#### *Karar*

**Madde 271–** (1) Kanunda yazılı olan hâller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldüğünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafii veya vekil dinlenir.

(2) İtiraz yerinde görülürse merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir.

(3) Karar mümkün olan en kısa sürede verilir.

(4) Merciiin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ancak ilk defa merci tarafından verilen tutuklama kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

## İstinaf

*İstinaf*

**Madde 272–** (1) İlk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, onbeş yıl ve daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir.

(2) Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı da hükümler birlikte istinaf yoluna başvurulabilir.

(3) Ancak;

a) (Değişik:31/3/2011–6217/23 md.) Hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine,

b) Üst sınırı beşyüz gün geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,

c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere,

Karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

*İstinaf istemi ve süresi*

**Madde 273–** (1) İstinaf istemi, hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt kâtibine bir beyanda bulunulması suretiyle yapılır; beyan tutanağa geçirilir ve tutanak hâkime onaylattırılır. Tutuklu sanık hakkında 263 üncü madde hükmü saklıdır.

(2) Hüküm, istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar.

(3) (Değişik:18/06/2014–6545/75 md.) Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcılarını mahkemelerinin yargı çevresi içerisindeki asliye mahkemelerinin hükümlerine karşı, kararın o yer Cumhuriyet Başsavcılığına geliş tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir.

(4) Sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanların dilekçe veya beyanında, başvuruyla ilişkin nedenlerin gösterilmemesi inceleme yapılmasına engel olmaz.

(5) Cumhuriyet savcısı, istinaf yoluna başvurma nedenlerini gerekçeyle birlikte yazılı isteminde açıkça gösterir. Bu istem ilgililere tebliğ edilir. İlgililer, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde bu husustaki cevaplarını bildirebilirler.

***Eski hâle getirme süresi içinde istinaf süresinin işlemesi***

**Madde 274–** (1) Sanık, yokluğunda aleyhine verilen hükümlere karşı eski hâle getirme isteminde bulunabilir. Eski hâle getirme süresi içinde de istinaf süresi işler. Sanığın eski hâle getirme isteminde bulunduğu hâllerde, ayrıca istinaf isteminde bulunması gerekir. Bu hâlde istinaf istemi ile ilişkili işler, eski hâle getirme istemi hakkında karar verilmeye kadar ertelenir.

***İstinaf başvurusunun etkisi***

**Madde 275–** (1) Süresi içinde yapılan istinaf başvurusu, hükmün kesinleşmesini engeller.

(2) Hüküm, istinaf yoluna başvuran Cumhuriyet savcısına veya ilgililere gerekçesiyle birlikte açıklanmamışsa; hükme karşı istinaf yoluna başvurulduğunun mahkemece öğrenilmesinden itibaren gerekçe, yedi gün içinde tebliğ edilir.

***İstinaf isteminin hükmü veren mahkemece reddi***

**Madde 276–** (1) İstinaf istemi, kanunî sürenin geçmesinden sonra veya aleyhine istinaf yoluna başvurulamayacak bir hükme karşı yapılmışsa ya da istinaf yoluna başvuranın buna hakkı yoksa, hükmü veren mahkeme bir kararla dilekçeyi reddeder.

(2) İstinaf başvurusunda bulunan Cumhuriyet savcısı veya ilgililer, ret kararının kendilerine tebliğinden itibaren yedi gün içinde bölge adliye mahkemesinden bu hususta bir karar vermesini isteyebilirler. Bu takdirde dosya bölge adliye mahkemesine gönderilir. Ancak, bu nedenle hükmün infazı ertelenemez.

***İstinaf isteminin tebliği ve cevabı***

**Madde 277–** (1) 276 ncı maddeye göre hükmü veren mahkemece reddedilmeyen istinaf dilekçesi veya beyana ilişkin tutanağın bir örneği karşı tarafa tebliğ olunur. Karşı taraf, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevabını verebilir.

(2) Karşı taraf sanık ise bir tutanağa bağlanmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyanla da cevabını verebilir. Cevap verildikten veya bunun için belirli süre bittikten sonra dava dosyası, bölge adliye mahkemesine sunulmak üzere, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(3) 262 ve 263 üncü madde hükümleri saklıdır.

**Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcısının görevi**

**Madde 278–** (1) Dava dosyası, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına geldiğinde incelenerek, varsa tebligat eksikliklerinin giderilmesi sağlandıktan ve sunulması gereken belge ve deliller de eklendikten sonra, yazılı düşünceyi içeren bir tebliğname ile birlikte bölge adliye mahkemesi ceza dairesine verilir. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname ilgililere de tebliğ olunur.

**Dosya üzerinde ön inceleme**

**Madde 279–** (1) Dosya üzerinde yapılan ön inceleme sonunda;

- a) Bölge adliye mahkemesinin yetkili olmadığına anlaşılması hâlinde dosyanın yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine,
- b) Bölge adliye mahkemesine başvurunun süresi içinde yapılmadığının, incelenmesi istenen kararın bölge adliye mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmadığına, başvuranın buna hakkı bulunmadığının anlaşılması hâlinde istinaf başvurusunun reddine,

Karar verilir. (Ek cümle:18/06/2014–6545/76 md.) Bu kararlar itiraza tabidir.

**Bölge adliye mahkemesinde inceleme ve kovuşturma**

**Madde 280–** (1) Bölge adliye mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığının tebliğnamesini, dosyayı ve dosyayla birlikte sunulmuş olan delilleri inceledikten sonra;

- a) İlk derece mahkemesinin kararında usule veya esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığını, delillerde veya işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığını, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğunu saptadığında istinaf başvurusunun esastan reddine, (Ek:18/06/2014–6545/77 md.) 303 üncü maddenin birinci fıkrasının (c), (e), (f), (g) ve (h) bentlerinde yer alan ihlallerin varlığı halinde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

- b) İlk derece mahkemesinin kararında 289 uncu maddede belirtilen bir hukuka aykırılık nedeninin bulunması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolünmek üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine,

- c) Diğer hâllerde, gerekli tedbirleri aldıktan sonra (Mülga ibare: 18/06/2014–6545/77 md.) davanın yeniden görülmesine ve duruşma hazırlığı işlemlerine başlanmasına,

Karar verir.

(2) (Ek:18/06/2014–6545/77 md.) Duruşma sonunda bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddeder veya ilk derece mahkemesi hükmünü kaldırarak yeniden hüküm kurar.

### *Duruşma hazırlığı*

**Madde 281–** (1) Duruşma hazırlığı aşamasında bölge adliye mahkemesi başkanı veya görevlendireceği üye, 175 inci madde hükümlerine uygun olarak duruşma gününü saptar; gerekli çağrılarını yapar. Tutuksuz sanığa yapılacak çağrıda kendi başvurusu üzerine açılacak davanın duruşmasına gelmediğinde davasının reddedileceği ayrıca bildirilir.

(2) Mahkemece, gerekli görülen tanıkların, bilirkişilerin dinlenilmesine ve keşfin yapılmasına karar verilir.

### *İstisnalar*

**Madde 282–** (1) Duruşma açıldığında aşağıda gösterilen istisnalar dışında bu Kanunun duruşma hazırlığı, duruşma ve karara ilişkin hükümleri uygulanır:

a) Duruşma, bu Kanunun öngördüğü genel hükümlere göre başladıktan sonra görevlendirilen üyenin inceleme raporu okunur.

b) İlk derece mahkemesinin gerekçeli hükmü de okunur.

c) İlk derece mahkemesinde dinlenen tanıkların ifadelerini içeren tutanaklar ile keşif tutanakları, bilirkişi raporu, bölge adliye mahkemesi duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler, yapılmışsa keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporlar okunur.

d) Bölge adliye mahkemesi duruşmasında dinlenilmeleri gerekli görülen tanık ve bilirkişiler çağrılır.

### *Sanık lehine başvurma hâlinde verilecek hüküm*

**Madde 283–** (1) İstinaf yoluna sanık lehine başvurulmuşsa, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

### *Direnme yasağı*

**Madde 284–** (1) Bölge adliye mahkemesi karar ve hükümlerine karşı direnilemez; bunlara karşı herhangi bir kanun yoluna gidilemez.

(2) İtiraz ve temyize ilişkin hükümler saklıdır.

### *Özel kanunların temyize ilişkin hükümleri*

**Madde 285–** (1) Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmü hariç; diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında

Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin ilk derece mahkemelerinin karar ve hükümlerine karşı istinaf yoluna başvurulur.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Temyiz

#### *Temyiz*

**Madde 286–** (1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir.

(2) Ancak;

a) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne olursa olsun adli para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları,

b) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları,

c) (Değişik:18/06/2014–6545/78 md.) İlk derece mahkemelerinin görevine giren ve kanunda üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis cezasını gerektiren suçlar ve bunlara bağlı adli para cezalarına ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,

d) Adli para cezasını gerektiren suçlarda ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere ilişkin (Değişik:18/06/2014–6545/78 md.) her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,

e) Sadece eşya veya kazanç müsaderesine veya bunlara yer olmadığına ilişkin ilk derece mahkemesi (Değişik:18/06/2014–6545/78 md.) kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,

f) On yıl veya daha az hapis cezasını veya adli para cezasını gerektiren suçlardan, ilk derece mahkemesince verilen beraat kararları ile ilgili olarak (Mülga ifade:18/06/2014–6545/78 md.) istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,

g) (Değişik:18/06/2014–6545/78 md.) Davanın düşmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, güvenlik tedbirine ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen bu tür kararlar veya istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar,

h) Yukarıdaki bentlerde yer alan sınırlar içinde kalmak koşuluyla aynı hükümde, cezalardan ve kararlardan birden fazlasını içeren bölge adliye mahkemesi kararları,

Temyiz edilemez.

### *Hükümden önceki kararların temyizi*

**Madde 287–** (1) Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararları da hükümlerle beraber temyiz olunabilir.

### *Temyiz nedeni*

**Madde 288–** (1) Temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır.

(2) Bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması hukuka aykırılıktır.

### *Hukuka kesin aykırılık hâlleri*

**Madde 289–** (1) Temyiz dilekçesi veya beyanında gösterilmiş olmasa da aşağıda yazılı hâllerde hukuka kesin aykırılık var sayılır:

- a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması.
- b) Hâkimlik görevini yapmaktan kanun gereğince yasaklanmış hâkimin hükme katılması.
- c) Geçerli şüphe nedeniyle hakkında ret istemi öne sürülmüş olup da bu istem kabul olunduğu hâlde hâkimin hükme katılması veya bu istemin kanuna aykırı olarak reddedilip hâkimin hükme katılması.
- d) Mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli veya yetkili görmesi.
- e) Cumhuriyet savcısı veya duruşmada kanunen mutlaka hazır bulunması gereken diğer kişilerin yokluğunda duruşma yapılması.
- f) Duruşmalı olarak verilen hükümde açıklık kuralının ihlâl edilmesi.
- g) Hükümün 230 uncu madde gereğince gerekçeyi içermemesi.
- h) Hüküm için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olması.
- i) Hükümün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması.

### *Sanığın yararına olan kurallara aykırılık*

**Madde 290–** (1) Sanığın yararına olan hukuk kurallarına aykırılık, sanık aleyhine hükmün bozdurulması için Cumhuriyet savcısına bir hak vermez.

### *Temyiz istemi ve süresi*

**Madde 291–** (1) Temyiz istemi, hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt kâti-



bine bir beyanda bulunulması suretiyle yapılır; beyan tutanağa geçirilir ve tutanak hâkime onaylattırılır. Tutuklu bulunan sanık hakkında 263 üncü madde hükmü saklıdır.

(2) Hüküm, temyiz yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar.

***Eski hâle getirme süresi içinde temyiz süresinin işlemesi***

**Madde 292–** (1) Sanığın aleyhine, yokluğunda verilen hükümlerde eski hâle getirme istemiyle ilgili olarak 274 üncü madde hükümleri uygulanır.

***Temyiz başvurusunun etkisi***

**Madde 293–** (1) Süresi içinde yapılan temyiz başvurusu, hükmün kesinleşmesini engeller.

(2) Hüküm, temyiz eden Cumhuriyet savcısına veya ilgililere gerekçesiyle birlikte açıklanmamışsa; hükmün temyiz edildiğinin bölge adliye mahkemesince öğrenilmesinden itibaren gerekçe, yedi gün içinde tebliğ edilir.

***Temyiz başvurusunun içeriği***

**Madde 294–** (1) Temyiz eden, hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorundadır.

(2) Temyiz sebebi, ancak hükmün hukukî yönüne ilişkin olabilir.

***Temyiz gerekçesi***

**Madde 295–** (1) Temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren bir ek dilekçe verilir. Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz isteğinin sanığın yararına veya aleyhine olduğunu açıkça belirtir.

(2) Temyiz, sanık tarafından yapılmış ise ek dilekçe kendisi veya müdafii tarafından imza edilerek verilir.

(3) Müdafii yoksa sanık, tutanağa bağlanmak üzere zabıt kâtibine yapacağı bir beyanla gerekçesini açıklayabilir; tutanak hâkime onaylatılır. Sanığın yasal temsilcisi ve eşi hakkında 262 nci madde, tutuklu sanık hakkında ise 263 üncü madde hükümleri saklıdır.

***Temyiz isteminin kabule değer sayılmamasından dolayı hükmü veren mahkemece reddi***

**Madde 296–** (1) Temyiz istemi, kanunî sürenin geçmesinden sonra ya-

pılmış veya temyiz edilemeyecek bir hüküm temyiz edilmiş veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükmü temyiz olunan bölge adliye veya ilk derece mahkemesi bir karar ile temyiz istemini reddeder.

(2) Temyiz eden, ret kararının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde Yargıtaydan bu hususta bir karar vermesini isteyebilir. Bu takdirde dosya Yargıtaya gönderilir. Ancak, bu nedenden dolayı hükmün infazı ertelenemez.

***Temyiz dilekçesinin tebliği ve cevabı,  
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının görevi***

**Madde 297–** (1) 296 ncı maddeye göre hükmü veren bölge adliye mahkemesince reddedilmeyen temyiz istemine ilişkin dilekçesinin bir örneği karşı tarafa tebliğ olunur. Karşı taraf, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevabını verebilir.

(2) Cevap verildikten veya bunun için belirli süre bittikten sonra dava dosyası, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükmü temyiz etmeleri veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi hâlinde sanık veya müdafii ile katılan veya vekillerine ilgili dairesince tebliğ olunur. İlgili taraf tebliğden itibaren bir hafta içinde yazılı olarak cevap verebilir.

(4) Üçüncü fıkraya uyarınca yapılacak tebligatlar, ilgililerin dava dosyasından belirlenen son adreslerine yapılmasıyla geçerli olur.

(5) 262 ve 263 üncü madde hükümleri saklıdır.

***Temyiz isteminin reddi***

**Madde 298–** (1) Yargıtay, süresi içinde temyiz başvurusunda bulunmadığını, hükmün temyiz edilemez olduğunu, temyiz edenin buna hakkı olmadığını ya da temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğini saptarsa, temyiz istemini reddeder.

***Duruşmalı inceleme***

**Madde 299–** (1) On yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde, Yargıtay, incelemelerini sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar. Duruşma gününden sanığa, katılana, müdafii ve vekile haber verilir. Sanık, duruşmada hazır bulunabileceği gibi, kendisini bir müdafii ile de temsil ettirebilir.

(2) Sanık, tutuklu ise duruşmaya katılmak isteminde bulunamaz.

***Duruşmada usul***

**Madde 300–** (1) Duruşmadan önce görevlendirilen üye veya tetkik hâkimi tarafından hazırlanan rapor üyelere açıklanır. Üyeler, ayrıca bizzat dosyayı incelerler. Bu hususlar gerçekleştikten sonra duruşma açılır.

(2) Duruşmada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya yerine görevlendirdiği Yargıtay Cumhuriyet savcısı, sanık, müdafii, katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklar. Temyizi istemiş olan tarafa önce söz verilir. Her hâlde son söz sanığındır.

***Temyizde incelenen hususlar***

**Madde 301–** (1) Yargıtay, yalnız temyiz başvurusunda belirtilen hususlar ile temyiz istemi usule ilişkin noksanlardan kaynaklanmışsa, temyiz başvurusunda bunu belirten olaylar hakkında incelemeler yapar.

***Temyiz isteminin esastan reddi veya hükmün bozulması***

**Madde 302–** (1) Bölge adliye mahkemesinin temyiz olunan hükmünün Yargıtayca hukuka uygun bulunması hâlinde temyiz isteminin esastan reddine karar verilir.

(2) Yargıtay, temyiz edilen hükmü, temyiz başvurusunda gösterilen, hükmü etkileyecek nitelikteki hukuka aykırılıklar nedeniyle bozar. Bozma sebepleri ilâmda ayrı ayrı gösterilir.

(3) Hüküm, temyiz dilekçesinde gösterilen sebeplerle bozulduğunda, dilekçede açıklanmış olmasa bile saptanan bütün diğer hukuka aykırılık hâlleri de ilâmda gösterilir.

(4) Hükmün bozulmasına neden olan hukuka aykırılık, bu hükme esas olarak saptanan işlemlerden kaynaklanmış ise bunlar da aynı zamanda bozular.

(5) 289 uncu madde hükümleri saklıdır.

***Yargıtayca davanın esasına hükmedilecek hâller, hukuka aykırılığın düzeltilmesi***

**Madde 303–** (1) Hükme esas olarak saptanan olaylara uygulanmasında hukuka aykırılıktan dolayı hüküm bozulmuş ise aşağıdaki hâllerde Yargıtay davanın esasına hükmedebileceği gibi hükümdeki hukuka aykırılığı da düzeltebilir:

a) Olayın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraate veya davanın düşmesine ya da alt ve üst sınırı olmayan sabit bir cezaya hükmolunması gerekirse.

b) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddiasına uygun olarak sanığa

kanunda yazılı cezanın en alt derecesini uygulamayı uygun görürse.

c) Mahkemece sabit görülen suçun unsurları, niteliği ve cezası hükümde doğru gösterilmiş olduğu hâlde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise.

d) Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun, suçun cezasını azaltmış ve mahkemece sanığa verilecek cezanın belirlenmesinde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç olmaktan çıkarılmış ise birinci hâlde daha az bir cezanın hükmolunması ve ikinci hâlde hiç ceza hükmolunmaması gerekir.

e) Sanığın açıkça saptanmış olan doğum ve suç tarihlerine göre verilecek cezanın belirlenmesinde gerekli indirim yapılmamış veya yanlış indirim yapılmış ise.

f) Artırma veya indirim sonucunda verilecek ceza süresi veya miktarının belirlenmesinde maddî hata yapılmış ise.

g) Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesindeki sıralamanın gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise.

h) Harçlar Kanunu ile yargılama giderlerine ilişkin hükümlere ve Avukatlık Kanununa göre düzenlenen ücret tarifesine aykırılık mevcutsa.

#### *Yargıtay kararının gönderileceği merci*

**Madde 304–** (1) Yargıtayca 302 nci maddenin birinci fıkrası veya 303 üncü madde uyarınca verilen kararlara ilişkin dosya, hükmü veren bölge adliye mahkemesine gönderilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilir. Bölge adliye mahkemesi, dosyayı Yargıtaydan geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde gereğinin yapılması için ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına verir.

(2) Yargıtay, dosyayı 303 üncü maddede belirtilenlerin dışında kalan hâllerde yeniden incelenmek ve hüküm verilmek üzere hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir.

(3) Hüküm, mahkemenin hukuka aykırı olarak kendisini görevli veya yetkili görmesinden dolayı bozulmuşsa, Yargıtay aynı zamanda dosyayı görevli veya yetkili mahkemeye gönderir.

(4) İlk derece mahkemesi tarafından doğrudan temyiz yolu açık bulunan hükümlerle ilgili olarak verilen karara ilişkin dosya, hükmü veren ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

*Yargıtayda hükmün açıklanması*

**Madde 305–** (1) Hüküm, 231 inci madde gereğince açıklanır. Buna olanak bulunmadığı takdirde duruşmanın bitiminden itibaren yedi gün içinde karar verilir.

*Hükmün bozulmasının diğer sanıklara etkisi*

**Madde 306–** (1) Hüküm, sanık lehine bozulmuşsa ve bu hususların temyiz isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanması olanağı varsa, bu sanıklar da temyiz isteminde bulunmuşçasına hükmün bozulmasından yararlanırlar.

*Davaya yeniden bakacak mahkemenin işlemleri*

**Madde 307–** (1) Yargıtaydan verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak bölge adliye veya ilk derece mahkemesi, ilgililere bozmaya karşı diyeceklerini sorar.

(2) Sanık, müdafii, katılan ve vekilinin dosyada varolan adreslerine de davetiye tebliğ olunamaması veya davetiye tebliğ olunmasına rağmen duruşmaya gelmemeleri nedeniyle bozmaya karşı beyanları saptanmamış olsa da duruşmaya devam edilerek dava yokluklarında bitirilebilir. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise her hâlde dinlenmesi gerekir.

(3) Yargıtaydan verilen bozma kararına bölge adliye veya ilk derece mahkemesinin direnme hakkı vardır. Ancak, direnme üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlara karşı direnilemez.

(4) Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 262 nci maddede gösterilen kimselerce temyiz edilmişse, yeniden verilen hüküm, önceki hükümlerle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Olağanüstü Kanun Yolları

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi

*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi*

**Madde 308–** (1) Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, ilâmın kendisine

m.309

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz.

(2) (Ek:2/7/2012–6352/99 md.) İtiraz üzerine dosya, kararına itiraz edilen daireye gönderilir.

(3) (Ek:2/7/2012–6352/99 md.) Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kanun Yararına Bozma

#### *Kanun yararına bozma*

**Madde 309–** (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu nedenleri aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtayın ilgili ceza dairesine verir.

(3) Yargıtayın ceza dairesi ileri sürülen nedenleri yerinde görürse, karar veya hükmü kanun yararına bozar.

(4) Bozma nedenleri:

a) 223 üncü maddede tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise kararı veren hâkim veya mahkeme, gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yeniden karar verir.

b) Mahkûmiyete ilişkin hükmün, davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ilişkin ise kararı veren hâkim veya mahkemece yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre gereken hüküm verilir. Bu hüküm, önceki hükümlerle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

c) Davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise aleyhte sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez.

d) Hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.

(5) Bu madde uyarınca verilen bozma kararına karşı direnilemez.

*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının kanun yararına başvurusu*

**Madde 310-** (1) 309 uncu maddede belirtilen yetki, aynı maddenin dördüncü fıkrasının (d) bendindeki hâllere özgü olmak üzere ve kanun yararına olarak re'sen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından da kullanılabilir.

(2) 309 uncu madde gereğince Adalet Bakanlığı tarafından başvurulduğunda bu yetki, artık Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılmaz.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Yargılamanın Yenilenmesi

*Hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri*

**Madde 311-** (1) Kesinleşen bir hükümlü sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

a) Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliği anlaşılırsa.

b) Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa.

c) Hükme katılmış olan hâkimlerden biri, hükümlünün neden olduğu kusur dışında, aleyhine ceza kovuşturmasını veya bir ceza ile mahkûmiyetini gerektirecek biçimde görevlerini yapmada kusur etmiş ise.

d) Ceza hükmü hukuk mahkemesinin bir hükmüne dayandırılmış olup da bu hüküm kesinleşmiş diğer bir hüküm ile ortadan kaldırılmış ise.

e) Yeni olaylar veya yeni deliller ortaya konulup da bunlar yalnız başına veya önceden sunulan delillerle birlikte göz önüne alındıklarında sanığın beraatini veya daha hafif bir cezayı içeren kanun hükmünün uygulanması ile mahkûm edilmesini gerektirecek nitelikte olursa.

f) Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

(2) Birinci fıkranın (f) bendi hükümleri, 4.2.2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile, 4.2.2003 tarihinden sonra

m.312

(24) *Ceza Muhakemesi Kanunu*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır.

*İnfazın geri bırakılması veya durdurulması*

**Madde 312–** (1) Yargılamanın yenilenmesi istemi hükmün infazını ertelemeyebilir. Ancak mahkeme, infazın geri bırakılmasına veya durdurulmasına karar verebilir.

*Yargılamanın yenilenmesine engel olmayan hâller*

**Madde 313–** (1) Hükmün infaz edilmiş olması veya hükümlünün ölümü, yargılamanın yenilenmesi istemine engel olmaz.

(2) Ölenin eşi, üstsoyu, altsoyu, kardeşleri yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilirler.

(3) İkinci fıkrada sayılan kişilerin yokluğu hâlinde, Adalet Bakanı da yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilir.

*Sanık veya hükümlünün aleyhine yargılamanın yenilenmesi nedenleri*

**Madde 314–** (1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış olan bir dava aşağıda yazılı hâllerde sanık veya hükümlünün aleyhine olarak yargılamanın yenilenmesi yolu ile tekrar görülür:

a) Duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa.

b) Hükme katılmış olan hâkimlerden biri, aleyhine ceza kovuşturmasını veya bir ceza ile mahkûmiyetini gerektirecek nitelikte olarak görevlerini yapmada sanık veya hükümlü lehine kusur etmiş ise.

c) Sanık beraat ettikten sonra suçla ilgili olarak hâkim önünde güvenilebilir nitelikte ikrarda bulunmuşsa.

*Yargılamanın yenilenmesinin kabul edilmeyeceği hâl*

**Madde 315–** (1) Kanunun aynı maddesinde yer almış sınır içinde olmak üzere cezanın değiştirilmesi amacıyla yargılamanın yenilenmesi kabul edilemez.

(2) Hatanın giderilebilmesini sağlayacak başka bir yol varsa, yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilemez.

*Bir suçta dayanan yenileme istemlerinin kabulü koşulları*

**Madde 316–** (1) Bir suç iddiasına dayandırılan yenileme istemi, ancak bu fiilden dolayı kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü verilmiş veya mahkûmiyeti gerektirecek nitelikte kuvvetli delil bulunmaması dışında bir nedenle ceza soruşturmasına başlanamamış veya sürdürülememişse kabul



edilebilir. Bu madde, 311 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde yazılı hâlde uygulanmaz.

***Yenileme istemi hakkında uygulanacak hükümler***

**Madde 317-** (1) Kanun yollarına başvurma hakkındaki genel hükümler, yargılamanın yenilenmesi istemi hakkında da uygulanır.

(2) Yargılamanın yenilenmesi istemi, bunun yasal nedenleri ile dayandığı delilleri içerir.

***Yenileme isteminin kabule değer olup olmadığı kararı ve mercii***

**Madde 318-** (1) Yargılamanın yenilenmesi istemi, hükmü veren mahkemeye sunulur. Bu mahkeme, istemin kabule değer olup olmadığına karar verir.

(2) 303 üncü madde gereğince Yargıtayın doğrudan hüküm kurduğu hâllerde de hükmü vermiş olan mahkemeye başvurulur.

(3) Yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer olup olmadığına dair olan karar, duruşma yapılmaksızın verilir.

***Yenileme isteminin kabule değer görülmemesi nedenleri ve kabulü hâlinde yapılacak işlem***

**Madde 319-** (1) Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda belirlenen şekilde yapılmamış veya yargılamanın yenilenmesini gerektirecek yasal hiçbir neden gösterilmemiş veya bunu doğrulayacak deliller açıklanmamış ise bu istem kabule değer görülmeyle reddedilir.

(2) Aksi hâlde yargılamanın yenilenmesi istemi, bir diyeceği varsa yedi gün içinde bildirmek üzere Cumhuriyet savcısı ve ilgili tarafa tebliğ olunur.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.

***Delillerin toplanması***

**Madde 320-** (1) Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi istemini yerinde bulursa delillerin toplanması için bir naip hâkimi veya istinabe olunan mahkemeyi görevlendirebileceği gibi kendisi de bu hususları yerine getirebilir.

(2) Delillerin mahkemeye veya naip hâkim tarafından veya istinabe suretiyle toplanması sırasında, soruşturmaya ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Delillerin toplanması bittikten sonra Cumhuriyet savcısı ve hakkında hüküm kurulmuş olan kişiden yedi günlük süre içinde görtüş ve düşüncelerini bildirmeleri istenir.

***Yenileme isteminin esassız olmasından dolayı reddi,  
aksi takdirde kabulü***

**Madde 321–** (1) Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddialar, yeterli derecede doğrulanmaz veya 311 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hâllerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa, yargılamanın yenilenmesi istemi esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilir.

(2) Aksi hâlde mahkeme, yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verir.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.

***Duruşma yapılmaksızın yenileme isteminin incelenmesi***

**Madde 322–** (1) Hükümlü ölmüşse mahkeme yeniden duruşma yapmaksızın gerekli delilleri topladıktan sonra hükümlünün beraatine veya yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar verir.

(2) Diğer hâllerde de mahkeme, bu hususta yeterli delil varsa Cumhuriyet savcısının uygun görüşünü aldıktan sonra duruşma yapmaksızın hükümlünün derhâl beraatine karar verir.

(3) Mahkeme beraat kararı ile beraber önceki hükmün ortadan kaldırılmasını da karar altına alır.

(4) Yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunan kimse isterse, gideri Devlet Hazinesine ait olmak üzere önceki hükmün iptaline ilişkin karar Resmî Gazete ile ilân olunacağı gibi mahkemenin takdirine göre diğer gazetelerle de ilân edilebilir.

***Yeniden duruşma sonucunda verilecek hüküm***

**Madde 323–** (1) Yeniden yapılacak duruşma sonucunda mahkeme, önceki hükmü onaylar veya hükmün iptali ile dava hakkında yeniden hüküm verir.

(2) Yargılamanın yenilenmesi istemi hükümlünün lehine yapılmışsa, yeniden verilecek hüküm önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı içeremez.

(3) Yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar bu Kanunun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir.

## YEDİNCİ KİTAP

### Yargılama Giderleri ve Çeşitli Hükümler

#### BİRİNCİ KISIM

#### Yargılama Giderleri

##### *Yargılama giderleri*

**Madde 324–** (1) Harçlar ve tarifesine göre ödenmesi gereken avukatlık ücretleri ile soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yargılamanın yürütülmesi amacıyla Devlet Hazinesinden yapılan her türlü harcamalar ve tarafarca yapılan ödemeler yargılama giderleridir.

(2) Hüküm ve kararda yargılama giderlerinin kimlere yükletileceği gösterilir.

(3) Giderlerin miktarı ile iki taraftan birinin diğerine ödemesi gereken paranın miktarını mahkeme başkanı veya hâkim belirler.

(4) Devlete ait yargılama giderlerine ilişkin kararlar, Harçlar Kanunu hükümlerine göre; kişisel haklara ilişkin kararlar, 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yerine getirilir. (Ek cümle: 2/7/2012–6352/100 md.) Devlete ait yargılama giderlerinin 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesindeki terkin edilmesi gereken tutarlardan az olması halinde, bu giderin Devlet Hazinesine yüklenmesine karar verilir.

(5) Türkçe bilmeyen ya da engelli olan şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderleri, yargılama gideri sayılmaz ve bu giderler Devlet Hazinesince karşılanır.

##### *Sanığın yükümlülüğü*

**Madde 325–**(1) Cezaya veya güvenlik tedbirine mahkûm edilmesi hâlinde, bütün yargılama giderleri sanığa yüklenir.

(2) (Değişik:6/12/2006–5560/27 md.) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesi hallerinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Yargılamanın değişik evrelerinde yapılan araştırma veya işlemler nedeniyle giderler meydana gelmiş olup da, sonuç sanık lehine ortaya çıkmış ise bu giderlerin sanığa yüklenmesinin hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında mahkeme, bunların kısmen veya tamamen Devlet Hazinesine yüklenmesine karar verir.

(4) Hüküm kesinleşmeden sanık ölürse, mirasçılar giderleri ödemekle yükümlü tutulmazlar.

**Bağlantılı davalarda giderler**

**Madde 326–** (1) Birden çok suçtan dolayı aleyhinde kovuşturma yapılmış olan kimse, bunların bir kısmından mahkûm olmuş ise beraat ettiği suçların duruşmasının gerektirdiği giderleri ödemekle yükümlü değildir.

(2) İştirak halinde işlenmiş bir suç nedeniyle mahkûm edilmiş olanlara, sebebiyet verdikleri yargılama giderleri ayrı ayrı yükletilir.

**Beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi hâlinde gider**

**Madde 327–** (1) Hakkında beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilen kişi, sadece kendi kusurundan ileri gelen giderleri ödemeye mahkûm edilir.

(2) Bu kişinin önceden ödemek zorunda kaldığı giderler, Devlet Hazinesince üstlenilir.

**Karşılıklı hakaret hâllerinde gider**

**Madde 328–** (1) Karşılıklı hakaret hâllerinde taraflardan biri veya her ikisi hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi; bunlardan birinin veya her ikisinin giderleri karşılamaya mahkûm edilmelerine engel olmaz.

**Suç uydurma ve iftira gibi hâllerde gider**

**Madde 329–** (1) Suç uydurup iftirada bulunduğu sabit olan kimse, bu nedenle yapılmış giderleri ödemeye mahkûm edilir.

**Kanun yollarına başvuru sonucunda gider**

**Madde 330–** (1) Kanun yollarından birine başvuran taraf, bu başvurusunu geri almasından veya başvurunun reddolunmasından ileri gelen giderleri öder. Kanun yollarına başvuran Cumhuriyet savcısı ise sanığın ödemek zorunda bulunduğu giderler Devlet Hazinesine yükletilir.

(2) Kanun yoluna başvuranın istemi kısmen kabul olunmuş ise mahkeme uygun gördüğü şekilde giderleri bölüştürür.

(3) Kesinleşmiş bir hüküm ile sonuçlanan bir duruşma hakkındaki yargılamanın yenilenmesi isteminden ileri gelen giderler hakkında da aynı hüküm geçerlidir.

(4) Eski hâle getirme isteminden doğan giderler, hasım tarafının esassız karşı koymasından meydana gelmiş değilse, bu istemi ileri sürene yükletilir.

## İKİNCİ KISIM Çeşitli Hükümler

### *Adli tatil*

**Madde 331–** (1) (Değişik:8/8/2011–KHK–650/27 md.; iptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.:2011/113 K.:2012/08 sayılı kararı ile.; Yeniden düzenleme:27/6/2013–6494/25 md.) Ceza işlerini gören makam ve mahkemeler her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuzbir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler.

(2) Soruşturma ile tutuklu işlere ilişkin kovuşturmaların ve ivedi sayılacak diğer hususların tatil süresi içinde ne suretle yerine getirileceği, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

(3) Tatil süresince bölge adliye mahkemeleri ile Yargıtay, yalnız tutuklu hükümlere ilişkin veya Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu gereğince görülen işlerin incelemelerini yapar.

(4) Adli tatile rastlayan süreler işlemez. Bu süreler tatilin bittiği günden itibaren üç gün uzatılmış sayılır.

### *Bilgi isteme*

**Madde 332–** (1) Suçların soruşturma ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilere on gün içinde cevap verilmesi zorunludur. Eğer bu süre içinde istenen bilgilerin verilmesi imkânsız ise sebebi ve en geç hangi tarihte cevap verilebileceği aynı süre içinde bildirilir.

(2) Bilgi istenen yazıda yukarıdaki fıkra hükmü ile buna aykırı hareket etmenin Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesine aykırılık oluşturabileceği yazılır. Bu durumda haklarında kamu davasının açılması, izin veya karar alınmasına bağlı bulunan kişiler hakkında, yasama dokunulmazlığı saklı kalmak üzere, doğrudan soruşturma yapılır.

### *Yönetmelik*

**Madde 333–** (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, aksine hüküm bulunmadıkça, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılır.

### **Geçici Madde 1–** (Ek:24/1/2013–6411/2 md.)

(1) Bu Kanunun 202 nci maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen yönetmelik, Adalet Bakanlığınca bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe

G.m.2

**(24) Ceza Muhakemesi Kanunu**

girdiği tarihten itibaren bir ay içinde çıkarılır. Bu yönetmelik uyarınca tercüman listeleri oluşturuluncaya kadar bu Kanunun 202 nci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen tercüme hizmetleri sanığın kendisi tarafından getirilen tercüman tarafından yerine getirilir.

**Geçici Madde 2–** (Ek:11/4/2013–6459/21 md.)

(1) İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle bir ceza hükmünün verildiğini tespit eden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararlarından, 15.6.2012 tarihi itibarıyla Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi önünde denetlenmekte bulunanlar bakımından bu Kanunun 311 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanmaz. Bu durumda olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunabilirler.”

**Yürürlük**

**Madde 334–** (1) Bu Kanun, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 335–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**CEZA MUHALEMESİ KANUNU'NDA  
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>5271 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
5328	334	31/3/2005
5353	35, 75, 76, 80, 81, 85, 90, 91, 94, 98, 100, 103, 105, 109, 119, 127, 135, 137, 142, 143, 151, 153, 161, 164, 173, 174, 193, 206, 223, 247	1/6/2005
5560	6, 100, 10, 109, 146, 150, 171, 231, 253, 254, 309, 310, 325 ve İşlenemeyen Hüküm	19/12/2006
5728	231 ve İşlenemeyen Hüküm	8/2/2008
5793	234, 239	6/8/2008
5918	3, 250, 253 ve İşlenemeyen Hüküm	9/7/2009
6008	231, 250 ve İşlenemeyen Hüküm	25/7/2010
6217	161, 173, 272	14/4/2011
KHK/650	331	1/1/2012
6352	38/A, 100, 101, 109, 250, 251, 252, 308, 324	5/7/2012
6411	202 VE Geçici Madde 1	31/1/2013
6459	105, 108, 141, 144, 172, 270, Geçici Madde 2	20/4/2013
Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.:2011/113, K.:2012/108 sayılı Kararı	331'nci maddenin birinci fıkrası	1/1/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra (1/7/2013)
6494	331	7/7/2013

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>5271 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
6526	91, 94, 100, 116, 128, 134, 135, 139, 140, 153, 161, 169	6/3/2014
6545	141, 143, 173, 188, 231, 238, 260, 268, 273, 279, 280, 286	28/6/2014



## (25) CEZA MUHAKEMELERİ USULÜ KANUNUNUN TEMYİZE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

(2005.5320 Numaralı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca Adli Yargı Bölge Adliye Mahkemelerinin Resmi Gazete’de ilan edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olunan kararlar hakkında, kesinleşineye kadar uygulanacak hükümler (2004.5235 sK Geçici madde 2) aşağıda sunulmaktadır. Anılan Kanunlara göre CMUK 322/4, 5, 6 uygulanmayacaktır.)

### ÜÇÜNCÜ FASIL

#### Temyiz

##### *Temyizi Kabil Olan ve Olmayan Hükümler*

**Madde 305–** (Değişik:21/1/1983–2789/1 md.)

Ceza Mahkemelerinden verilen hükümler temyiz olunabilir. Ancak, onbeş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı cezalara ait hükümler hiç bir harç ve masrafa tabi olmaksızın Yargıtayca re’sen tetkik olunur.

1. (Değişik:18/11/1992–3842/28 md.) İkimilyar liraya kadar (İkimilyar dahil) para cezalarına dair olan hükümler,

2. (Değişik:18/11/1992–3842/28 md.) Yukarı sınırı onmilyar lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri,

3. Bu Kanun ile sair kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümler, Temyiz olunamaz.

Bu suretle verilen hükümler tekrüre esas olmaz. Ancak haklarında 343 üncü madde hükümleri dairesinde Yargıtaya başvurulabilir.

##### *Hükümden evvelki kararların temyizi*

**Madde 306–** Hükümden evvel verilip hükme esas teşkil eden kararlar dahi hükümle bertaraf temyiz olunabilir.

##### *Temyiz sebebi*

**Madde 307–** Temyiz ancak hükmün kanuna muhalif olması sebebine müstenit olur.

m.308

(25) *CMUK Temyiz Hükümleri*

Hukuki bir kaidenin tatbik edilmemesi yahut yanlış tatbik edilmesi kanuna muhalefettir.

***Kanuna muhalefet halleri***

**Madde 308–** Aşağıda yazılı hallerde kanuna mutlaka muhalefet edilmiş sayılır.

- 1- Mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmemiş olması,
- 2- Hakimlik vazifesine iştirakten kanunen memnu olan bir hakimin hükme iştirak etmesi,
- 3- Makbul şüpheden dolayı hakkında ret talebi vakı olupta bu talep kabul olunduğu halde hakimin hükme iştirak etmesi yahut bu talebin kanuna mugayir olarak reddolunması suretiyle hakimin hükme iştirak ettirilmesi,
- 4- Mahkemenin kanuna muhalif olarak davaya bakmağa kendini vazifeli veya salahiyetli görmesi,
- 5- Cumhuriyet Müddeiumumisi yahut kanunen vücudu lazım diğer şahsın gıyabında duruşma yapılması,
- 6- Şifahi bir duruşma neticesi olarak verilen hükümde aleni muhakeme kaidesinin ihlal edilmesi,
- 7- Hükümün esbabı mucibeyi ihtiva etmemesi,
- 8- Hüküm için mühim olan noktalarda mahkeme kararıyle müdafaa hakkının tahdit edilmiş olması.

***Maznunun lehine olan kaidelere muhalefet***

**Madde 309–** Maznunun lehine olan hukuki kaidelere muhalefet, maznun aleyhine hükmün bozdurulması için Cumhuriyet Müddei umumiliğine bir hak vermez.

***Temyiz talebi ve süresi***

**Madde 310–** (Değişik:21/5/1985–3206/60 md.)

Temyiz talebi, hükmün tefhiminden bir hafta içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt katibine yapılacak beyanla olur. Beyan tutanağa geçirilir ve tutanak hakime tasdik ettirilir.

Hükümün tefhimi sanığın yokluğunda olmuşsa bu süre tebliğ tarihinden başlar.

Sulh mahkemelerinin temyizi kabil kararları, yargı çevresi içinde buldukları asliye ve ağır ceza mahkemeleri nezdindeki Cumhuriyet savcıları tarafından, tefhim tarihinden itibaren bir ay içinde temyiz edilebilir.

***Eski hale getirme müddeti içinde temyiz müddetinin cereyanı*****Madde 311-** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

Maznun aleyhine gıyaben sadır olan hükümlerde eski hale getirme talebinin müddeti içinde temyiz müddeti de cereyan eder. Maznun, eski hale getirme talebinde bulunur ise bu talebin reddi ihtimalini nazara alarak müddeti içinde istidaname vermek veya zabıt katibine bir beyan yapmakla temyiz talebinde bulunmalıdır. Bu halde temyize taallük eyliyen işler eski hale getirme talebi hakkında karar verilinceye kadar tehir olunur.

(İkinci fıkra Mülga:21/5/1985–3206/82 md.)

Eski hale getirme talebinde bulunmaksızın temyiz yoluna gidilmiş ise bu muamele; eski hale getirmek talebi hakkından vaz geçmeği gösterir.

***Temyiz istidasının tesiri*****Madde 312-** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

Müddeti içinde verilen temyiz istidası hükmün kat'ileşmesine mani olur. Hüküm, temyiz eden tarafa esbabı mucibesile tefhim edilmemişse temyiz olunduğuna mahkemenin ıttılardan bir hafta içinde tebliğ edilir.

***Temyiz istidası ve ihtiva edeceği noktalar:*****Madde 313-** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

Temyiz eden taraf hükmün hangi cihetine itiraz ve neden dolayı bozulmasını talep etmekte olduğunu temyiz istidasında veya beyanında veyahut layihasında gösterir.

Temyiz için istinad edilen sebeplerde muhakeme usulüne müteallik hukuki bir kaideye mi yoksa kanuni diğer hükümlere mi, muhalefet etmiş olmasından dolayı itiraz olunduğu gösterilir. Birinci halde kanuna muhalif olan vak'alar izah olunur.

***İhtiyarı temyiz layihası*****Madde 314-** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

(Değişik:21/5/1985–3206/61 md.) Temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebepleri gösterilmemişse temyiz dilekçesi için belirlenen sürenin bitmesinden yahut gerekçeli karar henüz tebliğ edilmemişse tebliğinden itibaren bir hafta içinde hükmü temyiz olunan mahkemeye bu sebepleri ihtiva eden bir layiha da verilebilir. Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz sebeplerini göstermemiş ise temyiz isteğinin sanığın lehinde veya aleyhinde olduğunu açıkça belirtmesi gerekir.

Layihanın verilmemesi veya istida veya beyanda temyiz sebeplerinin gösterilmemesi temyiz tetkikatı yapılmasına mani değildir.

m.315

(25) *CMUK Temyiz Hükümleri*

Temyiz maznun tarafından yapılmış ise bu layihalar kendisi veya müdafii tarafından imza edilerek verilir.

Müdafii yoksa maznun bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt katibine yapacağı bir beyanla esbabı mucibesini dermeyan edebilir. Bu zabıt varakası reis veya hakime tasdik ettirilir.

*Temyiz talebinin kabule şayan olmamasından dolayı hükmü veren mahkemece reddi*

**Madde 315–** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

(Değişik:21/5/1985–3206/62 md.) Temyiz isteği kanuni sürenin geçmesinden sonra yapılmış veya temyiz edilemeyecek bir hüküm temyiz edilmişse veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükmü temyiz olunan mahkeme bir karar ile temyiz dilekçesini reddeder.

Temyiz eden taraf red kararının kendisine tebliğinden itibaren bir hafta Temyiz Mahkemesinden bu hususta bir karar verilmesini talep edebilir. Bu takdirde dosya Temyiz Mahkemesine gönderilir. Şu kadar ki, bu sebepten dolayı hükmün infazı tehir olunmaz.

*Temyiz istida ve layihasının tebliği ve cevabı*

**Madde 316–** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

315 inci maddeye göre hükmü veren mahkemece reddedilmeyen temyiz talebine dair istida ve varsa yalnız layihanın bir sureti temyiz talebinde bulunan tarafın hasmına tebliğ olunur. Hasım tarafı bir hafta içinde yazı ile cevabı verebilir.

Temyiz eden tarafın hasmı maznun ise bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt katibine yapılacak bir beyanla da cevabını verebilir. Cevap layihası verildikten veya bunun için muayyen müddet bittikten sonra dava dosyası Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından temyiz mahkemesine verilmek üzere Cumhuriyet Baş müddeiumumiliğine gönderilir.

(Ek fıkra:2/1/2003–4778/2 md.; Değişik:19/3/2003/4829/20 md.) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükmü temyiz etmeleri veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi halinde sanık veya müdafii ile müdahil, şahsî davacı veya vekillerine dairesince tebliğ olunur. İlgili taraf tebliğden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevap verebilir.

(Ek:19/3/2003–4829/20 md.) Üçüncü fıkra uyarınca yapılacak tebligatlar, Tebligat Kanununun 35 inci maddesine göre ilgililerin dava dosyasından belirlenen son adreslerine yapılmasıyla geçerli olur.

***Yargıtayca temyiz isteğinin reddi***

**Madde 317–** (Değişik:21/5/1985–3206/63 md.)

Yargıtay, süresi içinde temyiz dilekçesinin verilmediğini veya beyanının yapıldığını, hükmün temyiz edilemez olduğunu, temyiz edenin buna hakkı olmadığını görürse, temyiz isteğini reddeder, görmezse incelemesini yapar.

***Ağır ceza hükümlerinin tetkikinde duruşma***

**Madde 318–** Ağır cezaya mütaallik hükümlerde Temyiz Mahkemesi tetkikatını maznunun temyiz istidasındaki talebi üzerine veya dilerse resen duruşma icrası suretiyle yapar. Duruşma gününden maznuna veya talebi üzerine müdafiiine haber verilir. Maznun duruşmada hazır olabileceği gibi kendisini vekaletnameyi haiz bir müdafii ile de temsil ettirebilir.

Maznun mevkuf ise bizzat ispatı vücut etmek talebinde bulunamaz.

***Duruşmada usul***

**Madde 319–** Temyiz Mahkemesinde duruşma raportör aza tarafından için izahı ile başlar. Bu azanın duruşmadan önce raporunu tanzim ve imza ile dosyaya koymuş olması lazımdır.

Raportör azanın izahatını müteakıp Cumhuriyet Baş müddeiumumisi, maznun ve müdafii iddialarını beyan ve bunları izah için söz alırlar. Bunlar arasında temyizi talep etmiş olan taraf önce dinlenir. Son söz maznunundur.

***Temyiz Mahkemesince tetkik edilecek noktalar***

**Madde 320–** Temyiz Mahkemesi, temyiz istida ve layihasında irat olunan hususlar ile temyiz talebi usule ait noksanlardan dolayı olmuş ise temyiz istidasında bu cihete dair beyan edilecek vakıalar hakkında tetkikler yapabileceği gibi hükme tesiri olacak derecede kanuna muhalefet edilmiş olduğunu görürse talepte mevcut olmasa dahi bu hususu tetkik eder.

313 üncü maddenin ikinci fıkrasında gösterilen müstenidattan başka temyiz müddeasını teyit için yeniden müstenidat göstermeğe lüzum yoktur.

Bununla beraber böyle müstenidat arz olunmuşsa kabul olunur.

***Temyiz Mahkemesince hükmün bozulması***

**Madde 321–** Temyiz Mahkemesi, aleyhine itiraz olunan hükmü hangi cihetten kanuna muhalif görmüşse o cihetten bozar.

Hükmün bozulmasına sebep olan kanuna muhalefet keyfiyeti, bu hükme esas olarak tesbit edilen vakılarda olmuş ise bu muameleler dahi aynı zamanda bozulur.

**Temyiz Mahkemesince davanın esasına hükmedilecek haller ve karar tashihi****Madde 322–** (Değişik:8/6/1936–3006/1 md.)

(Değişik:5/3/1973–1696/44 md.) Hükme esas olarak tespit edilen vakıalara tatbikinde kanuna muhalefet edilmesinden dolayı o hüküm bozulmuş ise Yargıtay aşağıda yazılı olan hallerde kendisi davasının esasına hükmeder.

1. Vakıanın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraete veya davanın düşmesine yahut aşağı-yukarı haddi olmayan sabit bir cezaya hükmolunması icabederse,

2. Yargıtay Başsavcılığının iddiasına uygun olarak suçluya kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesini uygulamayı uygun görürse,

3. Mahkemece sabit görülen suçun unsurları ve vasfı ve cezası hükümde doğru gösterilmiş olduğu halde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

4. Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun suçun cezasını azaltmış ve mahkemece suçluya ceza tayininde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç sayılmamış olmaktan dolayı birinci halde daha az bir cezanın hükmü ve ikinci halde hiç ceza hükmolunmaması gerekirse,

5. Açıkça tespit edilmiş olan suçlunun doğum ve suç tarihlerine göre ceza tayininde gerekli indirme yapılmamış veya yanlış olarak indirme yapılmış ise,

6. Arttırma veya indirme sonu ceza müddeti veya miktarını tayinde madde hata yapılmış ise,

7. Hükmedilmiş olan ceza yerine Ceza Kanununun 29 uncu maddesince adli tevbih kararı verilmesi icabederse,

8. Ceza Kanununun 29 uncu maddesindeki tertibin gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise,

9. (Değişik:21/5/1985–3206/64 md.) Harçlar Kanunu ile yargılama giderlerine ilişkin hükümlere ve Avukatlık Kanununa göre düzenlenen ücret tarifesine aykırılık yapılmışsa.

Sair hallerde Temyiz Mahkemesi işi yeniden tetkik ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan mahkemeye veya o derecede diğer civar bir mahkemeye gönderir.

Cezayı müstelzim suç daha dun derecedeki bir mahkemenin vazifesi dahilinde ise Temyiz Mahkemesi işi o mahkemeye gönderebilir.

Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Cumhuriyet Baş müddeiumumisi, ilamın kendisine verildiği tarihten otuz gün içinde Ceza Umumi Heyetine itiraz edebilir.

Ceza dairelerinin veya Ceza Umumi Heyetinin kararlarına karşı tashihi karar usulü ancak hükmün ve kararın zat ve mahiyetine doğrudan doğruya müessir olmak üzere temyiz istida veya layihasında veya tebliğnamede dermehan olunan bir hususun ve bunlar haricinde esas hükme müessir noksan ve hataların temyizen nazara alınmıyarak meskütünanh kalması hallerinde caridir.

(Değişik:21/5/1985–3206/64 md.) Karar düzeltilmesini istemek yetkisi Cumhuriyet Başsavcısına aittir. Bu talep üzerine Yargıtay incelemesi, asıl ilamı vermiş olan daire veya Genel Kurulca yapılır. Karar düzeltme talebinin; dosyanın mahalline iadesini müteakip hükmün infazı için Cumhuriyet savcılığınca ödeme emri veya davetiyenin hükümlüye tebliği veya yakalama müzekkeresinin infazına başlandığı tarihten, mahalline gönderilmesi gerekmeyen dosyalar için de Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ilgili Cumhuriyet savcılığı aracılığı ile yapılacak tebligattan itibaren bir ay içerisinde yapılması gerekir. Mahalli Cumhuriyet savcısı, bu süre içinde ilgililerin başvurusu üzerine, düşüncesiyle birlikte evrakı gereği takdir edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Ancak bu durum infazın geri bırakılmasını gerektirmez. Cumhuriyet Başsavcısı durumu inceleyip düzeltme talebini uygun gördüğü takdirde infazın geri bırakılmasını derhal mahalline bildirir ve ondan sonra gereğini yapar. Mahalli Cumhuriyet savcısı da re'sen Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak karar düzeltme isteğinde bulunabilir, ancak bu halde bir aylık süre kaydı aranmaz. Karar düzeltme talebi reddedilirse bir daha karar düzeltme talebinde bulunulamaz.

***Vazifesizlik veya salahiyetsizlik sebebiyle bozulan hükmün nereye gönderileceği***

**Madde 323–** Hüküm, mahkemenin haksız olarak kendisini vazifeli veya salahiyetli görmesinden dolayı bozulmuşsa Temyiz Mahkemesi aynı zamanda işi vazifeli veya salahiyetli mahkemeye gönderir.

***Yargıtayda hükmün tefhimi***

**Madde 324–** (Değişik:21/5/1985–3206/65 md.)

Hüküm, 261 inci madde hükmüne göre tefhim edilir. Bu mümkün olmadığı takdirde duruşmanın bitiminden itibaren bir hafta içinde karar verilir.

***Hükmün bozulmasının diğer maznunlara sirayeti***

**Madde 325 –** Hüküm, cezanın tatbikatında kanuna muhalefet edilmesinden dolayı maznun lehine olarak bozulmuşsa ve bozulan cihetlerin temyiz talebinde bulunamamış olan diğer maznunlara da tatbiki kabil olursa bu

m.326

(25) CMUK Temyiz Hükümleri

maznunlar dahi temyiz talebinde bulunmuşçasına hükmün bozulmasından istifade ederler.

*Davaya yeniden bakacak mahkemenin hak ve mecburiyetleri*

**Madde 326–** (Değişik:21/5/1985–3206/66 md.)

Yargıtaydan verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak mahkeme, ilgililere bozmaya karşı diyeceklerini sorar.

Sanık veya müdahil ve vekillerine davetiye tebliğ olunamaması veya davetiye tebliğ olunmasına rağmen duruşmaya gelmemeleri nedeniyle bozmaya karşı beyanları tespit edilmemiş olsa dahi duruşmaya devam edilerek dava gıyapta bitirilebilir. Ancak sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise herhalde dinlenilmesi gerekir.

Yargıtaydan verilen bozma kararına mahkemelerin ısrar hakkı vardır. İsrar üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlara uymak mecburidir.

Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 291 inci maddede gösterilen kimseler tarafından temyiz edilmişse yeniden verilen hüküm, evvelki hükümle tayin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.



# (26) CEZA MUHALEMESİ KANUNUNUN YÜRÜRLÜK VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

**Kanun Numarası** : 5320  
**Kabul Tarihi** : 23/3/2005  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 31/3/2005 **Sayı**: 25772 (Mükerrer)

## BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Kanunun amacı, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin esas ve usûlleri belirlemektir.

### *Kapsam*

**Madde 2-** (1) Bu Kanun, diğer kanunlarda, yürürlükten kaldırılan 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa yapılan yollamaları, Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılan hükümleri ve bu Kanunun uygulanması için diğer kanunlarda yapılan değişiklikleri belirtir ve yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş suçlar hakkında ne şekilde uygulama yapılacağına ve kesinleşmiş cezaların nasıl infaz edileceğine ilişkin bazı usul hükümlerini kapsar.

## İKİNCİ BÖLÜM Uyum Hükümleri

### *Yollamalar*

**Madde 3-** (1) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa yapılan yollamalar, Ceza Muhakemesi Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır.

m.4

## (26) CMK Yürürlük Kanunu

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun kitap, bab ve fasıllarına yapılmış yollamalar, o kitap, bab ve fasıl içinde yer almış hükümlerin karşılığını oluşturan Ceza Muhakemesi Kanununun maddelerine yapılmış sayılır.

### *Mahkemelerin görevleri*

**Madde 4–** (1) Ceza Muhakemesi Kanunu, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, aşağıdaki maddelerin hükümleri saklı kalmak üzere, kesin hükme bağlanmış olanlar hariç, görülmekte olan bütün soruşturma ve kovuşturmalarda uygulanır.

(2) Ancak, Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girmesinden önce soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yapılmış işlem ve kararlar hukuki geçerliliklerini sürdürürler.

### *Gıyabî tutuklama kararları*

**Madde 5–** (1) Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu yürürlükte iken verilmiş gıyabî tutuklama kararları, Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girmesiyle, 248 inci maddesinin yabancı ülkede bulunan kaçaklarla ilgili beşinci fıkrası hükmü ayrı olmak üzere, yakalama emri niteliğine dönüşür.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 248 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü, sadece yabancı ülkede bulunan kaçaklar hakkında uygulanır.

### *Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat*

**Madde 6–** (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümleri, 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanır.

(2) Bu tarihten önceki işlemler hakkında ise, 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

### *İtiraz*

**Madde 7–** (1) Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu gereğince süre konulmamış adî itiraza tâbi kararlara karşı Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde itiraz yoluna başvurulabilir.

(2) Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve diğer kanunlarda yer alan acele itirazlar hakkında Ceza Muhakemesi Kanununun itiraza ilişkin hükümleri uygulanır.

*Temyiz ve karar düzeltme*

**Madde 8–** (1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 322 nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları hariç olmak üzere, 305 ilâ 326 ncı maddeleri uygulanır. (Ek cümle:6/12/2006–5560/29 md.) Yargıtay ceza daireleri ile Ceza Genel Kurulu kararlarındaki yazıma ilişkin maddi hataların düzeltilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, ilgili ceza dairesi veya Ceza Genel Kuruluna başvurabilir.

(2) (İptal:Ana.Mah.’nin 5/4/2007 tarihli ve E.:2005/127, K.:2007/42 sayılı Kararı ile.)

(3) Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce Yargıtay’ca incelenip kesinleşen hükümler hakkında, başvuru süresi dolmamış olması kaydıyla karar düzeltme yoluna gidilebilir.

*Şahsî dava*

**Madde 9–** (1) Özel kanunlarda öngörülen şahsî davalar kamu davasına dönüşür.

(2) Hâlen şahsî dava usulüne göre yürütülen davalar da kamu davası olarak sürdürülür.

(3) Şahsî davacılar, katılan sıfatını alırlar.

(4) Bu davalar hakkında, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri uygulanır.

*Ceza kararnamesi*

**Madde 10–** (1) Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce verilip henüz kesinleşmemiş ceza kararnamesi ile sonuçlandırılan dava dosyaları, mahkemesince re’sen ele alınarak duruşmalı yargılama yapılır.

*Yargılamaya katılmayacak hâkim*

**Madde 11–** (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 23 üncü maddesinin ikinci fıkrası, Kanunun 163 üncü maddesi hükmü dışındaki hallerde uygulanmaz.

m.12

(26) CMK Yürürlük Kanunu

*Tutuklulukta geçecek süre ve tanıkların dinlenmesi*

**Madde 12-** (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 102 nci maddesi, aynı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yazılı suçlar ile ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, 31 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girer. Bu süre zarfında 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 110 uncu maddesinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 52 nci maddesinin üçüncü fıkrası, bu fıkranın (a) ve (b) bentleri yönünden 1 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe girer.

*Müdafî ve vekil ücreti*

**Madde 13-** (Değişik:6/12/2006-5560/30 md.)

(1) Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince soruşturma ve kovuşturma makamlarının istemi üzerine baro tarafından görevlendirilen müdafî ve vekile, avukatlık ücret tarifesinden ayrı olarak, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü de alınarak Adalet ve Maliye bakanlıkları tarafından birlikte tespit edilecek ücret, Adalet Bakanlığı bütçesinde bu amaçla yer alan ödenekten ödenir. Bu ücret, yargılama giderlerinden sayılır.

(2) Bu madde uyarınca yapılacak ödeme ve uygulamaya ilişkin usûl ve esaslar Türkiye Barolar Birliğinin görüşü de alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Çeşitli Hükümler

*Yönetmeliklerin çıkarılması*

**Madde 14-** (1) Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen yönetmelikler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır ya da yürürlükteki yönetmeliklerde gerekli değişiklikler yapılır. Bu düzenlemeler yapıncaya kadar, yürürlükteki yönetmeliklerin Ceza Muhakemesi Kanununa aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

*Zamanaşımı*

**Madde 15-** (1) Birden fazla mahkumiyeti olan kişi bu mahkumiyetlerden birine ilişkin cezayı infaz kurumunda çektiği sürece, diğer cezaları açısından ceza zamanaşımı işlemez.

(2) Cezanın infazının ertelenmesi veya durdurulması halinde, bu cezaya ilişkin zamanaşımı işlemez.

***Kolluğa bildirim***

**Madde 16–** (1) Şüpheli ve sanıkla ilgili olarak verilen soruşturma ve kovuşturmayı sona erdiren kesinleşmiş kararlar, soruşturmada görev alan kolluk birimlerine bildirilir. Kolluk birimleri bu bildirim üzerine gerekli işlemleri derhal yapar.

***Parada sahtecilikle ilgili bilgilerin toplanması***

**Madde 17–** (1) Parada sahtecilik suçundan dolayı elkonulan sahte paralar ve bunlara ilişkin bilgiler, Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından paraların asıllarını tedavüle çıkaran kurumca oluşturulacak sistemde incelenmek ve değerlendirilmek üzere paraların asıllarını tedavüle çıkaran kurumun ilgili birimine gönderilir. Gönderilen bilgilerin içeriği ve bildirim sureti, paraların asıllarını tedavüle çıkaran kurum ile İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

***Yürürlükten kaldırılan kanunlar***

**Madde 18–** (1) 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla;

- a) 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu,
- b) 8.6.1936 tarihli ve 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu,
- c) 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun,
- d) 30.7.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu,

Bütün ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu Kanunun 6, 8 ve 12 nci maddelerinde öngörülen yürürlük ve uygulamaya ilişkin hükümler saklıdır.

**Ek Madde 1–** (Ek:18/06/2014–6545/83 md.) (1) Kanunlarda sulh ceza mahkemesi veya sulh ceza hâkimine yapılan atıflardan,

a) İdari yaptırım kararlarına karşı yapılan başvurulara, yürütülen soruşturmalarda hâkim tarafından verilmesi gerekli karar ve işlemlere ve kanunlarda sulh ceza mahkemesince veya hâkimince verilmesi öngörülen karar veya işlemlere ilişkin olanlar sulh ceza hâkimine,

b) Yargılamaya ilişkin olanlar asliye ceza mahkemesine veya hâkimine,

yapılmış sayılır.

**Geçici Madde 1–** (Ek:11/5/2005–5347/3 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ceza mahkemelerinde açılmış bulunan davalardaki şahsi hak talepleri, görevsizlik kararı verilmeyecek bu mahkemelerce sonuçlandırılır.

**Geçici Madde 2–** (Ek:31/3/2011–6217/26 md.)

(1) Bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçinceye kadar hapis cezasından çevrilenler hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine karşı temyiz yoluna başvurulamaz.

**Geçici Madde 3–** (Ek:31/3/2011–6217/26 md.)

(1) 1/1/2014 tarihine kadar, asliye ceza mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz ve katılma hususunda Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaz. Ancak, verilen hükümler ile tutuklamaya veya salıverilmeye ilişkin kararlara karşı Cumhuriyet savcısının kanun yoluna başvurabilmesi amacıyla dosya Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

**Geçici Madde 4–** (Ek:31/3/2011–6217/26 md.) (Mülga:18/06/2014–6545/103 md.)

**Geçici Madde 5–** (Ek:2/7/2012–6352/101 md.)

(1) Ceza Muhakemesi Kanununun 308 inci maddesinde yapılan değişiklikler, bu Kanunun yayımı tarihinde Yargıtay Ceza Genel Kurulunda bulunan ve henüz karara bağlanmamış dosyalar hakkında da uygulanır.

**Geçici Madde 6–** (Ek:18/06/2014–6545/84 md.) (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sulh ceza mahkemeleri kaldırılmıştır.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yirmi gün içinde sulh ceza hâkimlikleri kurulur.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, sulh ceza mahkemelerinde görülmekte olan dava dosyaları bir ay içinde yetkili asliye ceza mahkemelerine devredilir.

(4) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, kaldırılan sulh ceza mahkemelerinde görülmekte olan işlerden, sulh ceza hâkimliğince bakılması gerekenler, sulh ceza hâkimliklerinin kurulmasından itibaren on beş gün içinde yetkili sulh ceza hâkimliğine devredilir.

(5) Kaldırılan sulh ceza mahkemelerinde görev yapan hâkimler Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, sulh ceza hâkimliklerinin kurulmasından

itibaren on beş gün içinde müktesepleri dikkate alınarak uygun görülecek bir göreve atanır veya yetkilendirilirler.

(6) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, sulh ceza mahkemelerince verilen kararlardan Yargıtay incelemesinde olanlar hakkında sadece görev nedeniyle bozma kararı verilemez.

(7) Sulh ceza hâkimlikleri faaliyete geçirilinceye kadar, sulh ceza mahkemelerinin görev alanına giren her türlü kararı vermeye kaldırılan sulh ceza mahkemeleri yetkilidir. Kaldırılan mahkemelerde bulunan ve kesinleşen dosyalara ait arşiv ve emanetler ile diğer evrak ve dokümanlar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenecek mahkeme veya mahkemelere ya da hâkimliklere devredilir ve müteakip işlem ve talepler bu mahkemelerce veya hâkimliklerce yerine getirilir veya karara bağlanır.

**Geçici Madde 7–** (Ek:18/06/2014–6545/85 md.) (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesinde tanımlanan suç nedeniyle yürütülen kovuşturmalarda, hakkında hâlen denetimli serbestlik veya tedavi kararı uygulananlar bakımından Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesi hükümleri çerçevesinde bu tedbirlerin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesinde tanımlanan suç nedeniyle yürütülen kovuşturmalarda, hakkında daha önce denetimli serbestlik veya tedavi tedbiri uygulanmayan kişilerle ilgili olarak 191 inci madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesinde tanımlanan suç nedeniyle yürütülen kovuşturmalarda, hakkında daha önce denetimli serbestlik veya tedavi kararı verilmiş olup da bu yükümlülükleri ihlal eden kişilerin yargılanmasına devam olunur.”

**Geçici Madde 8–** (Ek:18/06/2014–6545/86 md.) (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce suç soruşturması ve kovuşturması sırasında yapılan her türlü işlem veya alınan karar nedeniyle hâkimler ve Cumhuriyet savcılar hakkında hukuk mahkemelerinde açılan ve hâlen derdest olan tazminat davasına ilişkin dosyalar mahkemesince, Yargıtay incelemesinde bulunan dosyalar ise esaslı incelenmeksizin ilgili dairece yetkili ağır ceza mahkemesine gönderilir. Bu davalar ağır ceza mahkemelerince, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci ve devamı maddeleri uyarınca Devlet aleyhine yürütülmek suretiyle karara bağlanır.

m.19

(26) CMK Yürürlük Kanunu

***Yürürlük***

**Madde 19–** (1) Bu Kanunun;

a) “Zamanaşımı” başlıklı 15 inci maddesinin ikinci fıkrası yayımı tarihinde,

b) Diğer hükümleri 1 Haziran 2005 tarihinde,  
Yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 20–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (27) ADLİ VE ÖNLEME ARAMALARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete:Tarih : 01/106/2005,

Sayı: 25832

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** Bu Yönetmeliğin amacı, kanunlarla düzenlenen adli ve önlemlerle aramasına karar verme yetkisi ile aramaların uygulanmasında uyulacak esas ve usulleri göstermektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** Bu Yönetmelik, kolluk tarafından, kişilerin üstlerinin, eşyasının, araçlarının, özel kâğıtlarının, konut, işyeri ve eklentilerinin aranmasında uyulacak esas ve usulleri kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, 28/4/2004 tarihli ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun, 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu, 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hâl Kanunu, 13/5/1971 tarihli ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;  
Araç: Her türlü nakil vasıta ve taşıtlarını,

m.4

(27) Arama Yönetmeliği

Cumhuriyet savcısı: Yetkili Cumhuriyet savcısını,

El koyma: Suçun veya tehlikelerin önlenmesi amacıyla veya suçun delili olabileceği veya müsadereye tâbi olduğu için, bir eşya üzerinde, rızası olmamasına rağmen, zilyedin tasarruf yetkisinin kaldırılması işlemini,

Gece vakti: Güneşin batmasından bir saat sonra başlayan ve doğmasından bir saat evvele kadar devam eden süreyi,

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl:

a) Adlî aramalar bakımından; derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi ihtimâlinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

b) Önleme aramaları bakımından; derhâl işlem yapılmadığı takdirde, millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi veya zarar görmesi, suç işlenmesinin önlenememesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespit edilememesi ihtimâlinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

Hâkim: Yetkili sulh ceza hâkimini veya hâkimi,

Kolluk: Jandarma, polis, sahil güvenlik ve gümrük muhafaza görevlilerini,

Kolluk âmiri: Konuyla ilgili yetkili ve görevli olan kolluk biriminin âmirini,

Koruma altına alma: Suçun veya tehlikelerin önlenmesi ya da delil olabilecek veya müsadereye tâbi olan yahut güvenliğin sağlanması amacıyla, eşyayı zilyedinin kendiliğinden vermesini veya el konulana kadar geçici olarak alıkoymayı,

Mülkî âmir: İllerde vali veya bu konuda yetkilendirdiği yardımcısını, ilçelerde kaymakamı,

Özel güvenlik görevlisi: 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanuna göre valiliklerce çalışma izni verilen, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanmasında kamu görevlisi sayılan ve görev alanlarında yetkili olan kişileri,

Suçüstü:

a) İşlenmekte olan suç,

b) Henüz işlenmiş olan fiil ile fiilin işlenmesinden hemen sonra kolluk, suçtan zarar gören veya başkaları tarafından takip edilerek yakalanan kişinin işlediği suç,

c) Fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suç,

ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Adli Arama

#### *Adli arama ve kapsamı*

**Madde 5–** Adli arama, bir suç işlemek veya buna iştirak veyahut yataklık etmek makul şüphesi altında bulunan kimsenin, saklananın, şüphelinin, sanığın veya hükümlünün yakalanması ve suçun iz, eser, emare veya delillerinin elde edilmesi için bir kimsenin özel hayatının ve aile hayatının gizliliğinin sınırlandırılarak konutunda, işyerinde, kendisine ait diğer yerlerde, üzerinde, özel kâğıtlarında, eşyasında, aracında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlara göre yapılan araştırma işlemidir.

#### *Makul şüphe*

**Madde 6–** Makul şüphe, hayatın akışına göre somut olaylar karşısında genellikle duyulan şüphedir.

Makul şüphe, aramanın yapılacağı zaman, yer ve ilgili kişinin veya onunla birlikte olanların davranış tutum ve biçimleri, kolluk memurunun taşındığından şüphe ettiği eşyanın niteliği gibi sebepler göz önünde tutularak belirlenir.

Makul şüphede, ihbar veya şikâyeti destekleyen emarelerin var olması gerekir.

Belirtilen konularda şüphenin somut olgulara dayanması şarttır.

Arama sonunda belirli bir şeyin bulunacağını veya belirli bir kişinin yakalanacağını öngörmeyi gerektiren somut olgular mevcut bulunmalıdır.

#### *Adli aramalarda karar ve emir verme yetkisi*

**Madde 7–** Adli aramaya karar vermek yetkisi hâkimindir. Kolluk, arama kararı alınmasını talep ettiği durumlarda, makul şüphe sebeplerini belirten ayrıntılı ve gerekçeli bir rapor hazırlar ve Cumhuriyet savcısına başvurur.

Hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hâllerde ise kolluk âmirinin yazılı emriyle arama yapılabilir.

Cumhuriyet savcısına ulaşamayan hâllerde kolluk âmirinin yazılı emriyle gerçekleştirilen arama ve elkoyma işlemi üzerine; ilgili kolluk görevlilerince neden Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı, Cumhuriyet savcısının hangi vasıtalarla arandığını belirten ayrıntılı tutanak düzenlenerek ilgili soruşturma evrakına eklenir.

Kolluk âmirlerince konutta, iş yerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama kararı verilemez. Sayılan bu yerlerde arama ancak hâkim

kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle yapılabilir. Ancak 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda öngörülen suçlar bakımından, özel konut ve eklentilerinde hâkim kararı olmadıkça arama yapılamaz.

Kolluk âmirinin yazılı emriyle yapılan arama ve sonuçları Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

Cumhuriyet savcısına ulaşılamayan hâllerde ise kolluk âmirinin yazılı emriyle konut, iş yeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlar dışında arama yapılabilir.

Arama talep, karar veya emrinde;

- a) Aramanın nedenini oluşturan fiil,
- b) Aranılacak kişi, aramanın yapılacağı konut veya diğer yerin adresi ya da eşya,
- c) Karar veya emrin geçerli olacağı zaman süresi,
- d) Aranılacak eşyanın elde edilmesi hâlinde el konulup konulmayacağı, açıkça gösterilir.

Cumhuriyet başsavcılıklarınca, arama ile ilgili kararları vermek üzere, yirmidört saat süreyle nöbetçi Cumhuriyet savcısı görevlendirilir.

#### ***Karar alınmadan yapılacak arama***

**Madde 8-** Aşağıdaki hâllerde ayrıca bir arama emri ya da kararı aranmaz:

a) Hakkında tutuklama kararı veya yakalama emri veya zorla getirme kararı bulunan kişi ile hakkında gıyabî tutuklama kararı verilen kaçak yakalandığında üstünde, yakalanması amacıyla konutunda, işyerinde, yerleşim yerinde, bunların eklentilerinde ve aracında yapılacak aramada,

b) Hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile veya kolluk tarafından doğrudan yakalanan kişinin, kendisine, başkalarına veya yakalama işlemini yapan kolluk görevlilerine zarar vermesini önlemek amacıyla yapılacak kaba üst aramasında,

c) Gözaltına alınan kişinin, nezarethaneye konmadan önce yapılan üst aramasında,

d) Herhangi bir sebeple hukuka uygun şekilde yakalandıktan sonra kolluk güçlerinin elinden kaçmakta olan kişilerin veya işlenmekte olan veya henüz işlenmiş olan veya pek az önce işlendiğini gösteren belirtilerin olduğu suçun failinin yakalanması amacıyla takibi sırasında girdikleri araç, bina ve eklentilerinde yakalanması amacıyla yapılacak aramalarda,

e) 1) 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında, kaçak eşya, her türlü silâh, mühimmat, patlayıcı

ve uyuşturucu maddelerin bulunduğu şüphe edilen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlarda hemen yapılan aramalarda,

2) 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin altıncı fıkrası kapsamında gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşku edilen kişilerin gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranmasında;

3) 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 18 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden gümrük bölgesine girmek, çıkmak veya geçmek ve bu yerlerde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçlarının yetkili memurlar tarafından durdurulmasında ve bu kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçlarının aranmasında,

f) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 24 üncü maddesindeki kanunun hükmü ve âmirin emrini yerine getirme, 25 inci maddesindeki meşru savunma ve zorunluluk hâli ve 26 ncı maddesindeki hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası ile diğer kanunların öngördüğü hukuka uygunluk sebepleri ve suçüstü hâlinde yapılan aramalarda, toplum için veya kişiler bakımından hayatî tehlikeyi ortadan kaldırmak amacıyla veya kapalı yerlerden gelen yardım çağrıları üzerine, konut, işyeri ve yerleşim yeri ile eklentilerine girmek için.

### *Olay yeri inceleme*

**Madde 9–** Suç işlenen yerlerde, sebep ve sonuç ilişkisini ortaya koyacak delillerin aranması, bulunması ve el koyulması için geliştirilmiş bilimsel ve teknik araştırma işlemlerinin, herkesin girip çıkabileceği kamuya açık alanlarda yapılması için bir emir veya karar gerekmez.

Birinci fıkrada belirtilen yerler dışındaki olay yeri inceleme işlemleri, 7 nci madde uyarınca hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hâllerde ise konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlar dışındaki yerlerde kolluk âmirinin yazılı emri üzerine gerçekleştirilir.

### *Aramada emir ya da karar kapsamı dışında elde edilen bulgular ve ele geçirilen kişiler*

**Madde 10–** Usulüne uygun yapılan aramada;

a) Yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmakla birlikte, karar veya yazılı emirde konu edilmeyen,

b) Yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ancak, diğer bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek,

bir delil elde edilirse; bu delil koruma altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilerek el koyma işlemini gerçekleştirmek için Cumhuriyet savcısından yeni bir yazılı emir istenir. Cumhuriyet savcısına ulaşılmadığı hâllerde ise kolluk âmirinin yazılı emriyle kolluk görevlileri elkoyma işlemini gerçekleştirebilir.

Hâkim kararı olmaksızın elkoyma işlemi, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar.

Bu tür aramada, aramanın amacı ve konusu dışında ele geçirilen ve haklarında tutuklama veya yakalama kararı bulunan kişiler, evrakıyla birlikte Cumhuriyet başsavcılığına sevk edilir.

### ***Adlî arama tutanağı***

**Madde 11**– Adlî arama işlemi bir tutanağa bağlanır.

Tutanakta;

a) Arama kararının tarih ve sayısı, hâkim kararı yoksa verilmiş olan yazılı emrin tarih ve sayısı ile emri veren merci,

b) Aramanın yapıldığı yer, tarih ve saat,

c) Aramanın konusu,

d) Aranılan kişinin kimlik bilgileri, adını söylemediği takdirde eşkâl bilgileri,

e) Araçta, konutta, işyeri ve eklentilerinde arama yapılmışsa, aracın plaka numarası, markası, konutun, işyerinin ve eklentilerinin açık adresi, su üstü aracının aranmasında su üstü aracının cinsi, ismi, sahibi ve kullanıcısı, deniz aracının aranması hâlinde ise deniz aracının cinsi, ismi, donatıları, bağlama limanı, tonajı, acentesi, kaptanı ve arama mevkiî,

f) Aramanın sonuçları, el konulan suç eşyasına ilişkin belirleyici bilgiler,

g) Aramada yakalanan kişiler varsa kimlik bilgileri, kimliği belirlenmiyorsa eşkâl bilgileri,

h) Arama sonucunda yaralanma veya maddî bir zarar meydana gelip gelmediği,

i) Arama işlemini yapanların adı, soyadı, sicil ve unvanı, hususları yer alır.

Tutanak arama işlemine katılmış olanlar ve hazır bulunanlarca imzalanır. Tutanağın bir sureti ilgiliye verilir.

Kaçakçılık suçlarıyla ilgili tutanaklar, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 21 inci maddesine göre tanzim edilir.

**Arama sonunda talep hâlinde verilecek belge**

**Madde 12-** 7 nci maddeye göre yapılacak arama sonunda, hakkında arama işlemi uygulanan kişiye talebi hâlinde;

a) Aramanın,

1) Şüpheli veya sanık olması ve yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe bulunması sebebiyle mi,

2) Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla mı,

yapıldığını,

b) Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe bulunan şüphelinin veya sanığın üstünün, eşyasının, konutunun, işyerinin veya ona ait diğer yerlerin aranması hâlinde, soruşturma veya kovuşturma konusu fiilin niteliğini,

c) Aramada el konulan veya koruma altına alınan eşyanın listesini,

d) Aramada şüpheyi haklı kılan bir şey elde edilmemiş ise bunu,

e) Hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin, el konulan eşyanın mülkiyetine ilişkin görüş ve iddialarını, içeren belge veya belgeler verilir.

Koruma altına alınan veya el konulan eşyanın tam bir listesi yapılarak resmî mühürle mühürlenir. Bu eşyanın resmî mühürle mühürlendiğine dair tutanak tanzim edilerek, bir sureti ilgisine verilir.

**Avukat bürolarında arama**

**Madde 13-** Cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın avukat bürolarında arama yapılamaz.

Avukat büroları ancak mahkeme kararı ile ve kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısının denetiminde aranabilir. Baro başkanı veya onu temsil eden bir avukat aramada hazır bulundurulur.

Arama sonucu elkonulmasına karar verilen şeyler bakımından bürosunda arama yapılan avukat, baro başkanı veya onu temsil eden avukat, bunların avukat ile müvekkili arasındaki meslekî ilişkiye ait olduğunu öne sürerek karşı koyduğunda, bu şey ayrı bir zarf veya paket içerisinde konularak hazır bulunanlarca mühürlenir ve bu konuda gerekli kararı vermesi, soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminden, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemedен istenir. Yetkili hâkim elkonulan şeyin avukatla müvekkili arasında meslekî ilişkiye ait olduğunu tespit ettiğinde, elkonulan şey derhâl avukata iade edilir ve yapılan işlemi belirten tutanaklar ortadan kaldırılır. Bu fıkrafta öngörülen kararlar yirmidört saat içinde verilir.

Postada el koyma durumunda bürosunda arama yapılan avukat veya baro başkanı veya onu temsil eden avukatın karşı koymasına üzerine üçüncü fıkra da belirtilen usuller uygulanır.

#### *Askerî mahallerde yapılacak arama*

**Madde 14–** Askerî mahallerde yapılacak arama Cumhuriyet savcısının talep ve katılımı ile askerî makamlar tarafından yerine getirilir.

#### *Elkoyma, koruma altına alma*

**Madde 15–** Arama sonucunda bazı eşyaya elkoyma söz konusu olduğunda, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hâllerde ise kolluk âmirinin yazılı emri ile elkoyma işlemi gerçekleştirilebilir.

İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, koruma altına alınır.

Yanında bulunduran kişinin rızasıyla teslim etmediği bu tür eşyaya elkonulabilir.

Yukarıda yazılı eşya veya diğer malvarlığı değerlerini yanında bulunduran kişi, talep üzerine bu şeyi göstermek ve teslim etmekle yükümlüdür.

Evsafı belirlenen eşyanın kollukça bulunamaması ve zilyedinin de teslimden kaçınması hâlinde, şüpheli veya sanık ya da tanıklıktan çekinebilecekler dışındaki zilyet hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 60 ıncı maddesinde yer alan disiplin hapsine ilişkin hükümlerin uygulanması amacıyla durum Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

#### *Aramada ele geçen belge ve kâğıtlar hakkında yapılacaklar*

**Madde 16–** Hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin belge veya kâğıtlarını inceleme yetkisi, Cumhuriyet savcısı ve hâkime aittir.

Kolluk, arama sırasında ele geçen belge veya kâğıtlara, suçla ilgisi olup olmadığı tespit amacıyla, incelemeksizin bakabilir. Suçla ilgisi olabileceğinden şüphelendiği anda Kanunun öngördüğü şekilde incelenecek belge ve kâğıtları ambalajlayarak mühürler.

Belge ve kâğıtların zilyedi veya temsilcisi kendi mührünü de koyabilir veya imzasını atabilir. İleride mührün kaldırılmasına ve kâğıtların incelenmesine karar verildiğinde bu işlemin yapılmasında hazır bulunmak üzere, zilyedi veya temsilcisi ya da müdafî veya vekili çağrılır.

İnceleme sonucu soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilişkin olmadığı anlaşılan belge veya kâğıtlar ilgisine geri verilir.

Şüpheli veya sanık ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 45 ve



46 ncı maddelerine göre tanıklıktan çekinebilecek kimseler arasındaki mektuplara ve belgelere; bu kimselerin nezdinde buldukça elkonulmaz.

***Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma***

**Madde 17–** Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada, başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına, bu kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine hâkim tarafından karar verilir.

Bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerine şifrenin çözülememesinden dolayı girilememesi veya gizlenmiş bilgilere ulaşılamaması hâlinde çözümün yapılabilmesi ve gerekli kopyaların alınabilmesi için, bu araç ve gereçlere elkonulabilir. Şifrenin çözümünün yapılması ve gerekli kopyaların alınması hâlinde, elkonulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edilir.

Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoyma işlemi sırasında, sistemdeki bütün verilerin yedeklemesi yapılır. Bu işlem, bilgisayar ağları ve diğer uzak bilgisayar kütükleri ile çıkarılabilir donanımları hakkında da uygulanır.

İstemesi hâlinde, bu yedekten elektronik ortamda bir kopya çıkarılarak şüpheliye veya vekiline verilir ve bu husus tutanağa geçirilerek imza altına alınır.

Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoymaksızın da, sistemdeki verilerin tamamının veya bir kısmının kopyası alınabilir. Kopyası alınan verilerin mahiyeti hakkında tutanak tanzim edilir ve ilgililer tarafından imza altına alınır. Bu tutanağın bir sureti de ilgiliye verilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Önleme Aramaları

***Denetim yapılacak hâller***

**Madde 18–** Aşağıda belirtilen denetimler şartları oluştuğunda kolluk tarafından kendiliğinden yapılabilir:

a) Umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılan, kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, mo-

tel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kiraathane; kumar ve kazanç kasti olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler ile sabit veya seyyar olarak kullanılan kara, deniz, hava ve her çeşit taşıma araçlarındaki bu tür yerlerin genel güvenlik ve asayiş yönünden denetimi,

b) Kumar oynanan umumî ve umuma açık yerler ile her çeşit özel ve resmî kurum ve kuruluşlara ait lokaller, mevzuata aykırı bir şekilde uyuşturucu madde imal edilen, satılan, kullanılan, bulundurulmuş yerler, mevzuata aykırı faaliyet gösteren genelevler, birleşme yerleri ve fuhuş yapılan evler ve yerler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzenine, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya video bant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerler, derneklere, sendikalara, loca ve kulüplere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile benzeri kurum ve kuruluşlara ait ve yalnız üyelerinin yararlanması için açılan lokallerden, birden fazla denetim sonunda ve yazılı ihtara rağmen, iç yönetmeliğine aykırı faaliyet göstererek umuma açık yer durumuna geldiği tespit edilenlerin denetimi,

c) Yürürlükte bulunan hükümlere aykırı olarak işletilen yerler hakkındaki işlemler ile genel ahlâk ve edep kurallarına aykırı olarak sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satan yerlerin denetimi,

d) Kanunlardaki istisnalar saklı kalmak üzere, onsekiz yaşından küçükleri çalıştırdığından veya onsekiz yaşını doldurmamış küçüklerin girdiğinden şüphelenilen ve açılması izne bağlı bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane gibi oyun oynatılan benzeri yerlerin denetimi,

e) Suç işlenmesini önlemek için kişilerden kimlik sorma,

f) 26/6/1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununda belirtilen yerlerin denetimi,

g) Motorlu araç trafik belgesi, motorlu araç tescil belgesi ve sürücü belgeleri ile 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre araçlarda bulunması gerekli eşyanın denetimi,

h) Doğal ve yapay göller ile su üstü ulaşımına imkân veren akarsularda su üstü araçlarının ve denizlerde deniz araçlarının ruhsat ve belgelerinin, su üstü araç sahip ve kullananları ile gemi adamlarının ehliyetleri, belgele-

ri ve deniz mevzuatında yer alan diğer belgelerinin denetimi,

i) Elektromanyetik aygıtlar ve dedektör köpekleri aracılığıyla yapılan tarama şeklindeki denetimler,

j) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 183 üncü maddesi kapsamında gü-rültü yapanların men edilmesi,

k) Hudut kapılarından giriş çıkış yapanların pasaport denetimleri.

### **Önleme araması ve kapsamı**

**Madde 19-** Önleme araması;

a) Millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması,

b) Suç işlenmesinin önlenmesi,

c) Taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti,

amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin yazılı emriyle ikinci fıkrada belirtilen yerlerde, kişilerin üst-lerinde, aracında, özel kâğıtlarında ve eşyasında yapılan arama işlemidir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

a) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Ka-nunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde,

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuru-luşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde,

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde,

d) Öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için her derecede öğre-tim ve eğitim kurumlarının ve üniversite binaları ve ekleri içerisinde, ku-rumun imkânlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması olasılığı karşısında rektör, acele hâllerde de dekan veya bağlı kuruluş yet-kililerinin kolluktan yardım istemeleri hâlinde, girilecek üniversite, bağımsız fakülte veya bağlı kurumların içerisinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkış yerlerinde,

e) Umumî veya umuma açık yerlerde veya öğrenci yurtlarında veya ek-lentilerinde,

f) Yerleşim yerlerinin giriş ve çıkışlarında,

g) Her türlü toplu taşıma veya seyreden taşıt araçlarında,

h) 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda öngörülen suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, ticarethane, işyeri, eğlence ve benzeri yerler ile eklentilerinde,

i) 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun 6 ncı maddesi kapsamında gerçekleştirilen spor müsabakalarıyla ilgili olarak, müsabakaların yapılacağı spor alanlarının çevresinde, stadyum veya spor salonu girişleri ile turnike girişlerinde,

j) 5253 sayılı Dernekler Kanununun 20 nci maddesi kapsamında, derneklerde veya eklentilerinde.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan özel işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

### **Önleme araması kararı**

**Madde 20–** Yönetmeliğin 8 inci maddesi, 9 uncu maddesinin birinci fıkrası ve 25 inci maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, önleme aramalarında işlemin yapılacağı kanunda belirtilen umumî ve umuma açık yerlerde makul sebeplerin oluştuğunu ve millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti amacının ortaya çıktığını ve tehlikenin oluştuğunu gösteren belirlemeler, kolluk tarafından önceden tespit edilir ve aramanın yapılması önerilen yer ve zaman ile birlikte o yer mülkî âmirine, gerekçeleri ile birlikte yazılı olarak iletilir. 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda öngörülen suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla yapılacak aramalar için bu talep, o yer Cumhuriyet savcısına da yapılabilir.

Yetkili merci, kolluğun talebini uygun bulursa, hâkimden arama kararı talep eder; ancak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yazılı arama emri verir.

Arama talep, emir ve kararlarında aşağıdaki hususlara açıkça yer verilir:

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- d) Geçerli olacağı zaman süresi.

Hâkim tarafından verilen kararlar aleyhine, mülkî âmir tarafından kanun yollarına başvurulabilir.

Usulüne uygun olarak verilmiş arama kararı veya emri üzerine, yetkili âmirin, aramanın yapılması için kolluk memurlarına vereceği sözlü emirler derhâl yerine getirilir. Bu konudaki emirlerin yazılı olarak verilmesi istenemez. Bu hâllerde, emrin yerine getirilmesinden doğabilecek sorumluluk, emri verene aittir.

**Özel güvenlik görevlilerinin kontrol yetkileri**

**Madde 21–** Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır:

- a) Koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle kontrol etme, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,
- b) Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle kontrol etme, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,
- c) Yangın, deprem gibi tabîî afet durumlarında ve imdat istenmesi hâlinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme,
- d) Hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle kontrol etme, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme.

**Derneklerde arama**

**Madde 22–** Kamu düzeninin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden birine bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu nedenlere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin yazılı emri bulunmadıkça, kolluk kuvvetleri, dernek ve eklentilerine giremez, arama yapamaz ve buradaki eşyaya el koyamaz.

El koyma söz konusuysa, mülkî âmirin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Hâkim kararı, mülkî âmir tarafından dernek yöneticilerine yazıyla duyurulur.

**Spor müsabakaları ile ilgili aramalar**

**Madde 23–** Spor müsabakalarının yapılacağı spor alanına, güvenlik güçlerince gerçekleştirilecek kontrolden sonra seyirci alınır.

Spor alanlarının çevresinde, stadyum veya spor salonu girişleri ile turnike girişlerinde, müsabakayla ilgili olarak hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca olan hâllerde mülkî âmirin yazılı izni ile kolluk tarafından veya kolluğun denetiminde, özel güvenlik görevlilerince üst araması yapılır ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun amacına aykırı madde ve cisimler geçici olarak koruma altına alınır.

**Önleme aramalarında elde edilen bilgi ve bulgular ile yakalanan şüpheliler hakkında yapılacak işlemler**

**Madde 24–** Önleme aramalarında elde edilen ve adli soruşturmalarda kullanılabilecek bilgi, bulgu ve şüpheliler hakkında 10 uncu madde hükümleri uygulanır.

Aramanın konusu ve kapsamı içinde olan, ancak suç unsuru oluşturmayan eşya, geçici olarak koruma altına alınır ve aramaya sebep teşkil eden husus sona erdiğinde ilgiliye teslim edilir.

**Hâkimden önleme araması kararı alınması gerekmeyen hâller**

**Madde 25–** Aşağıdaki hâllerde yapılacak aramalarda ayrıca bir arama emri ya da kararı gerekmez:

a) Devletçe kamu hizmetine özgülenmiş bina ve her türlü tesislere giriş ve çıkışın belirli kurallara tâbi tutulduğu hâllerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki eşyanın veya araçlarının aranmasında,

b) 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun ek 1 inci maddesi kapsamında bulunan, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaların, uçakların, gemilerin ve her türlü deniz ve kara taşıtlarının, giren çıkan yolcuların X-ray cihazından geçirilerek, gerektiğinde üstünün ve eşyasının aranması ile buralarda görevli kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve eşyalarının aranmasında,

c) 2935 sayılı Olağanüstü Hâl Kanununun 11 inci maddesi kapsamında, kişilerin üstünün, eşyalarının Olağanüstü Hâl Valisinin emriyle aranmasında,

d) 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3 üncü maddesi kapsamında, konutların ve her türlü dernek, siyasî parti, sendika, kulüp gibi teşekküllere ait binaların, işyerlerinin, özel ve tüzel kişiliklere sahip müesseseler ve bunlara ait eklentilerin ve her türlü kapalı ve açık yerlerin, mektup, telgraf ve sair gönderilerin ve kişilerin üzerlerinin sıkıyönetim komutanının emriyle aranmasında,

e) Kanunların, muhafaza altına alınmalarına olanak verdiği kişilerin, üst veya eşyalarının aranmasında,

f) 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun çerçevesinde görevli kolluğun, aynı Kanunun 79 uncu maddesindeki silâh taşıma yasağı kapsamında, silâh taşıdığından şüphelenilen kişilerin üstlerinin ve eşyalarının aranmasında.

Umuma açık veya açık olmayan özel işletmelerin, kurumların veya teşebbüslerin girişlerindeki kontroller, buralara girmek isteyen kimselerin rızasına bağlıdır. Kontrol edilmeyi kabul etmeyenler, bu gibi yerlere giremezler. Bu gibi yerlerde kontrol, esasta özel güvenlik görevlileri tarafından

yerine getirilir. Ancak, bu yerlerin ve katılanların taşıyabilecekleri özel niteliklere göre, önleme aramaları kolluk güçleri tarafından da yapılabilir.

### **Önleme araması tutanağı**

**Madde 26–** Arama sırasında suç unsuruna rastlandığında, önleme araması tutanağa bağlanır.

Bu hâlde, tutanak 11 inci maddede yazılı unsurları içerir.

Tutanak arama işlemine katılmış olanlar ve hazır bulunanlarca imzalanır. Tutanağın bir sureti ilgiliye verilir.

Suç unsuruna rastlanmadığı durumlarda, aranan kişinin talebi hâlinde, kendisine arama kararı veya emrinin tarih ve sayısı, aramanın tarih ve saati, yeri, aranan şahsın ve arayan görevlinin kimlik bilgilerinin yer aldığı bir belge verilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Aramaların Yapılma Şekli**

#### ***Durdurma ve kontrol işlemleri***

**Madde 27–** Bir kişiyi geçici olarak durdurmak, yakalama sayılmaz; yakalama sayılması için kişinin fiilen denetim altına alınması gerekir. Denetim için araçların durdurulması da mümkündür.

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için, “umma” derecesinde makul şüphe bulunmalıdır. Kolluk görevlisi, tecrübesine dayanarak, izlediği davranışlarından, o kişinin bir suç işleyeceği veya işlediği hususunda kanaat elde eder veya kişinin silâhlı olduğu ve hâlen tehlike yarattığı kanaatine varırsa kişi durdurulabilir.

Somut emarelerle desteklenen şüphe bulunmadan, süreklilik arzedecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma ve kontrol işlemi yapılamaz.

Sebebin oluşmasına veya şüpheye yol açan davranışları hakkında, durdurulan kişiye sorular yöneltilir. Kişi bu sorulara cevap vermekle yükümlü değildir. Durdurma yetkisinin kullanılmasına neden olan şüphe, yapılan açıklama ile ortadan kalkarsa, kişinin gitmesine engel olunmaz.

Durdurma üzerine aşağıdaki işlemler yapılır:

a) Durdurulan kişi üzerinde giysilerinden herhangi birisi çıkarılmaksızın, yoklama biçiminde bir kontrol yapılır. Bu işlem sonucunda, kişide silâh bulunduğu sonucunu çıkarmaya yeterli şüphe meydana gelirse, memur kendiliğinden silâh ve diğer suç eşyası araması yapabilir.

b) Yoklama suretiyle kontrol, kişinin cinsiyetinde bulunan görevli tarafından yapılır.

c) Yapılan kontrolün konusu ve sebepleri ilgiliye açıklanır.

d) Bir kişinin veya aracın durdurulma süresinin, şartlara göre makul olması ve kontrol için ayrılan süreyi aşmaması gerekir.

e) Yoklama suretiyle kontrol, kişiye en az sıkıntı verici şekilde yapılır.

f) Yapılan kontrolün neticesinde suça ilişkin iz, eser, emare ve delil elde edilirse, kişi yakalanır.

g) Uyuşturucu gibi belirli bir şeyin, kişinin herhangi bir yerinde gizlendiği düşünülüyorsa, daha geniş çaplı kontrol yapılabilir.

h) Yoklama suretiyle kontrol, kişinin veya aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Başka yere götürülerek kontrol yapılamaz.

i) Makul sebebi olduğu takdirde, daha geniş kapsamlı kontrol yapılması için, kolluk aracından veya yakındaki kapalı bir yerden yararlanılabilir.

j) Kontrolten sonra talep üzerine olay yerinde derhâl bir tutanak düzenlenir.

Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir.

#### ***Karar veya yazılı emir üzerine üst ve eşya aramasının icrası***

**Madde 28–** Aramanın gerçekleştirileceği yerde, öncelikle kişilerin kaçmasını ve saldırmalarını engelleyecek şekilde gerekli güvenlik tedbirleri alınır.

Kolluk görevlileri, kolluk görevlisi olduğunu ispatlayan kimliğini gösterir.

Üst araması, kişinin cinsiyetinde bulunan görevli tarafından yapılır.

Üst ve eşya araması sırasında, yapılan aramanın konusu olan eşyanın bulunduğu veya aramanın yapılmasına temel teşkil eden sebepler ilgiliye açıklanır.

Üst araması sırasında, kişinin beraberinde olan eşya da, mümkünse elektromanyetik cihazlarla, değilse beş duyu organı aracılığıyla aranır. Sahipsiz eşya hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Kişi direndiği takdirde üst ve eşya araması orantılı güç kullanılarak gerçekleştirilir.

Üst ve eşya araması, kişinin veya aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Başka yere götürülerek arama yapılamaz. Gerektiğinde kolluk aracından veya yakındaki kapalı bir yerden yararlanılabilir.

Üst araması sırasında, kişinin üstünde veya eşyasında rastlanan özel kâğıt ve zarflar, içinde müsadereye tâbi bir eşya bulunması ihtimali dışında



açılmaz; açıksa dahi yazılı bilgiler okunamaz.

Kişinin kanunlara göre izin verilmeyecek bir şeyi taşıdığına ilişkin makul şüphenin bulunması ve aramanın amacına başka türlü ulaşılamaması hâlinde, üst araması aşağıda belirtilen şekilde giysiler çıkartılmak suretiyle yapılabilir:

a) Arama yapılmadan önce, bu aramayı yapmanın neden gerekli görüldüğü ve nasıl yapılacağı, o birimde görevli en üst kolluk âmiri tarafından ilgiliye bildirilir.

b) Arama, aynı cinsiyetten görevliler tarafından yapılır; arama işlemi kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir.

c) Arama, kişinin utanma duygusunu en az ihlâl edecek bir şekilde yapılır; önce bedenın üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır; bedenın alt kısmındaki giysiler, üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler mutlaka aranır.

d) Arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir.

e) Arama, mümkün olduğunca kısa bir süre içinde bitirilir.

Yapılan aramanın neticesinde bir suçla ilişkin iz, eser, emare ve delil elde edilirse, kişi yakalanır.

Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir.

### ***Araçlarda arama***

**Madde 29–** Araçlarda aramanın gerçekleştirileceği yerde, öncelikle kişilerin kaçmasını ve saldırmalarını engelleyecek şekilde gerekli güvenlik tedbirleri alınır.

Araç araması sırasında, yapılan aramanın konusu olan eşyanın ne olduğu veya aramanın yapılmasına temel teşkil eden sebepler ilgiliye açıklanır.

Araç araması, kişiye en az sıkıntı verici şekilde ve makul olan en kısa sürede yapılır.

Araç araması, aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Detaylı inceleme yapılması gereken hâllerde, başka yere götürülerek arama yapılabilir.

Deniz şartları sebebiyle aramanın denizde mümkün olmaması veya deniz aracının ayrıntılı aranmasının gerektiği hâllerde şüpheli deniz aracı en yakın ve uygun limana çekilerek arama limanda yapılabilir.

Araç araması sırasında rastlanan özel kâğıt ve zarflar, içinde müsadereye tâbi bir eşya bulunması ihtimali dışında açılmaz; açılsa dahi yazılı bilgiler okunamaz.

Yapılan aramanın neticesinde bir suçla ilişkin iz, eser, emare ve delil elde

edilirse, kişi yakalanır.

Boş araçların aranmasında, arama yapıldığını belirten bir not bırakılır. Bu notta, arama tutanağının bir kopyasının alınabileceği yer belirtilir.

Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir.

#### ***Konut, işyeri ve eklentilerinde aramanın yapılması***

**Madde 30–** Haklarında gıyabî tutuklama veya tutuklama kararı ile yakalama emri veya zorla getirme kararı bulunan kişilerin yakalanması için yapılacak aramalarda, ayrıca arama kararı verilmesi gerekli değildir. Bu gibi hâllerde sadece yakalanacak kişiyle ilişkili işlemler yapılabilir. O yerde bulunan diğer kişiler hakkında, ayrıca karar verilmemişse, arama yapılamaz.

Kolluk, arama yapılacak kapalı yerlerde ve eklentilerinde gerekli güvenlik önlemlerini alarak kapıyı çalar.

Hâkim kararı veya kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emriyle yapılan aramalarda veya karar alınmasını gerektirmeyen işlemlerde, mümkünse o yere girme izni verme yetkisine sahip kişilerle iletişim kurulmasına çalışılır, kolaylık gösterilmesi istenir.

Aşağıdaki hâllerde iletişim kurmadan arama amacıyla kapalı yerlere ve eklentilerine girilir:

- a) Arama yapılacak olan yerin konut veya yerleşim yeri olarak kullanılmadığının bilinmesi,
- b) Arama esnasında bu yerlerde kimsenin olmadığını anlaşılması,
- c) Bu yerlerde oturan veya izin vermeye yetkili kişinin arama öncesinde bilgilendirilmesinin, delil karartmasına yol açarak aramanın amacını tehlikeye sokacak veya kolluk memurlarını veya diğer bireyleri tehlikeye düşürebilecek olması.

Diğer hâllerde, kolluk memurları arama kararını gösterirler.

Gecikmesinde sakınca veya tehlike bulunması hâlinde, bilgilendirme içeri girildikten sonra da yapılabilir.

Aramayla görevlendirilenler, aramaya karşı çıkılması hâlinde, durumun haklı kıldığı ölçüde güç kullanarak direnci ortadan kaldıracırlar. Bilgilendirme yapıldıktan sonra, kapı açılmadığı takdirde güç kullanılacağı ihtar edilir ve buna rağmen kapı açılmazsa zorla eve girilir ve arama gerçekleştirilir. Güç, kademeli bir şekilde artarak kullanılabilir.

Bulundurulması suç teşkil eden eşyanın arandığı evde bulunan kişilerin üstü, güvenlik veya suç eşyasının elde edilmesi amacıyla aranır.

Arama, bulunması istenen şeyin boyutu ve niteliği göz önüne alınarak, amaca ulaşmak için gerekli olan ölçüde gerçekleştirilir.

Aranacak yerde bulunan kişilerin özel hayatlarına ve mallarına gereken azamî özen gösterilir.

Kasa gibi, açılması özellik isteyen eşya, kolluk tarafından veya masrafları kollukça karşılanmak üzere bu konudaki meslek erbabına açtırılır. Bu işlemin o yerde yapılmasının masraflı, külfetli veya oraya zarar verebilecek nitelikte olması durumunda, eşya kolluk tarafından muhafaza edilen başka bir yere götürülerek de açılabilir.

Arama sırasında rastlanan özel kâğıt ve zarflar, içinde müsadereye tâbi bir eşya bulunması ihtimali dışında açılmaz; açılrsa dahi yazılı bilgiler okunamaz.

Aramada hazır bulundurulacaklarla ilgili olarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Aranacak yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir; kendisi bulunmazsa temsilcisi veya ayırt etme gücüne sahip hısımlarından biri veya kendisiyle birlikte oturmakta olan bir kişi veya komşusu hazır bulundurulur.

b) Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla, diğer bir kişinin konutu, işyeri veya ona ait diğer yerlerde yapılacak aramalarda, zilyet ve bulunmazsa yerine çağrılacak kişiye, aramaya başlamadan önce aramanın amacı hakkında bilgi verilir.

c) Kişinin avukatının aramada hazır bulunmasına engel olunamaz.

d) Geceleyin herkesin girip çıkabileceği lokanta, bar, pavyon, gazino, meyhane gibi yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan benzeri yerlerin aramasında tanık bulundurulması gerekmez.

#### ***Aramanın zamanı***

**Madde 31–** Arama, kararda veya yazılı emirde belirtilen süre içerisinde yapılır. Her arama kararı, aksine bir hüküm içermiyorsa sadece bir kez arama yapma yetkisi verir.

Aramanın amacını tehlikeye sokan acil bir durum yoksa, adlî arama gündüz yapılır.

Konutta, işyerinde veya diğer kapalı yerlerde adlî arama gece yapılamaz. Ayrıca bu yerlerde kolluk âmirinin yazılı emriyle de arama yapılamaz. Ancak;

a) Suçüstü hâlinde,

b) Gecikmesinde sakınca bulunan hâlde,

c) Firar eden kişi veya tutuklu veya hükümlünün tekrar yakalanması hâlinde,

d) Geceleyin herkesin girip çıkabileceği 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 7 nci maddesinde sayılan umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinde,

m.32

(27) Arama Yönetmeliği

gece adlı arama yapılabilir.

Önleme aramaları, denetimler ve kontroller her zaman yapılabilir.

*Nezarethanelerde yapılacak arama*

**Madde 32**– Nezarethanelerde yapılacak aramalar için Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği hükümleri saklıdır.

**BEŞİNCİ BÖLÜM**  
**Çeşitli ve Son Hükümler**

*Aramalara ilişkin kayıt defteri*

**Madde 33**– Her kolluk biriminde, bu yönetmelik uyarınca yapılan aramalara ilişkin karar, yazılı emir ve diğer bilgilerin kaydedileceği bir defter tutulur.

Bu defterde kayıtlı bilgiler; adlı ve idarî soruşturmalar, ilgilinin taleplerinin karşılanması ve istatistikî çalışmalar dışında kullanılamaz.

Bu defter, silinme ve muhtemel bilgi kaybı riskine karşı gerekli önlemler alınmak ve bilgiler yedeklenmek suretiyle bilgisayar ortamında da tutulabilir.

*Yürürlükten kaldırılan yönetmelik*

**Madde 34**– 24/5/2003 tarihli ve 25117 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Adlı ve Önleme Aramaları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

*Yürürlük*

**Madde 35**– Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 36**– Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet ve İçişleri Bakanları yürütür.

# (28) YAKALAMA, GÖZALTINA ALMA VE İFADE ALMA YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 01.06.2005

Resmi Gazete Sayısı: 25832

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** Bu Yönetmeliğin amacı, bütün adlî kolluk görevlileri ile gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi üzerine adlî kolluk görevini ifa eden diğer kolluk görevlilerinin, Cumhuriyet savcılarının bilgi ve emirleri doğrultusunda yürütecekleri adlî soruşturma sırasında kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama, gözaltına alma, muhafaza altına alma ve ifade alma işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak usul ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** Bu Yönetmelik yakalama, gözaltına alma, muhafaza altına alma ve ifade alma işlemleri ile adlî kolluk görevlileri ile gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi üzerine adlî kolluk görevini ifa eden bütün kolluk birimlerini kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 7/11/1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 4/7/1934 tarihli 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** Bu Yönetmelikte geçen;

Adlî kolluk: 04/06/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8, 9, 10 ve 12 nci maddeleri, 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev

#### m.4 (28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*

ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemini yapan güvenlik görevlilerini,

**Bilgi alma:** Bir suçun tespiti veya aydınlatılmasına yönelik olarak, müşteki ve suçtan zarar gören ile suç işleme şüphesi altında bulunmayan diğer kişilerin dinlenmesini ve tutanağa geçirilmesini,

**İfade alma:** Şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini,

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması hâlini,

**Gözaltına alma:** Kanunun verdiği yetkiye göre, yakalanan kişinin hakkındaki işlemlerin tamamlanması amacıyla, yetkili hâkim önüne çıkarılmasına veya serbest bırakılmasına kadar kanunî süre içinde sağlığına zarar vermeyecek şekilde özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanıp alıkonulmasını,

**Gözaltı birimi:** Yakalanan kişinin hakkındaki işlemlerin tamamlanarak adli mercilere sevk edilmesine veya serbest bırakılmasına kadar, kanunî süre içinde onu gözaltında tutmakla yetkili ve görevli kolluk kuvveti birimlerini,

**Gözaltı ve nezarethane sorumlusu:** Gözaltına veya muhafaza altına alınan kişilere haklarının okunmasını, kayıtların tutulmasını ve kanunlara uygun davranılmasını sağlamak amacıyla ilgili karakol, birim veya bot komutanı, âmiri veya büro âmiri tarafından görevlendirilen personeli,

**Kovuşturma:** İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,

**Mâlen sorumlu:** Yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi,

**Muhafaza altına alma:** Kanunun yetki verdiği hâllerde yetkili merci önüne çıkarılması gereken kişilerin ilgili kurumlar veya kişilerce teslim alınana kadar sağlıklarına zarar vermeyecek şekilde ve zorunlu olduğu ölçüde özgürlüklerinin kısıtlanıp alıkonulmasını,

**Müdafî:** Şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukatı,

**Nezarethane:** Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri,

**Sanık:** Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

## (28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği* m.5

Sorgu: Şüpheli veya sanığın, hâkim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini,

Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

Suçüstü: İşlenmekte olan suç, henüz işlenmiş olan fiil ile fiilin işlenmesinden hemen sonra kolluk, suçtan zarar gören veya başkaları tarafından takip edilerek yakalanan kişinin işlediği suç, fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suç,

Şüpheli: Soruşturma evresinde, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Toplu suç: Aralarında iştirak iradesi bulunmasa da üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suç,

Vekil: Katılan, suçtan zarar gören veya mâlen sorumlu kişiyi ceza muhakemesinde temsil eden avukatı,

Yakalama: Kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözaltına veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınmasını, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Yakalama, Gözaltına Alma ve Muhafaza Altına Alma

#### *Yakalama, gözaltına alma ve muhafaza altına alma yetkisi*

**Madde 5–** Kolluk görevlileri;

a) Gecikmesinde sakınca bulunan ve Cumhuriyet savcısına veya derhâl âmirlerine müracaat imkânı olmayan hâllerde; hakkında yakalama emri düzenlenmesi veya tutuklama kararı verilmesi gereken kişileri ya da suçüstü hâlinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hâllerde suç işlediğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan şüphelileri,

b) Kolluk kuvvetinin kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik edenleri ve aldığı tedbirlere uymayanları,

c) Görev yaparken mukavemette bulunan veya görevinden alıkoymak amacıyla kolluk kuvvetine zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerine devam etmeleri ihtimali bulunan kişileri,

d) Haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama emri, yakalama ve tutuklama kararı bulunanları veya kanunla istenilen bir mükellefiyeti yeri-

**m.5 (28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği**

ne getirmedikleri için yakalanması gerekenleri,

e) Uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri alan, satan, bulunduran veya kullananları,

f) Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları,

g) Halkın huzur ve sükûnunu bozanlardan, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenlerle, başkalarına saldırıya yeltenenleri ve kavgacı edenleri,

h) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla belirtilen esaslara uygun olarak, alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu ve uyarıcı madde veya alkol tutkunu, serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,

i) Haklarında mahkemece çocuk bakım ve yetiştirme yurtlarına veya benzeri resmî veya özel kurumlara yerleştirilmesine veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen çocukları,

ii) Usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren veya hakkında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınan kişileri, yakalayabilir.

Kimliğini bir belgeyle veya kolluk kuvvetince tanınmış veya güvenilir kişilerin tanıklığı ile ispat edemeyenlerle, gösterdikleri belgelerin doğruluğundan şüphe edilen kişileri, aranan kişilerden olup olmadıkları anlaşılıncaya veya gerçek kimliği ortaya çıkıncaya kadar yirmidört saati geçmemek üzere, yakalama ve muhafaza altına almaya yetkilidir. Bu kişilere kimliklerini ispatlamaları hususunda gerekli kolaylık gösterilir.

Aşağıda belirtilen hâllerde, herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir:

a) Kişiye suçu işlerken rastlanması,

b) Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması ihtimalinin bulunması veya hemen kimliğini belirleme imkânının bulunmaması.

Soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı olmakla birlikte, beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçüstü hâllerinde kişinin yakalanması şikâyete bağlı değildir.

Soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı olan suç hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre şikâyetten önce şüpheli yakalanmış olursa şikâyete yetkili olan kimseye ve bunlar birden fazla ise hiç olmazsa birine yakalama bildirilir.

***Yakalama işlemi***

**Madde 6-** Yakalama 5 inci maddede belirtilen yetkiler çerçevesinde,



## (28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği m.6

hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının emriyle veya doğrudan kolluk kuvveti veya suçüstü hâlinde herkes tarafından yapılabilir.

Yakalanan kişinin kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önlemek amacıyla kaba üst araması yapılarak, silâh ve bunun gibi unsurlardan arındırılması sağlanır.

Yakalama sırasında suçun iz, emare, eser ve delillerinin yok edilmesini veya bozulmasını önleyecek tedbirler alınır.

Yakalanan kişiye, suç ayrımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir.

Kolluk kuvveti tarafından yapılan yakalama hâlinde işlem, yakalanan kişi ve uygulanan tedbirler derhâl Cumhuriyet savcısına bildirilir.

Yakalamadan ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin emirden, yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye Cumhuriyet savcısının emriyle gecikmeksizin haber verilir.

Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli “Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu” (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir.

Suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması ihtimalinin bulunması veya hemen kimliğini belirleme imkânının bulunmaması nedeniyle başkaları tarafından yakalanıp kolluk görevlilerine teslim edilen veya bu hâllerde kolluk görevlilerince yakalanan ya da haklarında tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma imkânı bulunmaması sebebiyle kolluk görevlilerince yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen sözlü emir, en kısa zamanda yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olması hâlinde en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirilir; aksi hâlde ilgili kolluk görevlilerince alınmasına hazır edilir. Ancak, kolluk görevlisi emrin yazılı hâle getirilmesini beklemeden sözlü emrin gereğini yerine getirir.

## m.7 (28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği

Yakalanan kişi, Cumhuriyet savcısının emri ile serbest bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınır.

Muhafaza altına alınmak amacıyla yakalanan kişiler hakkında da bu maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulandıktan sonra, yakalama sebebi, yakalamaya itiraz etme hakkı ve bu hakkı nasıl kullanılacağı derhâl bildirilir. Bu kişilerden ıslah veya tedavi kurumuna götürülmesi gerekenlerin ilgili kurumlarca teslim alınmaları sağlanır. Teslim alınmaması hâlinde, durum bir tutanakla tespit edilir ve tutanağın bir sureti mülkî amire gönderilir.

### *Yakalanan ve nakledilecek şahıslara uygulanacak tedbirler*

**Madde 7-** Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir.

### *Yakınlarına haber verme*

**Madde 8-** Yakalanan kişinin;

- Kendisi ile birlikte bir kişi varsa bu kişi vasıtasıyla,
- Suçun işlendiği veya yakalandığı yerde ikâmet ediyorsa ve haber vereceği yakınının telefon numarasını biliyorsa ya da kolluk vasıtasıyla sair suretle tespit edilebiliyorsa, telefon ile,
- Haber vereceği yakınının telefon numarasını bilmiyorsa ilgili yer kolluğu vasıtasıyla,
- Konutu suç yeri dışında ise telefonla veya kişinin adresinin bulunduğu yerle ilişki kurulmak suretiyle, yakalandığı, gözaltına alındığı veya gözaltı süresinin uzatıldığı Cumhuriyet savcısının emriyle gecikmeksizin bir yakınına veya belirlediği bir kişiye haber verilir.

Yakalanan veya gözaltına alınan kişi yabancı ise yazılı olarak karşı çık-maması hâlinde, durumu vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsolosluğuna haber verilir.

Muhafaza altına alınmak amacıyla kişinin yakalandığı, istediği kanunî yakınlarına derhâl bildirilir.

### *Sağlık kontrolü*

**Madde 9-** Yakalanan kişinin gözaltına alınacak olması veya zor kullanılarak yakalanması hâllerinde hekim kontrolünden geçirilerek yakalanma anındaki sağlık durumu belirlenir.

Gözaltına alınan kişinin herhangi bir nedenle yerinin değiştirilmesi, gözaltı süresinin uzatılması, serbest bırakılması veya adli mercilere sevk edil-

(28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği* m.9

mesi işlemlerinden önce de sağlık durumu hekim raporu ile tespit edilir.

Gözaltına alınanlardan herhangi bir nedenle sağlık durumu bozulanlar ile sağlık durumundan şüphe edilenler, derhâl hekim kontrolünden geçirilerek gerekiyorsa tedavileri yaptırılır. Bu durumdaki kişilerden kronik bir rahatsızlığı olanların, istekleri hâlinde varsa kendi hekimi nezaretinde resmî hekim tarafından muayene ve tedavi edilmeleri sağlanır.

Gözaltına alınan kişinin ifadesini alan veya soruşturmayı yürüten kolluk görevlisi ile bu kişiyi tıbbî muayeneye götüren kolluk görevlisinin farklı olması zorunludur. Ancak personel yetersizliği nedeniyle farklı kolluk görevlisinin bulunmaması hâlinde bu durum belgelendirilir.

Tıbbî muayene, kontrol ve tedavi, adlî tıp kurumu veya resmî sağlık kuruluşlarınca yapılır.

Hekim raporu üç nüsha hâlinde düzenlenir. Kolluk görevlileri tarafından, hekim raporunu verecek birime, yakalananın nezarethaneye giriş raporu mu, yoksa çıkış raporu için mi getirildiği yazılı olarak bildirilir.

Yakalama veya nezarethaneye giriş raporunun bir nüshası raporu tanzim eden sağlık kuruluşunda saklanır, ikinci nüshası gözaltına alınana, üçüncü nüsha ise soruşturma dosyasına eklenmek üzere ilgili kolluk görevlisine verilir.

Gözaltı süresinin uzatılması veya yer değişikliği ya da nezarethaneden çıkış sırasında düzenlenen hekim raporlarından; bir nüshası sağlık kuruluşunda saklanır, iki nüshası ise raporu düzenleyen sağlık kuruluşunca kapalı ve mühürlü bir zarf içerisinde ilgili Cumhuriyet başsavcılığına en seri şekilde gönderilir. Bunlardan bir nüshası Cumhuriyet savcısı tarafından gözaltına alınanın kendisine veya vekiline verilir, bir nüshası ise soruşturma dosyasına eklenir. Bu raporların düzenlenmesinde ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 157 nci maddesinde belirtilen gizlilik kurallarına uyulur ve bu amaçla gerekli tedbirler ilgili sağlık kuruluşunca alınır.

Hekim muayene esnasında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 94 üncü maddesinde belirtilen işkence, 95 inci maddesinde belirtilen neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence ve 96 ncı maddesinde belirtilen eziyet suçlarının işlendiği yolunda herhangi bir bulguya rastlaması hâlinde, keyfiyeti derhâl Cumhuriyet savcısına bildirir. Bu durumda Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 7 ve 8 inci maddesine göre işlem yapılır.

Hekim ile muayene edilen şahsın yalnız kalmaları, muayenenin hekim hasta ilişkisi çerçevesinde yapılması esastır. Ancak, hekim kişisel güvenlik endişesini ileri sürerek muayenenin kolluk görevlisinin gözetiminde yapıl-

**m.10 (28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği**

masını isteyebilir. Bu istek belgelendirilerek yerine getirilir. Bu durumda gözaltına alınan kişinin talebi hâlinde müdafî de muayene sırasında gecikmeye neden olmamak kaydıyla hazır bulunabilir.

Kadının muayenesi, talebi hâlinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılır. Muayene edilecek kadının talebine rağmen kadın hekimin bulunmaması halinde, muayene sırasında hekim ile birlikte sağlık mesleği mensubu bir kadın personelin bulundurulmasına özen gösterilir.

**Güvenlik araması**

**Madde 10–** Gözaltı birimine getirilen kişi hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Nezarethaneye veya zorunlu hâllerde bu amaca tahsis edilen yerlere konulmadan önce usulünce aranır. Kadının üst veya vücudunun aranması, bir kadın görevli veya bu amaçla görevlendirilecek diğer bir kadın tarafından yapılır.

b) Kendisine zarar verebilecek kemer, kravat, ip, kesici ve delici alet gibi nesnelere arındırılır.

c) Üzerinden çıkan eşya ve para muhafaza altına alınır. Paranın nev'i, seri numarası ve miktarı, eşyanın vasıfları ve markasını belirten bir tutanak düzenlenir ve bu tutanağın bir sureti üstü aranan kişiye verilir.

**Nezarethane işlemleri**

**Madde 11–** Üst araması yapılan kişinin nezarethaneye girişi, bu Yönetmeliğe ekli "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter"e (EK-B) kaydedilerek sağlanır.

Nezarethane işlemlerinde;

a) Aynı suçla ilgisi olanlar, birbirine hasım olanlar, erkek ve kadınlar bir araya konulmazlar, çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulurlar.

b) Nezarethanede zarurî hâller dışında beşten fazla kişi bir arada bulundurulmaz.

c) Tuvalet, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçların giderilmesi görevli memurun gözetiminde sağlanır.

d) Yiyecek ve içecekler önceden kontrol edilir.

e) Gözaltına alınan kişi saldırgan bir tutum sergilemeye başladığı veya kendisine zarar vermeye kalkıştığı takdirde önce sözle kontrol altına alınmaya çalışılır. Bu mümkün olmadığı takdirde, hareketini giderecek derecede kuvvet kullanılabilir. Ancak zarurî olmadıkça gerek kendisinin gerek başkasının hayatı, vücut bütünlüğü veya sağlığı tehlikeye girmedikçe kuvvet kullanılmaz.

**(28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği m.12**

f) Saldırgan tutum ve davranışları kontrol altına alınamayan kişiler tıbbî müdahalede bulunulması için sağlık kuruluşlarına gönderilir.

g) Gözaltına alınan kişilerden yaşama haklarını koruyucu gerekli önlemler alınarak, bu amaçla ilgili gözetlenebilir. Gözetleme işlemi teknik imkânlar ölçüsünde kayda alınabilir.

h) Gözaltındaki kişinin beslenme, nakil, sağlığının korunması ve gerektiğinde tedavisi, yakalandığının yakınlarına haber verilmesi giderleri ilgili birimin bağlı olduğu Bakanlığın bütçe ödeneklerinden karşılanır.

***Nezarethaneye alınanların kaydına ait defter***

**Madde 12–** Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde:

a) Kimlik bilgileri;

- 1) Adı ve soyadı,
- 2) Anne ve baba adı,
- 3) Cinsiyeti,
- 4) Doğum yeri ve tarihi,
- 5) Nüfusa kayıtlı olduğu yer,
- 6) Cilt, aile sıra ve kayıt numarası,
- 7) Yabancılar için pasaport numarası,
- 8) İkamet adresi, iş adresi ve telefon numaraları,
- 9) Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler;

- 1) İsnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni,
- 2) Suç yeri ve tarihi,
- 3) Kimin emri ile yakalandığı ve nezarete alındığı,
- 4) Haber verilen Cumhuriyet savcısının adı ve soyadı,
- 5) Cumhuriyet savcısına haber verildiği tarih ve saat,
- 6) Bilgi toplama işlem kısmı kaydı,

c) Giriş işlemleri;

- 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati,
- 2) Giriş tarihi ve saati,
- 3) Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti,
- 4) Üst aramasında teslim alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın

imzası,

5) Giriş işlemi yapan görevlinin adı, soyadı, rütbesi ve imzası,

d) Şüpheli ile ilgili işlemler;

- 1) Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası,
- 2) Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası,

m.13 (28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*

- 3) Haber veren personelin adı, soyadı, sicili ve imzası,
  - 4) Haber verme tarihi ve saati,
  - 5) Şüphelinin, hakkında haber verildiğine dair imzası,
  - 6) Tercüman temin edilip edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası,
  - 7) Müdafî istediği hakkındaki beyanı ve imzası,
  - 8) Müdafî talep etmiş ise baronun adı veya kendi avukatının adı ve soyadı,
  - 9) Gelen müdafîin adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası,
  - 10) Süre uzatımına karar veren makam, kararının tarihi, sayısı ve uzatılan süre,
- e) Çıkış işlemleri;
- 1) Çıkarıldığı tarih ve saat,
  - 2) Sevk edildiği makam,
  - 3) Sevk evrakının tarihi ve sayısı,
  - 4) Teslim alan görevlinin adı, soyadı ve imzası,
  - 5) Kişinin kendisine teslim edilen malzemeler ve imzası,
  - 6) Görevliye teslim edilen malzemeler ve imzası,
  - 7) Geçici ayrılışlar,
  - 8) İlân, işlemler ve sonuç,
  - 9) Çıkış işlemi yapan görevlinin adı, soyadı, rütbesi ve imzası,
  - 10) Kontrol eden âmirin adı, soyadı, rütbesi ve imzası,
- belirtilir.

Bu defterde, yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Gözaltı Süresi, Salıverme ve Adlî Mercilere Sevk

#### *Gözaltı süresi*

**Madde 13–** 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesine göre yakalanan kişi Cumhuriyet savcısı tarafından bırakılması emredilmezse, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınır.

Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez. Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlara bakmakla görevli olan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giriyorsa bu süre kırksekiz saattir.

(28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği* m.14

**Gözaltı süresinin uzatılması**

**Madde 14**– Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasında güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle Cumhuriyet savcısı gözaltı süresini her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri, gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden mahrum bırakılamaz.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlara bakmakla görevli olan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçlardan; Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan kişiler hakkında, aynı Kanununun 91 inci maddesinin bir ve üçüncü fıkralarında dört gün olarak belirlenen süre, Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararı ile yedi güne kadar uzatılabilir. Hâkim karar vermeden önce yakalanan ve gözaltına alınan kişiyi dinler.

**Yakalama ve gözaltı işlemlerine karşı hâkime başvurma**

**Madde 15**– Yakalama, gözaltına alma işlemine veya gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafî veya kanunî temsilcisi, eşi yada birinci veya ikinci derecede kan hısımları hemen serbest bırakılmasını sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Yakalanan kişinin dilekçesi yetkili hâkime en seri şekilde ulaştırılır.

**Yakalanan kişinin yetkili mahkemeye götürülmesi**

**Madde 16**– Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılamıyorsa, aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır; serbest bırakılmadığı takdirde, yetkili hâkim veya mahkemeye en kısa zamanda gönderilmek üzere tutulur.

**Yetkili mercilere sevk veya serbest bırakma**

**Madde 17**– Yakalanan kişi, gözaltına alınmasını gerektirecek bir nedenle tespit edilememesi veya yakalama sebebinin ortadan kalkması hâlinde Cumhuriyet savcısının emri ile kolluk kuvvetince derhâl salıverilir.

Yakalanan kişi, hakkında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gereken kişilerden ise ilgili kuruma teslim edilir.

Gözaltı süreleri azamî süreler olup, gözaltına alınan kişilerin işlemlerinin en kısa sürede bitirilmesi esastır.

m.18 (28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*

Gözaltına alınanlar, işlemleri bitirildikten sonra gözaltı süresinin dolması beklenmeksizin kolluk kuvvetince ilgili Cumhuriyet başsavcılığına derhâl sevk edilir.

Yakalama, gözaltına alma işlemine veya gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının emrine karşı, hâkime yapılan başvuru üzerine verilen serbest bırakma kararı derhâl uygulanır.

Emanete alınan şahsî eşya ve para eksiksiz olarak ilgisine teslim edilerek ve girişte tanzim edilen güvenlik araması tutanağına şerh düşülerek kendisine imzalatılır.

Sevk veya serbest bırakma işlemi ve sebebi, bu Yönetmeliğe ekli “Sevk/Serbest Bırakma Tutanağı”na (EK-C) bağlanır, bunun bir sureti gözaltından çıkarılan kişiye verilir.

*Yeniden yakalama yasağı*

**Madde 18–** Gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine, gözaltına alınıp da serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya neden olan fiille ilgili yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

*Çocuklarla ilgili özel hüküm*

**Madde 19–** Çocuklar bakımından yakalama ve ifade alma yetkileri aşağıdaki şekilde sınırlandırılmıştır:

a) Fiili işlediği zaman onikiyaşını doldurmamış olanlar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizler;

1) Suç nedeni ile yakalanamaz ve hiçbir suretle suç tespitinde kullanılmaz.

2) Kimlik ve suç tespiti amacı ile yakalama yapılabilir. Kimlik tespitinden hemen sonra serbest bırakılır. Tespit edilen kimlik ve suç, mahkeme başkanı veya hâkimi tarafından tedbir kararı alınmasına esas olmak üzere derhâl Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

b) Onikiyaşını doldurmuş, ancak onsekiz yaşını doldurmamış olanlar suç sebebi ile yakalanabilirler. Bu çocuklar, yakınları ile müdafiyeye haber verilerek derhâl Cumhuriyet başsavcılığına sevk edilirler; bunlarla ilgili soruşturma Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır ve aşağıdaki hükümlere göre yürütülür:

1) Çocuğun gözaltına alındığı ana-baba veya vasisine bildirilir.

2) Kendi talebi olmasa bile müdafiden yararlandırılır, ana-baba veya vasisi müdafî seçebilir.



(28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği* m.20

- 3) Müdafî hazır bulundurulmak şartı ile şüpheli çocuğun ifadesi alınır.
- 4) Kendisinin yararına aykırı olduğu saptanmadığı veya kanunî bir engel bulunmadığı durumlarda ana-babası veya vasisi ifade alınırken hazır bulunabilir.
- 5) Yetişkinlerden ayrı yerlerde tutulur.
- 6) 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda yazılı suçlar büyüklerle beraber işlendiği takdirde soruşturma evresinde çocuklarla ilgili evrak ayrılır, soruşturmaları ayrı ayrı yürütülür.
- 7) Çocukların kimlikleri ve eylemleri mutlaka gizli tutulur.
- 8) Suçun mağduru çocuksa, bunlara karşı işlenen suçüstü hâllerinde, kovuşturulması suçtan zarar gören kimsenin şikâyetine bağlı olan fiillerde şüphelinin yakalanması ve soruşturma yapılması için şikâyet şartı aranmaz.
- 9) Çocuklarla ilgili işlemler mümkün olduğu ölçüde sivil kıyafetli görevliler tarafından yerine getirilir.
- 10) Çocuklara kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak, zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlemler alınır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Müdafî ile İlgili Hususlar

#### *Müdafî tayini*

**Madde 20–** Şüpheli veya sanık, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafî'nin yardımından yararlanabilir; kanunî temsilcisi varsa, o da şüpheliye veya sanığa müdafî seçebilir.

Soruşturma evresinde, ifade almada en çok üç müdafî hazır bulunabilir.

Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında müdafî'nin, şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.

Şüpheli veya sanık, müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, talebi hâlinde baro tarafından bir müdafî görevlendirilir.

Şüpheli veya sanık onsekizyaşını doldurmamış ya da sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malûl olur ve bir müdafî de bulunmazsa talebi aranmaksızın bir müdafî görevlendirilir.

Üst sınırı en az beş yıl hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan

**m.21 (28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği**

soruşturma ve kovuşturmada şüpheli veya sanığın talebi aranmaksızın bir müdafî görevlendirilir.

***Müdafî ile görüşme***

**Madde 21-** Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz.

Müdafî ile görüşmesinden önce ve görüşmesi sırasında, talebi hâlinde yakalanan kişiye kalem ve kâğıt verilir.

Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla ve yakalanan kişi isterse, vekâletname aranmaksızın en çok üç müdafî ifadede hazır bulunabilir.

Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır.

***Müdafî'nin soruşturma evrakını incelemesi***

**Madde 22-** Müdafî, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir. (...)

Müdafî'nin dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilir.

Yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında, ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Müdafî, Cumhuriyet başsavcılığınca iddianamenin mahkemeye verildiği tarihten itibaren dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilir; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilir.

Bu maddenin içerdiği haklardan suçtan zarar görenin vekili de yararlanır.

## **BEŞİNCİBÖLÜM**

### **İfade Alma**

***İfade almanın esasları***

**Madde 23-** Şüphelinin ifadesinin alınmasında aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Şüphelinin kimliği saptanır. Şüpheli, kimliğine ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmakla yükümlüdür.

b) Kendisine yüklenen suç anlatılır.

c) Müdafî seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafî'nin ifade sırasında hazır bulunabileceği kendisine

**(28) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği m.24**

bildirilir. Müdafî seçecek durumda olmadığı ve bir müdafî yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilir.

d) Müdafî sadece hukukî yardımda bulunabilir, şüphelinin ifadesi alınırken şüpheliye sorulan soruya doğrudan cevap veremez, onun yerini aldığı izlenimi veren herhangi bir müdahalede bulunamaz. Hukukî yardım maddî olayı karartabilecek müdahalelerin yapılması anlamına gelmez. Müdafî şüpheliye bütün kanunî haklarını hatırlatabilir ve müdafî'nin her türlü müdahalesi tutanağa geçirilir.

e) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 95 inci maddesi hükmü saklı kalmak üzere, yakalanan kişinin yakınlarından istediğine yakalandığı derhâl bildirilir.

f) Yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir.

g) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek imkânı tanınır.

h) İfade verenin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.

i) İfade işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılabilir.

j) İfade bir tutanağa bağlanır. Bu tutanakta şunlar yer alır:

1) İfade alma işleminin yapıldığı yer ve tarih,

2) İfade alma sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren kişinin açık kimliği,

3) İfade alma sırasında, yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise nedenleri,

4) Tutanak içeriğinin ifade veren ile hazır olan müdafî tarafından okunduğu ve imzaları,

5) İmzadan çekinme hâlinde bunun nedenleri.

İfade esasları bu Yönetmeliğe ekli İfade Tutanağı (EK-D) formatına uygun olarak yerine getirilir.

***İfade almada yasak yöntemler***

**Madde 24–** İfade veren şüphelinin beyanı, özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilaç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez.

Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez.

m.25 (28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*

Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında, bu işlem ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabilir.

Hiç kimse, kendisini veya kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

## ALTINCI BÖLÜM

### Nezarethane ve İfade Alma Odası

#### *Nezarethane ve ifade alma odası*

**Madde 25–** Nezarethaneler en az 7 metrekare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir.

Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur.

Mevsim ve gözaltı yerlerinin maddî şartları da dikkate alınarak, geceyi gözaltında geçirecek şahıslar için yeterli miktarda battaniye ve yatak temin edilir.

Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır.

İç ve dış emniyeti sağlanmış, özel surette hazırlanmış, teknik donanımlı, bağımsız yerlerin ifade alma odası olarak kullanılmasına özen gösterilir.

Mevcut nezarethane ve ifade alma odalarının standartlara uygun hâle getirilmesi bütçe imkânları çerçevesinde sağlanır.

#### *Nezarethane ve ifade alma odalarının denetimi*

**Madde 26 –** Nezarethane ve ifade alma odalarının standartlara uygunluğunu sağlamak amacı ile kolluk kuvvetlerinin yetkili birimleri tarafından denetleme yapılır.

Cumhuriyet başsavcıları veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcıları, adli görevlerinin gereği olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma neden ve sürelerini, gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetler; sonucunu Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Deftere kaydederler.

(28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği* m.27

Yetkili ve görevli mercilerin mevzuatta öngörülen denetim yetkileri saklıdır.

## YEDİNCİBÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

### *Soruşturmanın gizliliğinin uygulanması*

**Madde 27–** Suçluluğu bir yargı hükmüne bağlanana kadar kişinin masumiyeti esastır ve soruşturma evresi gizlidir. Bu nedenle, soruşturma evresinde gözaltındaki bir kişinin “suçlu” olarak kamuoyuna duyurulmasına, basın önüne çıkartılmasına, kişilerin basınla sorulu cevaplı görüntülerine, görüntülerinin alınmasına, teşhir edilmelerine sebebiyet verilmez ve soruşturma evraki hiçbir şekilde yayımlanamaz.

### *Yer gösterme işlemi*

**Madde 28–** Cumhuriyet savcısı, kendisine yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmuş olan şüpheliye yer gösterme işlemi yaptırabilir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar söz konusu olduğunda, adli kolluk âmiri de yer gösterme işlemi yaptırmaya yetkilidir. Bu suçlar dışında yer gösterme işlemi kolluk âmirleri tarafından yaptırılamaz.

Yer gösterme işlemi soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun olarak yerine getirilir.

Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla, müdafî de yer gösterme işlemi sırasında hazır bulunabilir.

Yer gösterme işlemi tutanağa bağlanır.

Bu tutanakta aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Müdafî veya vekil sıfatıyla hazır bulunduğu işlemlerle ilgili tutanakta avukatın isim ve imzasına da yer verilir.

b) Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, zamanı ve işleme katılan veya ilgisi bulunan kimselerin isimlerini içerir.

c) İşlemden hazır bulunan ilgililerce onanmak üzere tutanağın kendilerini ilgilendiren kısımları okunur veya okumaları için kendilerine verilir. Bu husus tutanağa yazılarak ilgililere imza ettirilir.

d) İmzadan kaçınma hâlinde nedenleri tutanağa geçirilir.

### *Sorumluluk*

**Madde 29–** Yakalama, muhafaza altına alma, gözaltına alma ve ifade almada görevli bulunan kolluk kuvvetleri katıldıkları işlemlerle ilgili ola-

m.30 (28) *Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*  
rak bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasından sorumludur.

#### *Personelin niteliği*

**Madde 30–** Bu Yönetmelikle kolluk kuvvetine verilen görevleri yerine getiren personelin eğitim görmüş olması gerekir.

#### *Personelin eğitimi*

**Madde 31–** Eğitime, tecrübeli, suçluluk psikolojisinden anlayan, sabırlı, soğukkanlı, kavrama kabiliyeti yüksek, tercihanpsiko-teknik testten geçirilmiş personel katılabilir.

Eğitim süresi ve müfredatı Adalet Bakanlığının görüşü alınarak ilgisine göre Jandarma Genel Komutanı veya Emniyet Genel Müdürü veya Gümrük Müsteşarı ya da Sahil Güvenlik Komutanının onayı ile belirlenir.

Adalet Bakanlığı temsilcileri de ilgili personelin eğitimine katılabilir.

Eğitimi başarı ile bitiren personele, ilgisine göreşekli ve ebadı Jandarma Genel Komutanlığı veya Emniyet Genel Müdürlüğü veya Gümrük Müsteşarlığı ya da Sahil Güvenlik Komutanlığının eğitim birimlerince belirlenen sertifika verilir.

Eğitimde başarı gösteremeyen personel hakkında Hizmet İçi Eğitim Yönergelerinin ilgili hükümleri uygulanır.

Tekerrür ve tazeleme gibi özel eğitimlere iştirak ettirilen personele ayrıca sertifika verilmez.

#### *Yürürlükten kaldırılan mevzuat*

**Madde 32–** 1/10/1998 tarihli ve 23480 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

#### *Yürürlük*

**Madde 33–** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### *Yürütme*

**Madde 34 –** Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

## (29) TANIK KORUMA KANUNU

**Kanun Numarası** : 5726  
**Kabul Tarihi** : 27/12/2007  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 5/1/2008

**Sayı** : 26747

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

##### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı, ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

##### *Tanımlar*

**Madde 2–** (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Tanık: Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenen kişiyi, tanık sıfatıyla dinlenen suç mağdurlarını ve bu Kanunda belirtilen yakınlarını,
- b) Kurul: Tanık Koruma Kurulunu,
- c) Koruma birimi: İdarî yapısı, çalışma esas ve usulleri ilgili kolluk teşkilâtının bağlı olduğu bakanlıkça belirlenen ve bu Kanun kapsamında haklarında koruma tedbiri uygulanmasına karar verilecek kişilerle ilgili olarak, gerekli koruma tedbirlerini uygulayacak olan kolluk birimlerini, ifade eder.

### İKİNCİ BÖLÜM

#### Tanık Koruma Tedbiri Alınması Gereken Suçlar, Tanık Koruma Tedbiri Kapsamına Alınacak Kişiler ve Tanık Koruma Tedbirleri

##### *Tanık koruma tedbiri alınması gereken suçlar*

**Madde 3–** (1) Bu Kanun hükümleri, aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak

m.4

**(29) Tanık Koruma Kanunu**

uygulanabilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ve ceza hükmü içeren özel kanunlarda yer alan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar.

b) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ile terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar.

***Tanık koruma tedbiri kapsamına alınacak kişiler***

**Madde 4–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre haklarında tanık koruma tedbiri uygulanabilecek kişiler şunlardır:

a) Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları.

b) (a) bendi hükümlerine göre dinlenenlerin nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altoyu, ikinci derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde olduğu kişiler.

(2) Tanık koruma tedbirleri, birinci fıkrada sayılanların kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi bir tehlike içinde bulunması ve korunmalarının zorunlu olması halinde uygulanabilir.

***Tanık koruma tedbirleri***

**Madde 5–** (1) Bu Kanun kapsamında bulunanlar hakkında uygulanabilecek tanık koruma tedbirleri şunlardır:

a) Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi.

b) Duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi.

c) Tutuklu veya hükümlü olanların durumlarına uygun ceza infaz kurumu ve tutukevlerine yerleştirilmesi.

ç) Fizikî koruma sağlanması.

d) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi:

1) Adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtlarının değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

2) Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve



her türlü ruhsat gibi resmî belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

3) Taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması.

e) Geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddî yardımda bulunulması.

f) Çalışan kişinin iş yerinin ya da iş alanının değiştirilmesi veya öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi.

g) Yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamasının sağlanması.

ğ) Uluslararası anlaşmalara ve karşılıklılık ilkesine uygun şekilde, geçici olarak başka bir ülkede yerleştirilmesinin sağlanması.

h) Fizyolojik görünümün estetik cerrahi yoluyla veya estetik cerrahi gerçekleştirilmesinin değiştirilmesi ve buna uygun kimlik bilgilerinin yeniden düzenlenmesi.

(2) Bu maddede yazılı olan tedbirlerden biri veya birkaçı aynı anda uygulanabilir. Bununla birlikte aynı sonuç daha hafif bir tedbir ile elde edilebiliyor ise bu durum da göz önünde tutulur.

(3) Bu madde hükümlerine göre uygulanacak koruma tedbirlerinin esas ve usulleri yönetmelikte gösterilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Tanık Koruma Tedbiri Kararları

#### *Tanık koruma tedbiri kararlarını verecek makam ve merci*

**Madde 6–** (1) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (ç) bentlerinde sayılan tanık koruma tedbiri kararları; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından, kovuşturma evresinde Cumhuriyet savcısı veya tanığın istemi üzerine veya re'sen mahkemece verilir. Karar verilmenden önce kolluk makamları ile diğer birimlerin hazırlayacağı değerlendirme raporları göz önünde tutulur.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, tanığın isteminin bulunması koşuluyla Cumhuriyet savcısından karar alınıncaya kadar, kolluk amirinin yazılı emriyle, geçici olarak 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen tedbir alınabilir. Bu tedbir, geciktirilmeksizin Cumhuriyet savcısının bilgisine sunulur.

(3) Kovuşturma evresinde tanıklık görevinin yapılmasından sonra, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (d) ilâ (h) bentlerinde sayılan tanık koruma tedbirlerine ilişkin kararlar, tanığın istemi üzerine Kurul tarafından verile-

m.7

## (29) Tanık Koruma Kanunu

bilir. Kurul, kovuşturma evresinin sona ermesinden sonra (ç) bendinde belirtilen tedbire de karar verebilir.

(4) Bu madde hükümlerine göre;

a) Tanık koruma kararının alınmasında; korunan kişi veya yakınlarının karşı karşıya kaldığı tehlikenin ağırlığı ve ciddiliği, soruşturma ve kovuşturma konusu suçun önemi, tanığın yapacağı açıklamalar, alınacak tedbirin yaklaşık maliyeti, tanığın psikolojik durumu ve benzer mahiyetteki diğer özellikler de göz önünde bulundurulur.

b) Yapılacak istemlerde, mutlaka gerekçe gösterilir ve karara dayanak olabilecek hukukî ve fiilî nedenlere de yer verilir.

### *Tanık koruma tedbiri kararında bulunacak hususlar*

**Madde 7-** (1) Tanık koruma tedbiri kararında aşağıdaki hususlara yer verilir:

- a) Korunmasına karar verilen kişilerin açık kimlik ve adres bilgileri.
- b) Tanıklık konusu olay.
- c) Tanıklığa ilişkin bilgiler.
- ç) Tedbir veya tedbirlerin şekli ve süresi.
- d) Kararın istem üzerine veya re'sen verilip verilmediği.
- e) Karara dayanak teşkil edecek hukukî ve fiilî sebepler.
- f) Tanık anlatımlarının, soruşturma veya kovuşturma evresinde olayın nitelik ve kapsamına göre sağladığı veya sağlayacağı fayda.
- g) Soruşturma veya kovuşturma konusu olayla sınırlı ve orantılı olmak üzere, karara dayanak teşkil edecek olan diğer hususlar.

### *Tanık koruma tedbirinin süresi, değiştirilmesi ve kaldırılması*

**Madde 8-** (1) Bu Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan koruma tedbirlerinin süresine, şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya tedbirlerin aynen devam etmesine, 6 ncı maddede belirtilen makam ve mercilerce re'sen veya hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine kararın uygulandığı tarihten başlamak üzere ve en geç birer yıl aralıklarla karar verilir.

(2) Kararı uygulayan koruma birimi, karar tarihinden itibaren her yıl veya gerektiğinde bu süreyi beklemeden uygulama ve takip raporu düzenleyerek, kararı veren makam veya mercie gönderir. Raporda, uygulanan tedbir şekillerinin ve sürelerinin değiştirilmesine veya tedbirin sona erdirilmesine ilişkin öneriye de yer verilebilir.

(3) Birinci fıkraya göre, koruma tedbirinin kaldırılması halinde, hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine şahsî hallerinin tedbirin uygu-

lanmasından önceki hale getirilmesine tedbir kararını veren makamca karar verilir. Şahsî hâllerinin eski hale getirilmesi halinde bunun şekli, süresi, sonuçları, kararı veren makamca ve hakkında tedbir uygulanan kişi tarafından yapılacak işlemler ile diğer esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

(4) Aşağıda sayılan hâllerde tanık koruma tedbiri kaldırılabilir. Tanığın;

a) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yanlış bilgi vermesi veya bildiği hususları açıklamaması,

b) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yalan tanıklık veya iftiradan mahkûm olması,

c) Önceki kimlik bilgileri ile ilgili kendisinden talep edilen bilgiler hakkında yanlış beyanda bulunması,

ç) Koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi,

d) Koruma sebeplerinin ortadan kalkması.

(5) Bu madde hükümlerine göre alınan kararlar, hakkında tedbir uygulanan tanığa gecikmeksizin bildirilir.

***Haklarında koruma tedbiri kararı alınan tanıkların dinlenmelerinde uygulanacak usuller***

**Madde 9–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre, haklarında tedbir kararı alınan tanıkların duruşmada dinlenmesi sırasında Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasına mahkemece karar verilmesi hâlinde, dinleme sırasında tanığın görüntü veya sesi değiştirilerek tanınması engellenebilir.

(3) Tanığın, duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre, dinlenmesine de karar verilebilir.

(4) Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar bulunmadan tanığın dinlenmesi hâlinde, tanık tarafından verilen beyanlar, hâkim tarafından Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinde belirtilen sınırlamalara uymak koşuluyla, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlara açıklanır.

(5) Tanığın üçüncü fıkra hükmüne göre dinlenmesi hâlinde, Ceza Muhakemesi Kanununun 201 inci maddesinin uygulanmasında, tanığa sorulacak soruların bu Kanun kapsamında tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olması gerekir. Bu amaçla, hâkim, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebilir veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin vermez.

m.10

**(29) Tanık Koruma Kanunu**

(6) Bu madde hükümlerinin naip olunan hâkim veya istinabe suretiyle uygulanmasına görevli ve yetkili mahkemece karar verilebilir.

(7) Bu madde hükmüne göre alınan tanık ifadeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmündedir.

(8) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre, hakkında tedbir uygulanan tanığın beyanı tek başına hükme esas teşkil etmez.

(9) Haklarında tedbir kararı alınan tanıkların, keşifte dinlenmeleri sırasında da bu madde hükümleri uygulanır.

(10) Bu madde hükümleri, savunma hakkını kısıtlayacak şekilde uygulanamaz.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Tanık Koruma Kararlarının Uygulanması

#### *Koruma kararının alınmasında*

#### *Cumhuriyet başsavcılıkları ile mahkemelerce uygulanacak usuller*

**Madde 10–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre kararlar, gizlilik esaslarına uygun olarak verilir.

(2) Tedbir kararının kapsam ve niteliğine göre, tanığın beyanı farklı bir isim altında tutanağa kaydedilir ve sonraki işlemlerin bu isimle yürütülmesi sağlanır. Tutanak, ilgili Cumhuriyet savcısı veya hâkim ile görevli zabıt kâtibince imzalanır. Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemece bu Kanunda belirtilen kararlar, ayrı bir karar numarası verilmek suretiyle yerine getirilir. Tanığın gerçek kimlik ve adres bilgileri ile koruma kararı ayrı bir kartonda muhafaza edilir.

(3) Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya hâkim tarafından bu Kanunda belirtilen işlemlerle ilgili olarak bir zabıt kâtabi görevlendirilir. Tanık koruma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin karar ve diğer belgeler, soruşturma evresinde Cumhuriyet başsavcılığınca, kovuşturma evresinde mahkemece bu kararlara mahsus yerlerde gizlilik esaslarına uygun olarak saklanır. Cumhuriyet başsavcılığınca veya mahkemece tanık koruma tedbirinin uygulanmasına ilişkin verilen karar ve diğer belgeler, soruşturma veya kovuşturma konusu suç dışında başka bir makam veya mercie gönderilemez.

(4) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen tedbire ilişkin kararlar, gereğinin yerine getirilmesi amacıyla Cum-

huriyet başsavcılığı aracılığıyla, yargı çevresi içerisinde bulunan kolluk makamlarına gönderilir ve gecikmeksizin yerine getirilir.

(5) Bu madde hükümlerine göre, alınan tanık koruma tedbiri kararlarının saklanmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

***Tanık koruma birimleri ve kolluk makamlarınca yapılacak işlemler***

**Madde 11-** (1) Bu Kanun kapsamında alınacak tanık koruma tedbirlerini uygulamak üzere, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünce tanık koruma birimleri kurulur. Bu birimlerde yeteri kadar hukukçu, idarî ve teknik uzman personel bulundurulur.

(2) Tanık koruma biriminde çalışan personel için, tanık koruma birimi tarafından verilen bilgilere göre geçici kimlik düzenlenebilir veya bunu sürdürülebilmesi için belge verilebilir. Bu belgeler, tanığın korunması ile gözetilen kamu yararı veya somut diğer olgular da dikkate alınarak, soruşturma konusuyla orantılı ve amaca uygun olarak kullanılabilir.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre, kolluk makamlarınca alınacak tedbirler ile yapılacak işlemlerin ve tanık koruma birimlerinin çalışma esas ve usulleri yönetmelikte gösterilir.

***Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve yapılacak işlemler***

**Madde 12-** (1) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda, işbirliği ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.

(2) Bu Kanun kapsamında alınan tedbir kararları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin yerine getirilir.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Tanık Koruma Kurulu**

***Tanık Koruma Kurulu***

**Madde 13-** (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yapmak üzere, İçişleri Bakanlığında Tanık Koruma Kurulu kurulur.

(2) Kurul; mesleklerinde fiilen en az on beş yıl görev yapmış olmak koşulu ile; Adalet Bakanlığından idarî görevde çalışan birinci sınıf hâkimler arasından iki, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca Ankara'da görev yapan birinci sınıf adli yargı hâkim veya Cumhuriyet savcıları arasından seçilecek bir, Milli Savunma Bakanlığından idarî görevde çalışan birinci

sınıfa geçirilmiş askeri hâkimler arasından bir, İçişleri Bakanlığı merkez teşkilâtından bir, Jandarma Genel Komutanlığından bir, Sahil Güvenlik Komutanlığından bir, Emniyet Genel Müdürlüğünden üç ve Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünden bir üye olmak üzere toplam onbir üyeden oluşur. Kurul Başkanı, Kurul üyelerince kendi aralarından oyçokluğuyla seçilir. Kurul kararlarını oy çokluğuyla alır. Kurul, en az ayda bir defa veya ihtiyaç duyulduğunda her zaman Başkanın çağrısı üzerine toplanır. Kurul üyelerinin görev süreleri dört yıldır. Görev süresi sona erenler yeniden seçilebilirler. Kurulun sekretarya hizmetleri İçişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(3) Kurul, koruma kararını verirken, bu kararı uygulayacak koruma birimince düzenlenecek olan korumanın şekli, süresi ve diğer özelliklerine ilişkin ön değerlendirme raporunu dikkate alır.

(4) Kurul üyelerine, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla fiilen görev yaptıkları her gün için (1000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Bu ödemelerde damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Bir ayda fiilen görev yapılan gün sayısının dördü aşması halinde, aşan günler için huzur hakkı ödenmez.

(5) Kurulun çalışma esas ve usulleri yönetmelikte düzenlenir.

#### ***Kurulun görev ve yetkileri***

**Madde 14–** (1) Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (c) bentleri dışında kalan tedbirlere, bunların süresine, değiştirilmesine, kaldırılmasına ve hakkında tedbir uygulanan kişinin şahsî hallerinin tedbirin uygulanmasından önceki hale getirilmesine karar vermek.

b) Kararları, uygulanması için ilgili koruma birimine göndermek.

c) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak, bu Kanun kapsamında kalanlar ile diğer kişilerin veya kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları başvuru veya şikâyetleri incelemek ve bunları sonuçlandırmak.

ç) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbirlerin uygulanmasını ve yerine getirilmesini denetlemek.

d) Kanunlar tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

#### ***Mutabakat metni***

**Madde 15–** (1) Kurul ile hakkında koruma kararı verilen kişi arasında, uygulanacak tedbirin şekli, süresi ve tarafların yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmiş tanığın rızası alındıktan sonra mutabakat metni hazırlanır.

Kurul tarafından verilen kararlar, mutabakat metninin imzalanmasından sonra uygulanır.

(2) Mutabakat metninin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

#### ***Faaliyet raporu***

**Madde 16–** (1) Kurul, koruma kararı verdiği kişiler ile uygulanan tedbirler hakkında hazırlayacağı faaliyet raporunu, her yıl Ocak ayı sonuna kadar İçişleri ve Adalet bakanlıklarına sunar.

(2) Bu rapor, içerik ve kapsamına göre, gerektiğinde ilgili bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına da gönderilebilir.

## **ALTINCI BÖLÜM**

### **Çeşitli ve Son Hükümler**

#### ***Yabancı tanıkların korunmasında uluslararası işbirliği ve yardımlaşma***

**Madde 17–** (1) Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar uyarınca, anlaşma bulunmaması halinde ise karşılıklılık esasına uygun olarak bir yabancı tanığın Türkiye'de korunmasına, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanı tarafından karar verilir.

(2) Yukarıdaki fıkra hükümlerinin uygulanmasında, yabancıların korunmasına ilişkin giderler talep eden ülke makamlarınca karşılanır. İkili veya çok taraflı uluslararası anlaşma hükümleri saklıdır.

#### ***Gizlilik kuralı***

**Madde 18–** (1) Bu Kanun kapsamında alınan kararlar ve yürütülen işlemler gizlidir. Gizlilik, tedbir sona erdikten sonra da devam eder.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, bu Kanun kapsamında yapılan ve yürütülen işlemlerde gizlilik kuralına uygun olarak hareket eder ve kendi teşkilât veya birimlerinde gerekli tedbirleri alır.

(3) Koruma kararlarının alınmasında ve uygulanmasında yer alan kamu görevlileri ile bu işlemlerde her ne şekilde olursa olsun görev alan diğer kişiler, bu görevleri nedeniyle öğrendikleri bilgileri görev sona erdikten sonra da açıklayamazlar.

(4) Bu madde hükmü, hakkında tedbir uygulananlar için de geçerlidir.

(5) Bu Kanun hükümlerine göre alınan kararlarda ve yürütülen işlemlerde; kamu kurum ve kuruluşları ile bu kararların alınmasında ve uygulan-

m.19

(29) Tanık Koruma Kanunu

masında görev alan kamu görevlileri ile diğer kişilerin uymaları gereken gizlilik kuralına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

*Tanık koruma giderlerinin karşılanması ve tazminatlar*

**Madde 19–** (1) Bu Kanun uyarınca alınacak koruma tedbirlerinin yerine getirilmesine ilişkin giderler, İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 24 üncü maddesinde belirtilen esaslar doğrultusunda karşılanır.

(2) Koruma birimlerinde fiilen görev yapanlara, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuru aylığının ek gösterge dahil yüzde otuzbeşini geçmemek üzere, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre tazminat ödenir. Bu tazminat, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaz ve kısmi statüde görev yapanlara ödenmez.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre korunanın, koruma konusu tehlike sebebiyle ölümü, engelli hale gelmesi veya malvarlığını kısmen yahut tamamen yitirmesi hallerinde oluşan zararlar, genel hükümlere göre Devlet tarafından tazmin olunur.

*Suç, yaptırım ve soruşturma usulü*

**Madde 20–** (1) Bu Kanunun uygulanması nedeniyle öğrendikleri bilgi ve belgeleri açıklayan, yayınlayan veya her ne şekilde olursa olsun başkalarının bu bilgi ve belgeleri edinmesini ya da erişimini kolaylaştıranlar fiil başka bir suç oluştursa bile ayrıca, Türk Ceza Kanununun 258 inci maddesi hükmüne göre cezalandırılır.

(2) Bu Kanunda belirtilen yükümlülüklerle aykırı hareket edenler ile bu maddede sayılan fiilleri işleyenler hakkında müsteşarlar, valiler ve kaymakamlar hariç olmak üzere, 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz. Görevleri veya sıfatları sebebi ile özel soruşturma ve kovuşturma usulüne tâbi olan sanıklarla ilgili kanun hükümleri saklıdır.

(3) Bu Kanunun uygulanmasında görevlerinin gereklerine aykırı davranan kamu görevlileri hakkında, tabi oldukları mevzuatta yer alan disiplin cezaları uygulanır.

*Tanığa rücu edilmesi*

**Madde 21–** (1) Bu Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) ve (ç) bentlerinde belirtilen sebeplerle tanık koruma tedbiri kararının kal-



dırılması hâlinde, karar tarihinden, bu tedbir kararının kaldırıldığı tarihe kadar, kararı uygulayan makamlarca yapılan giderler kanuni faizleri ile birlikte tanıktan tahsil edilir, ödenmemesi hâlinde 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

***Tanık koruma biriminde görev yapanlar, diğer görevliler, suçun aydınlatılmasında yardımcı olanlar ve yakınlarının korunması***

**Madde 22–** (1) Tanık koruma biriminde görev yapan personel, bu Kanun kapsamına giren suçlara ait istihbaratta, soruşturmada veya kovuşturmada görev alan kolluk amir ve memurları ile diğer kamu görevlileri, bu suçlarda kullanılan gizli soruşturmacı, bu Kanun kapsamına giren suçların ortaya çıkartılmasında yardımcı olan muhbirler ile bunların yakınları hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

(2) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 20 nci maddesi hükmü saklıdır.

(3) 29/7/2003 tarihli ve 4959 sayılı Toplum Kazandırma Yasası hükümlerine göre haklarında koruma tedbiri uygulananlara bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

***Askeri ceza muhakemesinde uygulama***

**Madde 23–** (1) Bu Kanun 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilecek ceza muhakemesi işlemlerinde de uygulanır.

(2) Bu Kanunda geçen Cumhuriyet başsavcılığı, askeri savcılığı; Cumhuriyet savcısı, askeri savcıcı; mahkeme askeri mahkemeyi; hakim askeri hakimi ifade eder.

***Değiştirilen hükümler***

**Madde 24–** (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

***Yönetmelik***

**Madde 25–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre çıkarılması gereken yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde Adalet ve İçişleri bakanlıkları ile müştereken düzenlenir.

***Kurulun oluşturulması***

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Kanunun 13 üncü maddesiyle kurulan Tanık

m.26

**(29) Tanık Koruma Kanunu**

Koruma Kurulunda üye olarak görev alacak temsilciler, maddede belirtilen kurumlar tarafından Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde belirlenerek İçişleri Bakanlığına bildirilir.

***Yürürlük***

**Madde 26-** (1) Bu Kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 27-** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**(30) CUMHURİYET BAŞSAVCILIKLARI VE  
MAHKEMELERCE ALINACAK  
TANIK KORUMA TEDBİRLERİNE İLİŞKİN  
ESAS VE USULLER HAKKINDA YÖNETMELİK**

**Resmi Gazete Tarihi:** 11.11.2008,

**Sayı:** 27051

**BİRİNCİ KISIM**

**Amaç, Kapsam, Dayanak Ve Tanımlar**

***Amaç***

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, ceza muhakemesinde yaptığı tanıklık veya koruma görevi sebebiyle hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddî bir tehlike içinde bulunduğu anlaşılan kişiler ile yakınlarının, 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

***Kapsam***

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik, ceza muhakemesinde yaptığı tanıklık veya koruma görevi sebebiyle hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddî bir tehlike içinde bulunduğu anlaşılan kişiler ile yakınlarının korunması amacıyla, soruşturma veya kovuşturma evresinde Cumhuriyet savcısı ya da mahkemelerce alınabilecek tanık koruma tedbirlerinin türü, içeriği, değiştirilmesi, kaldırılması ve tedbir kararlarının saklanması ile söz konusu tedbirlerin uygulanmasında görev alan kamu görevlileri ve diğer kişilerin uymaları gereken gizlilik kurallarına ilişkin usul ve esasları kapsar.

(2) Bu Yönetmelik hükümleri, Kanunun 23 üncü maddesi kapsamında, 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilecek ceza muhakemesi işlemlerinde de uygulanır.

(3) Bu Yönetmelik hükümleri, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 20 nci maddesi hükmüne göre alınan koruma tedbirleri ile 29/7/2003 tarihli ve 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu hükümlerine göre haklarında koruma tedbiri uygulananları kapsamaz.

**Dayanak**

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelik, 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 5, 8, 10, 18 ve 25 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

**Tanımlar**

**Madde 4–** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Değerlendirme raporu: Kolluk makamları ile diğer birimler tarafından hazırlanan ve hakkında tedbir kararı verilmesi muhtemel olan kişi veya yakınları ile ilgili olarak soruşturma veya kovuşturma konusu suçun önemi, tanığın yapacağı açıklamaların içeriği, bu kişilerin hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı bakımından karşı karşıya kaldıkları tehlikenin ağırlığı ile söz konusu şahısların kişisel bilgileri, psikolojik durumu ve benzer mahiyetteki diğer özelliklerini birlikte değerlendiren raporu,

b) Kanun: 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununu,

c) Koruma birimi: Tanıklar hakkında ilgili merciler tarafından verilen koruma tedbirlerini uygulamak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde oluşturulmuş kolluk birimlerini,

ç) Koruma tedbiri: Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan tanık koruma tedbirlerini,

d) Kurul: Tanık Koruma Kurulunu,

e) Tanık: Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenen kişiyi, tanık sıfatıyla dinlenen suç mağdurlarını ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendi ile (c) bendi gereğince yemin verilmeksizin dinlenen tanıklardan; soruşturma veya kovuşturma konusu suçlara iştirakten veya bu suçlar nedeniyle suçluyu kayırmaktan ya da suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirmekten şüpheli, sanık veya hükümlü olanlar ile Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde sayılan yakınlarını,

f) Uygulama ve takip raporu: Kararı uygulayan koruma birimi tarafından, karar veren makam veya mercie gönderilmek üzere karar tarihinden itibaren her yıl veya gerektiğinde bu süreyi beklemeden hazırlanan raporu, ifade eder.

**İKİNCİ BÖLÜM****Tanık Koruma Tedbirlerinin Kapsamı****Koruma tedbirine konu olabilecek suçlar**

**Madde 5–** (1) Tanık koruma tedbirleri aşağıda sayılan suçlarla ilgili ola-

rak uygulanır:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ve ceza hükmü içeren özel kanunlarda yer alan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar,

b) İlgili mevzuatta suç sayılan fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen ve alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar,

c) Terör örgütlerinin faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar.

### ***Hakkında koruma tedbiri uygulanabilecek kişiler***

**Madde 6–** (1) Tanık koruma tedbirleri;

a) Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler,

b) Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları,

c) Ceza Muhakemesi Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendi ile (c) bendi gereğince yemin verilmeksizin dinlenen tanıklardan; soruşturma veya kovuşturma konusu suçlara iştiraktan veya bu suçlar nedeniyle suçluyu kayırmaktan ya da suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirmekten şüpheli, sanık veya hükümlü olanlar,

ç) Tanık koruma biriminde görev yapan personel, bu Yönetmelik kapsamına giren suçlara ait istihbaratta, soruşturmada veya kovuşturmada görev alan gizli soruşturmacı, muhbir ve kolluk personeli ile diğer kamu görevlileri,

d) Yukarıdaki bentlerde sayılan kişilerin; nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy ya da altsoy, ikinci derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde oldukları kişiler,

hakkında uygulanabilir.

### ***Tanık koruma tedbirleri***

**Madde 7–** (1) Cumhuriyet savcısı ve mahkemeler tarafından alınabilecek tanık koruma tedbirleri şunlardır:

a) Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi,

b) Tanıkların, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmandan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi,

c) Tutuklu veya hükümlü tanıkların durumlarına uygun bir ceza infaz kurumu ya da tutukevine yerleştirilmesi,

ç) Fizikî koruma sağlanması.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Tanık Koruma Kararları

#### *Koruma talebi*

**Madde 8–** (1) Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan tedbirler bakımından tanık koruma talebi; soruşturma evresinde ilgili Cumhuriyet başsavcılığı veya kolluğa, kovuşturma evresinde ise mahkemeye yazılıya da sözlü olarak yapılır.

(2) Diğer resmî mercilere yapılan başvurular da değerlendirilmek üzere gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeye gönderilir.

(3) Kişiler, kovuşturma evresinin sona ermesinden sonra kendileri ya da yakınları için fizikî koruma sağlanmasına yönelik taleplerini bizzat Kurula da yapabilir. Bu aşamada Cumhuriyet başsavcılıkları veya mahkemelere yapılan talepler gecikmeksizin Kurula gönderilir.

(4) Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler, Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) ilâ (h) bentlerinde yazılı koruma tedbirlerine yönelik talepleri gecikmeksizin Kurula gönderir.

#### *Koruma kararı*

**Madde 9–** (1) Hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddî bir tehlike içinde bulunması nedeniyle korunmaları zorunlu olan tanıklar hakkında hangi tedbir ya da tedbirlerin uygulanacağını belirlenmesi bakımından Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeye yapılacak başvurularda mutlaka gerekçe gösterilir. Ayrıca talep içeriğinde koruma kararına dayanak olabilecek hukukî ve fiilî nedenlere de yer verilir.

(2) Koruma kararı; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından, kovuşturma evresinde ise Cumhuriyet savcısı veya tanığın talebi üzerine ya da re'sen mahkemece verilir. Karar verilmeden önce kolluk makamları ile diğer birimlerin hazırlayacağı değerlendirme raporları dikkate alınır.

(3) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından koruma kararı alınırken; korunan kişi veya yakınlarının karşı karşıya kaldığı tehlikenin ağırlığı, soruşturma ve kovuşturma konusu suç ile tanığın yapacağı açıklamaların önemi, alınacak tedbirin yaklaşık maliyeti, tanığın psikolojik durumu ve benzer mahiyetteki diğer özellikleri de göz önünde bulundurulur.

(4) Kararda, Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan tanık koruma tedbirlerinden biri veya birkaçının aynı anda uygulanması hüküm altına alınabilir.

(5) Aynı sonuç daha hafif bir koruma tedbiri ile elde edilebiliyorsa veya tedbirlerden birinin uygulanması aynı anda bir başka tedbirin uygulanmasını da zorunlu kılıyorsa, karar sürecinde bu hususlar da nazara alınır.

**Koruma kararında bulunması gereken hususlar**

**Madde 10–** (1) Cumhuriyet savcısı ve mahkemelerce kişiler hakkında verilen tanık koruma tedbiri kararlarında aşağıdaki hususların bulunması zorunludur:

- a) Korunmasına karar verilen tanığın açık kimlik ve adres bilgileri,
  - b) Tanıklık konusu olay,
  - c) Tanıklığa ilişkin bilgiler,
  - ç) Tedbir veya tedbirlerin şekli ve süresi,
  - d) Kararın istem üzerine veya re'sen verilip verilmediği,
  - e) Karara dayanak teşkil eden hukukî ve fiilî sebepler,
  - f) Tanık anlatımlarının, soruşturma veya kovuşturma evresinde olayın nitelik ve kapsamına göre sağladığı veya sağlayacağı fayda,
  - g) Soruşturma veya kovuşturma konusu olayla sınırlı ve orantılı olmak üzere, karara dayanak teşkil edecek somut olayın özellikleri.
- (2) Gerektiğinde verilen tedbirleri bizzat uygulayacak kolluk veya koruma birimi de ilgili kararda açıkça gösterilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Cumhuriyet Savcısı ve Mahkemelerce Alınabilecek Tanık Koruma Tedbirleri

***Kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi tedbiri***

**Madde 11–** (1) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından korunmasında zorunluluk bulunduğu re'sen veya istem üzerine belirlenen tanıkların kimlik ve adres bilgileri gizli tutulur.

(2) Tanığın kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasında zorunluluk bulunduğu kolluk birimleri tarafından belirlenmesi hâlinde, durum vakit geçirilmeksizin ilgili Cumhuriyet savcısına bildirilir ve bu konuda bir karar verilmeye kadar tanığın kimlik ve adres bilgilerinin açığa çıkmasını engelleyecek her türlü tedbir alınır.

(3) Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeye yapılacak olan kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasına ilişkin talepler, tanık koruma defterine kaydedilir ve uygun görülmesi hâlinde tanık için yeni bir kod isim ve adres belirlenmesine karar verilir. Bu karar ile ekli yeni kimlik ve adres bilgilerine ilişkin tutanak, ilgili Cumhuriyet savcısı veya hâkim ile görevli zabıt kâtibince imzalanarak tanık koruma kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.

(4) Tanığın soruşturma veya kovuşturma evrelerindeki beyanlarının tamamı koruma kararında belirtilen kod isimle tutanaklara kaydedilir ve sonraki tüm işlemlerin de bu isimle yürütülmesi sağlanır.

(5) Tanığın çağrılması, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından tanığın gösterdiği veya re'sen belirlenecek bir adrese ilgili koruma veya kolluk birimi marifetiyle yapılır.

(6) Talebinin bulunması ve uygun görülmesi hâlinde tanığa telefon, telgraf, faks veya elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de çağrılabilir.

(7) Çağrı için belirlenen adres, telefon veya diğer iletişim bilgilerinin herhangi bir nedenle değişmesi hâlinde, bu durum kararı veren merci ile kolluk veya koruma birimine derhal bildirilir.

(8) Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye gönderilen evraktaki tanığın gerçek kimlik ve adres bilgileri, koruma kararındaki bilgilerle değiştirilir ve ihtiyaç hâlinde kolluktaki beyanlarının bir sureti hiçbir adres bilgisi içermeyecek şekilde sadece kod isimle soruşturma veya kovuşturma dosyasına konulur.

(9) Cumhuriyet savcısı veya mahkemece düzenlenen tutanaklar ile verilen kararların içeriğinde kimlik ve adres bilgisi gizlenen tanığın beyanlarına yer verilmesi gereken durumlarda, ilgili tutanak veya kararda tanığın kod ismi dışında hiçbir kimlik ya da adres bilgisine yer verilmez.

(10) Kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen tanığın, bu karar öncesinde aynı olay sebebiyle kollukta alınmış ifadeleri olduğunun anlaşılmasında, evrak aslı ve varsa suretleri, mevcut kayıtlara şerh verildikten sonra kollukta hiçbir evrak kalmayacak şekilde ilgili Cumhuriyet savcısı ya da mahkemeye gizlilik esasları çerçevesinde teslim edilir ve evrak ilgili kartonunda saklanır.

### ***Gizli veya özel ortamda dinleme tedbiri***

**Madde 12-** (1) Bu tedbire ilişkin talepler, öncelikle tanık koruma defterine kaydedilir ve bu yönde verilen koruma kararları tanık koruma kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.

(2) Tanıklar, karar alınması hâlinde duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunmayanlar olmadan da dinlenebilir. Bu hâlde sesli ve görüntülü aktarma yapılır. Soru sorma hakkı saklıdır.

(3) Tanık, duruşma salonunda makyaj, maske, özel kabin veya benzeri yöntemlerden yararlanılarak ses ve dış görünüş bakımından tanınmasını ya da görülmesini engelleyecek şekilde de dinlenebilir. Bu hâlde taraflar, hakkında koruma tedbiri uygulanan tanığa Ceza Muhakemesi Kanununun 201 inci maddesi gereğince doğrudan soru yöneltebilirler. Ancak hâkim, uygu-



lanan tedbirlerle orantılı olmayan veya amaca aykırı soruların sorulmasına izin vermeyebilir. Tanığın dolaylı da olsa kimliğini ortaya çıkarabilecek soruların sorulmasına ise kesinlikle izin verilmez.

(4) Tanığın duruşma salonu dışında telekonferans, video konferans veya diğer sesli ya da görüntülü iletişim araçları ile özel bir ortamda dinlenmesi sırasında sesi veya görüntüsü değiştirilebilir. Bu hâlde kimliğinin doğrulanabilmesi bakımından tanığın gerçek ses ve görüntüsü de kaydedilir. Tüm kayıtlar ilgili kartonda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.

(5) Tanıkların özel ortamda dinlenebilmesi amacıyla adliyelerde ve gerektiğinde ceza infaz kurumlarında yeterli teknik donanımına sahip özel mekânlar oluşturulur. Bu imkânı bulunmayan Cumhuriyet savcılığı ve mahkemeler, kolluk veya koruma birimlerinin teknik imkânlarından da faydalanabilir.

(6) Görevli ve yetkili mahkemece, üçüncü ve dördüncü fıkra hükümlerinin naip olunan hâkim veya istinabe suretiyle uygulanmasına da karar verilebilir.

(7) Tanığın dinleneceği yerdeki gerekli fizikî koruma tedbirleri, adli mercilerin emirleri doğrultusunda ilgili kolluk veya koruma birimleri tarafından alınır.

#### ***Ceza infaz kurumu veya tutukevine yerleştirme tedbiri***

**Madde 13–** (1) Hükümlü veya tutuklu olan tanıkların, durumlarına uygun bir ceza infaz kurumu ya da tutukevine yerleştirilmesine veya yerlerinin değiştirilmesine soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından karar verilir.

(2) Bu tedbire ilişkin talepler, tanık koruma defterine kaydedilir ve bu yönde verilen koruma kararları tanık koruma kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.

(3) Kararı veren merci, bu tedbir kararını gereği için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gecikmeksizin bildirir. Askerî savcılık ve mahkemeler bakımından ise bildirim Milli Savunma Bakanlığına yapılır. Bu konuda işlem yapılincaya kadar ilgili Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda tanığın bulunduğu ceza infaz kurumu ya da tutukevi idaresince gerekli tedbirler alınır.

(4) Hükümlü veya tutuklu tanıkların, ceza infaz kurumu ya da tutukevlerine yerleştirilmesi, yerlerinin değiştirilmesi veya herhangi bir nedenle kurum dışına çıkartılması sırasındaki sevk ve nakilleri ile kurum içinde katıldıkları bütün faaliyetlerde gizlilik esaslarına uyulur. Tanığın kurum içerisindeki iş ve işlemlerinin tamamı önceden belirlenen ceza infaz kurumu ya da tutukevi personeli tarafından yerine getirilir.

(5) Tanığın ceza infaz kurumu veya tutukevinin değiştirilmesine karar verilmesi ya da herhangi bir nedenle kurum dışına çıkartılması gereken hâllerde bu durum, nakil sırasında gerekli tedbirlerin alınabilmesi için tedbiri uygulayan kolluk veya koruma birimine derhal bildirilir.

(6) Bu tedbir kararının gerekleri, aksi yönde bir karar olmadıkça ilgili Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda tanığın tutukluluğu veya hükümlülüğü sona erinceye kadar uygulanır. Tanık hakkında gerekli güvenlik önlemleri alınırken talebi de dikkate alınabilir.

(7) Cumhuriyet savcısının bilgisi dahilinde hükümlü veya tutuklu tanıkların ceza infaz kurumu ya da tutukevinde kaldığı bölüm veya odası her zaman değiştirilebilir.

(8) Hükümlü veya tutuklu tanık hakkında, bu maddede yazılı tedbir dışında Yönetmeliğin 11 inci maddesindeki kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi tedbirine de karar verilmesi hâlinde ceza infaz kurumu ya da tutukevindeki tanığa ait infaz dosyası ve diğer belgelerin aslı ve varsa suretleri, gizlilik esasları çerçevesinde Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. İnfaz işlemleri, yeni kod isim ve adres bilgilerine göre yürütülür.

(9) Cumhuriyet savcısı, hükümlü veya tutuklu tanığın ceza infaz kurumu ya da tutukevinde bulunduğu sürece güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirleri alarak ilgili birimler arasında koordinasyonu sağlar.

(10) Hükümlü veya tutuklu tanıklar, yer değişikliğine ilişkin taleplerini ilgili Cumhuriyet başsavcılığına doğrudan veya diğer resmî merciler aracılığıyla yazılı ya da sözlü olarak iletebilirler.

### ***Fizikî koruma tedbiri***

**Madde 14–** (1) Fizikî koruma tedbiri, hakkında bu tedbirin uygulanmasına karar verilen tanığın, gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmidört saat esasına göre kesintisiz olarak her türlü tehlikeden korunması amacıyla ilgili kolluk veya koruma birimi tarafından yerine getirilen tedbirdir.

(2) Bu tedbire ilişkin talepler, tanık koruma defterine kaydedilir ve bu yönde verilen koruma kararları tanık koruma kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.

(3) Bu koruma tedbiri, aşağıda belirtilen usullerden biri veya birkaçı aynı anda uygulanmak suretiyle yerine getirilir:

- a) Yakın koruma,
- b) Konutta koruma,
- c) İşyerinde koruma,
- ç) Motorize veya yaya devriye ile koruma,
- d) Çağrı üzerine koruma.

(4) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından tanık hakkında verilen fizikî koruma tedbirine ilişkin karar, gereği için Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla ilgili kolluk veya koruma birimine gönderilir. Tanığın başka bir yargıçevresinde ikâmet etmesi hâlinde ise, söz konusu karar gizlilik esasları çerçevesinde derhal o yer Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(5) Her iki hâlde de koruma tedbiri, ilgili kolluk veya koruma birimi tarafından birinci fıkrada belirtilen esaslar çerçevesinde ve üçüncü fıkrada sayılan koruma usullerinden biri ya da birkaçı aynı anda uygulanmak suretiyle gecikmeksizin yerine getirilir.

(6) Kovuşturma evresinin sona ermesi ve tanığın yazılı veya sözlü olarak talep etmesi hâlinde, bu maddede yazılı tedbirlerin alınmasına Kurul tarafından karar verilebilir.

(7) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, tanığın talebi ve kolluk amirinin yazılı emriyle, bu maddede sayılan tedbirler geçici olarak alınabilir. Bu hâlde ilgili Cumhuriyet savcısına derhal bilgi verilir ve kararı doğrultusunda işlem yapılır.

#### ***Koruma tedbirinin veya süresinin değiştirilmesi***

**Madde 15–** (1) Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan koruma tedbirlerinin süresine, değiştirilmesine veya aynen devam etmesine, kararı veren Cumhuriyet savcısı ya da mahkemeye re'sen veya hakkında tedbir uygulanan tanığın talebi üzerine karar verilebilir.

(2) Kararı uygulayan koruma birimi, süreklilik gösteren tedbirlerde karar tarihinden itibaren her yıl veya gerektiğinde bu süreyi beklemeden uygulama ve takip raporu düzenleyerek tedbir kararını veren Cumhuriyet savcısı ya da mahkemeye sunar.

(3) Uygulama ve takip raporunda, uygulanan tedbirin veya süresinin değiştirilmesine ilişkin önerilere de yer verilebilir.

(4) Koruma tedbirinin veya süresinin değiştirilmesine ilişkin kararlar, ilgili defter üzerinden verilir ve önceki kararlar ilişkilendirilerek mahsus kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde saklanır.

(5) Mevcut koruma tedbirinin veya süresinin değiştirilmesine ilişkin kararlar, gereği için derhal ilgili kolluk ya da koruma birimine gönderilir.

#### ***Koruma tedbirinin kaldırılması***

**Madde 16–** (1) Tanığın;

a) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yanlış bilgi vermesi veya bildiği hususları açıklamaması,

b) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yalan tanıklık veya iftiradan mahkûm olması,

m.17

**(30) Tanık Koruma Yönetmeliği**

c) Önceki kimlik bilgileri ile ilgili kendisinden talep edilen bilgiler hakkında yanlış beyanda bulunması,

ç) Koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi,

d) Koruma sebeplerinin ortadan kalkması,

hâllerinde mevcut koruma tedbirinin kaldırılmasına karar verilebilir.

(2) Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan koruma tedbirlerinin kaldırılmasına, kararı veren Cumhuriyet savcısı veya mahkemece re'sen ya da hakkında tedbir uygulanan tanığın talebi üzerine karar verilebilir.

(3) Koruma tedbirinin kaldırılması hâlinde bu durum, hem tanığa hem de tedbiri uygulayan ilgili kolluk veya koruma birimine gecikmeksizin bildirilir.

(4) Hakkında koruma tedbiri uygulanan tanığın koruma kapsamından çıkarılması hâlinde, korunmakta olan yakınlarının da koruma kapsamından çıkarılıp çıkarılmayacağı her somut olaya göre ayrıca değerlendirilir.

(5) Koruma tedbirinin kaldırılmasına ilişkin kararlar, ilgili defter üzerinden verilir ve önceki kararlarla ilişkilendirilerek mahsus kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde saklanır.

***Şahsî hâllerin eski hâle getirilmesi***

**Madde 17-** (1) Hakkında verilen koruma tedbirinin kaldırılması ve bu yönde talebinin de bulunması üzerine, bu tedbirlere ilişkin şahsî hâllerin eski hâle getirilmesine tedbir kararını veren merci tarafından karar verilebilir.

(2) Eski hâle getirme kararı verilirken; tanığın mevcut durumu, kaldırılan koruma tedbirinin niteliği, bu kararın tanığa sağlayacağı fayda ve işlemlerin gizlilik içerisinde yürütülmesinin mümkün olup olmadığı hususları dikkate alınır.

(3) Şahsî hâller, uygulanabilirlik ölçüsünde ve makul bir süre içerisinde kaldırılan tedbirin uygulanmasındaki usul ve esaslara göre eski hale getirilir.

(4) Eski hâle getirme işlemleri sırasında kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, her türlü işbirliği ve yardımda bulunurken gizlilik esaslarına uymakla yükümlüdür.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Koruma Kararlarının Alınması ve Uygulanmasında Uyulacak Gizlilik Kuralları

***Gizlilik kuralı***

**Madde 18-** (1) Bu Yönetmelik kapsamında tanıkların korunmasına iliş-

kin olarak alınan kararlar ve yürütülen işlemler gizlidir. Gizlilik, tedbir sona erdikten sonra da devam eder.

(2) Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşları,tedbir kararlarının uygulanması sırasında ve sonrasında yürütülen tüm işlemlerde gizlilik kurallarına uygun olarak hareket eder ve kendi birimlerinde gizliliğin ihlâl edilmesini önleyecek tedbirleri gecikmeksizin alır.

(3) Koruma kararlarının alınmasında ve uygulanmasında yer alan kamu görevlileri ile bu işlemlerde her ne şekilde olursa olsun görev alan diğer kişiler, her türlü resmî yazışma ile bilgi iletişim ve yayın araçlarını kullanırken gizliliğe uymak ve gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

(4) Kişiler, görevleri nedeniyle veya herhangi bir şekilde öğrendikleri tanık koruma tedbirine yönelik gizlilik içeren bilgi ve belgeleri hiçbir zaman açıklamazlar.

(5) Bu madde hükmü, hakkında tedbir uygulanan tanıklar için de geçerlidir.

#### ***Koruma kararları ve diğer belgelerin saklanması***

**Madde 19–** (1) Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya hâkim tarafından bu Yönetmelikte belirtilen işlemlerle ilgili olarak yazışmaları müdürlüklerinde çalışan personelden biri görevlendirilir.

(2) Tanığın korunmasına yönelik talepler, ilgisine göre öncelikle Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemelerce tutulan tanık koruma defterine kaydedilir. Koruma kararı verilmesi hâlinde tedbir, söz konusu defterdeki karar numarası ile yerine getirilir.

(3) Tanık koruma defteri ile tanık koruma kararları ve diğer belgelerin yer aldığı tanık koruma kartonu, söz konusu tedbirleri uygulamakla görevlendirilen Cumhuriyet savcısı veya ilgili hâkim nezaretinde özel bir kasada saklanır.

(4) Mahkemece verilen koruma kararının bir sureti, tedbiri uygulayacak kolluk veya koruma birimine iletmek üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Tedbir kararının diğer suretinin ise ilgili kartonda saklanmasına devam edilir.

(5) Cumhuriyet savcısı veya mahkemece verilen tanık koruma kararları ile diğer tutanak ve belgeler, tanık hakkında yürütülen bir başka soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olması hâlinde, diğer adlî mercilere gönderilebilir.

(6) Koruma kararları ve diğer belgeler, talep hâlinde hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın Kurula gönderilir.

(7) Tanık koruma defteri ve tanık koruma kartonunun düzenlenmesine

m.20

### (30) Tanık Koruma Yönetmeliği

ve saklanması ilişkin olarak bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde, 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.

#### *Gizlilik ve diğer yükümlülüklerin ihlâli*

**Madde 20–** (1) Bu Yönetmelikte yer alan hükümlerin uygulanması sırasında öğrendikleri bilgi ve belgeleri açıklayan, yayımlayan veya her ne şekilde olursa olsun başkalarının bu bilgi ve belgeleri edinmesini ya da erişimini kolaylaştıranlar hakkında Kanunun 20 nci maddesi hükümlerine göre işlem yapılır.

## ALTINCI BÖLÜM

### Çeşitli ve Son Hükümler

#### *Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği*

**Madde 21–** (1) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda, işbirliği ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında alınan tedbir kararları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin yerine getirilir.

#### *Tanığa rücu edilmesi*

**Madde 22–** (1) Bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) veya (ç) bendinde belirtilen sebeple tanık hakkındaki koruma tedbiri kararının kaldırılması hâlinde, karar tarihinden bu tedbir kararının kaldırıldığı tarihe kadar, kararı uygulayan makamlarca yapılan giderler ve kanunî faizleri tanıktan tahsil edilir, ödenmemesi hâlinde ise tanık hakkında 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

#### *Yürürlük*

**Madde 23–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### *Yürütme*

**Madde 24–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet ve İçişleri Bakanları birlikte yürütür.

**(31) CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA  
ÖNGÖRÜLEN TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA  
YAPILAN İLETİŞİMİN DENETLENMESİ,  
GİZLİ SORUŞTURMACI VE TEKNİK ARAÇLARLA  
İZLEME TEDBİRLERİNİN UYGULANMASINA  
İLİŞKİN YÖNETMELİK**

Resmi Gazete Tarihi: 14.02.2007,

Sayı: 26434

**Bu yönetmelik Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 6.12.2012 tarihli kararı ile yürürlükten kaldırılmıştır. Karar için aşağıya bakınız.**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

***Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar***

***Amaç***

**Madde 1–** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin talepte bulunulması, kararların alınması ve uygulanmasında uyulacak usul ve esasları belirlemektir.

***Kapsam***

**Madde 2–** (1) Bu Yönetmelik hükümleri Ceza Muhakemesi Kanununun 164 ve 165 inci Maddesinde düzenlenen adli kolluk ve bu görevi yapan diğer kolluk birimleri, kamu kurum ve kuruluşları ile telekomünikasyon alanındaki özel kurumların görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümleri kapsar.

***Dayanak***

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelik, 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 30 uncu Maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135, 136, 137, 138, 139 ve 140 inci Maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

**Tanımlar**

**Madde 4–** (1) Bu Yönetmelikte yer alan:

a) *Aidiyet numarası:* Bu Yönetmelikte belirlenen işlemleri yapmak üzere görevlendirilen adli kolluk personeline kimliğinin belirlenmesini sağlamak amacıyla sicil numaralarından farklı olarak kurumlarınca verilen numarayı,

b) *Başkanlık:* 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun Ek 7 nci Maddesi uyarınca kurulan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,

c) *Başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması hâli:* Soruşturma veya kovuşturma sırasında diğer tedbirlere başvurulmuş olsa bile sonuç alınamayacağı hususunda bir beklentinin varlığı veya başka yöntemlerden biri veya birkaçının uygulanmasına rağmen delil elde edilememesi ve delillere ancak bu Yönetmelikte düzenlenen tedbirlerle ulaşılabilecek olmasını,

ç) *Gizli soruşturmacı:* Gerekliğinde örgüt içine sızmak, gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve örgütün işlediği suçlarla ilgili iz, eser, emare ve delilleri toplamak ve muhafaza altına almakla görevlendirilen kamu görevlisini,

d) *Hâkim:* Yetkili sulh ceza hâkimini veya Ceza Muhakemesi Kanununun 251 inci Maddesinin ikinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesini,

e) *İletişimin dinlenmesi ve kayda alınması:* Telekomünikasyon yoluyla gerçekleştirilmekte olan konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması ile diğer her türlü iletişimin uygun teknik araçlarla dinlenmesi ve kayda alınmasına yönelik işlemleri,

f) *İletişimin tespiti:* İletişimin içeriğine müdahale etmeden, iletişim araçlarının diğer iletişim araçlarıyla kurduğu iletişime ilişkin arama, aranma, yer bilgisi ve kimlik bilgilerinin tespit edilmesine yönelik işlemleri,

g) *İşletmeci:* Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi de dâhil olmak üzere, Telekomünikasyon Kurumu ile yapılan görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi, bu Kurumdan alınan telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin uyarınca telekomünikasyon hizmetleri yürüten ve telekomünikasyon alt yapısı işleten şirketleri,

ğ) *Kamu görevlisi:* Kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da her hangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi,

h) *Sinyal bilgisi:* Bir şebekede haberleşmenin iletimi veya faturalama amacıyla işlenen her türlü veriyi,



ı) Sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi: İletişimin içeriğine müdahale niteliğinde olmayıp yetkili makamdan alınan karar kapsamında sinyal bilgilerinin iletişim sistemleri üzerinde bıraktığı izlerin tespit edilerek, bunlardan anlamlandırılan sonuçlar çıkarmak üzere gerçekleştirilen değerlendirme işlemlerini,

i) Sorumlu kolluk görevlisi: Gizli soruşturmacının araştırmada bulunduğu operasyonun takibi, gizli soruşturmacı ile irtibat kurulması, can güvenliğinin sağlanması, hayatının tehlikeye düştüğü durumlarda operasyona son verilmesinden sorumlu olan kişiyi,

j) Telekomünikasyon: İşaret, sembol, ses ve görüntü ile elektrik sinyallerine dönüştürülebilir her türlü verinin; kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektro kimyasal, elektro mekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınmasını,

k) Teknik araçlarla izleme: Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı Maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyerinin teknik araçlarla izlenmesi, ses veya görüntü kaydının alınması işlemini,

l) Veri taşıyıcısı: İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin uygulanması neticesinde elde edilecek ses ve görüntü bilgilerinin kaydedileceği araçları, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi

#### **İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi talebi ve kararı**

**Madde 5– (1)** Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir; bu Yönetmeliğin 8 inci Maddesinde belirtilen bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda da dinlenebilir, kayda alınabilir veya sinyal bilgileri değerlendirilebilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, birinci fıkradaki koşulların varlığı halinde,

evrakı soruşturma defterine kaydettirip, numara verdikten sonra doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri tarafından kendisine bildirilen iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi istemlerine ilişkin bilgi ve belgeleri de ekleyerek hâkimden talepte bulunur.

(3) Gerekli koşulların varlığı saptandığında, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından da iletişimin tespitine, dinlenmesine, kayda alınmasına ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine karar verilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar. Hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Talebi alan hâkim nöbeti sona erse de evrakı sonuçlandırmakla yükümlüdür. Yasal süresi içerisinde hâkim tarafından bir karar verilmemesi veya aksine karar verilmesi hâlinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır. Durum Cumhuriyet savcısı tarafından hemen Başkanlığa bildirilir. Cumhuriyet savcısı bu halde kararını verdiği saati ve hâkimden talepte bulunduğu saati belirtir. Talep veya karar, hâkim veya Başkanlığa ulaştığı anda süreler başlar. Bu işlerde görevlendirilecek katipler ağır ceza merkezlerinde komisyon tarafından, diğer yerlerde ise ceza hâkimleri ile Cumhuriyet Başsavcısı veya kıdemli Cumhuriyet savcısı tarafından birlikte belirlenir.

(4) Cumhuriyet başsavcılığı tarafından gönderilen talep yazısı, hâkim tarafından saat belirtilerek havale yapılır. Talep, istemin içeriği gösterilmeksizin, hâkim havalesinde belirtilen saat de işlenmek suretiyle, bu iş için görevlendirilen ilgili zabıt katibi tarafından mahkemenin değişik iş defterine kaydedilir. Hâkim tarafından havale saatinden itibaren 24 saat içerisinde karar verilir. Hangi mahkemenin değişik iş defterine kaydedilmişse iş o mahkemenin hâkimi tarafından sonuçlandırılır. Verilen karar, tutanakla Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir ve mahkeme kaleminde kalan suretinin gizli tutulması için ilgili hâkim tarafından gerekli tedbir alınır. Söz konusu kararlar tedbir süresince değişik iş kartonuna takılmaz. Tedbirin sona erdiği öğrenildiğinde ilgili kartonuna ilave edilir. Bu Maddedeki tüm işlemler sırasında gizliliğe uyulur.

(5) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin talep ve kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok üç ay için yapılabilir ve bu süre bir defa daha uzatılabilir.

#### **Talep ve kararda belirtilecek hususlar**

**Madde 6– (1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal**

bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin talepler ile hâkim ve Cumhuriyet savcısı kararlarında, aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

a) Soruşturma numarası veya kovuşturmaya geçilmişse mahkeme esas numarası,

b) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suça ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,

c) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler,

ç) Hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği,

d) İletişim aracının türü ile numarası veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu,

e) Tedbirin türü,

f) Tedbirin kapsamı,

g) Tedbirin süresi.

(2) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için mobil telefonun yerinin tespitine ilişkin talep ve kararda mobil telefonun numarasının ve tespit işleminin süresinin belirtilmesi yeterlidir.

(3) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi hususunda uzatmaya ilişkin talep ve kararlarda ise birinci fıkradaki unsurlarla birlikte uzatılan kararı veren mahkemenin adı ile karar tarihi ve numarası da belirtilir.

### **Tedbirin kapsamı**

**Madde 7–** (1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirine şüpheli veya sanık bakımından karar verilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan tedbirler, hakkında tedbir uygulanacak kişinin üzerine kayıtlı veya kullanmakta olduğu iletişim araçlarının tümü hakkında uygulanabilir. Hakkında karar verilen kişi ile iletişim araç sahibinin farklı kişiler olması hâlinde bu durum talep ve kararda açıkça belirtilir.

(3) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi kararı kişilerin yurt dışı bağlantılı iletişimini de kapsar.

(4) Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınmaz. Kayda alma gerçekleşikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl imha edilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır. (“Ceza Muhakeme Kanununun 135 inci maddesinde belirtilen yasal şartlar varsa, suç işleme şüphesi altındaki tanıklıktan çekinme hakkı olan şahıslar hakkında da hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının

kararıyla bu tedbire başvurulabilir” cümlesi, Danıştay’ın 10. Dairesi 22.10.2010 tarihli kararı ile iptal edilmiştir.)

(5) Şüpheli veya sanığa yüklenen suç dolayısıyla (“suç şüphelisi olmayan” ibaresi, Danıştay’ın 10. Dairesi 22.10.2010 tarihli kararı ile iptal edilmiştir.) müdafin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında, Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci Madde hükmü uygulanamaz.

(6) Dinleme ve kayda alma kararının yerine getirilmesi sırasında şüphelinin başka bir iletişim aracını kullandığı belirlendiğinde buna ilişkin verilecek karar ya da kararların süresi önceki tedbir kararında verilen sürenin bitiş tarihini geçemez.

#### **Tedbirin uygulanabileceği suçlar**

**Madde 8–** (1) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi, ancak Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci Maddesinin altıncı fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 220 nci Maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirlerine başvurulabilir.

(2) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespitinde birinci fıkra hükmü aranmaz.

#### **İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemi**

**Madde 9–** (1) Dinleme, iletişimin kayda alınması suretiyle yapılır ve gizlilik kurallarına tam uyularak gerçekleştirilir.

(2) Bu Yönetmeliğin 6 ncı Maddesine uygun olarak;

a) İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ile ilgili alınan kararlar, yerine getirilmek üzere soruşturma ve kovuşturmanın yürütüldüğü yer dikkate alınarak Cumhuriyet savcısına ilgili kolluk birimine gönderilir. Kolluk birimi, bu tedbirlere ilişkin karar ile işlemi yapmakla görevlendirilen kolluk personelinin aidiyet numarasını Başkanlığa bildirir ve işlemler bildirilen aidiyet numaralı personel tarafından yerine getirilir.

b) İletişimin tespiti kararı ile ilgili işlemlerin icrasını Cumhuriyet savcısı doğrudan veya kolluk birimi aracılığıyla Başkanlıktan talep eder. Tedbirlere ilişkin kararlar işletmecilere gönderilmez.

c) Karar olmadan ve aidiyet numarası bildirilmeden Başkanlıkça işlem başlatılmaz.

(3) Başkanlık işletmecilerle ilgili tüm çalışmaları yaparak, bu Yönetmeliğin 6 ncı Maddesine göre düzenlenmiş kararlar doğrultusunda verile-re erişim ile ilgili işlemleri yürütür. İletişimin tespitine ilişkin veriler ceza muhakemesinde kullanılmak üzere 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda belirlenen dava zamanasını hükümleri dikkate alınmak suretiyle Başkanlıkça arşivlenir.

(4) İşlemin başladığı, bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(5) İşleme kararda belirtilen süre dolmadan son verildiğinde, bu durum Cumhuriyet savcısı tarafından gereği yapılmak üzere derhal Başkanlığa bildirilir. Kolluk aracılığıyla uygulanan tedbirlerde durumdan kolluk haberdar edilir.

(6) Dinleme ve kayda alma işleminde kullanılan esas veri taşıyıcısındaki tüm veriler, Cumhuriyet savcısınca görevlendirilen adli kolluk birimi personeline ayrı bir alt veri taşıyıcısına nakledilir ve tamamı bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 sayılı İletişimin Dinlenmesi ve Kayda Alınmasına İlişkin Tutanağa kaydedilir. Bu kayıtların çözümünün uzun süre alacağını tespit edilmesi durumunda Cumhuriyet savcısitarafından ilgili kolluk görevlilerine yeterli süre verilir. Bu hususta Cumhuriyet savcısı bilirkişi de görevlendirebilir.

(7) Dinleme ve kayda almaya ilişkin alt veri taşıyıcısına nakledilen tüm kayıtlar, görevlendirilen kolluk birimi personeline Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.

(8) Tespit veya sinyal bilgisi değerlendirme sonuçları dökümü de, görevlendirilen kolluk birimi personeline Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.

### **İşlemlerin niteliği**

**Madde 10–** (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci Maddesindeki hükümlere aykırı olarak verilen kararlar ile bu Yönetmelikte sayılan ve tanımlanan iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemleri dışındaki talepleri içerdiği açıkça anlaşılan kararlara karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, katılan, suçtan zarar gören, müdafî, vekil, şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi ile Başkanlık tarafından itiraz edilebilir.

(2) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada Cumhuriyet savcuları veya mahkemeler tarafından; abone bilgileri, telefon numarası,

m.11

### (31) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği

elektronik cihaz bilgileri veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu gibi iletişimin tespiti kapsamı dışındaki bilgiler işletmecilerden talep edilebilir. Bu tür istemler işletmeciler tarafından derhal yerine getirilir.

(3) Başkanlık tarafından yürütülmeyen iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemleri sonucu kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, hukuken değerlendirilemez ve delil olarak da kabul edilemez.

(4) Bir soruşturma sırasında delil toplama kapsamında, somut olayın özelliğine göre maddî gerçekliğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için zorunlu olduğu takdirde, açık rızasının bulunması ve iletişim aracının kendisine ait olması şartıyla şikâyetçinin iletişiminin tespiti Cumhuriyet savcısının yazılı kararıyla Başkanlıktan istenir.

#### İşlem görevlileri

**Madde 11-** (1) Cumhuriyet savcısınca belirlenen kolluk birimince; iletişimin dinlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve tespitle ilgili işlemlerin yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda personel görevlendirilir.

(2) Yabancı dildeki kayıtlar, tercüman aracılığı ile Türkçe'ye çevrilir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamında yapılan işlemlerin ve yapıldığı yerlerin gizliliği, düzeni ve güvenliği ile kolluk görevlilerinin aidiyet numaralarının belirlenmesine ve muhafazasına ilişkin esas ve usuller ilgili kolluğun merkez birimlerince düzenlenir.

#### Süre

**Madde 12-** (1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi veya mobil telefonun yerinin tespitine en fazla 3 ay için karar verilir. Bu süre üç aydan fazla olmamak üzere bir defa daha uzatılabilir.

(2) Bu süre, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, gerekli görülmesi hâlinde, hâkim tarafından bir aydan fazla olmamak üzere müteaddit defalar uzatılabilir. Mobil telefonun yerinin tespitinde bu fıkra hükmü uygulanmaz.

(3) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen iletişimin dinlenmesi, tespiti, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi kararı derhal hâkim onayına sunulur. Hâkimin 24 saat içerisinde karar vermemesi veya aksine karar vermesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısınca derhal kaldırılır ve durum Başkanlığa bildirilir. Kolluk aracılığıyla uygulanan tedbirlerde durumdan kolluk haberdar edilir.

(4) Danıştay Onuncu Dairesinin 22/10/2010 tarihli ve Esas No. 2007/2795, Karar No. 2010/1399 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

(5) Dinleme kesintisiz olarak devam eder.

(6) Kararın uygulanması sırasında, hakkında tedbir uygulanan kişinin, Kanunda öngörülen suçu işlediğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile derhal kaldırılır. Bu karar Cumhuriyet savcısı tarafından en kısa sürede Başkanlığa bildirilir.

### **İmha**

**Madde 13–** (1) Tedbir kararının uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanmaması hâlinde, tedbirin uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir ve durum Başkanlığa bildirilir. Bu durumda yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç 10 gün içinde yok edilir ve durum bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilir.

(2) Veri taşıyıcısının Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinden sonra, gerekmesi hâlinde imha işlemi Cumhuriyet savcısının belirleyeceği yöntemle gerçekleştirilir.

(3) Veri taşıyıcısının üzerindeki kayıtların silinmesi suretiyle de birinci fıkra hükümleri yerine getirilebilir.

(4) Tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi hâlinde, soruşturmanın sona ermesinden itibaren en geç 15 gün içinde Cumhuriyet başsavcılığı tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.

### **Tesadüfen elde edilen deliller**

**Madde 14–** (1) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, bu Yönetmeliğin 8 inci Maddesinde belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Teknik Araçlarla İzleme

#### **Teknik araçlarla izleme talebi ve kararı**

**Madde 15– (1)** Bu Yönetmeliğin 18 inci Maddesinde belirtilen suçlardan biri dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, birinci fıkradaki koşulların varlığı halinde, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri tarafından kendisine bildirilen teknik araçlarla izlemeye ilişkin bilgi ve belgeleri de ekleyerek karar vermesi için hâkimden talepte bulunur.

(3) Cumhuriyet savcısı gerekli koşulların varlığını saptadığında, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde teknik araçlarla izlemeye karar verebilir ve kararını 24 saat içinde hâkimin onayına sunar. Bu talebi sırasında kararını verdiği saat ile hâkimden talepte bulunduğu saati belirtir. Talebi alan hâkim nöbeti bitse de evrakı sonuçlandırmakla yükümlüdür. Hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir kararı Cumhuriyet savcısına tarafından derhâl kaldırılır.

(4) Bu işlerde görevlendirilecek katipler ağır ceza merkezlerinde komisyon tarafından, diğer yerlerde ceza hâkimleri ile Cumhuriyet Başsavcısı veya kıdemli Cumhuriyet savcısı tarafından birlikte belirlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gönderilen talebin üzerine hâkim tarafından havale yapılır. Talep, mahkemenin değişik işdefterine içeriği gösterilmeksizin bu iş için görevlendirilen ilgili zabıt katibi tarafından kaydedilir. Hangi mahkemenin değişik işdefterine kaydedilmişse iş o mahkemenin hâkimi tarafından sonuçlandırılır. Verilen kararlar tutanakla Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir ve mahkeme kaleminde kalan suretinin gizli tutulması için ilgili hâkim tarafından gerekli tedbir alınır. Söz konusu kararlar tedbir süresince değişik iş kartonuna takılmaz. Tedbirin sona erdiği öğrenildiğinde ilgili kartonuna ilave edilir.

(5) Bütün bu işlemler sırasında gizliliğe uyulur.

(6) Teknik araçlarla izlemeye ilişkin kararlar kolluğa yazılı olarak bildirilir.

#### **Teknik araçlarla izlemeye ilişkin talep ve kararların içeriği**

**Madde 16– (1)** Teknik araçlarla izlemeye ilişkin talep ve kararlarda aşağıda belirtilen hususlar yer alır:



- a) Soruşturma numarası,
- b) İzlenecek şüpheli veya sanığın kimliği,
- c) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suçla ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,
- ç) İzleme süresi,
- d) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler.

#### **Tedbirin kapsamı**

**Madde 17–** (1) Teknik araçlarla izlemeye ait talep ve kararlar aynı soruşturma ile ilgili olmak üzere birden fazla kişiyi kapsayabilir.

(2) Karar süresince, izlenecek kişilerin işyeri veya kamuya açık yerlerdeki tüm faaliyetleri izlenebilir, görüntülenebilir ve kayda alınabilir. Kişilerin konut olarak kullandığı yerlerde teknik araçlarla izleme yapılamaz.

(3) İzlemeden maksat, belirli bir süre devam eden ve kişilerin hareket veya ilişkilerinin görüntülenmesi ya da yaptıkları konuşmalarının tespiti amacıyla güden işlemlerdir.

(4) Kişilerin işledikleri suçların delil, iz, emare ve eserlerinin tespiti amacıyla yapılmış bireysel saptamalar izleme sayılmaz.

#### **Tedbirin uygulanabileceği suçlar**

**Madde 18–** (1) Teknik araçlarla izleme tedbiri ancak Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı Maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci Maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de teknik araçlarla izleme tedbirine başvurulabilir.

#### **Teknik araçlarla izleme işlemi**

**Madde 19–** (1) İzlenen kişinin işyeri ve kamuya açık yerlerdeki her türlü faaliyeti teknik araçlarla gizli olarak gözetlenebilir, izlenebilir, ses ve görüntü kaydı alınabilir.

(2) Ses kayıtları bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-3 sayılı Teknik Araçlarla İzleme Sonucu Elde Edilen Konuşmaların Çözümüne İlişkin Tutanak ile yazılı metin haline getirilir. Görüntü kayıtları belge haline getirilebilir. Ses ve görüntü kayıtlarının belgelendirilmeleri sırasında uzmanlardan yararlanılabilir. Belgelendirme işlemleri bir tutanağa bağlanır.

(3) Ses ve görüntü kayıtlarının tümü mühürlenerek Cumhuriyet savcısına teslim edilir.

**Süre**

**Madde 20–** (1) Teknik araçlarla izlemeye en fazla dört haftalık süre için karar verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir defaya mahsus olmak üzere dört haftadan fazla olmamak kaydıyla uzatılabilir.

(2) Bu süre, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, gerekli görülmesi hâlinde, hâkim tarafından bir haftadan fazla olmamak üzere müteaddit defalar uzatılabilir.

(3) Teknik araçlarla izlemede süre, kararın ilgili kolluk birimine yazılı olarak tebliğinden itibaren başlar. Karar en geç 24 saat içerisinde kolluk birimine ulaştırılır. Aksi hâlde süre 24 saatin sonunda işlemeye başlar.

(4) İzleme süresi kesintisiz olarak devam eder. Bu süre içinde gerçekleştirilen işlemler ve ara vermeler yazılı olarak kayda alınır.

(5) Kararın uygulanması sırasında, Kanunda öngörülen suçların işlendiğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile derhâl kaldırılır.

**İmha**

**Madde 21–** (1) Tedbir kararının uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanmaması hâlinde, tedbirin uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir. Bu durumda elde edilen deliller Cumhuriyet savcısının gözetiminde uygun görülen şekilde derhal imha edilir ve bu hususta bir tutanak düzenlenir.

(2) Teknik izleme sürecinde elde edilen deliller ceza kovuşturması bakımından gerekli olmadığı takdirde Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhâl yok edilir ve durum bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilir.

(3) Veri taşıyıcısının üzerindeki kayıtların silinmesi suretiyle de birinci fıkra hükümleri yerine getirilebilir. Başka bir kopyanın da kalmadığı açıkça belirtilerek silme işlemi tutanağa bağlanır.

(4) Veri taşıyıcısının Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinden sonra gerekmesi hâlinde imha işlemi Cumhuriyet savcısının belirleyeceği yöntemle gerçekleştirilir.

**Teknik araçlarla izleme sırasında tesadüfen elde edilen deliller**

**Madde 22–** (1) Teknik araçlarla izleme sırasında yapılmakta olan soruşturmayla ilgisi olmayan ancak, 18 inci Maddede belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilmesi hâlinde; bu

delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Gizli Soruşturmacı

#### *Gizli soruşturmacı talebi ve kararı*

**Madde 23–** (1) Bu Yönetmeliğin 26 ncı Maddesinde belirtilen suçlardan biri dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, birinci fıkradaki koşulların varlığı halinde, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri tarafından kendisine bildirilen gizli soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin bilgi ve belgeleri de ekleyerek karar vermesi için hâkimden talepte bulunur.

(3) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından da gizli soruşturmacı görevlendirilmesine karar verilebilir.

(4) Gizli soruşturmacı kullanılmasına ilişkin kararlar yazılı olarak kolüğe bildirilir.

#### *Gizli soruşturmacı kullanılmasına ilişkin talep ve kararın içeriği*

**Madde 24–** (1) Gizli soruşturmacı kullanılmasına ilişkin talep ve kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Soruşturma numarası,
- b) Aidiyet numarası,
- c) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suçla ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,
- ç) Gizli soruşturmacının araştırmada bulunacağı örgüt veya kişilerle ilgili bilgiler,
- d) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler.

(2) Verilen karar Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir ve mahkeme kaleminde kalan suretinin gizli tutulması için ilgili hâkim tarafından gerekli tedbir alınır. Söz konusu kararlar tedbir süresince değişik iş kartonuna takılmaz. Tedbirin sona erdiği öğrenildiğinde ilgili kartonuna ilave edilir.

m.25

### (31) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği

(3) Soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin karar ve diğer belgeler ilgili Cumhuriyet başsavcılığında muhafaza edilir.

#### **Tedbirin kapsamı**

**Madde 25–** (1) Aynı soruşturma ile ilgili olarak birden fazla gizli soruşturmacı görevlendirilebilir.

(2) Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukukî işlemler yapılabilir. Kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir, değiştirilebilir ve kullanılabilir.

#### **Tedbirin uygulanabileceği suçlar**

**Madde 26–** (1) Gizli soruşturmacı tedbiri ancak, Ceza Muhakemesi Kanununun 139 uncu Maddesinin yedinci fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci Maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de gizli soruşturmacı tedbirine başvurulabilir.

#### **Gizli soruşturmacının yetki ve sorumlulukları**

**Madde 27–** (1) Gizli soruşturmacı; gerektiğinde örgüte sızmak, gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve suçlarla ilgili diğer delil, iz, eser ve emareleri toplamakla yükümlüdür.

(2) Görevine başlamadan önce gizli soruşturmacıya, örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulmayacağı, ancak görevini yerine getirirken suç işleyemeyeceği ile diğer hak ve yükümlülükleri anlatılır ve bu hususta Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-4 sayılı Gizli Soruşturmacı Bilgilendirme Tutanağı düzenlenerek dosyasında saklanır.

#### **Gizli soruşturmacının çalışma ilkeleri**

**Madde 28–** (1) Gizli soruşturmacının operasyonla ilgili işlemleri soruşturmayı yürüten kolluk kuvvetince, diğer işlemleri ilgili kolluk kuvvetinin bu konuya ilişkin görevlendireceği birimi tarafından yürütülür.

(2) “Gizli soruşturmacı olarak kullanılacak kişi, soruşturmayı yürüten kolluk kuvvetinin talebi üzerine bu konuya ilişkin görevlendirilen birimi tarafından saptanır.” cümlesi, Danıştay’ın 10. Dairesi 22.10.2010 tarihli kararı ile iptal edilmiştir.) Ancak, görevlendirilecek kişinin bu hususta rızasının alınması şarttır. Bu kişiye, ilgili kolluk birimi tarafından aidiyet numarası verilir. İlgili kolluk birimince yürütülecek işlemler ile suçun soruşturma ve kovuşturması sırasında bu aidiyet numarası kullanılır.

(3) Danıştay Onuncu Dairesinin 22/10/2010 tarihli ve Esas No.2007/2795, Karar No. 2010/1399 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

(4) Gizli soruşturmacıya, görevinin gerektirdiği belgelerin temin edilmesi, özlük haklarının korunması ve benzeri işlemler ilgili kolluk birimi tarafından yerine getirilir. İlgili kolluk birimine, belgelerin temini ve işlemlerin gerçekleştirilmesi hususunda, kendilerinden talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşlar gerekli yardımı yaparlar.

(5) Bir suç soruşturması nedeniyle görevlendirilen gizli soruşturmacının takibi, can güvenliğinin sağlanması ve hayatının tehlikeye düştüğü durumlarda, bu kişinin operasyondan çekilmesi ile kollukla irtibatını sağlamak üzere, ilgili kolluk birimi tarafından sorumlu kolluk görevlisi belirlenir.

(6) Gizli soruşturmacı görevi sırasında ilgili kolluk birimine gerektiğinde rapor verir. Bu raporların ne şekilde verileceği gizli soruşturmacı ve sorumlu kolluk görevlisi tarafından belirlenir. Bu raporlarda gizli soruşturmacının elde ettiği bilgiler ile topladığı delil, iz, eser ve emarelere yer verilir. Düzenlenen rapor kolluk tarafından Cumhuriyet başsavcılığına sunulur.

### **İmha**

**Madde 29–** (1) Gizli soruşturmacı tedbirinin kullanılması sonucunda suç işlendiğine ilişkin bilgi elde edilmemişse, elde edilen tüm veriler, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesinden sonra Cumhuriyet savcısı ve sorumlu kolluk görevlisi tarafından, toplam süre 10 günü geçmemek kaydı ile imha edilir. İmha işlemi bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilmek suretiyle belirlenir.

### **Tesadüfen elde edilen deliller ve kişisel bilgiler**

**Madde 30–** (1) Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz.

(2) Yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmaya ilgisi olmayan ve ancak, bu Yönetmeliğin 26 ncı Maddesinde belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

### **Gizlilik**

**Madde 31–** (1) Gizli soruşturmacının kimliği ile ilgili tüm bilgiler talep ve kararda gösterilemeyeceği gibi görevinin sona ermesinden sonra da tüm bilgi ve belgeler gizli tutulur. Ayrıca bütün bu işlemler sırasında gizliliğe uyulur.

m.32

(31) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Son Hükümler

#### Yürürlük

*Madde 32– (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*

#### Yürütme

*Madde 33– (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.*

## Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Kararı

**Tarih:** 6.12.2012,

**YD İtiraz No:** 2013–578

**Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca dosya incelendi, gereği görüldü:**

14/02/2007 günlü, 26434 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”in iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada; Danıştay Onuncu Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin kısmen reddine, kısmen istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin 09/05/2012 günlü, E:2012/1001 sayılı kararın, yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısmına, davacı itiraz etmekte ve yürütmenin durdurulmasını istemektedir.

Anayasanın 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Ulusu adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı belirtilmiş; 138. maddesinde hakimlerin görevlerinde bağımsız oldukları ifade edilmiş ve bu bağımsızlığı sağlayan araçlara yer verilerek, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat verilmesi, genelge gönderilmesi, tavsiye ve telkinde bulunulması, görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisi’nde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulması, görüşme yapılması veya herhangi bir beyanda bulunulması yasaklanmıştır.

### (31) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği

Yargı bağımsızlığının gerekliliği ve varlığı, güçler ayrılığı ilkesinin yanı sıra Anayasanın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez nitelikteki 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerine dayanmaktadır. Başka bir ifadeyle yargı bağımsızlığı, daha doğrusu yargının bağımsızlığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumun huzuru, ulusal dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk ulusçuluğuna bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olmasının doğal ve zorunlu sonucu; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunun, kişi temel hak ve özgürlüklerinin en önemli güvencesini oluşturan hukuk güvenliğini sağlamanın tek aracıdır.

Bu önemi ve vazgeçilemezliği nedeniyle Anayasa, güçler ayrılığının Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olarak nitelendirmiş; bu bağlamda yasama ve özellikle yürütme erki ile yargı arasında, yargının işlevsel etkinliğini artırmak, faaliyetlerini hızlandırmak ve kolaylaştırmak için kimi organik bağlar kurmakla birlikte, fonksiyonel bir etkide bulunulmasına, yani yargı yetkisinin kullanılmasına ve yürütülmesine karışmaya kesinlikle izin vermemiştir. Bu haliyle, yargı erkini oluşturan, yargı yetkisini kullanan hakimlik ve savcılık mesleğinin yürütülmesinin, başka bir ifadeyle yargı yetkisinin kullanılmasının, yani mahkemelerce yapılan faaliyetlerin neler olduğunun belirlenmesinin yürütme erkine bırakılmaması, hatta yürütmenin etki ve gözetiminin dahi bulunmaması hukukun genel ilkelerinin ve üstün kamu yararının mutlak gereğidir.

Bu çerçevede, "Muhakeme" kavramı, yalnızca yargılama usulünü değil, yargı yerinin uyuşmazlığın çözümü için yürüttüğü faaliyetten kaynaklanan hukuki ilişkilerin sujelerinin işlemlerini de içermektedir. "Ceza Muhakemesi"nin temel amacı, yargılanan kişinin hukuksal güvenliğinin gereği olarak yargılamanın nasıl yapılacağıın gösterilmesinden başka, adil yargılama ilkesinin gereklerinin gözetilerek "maddi gerçeğin" ortaya çıkartılmasıdır. Bu bağlamda yargıcın yargılama faaliyetini yürütmesine ait şekil/yöntem kurallarının yanı sıra, ceza yargılamasının diğer sujelerinin eylemleri, işlemleri, hakları ve yükümlülükleri ile maddi gerçeğin araştırılması ve bulunması için öngörülen araçlar ile bu araçları kullanacaklar da ceza muhakemesine ilişkin düzenlemelerin kapsamındadır. Nitekim, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Yasası'nın 1. maddesinde de, bu Yasa'nın, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin

### (31) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği

hak, yetki ve yükümlülüklerini de düzenlediği belirtilmiştir. Dolayısıyla ceza muhakemesini düzenleyen kurallar yalnızca usul kurallarına değil, aynı zamanda maddi içeriğe de sahiptir.

“İdare Hukuku”nda “yetki”, idareye Anayasa ve yasalarla tanınmış olan karar alma gücünü ifade etmektedir. Bu yönüyle idari işlemin en temel unsurunu oluşturan “yetki”, yasayla hangi makama verilmiş ise ancak onun tarafından kullanılabilir. İdare Hukukunda “yetkisizlik kural, yetkili olma istisna”dır. Bu istisna ise yetkinin, yalnızca yasayla gösterilen hallerde ve yine yasayla gösterilen idari merciler tarafından kullanılmasıdır. Bu nedenle “yetki” yasanın açık izni olmadan devredilemez. Anayasanın 123. maddesi uyarınca, kuruluş ve görevleri yasayla düzenlenmek durumunda olan idarenin kendi düzenleme yetkisi de yasalarla sınırlı olduğundan, yetki kuralları genişletici yoruma tabi tutulamaz.

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle Ceza Muhakemesi Yasası kapsamında Adalet Bakanlığı'nın düzenleme yetkisinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Yargılama usulü ile ilgili konular yargı yerini ilgilendirdiği için, yargılama usulü yasalarının uygulanmasına ait alt düzeydeki normların konusu ve kapsamının ilgili yasa metninin lafzıyla sınırlı olacağı tabiidir.

Bu nedenle, genel anlamda, mahkemelerin yargılama faaliyeti içinde yer alan usul konusunun, idari alanın dışında kaldığının ve münhasıran Yasa konusu olduğunun kabulü gerekmektedir. Yargılama usulü içinde düzenlenen bir konunun idari alan sayılabilmesi için ise, bu konuların neler olduğunun ve sınırlarının Yasakoyucu tarafından açıkça gösterilmesi zorunludur. Yasakoyucunun düzenleme yapma yetkisi vermediği hususların da idarece düzenlenebileceğinin kabulü, yargı yetkisinin idare tarafından kullanılması anlamına gelir ki, bu durumun diğer bir ifadesi “fonksiyon gaspı”dır.

Bu bağlamda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu bir bütün olarak incelendiğinde, anılan Yasanın 64/1., 82., 99., 150/4., 167., 180/5. ve 253/24. maddelerinde yönetmelikle düzenlenecek konular açıkça belirtilmiş; 333. maddesinde de, “(1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, aksine hüküm bulunmadıkça, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılır.” hükmüne yer verilmiştir.

Değinenilen Yasa hükümlerinin birlikte incelenip, değerlendirilmesinden; Yasakoyucunun “idari alan” olarak gördüğü ve yönetmelikle düzenlenmesini öngördüğü konuları konu ya da madde belirtmek suretiyle açıkça gös-



### **(31) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği**

terdiği, bu konu ve maddeler arasında ise “telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi” ve “gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme” konularına yer vermediği, 333. maddede ise yönetmelik çıkarma yetkisini, sadece bu Yasa’da öngörülen Yönetmelikler ile sınırladığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, Yasakoyucunun, Anayasa’nın kişinin dokunulmazlığı, madde ve manevi varlığını koruma hakkına ilişkin 17., özel hayatın gizliliğinin korunmasına ilişkin 20., haberleşme hürriyetine ilişkin 22., düşüncüyü açıklanma ve yayma hürriyetine ilişkin 26. maddeleri gibi bir çok temel hak ve hürriyetle ilgisi olan iletişimin denetimi kapsamındaki faaliyetlerin özellikle yönetmelikle düzenlenmesini öngörmediği ve bu konuları, Yasa’da ayrıntılı olarak düzenlemeyi tercih ettiği görülmektedir.

Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin Anayasanın 124. maddesinden kaynaklanan düzenleme yetkilerinin ise görev alanları ile ilgili kanunlarla sınırlı olması nedeniyle, mahkemeler tarafından uygulanacak olan yargılama usulüne ilişkin yasaların, idarenin görev alanı ile ilgili olduğundan sözetmeye olanak bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nun ek 7. maddesinde ise gerek bu maddede belirtilen telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişime ilişkin işlemlerin, gerek Ceza Muhakemesi Yasası kapsamında yapılacak “dinlemelerin Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde “Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı” adıyla kurulan tek bir merkezden yapılması esası benimsenmiş; aynı maddenin son fıkrasında, bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usullerin ise Adalet, içişleri ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşü alınarak Başbakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiş; bu doğrultuda, hazırlanan “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik”, 10.11.2005 günlü, 25989 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Anılan Yönetmelikle yapılacak düzenlemenin, Ceza Muhakemesi Yasası çerçevesinden yürütülecek yargılama faaliyeti ilgili olmayıp, anılan Yasanın 135 ila 140. maddelerine göre verilecek kararların kamu kurum ve kuruluşları ile adli kolluk görevlilerince yerine getirilmesine yönelik usul ve esaslarla ilgili olması gerektiğinde de kuşku bulunmamaktadır.

Bu durumda, Ceza Muhakemesi Yasası’nın 135 ila 140. maddelerinde düzenlenen telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ve

### **(31)** *İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği*

gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme konularında Adalet Bakanlığının düzenleme yetkisi bulunmadığından, yürütmenin durdurulması isteminin kabulü gerekirken, yürütmenin durdurulmasının reddine yönelik kararda hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacı itirazının KABULÜNE, Danıştay Onuncu Dairesinin 09/05/2012 günlü, E:2012/1001 sayılı kararının yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısmının kaldırılmasına, olayda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 4001 sayılı değişik 27. maddesinde öngörülen ve yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için gerekli olan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, işlemin yürütmesinin durdurulmasına, 06/12/2012 gününde oybirliği ile karar verildi.

**(32) TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN  
İLETİŞİMİN TESPİTİ, DİNLENMESİ,  
SİNYAL BİLGİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ  
VE KAYDA ALINMASINA DAİR USUL VE ESASLAR  
İLE TELEKOMÜNİKASYON İLETİŞİM  
BAŞKANLIĞININ KURULUŞ,  
GÖREV VE YETKİLERİ  
HAKKINDA YÖNETMELİK**

**Resmi Gazete Tarihi:** 10.11.2005

**Resmi Gazete Sayısı:** 25989

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Amaç, Hukukî Dayanak, Tanımlar ve İlkeler**

***Amaç***

**Madde 1–** Bu Yönetmelik;

a) (Değişik:RG–04/07/2007–26572) 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun ek 7 nci maddesi, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun ek 5 inci maddesi, 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanununun 6 ncı maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135 ilâ 138 inci maddeleri ile belirlenen çerçevede telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi,

b) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının kuruluş, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,  
amacıyla hazırlanmıştır.

***Hukukî dayanak***

**Madde 2–** (Değişik:RG–7/8/2009–27312)

Bu Yönetmelik, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesi, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesi, 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Kanunun 135 ilâ 138 inci maddeleri ile 4/5/2007 tarihli ve 5651

m.3 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

**Tanımlar**

**Madde 3–** (Değişik:RG–7/8/2009–27312)

Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aidiyet numarası: Adli kolluk personeline, kimliğinin belirlenmesini sağlamak amacıyla sicil numaralarından farklı olarak kurumlarınca verilen numarayı,

b) Arama: Haberleşmeye imkân tanıyan kamuya açık bir telekomünikasyon hizmeti yoluyla kurulan bağlantıyı,

c) Başkan: Telekomünikasyon İletişim Başkanını,

d) Başkanlık: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,

e) Erişim sağlayıcı: Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri,

f) Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhal işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması olasılığının ortaya çıkması hâlini,

g) İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,

h) İletişimin dinlenmesi ve kayda alınması: Telekomünikasyon yoluyla gerçekleştirilmekte olan konuşmalar ile diğer her türlü iletişimin uygun teknik araçlarla dinlenmesi ve kayda alınmasına yönelik işlemleri,

i) İletişimin tespiti: İletişimin içeriğine müdahale etmeden iletişim araçlarının diğer iletişim araçlarıyla kurduğu iletişime ilişkin arama, aranma, yer bilgisi ve kimlik bilgilerinin tespit edilmesine yönelik işlemleri,

j) İlgili kurum: İlgisine göre Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığını, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığını, Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığını veya 5271 sayılı Kanun kapsamında yetkilendirilmiş birimleri,

k) İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,

l) İnternet ortamında yapılan yayın: İnternet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri,

m) İşletmeci: Yetkilendirme çerçevesinde elektronik haberleşme hizmeti sunan ve/veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve alt yapısını işleten şirketi,

- n) Kurum: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu,  
o) Kurum Başkanı: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı,  
p) Sinyal bilgisi: Bir şebekede haberleşmenin iletimi veya faturalama amacıyla işlenen her türlü veriyi,  
r) Telekomünikasyon: Her türlü işaret, sembol, ses ve görüntünün ve elektrik sinyallerine dönüştürülebilen her türlü verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınmasını,  
s) Toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan,  
t) Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,  
ifade eder.

### **İlkeler**

**Madde 4–** Haberleşmenin gizliliği esastır.

Bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usuller d ışında hiç kimse, bir başkasının telekomünikasyon yoluyla iletişimini tespit edemez, dinleyemez, sinyal bilgilerini değerlendiremez ve kayda alamaz.

Bu Yönetmelik hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen kayıtlar ve bilgiler, Yönetmelikte ve 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesi, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesi, 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesinde belirtilen amaçlar ve usul dışında kullanılamaz.

Elde edilen bilgi, belge ve kayıtların saklanması ve korunmasında gizlilik esastır.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Suçun Önlenmesine Yönelik veya İstihbarî Amaçlı Tedbirlere Dair Usul ve Esaslar**

#### **2559 sayılı Kanun gereğince yapılacak işlemler**

**Madde 5–** (Değişik birinci fıkra:RG–04/07/2007–26572) 2559 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen görevlerin yerine getirilmesine yönelik olarak, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla verilen hâkim

m.6 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

kararları ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürü veya İstihbarat Dairesi Başkanı tarafından verilen yazılı emirler, gereğinin icrası için (Değişik ibare:RG-9/9/2011-28049) ilgili daire başkanlığına havale edilir.

Bu Yönetmeliğe aykırılığı tespit edilen talepler, noksanlıkların giderilmesi için Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığına iade edilir.

**2803 sayılı Kanun gereğince yapılacak işlemler**

**Madde 6-** (Değişik birinci fıkra:RG-04/07/2007-26572) 2803 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (a) bendine ilişkin görevleri yerine getirirken önleyici ve koruyucu tedbirleri almak üzere, sadece kendi sorumluluk alanında, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla verilen hâkim kararları ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Jandarma Genel Komutanı veya İstihbarat Başkanı tarafından verilen yazılı emirler, gereğinin icrası için (Değişik ibare:RG-9/9/2011-28049) ilgili daire başkanlığına havale edilir.

Bu Yönetmeliğe aykırılığı tespit edilen talepler, noksanlıkların giderilmesi için Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığına iade edilir.

**2937 sayılı Kanun gereğince yapılacak işlemler**

**Madde 7-** (Değişik birinci fıkra:RG-04/07/2007-26572) 2937 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde sayılan görevlerin yerine getirilmesi amacıyla Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen temel niteliklere ve demokratik hukuk devletine yönelik ciddi bir tehlikenin varlığı halinde Devlet güvenliğinin sağlanması, casusluk faaliyetlerinin ortaya çıkarılması, Devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesine ilişkin olarak verilen hâkim kararları ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı veya yardımcısı tarafından verilen yazılı emirler, gereğinin icrası için (Değişik ibare:RG-9/9/2011-28049) ilgili daire başkanlığına havale edilir.

Bu Yönetmeliğe aykırılığı tespit edilen talepler, noksanlıkların giderilmesi için Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığına iade edilir.

**Yazılı emir**

**Madde 8-** Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı veya yardımcısı, Emniyet Genel Müdürü veya İstihbarat Dairesi Başkanı ve Jandarma Genel Komutanı veya İstihbarat Başkanı

tarafından telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması için verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde 26 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmi-dört saat içinde verir.

***Karar ve yazılı emirlerde belirtilmesi gerekli hususlar***

**Madde 9-** İletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına dair hakim kararında ve yetkili merciler tarafından verilen yazılı emirlerde;

a) Hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tespite imkân veren kodundan belirlenebilenler,

b) Tedbirin türü, kapsamı ve süresi,

c) Tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler,

d) (Ek:RG-04/07/2007-26572) Yazılı emrin verildiği tarih ve saat, belirtilir. (Ek cümle:RG-04/07/2007-26572) 6 ncı madde kapsamında 2803 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesi uyarınca iletilen talepler ile verilen kararlar ve yazılı emirlerde sorumluluk alanına ilişkin bilgi ve/veya belgelere de yer verilir.

Kararlar en fazla üç ay için verilebilir. Bu süre aynı usulle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, terör örgütlerinin faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim tarafından üç aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verilebilir.

***Karar veya yazılı emrin uygulanması***

**Madde 10-** (Değişik birinci fıkra:RG-7/8/2009-27312) Hâkim kararları ve yazılı emirler işletmecilere gönderilmez. Kararlar ve yazılı emirler ile bunların içeriği Başkanlığın belirleyeceği şekilde elektronik ortamda ilgili kurumlar tarafından Başkanlığa gönderilir. Kararlar ile yapılan inceleme sonucunda bu Yönetmeliğe uygun olduğu tespit edilen yazılı emirler, ilgili kurum görevlilerince Başkanlığın koordine ve nezaretinde yerine getirilir.

İşlemin başlatıldığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

Bu Yönetmeliğe aykırı biçimde verilen yazılı emirler yerine getirilmez.

***Kayıtların yok edilmesi***

**Madde 11-** Hakim kararları ile yazılı emirler hakkındaki gelişmeler il-

m.12 (32) *İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005*

gili kurum tarafından derhal Başkanlığa bildirilir.

Uygulanan tedbirin sona ermesi, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir hakkında hâkim tarafından aksine karar verilmesi ya da yazılı emir hakkında yirmidört saat içinde hâkim onayının alınmaması hallerinde, kararın veya yazılı emrin uygulanmasına Başkanlık tarafından derhâl son verilir.

(Değişik üçüncü fıkra:RG-04/07/2007-26572) Dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar ilgili kurumların en üst amirinin ve bu kayıtların Başkanlıkta da tutulması halinde Başkanın denetimi altında en geç on gün içinde yok edilir. Durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimlerde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### **Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınması**

#### *İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi*

**Madde 12-** Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı, kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.

Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınmaz. Kayda alma gerçekleştirildikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir.

Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir.

Tedbir kararı en çok üç ay için verilebilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak



gerekli görülmesi halinde, hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin olarak verilen kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok üç ay için yapılabilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir.

Bu madde hükümlerine göre alınan karar ve yapılan işlemler, tedbir süresince gizli tutulur.

### ***Sınırları***

**Madde 13–** 12 nci madde kapsamında iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi, ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

- a) Türk Ceza Kanununda yer alan;
    1. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),
    2. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),
    3. İşkence (madde 94, 95),
    4. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),
    5. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
    6. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
    7. Parada sahtecilik (madde 197),
    8. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),
    9. (Mülga:RG–7/8/2009–27312)
    10. İhaleye fesat karıştırma (madde 235),
    11. Rüşvet (madde 252),
    12. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (madde 282),
    13. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315),
    14. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337) suçları,
- (Ek paragraf:RG–04/07/2007–26572) Ancak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi halinde bu suçlar için de iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirlerine başvurulabilir.

- b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanım-

m.14 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

lanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları,

c) Bankacılık Kanununun 160 ıncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,

d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

***Kararların yerine getirilmesi***

**Madde 14–** (Değişik:RG–7/8/2009–27312) 12 nci maddeye göre verilecek iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ile salt mobil telefonun yerinin tespitine ilişkin kararlar ve kararların içeriği, Cumhuriyet savcısınca işlemleri yerine getirmek üzere görevlendirilen kolluk görevlilerinin aidiyet numarası ile birlikte, Başkanlığın belirleyeceği şekilde elektronik ortamda ilgili kurumlar tarafından Başkanlığa gönderilir. İletişimin tespiti kararları ise fiziki ortamda veya Başkanlığın belirleyeceği şekilde elektronik ortamda gönderilebilir. Kararlar işletmecilere gönderilmez. Söz konusu kararlar ilgili kurum görevlileri ve Başkanlık tarafından yerine getirilir.

İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

***Kayıtların yok edilmesi***

**Madde 15–** (Değişik birinci fıkra:RG–04/07/2007–26572) Kararın uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar hakkında hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde, tedbirin kaldırıldığı Cumhuriyet savcısı tarafından veya Cumhuriyet savcısının talimatı ile kolluk vasıtasıyla derhal Başkanlığa bildirilir.

Cumhuriyet savcısı tarafından verilen karar, süresi içerisinde hakim tarafından onaylanarak Başkanlığa gönderilmemiş ise kararın uygulanmasına Başkanlık tarafından derhal son verilir.

(Değişik üçüncü fıkra:RG–04/07/2007–26572) Birinci ve ikinci fıkralardaki durumlar ile 12 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, 26 ncı maddede belirtilen yetkili ve görevli mahkeme nezdindeki Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç on gün içinde yok edilerek durum bir tutanakla tespit edilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Başkanlığın Görev ve Yetkileri, Daire Başkanlıkları, İlgili Kurum Temsilcileri (Değişik başlık:RG-04/07/2007-26572)

#### *Kuruluş*

**Madde 16-** (Değişik birinci fıkra:RG-7/8/2009-27312) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu bünyesinde doğrudan Kurum Başkanına bağlı olarak faaliyet gösterir.

(Değişik ikinci fıkra:RG-9/9/2011-28049) Başkanlık, Telekomünikasyon İletişim Başkanı ile Hukuk, Teknik İşletme, Bilgi Sistemleri, İdarî ve İnternet daire başkanlıklarından oluşur.

(Değişik üçüncü fıkra:RG-7/8/2009-27312) Başkanlığa kanunlarla ve ilgili diğer mevzuatla verilen görevlerin gerektirdiği aslî ve sürekli görev ve hizmetler, iletişim başuzmanı, iletişim uzmanı, teknik uzman ve idarî uzman ile iletişim, teknik ve idarî uzman yardımcılarında oluşan meslek personeli ve diğer personel eliyle yürütülür.

Başkanlıkta, Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının ilgili birimlerinden birer temsilci bulundurulur. Bu temsilciler Başkanlıktaki görevleri esnasında Başkanın talimatlarını ve Başkanlık tarafından belirlenen kurum içi düzenlemelere riayet eder.

#### *Başkanlığın görevleri*

**Madde 17-** Başkanlığın görevleri şunlardır:

a) 2559 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesi, 2803 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesi ve 2937 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına yönelik iş ve işlemleri tek bir merkezden yürütmek,

b) 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesi kapsamında yapılacak iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine yönelik iş ve işlemleri tek bir merkezden yürütmek,

c) (a) ve (b) bentleri kapsamındaki taleplerin bu Yönetmeliğe ve diğer ilgili mevzuata uygun olup olmadığını incelemek ve gerektiğinde yetkili mercilere başvuruda bulunmak,

d) (a) ve (b) bentleri uyarınca gerçekleştirilen işlemler sonucunda elde edilen verileri ve bilgileri ilgisine göre Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığına, Emniyet Genel Müdürlüğüne ve Jandarma Genel Komutanlığına, ta-

m.17 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

lep etmeleri halinde mahkemeye ve Cumhuriyet başsavcılıklarına iletmek,

e) (Değişik:RG-7/8/2009-27312) Bu Yönetmelik çerçevesinde yapılacak tespit, dinleme, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması faaliyetleri ile 5651 sayılı Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevlerin ifasını olanaklı kılacak her türlü teknik alt yapının, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmeciler tarafından kurulmasını sağlamak, sağlatmak, gerekli alt yapıyı kurmayan işletmecilerin cezalandırılması yönünde girişimde bulunmak,

f) (Değişik:RG-04/07/2007-26572) 12 nci maddenin ikinci fıkrası ile 15 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak kaydıyla, Başkanlık faaliyetleriyle ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları, kamu hizmeti veren kuruluşlar ile işletmecilerden gelen her türlü bilgi, belge ve kayıtların bilgi güvenliği kriterlerine uygun olarak arşivlenmesini sağlamak,

g) (Değişik:RG-7/8/2009-27312) Görev alanına giren konularla ilgili ulusal ve uluslararası alanda meydana gelen gelişmeleri takip etmek, bu kapsamda uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak ve gelişmelerin Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için gerekli önlemleri almak,

h) Başkanlık faaliyetleri için yurt içinden ve yurt dışından teminine ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, sistem, yazılım ve donanımı belirleyerek Kurum Başkanına bildirmek,

i) Başkanlık faaliyetleriyle ilgili olarak talep ettiğinde derhal Başbakana bilgi vermek,

j) (Ek:RG-7/8/2009-27312) 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında Ulaştırma Bakanlığı, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve 5651 sayılı Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye yönelik çalışmalar yapmak; bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak,

k) (Ek:RG-7/8/2009-27312) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, 5651 sayılı Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, internet ortamında yapılan yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak 5651 sayılı Kanunla öngörülen tedbirleri almak,

l) (Ek:RG-7/8/2009-27312) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve şekilde yapılacağını belirlemek,

**(32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005 m.17**

m) (Ek:RG-7/8/2009-27312) Kurum tarafından işletmecilerin yetkilendirilmeleri ile mülkî idare amirlerince ticarî amaçlı toplu kullanım sağlayıcılara verilecek izin belgelerinde filtreleme ve bloke etmede kullanılacak sistemlere ve yapılacak düzenlemelere yönelik esas ve usûlleri belirlemek,

n) (Ek:RG-7/8/2009-27312) İnternet ortamındaki yayınların izlenmesi suretiyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan; intihara yönlendirme (madde 84), çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190), sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194), müstehcenlik (madde 226), fuhuş (madde 227), kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları ile 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçların işlenmesini önlemek için izleme ve bilgi ihbar merkezi dâhil, gerekli her türlü teknik altyapıyı kurmak veya kurdurmak, bu altyapıyı işletmek veya işletilmesini sağlamak,

o) (Ek:RG-7/8/2009-27312) İnternet ortamında herkese açık çeşitli servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgarî kriterleri belirlemek,

p) (Ek:RG-7/8/2009-27312) (n) bendinde sayılan suçların, internet ortamında işlenmesini konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması, kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkânları dâhilinde gereken her türlü yardımda bulunmak ve koordinasyonu sağlamak,

r) (Ek:RG-7/8/2009-27312) İnternet Kurulu ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamak; İnternet Kurulunca izleme, filtreleme ve engelleme yapılacak içeriği haiz yayınların tespiti ve benzeri konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları almak,

s) (Ek:RG-7/8/2009-27312) (Değişik:RG-9/9/2011-28049) İlgili mevzuat kapsamında hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararlarını uygulamak ve buna ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

t) (Ek:RG-7/8/2009-27312) İçeriği (n) bendinde belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile, içeriği çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra) ve müstehcenlik (madde 226) suçlarını oluşturan yayınlara ilişkin olarak resen erişimin engellenmesi kararı vermek ve bu kararı, erişim sağlayıcısına bildirerek gereğinin derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmidört saat içinde yerine getirilmesini istemek,

m.18 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

- u) (Ek:RG-7/8/2009-27312) (t) bendine göre verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,  
v) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

**Başkan**

**Madde 18-** (Mülga birinci fıkra:RG-7/8/2009-27312)

(Değişik ikinci fıkra:RG-7/8/2009-27312) Başkan, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu üyelerinin sahip olduğu özlük haklarına sahiptir.

Başkan, Başkanlığın genel yönetiminden ve emri altındakilerin faaliyetlerinden doğrudan Kurum Başkanına karşı sorumludur.

(Değişik dördüncü fıkra:RG-04/07/2007-26572) Başkanın yokluğunda Başkanlığa vekâlet edecek daire başkanı, Başkanın önerisi üzerine Kurum Başkanı tarafından belirlenir.

**Başkanın görevleri**

**Madde 19-** Başkanın görevleri şunlardır:

- a) Başkanlığı temsil etmek; Başkanlığın, Kurum ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmeciler ile ilişkilerini düzenlemek ve yürütmek,  
b) Başkanlığın etkin ve verimli çalışmasını sağlamak,  
c) Başkanlıkta görevli bulunan ilgili kurum temsilcilerinin çalışmaları hakkında ilgili kuruma yılda en az bir defa yazılı olarak bilgi vermek, ilgili kurum temsilcilerinin, Başkanlığın etkin ve verimli çalışmasını aksatacak tutum ve davranışlarını tespit ettiğinde, ilgili kuruma bilgi vererek değiştirilmesini sağlamak,  
d) (Değişik:RG-7/8/2009-27312) Daire başkanlıkları ile ilgili kurum temsilcileri arasında çıkabilecek görev ve yetki sorunlarını çözmek,  
e) Diğer kurumlarla koordinasyonu sağlamak,  
f) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

**Hukuk Daire Başkanlığının görevleri**

(Değişik başlık:RG-04/07/2007-26572)

**Madde 20-** (Değişik ilk cümle: RG-04/07/2007-26572) Hukuk Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) 17 nci maddenin (a) ve (b) bentleri kapsamındaki taleplerin Yönetmeliğe ve ilgili mevzuata uygun olup olmadığını kontrol etmek; Yönetmeliğe ve ilgili mevzuata aykırılığın veya noksanlıkların tespiti halinde durumu Başkana bildirmek,

**(32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005 m.21**

- b) Başkanın görevlendirdiği konularla ilgili olarak hukukî görüş bildirmek,
- c) Başkanlığın görev alanına giren konularda mevzuatı derlemek, değerlendirmek, değişiklikleri takip ederek zamanında Başkanı ve ilgilileri bilgilendirmek,
- d) Başkanlığın faaliyetleri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip etmek, bunların Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için önerilerde bulunmak,
- e) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

***Teknik İşletme Daire Başkanlığının görevleri***

**Madde 21-** (Başlığı ile birlikte değişik:RG-9/9/2011-28049)

Teknik İşletme Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) İlgili kanunlar çerçevesindeki taleplerin Yönetmeliğe uygun şekilde yerine getirilmesini sağlamak,
- b) Başkanlığın faaliyetleri için gerekli alt yapıyı kurmak, kurdurmak, geliştirmek, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bu alandaki teknolojik gelişmeleri takip etmek ve Başkana görüş bildirmek,
- c) İlgili kurumlarca sisteme kesintisiz, hızlı ve gerçek zamanlı erişim için talep edilecek miktar ve kapasitede, ihtiyaç duyulan noktalar arasında güvenli iletişim alt yapısını kurmak veya kurdurmak,
- d) İlgili kurumlara ait kayıtları, Başkanlık ve ilgili kurumların sistem üzerinde gerçekleştirdikleri her türlü faaliyete ait bilgisayar kayıt ve bilgilerini kompartımantasyon ilkeleri çerçevesinde muhafaza etmek, oluşturulacak yetki seviyeleri doğrultusunda ilgili kurumlara göndermek veya erişimlerine açmak,
- e) Kurulan ve işletilen sistemlerin güvenliğini sağlamak,
- f) Başkanlık faaliyetleri için ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, sistem ve donanımın yurt içi ve yurt dışından temin edilmesi konularında görüş bildirmek,
- g) Başkanlık için kurulacak ayrı ve özel bir ağ üzerinden bilgi akışının düzenli ve güvenli bir şekilde yapılmasını ve ilgili kurumlarca Başkanlığa yapılacak bağlantıların güvenliğini sağlamak,
- h) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

***Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığının görevleri***

**Madde 21/A-** (Ek:RG-9/9/2011-28049)

Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

m.22 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

a) İlgili kanunlar çerçevesindeki taleplerin Yönetmeliğe uygun şekilde yerine getirilmesini sağlamak,

b) Başkanlığın faaliyetleri için gerekli sistemleri oluşturmak, yazılımları geliştirmek, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bu alandaki teknolojik gelişmeleri takip etmek ve Başkana görüş bildirmek,

c) Aynı iletişim hakkında birden fazla ilgili kurum tarafından hâkim veya Cumhuriyet savcısı kararı alınması ya da yazılı emir verilmesi halinde, taleplerin aynı anda karşılanarak söz konusu iletişim bilgilerinin ilgili kurumların her birine gerçek zamanlı olarak iletilmesini sağlamak,

d) Kaydedilen ses, faks, veri ve internet dâhil her türlü iletişim bilgilerinin ilgili kurumların taleplerine göre çözümlenmiş ya da ham olarak ortak formatta ulaştırılmasını ve sistemin yirmidört saat esasına göre çalışmasını sağlamak,

e) Yapılan kayıtları, iletişimin içeriği ve içeriğin dışında kalan iletişime ait bilgilerle birlikte tedbir devam ettiği sürece saklamak,

f) İlgili kurumlar tarafından alınan kayıtların çözümünde kriptolu habereleşmeye rastlanılması halinde, ilgili kurumun talebi üzerine kripto çözüm mekanizmasının sisteme dâhil edilmesini sağlamak,

g) Kaydedilen verilerin güvenliğini sağlamak,

h) Başkanlık faaliyetleri için ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, sistem ve donanımın yurt içi ve yurt dışından temin edilmesi konularında görüş bildirmek,

i) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

**İdarî Daire Başkanlığının görevleri**

(Değişik başlık:RG-04/07/2007-26572)

**Madde 22-** (Değişik ilk cümle:RG-04/07/2007-26572) İdarî Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) (Değişik:RG-9/9/2011-28049) 12 nci maddenin ikinci fıkrası ile 15 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak kaydıyla, 21 ve 21/A maddeleri kapsamı dışındaki Başkanlık faaliyetleriyle ilgili olarak tutulan kayıtlar ile kamu kurum ve kuruluşları, kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmecilerden gelen bilgi, belge ve kayıtların bilgi güvenliği kriterlerine uygun olarak arşivlenmesini sağlamak,

b) (Değişik:RG-7/8/2009-27312) Başkan tarafından uygun görülen, Başkanlığın personel, muhasebe, finansman, lojistik ve ikmal açısından her türlü hizmetlerini yerine getirmek ve bu amaçla Kurumun ilgili birimleri ile koordinasyonu sağlamak, Başkanlık için ihtiyaç duyulacak her türlü fizikî güvenlik önlemini almak,



**(32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005 m.22/A**

c) Başkanlıkla ilgili evrakın zamanında işleme konulmasını sağlamak, evrak hizmetleri ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek,

d) (Değişik:RG-7/8/2009-27312) Başkanlık hizmetleri için gerekli her türlü teknik donanım, yazılım, araç, gereç, makine ve malzemenin temini hususunda diğer dairelerden ilgili personelin de katılımı ile alımları gerçekleştirmek, diğer dairelere her türlü desteği vermek ve kurumun ilgili birimleriyle koordinasyonu sağlamak,

e) Başkanlığa gelen yazı ve mesajları bilgisayar ortamına kaydetmek, ilgisine havale etmek, gerekenleri Başkana sunmak,

f) Başkanlığın faaliyetleri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip etmek, bunların Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için önerilerde bulunmak,

g) Başkanlıkta istihdam edilen personelin hizmet içi eğitim programlarını hazırlamak ve yürütmek; personel temininde ilgili kurumlarca güvenlik araştırması yapılmasını sağlamak,

h) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

***İnternet Daire Başkanlığının görevleri***

**Madde 22/A-** (Ek:RG-7/8/2009-27312)

İnternet Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) (Değişik:RG-9/9/2011-28049) 17 nci maddenin (j), (k), (l), (m), (o), (p), (r), (s), (t) ve (u) bentleri kapsamında sayılan görevleri yerine getirmek ve buna ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

b) (Değişik:RG-9/9/2011-28049) 5651 sayılı Kanunla verilen görevler kapsamındaki suçların internet ortamında işlenmesini önlemek için gerekli iş ve işlemleri yürütmek,

c) Erişim sağlayıcılar ve yer sağlayıcılar ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

d) İnternet toplu kullanım sağlayıcılarıyla ilgili olarak mevzuatta Başkanlığa verilen görevleri yerine getirmek,

e) Başkanlığın bilişim ve internet alanındaki faaliyetleri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip etmek, bu kapsamda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak ve gelişmelerin Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için önerilerde bulunmak,

f) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

***İlgili kurum temsilcilerinin görevleri***

**Madde 23-** İlgili kurum temsilcilerinin görevleri şunlardır:

m.24 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005

- a) (Değişik:RG-7/8/2009-27312) 17 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kendi kurumlarından gelen ve yerine getirilmesi Başkanlıkça uygun görülen kararların ilgili daire başkanlığı nezaretinde yürütülmesini sağlamak,
- b) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Çeşitli ve Son Hükümler

#### *Denetleme*

**Madde 24-** (Mülga birinci fıkra:RG-7/8/2009-27312)

Emniyet Genel Müdürlüğünün Yönetmelikte yer alan faaliyetlerle alakalı kendi birimlerindeki işlemlerine ilişkin denetimi; sıralı kurum amirleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığının teftiş elemanları (Mülga ibare:RG-7/8/2009-27312) ...tarafından yapılır.

Jandarma Genel Komutanlığının Yönetmelikte yer alan faaliyetlerle alakalı kendi birimlerindeki işlemlerine ilişkin denetimi; sıralı kurum amirleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve İçişleri Bakanlığının teftiş elemanları (Mülga ibare:RG-7/8/2009-27312) ...tarafından yapılır.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının Yönetmelikte yer alan faaliyetlerle alakalı kendi birimlerindeki işlemlerine ilişkin denetimi; sıralı kurum amirleri, Başbakanlık teftiş elemanları (Mülga ibare:RG-7/8/2009-27312) ... tarafından yapılır.

#### *Bilgi, belge ve kayıtların elektronik ortamda tutulması ve gönderilmesi*

**Madde 25-** (Başlığı ile birlikte değişik:RG-7/8/2009-27312)

Başkanlıkta ihtiyaç duyulan defterler ile her türlü kayıt elektronik ortamda tutulabilir.

Mevzuatla verilen görevler çerçevesinde Başkanlıkça hazırlanan veya Başkanlığa gönderilen, güvenli elektronik imza ile imzalanmış her türlü bilgi, belge ve kayıtlar ayrıca fiziki ortamda iletilmez ve bunların örneği aranmaz.

Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkarılması gereken hallerde bilgi, belge veya kayıtlar aslının aynı olduğu belirtilerek onaylanır.

12 nci maddenin ikinci fıkrası ile 15 inci maddenin üçüncü fıkrası saklıdır.

**Yetkili ve görevli hâkim**

**Madde 26–** Bu Yönetmeliğin İkinci Bölümü çerçevesinde iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması konularında yetkili ve görevli hakim, ilgili kurumların talepte bulunan biriminin bulunduğu yer itibarıyla yetkili olan ve 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemesinin üyesidir.

Bu Yönetmeliğin Üçüncü Bölümü çerçevesinde iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması konularında yetkili ve görevli hakim, 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenir.

**Cezai hükümler**

**Madde 27–** Bu Yönetmelik hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen bilgiler, bu Yönetmeliğin dayanağını oluşturan kanunlarda belirtilen amaç ve usul dışında kullanılamaz. Elde edilen bilgi, belge ve kayıtların saklanmasında ve korunmasında gizlilik ilkesine riayet edilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır.

17 nci maddenin (e) bendinde belirtilen hususların işletmeciler tarafından yerine getirilmemesi halinde, 5/9/2004 tarihli ve 25574 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Telekomünikasyon Kurumu Tarafından İşletmecilere Uygulanacak İdari Para Cezaları ile Diğer Müeyyide ve Tedbirler Hakkında Yönetmelik kapsamında gerekli işlemlerin başlatılması hususu Başkan tarafından Kuruma iletilir ve konu hakkında talebi yapan ilgili kuruma bilgi verilir.

**Geçici Madde 1–** Başkanlığın kuruluşu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerinden muaftır; söz konusu mal ve hizmet alımları ile yapım işleri Ulaştırma Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre yürütülür.

**Faaliyete geçiş dönemi uygulamaları**

**Geçici Madde 2–** (Ek:RG–24/02/2006–26090)

(1) 23/7/2006 tarihini geçmemek üzere; personel ve sistemler yönünden noksanlıklarının giderilerek Başkanlığın faaliyete geçtiği ve bu durumun Başkanlık tarafından ilgili kurumlara bildirildiği tarihe kadar, bu Yönetmeliğin 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 10 uncu, 11 inci, 14 üncü ve 15 inci maddelerinde

**m.28 (32) İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği 2005**

yer alan hükümler uygulanmaz. Anılan tarihe kadar, 2559 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesi, 2803 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesi ve 2937 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi hükümleri uyarınca verilen iletişimin dinlenmesi, tespiti, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına dair karar veya yazılı emirler, telekomünikasyon hizmeti veren kurum ve kuruluşlar tarafından derhal yerine getirilir; ilgili kurumların mevcut sistemlerinin kullanılmasına devam olunur.

***Yürürlük***

**Madde 28–** Bu Yönetmeliğin 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 10 uncu, 11 inci, 14 üncü ve 15 inci maddeleri 23/1/2006 tarihinde, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 29–** Bu Yönetmelik hükümlerini Başbakan yürütür.

**(33) CUMHURİYET BAŞSAVCILIKLARI İLE  
ADLİ YARGI İLK DERECE CEZA MAHKEMELERİ  
YAZI İŞLERİ HİZMETLERİNİN  
YÜRÜTÜLMESİNE DAİR YÖNETMELİK**

Resmi Gazete Tarihi: 06.08.2013,

Sayı: 28730

**BİRİNCİ KISIM  
Genel Hükümler**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar**

***Amaç***

**Madde 1–** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Cumhuriyet başsavcılıkları ile adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri yazı işleri hizmetlerinin yürütülmesine dair usul ve esasları düzenlemektir.

***Kapsam***

**Madde 2–** (1) Bu Yönetmelik, Cumhuriyet başsavcılıkları ile adli yargı ilk derece ceza mahkemelerinde tutulacak kayıtlar ve kartonlar ile yazı işleri hizmetlerinin yürütülmesi ve bu işlemlerde UYAP'ın kullanılmasına dair usul ve esasları kapsar.

***Dayanak***

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelik, 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 9 ve 30 uncu maddeleri ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 38/A maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

***Tanımlar***

**Madde 4–** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Adliye Bilgilendirme Sistemi: Duruşmaların başlama saatlerini, taraf

bilgilerini, duruşmanın yapılıp yapılmadığı gibi bilgileri duruşması olan vatandaşlara ve avukatlara duyurulmasını sağlayan sistemi,

b) Avukat Bilgi Sistemi: Avukatların elektronik ortamda işlem yapabilmelerini sağlayan UYAP alt bilgi sistemini,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Bilirkişi Bilgi Sistemi: Bilirkişilerin elektronik ortamda işlem yapabilmelerini sağlayan UYAP alt bilgi sistemini,

d) Bilişim Sistemi: Bilgisayar, çevre birimleri, iletişim altyapısı ve programlardan oluşan veri işleme, saklama ve iletmeye yönelik sistemi,

e) Cumhuriyet başsavcılığı: Adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri nezdinde kurulan Cumhuriyet başsavcılığını,

f) Dış birim: UYAP'a dâhil olmayan kamu kurumları ile özel kuruluşları,

g) Dosya kapak bilgileri: Soruşturma evresinde; soruşturma, esas, iddianame ve karar numarasını, birim adını, tarafların sıfat ve kimlik bilgilerini, dosya durumunu, suçun türü, tarihi ve yeri ile karar türü ve tarihini, kovuşturma evresinde ise esas ve karar numarasını, birim adını, tarafların sıfat ve kimlik bilgilerini, dosya durumunu, suçun türü, tarihi ve yeri ile karar türü ve tarihini,

ğ) Elektronik ortam: Bilişim sistemi ve bilişim ağından oluşan toplam ortamı,

h) Elektronik veri: Elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtları,

ı) Erişim: Bir bilişim sistemine bağlanarak kullanım imkânı kazanılmasını,

i) Güvenli elektronik imza: Münhasıran imza sahibinin tasarrufunda olan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan, nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin ve imzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapılıp yapılmadığının tespitini sağlayan, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğuran imzayı,

j) Kanun: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununu,

k) Kapalı dosya: Olağan kanun yollarına başvuruyla ya da başvurulmaksızın kesinleşen soruşturma, kovuşturma ve kabahat dosyalarını,

l) Kayıt: Fizikî veya elektronik ortamda üretilen ya da bu ortama aktarılan veya taşınan, bilgi, belge ve verinin saklanması,

m) Kurul: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunu,

n) Kurum Bilgi Sistemi: Tüzel kişilerin elektronik ortamda işlem yapabilmelerini sağlayan UYAP alt bilgi sistemini,

o) Mahkemeler: Adli yargı ilk derece ceza mahkemelerini,

ö) Ön büro: Cumhuriyet başsavcılığı ile ceza mahkemelerine sunulan veya buralardan talep edilen her türlü evraka ilişkin işlemlerin yapıldığı

yazı işleri birimini,

p) SEGBİS: UYAP'ta ses ve görüntünün aynı anda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı ses ve görüntü bilişim sistemini,

r) Tevzi kriteri: Cumhuriyet başsavcılığı ile ceza mahkemelerinde iş ve işlemlerin dağılımının ne şekilde yapılacağını gösteren usul ve esasları,

s) UYAP: Adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemini,

ş) Vatandaş Bilgi Sistemi: Vatandaşların elektronik ortamda işlem yapabilmelerini sağlayan UYAP alt bilgi sistemini,

t) Veri: Bilgisayar kullanılarak üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Yazı İşleri Hizmetlerinin Genel Esasları

#### *UYAP'ın kullanım esasları*

**Madde 5–** (1) Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemelerin iş süreçlerindeki veri, bilgi ve belge akışı ile dokümantasyon işlemleri, bu işlemlere ilişkin kayıt, dosyalama, saklama ve arşivleme ile entegrasyon sağlanmış dış birimlerle yapılacak bütün işlemler UYAP ortamında gerçekleştirilir. Tüm veriler eksiksiz ve doğru bir şekilde UYAP'a kaydedilir.

(2) Tutanak, belge ve kararlar elektronik ortamda düzenlenir ve güvenli elektronik imza ile imzalanır. Bu evrak, UYAP kapsamındaki birimlere elektronik ortamda gönderilir. Zorunlu olmadıkça ayrıca fizikî olarak gönderilmez.

(3) Yargı birimlerinin ihtiyaç duyduğu nüfus, tapu, adli sicil kaydı gibi dış bilişim sistemlerinden UYAP vasıtasıyla temin edilen bilgi, belge ve kayıtlar, zorunlu olmadıkça ayrıca fizikî olarak istenilmez. UYAP'tan dış bilişim sistemlerine gönderilen bilgi ve belgeler zorunlu olmadıkça ayrıca fizikî ortamda gönderilmez.

(4) Zorunlu nedenlerle fizikî olarak düzenlenen tutanak, belge ve kararlar, engelin ortadan kalkmasından sonra derhâl elektronik ortama aktarılır. Yetkili kişilerce güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'a kaydedilir ve gerektiğinde UYAP üzerinden ilgili birimlere iletilir. Bu şekilde elektronik ortama aktarılarak ilgili birimlere iletilen tutanak, belge ve kararların asılları mahallinde saklanır, ayrıca fizikî olarak gönderilmez. Ancak, tutanak, belge ve kararın aslının incelenmesinin zorunlu olduğu hâller saklıdır. Elektronik ortama aktarılması imkânsız olan belgeler ise fizikî

m.6

### (33) Yazı İşleri Yönetmeliği

ortamda saklanır ve gerektiğinde fizikî olarak gönderilir.

(5) UYAP üzerinden hazırlanarak güvenli elektronik imza ile imzalanmış evrakın elektronik ortamda gönderilememesi hâlinde; tutanak, belge ve kararın fizikî örneği alınıp, güvenli elektronik imza ile imzalanmış aslının aynı olduğu belirtilerek Cumhuriyet savcısı, hâkim veya görevlendirildiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanmak suretiyle gönderilir.

(6) Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemelere fizikî olarak verilen veya gönderilen her türlü evrak, UYAP'a aktarılarak kaydedilir ve ilgili birime gönderilir.

(7) Gelen evraktan sorumlu personel, UYAP üzerinden iş listesine gelen evrakı derhâl ilgisine aktarır. Cumhuriyet savcısı veya hâkimin onayını gerektiren evrak ilgilinin iş listesine yönlendirilir.

(8) Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet başsavcıvekili, Cumhuriyet savcısı, hâkim, yazı işleri müdürü, zabıt kâtabi ve diğer personel iş listesini kontrol etmek ve işin gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

(9) Kanunlarda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, dosyalar güvenli elektronik imza kullanılarak UYAP'tan incelenebilir ve her türlü ceza muhakemesi işlemi yapılabilir.

(10) Mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan, şüpheli, sanık, müdafii, vekil ve bilirkişi ile diğer ilgililer güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemelere UYAP'tan bilgi ve belge gönderebilirler.

(11) Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir.

(12) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlarda, mühürleme işlemi ile kanunlarda birden fazla nüshanın düzenlenmesini öngören hükümler uygulanmaz.

(13) Süre; elektronik ortamda yapılan işlemlerde gün sonunda, fizikî ortamda yapılan işlemlerde mesai saati sonunda biter.

#### *Yazı işleri hizmetlerinin yürütülmesi*

**Madde 6–** (1) Yazı işleri hizmetleri, ilgisine göre Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet başsavcıvekili, Cumhuriyet savcısı, mahkeme başkanı veya hâkimin denetimi altında, yazı işleri müdürünün yönetiminde zabıt kâtabi, mübaşir, hizmetli ve diğer görevliler tarafından yürütülür.

(2) Yazı işleri müdürünün görevleri şunlardır:

- Yazı işleri hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak ve denetlemek,
- Zabıt kâtabi, mübaşir, hizmetli ve diğer görevliler arasında iş bölümü



yapmak,

c) Zabıt kâtibi, mübaşir, hizmetli ve diğer görevlilere işlerin öğretilmesi de dâhil olmak üzere hizmetlerin verimli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi için her türlü tedbiri almak,

ç) Cumhuriyet savcısı veya hâkimin uygun göreceği evrakın havalesini yapmak,

d) Mahkeme tarafından fizikî ortamda teslimi gereken dosyalarla ilgili işlemleri yapmak,

e) Güvencenin iadesi gereken hâllerde gerekli işlemleri yapmak,

f) 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Suç Eşyası Yönetmeliği uyarınca dosyaya ait kıymetli evrak ve değerli eşyanın uygun yerde muhafazasını sağlamak,

g) Harcın hesaplanması ve tahsili ile yargılama gideri müzekkerelerini yazmak ve buna ilişkin işlemleri yapmak,

ğ) Kararların tebliğini sağlamak,

h) Kanun yolu incelemesi için dosyada bulunan tüm belgelerin eksiksiz olarak UYAP ortamına aktarıldığını kontrol etmek, elektronik imza ile imzalamak ve diğer gerekli işlemleri yapmak,

ı) Kesinleştirme işlemlerini yapmak, doğruluğunu kontrol ettikten sonra kesinleşen infaz evrakını ve tali karar fişini derhâl düzenleyerek Cumhuriyet başsavcılığına verilmek üzere mahkeme başkanı veya hâkimin onayına sunmak,

i) Müsaderesine veya iadesine karar verilerek kesinleşen hükme konu eşyalar hakkında gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamak,

j) Mühür ve beratin muhafazasını sağlamak,

k) Arşivin düzenli tutulmasını sağlamak,

l) Mevzuattan kaynaklanan veya Cumhuriyet savcısı ya da hâkim tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(3) Zabıt kâtibinin görevleri şunlardır:

a) İş bölümüne göre kendisine verilen işleri biriktirmeden zamanında yapmak,

b) Dosyaları ve evrakı zamanında kaydetmek,

c) Soruşturma ve kovuşturması devam eden dosyaları eksiksiz ve düzenli bir şekilde muhafaza etmek,

ç) Cumhuriyet savcısı veya hâkimin uygun göreceği evrakın havalesini yapmak,

d) Duruşma, ifade alma, keşif, otopsi, ölü muayenesi ve yer gösterme gibi işlemlerde hazır bulunarak tutanağı yazmak ve imzalamak,

e) Müzekkereleri yazarak, takip ve tekidini yapmak,

f) Cumhuriyet başsavcılığı işlemleri ile mahkeme ara kararlarının gere-

m.6

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

ğini yapmak,

g) Karar ve tutanakları Cumhuriyet savcısı veya hâkimin bildirdiği şekilde dikkat ve itina ile yazarak imzalamak,

ğ) Cumhuriyet başsavcılığında, fizikî olarak bilirkişilere teslimi gereken dosyalarla ilgili işlemleri yapmak,

h) Her türlü tebligat evrakını hazırlamak,

ı) Dizi pusulası düzenlemek,

i) Dosya incelenmesine nezaret etmek,

j) İşi biten dosyaları arşive kaldırtmak,

k) Mevzuattan kaynaklanan veya Cumhuriyet savcısı, hâkim ya da yazı işleri müdürü tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(4) Mübaşirin görevleri şunlardır:

a) Zabıt kâtabi tarafından hazırlanan duruşma dosyalarını, duruşma gününden önce incelenmek üzere hâkim ve Cumhuriyet savcısına götürmek,

b) Adliye bilgilendirme sistemi olmayan yerlerde günlük duruşma listesini görülebilecek bir yere asmak,

c) Duruşma sırası gelenleri duruşma salonuna davet ederek, salondaki yerlerini göstermek ve buna uyulmasını sağlamak,

ç) Yemin verilmesi ve kararın açıklanması başta olmak üzere, duruşma ve keşif esnasında uyulması gereken davranış kurallarını taraflara ve ilgililere açıklamak,

d) Duruşmanın kapalı yapılmasına dair karar alındığında salonu boşaltmak,

e) Ertelenen duruşma tarihini yazarak taraflara vermek,

f) Müzekkere ve tebligatların ilgili kurum ya da kişilere ulaşmasını sağlamak üzere posta ve zimmet işlemlerini yerine getirmek,

g) Hâkimin talimatı doğrultusunda dosyadan evrak örneği verilmesini sağlamak,

ğ) Arşive götürülmesi veya arşivden çıkarılması gereken dosyalara ilişkin işlemleri yapmak ve arşivi düzenli tutmak,

h) Fizikî olarak sunulan evrakı en kısa sürede dosyasına düzenli bir şekilde takmak,

ı) Hâkimin ve yazı işleri müdürünün vereceği diğer görevleri yapmak.

(5) Hizmetlinin görevleri şunlardır:

a) Adliyeye ait alanları düzenli ve temiz hâlde tutmak,

b) Mübaşirin olmadığı ya da yetersiz kaldığı zamanlarda ona ait işleri yapmak ve yardımcı olmak,

c) Cumhuriyet savcısı, hâkim veya yazı işleri müdürünün vereceği diğer

görevleri yapmak.

(6) Yazı işleri müdürü, yerine getirmekle yükümlü olduğu görevleri yazı işleri hizmetlerinde görevli personele devredemez.

### ***İş bölümü ve denetim***

**Madde 7–** (1) Yazı işleri müdürü, ilgisine göre Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet savcısı, mahkeme başkanı veya hâkimin onayını alarak, zabıt kâtibi, mübaşir, hizmetli ve diğer görevliler arasında iş bölümü yapar.

(2) Yazı işleri müdürünün birden fazla hâkime bağlı olarak çalıştığı ceza mahkemelerinde yapılacak iş bölümünde tüm hâkimlerin onayı alınır. İş bölümünün anlaşma sağlanamayan kısımları adli yargı ilk derece ceza mahkemesi adalet komisyonu başkanının görüşüne uygun olarak düzenlenir.

(3) Yazı işleri müdürü ve ilgili personel için gecikmesi ve birikmesinden birlikte sorumludur.

(4) Yazı işleri hizmetlerinin yürütülmesi ve denetlenmesinde gerektiğinde Cumhuriyet başsavcısı Cumhuriyet başsavcivekiline veya Cumhuriyet savcısına, mahkeme başkanı üyelere görev verebilir.

### ***Hâkim ve Cumhuriyet savcısı adayları ile avukat stajyerlerinin yazı işleri hizmetlerinde çalıştırılması***

**Madde 8–** (1) Hâkim ve Cumhuriyet savcısı adayları, 1/6/2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Staj Dönemi ile Staj Mahkemelerine İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre yazı işleri hizmetlerinde çalıştırılabilir.

(2) Avukat stajyerleri, ilgisine göre Cumhuriyet başsavcısı, mahkeme başkanı veya hâkimin uygun görmesi hâlinde uygulama bilgilerini geliştirmek amacıyla yazı işleri hizmetlerinde çalıştırılabilir. Ancak, bir defa görmekle öğrenilebilecek işler devamlı yaptırılmaz.

### ***Danışma masası işlemleri***

**Madde 9–** (1) Danışma masası personelinin görevleri şunlardır:

a) Adliyeye müracaat eden kişilere ilgili birimi, birimin yerini ve dosya numarasını yazarak vermek,

b) Duruşma için gelen kişilere duruşma tarihi, saati ve salonu hakkında bilgi vermek,

c) Şikâyet ve ihbarda bulunmak ya da ifade vermek için gelen kişileri kayıt altına alıp giriş kartı vererek Cumhuriyet savcısına yönlendirmek,

ç) Müracaat için doldurulması gerekli olan form ve dilekçeleri müracaat

m.10

(33) *Yazı İşleri Yönetmeliği*

eden kişiye vererek ilgili birime yönlendirmek,

d) Ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlüleri ziyaret etmek isteyen kişileri kayıt altına alıp giriş kartı vererek Cumhuriyet savcısına yönlendirmek,

e) Ön büro tarafından yerine getirilemeyip kısıtlı alanda yapılması gerekli olan işlemler için müracaat eden kişileri kayıt altına alıp giriş kartı vererek ilgili büro veya kaleme yönlendirmek,

f) Hâkim, Cumhuriyet savcısı veya personeli ziyarete gelen kişilere ilgilinin onayını aldıktan sonra kayıt altına alıp giriş kartı vermek,

g) Hukukî konularda bilgi almak isteyen vatandaşlara bilgilendirme broşürleri vermek,

ğ) Talep eden kişilere Vatandaş ve SMS Bilgi Sistemi hakkında bilgi vermek.

## İKİNCİ KISIM

### Cumhuriyet Başsavcılığı Yazı İşleri Hizmetleri

#### BİRİNCİ BÖLÜM

##### Kayıtlar ve Tahsis Amacı

###### *Kayıtlar*

**Madde 10–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, aşağıda gösterilen kayıtların UYAP'ta tutulması zorunludur:

- a) Soruşturma kaydı,
- b) Suç eşyası kaydı,
- c) Ölü muayenesi ve otopsi kaydı,
- ç) Uzlaşma kaydı,
- d) Önödeme kaydı,
- e) Bilirkişilik kaydı,
- f) Tercüman kaydı,
- g) SEGBİS kaydı,
- ğ) İstinabe kaydı,
- h) Yakalama kaydı,
- ı) Ailenin korunması kararlarının kaydı,
- i) Esas kaydı,
- j) İnfaz kaydı,

- k) Denetimli serbestlik kaydı,
- l) Hapis ile tazyik kaydı,
- m) Tazyik hapsi kaydı,
- n) Disiplin hapsi kaydı,
- o) İstinaf kaydı,
- ö) Temyiz kaydı,
- p) Muhabere kaydı,
- r) İdarî yaptırım kararlarının kaydı,
- s) Zimmet kaydı,
- ş) Kitaplık kaydı.

#### **Soruşturma kaydı**

**Madde 11–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, soruşturma evresine ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mağdur, şikâyetçi ve şüphelinin kimlik bilgileri, suçun türü, suç tarihi, soruşturmanın kaydedildiği tarih, geldiği birim, Cumhuriyet savcısı, şüphelinin gözaltına alınma, tutuklanma, salıverilme ve tahliye tarihleri, iddianamenin onaylandığı tarih ile esas numarası ve karar bilgileri, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz edilmiş ise sonucuyla düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Kimlik bilgisi sütunlarına adres dışında varsa ev, iş, cep telefonu ve faks numaraları; elektronik posta adresi ve diğer iletişim bilgileri ile tüzel kişiliği bulunan kurumların vergi kimlik numaralarının da yazılması gerekir.

(4) Aşağıda belirtilen hâllerde evrak kaydedilerek soruşturma numarası alır.

a) İhbar veya şikâyet üzerine ya da re'sen Cumhuriyet başsavcılığınca soruşturma başlatılması,

b) Adlî kolluk mercileri tarafından düzenlenen fezlekeli evrakın Cumhuriyet başsavcılığına gelmesi,

c) Başka yer Cumhuriyet başsavcılığından yetkisizlik ya da askerî savcılıktan görevsizlik kararı ile soruşturma evrakının gelmesi.

(5) İddianamenin iadesine dair verilen karar kesinleştiğinde ya da iade kararına Cumhuriyet başsavcılığınca itiraz edilmemesi hâlinde evrak yeni bir soruşturma numarasına kayıt edilir. Önceki soruşturma numarasının düşünceler sütununa bu durum not edilir.

#### **Suç eşyası kaydı**

**Madde 12–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, elkonulan veya muhafaza altına alınan suç eşyasına ilişkin bilgilerin safahatının işlendiği kayıttır.

m.13

### (33) Yazı İşleri Yönetmeliği

(2) Bu kayıt; sıra numarası, Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma numarası, mahkeme esas numarası, muhafaza altına alma veya elkoyma tarihi, elkoyma kararını veren makam ile kararın tarihi ve sayısı, eşyanın geldiği tarih ile cinsi, adeti ve vasıfları, eşya sahibinin kimlik ve adres bilgileri, emanet parasına ilişkin bilgiler, eşyanın mahkeme veya Cumhuriyet başsavcılığına teslim ve iade tarihleri, eşya elden çıkarılmış, iade ya da müsadere edilmiş veya satılmış ise kararın tarihi ve sayısı, teslim tarihi ile teslim alanın kimlik bilgileri, hesabı cari defteri ve mal memurluğu makbuz numarası ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Ölü muayenesi ve otopsi kaydı*

**Madde 13–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, ölü muayenesi ve otopsi işlemlerine ilişkin safahatın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, soruşturma numarası, ölenin kimlik bilgileri, ölüm tarihi ve sebebi, raporun tarihi ve sayısı, soruşturma sonucunda verilen karar ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Uzlaşma kaydı*

**Madde 14–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan uzlaşma işlemlerine ilişkin safahatın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, soruşturma numarası, mağdur, şikâyetçi, şüpheli, müdafii, vekil veya kanunî temsilci ile uzlaştırmacının kimlik bilgileri, uzlaştırmacının görevi ve mesleği, suçun türü, kararlaştırılan edimin türü ve süresi, dosyanın uzlaştırmacıya verildiği tarih, uzlaştırma raporunun teslim edildiği tarih, uzlaştırma işleminin sonucu ve uzlaştırmacıya ödenen ücret ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Önödeme kaydı*

**Madde 15–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca uygulanan önödemeye ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, soruşturma numarası, şüpheli ve kanunî temsilcisinin kimlik bilgileri, suçun türü, ödenecek miktar, tebliğ ve ödeme tarihi, soruşturma gideri ve işlemin sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Bilirkişilik kaydı*

**Madde 16–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca atanan bilirkişilere ilişkin bilgi ve işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, soruşturma numarası, bilirkişinin kimlik bilgileri, mesleği ve görevi, atanma nedeni, dosyanın bilirkişiye teslim tarihi

ile verilen süre, raporun sunulduğu tarih, ek rapor tanzim edilip edilmediği ve takdir edilen ücret ile düşünceler sütunlarını içerir.

***Tercüman kaydı***

**Madde 17–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca atanan tercümana ilişkin bilgi ve işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, soruşturma numarası, tercümanın kimlik bilgileri, mesleği ve görevi, atandığı tarih, tercümenin yapıldığı dil, takdir edilen ücret ile düşünceler sütunlarını içerir.

***SEGBİS kaydı***

**Madde 18–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, dinlenilmesine gerek görülen kişilerin SEGBİS kullanılarak dinlenilmesi, görüntü ve seslerinin kayda alınması ve saklanması ile ilgili işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, Cumhuriyet başsavcılığı adı ve soruşturma numarası, dinlenen kişinin sıfatı ve kimlik bilgileri, dinleme tarihi ve saati, suçun türü, ifadenin alınacağı birim adı, ifadenin alınacağı salon adı ile düşünceler sütunlarını içerir.

***İstinabe kaydı***

**Madde 19–** (1) Başka yer Cumhuriyet başsavcılığı veya askerî savcılık tarafından yürütülen soruşturma kapsamında Cumhuriyet başsavcılığına gelen istinabe taleplerine ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, istinabe talebinin tarih ve numarası, istinabe talebinin geldiği tarih, talepte bulunan merci, tarafların sıfatı ve kimlik bilgileri, yapılması istenilen işlem, sonucu, istinabe evrakının iade tarihi ile düşünceler sütunlarını içerir.

***Yakalama kaydı***

**Madde 20–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, hakkında yakalama emri kararı verilen şüpheli, sanık ve hükümlülerin yakalanmalarına ilişkin yapılan işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, evrakın geldiği tarih, evrakı gönderen merci, tarih ve numarası, aranan şahsın kimlik bilgileri, suçun türü, şüpheli veya sanık ise suçun işlendiği tarih, yakalama kararının tarih ve numarası, hükümlü ise hükmün kesinleştiği tarih, cezanın türü ve miktarı, aranan şahsın yakalanması için yapılan işlem ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) İnfazının yapılması hâlinde yakalama emri UYAP'tan derhâl kaldırılır.

***Ailenin korunması kararlarının kaydı***

**Madde 21–** (1) 1/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca hâkim tarafından verilerek Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen tedbir kararları ile zorlama hapsi kararlarının safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, hakkında koruma kararı veya zorlama hapsi verilen kişinin kimlik bilgileri, uygulanan kanun maddesi, kararın tarihi, türü ve süresi, kararı veren mahkeme ve esas numarası, kararın konusu ile kararın geldiği tarih, kararın uygulanmaya başlama ve bitiş tarihleri, dosyanın kapanış tarihi ile düşünceler sütunlarını içerir.

***Esas kaydı***

**Madde 22–** (1) İddianamenin düzenlenmesiyle başlayıp kovuşturmanın sonuna kadar devam eden safahatın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, soruşturma numarası, mağdur veya şikâyetçi ile şüphelinin kimlik bilgileri, suçun türü, mahkeme esas numarası, gözaltı ve tutuklama tarihi, salıverilme ve tahliye tarihi, evrakın mahkemeye verilmiş tarihi ve kanun yolu işlemleri ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Mahkemelerce yükümlülük belirlenmeksizin verilen erteleme veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları ile ilgili olarak bu kayda sadece şerh düşülmür.

***İnfaz kaydı***

**Madde 23–** (1) Mahkeme ilâmlarının infazına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, hükümlünün kimlik bilgileri, ilâmı veren mahkeme, ilâmın tarih ve numarası, ilâmın geldiği tarih, Cumhuriyet başsavcılığı esas numarası, hükmün özeti, evvelce gözaltında ve tutuklu kalmışsa salıverilme ve tahliye tarihi, ceza infaz kurumuna girdiği ve çıktığı tarih ile saat, muhafaza tedavi ve tedbirinin uygulanmaya başlandığı ve sona erdiği tarih, ceza bildirme, tali karar ve yerine getirme fişlerinin gönderildiği tarih ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Bir hüküm ile aynı şahıs hakkında hürriyeti bağlayıcı ceza, adlî para cezası ve güvenlik tedbirine birlikte hükmedilmesi hâlinde, bu cezaların her biri ile güvenlik tedbirlerine ait ilâmlar ayrı ayrı numaralara kaydedilir.

(4) Gereken hâllerde infaz kaydı; ağır ceza, asliye ceza, sulh ceza, icra, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi ile görevli ağır ceza mahkemesi ilâmları, taşra ilâmları ve çocuklar hakkında ilgili mahkemelerce verilen ilâmlar ayrı ayrı gruplanabilir.



Adli para cezasına ilişkin ilâmlar, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesine göre verilen, muayene ve tedavi kararları ile dâhilî ve haricî ilâmlar hakkında da müstakil bir kayıt tutulabilir.

(5) Mahsup işlemi yapıldığında bu durum ilgili mahkeme dosyasının safahatına otomatik olarak şerh düşülür.

**Denetimli serbestlik kaydı**

**Madde 24-** (1) Şüpheli, sanık veya hükümlüler hakkında mahkeme tarafından verilen ve denetimli serbestlik müdürlüğünce yerine getirilmesi gereken seçenek ceza, tedbir ve yükümlülük kararlarına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, şüpheli, sanık veya hükümlünün kimlik bilgileri, suçun türü, uygulanan kanun maddesi, kararın türü ve süresi, kararı veren mahkemenin adı, karar tarihi, numarası ve konusu ile kararın geldiği tarih, kararın uygulanmaya başlama ve bitiş tarihleri, dosyanın kapanış tarihi ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Denetimli serbestlik kaydına;

a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1) 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (c), (d), (e) ve (f) bentleri,

2) 51 inci Maddesinin dördüncü fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri ile beşinci fıkrası,

3) 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkrası,

4) 191 inci maddesinin ikinci, üçüncü ve altıncı fıkrası,

5) 221 inci maddesinin beşinci fıkrası,

b) Kanunun;

1) 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i), (j), (k) ve (l) bentleri,

2) 171 inci maddesinin ikinci fıkrası ile birlikte 5395 sayılı Kanunun 36 ncı Maddesi,

3) 231 inci maddesinin beşinci fıkrası ile birlikte 5395 sayılı Kanunun 36 ncı Maddesi,

4) 231 inci maddesinin sekizinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri,

c) 5275 sayılı Kanunun;

1) 105/A maddesi,

2) 107 nci maddesinin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkrası,

3) 108 inci maddesinin dördüncü ve altıncı fıkrası,

m.25

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

4) 110 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri,  
ç) 5395 sayılı Kanunun;

1) 5 inci maddesinin birinci fıkrası ile birlikte 36 ncı maddesi,

2) 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri,

gereğince verilen kararlar ile diğer kanunlarda düzenlenen ve denetimli serbestlik müdürlüklerinin görev alanına giren kararlar kaydedilir.

(4) Adli kontrol kararlarının infazı ilâmat ve infaz bürosunca takip edilir. Bu kararlar denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilir.

*Hapis ile tazyik kaydı*

**Madde 25-** (1) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 76 ncı ve 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 60 ıncı maddesi ile diğer kanunlar uyarınca verilen kararlara ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, borçlunun kimlik bilgileri, borcun türü ve miktarı, kararı veren merci, kararın tarih ve numarası, borçlunun yakalandığı ve salıverildiği tarih, ceza infaz kurumuna alındığı ve tahliye edildiği tarih, tutulacağı süre, dosyanın kapanış tarihi, kapanma nedeni ile düşünceler sütunlarını içerir.

*Tazyik hapsi kaydı*

**Madde 26-** (1) 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun; 338 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 340, 341, 343, 344 üncü maddeleri ve diğer kanunlar uyarınca verilen kararlara ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, borçlunun kimlik bilgileri, suçun türü, kararı veren merci, kararın tarih ve numarası, yakalandığı ve salıverildiği tarih, ceza infaz kurumuna alındığı ve tahliye edildiği tarih, hapsin süresi, dosyanın kapanış tarihi, kapanma nedeni ile düşünceler sütunlarını içerir.

*Disiplin hapsi kaydı*

**Madde 27-** (1) Mahkemece verilen disiplin hapsi cezalarının infazına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, ilgilinin kimlik bilgileri, kararı veren mahkeme, kararın tarih ve numarası, hapsin süresi, ceza infaz kurumuna giriş ile çıkış tarihi ve saati, dosyanın kapanış nedeni ile düşünceler sütunlarını içerir.

*İstinaf kaydı*

**Madde 28-** (1) Mahkemece verilen hüküm aleyhine Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan istinaf kanun yolu başvurularına ilişkin işlemlerin sa-

fahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, hükmün esas ve karar numarası, istinafa başvuran Cumhuriyet savcısı, başvurma tarihi, dosyanın istinaftan geldiği tarih ve sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Temyiz kaydı*

**Madde 29–** (1) Mahkemece verilen hüküm aleyhine Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan temyiz kanun yolu başvurularına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, hükmün esas ve karar numarası, temyize başvuran Cumhuriyet savcısı, başvurma tarihi, dosyanın temyizden geldiği tarih ve sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Muhabere kaydı*

**Madde 30–** (1) Diğer kayıtlara işlenmesi gerekmeyen; Cumhuriyet başsavcılığı, mahkeme veya diğer mercilerden gelen ya da bu mercilere gönderilen evrakın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, evrakın tarih ve numarası, gönderilen veya gönderen merci, geliş ve gönderilme tarihi, evrakın özeti, gidiş tarihi ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Bu kayda, soruşturma dolayısıyla diğer mercilere yazılan müzekkereler ile bunlara verilen cevaplar ve istinabe kaydına kayıtlı işlere ait yazışmalar geçirilmez. Bunlar sadece zimmet kaydına işlenir.

(4) Muhabereye kayıtlı yazıya gelen cevap ayrı bir kayıt işlemine tâbi tutulmaz. Sadece kayıta aldığı numaranın karşısına geldiği işaret olunur.

(5) Bakanlık ve Kurulla yapılan yazışmalar ile hâkim, Cumhuriyet savcısı, avukat ve en üst dereceli kolluk amirleri hakkında yapılan araştırma, inceleme veya soruşturmalar için ayrı ayrı muhabere kaydı tutulur.

#### *İdari yaptırım kararlarının kaydı*

**Madde 31–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, idarî yaptırım gerektiren eylemlere ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, ihbar eden veya şikâyetçi ile kabahat eylemini işleyen kişinin kimlik bilgileri, kabahat eyleminin türü, tarihi ve uygulanan yaptırım, karar ve tarihi, kararı veren Cumhuriyet savcısı, başvuru yolu tarihi ve sonucu, itiraz yolu tarihi ve sonucu, infaz için merciine gönderilme tarihi, infaz tarihi ve düşünceler sütunlarını içerir.

m.32

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

*Zimmet kaydı*

**Madde 32–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, UYAP üzerinden gönderilemeyen evrakın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, evrak numarası, gönderildiği merci, alındığı tarih, evrakı alanın kimlik bilgileri, görevi ve imzası ile düşünceler sütunlarını içerir.

*Kitaplık kaydı*

**Madde 33–** (1) Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemelere gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer kitap ve dergilerin işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; demirbaş numarası, yayın adı, yayınlayan birim, basım tarihi ve yeri, basım yılı, konusu, yeri, geliş tarihi, sayfa sayısı, baskı numarası ve yazarı ile düşünceler sütunlarını içerir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kayıtlara Ait Diğer Hükümler

*Kayıtların düzeni ve sorgulanması ile yeni kayıt ve sütun ekleme*

**Madde 34–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, kayıtlar UYAP'ta; tarih, sıra numarası, hazırlayan veya onaylayan kişiye göre sorgulanabilir bir şekilde tutulur.

(2) Bu kayıtlardaki verilerin bir veya birkaçı bir arada sorgulanıp raporlanabilir.

(3) Kayıtların düzgün ve sağlıklı bir şekilde tutulmasından zabıt kâatibi ile birlikte yazı işleri müdürü sorumludur.

(4) Bu Yönetmelikte düzenlenen kayıtlara gerek görüldüğünde Bakanlık tarafından yeni kayıtlar ve mevcut kayıtlara yeni sütunlar eklenebilir.

*Soruşturma evrakının birleştirilmesi*

**Madde 35–** (1) Soruşturma evrakının birleştirilmesine karar verildiği takdirde, birleştirilen evrakın hangi soruşturma evrakı ile birleştirildiği hususu düşünceler sütununa yazılır ve birleştirilen soruşturma evrakı üzerinden işlemlere devam olunur.

*Soruşturma evrakının ayrılması*

**Madde 36–** (1) Soruşturma evrakının ayrılmasına karar verildiği takdirde, ayrılan evraka yeni bir soruşturma numarası verilir ve soruşturmaya

ilişkin işlemler bu numara üzerinden yürütülür. Soruşturma kaydındaki eski ve yeni kayıtların karşılardaki düşünceler sütunlarına bu hususlar işlenir.

(2) Ayrılan soruşturma evrakına, ilk dosyadaki belgelerden ilgili olanların birer örneği aktarılır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Kartonlar ve Tahsis Amacı

#### *Kartonlar*

**Madde 37–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, aşağıda gösterilen karar ve işlemlerin kartonunun UYAP'ta tutulması zorunludur. Ayrıca aşağıdaki (ğ), (i) ve (j) bentlerinde gösterilen kartonların fizikî olarak da tutulması gerekir.

- a) İddianame kartonu,
- b) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar kartonu,
- c) Fezleke kartonu,
- ç) Görevsizlik ve yetkisizlik kararı kartonu,
- d) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin karar kartonu,
- e) İdarî yaptırım kararı kartonu,
- f) Değişik işler kartonu,
- g) Hapis cezasının infazının ertelenmesi kararı kartonu,
- ğ) Adli tebligat ve posta gönderileri kartonu,
- h) İş cetvelleri kartonu,
- ı) Teftiş tavsiyeler listesi kartonu,
- i) Denetleme kartonu,
- j) Zimmet kartonu.

#### *İddianame kartonu*

**Madde 38–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca düzenlenen iddianamelerin saklandığı kartondur.

(2) Her mahkeme için ayrı bir iddianame kartonu tutulur.

(3) Elektronik ortamda hazırlanan iddianame, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

#### *Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar kartonu*

**Madde 39–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararların saklandığı kartondur.

m.40

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

***Fezleke kartonu***

**Madde 40–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca görev nedeniyle ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen fezlekelerin saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan fezleke, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

***Görevsizlik ve yetkisizlik kararı kartonu***

**Madde 41–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca verilen görevsizlik ve yetkisizlik kararlarının saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır. Gerekli hallerde bu kartonlar ayrı tutulabilir.

***Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin karar kartonu***

**Madde 42–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararların saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

***İdari yaptırım kararı kartonu***

**Madde 43–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca verilen idarî yaptırım kararlarının saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

***Değişik işler kartonu***

**Madde 44–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, diğer kartonlarda saklanması gerekmeyen işlem ve kararların saklandığı kartondur.

***Hapis cezasının infazının ertelenmesi kararı kartonu***

**Madde 45–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 16 ve 17 nci maddeleri uyarınca verilen hapis cezasının infazının ertelenmesine dair kararların saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, Cumhuriyet savcısı tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

***Adli tebligat ve posta gönderileri kartonu***

**Madde 46–** (1) Görevli tarafından imza ve mühür ile teslim alınan tebligat ve posta evrakına ait sevk irsaliyelerinin bir örneği ile ödeme talimatının ve aylık posta gideri cetvelinin bir örneğinin konulduğu ve saklandığı kartondur.

(2) Temyiz ve istinaf kanun yoluna gönderilen dosyalar ile haricî ilâmlar hakkında ayrı irsaliyeler düzenlenir ve bunlar ayrı kartonlarda muhafaza edilir.

***İş cetvelleri kartonu***

**Madde 47–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, Bakanlık ve Kurula gönderilen iş cetvellerinin saklandığı kartondur.

***Teftiş tavsiyeler listesi kartonu***

**Madde 48–** (1) Teftiş sonucunda düzenlenen tavsiye listelerinin saklandığı kartondur.

***Denetleme kartonu***

**Madde 49–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, noterlik ve icra müdürlüğü işlemlerinin denetimi sonucunda düzenlenen raporlar ile mahkeme yazı işleri müdürleri ve parayı elinde bulunduran diğer görevlilerin kasa hesaplarının tespit ve denetimine ilişkin tutanakların birer örneğinin konulduğu ve saklandığı kartondur.

(2) Bu kartona konulacak rapor örneklerinde ve tutanaklarda Cumhuriyet savcısının imzası ile Cumhuriyet başsavcılığı mührünün bulunması zorunludur.

***Zimmet kartonu***

**Madde 50–** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca, UYAP üzerinden gönderilemeyen evrakın teslimine ilişkin belgeler konulduğu ve saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda tutulan kaydın çıktısı alınır, ilgili sütun imzalatıldıktan sonra taranarak UYAP'a aktarılır ve kartonda muhafaza edilir.

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM****Çeşitli Hükümler*****Cumhuriyet başsavcılığına gelen soruşturma ve işlerin tevzii***

**Madde 51–** (1) Soruşturma ve istinabe evrakı ile diğer işler puanlama yöntemine göre Cumhuriyet savcılarına tevzi edilir. Her Cumhuriyet savcısına eşit puanda iş gönderilmesi esastır. Puanlama kriterleri, Kurulun görüşü alınarak Bakanlık tarafından UYAP'ta düzenlenir.

(2) Tevziden kaynaklanan uyuşmazlıklar Cumhuriyet başsavcısı tarafından tevzi kriterleri esas alınarak karara bağlanır.

***Gelen evrakın havalesi***

**Madde 52–** (1) Cumhuriyet başsavcılığına gelen evrak, Cumhuriyet savcısı tarafından havale edildikten sonra gerekli işleme tâbi tutulur.

(2) Cumhuriyet savcısı, uygun göreceği evrakı havale etme konusunda yazılı olarak yazı işleri müdürü veya zabıt kâtibine yetki verebilir.

(3) Ön büro kurulan yerlerde Cumhuriyet başsavcılığına gelen evrakın havale işlemi Cumhuriyet başsavcısının yetki vereceği yazı işleri müdürü veya zabıt kâtipleri tarafından yapılır.

(4) Evrakın alındığına ve elektronik ortama aktarıldığına dair başvuru sahibine ücretsiz olarak bir alındı belgesi verilir. Bu belge aynı zamanda havale yerine geçer.

***Cumhuriyet başsavcılığı ön büro işlemleri***

**Madde 53–** (1) Cumhuriyet başsavcılığı ön büro personelinin görevleri şunlardır:

a) Kapalı dosyalarda; mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören ve vekilleri ile şüpheli ve müdafinin talebi halinde kapak bilgisi, belge ve karar örneğini kimlik tespiti yaparak vermek,

b) Kısıtlama kararı olmayan derdest soruşturma dosyalarında; mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören ve vekilleri ile şüpheli ve müdafinin talebi hâlinde dosya içerisindeki belgelerin örneğini kimlik tespiti yaparak vermek,

c) Kapalı ve derdest soruşturma dosyalarında; kapak bilgisi, belge ve karar örneği talep eden kişinin dosyadaki sıfatı hususunda tereddüt oluşması hâlinde, talep konusunda karar vermek üzere Cumhuriyet savcısını bilgilendirerek talimatı doğrultusunda gereğini yapmak,

ç) Derdest soruşturma dosyalarına ibraz edilen dilekçe, belge ya da diğer evrakı kimlik tespiti yaparak teslim alıp, ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak, ayrıca tutuklu soruşturma dosyala-



rında derhâl ilgili zabıt kâtibini bilgilendirmek,

d) Başka yer Cumhuriyet başsavcılığı veya diğer mercilere gönderilmesi talebiyle verilen dilekçe, belge ya da diğer evrakı kimlik tespiti yaparak teslim alıp ikinci fıkranın (a), (b) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak ve muhabere bürosunun iş listesine yönlendirmek,

e) PTT ve kargo aracılığıyla gelen evrak hariç olmak üzere, Cumhuriyet başsavcılığına gelen evrakı teslim alarak ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak,

f) Fezlekeli evrak hariç olmak üzere, adli kolluktan gelen evrakı teslim alarak ikinci fıkranın (a), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak,

g) Hakkında yakalama kararı veya infaz evrakı bulunan kişileri kolluk marifetiyle ilgili büroya yönlendirmek,

ğ) Başka yer açık ceza infaz kurumundan izinli olarak çıkan hükümlünün iznini belirtilen yerde geçirdiğinin tespiti amacıyla izin kâğıdına şerh düşülmesi için Cumhuriyet başsavcılığına başvurması hâlinde, hükümlünün izin kâğıdına geldiği tarih ve saat belirtilmek suretiyle gerekli şerhi düşmek ve onaylamak,

h) SMS aracılığıyla hakkındaki kovuşturma işlemlerinden bilgi almak isteyenleri UYAP SMS aboneliği yapmak.

(2) Kapalı ve derdest soruşturma dosyasına dilekçe, belge ya da diğer evrakı ibraz etmek isteyen kişinin UYAP'ta yapılan sorgulamada mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören ve vekilleri ile şüpheli ve müdafii olduğunun anlaşılması hâlinde sırasıyla aşağıdaki işlemler yapılır:

a) Evrak taranarak UYAP'a kaydedilir.

b) Başvuru sahibine, evrakın alındığına ve elektronik ortama aktarıldığına dair aynı zamanda havale yerine geçen bir alındı belgesi ücretsiz olarak verilir.

c) Evrak UYAP'tan zabıt kâtibinin iş listesi ekranına gönderilir.

ç) Fizikî evrak ilgili personel tarafından aynı gün zimmet karşılığında teslim alınmak üzere ön büroda muhafaza edilir.

#### ***Soruşturma evrakının incelenmesi ve örnek alınması***

**Madde 54-** (1) Kanunun başka hüküm koyduğu hâller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek şartıyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir.

(2) Şüpheli ve müdafii soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini fizikî ya da elektronik ortamda harçsız olarak alabilir.

m.55

(33) *Yazı İşleri Yönetmeliği*

(3) Şüpheli ve müdafinin dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek almasına ilişkin yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi ve ilgili hâkimin kararıyla kısıtlanabilir.

(4) Yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz.

(5) Bu maddenin içerdiği haklardan mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören ve vekilleri de yararlanır.

(6) İncelemenin yapıldığına ya da belge örneği alındığına dair düzenlenen dosya inceleme veya belge örneği alma tutanağı, dosyayı inceleyen ya da belge örneği alan ile nezaret eden görevli tarafından imzalandıktan sonra taranarak UYAP'a aktarılır.

(7) Soruşturma evrakı soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla Cumhuriyet savcısının belirleyeceği personel huzurunda kalemde veya ön büroda incelenir.

*Süre belgesi*

**Madde 55–** (1) İlâmı infaz eden Cumhuriyet başsavcılığınca, ceza infaz kurumuna tesliminde hükümlüye; infaz kaydı numarasını, ceza infaz kurumuna alındığı ve salıverileceği tarihi, ceza süresi ile cezanın hangi mahkeme ve hükme ilişkin olduğunu ihtiva eden belge verilir. Hükümlünün ceza infaz kurumuna kabulünde de belgenin bir örneği kurum idaresine gönderilir.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Adli Yargı

### İlk Derece Ceza Mahkemeleri Yazı İşleri Hizmetleri

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Kayıtlar ve Tahsis Amacı

*Kayıtlar*

**Madde 56–** (1) Mahkemelerce, aşağıda gösterilen kayıtların UYAP'ta tutulması zorunludur:

- İddianamenin değerlendirilmesi kaydı,
- Esas kaydı,
- Duruşma günleri kaydı,

- ç) Keşif günleri kaydı,
- d) Uzlaşma kaydı,
- e) Önödeme kaydı,
- f) Bilirkişilik kaydı,
- g) Tercüman kaydı,
- ğ) SEGBİS kaydı,
- h) İstinabe kaydı,
- ı) Karar kaydı,
- i) İstinaf kaydı,
- j) Temyiz kaydı,
- k) İnfaz hâkimliği kaydı,
- l) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları kaydı,
- m) Sorgu kaydı,
- n) Değişik işler kaydı,
- o) Muhabere kaydı,
- ö) Zimmet kaydı.

***İddianamenin değerlendirilmesi kaydı***

**Madde 57–** (1) İddianame ve soruşturma evrakının UYAP’tan mahkemeye gönderildiği tarihten başlayıp, mahkemece kabul veya iadesine karar verildiği tarihe kadar geçen sürecin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, Cumhuriyet başsavcılığı iddianame ve esas numarası, mahkeme esas numarası, soruşturma evrakının geldiği tarih, kabul veya iade karar tarihi, iade kararına karşı itiraz işlemleri, iade hâlinde Cumhuriyet başsavcılığına tevdi tarihi ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Mahkemenin iade veya kabul kararı bu kayda işlenir. Cumhuriyet savcısı bu kayıt üzerinden iddianamenin iadesi kararına itiraz edebilir.

***Esas kaydı***

**Madde 58–** (1) Davaların aşamalarının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, Cumhuriyet başsavcılığı esas numarası, mağdur, şikâyetçi, katılan ve sanığın kimlik bilgileri, suçun türü, dosyanın geldiği tarih, tutuklama ve salıverilme tarihi, hükmün özeti, tarihi ve numarası, tarafların yokluğunda verilen hükmün tebliğ tarihi, itiraz işlemleri, dosyanın istinaf veya temyize gönderilme tarihi ile geldiği tarih ve neticesi, ilâmın Cumhuriyet başsavcılığına tevdi tarihi, ceza fişinin mahallî adli sicil birimine gönderilme tarihi, harç tahsil müzekkeresinin tevdi tarihi, ilâmat numarası ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Aşağıda belirtilen hâllerde dosya kaydedilerek esas numarası alır.

m.59

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

- a) İddianamenin kabul edilmesi,
- b) İddianame yerine geçen kararın mahkemeye gelmesi,
- c) Başka mahkeme veya askerî mahkemeden görevsizlik, yetkisizlik ya da nakil kararı ile dosyanın gelmesi.

(4) Mahkemece verilen kararın, temyiz veya istinaf kanun yolu incelemesi sonucunda bozularak mahkemeye iadesi hâlinde, dosyaya yeni bir esas numarası verilir. Ancak bu husus dosyanın ilk esas numarası karşısındaki düşünceler sütununda gösterilir.

(5) Kanunun 231 inci ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23 üncü maddesi uyarınca verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında belirtilen denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlenmesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranılması ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesinin ikinci veya altıncı fıkrası uyarınca verilen tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri kararlarına uyulmaması ya da bu kararlara itiraz üzerine, itiraz merciince kararın kaldırılması hâlinde dosya yeniden ele alındığında yeni esas numarası üzerinden işlem yapılır.

(6) Kanun kapsamında mahkemelerce verilen disiplin hapsi kararları esas numarası üzerinden Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

***Duruşma günleri kaydı***

**Madde 59–** (1) Mahkemenin iş durumuna göre duruşma yapılacak gün ve saatlerin bir sıra dâhilinde işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, esas numarası, değişik iş numarası, duruşma gün ve saati, mağdur, şikâyetçi, katılan ve vekilleri ile sanık ve müdafinin adı ve soyadı, suçun türü, duruşmanın bırakıldığı tarih ile düşünceler sütunlarını içerir.

***Keşif günleri kaydı***

**Madde 60–** (1) Mahkemenin iş durumuna göre keşif yapılacak gün ve saatlerin bir sıra dâhilinde işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, esas numarası, değişik iş numarası, keşif gün ve saati, suçun türü, bilirkişi, mağdur, şikâyetçi, katılan ve vekilleri ile sanık ve müdafinin kimlik bilgileri ile düşünceler sütunlarını içerir.

***Uzlaşma kaydı***

**Madde 61–** (1) Mahkemece yapılan uzlaşma işlemlerine ilişkin safahatın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mahkeme adı ve esas numarası, mağdur, şikâyetçi,

kâyetçi, sanık, müdafî, vekil veya kanunî temsilci ile uzlaştırmacının kimlik bilgileri, uzlaştırmacının mesleği ve görevi, suçun türü, kararlaştırılan edimin türü ve süresi, dosyanın uzlaştırmacıya verildiği tarih, uzlaştırma raporunun teslim edildiği tarih, uzlaştırma işleminin sonucu, uzlaştırmacıya ödenen ücret ile düşünceler sütunlarını içerir.

**Önödeme kaydı**

**Madde 62–** (1) Mahkemece uygulanan önödemeye ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mahkeme adı ve esas numarası, sanığın ve kanunî temsilcisinin kimlik bilgileri, suçun türü, ödenecek miktar, tebliğ ve ödeme tarihi, yargılama gideri ve işlemin sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

**Bilirkişilik kaydı**

**Madde 63–** (1) Mahkemece atanan bilirkişilere ilişkin bilgi ve işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mahkeme adı ve esas numarası, bilirkişinin kimlik bilgileri, mesleği ve görevi, atanma nedeni ve dosyanın bilirkişiye teslim tarihi ile verilen süre, raporun sunulduğu tarih, ek rapor tanzim edilmediği ve takdir edilen ücret ile düşünceler sütunlarını içerir.

**Tercüman kaydı**

**Madde 64–** (1) Mahkemece atanan ya da sanık tarafından seçilen tercümana ilişkin bilgi ve işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mahkeme adı ve esas numarası, tercümanın kimlik bilgileri, mesleği ve görevi, atandığı tarih, tercümenin yapıldığı dil, takdir edilen ücret ile düşünceler sütunlarını içerir.

**SEGBİS kaydı**

**Madde 65–** (1) Mahkemece, dinlenilmesine gerek görülen kişilerin SEGBİS kullanılarak dinlenilmesi, görüntü ve seslerinin kayda alınması ve saklanması ile ilgili bilgilere dair işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mahkeme adı ve esas numarası, dinlenen kişinin sıfatı ve kimlik bilgileri, dinleme tarihi ve saati, suçun türü, ifade-nin alınacağı birim ve salon adı ile düşünceler sütunlarını içerir.

**İstinabe kaydı**

**Madde 66–** (1) Başka yer mahkemesi veya askerî mahkemede görül-

m.67

### (33) Yazı İşleri Yönetmeliği

mekte olan dava kapsamında gönderilen istinabe taleplerine ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, istinabe talebinin tarih ve numarası, istinabe talebinin geldiği tarih, istinabe talebinde bulunan merci, tarafların sıfatı ve kimlik bilgileri, yapılması istenilen işlem ve sonucu, istinabe evrakının iade tarihi ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Karar kaydı*

**Madde 67-** (1) Mahkemece verilen karara ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, esas numarası, karar tarihi, sanığın kimlik bilgileri, suçun türü, kararı veren mahkemenin başkan ve üyeleri ile hâkim ve Cumhuriyet savcısı, karar türü, tarafların kanunî temsilcileri ile vekil ve müdafinin kimlik bilgileri, karar sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *İstinaf kaydı*

**Madde 68-** (1) Mahkemece verilen hüküm aleyhine yapılan istinaf kanunun yolu başvurularına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, istinaf numarası, hükmün tarihi ile esas ve karar numarası, başvuranların sıfatı ve kimlik bilgileri, dilekçenin verildiği veya beyanın tutanağa geçirildiği tarih, aleyhine istinafa başvuranların sıfatı ve kimlik bilgileri, aleyhine istinafa başvurulana ve Cumhuriyet başsavcılığına tebliğ tarihi, ilâm numarası ve tarihi, istinafa süresinde başvurulup başvurulmadığı, dosyanın istinafa gönderildiği tarih, dosyanın istinaftan geldiği tarih ve sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *Temyiz kaydı*

**Madde 69-** (1) Mahkemece verilen hüküm aleyhine yapılan temyiz kanunun yolu başvurularına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, temyiz numarası, hükmün tarihi ile esas ve karar numarası, başvuranların sıfatı ve kimlik bilgileri, dilekçenin verildiği veya beyanın tutanağa geçirildiği tarih, aleyhine temyiz olunanların sıfatı ve kimlik bilgileri, aleyhine temyiz olunana ve Cumhuriyet başsavcılığına tebliğ tarihi, ilâm numarası ve tarihi, temyizin süresinde yapılıp yapılmadığı, dosyanın temyize gönderildiği tarih, dosyanın temyizden geldiği tarih ve sonucu ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### *İnfaz hâkimliği kaydı*

**Madde 70-** (1) İnfaz hâkimliğince yapılan işlemlerin safahatının işlen-

diği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, ilgilinin sıfatı ve kimlik bilgileri, başvuru konusu, kararı veren hâkim, karar numarası, tarihi ve türü ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### ***Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları kaydı***

**Madde 71–** (1) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, hakkında tedbir uygulanan çocuğun kimlik bilgileri, tedbirin türü, süresi, kararın gönderildiği tarih, kararı uygulayacak kurum, kararın uygulanmasına başlanıldığı, bitirildiği tarih ve yapılan işlem ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Çocuk hakkında aynı kararla birden fazla koruyucu ve destekleyici tedbire hükmedilmesi hâlinde bu tedbirler ayrı ayrı numaralara kaydedilir.

#### ***Sorgu kaydı***

**Madde 72–** (1) Tutuklama veya adli kontrol kararlarına ilişkin işlemlerin safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, mahkemenin adı, soruşturma numarası, sorgu tarihi, şüphelinin kimlik bilgileri, müdafii ve suç bilgileri ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### ***Değişik işler kaydı***

**Madde 73–** (1) Diğer kayıtlara işlenmesi gerekmeyen; idarî yaptırım kararlarına karşı yapılan başvurular, arama, elkoyma, gözlem altına alma, iletişimin tespiti, dinlenilmesi, kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla izleme gibi karar ve işlemler ile Kanunun 205 inci maddesi uyarınca verilen tutuklama kararlarının safahatının işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, şüpheli veya kabahatlinin kimlik bilgileri, mahkeme esas numarası, talep eden, talep ve tarihi, karar ve tarihi, mercii-ne gönderildiği tarih ile düşünceler sütunlarını içerir.

#### ***Muhabere kaydı***

**Madde 74–** (1) Diğer kayıtlara işlenmesi gerekmeyen; Cumhuriyet savcılığı, mahkeme veya diğer merciiilerden gelen ya da bu merciiilere gönderilen evrakın işlendiği kayıttır.

m.75

### (33) Yazı İşleri Yönetmeliği

(2) Bu kayıt; sıra numarası, evrakın tarih ve numarası, gönderilen veya gönderen merci, geliş veya gönderilme tarihi, evrakın özeti ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Bu kayıt, ara karar nedeniyle diğer mercilere yazılan müzakereler ile bunlara verilen cevaplar ve istinabe kaydına kayıtlı işlere ait yazışmalar geçirilmez. Bunlar sadece zimmet kaydına işlenir.

(4) Muhabereye kayıtlı yazıya gelen cevap ayrı bir kayıt işlemine tâbi tutulmaz. Sadece kayıtlarda aldığı numaranın karşısına geldiği işaret olunur.

#### *Zimmet kaydı*

**Madde 75–** (1) Mahkemece, UYAP üzerinden gönderilemeyen evrakın işlendiği kayıttır.

(2) Bu kayıt; sıra numarası, evrak numarası, gönderildiği merci, alındığı tarih, evrakı alanın kimlik bilgileri, görevi ve imzası ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Harç ve mahkeme giderleri için ayrı ayrı zimmet kaydı tutulur.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kayıtlara Ait Diğer Hükümler

#### *Kayıtların düzeni ve sorgulanması ile yeni kayıt ve sütun ekleme*

**Madde 76–** (1) Mahkemece, kayıtlar UYAP'ta; tarih, sıra numarası, hazırlayan veya onaylayan kişiye göre sorgulanabilir bir şekilde tutulur.

(2) Bu kayıtlardaki verilerin bir veya birkaçı bir arada sorgulanıp raporlanabilir.

(3) Kayıtların düzgün ve sağlıklı bir şekilde tutulmasından ilgili zabıt kâ- tibi ile birlikte yazı işleri müdürü sorumludur.

(4) Bu Yönetmelikte düzenlenen kayıtlara gerek görüldüğünde Bakanlık tarafından yeni kayıtlar ve mevcut kayıtlara yeni sütunlar eklenebilir.

#### *Davaların birleştirilmesi*

**Madde 77–** (1) Davanın birleştirilmesine karar verildiği takdirde, hangi dosya ile birleştirildiği hususu esas kaydının düşünceler sütununa yazılır ve birleştirilen dosya üzerinden işlemlere devam olunur.

#### *Davaların ayrılması*

**Madde 78–** (1) Dosyanın ayrılmasına karar verildiği takdirde, ayrılan



dosyaya yeni bir esas numarası verilir ve kovuşturmayla ilişkin işlemler bu numara üzerinden yürütülür. Esas kaydındaki eski ve yeni kayıtların karşılıklarındaki düşünceler sütunlarına bu hususlar işlenir.

(2) Ayrılan dava dosyasına, ilk dosyadaki belgelerden ilgili olanların birer örneği aktarılır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Kartonlar ve Tahsis Amacı

#### *Kartonlar*

**Madde 79-** (1) Mahkemece, aşağıda gösterilen karar ve işlemlerin kartonunun UYAP'ta tutulması zorunludur. Ayrıca aşağıdaki (c) ve (e) bentlerinde gösterilen kartonların fizikî olarak da tutulması gerekir.

- a) Karar kartonu,
- b) Değişik işler kartonu,
- c) Adli tebligat ve posta gönderileri kartonu,
- ç) İş cetvelleri kartonu,
- d) Teftiş tavsiyeler listesi kartonu,
- e) Zimmet kartonu.

#### *Karar kartonu*

**Madde 80-** (1) Kovuşturma evresi sonucunda verilen kararların saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, mahkeme başkanı ve üyeler ya da hâkim ile zabıt kâtabi tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

#### *Değişik işler kartonu*

**Madde 81-** (1) Değişik işler kaydına kaydolunan işler hakkında verilen kararların saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda hazırlanan karar, mahkeme başkanı ve üyeler ya da hâkim ile zabıt kâtabi tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'ta saklanır.

#### *Adli tebligat ve posta gönderileri kartonu*

**Madde 82-** (1) Görevli tarafından imza ve mühür ile teslim alınan tebligat ve posta evrakına ait sevk irsaliyelerinin bir örneği ile ödeme talimatının ve aylık posta gideri cetvelinin bir örneğinin konulduğu ve saklandığı

m.83

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

kartondur.

(2) Temyiz ve istinaf kanun yoluna gönderilen dosyalar hakkında ayrı irsaliyeler düzenlenir ve bunlar ayrı kartonlarda muhafaza edilir.

*İş cetvelleri kartonu*

**Madde 83-** (1) Mahkemece, Bakanlık ve Kurula gönderilen iş cetvellesinin saklandığı kartondur.

*Teftiş tavsiyeler listesi kartonu*

**Madde 84 -** (1) Teftiş sonucunda düzenlenen tavsiyeler listesinin saklandığı kartondur.

*Zimmet kartonu*

**Madde 85-** (1) Mahkemece, UYAP üzerinden gönderilemeyen evrakın teslimine ilişkin belgenin konulduğu ve saklandığı kartondur.

(2) Elektronik ortamda tutulan kaydın çıktısı alınır, ilgili sütun imzalatıldıktan sonra taranarak UYAP'a aktarılır ve kartonda muhafaza edilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Çeşitli Hükümler

*Mahkemelere gelen dava ve işlerin tevzii*

**Madde 86-** (1) İddianame, istinabe evrakı ve diğer işler puanlama yöntemine göre mahkemelere tevzi edilir. Her mahkemeye eşit puanda iş gönderilmesi esastır. Puanlama kriterleri, Kurulun görüşü alınarak Bakanlık tarafından UYAP'ta düzenlenir.

(2) Tevziden kaynaklanan uyuşmazlıklar adlî yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanı tarafından tevzi kriterleri esas alınarak karara bağlanır.

*İddianamenin tebliği ve sanığın çağırılması*

**Madde 87-** (1) İddianame çağrı kâğıdı ile birlikte sanığa ve müdafiine tebliğ olunur.

(2) Tutuklu olmayan sanığa tebliğ olunacak çağrı kâğıdına mazereti olmaksızın gelmediğinde zorla getirileceği yazılır.

(3) Tutuklu sanığa duruşma günü, tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumunda cezaevi kâtabi veya bu işle görevlendirilen personel aracılığıyla tebliğ edilir ve bu hususta bir tutanak düzenlenir.

- (4) Bu tutanak;  
a) Duruşma tarihi ve saatini,  
b) Savunma için varsa tanık veya bilirkişi daveti ya da diğer savunma delillerinin toplanması taleplerini,  
c) Sanığa tebliğ edilen iddianamenin tarih ve numarasını, içerir.  
(5) Bu madde gereğince yapılan tebligatla duruşma günü arasında en az bir hafta süre bulunması gerekir.

#### ***Gelen evrakın havalesi***

**Madde 88–** (1) Mahkemeye gelen evrak, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından havale edildikten sonra gerekli işleme tâbi tutulur.

(2) Hâkim, uygun göreceği evrakı havale etme konusunda yazı işleri müdürü veya zabıt kâtibine yazılı olarak yetki verebilir.

(3) Ön büro kurulan yerlerde mahkemelere gelen evrakın havale işlemi adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanlığının yetki ve-receği yazı işleri müdürü veya zabıt kâtipleri tarafından yapılır.

(4) Evrakın alındığına ve elektronik ortama aktarıldığına dair başvuru sahibine ücretsiz olarak bir alındı belgesi verilir. Bu belge aynı zamanda havale yerine geçer.

#### ***Mahkeme ön büro işlemleri***

**Madde 89–** (1) Mahkeme ön büro personelinin görevleri şunlardır:

a) Kapalı dosyalarda; mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan ve vekilleri ile sanık ve müdafinin talebi halinde kapak bilgisi, belge ve karar örneğini kimlik tespiti yaparak vermek,

b) Derdest kovuşturma dosyalarında; mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan ve vekilleri ile sanık ve müdafinin talebi hâlinde dosya içeri-sindeki belgelerin örneğini kimlik tespiti yaparak vermek,

c) Kapalı ve derdest kovuşturma dosyalarında; kapak bilgisi, belge ve karar örneğini talep eden kişinin dosyadaki sıfatı hususunda tereddüt oluş-ması hâlinde, talep konusunda karar vermek üzere hâkimi bilgilendirerek talimatı doğrultusunda gereğini yapmak,

ç) Derdest kovuşturma dosyalarına ibraz edilen dilekçe, belge ya da diğer evrakı kimlik tespiti yaparak teslim alıp, ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak, ayrıca tutuklu kovuşturma dosyalarında derhâl ilgili zabıt kâtibini bilgilendirmek,

d) Başka yer mahkemelerine veya diğer mercilere gönderilmesi talebiyle verilen dilekçe, belge ya da diğer evrakı kimlik tespiti yaparak teslim alıp,

ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak,

e) PTT ve kargo aracılığıyla gelen evrak hariç olmak üzere, mahkemele-re gelen evrakı teslim alarak ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak,

f) Cumhuriyet başsavcılığında gelen değişik iş talepleri hariç olmak üzere, değişik iş talepleri ve icra ceza mahkemesine yapılan taleplerin tev-zii ile birlikte ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen işlemleri yapmak,

g) Hakkında yakalama kararı veya infaz evrakı bulunan kişileri kolluk marifetiyle ilgili büroya yönlendirmek,

ğ) SMS aracılığıyla hakkındaki kovuşturma işlemlerinden bilgi almak isteyenleri UYAP SMS aboneliği yapmak.

(2) Kapalı ve derdest kovuşturma dosyasına dilekçe, belge ya da diğer evrakı ibraz etmek isteyen kişinin UYAP'ta yapılan sorgulamada mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan ve vekilleri ile sanık ve müdafii olduğunun anlaşılması hâlinde sırasıyla aşağıdaki işlemler yapılır:

a) Evrak taranarak UYAP'a kaydedilir.

b) Başvuru sahibine, evrakın alındığına ve elektronik ortama aktarıldığına dair aynı zamanda havale yerine geçen bir alındı belgesi ücretsiz olarak verilir.

c) Evrak UYAP'tan mahkemenin iş listesi ekranına gönderilir.

ç) Fizikî evrak ilgili personelce zimmet karşılığında aynı gün teslim alınmak üzere ön büroda muhafaza edilir.

#### *Dosyanın incelenmesi ve örnek alınması*

**Madde 90–** (1) Mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören ve katılanın vekilleri ile müdafii kovuşturma evresinde dosya içeriği ile muhafaza altına alınmış delilleri fizikî ya da elektronik ortamda yazı işleri müdürü veya görevlendireceği bir zabıt kâtabinin yanında inceleyebilir.

(2) Avukat veya stajyeri vekâletname olmaksızın kovuşturma dosyalarını inceleyebilir.

(3) Mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan ve sanık kovuşturma dosyasındaki bütün tutanak ve belgelerin örneğini harçsız olarak alabilir.

(4) Mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören ve katılanın vekilleri ile müdafii vekâletname veya görevlendirme yazısı ile başvurmaları hâlinde kovuşturma dosyasındaki bütün tutanak ve belgelerin örneğini harçsız olarak alabilir.

(5) İncelemenin yapıldığına ya da belge örneği alındığına dair düzenle-

nen dosya inceleme veya belge örneği alma tutanağı dosyayı inceleyen ya da belge örneği alan ile nezaret eden görevli tarafından imzalandıktan sonra taranarak UYAP'a aktarılır.

(6) Müdafî ve vekil, Avukat Bilgi Sistemi vasıtasıyla UYAP üzerinden dava dosyalarını inceleyebilir ve örnek alabilir.

(7) Mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan ve sanık elektronik imza sahibi olmak koşuluyla Vatandaş ve Kurum Bilgi Sistemi vasıtasıyla UYAP üzerinden tarafı olduğu kovuşturma dosyasına ait evrakı inceleyebilir ve örnek alabilir. Elektronik imza sahibi olmayan mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan ve sanık ise sadece dava ve işlerin kapak bilgilerine ulaşabilir.

(8) Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcısı ile denetimleri sırasında Bakanlık ve Kurul müfettişi dava dosyasını her zaman inceleyebilir.

(9) Bu maddede sayılanlar dışında, mahkeme başkanı veya hâkimin izni olmadan mahkeme evrakı kimseye gösterilmez.

#### *Duruşma listesi*

**Madde 91-** (1) Duruşmalı işlerde mahkeme adı, dosya esas numarası, taraflar ile müdafî ve vekilinin adı ve soyadı, duruşma tarihi ve saati bir liste hâlinde duruşmadan önce ilgililerin erişimine sunulur.

(2) Duruşma listesinde, suç mağduru olan veya suça sürüklenen çocukların sadece ad ve soyadının baş harfleri gösterilir.

## **DÖRDÜNCÜ KISIM** **Ortak ve Son Hükümler**

### **BİRİNCİ BÖLÜM** **Ortak Hükümler**

#### *Dosyanın düzenlenmesi ve dizi listesi yapılması*

**Madde 92-** (1) Soruşturma ve dava dosyası UYAP'ta tutulur.

(2) Soruşturma ve dava dosyasının zorunlu nedenlerle fizikî olarak diğer bir mercie gönderilmesi gerektiğinde, UYAP'ta tutulan dosyadaki evrakın çıktısı alınır. Onaylanan evrak, oluşturulan ıslak imzalı dizi pusulasıyla birlikte gönderilir.

(3) Zorunlu nedenlerden dolayı fizikî olarak da tutulan dosyalarda aşağıdaki işlemler yapılır:

- a) Dosyanın sol üst köşesine soruşturma veya esas numarası yazılır.
- b) Soruşturma ve kovuşturmaya ait bütün evrak tarih sırasına göre kâğıtların kenarları ortalama delinmek suretiyle dosyaya birer birer eklenir.
- c) Vekâletnameler ile sanıkların nüfus ve adli sicil kayıtları iddianame-nin üzerine; keşif tutanağı, bilirkişi raporları ve istinabe tutanakları duruş-ma tutanağının altına takılır.
- ç) Evrakın dosyaya sığmayacağı anlaşılırsa, evrak sırasıyla başka dosya-lara konulur ve bu dosyanın üzerine aynı dosya numarası yazılarak ilk teşkil edilen dosyaya eklenir.
- d) Bozma üzerine yeni yapılan duruşmalarda dosya, yukarıda yazılı esaslara göre yeniden işlem görür ve yeni evrak eskilerle karıştırılmaz.
- e) Dosyanın diğer bir mercie gönderilmesi gerektiğinde; içerisindeki tutanak ve belgeler geliş tarihi ve sırasına veya numara sırasına göre dosya kapağında gösterilen hanelere yazılmak suretiyle dizi listesi yapılarak zabıt kâtabi tarafından imzalanır.
- f) Dosyanın başka yere gönderilmesinin gerekmesi hâlinde, taranarak UYAP'a aktarılamayan evrakın bulunduğu geçici bir dosya açılarak işlemlere bu dosya üzerinden devam olunur. Asıl dosya geldiğinde geçici dosya-da bulunan evrak bu dosyaya eklenir.

#### *Tutanak ve yazılı kâğıtlara ilişkin esaslar*

**Madde 93-** (1) Tutanak ve yazılı kâğıtların üst, alt, sağ ve sol kenarından 2,5 cm boşluk bırakılarak yazı alanı düzenlenir ve arka tarafı tamamen boş bırakılır. Tutanak ve yazılarda A4 (210X297mm) ve A5 (210X148 mm) boyutunda kâğıt kullanılır.

(2) Elektronik ortamda yazılan yazılarda "Times New Roman" yazı tipi ve 12 karakter boyutunun kullanılması esastır. Rapor, form ve analiz gibi özelliği olan metinlerde farklı yazı tipi ve karakter boyutu kullanılabilir.

(3) Yazılar bir veya birkaç satırdan ibaret olsa dahi aynı büyüklükteki kâğıtlara yazılır.

(4) Bilgisayar veya daktilo ile yazılması mümkün olmayan hâllerde tutanaklar el yazısıyla yazılabilir. El yazısının okunaklı ve düzgün bir şekilde yazılması zorunludur.

(5) Tutanaklar Cumhuriyet savcısı veya hâkimin uygun göreceği teknik araçlarla tespit olunabilir. Bu tespite dayanılarak sonradan düzenlenecek tutanağa yapılan işlemin safahatına uygun olduğu Cumhuriyet savcısı ya da hâkim ile tutanağı düzenleyen zabıt kâtabi tarafından tasdik edilir.

(6) Islak imza, ad ve soyadın üzerinde bırakılan boşluğa atılır.

***Dış birimlere yazıların gönderilmesi***

**Madde 94–** (1) Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemece belli bir hususun sorulması için yazılan yazılar zimmet kaydına işlenip görevli personel aracılığıyla veya posta ile gönderilir. Cumhuriyet savcısı veya hâkimin müsaadesi olmadıkça, bu yazılar ilgisine elden verilemez.

(2) İlgilinin isteği üzerine yazının gönderilme tarihi ve numarası kendisine bildirilir.

(3) Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından elden verilmesine müsaade edilen yazı, zimmet kaydına işlenip ilgilinin imzası alındıktan sonra kendisine verilir ve bu husus yazı örneğine işaret olunur.

***Geri verilmesi istenen belgeler***

**Madde 95–** (1) Mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören, katılan, şüpheli ve sanığın Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeye verdiği belge, Cumhuriyet savcısı veya hâkimin izni olmadan geri verilemez. Belgenin geri verilmesine dair izin verilirse, gerekli görülmesi hâlinde belgenin örneği dosyasına konulur.

***Kanun yollarına başvurulması hâlinde yapılacak işlemler***

**Madde 96–** (1) Mahkemece verilen hükme karşı; istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulması, merci tayini isteminde bulunulması ya da noksan ikmalî için dosyanın iade edilmesi hâlinde, UYAP üzerinden kanun yolu formu ve dizi pusulası hazırlanarak bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(2) Kanun yararına bozma talebinde bulunulması hâlinde, dosya Cumhuriyet başsavcılığınca UYAP üzerinden Bakanlığa gönderilir.

***Yönetmelik hükümlerinin uygulanması***

**Madde 97–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesini ilgisine göre Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet başsavcivekili, Cumhuriyet savcısı, mahkeme başkanı ve hâkim sağlar.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Çeşitli ve Son Hükümler

***Yürürlükten kaldırılan yönetmelik***

**Madde 98–** (1) 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayım-

m.99

(33) Yazı İşleri Yönetmeliği

lanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ile Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

**Yürürlük**

**Madde 99–** (1) Bu Yönetmeliğin;

a) 28 ve 68 inci maddeleri 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başlama tarihinde,

b) diğer maddeleri yayımı tarihinde,  
yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 100–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.



# (34) CEZA MUHALEMESİ KANUNUNA GÖRE UZLAŞTIRMANIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 26.07.2007,

Sayı: 26594

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, uzlaşmaya ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesi ile diğer kanunlarda uzlaşma kapsamında olduğu belirtilen suçlar bakımından şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi arasında uzlaştırma işleminin yapılmasına ilişkin hükümleri kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** (1) Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253, 254 ve 255 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Kanun: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununu,
- b) Uzlaşma: Uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve hükümlere uygun olarak uzlaştırma süreci sonunda anlaşılmış veya anlaşmış olmalarını,
- c) Uzlaştırma: Uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve hükümlere uygun olarak uzlaştırmacı aracılığıyla ya da hâkim veya

m.5 (34) *Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*

Cumhuriyet savcısı tarafından anlaştırılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini,

ç) Uzlaştırıcı: Şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından görevlendirilen hukuk öğrenimi görmüş kişiyi veya Cumhuriyet savcısı ya da mahkemenin isteği üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatı, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Temel İlkeler ve Genel Hükümler

#### *Temel ilkeler*

**Madde 5-** (1) Uzlaştırma, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin özgür iradeleri ile rıza göstermeleri hâlinde gerçekleştirilir. Bu kişiler anlaşma yapılabildiği kadar iradelerinden vazgeçebilirler.

(2) Uzlaştırma, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin temel hak ve hürriyetlerine uygun olarak, menfaatlerinin korunması esasını gözetilerek yürütülür.

(3) Uzlaştırmaya katılan şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören müzakereler sırasında, Kanunun tanıdığı temel güvencelere sahiptir.

(4) Şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören Türkçe bilmiyorsa veya engelli ise Kanunun 202 nci maddesi hükmü uygulanır.

(5) Uzlaştırma sürecine başlanmadan önce şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören; hakları, uzlaşmanın mahiyeti ve verecekleri kararların hukukî sonuçları hakkında bilgilendirilir.

(6) Şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin yaşı, olgunluğu, eğitimi, sosyal ve ekonomik durumu gibi faktörler ile ilgili belirgin farklılıklar, uzlaştırma sürecinde göz önüne alınır.

(7) Kanunun ve Yönetmeliğin uzlaşmaya ilişkin hükümleri, uzlaşmaya tâbi bir suçta maruz kalan suç mağduru çocuklar ile suçta sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır. Çocuklara ilişkin uzlaştırmada, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmî Gazete'deyayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ve 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici

**(34) Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.6**

Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

(8) Uzlaştırmacı avukat, bu sıfatla görev yaptığı olayla ilgili olarak daha sonra vekil veya müdafî olarak görev üstlenemez.

**Genel hükümler**

**Madde 6–** (1) Uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için mağdur ya da suçtan zarar görenin gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir.

(2) Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan şüpheli veya sanık uzlaşmadan yararlanır.

(3) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayıkabul etmesi gerekir.

(4) Uzlaştırmanın sonuçsuz kalması hâlinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma ya da kovuşturma konusu suçla ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(6) Uzlaşmaya tâbi suçlarda, uzlaştırma girişiminde bulunulmadan, kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez.

**Uzlaştırma kapsamındaki suçlar ve istisnaları**

**Madde 7–** (1) Kanununun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlarda, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.

(4) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçü işlemek amacıyla ya da bu suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilemez.

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM****Soruşturma Aşamasında Uzlaşma*****Uzlaşma teklifi***

**Madde 8-** (1) Soruşturma konusu suçun, uzlaşmaya tâbi olması ve işlendiği hususunda yeterli şüphenin bulunması hâlinde; Cumhuriyet savcısı, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Cumhuriyet savcısının yazılı ya da acele hallerde sözlü tâlimatı üzerine, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene adlî kolluk görevlisi de uzlaşma teklifinde bulunabilir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

(2) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin reşit olmaması ya da kısıtlı olması hâli ile mağdur veya suçtan zarar görenin ayırt etme gücü bulunmaması durumunda, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Bu kişilerin ayırt etme gücüne sahip olup olmadıkları Cumhuriyet savcısı tarafından araştırıldıktan sonra, uzlaşma teklifinin muhatabı belirlenir.

(3) Cumhuriyet savcısı veya adlî kolluk görevlilerince yapılacak uzlaşma teklifi, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a veya Ek 1/b sayılı uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının bulunduğu Uzlaşma Teklif Formlarının hazır bulunan ilgiliye imzalatılarak verilmesi ve formda yer alan bilgilerin açıklanması suretiyle yapılır. Cumhuriyet savcısı veya adlî kolluk görevlisi tarafından, bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirildiğine ve uzlaşma teklifinde bulunulduğuna ilişkin formun imzalı örneği soruşturma evrakı içine konulur.

(4) Uzlaşma teklifinde bulunmak için çağrı; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, bu çağrı uzlaşma teklifi anlamına gelmez.

***Açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla teklif***

**Madde 9-** (1) Cumhuriyet savcısı gerektiğinde uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla yapabilir.

(2) Açıklamalı tebligat, Kanunda belirtilen özel hükümler saklı kalmak koşuluyla bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a veya Ek 1/b sayılı uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının bulunduğu Uzlaşma Teklif Formunun, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu ile 20/8/1959 tarihli ve 4/12059 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Tebligat Tüzüğü hükümlerine uygun olarak tebliğ mazbatalı zarf içerisinde gönderilmesi suretiyle yapılır. Ancak tebli-

### (34) *Uzlaşırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik* m.10

gatin yapılamadığı hâllerde bu Yönetmeliğin 11 inci maddesi hükmü uygulanır.

(3) İstinabe yoluyla yapılacak teklifte, bu Yönetmeliğin 8 inci maddesi ile birinci ve ikinci fıkrâ hükümleri uygulanır.

#### *Uzlaşırma teklifinde karar süresi*

**Madde 10-** (1) Uzlaşırma teklifinde bulunulanlardan herhangi biri, en geç üç gün içinde teklifi yapan adlî kolluk görevlisine ya da görevli Cumhuriyet savcısına kararını bildirmediği takdirde, uzlaşırma teklifi reddedilmiş sayılır. Bu durumda, Kanunun 255 inci maddesi hükmü saklı kalmak üzere, ayrıca diğerlerine uzlaşırma teklifinde bulunulmaz.

#### *Adreste bulunmamanın hüküm ve sonuçları*

**Madde 11-** (1) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da adresin belirlenememesi gibi başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılammaması hâlinde, uzlaşırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

#### *Soruşturmada bilgilendirme yükümlülüğü*

**Madde 12-** (1) Uzlaşırma teklifinde bulunulması hâlinde; şüpheliye, mağdura veya suçtan zarar görene ya da kanunî temsilcilerine, uzlaşırmanın mahiyeti ve uzlaşırmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının yer aldığı bu Yönetmelik ekinde yer alan formdaki bilgiler açıklanır.

#### *Uzlaşırmacı görevlendirilmesi*

**Madde 13-** (1) Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşırma teklifini kabul etmesi hâlinde, Cumhuriyet savcısı uzlaşırılmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, bir avukatın uzlaşırılmacı olarak görevlendirilmesini barodan isteyebilir ya da bu Yönetmelikte nitelikleri belirlenen hukuk öğrenimi görmüş bir kimseyi görevlendirebilir.

(2) Uzlaşırılmacı görevlendirilmesinde tarafların üzerinde anlaştıkları bir avukat ya da hukuk öğrenimi görmüş bir kişi tercih edilebilir.

(3) Uzlaşırılmacıların sayısı, uyumsuzluğun niteliği göz önünde bulundularak Cumhuriyet savcısınca tespit edilir.

(4) Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı ile tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı reddini gerektiren hâller, uzlaşırılmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak da göz önünde bulundurulur. Uzlaşırılmacı, bu hâllerin varlığı hâlinde Cumhuriyet Savcısına durumu bildirir.\*

m.14 (34) *Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*

\* *Danıştay Onuncu Dairesinin 20/6/2011 tarihli ve 2007/6843 Esas-2011/2365 Karar sayılı kararı ile bu fıkrada yer alan “ancak tarafların rızası hâlinde görev yapabilir” ibaresi iptal edilmiştir.*

*Avukatın uzlaştırmacı olarak görevlendirilme usulü*

**Madde 14-** (1) Baro tarafından öncelikle uzlaştırma üzerine eğitim almış bir avukat görevlendirilir.

(2) Tarafların üzerinde anlaşığı avukatın soruşturmanın yapıldığı yer barosuna kayıtlı olması gerekmez. Bu hâlde görevlendirme avukatın bağlı bulunduğu baro tarafından yapılır.

*Hukuk öğrenimi görmüş uzlaştırmacıda aranan nitelikler ve görevlendirilme usulü*

**Madde 15-** (1) Hukuk öğrenimi görmüş uzlaştırmacıların görevlendirilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Üniversitelerin hukuk fakültelerinden mezun olmak,
- b) Hukuk veya hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasi bilgiler, idarî bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmak,
- c) Hukuk dalında yüksek lisans ya da doktora yapmış bulunmak,
- ç) Baroya kayıtlı avukat olmamak,
- d) Taksirli suçlar hariç olmak üzere; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş ve affa uğramış, ertelenmiş ya da paraya çevrilmiş olsa bile kesinleşmiş bir kararla veya Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, millî savunmaya, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları ile yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlardan ya da zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık ve haksız mal edinme suçlarından biriyle hükümlü bulunmamak,
- e) Disiplin yönünden meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya geçici olarak yasaklanmamış olmak.

(2) Hukuk öğrenimi görmüş uzlaştırmacılar, ağır ceza merkezi Cumhuriyet savcılıkları tarafından belirlenen listeye kayıtlı olanlar arasından seçilirler. Bu listeye kayıtlı olan uzlaştırmacılar sadece kayıtlı buldukları il sınırları içerisinde değil ülke çapında görev alabilirler.

### (34) Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.15

(3) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, Ceza Muhakemesinde uzlaştırmacı olarak görev almak amacıyla listeye kaydolmak için her yılın Kasım ayının sonuna kadar Cumhuriyet başsavcılığına bir dilekçeyle başvurur. Başvurular şahsen yapılabileceği gibi, kayıtlı olunan oda, çalışılan kurum ve kuruluş aracılığıyla da yapılabilir.

(4) İletişim bilgilerini içeren başvuru dilekçesine;

a) Nüfus cüzdanı örneği,

b) T.C. kimlik numarası,

c) Mezuniyet belgesinin onaylı örneği,

ç) Adli sicil kaydı,

d) İki adet vesikalık fotoğraf,

e) Bu Yönetmeliğin 30 uncu maddesi uyarınca yapılacak eğitimlere katılacağını beyan eden dilekçesi,

f) Varsa kayıtlı olunan oda, çalışılan kurum ve kuruluşun isimleri, eklenir.

(5) Başvuranların talepleri kaydedilerek ağır ceza merkezi Cumhuriyet başsavcılığınca başvuru tarihinden itibaren otuz gün içerisinde değerlendirilir.

(6) Başvuranın birinci fıkradaki şartları taşıyamaması veya dördüncü fıkrada belirtilen belgelerin eksik olması hâlinde talebin reddine karar verilir. Redde ilişkin karar ilgisine tebliğ olunur.

(7) Talepleri uygun görülenlerin adı ve soyadları, açık adresleri, telefon numaraları yazılarak, oluşturulan liste her yıl Ocak ayı içerisinde en az yedi gün süre ile adliyede herkesin görebileceği bir yere asılır. Ayrıca Cumhuriyet başsavcılığının internet adresinde ilân edilir. Oluşturulan listenin bir örneği, merkezdeki hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile yargı çevresindeki mahkemeler ve Cumhuriyet başsavcılıklarına bildirilir.

(8) Liste, ayrıca yazılı ve elektronik ortamda hazırlanarak her yılın Ocak ayının sonuna kadar Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığına gönderilir. Gönderilen listeler bu birim tarafından yayımlanır.

(9) Listede yer alan uzlaştırmacının;

a) Listeye kabul şartlarını sonradan kaybetmesi,

b) Bu Yönetmelikte belirlenen şartlardan herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması,

c) Listedenden çıkarılmayı talep etmesi,

ç) Uzlaştırıcılıkla bağdaşmayan tutum ve davranışlarda bulunması,

d) Bu Yönetmeliğin 30 uncu maddesi uyarınca yapılan eğitimlere katılmaması,

durumunda listeden çıkarılır.

m.16 (34) *Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*

(10) Listedен çıkarılmasına ilişkin karar ilgiliye tebliğ edilir ve ayrıca yedinci ve sekizinci fıkralarda belirtilen yerlere gönderilir.

(11) Zorunluluk hâlinde listeye kayıtlı olmamasına rağmen, bu maddede belirtilen şartları taşıyan hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından da görevlendirme yapılabilir.

*Belgelerin verilmesi ve gizlilik bildirimi*

**Madde 16–** (1) Soruşturma dosyasında yer alan uzlaştırma konusu suç ya da suçlara ilişkin belgelerden uzlaştırma için gerekli olup da Cumhuriyet savcısı tarafından uygun görülenlerin birer örneği uzlaştırmacıya verilir.

(2) Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu belirtir.

(3) Hangi belgelerin verildiği, verilme tarihi ile soruşturmanın gizliliği konusundaki bildirim, Cumhuriyet savcısı ve uzlaştırmacının imzasını içeren bir tutanakla tespit edilir.

*Süre*

**Madde 17–** (1) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi re'sen veya talep üzerine en çok yirmi gün daha uzatabilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırma süresinin uzatılmasına ilişkin kararını uzlaştırmacıya bildirir.

(2) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilir.

(3) Uzlaştırmanın Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından gerçekleştirildiği hâllerde de birinci fıkrada belirtilen süreler uygulanır.

*Uzlaştırma müzakereleri*

**Madde 18–** (1) Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin haklı bir mazereti olmaksızın müzakerelere katılmaktan imtina etmesi hâlinde, ilgili taraf uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(2) Uzlaşma sağlanabilmesi için birden fazla müzakere yapılabilir. Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya uzlaştırma müzakerelerinin kanuna uygun yürütülmesi amacıyla tâlimat ve-



### (34) Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.19

rebilir.

(3) Müzakereler, taraflarla birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilecek toplantılarla yürütülebilir.

(4) Müzakereler, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle de yapılabilir.

#### *Uzlaştırma müzakerelerinin gizliliği*

**Madde 19–** (1) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırmacı, uzlaştırma sürecinde yapılan açıklamaları, kendisine aktarılan veya diğer bir şekilde öğrendiği olguları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Uzlaştırma sürecinde yapılan açıklamalar herhangi bir soruşturma, kovuşturma ya da davada delil olarak kullanılamaz. Müzakerelere katılanlar bu bilgilere ilişkin olarak tanıklık yapmak zorunda bırakılamaz.

(3) Uzlaştırımcı tarafından gerekli görülmesi hâlinde tutulan tutanak veya notlar, kapalı bir zarf içerisinde Cumhuriyet savcısına verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından mühür ve imza altına alınan kapalı zarf dosyada muhafaza edilir. Bu zarf, sadece uzlaştırımcı tarafından düzenlenen ve Cumhuriyet savcısı tarafından mühür ve imza altına alınan raporun sahteliği iddiası dolayısıyla ortaya çıkan uyuşmazlığı gidermek amacıyla delil olarak kullanılmak üzere açılabilir.

(4) Daha önce mevcut olan bir belge veya olgunun, uzlaştırma müzakereleri sırasında ileri sürülmüş olması, bunların soruşturma ve kovuşturma sürecinde ya da bir davada delil olarak kullanılmasına engel teşkil etmez.

#### *Edimin konusu*

**Madde 20–** (1) Taraflar uzlaştırma sonunda belli bir edimin yerine getirilmesi hususunda anlaşmaya vardıkları takdirde aşağıdaki edimlerden bir ya da birkaçını veya bunların dışında belirlenen hukuka uygun başka bir edimi kararlaştırabilirler:

a) Fiilden kaynaklanan maddî veya manevî zararın tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi,

b) Mağdurun veya suçtan zarar görenin haklarına halef olan üçüncü kişi ya da kişilerin maddî veya manevî zararlarının tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi,

c) Bir kamu kurumu veya kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluş ile yardıma muhtaç kişi ya da kişilere bağış yapmak gibi edimlerde bulunulması,

ç) Mağdurun, suçtan zarar görenin veya bunların gösterecekleri üçüncü şahsın, bir kamu kurumunun ya da kamu yararına hizmet veren özel bir

## m.21 (34) *Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*

kuruluşun belirli hizmetlerini geçici süreyle yerine getirmesi veya topluma faydalı birey olmasını sağlayacak bir programa katılması gibi diğer bazı yükümlölükler altına girilmesi,

d) Mağdurdan veya suçtan zarar görenden özür dilenmesi.

### *Uzlaştırma raporu*

**Madde 21-** (1) Uzlaştırmacı, uzlaştırma işlemlerinin sonuçlandırıldığı tarihten itibaren bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 sayılı Uzlaştırma Raporu Örneğine uygun, taraf sayısından bir fazla olarak hazırladığı raporu, kendisine verilen belge örneklerini ve varsa yapmış olduğu masrafları gösteren belge, gider pusulası veya rayice uygun yazılı beyan ile serbest meslek makbuzunu geciktirmeksizin Cumhuriyet savcısına verir.

(2) Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı biçimde açıklanır. Ancak uzlaştırma müzakereleri sırasında suçun işlenmesine ilişkin olarak yapılan açıklamalara raporda yer verilmez.

(3) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(4) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayanmadığını ve edimin hukuka uygun olmadığını belirlerse raporu onaylamaz. Onaylamama gerekçesini rapora yazar. Bu durumda uzlaşma gerçekleşmemiş sayılır.

(5) Uzlaştırmanın Cumhuriyet savcısı tarafından yapıldığı hâllerde; raporun bu işlemin niteliğine uygun kısımları doldurulur, mühür ve imza altına alınarak soruşturma dosyasında muhafaza edilir.

### *Uzlaşma belgesi*

**Madde 22-** (1) Uzlaştırmacı görevlendirilmeden önce veya uzlaşma teklifinin reddedilmesinden sonra, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin aralarında uzlaşmaları hâlinde; taraflarca niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 sayılı Uzlaştırma Raporu Örneğine uygun bir uzlaşma belgesi düzenlenir. Cumhuriyet savcısı, bu belgeyi 21 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen kıstaslara göre inceler ve değerlendirir.

(2) Takibi şikâyete bağlı suçlarda, mağdur veya suçtan zarar görenin şüpheli ile anlaşarak şikâyetinden vazgeçmesi hâlinde bu belge düzenlenmez.

***Soruşturma aşamasında uzlaşmanın hukukî sonuçları***

**Madde 23–** (1) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def’aten yerine getirmesi hâlinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(2) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzemesi hâlinde, Kanunun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir.

(3) Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(4) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(5) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, Kanunun 171 inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır.

(6) Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(7) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.

***Zamanaşımı***

**Madde 24–** (1) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(2) Uzlaşma teklifine süresi içerisinde cevap verilmemesi ya da teklifin reddedilmesi hâlinde uzlaştırma girişimi sonuçsuz kalmış sayılır.

(3) Tarafların veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin uzlaşma müzakerelerine katılmaktan imtina etmesi, müzakereler sırasında taraflardan birinin yazılı veya sözlü olarak uzlaşmadan vazgeçtiğini bildirmesi üzerine düzenlenen raporun Cumhuriyet savcısına verildiği tarihten itibaren dava zamanaşımı ve kovuşturma koşulu olan dava süresi yeniden işlemeye başlar.

(4) Uzlaştırmanın doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından yapılması hâlinde, üçüncü fıkradaki nedenler gerçekleştiği takdirde, bu tarihten itibaren dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi yeniden işlemeye başlar. Cumhuriyet savcısı durumu tutanakla tespit eder.

m.25 (34) *Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Mahkeme Aşamasında Uzlaşma**

#### *Mahkeme aşamasında uzlaştırma usulü*

**Madde 25–** (1) Kamu davası açıldıktan sonra aşağıdaki durumların varlığı hâlinde, uzlaştırma işlemleri soruşturma aşamasında belirtilen esas ve usule göre, mahkeme tarafından yapılır:

- a) Kovuşturma konusu suçun hukukî niteliğinin değişmesi nedeniyle uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması,
- b) Soruşturma aşamasında uzlaşma teklifinde bulunulması gerektiğinin ilk olarak mahkeme aşamasında anlaşılması,
- c) Cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenmeksizin doğrudan doğruya mahkeme önüne gelen uzlaşmaya tâbi bir fiilin varlığı,
- ç) Mahkeme aşamasında kanun değişikliği nedeniyle fiilin uzlaşma kapsamına girmesi.

(2) Mahkeme, uzlaştırma işlemlerine ilişkin tebligat ve yazışmaları duruşma gününü beklemeksizin dosya üzerinden de yapabilir.

(3) Danıştay Onuncu Dairesinin 20/6/2011 tarihli ve 2007/6843 Esas – 2011/2365 Karar sayılı kararı ile bu fıkra iptal edilmiştir.

#### *Kovuşturmada bilgilendirme yükümlülüğü*

**Madde 26–** (1) Mahkemece yapılacak uzlaşma teklifi, uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının yer aldığı bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/c sayılı Uzlaşma Teklif Formunun ilgiliye imzalatılarak verilmesi ve formda yer alan bilgilerin açıklanması suretiyle yapılır. Bu husus zapta geçirilerek bilgilendirme yükümlülüğü yerine getirilir ve uzlaşma teklifinde bulunulduğuna ilişkin formun imzalı örneği kovuşturma dosyası içine konulur.

#### *Kovuşturma aşamasında uzlaşmanın hukukî sonuçları*

**Madde 27–** (1) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi hâlinde, davanın düşmesine karar verir.

(2) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arzetmesi hâlinde; sanık hakkında, Kanunun 231 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir.

(3) Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez.

**(34) Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.28**

(4) Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir.

(5) Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, mahkeme tarafından, Kanunun 231 inci maddesinin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.

(6) Sanığın, edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(7) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, kovuşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Çeşitli ve Son Hükümler**

#### ***Uzlaştırmanın yükümlülükleri***

**Madde 28–** (1) Uzlaştırmacı:

a) Bağımsız ve tarafsız hareket eder, tarafların ortak yararlarını gözetir. Müzakerelerde tarafların yeterli ve eşit fırsatlara sahip olmasına özen gösterir. Masumiyet karinesi gereğince şüpheli ya da sanığın suçluluğu hakkında ön yargılı olamaz, şüpheli ya da sanığa karşı bir tavır takınamaz.

b) Müzakerelere başlamadan önce taraflara; uzlaşmanın temel ilkelerini, kendisinin tarafsızlığını, uzlaştırma süreci ve sonuçlarını, uzlaştırmacı ile tarafların uzlaştırmadaki işlevlerini, gizlilik yükümlülüğünü açıklar ve süreci anlamalarını sağlar.

c) Tarafların birbirlerine saygılı davranmaları, müzakerelere iyi niyetle katılmaları ve bildikleri hususları açıklamaları konusunda bilgilendirir.

ç) Uyuşmazlığın çözülmesi için taraflara yardımcı olur ve anlaşmalarını teşvik eder, ancak baskı yapamaz. Herhangi bir tarafın leh veya aleyhine görüş bildiremez, tarafları bağlayıcı bir karar veremez.

d) Tarafların hüküm ve sonuçlarını bilerek ve özgür iradeleriyle anlaşmaya varmalarını sağlayacak uygun tedbirleri alır.

#### ***Uzlaştırmanın yapılacağı yer***

**Madde 29–** (1) Uzlaştırma müzakereleri;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla ayrılan yerlerinde,

b) Tarafların kabul etmesi şartıyla uzlaştırmanın faaliyetlerini yürüttü-

**m.30 (34) Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik**

ğü büroda,

c) Tarafların menfaatlerine uygun, kendilerini huzurlu hissedecekleri güvenli bir ortamda veya taraflarca kabul edilen bu işe uygun başka yerlerde, gerçekleştirilebilir.

(2) Adlîye binalarında uzlaştırma müzakerelerinin yapılabilmesi amacıyla, imkânlar ölçüsünde toplantı odaları tahsis edilebilir. Toplantı odalarının düzenlenmesi, büro hizmetlerinin ve gerekirse güvenliğin sağlanması, uzlaştırma toplantıları için tahsis sıra ve saatleri Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yerine getirilir.

***Uzlaştırmacıların eğitimi***

**Madde 30–** (1) Görevlendirilecek kişilerin görevlerine başlamadan önce eğitim almaları ve görev yaptıkları sürece eğitime tâbi tutulmaları sağlanır.

(2) Eğitim; alternatif uyuşmazlık çözümü ve müzakere becerileri ile yöntemlerini geliştirmeyi, mağdur, suçtan zarar gören, şüpheli ya da sanık ile birlikte çalışmanın özel koşulları ve ceza adaleti sistemi hakkında bilgi sahibi olma hususlarında yeterlilik kazandırmayı amaçlamalıdır.

(3) Eğitimin konusu; görev yapacak kişilerin sahip olmaları gereken asgarî nitelikler, bilgi düzeyi ve kişisel yeteneklerinin geliştirilmesinden oluşur. Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilere;

a) Uzlaştırmanın hukukî niteliği ve sonuçları,

b) Uzlaşmanın uygulama alanları,

c) İletişim esasları, soru ve müzakere teknikleri, müzakere yönetimi, uzlaştırma raporu,

ç) Uyuşmazlık analizi,

d) Uzlaşmaya tâbi suçlar,

e) Etik kurallar,

konularında eğitim verilir.

(4) Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilerin eğitimi, Türkiye Adalet Akademisi, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği, ilgili barolar ve bu konuda eğitim veren üniversiteler ile işbirliği içerisinde yerine getirilir.

(5) Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek avukatların seçimi, eğitimi, uymakla yükümlü oldukları etik kurallar ve standartları gösteren ilke ve esaslar, Türkiye Barolar Birliği tarafından değerlendirilir.

***Uzlaştırmacı ücreti ve giderler***

**Madde 31–** (1) Uzlaştırmacıya soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından masraflar hariç, Ceza

### **(34) Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.32**

Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Ödenecek Ücret Tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarın iki katını geçmemek üzere, uzlaştırmacının şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin; yaşı, olgunluğu, eğitimi, sosyal ve ekonomik durumu gibi belirgin farklılıkları değerlendirmede ve tarafları uzlaştırmadaki becerisi, bu süreçte gösterdiği çaba ve gayreti, harcadığı emek ve mesaisi gibi faktörlerin yanısıra uyumazlığın kapsamı ve niteliği de dikkate alınarak çalışmasıyla orantılı makul bir ücret belirlenir. Uzlaştırmacı tarafından zorunlu yol giderleri de dahil olmak üzere yapılan masraflar anılan ücret tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarı geçmeyecek şekilde ayrıca ödenir.

(2) Görevlendirilen uzlaştırmacıya belirlenen ücret, uzlaştırma işlemleri sonunda düzenlenecek raporun ibrazından sonra makul süre içerisinde Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından sarf kararı ile ödenir.

(3) Birden fazla uzlaştırmacının görevlendirildiği hâllerde takdir edilecek ücret bu kişilere katkıları oranında paylaştırılır.

(4) Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır ve bu giderler ilgili ödenekten karşılanır.

(5) Uzlaşmanın gerçekteşmemesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında Kanunun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.

(6) Uzlaşmanın gerçekteşmesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.

(7) Uzlaştırmacının çalışması karşılığında uzlaştırma ücreti talep etmediği hâllerde bu madde hükümleri uygulanmaz.

#### ***Tutulacak kartonlar***

**Madde 32–** (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında uzlaşma sonucu verilen kovuştırmaya yer olmadığına ve kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair kararların; mahkemelerde ise düşme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararların bir örneğinin saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartonlara konulacak karar nüshalarında ilgisine göre Cumhuriyet savcısı ya da hâkimin imzası ile Cumhuriyet başsavcılığı ya da mahkeme mühürünün bulunması zorunludur.

#### ***Formların bastırılması ve dağıtımı***

**Madde 33–** (1) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a sayılı Uzlaşma Teklif Formu dışındaki formlar, Cumhuriyet başsavcılıklarınca ilgili ödenek kaleminden harcama yapılmak suretiyle yeterli sayıda bastırılarak

m.34 (34) *Uzlaşmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*  
mahkemelere ve Cumhuriyet savcılarına dağıtımı yapılır.

(2) Adlî kolluk tarafından yapılacak uzlaşma teklifi formlarının bastırılması ve dağıtımı işlemleri, ilgili adlî kolluk tarafından yerine getirilir.

***Kamuoyunun bilgilendirilmesi***

**Madde 34–** (1) Uzlaşmanın mahiyeti, koşulları ve sonuçları ile uzlaşmaya tâbi suçlar ve uzlaştırma süreci hakkında yol gösterici bilgileri içeren rehber kitapçık ve diğer yöntemlerle kamuoyu bilgilendirilir.

***Yürürlük***

**Madde 35–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 36–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.



**(35) CEZA MUHALEMESİNDE  
BEDEN MUAYENESİ, GENETİK İNCELEMELER  
VE FİZİK KİMLİĞİN TESPİTİ  
HAKKINDA YÖNETMELİK**

**Resmi Gazete Tarihi:** 01.06.2005,

**Sayı:** 25832

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar**

***Amaç***

**Madde 1–** Bu Yönetmelik; bir suçla ilişkin iz, eser, emare ve delillerin elde edilmesi; ayrıca, maddî gerçeğin ortaya çıkartılması bakımından şüpheli, sanık, mağdur ve diğer kişilerin beden muayenelerinin yapılması, tıbbî incelemelerde bulunmak üzere vücuttan, kan veya benzeri biyolojik örneklerle, saç, tükürük, tırnak gibi örneklerin alınması, moleküler genetik incelemeler ile şüpheli ve sanığın kimliğinin teşhisi için gerekli fizikî özelliklerin tespitine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

***Dayanak***

**Madde 2–** Bu Yönetmelik, 04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 82 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

***Tanımlar***

**Madde 3–** Bu Yönetmelikte geçen;

Şüpheli: Soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Sanık: Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Mağdur: Suçtan veya haksız eylemden zarar gören kişiyi,

Soruşturma: Ceza Muhakemesi Kanununa göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

Kovuşturma: İddianamenin kabulü ile başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhâl işlem yapılmadığı takdirde

m.4

### (35) *Beden Muayenesi Yönetmeliği*

suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması hâlini,

Sağlık mesleği mensubu: Tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişileri,

Bedenin tıbbî muayenesi: Tabip tarafından tıbbî yöntemler kullanılarak yapılan değerlendirmeleri,

Dış beden muayenesi: Vücudun dış yüzeyi ile kulak, burun ve ağız bölgelelerinin gözle ve elle yapılan yüzeysel tıbbî incelemesini,

İç beden muayenesi: Kafa, göğüs ve karın boşlukları ile cilt altı dokularının incelenmesini,

Beden parçası: Bir bedenın tamamlayıcı unsuru olan baş, gövde, kol, el, bacak, ayak gibi uzuv ve iç organları,

Müdahale: Tabip veya diğer sağlık personeli tarafından tanı, tedavi, rehabilitasyon veya önlem amacıyla yapılan muayene, tedavi veya diğer tıbbî işlemleri,

Cerrahî müdahale: Tıbbî aletler yardımıyla vücutta yapılan tanı ya da tedaviye yönelik operasyonları,

Örnek: Bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, inceleme yapmak üzere ilgililerden alınan biyolojik ve diğer materyali,

Moleküler genetik inceleme: Gereken tür ve miktardaki biyolojik materyali kullanarak, kişiyi diğer kişilerden ayıran ve kalıtım kurallarına uygun olarak aktarılan hastalık dışındaki özelliklerinin moleküler düzeyde araştırılmasını

ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması

#### *Şüpheli veya sanığın iç beden muayenesi*

**Madde 4–** Bir suça ilişkin delil elde etmek için, şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkeme onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

Şüpheli veya sanığın iç beden muayenesi ancak tabip tarafından yapılır. Muayenenin yapılabilmesi için; müdahalenin, kişinin sağlığına açıkça ve öngörülebilir zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir.

Cinsel organlar veya anüs bölgesinde yapılan muayene de iç beden muayenesi sayılır.

Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda kişi üzerinde iç beden muayenesi yapılamaz.

#### ***Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi***

**Madde 5–** Bir suça ilişkin delil elde etmek için, şüpheli veya sanık üzerinde dış beden muayenesi Cumhuriyet savcısı ile, emrindeki adli kolluk görevlileri veya kovuşturma makamlarının talebiyle yapılabilir.

Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi ancak tabip tarafından yapılır.

Muayenenin yapılabilmesi için; müdahalenin, kişinin sağlığına açıkça ve öngörülebilir zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir.

Girişimsel olmayan tıbbî görüntüleme yöntemleri de bedenın dış muayenesi sayılır. Bu tür incelemeler tabip tarafından veya tabip gözetiminde sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir.

#### ***Şüpheli veya sanığın vücudundan örnek alınması***

**Madde 6–** Bir suça ilişkin delil elde etmek için, şüpheli veya sanığın vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak, gibi örnekler alınabilmesine, Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkeme onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz. Bu örnekler Cumhuriyet savcısının huzurunda ve uygun göreceği usullerle derhâl yok edilerek bu husus tutanağa geçirilir.

Bu müdahaleler ancak tabip tarafından veya tabip gözetiminde sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir.

Vücuttan örnekler alınabilmesi için; müdahalenin, kişinin sağlığına açıkça ve öngörülebilir zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir.

Tıbbî müdahaleler, hekimlik sanatının ve tıp biliminin kabul ettiği yöntem ve araçlarla yapılır.

Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda; kişiden

m.7

### (35) *Beden Muayenesi Yönetmeliği*

kan, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınmaz.

Özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin hükümler saklıdır.

#### *Diğer kişilerin beden muayenesi*

**Madde 7–** Bir suçla ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun ve diğer kişilerin vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine sağlığını açıkça ve öngörülebilir şekilde tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkemece, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

Mağdurun ve diğer kişilerin beden muayenesi ancak tabip tarafından yapılır.

#### *Diğer kişilerin vücudundan örnek alınması*

**Madde 8–** Bir suçla ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun ve diğer kişilerin vücudundan kan, veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine, sağlığını açıkça ve öngörülebilir şekilde tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

Bu müdahaleler ancak tabip tarafından veya tabip gözetiminde sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir.

Tıbbî müdahaleler, hekimlik sanatının ve tıp biliminin kabul ettiği yöntem ve araçlarla yapılır.

#### *Soy bağıının araştırılması*

**Madde 9–** Çocuğun soy bağıının araştırılmasına gerek duyulması hâlinde, bu araştırmanın yapılabilmesi için, bu Yönetmeliğin 7 ve 8 nci maddeleri hükümlerine göre karar alınması gereklidir.

***Tanıklıktan çekinme sebeplerinin varlığı***

**Madde 10**– Tanıklıktan çekinme sebepleri ile muayeneden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınılabılır.

Tanıklıktan çekinme sebeplerinin belirlenmesi hususunda Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanunî temsilcisi karar verir. Çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, görüşü de alınır.

Kanunî temsilci de şüpheli veya sanık ise bu konuda hâkim tarafından karar verilir. Ancak, bu hâlde elde edilen deliller davanın ileri aşamalarında şüpheli veya sanık olmayan kanunî temsilcinin izni olmadıkça kullanılamaz.

***Kadının muayenesi***

**Madde 11**– Kadının muayenesi, istemi hâlinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın tabip tarafından yapılır.

Muayene edilecek kadının talebine rağmen bir kadın tabibin bulunmasına olanakların elvermediği durumlarda; muayene sırasında tabip ile birlikte başka kadın sağlık mesleği personelinin bulundurulmasına özen gösterilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Moleküler Genetik İncelemelerin Yapılması

***Moleküler genetik incelemeler***

**Madde 12**– Bu Yönetmelikte öngörülen işlemlerle elde edilen örnekler üzerinde, soy bağının veya elde edilen bulgunun şüpheli veya sanığa ya da mağdura ait olup olmadığının tespiti için zorunlu olması hâlinde moleküler genetik incelemeler yapılabilir. Alınan örnekler üzerinde bu amaçlar dışında tespitler yapılmasına yönelik incelemeler yasaktır.

Birinci fıkra uyarınca yapılabilen incelemeler, bulunan ve kime ait olduğu belli olmayan beden parçaları üzerinde de yapılabilir. Birinci fıkranın ikinci cümlesi, bu hâlde de uygulanır.

***Bilirkişi incelemesi***

**Madde 13**– Bu Yönetmeliğin 12 inci maddesi hükümleri uyarınca moleküler genetik incelemeler yapılmasına sadece hâkim karar verebilir. Kararda inceleme ile görevlendirilen bilirkişi de gösterilir.

Bilirkişi gerçek ya da tüzel kişi olabilir.

Yapılacak incelemeler için resmen atanan veya bilirkişilikle yükümlü olan ya da soruşturma veya kovuşturmayı yürüten makama mensup olmayan veya bu makamın soruşturma veya kovuşturmayı yürüten dairesinden teşkilât yapısı itibarıyla ve objektif olarak ayrı bir birimine mensup olan görevliler, bilirkişi olarak görevlendirilebilirler. Bu kişiler, teknik ve teşkilât bakımından uygun tedbirlerle yasak moleküler genetik incelemelerin yapılmasını ve yetkisiz üçüncü kişilerin bilgi edinmesini önlemekle yükümlüdürler. İncelenecek bulgu, bilirkişiye ilgilinin adı ve soyadı, adresi, doğum tarihi bildirilmeksizin verilir.

Bilirkişiye gönderilen örneklerle ilgili olarak; hâkimlikler, mahkemeler ve Cumhuriyet savcılıkları gizliliği sağlamak ve karışıklığa yer vermek için gerekli her türlü tedbiri alırlar. Bu amaçla güvenli ve gizli bir kayıt sistemi belirlenir. Bu kayıt sisteminde bedeninden örnek alınan kişinin adı, soyadı, adresi ve doğum tarihine karşılık gelmek üzere bir kod sistemi uygulanır.

Üçüncü fıkranın uygulanması açısından, teşkilât yapısı itibarıyla üniversiteler, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Adli Tıp Kurumu objektif olarak ayrı birimler sayılırlar.

#### *Moleküler genetik inceleme sonuçlarının gizliliği*

**Madde 14–** Bu Yönetmelik hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.

Bu bilgiler, kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilirken kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda ve uygun göreceği usullerle yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir. Olay yerinden elde edilen diğer delillere ilişkin hükümler saklıdır.

Bilirkişi tarafından yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular ilgili makama gönderilir; bulgular üzerinden moleküler genetik analizler için izole edilen DNA örnekleri bilirkişi tarafından rapor hazırlandıktan sonra imha edilir ve bu husus raporda açıkça belirtilir.

Moleküler genetik incelemelerin özel kalıtsal karakterler hakkındaki açıklamayı içermediği bilinen kromozom bölgesi ile sınırlı kalmasına özen gösterilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Fizik Kimliğin Tespitinde Uyulacak Esaslar

#### *Fizik kimliğin tespiti*

**Madde 15–** Üst sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, kimliğinin teşhisi için gerekli olması hâlinde, Cumhuriyet savcısının emriyle, fotoğrafı, iris görüntüsü, beden ölçüleri, diş izi, parmak ve avuç içi izi, bedeninde yer almış olup teşhisini kolaylaştıracak eşkâl bilgileri, kulak, dudak gibi organların bıraktığı kimlik tespitine yarayabilecek vücut izleri ile sesi ve görüntüleri, fizik kimliğin tespitinde kullanılan diğer teknik yöntemler ile kayda alınarak, soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin dosyaya konulur.

Fizik kimliğin tespitinde, öncelikli olarak elin iç yüzeyindeki derinin özel kıvrımlı şekilleri olan parmak ve avuç içi izleri, fotoğrafı ve eşkâl bilgileri kullanılır. Bu işlemler olay yeri inceleme ve kimlik tespit konusunda özel eğitim almış uzman kolluk mensubu tarafından yapılır.

Fizik kimliğin tespiti açısından, kişinin ağızdaki dişlerin incelenmesi ve diş izlerinin alınması diş tabibi tarafından yapılır.

Soruşturma veya kovuşturma aşamasında da hâkim veya mahkeme kararıyla fizik kimliğinin tespitine ilişkin işlemler yaptırılabilir.

#### *Verilerin imhası*

**Madde 16–** Kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde bu Yönetmeliğin 15 inci maddesi hükümleri uyarınca elde edilen veriler, Cumhuriyet savcısının huzurunda ve uygun göreceği usullerle derhâl yok edilir ve bu husus tutanağa geçirilir.

#### *Verilerin korunması*

**Madde 17–** Mahkûmiyet kararı verilmesi hâlinde bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca elde edilen veriler kolluk tarafından, üçüncü fıkrasında belirtilen diş izleri ise bu işlemi yapan sağlık kuruluşu tarafından arşivlenir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Çeşitli ve Son Hükümler

#### *İlgilinin rızası*

**Madde 18–** Mevzuatta aranan tüm koşulların gerçekleşmiş olmasına ve şüpheli sanık veya diğer kişilerin bu konuda aydınlatılmış olmalarına rağmen muayene yapılmasına ya da örnek alınmasına rıza vermemeleri hâlinde, kararın infazı için ilgilinin muayenesini veya vücudundan örnek alınmasını sağlamak üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca gerekli önlemler alınır.

Mağdurun rızasının varlığı hâlinde bu işlemlerin yapılabilmesi için Yönetmeliğin 7 nci ve 8 inci maddeleri uyarınca karar alınmasına gerek yoktur.

Bir suçun aydınlatılmasını sağlamak amacıyla, şüpheli, sanık ve diğer kişilerin kendiliğinden başvurarak rıza göstermeleri hâlinde, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının istemi, kovuşturma aşamasında ise hâkim veya mahkeme kararıyla tıbbî muayeneleri yapılabilir ya da vücutlarından örnek alınabilir.

#### *Tedavi amaçlı müdahaleler*

**Madde 19–** Sağlık mevzuatı ve taraf olunan uluslararası sözleşmeler uyarınca tabip tarafından yapılması gereken tedavi amaçlı tıbbî muayene ve müdahaleler için Cumhuriyet savcısı ya da hâkim kararı aranmaz.

#### *Raporların düzenlenmesi*

**Madde 20–** Tabip raporları üç nüsha hâlinde düzenlenir. Raporu düzenleyen sağlık kuruluşunca iki nüshası kapalı ve mühürlü zarf içerisinde ilgili Cumhuriyet başsavcılığına, hâkimliğe veya mahkemeye en seri şekilde iletilir. Raporun bir nüshası raporu düzenleyen sağlık kuruluşunda kalır.

#### *Güvenlik önlemleri*

**Madde 21–** Muayene edilmesi veya vücudundan örnek alınması amacıyla sevk edilen kişi dışında başka bir kişinin muayene edilmemesi ya da vücudundan örnek alınmaması için Cumhuriyet başsavcılıklarınca gerekli önlemler alınır.

Tabip veya diğer sağlık mesleği mensuplarınca, sevk edilen kişinin kimliği konusunda şüpheye düşülmesi hâlinde durum derhâl Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.



Alınan, muhafaza edilen, nakledilen ve incelenen örneklerin değiştirilmemesi ve dış koşullardan etkilenip bozulmaması için Cumhuriyet başsavcılığı, kolluk, sağlık kuruluğu ve bilirkişi tarafından gerekli tedbirlere başvurulur.

***Verilerle ilgili işlemler***

**Madde 22–** Cumhuriyet başsavcılıklarınca yapılan iş bölümlerinde, bu Yönetmelik kapsamında elde edilen verilerin imha edilmesi ve diğer işlemlerin yürütülmesi amacıyla yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı görevlendirilir.

Kovuşturma sonunda verilen beraat ve mahkûmiyet kararları, bu Yönetmelik hükümlerince öngörülen işlemlerin yerine getirilmesi için mahkemece ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

***Diğer İşlemler***

**Madde 23–** Kişinin vücut yüzeyinde bulunan atış artışı gibi biyolojik olmayan örnekler, elbiseleri ve diğer eşyaları üzerinde bulunan örnekler ile vücut yüzeyinden başkasına ait olduğu açıkça belli olan kıl, tüy, lif gibi örnekler olay yeri inceleme uzmanları tarafından alınabilir.

***İtiraz***

**Madde 24–** Bu Yönetmeliğin 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 uncu maddeleri gereğince alınacak hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir.

İtiraz hâlinde Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

***Yürürlük***

**Madde 25–** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 26–** Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.



# (36) SUÇ EŞYASI YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 01.06.2005,

Sayısı : 25832

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** Bu Yönetmelik, suç eşyası ve suçla ilgili ekonomik kazancın, muhafaza altına alınması, elkonulması, elden çıkarılması, iadesi, müsadereesi ve imhasına ilişkin işlemlerin yapılmasında uyulacak usul ve esasları düzenler.

#### *Dayanak*

**Madde 2–** Bu Yönetmelik, 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 2 ve 30 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 3–** Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

Bakanlık: Adalet Bakanlığın,

Suç eşyası: İspat aracı olarak yararlı görülen, suçta kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan, suçtan meydana gelen, üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyayı,

Kazanç: Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan yahut bunların karlılığını oluşturan ekonomik malvarlığı değerlerini, ifade eder.

m.4

## (36) Suç Eşyası Yönetmeliği

### İKİNCİ BÖLÜM

#### Adalet Emanet Dairesi

##### *Adalet emanet dairesinin kurulması, işlemlerinin denetim ve gözetimi*

**Madde 4–** Suç eşyası ile ilgili işlemler, Cumhuriyet başsavcılığının sürekli gözetim ve denetimi altında adalet emanet dairesince yürütülür.

Her Cumhuriyet başsavcılığı nezdinde bir adalet emanet dairesi bulunur. Emanet memurunun atanmasına lüzum görülmeyen hâllerde bu görev, ilgili yer Cumhuriyet başsavcısının teklifi üzerine adalet komisyonunca, adalet komisyonu bulunmayan yerlerde bu yer Cumhuriyet başsavcısınca belirlenecek yazı işleri müdürü veya zabıt kâtiplerinden birine geçici olarak verilir. Görevlendirilen müdür ya da zabıt kâtibi kefalet altında değil ise 2/6/1934 tarihli ve 2489 sayılı Kefalet Kanununa göre kefalete bağlanır.

Adalet dairelerinin bulunduğu binalarda suç eşyasının muhafazası maksadıyla, mümkün ise penceresiz, değil ise dışarıdan sökülemeyecek biçimde demir parmaklıklı pencere, çift kilitli çelik ya da demir kapılı, rutubet almayan muhkem bir yer tahsis edilir.

### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

#### **Suç Eşyası ve Suçla İlgili Ekonomik Kazancın Muhafaza Altına Alınması, Elkonulması, Başka Yere Gönderilmesi, Elden Çıkarılması, İadesi, Müsaderesi ve İmhasına Dair İşlemler**

##### *Suç eşyasına elkonulması*

**Madde 5–** Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hâllerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile elkoyma işlemini yapan kolluk görevlilerince, suç eşyasına elkonulduğuna dair bir tutanak düzenlenir.

Elkoyma tutanağına; elkonulan eşyanın cinsi, miktarı, üzerindeki işaret, yazı ve numaraları, tür, marka, model ve ölçü gibi benzerlerinden ayırt etmeye elverişli bütün nitelikleri, takdir ettirilen değeri, hangi suçtan dolayı kimden, nereden ve ne suretle alınmış olduğu, soruşturma evrakı numarası, hazır olan mağdur, suçtan zarar gören, şüpheli veya sanık ile bunların vekil ya da müdafininin, bilirkişi ve tanıklar ile huzurda bulunan diğer kişilerin ve elkoyma işlemini yapan kolluk görevlilerinin açık kimlikleri, işlemin yeri, tarihi ve saati yazılır; ilgililerin imzası, imza bilmeyenlerin parmak izi alınır;

okuma ve yazma bilen şahısların ad, soyad ve adresleri kendi el yazıları ile yazdırılır, bu şekilde düzenlenen tutanak, soruşturma evrakına eklenir.

Elkonulan eşya, uygun şekilde ambalajlandıktan sonra, ambalajın ebadına, delillerin mahiyetine göre, tel, sicim, ip veya uygun görülen benzerleri ile bağlanıp, açıldığında yeniden kullanılamayacak derecede bozulan ve açıldığı belli olan mühür bandı, kendinden yapışkanlı güvenlik poşeti, üzerinde seri numarası bulunan tek kullanımlık hazır mühür, kurşun veya mum ile mühürlenir; ayrıca, suç eşyasına bağlanan etiket üzerine eşyanın cinsi, miktarı, kimden alındığı ve soruşturma evrakının numarası yazılmak suretiyle Cumhuriyet başsavcılığına tevdi edilir.

Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar. Elkonulan eşyanın bu süre içerisinde muhafazası için gerekli tedbirler, Cumhuriyet başsavcılığınca alınır.

Elkoyma işlemi, suçtan zarar gören mağdura Cumhuriyet başsavcılığınca gecikmeksizin bildirilir.

Elkonulan eşyanın teslim alınmasına dair işlemler Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda emanet memurunca yerine getirilir. Bulunmadığı takdirde Cumhuriyet başsavcılığınca görevlendirilecek personel tarafından tutanakla teslim alınarak en kısa zamanda emanet memurluğuna teslim edilir.

Elkoyma tutanağındaki bilgilerin doğruluğundan tereddüt edilir ise teslim alan görevli veya emanet memuru eşyayı getiren ile birlikte suç eşyasına ve delil özelliğine zarar vermeyecek şekilde mühür sökerek veya ambalajı açarak eşyayı inceleyip, bu hususu tutanakla tespit edip, mutabakat sağlandıktan sonra yeniden mühürler.

Zilyetliğinde bulunan eşya veya diğer malvarlığı değerlerine elkonulan kimse, hâkimden her zaman elkoymanın kaldırılması konusunda bir karar verilmesini isteyebilir.

Cumhuriyet savcıları tarafından bizzat yapılan soruşturma kapsamında elkoyma işlemi gerçekleştirildiğinde de, yukarıdaki işlemler aynen yerine getirilir.

#### ***Emanet memurluğuna kayıt işlemleri***

**Madde 6–** Teslim alınan suç eşyası, emanet makbuzu tanzim edildikten sonra, etiketi üzerine, soruşturma veya esas defterinin sıra numarası yazılmak suretiyle suç eşyası esas defterine kaydedilir.

Elkonulan suç eşyasına mahsus makbuz dört nüsha olarak düzenlenir. Bir nüshası soruşturma evrakına bağlanmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir, bir nüsha ilgili kolluk birimine verilir ve diğer nüshaları

m.7

### (36) Suç Eşyası Yönetmeliği

kartonunda saklanır.

Eşyasına elkonulmanın talebi hâlinde makbuzun bir örneği kendisine verilir.

#### *Teslim alınmayacak suç eşyası*

**Madde 7**– Emanet memuru, 5 inci maddedeki usule göre ambalajlanmamış veya mühürlenmemiş olan suç eşyasını teslim alamaz.

#### *Mahkeme ve diğer resmî mercilerce incelenmek üzere istenilen suç eşyasının teslimi, emanet memurluğuna iadesi, suç eşyasının başka yerlere gönderilmesi işlemleri*

**Madde 8**– Emanet memuru, mahkeme ve diğer resmî daireler tarafından incelenmek üzere yazılı olarak istenilen suç eşyasını, üzerindeki etiketlerde yazılı bilgiyi kapsayan bir yazı ile isteyen makama, esas defterindeki özel yere görevlinin imzasını almak suretiyle teslim eder.

Zorunluluk bulunmadıkça eşyanın mührü sökülmez; inceleme sırasında mühür bozulmuş ise eşya yeniden usulüne uygun olarak ambalajlanıp mühürlenir, keyfiyet bu husustaki yazıda belirtilmek suretiyle suç eşyası derhâl emanet dairesine iade edilir.

Mahkemeler ve Cumhuriyet başsavcılıklarınca emanet memurluğundan celbedilen eşya, inceleme sırasında bir değişikliğe uğradığı takdirde, bu husus, iki nüsha olarak düzenlenen bir tutanakla tespit olunur; tutanağın bir nüshası evraka eklenir, diğeri saklanmak üzere emanet memurluğuna verilir. Emanet memuru eşyada meydana gelen değişikliği esas defterinin düşünceler sütununa işler.

Emanet memuru, teslim alınmaya engel bir durumu yoksa iade edilen suç eşyasını kabul ve derhâl esas defterine işler. Mühürlü olmayan suç eşyası kabul edilmez; Cumhuriyet başsavcılığına iade olunur.

Suç eşyasının emanet dairesine iadesinde de, bu husustaki yazı altına, suç eşyasının geri alındığına dair şerh düşülerek emanet memuru tarafından imza edilir.

Üç ay içerisinde iade edilmeyen emanet suç eşyasının iade edilmeme sebebi, ilgili merciden yazı ile sorulur.

Yetkisizlik, görevsizlik, kamu davasının açılması, dava nakli veya diğer kararlar üzerine evrakı başka bir yer mahkemesine gönderilmiş işle ilgili olan suç eşyası, evrakın bulunduğu yere gönderilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına tevdi olunur.

#### *Kıymetli eşya ve evrak ile bozulacak, değerini kaybedecek veya muhafazası zor olan suç eşyası hakkında yapılacak işlemler*

**Madde 9**– Cumhuriyet başsavcılığı, adalet emanet dairesine tevdi edilen

eşyadan, kıymetli maden veya taşlardan mamul, antika vesair vasıfları dolayısıyla fazla değerinde bulunanların, memleket dahilinde tedavül etmeyen paralar ile emre veya hâmile yazılı kambiyo senetleri, emtiayı temsil eden belgeler, hisse senetleri, tahviller ve aynen muhafazası gerekmeyen mütedavil paralara ait tutanakların, emanet dairesinde mevcut kasada iyi bir şekilde muhafazası için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla bankada kasa kiralamak zorunluluğu doğarsa, durum Adalet Bakanlığına bildirilir ve alınacak talimat dairesinde hareket edilir. Her iki hâlde de emanet memurluğunca kasaya giren ve çıkan eşya için giriş ve çıkış tarihlerini ve çıkış sebeplerini gösterir bir defter tutulur. Bu defter kasa içerisinde durur, kasa en az iki kişi tarafından açılır, kapanır. Bu göreve emanet memurundan başka kimin katılacağı Cumhuriyet başsavcılığınca tayin edilir.

Bilgisayar, bilgisayar kütükleri ve bu sisteme ilişkin verilerin asıl ya da kopyaları, ses ve görüntü kayıtlarının bulunduğu depolama aygıtları gibi eşya, bozulmalarını engelleyecek, nem, ısı, manyetik alan ve darbelerden korunmalarını sağlayacak uygun ortamda muhafaza edilir.

Diğer eşya, bu iş için tahsis olunan yerlerde türlerine ve yıllarına göre tasnif edilmiş şekilde muhafaza edilir.

Emanet dairesinde, soruşturma ve kovuşturma sonuna kadar saklanması sırasında bozulacak veya değerlerini açık bir şekilde kaybedecek olan yahut muhafazaları zor olması itibarıyla, emanet dairesinde saklanması mümkün olmayan eşya hakkında; özel düzenleme bulunmayan hâllerde, soruşturma evresinde sulh hâkiminden ve kovuşturma evresinde yargılamayı yapan mahkemeden; soruşturma veya kovuşturma sonu beklenmeksizin satılmalarına veya 16 ncı maddede yazılı mercilerden birine yahut uygun görülen başka bir mercie teslim edilmelerine karar verilmesi istenir. Bu kabilden eşya, verilecek karar doğrultusunda ve kararda gösterilen mercilere teslim edilir veya satılır. Satış ve tevdi için yapılan masraflar cezaya veya güvenlik tedbirine mahkûm edilen sanıktan alınmak üzere kovuşturma giderlerinden karşılanır. Eşyanın satılması hâlinde, satış bedeli, bu Yönetmeliğin tedavül eden paralar hakkındaki 12 nci maddesi hükümleri doğrultusunda emanet memurluğunca saklanır.

#### ***Emanet dairesindeki suç eşyasının başka yere gönderilmesi***

**Madde 10-** Emanet memurunca teslim alınan suç eşyasının, bu Yönetmelikte yazılı hâller dışında başka bir yere nakli, Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle mümkündür.

10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun kapsamına giren ve elkonulan ateşli silâhlar ve miktar itibarıyla adalet emanet dairelerinde muhafazası Cumhuriyet başsavcılığınca

sakıncalı görülen bu silâhlara ait mermilerle her türlü patlayıcı, maddeler, cins, tür, marka, model, numara ve çap gibi benzerlerinden ayırmaya yeterli bütün nitelikleri ve değerleriyle, kullanılmaya elverişli olup olmadıkları, soruşturma sırasında Cumhuriyet savcısı tarafından bilirkişi marifetiyle belirlendikten ve hangi suçtan dolayı kimden ve nereden, ne suretle elkonulmuş olduğu tespit edildikten sonra, mahkemece haklarında bir karar verileceye kadar Cumhuriyet başsavcılığının yazılı emri ile mahallî jandarma birlik komutanlıklarına ait mahfuz bina ve depolarda muhafaza altına alınırlar. Adalet emanet memurluğunca bu madde kapsamına giren suç eşyasının emanet dairelerine giriş ve bu konu ile ilgili kayıt işlemleri, Yönetmeliğin 6 ncı maddesi gereğince yapıldıktan sonra, jandarma birlik komutanlığına ait bina ve depoların sorumlusu veya sorumlularına, ilgili Cumhuriyet başsavcılıkları veya mahkemelerce yazılı olarak istendiğinde iade edilmek üzere, tüm bilgileri içeren bir tutanakla derhâl teslim edilir. Bu tutanak üç nüsha olarak düzenlenir. Bir nüshası teslim alana verilir; diğer nüshalarından biri emanet memurluğunda, biri de Cumhuriyet başsavcılığında saklanır. Jandarma birlik komutanlığına teslim olunan eşyanın, Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemelerce istenmesi hâlinde, depodan alınma ve depoya iade işlemi; jandarma birlik komutanlığına hitaben yazılıp, emanet memuru ile birlikte Cumhuriyet savcısının imzalarını taşıyan ve eşyanın emanet memuruna teslimini öngören bir yazıya müsteniden yapılır. Jandarma birlik komutanlığına teslim edilen eşya ile ilgili bilgiler, suç eşyası esas defterindeki özel sütununa da işaret olunur.

Jandarma birlik depolarına teslim olunan bu kabil suç eşyasına ilişkin kamu davaları ile ilgili dosyaların, başka mahal mahkemelerine, görevsizlik ve yetkisizlik gibi nedenlerle gönderilmeleri hâlinde; suç eşyasının adalet emanet depolarından geri alınarak, yetkili mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcılıklarına bu Yönetmelik esaslarına uygun şekilde yollanmaları sağlanır.

Soruşturma ve kovuşturmanın her safhasında, jandarma birlik depolarında muhafazaları, miktar itibarıyla mümkün görülmeyen ateşli silâhlar ve bunlara ait mermilerle patlayıcı maddeler, birlik komutanının başvurusu üzerine; Cumhuriyet başsavcılıklarınca, ilgili hâkim veya mahkemeden alınacak bir kararla, gerektiği kadar numune birlik deposunda alıkonularak, jandarma birlik komutanlığınca, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ordonat ve mühimmat birlik depolarına teslim olunur.

Özel düzenleme bulunmayan hâllerde, elkonulan nakil vasıtaları, muhafaza edilmek üzere mahallin en büyük malmemurluğuna yukarıdaki usuller dairesince teslim edilir.

#### *Parası emanete alınan kimseye verilen makbuzla ilgili işlemler*

**Madde 11-** Emanet memuru, emanete parası alınan kimseye verilen



makbuzun tarih ve sayısını kasa defterinin tahsilât hanesine günü gününe işler ve defterin düşünceler hanesinde de esas defterinin kayıt numarası gösterilir.

***Paraların bankaya yatırılması işlemleri***

**Madde 12–** Emanet memuru, miktarı ne olursa olsun kasa defterine kaydettiği memleket dahilinde tedavül eden ve aynen muhafazası gerekmeyen paraları, suç eşyası esas defterinin kayıt numarasını da belirtmek suretiyle, Cumhuriyet başsavcılığı adalet emanet dairesi adına faiz getirecek bir hesap ile millî bankalardan birine ayrı ayrı yatırır. Bu hesapta emanet kayıt numarası gösterilir.

Hesaptan para çekilmesi, Cumhuriyet savcısının havalesini içeren onaylanmış bir yazı ile mümkündür.

***Bankaya yatırılmış olan paraların faizlerine ilişkin esaslar***

**Madde 13–** 12 nci maddeye göre bankaya yatırılan paraların faizleri, anapara ile birlikte bu Yönetmeliğin iade veya müsadereye ilişkin hükümlerine tâbidir.

***Hükümün kesinleşmesinden önce iadesine veya elden çıkarılmasına karar verilen suç eşyasına ilişkin işlemler***

**Madde 14–** Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından emanet eşyasının iadesine veya elden çıkarılmasına ilişkin verilen kararlar, dosyadaki emanet makbuzu ile birlikte en geç iki gün içerisinde Cumhuriyet başsavcılığına tevdi edilir.

Cumhuriyet başsavcılığınca bu kararlar, suç eşyasının iadesi ya da elden çıkarılmasını temin amacıyla emanet memurluğuna gönderilir.

Suç eşyasının iadesine veya elden çıkarılmasına, teminat ya da rayiç değerinin ödenmesi karşılığında karar verilmiş ise, bunun mahallin en büyük malmemurluğuna yatırıldığına dair makbuz ya da belge evraka eklenir.

Emanet memuru, bu kararların tarih ve numaraları ile niteliklerini suç eşyası esas defterindeki özel sütunlarına işler ve kararları kartonlarında saklar.

***Müsaderesine veya sahibine iadesine karar verilmiş suç eşyasına ilişkin işlemler***

**Madde 15–** Mahkemelerce, emanet eşyasının müsaderesine veya sahibine iadesine ilişkin kesinleşen karar örneklerinden biri, dosyadaki emanet makbuzu ile birlikte bir hafta içerisinde Cumhuriyet başsavcılığına tevdi edilir.

Müteakip işlemler suç eşyasının tasfiyesinin gerçekleştirilmesi amacıyla 14 üncü maddenin ikinci ve dördüncü fıkraları gereğince yerine getirilir.

***Tedavül etmeyen paralarla suç eşyası ve kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri hakkında verilen müsadere ve iade kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemler***

**Madde 16–** Tedavül etmeyen paralarla suç eşyası ve malvarlığı değerleri hakkında verilen müsadere ve iade kararları aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

a) Sahibine iadesine karar verilen eşya, kimliğini ispatlamaya yeterli bir belgeye dayanılarak suç eşyası esas defterindeki kayıt hanesine, imza, mühür veya parmak izi alınmak suretiyle sahibine, yasal temsilcisine veya vekiline teslim olunur.

b) Bu işlemler, Cumhuriyet savcısının huzurunda yerine getirilir ve esas defterine Cumhuriyet savcısı, emanet memurunun imzaları ile şerh verilir.

c) Eşyanın verileceği yer resmî bir kuruluş ise, yazı ile o dairenin amirine yahut yetkili memuruna alındı karşılığında teslim edilir.

d) İadesine karar verilen suç eşyası, yabancı uyruklu bir kimseye ait ise, müracaatı hâlinde kendisine veya yabancının uyruğu bulunduğu devletin sefaret veya konsolosluklarına gönderilir. Belgesi kartonunda saklanır.

e) Emanete alınmakla birlikte mahiyetleri itibarıyla müsadereye konu edilemeyen eşyalar, yargılama sonunda verilen bu yöndeki karar doğrultusunda, ilgili dosyasında delil olarak muhafaza edilmek üzere mahkemesine gönderilir. Mahkemedan alınacak alındı yazısının gün ve sayısı suç eşyası esas defterine işlenmek suretiyle, kaydı kapatıldıktan sonra alındı yazısı kartonda saklanır.

f) Müsadere konusu eşya veya maddî menfaatlere el konulmadığı veya merciine teslim edilmediği hâllerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine ilişkin verilen kesinleşmiş karar örneği mahkemesince doğrudan bulunduğu yerin en büyük mal memurluğuna gönderilir. Bu kararların infazı, 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılır.

g) Müsaderesine karar verilen uyuşturucu maddelerle ilgili işlemler, 21/11/1982 tarihli ve 17875 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkındaki Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ve 4/5/1988 tarihli ve 19804 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

h) Müsaderesine karar verilen ve bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde sayılan eşyalar hakkında, 15/2/1984 tarihli ve 18313 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mahkemelerce Zoralımına Karar Verilen veya Güvenlik Kuvvetlerince Herhangi Bir Şekilde Ele Geçirilen Ateşli Silah, Mermi, Her

Türlü Patlayıcı Madde, Bıçak, Kesici ve Öldürücü Alet İle Benzerlerinin Milli Savunma Bakanlığına Teslimi İşlerine Ait Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

1) Müsaderesine karar verilen diğer bilumum eşya, mahallin en büyük malmemurluğuna veya ilgileri dolayısıyla ait olduğu dairelere gönderilir.

Bu maddeye göre yapılacak teslim işlemleri sonucunda, ilgili merci ve dairelerden alınacak alındı yazısının gün ve sayıları suç eşyası esas defterine yazılmak suretiyle kaydı kapatıldıktan sonra sözü geçen alındı yazıları kartonunda saklanır.

***Bankaya yatırılmış paraların müsadere ve iadesine ilişkin işlemler***

**Madde 17-** Bankaya yatırılmış olan para hakkında verilen müsadere ve iade kararları aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

a) Paranın sahibine iadesi, ilgilinin müracaatı hâlinde Cumhuriyet başsavcılığınca bu hususta bankaya yazılacak yazı üzerine banka tarafından yapılır, karşılığında gönderilecek dekonta istinaden reddiyat makbuzu düzenlenerek kaydı kapatılır.

b) Müsadere hâlinde, yine reddiyat makbuzu düzenlenerek, para, imza karşılığında mahallin en büyük malmemurluğuna yatırılır; alınacak makbuzun numarası, suç eşyası esas defterindeki özel hanesine işaret edilir ve makbuzlar kartonunda saklanır.

***Suç eşyası ve malvarlığı değerleri ile ilgili işlem sonuçlarının takibi***

**Madde 18-** Suç eşyası ve malvarlığı değerleri ile ilgili işlem sonuçlarının araştırılması, takibi ve kontrolü aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

a) Emanet memuru, emanet dairesine teslimi tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, hakkında herhangi bir karar verilmemiş olan eşya veya paraları, ilgili mahkemeden sorulmak üzere, Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma veya esas defteri sayısını ihtiva eden bir yazı ile Cumhuriyet başsavcılığına bildirir. Mahkeme yazı işleri müdürü ile Cumhuriyet başsavcılığı yazı işleri müdürü en geç onbeş gün içinde bu eşya ve paraların ilgili buldukları iş veya davaların karara bağlanıp bağlanmadıklarını, hakkında bir karar verilmiş ise, kararın bir suretini de eklemek suretiyle aynı yoldan durumu emanet memurluğuna bildirirler.

b) İlgili oldukları iş veya davalar karara bağlanmış olup da eşya, mal varlığı değerleri veya paralar hakkında müsadere yahut iadeye ilişkin bir karar verilmemiş olduğunun anlaşılması hâlinde, ilgilisi veya Cumhuriyet savcısı, davayı gören ya da görmeye yetkili mahkemeden eşya, malvarlığı değerleri ve paralar hakkında bir karar verilmesini ister.

c) Müsaderesine, iadesine ya da elden çıkarılmasına karar verilen eşyanın tür, cins, nitelik, marka, sayı ve sair vasıflarında tereddüt doğduğu takdirde, Cumhuriyet savcısı ilgili mahkemeden bu konuda ek bir karar verilmesini ister; müteakip işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

d) Merciiine teslim edilmeyen ve derdest bulunan davalarla ilgili suç eşyasının, yıl sonlarında esas defterine ve bu deftere eklenecek listelere, emanet sıra numarası gösterilmek suretiyle devirleri yapılır. Daha sonra tasfiye edildiğinde, bu listelerle defter kayıtlarına bu hususta şerh verilir.

Ulusal Yargı Ağı Projesinin (UYAP) uygulanmasına başlanılan emanet memurluklarında bu Yönetmeliğe göre tutulan defterler ve kartonlar bir yıllık deneme süresinin bitiminden sonra kaldırılır. Ancak bu defter ve kartonlarla aynı özellikleri taşıyan raporlar (bilgisayar çıktıları) buna mahsus kartonlarda muhafaza edilir.

#### *Sahipleri tarafından alınmayan eşya hakkında yapılacak işlemler*

**Madde 19–** Geri verilmesine karar verilmiş olup da sonuçları açıklanan usulüne uygun meşruhatlı tebligata rağmen sahipleri tarafından bir ay içinde alınmayan veya kendilerine tebligat yapılamayan kimselere ait eşya en geç iki ay içerisinde satılarak bedeli millî bankalardan birinde ilgilisi adına açılacak faizli bir hesaba yatırılır. Satışa karar verecek merci suç eşyasının bulunduğu yer sulh ceza hâkimidir.

Satışın şekli ve satış için emanet memuru yanında kimlerin görevlendirildiği kararda gösterilir. Satış için yapılan bütün masraflar satış bedelinden karşılanır.

Satılacak suç eşyasının değerinin, satış masraflarını karşılamayacağı için bu işlemler sırasında anlaşılması hâlinde, satışa karar veren hâkimin kararı üzerine 21 inci madde uyarınca işlem yapılır.

#### *Gaip veya ölmüş olanlara ait suç eşyası*

**Madde 20–** İadesine karar verilmiş olup da sahibi ölmüş veya hakkında gaiplik kararı alınmış bulunanlara ait eşya, yetkili sulh hukuk hâkimliğine tevdi olunur.

#### *Değeri olmayan eşyanın imhası işlemleri*

**Madde 21–** İadesine karar verilmiş olup da yapılan tebligata rağmen sahipleri tarafından 19 uncu maddede yazılı süre içerisinde alınmayan veya kendilerine tebligat yapılamayan kimselere ait olan ve ekonomik değeri bulunmayan eşyanın, Cumhuriyet savcısı başkanlığında, emanet memuru ve iki zabıt kâtibinden oluşan komisyonca imhasına karar verilir. İmha, komisyon

huzurunda yapılır ve buna dair bir tutanak tanzim olunur.

Birinci fıkrada belirtilen imha komisyonuna hangi zabıt kâtiplerinin katılacağı, adalet komisyonlarınca, bulunmayan yerlerde kıdemli hâkim tarafından belirlenir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Çeşitli ve Son Hükümler

#### *Adalet emanet dairesinde tutulacak defterler*

**Madde 22–** Emanet dairesinde aşağıda yazılı defterler tutulur:

- Suç eşyası esas defteri,
- Kasa defteri,
- Muhabere defteri,
- Zimmet defteri.

Bu defterlerin içerdiği sütunlar, tahsis amaçlarına uygun şekilde eksiksiz olarak işlenir.

Cumhuriyet başsavcılığının uygun görmesiyle, uyuşturucu madde, kıymetli eşya, para ve malvarlığı değerleri ile ateşli silâhlara ilişkin suç eşyası hakkında ayrı ayrı numaralandırılmak suretiyle suç eşyası esas defteri tutulabilir.

Suç eşyası esas ve kasa defterleri takvim yılına göre tutulur.

Adalet emanet dairelerinde tutulacak defterlerin örnekleri, Bakanlıkça tespit edilerek bastırılır ve dağıtılır.

#### *Adalet emanet dairesinde tutulacak kartonlar*

**Madde 23–** Emanet dairesinde aşağıda yazılı kartonlar tutulur:

- Suç eşyasının müsaderesine dair kararlar kartonu,
- Suç eşyasının elden çıkarılmasına, iadesine dair kararlar kartonu,
- Emanet makbuzlarının saklanmasına dair karton,
- Müsaderesine karar verilen mal varlığı değerleri ve paraların mahallin en büyük malmemurluğuna yatırıldığına dair makbuzlar kartonu,
- Yazışmaların saklanacağı karton.

#### *Adalet müfettişlerince yapılacak denetim*

**Madde 24–** Adalet Müfettişleri teftiş sırasında, suç eşyasının alınması, saklanması, iadesi, müsaderesi ve tasfiyesi işlemlerinde, bu ve ilgili diğer Yönetmelik hükümlerine uyulup uyulmadığını incelerler.

**Sayıştay Denetimi**

**Madde 25–** Emanet memurları, Ayniyat Talimatnamesinin 58 inci maddesi gereğince, her takvim yılı sonunda hesaplarını, evrakı müsbiteleri ile Sayıştay'a gönderirler.

**Yollamalar**

**Madde 26–** Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 26/10/1971 tarihli ve 13998 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Suç Eşyası Yönetmeliğine yapılan yollamalar, bu Yönetmeliğin, ilgili hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır.

**Yürürlükten kaldırılan mevzuat**

**Madde 27–** 26/10/1971 tarihli ve 13998 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Suç Eşyası Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Cum-huriyet başsavcılığı zaptolunan eşya defterinde ve emanet memurluğu esas defterinde kaydı olmayan, üzerinde herhangi bir soruşturma veya kovuşturma ile ilgisini gösteren etiket ya da yazı bulunmayan ve yapılan tüm inceleme ve araştırmalara rağmen sahibi tespit edilemeyen suç eşyalarının tür, nitelik, miktar ve sair evsafını gösteren listeleri Cumhuriyet savcısı ve emanet memuru tarafından hazırlanır. Bu listeler o yer adliyesinde herkesin görebileceği bir yerde onbeş gün süreyle asılır. Askı süresini müteakip, üzerinde herhangi bir hak talep edilmeyen eşyaların, sulh ceza hâkimliğinden alınacak karar doğrultusunda bu Yönetmelik hükümlerine göre tasfiyesi gerçekleştirilir. Bu işlemler, Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde tamamlanır.

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce bankaya yatırılmış olan paraların faiz ve ikramiyelerine ilişkin işlemler, yürürlükten kaldırılan Suç Eşyası Yönetmeliğininin 14 üncü maddesi uyarınca sonuçlandırılır.

**Yürürlük**

**Madde 28–** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 29–** Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

**(37) DEVLET İSTİHBARAT HİZMETLERİ VE  
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI  
KANUNU**

**Kanun Numarası** : 2937  
**Kabul Tarihi** : 1/11/1983  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih:** 3/11/1983 **Sayı : 18210**

**BİRİNCİ KISIM**

**Genel Hükümler, Kuruluş ve Görevler**

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**Amaç, Kapsam ve Tanımlar**

*Amaç*

**Madde 1–** Bu Kanunun amacı; Devlet İstihbaratının istihsalı ve kullanılması ile Millî İstihbarat Teşkilatının kuruluş, görev ve faaliyetlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

*Tanımlar*

**Madde 2–** Bu Kanunda geçen deyimlerden;

- a) MİT: İstihbarat Teşkilatının kısaltılmış adını,
  - b) MİT mensubu: Bu Kanun veya bu Kanuna göre çıkarılmış yönetmelikler de yazılı görevleri yerine getirmekle görevlendirilmiş MİT personeli ile diğer görevlileri,
  - c) MİT personeli;
    1. MİT'in kadrosuna dahil memurları,
    2. Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup MİT'de görevlendirilenleri,
    3. MİT'de çalıştırılan sözleşmeli personeli,
- İfade eder.

**İKİNCİ BÖLÜM****Kuruluş, Görev, Yetki ve Sorumluluk*****Kuruluş***

**Madde 3–** Başbakana bağlı Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı kurulmuştur.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı; Müsteşar, Müsteşar yardımcıları, başkanlıklar, daireler ve şubeler ile diğer teşkilat birimlerinden oluşur.

Milli İstihbarat Teşkilatı, Müsteşar tarafından idare edilir.

Milli İstihbarat Teşkilatının merkez ve taşra teşkilatı ihtiyaca göre yönetmelikle düzenlenir.

***Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri***

**Madde 4–** (1) Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri şunlardır;

a) Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak.

b) Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak.

c) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak.

d) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak.

e) Genelkurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak.

f) Milli Güvenlik Kurulunda belirlenecek diğer görevleri yapmak.

g) İstihbarata karşı koymak.

h) (Ek:17/4/2014–6532/1 md.) Dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Bakanlar Kurulunca verilen görevleri yerine getirmek.

i) (Ek:17/4/2014–6532/1 md.) Dış istihbarat, millî savunma, terörle mücadele ve uluslararası suçlar ile siber güvenlik konularında her türlü teknik



istihbarat ve insan istihbaratı usul, araç ve sistemlerini kullanmak suretiyle bilgi, belge, haber ve veri toplamak, kaydetmek, analiz etmek ve üretilen istihbaratı gerekli kuruluşlara ulaştırmak.

j) (Ek:17/4/2014–6532/1 md.) İstihbarat kapasitesini, niteliğini ve etkinliğini artırmak amacıyla çağdaş istihbarat usul ve yöntemlerini araştırmak, teknolojik gelişmeleri takip etmek ve uygun görülenleri temin etmek.

(2) (Değişik birinci cümle:17/4/2014–6532/1 md.) Millî İstihbarat Teşkilatına bu görevler dışında görev verilemez. Millî İstihbarat Teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Başbakanca onaylanacak bir yönetmelikte belirtilir.

***Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yükümlülükleri***

**Madde 5–** (1) Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının Devlet istihbaratına ilişkin görevleri şunlardır:

a) Kendi konularında;

1. Görevlerinin gerektirdiği istihbaratı oluşturmak,
2. MİT tarafından istenecek haber ve istihbaratı elde etmek,
3. İstihbarata karşı koymak.

b) Elde ettikleri millî güvenliğe ilişkin haber ve istihbaratı anında MİT'e ulaştırmak.

(2) MİT mensuplarına hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

(3) Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yukarıda belirtilen görev ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle ilgili koordinasyonun sağlanması ve istihbarat çalışmalarının yönlendirilmesinde, temel görüşleri oluşturmak üzere, MİT Müsteşarının Başkanlığında Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuştur.

(4) Kurul, üç ayda bir; Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri veya Yardımcısı, Genelkurmay İstihbarat Başkanı veya Yardımcısı, ilgili bakanlıkların müsteşarları, kurum ve kuruluşların yetkili amirleri, MİT'in ilgili başkanları ile MİT Müsteşarının çağıracağı diğer kamu görevlilerinin iştirakiyle toplanır.

(5) MİT Müsteşarı gerektiğinde Kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

(6) Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulunun ayrıntılı görev ve yetkileri ile çalışma esasları yönetmelikte belirtilir.

**Yetkiler**

**Madde 6–** (1) (Değişik birinci fıkra: 17/4/2014-6532/3 md.) Millî İstihbarat Teşkilatı bu Kanun kapsamındaki görevlerini yerine getirirken aşağıdaki yetkileri kullanır:

a) Yerli ve yabancı her türlü kurum ve kuruluş, tüm örgüt veya oluşumlar ve kişilerle doğrudan ilişki kurabilir, uygun koordinasyon yöntemlerini uygulayabilir.

b) Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlar ile diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşlardan bilgi, belge, veri ve kayıtları alabilir, bunlara ait arşivlerden, elektronik bilgi işlem merkezlerinden ve iletişim alt yapısından yararlanabilir ve bunlarla irtibat kurabilir. Bu kapsamda talepte bulunulanlar, kendi mevzuatlarındaki hükümleri gerekçe göstermek suretiyle talebin yerine getirilmesinden kaçınamazlar.

c) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dört, Beş, Altı ve Yedinci bölümlerinde yer alan suçlara (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeleri hariç olmak üzere) ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda ifade tutanaklarına, her türlü bilgi ve belgeye erişebilir, bunlardan örnek alabilir.

d) Görevlerini yerine getirirken gizli çalışma usul, prensip ve tekniklerini kullanabilir.

e) İstihbari faaliyetler için görevlendirilenlerin kimliklerini değiştirebilir, kimliğin gizlenmesi için her türlü önlemi alabilir, tüzel kişilikler kurabilir. Kimliğin oluşturulması veya tüzel kişiliğin kurulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belge, kayıt ve dokümanlar ile araç ve gereçler hazırlayabilir, değiştirebilir ve kullanabilir.

f) Yabancıların ülkeye giriş ve çıkış ile vize, ikamet, çalışma izni ve sınır dışı edilmesi gibi konularda, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.

g) Telekomünikasyon kanallarından geçen dış istihbarat, millî savunma, terörizm ve uluslararası suçlar ile siber güvenlikle ilgili verileri toplayabilir.

h) Yabancı unsurların ülkenin ve vatandaşların iletişim güvenliğini tehdit eden faaliyetlerinin engellenmesine yönelik çalışmalar yapabilir, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.

i) MİT'te görev alan veya alacak kişilerin güvenilirliklerini ve uygunluklarını belirlemek için yalan makinası uygulaması dâhil test teknik ve yöntemlerini kullanabilir.

j) MİT mensupları görevlerini yerine getirirken ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerle önceden bilgi vermek suretiyle görüşebilir, görüşmeler yaptırabilir, görevinin gereği terör örgütleri dâhil olmak üzere millî güvenliği tehdit eden bütün yapılarla irtibat kurabilir.

(2) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Bu Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan görevlerin yerine getirilmesi amacıyla Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen temel niteliklere ve demokratik hukuk devletine yönelik ciddi bir tehkenin varlığı halinde Devlet güvenliğinin sağlanması, casusluk faaliyetlerinin ortaya çıkarılması, Devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesine ilişkin olarak, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde MİT Müsteşarı veya yardımcısının yazılı emriyle telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir. Bu işlemler, MİT tarafından kurulan merkez veya 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun ek 7 nci maddesinin onuncu fıkrası hükmüne göre kurulan merkez tarafından yürütülür. (Değişik son cümle: 4/5/2007–5651/12 md.) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun (2014–6526 sK ile değişik) 135 inci maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendinin (15) numaralı alt bendi kapsamında yapılacak dinlemeler de bu merkezler üzerinden yapılır.

(3) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.; Değişik üçüncü fıkra: 17/4/2014–6532/3 md.) Yetkili ve görevli hâkim, Ankara ağır ceza mahkemesinin üyesidir.

(4) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Kararda ve yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler belirtilir. Kararlar, en fazla üç ay için verilebilir; bu süre aynı usülle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, casusluk faaliyetlerinin tespiti ve terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim üç aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

(5) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Uygulanan tedbirin sona ermesi halinde, dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

(6) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Bu fıkra hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen kayıtlar, bu Kanunda belirtilen amaçlar dışında kullanılamaz. Elde edilen bilgi ve kayıtların saklanması ve korunmasında gizlilik ilkesi geçerlidir. (Mülga son cümle:17/4/2014–6532/3 md.)

(7) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Hâkim kararları ve yazılı emirler, MİT Müsteşarlığı görevlilerince yerine getirilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(8) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi, sıralı kurum amirleri, Başbakanlık teftiş elemanları (...) tarafından yapılır.

(9) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Bu maddede belirlenen usûl ve esaslara aykırı dinlemeler hukuken geçerli sayılmaz ve bu şekilde dinleme yapanlar hakkında 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

(10) (Ek fıkra:3/7/2005–5397/3 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usûller Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlıkları ile MİT Müsteşarlığının görüşü alınmak suretiyle Başbakanlık tarafından üç ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(11) (Ek fıkra:17/4/2014–6532/3 md.) Önleyici istihbarat elde etmek ve analiz yapabilmek amacıyla yukarıdaki hükümlere ve diğer kanunlardaki düzenlemelere bağlı kalmaksızın; MİT Müsteşarı veya yardımcısının onayıyla yurt dışında veya yabancılar tarafından gerçekleştirilen iletişim ile ankesörlü telefonlarla gerçekleştirilen iletişim ve MİT mensuplarının, MİT'te görev almış olanların veya görev almak üzere başvuranların iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir.

(12) (Ek fıkra:17/4/2014–6532/3 md.) Bu Kanundaki görevlerin ifası ve yetkilerin kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(13) Bu Kanunda yazılı görevlerin yerine getirilmesi sırasında genel zabıtaya tanınmış olan hak ve yetkilerin, MİT mensuplarından kimlere tanınacağı, yönetmelikte belirtilir.

### **Sorumluluk**

**Madde 7–** MİT Müsteşarı 4 üncü maddede belirtilen görevlerin yerine getirilmesinden Başbakana karşı sorumlu olup, Başbakanın dışında herhangi bir kişi veya makama karşı sorumlu tutulamaz.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Olağanüstü Hal, Sıkıyönetim, Seferberlik veya Savaş Hali

**Madde 8–** Olağanüstü haller ile sıkıyönetim, seferberlik veya savaş halinin ilanında, Milli İstihbarat Teşkilatının bakanlıklar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla münasebetleri, Milli Güvenlik Kurulunun mütalaası alındıktan sonra Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Bu hallerde MİT için gerekli görülecek ilave personel, her türlü teknik araç ve gereçler, akaryakıt, silah, savaş gereci, donatım ve giyecek, bina ve tesisler gibi ihtiyaçlar Milli Savunma, İçişleri ve ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarıyla MİT arasında önceden hazırlanacak planlarla belli edilir.

Seferberlik veya savaş halinin ilanında silah altına alınan MİT mensupları, MİT emrine tertip edilir.

## İKİNCİ KISIM

### Kadro, Personel ve Mali Hükümler

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Kadro ve Personel İşleri

#### *Kadro*

**Madde 9–** Milli İstihbarat Teşkilatının fiili kadrosu, her yıl MİT Müsteşarlığınca tespit olunur ve Başbakan tarafından onaylanır.

#### *Memur ve sözleşmeli personel*

**Madde 10–** MİT kadrolarında istihdam edilen memurlar, bu Kanunda belirtilen özel hükümler dışında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabidir.

MİT’de istihdam edilen sözleşmeli personelin istihdam şekli, sözleşme esasları, alacakları ücretlerin taban ve tavanı ile sağlık işlerine ait esaslar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesindeki sözleşmeli personel istihdamına ilişkin şartlar aranmaksızın, yönetmelikle düzenlenir.

MİT’de sözleşmeli olarak çalıştırılan emekli personele ödenecek ücretler kendilerine sosyal güvenlik kuruluşlarınınca bağlanmış olan emekli aylığının ve benzeri ödemelerin kesilmesini gerektirmez.

***Askeri personel***

**Madde 11-** Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup, MİT’de görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, erbaş ve erlerin sınıf, rütbe, unvan ve miktarları her yıl ihtiyaca göre Genelkurmay Başkanlığı ve MİT Müsteşarlığınca müştereken tespit edilir.

Subay ve astsubayların MİT’de görevlendirilmelerinde 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 124 üncü maddesinde öngörülen Bakanlar Kurulu kararı almak şartı aranmaz.

Genelkurmay Başkanlığınca usulüne göre MİT emrine verilen subay ve astsubayların teşkilat içinde görevlendirilmeleri, bölge değiştirmeleri, ihtisas ve ihtiyaca göre MİT’ce yapılır.

(Değişik:23/12/1988–KHK–351/15 md.) Türk Silahlı Kuvvetleri, kadrolarında olup, MİT’de görevlendirilen personelin her türlü istihkakları yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre bağlı buldukları bakanlık bütçesinden ödenir. Ancak, emsali MİT personeline (kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli çalışanlar dahil) net ödenen tüm istihkaklar toplamının, bunların tabi oldukları kanunlar gereğince aldıkları bütün ödemelerin net tutarından fazla olması halinde aradaki fark bu personele MİT bütçesinden tazminat olarak ve net ödenir.

***Personele ilişkin özel hüküm***

**Madde 12-** MİT personelinin görev, yetki ve sorumlulukları genel hükümlere ilave olarak nitelikleri, atama ve hizmet süreleri, yer değiştirme esasları ile teşkilata alınma usul ve şartları ve teşkilatla ilişkilerinin kesilmesi gibi hususlar yönetmelikle düzenlenir.

***Atama işlemleri***

**Madde 13-** Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı, Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanır.

MİT Müsteşar yardımcıları ve başkanlar, MİT Müsteşarının teklifi üzerine, Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanır.

Diğer personel MİT Müsteşarı tarafından atanır.

Bu atamalar Resmi Gazete’de yayımlanmaz ve gizli tutulur.

***İstifa***

**Madde 14-** MİT fiili kadrosuna atanan personelden; bu teşkilattaki görevi başladıkları tarihten itibaren beş yıl geçmeden istifa edenler veya istifa etmiş sayılanlar, görevle ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren beş yıl geçmedikçe Devlet memurluğuna alınamazlar.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 97 nci maddesinin (D) bendi hükümleri saklıdır.

**Zorunlu giderler**

**Madde 15–** MİT mensuplarına görevlerinin zorunlu kıldığı giderleri karşılamak üzere yönetmelikte belirlenecek miktar ve esaslara göre ödeme yapılır.

Bu harcamalar hakkında 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 77 nci maddesi hükmü uygulanır.

**Hizmet tazminatı**

**Madde 16–** (Mülga:13/7/1993–KHK–486/27 md.)

**Madalya**

**Madde 16/A–** (Ek:17/4/2014–6532/4 md.)

Yurt içinde veya yurt dışında olağanüstü gayret ve fedakârlıkla yaptığı çalışmalar sonucunda; ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunmasında, Devletin yücelmesinde, millî menfaatlere katkıda ve hizmette üstün başarı ve yararlılık gösteren MİT personeline madalya verilebilir.

Birinci fıkra uyarınca verilecek madalyaların ebat, biçim ve özellikleri, kimlere ve nasıl verileceği ile bunların kaydına, muhafazasına ve taşınmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

**Nakdi tazminat**

**Madde 17–** MİT mensuplarından:

a) Görevleri sırasında veya görevleri sona ermiş olsa bile MİT mensubu olmaları nedeniyle maruz kalacakları saldırı sonucu yaralanan, engelli hâle gelen veya ölenler hakkında 3/11/1980 tarih ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

b) Görevleri nedeniyle yaralanan veya hastalananlardan maluliyete uğrayanlara veya ölenlerin dul ve yetimlerine yoksa muhtaç ana ve babasına yoksa bakmakla yükümlü olduğu kardeşlerine genel hükümlere ilave olarak ayrıca tazminat verilir. Bu tazminatın miktarı birinci derecedeki Devlet memurunun maaşının brüt tutarının on katını geçemez.

c) Bu tazminatların birinden yararlanan diğerinden yararlanamaz. Tazminatın verilmesine ait usul ve esaslar yönetmelikte gösterilir.

**Sağlık İşleri**

**Madde 18–** (Mülga:31/5/2006–5510/106 md.)

m.19

(37) *Mit Kanunu*

***Başka kuruma nakil***

**Madde 19–** MİT fiili kadrosuna dahil personelden teşkilatın özelliği ve hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar gözönüne alınarak teşkilata intibak edemedikleri üstlerince tescil edilenler, MİT Müsteşarının teklifi ve Başbakanın uygun görmesi üzerine genel hükümlere göre başka bir kurum veya kuruluşa naklen atanırlar.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Mali Hükümler

***Bütçe***

**Madde 20–** Milli İstihbarat Teşkilatının giderlerini karşılamak amacıyla her yıl Başbakanlık bütçesi içerisinde özel bir tertibe yeteri kadar ödenek konulur.

MİT Müsteşarlığı için konulan ödeneğin mali yıl içerisinde hizmete kafi gelmemesi halinde ihtiyaç duyulan ödenek Maliye Bakanlığınca öncelikle karşılanır.

MİT'e tahsis edilen ödeneklerin ita amiri MİT Müsteşarıdır.

MİT Müsteşarı bu yetkisini yazılı olarak devredebilir.

MİT Müsteşarlığı için Başbakanlık bütçesine konulan ödenekler, Yasama Organının ilgili komisyonunda gizli bir oturumda görüşülerek karara bağlanırlar.

MİT Müsteşarlığı bütçesinin hazırlanması ile harcama esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.

***Gizli hizmet giderleri***

**Madde 21–** MİT Müsteşarı gizli hizmet giderlerinin hizmetin gereklerine göre harcanmasından Başbakana karşı sorumludur.

***Bütçe uygulaması***

**Madde 22–** MİT Müsteşarlığının harcamaları, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve bunların ek ve değişikliklerine tabi değildir.

Bu konularda takip edilecek usul ve esaslar yönetmelikle tespit edilir.

***Döviz tahsisi ve muafiyetler***

**Madde 23–** MİT Müsteşarlığınca yurt dışından sağlanacak her türlü silah, araç, gereç ve malzeme için acil ve zorunlu hallerde normal ithal ko-



tası dışında öncelikle döviz tahsisi yapılır. Bu silah, araç, gereç ve malzemeler her ne yolla sağlanırsa sağlansın gümrük ve her türlü vergi, resim ve harçlardan muaftır.

#### *Taşıt alımı*

**Madde 24–** MİT Müsteşarlığı 237 sayılı Taşıt Kanununun 4, 5 ve 6 ncı maddelerine tabi değildir.

Aynı Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından alınacak araçların cins ve miktarı ile nereden alınacağı Başbakanın onayı ile tespit edilir.

## ÜÇÜNCÜ KISIM Çeşitli Hükümler

#### *Silah taşıma*

**Madde 25–** (Değişik:17/4/2014–6532/5 md.)

MİT mensupları ile emeklileri, demirbaş silahları ve zatî silahlarını MİT Müsteşarlığı kayıtlarına geçirilmek ve MİT Müsteşarlığınca verilen belgelere işlenmek kaydıyla, meskûn mahaller dâhil her yerde taşıyabilirler. Bu suretle düzenlenen belgeler taşıma izni belgesi yerine geçer.

#### *Soruşturma izni ve yargulama*

**Madde 26–** (Değişik:17/2/2012–6278/1 md.)

MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasında Başbakan tarafından görevlendirilenlerin; görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı ya da 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla haklarında soruşturma yapılması Başbakanın iznine bağlıdır.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) Cumhuriyet savcıları, MİT görev ve faaliyetleri ile mensuplarına ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde MİT Müsteşarlığına bildirirler. MİT Müsteşarlığının, konunun görev ve faaliyetlerine ilişkin olduğunu belirtmesi veya belgelendirmesi hâlinde adli yönden başkaca bir işlem yapılmaz ve herhangi bir koruma tedbiri uygulanmaz. Ancak birinci fıkra hükümlerine göre işlem yapılabilir.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) İsimsiz, imzasız, adresiz yahut takma adla yapıldığı anlaşılan ya da belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetler, Cumhuriyet savcılarınca işleme konulmaz.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) MİT Müsteşarı hakkındaki soruşturmalarda 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 15/A maddesinin üçüncü fıkrasının son iki cümlesi ile beş, altı ve yedinci fıkralarında yer alan usul ve hükümler uygulanır. MİT Müsteşarı hakkındaki yargılama Yargıtay ilgili dairesince yapılır.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) Aynı konuya ilişkin yeni ve somut bir delil ortaya çıkmadan yeniden soruşturma yapılamaz.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) MİT mensupları ile istihbarat hizmetlerine yardımları tevsik edilenler ve bunların eş, çocuk, ana, baba ve kardeşleri MİT Müsteşarının onayıyla 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan koruma tedbirlerinden yararlandırılabilir.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) MİT mensuplarının görevlerini yerine getirirken, görevin niteliği gereği veya görevin ifası sebebiyle diğer kişilere vermiş oldukları zararlar idare tarafından tazmin edilir. Tazmin, zararın göreve ilişkin bir husustan doğması ve ilgili personelin kasıt veya ağır kusurunun bulunmaması hâlinde rücu işlemine konu edilmez.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/6 md.) Türk vatandaşları hariç olmak üzere, tutuklu veya hükümlü bulunanlar, millî güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ve hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir.

### *Cezai hükümler*

#### **Madde 27–** (Değişik:17/4/2014–6532/7 md.)

Millî İstihbarat Teşkilatının görev ve faaliyetlerine ilişkin bilgi ve belgeleri, yetkisiz olarak alan, temin eden, çalan, sahte olarak üreten, bunlar üzerinde sahtecilik yapan ve bunları yok eden kişiye dört yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerini herhangi bir yolla ifşa edenler ile MİT mensuplarının kimliklerini sahte olarak düzenleyen veya değiştiren ya da bu sahte belgeleri kullananlara üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir.

Birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki bilgi ve belgelerin; radyo, televizyon, internet, sosyal medya, gazete, dergi, kitap ve diğer tüm medya araç-

ları ile her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim araçları vasıtasıyla yayımlanması, yayılması veya açıklanması hâlinde; 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanununun 11 inci maddesi ile 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 4 üncü ve 6 ncı maddeleri hükümlerine göre sorumlulukları belirlenenler ile bunları yayanlar hakkında üç yıldan dokuz yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu Kanun kapsamındaki görev ve yetkilerin kullanılmasını engelleyenlere üç yıldan beş yıla kadar, ihmal veya suistimal suretiyle önleyenlerle yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

Söz konusu fiillerin MİT mensuplarınca işlenmesi hâlinde verilecek ceza üçte biri oranına kadar artırılır.

#### *Taleplerin karşılanması*

**Madde 28–** (Değişik:17/4/2014–6532/8 md.)

Bu Kanunda MİT'e verilen görev ve yetkiler çerçevesinde yapılan her türlü talep öncelikli olarak yerine getirilir, bu talepleri yerine getirenlerin hukuki ve cezai sorumluluğu doğmaz.

Bu Kanun ile diğer kanunlarda aynı konuyu düzenleyen farklı hükümler bulunması hâlinde bu Kanun hükümleri uygulanır.

#### *Tanıklık*

**Madde 29–** (Değişik:17/4/2014–6532/9 md.)

MİT mensupları ile MİT'te görev yapmış olanlar, MİT'in görev ve faaliyetlerine ilişkin hususlarda tanıklık yapamaz. Ancak, Devletin çıkarlarının zorunlu kıldığı hâllerde MİT mensuplarının tanıklığı MİT Müsteşarının, MİT Müsteşarının tanıklığı ise Başbakanın iznine bağlıdır.

#### *İstisna*

**Madde 30–** Milli İstihbarat Teşkilatı merkez ve taşra kuruluşları ve personeli, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkındaki Kanunun kapsamı dışındadır.

Milli İstihbarat Teşkilatında çalışan tabiplere Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair 21/8/1981 tarih ve 2514 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz. Ancak bunlardan pratisyen tabiplerin 4 yıl, uzman tabiplerin 4 yıl süre ile MİT'de sürekli çalışmaları şarttır.

(Ek fıkra:17/4/2014–6532/10 md.) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer

kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yazılı görevlerin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan hâllerde, kullanımlarında bulunan her türlü malzeme, ekipman, teçhizat ve cihazı, diğer kanunların bu konudaki düzenlemelerine bakılmaksızın MİT'e geçici olarak tahsis edebilir veya bedelsiz devredebilirler.

#### *Fiili hizmet zammı*

**Madde 31-** MİT fiili kadrosuna dahil olup, halen çalışan memurların teşkilatta geçen hizmet sürelerine, görevlerine intisap tarihinden başlamak üzere, 5434 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre yılda üç aylık fiili hizmet zammı eklenir.

#### *Yönetmelikler*

**Madde 32-** Bu Kanunun muhtelif maddelerinde çıkarılması öngörülen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığınca hazırlanacak Başbakan tarafından onaylanmak suretiyle yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler Resmi Gazete'de yayımlanmaz.

#### *Yürürlükten kaldırma*

**Madde 33-** 644 sayılı Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

#### **Ek Madde 1-** (Ek:17/4/2014-6532/11 md.)

Millî İstihbarat Teşkilatı uhdesindeki istihbari nitelikteki bilgi, belge, veri ve kayıtlar ile yapılan analizler, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Yedinci Bölümünde yer alan suçlar hariç olmak üzere, adli mercilerce istenemez.

6 ncı maddenin birinci fıkrasının (e) bendine göre kimlikleri değiştirilenler, MİT'in görev ve faaliyetlerine yardımcı olanlar veya istihbarat hizmetlerinde istifade edilenler, kamu görevlisi olup olmadıklarına bakılmaksızın; görev, faaliyet ve yardımları sebebiyle sorumlu tutulamaz.

Teşkilat uhdesindeki bilgi ve belgelerin gizlilik derecelerinin ve sürelerinin tespit edilmesine, birim ve kısımlara ayrılmasına, kullanıma veya paylaşımına açılmasına ve bunların akademik çalışmalar ile her türlü yayın ve edebî eserde kullanılmasına Müsteşar tarafından oluşturulacak bir Komisyonca karar verilir.

#### **Ek Madde 2-** (Ek:17/4/2014-6532/12 md.)

Bu maddede belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu kurulmuştur.

MİT Müsteşarlığı tarafından yürütülen Devlet istihbarat hizmetleri ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından görevleri gereği yürütülen güvenlik faaliyetlerine ve istihbari nitelikteki faaliyetlere ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve MİT Müsteşarlığınca hazırlanacak yıllık raporlar Başbakanlığa gönderilir. Başbakanlıkça bu raporlar üzerine hazırlanacak yıllık rapor mart ayı içinde Güvenlik ve İstihbarat Komisyonuna sunulur. Komisyon, incelemelerini ve görüşmelerini raporun kendisine intikalinden itibaren doksan gün içinde tamamlar ve hazırlayacağı raporu bu süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

Komisyonun üye sayısı on yedidir. Üye dağılımı siyasi parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarına göre yapılır.

Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) Millî güvenliğe ilişkin konularda görüş ve öneriler sunmak
- b) Güvenlik ve istihbarat konularında uluslararası alanda kabul gören gelişmeleri izlemek
- c) Kendi faaliyetlerine ilişkin rapor hazırlamak
- d) Güvenlik ve istihbarat hizmetleri sırasında elde edilen kişisel verilerin güvenliğini ve bireyin hak ve özgürlüklerini koruyucu öneriler geliştirmek

Komisyon görüşmeleri kapalı oturumla yapılır. Kapalı oturumda Komisyon üyeleri, ilgili bakanlar, görevli hükümet temsilcileri ve Komisyonunda görev yapan yasama uzmanları ile stenograflardan başkası bulunamaz.

Komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi ve belgelerin saklanması ve korunmasında gizlilik esastır. Komisyon görüşmelerine katılanlar ile bu görüşmelere herhangi bir suretle vâkıf olanlar, Komisyon çalışmaları ve görüşülen konular hakkında hiçbir açıklama yapamaz ve bunları sır olarak saklamakla yükümlüdür.

Komisyon tarafından hazırlanan raporları ve bunların eklerini taşıyan, çoğaltan, teslim alanlar da dâhil olmak üzere tüm görevliler, bu raporların ve eklerinin korunması için gereken dikkat ve özeni göstermek zorundadır.

İlgili kurumlar ve Başbakanlıkça hazırlanacak raporlarda, Komisyon raporlarında ve bunların ekleri ile Komisyon tutanaklarında, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelere yer verilmez.

Komisyonun çalışma usul ve esaslarına ilişkin olarak bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümleri uygulanır.

İlgili kurumlar ve Başbakanlıkça hazırlanacak raporların hazırlanmasına ve kapsamına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenir.

G.m.1

**(37) Mit Kanunu**

**Geçici Madde 1–** Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte Milli İstihbarat Teşkilatının kuruluşu yeniden düzenlenir. Bu kuruluşu uygun şekilde yeniden kadrolar alınır.

Bu kadroların alınması ve atamaların yapılması tarihine kadar geçecek süre zarfında eski kadrolar yürürlükte kalır ve bu kadrolara istinaden ödemelere devam edilir.

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfı personelinin memuriyet statülerinin gerçekleşmesi için alınmış bulunan her türlü onay bir defaya mahsus olmak üzere bu durumdaki personel için geçerli sayılır.

**Geçici Madde 2–** Milli İstihbarat Teşkilatı personelinin, geçmiş yıllar için 31 inci maddeye göre fiili hizmet sürelerine eklenecek fiili hizmet zamları, ilave edilecek müddet hangi yıl için hesaplanmışsa o yılın emekli keseneği ve kurum karşılıkları ile aylık tutarına göre, kurumca tahakkuk ettirilir.

**Geçici Madde 3–** Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler yürürlüğe konuluncaya kadar 644 sayılı Kanun uyarınca çıkarılmış olan talimatların bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

**Geçici Madde 4–** (Ek:17/2/2012–6278/2 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hâlen devam eden soruşturma ve kovuşturmalar hakkında da 26 ncı madde hükümleri uygulanır.

***Yürürlük***

**Madde 34–** Bu Kanun 1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 35–** Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

## (38) POLİS VAZİFE VE SALAHİYET KANUNU

**Kanun Numarası** : 2559  
**Kabul Tarihi** : 4/7/1934  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 14/7/1934 **Sayı**: 2751

**Madde 1-** Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.

Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.

**Madde 2-** (Değişik:16/7/1965-694/2 md.)

Polisin genel emniyetle ilgili görevleri iki kısımdır.

A) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmıyan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak,

B) İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak,

Kamu düzeni ve kamu güvenliğinin sağlanmasından sorumlu olan polis; amirinden aldığı emri, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı emri verene bildirir. Ancak, amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazılı olarak yenilerse, emir yerine getirilir. Bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir hiçbir suretle yerine getirilmez. Yerine getirenler sorumluluktan kurtulamaz.

Aşağıda yazılı hallerde:

I- Can, ırz veya mal emniyetini korumak için,

II- Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümlerin faillerini yakalamak veya delillerini tesbit etmek için,

III- Devlet kuvvetleri aleyhine, yalnız veya toplu olarak taarruz veya mukavemette bulunanları yakalamak, veya bunların taarruz veya mukavemetlerini def etmek için,

IV- Hükümete karşı, şiddet kullanan veya gösteren veya mukavemet edenlerin yakalanması, taarruz veya mukavemet edenlerin def edilmesi için,

V- Zabıtaca muhafaza altına alınan şahıslara, bina veya tesislere, mes-

m.3

**(38) Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu**

kün veya gayrimeskün yerlere vakı olacak münferit veya toplu tecavüzleri def etmek için,

VI– Ağır cezalı bir suçun sanığı olarak yakalandıktan sonra zabıta kuvvetlerinin elinden kaçmakta olan şahısların yakalanması için,

VII– İşlenmekte olan bir suçun işlenmesine veya devamına mani olmak için,

VIII– Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda, zabıta tarafından suç delillerinin tesbiti veya suç faillerinin yakalanması maksadıyla yapılacak aramalar için,

IX– Kanunsuz toplantı veya kanunsuz yürüyüşleri dağıtmak veya suçlularını yakalamak için,

X– Yangın, su baskını, yer sarsıntısı gibi afetlerde olay yerinde görevlilerce alınması gereken tedbirler için,

XI– Umuma açık yerlerde yapılan her türlü toplantı veya yürüyüşlerde veya törenlerde bozulan düzeni sağlamak için,

XII– Herhangi bir sebeple tıkanmış olan yolların trafiğe açılması için,

XIII– Yukardaki maddeler dışında diğer kanunlarda istisnai olarak zabıtanın sözlü emirle yapmaya mecbur tutulduğu haller için,

Yetkili amir tarafından verilecek sözlü emirler derhal yerine getirilir. Bu emirlerin yazılı olarak verilmesi istenilemez. Bu hallerde emrin yerine getirilmesinden doğabilecek sorumluluk emri verene aittir.

**Madde 3–** (Mülga:2/6/2007–5681/6 md.)

**Madde 4–** Polis hiç bir suretle vazifesinden başka bir işte kullanılamaz.

***Durdurma ve kimlik sorma***

**Madde 4/A–** (Ek:2/6/2007–5681/1 md.)

Polis, kişileri ve araçları;

- a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,
- b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,
- c) Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek,
- ç) Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek, amacıyla durdurabilir.

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için polisin tecrübesine ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime dayanan makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şe-



kilde durdurma işlemleri yapılamaz.

Polis, durdurduğu kişiyi durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir; kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir.

Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için zorunlu olan süreden fazla olamaz.

Durdurma sebebini ortadan kalkması halinde kişilerin ve araçların ayırmalarına izin verilir.

Polis, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik gerekli tedbirleri alabilir. Ancak bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez.

Bu Kanun ve diğer kanunların verdiği görevlerin yerine getirilmesi sırasında, polis tarafından gerekli işlemler için durdurulan kişiler ve araçlarla ilgili hükümler saklıdır.

Polis, görevini yerine getirirken, kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, kişilere kimliğini sorabilir. Bu kişilere kimliğini ispatlamaları hususunda gerekli kolaylık gösterilir.

Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir. Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşılincaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutuklanır. Gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

Kimliğinin tespiti amacıyla tutulan kişiye, kimliği tespit edildikten sonra ve talepte bulunması halinde, bu amaçla tutulduğuna ve tutulma süresine dair bir belge verilir. Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir.

Nüfusa kayıtlı olmadığı için kimliği tespit edilemeyen kişilerin nüfusa kayıtlarının temini için gerekli işlemler yapıldıktan sonra, 5 inci maddeye göre fotoğraf ve parmak izi tespit edilerek kayda alınır.

Kimliği tespit edilemeyen kişinin yabancı olduğunun anlaşılması halinde, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

***Parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması***

**Madde 5–** (Değişik:2/6/2007–5681/2 md.)

Polis;

- a) Gönüllü,
  - b) Her çeşit silah ruhsatı, sürücü belgesi, pasaport veya pasaport yerine geçen belge almak için başvuruda bulunan,
  - c) Başta polis olmak üzere, genel veya özel kolluk görevlisi ya da özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilen,
  - ç) Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan,
  - d) Sığınma talebinde bulunan veya gerekli görülmesi halinde, ülkeye giriş yapan sair yabancı,
  - e) Gözaltına alınan,
- kişilerin parmak izini alır.

Birinci fıkraya göre alınan parmak izi, ait olduğu kişinin kimlik bilgileri ile birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle, bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır. Ancak, parmak izinin hangi sebeple alındığı sisteme kaydedilmez.

Olay yerinden elde edilen ve kime ait olduğu henüz tespit edilemeyen parmak izleri, kime ait olduğu tespit edilinceye kadar, ilgili soruşturma dosya numarası ile birlikte sisteme kaydedilir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 81 inci maddesi ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 21 inci maddesi hükümlerine göre alınan parmak izleri de bu sisteme kaydedilir.

(a) bendi hariç birinci fıkra ile dördüncü fıkra kapsamına giren kişilerin ayrıca fotoğrafları alınarak, ikinci fıkrada belirlenen esaslara uygun olarak parmak izi ile birlikte sisteme kaydedilir.

Bu sistemde yer alan bilgiler, kimlik tespiti, suçun önlenmesi veya yürütülmekte olan soruşturma ve kovuşturma kapsamında maddî gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla mahkeme, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve kolluk tarafından kullanılabilir.

Kolluk birimleri, kimlik tespiti yapmak ya da olay yerinden alınan parmak izini karşılaştırmak amacıyla doğrudan bu sistemle bağlantı kurabilir.

Sistemde kayıtlı bilgilerin hangi kamu görevlisi tarafından ve ne amaçla kullanıldığının denetlenebilmesine imkân tanıyan bir güvenlik sistemi kurulur.

Sistemde yer alan kayıtlar gizlidir; altıncı ve yedinci fıkralarda belirlenen amaçlar dışında kullanılamaz.

Sisteme kayıtlı olan parmak izi ve fotoğraflar, kişinin ölümünden itibaren on yıl ve her halde kayıt tarihinden itibaren seksen yıl geçtikten sonra sistemden silinir.

Parmak izi ile fotoğrafların sistemde kaydedilmesi ve saklanması ile bu

kayıtlardan yararlanmaya ilişkin diğer esas ve usûller, İçişleri Bakanlığı tarafından Adalet Bakanlığının görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

**Madde 6–** (Mülga:13/1/1986–3257/13 md.; Yeniden düzenleme: 24/11/2004–5259/1 md.)

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinden;

a) Faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılan,

b) Açık ve kapalı bulunacağı saatlere uymayan,

c) Bu Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen yasaklara uymadığı tespit edilen,

d) Mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilen,

İş yerlerinin işletmecilerine beşyüzmilyon Türk Lirası ile birmilyar Türk Lirası arasında idarî para cezası verilir.

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında il daimi encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebliğ Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları 6183 sayılı Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

**Madde 7–** (Değişik:24/11/2004–5259/2 md.)

Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.

Sabit veya seyyar olarak kullanılan kara, deniz, hava ve her çeşit taşıma araçlarında, birinci fıkrada belirtilen faaliyetlerin icrası durumunda, bu yerler de umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatı bağlı olduğu kolluk

kuvvetinin görtüfü alındıktan sonra belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler; bu alanların dışında il özel idareleri tarafından verilir. Kolluk kuvveti görtüşünü yedi gün içinde verir. Ruhsat talepleri bir ay içinde sonuçlandırılır. İzin alınmadan açılan umuma açık istirahat ve eğlence yerleri kapatılır.

Bu iş yerlerinin faaliyet göstereceği alanları belirlemeye veya mevcut umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin bu amaç için ayrılan yerlerde toplanmasına, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler; bu alanlar dışında il özel idareleri yetkilidir.

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin bulunacağı alanların tespiti ve bu yerlerin ruhsatlandırılmasında uygulanacak usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Bu iş yerleri için düzenlenen iş yeri açma ve çalışma ruhsatlarının bir örneği yetkili kolluk kuvvetine gönderilir. Bu iş yerleri genel güvenlik ve asayiş yönünden genel kolluk tarafından denetlenir.

Bu yerlerin ruhsatlandırılmasında 14.6.1989 tarihli ve 3572 sayılı İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 5 inci ve 6 ncı maddelerinin hükümleri uygulanmaz.

**Madde 8-** (Değişik:24/11/2004-5259/3 md.)

Polisçe kat'i delil elde edilmesi halinde;

A) Kumar oynanan umumî ve umuma açık yerler ile her çeşit özel ve resmi kurum ve kuruluşlara ait lokaller,

B) Mevzuata aykırı bir şekilde uyuşturuca madde imal edilen, satılan, kullanılan, bulunduruca yerler,

C) Mevzuata aykırı faaliyet gösteren genelevler, birleşme yerleri ve fuhuş yapılan evler ve yerler,

D) Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzene, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya video bant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayımlara izin verilen yerler,

E) Derneklere, sendikalara, loca ve kulüplere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile benzeri kurum ve kuruluşlara ait ve yalnız üyelerinin yararlanması için açılan lokallerden, birden fazla denetim sonunda ve yazılı ihtarla rağmen, iç yönetmeliğine aykırı faaliyet göstererek umuma açık yer durumuna geldiği tespit edilenler,

F) (Ek:28/12/2006-5571/1 md.) Her türlü denize elverişli araçlarla günübirlik tur düzenleyen veya her türlü mal ve hizmet satanlardan, müşteri faaliyetlerini duyururken veya müşteri kabul ederken çevreyi veya

müşteriyi rahatsız edecek yöntemler kullananlar,

Mahallin en büyük mülkî amiri tarafından otuz günü geçmemek üzere geçici süreyle faaliyetten men edilir.

Bu maddede yazılı fiiller sebebiyle bir yıl içinde üç defa faaliyetten men edilen işyerlerinde, bu fiiller tekrar işlendiği takdirde, işyeri açma ve çalışma ruhsatları, mahallin en büyük mülkî amirinin bildirimine üzerine, belediyeye veya il özel idaresi tarafından beş iş günü içinde iptal edilir.

### **Önleme araması**

**Madde 9-** (Değişik:2/6/2007-5681/3 md.)

Polis, tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usûlüne göre verilmiş sulh ceza hâkiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin vereceği yazılı emirle; kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; alınması gereken tedbirleri alır, suç delillerini koruma altına alarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir.

Arama kararında veya emrinde;

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- ç) Aramanın yapılacağı zaman ve geçerli olacağı süre, belirtilir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

a) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde.

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde.

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde.

ç) Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20 nci maddenin ikinci fıkrasının (A) bendindeki koşula uygun olarak girilecek yüksek öğretim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında.

d) Umumî veya umuma açık yerlerde.

e) Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan işyerlerinde ve ek-

m.10

**(38) Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu**

lentilerinde önleme araması yapılamaz.

Spor karşılaşması, miting, konser, festival, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği veya aniden toplulukların olduğu hallerde gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılır.

Polis, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenliğini sağladığı bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir. Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar. Milletlerarası anlaşmalar hükümleri saklıdır.

Önleme aramasının sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

**Madde 10-** Taşınması memnu olan kama, hançer ve saldırganın yapılması ve satılması da yasaktır.

Eski eserlerden olupta kıymetli olanların satışı bu hükümden müstesnadır.

**Madde 11-** (Değişik:16/6/1985-3233/3 md.)

Polis;

A) Genel ahlak ve edep kurallarına aykırı olarak; utanç verici ve toplum düzeni bakımından tasvip edilmeyen tavır ve davranışta bulunanlar ile bitenlikte söz, şarkı, müzik veya benzeri gösteri yapanları,

B) Çocuklar, kız ve kadınlar ile genç erkeklere sözle veya herhangi bir şekilde sarkıntılık edenleri, kötü alışkanlıklara ve hertürlü ahlaksızlığa yönelten ve teşvik edenleri,

C) (Değişik:3/8/2002-4771/10 md.) Genel ahlâk ve edebe aykırı mahiyette her türlü sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satanları,

Herhangi bir müracaat veya şikayet olmasa bile engeller, davranışlarının devamını durdurarak yasaklar, sanıklar hakkında tanzim olunacak evrakı derhal şikayete bağlı suçlar hakkındaki evrakı da şikayet ve müracaat vukubulduğu takdirde adliyeye tevdi eder.

(Mülga:3/8/2002-4771/12 md.)

**Madde 12-** (Değişik:3/8/2002-4771/10 md.)

Kanunî istisnalar saklı kalmak üzere, eğlence, oyun, içki ve benzeri amaçlı umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde onsekiz yaşından küçükler çalıştırılmaz.

Polis bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan benzeri yerlere yanlarında veli ve vasileri olsa bile onsekiz

yaşını doldurmamış küçüklerin girmesini meneder.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında 17 nci, işyerleri hakkında da 6 ncı madde hükümlerine göre işlem yapılır.

**Madde 13-** (Değişik:3/8/2002-4771/10 md.)

Polis,

A) Suçüstü hâlinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hâllerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri,

B) Haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama veya tutuklama kararı bulunanları,

C) Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenler ile başkalarına saldırmaya yeltenenleri ve kavgaya edenleri,

D) Usulüne aykırı şekilde ülkeye giren ya da haklarında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınanları,

E) Polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlere karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri,

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,

G) Haklarında gözetim altında ıslahına veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri,

Yakalar ve gerekli kanunî işlemleri yapar.

Yakalanması belirli bir usule bağlanmış kişilerle ilgili kanun hükümleri saklıdır.

Yakalanan kişilerin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından kişinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde her türlü tedbir alınabilir.

Yakalanan kişilere, yakalama sebebi herhalde yazılı ve bunun mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhal; toplu suçlarda ise en geç bu kişiler hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Kişinin yakalandığı, istediği kanunî yakınlarına derhal bildirilir.

Yakalananlardan,

A) Uyuşturucu madde kullanmış olanlar ile sarhoş olanların,

B) Zor kullanılarak yakalananların,

m.14

(38) Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu

C) Haklarında suç soruşturması yapılacak olan şüpheli ve sanıkların, Yakalanma anındaki sağlık durumları tabip raporuyla tespit edilir.

Yakalanan kişilerden suç işlediği şüphesi altında olanlar adli mercilere sevk edilir. Haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler, ilgili kurum yetkilileri tarafından teslim alınır. Yakalama sebebi ortadan kalkanlar derhal serbest bırakılır.

**Madde 14–** Şehir ve kasabalarda gerek mesken içinde ve gerek dışında saat 24 ten sonra her ne suretle olursa olsun civar halkının rahat ve huzurunu bozacak surette gürlüti yapanlar polisçe menolunur. Bu yasağı dinlemiyenler hakkında Ceza Kanununun 546 ncı maddesine göre takibat yapılır.

Zabıtanın izin alınarak yapılacak düğün ve müsamere ve balolar bu kayıttan müstesnadır.

**Madde 15–** Polis; yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat lazım-gelen kimseleri çağırır ve kendilerine lüzumu olan şeyleri sorar.

(Ek:16/6/1985–3233/5 md.; İptal:An. Mah.nin 26/11/1986 tarih ve 1985/8 E., 1986/27 K. sayılı Kararı ile.)

**Zor ve silah kullanma**

**Madde 16–** (Değişik:2/6/2007–5681/4 md.)

Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kır-mak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nis-pette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğ-rudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar ve-ya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğ-rudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak ama-cıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi



takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

- a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,
- b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,
- c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde “dur” çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir

**Madde 17–** Polisin:

A) Kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik ve itihaz eylediği tedbirlere riayetsizlik edenler;

B) Vazife yaparken polise mukavemette bulunan veya vazifesinden alıkoymak maksadıyla polise zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerinde devam etmeleri melhuz bulunan şahıslar;

(Değişik:16/6/1985–3233/6 md.) Karakola götürülüp haklarında tanzim olunacak evrakla beraber adliyeye verilirler.

(Fıkra iki ve üç:Ek:19/2/1980–2261/1 md.; Mülga:2/6/2007–5681/6 md.)

(Fıkra dört ve beş–Ek:16/6/1985–3233/6 md.; Mülga:2/6/2007–5681/6 md.)

**Madde 18–** (Mülga 20/2/1948–5188/1 md.)

**Madde 19–** Polis; sokak, meydan ve umuma mahsus yerlerde intizamı

m.20

(38) Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu

temin ve Seyrüsefer Talimatnamesindeki vasıflara uygun olmayan nakil vasıtalarını işletmekten ve bu vasıtaları sarhoş olarak veya seyirüseferin itizam ve selametini bozacak surette idare edenleri çalışmaktan meneder.

**Madde 20–** (Değişik:26/6/1973–1775/4 md.)

Zabita, imdat istenmesi veya yangın, su baskını ve boğulma gibi büyük tehlikelerin haber verilmesi veya görülmesi halleri ile ağır cezalı bir suçun işlenmesine veya yapılmakta devam olunmasına mani olmak için konutlara, iş yerlerine ve eklentilerine girebilir.

Zabita aşağıda yazılı hallerde üniversite, bağımsız fakülte veya üniversiteye bağlı kurumların binalarına veya bunların eklerine girebilir.

A) Üniversite binaları veya ekleri içinde, kurumun imkanlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması ihtimali karşısında rektör, acele hallerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin zabıtabadan yardım talep etmeleri halinde,

B) Herhangi bir davet veya izne bağlı olmaksızın suç ve suçluların kovuşturulması için her zaman,

Fıkranın (A) bendinde gösterilen hallerde talep derhal yerine getirilir, (...)

İlgili kurumlar kovuşturma dolayısıyla zabita kuvvetlerine gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

**Madde 21–** Bir neşir vasıtası için abone yazmak veya bunlar için yazı, resim, ilan gibi bir madde kabul etmek maksadiyle Matbuat Kanununa göre alınmış vesikası olmaksızın idare evlerinin dışında dolaşanlar veya dolaştırılanlar şantajdan veya böyle bir harekette dolandırıcılıktan maznun olarak takibat altında bulunanlar; polisçe bu yolda çalışmaktan menedilir.

**Madde 22–** Bu kanunda yazılı vazife ve salahiyetlerin yapılması ve kullanılması için en büyük mülkiye amirlerinin vereceği emirleri, Dahiliye Vekili re'sen verebilir.

**Madde 23–** Umumi ve hususi kanunlarla polise verilen ve bu kanunda yazılı bulunmayan vazife ve salahiyetlerin hükümleri bakidir.

**Madde 24–** Mahsus zabita teşkilatı olan işlerde bu teşkilata mensup memur bulunmadığı yerlerde polis, bunlara ait inzibati muameleleri yapmağa salahiyetlidir.

**Madde 25–** (Değişik:25/6/1973–1758/1 md.)

Polis teşkilatı bulunmayan yerlerde il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanları bu kanunda yazılı vazifeleri yapar ve yetkileri kullanırlar.

**Madde 26–** Bu kanunun tatbik suretini gösterir bir nizamname yapılıcaktır.

**Ek Madde 1–** (Ek:3/8/2002–4771/10 md.)

Umumî veya umuma açık yerler ile umuma açık yer niteliğindeki ulaşım araçlarında, gerçek kişi veya topluluklar, mahallin en büyük mülkî amirine, en az kırk sekiz saat önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle, oyun ve temsil verebilir veya çeşitli şekillerde gösteri düzenleyebilir.

Bunlardan, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzene veya genel ahlâka aykırı olduğu tespit edilenler hakkında mahallin en büyük mülkî amiri tarafından derhal Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak bildirimde oyun veya temsile katılan yönetici ve diğer kişilerin kimlik, ikametgâh ve tâbiiyetleri belirtilir.

**Ek Madde 2–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.)

(Birinci fıkra mülga:18/11/1992–3842/31 md.)

Gözümlenilenlerin yeme, içme ihtiyaçlarına ve nakillerine ait masraflar Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine konulacak ödenekle karşılanır.

**Ek Madde 3–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.)

Polis, aşağıdaki hallerde gerekli görülen kişilerden;

A) Devletin bütünlüğü, genel güvenliği ve Anayasa düzeni ile kaçakçılık ve uyuşturucu maddelerle ilgili olarak yaptığı suç soruşturmaları sırasında ifadesine başvurulacak olanlara,

B) Vatandaşlık durumu ile bu Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen kimlik tesbiti yapıncaya kadar,

Tespit edilmiş olan ikametgah veya iş adreslerinden ayrılmamalarını yazılı olarak isteyebilir.

Bunların, bulunabilecekleri yeni adreslerini bildirmeleri şartıyla o yerden ayrılmalarına mahallin en büyük mülki amirinin yazılı emriyle izin verilir.

**Ek Madde 4–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.)

Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşsı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tesbit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.

Bu madde hükmü gereğince bir suça müdahale eden polise karşı işlenen suçlar görevli memura karşı işlenmiş suç; müdahalede bulunan polisin işlediği suçlar ise görevli memurun işlediği suç sayılır.

Ek.m.5

**(38) Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu**

**Ek Madde 5–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.)

Genel güvenlik, kaçakçılık ve uyuşturucu maddelerle ilgili önemli olayları takip etmek, gerekiyorsa müdahale ederek soruşturmasını yapmak üzere;

A) İçişleri Bakanlığınca doğrudan veya ilgili valinin talebi üzerine merkez personelinden ekipler (timler) görevlendirilebilir.

B) Yukarıdaki bent hükmüne uygun olarak bir ilde soruşturması yapılan olayın aydınlatılması, delillerin toplanması, sanıkların yakalanması, başka illerde de araştırma ve soruşturma yapılmasını gerektiriyorsa iller arasında ilgili valiliklerce ekipler görevlendirilebilir.

Bu ekiplerin polis yetkilerini kullanması, polis bölgesi sınırları ile kayıtlı değildir. Bu ekipler görev yaptıkları mahallin en büyük mülki amirine bilgi vermek zorundadırlar. Görevin ifası sırasında mahallin en büyük mülki amirine karşı da sorumludurlar.

Genel ve özel kolluk makam ve memurları bu personele gereken her türlü yardımı yapmaya mecburdur.

**Adli görev ve yetkiler**

**Ek Madde 6–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.; Değişik:2/6/2007–5681/5 md.)

Polis, bu maddede yazılı görevlerinin yanında, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getirir.

Polis, bir suçla ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suçla ilişkin bilgileri yazılı hale getirir.

Edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır.

Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar.

Yapılacak araştırma sonunda edinilen bilginin bir kabahate ilişkin olduğu hallerde, konu araştırılarak gerekli yasal işlem yapılır veya yapılması sağlanır.

Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan polis, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, iş-

lemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder.

Polis, suçun delillerini tespit etmek amacıyla, Cumhuriyet savcısının emriyle olay yerinde gerekli inceleme ve teknik araştırmaları yapar, delilleri tespit eder, muhafaza altına alır ve incelenmek üzere ilgili yerlere gönderir.

Olay yeri dışında kalan ve o suça ilişkin delil elde edilebileceği yönünde kuvvetli şüphne sebebi bulunan konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda yapılacak işlemler için Ceza Muhakemesi Kanununun arama ve elkoymaya ilişkin hükümleri uygulanır.

Polis, olaydaki failin, gözaltına alınan şüpheli ile aynı kişi olup olmadığının belirlenmesi bakımından zorunlu olması halinde, Cumhuriyet savcısının talimatıyla teşhis yaptırabilir.

Tanıklıktan çekinebilecek olanlar, teşhiste bulunmaya zorlanamaz.

İşleme başlanmadan önce, teşhiste bulunacak kişinin faili tarif eden beyanları tutanağa bağlanır.

Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birden fazla ve aynı cinsten olması, aralarında yaş, boy, ağırlık, giyinme gibi görünüşe ilişkin hususlarda benzerlik bulunması gerekir. Teşhis için gerekli olması halinde, şüphelinin görünüşü ile ilgili gerekli değişiklikler yapılabilir. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin her birinde, teşhis sırasında bir numara bulundurulur.

Teşhiste bulunan kişi ile teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birbirini görmemesi gerekir.

Teşhis işlemi en az iki kez tekrarlanır ve teşhiste bulunması istenen kişiye, şüphelinin teşhis edilecek kişiler arasında yer almıyor olabileceği hatırlatılır.

Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin, bu işlem sırasında birlikte fotoğrafları çekilerek veya görüntüleri kayda alınarak, soruşturma dosyasına konur.

Şüphelinin fotoğrafı üzerinden de teşhis yaptırılabilir. Ancak tek bir fotoğraf veya aynı kişinin farklı fotoğrafları üzerinden teşhis yaptırılmaz. Değişik kişilerin fotoğraflarının aynı büyüklük ve özellikte olmaları gerekir.

Teşhis işlemi tutanağa bağlanır.

**Ek Madde 7–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.)

Polis, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayiş sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği

yapar.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Birinci fıkrada belirtilen görevlerin yerine getirilmesine yönelik olarak, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürü veya İstihbarat Dairesi Başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Yetkili ve görevli hâkim, talepte bulunan kolluk biriminin bulunduğu yer itibarıyla yetkili olan ve 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemesinin üyesidir.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Kararda ve yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tesbite imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler belirtilir. Kararlar, en fazla üç ay için verilebilir; bu süre aynı usûlle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim üç aydan fazla olmak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Uygulanan tedbirin sona ermesi halinde, dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir. Durum bir tutanakla tesbit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) İstihbarat faaliyetlerinde, bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hâkim kararı alınmak koşuluyla, teknik araçlarla izleme yapılabilir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşların ihtiyaç duyulan bilgi ve belgelerinden yararlanabilmek için gerekçesini de göstermek suretiyle yazılı talepte bulunulabilir. Bu kurum ve kuruluşların kanuni sebeplerle veya ticari sır gerekçesiyle bu bilgi ve belgeleri vermemeleri halinde ancak hâkim kararı

ile bu bilgi ve belgelerden yararlanılabilir.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Bu madde hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen kayıtlar, birinci fıkrada belirtilen amaçlar dışında kullanılamaz. Elde edilen bilgi ve kayıtların saklanması ve korunmasında gizlilik ilkesi geçerlidir. Bu fıkra hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında, görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Hâkim kararları ve yazılı emirler, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığı görevlilerince yerine getirilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi, sıralı kurum amirleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve ilgili bakanlığın teftiş elemanları (...) tarafından yapılır.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Bu maddede belirtilen telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişime ilişkin işlemler ile 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesi kapsamında yapılacak dinlemeler, Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde, Kurum başkanına doğrudan bağlı “Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı” adıyla kurulan tek bir merkezden yürütülür. (Değişik ikinci cümle:4/5/2007–5651/12 md.) Oluşturulan bu Başkanlık bir başkan ile daire başkanlıklarından oluşur. Bu Başkanlıkta Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının ilgili birimlerinden birer temsilci bulundurulur. Verilen görevleri yerine getirmek üzere yeteri kadar da personel istihdam edilir. (İptal beşinci cümle: Anayasa Mahkemesi’nin 29/1/2009 tarihli ve E.: 2005/85, K.:2009/15 sayılı Kararı ile.) Telekomünikasyon İletişim Başkanı, Kurul üyelerinin sahip olduğu özlük haklarına sahiptir. Ulaştırma Bakanlığı bu merkezle ilgili alt yapıyı hazırlamakla yükümlüdür. Bu merkezin kuruluş giderleri Telekomünikasyon Kurumu gelirlerinden karşılanır. Bu merkezin kuruluşu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerinden muaftır.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Bu maddede belirlenen usûl ve esaslara aykırı dinlemeler hukuken geçerli sayılmaz ve bu şekilde dinleme yapanlar hakkında 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

(Ek fıkra:3/7/2005–5397/1 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usûller Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşü alınarak Başbakanlık tarafından üç ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Ek.m.8

**(38) Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu**

**Ek Madde 8–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.; Mülga: 24/11/2004–5259/8 md.)

**Ek Madde 9–** (Ek:16/6/1985–3233/7 md.)

Bu Kanun ve diğer kanun hükümlerine göre gerekli hallerde;

A) Önleyici, caydırıcı, düzenleyici ve koruyucu kolluk hizmetlerine dair görevlerin ifası sırasında silah kullanmak zorunda kalan polis hakkında, cezai sorumluluğun tespiti bakımından Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna göre işlem yapılır.

B) Adliyeye ilişkin vazife ve işlerle ilgili bir hizmeti yerine getirirken silah kullanmak zorunda kalan polis hakkında, hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet savcıları veya yardımcıları tarafından yapılır.

Sanık polis, hakkında dava açıldığı takdirde duruşmadan vareste tutulabilir. Olayın mahiyetine ve kusurun derecesine göre, İçişleri Bakanlığınca durumu uygun görülen polisin vekalet verdiği avukatın ücreti, Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Avukat tutma ve ücret ödeme usul ve esasları yönetmelikte gösterilir.

(Mülga üçüncü fıkra:12/7/2013–6495/102 md.)

1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanuna göre, sanık ve hükümlülerden ilan edilmek suretiyle arananların buldukları yerleri bildiren ve yakalanmalarına yardımcı olanlara para ödülü verilebilir. Verilecek ödülün miktarı ile bu fıkranın uygulanmasına dair diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilir. Para ödülüne ait giderler Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Ödül verilen kişilerin kimlikleri, rızaları olmadıkça hiçbir şekilde açıklanamaz.

**Ek Madde 10–** (23/7/1999–4419/2 md.)

Görevli personelden görevin icrası sırasında veya görevin icrasından dolayı bir uzvunu veya duyusunu tamamen veya kısmen kaybedenlerin, rehabilitasyonu ile bu kayıplardan doğan ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü cihaz ve sistemleri, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından aynen temin edilir veya bedelleri, Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden ödenir.

**Madde 27–** Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

**Madde 28–** Bu kanunun hükümlerini yürütmeye İcra Vekilleri Heyeti memurdur.



**POLİS VAZİFE VE SALAHİYET KANUNU'NDA  
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

<b>Değiştiren Kanunun/ KHK'nin/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>2559 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
2770	–	15/6/1935
694	–	26/7/1965
1758	–	11/7/1973
1775	–	16/6/1973
2261	–	23/2/1980
3233	–	25/6/1985
3257	–	7/2/1986
3842	–	1/12/1992
4419	–	29/7/1999
4771	–	9/8/2002
5259	6, 7, 8, 12, Ek Madde 8 ve İşlenemeyen Hüküm	1/12/2004
5397	Ek Madde 7, İşlenemeyen Hüküm	23/7/2005
5453	İşlenemeyen Hüküm	23/1/2006 tarihinden geçerli olmak üzere 7/2/2006
5571	8	13/1/2007
5651	Ek Madde 7	23/5/2007
5681	3, 4/A, 5, 9, 16, 17 ve Ek Madde 6	14/6/2007
6495	Ek Madde 9	2/8/2013



# (39) JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU

**Kanun Numarası** : 2803  
**Kabul Tarihi** : 10/3/1983  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 12/3/1983 **Sayı** : 17985

## BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler Amaç, Kapsam ve Tanımlar

### *Amaç*

**Madde 1-** Bu Kanun, Türkiye Cumhuriyeti Jandarma Teşkilatının görev, yetki ve sorumluluklarına, hizmetin gerektirdiği bağıllık ve ilişkilere, teşkilat ve konuşa ait esas ve usulleri düzenler.

### *Kapsam*

**Madde 2-** Bu Kanun, Jandarma Teşkilatındaki karargah, birlik ve kurumlara ile buralarda hizmet gören personeli ve bunlarla ilgili faaliyet ve esasları kapsar.

### *Tanım*

**Madde 3-** Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğere kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir.

## İKİNCİ KISIM Bağıllık, Konuş, Kuruluş, Görev, Sorumluluk ve Silah Kullanma Yetkileri

### BİRİNCİ BÖLÜM Bağıllık, Konuş ve Kuruluş

### *Bağıllık*

**Madde 4-** Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir

m.5 (39) *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu*

parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur.

***Konuş, Kuruluş***

**Madde 5–** Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilatı; görevin özelliği ve Türk Silahlı Kuvvetlerindeki esaslara uygun olarak kendi kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş, kadro ve konuşlarının düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının onayı alınır.

Emniyet ve asayiş ile görevli jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde zorunlu haller dışında mülki taksimat esas alınır. Ancak hizmette verim ve etkinliğin sağlanması amacıyla birden çok ili içine alan bölgelerde teşkilatlanma da göz önünde bulundurulur.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Görev, Hizmet Sınırı ve Sorumlulukları

***Jandarma Genel Komutanının görev ve sorumluluğu***

**Madde 6–** Jandarma Genel Komutanı tüm jandarma teşkilatının komutanıdır.

Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların yapılmasından sorumludur.

***Jandarmanın genel olarak görevleri***

**Madde 7–** Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.

a) Mülki görevleri;

Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak.

b) Adli görevleri;

İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.

c) Askeri görevleri;

Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak.

d) Diğer görevleri;

Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.

### ***Jandarmanın sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halindeki görevleri***

**Madde 8–** Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülen hallerde sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde gerekli olan bölümü ile Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümü ile Jandarma Genel Komutanlığı emrinde normal görevlerine devam eder.

### ***Hizmet sınırı***

**Madde 9–** Kanun ve nizamlar ile bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların öngörmediği hiçbir görev jandarmadan istenemez. (Mülga ikinci cümle:26/3/2002-4748/7 md.)

### ***Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı***

**Madde 10–** Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir.

Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası ile ilgili olarak diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği ve koordinasyonda bulunur.

Jandarma veya Emniyet Teşkilatı, kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde, mahalli mülki amirler tarafından birbirlerinin sorumluluk sahalarında geçici olarak görevlendirilebilirler.

Jandarmanın diğer güvenlik kuvvetleriyle işbirliği ve koordinasyon esasları ve emir komuta ilişkileri yönetmelikle belirlenir.

m.11 (39) Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Silah Kullanma Yetkisi

**Madde 11-** Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası sırasında hizmet özelliğine uygun ve görevin gereği olarak kanunlarda öngörülen silah kullanma yetkisine sahiptir.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### İlişkiler, Çalışma ve İşbirliği Esasları

**Madde 12-** Emniyet ve asayiş görevi ifa eden il jandarma alay komutanlıkları ve ast kademeleri; mülki görevlerin yapılması yönünden mahalli mülki idare amirine, maiyetlerinin sevk ve idaresinden, disiplin, eğitim, özlük hakları ile lojistik faaliyetlerin yürütülmesinden kendi amirlerine karşı sorumludurlar.

Mahalli mülki idare amirleri ile adli ve askeri makamlar; kanun ve nizam hükümlerine uygun isteklerini acele hallerde sözlü olarak yapabilirler. Ancak bu istek en kısa zamanda yazılı olarak teyit edilir. Diğer makamların istekleri mahalli mülki idare amirleri kanalı ile jandarmaya görev olarak verilir.

Görevleri ile ilgili olarak Jandarmanın diğer makamlarla ilişkileri, birlikte çalışma ve işbirliği esasları da dahil jandarmanın komuta ve kontrol ilişkileri yönetmelikte açıklanır.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Personel, Kaynakları ve Özlük Hakları

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Personel ve Kaynakları

*Personel, kaynakları ve uygulanacak mevzuat*

**Madde 13-** Jandarma Genel Komutanlığı personeli; subay, astsubay, uzman jandarma, askeri öğrenci, erbaş ve erler ile sivil memur ve işçilerden oluşur.

Jandarma subay ve astsubaylarının kaynak ve yetiştirilmeleri ile terfi,

(39) *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu* m.14

izin, sicil ve ödül işlemleri 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu esaslarına göre yürütülür. Jandarma subay ve astsubayları duyulan ihtiyaca göre Genelkurmay Başkanlığının onayı alınmak kaydıyla sınıflara ayrılır.

Jandarma Genel Komutanlığının kendi kaynaklarından karşılanamayan subay ve astsubay ihtiyacı kendi kuvvetleriyle ilişkileri saklı kalmak şartıyla Jandarma Genel Komutanlığının talebi, Genelkurmay Başkanlığının onayı ile Kuvvet Komutanlıklarından sağlanabilir.

Uzman Jandarma personelinin meslekten ayrılma, yükselme, izin, sicil ve ödül işlemlerinde 635 sayılı Uzman Jandarma Kanunu hükümleri uygulanır.

Sivil memurların adaylığa kabul edilme, asli memurluğa atanma, yer değiştirme, memurluktan çıkarılma hususları ile yükselme, izin, sicil ve ödül işlemleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu esaslarına göre yapılır.

İşçilerin işe alınma, işyeri değişikliği, yükselme, izin, sicil, ödül ve hizmet akdinin feshi işlemleri 1475 sayılı İş Kanunu ile varsa geçerli bulunan toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre yapılır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Atama, Yer Değiştirme ve Disiplin İşlemleri

#### *Jandarma subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanma ve yer değiştirme esasları*

**Madde 14–** Subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanmaları;

a) Asteğmen–albay (Albay dahil) rütbelerindeki subaylar ile astsubay ve uzman jandarmaların atanmaları Jandarma Genel Komutanınca,

b) Generallerin atanmaları; Jandarma Genel Komutanının lüzum göstermesi, Genelkurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanı onaylayacağı müşterek kararname ile,

c) Jandarma Genel Komutanının atanması Genelkurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanı onaylayacağı müşterek kararname ile,

Yapılır.

Yukarıdaki (b) ve (c) bentlerinin uygulanmasında Genelkurmay Başkanının teklifi üzerine, İçişleri Bakanı inha işlemini yapmadığı takdirde, Genelkurmay Başkanı talebini yazı ile Başbakana gönderir. Başbakan kararını yazı ile İçişleri Bakanına bildirir.

**m.15** (39) *Jandararma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu*

(Değişik:20/8/1993–KHK–507/1 md.) İhtisaslaşma gereği olarak, özel eğitim görmüş personel nokta atamasına tabi tutulur. Ancak nokta ataması yapılmayıp, il jandarma komutanlıkları emrine atanan astsubay ve uzman jandarmalardan emniyet ve asayiş görevi alacak olanların istihdam yerleri ve il içi yer değiştirmeleri il jandarma komutanının teklifi üzerine valinin onayı ile belirlenir.

***Disiplin ve soruşturma usulleri***

**Madde 15–** Jandarma personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

a) Subay, astsubay, uzman jandarma, askeri öğrenci, erbaş ve erlerle sivil memurların disiplin yolu ile cezalandırılmaları; Garnizon komutanlarının yetkileri saklı kalmak kaydıyla kendi yetkili disiplin amirlerince, işçilerle sözleşmeli ve geçici personelin cezalandırılmaları ise yürürlükte olan sözleşme hükümlerine göre yapılır.

(Ek:20/8/1993–KHK–507/2 md.) Jandarmanın mülki görevlerini ilgilendiren ve disiplin cezasını gerektiren fiilleri ortaya çıktığında valiler, il jandarma alay komutanından; kaymakamlar, ilçe jandarma bölük komutanından gereken cezanın verilmesini talep ederler. Alay ve bölük komutanları bunlar hakkında, askeri mevzuat çerçevesinde gerekli işlemi yaparlar.

b) Jandarma personelinin işledikleri disiplin suçları için 477 sayılı “Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun” hükümleri uygulanır.

c) Jandarma personelinin askeri yargıya tabi suçlarında, 353 sayılı “Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu”na göre işlem yapılarak haklarında 1632 sayılı “Askeri Ceza Kanunu” ile 765 sayılı “Türk Ceza Kanunu” hükümleri tatbik olunur.

d) Jandarma personelinin mülki hizmetten doğan veya bu tür hizmeti yaparken işlenen suçlarında; 15/5/1930 gün ve 1609 sayılı “Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun” hükümleri saklı kalmak şartıyla 4/2/1913 tarihli “Memurun Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat” hükümlerine göre işlem yapılır.

e) Adli hizmetlerden doğan suçlarda; ilçe ve merkez ilçe jandarma bölük komutanları ile bu hizmetleri vekaleten yürütenler hakkında 1412 sayılı “Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu” nun 154/4 üncü maddesi gereğince 24/2/1983 gün ve 2802 sayılı “Hakimler ve Savcılar Kanunu” nun 82 ve müteakip maddelerinde gösterilen hakim ve savcılarının tabi oldukları muhakeme usulü uygulanır.



f) Jandarma personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Açığa Alınma, İşten El Çektirme ve Görevden Uzaklaştırma

#### *Açığa alınma ve görevden uzaklaştırma*

**Madde 16–** Jandarma Subay ve astsubayları ile uzman jandarmaların açığa alınma ile açığa alınmanın kaldırılmasına ait işlemleri; 926 sayılı “Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu”, sivil memurların görevden uzaklaştırılmaları ve göreve başlatılmaları 657 sayılı “Devlet Memurları Kanunu” hükümlerine göre yapılır.

#### *İşten el çektirme ve görevden uzaklaştırma*

**Madde 17–** Jandarma subay, astsubay ve uzman jandarma ile sivil memurları;

a) Askeri yargıya tabi suçlardan dolayı gerektiğinde, 353 sayılı “Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu”nun 84 üncü maddesi hükmüne göre, nezdinde askeri mahkeme kurulan Kıt’a komutanı veya askeri kurum amirince,

b) 1609 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar sebebiyle veya “Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın” 12 nci maddesi hükmüne göre il jandarma alay komutanlığı karargahı mensupları ile ilçe ve bucak jandarma teşkilatında görevli personel için; il jandarma alay komutanının teklifi üzerine vali tarafından, il jandarma alay komutanı için valinin teklifi, Jandarma Genel Komutanının uygun görmesi üzerine İçişleri Bakanınca,

c) Ağır hapis gerektiren cürümlerde; suç delillerinin elde edilmesini temin etmek yahut değiştirilmesini veya yok edilmesini önlemek bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde tümen, tugay, bölge komutanları ile Denetleme Başkanının teklifi üzerine Jandarma Genel Komutanınca,

Geçici süre ile işten el çektirilebilir veya görevden uzaklaştırılabilirler.

Bu tür işten el çektirme veya görevden uzaklaştırmalar açığa alınma olmayıp onun hukuki ve mali sonuçlarını doğurmaz.

m.18 (39) Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu

## BEŞİNCİ KISIM

### Mali Hükümler

#### *Bütçe*

**Madde 18–** Jandarma Genel Komutanlığının bütçesi, İçişleri Bakanlığının bünyesinde ve bu Bakanlığın bütçesinden ayrı olarak düzenlenir.

#### *İkmal esasları*

**Madde 19–** Jandarma Genel Komutanlığı ikmal hizmetleriyle faaliyetlerine ait her türlü ihtiyaçlarını ve Milli Savunma Bakanlığınca sağlanacak silah ve mühimmatını imkan nispetinde Türk Silahlı Kuvvetleri standartlarına uygun olarak kendi bütçesinden karşılar.

Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülecek hallerle seferberlik ve savaş halinde Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek jandarma birliklerinin her türlü ihtiyaçları (sefer stokları dahil) emrine gireceği Kuvvet Komutanlıklarının standartlarına uygun olarak barıştan itibaren Milli Savunma Bakanlığınca sağlanır.

#### *Özlük hakları*

**Madde 20–** Jandarma Genel Komutanlığı personeli; bu Kanunla getirilen hakların yanısıra, özlük hakları bakımından, 926 sayılı “Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu”, 657 sayılı “Devlet Memurları Kanunu” ile genel ve özel düzenleme getiren diğer kanunlarla verilen haklardan da yararlanır.

#### *Asayiş Tazminatı*

**Madde 21–** (Değişik:13/7/1993–KHK–486/18 md.)

Jandarma Genel Komutanlığı fiili kadrolarına atanmış subay, astsubay ve uzman jandarma ve uzman erbaşlara; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil);

a) Komando ve sınır birliklerinde %52,

b) Diğer karargah, birlik ve kurumlarda %40,

tutarını geçmemek üzere İçişleri Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre fazla çalışma karşılığı asayiş tazminatı ödenir. Bu tazminattan damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

#### *Uzman jandarma ile erbaş ve erlerin diğer özlük hakları*

**Madde 22–** Uzman jandarmaların hizmet süreleri, giyim, kuşam, bes-

lenme usulleri ve diğer özlük hakları ile erbaş ve erlerin kaynakları, hizmet süreleri, kıyafetleri özel kanunlarında gösterildiği gibidir.

*Tayın bedeli*

**Madde 23–** (Mülga:24/5/2007–5668/12 md.)

## ALTINCI KISIM

### Yönetmelik, Yürürlükten Kaldırma, Geçici Hükümler ve Yürürlük

*Yönetmelik*

**Madde 24–** Bu Kanunun ve ilgili maddelerinin uygulanmasını sağlamak üzere İçişleri Bakanlığının sorumluluğunda ilgili bakanlıklarla müştereken hazırlanacak yönetmelikler Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde yürürlüğe sokulur.

*Yürürlükten kaldırılan ve uygulanmayacak olan hükümler*

**Madde 25–** a) 1706 sayılı Jandarma Kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

b) 1) 1624 sayılı Dahiliye Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanunun,

2) 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun,

3) 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun,

4) 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun,

Ve diğer kanunların,

Bu Kanuna aykırı hükümleri Jandarma Teşkilatı için uygulanmaz.

**Ek Madde 1–** (Ek:20/8/1993–KHK–507/3 md.) Mülki teşkilata tabi jandarmanın mülki görevleriyle ilgili eylem ve işlemleri İçişleri Bakanlığı ile valiler tarafından denetlenir ve teftiş edilir.

**Ek Madde 2–** (Ek:20/8/1993–KHK–507/3 md.) İl Jandarma alay ve ilçe jandarma bölük komutanları hakkında mesleki sicillerinden ayrı olarak, valilerce mülki sicil düzenlenir. Mülki sicilin düzenleme usul ve esasları Subay ve Astsubay Sicil Yönetmeliklerinde belirlenir.

**Ek Madde 3–** (Ek:20/8/1993–KHK–507/3 md.) İl ve ilçe jandarma komutanları ile karakol komutanlarına izin verilmesinde ve izinli olarak

**Ek.m.4 (39) Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu**

görevden ayrılmalarında mahalli mülki amirin uygun görüşü alınır.

**Ek Madde 4–** (Ek:3/4/2003–4838/1 md.)

Gözaltına alınanların yeme, içme ihtiyaçlarına ve nakillerine ait masraflar Jandarma Genel Komutanlığı bütçesine konulacak ödenekle karşılanır.

**Ek Madde 5–** (Ek:3/7/2005–5397/2 md.)

Jandarma, bu Kanunun 7 nci maddesinin (a) bendine ilişkin görevleri yerine getirirken önleyici ve koruyucu tedbirleri almak üzere, sadece kendi sorumluluk alanında 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Jandarma Genel Komutanı veya istihbarat başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilir, dinleyebilir, sinyal bilgilerini değerlendirebilir, kayda alabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir. Bu işlemler, 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun ek 7 nci maddesinin onuncu fıkrası hükmüne göre kurulan merkez tarafından yürütülür. 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesi kapsamında yapılacak dinlemeler de bu merkez üzerinden yapılır.

Yetkili ve görevli hâkim, talepte bulunan kolluk biriminin bulunduğu yer itibariyle yetkili olan ve 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemesinin üyesidir.

Kararda ve yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tespite imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler belirtilir. Kararlar, en fazla üç ay için verilebilir; bu süre aynı usûlle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim üç aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

### (39) Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu G.m.1

Uygulanan tedbirin sona ermesi halinde, dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

Bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hâkim kararı alınmak koşuluyla, teknik araçlarla izleme yapılabilir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşların ihtiyaç duyulan bilgi ve belgelerinden yararlanabilmek için gerekçesini de göstermek suretiyle yazılı talepte bulunulabilir. Bu kurum ve kuruluşların kanuni sebeplerle veya ticari sır gerekçesiyle bu bilgi ve belgeleri vermemeleri halinde ancak hâkim kararı ile bu bilgi ve belgelerden yararlanılabilir.

Bu madde hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen kayıtlar, birinci fıkrada belirtilen amaçlar dışında kullanılamaz. Elde edilen bilgi ve kayıtların saklanması ve korunmasında gizlilik ilkesi geçerlidir. Bu fıkra hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında, görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır.

Hâkim kararları ve yazılı emirler, Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı görevlilerince yerine getirilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi, sıralı kurum amirleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve ilgili bakanlığın teftiş elemanları (...) tarafından yapılır.

Bu maddede belirlenen usûl ve esaslara aykırı dinlemeler hukuken geçerli sayılmaz ve bu şekilde dinleme yapanlar hakkında 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usûller, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşü alınarak Başbakanlık tarafından üç ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

#### ***Geçici Hükümler***

**Geçici Madde 1–** Bu Kanunun 24 üncü maddesiyle çıkarılması öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, 1 Aralık 1937 gün ve 2/7756 sayılı Kararname ile yürürlüğe konulmuş olan “Jandarma Teşkilat ve Vazife Tüzüğü” ile ek ve değişikliklerinin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

**Geçici Madde 2–** Jandarma Genel Komutanlığı bünyesindeki deniz birlik ve tesisleri ile buralarda hizmet yapan sivil memur ve işçiler; 9/7/1982 gün ve 2692 sayılı Kanunla kurulup 1985 yılına kadar Jandarma Genel

G.m.3 (39) *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu*

Komutanlığına bağlı olarak görev icra edecek Sahil Güvenlik Komutanlığına geçerler.

**Geçici Madde 3-** Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yeterli polis bulunmaması nedeniyle jandarmanın polis sahalarındaki görev ve sorumluluğu devam eder. Polis miktarına bağlı olarak jandarma bu sahaları Emniyet Genel Müdürlüğüne devreder.

***Yürürlük***

**Madde 26-** Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 27-** Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (40) SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI KANUNU

**Kanun Numarası** : 2692  
**Kabul Tarihi** : 9/7/1982  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 13/7/1982 **Sayı** : 17753

## BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

### *Amaç*

**Madde 1-** (Değişik:18/6/2003-4902/1 md.)

Bu Kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla kendisine verilen görevlerin uygulanması ve yetkilerin kullanılması maksadıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilâtını kurmak, görev ve yetkilerini düzenlemektir.

### *Kuruluş ve Bağlılık*

**Madde 2-** Bu Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapmak üzere silahlı bir güvenlik kuvveti olan Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur.

Bu Komutanlık, Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşu içerisinde olup, barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı

a) Olağanüstü durumlarda Genelkurmay Başkanının isteği üzerine, bir kısmı ya da tümü ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı hareket komutasına veya emrine,

b) Savaş halinde tümü ile doğrudan doğruya Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine,

Girer.

Bu hallerde Sahil Güvenlik Komutanlığına verilen görevlerin yerine getirilmesi sorumluluğu da bir kısmı ya da tümü ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına geçer.

m.3 (40) Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu

**Görev Alanları ve Yerleşme Yerleri**

**Madde 3–** Sahil Güvenlik Komutanlığının görev alanları, üsleri, yerleşme yerleri Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca belirlenir.

Komutanlığa bağlı askeri personel, gemi, uçak, helikopter ve araçlar özel işaretler taşırlar.

**Görevler**

**Madde 4–** Sahil Güvenlik Komutanlığının görevleri şunlardır :

A) (Değişik:18/6/2003–4902/2 md.) Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla kendisine verilen görevleri uygulamak ve yetkileri kullanmak.

B) 1. Deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılık eylemlerini,

2. 25/4/1973 tarih ve 1710 sayılı Eski Eserler Kanununa aykırı eylemleri,

3. 18/12/1981 tarih ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununa aykırı eylemleri,

Önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.

C) Liman sınırları dışında:

19/4/1926 tarih ve 815 sayılı Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarda Karasuları Dahilinde İcrai Sanat ve Ticaret Hakkında Kanuna,

2. 9/4/1937 tarih ve 3222 sayılı Telsiz Kanununa,

3. 10/6/1946 tarih ve 4922 sayılı Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanuna,

4. 24/4/1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununa,

5. 3/5/1928 tarih ve 1234 sayılı Hayvanların Sağlık Zabıtası Hakkında Kanuna,

6. 15/5/1957 tarih ve 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanununa,

7. 22/3/1971 tarih ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununa,

8. 15/7/1950 tarih ve 5682 sayılı Pasaport Kanununa,

9. 15/7/1950 tarih ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanuna,

10. 6/11/1981 tarih ve 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanununa,

11. 12/3/1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa,



12. Seyir güvenliği ile demirleme, bağlama, avlanma, dalgıçlık ve bayrak çekme ile ilgili hükümlere,

13. Deniz ve hava araçları ile denizlerdeki tesislerden yapılacak her türlü kirletmelerle ilgili hükümlere,

14. Yukarıda belirtilen konulara ilişkin uluslararası andlaşmalara,

Aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.

D) Deniz ve Kıyılarda Görülecek Başboş Mayın, Patlayıcı Madde ve Şüpheli Cisimlerin Yokedilmeleri Hakkında 17/5/1948 tarih ve 5202 sayılı Kanunun uygulanmasında gerekli koruma tedbirlerini alarak ilgililere haber vermek.

E) Deniz seyir yardımcılarının ilgili hükümlere göre çalışma durumlarını, yetkili kuruluşlarca konulan deniz engelleri ile batık işaretlerinin sürekliliğini izlemek, kontrol etmek, görülen aksaklık ve noksanlıkları ilgililere bildirmek.

F) Uluslararası Denizde Arama ve Kurtarma Sözleşmesinin öngördüğü düzeyde arama ve kurtarma görevlerini icra etmek.

G) Karasularımıza giren mültecileri silah, mühimmat vesair harp vasıtalarından arıtmak ve bu mülteciler ile onların nezdindeki silah, mühimmat vesair harp vasıtalarını ilgililere teslim etmek.

H) Görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden yukarıda belirtilen suçlar dışındaki suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardımcı olmak, gerektiğinde bu suçlara elkoymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmek.

Gümrük teşkilatı bulunan limanlarda Gümrük ve Tekel Bakanlığının görev ve yetkileri ile Sahil Güvenlik Komutanlığının bu maddede belirtilen görev ve yetkilerine girmeyen konularda özel kanunlara göre görevli ve yetkili kılınmış diğer makamların görev ve yetkileri devam eder.

### *Yetkiler*

**Madde 5–** Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları kendilerine bu Kanun ile verilen görevlerin yapılmasında; silah kullanma yetkisi dahil kanunların diğer güvenlik kuvvetlerine tanıdığı bütün hak ve yetkilere sahiptirler.

Liman sınırları dışında Türk Kanunlarına göre cezalandırılması gereken eylemlere, ilgili kanun ve uluslararası andlaşmalar hükümlerine göre elkoymak.

m.6

**(40) Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu**

Suçun denizde başlayıp karada devam etmesi ya da suçluların karaya geçmesi hallerinde, yetkili güvenlik kuvveti olaya el koyuncaya kadar suç delillerinin kaybolmasını ve suçluların kaçmasını önlemek amacıyla yetkilerini karada da sürdürürler. Durum, en kısa sürede gerekli imkanlar kullanılarak mahalli mülki amire bildirilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kadro, Kuruluş, Kaynak, Atanma ve Yer Değiştirme

#### *Kadro ve kuruluş*

**Madde 6–** (Değişik:18/6/2003–4902/3 md.)

Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilâtı; görevin özelliği ve Türk Silâhlı Kuvvetlerindeki esaslara uygun olarak kendi kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

Sahil Güvenlik Komutanlığının kuruluş ve kadroları, Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca düzenlenir.

Bu kadrolarda gösterilmek üzere iki amiral kadrosu, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 49 uncu maddesinde yer alan Deniz Kuvvetleri Komutanlığının rütbe kontenjanlarına dahildir.

#### *Personel kaynakları ve uygulanacak mevzuat*

**Madde 7–** (Değişik:18/6/2003–4902/4 md.)

Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli; subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, askerî öğrenci, erbaş ve erler ile Devlet memuru ve işçilerden oluşur.

Sahil Güvenlik Komutanlığının ihtiyaç duyduğu subay ve astsubaylar; okul masrafları, Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden karşılanmak suretiyle Deniz Kuvvetleri Komutanlığı veya Türk Silâhlı Kuvvetlerinin diğer eğitim kuruluşlarında yetiştirilir. Bunların kaynak ve yetiştirilmeleri ile terfi, izin, sicil ve ödül işlemleri, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu esaslarına göre yürütülür.

Sahil Güvenlik Komutanlığının kendi kaynaklarından karşılanamayan subay ve astsubay ihtiyacı; kendi kuvvetleriyle ilişkileri saklı kalmak şartıyla Sahil Güvenlik Komutanlığının talebi, Genelkurmay Başkanlığının onayı ile diğer kuvvet komutanlıkları ve Jandarma Genel Komutanlığından sağlanabilir.

Devlet memuru temini ile işçilerin işe alınmaları, genel hükümlere göre Sahil Güvenlik Komutanlığınca yapılır.

**Atanmalar**

**Madde 8–** (Değişik:18/6/2003–4902/5 md.)

Sahil Güvenlik Komutanının atanması; Deniz Kuvvetleri Komutanının lüzum göstermesi, Genelkurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı müş-terek kararname ile yapılır.

Bu Komutanlığın kadrosundaki amirallerin atanması, 926 sayılı Türk Si-lâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Asteğmen-albay rütbelerindeki subayların, astsubayların, Devlet memur-larının, uzman erbaşların ve sözleşmeli erbaş ve erlerin atanmaları ile erbaş ve erlerin dağıtımları, Sahil Güvenlik Komutanlığınca yapılır.

Birinci ve ikinci fıkraların uygulanmasında Genelkurmay Başkanının teklifi üzerine, İçişleri Bakanı inha işlemini yapmadığı takdirde, Genel-kurmay Başkanı, talebini yazı ile Başbakana gönderir. Başbakan kararını yazı ile İçişleri Bakanına bildirir.

**Yer Değiştirme**

**Madde 9–** (Değişik:18/6/2003–4902/6 md.)

Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli sahil güvenlik mensubu subay, astsubay, sivil personel, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, erbaş ve erle-rin hizmet gerekleri veya sağlık yahut diğer nedenlerle görev ve hizmet yerlerinin değiştirilmesi, Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yapılır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### **Emir Komuta Bağlantısı, Görev İlişkileri, Askeri ve İdari Yardım ile Eğitim ve Tatbikatlara Katılma**

**Emir Komuta Bağlantısı**

**Madde 10–** Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli, görevlerini 211 sayı-lı Türk Silahlı Kuvvetleri İçişleri Kanununa tabi olarak kendi emir ve komuta bağlantısı içerisinde yapar.

**Görev İlişkileri**

**Madde 11–** Sahil Güvenlik Komutanlığı bu Kanunla öngörülen görevle-rini, gerektiğinde ilgili Bakanlıklar, mülki ve adli makamlar ile diğer gü-venlik kuvvetleri ve ilgili kuruluşlarla işbirliği, karşılıklı yardım ve koor-dinasyon yapmak suretiyle yerine getirir.

m.12 (40) *Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu*

*Askeri ve İdari Yardım*

**Madde 12–** Sahil Güvenlik Komutanlığı birlikleri,görevlerini yaptıkları sırada ortaya çıkan ivedi ihtiyaçlarını askeri veya mülki makamlara bildirirler. Kendilerine yetki ve olanaklar ölçüsünde gerekli yardım yapılır.

*Eğitim ve Tatbikatlara Katılma*

**Madde 13–** Sahil Güvenlik Komutanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca planlanan eğitim ve tatbikatlara katılır. Bu eğitim ve tatbikatlar planlanırken Sahil Güvenlik Komutanlığının asıl görevlerinin aksatılmaması gözönünde tutulur.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Bütçe, İhtiyaçların Sağlanması ve Özlük Hakları

*Bütçe*

**Madde 14–** Sahil Güvenlik Komutanlığının bütçesi, İçişleri Bakanlığı bünyesinde ve Bakanlık bütçesinden ayrı olarak düzenlenir.

*Silah, Cephane, Araç ve Gereçlerin Sağlanması*

**Madde 15–** Sahil Güvenlik Komutanlığının silah ve cephanesi ile araç ve gereçleri Deniz Kuvvetleri Komutanlığı standartlarına uygun olarak, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ile birlikte hazırlanacak ve İçişleri Bakanlığınca onaylanacak bir plana göre kendi bütçesinden sağlanır.

Sahil Güvenlik Komutanlığının silah araç ve gereçlerinin kendi imkanları dışında kalan bakım, onarım ve tadilat hizmetleri öncelikle Milli Savunma Bakanlığının bakım ve onarım tesisleriyle yapılır. Bu hizmet bedelleri komutanlık bütçesinden karşılanır.

Bütçe kanunları ve diğer kanunlarla Milli Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığına tanınan gümrük, her türlü vergi, resim, harç ve ardiye ücretlerine ilişkin muafiyet ve istisna hükümleri Sahil Güvenlik Komutanlığı hakkında da uygulanır.

*Özlük Hakları*

**Madde 16–** Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli amiral, subay ve astsubaylar ile sivil personel özlük hakları yönünden, kendi özel kanunlarına tabidir.

Erbaş ve erlerin harçlıkları ile gündelikleri, Deniz Kuvvetleri Komutanlığındaki emsaline verilen miktarlar üzerinden ve aynı hükümlere göre ödenir.

Jandarma Genel Komutanlığı ve diğer kuruluşlardaki emsaline yapılan nakdi ve aynı ödemeler aynı şartlar altında ve aynı hükümlere tabi olarak, Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline de verilir.

Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli sivil memurlar 22/6/1978 tarih ve 2155 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanırlar.

(Ek fıkra:13/7/1993–KHK–486/19 md.) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil);

a) Botlarda görevli subay, astsubay ve uzman jandarma ve uzman erbaşlara %52,

b) Diğer karargah, birlik ve kurumlarda görevli subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara %40,

tutarını geçmemek üzere İçişleri Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre fazla çalışma karşılığı asayiş tazminatı ödenir.Bu tazminattan damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

### *İaşe, Giyim ve Yakacak*

**Madde 17–** Deniz Kuvvetleri Komutanlığının benzer birliklerinde uygulanan iaşe, yakacak ve giyime ilişkin mevzuat hükümleri Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli hakkında da aynen uygulanır.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Sicil Üstleri, Nakdi Tazminat ve Ödüller, Eğitim ve Öğretim, Yargılama

#### *Sicil Üstleri*

**Madde 18–** Sahil Güvenlik Komutanının birinci sicil üstü Genelkurmay Başkanıdır.

Komutanlığın diğer kadrolarında görevli personelin sicil işlemleri Türk Silahlı Kuvvetlerindeki esaslara göre yürütülür.

#### *Nakdi Tazminat ve Ödüller*

**Madde 19–** Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin güvenlik ve asayişin sağlanması ile kaçakçılığın önlenmesi, izlenmesi ve suçlular hakkında gerekli işlemlerin yapılması görevleri sırasında, bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile yaptıkları hizmet nedeniyle derhal veya bu yüzden maruz kaldıkları yaralanma veya hastalık sonucu ölmeleri veya engelli hâle gelmeleri halinde haklarında 3/11/1980 tarih ve 2330

m.20

**(40) Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu**

sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun Hükümleri uygulanır.

Ayrıca bu komutanlık personeli 10/6/1930 tarih ve 1706 sayılı Jandarma Kanununa 11/5/1959 tarih ve 7268 sayılı Kanunla eklenen hükümlerdeki şartların tahakkuku halinde burada belirtilen ödüllere de hak kazanırlar.

***Eğitim ve Öğretim***

**Madde 20–** (Değişik:18/6/2003–4902/7 md.)

Sahil Güvenlik Komutanlığı için yetiştirilecek subay, astsubay, erbaş ve erlerin askerî öğretim ve eğitimleri ile okul ve eğitim masrafları, Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden karşılanmak suretiyle Deniz Kuvvetleri Komutanlığı veya Türk Silâhlı Kuvvetlerinin diğer eğitim kuruluşlarında; askerî personel ile sivil personelin hizmetin gerektirdiği özel eğitimleri ise, İçişleri Bakanlığınca belirlenen esaslara göre yapılır.

***Yargılama***

**Madde 21–** Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin:

- a) Disiplin yolu ile cezalandırılmaları, kendi yetkili amirlerine aittir.
- b) İşledikleri disiplin suçlarından dolayı haklarında 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uygulanır.
- c) Askeri suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlarından dolayı haklarında 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununa göre işlem yapılır.
- d) Askeri mahaller dışında;

İdari hizmet ve görevlerinden doğan veya bu tür hizmet ve görevi yaparken işledikleri suçlardan dolayı haklarında Memurin Muhakemat-ı Hakkında Kanun ile 15/5/1930 tarih ve 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun hükümlerine göre merkez memurlarına uygulanan esaslar uyarınca işlem yapılır.

Adli hizmet ve görevlerine ilişkin suçlarında doğrudan doğruya Cumhuriyet Savcılığınca takibat yapılır. Ancak birlik komutanlarının adli hizmet ve görevlerine ilişkin suçları nedeniyle haklarında hakimlerin görevlerinden dolayı tabi oldukları yargılama usulleri uygulanır.

Ceza ve Yargılama Usulü Kanunu yönünden Sahil Güvenlik Komutanlığının üsleri, yerleşme yerleri, yüzer ve uçar birlikleri askeri mahal; her türlü araç, gereç ve silahları askeri araç ve harp malzemesi sayılır.

## ALTINCI BÖLÜM

### Çeşitli Hükümler

#### *Tüzük*

**Madde 22–** Sahil Güvenlik Komutanlığının bu Kanunda belirtilen görevlerinden hangilerinin idari ve adli görev oldukları hususu tüzükle düzenlenir.

#### *Yönetmelik*

**Madde 23–** Sahil Güvenlik Komutanlığının bu Kanunda belirtilen görevlerinin yerine getirilmesi, işbirliği ve koordinasyon, eğitim ve tatbikatlara katılma, bu komutanlığın lojistik yönden desteklenmesi, silah, cephane, araç ve gereç ile sefer stoklarının sağlanması, bakım ve onarılması esasları ile Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıklarınca birlikte çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

#### *Uygulanmayacak Hükümler*

**Madde 24–** Bu Kanunun tatbikinde, 16/7/1956 tarih ve 6815 sayılı Sınır, Kıyı ve Karasularımızın Muhafaza ve Emniyeti ve Kaçakçılığın Men ve Takibi İşlerinin Dahiliye Vekaletine Devri Hakkındaki Kanunun ve diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

#### *Geçici Hükümler*

**Geçici Madde 1–** Sahil Güvenlik Komutanlığı, bu Kanun hükümlerine göre 1985 yılına kadar Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak görev yapar.

Bu süre içerisinde:

a) Sahil Güvenlik Komutanının birinci sicil üstü Jandarma Genel Komutanıdır.

b) Sahil Güvenlik Komutanlığı Bütçesi Jandarma Genel Komutanlığının bütçesi içerisinde ayrı bir program olarak düzenlenir.

1982 yılına ait her türlü harcamalar Jandarma Genel Komutanlığı bütçesinden karşılanır. Bu maksatla yeni tertipler açmaya ve gerekli aktarmalar yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

**Geçici Madde 2–** Bu Kanundaki görevleri yerine getirebilecek bir deniz güvenlik kuvvetinin oluşturulması için ilk kuruluşta gerekli görülen personel, silah, cephane, araç, gereç ihtiyacı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı ile birlikte saptanıp Genelkurmay Başkan-

G.m.3

**(40) Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu**

lığının görüşü alınarak, Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıklarının onayı üzerine bir plana göre sağlanır.

**Geçici Madde 3–** Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak 16/7/1956 tarih ve 6815 sayılı Sınır, Kıyı ve Karasularımızın Muhafaza ve Emniyeti ve Kaçakçılığın Men ve Takibi İşlerinin Dahiliye Vekaletine Devri Hakkındaki Kanun ile kurulmuş bulunan deniz birlikleri bütün silah, cephane, araç, gereç, tesis, tersane ve atölyeleri ile birlikte bu Komutanlığın hizmetine tahsis edilir. Memur ve işçiler halen buldukları hukuki ve mali statüleri ile birlikte bu komutanlığa geçerler.

Yukarıdaki hükümlere göre Sahil Güvenlik Komutanlığına kesin devir işleri içişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı temsilcilerinin katılacağı bir kurul aracılığı ile 1985 yılına kadar tamamlanır.

**Geçici Madde 4–** Sahil Güvenlik Komutanlığı için gerekli personel yetiştirilinceye kadar:

a) 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Değişik 4 üncü maddesinde belirlenen esaslara,

b) 5/11/1980 tarih ve 2333 sayılı Sürekli Kamu Görevlerinde Sözleşmeli Personel Çalıştırılması Hakkında Kanuna,

Göre görevlendirilecek sözleşmeli personel için 1 numaralı cetvelde gösterilen kadrolar Genelkurmay Başkanlığının tasvibi alınarak kullanılır.

**Geçici Madde 5–** Sahil Güvenlik Komutanlığı; bu Kanunun yürürlüğünü takip eden en geç dört ay içinde bu Kanunda yazılı görevleri yapmaya başlar. Bu süre içinde eski hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

**Geçici Madde 6–** (Ek:18/6/2003-4902/8 md.) Sahil Güvenlik Komutanlığı, personel temini ve yetiştirilmesi konularında yeterli oluncaya kadar, komutanlık kadrolarında görev yapacak olan amiral, subay, astsubay ile erbaş ve er ihtiyacı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca sağlanır. Bu personelin görev ve hizmet yerlerinin değiştirilmesi, Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca yapılır. Sahil Güvenlik Komutanlığı; sağlık, idarî ve asayiş gibi nedenlerle ihtiyaç duyulan görev ve hizmet yerleri değişiklik tekliflerini, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bildirir.

**Yürürlük**

**Madde 25–** Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 26–** Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (41) TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU

**Kanun Numarası** : 2911  
**Kabul Tarihi** : 6/10/1983  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 8/10/1983

**Sayı**: 18185

## BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

### *Amaç ve Kapsam*

**Madde 1–** Bu Kanun; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller ile gerçek ve tüzelkişilerin düzenleyecekleri toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yerini, zamanını, usul ve şartlarını, düzenleme kurulunun görev ve sorumluluklarını, yetkili merciiin yasaklama ve erteleme hallerini, güvenlik kuvvetlerinin görev ve yetkileri ile yasakları ve ceza hükümlerini düzenler.

### *Tanımlar*

**Madde 2 –** Bu Kanunda geçen deyimlerden;

a) Toplantı; belirli konular üzerinde halkı aydınlatmak ve bir kamuoyu yaratmak suretiyle o konuyu benimsetmek için gerçek ve tüzelkişiler tarafından bu Kanun çerçevesinde düzenlenen açık ve kapalı yer toplantılarını,

b) Gösteri yürüyüşü; belirli konular üzerinde halkı aydınlatmak ve bir kamuoyu yaratmak suretiyle o konuyu benimsetmek için gerçek ve tüzelkişiler tarafından bu Kanun çerçevesinde düzenlenen yürüyüşleri,

c) Mahallin en büyük mülki amiri; illerde vali, ilçelerde kaymakamı,

d) Mahallin güvenlik amirleri; illerde il emniyet müdürü ve il jandarma alay komutanını, ilçelerde ilçe emniyet amiri veya komiseri ve ilçe jandarma bölük komutanını,

İfade eder.

Bir il'e bağlı ilçelerin, o ilin belediye sınırları icindeki kısımlarına ilişkin olarak bu Kanunun uygulaması yönünden mahallin en büyük mülki amiri, ilin valisidir.

### m.3 (41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu

#### **Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı**

**Madde 3–** Herkes, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahlı ve silahlı olarak kanunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

(Değişik:3/8/2002–4771/5 md.) Yabancıların bu Kanun hükümlerine göre toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeleri, İçişleri Bakanlığının iznine bağlıdır. Yabancıların bu Kanuna göre düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde topluluğa hitap etmeleri, afiş, pankart, resim, flama, levha, araç ve gereçler taşımaları, toplantının yapılacağı mahallin en büyük mülkî idare amirliğine toplantıdan en az kırksekiz saat önce yapılacak bildirimle mümkündür.

#### **İstisnalar**

**Madde 4–** Aşağıda belirtilen toplantı ve faaliyetler bu Kanun hükümlerine tabi değildir.

a) Siyasi partilerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, vakıfların, derneklerin, ticari ortaklıkların ve diğer tüzel kişilerin özel kanunlarına ve kendi tüzüklerine göre yapacakları kapalı yer toplantıları,

b) Kanunlara uymak, kendi kural ve sınırları içinde kalmak şartıyla kanun veya gelenek ve göreneklere göre yapılacak toplantı, tören, şenlik, karşılama ve uğurlamalar,

c) Spor faaliyetleri ile bilimsel, ticari ve ekonomik amaçlarla yapılan toplantılar,

d) Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakanların Devlet ve Hükümet işleri hakkındaki toplantı ve konuşmaları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin halk ile yapacakları sohbet niteliğindeki görüşmeler.

#### **Seçim zamanına ilişkin hükümler**

**Madde 5–** Seçim zamanlarında yapılacak propaganda toplantıları ile ilgili kanun hükümleri saklıdır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yerleri

#### **Toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergahı**

**Madde 6–** (Değişik:2/3/2014–6529/5 md.) Toplantı ve gösteri yürüyüş-

leri, tüm il ve ilçe sınırları içerisinde aşağıdaki hükümlere uyulmak şartıyla her yerde yapılabilir.

İl ve ilçelerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı, kamu düzenini ve genel asayiş bozmayacak ve vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak şekilde ve 22 nci maddenin birinci fıkrasında sayılan sınırlamalara uyulması kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin il ve ilçe temsilcileri ile güzergâhın geçeceği ilçe ve il belediye başkanlarının, en çok üyeye sahip üç sendikanın ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının il ve ilçe temsilcilerinin görüşleri alınarak mahallin en büyük mülki amiri tarafından belirlenir. İl ve ilçenin büyüklüğü, gelişmişliği ve yerleşim özellikleri dikkate alınarak birden fazla toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı belirlenebilir.

Belirlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı yerel gazeteler ile valilik ve kaymakamlık internet sitelerinden ilan edilerek halka duyurulur.

Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yer ve güzergâhı hakkında sonradan yapılacak değişiklikler de aynı yöntemle yapılır. Bu değişiklikler duyurudan on beş gün sonra geçerli olur.

Birden fazla toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhının belirlendiği il ve ilçelerde düzenleme kurulu, kamu düzenini ve genel asayiş bozmayacak ve vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak şekilde belirlenen yer ve güzergâhlardan birisini tercih edebilir

#### ***Toplantı ve gösteri yürüyüşü zamanı***

**Madde 7–** Toplantı ve yürüyüşlere ve bu amaçla toplanmalara güneş doğmadan başlanamaz.

(Değişik:2/3/2014–6529/6 md.) Açık yerlerdeki toplantılar ile yürüyüşler güneş batmadan önce dağılacak şekilde, kapalı yerlerdeki toplantılar ise saat 24.00'e kadar yapılabilir.

#### ***Umuma açık yer sayılma***

**Madde 8–** Toplantının yapıldığı yer, toplantı süresince umuma açık yer sayılır.

m.9

(41) *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu*

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Toplantı Şekil ve Şartları

### *Düzenleme Kurulu*

**Madde 9-** (Değişik:26/3/2002-4748/6 md.)

Bu Kanuna göre yapılacak toplantılar, fiil ehliyetine sahip ve onsekiz yaşını doldurmuş, en az yedi kişiden oluşan bir düzenleme kurulu tarafından düzenlenir. Bu kurul, kendi aralarından birini başkan seçer. Diplomatik dokunulmazlıkları bulunan kişiler, düzenleme kurulu başkan veya üyesi olamazlar.

Tüzel kişilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeleri, yetkili organlarının ararına bağlıdır.

### *Bildirim verilmesi*

**Madde 10-** (Değişik:3/8/2002-4771/5 md.) Toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir.

Bu bildirimde;

- a) Toplantının amacı,
- b) Toplantının yapılacağı yer, gün, başlayış ve bitiş saatleri,
- c) Düzenleme kurulunun başkan ile üyelerinin açık kimlikleri, meslekleri ikametgahları ve varsa çalışma yerleri,

Belirtilir ve bildirimde yönetmelikte gösterilecek belgeler eklenir.

Bu bildirim karşılığında gün ve saati gösteren alındı belgesi verilmesi zorunludur.

Bu bildirim, valilik veya kaymakamlıkça kabul edilmez veya karşılığında alındı belgesi verilmez ise keyfiyet bir tutanakla tespit edilir. Bu halde noter vasıtasıyla ihbar yapılır. İhbar saati bildirim verilme saati sayılır.

Aynı yerde, aynı gün toplantı yapmak üzere ayrı ayrı düzenleme kurullarınca bildirim verilmişse ilk verilen bildirim geçerlidir. Diğerlerine durum hemen yazılı olarak bildirilir.

### *Toplantının yapılması*

**Madde 11-** Toplantı, 6 ncı madde hükümlerine uymak suretiyle bildirimde belirtilen yerde yapılır. Düzenleme kurulu, kendi üyelerinden başkan dahil en az yedi kişiyi toplantının yapıldığı yerde bulundurmakla yükümlüdür. (Değişik 3. Cümle:2/3/2014-6529/7 md.) Bu yükümlülüğün

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu** **m.12**

yerine getirildiğine dair tutulan tutanak, düzenleme kurulu tarafından hazırlanarak yetkili kolluk amirine teslim edilir.

(Ek:2/3/2014–6529/7 md.) Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde katılımcıların ve konuşmacıların ses ve görüntüleri kolluk tarafından yapıldığı belli olacak şekilde kaydedilebilir. Elde edilen kayıt ve görüntüler şüphelilerin ve suç delillerinin tespiti dışında başka bir amaçla kullanılamaz.

***Düzenleme kurulunun görev ve sorumlulukları***

**Madde 12–** Düzenleme kurulu, toplantının sükun ve düzenini, bildirimde yazılı amaç dışına çıkılmamasını sağlamakla yükümlü ve sorumludur. Kurul, bunun için gereken önlemleri alır ve gerektiğinde güvenlik kuvvetlerinin yardımını ister. (Değişik 3. Cümle:2/3/2014–6529/8 md.) Toplantının amacı dışına çıktığı veya düzen içinde gerçekleşmesini imkânsız gördüğü takdirde kurul veya toplanamadığı takdirde kurul başkanı dağılma kararı alır ve durumu derhâl yetkili kolluk amirine bildirir.

Düzenleme kurulunun sorumluluğu, topluluk toplantı yerinden tamamen dağılıncaya kadar sürer,

***Hükümet komiseri ve yetkileri***

**Madde 13–** (Mülga:2/3/2014–6529/16 md.)

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Toplantının Ertelenmesi veya Yasaklanması

***Düzenleme kurulunun toplantıyı geri bırakması***

**Madde 14–** Toplantı, toplantının yapılacağı saatten en az yirmidört saat önce düzenleme kurulunun çoğunluğu tarafından, bildirim verildiği valilik veya kaymakamlığa yazı ile bildirilmek şartıyla kırksekiz saati geçmemek üzere yalnız bir kez geri bırakılabilir.

***Birden fazla toplantıları erteleme***

**Madde 15–** Bir il sınırı içinde aynı günde birden çok toplantı yapılmak istenmesi halinde vali, emrindeki güvenlik kuvvetlerinin ve gerektiğinde yararlanabileceği diğer güçlerin bu toplantıların güvenlik içinde yapılmasını sağlamaya yeterli olmadığı kanısına varırsa, toplantılardan bir kısmını on günü aşmamak üzere bir kez erteleyebilir. Bu ertelemede müracaat önceliği göz önünde bulundurulur.

m.16

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu**

***Toplantının bölge valiliği ve İçişleri Bakanlığınca ertelenmesi***

**Madde 16–** a) Bir bölge valiliğine bağlı illerden; birden çok ilde aynı günde toplantı yapmak için bildirim verilmesi üzerine, toplantı güvenliğini sağlamak amacıyla ilgili valilerce bölge valiliğinden takviye istenmesi halinde, bölge valisi bu isteklerin karşılanamayacağı kanısına varırsa, takviye gönderilemeyen illerdeki toplantılar on günü aşmamak üzere bölge valiliğince bir kez ertelenebilir.

b) Aynı günde birden çok bölge valiliğine bağlı illerde toplantı yapmak için bildirim verilmesi üzerine, toplantı güvenliğini sağlamak amacıyla ilgili bölge valilerince İçişleri Bakanlığından takviye istenmesi halinde, İçişleri Bakanlığı bu isteklerin karşılanamayacağı kanısına, varırsa, takviye gönderilemeyen bölge valiliğine bağlı illerdeki toplantılar on günü aşmamak üzere İçişleri Bakanlığınca bir kez ertelenebilir.

Ertelemelerde müracaat önceliği göz önünde bulundurulur.

***Toplantının ertelenmesi veya bazı hâllerde yasaklanması***

**Madde 17–** (Değişik:26/3/2002–4748/6 md.)

Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir.

***Yasaklama veya erteleme kararının tebliği***

**Madde 18–** Bölge valisi, Vali veya kaymakamlarca ertelenen veya yasaklanan veya İçişleri Bakanlığı tarafından ertelenen toplantılara ilişkin gerekçeli erteleme veya yasaklama kararı toplantının başlama saatinden en az yirmi dört saat önce bir yazı ile düzenleme kurulu başkanına veya bulunamadığı takdirde üyelerden birine tebliğ edilir. Vali veya kaymakamlarca ertelenen veya yasaklanan toplantılar hakkında bölge valiliğine ve İçişleri Bakanlığına, bölge valilerince ertelenen veya yasaklanan toplantılar için de İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

17 nci maddede belirtilen durumlarda; toplantının en az yirmidört saat önce tebliğ şartı aranmaksızın bölge valiliği, valilik veya kaymakamlıklarca ertelenebileceği veya yasaklanabileceği haller yönetmelikte gösterilir.

Toplantının ertelenen günden sonraki bir günde yapılabilmesi, düzenleme kurulunun 10 uncu maddeye göre yeni bildirimde bulunmasına bağlıdır.

***İl veya ilçelerde bütün toplantıların ertelenmesi veya yasaklanması***

**Madde 19–** (Değişik birinci cümle:26/3/2002–4748/6 md.)

Bölge valisi, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla bölgeye dahil illerin birinde veya birkaçında ya da bir ilin bir veya birkaç ilçesinde bütün toplantıları bir ayı geçmemek üzere erteleyebilir. (Değişik ikinci cümle:30/7/2003–4963/22 md.) Valiler de aynı sebeplere dayalı olarak ve suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde; ile bağlı ilçelerin birinde veya birkaçında bütün toplantıları bir ayı geçmemek üzere yasaklayabilir.

Yasaklama kararı gerekçeli olarak verilir Kararın özeti yasaklamanın uygulanacağı yerlerde mutad vasıtalarla ilan edilir.Ayrıca, İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Gösteri Yürüyüşlerinin

### Şekil ve Şartları ile Ertelenmesi veya Yasaklanması

***Gösteri yürüyüşlerinde uygulanacak hükümler***

**Madde 20–** Gösteri yürüyüşlerinin şekil ve şartları ile ertelenmesi veya yasaklanması hakkında da bu Kanunun 3 üncü ve 4 üncü bölümlerindeki hükümler uygulanır.

Şehir ve kasaba içindeki genel yollar üzerinde yapılacak yürüyüşlere ait bildirimlerde, 6 ncı madde gereğince ilan olunan yol ve yönlere uyulmak şartıyla, yürüyüşe geçmek için seçilecek toplanma yeri ile izlenecek yol ve dağılıma yerinin belirtilmesi zorunludur.

## ALTINCI BÖLÜM

### Yasaklar ve Kanuna Aykırı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri

***Amaç dışı toplantı ve gösteri yürüyüşü***

**Madde 21–** (Mülga:26/3/2002–4748/7 md.)

***Yasak yerler***

**Madde 22–** Genel yollar ile parklarda, mabetlerde, kamu hizmeti görü-

m.23

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu**

len bina ve tesislerde ve bunların eklentilerinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kilometre uzaklıktaki alan içinde toplantı yapılamaz ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez.

Genel meydanlardaki toplantılarda, halkın ve ulaşım araçlarının gelip geçmesini sağlamak üzere valilik ve kaymakamlıklarca yapılacak düzenlemelere uyulması zorunludur.

***Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri***

**Madde 23–** a) 9 ve 10 uncu madde hükümlerine uygun biçimde bildirim verilmeden veya toplantı veya yürüyüş için belirtilen gün ve saatten önce veya sonra;

b) (Değişik:30/7/1998–4378/1 md.) Ateşli silahlar veya patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler ile yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşınarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyilerek veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örtterek toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma ve kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşınarak veya bu nitelikte sloganlar söylenerek veya ses cihazları ile yayınlanarak,

c) 7 nci madde hükümleri gözetilmeksizin,

d) 6 ve 10 uncu maddeler gereğince belirtilen yerler dışında,

e) 20 nci maddedeki yöntem ve şartlara ve 22 nci maddedeki yasak ve önlemlere uyulmaksızın,

f) 4 üncü madde ile Kanun kapsamı dışında bırakılan konularda kendi amaç, kural ve sınırları dışına çıkılarak,

g) Kanunların suç saydığı maksatlar için,

h) Bildirimde belirtilen amaç dışına çıkılarak,

i) Toplantı ve yürüyüşün 14, 15, 16, 17 ve 19 uncu maddelere dayanılarak yasaklanması veya ertelenmesi halinde tespit edilen erteleme veya yasaklama süresi sona ermeden,

j) (Değişik:2/3/2014–6529/9 md.) 12 nci madde gereğince toplantının dağılmasına karar verilmesi hâlinde,

k) 21 inci madde hükmüne aykırı olarak,

l) 3 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükmüne uyulmadan,

Yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır.



**Toplantı veya gösteri yürüyüşünün dağıtılması**

**Madde 24-** (Değişik:2/3/2014–6529/10 md.) Kanuna uygun olarak başlayan bir toplantı veya gösteri yürüyüşü, daha sonra 23 üncü maddede belirtilen kanuna aykırı durumlardan bir veya birkaçının vuku bulması sebebiyle, Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşü hâline dönüşürse:

a) Düzenleme kurulu veya kurul başkanı toplantı veya gösteri yürüyüşünün sona erdiğini topluluğa ilan eder ve durumu derhâl yetkili kolluk amirine bildirir.

b) Düzenleme kurulunun veya kurul başkanının bu görevi yerine getirmemesi hâlinde, durum yetkili kolluk amiri tarafından mahallin en büyük mülki amirine bildirilir. Mahallin en büyük mülki amiri tarafından toplantının sona erdirilip erdirilmeyeceğine dair karar alınır.

c) Mahallin en büyük mülki amiri, yazılı veya acele hâllerde sonradan yazı ile teyit edilmek kaydıyla sözlü emirle, mahallin güvenlik amirlerini veya bunlardan birini görevlendirerek olay yerine gönderir.

Bu amir, topluluğa Kanuna uyularak dağılmalarını, dağılmazlarsa zor kullanılacağını ihtar eder. Topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtılır. (Mülga üçüncü cümle:2/3/2014–6529/10 md.)

(Değişik:2/3/2014–6529/10 md.) Birinci fıkrada düzenlenen durumlarda güvenlik kuvvetlerine karşı fiili saldırı veya mukavemet veya korudukları yerlere ve kişilere karşı fiili saldırı hali mevcutsa, ihtarla gerek olmaksızın zor kullanılır.

Toplantı ve gösteri yürüyüşüne 23 üncü madde (b) bendinde yazılı silah, araç, alet veya maddeler veya sloganlarla katılanların bulunması halinde bunlar güvenlik kuvvetlerince uzaklaştırılarak toplantı ve gösteri yürüyüşüne devam edilir. Ancak, bunların sayıları ve davranışları toplantı veya gösteri yürüyüşünü Kanuna aykırı addedilerek dağıtılmasını gerektirecek derecede ise yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

Toplantı ve gösteri yürüyüşüne silah, araç, alet veya maddeler veya sloganlarla katılanların tanınması ve uzaklaştırılmasında düzenleme kurulu güvenlik kuvvetlerine yardım etmekle yükümlüdür.

Toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin Kanuna aykırı olarak başlaması hallerinde; güvenlik kuvvetleri mensupları, olayı en seri şekilde mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alır ve olaya müdahale eden güvenlik kuvvetleri amiri, topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılcakları ihtarında bulunur ve topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtılır.

m.25 (41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu

*Suç işleyenlerin yakalanması*

**Madde 25-** Topluluk içinde suç işleyenleri ve suçluları yakalamak için 24 üncü maddede belirtilen emir ve ihtarların yapılmasına gerek yoktur.

*Çağrı ve propaganda araçları*

**Madde 26-** Toplantı veya yürüyüşlere ilişkin çağrı veya propoganda amacıyla kullanılan basılı veya çoğaltılmış veya el ile yazılmış davetiye, levha ve ilanlarda düzenleme kurulu başkanı ile en az altı üyesinin adları, soyadları ve imzalarının bulunması; bunlardan asılması gerekenlerin, Kanunun 6 ncı maddesinde belirtilen yöntemle de uyulmak şartıyla valilik veya kaymakamlıklarca önceden tespit edilmiş yerlere asılması zorunludur.

Bu propaganda ve çağrı alet ve araçlarında, halkı suç işlemeye özendiren veya kışkırtan yazı veya resim bulunması yasaktır.

Toplantı veya gösteri yürüyüşünün yapılacağı tarihten bir önceki günden toplantı veya gösteri yürüyüşünün başlayacağı saate kadar, güneşin doğuşundan batışına kadarki zaman içinde olmak kaydıyla ses yükselten veya ileten herhangi bir alet veya araç ile çağrı yapılabilir. Bu süre dışında çağrı için sözü geçen alet veya araçlar kullanılamaz.

Kapalı yer toplantılarında, ses yükseltici alet veya araçlarla dışarıya yayın yapılamaz.

*Kışkırtma yasağı*

**Madde 27-** Halka karşı, doğrudan doğruya veya ses yükselten veya ileten herhangi bir alet veya araç ile söz söyleyerek veya seslenerek veya basılmış veya çoğaltılmış veya elle yazılmış veya çizilmiş kağıtları duvarlara veya diğer yerlere yapıştırarak veya dağıtarak veya benzeri araç veya yollarla halkı Kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşe özendirmek veya kışkırtmak yasaktır.

Bu hareketler güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### Ceza Hükümleri

*Yasaklara aykırı hareket*

**Madde 28-** (Değişik:23/1/2008-5728/422 md.)

Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşleri düzenleyen veya yönetenlerle bunların hareketlerine katılanlar, fiil daha ağır bir cezayı gerekti-

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu** **m.29**

ren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

10 uncu madde gereğince verilecek bildirimde düzenleme kurulu üyesi olarak gösterilenlerden 9 uncu maddede belli edilen nitelikleri taşımayanlar, toplantı veya yürüyüşün yapılması hâlinde, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

11 ve 12 nci maddelerde yazılı görevleri yerine getirmeyen düzenleme kurulu üyeleri, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Değişik:2/3/2014–6529/16 md.) Güvenlik kuvvetlerine veya toplantı veya yürüyüş safahatının teknik araç ve gereçlerle tespit için görevlendirilenlere bu görevlerini yaptıkları sırada cebir ve şiddet veya tehdit veya nüfuz ve müessir kuvvet sarfetmek suretiyle mani olanlar hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

***Toplantı veya yürüyüşü engelleyenler***

**Madde 29–** Toplantı veya yürüyüş yapılmasına engel olan veya devamına imkan vermeyecek tertipler ile toplantı veya yürüyüşü ihlal eden kimse, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde dokuz aydan bir yıl altı aya kadar hapis (...) cezası ile cezalandırılır.

***Huzur ve sükünü bozanlar***

**Madde 30–** Yapılmakta olan toplantı veya yürüyüşte huzur ve sükünü bozmak maksadıyla tehdit veya hakaret veya saldırı veya mukavematte bulunanlar veya başka bir suretle huzur ve sükünün bozulmasına sebebiyet verenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis (...) cezası ile cezalandırılır.

***Kanuna aykırı propaganda vasıtaları ve suç işlemeye teşvik***

**Madde 31–** Düzenleme kurulu başkanı ve en az altı üyesinin ad ve soyadları ile imzalarını taşımayan 26 ncı maddede yazılı propaganda vasıtalarını hazırlayanlar, yazdıranlar, bastıranlar, propaganda maksadıyla kullananlar veya sair surette 26 ncı maddedeki yasak ve şartlara uymayanlar altı aydan bir yıla kadar hapis (...) cezası ile cezalandırılır.

Bu propaganda vasıtalarında halkı suç işlemeye teşvik ve tahrik eder mahiyette yazı veya resim veya işaret bulunursa veya bu maksatla başka araçlar kullanılmış olursa, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde failleri bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis (...) cezası ile cezalandırılır.

m.32

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu**

Teşvik ve tahrik neticesi olarak suç işlenir veya suçun icrasına teşebbüs edilirse, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde teşvik veya tahrikte bulunanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis (...) cezası ile cezalandırılır.

***Direnme***

**Madde 32–** (Değişik:22/7/2010–6008/1 md.)

Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşlerine katılanlar, ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar ederlerse, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçu, toplantı ve gösteri yürüyüşünü tertip edenlerin işlemesi halinde, bu fıkra hükmüne göre verilecek ceza yarı oranında artırılarak hükmolunur.

İhtara ve zor kullanmaya rağmen kolluk görevlilerine karşı cebir veya tehdit kullanılarak direnilmesi halinde, ayrıca 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 265 inci maddesinde tanımlanan suçtan dolayı da cezaya hükmolunur.

23 üncü maddede yazılı hallerden biri gerçekleşmeden veya 24 üncü madde hükmü yerine getirilmeden yetki sınırı aşılarak toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin dağıtılması halinde, yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri işleyenlere verilecek cezalar, dörttebire kadar indirilerek uygulanabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

***Toplantı ve yürüyüşe silahlı katılanlar***

**Madde 33–** (Değişik:22/7/2010–6008/2 md.)

Toplantı ve gösteri yürüyüşlerine 23 üncü maddenin (b) bendinde sayılan silah veya araçları taşıyarak katılanlar, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Silah veya aracın ateşli silah ya da patlayıcı veya yakıcı madde olması durumunda, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz. Silah veya aracın bulundurulmasının suç oluşturması halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da ilgili hakkında kanun hükümlerine göre cezaya hükmolunur.

Toplantı ve gösteri yürüyüşünün kanuna aykırı olması halinde ve dağılmamak için direnildiği takdirde, ayrıca 32 nci madde hükümlerine göre cezaya hükmolunur.

***Tahrikçiler ve suç ortakları***

**Madde 34–** 27 nci maddedeki yasağa aykırı hareket edenler toplantı veya yürüyüş vukubulmamış veya vukubulmuş olup da ilk emir ve ihtar üzerine dağıtılmış ise, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde bir yıl altı aydan dört yıla, toplantı ve yürüyüş zorla

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu m.34/A**

dağıtılmış ise üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

***Çocuklar hakkında uygulanmayacak hüküm***

**Madde 34/A-** (Ek:22/7/2010–6008/3 md.)

Bu Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılarak direnme suçunu veya katıldıkları toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında propaganda suçunu işleyen çocuklar hakkında bu suçlara bağlı olarak ayrıca 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

## **SEKİZİNCİ BÖLÜM**

### **Çeşitli Hükümler**

***Suçüstü hükümlerinin uygulanması***

**Madde 35-** (Mülga:23/1/2008–5728/578 md.)

***Hükümet komiserine verilecek ücret***

**Madde 36-** (Mülga:2/3/2014–6529/16 md.)

***Yönetmelik düzenlenmesi***

**Madde 37-** (Değişik:2/3/2014–6529/16 md.) Düzenleme kurulunun, güvenlik kuvvetlerinin ve görevli askeri birliklerin görev, yetki ve sorumluluklarının uygulanış biçimi ile bu Kanunun 10 ve 18 inci maddelerinde belirtilen hususlar ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Adalet, Milli Savunma ve İçişleri bakanlıklarınca bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde çıkarılacak ve Resmi Gazetede yayımlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

***Saklı hükümler***

**Madde 38-** İl İdaresi Kanunu ile diğer kanunlardaki bu Kanun kapsamına giren konularla ilgili yetkiler saklıdır.

***Kaldırılan hükümler***

**Madde 39-** 10/2/1963 tarih ve 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1-** Kanunun 6 ve 26 ncı maddelerine göre yapılacak tespit ve ilan bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde yapılır.

G.m.2

**(41) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu**

**Geçici Madde 2**– Bölge valilikleri kuruluncaya kadar geçecek süre içinde bu Kanun gereğince bölge valilerine tanınmış bulunan erteleme yetkisi İçişleri Bakanlığı tarafından kullanılır.

**Yürürlük**

**Madde 40**– Bu Kanun yayımı tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 41**– Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (42) TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNUNUN UYGULANMASINA DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazete Tarihi : 08/08/1985

Sayı : 18836

## BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1-** Bu yönetmelik, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kanunlara uygun olarak kullanılmasına; Valilerin askeri birliklerden yardım istemesine; hükümet komiseri ve yardımcılarının, güvenlik kuvvetlerinin, görevli askeri birliklerin, düzenleme kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarına; bildirim verilmesine; yasaklama ve erteleme kararlarına ilişkin esas ve usuller ile diğer hususları belirlemek amacıyla 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 10, 18 ve 37 nci maddelerine göre düzenlenmiştir.

### *Tanımlar*

**Madde 2-** Bu yönetmeliğin uygulanmasında yönetmelikte geçen;

- a) Kanun; 6/10/1983 tarih ve 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununu,
- b) Yönetmelik; bu yönetmeliği,
- c) Toplantı yeri; mahallin en büyük mülkî âmiri tarafından önceden tesbit ve ilân edilmiş, kanuna uygun bildirimde belirtilmiş, yetkililer tarafından yasaklanmamış ve ertelenmemiş kapalı ve açık yer toplantısı ve gösteri yürüyüşü yapılan mahal ile gösteri yürüyüşü yapılan güzergahı,
- d) En yakın askerî komutan; valinin istemi üzerine, o il için askerî birlik yardımı yapmak üzere Genelkurmay Başkanlığı tarafından belirlenmiş birlik komutanını,
- e) Mahallin en büyük mülkî âmiri; il merkez ilçelerinde valileri, ilçelerde kaymakamları,
- f) Askerî birlik; Kara, Deniz ve Hava Kuvvet Komutanlıklarına bağlı

m.3

**(42) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği**

birlikler, mülkî teşkilâta tabi olmayan jandarma iç güvenlik birlikleri ile diğer jandarma birliklerini ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı birliklerini,

g) Genel kolluk kuvvetleri; il içinde görevli veya o ilde geçici olarak görevlendirilmiş polis ve mülkî teşkilâta tabi jandarma iç güvenlik birliklerini,

h) Güvenlik Kuvvetleri; genel kolluk kuvvetleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenliğinin sağlanması ile ilgili olarak kendilerine bu yönetmelik esaslarına göre görev verilen askerî birlikleri,

i) Harekât komutası; vazifenin yerine getirilmesi için birliklerin terkihi, tertiplenmesi, görevlerin verilmesi, hedeflerin belirlenmesi, yönlendirilmesi, kontrol ve koordinesi gibi işlemlerin yerine getirilmesi için verilen yetkiyi,

İfade eder.

## İKİNCİ KISIM

### Esas Hükümler

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yerlerinin Belirlenmesi

#### *Toplantı Yeri ve Gösteri Yürüyüşü Güzergahının Belirlenmesi*

**Madde 3–** Kanun hükümleri esas alınarak, il ve ilçe sınırları içinde açık yer toplantısı yapılacak mahaller; gösteri yürüyüşü yapılacak güzergah; yürüyüşe geçmek üzere toplanılacak yerler ile dağılma yerleri; afiş ve pankart asılacak yerler, mahallin en büyük mülkî amirince açık ve kesin bir şekilde tesbit edilerek krokiye bağlanır ve alışılmış araçlarla ilân olunur. İlân tutanağı dosyasında saklanır.

Tesbit edilen yer, güzergâh ve bunlara ilişkin krokiler her yıl Ocak ayında veya gerektiğinde gözden geçirilir. Değişiklik yapılırsa, bu değişiklikler birinci fıkrada belirtilen şekilde ilân edilir.

Kaymakamlarca yapılan tesbit ve değişiklikler ile bunlara ilişkin krokiler ilçenin bağlı bulunduğu valiliğe, valilerce yapılan veya kaymakamlarca valiliğe gönderilen tesbit ve değişikliklerle bunlara ilişkin krokiler valiliklerce en yakın askerî komutanlığa gönderilir.



## İKİNCİ BÖLÜM

### Düzenleme Kurulu

#### *Kurulun Teşkili*

**Madde 4–** Düzenleme kurulu, başkan dahil en az yedi kişiden oluşur. Kurulun üyeleri arasındaki görev bölümü, Kanun ve Yönetmelikteki görevler de dikkate alınarak, başkan tarafından tesbit edilir ve bildirimde belirtilir.

(Ek fıkra:RG–22/10/2002–24914) Ayrıca, tüzel kişilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeleri için yetkili organlarının kararı gerekir. Bu husus bildirimde belirtilir ve düzenleme kuruluna ilişkin Kanun ve Yönetmelikte belirtilen hususlar, tüzel kişilerin düzenleyeceği toplantılarda da aranır.

#### *Bildirim Verilmesi ve Eklenerek Belgeler*

**Madde 5–** Toplantı yapılabilmesi için, toplantının yapılmasından en az (Değişik ibare:RG–22/10/2002–24914) 48 saat önce ve çalışma saatleri içinde, düzenleme kurulu başkan ve üyelerinin tamamının imzalayacağı bir bildirim mahallin en büyük mülkî Amirliğine verilmesi zorunludur.

Bu bildirimde, toplantının amacı, yapılacağı yer, başlayış ve bitiş saatleri ile düzenleme kurulu başkan ve üyelerinin açık kimlikleri, meslekleri, ikametgahları ve varsa çalışma yerlerinin belirtilmesi ve bildirimde, düzenleme kurulu başkan ve üyelerince sağlanacak,

- a) (Değişik:RG–20/12/2013–28857) T.C. Kimlik numarasının,
- b) (Değişik:RG–20/12/2013–28857) Adli sicil beyanının,
- c) (Mülga:RG–20/12/2013–28857)
- d) (Mülga:RG–20/12/2013–28857)

e) (Değişik:RG–22/10/2002–24914) Düzenleme kurulunda yer alacak yabancılar için, ilgili valilik kanalıyla, İçişleri Bakanlığında alınan izin belgesi; Kanun'a göre düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde topluluğa hitap edecek, afiş, pankart, resim, flama, levha, araç ve gereçler taşıyacaklar için mahallin en büyük mülki idare Amirliğine, toplantıdan en az 48 saat önce bildirimde bulunulduğunu gösteren belgenin,

f) (Ek:RG–22/10/2002–24914) Tüzel kişilerce düzenlenecek toplantı ve gösteri yürüyüşleri için yetkili organlarının buna ilişkin kararının, eklenmesi şarttır.

#### *Alındı Belgesi*

**Madde 6–** Bu yönetmeliğin 5 inci maddesine uygun düzenlenmiş bildi-

m.7 (42) *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği*

rim ve ekleri için, mahallin en büyük mülkî amirliğince, düzenleme kurulu başkan veya üyelerine, bildirim alındığı gün ve saati gösteren bir “alındı belgesi” ile toplantının yerini, gününü, başlangıç ve bitim saatlerini ve düzenleme kurulunun görev ve sorumluluklarını belirliyen önceden hazırlanmış bir talimat verilir.

***Kanuna Uygun Olmayan Bildirimler***

**Madde 7-** Kanunda belirtilen hususları kapsamayan veya yanlış bilgi ihtiva eden veya belgeleri eksik olan bildirimler, düzenleme kurulu başkan veya üyelerinden birine yazı ile duyurularak düzeltilir veya tamamlandırılır.

Yapılan duyuruya rağmen eksikliklerin tamamlanmaması halinde, bildirim geçersiz sayılır.

***Noter Kanalıyla İhbar***

**Madde 8-** Bildirim, kanunî şartları haiz olmasına rağmen mahallin en büyük mülkî amirliğince kabul edilmez veya karşılığında alındı belgesi verilmezse, düzenleme kurulu bu durumu bir tutanakla tesbit eder ve noter vasıtasıyla mahallin en büyük mülkî âmirine ihbarda bulunur.

Noter vasıtası ile ihbar yapılmış olsa bile, bildirim kanunun öngördüğü bilgileri taşımadığının, belgelerin eksik veya verilen bilgilerin yanlış olduğunun veya aynı gün, saat ve yerde toplantı yapmak üzere daha önce bildirimde bulunulduğunun tesbiti halinde, durum, mahallin en büyük mülkî amirliğince düzenleme kurulu başkan veya üyelerine en seri şekilde yazı ile duyurulur.

Yazılı olarak bildirilmesine rağmen, gerekli görülürse, toplantının yapılmayacağı hususu mutad vasıtalar ile halka duyurulur.

***Düzenleme Kurulunun Görevleri***

**Madde 9-** Düzenleme kurulunun görevleri şunlardır :

- a) Toplantının ve gösteri yürüyüşünün bildirimde belirtilen yer, gün ve saatte yapılmasını ve bitirilmesini sağlamak,
- b) Toplantının ve gösteri yürüyüşünün bildirimde belirtilen amacına uygun yapılmasını ve amacından sapmasını önleyici tedbirler almak,
- c) Toplantı ve gösteri yürüyüşünün sükûn içinde, çevreyi ve katılmayanları rahatsız etmeyecek şekilde geçmesini sağlamak,
- d) Toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılmasına engel olanlarla, devamına imkân vermeyecek tertiplere girişenleri, toplantıyı amacından saptırmak isteyenleri, güvenlik kuvvetlerine bildirmek,

(42) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği m.10

e) Suç teşkil eden silah ve patlayıcı maddeleri veya her türlü kesici, delici alet veya taş, sopa, demir, lastik çubuk, boğma teli ve zinciri gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı yaralayıcı ecza veya diğer her türlü zehir veya her türlü gaz ve benzeri maddeyi toplantı yerine sokmak isteyen kişileri önlemek amacıyla, bu gibilerin varlığından güvenlik kuvvetlerini haberdar etmek, yakalanmalarına yardımcı olmak,

f) Kanunların suç saydığı veya halkı suç işlemeye özendirici veya kışkırtan ibare veya ifade taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha araç ve gerecin toplantı yerine sokulmasını önleyici tedbirler almak, bunların zabtı ve faillerinin yakalanması için güvenlik kuvvetlerini haberdar etmek ve yardımcı olmak,

g) Halkı suç işlemeye özendirici konuşmaları önlemek veya hükümet komiserince istenmiş ise, konuşmayı kestirmek,

h) Toplantının ve gösteri yürüyüşünün amacı dışında veya kanunun suç saydığı sloganların söylenmesini veya ses yayın cihazları ile yayımını önleyici tedbirler almak, bu gibi davranışları güvenlik kuvvetlerine haber vermek ve faillerini yakalatmak,

i) Toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılacakların toplantı yerine gelişlerinde, gerekiyorsa, kimliklerinin tesbiti ve benzeri faaliyetlerde güvenlik kuvvetlerine yardımcı olmak,

j) Toplantının ve gösteri yürüyüşünün kanunlara uygun yürütülmesi amacı ile hükümet komiserince istenen hususları yerine getirmek ve çalışmalarına yardımcı olmaktır.

***Düzenleme Kurulunun Sorumlulukları***

**Madde 10-** Düzenleme kurulu, başkan dahil en az yedi üyesini toplantı ve gösteri yürüyüşü başlamazdan önce toplantı yerinde hazır bulundurmak ve bunların, toplantının bittiği, katılanların tamamen dağıldığı hükümet komiserince kendilerine bildirilinceye kadar, toplantı yerinde kalmalarını sağlamakla yükümlüdür.

Düzenleme kurulunun çabalarına rağmen, toplantı ve gösteri yürüyüşünde sükûn ve düzen sağlanamaz veya toplantı ve gösteri yürüyüşünün amacı dışına çıkacağı anlaşılırsa, kurul başkanı, toplantı veya gösteri yürüyüşünün sona erdirilmesini hükümet komiserinden ister. Böyle bir istekte bulunulması, düzenleme kurulunun o ana kadar kanundan doğan sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Hükümet komiserince, bizzat veva düzenleme kurulu başkanının isteği üzerine toplantı ve gösteri yürüyüşünün sona erdirilmesine karar verilmesi halinde, düzenleme kurulu üyeleri bu karara uyarak, yerine getirilmesi için, kararın ilânı dahil, her türlü gayreti göstermek zorundadırlar.

m.11

(42) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Hükümet Komiserinin Görev ve Yetkileri

#### *Hükümet Komiseri Görevlendirilmesi*

**Madde 11**– Mahallin en büyük mülkî âmiri, her toplantı ve gösteri yürüyüşü için toplantının yapılacağı saatten (Değişik ibare:RG–22/10/2002–24914) 24 saat önce, kanunda öngörülen niteliklere sahip bir kişiyi hükümet komiseri olarak görevlendirir. Mülkî âmir, toplantının niteliğini ve diğer hususları dikkate alarak, en çok iki kişiyi hükümet komiserine yardımcı olarak görevlendirmeye de yetkilidir.

#### *Hükümet Komiserinin Görevleri*

**Madde 12**– Hükümet komiserinin görevleri şunlardır :

a) Toplantı ve gösteri yürüyüşü başlamadan evvel toplantı yerine gelecek, düzenleme kurulu başkan ve üyelerinin, yönetmeliğin 10 uncu maddesi uyarınca toplantı mahallinde bulunup bulunmadığını tutanakla tesbit etmek,

b) Mahallin en büyük mülkî amirince emir verildiği veya bizzat gerekli görüldüğü hallerde, toplantıyı teknik ses alma, fotoğraf, film ve benzeri amaçlarla tesbit ettirmek,

c) Teknik cihazlarla tesbit imkanının bulunmaması halinde, toplantının seyirini, konuşmaları, toplantıda kullanılan afiş, resim, pankart ve benzerlerini tutanakla tesbit etmek veya ettirmek,

d) Toplantı ve gösteri yürüyüşünün devamı sırasında münferit olarak suç niteliğindeki olaylar ile halkı suç işlemeye özendirici davranışların önlenmesini güvenlik kuvvetlerinden istemek,

e) Toplantının ve gösteri yürüyüşünün, sükûn ve güvenliği için gerekli gördüğü tedbirleri düzenleme kuruluna aldirmek,

f) Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca düzenleme kurulu başkanının isteği üzerine veya aynı maddenin 3 üncü fıkrası gereğince bizzat toplantıyı sona erdirmek,

g) Kanuna uygun olarak başlayan toplantı veya gösteri yürüyüşünün kanunun 23 üncü maddesinde belirtilen durumlardan bir veya birkaçının vuku bulması sebebiyle kanuna aykırı duruma düşmesi durumunda, toplantıyı sona erdirmek, bu kararı düzenleme kurulu aracılığıyla, bu mümkün olmazsa bizzat, ilân etmek ve keyfiyeti en seri vasıta ile mahalli mülkî âmire bildirmektir.

**İrtibat Kurulunun Teşkili**

**Madde 13-** İrtibat Kurulu, hükümet komiserinin veya yardımcısının başkanlığında, düzenleme kurulu başkanının görevlendirdiği en az iki üye ve güvenlik âmirinin görevlendirdiği bir güvenlik görevlisinden oluşur.

**İrtibat Kurulunun Görevi**

**Madde 14-** İrtibat kurulunun görevi; mahallin en büyük mülki âmiri ile güvenlik kuvvetleri âmiri ve düzenleme kurulu başkanı arasındaki her türlü görev irtibatını sağlamaktır.

İrtibat kurulunun bu görevi, toplantının ve gösteri yürüyüşünün başlamasından bir saat önce başlar ve dağılmasıyla nihayete erer.

**Toplantı Sonu İşlemleri**

**Madde 15-** Düzenleme kurulu üyeleri, topluluk toplantı yerinden ayrılıncaya kadar, taşkınlıkları yatıştırıcı, kanunsuz hareketleri önleyici davranış içinde bulunmak ve bu konularda güvenlik kuvvetlerine yardım etmek zorundadırlar.

Topluluk tamamen dağıldıktan sonra hükümet komiseri toplantının bitimini tutanakla tesbit eder. Toplantı, düzenleme kurulu başkanının isteği üzerine sona erdirilmişse tutanak, düzenleme kurulu başkanı tarafından da imza edilir.

Kanuna uygun olarak başlayıp biten veya kanuna uygun başlayıp kanunsuz hale dönüşmesi nedeni ile dağıtılan, toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile ilgili raporlar, bitimi izleyen 24 saat içinde, tutanaklar da eklenerek mahallî mülkî âmirine sunulur.

Her türlü tutanağın toplantı yerinde tutulması esastır. Ancak, buna imkân bulunmaz ise, uygun herhangi bir yerde ilk fırsatta tutanak düzenlenir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Güvenlik Kuvvetlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

**Güvenlik Kuvvetlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları**

**Madde 16-** Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin sükûn ve güven içinde geçmesini sağlamak amacıyla, güvenlik kuvvetlerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır :

a) (Değişik:RG-22/10/2002-24914) Düzenleme kurulu üyelerinin, aranan şahıslardan olup olmadığını tespit etmek,

**m.16** (42) *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği*

b) Toplantı yerinde bir gün önceden ve toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılmasından iki saat önce keşif yapmak, toplantı ve gösteri yürüyüşünün emniyetini bozabilecek nedenleri ortadan kaldırmak, c) Toplantıya katılacakların toplantı yerine belirlenen cadde veya sokaklardan güvenlik kuvvetlerinin gözetiminde gelmeleri için gerekli önlemleri almak,

d) Toplantının huzur ve sükûnunu bozanları, hükümet komiserinin veya düzenleme kurulunun isteği üzerine, toplantı yerinden uzaklaştırmak,

e) Kanuna uygun olarak başlayıp kanuna aykırı duruma dönüştüğüne hükümet komiserince karar verilerek, hükümet komiserince veya düzenleme kurulu aracılığı ile topluluğa ilân edilmesine rağmen dağılmayan topluluğa, kanuna uyarak dağılmalarını, dağılmazlarsa zor kullanılacağını ihtar etmek ve topluluk dağılmazsa zor kullanılarak topluluğu belirlenen güzergahtan dağıtmak,

f) Yukarıdaki durumlar dışında, kendisine karşı fiilî saldırı veya mukavemet veya korudukları yerlere ve kişilere fiilî saldırı hali mevcutsa, ihtar gerek duymadan zor kullanmak,

g) Toplantı veya yürüyüşe, ateşli silâh veya patlayıcı madde veya her türlü kesici, delici alet veya taş, sopa, demir ve lastik çubuk, boğma teli veya zinciri gibi bereleyici, boğucu araç veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı ecza veya diğer her türlü zehir veya her türlü sis, gaz ve benzerini neşreden madde veya kanunların suç saydığı ibare veya ifadeleri ihtiva eden afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereç taşıyarak katılanlar veya sloganlar atarak, ses cihazları ile yayın yaparak halkı suç işlemeye teşvik edenler bulunuyorsa, bunları olay yerinden uzaklaştırarak toplantı ve gösteri yürüyüşünün devamını sağlamak, ancak bunların sayıları ve davranışları, toplantı ve gösteri yürüyüşünü kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşü niteliği kazandıracak derecede ise yukarıdaki fıkra hükümlerine göre hareket etmek,

h) Kanuna aykırı olarak başlayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde olayı derhal mahallin en büyük mülki âmirine haber vermekle beraber, mevcut imkânlarla gerekli tedbirleri alıp; topluluğa dağılmalarını, aksi durumda zor kullanılarak dağıtılabilecekleri ihtarında bulunmak ve topluluk dağıtmazsa zor kullanılarak dağıtmak,

i) Halka karşı, doğrudan veya ses yükselten veya ileten her hangi bir alet veya araç ile söz söyleyerek veya seslenerek veya basılmış veya çoğaltılmış veya elle yazılmış veya çizilmiş kâğıtları, duvarlara veya diğer yerlere yapıştırarak veya dağıtarak veya benzeri araç ve yollarla halkı kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşe özendirmeye ve kışkırtmaya kalkışanların bu hareketlerini yasaklamak, yasalara uymayanları yakalamak,

j) "Toplantı veya gösteri yürüyüşünün yapılacağı tarihten bir önceki

günden toplantı ve gösteri yürüyüşünün başlayacağı saate kadar, güneşin doğuşundan batışına kadarki zaman içinde olmak kaydıyla, ses yükselten veya ileten herhangi bir alet veya araç ile çağrı yapılabilir". Kuralı dışına çıkanlar ile kapalı yer toplantılarında, ses yükseltici alet veya araçlarla dışarıya yayın yapanların bu hareketlerini yasaklamak, yasaklara uymayanlar hakkında gereken kanuni işlemi yapmak,

k) Önceden tesbit edilmiş yerler dışına toplantı veya gösteri yürüyüşlerine ilişkin çağrı veya propaganda amacıyla kullanılacak afiş, pankart ve benzerlerini asanları engellemek ve yasaklamak,

l) Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında suç işleyenleri, yukarıdaki fıkralarda belirtilen emir ve ihtarların yapılmasına gerek duymadan yakalamak ve haklarında, yer ve zaman kaydına bakılmaksızın, 3005 sayılı Meşhurat Suçların Muhakeme Usulü Kanununa göre işlem yapmak,

O yerin yetkili güvenlik âmiri, bölgesinde düzenlenecek toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kendisine verilebilecek görevlerin en iyi biçimde yapılabilmesi için, önceden hazırlıklı olmak ve konu ile ilgili olarak plân yapmakla yükümlüdür.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Askeri Birlikler İle İlişkiler

#### *Asayiş Harekât Merkezi*

**Madde 17-** Asayiş harekât merkezi, mahallin en büyük mülkî âmiri başkanlığında, mahallin genel kolluk âmir ve komutanları ile askeri birliklerden yardım istenmesi halinde yardıma gelecek olan askeri birlik komutanı veya temsilcisinden oluşur.

Asayiş harekât merkezi, mahallin en büyük mülkî âmirinin gerek görmesi halinde toplantıdan (Değişik ibare:RG-22/10/2002-24914) 24 saat önce göreve başlar.

#### *Asayiş Harekât Merkezinin Görevleri*

**Madde 18-** Asayiş harekât Merkezinin görevleri şunlardır:

- a) Hazır bulundurulacak güvenlik kuvveti ile araç ve gereçleri tesbit edip plânlamak,
- b) Her türlü istihbaratı değerlendirmek,
- c) Askerî birliklerden yardım istenip istenmiyeceğini değerlendirmek,
- d) Diğer resmi kuruluşlardan temin edilecek araç ve gereçleri tesbit etmek,

m.19 (42) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği

- e) Toplantı yerinin krokisine göre kuvvet bulundurulacak yerleri belirlemek,
- f) Hassas noktaların koruyucu plânını uygulamaya koymak,
- g) Güvenlik kuvvetleri ile askerî birlikler arasındaki koordineyi sağlamak,
- h) Münferit ve müşterek destek veya müdahale konularında hareket edilecek hususları tesbit etmek,
- i) İrtibat kurulundan alınan bilgileri ve yapılan istihbaratı da dikkate alarak uygulamayı takip etmek, gerekli önlemlerin alınması için önerilerde bulunmak,
- j) Görevin bittiğini ilgililere duyurmaktır.

***Kuvvetlerin Kullanılması***

**Madde 19–** Toplantı düzeninin ve güvenliğin sağlanması amacıyla öncelik sırasına göre,

- a) O yerdeki polis ve mülkî teşkilâta tabi jandarma iç güvenlik birlikleri,
- b) Mülkî teşkilâta tabi olmayan jandarma iç güvenlik birlikleri,
- c) Askerî birlikler (diğer jandarma birlikleri dahil) kullanılır.

***Müdahale-Koruma Görevi***

**Madde 20–** Topluluğu dağıtma, belli güzergah dışına çıkmasını önleme, işgal edilen yerlerin kurtarılması gibi müdahale görevinde polis, mülkî teşkilâta tabi jandarma iç güvenlik birlikleri ile mülkî teşkilâta tabi olmayan jandarma iç güvenlik birlikleri öncelikle kullanılır.

Askerî birlikler (diğer jandarma birlikleri dahil) daha ziyade bir yerin veya önemli merkezlerin korumasında görevlendirilir. Bu birliklere müdahale görevi ancak, polis ve jandarma iç güvenlik birliklerinin yetersiz kalacağı anlaşılmaması halinde verilebilir.

Her iki görev karşılıklı veya yakın destek faaliyetlerinde bulunularak yürütülür.

***Askerî Birliklerden Yardım İsteme***

**Madde 21–** Vali, il içinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında çıkabilecek olayların emrindeki genel kolluk kuvvetleriyle önlenemeyeceği kanısına varır veya toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapılması sırasında genel kolluk kuvvetleriyle bastırılmıyacak ani ve olağanüstü olayların cereyanı karşısında kalırsa, en yakın askerî komutandan yardım yapılmasını ister. İstek, başvuru komutanlıkça derhal yerine getirilir. Muhtemel olaylar için istenen kuvvet, valinin görüşü alınarak, olaylara



hızla el koymaya uygun yerlerde, cereyan eden olaylar için istenen kuvvet ise olay yerinde hazır bulundurulur.

Askerî kuvvetlerden yardım istemi yazılı olarak yapılır. Acele durumlar- da sözlü olarak yapılan istek sonradan yazı ile teyid edilir. Yardım isteğın- de bulunurken, isteğın yapılmasını gerektiren durumlar hakkında kısa ve özlü bilgi verilir.

Yardıma gelen askerî kuvvetler, vali tarafından verilen görevleri kendi komutanının sorumluluğında, onun emir ve talimatına göre, İç Hizmet Kanununda belirtilen yetkiler ile kolluk kuvvetlerinin genel güvenliğı sağ- lamada sahip olduğı yetkileri kullanarak yerine getirir.

Yardım için gönderilen kuvvet değışik birliklerden oluşmuş ise, bu bir- liklerin müşterek görev yapması halinde, bütün birlikler en kıdemli komu- tanın harekât komutasına girer.

Kolluk kuvvetleri ile yardıma gelen askerî kuvvet arasındaki işbirliğı ve koordinasyon vali tarafından sağlanır. Ancak, kolluk kuvvetleri ile askerî kuvvetin belirli görevleri müşterek yapmaları halinde kolluk kuvvetleri, müşterek görev yapacağı birliğın veya askerî birliklerin en kıdemli komu- tanının harekât komutasına girer.

Kaymakamlar, ilçe içinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşleri sıra- sında çıkabilecek olayların emrindeki genel kolluk kuvvetleriyle önlenemi- yeceğı kanısına varır veya toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapılması sıra- sında genel kolluk kuvvetleriyle bastırılmıyacak ânî ve olağüstü olayların cereyanı karşısında kalırsa, askerî birliklerin yardıma gönderilmesini validen ister. Ani ve olağ üstü olayların cereyanı halinde validen yardım istemekle beraber, en yakın askerî komutanlığı da durumdan haberdar eder.

### *Yardımanın Son Bulması*

**Madde 22**– Askerî birliklerin yardımı, yardım isteyen makamca görevin tamamlandığı belirtildikten sonra nihayete erer.

## ALTINCI BÖLÜM

### Tebliğ Şartı Aranmaksızın

### Toplantının Yasaklanması veya Ertelenmesi

#### *Tebliğ Şartı Aranmaksızın Toplantıların Yasaklanması veya Ertelenmesi Halleri*

**Madde 23**– (Değışik:RG–22/10/2002–24914)

m.24 (42) *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yönetmeliği*

Vali veya kaymakam;

a) Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığı ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla,

b) Olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik veya savaş ilanı halinde,

c) Düzenlenen toplantıya ait yasaklama ve erteleme kararının düzenleme kurulu başkanlığına tebliği imkanı bulunmaması halinde,

d) Düzenleme kurulu başkan ve üyelerinin tamamının veya başkan dahil en az yedisinin toplantı yerinde hazır bulunmadıklarının tespiti veya toplantı yerine gelmeyeceklerinin kesin olarak anlaşılması durumunda,

Gerektiğinde, alındı belgesi verilmiş olsa dahi, toplantı başlama saatinden geriye doğru 24 saatlik zaman içerisinde, tebligat şartı aranmaksızın, toplantı veya gösteri yürüyüşlerini yasaklamaya veya iki ayı geçmemek üzere ertelemeye yetkilidir.

## ÜÇÜNCÜ KISIM Çeşitli Hükümler

### *Tebliğ Usulleri*

**Madde 24–** Mahallin en büyük mülkî amirliğince düzenleme kurulu başkan ve üyelerine yapılacak her türlü tebligat acil hallerde güvenlik kuvvetlerince yapılır. Bu kişilerin bildirimde belirtilen adreslerinde bulunmaması halinde tebligat kanunu hükümleri uygulanır.

### *Kurum ve Kuruluşlardan Gelen Yardım Araçları*

**Madde 25–** Mahallin en büyük mülkî amirliğince toplantının güvenliği için, kurum ve kuruluşlardan sağlanan araç-gereç ve ilgili personel, toplantı sonuna kadar güvenlik âmirinin emrine girer.

### *Yürürlük*

**Madde 26–** Bu yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

### *Yürütme*

**Madde 27–** Bu yönetmelik hükümlerini Adalet, Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıkları yürütür.

## (43) ADLİ KOLLUK YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi : 01.06.2005, Sayısı: 25832

**Bu yönetmeliğin bazı maddelerinin yürürlüğü durdurulmuştur.  
Bunula ilgili olarak aşağıdaki Danıştay kararına bakınız.**

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

##### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** Bu Yönetmelik, adli kolluğun çalışma esaslarını, adli kolluk görevlilerinin niteliklerini, adli işlemlerinin denetimini, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimini, diğer hizmet birimleri ile ilişkilerini, değerlendirme raporlarının düzenlenmesini, uzmanlık dallarına göre hangi bölümlerde çalıştırılacaklarını ve diğer hususları düzenler.

##### *Dayanak*

**Madde 2–** Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 167 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

##### *Tanımlar*

**Madde 3–** Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

Adli kolluk görevlileri: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesi ve 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapmak üzere, tâbi oldukları atama usulüne göre görevlendirilen komutan, âmir, memur ve diğer görevlileri,

(Değişik:RG–21/12/2013–28858) Adli kolluk sorumlusu: Mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen adli kolluğun komuta-

m.4

### (43) Adli Kolluk Yönetmeliği

nını, amirini veya sorumlusunu,

(Ek:RG–21/12/2013–28858) En üst dereceli kolluk amiri: Emniyet Genel Müdürlüğünde; il emniyet müdürünü, ilçe emniyet müdürünü veya amirini, Jandarma Genel Komutanlığında il jandarma komutanını, ilçe ve merkez ilçe jandarma komutanını, Sahil Güvenlik Komutanlığında; birlik komutanını, Gümrük ve Ticaret Bakanlığında; gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürünü

Cumhuriyet savcısı: Yetkili Cumhuriyet başsavcılarını ile Cumhuriyet savcılarını,

Kovuşturma: İddianamenin kabulü ile başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,

Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden, iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalini, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Görev, Yetki ve Sorumluluklar

#### *Görevlendirme*

**Madde 4–** Soruşturma yapmak üzere;

a) Emniyet Genel Müdürlüğünce, asgarî tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde,

b) Jandarma Genel Komutanlığınca, asgarî tam teşekküllü bir jandarma karakolu bulunan yerlerde,

c) Sahil Güvenlik Komutanlığınca, asgarî sahil güvenlik bot komutanlıklarının bulunduğu yerlerde,

d) (Değişik:RG–22/9/2012–28419) Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğünce, gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürlüğü, gümrük müdürlüğü ile müstakil bölge ve kısım âmirlikleri bulunan yerlerde, mevcut imkanlar ölçüsünde yeterince adlî kolluk personeli görevlendirilir.

#### *Adli kollukla ilgili esaslar*

**Madde 5–** Adlî kollukla ilgili düzenleme ve uygulamalarda aşağıdaki genel esaslara uyulur:

a) (Değişik:RG–21/12/2013–28858) Cumhuriyet başsavcılığı, adlî görevlere ilişkin emir ve talimatlarını öncelikle adlî kolluk sorumlularına veya adlî kolluk görevi ifa eden diğer birim âmirlerine verir.

Adlî kolluk, bağlı bulunduğu kolluk teşkilâtının bir parçası olup, önce-likli görevi, karşılaştığı suçun işlenmesini önlemektir.

(Değişik:RG–1/03/2014–28928) Cumhuriyet savcılarınca, adlî görevler ile ilgili emir ve talimatlar, kolluk birimlerinin aralarındaki işbölümü ile kolluk teşkilâtlarının görev ve yetki alanlarına göre verilir.

Adlî kolluk, adlî görevlerin haricindeki hizmetlerde üstlerinin emrindedir.

Adlî kolluk görevlilerine, adlî görevi bulunmayan üstleri tarafından, yürütülen soruşturma ile ilgili emir ve talimat verilemez. Yönetmeliğin 7 nci maddesi hükümleri saklıdır.

Adlî kolluk görevlileri, kadrolarında yer aldıkları birimlere mevzuatla verilmiş ve adlî görev kapsamı dışında kalan diğer görev ve hizmetleri de yerine getirirler.

b) Adlî kolluk görevlilerinin özlük hakları, bağlı oldukları teşkilât tara-ından yürütülür.

c) (Ek:RG–21/12/2013–28858) En üst dereceli kolluk amiri adlî olayları, suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumakla ve bu konu- da gerekli tedbirleri almakla görevli ve yetkili olan mülki idare amirine derhal bildirir.\*

*\* Danıştay 10. Dairesi'nin 2013/8108 E. sayılı 27.12.2013 tarihli kararı ile yukarıdaki maddenin c) bendinin yürütmesi durdurulmuştur.*

### **Görev ve yetkiler**

**Madde 6–** Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimat- ları doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri Cumhuriyet savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini gecikmeksizin yeri- ne getirir.

(Değişik:RG–21/12/2013–28858) Adlî kolluk görevlileri, kendilerine ya- pılan bir suça ilişkin ihbar veya şikâyetleri; el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhâl Cumhuriyet başsavcılığına ve en üst dereceli kolluk amirine bildirir ve ilgili Cumhuriyet savcısının emri doğrul- tusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerine başlar.\*

*\* Danıştay 10. Dairesi'nin 2013/8108 E. sayılı 27.12.2013 tarihli kararı ile yukarıdaki maddenin ikinci fıkrasında yer alan “ve en üst dereceli kol- luk amirine” ifadesinin yürütmesi durdurulmuştur.*

m.6

(43) Adli Kolluk Yönetmeliği

(Ek:RG–21/12/2013–28858) Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasında sayılan suçlar nedeniyle yapılan soruşturmaların aşamaları hakkında Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan veya varsa ilgili Cumhuriyet başsavcı vekili aracılığıyla Cumhuriyet başsavcısına yazılı olarak bilgi verilmesi zorunludur. Bu bildirim yazıları görüldü şerhinden sonra soruşturma dosyasında muhafaza edilir.\*

*\* Danıştay 10. Dairesi'nin 2013/8108 E. sayılı 27.12.2013 tarihli kararı ile yukarıdaki maddenin üçüncü fıkrasının yürütmesi durdurulmuştur.*

(Ek:RG–21/12/2013–28858) En üst dereceli kolluk amiri, adlî kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi amacıyla adlî kolluk görevlileri üzerinde gözetim, denetim, planlama ve gerektiğinde diğer idari tedbirleri almaya ve iş bölümünü yapmaya yetkilidir

Bir ölümün doğal nedenlerden meydana gelmediği kuşkusunu doğuracak bir durumun varlığı veya ölünün kimliğinin belirlenememesi hâlinde; kolluk görevlisi, durumu derhâl Cumhuriyet başsavcılığına bildirmek ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda soruşturma işlemlerine başlamak zorundadır.

Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olması hâlinde en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirir; aksi hâde ilgili kolluk görevlilerince alınmasına hazır edilir. Ancak, kolluk görevlisi emrin yazılı hâle getirilmesini beklemeden sözlü emrin gereğini yerine getirir.

Suçüstü hâli ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhuriyet savcısına erişilemiyorsa veya olay genişliği itibarıyla Cumhuriyet savcısının iş gücünü aşyorsa, sulh ceza hâkimi de bütün soruşturma işlemlerini yapabilir. Bu durumda adlî kolluk görevlileri, sulh ceza hâkimi tarafından emredilen tedbirleri alır ve araştırmaları yerine getirir.

Adlî kolluk görevlileri, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda şüphelinin lehine veya aleyhine olan tüm delilleri, kanunda ön görülen koşullara uyarak toplamak, muhafaza altına almak ve bunları bir fezleke ile Cumhuriyet savcısına sunmakla yükümlüdür. Hukuka aykırı delil elde edildiğinin tespiti hâlinde, fezleke bu hususa da yer verilir. Adlî kolluk görevlileri diğer soruşturma işlemlerini de aynıtizlikle yerine getirir.

Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adlî kolluk görevlisi, bun-

ların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar önce sözlü olarak ikâz eder; uyulmaması hâlinde zor kullanarak olay yerinden uzaklaştırır. İlginin ısrarı hâlinde yakalama işlemi uygulanır.

***Diğer kolluk birimlerinin adli kolluk görevi***

**Madde 7–** Gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi hâlinde, diğer kolluk birimleri de adli kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu durumda, kolluk görevlileri hakkında, adli görevleri dolayısıyla Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### **Adli Kolluk Görevlilerinin Nitelikleri, Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimleri**

***Adli kolluk görevlilerinin nitelikleri***

**Madde 8–** Adli kolluk görevlileri, kolluk görevlilerinin ilgili mevzuatına göre taşınması gerekli olan niteliklere sahip olmalıdır.

Adli kolluk görevlilerinin, yüklendiği görevlerin gerektirdiği bilgi ve vasıfları taşınması sağlanır.

Her hizmet bölümü için gerekli koşullar, kanun veya kolluk birimlerinin bağlı buldukları bakanlıklarca çıkarılan mevzuatta belirtilir.

Adli kolluk görevlilerinin genel ve özel niteliklerinin belirlenmesinde;

a) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,

b) 26/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu,

c) 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu,

d) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu,

e) 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu,

f) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu,

g) 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanunu,

h) 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu,

i) 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,

m.9

**(43) Adli Kolluk Yönetmeliği**

j) 16/7/1985 tarihli ve 85/9709 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sahil Güvenlik Komutanlığının İdarî ve Adlî Görevlerine İlişkin Tüzük,

k) 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği,

l) 9/8/1968 tarihli ve 12972 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Silâhlı Kuvvetleri Astsubay Meslek İçi Eğitim Yönetmeliği,

m) 4/8/2003 tarihli ve 25189 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Emniyet Teşkilâtı Sağlık Şartları Yönetmeliği,

n) 29/8/2001 tarihli ve 24508 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği,

ile bu konudaki diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

**Adli kolluğun hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi**

**Madde 9–** Adlî kolluk görevi yapacak personelin verilen görevleri en iyi seviyede yapabilmesi için bu personel hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime tâbi tutulur.

a) Hizmet öncesi eğitim;

1) Hizmet öncesi eğitimde kolluk personelinin, adlî kolluk görevlerini ifa edebilecek biçimde yetiştirilmeleri esastır.

2) Hizmet öncesi eğitim müfredatlarında; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun temel ilkeleri, ceza sorumluluğunun esasları, özel hükümler, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlarda yer alan ve kolluk tarafından yerine getirilen suç soruşturmasına ilişkin işlemlerin hukukî çerçevelerine yönelik konulara yer verilir.

b) Hizmet içi eğitim;

1) Adlî kolluk görevlerini üstlenmiş bulunan kolluk personeline, hizmet öncesi eğitimde verilen temel konular yanında, yüklendiği görevin içeriğine uygun alanlarda hizmet içi eğitim verilir.

2) Hizmet içi eğitim ile; hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak, personelin gördüğü hizmet ile ilgili değişiklik ve gelişmelere uyumunu sağlamak, hizmet dallarında çalıştırılacak personel ihtiyacını karşılamak hedefleri gözetilir.

Eğitim; her teşkilâtın ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu kapsamda,

a) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,

b) 26/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu,



c) 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu,

d) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu,

e) 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu,

f) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu,

g) 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanunu,

h) 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu,

i) 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun,

j) 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu,

k) 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,

l) 16/7/1985 tarihli ve 85/9709 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sahil Güvenlik Komutanlığının İdarî ve Adlî Görevlerine İlişkin Tüzük,

m) 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği,

n) 9/8/1968 tarihli ve 12972 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Silâhlı Kuvvetleri Astsubay Meslek İçi Eğitim Yönetmeliği,

o) 4/8/2003 tarihli ve 25189 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Emniyet Teşkilâtı Sağlık Şartları Yönetmeliği,

p) 29/8/2001 tarihli ve 24508 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği,

r) 9/5/2003 tarihli ve 25103 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Emniyet Genel Müdürlüğü Hizmetçi Eğitim Yönetmeliği,

s) 15/10/2001 tarihli ve 24554 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği,

t) 15/10/2001 tarihli ve 24554 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Polis Akademisi Başkanlığı Polis Meslek Yüksek Okulları Eğitim-Öğretim Yönetmeliği,

u) 7/11/2003 tarihli ve 25282 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gümrük Muhafaza Görev Yönetmeliği ile bu konudaki diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adlî kolluk görevlilerinin eğitimlerinin verilmesinde kolluğun bağlı olduğu Bakanlıkça talep edilmesi hâlinde, Adalet Bakanlığı tarafından eğitici personel görevlendirilir. Hizmet içi eğitimlerin plânlanmasında Adalet Bakanlığının veya yetkili Cumhuriyet başsavcısının görüşleri de alınır.

m.10

(43) Adli Kolluk Yönetmeliği

*Sertifika*

**Madde 10**– Adlî kolluk eğitimi başarı ile bitiren personele, ilgili eğitim birimlerince sertifika verilir. Adli görevlerde öncelikli olarak sertifikası olan kolluk personeli görevlendirilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Değerlendirme Raporları ve Çalışma Esasları

*Değerlendirme raporları*

**Madde 11**– (Değişik:RG–21/12/2013–28858) Cumhuriyet başsavcıları her yılın sonunda, bu Yönetmeliğin 3 üncü maddesine göre belirlenmiş adli kolluk sorumluları hakkında değerlendirme raporu düzenleyerek, mülki idare amirlerine gönderir.

Değerlendirme raporlarında, adlî kolluk görevlilerinin soruşturma ve kovuşturma işlemlerindeki ehliyetiyle bu işlemlerde gösterdikleri çalışkanlık, iş disiplini ve başarı durumlarına yer verilir. Bu değerlendirme raporları ilgilinin sicilinin düzenlenmesinde dikkate alınır.

Birden fazla Cumhuriyet başsavcılığının yetki çevresinde faaliyet gösteren adlî kolluk sorumluları hakkında, değerlendirme raporları her yıl sonunda diğer yer Cumhuriyet başsavcılıklarının görüşü de alınarak adli kolluk biriminin merkezinin bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcısı tarafından düzenlenir.

*Adlî kolluk görevlilerinin çalışma esasları*

**Madde 12**– Adlî kolluk birimlerinde görev yapacak personelin konusunda uzmanlaşması için mümkün olduğunca aynı veya benzer görevlerde çalışması için kendi teşkilâtlarınca gerekli tedbirler alınır.

Adlî kolluk görevlileri, yürütülecek soruşturmalarla ilgili olarak, katılacakları meslek içi kurslar sonunda belirli branşlarda ihtisaslaşırlar.

Meydana gelen olayın özelliğine göre, kolluk âmiri, soruşturma esnasında ihtiyaç duyduğu konularda ihtisaslaşmış personeli görevlendirerek soruşturmanın daha kapsamlı yapılmasını sağlar.

**BEŞİNCİ BÖLÜM**  
**Çeşitli ve Son Hükümler**

*Adli kolluk hizmetinin denetimi*

**Madde 13**– Cumhuriyet başsavcılarını ve Cumhuriyet savcılarını;

a) Adli kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla, adli kolluk görevlilerince ifa edilen adli işlemleri her zaman denetler.

b) Yürütülen soruşturma evrakını gerektiğinde ilgili adli kolluk biriminde inceleyerek, soruşturmaya ilişkin eksik gördüğü hususların ikmalini emredebileceğı gibi, soruşturma evrakını ve taraflarının bulunduğu hâl üzere Cumhuriyet başsavcılığına intikal ettirilmesi talimatını da verebilir.

Cumhuriyet başsavcılarını veya Cumhuriyet savcılarını adli görevlerinin gereğı olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma sürelerini, gözaltına alma ile ilgili tüm kayıt ve işlemlerini denetler, sonucunu nezarethaneye alınanların kaydına ait deftere kaydeder.

*Yürürlük*

**Madde 14**– Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 15**– Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet ve İşçileri Bakanları birlikte yürütür.

**DANIŞTAY KARARI**  
**İDARİ DAVA DAİRELERİ GENEL KURULU**

**DANIŞTAY 10. Daire**  
**Esas No: 2013/8108 Y.D.**

Adli Kolluk Yönetmeliğinde yapılan değışiklik adli makamların görev ve yetki alanını olumsuz etkileyeceğinden yürütmenin durdurulması gerektiğı hakkında.

## (43) Adli Kolluk Yönetmeliği

### *İçtihat Metni*

Davacı ve Yürütmenin Durdurulmasını İsteyen: Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı/ANKARA

Karşı Taraf (Davalılar): 1-Adalet Bakanlığı/ ANKARA 2-İçişleri Bakanlığı/ANKARA

### *İstem Özetini*

Davacı tarafından, 21.12.2013 tarih ve 28858 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Adli Kolluk Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesiyle Yönetmeliğin 5. maddesine eklenen “(c) bendinin; 3. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “... ve en üst dereceli kolluk amirine...” ibaresinin ve aynı maddeye eklenen “Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasında sayılan suçlar nedeniyle yapılan soruşturmaların aşamaları hakkında Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan veya varsa ilgili Cumhuriyet başsavcı vekili aracılığıyla Cumhuriyet başsavcısına yazılı olarak bilgi verilmesi zorunludur. Bu bildirim yazıları görüldü şerhinden sonra soruşturma dosyasında muhafaza edilir.” fıkrasının iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

Danıştay Tetkik Hâkimi: ...

Düşüncesi: Yürütmenin durdurulması isteminin savunma alındıktan sonra incelenmesi gerektiği düşünölmektedir.

### *Türk Milleti Adına*

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince gereği görüldü:

Dava, 21.12.2013 tarih ve 28858 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Adli Kolluk Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesiyle Yönetmeliğin 5. maddesine eklenen “c) En üst dereceli kolluk amiri adli olayları, suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumakla ve bu konuda gerekli tedbirleri almakla görevli ve yetkili olan mülki idare amin’ne derhal bildiribendinin; 3. maddesiyle değiştirilen 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “...ve en üst dereceli kolluk amirine...” ibaresinin ve aynı maddeye eklenen “Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasında sayılan suçlar nedeniyle yapılan soruşturmaların aşamaları hakkında Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan veya varsa ilgili Cumhuriyet başsavcı vekili aracılığıyla Cumhuriyet başsavcısına yazılı olarak bilgi verilmesi zorunludur. Bu bildirim yazıları görüldü şerhin-

### (43) Adli Kolluk Yönetmeliği

den sonra soruşturma dosyasında muhafaza edilir.” fıkrasının iptali ve yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda; adli kolluk görevi düzenlenmesine karşın, bu görevi yerine getirecek teşkilatın kurulması yoluna gidilmemiş; adli kolluk görevinin, idare alanında görev yapan ve idare ajanı olan güvenlik görevlilerince yerine getirilmesi esası benimsenmiştir.

5271 sayılı Yasanın 164. maddesinde adli kolluk görevinin, Emniyet Teşkilatına, Jandarma Genel Komutanlığına, Gümrük Müsteşarlığına ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı güvenlik görevlilerince yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Ceza soruşturması veya kovuşturması sürecinde maddi gerçeğin belirlenmesine yönelik birtakım araştırma ve işlemlerin, idare ajanı olan güvenlik görevlilerince yapılmasının öngörülmesi; adli makamlarla ilgili idareler arasında kurulacak ilişkinin düzenlenmesini, adli makamların emir ve talimatlarını uygulayacak görevlilerin sorumluluklarının belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Yargılama sürecinin, adli kolluk görevi eksiksiz biçimde? yerine getirilerek tamamlanabilmesi için yapılması zorunlu böyle bir düzenlemenin de idari yöntemi belirlemekle sınırlı olması nedeniyle idare alanına ilişkin olduğunun kabulü ve idare hukuku ilke ve kuralları çerçevesinde yapılması gerekir. Elbette yapılacak böyle bir düzenlemede adli makamların yargı sürecine ilişkin görev ve yetki alanına herhangi bir şekilde müdahalede bulunulmayacağı açıktır.

Nitekim 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 167 nci maddesinde, adli kolluk görevlilerinin nitelikleri, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi, diğer hizmet birimleri ile ilişkileri, değerlendirme raporlarının düzenlenmesi, uzmanlık dallarına göre hangi bölümlerde çalıştırılacakları gibi idare alanına ilişkin konuların ve sayılanlarla ilgili diğer hususların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmektedir. Tek tek sayılıp yönetmelik düzenlenmesine bırakılan konular, aynı zamanda ilgili kamu kuruluşlarında güvenlik görevlisi olan adli kolluk görevlilerinin çalışma şartlarına ilişkin olduğu gibi; “...ve diğer hususlar...” ifadesiyle de sayılanlar dışında kalan çalışma şartlarının kastedildiği anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle yasa hükmüyle Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına, idari düzenleme yapma yetkisi tanınmıştır. Esasen yargı alanının, kuvvetler ayrılığı ilkesi gereği ancak yasayla düzenlenebileceği, yönetmeliklerle düzenlenemeyeceği açıktır.

Davalı idarelere, adli kolluk görevlilerinin çalışma şartlarıyla sınırlı bir düzenleme yetkisi tanınmış olması karşısında; öncelikle dava konusu yönetmelik hükümleri çerçevesinde, adli kolluk görevlileri ve Cumhuriyet

### (43) Adli Kolluk Yönetmeliği

savcılıklarına getirilen bildirim yükümlülüğünün yargılama alanına ilişkin, yasayla düzenlenmesi zorunlu bir konu olup olmadığına irdelenmesi gerekmektedir.

Bir ceza yargılama süjesi olan Cumhuriyet savcısı, ceza soruşturmasını, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160/2 inci maddesi hükmü doğrultusunda maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, lehe ve aleyhe delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür. Cumhuriyet savcısının emir ve talimatlarını yerine getirip, adli işlemler yapacak olan adli kolluk görevlileri Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 164 üncü maddesinde sayılmış; aynı Yasanın 165 inci maddesinde de, Cumhuriyet savcısının istemi halinde 164 üncü maddesine göre adli kolluk görevini yürütenler dışındaki diğer kolluk birimlerinin de adli kolluk görevini yerine getirecekleri hükme bağlanmıştır.

Yine Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 164 üncü maddesinin ikinci fıkrasında da, soruşturma işlemlerinin Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda adli kolluğa yaptırılacağı ifade edilmektedir.

Yukarıda anılan yasa hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 157 nci maddesine göre gizli tutulması gereken soruşturma işlemlerini yürüten adli kolluk görevlilerinin hak, yetki ve yükümlülüklerinin yargılama alanına ilişkin olduğu ve yasayla düzenlendiği anlaşılmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanununda adli kolluk görevi ve görevleriyle ilgili eksikliği tespit edilecek konuların yasama organı tarafından yasal düzenleme yapılarak giderilebileceği de doğaldır. Dolayısıyla adli görevi olmayan üstlerinden adli görevleriyle ilgili olarak talimat almayan adli kolluk görevlilerinin adli olaylarla ilgili konuları sıralı amirlerine; Cumhuriyet savcılarının da Cumhuriyet başsavcılıklarına bilgi verme yükümlülüğünün, yargılama alanına ilişkin bir konu olması nedeniyle yönetmelikle düzenlenmesine olanak bulunmamaktadır.

Sonuç olarak adli kolluk görevlilerini, kolluk amirlerini, Cumhuriyet savcılarını, sıralı amirlerine ve Cumhuriyet Başsavcılığına adli olayları bildirmekle yükümlü tutan dava konusu yönetmelik hükümleri; kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı biçimde, ceza soruşturma sürecine ilişkin usul kuralları içermekte; adli makamların görev ve yetki alanlarına ilişkin düzenleme getirmektedir. Aynı zamanda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 157 nci maddesinde yer alan soruşturmanın gizliliği kuralını da zedeleyecek nitelikteki anılan hükümler, idari düzenleme yetkisinin aşılması nedeniyle

### (43) Adli Kolluk Yönetmeliği

yetki yönünden açıkça hukuka aykırı bulunmaktadır.

Yetki yönünden açıkça hukuka aykırı bulunan dava konusu yönetmelik hükümlerinin; anılan düzenlemenin uygulanmasıyla adli makamların görev ve yetki alanının olumsuz etkileneceği, telafisi güç veya imkansız zararlara yol açabileceği sonucuna varılması nedeniyle 2577 sayılı Yasanın 27. maddesi uyarınca yürütülmesinin durdurulması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, yürütmenin durdurulması isteminin kabulü ile 21.12.2013 tarih ve 28858 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Adli Kolluk Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesiyle Yönetmeliğin 5. maddesine eklenen "c) En üst dereceli kolluk amiri adlı olayları, suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumakla ve bu konuda gerekli tedbirleri almakla görevli ve yetkili olan mülki idare amirine derhal bildirir bendinin; 3. maddesiyle değiştirilen 6. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "ve en üst dereceli kolluk amirine" ibaresinin ve aynı maddeye eklenen "Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasında sayılan suçlar nedeniyle yapılan soruşturmaların aşamaları hakkında Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan veya varsa ilgili Cumhuriyet başsavcı vekili aracılığıyla Cumhuriyet başsavcısına yazılı olarak bilgi verilmesi zorunludur. Bu bildirim yazıları görüldü şerhinden sonra soruşturma dosyasında muhafaza edilir fıkrasının davalı idarelerin savunmaları alındıktan veya yasal cevap verme süresi geçtikten sonra bu konuda yeniden bir karar verilmeye kadar yürütülmesinin durdurulmasına 27.12.2013 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

#### **Karşı Oy Açıklaması**

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun "yürütmenin durdurulması" başlıklı 27. maddesinin 6352 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasında, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verilebileceği hükme bağlanmıştır.

Buna göre, davalı idarenin savunması alınmadan yürütmenin durdurulması kararı verilmesi mümkün değildir. Davalı idarenin savunması alınmadan yürütmenin durdurulması kararı verilebilecek istisnaî durumlar, anılan düzenlemenin devamında, "Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari iş-

**(43)** *Adli Kolluk Yönetmeliği*

lemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir.” şeklinde belirtilmiş olup, dava konusu düzenleyici işlemin, “yıkım”, “sınır dışı etme” gibi uygulanmakla etkisi tükenecek işlemlerden olmadığı da açıktır.

Açıklanan nedenle, yürütmenin durdurulması talebinin davalı idarelerin savunmaları alındıktan sonra ve işin esasına girilmek suretiyle incelenmesi gerektiği kanaatinde olduğumdan davalı idarelerin savunmaları alınmaksızın verilen, yürütmenin durdurulması talebinin savunma alınıncaya kadar kabulü yolundaki çoğunluk kararına katılmıyorum.



## (44) KİMLİK BİLDİRME KANUNU

**Kanun Numarası** : 1774  
**Kabul Tarihi** : 26/6/1973  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 11/7/1973 **Sayı**: 14591

**Madde 1-** Bu Kanunda sayılan, özel veya resmi, her türlü konaklama, dinlenme bakım ve tedavi tesisleri ve işyerleri ile konutlarda geçici veya sürekli olarak kalanlar, oturanlar, çalışanlar ve ayrılanların kimliklerinin tespiti ve bildirilmesi bu Kanunun hükümlerine göre yapılır.

Askeri konaklama, dinlenme ve kamp tesisleri ile ordu evleri bu Kanunun kapsamı dışındadır.

**Madde 2-** Otel, motel, han, pansiyon, bekar odaları, kamp, kamping, tatil köyü ve benzeri her türlü, özel veya resmi konaklama yerleri ile özel sağlık müesseseleri, dinlenme ve huzur evleri, dini ve hayır kurumlarının sosyal tesislerinin sorumlu işleticileri, bu yerlerde ücretli veya ücretsiz, gündüz veya gece, yatacak yer gösterdikleri yerli veya yabancı herkesin kimlik ve geliş-ayrılış kayıtlarını, örneğine ve usulüne uygun şekilde günü gününe tutmak, genel kolluk örgütlerinin her an incelemelerine hazır bulundurmak, Devlet İstatistik Enstitüsüne, talebi halinde vermek zorundadırlar.

**Madde 3-** İkinci maddede sayılan tesislerin sorumlu işleticilerinin kimlikleri, tesis açılmadan evvel müessesenin sahibi veya kanuni temsilcisi tarafından örneğine uygun şekilde, en yakın kolluk örgütüne bildirilir.

Sorumlu işleticinin değişmesi halinde keyfiyetin 24 saat içinde ve yukarıdaki fıkrada gösterilen şekilde bildirilmesi zorunludur.

İşleticiler, kendilerine bu konuda verilen görev ve yükümlülükleri, kendi sorumlulukları altında yöneticilerine devredebilirler.

Bu durumda işletici ve yönetici müştereken sorumlu olurlar.

Kamu kuruluşlarına ait tesislerin amir ve müdürleri işletici gibi sorumludurlar.

**Madde 4-** İkinci maddedeki tesislerin sorumlu işleticileri, müesseselerinde sürekli veya geçici olarak çalıştırdıkları kimseleri ve bunların ayrılışlarını, örneğine uygun kimlik bildirme belgesi doldurarak, 24 saat içinde bağlı oldukları en yakın kolluk örgütüne bildirirler.

m.5

**(44) Kimlik Bildirme Kanunu**

Kolluk örgütüne bildirilerek çalıştırılanlara, sorumlu işletici tarafından doldurulup onaylanan, örneğine uygun bir kimlik kartı verilir.

Kolluk görevlilerince her istenildiğinde bu kimlik kartının gösterilmesi zorunludur.

**Madde 5-** (Mülga:25/4/2006-5490/71 md.)

**Madde 6-** Şehir, kasaba ve köy sınırları içindeki;

a) (Mülga:25/4/2006-5490/71 md.)

b) Bu Kanunun ikinci maddesinde sayılanlar dışında kalan her çeşit ticaret ve sanat amacı güden iş yerlerinde çalışanlar ve buralarda her türlü barındırmalar için iş yerlerinin sorumlu işleticisi;

c) Öğrenci yurtları ve benzeri yerlerde çalışanlar ile bu yerlerde kalmakta olan öğrenciler için o yerin sorumlu işleticisi;

(Ek ibare:25/4/2006-5490/72 md.) tarafından örneğine uygun kimlik belgesi doldurularak üç gün içinde genel kolluk örgütüne verilmesi zorunludur.

d) (Mülga:25/4/2006-5490/71 md.)

Konutun değiştirilmesi veya (b) ve (c) bentlerinde sayılan konut, iş yeri ve yurtlarda çalışmakta veya barınmakta olanların ayrılmaları halinde de, yukarıdaki şekil ve süre içinde bildirim belgesi gereklidir.

(Değişik:29/8/1996-4178/8 md.) Kimlik bildirimleri, mahalli kolluk örgütüne verilmeden evvel mahalle veya köy muhtarına onaylatılır.

**Madde 7-** Geçici yer değiştirmelerde;

a) Konutlarda 30 günden fazla kalacak misafir için aile reisi;

b) Yaylak ve kışlak gibi yerlere mevsimlik olarak göçenler için de aile reisi tarafından, örneğine uygun bildirim,

Üç gün içinde kolluk örgütüne verilir.

**Madde 8-** (Mülga:25/4/2006-5490/71 md.)

**Madde 9-** Bu Kanun hükümlerine göre kimlik bildirme belgesini yetkili idareye vermekle yükümlü tutulanlar, kimliğini nüfus hüviyet cüzdanı ve diğer resmi geçerli belgelerle ispat edemeyen kimseleri tesislerinde barındıramaz, konut ve işyerlerinde çalıştıramaz.

**Madde 10-** Kahvehane, oyun salonu, kulüp, lokal ve benzeri yerlerde ve bu Kanunun kapsamına giren diğer yatsız iş yerlerinde, özel kanunları müsaade ettiği takdirde, ancak sahipleri ve çalıştırdıkları kimseler yatabilir, başkaları kalamazlar.

İskele, istasyon, hava meydanı terminal, garaj, benzin istasyonu ve ben-

zeri kara, deniz ve hava ulaşım merkezleri ile fuar, panayır, sergi ve pazar kurulması gibi zorunluluk olan zaman ve yerlerde, sabahçı kahvesi ve benzeri diğer tesislere, bağlı olduğu kolluk kuvvetinin görüşü alınmak şartıyla belediye veya il özel idaresi tarafından geçici veya, sürekli olarak izin verilebilir. Buralarda kalanlar için bildirim yapılmaz.

**Madde 11–** Kat mülkiyetine tabi taşınmaz mal yöneticileri ve kapıcıları, binalarında bildirim dışı kimselerin oturup oturmadığını, çalışıp çalışmadığını, garaj, kömürlük, boş daire gibi bölümlere saklanmalar, sığınmalar, bazı eşya veya maddeleri gizlemeler olup olmadığını kontrol etmekle yükümlüdürler.

Bütün kat sahipleri ve kiracıları ile binada çalışanlar bu konularda yöneticiye yardımcı olmak ve gereken bilgileri vermek zorundadırlar.

Yönetici ve kapıcıların, bu Kanuna aykırılıkları ve diğer şüpheli gördükleri hususları, bağlı oldukları genel kolluk örgütüne bildirmeleri gereklidir.

**Madde 12–** Bu Kanunun bildirimlerle ilgili maddelerinin uygulama biçimi, söz konusu kimlik bildirme belge, defter ve kartlarının şekli, muhtevası, verilmesi, alınış, Adalet, İçişleri, Turizm ve Tanıtma ve Devlet İstatistik Enstitüsü işlerine bakan Devlet Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle gösterilir.

**Madde 13–** (Mülga:29/8/1996–4178/9 md.)

**Madde 14–** Bu Kanuna göre verilecek belgeler ve yapılacak her türlü bildirimler, her çeşit vergi, resim ve harçtan muaftır. Mahkeme kararı olmadıkça, yetkili resmi örgütler dışında, hiç kimsenin bunlardan yararlanmasına müsaade edilemez.

**Madde 15–** (Değişik:23/1/2008–5728/363 md.)

2, 3 ve 4 üncü maddelerdeki yükümlülüklerden her birine aykırı hareket edenlere ikiyüzlü Türk Lirası idarî para cezası verilir.

**Madde 16–** (Mülga:25/4/2006–5490/71 md.)

**Madde 17–** (Değişik:23/1/2008–5728/364 md.)

6, 7, 9, 10 ve 11 inci maddelerdeki hükümlere aykırı hareket edenlere yirmi Türk Lirası; kimlik bildirme belgesinde gerçeğe uymayan bilgi verenlere yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

**Madde 18–** (Değişik:23/1/2008–5728/365 md.)

Bu Kanunda belirtilen idarî para cezaları, mahallî mülkî amir tarafından verilir.

m.19

(44) *Kimlik Bildirme Kanunu*

**Madde 19–** 10/6/1930 tarihli ve 1704 sayılı Otel Pansiyon, Ticarethane vesair Umumi Müesseselerde Oturan ve Çalışanların Hüviyet Varakası Vermeleri Mecburiyetine dair Kanun ile bu Kanunun bazı maddelerini tadil ve tashih icrasına ve bir madde ilavesine dair 14/1/1933 tarih ve 2099 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

**Ek Madde 1–** (Ek:29/8/1996–4178/10 md.)

Bu Kanunun uygulanması sırasında genel kolluk kuvvetlerine ait karakollara, il merkezlerinden de sorgulanabilen bilgisayar terminalleri konulur. Bunun için gerekli giderler İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

(Değişik ikinci fıkra:23/1/2008–5728/366 md.) İdarenin bilgisayar sistemi kurması ve gerekli teknik altyapıyı hazırlamasıyla birlikte, bu Kanunun 2 nci maddesinde sayılan özel veya resmi her türlü konaklama tesislerinden Bakanlar Kurulunca belirlenecek olanlar, tespit ve ilan tarihinden itibaren üç yıl içerisinde tüm kayıtlarını bilgisayarda tutmak ve bilgisayar terminallerini genel kolluk kuvvetlerinin bilgisayar terminallerine bağlamak zorundadırlar. Bu şartı yerine getirmeyen kuruluşlara onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde işletme ruhsatları iptal edilir.

**Ek Madde 2–** (Ek:15/5/2008–5763/12 md.)

Bu Kanunun 4 üncü ve 6 ncı maddeleri gereğince verilen sürekli veya geçici olarak çalışanlara ait kimlik bilgileri, genel kolluk kuvvetlerince ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı il müdürlükleri veya merkez müdürlüklerine bildirilir.

**Geçici Madde 1–** Bu Kanunun yayım tarihi ile 12 nci madde gereğince hazırlanacak yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihi arasında geçecek süre içinde 1704 ve 2099 sayılı Kanunların uygulanmasına devam olunur.

**Geçici Madde 2–** Bu Kanunun yayımı tarihten sonra 12 nci maddede ki yönetmelik çıkıncaya kadar 5 inci madde ve 6 ncı maddenin (a), (c), (d) bentlerini gerekli görülen yerlerde uygulamaya İçişleri Bakanı yetkilidir.

**Geçici Madde 3–** Bu Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen yönetmelik, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.

**Madde 20–** Bu Kanunun 6 ve 7 ncı maddeleri, 6 ncı maddenin (b) bendi hariç, 12 nci maddeye dayanılarak çıkarılacak yönetmeliğin yürürlük tarihinde, diğer maddeleri bu Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Madde 21–** Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (45) KİMLİK BİLDİRME KANUNUNUN UYGULANMASI İLE İLGİLİ YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 13/7/1974

Sayı: 14944

## BİRİNCİ BÖLÜM Genel Esaslar

### *Konu*

**Madde 1-** Bu Yönetmelik; 26/06/1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununun 12. maddesi gereğince, anılan kanunun bildirimlerle ilgili maddelerinin uygulanma kurallarının, belge, kart ve defterlerin biçim ve kapsamı alınıp, verilip ve saklanma yöntemlerinin belirli ve standart kâğıtlara bağlanması amacı ile hazırlanmıştır.

### *Kapsam*

**Madde 2-** Özel veya resmi her türlü konaklama, dinlenme, bakım ve tedavi tesislerinin, ticaret ve sanat amacıgüden bütün iş yerlerinin ve öğrenci yurtlarının sorumlu işleticileri ile bu gibi yerlerde çalışanlar ve barınanlar; resmi dairelerin yetkili amirleri; konutlarda sürekli veya geçici olarak kalanlar, çalışanlar veya konutlarını değiştirenler, bu Yönetmelik hükümlerine tabidir.

### *Tanımlamalar*

**Madde 3-** Bu Yönetmelikte sözü edilen:

a) En yakın yetkili genel kolluk örgütü deyimi; tesis, iş yeri veya konut bulunduğu yerin sürekli olarak genel güvenliğini sağlayan polis veya jandarma karakollarını,

b) Sorumlu işletici deyimi; Yönetmeliğin 6. maddesinde sayılan tesislerle, her türlü ticaret ve sanat amacı güden iş yerlerini ve öğrenci yurtlarını sürekli veya geçici, sözleşmeli veya sözleşmesiz, ücretli veya ücretsiz olarak çalıştırmak ve yönetmek üzere, özel kuruluşlar için sahibi, kanuni temsilcisi veya kiracısı, resmi kuruluşlar için en büyük amir tarafından iş verilen veya atanan kişiyi veya bu kişi tayin edilmediği takdirde o yerin sahip, kanuni temsilci veya kiracısını,

**m.4 (45) Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği**

- c) Yetkili amir deyimi; kanuni yöntemine göre örgütü tarafından atanan ve resmi bina ve eklentilerinin korunması ile görevli ve sorumlu kişiyi,
- d) Aile reisi deyimi;
- a) Aile birliğinin reisi olan kocayı,
- b) İkametgahı belli olmayan kişinin karısını,
- c) Kocasından ayrı yaşamaya mezun olup kendine ayrı ikametgah tutan kadını,
- d) Sürekli iş veya hastalık ve benzeri nedenlerle konuttan zorunlu olarak ayrılan kocanın karısını,
- e) Aynı konutta aralarında aile bağı ile yaşayanlar içinde yaşça en büyük kişiyi,
- f) Ticaret ve sanat amacı güden iş yeri deyimi; her türlü ticarethane, tüccar yazıhanesi, ocak veya şantiye fabrika ve imalathane ve atölye, depo, antrepo, ardiye, mağaza ve dükkan, banka ve banker dairesi, ikraz ve istikraz müessesesi, imtiyazlı ve imtiyazsız anonim, kooperatif, limitet, komandit ve kollektifşirket gibi çalışma konusu mal veya para ticareti olan, dolayısı ile belirli yerinde para veya mal bulunduran veya hizmet arz eden ve amacı doğrultusunda maddi iş yapan özel veya kamu kuruluşlarını, ifa eder.

**Süreler**

**Madde 4–** Bu Yönetmelikte sözü edilen:

- a) 24 saat deyimi; işe başlamanın veya ayrılmanın vuku bulunduğu saatten itibaren geçen 24 saatlik,
- b) Üç gün deyimi; işe başlama veya geliş veya ayrılmanın vuku bulunduğu saatten itibaren işlemeye başlayan 72 saatlik, süreyi kapsar.

**Kayıtlama**

**Madde 5–** Bu Yönetmelik hükümlerine göre kimlik bildirme belgelerini en yakın yetkili genel kolluk örgütüne vermekle yükümlü tutulanlar, kimliğini nüfus hüviyet cüzdanı veya diğer resmi geçerli belgelerle ispat edemeyen kimseleri, tesislerinde barındıramaz, konut ve iş yerinde çalıştırmaz.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Yükümlülükler

#### BİRİNCİ KISIM

### İşyerleri Sorumlu İşleticilerinin ve Bu Yerlerde Çalışanların ve Barınanların Bildirilmesi

#### A) Sorumlu İşleticiler

##### *İşe Başlama–Yükümlü*

**Madde 6–** Otel, motel, han, pansiyon, bekar odaları, kamp, kamping, tatil köyü, her türlü özel veya resmi konaklama yerleri (yatılı okulların pansiyonları, yetiştirme yurtları ve köy odaları dahil) ile özel sağlık müesseseleri, dinlenme ve huzur evleri ve dini ve hayır kurumlarının sosyal tesislerinde devamlı olarak ve her halde bir sorumlu işletici bulunur.

Sorumlu işleticinin kimliği, o tesis açılmadan önce, sahip veya kanuni temsilci veya kiracısı tarafından iki örnek İŞLETİCİ KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (form: 1) ne yazılır ve bu belgeler en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

##### *İşleticinin Değişmesi*

**Madde 7–** Sorumlu işleticinin değişmesi halinde, tesisin sahip, kanuni temsilci veya kiracısı tarafından, 24 saat içinde, yeni işleticiye ait kimlik bildirme belgesi, ayrılan işleticinin adı ve ayrılış tarihi de yazılarak yukarıdaki maddede belirtilen yöntemle göre en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

#### B) Çalışanlar

##### *Yükümlü*

**Madde 8–** Yönetmeliğin:

6. maddesi kapsamına giren tesislerle,
6. madde kapsamı dışındaki her çeşit ticaret ve sanat amacı güden iş yerlerinin sorumlu işleticileri tarafından; buralarda sürekli veya geçici olarak çalıştırılanların kimlikleri, iki örnek ÇALIŞANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (Form: 2) ne yazılır ve (a) bendi kapsamında olanların belgesi 24 saat, (b) bendi kapsamında olanların belgesi üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

Maddenin (b) bendindeki yerler köylerde ise belgeler anılan örgütle ve-

m.9 (45) *Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği*  
rilmeden önce muhtara onaylatılır.

#### ***Kimlik Kartı***

**Madde 9–** Yönetmeliğin 6. maddesinde yazılı tesislerde çalıştıklarından ötürü haklarında çalışanlara ait kimlik bildirme belgesi düzenlenenler adına sorumlu işletici tarafından; bu belgenin örgüte verildiği tarihten itibaren en geç üç gün içinde KONAKLAMA TESİSİ PERSONELİNE AİT KİMLİK KARTI (Form: 3) doldurulur ve kendilerine verilir.

Ayrılmak için başvuran kişinin kimlik kartının geri alınması zorunludur.

Kimlik kartları, ilgili konaklama tesisi tarafından örneğine ve boyutlarına uygun biçimde sağlanır.

#### **C) Barınanlar**

##### ***Yükümlü***

**Madde 10–** Yönetmeliğin 8. maddesine göre haklarında çalışanlara ait kimlik bildirme belgesi düzenlenen kişi aynı zamanda o iş yerinde barınıyorsa, bu belgenin ilgili hanesi işaretlenir.

İşyerlerinde çalışmadan, her ne suretle olursa olsun barınmalarına müsaade edilen kişilerin kimliği o yerin sorumlu işleticisi tarafından iki örnek BARINANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (Form: 4) ne yazılır ve bu belgeler üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

Bu işyerleri köylerde ise belgeler anılan örgüte verilmeden önce muhtara onaylatılır.

## **İKİNCİ KISIM**

### **Konutlarda Çalışanların ve Oturanların Bildirilmesi**

#### **A) Çalışanlar**

##### ***Ortak hizmetlerde çalışanlar-Yükümlü***

**Madde 11–** Bağımsız bir bölüm teşkil eden konutların sahip veya kiracıları ile kat mülkiyetine tabi taşınmaz mallarda yönetici veya yönetim kurulunun bu konuda yetkili kıldığı bir üye tarafından; kapıcı, kaloriferci, bekçi ve telefoncuların ve benzeri idari, teknik ve yardımcı hizmetlerde çalıştırılanların kimlikleri, iki örnek ÇALIŞANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (Form: 2) ne yazılır ve bu belgeler üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.



(45) *Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği* m.12

**Konut hizmetlerinde çalışanlar–Yükümlü**

**Madde 12–** (Değişik madde:31/03/2001–24359 s. R.G./Yön.)

Yerleşmek amacı ile şehir, kasaba ve köy sınırları içindeki konutlarda oturan aile reisleri, aralarında aile bağı olmaksızın bir arada kalanlardan kendilerince seçilecek biri veya yalnız yaşayan kişiler tarafından, buralarda sürekli veya geçici olarak ve konutta kalarak çalışan hizmetçi, aşçı, mürebbiye, bekçi ve benzeri her türlü hizmetlerde çalıştırılanların kimlikleri, form 2'deki Çalışanlara Ait Kimlik Bildirme Belgesine yazılır. İki nüsha ve fotoğraflı olarak düzenlenecek bu belgeler mahalle veya köy muhtarına onaylatılarak, üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

**B) Oturanlar**

**Yükümlü**

**Madde 13–** (Değişik:31/03/2001–24359 s. R.G./Yön.) Yerleşmek amacı ile şehir, kasaba ve köy sınırları içindeki konutlarda oturmakta olan ailelerin reisleri kendileri ile birlikte sürekli olarak oturan kişilerin tamamının toplu olarak, aralarında aile bağı olmaksızın kalan kişiler ile tek başlarına yaşayanlar, kendilerinin kimliklerini form 5'deki Konutta Kalanlara Ait Kimlik Bildirme Belgesine yazarlar, iki nüsha ve 18 yaşını bitirmiş olanlar için fotoğraflı olarak düzenleyecekleri bu belgeleri mahalle veya köy muhtarlarına onaylatarak üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verirler.

Yabancılar için 5683 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi hükmü saklıdır.

**Örnek verilmesi**

**Madde 14–** Kat mülkiyetine tabi taşınmaz mallarda oturmakta olan aile reisleri veya kişiler, düzenleyecekleri çalışanlara ait kimlik bildirme ve konutta kalanlara ait kimlik bildirme belgelerinin birer örneğini sorumlu yöneticiye verirler.

**Misafirler–Yükümlü**

**Madde 15–** (Değişik madde:25/01/1998–23241 s. R.G./Yön.)

Şehir, kasaba ve köy sınırları içindeki konutlara misafir olarak gelen ve 30 günden fazla bir süre için kalacak kişilerin kimlikleri, bu konutlarda oturmakta olan ailelerin reisleri veya aralarında aile bağı olmaksızın kalan veya yalnız yaşayan kişiler tarafından form 6'daki Misafirlere Ait Kimlik Bildirme Belgesine yazılır ve iki nüsha olarak düzenlenen bu belgeler üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

m.16 (45) *Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği*

### **Göçerler–Yükümlü**

**Madde 16–** (Değişik madde:25/01/1998–23241 s. R.G./Yön.)

Şehir, kasaba ve köy sınırları içindeki konutlarda otururken mevsimlik olarak yaylak ve kışlak gibi yerlere göçer veya yaylak ve kışlaklar arasında yer değiştiren aile veya kişilerin kimlikleri, aile reisleri ve kişiler tarafından form 6’daki Konutta Kalanlara Ait Kimlik Bildirme Belgesine yazılır ve iki nüsha olarak düzenlenecek bu belgeler üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

## **ÜÇÜNCÜ KISIM**

### **Diğer Yerlerde Çalışanların ve Barınanların Bildirilmesi**

#### **Öğrenci yurtlarında bulunanlar–Yükümlü**

**Madde 17–** Öğrenci yurtları ve benzeri yerlerin sorumlu işleticileri tarafından; buralarda:

a) Çalıştırılanların kimlikleri iki örnek ÇALIŞANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (Form.2) ne,

b) Kalan öğrencilerin veya diğer kişilerin kimlikleri iki örnek BARI-NANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (Form 4) ne,

yazılır ve bu belgeler üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

Köylerde düzenlenen belgeler, anılan örgüte verilmeden önce muhtara onaylatılır.

#### **Resmi binalarda barınanlar–Yükümlü**

**Madde 18–** Resmi binaların yetkili amiri tarafından; buralarda ve eklentilerinde yatarak kalmalarına yer gösterilenlerin kimliği iki örnek BARI-NANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ(Form: 4) ne yazılır ve bu belgeler üç gün içinde en yakın yetkili genel kolluk örgütüne verilir.

Nöbetçi Memurluğu kurulması ve Olağanüstü Hal Tatbikatlarında mesainin 24 saat Devamını sağlayan 18/01/1966 günlü ve 711 sayılı Kanun veya özel mevzuatı gereğince her gün değişerek nöbet tutan personel hakkında yukarıdaki fıkra uygulanmaz.

Köylerde düzenlenen belgeler, anılan örgüte verilmeden önce muhtara onaylatılır.

*Özel durumu olan sabahçı kahveleri*

**Madde 19–** İskele, istasyon, hava meydanı, terminal, garaj, benzin istasyonu ve benzeri kara, deniz hava ulaşım merkezleri ile fuar, panayır, sergi ve pazar kurulması gibi zorunluluk olan zaman ve yerlerdeki sabahçı kahvesi ve diğer benzeri tesislerin, o yerin bağlı bulunduğu kolluk örgütü ile belediye veya köy idaresinin olumlu görüşü alındıktan sonra mahallin en büyük mülkiye amiri tarafından geçici veya sürekli olarak açık tutulması ve buralarda kişilerin kalması için verilen izin belgesinin, tesislerin görünür bir yerine asılması zorunludur. Buralarda kalanlar için bildirim yapılmaz.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Belgelerin Verilmesi ve Örneklerinin Saklanması

*Sorumlu işleticinin işe başlaması ve ayrılması*

**Madde 20–** İşletici kimlik bildirme belgesi:

a) İlk sorumlu işletici için doldurulduğunda önceki sorumlu işleticiye ait haneler boş bırakılarak,

b) Ayrılanı izleyen sorumlu işleticiler için doldurulduğunda önceki sorumlu, işleticiye ait bilgiler her halde yazılarak, kolluk örgütüne verilir.

Örgütteki görevli, önceki sorumlu işletici yoksa hemen, varsa ona ait kimlik bildirme belgesinin bulup isim karşılaştırması yaptıktan sonra yeni belgenin alınış hanelerini bizzat doldurarak imzalar, birinci örneği saklar, öteki örneği yükümlüye geri verir ve önceki sorumlu işleticiye ait belgeyi imha eder.

Belge örnekleri ayrılış ve başlayış tarihleri birbirini izlemek kaydı ile tesisin çalıştığı süre boyunca yükümlüler tarafından tesiste saklanır.

*İşe başlaması veya Öteki kişilerin gelişi*

**Madde 21–** İşletici kimlik bildirme belgesi dışındaki bütün belgelerin tabloları her iki örnekte doldurup imzalandıktan sonra ve zımbalı kısmın örneklerdeki ayrılış tarihi ve imza haneleri boş bırakılarak kolluk örgütüne verilir.

Örgütteki görevli, aldığı belge örneklerinin benzerliğini saptadıktan sonra, belgenin alınış hanelerini bizzat doldurarak imzalar, birinci örneği saklar, öteki örneği yükümlüye geri verir.

m.22 (45) *Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği*

***Öteki kişilerin ayrılması veya konutun değiştirilmesi***

**Madde 22–** Adına belge düzenlenmiş olan çalışan veya barınan kişinin o yerden ilişğinin kesilerek ayrılması veya konutun değiştirilmesi halinde yükümlü, belgelerin verilmesindeki sürelele uymak kaydı ile kendisindeki örnekten ayırdığı zımbalı kısma ayrılış tarihini yazıp imzalayarak kolluk örgütüne verir.

Örgütteki görevli zımbalı kısmın ilgili olduğı belge örneğini bulup karşılaştırır, bunun altındaki zımbalı kısmı ayırarak, ayrılış tarihini de yazdıktan sonra imzalar ve yükümlüye verir, ondan aldığı zımbalı kısmı kendisindeki belge örneği ile birlikte imha eder.

Yükümlü, kendisinde kalan belge örneğini kolluk örgütünden aldığı zımbalı kısım ile birlikte üç yıl süre ile saklar.

Konutta kalanlara ait kimlik bildirme belgesinin örneği ile kolluk örgütünden alınan zımbalı kısmın saklanması zorunlu değıldir.

Hakkında belge verilmiş bulunan misafirlerin ayrılışı kolluk örgütüne bildirilmez.

## BEŞİNCİ KISIM

### **Konaklama Tesislerindeki Geçici Oturmaların Saptanması**

***Yükümlü***

**Madde 23–** (Değışik:21/01/1975–15125 s. R.G./Yön.) Yönetmeliğın 6. maddesinde sayılan yerlerin sorumlu işleticileri tarafından; buralarda ücretli veya ücretsiz, gündüz veya gece yatacak yer gösterilen yerli veya yabancı herkesin kimliğı ile geliş ve ayrılış tarihleri, KONAKLAMA YERİ KAYIT DEFTERİ (Form:7) ne günü gününe geçirilir.

Bu yerlerde kalacak kişilerin, kendilerine verilecek kopyalı bir örnek KONAKLAMA BELGESİ (form:8) ni doldurarak imzalamaları ve sorumlu işleticiye vermeleri şarttır.

Konaklama belgesindeki bilgiler, kişinin kimliğini belirten geçerli resmi belge ile karşılaştırıldıktan sonra, konaklama yeri kayıt defterine aktarılır.

***Konaklama yeri kayıt defteri ve konaklama belgesinin sağlanması ve saklanması***

**Madde 24–** Konaklama yeri kayıt defteri ve konaklama belgesi, örneğine ve boyutlarına göre ilgili konaklama tesisi tarafından sağlanır.

**(45) Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği m.25**

Defter yıllık olarak tutulur, kapağına tesis adı ve yılı yazılır. Kullanılmağa başlanılmadan önce, sonu en yakın yetkili genel kolluk örgütüne sahife sayısı belirtilerek onaylatılır.

Defter yüz sahifeden aşağı olamaz. Yılı içinde birden fazla defter kullanılması halinde bunların kapağına birbirini izleyen sıra numarası verilir. Şu kadar ki, gelen konuk sayısını az olduğu tesislerde tek defter kullanılması ile yetinilebilir. Bu halde, yeni yılın kayıtlarına boş bir sahife bırakıldıktan sonra başlanır.

Yılın ilk gününde bir önceki yıldan kayıtları devam eden kimlikleri, o gün gelenlerden önce yeni deftere veya sahifeye bütünü ile aktarılır.

Bir yıla ait konaklama belgeleri, düzenlendiği yılı izleyen takvim yılından başlayarak bir yıl; konaklama yeri kayıt defterleri, dolduğu yılı izleyen takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile sorumlu işleticinin sorumluluğu altında tesiste saklanır.

Saklama süreleri içinde sorumlu işleticisi değişen tesisin belgeleri ve defterleri yeni sorumlu işleticiye; kesin olarak kapanan tesisin belgeleri ve defterleri en yakın yetkili genel kolluk örgütüne hemen verilir. Bu halde, saklama görevi, geri kalan süreler için yeni sorumlu işletici veya örgüt tarafından yerine getirilir.

***Belge ve defterden yararlanma olanağı***

**Madde 25–** Yetkili resmi örgütler dışında, mahkeme kararı olmadıkça, hiç kimsenin konaklama belgelerinden ve konaklama yeri kayıt defterlerinden yararlanmasına müsaade edilemez.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Uygulamada Yapılacak Çalışmalar ve İşlemler

***Belgelerin saklanma yeri ve yöntemi***

**Madde 26–** Belgeler, verildiği en yakın genel kolluk örgütünde, karakol bölge krokisi ve binalar cetveli esas alınarak; önce mahalle ve semt (varsa bölge) sonra cadde ve sokak ve bina numarası üzerinden sınıflandırılmış ve üstünde bu bilgiler bulunan gözlerde kilit altında saklanır.

Aynı binada bulunan yükümlülerce birden fazla türden belge verilmesi halinde her belge türü form sıra numarasına göre; misafirlere ait kimlik bildirme belgesi, onu düzenleyen tarafından verilmiş konutta kalanlara ait kimlik bildirme belgesine bağlanarak saklanır.

**m.27 (45) Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği**

Karakol amirleri, yukarıdaki yöntem esas olmak kaydı ile belgeleri daha kolay izlenmesini sağlayacak öteki yolları uygulayabilirler.

Yetkili resmi örgütler dışında, mahkeme kararı olmadıkça, hiç kimsenin belgelerden yararlanmasına müsaade edilemez.

**Görevliler**

**Madde 27–** Belgeleri teslim alınması ve ayrılması, sıralanması ve saklanması görevin aynı personele gördürülmesi esastır.

**Yapıların izlenmesi**

**Madde 28–** Her karakol üç ayda bir kez ve gerektiğinde sürekli olarak, bölgesini tarar ve bölge krokisinde veya binalar cetvelinde yer almayan yeni veya yıkılan yapıları ve her türlü ilave ve değişiklikleri saptar, bunları kroki veya cetveline işler veya düşümünü sağlar.

Belediyeler, mahallin en büyük mülki amirince istenilmesi halinde düzenledikleri nümerotaj cetvelinin birer örneğini vermekle yükümlüdürler.

**Belgelerin sağlanma yeri**

**Madde 29–** (Değişik:06/12/1996–22839 s. R.G./Yön.) Valiliklerce, İlin yıllık belge ihtiyacına göre, bu Yönetmelikte sözü edilen belgelerin özel kuruluşlarca basılarak ilgililerin taleplerine sunulması için gerekli tedbirler alınır.

Özel kuruluşlarca basılan söz konusu belgeler muhtarlıklar ile herkesin kolaylıkla ulaşabileceği diğer yerlerde arza sunulur ve ilgililerce bedeli mukabili temin edilen bu belgeler doldurularak yetkili mercilere teslim edilir.

**İçişleri Bakanlığının yetkisi**

**Madde 30–** İçişleri Bakanlığı:

a) Bu Yönetmeliğin verilmesini öngördüğü belgelerin örnek sayısında değişiklik yapmağa,

b) Uygun gördüğü yerlerde oturanlardan, 13. madde gereğince anılan konutta kalanlara ait kimlik bildirme belgesinde yazılı aile reisleri ile diğer kişiler için birer kimlik kartı düzenletip bu kişilere verdirmeğe yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın (b) bendine göre verilecek kimlik kartının adlarına düzenleneceği kişiler, düzenleme ve geri alınma yöntemleri, kapsayacağı bilgiler ve biçimi bir yönerge ile saptanır.

**Madde 31–** (Mülga madde:25/01/1998–23241 s. R.G./Yön.)

(45) *Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması Yönetmeliği* m.32

*İstatistik bilgi istenmesi*

**Madde 32–** Devlet İstatistik Enstitüsü; Yönetmeliğin 6.maddesinde yazılı tesislerin sayılarını, unvan ve adreslerini, türlerini sınıflarını, oda ve yatak sayılarını belirten listeleri Valiliklerden sağlar. Bu tesislerin tamamı veya bir kısmından, öngöreceği yönteme ve formlara göre, belli süreler içinde istatistik bilgiler istemeye yetkilidir.

*Dağıtım–Görevlendirilecek kişiler*

**Madde 33–** Belgelerin boşolarak dağıtımı ve doldurulmuş olarak geri alınması konusunda, genel kolluk örgütleri, köy ve mahalle muhtarlarını görevlendirebilirler.

**Ek Madde 1–** (Değişik:08/10/1999–23840 s. R.G./Yön.) 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununun 2 inci maddesinde sayılan tesislerden; otel, motel ve tatil köyleri ile 30 yatak üzerinde kapasitesi olan özel veya resmi konaklama yerleri ve yatarak tedavi uygulayan özel sağlık müesseseleri, KONAKLAMA YERİ KAYIT DEFTERİ (Form:7)'nde yer alan bilgileri günlük bilgisayar çıktısı almak ve çıktıları sorumlu işleticiye onaylatıp beş yıl süreyle muhafaza etmek kaydıyla, İçişleri Bakanlığının ve ilgili diğer Bakanlıkların da görüşünü alarak özelliklerini tespit edeceği bir bilgisayar programında tutabilirler. Bu yerlerdeki bilgisayar çıktıları KONAKLAMA YERİ KAYIT DEFTERİ (Form:7) yerine geçer. Tespit edilecek bilgisayar programı günün şartlarına ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak tespit usulüne uygun olarak değiştirilebilir.

*Yürürlük tarihi*

**Madde 34–** Bu Yönetmelik yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

*Yürütme yetkisi*

**Madde 35–** Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet, İçişleri, Turizm ve Tanıtma ve Devlet İstatistik Enstitüsü işlerine Bakan Devlet Bakanları yürütür.





# (46) ÇOCUK KORUMA KANUNU

**Kanun Numarası** : 5395  
**Kabul Tarihi** : 3/7/2005  
**Yayımlandığı R.Gazete:Tarih** : 15/7/2005 **Sayı** : 25876

## BİRİNCİ KISIM

**Amaç, Kapsam, Temel İlkeler,  
Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler**

## BİRİNCİ BÖLÜM

**Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Temel İlkeler**

### *Amaç*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

### *Kapsam*

**Madde 2–** (1) Bu Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar.

### *Tanımlar*

**Madde 3–** (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,

m.4

## (46) Çocuk Koruma Kanunu

- b) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini,  
c) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suçta sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,  
d) Kurum: Bu Kanun kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,  
e) (Değişik:13/6/2012–6327/38 md.) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,  
İfade eder.

### *Temel ilkeler*

**Madde 4–** (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

- a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,  
b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,  
c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,  
d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,  
e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,  
f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,  
g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,  
h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimini ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,  
i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,  
j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,  
k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,  
l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yöne-

lik önlemler alınması,  
ilkeleri gözetilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

#### *Koruyucu ve destekleyici tedbirler*

**Madde 5–** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,

Yönelik tedbirdir.

(2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasında, çocuk hakkında birinci fıkrada belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir.

***Kuruma başvuru***

**Madde 6–** (1) Adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.

(2) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.

***Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması***

**Madde 7–** (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir.

(2) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir.

(3) Tedbirin türü kararda gösterilir. Bir veya birden fazla tedbire karar verilebilir.

(4) Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.

(5) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(6) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

(7) Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.

***Tedbirlerde yetki***

**Madde 8–** (1) Korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk

hâkimince alınır.

(2) Tedbir kararlarının uygulanması, kararı veren hâkim veya mahkemece en geç üçer aylık sürelerle inceletirilir.

(3) Hâkim veya mahkeme; denetim memurları, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek kaldırabilir, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

#### *Acil korunma kararı alınması*

**Madde 9–** (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

(2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

#### *Bakım ve barınma kararlarının yerine getirilmesi*

**Madde 10–** (1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, kendisine intikal eden olaylarda gerekli önlemler derhâl alınarak çocuk, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

#### *Çocuklara özgü güvenlik tedbiri*

**Madde 11–** (1) Bu Kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır.

***Akıl hastalığı***

**Madde 12–** (1) Suça sürüklenen çocuğun aynı zamanda akıl hastası olması hâlinde, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamına giren çocuklar hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır.

***Tedbir kararlarında usûl***

**Madde 13–** (1) Bu Kanunun 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen durumlar hariç olmak üzere, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında duruşma yapılmaksızın tedbir kararı verilir. Ancak, hâkim zaruret gördüğü hâllerde duruşma yapabilir.

(2) Tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun görüşü alınır, ilgililer dinlenebilir, çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi istenebilir.

***Kanun yolu***

**Madde 14–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre, çocuk hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun itiraza ilişkin hükümlerine göre en yakın çocuk mahkemesine yapılır.

## İKİNCİ KISIM

### Soruşturma ve Kovuşturma

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Soruşturma

***Soruşturma***

**Madde 15–** (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.

(2) Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(3) Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

**Çocuğun gözaltında tutulması**

**Madde 16–** (1) Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

(2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

**İştirak hâlinde işlenen suçlar**

**Madde 17–** (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

(2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.

(3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

**Çocuğun nakli**

**Madde 18–** (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

**Kamu davasının açılmasının ertelenmesi**

**Madde 19–** (Değişik:6/12/2006–5560/39 md.)

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır.

**Adli kontrol**

**Madde 20–** (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak.
- b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek.
- c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

(2) Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının

m.21

(46) Çocuk Koruma Kanunu

anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir.

*Tutuklama yasağı*

**Madde 21–** (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kovuşturma

*Duruşma*

**Madde 22–** (1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

(2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(3) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

*Hükmün açıklanmasının geri bırakılması*

**Madde 23–** (Değişik:6/12/2006–5560/40 md.)

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda, Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır.

*Uzlaşma*

**Madde 24–** (Değişik:6/12/2006–5560/41 md.)

(1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suçta sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır.



## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılığı

#### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Mahkemelerin Kuruluş, Görev ve Yetkisi

##### *Mahkemelerin kuruluşu*

**Madde 25–** (1) Çocuk mahkemesi, tek hâkimden oluşur. Bu mahkemeler her il merkezinde kurulur. Ayrıca, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulabilir. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz. Mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki Cumhuriyet savcıları, çocuk mahkemeleri kararlarına karşı kanun yoluna başvurabilirler.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur ve mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır. Bu mahkemeler bölgele-  
rin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yer-  
lerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak ku-  
rulur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk ağır ceza mahkemeleri-  
nin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

##### *Mahkemelerin görevi*

**Madde 26–** (1) Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar.

(3) Mahkemeler ve çocuk hâkimi, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan tedbirleri almakla görevlidir.

(4) Çocuklar hakkında açılan kamu davaları, Kanunun 17 nci maddesi hü-  
kümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunla kurulan mahkemelerde görülür.

##### *Mahkemelerin yargı çevresi*

**Madde 27–** (1) Çocuk mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il mer-

m.28

(46) Çocuk Koruma Kanunu

kezi ve ilçeler ile bunlara adlî yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

(3) Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine veya değiştirilmesine Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

*Hâkimlerin atanmaları*

**Madde 28–** (1) Mahkemelere, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adlî yargıda görevli, tercihan çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanlarında eğitim almış olan hâkimler ve Cumhuriyet savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

(2) Atamalarda istekli olanlarla daha önce bu görevlerde bulunmuş olanlara öncelik tanınır.

(3) Herhangi bir nedenle görevine gelemeyen hâkimin yerine bu hâkim görevine başlayıncaya veya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yetkilendirme yapılıncaya kadar o yerdeki hâkimlerden hangisinin bakacağı, birinci fıkrada aranan nitelikler de gözetilerek adlî yargı adalet komisyonu başkanınca belirlenir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk

*Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu*

**Madde 29–** (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınınca 28 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı, bu büroda görevlendirilir.

*Çocuk bürosunun görevleri*

**Madde 30–** (1) Çocuk bürosunun görevleri;

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
- b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
- c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili ka-

mu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmek,

d) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcılarını tarafından da yerine getirilebilir.

#### ***Kolluğun çocuk birimi***

**Madde 31–** (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez.

(3) Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.

(4) Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.

(5) Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğunun bildirimini ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

#### ***Görevlilerin eğitimleri***

**Madde 32–** (1) Mahkemelerde görevlendirilecek hâkimler ve Cumhuriyet savcılarını ile sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine, adaylık dönemlerinde Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara uygun çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Mahkemelere atananların, görevleri süresince, alanlarında uzmanlaşmalarını sağlama ve kendilerini geliştirmelerine yönelik hizmet içi eğitim almaları sağlanır.

(3) Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin usûl ve esasları yönetmelikle belirlenir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

## Sosyal İnceleme

*Sosyal çalışma görevlileri*

**Madde 33–** (1) Adalet Bakanlığınca mahkemelere, en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Mahkemelere atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında ödenek verilir.

(3) Bu görevlilerin bulunmaması, görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî veya hukukî bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz kimseler de sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebilirler.

(4) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemeye inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

*Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri*

**Madde 34–** (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevi;

a) Görevlendirildikleri çocuk hakkında derhâl sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,

b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak,

c) Bu Kanun kapsamında mahkemeler ve çocuk hâkimleri tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

(2) İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır.

(3) Sosyal çalışma görevlilerinin, görevleri sırasında yaptıkları ve hâkim tarafından takdir edilen masrafları Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

**Sosyal inceleme**

**Madde 35–** (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

(2) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM****Denetim****Denetim altına alma kararı**

**Madde 36–** (1) Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir.

**Denetim görevlisinin görevlendirilmesi**

**Madde 37–** (1) Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir.

(2) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocuğa kolay ulaşabilecek olanlar tercih edilir.

**Denetim görevlisinin görevleri**

**Madde 38–** (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.

b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.

c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.

d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.

e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.

f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.

(2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.

(3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

### *Denetim plânı ve raporu*

**Madde 39–** (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya mahkeme nezdindeki sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.

(2) Denetim plânı hazırlanırken;

a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,

b) Çocuğun ihtiyaçları,

c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,

d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,

e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,

f) Çocuğun görüşü,

Dikkate alınır.

(3) Denetim plânı, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra

derhâl uygulanır. Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmedikleri, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine rapor verir.

*Denetimin sona ermesi*

**Madde 40–** (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

*Sosyal inceleme ve denetim raporları hakkında bilgi edinme*

**Madde 41–** (1) Sosyal inceleme raporu ile denetim plânı ve raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Ancak, çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu ile denetim plânı ve raporu hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Çeşitli Hükümler

*Uygulanacak hükümler*

**Madde 42–** (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medenî Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Denetim konusunda bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu hükümleri uygulanır.

**Çocuğun giderleri**

**Madde 43–** (1) Çocuk hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek miktar mahkemece verilecek bir karar ile tespit edilir.

(2) Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre çocuğa bakmakla yükümlü olan kimsenin malî durumunun müsait olması hâlinde, Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgililere rücu edilir.

**Kamu görevlisi**

**Madde 44–** (1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

**Kurumlar**

**Madde 45–** (1) Bu Kanunun 5 inci maddesinde yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerden;

a) (a) ve (e) bentlerinde yazılı danışmanlık ve barınma tedbirleri Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler,

b) (b) bendinde yazılı eğitim tedbiri Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

c) (c) bendinde yazılı bakım tedbiri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu,

d) (d) bendinde yazılı sağlık tedbiri Sağlık Bakanlığı,

Tarafından yerine getirilir.

(2) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesi, çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer bakanlıkların görev alanına giren diğer hususlarla ilgili olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

(3) Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu Adalet Bakanlığınca sağlanır.

**Kadrolar**

**Madde 46–** (1) Bu Kanun gereğince kurulacak mahkemelerin kuruluş ve



çalışmaları için gerekli sınıflardan yeteri kadar kadro temin edilir.

**Yönetmelik**

**Madde 47-** (1) Bu Kanunun 5 ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Adalet Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından müştereken, diğer maddelerin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ise Adalet Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

**Yürürlükten kaldırılan hükümler**

**Madde 48-** (1) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılan yollamalar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

**Geçici Madde 1-** (1) 2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine devredilir.

(2) Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez.

(3) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli mahkemelerce bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

(4) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(5) Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren altı ay içinde koruyucu ve destekleyici tedbirleri yerine getirmek üzere gerekli tedbirleri alır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilirler.

m.49

(46) Çocuk Koruma Kanunu

**Yürürlük**

**Madde 49–** (1) Bu Kanunun;

a) Suça sürüklenen ve hakkında bakım tedbiri uygulanan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilecek hizmetlere ilişkin hükümler ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,

b) 37 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

Yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 50–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (47) ÇOCUK KORUMA KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 24.12.2006,

Sayısı: 26386

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunması, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınması ile Çocuk Koruma Kanununun uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik, denetim altına alınmasına karar verilen, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklar hakkında yürütülecek uygulamalar ile sosyal inceleme raporlarına ve suça sürüklenen çocukların soruşturma ile yargılama usûllerine ilişkin kuralların uygulanmasına ve bu konuyla ilgili olarak görev yapanların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi-ne dair usûl ve esasları kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** (1) Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 32 ve 47 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1) Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2) Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili

**m.5 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,

b) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmışolanlar hariç, suç sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,

c) Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununu,

d) Kurum: Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,

e) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini,

f) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

g) Denetim görevlisi: Denetimli serbestlik ve yardım merkezlerinde kadrolu veya geçici olarak görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmeni,

h) Şube Müdürlüğü: Taşra teşkilâtındaki denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünü,

i) Büro: Şube müdürlüğü bulunmayan ilçelerde denetimli serbestlik ve yardım hizmetlerini yürütmek üzere şube müdürlüğüne bağlı olarak kurulan büroyu,  
ifade eder.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Soruşturma ve Kovuşturma**

#### ***Soruşturma***

**Madde 5-** (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma, çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, soruşturma çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

(2) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturmalar Cumhuriyet başsavcılığının işbölümünde gösterilen Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır.

(3) Mahkemelerin yargı çevresi dikkate alınarak, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesi ile bağlı bulunduğu çocuk mahkemesi veya çocuk ağır ceza mahkemesi farklı yerlerde bulunduğu takdirde, Cumhuriyet savcısı çocuk hakkında düzenlediği soruşturma evrakını, çocuk mahkemesine veya çocuk ağır ceza mahkemesine dava açılmak üzere bu yer Cumhuriyet başsavcılığına fezleke düzenleyerek gönderir.

(4) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(5) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi hâlinde, yemin hariç, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa ilişkin hükümleri uygulanır.

(6) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuk, bu suça ilişkin soruşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.

(7) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

(8) Cumhuriyet savcısı soruşturmayı yürütürken aynı zamanda tedbir kararı alınabilmesi için korunma ihtiyacı olan çocuğu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gerekli incelemeyi derhâl yapar. Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması gereken hâllerde, il veya ilçe sosyal hizmetler müdürlüğüne çocuk hakkında bu Yönetmeliğin 21 inci maddesine uygun olarak hazırlanacak sosyal inceleme raporu, talep yazısı ekinde mahkemeye veya çocuk hâkimine sunulur. Kurum, aynı zamanda yaptığı inceleme sonucunda hazırladığı sosyal inceleme raporunun bir örneğini soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcılığına gönderir. Cumhuriyet savcısı da soruşturma sırasında gerekli gördüğünde çocuk hâkiminden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini isteyebilir.

(9) Çocuklar hakkında, yakalama, gözaltına alma ve ifade almaya ilişkin hususlarda 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin çocuklara ilişkin hükümleri uygulanır.

(10) Fiili işlediği sırada oniki yaşından küçük çocuklar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri iddia olunan suçlara dair delillerin toplanması veya başka fail ya da faillerin bulunup bulunmadığının belirlenmesine ilişkin olarak yukarıdaki esaslar dahilinde soruşturma yapılabilir.

**m.6 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

(11) Görünüş itibarıyla oniki yaşından büyük olup, nüfus kaydına göre oniki yaşından küçük çocuklar ile çocuğun nüfusa kayıtlı yaşının gerçek yaşı olmadığına başka bir şekilde anlaşılması hâlinde; çocuğun yaşı hukuk mahkemesi nezdinde dava açılıp düzeltilmeden kamu davası açılmaz.

**Çocuğun gözaltında tutulması**

**Madde 6–** (1) Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

(2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, yukarıda belirtilen hususlara uygun olarak, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

**İştirak hâlinde işlenen suçlar**

**Madde 7–** (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, adli kolluk tarafından çocuklar hakkında ayrı evrak düzenlenir, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

(2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.

(3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir.

a) Birleştirme kararı verilmesinin genel mahkemeler tarafından istenildiği hâllerde; çocuk hakkında davayı yürüten mahkeme davaların birleştirilmesini uygun bulursa genel mahkeme iki davanın birleştirilmesine dair ara kararı vererek, bunu çocuk hakkındaki davayı görmekte bulunan mahkemeye bildirir. Bunun üzerine çocuk mahkemesi de birleştirme kararı vererek dosyasını esastan kapatır ve genel mahkemeye gönderir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

b) Birleştirme kararı verilmesinin çocuk hakkında davayı yürüten mahkeme tarafından istenildiği hâllerde; genel mahkeme davaların birleştirilmesini uygun bulursa iki davanın birleştirilmesine dair ara kararı vererek, bunu çocuk hakkındaki davayı görmekte bulunan mahkemeye bildirir. Bunun üzerine çocuk mahkemesi de birleştirme kararı vererek dosyasını esastan kapatır ve genel mahkemeye gönderir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

**Çocuğun nakli**

**Madde 8–** (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

**Adli kontrol**

**Madde 9–** (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak,
- b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek,
- c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

**Adli kontrol tedbirlerine uymama**

**Madde 10–** (1) Adli kontrol tedbirlerinden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda suçta sürüklenen çocuk hakkında yetkili yargı mercii tarafından tutuklama kararı verilebilir ya da adli kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükler bütünüyle veya kısmen kaldırılabilir, değiştirilebilir veya bunlardan bazılarına uymaktan geçici olarak muaf tutulabilir.

**Tutuklama yasağı**

**Madde 11–** (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

**Adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesi**

**Madde 12–** (1) Adli kontrol yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, 20/12/2005 tarihli ve 26029 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

**Kovuşturma**

**Madde 13–** (1) Çocukların duruşmaları kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır. Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

## m.14 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği

(2) Kovuşturma sırasında onsekiz yaşını doldurmuş çocuklar hakkında yargılama açık yapılır, hükümde açık tefhim edilir. Ancak, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 182 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen koşulların varlığı hâlinde duruşmanın kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

(3) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir. Sosyal çalışma görevlisi, çocuğa bu süreçte haklarını öğretmek, yargılama süreci hakkında bilgilendirmek ve kendini güvende hissetmesi, süreci anlaması ve görüşlerini serbestçe ifade etmesi için ona yardım etmekle görevlidir.

(4) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi hâlinde, yemin hariç, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa ilişkin hükümleri uygulanır.

(5) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuk, bu suçla ilişkin kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.

(6) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

(7) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

(8) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait kovuşturmalar görevli mahkemelerce Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk

#### *Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu*

**Madde 14–** (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınınca, bu büroda Kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı görevlendirilir.

(2) Ayrıca, büroda görevli Cumhuriyet savcıları ile çalışmak, büro gö-



revlerini Kanunun 4 üncü maddesine uygun olarak yerine getirmek üzere bir müdür ve yeterli sayıda zabıt kâtabi görevlendirilir.

**Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosunun görevleri**

**Madde 15-** (1) Çocuk bürosunun görevleri şunlardır:

a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,

b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmesiz tedbir alınmasını sağlamak,

c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna veya diğer kurum ve kuruluşlara bildirmek,

d) Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince il veya ilçe koordinasyon makamları ile işbirliği içinde çalışmak,

e) Çocuk Koruma Kanununda ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcılar tarafından da yerine getirilebilir.

**Kolluğun çocuk birimi**

**Madde 16-** (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluk bünyesinde çocuklarla ilgili işlemlerin yürütülmesi sırasında, bunların soruşturma nedeniyle kolluk biriminde bulunan yetişkinlerle karşılaşmalarının engellenmesi için gerekli tedbirler alınır.

(3) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, derhal çocuğun veli veya vasisine ya da çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî veya özel bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez. Keyfiyet, soruşturma dosyası içine konulmak üzere tutanak altına alınarak derhâl Cumhuriyet savcısına bildirilir.

(4) Çocuğun yararı aksini gerektirmediği takdirde kollukta bulunduğu

**m.17 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

süre içerisinde yanında yakınlarından birinin devamlı olarak bulunmasına imkân sağlanır. Çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınları yanında bulundurulmaz. Keyfiyet hazırlanan tuta-nağa yazılarak adlî veya idarî makamlara sevk edilen evraka eklenir.

(5) Kolluğun çocuk birimi, suça sürüklenen çocuğun aileye teslimini gerektiren hâllerde; çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilci veya bakımını üstlenen kimseleri bulamaz ya da bunların çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelendiğinde bu kişilere teslim edemez. Cumhuriyet savcısının talimatını alarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

(6) Kolluk görevlisi, teslim ettiği çocuğun veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin çocuğa yeterli rehberliği sunamadığı veya çocuğu yeterince gözetemediği hususlarında bilgi edinmesi hâlinde durumu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna derhâl bildirir.

(7) Korunma ihtiyacı içinde olan çocuğun bulunduğu bildirim, tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı, çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ile yörenin örf ve âdetleri dikkate alınarak, çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları ile yarar ve esenliğinin tehlikeye düşebileceğinin tespiti hâlinde; kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, kolluk tarafından getirilen çocukların derhâl teslim alınabilmesi için gerekli önlemleri alır. Kolluğun çocuk birimi, suç mağduru olan korunma ihtiyacı içinde olan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim işlemini, Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda yapar.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Sosyal İnceleme**

#### ***Sosyal çalışma görevlilerinin atanmaları ve çalışma esasları***

**Madde 17–** (1) Her mahkemeye en az birer ve iş durumuna göre yeterli sayıda psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında en az lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun sosyal

(47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.17

çalışma görevlisi Adalet Bakanlığı tarafından atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Sosyal inceleme raporları, öncelikle mahkemelere atanan birinci fıkrada sayılan görevliler tarafından düzenlenir. Ancak, Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 6 ve 7 nci maddesi hükümleri saklıdır. Kovuşturma sırasında çocuğun korunma ihtiyacı içinde olduğunun anlaşılması ve sosyal inceleme raporunun alınmamış olması hâlinde mahkemelelerin rapor talepleri hakkında da Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 6 ncı maddesi hükmü uygulanır.

(3) Sosyal çalışma görevlilerinin bulunmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî ya da hukukî bir engel bulunması hâlinde; birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri, inceleme için görevlendirilebilir.

(4) Sosyal çalışma görevlilerinin görev alanı haricinde başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâlinde, birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla mahkemece, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra edenler arasından görevlendirme yapılabilir.

(5) Üçüncü ve dördüncü fıkralarda sayılanlar arasından temin edilemediği takdirde inceleme yaptırmak için denetimli serbestlik görevlisi olarak istihdam edilen sosyal çalışma görevlisinden de yararlanılabilir.

(6) Görevlendirme yapılırken bilirkişilerin iş durumu gözetilerek 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanan listelerden yararlanılır.

(7) Üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralara göre yapılan görevlendirmelerde, incelemeyi yapanlara mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından bilirkişilik esasları çerçevesinde tayin edilecek ücret Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

(8) Mahkemelere atanan sosyal çalışma görevlilerine Kanun kapsamındaki tedbir kararlarını yerine getirdikleri sürece almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.

(9) Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek

**m.18 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**  
verilir.

(10) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

(11) Sosyal çalışma görevlileri, görevlerini yerine getirmek üzere yaptıkları masrafları belgeleyerek, görevlendirmeyi yapan mercie ibraz eder. Mercî tarafından onaylanan giderler, Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

### ***Sosyal çalışma görevlisinin çalışma ilkeleri***

**Madde 18–** (1) Sosyal çalışma görevlisi görevini yaparken Kanunda belirlenen temel ilkeler ve meslek etiği kuralları uyarınca hareket eder. Bu doğrultuda;

a) Görevlendirildiği çocukla, gereksinimi doğrultusunda yeterli süre ve sayıda görüşmekle,

b) Kollukta ve adliyyede yapılacak görüşmeleri; görüşmenin amaç ve niteliğine ve çocukların özellik ve gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmiş mekanda ve biçimde yapmakla,

c) Görüşmeye başlamadan önce çocuğu görüşmenin amacı, hakları ve yükümlülükleri, görüşmenin sonuçları ve sosyal çalışma görevlisinin yasal yükümlülükleri hakkında bilgilendirmekle,

d) Çocuğun katılım hakkına saygı göstererek ve kendi görüşlerini serbestçe oluşturma yeteneğine veya yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun kendisi ile ilgili olarak alınacak kararlara katılımını sağlamakla,

e) Çocuğa ilişkin bilgi ve belgelerin, sosyal verilerin, amacı dışında işleme konulmaması veya kullanılmaması için çalışmalarını gizlilik ilkesine uyarak sosyal sırların korunması esasına göre sürdürmekle, verileri sadece yetkililere veya yetkilendirilen yerlere bildirmekle,

f) Çocuğa psiko-sosyal desteği sağlamak üzere gerekli rehberliği yapmak, çocuğun örselenmemesi için gerekli önlemleri almakla, yükümlüdür.

### ***Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri***

**Madde 19–** (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri şunlardır:

a) Hâkim veya mahkemenin çocuk hakkında bir karar vermesinden önce onun içinde bulunduğu koşulları, çocuğun özelliklerini ve çocuğun top-

lumda yapıcı bir rol üstlenmesini ve yararlanılabilecek toplumsal kaynakları tanımalarını sağlamak üzere görevlendirildikleri çocuk hakkında sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,

b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında adalet mekanizmasının işleyişinden olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla çocuğun yanında bulunmak, çocuğun hakları ile kendisine yöneltilen suçlama dahil olmak üzere yargılama süreci hakkında anlayabileceği bir dilde bilgilendirilmesini sağlamak, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında da benzeri işlemleri ifa etmek,

c) Sosyal inceleme, gözetim ve denetim yapmasını engelleyen durumların ortaya çıkması hâlinde durumu derhal görevlendirildikleri mercie bildirerek gerekli önlemlerin alınmasını istemek,

d) Çocukla ilgili kararların yerine getirilmesinde veya çocuğun kapasitesinin araştırılması ile görevli adlî mercilerce tayin edilen uzmanlar dahil olmak üzere ilgili kurum ve kuruluş yetkilileri ile çocuk hakkındaki kararın amaca ulaşmasını sağlamak üzere işbirliği yapmak ve uzmanlık alanına giren konularda görüşlerini bildirmek suretiyle bu kişilere yardımcı olmak,

e) Kanun kapsamında mahkemeler, çocuk hâkimleri ve Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Mahkeme ve hâkimler ile çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcıları sosyal çalışma görevlilerinden aşağıdaki görevleri yapmalarını isteyebilir:

a) İşbirliği yapılabilecek toplumsal kaynakları ve işbirliği olanaklarını araştırmak ve geliştirmek,

b) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk hakkında mahkeme veya çocuk hâkimince kendisine görev verildiği hâllerde kararın uygulanması, takibi ve denetimine ilişkin inceleme yapmak,

(3) İkinci fıkranın (b) bendi hükmü, sosyal çalışma görevlisinin denetim görevlisi olarak sahip olduğu görev ve yetkilerini ortadan kaldırmaz.

(4) Sosyal çalışma görevlileri, sosyal inceleme yaparken Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve bunların her türlü kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlardan, yaptığı sosyal incelemenin amacına uygun olarak çocuk ve yakın çevresi ile çocuk hakkında uygulanabilecek koruyucu ve destekleyici tedbirin belirlenebilmesine yönelik ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri isteme yetkisine sahiptir. İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı

**m.20 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır. Meslek sırrı kapsamındaki bilgiler istisnadır.

**Sosyal inceleme talebi, yaptırılması ve değerlendirilmesi**

**Madde 20–** (1) Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılabilir. Soruşturma ve kovuşturma aşamalarında çocuğun, veli veya vasisi ya da müdafii veya bu kimselerin avukatları da mahkeme veya çocuk hâkimine müracaat ederek çocuk hakkında sosyal inceleme yapılmasını talep edebilirler.

(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.

(3) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Sosyal incelemeyi yapan bilirkişi, çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenler. Hâkim, bu yaş grubuna giren çocuğun kusur yeteneğinin olup olmadığını takdir ederken, görevlendirdiği bilirkişinin hazırlanmış bulunduğu raporda yer verilen gözlem, tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurur.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde, hâkim veya mahkeme, sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adlî tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır.

(5) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren acil durumlarda sosyal inceleme sonucu beklenmeden tedbir kararı verilebilir. Ancak sosyal inceleme daha sonra yaptırılarak, gerektiğinde tedbir konusunda verilen karar değiştirilebilir.

(6) İnceleme, kararda gösterilen sürede tamamlanmalıdır; gerektiğinde ek süre talep edilebileceği gibi kararda bir süre belirtilmemiş olması hâ-

(47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.21

linde incelemenin çocuğun durumunun aciliyetine uygun bir süre içerisinde tamamlanarak, raporun mahkemeye sunulmuş olması gerekir.

(7) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

**Sosyal inceleme raporları**

**Madde 21-** (1) Sosyal inceleme raporlarında yapılan incelemenin özelliğine ve verilen görevin niteliğine göre aşağıdaki hususların tamamına veya bir kısmına yer verilir;

- a) Hakkında inceleme yapılması talep edilen çocuğun;
  - 1) Doğumundan başlayarak geçirdiği gelişim aşamaları,
  - 2) Fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve moral gelişim özellikleri,
  - 3) Ailesinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumu,
  - 4) Aile bireyleri arasındaki ilişki,
  - 5) Okul ve iş ortamı ile boş zamanlarını değerlendirdiği çevre,
  - 6) İçinde bulunduğu hukukî durum ve adli mercilerin müdahalelerini gerektiren olaylar,
  - 7) İnceleme sırasında uzmanlar tarafından tespit edilen davranışları,
  - 8) Suçluluklarına ve topluma uyumsuzluklarına veya korunmaya muhtaç olmalarına neden olan etkenler hakkında bilgiler,
- b) Çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden incelenmesi sırasında elde edilen ve olayın açıklanması bakımından önemli görülen bilgiler,
- c) Çocuk hakkında Kanunun 5 inci maddesinde gösterilen tedbirlerden hangisinin yararlı olacağına, tedbirin yanında denetim altına alınmasına gerek olup olmadığına dair öneriler,
- d) Çocuk hakkındaki tedbir veya denetim kararlarının ne kadar süre ile uygulanması gerektiğine ilişkin öneriler,
- e) Çocuklar ve ailelerine uygulanabilecek özel tedavi veya psikiyatrik tedavi hususunda öneriler.

(2) Raporda çocuğun işlediği fiille ilgili olarak hukukî anlam ve sonuçları kavrayabilme ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığı hakkında sonuç değerlendirmesinde bulunulmaz.

(3) Sosyal inceleme raporu, suça sürüklenmiş çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

**Sosyal inceleme raporları hakkında bilgi edinme**

**Madde 22-** (1) Sosyal inceleme raporunun birer örneğini çocuğun avu-

**m.23 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

katı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir. Ancak, söz konusu bilgi ve belgeler gizli tutulur, amacı dışında kullanılamaz.

(2) Çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, raporun incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir. Ancak, sosyal inceleme raporlarından çocuğun bilgi sahibi olması hâlinde çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığı takdirde çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi temel ilkesi nazara alınarak çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri içeren bilgi ve belgeler çocuğa verilmeyebilir.

(3) Tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının yerine getirilmesinde hazırlanacak uygulama plânına veya çocuk hakkında denetim altına alma kararı verilmiş ise denetim plânı, denetim raporu ve değerlendirme raporlarına esas olmak üzere; birinci ve ikinci fıkradaki ilkelere uymak şartıyla sosyal inceleme raporundan yararlanılabilir.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Denetim**

#### ***Denetim altına alma kararı***

**Madde 23–** (1) Denetim altına alma kararı;

a) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk hakkındaki kararın amacına ulaşmasını ve çocuğa etkili bir koruma ve gözetim hizmeti sunulmasını sağlamak üzere kararların yerine getirilmesinin izlenmesi ve denetlenmesini,

b) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuk hakkında mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim plânı doğrultusunda suça sürüklenen çocuğun toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı, ifade eder.

(2) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından denetim altına alma kararı verilebilecek hâllerde, çocuğun; yetiştirilme şekli, kişisel özellikleri, yaşadığı çevre, bulunduğu ortam ve onun suça yönelmesine etkin davranışlar araştırılır.



**Denetim görevlisinin görevlendirilmesi**

**Madde 24–** (1) Suç tarihinde oniki yaşını bitirmiş suça sürüklenen çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı ile birlikte çocuğun denetim altına alınmasına karar verilmesi hâlinde; denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğü veya bürosu tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Bu halde denetime ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydeder. Şube müdürlüğü veya büro tarafından görevlendirilen denetim görevlisi bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

(2) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilmesi hâlinde; denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğü veya bürosu tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir.

(3) Korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir. Bu hâlde denetime ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra doğrudan bu kuruma gönderilir.

(4) Denetim altına alınmasına karar verilen çocuk hakkında aynı zamanda koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesi hâlinde denetim görevinin ifasında, tedbir kararını ya da kararlarını yerine getirecek kurum veya kuruluşlarla işbirliği yapılır. Gerektiğinde çocuk hakkında denetim plânı ve denetim raporlarının hazırlanmasında, tedbiri yerine getirmekle görevli kurumda bulunan uzmanlardan yararlanılır.

(5) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocukla iyi iletişim kurabilecek olanlar tercih edilir.

**Denetim görevlisinin görevleri**

**Madde 25–** (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.

b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını

**m.26 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

kullanma konularında rehberlik etmek.

c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.

d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.

e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.

f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.

(2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.

(3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

***Kamu davasının açılmasının ertelenmesi hâlinde yapılacak işlemler***

**Madde 26–** (1) Hakkında kamu davasının açılması ertelenen çocuğun, denetim altına alınmasına da karar verilmesi hâlinde; çocuğa ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydettikten sonra çocuğun ailesi veya kanuni temsilcisine on gün içinde çocuk ile birlikte şube müdürlüğü veya büroya başvurması için bildirim yapar. Bu süre içinde başvurulması hâlinde bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesi gereğince denetim görevlisi görevlendirilir. Denetim görevlisi bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

(2) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen ancak denetim altına alınmayan çocuklara ilişkin ilâmlar Cumhuriyet başsavcılığınca takip edilir.

(3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin verilen kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma

veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, kanunun kamu davasının açılması-  
nın ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilme-  
sine ilişkin maddelerinde belirtilen amaçlar için kullanılabilir.

**Hükmün açıklanmasının geri bırakılması hâlinde yapılacak işlemler**

**Madde 27–** (1) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen ancak bir yükümlülük belirlenmeyen ve denetim altına alınmasına karar verilmeyen çocuklar ile ilgili kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir.

(2) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması hâlinde mahkemece denetim süresi içinde; denetimli serbestlik tedbiri olarak yükümlülük belirlenen veya denetim altına alma kararı verilen ya da yükümlülük belirlenerek denetim altına alma kararı verilen çocuğa ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydettikten sonra çocuğun ailesi veya kanunî temsilcisine on gün içinde çocuk ile birlikte şube müdürlüğü veya büroya başvurması için bildirim yapar. Bu süre içinde başvurulmaması hâlinde defterdeki kayıt kapatılarak durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildirilir. Bu süre içinde başvurulması hâlinde karar aşağıda belirtilen usûl ve esaslar kapsamında yerine getirilir:

a) Mahkemece sadece yükümlülük belirlenmesi hâlinde bu yükümlülük 20/12/2005 tarihli ve 26029 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliğinde belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde yerine getirilir.

b) Mahkemece sadece denetim altına alma kararı verilmesi hâlinde bu karar bu Yönetmeliğin 24 ve 25 inci maddeleri gereğince yerine getirir.

c) Mahkemece yükümlülük ile birlikte denetim altına alma kararı verilmesi hâlinde bu karar (a) ve (b) bentlerine göre yerine getirilir.

(3) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin verilen kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, kanunun kamu davasının açılması-  
nın ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilme-  
sine ilişkin maddelerinde belirtilen amaçlar için kullanılabilir.

m.28 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği

**Denetim plânu**

**Madde 28–** (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya mahkeme nezdindeki sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.

(2) Denetim plânu hazırlanırken koruyucu ve destekleyici tedbir kararını uygulayacak yerin görüşü alınır ve denetim plânınışbirliği içinde hazırlanır.

(3) Denetim plânu hazırlanırken;

- a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,
  - b) Çocuğun ihtiyaçları,
  - c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,
  - d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,
  - e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,
  - f) Çocuğun görüşü,
- dikkate alınır.

(4) Denetim plânu, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhal uygulanır.

(5) Çocuklar hakkında verilen denetimli serbestlik kararlarının infaza başlama tarihi denetim plânının hâkim tarafından onaylandığı tarihtir.

**Denetim raporu**

**Madde 29–** (1) Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediikleri, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine denetim raporu verir.

**Değerlendirme raporu**

**Madde 30–** (1) Denetim görevlisi, denetim altında bulunan çocuğun şahsı, sosyal ve duygusal durumunu, okul ve arkadaş çevresini, aile yaşantısını göz önünde bulundurarak, yapılan rehberlik ve iyileştirme çalışmaları neticesinde çocuğun nasıl bir gelişme gösterdiğini, olumsuz davranışlarını değiştirmedeki istekliliği ve başarısı ile çocuk hakkında yapılmasının faydalı olacağını düşündüğü diğer çalışmaların belirtildiği bir değerlendirme raporu hazırlayarak, üç ayda bir mahkeme veya çocuk hâkimine verir.

(47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.31

(2) Değerlendirme raporu hazırlandığı hallerde denetim raporu, bu rapor içinde değerlendirilir.

**Denetime ara verilmesi**

**Madde 31-** (1) Denetim altına alınanın askere gitmesi veya sağlık, yurtdışı eğitimi gibi yerleşim yerinden geçici süreyle ayrılmasını haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazeretine dayandırabilmesi hâlinde denetime ara verilir. Bu halde Cumhuriyet başsavcılığınca bir karar verilerek bu Yönetmeliğin 33 üncü maddesine göre tebliğ edilir.

**Denetimin sona ermesi**

**Madde 32-** (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

**Bildirim**

**Madde 33-** (1) Şube müdürlüğü veya büro tarafından yapılacak bildirim, suça sürüklenen çocukların aileleri veya kanunî temsilcilerine 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

(2) Bildirim, hükümde gösterilen adrese yapılır. Hükümlü, adres değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür, aksi halde hükümde gösterilen adrese yapılan tebligat geçerlidir.

**Yetki alanı ve çocuğun yerleşim yerinin değişmesi**

**Madde 34-** (1) Yetki alanında şube müdürlüğü veya büro bulunmayan Cumhuriyet başsavcılığı, kararı denetimli serbestlik genel defterine kaydettikten sonra, şube müdürlüğünün bağlı bulunduğu Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Karar, Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğüne gönderilir.

(2) Hakkında denetimli serbestlik tedbiri hükmedilen ya da denetim altına alınan çocuğun, infaz sırasında yerleşim yerinin değişmesi hâlinde dosya, yerleşim yerinin bulunduğu şube müdürlüğü veya büroya gönderilir.

**Denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporları hakkında bilgi edinme**

**Madde 35 -** (1) Denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporlarının birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısının

**m.36 (47) Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

dan, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporları hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir. Ancak, denetim raporlarından çocuğun bilgi sahibi olması hâlinde çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığı takdirde çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi temel ilkesi nazara alınarak çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri içeren bilgi ve belgeler çocuğa verilmeyebilir.

## ALTINCI BÖLÜM

### Görevlilerin Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimi

#### *Hâkim ve savcıların hizmet öncesi ve meslek içi eğitimleri*

**Madde 36-** (1) 1/6/2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Meslek Öncesi Eğitimlerinin Yapıtılmasının Esas ve Usûllerine İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hâkim ve savcı adaylarına çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Hâkim ve savcılara mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına uygun olarak 29/8/1983 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Hâkim ve Savcılarının Meslek İçi Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda uzmanlaşmalarını sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine yönelik eğitim verilir.

#### *Diğer görevlilerin hizmet öncesi ve meslek içi eğitimleri*

**Madde 37-** (1) 4/2/1986 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Aday Memurlarının Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine adaylık dönemlerinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Sosyal çalışma görevlileri ile denetimli serbestlik ve yardım merkezî

şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine 16/7/1985 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda uzmanlaşmalarını sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine yönelik eğitim verilir.

## YEDİNCİ BÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

### *Tutulacak kartonlar*

**Madde 38–** (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair kararların saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartona konulacak karar nüshalarında Cumhuriyet savcısının imzası ile Cumhuriyet başsavcılığı mührünün bulunması zorunludur.

(2) Denetim altına alınan çocuklar hakkında verilen kararların tarih ve sıra numarasına göre saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartonlara konulacak karar nüshalarında ilgisine göre hâkim veya mahkeme başkanı ile zabıt kâtibinin imzalarının ve mahkeme mührünün bulunması zorunludur. Ayrıca, çocukların isimlerini ve karar numaralarını gösteren bir liste yapılır. Bu listeler, çocuk hakkında mükerrer karar verilmesini önlemek için o yerde bulunan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine bildirilir.

### *Raporlar*

**Madde 39–** (1) Sosyal inceleme raporu, denetim plâni, denetim ve değerlendirme raporları ile çocukların kişilik gelişimlerini, aile ve sosyal çevrelerini gösteren her türlü evrak dava dosyası içinde ayrı bir bölümde tarih sırasına uygun olarak muhafaza edilir.

(2) Sosyal inceleme raporlarının bir örneği, raporu hazırlatan mahkeme veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca ayrı bir kartonda tutulur, isme göre listelenir. Söz konusu listelerin birer örneği, her ay güncellenerek aynı yerde bulunan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri ile Cumhuriyet başsavcılığına bilgileri bakımından gönderilir.

### *Elektronik ortamda kayıt*

**Madde 40–** (1) Elektronik ortamda kayıtların tutulmasına başlandığı takdirde, defterlerle birlikte tüm kayıt ve bilgiler ayrıca elektronik ortamda tutulur ve saklanır. Elektronik ortamda tutulan kayıtların ihtiyacı karşıladı-

m.41 (47) *Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

đının tespiti hâlinde, kayıtların yazılı olarak tutulması uygulamasından vazgeçilebilir.

***Yürürlük***

**Madde 41-** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 42 –** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.



# (48) ÇOCUK KORUMA KANUNUNA GÖRE VERİLEN KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazetenin Tarihi : 24/12/2006

No : 26386

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, bu kararların yerine getirilmesinde kurumların görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümleri kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** (Değişik:RG-23/5/2012-28301)

(1) Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 47 nci Maddesi ile 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci Maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1) Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

m.5

(48) *Çocuk Koruma Kanunu Yönetmeliği*

2) Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,

b) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,

c) Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununu,

ç) Kurum: Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,

d) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini,

e) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

#### *Koruyucu ve destekleyici tedbirler*

**Madde 5–** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun yararı göz önünde bulundurularak, öncelikle kendi aile ortamında korunmasının sağlanması ile yaşına ve gelişimine uygun eğitim ve öğreniminin desteklenmesini, kişiliğinin ve toplumsal sorumluluğunun geliştirilmesini sağlamaya yönelik;

- a) Danışmanlık,
  - b) Eğitim,
  - c) Bakım,
  - d) Sağlık,
  - e) Barınma,
- tedbirleridir.

**Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına başvuru, bildirim mükellefiyeti ve yükümlülükler**

**Madde 6–** (1) Adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, köy ve mahalle

muhtarları, belediye zabıta memurları, sağlık ve eğitim kuruluşları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görevlileri, sivil toplum kuruluşları ile bir çocuğun korunma ihtiyacı olduğundan haberdar olanlar, durumu il ve ilçelerdeki (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüklerine bildirmekle yükümlüdür.

(2) Çocuk veya çocuğun bakımından sorumlu kimseler, çocuğun korunma altına alınması amacıyla il ve ilçelerdeki (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüklerine başvurabilir.

(3) İl ve ilçe (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar müdürlükleri, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında basın ve yayın organları ile benzeri iletişim araçlarında çıkan haberleri ve her türlü duyumu ihbar kabul ederek ayrıca bir resmî duyuru gelmesini beklemeden harekete geçerek bunları araştırmakla yükümlüdür.

(4) İl ve ilçe (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar müdürlükleri, çevrelerinde korunma ihtiyacı olan Kurum hizmetinden yararlanamayan çocukları tespit etmek ve gerekli tedbirleri almak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde bulunur.

(5) (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kendisine bildirilen olaylar ve yükümlülükleri ile ilgili olarak gerekli incelemeyi derhâl yapar. İnceleme ve müteakip işlemler, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün çocuklara ilişkin mevzuatına göre yürütülür.

(6) Yapılan inceleme sonucu, müracaatçının gereksinim ve aciliyet durumu göz önünde bulundurularak, Kurumun vermiş olduğu hizmet modellerinden yararlandırılabilir ya da ilgili kurumlara yönlendirilebilir.

(7) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması gereken hâllerde, il veya ilçe (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüğüne çocuk hakkında Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 21 inci Maddesine uygun olarak hazırlanacak sosyal inceleme raporu, talep yazısı ekinde mahkemeye veya çocuk hâkimine sunulur.

#### ***Acil korunma kararı alınması***

**Madde 7-** (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, sağlık kontrolü yaptırdıktan sonra (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından bakım ve gözetim altına alınır.

(2) Acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine mür-

m.8

**(48) Çocuk Koruma Kanunu Yönetmeliği**

caat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

(3) Acil korunma kararı alınıncaya kadar geçen sürede çocuk; (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar il müdürünün oluru istinaden (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hizmet modellerinden yararlandırılır.

(4) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(5) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

***Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınmasında yetki ve usûl***

**Madde 8-** (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınır.

(2) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup görev ve başlayıncaya kadar hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları, aile mahkemeleri kurulan yerler bakımından bu mahkemeler, kurulu bulunmayan yerler bakımından asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(3) Hakkında kovuşturma başlatılmış olan çocuklar için koruyucu ve destekleyici tedbir kararı kovuşturmanın yapıldığı mahkemece alınır.

(4) Soruşturma sırasında, suça sürüklenen çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir talebinde bulunulup da mahkeme veya çocuk hâkiminden tedbir kararı alınmış ise kararın bir sureti soruşturma dosyası içine konularak kovuşturma makamlarının bilgisine sunulur.

(5) Fiili işlediği sırada oniki yaşından küçük çocuklar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizler hakkında mahkemece, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci Maddesinin birinci fıkrası ile 33

üncü Maddesi uyarınca çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(6) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeşyaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamamaları veya davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde mahkemece, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci Maddesinin ikinci fıkrası ile 33 üncü Maddesi uyarınca çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) Çocuk hâkimi veya mahkemece, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında verilecek tedbir kararlarının usûlünde, Kanunun 13 üncü Maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

(8) Çocuk hâkimi veya mahkemece, koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmeden önce yeterli idrak gücü bulunan çocuğun yazılı veya sözlü olarak görüşü alınır. Gerektiğinde koruyucu ve destekleyici tedbir kararını istemeye yetkili olan çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü temsilcileri de dinlenebilir.

(9) Kanunun 7 nci Maddesinin yedinci fıkrası uyarınca görevli mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması gereken hâllerde de duruşma yaparak karar vermeye yetkilidir.

(10) Aile mahkemeleri, bakmakta oldukları davalar ile ilgili koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verebilir.

(11) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir. Ancak, fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.

(12) Mahkeme veya çocuk hâkimi bir veya birden fazla tedbire karar verebilir. Tedbir kararı verilirken, Kanunun 4 üncü Maddesinde öngörülen; kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması temel ilkesinden hareketle çocuğu öncelikle aile içinde destekleyen danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirlerinin alınması esası gözetilir. Ancak; çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımı-

m.9

**(48) Çocuk Koruma Kanunu Yönetmeliği**

nı üstlenen kimselerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ile yörenin örf ve âdetleri dikkate alınarak, çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları ile yarar ve esenliğinin tehlikeye düşebileceğinin tespiti hâlinde; diğer tedbirler yanında kurumda bakım veya barınma tedbiri kararı alınması öncelikle değerlendirilir.

(13) Tedbir kararında; tedbirin türü ile tedbiri uygulayacak kişi, kurum veya kuruluş adları gösterilir. Gerekliğinde kararda tedbirin süresi de belirtilir.

(14) Tedbir kararları verilirken, tedbirin belirli bir yerde uygulanması sonucunu doğuracak şekilde hizmet sunumu bakımından idarenin takdir alanını kısıtlayacak veya hizmet modellerini ve sınırlarını daraltabilecek uygulamalara sebebiyet verilmemesine özen gösterilir.

(15) Çocuk hâkimi veya mahkeme, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.

***Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının gönderilmesi***

**Madde 9-** (1) Mahkeme veya çocuk hâkimince bu Yönetmelik uyarınca verilen;

a) Danışmanlık ve barınma tedbir kararları, ilgisine göre il millî eğitim müdürlükleri, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri ya da yerel yönetimlere,

b) Eğitim tedbiri kararı, ilgisine göre il millî eğitim müdürlüklerine veya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürlüklerine,

c) Bakım tedbiri kararı (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüklerine,

ç) Sağlık tedbiri kararı, il sağlık müdürlüklerine, gönderilir.

(2) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı, kesinleştirilmesi beklenmesizin derhâl uygulanır.

(3) Tedbir kararlarının, kararı veren mahkemenin veya çocuk hâkimliğinin bulunduğu yerde uygulanması esastır. Ancak, tedbir kararının uygulanmasının, kararın gönderildiği ildeki kurum veya kuruluşlar tarafından yerine getirilmesi mümkün olmadığı takdirde çocuğun yararı gözetilerek tedbir kararını yerine getirmekle sorumlu kurum tarafından tedbirin nerede yerine getirileceğine karar verilir.

***Tedbir kararının değiştirilmesi veya süresinin uzatılması***

**Madde 10-** (1) Hâkim veya mahkeme; denetim görevlileri, çocuğun ve-

lisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

(2) Hâkim veya mahkeme, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının değiştirilmesi veya süresinin uzatılması yönünde bir karar vermeden önce tedbir kararını uygulayan kişi, kurum veya kuruluştan tedbirin uygulanması hakkında gerekçeli bir rapor isteyebilir.

#### *Tedbir kararının kaldırılması veya sona ermesi*

**Madde 11–** (1) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(2) Tedbir kararının kaldırılmasını, denetim görevlileri, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcileri ile Cumhuriyet savcısı talep edebilir.

(3) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla ayrıca bir karara gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve çocuğun rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### **Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesi**

#### *Danışmanlık tedbiri*

**Madde 12–** (1) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik rehberlik tedbirleridir.

(2) Danışmanlık tedbirleri, çocuğun ailesi yanında korunmasını sağlamak veya çocuk hakkında verilen tedbir kararlarının uygulanması sırasında onu desteklemek ya da uygulanması muhtemel tedbirler hakkında bilgilendirmek amacıyla uygulanır.

(3) Özel veya kamu sosyal hizmet kurum veya kuruluşlarında ya da ailesi yanında kalmakta olan ve hakkında danışmanlık tedbirine karar verilen

çocukların bedensel, zihinsel, psiko-sosyal, duygusal gelişimini desteklemek, okul, aile ve sosyal çevresi ile uyumunu güçlendirmek ve yeteneklerine uygun bir meslek sahibi olarak hayata hazırlanmalarını sağlamak amacıyla okul başarısını artırma, Madde kullanımı, davranış bozukluğu, ergenlik sorunları, aile içi iletişim gibi çocuğun, ailesinin ve çocuğun bakımını üstlenen kişilerin ihtiyaçlarına uygun konularda uzmanlaşmış bir veya birden fazla kişi danışman olarak görevlendirilebilir.

(4) Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere; anne baba eğitimi, aile danışmanlığı, aile tedavisi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sunulur. Ayrıca, davranış değişikliği için bu anne ve babalar aile eğitimi programlarına yönlendirilebilir.

(5) Danışmanlık hizmeti, kurumlarda görevli sosyal çalışma görevlileri ile alanında meslekî eğitim almış görevlilerce yürütülür. Danışmanlık hizmeti verecek uzman kişilerin uygulayacakları meslekî çalışmalar ve programlara ilişkin standartlar, uygulama esasları ve değerlendirme ölçütleri tedbiri yerine getirecek kurumlar tarafından belirlenir. Uzmanlar alanları da belirtmek suretiyle tedbiri yerine getirmekle sorumlu kurumların taşra birimleri tarafından, il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına, mahkeme veya çocuk hâkimlerine bildirilir.

(6) Danışmanlık hizmeti verecek olan kişilerin konularında meslekî eğitim almış olmalarının yanı sıra yeterliliklerini sertifikaları ile belirten ve alanlarında çalıştıklarını hizmet belgesi ile ispat edenler öncelikli olarak tercih edilir.

(7) Danışmanlık tedbiri, Millî Eğitim Bakanlığı, (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilir. Danışmanlık tedbirini yerine getirmekle sorumlu kurumlar, bu Yönetmeliğin yayımından itibaren altı ay içinde uygulama usûl ve esaslarını oluşturarak birer örneğini il ve ilçe koordinasyon makamları ile merkezî koordinasyonun sekretarya hizmetlerini yürüten (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne gönderir.

### *Eğitim tedbiri*

**Madde 13–** (1) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; bu şekilde eğitim alması mümkün olmayan çocukların evde eğitim almalarına, özel eğitim almaları gereken çocukların eğitsel ihtiyaçları doğrultusunda ilgili eğitim kurumuna devamına, kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline; uzman personel,



araç gereç sağlanmasına yönelik tedbirler ile çocuğun iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamu ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik tedbirlerdir.

(2) Mahkeme veya çocuk hâkimi, eğitim tedbirine karar vermeden önce çocuğun eğitim alacağı kişi, kamu veya özel kurumlardan bu konuda bilgi isteyebilir.

(3) Halk eğitimi ve meslekî eğitim merkezleri ile Türkiye İş Kurumu il müdürlükleri, açtıkları ve açacakları kurs ya da programlar hakkında süre, konu, hedef kitle gibi hususları içeren listeleri oluşturarak periyodik olarak mahkeme veya çocuk hâkimi ile il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına bilgi verir.

(4) Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, özel eğitime gereksinim duyan engelli çocuklar için eğitim tedbirinin uygulanmasına ilişkin gerekli önlemleri alır. Bu konuda ilde yapılan faaliyet ve programlar hakkında mahkeme veya çocuk hâkimi ile il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına periyodik olarak bilgi verilir.

(5) Eğitim tedbiri kararının verilmesinde onbeş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından uluslararası sözleşmeler ve kanunların öngördüğü sınırlar dikkate alınır. Bunlar hakkında eğitimlerinin devamına ilişkin tedbir kararı verilebilir.

(6) Onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine, meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamu ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik verilen tedbir kararında; Millî Eğitim Bakanlığınca yerine getirilmesinin hükme bağlandığı hâllerde bu Bakanlığın koordinasyonunda meslekî eğitim merkezleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yerine getirilmesinin hükme bağlandığı hâllerde ise Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünce geliştirilen işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, meslekî eğitim ve işgücü uyum programlarına yönlendirilmek suretiyle yerine getirilir. Bu eğitim programlarına erişimde güçlük yaşanıyorsa, tedbir kararı verilen çocuğun Türkiye İş Kurumuna Genel Müdürlüğüne müracaatı sonrasında vasıflarına uygun işçi arayan özel işyerleri ile bağlantısı sağlanır. Kamuda işe yerleştirme ise kamuda işe alınacaklarla ilgili kanun hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

(7) Hiç eğitim almamış veya zorunlu eğitimini yarıda bırakmış, zorunlu eğitim yaşını tamamlamış olup haklarında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocukların; eğitimlerini sürdürebilmeleri, kapasitelerini ge-

m.14

(48) Çocuk Koruma Kanunu Yönetmeliği

İştirebilmeleri, iş ve meslek edinebilmeleri amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünce gerekli önlemler alınır.

(8) Eğitim tedbiri, Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili birimleri tarafından yerine getirilir.

**Bakım tedbiri**

**Madde 14–** (1) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından çocuğun resmî veya özel bakım yurduna yerleştirilmesi ya da koruyucu aile hizmetlerinden veya Kurumun bu kapsamda yürüttüğü hizmet modellerinden yararlandırılmasına yönelik tedbirdir.

(2) Bakım veya barınma tedbir kararı alınan ve ihmal veya istismara uğrayan, psiko-sosyal sorunları nedeniyle uyum sorunu yaşayanlar ile olumsuz yaşam deneyimlerini devam ettirmeleri nedeniyle rehabilitasyona ihtiyacı olduğu tespit edilen çocukların, rehabilitasyonu sağlanıncaya kadar korunma ihtiyacı olan diğer çocuklarla aynı ortamda bakılmamaları esastır. Bu çocukların öncelikle (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından bu amaçla kurulmuş merkezlerde rehabilitasyonları sağlanır.

(3) Sağlık ve bakım tedbirinin birlikte uygulanacağı hallerde, öncelikle suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan çocuklardan tedavisi gereken ağır ruhsal hastalığı veya Madde bağımlılığı nedeniyle fiziksel sorunları olanların rehabilitasyonu bu amaçla kurulmuş resmî veya özel sağlık kuruluşlarında gerçekleştirilir. Bunlardan bakım tedbirini gerektirenler, yatarak tedavileri tamamlandıktan sonra bakım amacıyla aile yanına veya bu amaçla kurulmuş resmî veya özel kuruluşa yerleştirilir.

(4) Bakım tedbiri kararı verilen çocukların kolluk kuvvetlerince (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerine teslim edileceği hâllerde, çocuğun ilk sağlık kontrolü yapıldıktan sonra teslimi sağlanır. Bulaşıcı hastalığı olan çocukların tedavisi Sağlık Bakanlığınca gerçekleştirilir. Bu durumdaki çocuklar hakkında derhâl sağlık tedbiri alınması için mahkeme veya çocuk hâkimine başvurulur.

(5) Bu tedbirin uygulanmasında Kurum tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde yabancı uyruklu çocukların vatandaşı olduğu ülkenin konsoloslukları ile irtibat sağlanır.

(6) Sağlık kontrolü ve tedaviye ilişkin hizmetlerden doğan tüm giderler

Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

(7) Bakım tedbiri, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından yerine getirilir.

#### ***Barınma tedbiri***

**Madde 15-** (1) Barınma tedbiri, yaşamını devam ettirmek için yeterli ve sağlıklı bir barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlar ile bunların çocuklarına uygun barınma yeri sağlama-ya yönelik tedbirlerdir.

(2) Barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Barınma tedbiri kararı verilen kimselerin, kolluk kuvvetlerince tedbir kararını uygulayacak Kuruma teslim edileceği hâllerde, bu kimselerin ilk sağlık kontrolü yapıldıktan sonra teslimi sağlanır. Bulaşıcı hastalığı olanların tedavisi Sağlık Bakanlığınca gerçekleştirilir. Bu durumdaki kimseler hakkında derhâl sağlık tedbiri alınması için mahkeme veya çocuk hâkimine başvurulur.

(4) Bu tedbirin uygulanmasında kurum tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde yabancı uyruklu kimselerin vatandaşı olduğu ülkenin konsolosluklarıyla irtibat sağlanır.

(5) Sağlık kontrolü ve tedaviye ilişkin hizmetlerden doğan tüm giderler Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

(6) Barınma tedbiri, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilir.

#### ***Sağlık tedbiri***

**Madde 16-** (1) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonu ile Madde bağımlısı olanların tedavilerinin yapılmasına yönelik tedbirdir.

(2) Suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan akıl hastası çocuklar hakkında ruhsal sağlığının tedavisi için öncelikle sağlık tedbirine karar verilmesi esastır.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi acil korunma kararı veya koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını vermeden önce çocuğun sağlık durumu hakkında sağlık kuruluşlarından rapor isteyebilir.

(4) Akıl hastalığı veya Madde bağımlılığı sebebiyle sağlık tedbirine hükmetmeye ve kısıtlamaya resmî sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir.

Ancak, çocuğun akıl hastalığı veya Madde bağımlılığının açıkça belli olduğu hallerde; kendisi veya anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin tedavi talep etmesi üzerine veya re'sen rapor alınmadan da sağlık tedbirine karar verilebilir.

(5) Sağlık kurulunca düzenlenen rapora göre toplum açısından tehlikeli olan suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan akıl hastası çocuklar hakkında sağlık tedbiri, yüksek güvenliqli sağlık kurumlarında korunma ve tedavi altına alınmak suretiyle yerine getirilir.

(6) Akıl hastası çocuk hakkında toplum açısından tehlikeliliğinin devam edip etmediği veya önemli ölçüde azalıp azalmadığı hususunda en geç üçer aylık dönemler hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine bilgi verilir.

(7) Yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca düzenlenen raporda toplum açısından tehlikeliliğinin ortadan kalktığı veya önemli ölçüde azaldığının belirtilmesi üzerine mahkeme veya çocuk hâkimi kararıyla çocuğun yüksek güvenliqli sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınmasına ilişkin karar kaldırılarak çocuk serbest bırakılabilir.

(8) Sağlık kurulu raporunda akıl hastalığının ve işlenen fiilin niteliğine göre güvenlik bakımından çocuğun tıbbî kontrol ve takibinin gerekip gerekmediği, gerekiyor ise bunun süre ve aralıkları belirtilir.

(9) Tıbbî kontrol ve takip, raporda gösterilen süre ve aralıklarla, çocuğun ana, baba, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler ya da hakkında bakım veya barınma tedbiri verilmiş ise bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurum ya da kuruluşlarca bu çocukların teknik donanımı ve yetkili uzmanı olan sağlık kuruluşuna gönderilmeleri ile sağlanır.

(10) Tıbbî kontrol ve takipte, çocuğun akıl hastalığı itibarıyla toplum açısından tehlikeliliğinin arttığı anlaşıldığında, hazırlanan rapora dayanılarak, yeniden koruma ve tedavi amaçlı olarak sağlık tedbirine hükmedilir. Bu durumda, yukarıdaki işlemler tekrarlanır.

(11) Yatarak tedavisi tamamlanan çocuklardan haklarında bakım veya barınma tedbir kararı bulunanlar, kararı uygulamakla görevli kurum tarafından aile yanına, kuruma veya bu amaçla kurulmuş resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

(12) Sağlık tedbirleri kapsamında uygulanan tedavinin özelliklerine bağlı olarak bir aile veya kurum yanında bakımı gereken çocuklar hakkında verilen sağlık ve bakım tedbirleri birlikte uygulanır. Bunun için ilgili kurum veya kuruluşlar işbirliği yapar.

(13) Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı Madde bağımlısı olan çocukların, koruyucu ve destekleyici sağlık tedbiri olarak, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı Madde bağımlılarının tedavi altına alınmasına yönelik olarak

verilen kararların yerine getirilmesinde tedavi için çocuğun rızası aranmaz. Tedbirin uygulama süresince ilgili kurum uzmanı tarafından, çocuğa uyuşturucu veya uyarıcı Maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgi verilir, sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunulur ve yol gösterilir.

(14) Sağlık Bakanlığı, il sağlık müdürlükleri marifetiyle sağlık tedbirinin yerine getirileceği uygun sağlık kurum veya kuruluşunu belirleyerek, çocuğun bu kuruma ilk müracaatını sağlamak zorundadır. Ayakta tedavisi uygun görülen çocukların tedavisi; ana, baba, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler ya da haklarında bakım ve barınma tedbiri verilmiş ise bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurum ya da kuruluşlarca belirlenen sağlık kurumlarına gönderilmeleri ile sağlanır. Gerektiğinde kolluk birimlerinden güvenliğin sağlanması için yardım istenebilir.

(15) Sağlık tedbiri, Sağlık Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

***Bakım ve barınma tedbirleri ile ilgili yardım ve destek talebi***

**Madde 17-** (1) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetleri ilgili birimlerden talep edilir. Kolluk birimleri, bu talepleri geciktirmeksizin yerine getirir.

(2) Bakım ve barınma tedbir kararı alınan kişiler ile çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer bakanlıkların görev alanına giren hususlarla ilgili olarak (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

***Tedbir kararlarının uygulanması, takibi ve denetimi***

**Madde 18-** (1) Tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının nasıl yerine getirileceği konusunda bir plân hazırlanarak uygulamaya konulur. Bu plân çocuğun teslim edildiği ya da teslim alındığı tarihten itibaren en geç on gün içerisinde mahkeme veya çocuk hâkiminin onayına sunulur. Mahkeme veya çocuk hâkimi, gerektiğinde uygulama plânının değiştirilmesini isteyebilir.

(2) Uygulama plânı hazırlanırken çocuk hakkında düzenlenmiş sosyal inceleme raporundan da yararlanılabilir.

(3) Uygulama plânında, kararın uygulanmasından sorumlu kişi, tedbirin türü ve süresi, tedbirin uygulanmasında hangi kurumlarla işbirliği yapılacağı ve hangi hizmetlerin sağlanacağı, nelerin amaçlandığı ve ilerlemenin

nasıl ölçüleceğine ilişkin bilgilere yer verilir.

(4) Tedbir kararı veren mahkeme veya çocuk hâkimi, tedbir kararlarının uygulanmasını, tedbirden beklenen gayenin gerçekleşip gerçekleşmediğini, uygulanan tedbirin çocuğun gelişimini hangi yönde etkilediğini en geç üçer aylık sürelerle incelettirir.

(5) Tedbirlerin uygulanmasına ilişkin inceleme, mahkemede görevli sosyal çalışma görevlilerine yaptırılır.

(6) Hakkında bakım ve barınma tedbiri kararı verilen ve (Değişik ibare: RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerinde bulunan çocukla ilgili inceleme görevi öncelikle bu kurumda çalışan sosyal çalışma görevlilerine yaptırılır. Ancak, çocuğun yüksek yararının gerektirdiği durumlarda inceleme görevi mahkemeye atanan sosyal çalışma görevlilerine de yaptırılabilir.

(7) Sosyal çalışma görevlilerinin bulunmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında fiili ya da hukukî bir engel bulunması hâlinde, Kanunun 33 üncü Maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri, inceleme için görevlendirilebilir.

(8) Sosyal çalışma görevlilerinin görev alanı haricinde başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâlinde, Kanunun 33 üncü Maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla mahkemece, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra edenlere de inceleme yapma görevi verilebilir.

(9) Yedinci ve sekizinci fıkralarda sayılanlar arasından temin edilemediği takdirde inceleme yaptırmak için denetimli serbestlik görevlisi olarak istihdam edilen sosyal çalışma görevlisinden de yararlanılabilir.

(10) Görevlendirme yapılırken bilirkişilerin iş durumu gözetilerek 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanan listelerden yararlanılır.

(11) Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralara göre yapılan görevlendirmelerde, incelemeyi yapanlara mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından bilirkişilik esasları çerçevesinde tayin edilecek ücret Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

(12) İncelemeyi yapan sosyal çalışma görevlisi ya da uzman, inceleme sonucunda bir rapor düzenleyerek on gün içinde mahkemeye veya hâkime verir. Gerekli görüldüğünde raporu düzenleyen uzman dinlenebilir. Rapor

yeterli görülmezse yeniden inceleme yaptırılır.

(13) Kanunda yazılı tedbirlerin uygulanması amacıyla özel ve resmî kişi, kurum ve kuruluşlarca verilecek hizmetler, Kanunun ilgili tedbiri yerine getirmekle sorumlu tuttuğu Bakanlığın denetiminde yürütülür. Ancak bu tedbirlerin yerine getirilmesinde ceza infaz kurumlarına herhangi bir görev yüklenemez.

(14) Haklarında bakım veya barınma tedbiri kararı verilen ve uygulanması amacıyla kurum ve kuruluşlara teslim edilen çocuklara ilişkin nakiller, kuruluştan izinsiz ayrılan çocuklara ilişkin işlemler ile izin, ziyaret, harçlık, giyim-kuşam, kırtasiye ve benzeri işlemler, tedbiri uygulayan kurum veya kuruluşların kendi mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Koordinasyon

#### *Merkezî Koordinasyon*

**Madde 19-** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca sağlanır.

(2) Koordinasyonun sekretarya hizmetleri (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

(3) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak üzere (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarının veya görevlendireceği bir müsteşar yardımcısının başkanlığında; (Ek ibare:RG-23/5/2012-28301) Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşar yardımcıları, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü ile (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün (Mülga ibare:RG-23/5/2012-28301) (...) katılımı ile gerek görülen hâllerde toplantı düzenlenerek gündeme alınan konular görüşülür.

(4) İlgili özel veya kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının konulara ilişkin görüşleri alınabileceği gibi temsilcileri de toplantıya çağrılabilir.

(5) Toplantının gündemi, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafın-

dan hazırlanır ve on beş gün önce toplantıya katılacaklara bildirilir. Tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumlar, uygulamada karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yazılı olarak bildirerek, toplantı gündemine alınmasını teklif edebilirler.

(6) Toplantıda tavsiye niteliğinde alınan kararlar, tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumlar tarafından değerlendirilerek genelge veya duyuru hâlinde teşkilatlarına bildirilebilir.

(7) (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen sağlama ve eşgüdüm hâlinde; kanunda yazılı tedbirlere işlerlik kazandırmak ve uygulanmasını sağlamak üzere temel ilkeler ve ihtiyaçlar belirlenerek ilgili kurum ve kuruluşlara iletilir, gerekli tedbirlerin alınması sağlanır.

(8) İl ve ilçelerden gelen teklifler ve konuyla ilgili istatistikler (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilerek koordinasyon toplantısına sunulur. Bu doğrultuda kısa ve uzun vadeli politikalar geliştirilir, yasal ve idarî tedbirlere ilişkin teklifler hazırlanır. Kurumların hazırladıkları çalışma ve projeler görüşülerek karara bağlanır.

### *İllerde koordinasyon*

**Madde 20-** (1) İllerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen ve eşgüdüm; vali veya vali yardımcısının başkanlığında, Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet başsavcıvekili ya da Cumhuriyet savcısı ile il emniyet müdürü, il jandarma komutanı, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, büyükşehir, il ve merkez ilçe belediye başkanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürü, olmadığı yerlerde Türkiye İş Kurumu il müdürü, gençlik ve spor il müdürü, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürü, (Değişik ibare:RG- 23/5/2012-28301) il özel idaresi genel sekreteri ya da görevlendirecekleri yardımcıları veya vekilleri, denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürü ve baro temsilcisi marifetiyle yerine getirilir.

(2) Gerek görülen hâllerde toplantı düzenlenerek gündeme alınan konular görüşülür. İstekleri hâlinde üniversiteler, Kanunda yazılı tedbir kararlarını almaya yetkili mahkeme hâkimleri ile davet edilen sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri de toplantıya katılabilirler. Toplantı gündemi valinin görüş ve direktifleri ile diğer kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak (De-



ğişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğünce hazırlanır. Toplantı gündemi ve günü sekreteryaya görevini yürüten koordinatör birim tarafından bu kişilere on beş gün önceden bildirilir.

(3) Valinin ya da görevlendireceği vali yardımcısının tedbir kararının yerine getirilmesinde koordinasyona ilişkin emir ve talepleri ile toplantıda alınan kararlar; ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarca uygulanır.

(4) İllerde koordinasyonun sekreteryaya hizmetleri (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğü tarafından yürütülür.

(5) İllerde valiliklerce;

a) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin eşgüdüm hâlinde yerine getirilmesini sağlamak üzere Kanunda öngörülen tedbir ve hizmetlerin hızlı, etkili, amaca uygun ve verimli yürütülmesi,

b) Tedbir kararlarının yerine getirileceği kurumların yapısı ve özellikleri ile tedbir kararlarını uygulayacak kişilerin tespit edilerek mahkemelerin bilgilendirilmesi,

c) Kanunun 6 ve 9 uncu Maddelerine göre, çocuğun ihbarı ve (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerine teslimi ile başlayan süreçte; çocuğun tedavisi ve sosyal inceleme raporu ile benzeri hizmetlerin yerine getirilmesi için mekan ve personel tahsisi dahil olmak üzere gereken tüm tedbirlerin alınması, sağlanır.

### *İlçelerde koordinasyon*

**Madde 21–** (1) İlçelerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu, 20 nci Madde hükümlerine göre kaymakamlıkca yerine getirilir.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Tedbir Kararlarının Kaydı, Tutulacak Defterler ve Kartonlar**

#### *Tedbir kararlarının kaydı ve işlemlerin başlatılması*

**Madde 22–** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, hâkim veya mahkemelerce tutulacak koruyucu ve destekleyici tedbir kararları defterine kaydedilir.

(2) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlar, mahkeme veya hâkim tarafından verilen

m.23

(48) Çocuk Koruma Kanunu Yönetmeliği

kararın kendilerine bildirildiği veya tebliğ edildiği tarihten itibaren çocuğu teslim alarak derhâl gerekli işlemleri başlatır.

(3) Çocuğun bulunamaması hâlinde durum ilgili kolluk birimlerine bildirilir. Mahkeme veya çocuk hâkimi tedbir kararının yerine getirilmesi için çocuğun bulunması ve ilgili kuruma tesliminin kolluğun çocuk birimi tarafından sağlanmasına karar verebilir. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 5 inci Maddesi hükmü saklıdır. Yakalanan çocuklar ilgili kurumlara teslim edilir. Tedbir kararını uygulayacak kurumlar çocuğun teslim alınması için kolluk birimleri ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde hareket ederek gerekli önlemleri alır.

(4) Haklarında bakım veya barınmaya ilişkin tedbir kararı alınan ve tedbirin uygulanacağı kurum veya kuruluşa teslim edilen çocukların, izinsiz olarak kurum veya kuruluştan ayrılmaları durumunda tutanak tutulur. Durum, en seri iletişim araçları ile kolluk birimine bildirilir. Bildirim, en kısa sürede yazılı hâle getirilir. Ayrıca mahkeme veya çocuk hâkimine de bilgi verilir. Bu durumda yukarıdaki fıkraya göre hareket edilir.

***Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları defteri***

**Madde 23–** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları defteri; koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının aksamayacak şekilde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tedbir kararını veren mahkeme veya çocuk hâkimince tutulan bir defterdir.

(2) Bu defter; sıra numarası, hakkında tedbir uygulanan çocuğun Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, kimliği, kararın tarih ve numarası, tedbirin türü, süresi, kararın gönderildiği tarih, kararı uygulayacak kurum, kararın uygulanmasına başlanıldığı, bitirildiği tarih ve yapılan işlem ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Bir hüküm ile aynı çocuk hakkında birden fazla koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesi hâlinde bu tedbirlere ait kararlar ayrı ayrı numaralara kaydedilir.

***Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları kartonu***

**Madde 24–** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları kartonu; çocuk hâkimi veya mahkemelerce verilen, koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının düzenli bir şekilde tarih ve karar sırasıyla konulduğu kartondur.

(2) Bu kartonlara konulacak karar nüshâlarında ilgisine göre hâkim veya mahkeme başkanı ile zabıt katibinin imzalarının ve mahkeme mührünün bulunması zorunludur.

## ALTINCI BÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

### *Hizmet içi eğitim*

**Madde 25–** (1) Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanmasında; olumlu sonuçların alınması, çalışanların kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla hizmet içi eğitim programları düzenlenir. Bu programlar gerektiğinde tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kurumlarla işbirliği hâlinde yapılır.

(2) Çocuk birimlerinde görevli kolluk personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir. Kolluğun ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitim talepleri konusunda, Adalet Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il teşkilâtları ve üniversitelerden gerekli destek sağlanır.

(3) Bu eğitimlerde; mevzuat hükümleri, kurumlar arası işbirliği, meslekî uygulamalar, çocuğun psiko-sosyal durumu ve gelişimi, mülakat teknikleri, çocuğun ihmal ve istismarı gibi ihtiyaç duyulan konulara da yer verilir.

### *Gizlilik*

**Madde 26–** (1) Çocuklara ilişkin koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının alınması ile uygulanmasına ilişkin tüm süreçlerde çocuğun avukatı hariç olmak üzere çocuğun kimliği, adresi, fotoğrafları, yaşadığı travmalar gibi çocuğa ve yakınlarına ait her türlü bilgi ve bu bilgilerin yer aldığı rapor ve belgeler ile kayıtlar gizli tutulur. Yazışmalar gizlilik ilkesine uygun bir şekilde gerçekleştirilir.

### *Giderler*

**Madde 27–** (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasından doğan giderler, Kanunun 45 inci Maddesinin ikinci fıkrasındaki hâller saklı kalmak kaydıyla, tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurumlar tarafından karşılanır.

### *Malî hükümler*

**Madde 28–** (1) Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında görevli

m.29

**(48) Çocuk Koruma Kanunu Yönetmeliği**

sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.

***Elektronik ortamda kayıt***

**Madde 29–** (1) Elektronik ortamda kayıtların tutulmasına başlandığı takdirde, defterlerle birlikte tüm kayıt ve bilgiler ayrıca elektronik ortamda tutulur ve saklanır. Elektronik ortamda tutulan kayıtların ihtiyacı karşıladığının tespiti hâlinde, kayıtların yazılı olarak tutulması uygulamasından vazgeçilebilir.

***Yürürlük***

**Madde 30–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 31–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini (Değişik ibare:RG–23/5/2012–28301) Adalet Bakanı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı birlikte yürütür.

# (49) EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ/BÜRO AMİRLİĞİ KURULUŞ, GÖREV VE ÇALIŞMA YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 13.04.2001

Sayı: 24372

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Hukukî Dayanak, Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1–** Bu Yönetmeliğin amacı; korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, bulunan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, hakkında koruma, ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan, suça maruz kalan, suç işlediği şüphesi altında bulunan, kimliği tespit edilemeyen çocuklara yönelik olarak polis tarafından yürütülecek hizmetleri düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2–** Bu Yönetmelik hükümleri Emniyet Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatlarını kapsar.

#### *Hukuki Dayanak*

**Madde 3–** Bu Yönetmelik, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Hakkında Kanun, 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4–** Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

#### m.4 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği

Çocuk: Kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insanı,

Korunmaya Muhtaç Çocuk: Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan; anasız ve/veya babasız, anası ve/veya babası belli olmayan, anası ve/veya babası tarafından terk edilen, anası ve/veya babası tarafından ihmal ve istismara maruz bırakılıp fuhuş, dilencilik, alkollü içki veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, mülteci, refakatsiz, çalışan ve başıboşluğa sürüklenmese bile ihmal ve istismar nedeni ile mağdur olan çocuğu,

Yardıma Muhtaç Çocuk: Bakım, sağlık, barınma, eğitim ve öğretim ihtiyacı olan çocuğu,

Bulutlu Çocuk: Kanuni mümessili tarafından terk edilmiş veya evinden veya bulunduğu kurumdan kaçmış halde bulunan çocuğu,

Kimliği Tespit Edilemeyen Çocuk: Kimliği bir belge ile veya kolluk kuvvetince tanınmış veya güvenilir kişilerin tanıklığı ile ispat edilemeyen veya gösterdiği belgelerin doğruluğundan şüphe edilen çocukları,

Suç İşlediği Şüphesi Altında Bulunan Çocuk: Suç işlediğine ilişkin hakkında basit şüphe bulunan, bu nedenle Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlık soruşturması yapılan veya hazırlık soruşturması açılmadan kolluk kuvvetinin yaptığı araştırmaya konu olan onbir yaşını bitirmiş ancak onsekiz yaşını tamamlamamış çocukları,

Sokakta Yaşayan Çocuk: Yoksulluk, aile parçalanması, istismar gibi nedenlerle evlerinden kaçmış ya da uzaklaştırılmış, sokakları mesken edinmiş, sorumlu bir büyüğün korumasından yoksun, aileleri ile bağları gittikçe azalmakta olan ve her tür istismara açık olan çocukları,

Sokakta Çalıştırılan Çocuk: Aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile sokakta beceri gerektirmeyecek bir işte çalışan, günün büyük bir zamanını sokakta geçirip geçte olsa evlerine dönen, bazen okula devam eden çocukları,

Mülteci: Vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan veya orada bulunmaktan korktuğu için yararlanmak istemeyen veya vatandaşı olmadığı halde önceden yaşadığı ikamet ülkesi dışında bulunan, oraya dönmeyen veya korku nedeniyle dönmek istemeyen kişileri,

Refakatsiz Çocuk: Mülteci durumunda olan ve ölüm, kaybolma ve göç-altı gibi nedenlerle aile birliği bozulan ailenin tek başına kalan ve bir yetişkinin refakatinde olmayan çocuğu,

(49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği m.4

Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,  
Bakan: İçişleri Bakanını,  
Genel Müdürlük: Emniyet Genel Müdürlüğünü,  
Genel Müdür: Emniyet Genel Müdürünü,  
Daire Başkanlığı: Asayiş Daire Başkanlığını,  
Daire Başkanı: Asayiş Daire Başkanını,

Çocuk Birimi: Çocuklarla ilgili olarak mevzuatla verilen görevleri yerine getiren, İl Emniyet Müdürlüklerinde Çocuk Şube Müdürlüğü, İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirliklerinde Çocuk Büro Amirliği düzeyinde kurulan polis ihtisas birimini,

Çocuk Birimi Amiri: Çocuklarla ilgili olarak mevzuatla verilen görevleri yerine getiren, İl Emniyet Müdürlüklerinde Çocuk Şube Müdürlüğü, İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirliklerinde Çocuk Büro Amirliği düzeyinde kurulan polis ihtisas birimi amirini,

Çocuk Polisi: Polisin çocuklara yönelik olarak yürüteceği hizmetler konusunda, sıfır-onsekiz yaş grubu gelişim özellikleri, davranış bilimleri, mülakat teknikleri, iletişim becerisi gibi konularda hizmet içi eğitim almış, sivil istihkak alan emniyet hizmetleri sınıfı personelini ve hizmet branşını,

Çocuk Polisi Meslek Standardı: Çocuk polisinin görevleri, kullandığı araç gereç ve ekipmanları, sahip olması gereken genel bilgi ve beceriler ile tutum ve davranışları, mevcut durumu ve gelecekte ulaşacağı seviyeyi,

Sosyal Çalışmacı: Çocukların ve ailelerinin kendileri veya çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal sorunların tespit edilmesi çalışmalarını yürüten, lisans düzeyinde eğitim almış sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ, psikolog, çocuk gelişimcisi gibi emniyet hizmetleri sınıfı dışındaki personeli,

Sosyal İnceleme Raporu: Çocuğun kimlik bilgileri, bireysel özellikleri ve kişilik yapısı, ailevi özellikleri, ailesi ile olan ilişkileri, arkadaş çevresi, okul durumu, içinde yetiştiği ve bulunduğu koşullar, sorunları, polise intikal eden eyleminin nitelikleri ile değerlendirme, sonuç ve öneriler gibi bölümleri içeren ve sosyal çalışmacı tarafından mülakat, gözlem ve ziyaretler yoluyla gerçekleştirilen inceleme sonucu hazırlanan raporu,

Sosyal Hizmetler: Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunların önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü,

#### m.4 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü il teşkilatını,

İlgili Kuruluş: İlgisine göre; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı olarak açılan çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, kreş ve gündüz bakımevleri, bakım ve rehabilitasyon merkezleri, çocuk ve gençlik merkezlerini, Adalet Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren çocuk ıslahevleri, çocuk tutukevleri ile yetişkinlere ait kurumların çocuk bölümlerini, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarını, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim ve orta öğretim kurumlarını,

Çocuk Bakım Ünitesi: Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, bulunan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, suç maruz kalan, kimliği tespit edilemeyen çocukların, ailelerine veya ilgili bir kurum yada kuruluşu teslim edilinceye kadar geçici olarak yemek, bakım, temizlik, oyun gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan birimi,

Nezarethane: Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri,

Veli: Çocuğun bakım ve idaresi üzerinde olan, onun hal ve hareketlerinden sorumlu bulunan, bakım ve korunmalarını sağlamak için onların kişilikleri ve malları üstünde hak ve yetkiye sahip olan ana ve/veya babayı,

Vasi: Çocuğun bakım ve korunmasını sağlamak için mahkemece tayin edilen ve çocuğun kişiliği ve malları üstünde tasarruf yetkisine sahip kişiyi,

Kanuni Mümessil: Kaynağını yasadan alan temsilciyi, ana-baba ve vasiyi,

Velayet: Ana-babanın çocuğu üzerinde sahip olduğu eğitim ve terbiye hakkını,

İhmal: Ailenin veya çocuktan sorumlu kişilerin çocuğa karşı yasal yükümlülüklerini yerine getirmemesini,

İstismar: Ailenin veya çocuktan sorumlu kişi veya diğer şahısların, çocuğun fiziksel, duygusal, cinsel şiddete maruz bırakan ve psiko-sosyal yönden gelişimini örseleyecek fuhuş, dilencilik, suçla yönlendirme gibi tutum ve davranışlarını,

Pornografi: Şehvet hisleri uyandıran görsel, işitsel veya internet ortamında gerçekleştirilen yayınları,

Uyuşturucu, Uçucu ve Psicotrop Madde: Zihinsel ve bilinçsel faaliyetleri, psöşik davranışları değiştirme imkanı olan, psikolojik etki gösteren, doğal, sentetik ve/veya kimyasal maddeleri ifade eder.



## İKİNCİ BÖLÜM

### Çocuk Polisi

#### *Daire Başkanlığı*

**Madde 5–** Çocuk polisi hizmetlerinin yürütülmesinde Genel Müdürlük adına Daire Başkanlığı;

a) İlgili kuruluşlarla işbirliği içinde, hizmetin geliştirilmesine yön verecek araştırmalar gerçekleştirmek, program geliştirmek, koordinasyon sağlamak, hizmet tanıtımı yapmak,

b) Ulusal ve uluslararası düzeyde gelişmeleri takip etmek ve elde edilen deneyimleri hizmete yansıtmak, seminer, konferans gibi etkinlikler düzenlemek, etkinliklere çocuk birimlerinden personel katılmasını sağlamak,

c) Çocuk birimlerinde çalışacak personelin meslek standartlarına göre belirlenmesini sağlamak, atama ve yer değiştirme planlarını hazırlamak,

d) Eğitim programları ve materyalleri hazırlamak, çocuk birimleri personelinin ihtisas, tekamül gibi kurslarla hizmet içi eğitimini planlamak ve katılacak personelin niteliklerini belirlemek,

e) Çocuk birimleri hizmetlerinde kullanılacak araç, gereç ve teçhizatın standartlarını belirlemek, bütçe çalışmaları yapmak,

f) Görev alanına giren konularda mevzuat değişiklik teklifleri ile mevzuat tasarıları hakkında görüş hazırlamak, TMK (teşkilat-malzeme-kadro planlaması) çalışmalarına katılmak,

g) Çocuk birimlerinin taltif taleplerini değerlendirmek, görüş belirtmek, ile görevlidir.

#### *Çocuk Birimi Kuruluşu*

**Madde 6–** Çocuklarla ilgili olarak polise mevzuatla verilen görevler EK-5 de yer alan teşkilat şemasına uygun olarak İl Emniyet Müdürlüklerinde kurulan Çocuk Şube Müdürlüğü, EK-6 da yer alan teşkilat şemasına uygun olarak İlçe Emniyet Müdürlüklerinde/Amirliklerinde kurulan Çocuk Büro Amirliği tarafından yürütülür:

a) İl Emniyet Müdürlüklerindeki Şube Müdürlüğü;

- 1) İdari Büro Amirliği,
- 2) Sosyal Hizmet Büro Amirliği,
- 3) Suç Önleme Büro Amirliği,
- 4) Kayıp Çocuklar Büro Amirliği,
- 5) Adli İşlemler Büro Amirliği,

m.7 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği

- b) İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirliklerindeki Büro Amirliği;
- 1) İdari Kısım Amirliği,
- 2) Sosyal Hizmet Kısım Amirliği,
- 3) Suç Önleme Kısım Amirliği,
- 4) Kayıp Çocuklar Kısım Amirliği,
- 5) Adli İşlemler Kısım Amirliği'nden oluşur.

**Çocuk Biriminin Görevleri**

**Madde 7-** Çocuk polisi hizmetlerinin yürütülmesinde çocuk birimi;

a) Korunmaya ve yardıma muhtaç, mağdur, kaybolan ve bulunan çocuklarla ilgili işlemleri yürütmek,

b) Suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukla ilgili olarak, ilgili Cumhuriyet Savcısının emirleri doğrultusunda suçun iz, eser, emare ve delillerini toplamak, ilk işlemleri yapmak ve olayın gelişimine göre diğer birimlerle koordineli çalışmak,

c) Ailesine veya İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne teslim edilmesi gereken, hakkında ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan veya gözaltında tutulan çocuğun ailesine, ilgili kuruma veya adli mercilere teslimine kadar muhafaza etmek, barınma, beslenme, haberleşme, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, gerektiğinde sağlık tedavilerini yaptırtmak,

d) Çocuğa karşı ve çocuk tarafından suç işlenmesini önleyici çalışmalar yürütmek,

e) Suç işlemiş veya suça yönelmiş çocuklar ile korunmaya muhtaç çocukları suça iten etkenlerin tespiti için sosyal çalışmacı tarafından araştırma yapılmasını sağlamak,

f) Çocuk bakım ünitesi kurulmasını önermek ve işletilmesini sağlamak,

g) Nakil giderleri ile muhafaza altındaki veya gözaltındaki çocuğun zorunlu ihtiyaçlarının bütçe ödeneklerinden karşılanmasını teklif etmek,

h) Nezarethanelerin standartlara uygunluğunu sağlamak,

i) Bu Yönetmelik ve 1/10/1998 tarihli ve 23480 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'ne ekli formların her çocuk için doldurulmasını sağlamak,

j) EK-3 de yer alan Çocuk İstatistik Formu'nun aylık ve yıllık olarak düzenlenmesini sağlayarak Daire Başkanlığına göndermek, ile görevlidir.

**Korunmaya ve Yardıma Muhtaç Çocuklar**

**Madde 8-** Çocuk polisi, mevzuatın verdiği yetkiye göre; korunmaya

**(49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği m.9**

muhtaç olduğundan şüphe edilen, ihmal ve istismara maruz kaldığı ihbar edilen, evden veya bulunduğu kuruluştan kaçan, suça maruz kalan, suç işleme eğiliminde olan, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, kendini ifade edemeyen, kimliği tespit edilemeyen, buluntu, mülteci ve refakatsiz çocukların;

- a) Kimlik tespitini yapmak,
- b) Muhafazasını sağlamak,
- c) Kanuni mümessillerini araştırmak,
- d) Haklarında yetkili idari veya adli makamlarca verilen kararın niteliğine göre ilgili kuruluşa veya kanuni mümessiline teslimini yapmak ile görevlidir.

***Mağdur Çocuklar***

**Madde 9–** Suçun mağduru küçükse, bunlara karşı işlenen meşhut suçlarda, kovuşturulması suçtan zarar gören kimsenin şikayetine bağlı olan fiillerde şüphelinin yakalanması ve soruşturma yapılması için şikayete gerek yoktur.

Mağdur çocukla yapılacak görüşmeler sosyal çalışmacı tarafından gerçekleştirilir, ayrıca sosyal inceleme raporu hazırlanır.

Suçta maruz kalan çocuğun kimliği gizli tutulur.

Çocuk polisi ayrıca çocuğun suça maruz kalmaması için;

- a) Çocukların çalışmaları mevzuatla yasaklanmış umuma mahsus ve umuma açık yerlerde çalıştırılıp çalıştırılmadığını kontrol etmek,
- b) Çocuklara satılması mevzuatla yasaklanmış malların kendilerine satılıp satılmadığını araştırmak,
- c) Çocukların girmesi mevzuatla yasaklanmış umuma açık yerlere girip girmediklerini araştırmak,
- d) Mevzuata aykırı hareket ettiği tespit edilen yerler ve işletmecisi hakkında gerekli işlemlerin yapılması için ilgili birimlere bildirmek, ile görevlidir.

***Suç İşlediği Şüphesi Altında Bulunan Çocuklar***

**Madde 10–** Suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukların hazırlık soruşturması 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Hakkında Kanun, 1/10/1998 tarihli ve

**m.11 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği**

23480 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütülür.

**Çocuk Birimi Amiri**

**Madde 11–** Çocuk birimi amiri;

- a) İş programı yapmak,
  - b) Bürolar arası iletişim, işbirliği, koordinasyon ve düzenli çalışmayı sağlamak,
  - c) Personel arasında sevgi ve saygıya dayalı bir disiplin ve hizmet anlayışını tesis etmek,
  - d) Personeli mevzuat değişiklikleri hakkında bilgilendirmek,
  - e) Personelin mevzuata uygun hareket edip etmediğini kontrol etmek,
  - f) İş veriminin ve personelin etkinliğinin artırılması için çalışmalar yapmakla,
- görevlidir.

**İdari Büro / Kısım Amirliği**

**Madde 12–** İdari büro / Kısım Amirliği;

- a) Personelin özlük hakları ile ilgili işlemlerini yürütmek,
  - b) Malzeme ihtiyacının tespiti ve temini için çalışma yapmak,
  - c) Evrak kaydını tutmak,
  - d) Ek-3 de yer alan istatistik bilgilerini derlemek,
  - e) Nöbet hizmetlerini düzenlemek,
  - f) Koruyucu Özel Güvenlik Talimatı hükümlerinin uygulanmasını sağlamak,
- ile görevlidir.

**Sosyal Hizmet Büro / Kısım Amirliği**

**Madde 13–** Sosyal hizmet büro / Kısım Amirliği;

- a) Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kaldığı ihbar edilen, buluntu, evden veya bulunduğu kurum yada kuruluştan kaçan, suça maruz kalan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz ve hakkında ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan çocuğun, kanuni mümessiline veya İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne teslim edilmesine kadar çocuk bakım ünitesinde muhafazasını sağlamak,
- b) Sosyal inceleme raporu hazırlamak,
- c) Sosyal inceleme raporuna göre kanuni mümessillerine teslim edilmesi

## (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği m.14

gerekenleri kanuni mümessillerine, kanuni mümessile teslim edilemeyenleri sosyal inceleme raporu ile birlikte İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne teslim etmek,

d) Sorumluluklarını yerine getirmedikleri tespit edilen ana-baba, vasi veya çocuktan hukuken sorumlu olan diğer kişiler hakkında İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bilgi vermek,

e) Öğretmenler ve aileler ile okullar, sosyal hizmet ve sağlık hizmetleri yürüten kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütmek,

f) Kanuni mümessiline teslim edilen veya suç işleyen çocuğun kanuni mümessiline rehberlik hizmetlerinde bulunmak,

g) Şube / Büroda işlemleri sürdürülen çocuğun boş zamanının değerlendirilmesi için sosyal, kültürel ve eğitici nitelikte faaliyetler yapmak,

h) Muhafaza altındaki çocuğun, barınma, beslenme, haberleşme, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, gerektiğinde sağlık tedavilerini yaptırtmak,

ı) Geçici barınma ünitesi ile ilgili işlemleri yürütmek,

i) Yürütülen bir görev nedeni ile çalışan çocukların işyeri şartları yada işverenden kaynaklanan ihmal ve istismar ortaya çıktığında Bölge Çalışma Müdürlüğüne bilgi vermek, ile görevlidir.

### **Suç Önleme Büro / Kısım Amirliği**

**Madde 14–** Suç önleme büro/Kısım amirliği;

a) Korunmaya muhtaç olduğundan şüphe edilen, ihmal ve istismara maruz kaldığı ihbar edilen, bulunan, evden veya bulunduğu kurum yada kuruluştan kaçan, suça maruz kalan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan ve oturduğu yeri haber vermekten aciz çocukların kimlik tespitlerini yapmak, kanuni mümessillerini araştırmak ve işlemleri yürütmek,

b) Çocuğa karşı ve çocuk tarafından suç işlenmesini önleyici çalışmalar yapmak,

c) Motorize ve yaya devriyeler ile genel kontroller yapmak,

d) Örgün ve yaygın eğitim-öğretim kuruluşlarının ve eğlence ve sosyal merkezlerin bulunduğu bölgelerde çocuklarla ilgili olarak önleyici ve koruyucu devriye hizmeti yapmak,

e) Çocukların içki satışı yapılan bar, kafeşantan ve meyhane gibi yerler ile çocukların girmesi mülki amirler tarafından yasaklanan kahvehane, kırathane, elektronik oyun yerleri, bilardo salonları gibi açılması izne bağlı yerlere alınıp alınmadıklarını veya buralarda çalıştırılıp çalıştırılmadığını kontrol etmek,

**m.15 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği**

f) Eğitici veya özel mahiyette olan sinema ve tiyatrolara gündüz, altı yaşından büyük olanların getirilmesi istisna olmak üzere, oniki yaşından aşağı çocukların yalnız başlarına sinema, tiyatro ve dans salonu gibi yerlere alınıp alınmadığını kontrol etmek,

g) Belgeli turizm işletmeleri hariç olmak üzere; onsekiz yaşından küçüklerin yanlarında veli veya vasileri olsa dahi içkili yerlere kabul edilip edilmediği; onsekiz yaşından küçüklere her nevi içki verilir verilmediğini kontrol etmek,

h) Çocuklara içki, tütün mamulü, pornografik malzeme, müstehcen yayın, uyuşturucu, uçucu ve psikotrop maddelerin satılıp satılmadığını ve kullandırılıp kullandırılmadığını kontrol etmek,

ı) Mevzuata aykırı hareket ettiği tespit edilen yerler ve kişiler hakkında işlem yapılmak üzere ilgili birimlere bilgi vermek,

i) Çocuğun cinsel faaliyet için kandırılması veya zorlanması, fuhuş veya pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini önleyici çalışmalar yapmak,

j) Uçucu, uyuşturucu ve psikotrop madde kullanan veya kullandığından şüphe edilen çocuğu sağlık kuruluşu veya rehabilitasyon merkezine teslim etmek, çocuğun korunmasının sağlanması için konu hakkında İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bilgi vermek,

k) Okullarda risk gruplarını tespit etmek, bu gruba giren öğrencilerin iyileştirilmesi ve tedbir alınması için İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, okul idareleri, rehber öğretmenler ve aileler ile ortak çalışmalar yapmak,

l) Zorunlu temel eğitim çağında olduğu halde okula gitmediği/devam etmediği tespit edilen öğrenciler hakkında İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi vermek, talep edilmesi halinde yardımcı olmak,

m) Hakkında ıslah veya tedavi tedbiri alınan çocukları mahkeme kararında belirtilen kuruluşa veya kişilere teslim etmek ile görevlidir.

***Kayıp Çocuklar Büro / Kısım Amirliği***

**Madde 15–** Kayıp çocuklar büro / kısım amirliği, evden veya bulunduğu kuruluştan kaçan, bulunan, sokakta yaşayan, kaybolduğu yakınları ve kurumu tarafından haber verilen çocukların;

a) EK-4 de yer alan bilgiler ile defter, form, bilgisayar gibi kayıtlarını tutmak,

b) Fotoğraf albümünü hazırlamak,

c) Ülke genelinde arattırılmasını sağlamak,

d) Bulunan çocukların kayıp olarak arananlardan olup olmadıklarının

(49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği m.16

tespitini yapmak,

e) Kimliği belirsiz buluntu çocuk cesedi bilgilerinin kayıp çocuk müra-caatları ile irtibatını sağlayarak kayıp çocukların bu yönde araştırılmasını sağlamak,

f) Sosyal inceleme raporu hazırlamak, evden kaçma nedeninin aile ve yakınlarının tutumlarından kaynaklandığının anlaşılması halinde, durumu İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bildirmek,

g) Buluntu bebeği buluntu tutanağı ile birlikte derhal İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne teslim etmek,

h) Kayıp ve buluntu çocuk istatistiği hazırlamak,  
ile görevlidir.

**Adli İşlemler Büro / Kısım Amirliği**

**Madde 16–** Adli işlemler büro/kısım amirliği, suç işlediği şüphesi altında bulunan çocuklar hakkında;

a) EK-1 ve EK-2 deki formları doldurmak ve kimlik tespiti yapmak,

b) Suç tespiti yapmak, suçun iz, eser, emare ve delillerinin ilgili teknik birim tarafından toplanmasını sağlamak, olayla ilgili olarak derhal Cumhuriyet Savcısına bilgi vermek,

c) Suç işlediği yönünde kuvvetli şüphe nedeniyle yakalanan çocuğa kanuni haklarını anlatmak ve ayrıca çocuğun istediği yakınına bildirmek, çocuğun ailesi tarafından müdafî tayin edilmemesi halinde baroya haber vermek ve müdafî tayin edilmesini sağlamak,

d) Cumhuriyet Savcısı tarafından gözaltında tutulması istenen çocuğun barınma, beslenme, haberleşme, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, gerektiğinde sağlık tedavilerini yaptırtmak,

e) Suç soruşturmasında, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 1/10/1998 tarihli ve 23480 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği ve diğer ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen talimatlar doğrultusunda yapılması gereken işlemleri yerine getirmek,

f) Çocukla yapılacak ilk görüşmenin sosyal çalışmacı tarafından gerçekleştirilmesini sağlamak,

g) Kullanılan dili anlamayan ve/veya konuşamayan çocuğu tercüman yardımından yararlandırmak,

m.17 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği

h) Irza geçme, ırza tasaddi gibi suçlarda hakim kararı, gecikmesinde sakinca bulunan hallerde ise Cumhuriyet Savcısının yazılı izni ile, evlenme vaadi ile kızlık bozma suçunda da Cumhuriyet Savcısının yazılı izni ile tıbbi muayene yapılması için çocuğu sağlık kuruluşuna sevk etmek,

ı) Çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesini sağlamak,

i) Suç işlediği şüphesi altında bulunan çocuk ve suç işlemeyi alışkanlık haline getiren çocuk hakkında suçun neveleri ve sebeplerini içeren dosya hazırlamak,

j) Suçtan zarar gören kimsenin şikayetine bağlı olan; müessir fiil, adi tehdit, mesken masuniyetini ihlal, söz atmak, kadınlara ait yerlere girmek, evlenmek vaadi ile kızlık bozmak, hakaret, sövme, başkasının hayvanını sebepsiz öldürme gibi takibi şikayete bağlı suçların çocuklar aleyhine işlenmesi durumunda mağdur olan çocuğun veya velisinin veya vasisinin şikayetini beklemezsizin hazırlık soruşturması başlatmak,

k) Kanunen bir seneden fazla hapis cezası veya daha ağır bir cezayı gerektiren bir cürüm işlediği iddia edilen, ancak kanunen kendisi hakkında suç soruşturması yapılamayacak olan onbir yaşını doldurmamış çocuklar ile onbeş yaşını bitirmemiş sağır ve dilsizler hakkında mahkeme tarafından tedbir kararı alınmasına esas olmak üzere sadece kimlik ve suç tespiti yaparak Cumhuriyet savcılığına bildirmek,

l) Sorumluluklarını yerine getirmeyen ve velayet hakkını kötüye kullanan ana-baba, vasi veya çocuktan hukuken sorumlu olan diğer kişiler hakkında Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermek,

ile görevlidir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Sosyal Çalışmacı

#### *Görevlendirme ve Sorumluluk*

**Madde 17-** Çocuk polisinin yaptığı hizmette verimin artırılması için çocuk biriminde oryantasyon eğitiminden geçirilmiş, yeteri kadar sosyal çalışmacı görevlendirilebilir.

Sosyal çalışmacı, sosyal yardım büro / kısım amirliğinde görev yapar, yürüteceği işlemlerde mesleki gerekler dışında Çocuk Birim Amirine karşı sorumludur.



**Görev**

**Madde 18–** Sosyal çalışmacı;

- a) Sosyal inceleme raporu hazırlanması için muhafaza altına veya gözaltına alınan çocukla ilk görüşmeyi yapmak,
- b) Çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırlamak ve ilgili büro / kısım amirliğine vermek,
- c) Çocukları suça iten fiziki, psikolojik ve sosyolojik etkenleri araştırmak,
- d) Suçluluğu ortadan kaldırmaya yönelik plan ve programlar geliştirmek,
- e) Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, evden veya bulunduğu kurum ya da kuruluştan kaçan, sokakta yaşayan ve sokakta çalıştırılan, uçucu, uyuşturucu ve psikotrop madde bağımlısı olan, suça itilen ve mağdur çocuğun kendisine ve kanuni mümessiline rehberlik hizmetinde bulunmak,
- f) Çocuğun durumunu iyileştirmek için ailesi ve okul, sosyal ve sağlık hizmetleri gibi kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak,
- g) Uçucu, uyuşturucu, psikotrop madde bağımlısı olan çocuğun tedavisi için sağlık müdürlükleri ve tedavi kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- h) Geçici barınma ünitesinde kalan çocuklar için sosyal, kültürel ve eğitici programlar geliştirmek,  
ile görevlidir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Diğer Hükümler

**İlgili Birimlerle Koordine**

**Madde 19–** Emniyet Teşkilatının çocuk birimleri dışında kalan birimlerinde muhafaza altına alma hariç, çocuk hakkında herhangi bir işlem yapılmaması esastır. Bu birimlere gelen / getirilen çocuklar en kısa sürede çocuk birimine teslim edilir, adli ve idari tüm işlemler bu birim tarafından yürütülür. Çocukların büyüklerle birlikte suç işlemesi halinde diğer birimlerle koordine kurulur.

Çocuklarla ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılır.

**Çocuk Bakım Ünitesi**

**Madde 20–** Çocuk biriminde işlemleri yürütülen çocukların geçici olarak barınma, beslenme, oyun, sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması

## m.21 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği

amacıyla, ilde Şube Müdürünün, ilçede İlçe Emniyet Müdürünün/Amirinin ihtiyaç belirtmesi İl Emniyet Müdürünün talebi, Daire Başkanlığının teklifi ve Genel Müdürün onayı ile çocuk bakım ünitesi kurulabilir.

### *Gizlilik*

**Madde 21-** Çocuk birimlerinde yürütülen işlemlerde gizlilik esastır. Hakkında işlem yürütülen bir çocuğun kamuoyuna duyurulmasına, basın önüne çıkartılmasına, yer gösterme gibi soruşturmaya ilişkin işlemlerin basın önünde veya iştirakiyle yapılmasına, basınla sorulu-cevaplı görüştürülmelerine, görüntülerinin alınmasına, teşhir edilmelerine, evrakının yayımlanmasına imkan ve sebebiyet verilmez, bunun için gereken tedbirler alınır. Basına, bilgi işlem araçlarından yayın yapan kuruluşlara, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç verilemez.

Çocuk biriminin faaliyetleri ile ilgili bilgiler ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 15 inci maddesine uygun olarak İçişleri Bakanı veya vali tarafından yetkilendirilen bir görevli tarafından basın açıklaması veya basın bildirisi ile kamuoyuna duyurulur.

### *Silah ve Teçhizat*

**Madde 22-** Çocuk polisinin yürütmekte olduğu hizmetlerin niteliği gereği personelin zati demirbaş silahları gibi teçhizat çocuklar tarafından görülmeyecek şekilde taşınır.

### *Hizmetiçi Eğitim ve Branşlaşma*

**Madde 23-** Çocuk polisi birimlerinde çalıştırılacak personelde aşağıdaki nitelikler aranır:

- a) Emniyet Genel Müdürlüğü Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği'nde belirtilen şartlara sahip olmak,
- b) Gönüllü olmak,
- c) Etkili ve güzel konuşmak,
- d) Güvenilir olmak,
- e) Ekip içinde çalışma yeteneğine sahip olmak,
- f) İkna, iletişim, karar verme yeteneğine sahip olmak,
- g) Bilgisayar yazılım programları kullanımına sahip olmak,
- h) Öğrenme ve öğretme yeteneğine sahip olmak.

Belirtilen niteliklere haiz olanlar arasından seçilen personel, hizmetiçi temel eğitime alınır. Hizmetiçi temel eğitimini başarı ile tamamlayanlar, çocuk polisi branşında istihdam edilirler.

### **Personel**

**Madde 24–** Çocuk birimlerinde yeteri kadar çocuk polisi hizmetiçi eğitimi görmüş, tercihen istekli, sivil istihkak alan, bayan ve erkek “çocuk polisi”, oryantasyon eğitimine tabi tutulmuş “sosyal çalışmacı” ve çocukların barınma, beslenme, temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için “teknisyen yardımcısı” istihdam edilir.

Çocuk polisinin hizmetiçi eğitimi ile sosyal çalışmacıların oryantasyon eğitimi Daire Başkanlığı tarafından planlanır.

Çocuk polisi birimlerinde istihdam edilecek branşlı personelin Personel Daire Başkanlığınca yapılacak atama ve yer değiştirme işlemlerinde değerlendirilmek üzere gerekli planlama çalışmaları Asayiş Daire Başkanlığınca yapılır.

### **Personelin Başka Görevlerde Çalıştırılmaması**

**Madde 25–** Yetiştirme ve bilgi geliştirme kurslarını başarı ile bitiren ve Çocuk Birimlerinde görevlendirilen personel, Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde gösterilen, merkezde atamaya yetkili amirin oluru alınmadan Çocuk Polisi branşı dışında başka bir görev ve hizmette çalıştırılmaz.

### **Denetleme**

**Madde 26–** Çocuk birimleri yetkili birimler ve amirler tarafından denetlenir, denetleme raporları Daire Başkanlığına da gönderilir.

Yetkili ve görevli diğer mercilerin mevzuatta öngörülen denetim ve inceleme / araştırma yetkileri saklıdır.

### **Yürürlükten Kaldırılan Hükümler**

**Madde 27–** 4/12/1995 tarihli “İl Emniyet Müdürlükleri Küçükleri Koruma Şube Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği” yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** Çocuk birimleri faaliyete geçirilinceye kadar, Küçükleri Koruma Şube Müdürlükleri ile Asayiş Şube Müdürlüğü Çocuk Büro Amirlikleri faaliyetlerine devam eder, bu süre içinde de bu Yönetmelik hükümlerini uygulamakla görevlidirler.

**Geçici Madde 2–** Çocuk birimlerinde Emniyet Genel Müdürlüğü kadrosundan sosyal çalışmacı görevlendirilinceye kadar, 4/5/1994 tarihinde imzalanan Emniyet Genel Müdürlüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esir-

**m.28 (49) Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Yönetmeliği**

geme Kurumu Genel Müdürlüğü İşbirliği Protokolü gereği İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri kadrolarından sosyal hizmet uzmanları çocuk birimlerinde geçici olarak görevlendirilebilir.

***Yürürlük***

**Madde 28–** Sayıştay'ın görüşü alınarak hazırlanan bu Yönetmelik Resmî Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 29–** Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

# (50) ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMANIN HUKUKİ YÖN VE KAPSAMINA DAİR KANUN

**Kanun Numarası** : 5717  
**Kabul Tarihi** : 22/11/2007  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 4/12/2007 **Sayı** : 26720

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı; velâyet hakkı ihlâl edilerek Sözleşmeye taraf bir ülkeden diğer bir taraf ülkeye götürülen veya alıkonulan çocuğun mutad meskeninin bulunduğu ülkeye iadesine veya şahsî ilişki kurma hakkının kullanılmasına dair 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik usûl ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2–** (1) Bu Kanun, bir kişiye veya bir kuruma tek başına veya birlikte kullanılmak üzere tevdi edilmiş bulunan ve yer değiştirmenin veya alıkonulmanın gerçekleştiği sırada fiilen kullanılmakta olan velâyet veya şahsî ilişki kurulması haklarının ihlâlinden hemen önce mutad meskeninin bulunduğu taraf ülkelerden birinde bulunan çocuklara uygulanır.

#### *Tanımlar*

**Madde 3–** (1) Bu Kanunda geçen;

- a) Merkezî Makam: Adalet Bakanlığını,
- b) Başvuru sahibi: Bu Kanun kapsamında çocuğun yeri değiştirilmeden veya alıkonulmadan önce bakım, gözetim ve koruma veya şahsî ilişki kurma hakkını fiilen kullanan gerçek kişi ile kurum ve kuruluşları,
- c) Çocuk: Onaltı yaşını tamamlamamış kişileri,
- d) Velâyet hakkı: Çocuğun bakım, gözetim ve koruma ile meskenini tayin etme hakkını,

m.4 (50) *Uluslararası Çocuk Kaçırma Kapsamına Dair Kanun*

e) Şahsî ilişki kurma hakkı: Çocuğun belirli bir süre mutlak meskeninin bulunduğu yerden başka bir yere götürülmesi hakkını,

f) Sözleşme: 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmeyi,

g) Genel Müdürlük: Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünü,

h) Uzmanlar: Sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagoğ gibi meslek mensuplarını,

ı) Mahkeme: Aile mahkemesini,  
ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Merkezî Makamın Alacağı Tedbirler

#### *Merkezî Makam*

**Madde 4–** (1) Sözleşmenin öngördüğü yükümlülükler Merkezî Makam tarafından, mahallî Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığı ile yerine getirilir.

(2) Merkezî Makam, başvuruda bulunan adına çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulmasını sağlamak amacıyla idarî ve adlî işlemleri yapmaya yetkilidir.

#### *Merkezî Makamın görevleri*

**Madde 5–** (1) Merkezî Makam, mahallî Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile;

a) Sözleşme kapsamında çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulma hakkının kullanılması konusunda bir başvurunun yapılmasını müteakip çocuğun bulunduğu yerin tespiti ile menfaatlerinin korunması için kolluk ve diğer yetkili makamları görevlendirmek de dahil olmak üzere gerekli bütün tedbirleri alır.

b) Çocuğun, kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında sulh yoluyla bir çözüme ulaştırılmasını teminen gerekli bütün tedbirlerin alınmasını sağlar.

c) Çocuğun, kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında sulh yoluyla bir çözümün bulunması mümkün değilse, çocuğun iade edilip edilmeyeceği veya şahsî ilişki hakkının kullanılması konusunda bir karar verilmek üzere yetkili mahkemeye dava açar.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Usûl Hükümleri

#### *Görev ve yetki*

**Madde 6–** (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde görevli mahkeme aile mahkemesidir. Aile mahkemesi bulunmayan yerlerde bu Kanun kapsamına giren dava ve işlerde 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

(2) İade veya şahsî ilişki kurulması hakkında başvuru yapıldığı sırada çocuğun halen oturduğu veya 10 uncu maddeye göre koruma altına alındığı yer mahkemeleri yetkilidir.

#### *Başvuru usûlü*

**Madde 7–** (1) Çocuğun, velâyet hakkı ihlâl edilerek yerinin haksız olarak değiştirildiğini veya alıkonulduğunu ileri süren kişi, kurum veya kuruluş, çocuğun geri dönmesini sağlamak için çocuğun mutad meskeninin bulunduğu merkezî makama veya Merkezî Makama veya Sözleşmeye taraf diğer herhangi bir devlet merkezî makamına başvurabilir.

(2) Çocuğun iadesi hakkındaki davalar, Merkezî Makam adına mahallî Cumhuriyet başsavcılığınca açılır.

(3) Davanameye yabancı merkezî makam veya başvuruda bulunan veya hut çocuğu yanında bulunduran kişi tarafından ibraz edilen belgeler eklenir. Bu Kanunun uygulanmasında merkezî makam tarafından gönderilen belgelerin tasdiki aranmaz.

(4) Mahkeme çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması talebinin değerlendirilmesine esas olmak üzere, gerekli gördüğü tüm bilgi ve belgelerin ibrazını isteyebilir.

#### *Sulh yoluyla çözüm*

**Madde 8–** (1) Mahkeme, bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde esasa girmeden önce, çocuğun iadesini uzmanlardan da yararlanarak sulh yoluyla teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir.

#### *Yargılama usûlü*

**Madde 9–** (1) Çocuğun iadesine dair davaname, duruşma günü ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

**m.10 (50) Uluslararası Çocuk Kaçırma Kapsamına Dair Kanun**

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan tüm dava ve işler basit yargılama usûlüne göre öncelikle ve acele görülür.

***Geçici koruma tedbirleri***

**Madde 10–** (1) Mahkeme, talep üzerine veya re’sen çocuğun yüksek yararının tehlikeye düşmesini önlemek için dava sonuna kadar aşağıda belirtilen geçici tedbirlere, gerektiğinde çocuğun görüşünü ve uzmanlardan rapor almak suretiyle karar verebilir:

- a) Bakım ve gözetimi üzerine alan akrabalardan birine teslim.
- b) Bakım ve gözetimi üzerine alan güvenilir bir aile yanına yerleştirme.
- c) Çocuk bakımı ve yetiştirme veya benzeri resmî yahut özel kurumlara yerleştirme.
- d) Resmî veya özel bir hastaneye veya tedavi evine yahut eğitimi güç çocuklara mahsus kurumlara yerleştirme.

***Şahsî ilişki kurulması***

**Madde 11–** (1) Şahsî ilişki kurma hakkının korunması veya tesisi talebi ile bu talep üzerine yürütülecek adlî ve idarî işlemler, çocuğun iadesi talebi hakkındaki usûl ve esaslara tâbidir.

(2) Çocuğun iadesi veya çocukla şahsî ilişki kurulması davasının neticelenmesine kadar, mahkemece başvuruda bulunan ile çocuk arasında geçici olarak şahsî ilişki kurulması kararı verilebilir.

***İade davasında velâyet***

**Madde 12–** (1) Çocuğun iadesine dair bir karar verilmiş ise bu hükümde ayrıca velâyete ilişkin karar verilmez. Ancak, çocuğun iadesi talebinin reddine karar verilmesi halinde, velâyet hakkına dair bir karar verilebilir.

***Velâyet kararının iade davasına etkisi***

**Madde 13–** (1) Çocuğun iadesi başvurusunun yapılmasından sonra verilmiş bir velâyet kararı, bu Kanun hükümleri çerçevesinde çocuğun iadesi talebinin reddine gerekçe oluşturmaz.

***Bekletici mesele***

**Madde 14–** (1) Görülmekte olan bir iade davası sırasında velâyet davası da açılmış ise velâyete ilişkin dava bekletilir.

***Davaların ayrılması***

**Madde 15–** (1) İade davası ile velâyet davası birleştirilmiş ise birleştirilen davalar tefrik edilerek öncelikle iade davası görülüp sonuçlandırılır.



**(50) Uluslararası Çocuk Kaçırma Kapsamına Dair Kanun m.16**

***Adli tatil***

**Madde 16–** (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler adli tatilde de görülür.

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde, 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun adli tatil nedeni ile sürelerin uzatılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

***Kararın kesinleşmesi***

**Madde 17–** (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararlar kesinleştiğinde yerine getirilir.

(2) Çocuğun iadesi ve şahsî ilişki kurulması hakkındaki kararlara karşı Merkezî Makam, başvuruda bulunan veya davalı tarafından kanun yoluna başvurulabilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Kararların Yerine Getirilmesi**

***Kararın yerine getirilmesi***

**Madde 18–** (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmlar, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun ilgili hükümlerine göre çocuğun bulunduğu yerdeki icra müdürlüğüne İcra ve İflâs Kanununun 25 inci maddesinde yazılı şekilde bir icra emri tebliğ etmeksizin yerine getirilir.

(2) Bu Kanun gereğince verilen geçici tedbir kararları Cumhuriyet başsavcılığınca, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yerine getirilir.

***İcra müdürlüğünün yetkisi***

**Madde 19–** (1) Çocuğun iadesi ve şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmın icrası sırasında, çocuğu yanında alıkoyan kişi bulunmaz veya hemen bulundurulması mümkün olmazsa ilâmın yerine getirilmesi yokluğunda yapılır.

(2) Çocuğu alıkoyan kişi icra müdürlüğünün isteği halinde, çocuğun bulunabileceği yerleri derhal göstermek zorundadır. Bu yerler gerektiğinde zorla açılır.

**m.20 (50) Uluslararası Çocuk Kaçırma Kapsamına Dair Kanun**

***Kolluk kuvvetlerinin görevleri***

**Madde 20–** (1) Zor kullanma hususunda bütün kolluk kuvvetleri icra müdürlüğünün yazılı başvurusu üzerine kendisine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

***Koruma tedbirlerinin yerine getirilmesi***

**Madde 21–** (1) Çocuk hakkında alınacak her türlü koruma tedbirleri sırasında, fiziksel ve zihinsel yönden zarar görmemesi için İcra ve İflâs Kanununun 25/b maddesinde öngörülen hükümler uygulanır.

***İcranın ertelenmesi***

**Madde 22–** (1) İlamın yerine getirilmesinin, çocuğun fiziksel ve duygusal yönden gelişimini ağır bir tehlike altında bırakacağına uzman tarafından tespit edilmesi durumunda, icra müdürü tarafından, talep üzerine veya re'sen söz konusu tehlike ortadan kalkıncaya kadar icra ertelenir.

***Çocuğun iadesi***

**Madde 23–** (1) İade veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararların icrası suretiyle çocuğun teslimi ancak başvuruda bulunanın veya tayin edeceği bir kişi yahut kurum yetkilisinin huzurunda yerine getirilir.

***Çocuğun yerinin değiştirilmemesi***

**Madde 24–** (1) Mahkemece, talep üzerine veya re'sen iade ya da şahsî ilişki kurulması işlemleri sonuçlanıncaya kadar çocuğun yerinin takibi için aşağıdaki geçici tedbirlerden birine ya da birden fazlasına karar verilebilir:

- a) Çocuğun yurt dışına çıkışının geçici olarak durdurulması.
- b) Çocuk adına pasaport alınması veya yenilenmesi işlemlerinin durdurulması.
- c) Çocuğun okul, muhtarlık veya nüfus kayıtlarının alınması veya değiştirilmesi işlemlerinin durdurulması.
- d) Pasaport veya kimlik kayıtlarına dava süresince el konulması.
- e) Çocuğun tayin edilen sürelerde yetkili makamlarca kontrol edilmesi.
- f) Bu maksatla öngörülen diğer her türlü tedbirler.

***Yaptırım***

**Madde 25–** (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası sırasında çocuğu gizleyen veya ilâmın icrasından sonra tekrar kaçırın taraf ile bu fiillere iştirak edenler ve bu Kanuna göre yapılan

**(50) Uluslararası Çocuk Kaçırma Kapsamına Dair Kanun m.26**

tebliğ, tedbir ve emirlere uymayanlar hakkında, İcra ve İflâs Kanununun 341 inci maddesi hükümleri uygulanır.

**Çocuğun giderleri**

**Madde 26–** (1) Bir aile yanına veya paralı özel bir kurum ya da benzeri teşekküllere yerleştirilen çocuğun giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek bu meblağ mahkemece verilecek bir kararla tespit edilir.

(2) Haksız yere ödeme yapılmasına sebebiyet veren ilgililere karşı Devletin, genel hükümler uyarınca rüçû hakkı saklıdır.

**Yargılama masrafları**

**Madde 27–** (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler harca tâbi değildir. Yargılama masrafları kovuşturma ödeneğinden karşılanır. Bununla birlikte yargılama masrafları davayı kaybedene yükletilir.

(2) Şu kadar ki; başvuruda bulunan adına bir avukat veya müşavirin katılımından doğan masraflar ile çocuğun iadesi sebebiyle doğan masraflar kovuşturma ödeneğinden karşılanmaz.

**Adli yardım**

**Madde 28–** (1) Bu Kanunun uygulanmasında başvuruda bulunan, adli yardımdan yararlanabilir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Son Hükümler

**Usûl hükümleri**

**Madde 29–** (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde; 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun aile hukukuna ilişkin hükümleri ile 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Kanun hükümleri 1/8/2000 tarihinden sonra meydana gelen bu Kanun kapsamındaki dava ve işler hakkında da uygulanır.

m.30 (50) *Uluslararası Çocuk Kaçırma Kapsamına Dair Kanun*

*Yürürlük*

**Madde 30–** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 31–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

# (51) AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

**Kanun Numarası** : 6284  
**Kabul Tarihi** : 8/3/2012  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 20/3/2012, **Sayı**: 28239

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Temel İlkeler ve Tanımlar

#### *Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler*

**Madde 1-** (1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

#### *Tanımlar*

**Madde 2-** (1) Bu Kanunda yer alan;

a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasın-

m.3

### (51) Ailenin Korunması Kanunu

da meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

c) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

f) Şiddet önleme ve izleme merkezleri: Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esaslı yürüten merkezleri,

g) Şiddet uygulayan: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri,

ğ) Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

#### *Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları*

**Madde 3-** (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

#### ***Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları***

**Madde 4–** (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağıın anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

#### ***Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları***

**Madde 5–** (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

m.6

**(51) Ailenin Korunması Kanunu**

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

***Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler***

**Madde 6–** (1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya dene-timli serbestlik tedbirlerine,



b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine, ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

### ***İhbar***

**Madde 7–** (1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

### ***Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik***

**Madde 8–** (1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Korumacı tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarı yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

m.9

(51) *Ailenin Korunması Kanunu*

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

**İtiraz**

**Madde 9–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

**Tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması**

**Madde 10–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirir-

lır. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

#### ***Kolluk görevleri***

**Madde 11-** (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerinde belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

#### ***Teknik yöntemlerle takip***

**Madde 12-** (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınmaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

#### ***Tedbir kararlarına aykırılık***

**Madde 13-** (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

#### *Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması*

**Madde 14–** (1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve ter-  
cihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu  
ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izle-  
me hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına  
göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önle-  
me ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici  
tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır  
ve destek hizmetleri verilir.

#### *Destek hizmetleri*

**Madde 15–** (1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir  
kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önle-  
me ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine  
ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir  
kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adlî yar-  
dım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yö-  
nelik başvurularda bulunmak.

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel  
ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına  
uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağla-  
mak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili  
sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri  
tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiyi hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri  
konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yö-  
nelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine  
yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

### ***Kurumlararası koordinasyon ve eğitim***

**Madde 16–** (1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

m.17

(51) *Ailenin Korunması Kanunu*

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00–22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00–22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Mali Hükümler

#### *Geçici maddi yardım yapılması*

**Madde 17–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hü-

kümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespitinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

### *Nafaka*

**Madde 18–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

### *Sağlık giderleri*

**Madde 19–** (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

### *Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma*

**Madde 20–** (1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan

m.21

(51) *Ailenin Korunması Kanunu*

idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

**BEŞİNCİ BÖLÜM**  
**Çeşitli ve Son Hükümler**

***Kadrolar***

**Madde 21-** (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

***Yönetmelik***

**Madde 22-** (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar altı ay içinde, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenlenir.

***Yürürlükten kaldırılan hükümler ve atflar***

**Madde 23-** (1) 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta 4320 sayılı Kanuna yapılan atflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam olunur.

***Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin faaliyete geçmesi***

**Geçici Madde 1-** (1) Bu Kanunun 14 üncü maddesinde kurulması öngörülen şiddet önleme ve izleme merkezleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde Bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulur. Kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerinin Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği Bakanlık tarafından belirlenir.

***Yürürlük***

**Madde 24-** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 25-** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (52) 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA İLİŞKİN UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 18/01/2013,

Sayı: 28532

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç ve Kapsam*

**Madde 1–** (1) Bu Yönetmelik, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehikesi bulunan kadımlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiler hakkında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile bu tedbirlerin alınması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 2–** (1) Bu Yönetmelik, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 22 nci Maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar ve kısaltmalar*

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aydınlatılmış rıza: Korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını,

b) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

c) Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya

m.3 (52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması halini,

ç) Geçici koruma: Hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmidört saat esasına göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbiri,

d) Genel Müdürlük: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünü,

e) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

f) Hayati tehlike: Bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması halini,

g) İhbar ve şikâyet: İhbar, üçüncü kişiler tarafından ilgili makam veya mercilere olayın yazılı, sözlü veya başka bir suretle bildirilmesini; şikâyet, şiddet mağdurunun şiddet veya şiddet tehlikesi halinde ilgili makam veya mercilere müracaat etmesini,

ğ) Kanun: 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu,

h) Kolluk: Polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini,

ı) Kolluk amiri: Hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını/amirini,

i) Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik veya sözlü istismara veya şiddete uğrayanların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde şiddet mağdurlarının varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve konukevi, sığınmaevi, kadın sığınacağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu,

j) Korunan kişi: Tedbir kararı kapsamında korunan şiddet mağdurunu ve varsa beraberindeki çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurunu,

k) Korumacı tedbir kararı: Kanun kapsamında belirtilen merciler tarafından korunan kişi hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı,

l) Müdürlük: Aile ve Sosyal Politikalar il veya ilçe müdürlüğünü,

m) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi

(52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği* m.4

engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

n) Şiddet mağduru: Mütakabiliyet ilkesi çerçevesinde uyruğuna bakılmaksızın, Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiyi,

o) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü merkezi,

ö) Şiddet uygulayan: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiyi,

p) Önleyici tedbir kararı: Kanunda belirtilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı,

r) Şikâyet mercileri: Kolluğu, mülki amiri, Cumhuriyet başsavcılığını, hâkimi, Bakanlığın ilgili birimlerini,

s) Tedbir kararı: Kanun kapsamında, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan hakkında hâkim, mülki amir veya kolluk tarafından, talep veya ihbar üzerine ya da resen verilecek kararı,

ş) Tek taraflı ısrarlı takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı,

ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### İhbar ve Şikâyet

#### *İhbar ve şikâyet*

**Madde 4-** (1) Kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir su-

## m.5 (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği

retle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır.

(2) Şiddet mağduru, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir.

(3) Şikâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(4) Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir.

(5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

### *Yapılacak işlemler*

**Madde 5–** (1) Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bilgi verir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve şikâyet üzerine evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir.

(3) Mülki amire yapılan ihbar veya şikâyet üzerine Kanunun 3 üncü Maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Ayrıca mülki amir olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ŞÖNİM'e bildirilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Tedbir Kararları

#### *Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları*

**Madde 6–** (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıda-

(52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği* m.7

ki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere delil veya belge aranmaksızın mülkî amir tarafından ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da resen karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

***Barınma yerinin sağlanması***

**Madde 7–** (1) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde; barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sos-yal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılır.

(2) Korunan kişi varsa beraberindeki çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanıncaya kadar, bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılır. Barınma ve iâşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM kişinin talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesini sağlar.

(3) Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayati tehlikesinin bulunması halinde konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafın-

## m.8 (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği

dan il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanır.

(4) Barınma yeri sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hallerde, kolluk tarafından kişi ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde barınma ve iaae giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı, ikinci fıkrada belirtilen şekilde sağlanır.

(5) Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilir.

(6) Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde kolluk refakati talep edilir.

### **Geçici maddi yardım yapılması**

**Madde 8–** (1) Korunan kişi hakkında Kanunun 17 nci Maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılır.

(2) Tedbir kararı, ilgiliye tefhim veya tebliğ edilir ve yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir.

(3) Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(4) Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme

yapılmaz.

(5) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Geçici maddi yardıma ilişkin ödemelerin geri alımı 42 nci Maddede belirtilen esaslara göre yapılır.

(6) Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.

(7) Bu Madde kapsamında yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden istisnadır.

### ***Rehberlik ve danışmanlık hizmeti***

**Madde 9–** (1) Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlanması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.

(2) Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde 48 inci Madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.

(3) Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanır.

### ***Geçici koruma altına alınma***

**Madde 10–** (1) Mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, olayın niteliği, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurularak şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma tedbiri verilir.

(2) Geçici koruma altına alınma tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir. Korunan kişi acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmidört saat öncesinden gideceği yere ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur.

(3) Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduru-

**m.11 (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

na yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir.

(4) Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.

***Kreş imkânı sağlanması***

**Madde 11-** (1) Çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelenilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

(2) Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi Müdürlüğe ibraz eder. Müdürlük birinci fıkra uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.

(3) Kreş bedelinin birinci fıkrada belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise birinci fıkrada belirtilen tutar ödenir. Bu ödemeler Müdürlük tarafından kreşe yapılır.

(4) Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suistimalinin öğrenilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir.

***Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları***

**Madde 12-** (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine veya resen, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaksızın aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya olayın özelliğine göre mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler de dâhil olmak üzere, uygun görülecek benzer tedbirlere



(52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği* m.12

karar verilebilir:

- a) İş yerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağıın anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgele-  
rinin değiştirilmesi.

***İşyerinin değiştirilmesi***

**Madde 13–** (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabî olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alın-  
mak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesi-  
ne karar verilebilir.

(2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar  
göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ  
edilir.

(3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiş-  
tirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine teb-  
liğ edilir.

***Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi***

**Madde 14–** (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin  
evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belir-  
lenebilir.

(2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen  
kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uy-  
gun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir.

***Aile konutu şerhi***

**Madde 15–** (1) Hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların  
varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konu-  
tu şerhi konulması kararı verilebilir.

(2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu  
sicil müdürlüğüne gönderilir.

m.16 (52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

***Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi***

**Madde 16–** (1) Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, hâkim tarafından, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılmış hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilen tedbir kararıdır.

(2) Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(3) Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığına ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

***Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları***

**Madde 17–** (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi denediyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı Madde kullanmaması ya da bu Maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

## (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.18

1) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir.

(3) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise hâkim, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir. Tedbir nafakasının tahsiline ilişkin hususlar 43 üncü Maddedeki usul ve esaslara göre yerine getirilir.

### *Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama*

**Madde 18–** (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmamasına ilişkin olarak karar verilebilir.

### *Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi*

**Madde 19–** (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oturdukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin karar verilebilir.

(2) Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir.

(3) Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir.

(4) Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir.

### *Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama*

**Madde 20–** (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye,

m.21 (52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

konuta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

*Çocukla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması*

**Madde 21-** (1) Hâkim tarafından daha önce verilmiş, çocukla kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına veya durumun özelliğine göre sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına ilişkin karar verilebilir.

*Yakınlara, tanıklara ve çocuklara yaklaşmama*

**Madde 22-** (1) Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde, şiddet uygulayanın, şiddete uğramamış olsa bile korunan kişinin, yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

*Eşyalara zarar vermeme*

**Madde 23-** (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verilebilir.

*İletişim araçlarıyla rahatsız etmeme*

**Madde 24-** (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir.

*Silah teslimi*

**Madde 25-** (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilir.

*Kamu görevi nedeniyle kullanılan silahın teslimi*

**Madde 26-** (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, silah taşımaya zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik karar verilebilir.

(2) Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez.

(3) Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir.

(52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği* m.27

***Alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı Madde kullanmama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi***

**Madde 27–** (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı Madde kullanmaması ya da bu Maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir.

(3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü Maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

***Bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi***

**Madde 28–** (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur.

(3) Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir.İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(5) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü Maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

***Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbirler***

**Madde 29–** (1) Mülkî amir tarafından alınabilecek barınma yeri sağlanmasına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde

**m.30 (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

sakinca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir. Kolluk amiri, evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(2) 18, 19, 20 ve 22 nci Maddelerde belirtilen ve hâkim tarafından karar altına alınabilecek önleyici tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Tatil günleri sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Tedbir Kararlarının Verilmesi, Yerine Getirilmesi ve Diğer Usul İşlemleri**

#### *Tedbir kararının verilmesi*

**Madde 30–** (1) Tedbir kararı ilgilinin talebi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluktan talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşılması hâlinde, resen, korunan kişinin, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine, tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine ya da aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından resen, korunan kişi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye de tebliğ edilir.

## (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.31

### *Tedbir kararının tebliği*

**Madde 31–** (1) Tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Bu karar, yerine getirmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşa gönderilir.

(2) Tedbir talebinin reddine ilişkin karar, sadece korunan kişiye tebliğ edilir.

(3) 29 uncu Maddenin birinci fıkrası kapsamında alınan tedbirlerin belirlenen sürelerde yetkili merci tarafından onaylanmaması halinde tedbir kararının kalktığı korunan kişiye tebliğ edilir, ilgili kolluğa bildirilir.

(4) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından alınan önleyici tedbir, şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir ve bu husus hakkında şÖNİM'e ve mahkemeye bildirimde bulunulur.

(5) şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsine tabi tutulmasına karar verilebileceği ihtarı kararda belirtilir. Ayrıca tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde de bu ihtar yapılır.

### *Gizlilik*

**Madde 32–** (1) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(2) Adli işlemlerde, şiddet mağduruna ilişkin gizlilik işlemleri Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

(3) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda şÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılır.

(4) Birinci fıkrâ hükmüne göre bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen korunan kişinin, Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur.

(5) Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde, karar şÖNİM müdürü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlükle-

### m.33 (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği

rinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir. Gizlilik şerhinde kararı veren mercinin adı, kararın tarih ve sayısı bulunur. Bu durumda korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres beyanı istenilmez. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

(6) Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının süresinin sona ermesini takip eden onbeşinci gün MERNİS veri tabanından silinir. Gizliliğe ilişkin tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ise nüfus müdürlüğü tarafından karar gecikmeksizin yerine getirilir.

#### *Mülki amir tarafından verilen kararlara itiraz*

**Madde 33–** (1) Kanun hükümlerine göre mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Aile mahkemesinin bulunmaması halinde 34 üncü Maddenin ikinci fıkrasında yer alan usule göre işlem yapılır.

(2) Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(3) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

#### *Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına ve zorlama hapsi kararına itiraz*

**Madde 34–** (1) Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararları ile tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) Tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(4) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.



**(52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.35**

(5) Asıl dava ile birlikte talep edilen tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak ikinci fıkrada yer alan usule göre itiraz edilebilir.

(6) Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazda da ikinci fıkrada yer alan usule göre işlem yapılır.

(7) Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

***Tedbir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi***

**Madde 35–** (1) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya müdürlüğe gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından ŞÖNİM'e gecikmeksizin bildirilir.

(3) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde ivedilikle yerine getirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez.

(4) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir.

(5) Önleyici tedbir kararı, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderilir ve kolluk marifeti ile uygulanması izlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gerektiğinde tedbir kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine imkân tanınır. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin;

- a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
- b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
- c) Komşularının bilgisine başvurulması,
- ç) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- d) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması,

şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

**m.36 (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği**

(6) Tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için yapılan iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu hakkında ilgili kurum tarafından aynı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir.

(7) Korunan kişi, korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerektiğinde gideceği yer hakkında kolluğa bilgi verir, bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir. Korunan kişi tarafından tedbir kararına uyulmaması halinde bu husus kolluk amiri tarafından bir tutanak ile tespit edilir.

(8) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

***Kolluk görevleri***

**Madde 36–** (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar görevli tarafından yerine getirilir.

(2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.

***Teknik yöntemlerle takip***

**Madde 37–** (1) Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez.

***Tedbir kararlarına aykırılık***

**Madde 38–** (1) Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir.

(2) Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde olduğu takdirde zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından verilir. Ancak tedbirin başka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlal edilmesi halinde, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenilir. Verilen bilgiye göre ihlal durumu değerlendirilerek karar verilir.

(3) Zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana, tedbir

## (52) Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.39

kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarın da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekir.

(4) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, duruşma yapılmaksızın verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararlarına aykırı hareket eden şiddet uygulayana, fiili bir suç oluştursa bile, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapsine tâbi tutulmasına karar verilir.

(6) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(7) Zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz ve adli sicil kayıtlarına işlenmez.

### *Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması*

**Madde 39–** (1) Bakanlık, şiddetin önlenmesi ile şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü ŞÖNİM'i kurar.

### *Kurumlararası koordinasyon*

**Madde 40–** (1) Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda, Bakanlık tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak bilgilendirme materyalleri hazırlanır veya hazırlatılır. Materyaller, Türkiye Radyo ve Televizyon Ku-

#### m.41 (52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

rumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar tarafından ayda en az doksan dakika yayınlanır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00–22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00–22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir.

(4) Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

#### *Eğitim*

**Madde 41–** (1) Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(2) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur. Müfredata eklenen derslerin içeriği Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimi ile Genel Müdürlük tarafından birlikte hazırlanır.

(3) Ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğrenim öğrencileri, Bakanlığın görev alanına giren konularda sosyal sorumluluk projeleri oluşturmada ya da mevcut projelerin içerisinde yer alma konularında teşvik edilir. Bu öğrencilere mezun oldukları tarihte Bakanlık ile Milli Eğitim Bakanlığı ya da Yükseköğretim Kurumu tarafından hazırlanan bir sertifika verilir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Mali Hükümler ve Diğer Hükümler

#### *Geçici maddi yardımlarda rücu*

**Madde 42–** (1) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemelerin tahsili için, ödeme tutarı, ödemenin yapılacağı yer ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi hususu şiddet uygulayana tebliğ edilir. Ödemenin süresinde yapılmaması halinde bu tutar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(2) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun ilgili müdür-

## (52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği* m.43

lûge yapılan ihbar üzerine veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilmesi halinde, bu hususa ilişkin tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir. Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilince, birinci fıkra hükümlerine göre şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilir.

### *Nafaka*

**Madde 43–** (1) Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Gizlilik kararı bulunması halinde icra müdürlükleri tarafından yapılacak işlemlerde 32 nci Maddenin ikinci fıkrası kapsamında korunan kişinin bilgileri gizli tutulur.

(3) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir.

(4) İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

### *Sağlık giderleri*

**Madde 44–** (1) Korunan kişinin sağlık giderleri, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanır. Ancak Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar, bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ncı Maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabî tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerinden yararlanırken, başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması esastır.

m.45 (52) *Ailenin Korunması Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

(3) Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

*Harç, masraf ve vergiden muafiyet*

**Madde 45–** (1) Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

(2) Kanunun 17 nci Maddesi uyarınca yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

*Davaya katılma*

**Madde 46–** (1) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.

*Yürürlük*

**Madde 47–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 48–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

**(53) ADLİ YARGI İLK DERECE  
MAHKEMELERİ İLE BÖLGE ADLİYE  
MAHKEMELERİNİN KURULUŞ,  
GÖREV VE YETKİLERİ HAKKINDA KANUN**

**Kanun Numarası** : 5235  
**Kabul Tarihi** : 26/9/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 7/10/2004 **Sayı** : 25606

**BİRİNCİ KISIM  
Genel Hükümler**

*Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** Bu Kanun, adlî yargı ilk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerini düzenler.

*İlk derece mahkemeleri*

**Madde 2–** Adlî yargı ilk derece mahkemeleri, hukuk ve ceza mahkemeleridir.

*Bölge adliye mahkemeleri*

**Madde 3–** Adlî yargı ikinci derece mahkemeleri, bölge adliye mahkemeleridir.

**İKİNCİ KISIM  
Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri**

**BİRİNCİ BÖLÜM  
Hukuk Mahkemeleri**

*Hukuk mahkemeleri*

**Madde 4–** Hukuk mahkemeleri, sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemeleridir.

**m.5 (53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu**

**Hukuk mahkemelerinin kuruluşu**

**Madde 5–** Hukuk mahkemeleri, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

(Değişik fıkra:18/06/2014–6545/45 md.) Sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri tek hâkimlidir.

(Mülga fıkra:9/2/2011–6110/13 md.) (Yeniden Düzenleme:18/06/2014–6545/45 md.) Asliye ticaret mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Konusu parayla ölçülebilen uyuşmazlıklarda dava değeri üç yüz bin Türk lirasının üzerinde olan dava ve işler ile dava değerine bakılmaksızın;

1. İflas, iflasın ertelenmesi, iflasın kaldırılması, iflasın kapatılması, konkordato ve yeniden yapılandırmadan kaynaklanan davalara,

2. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda hâkimin kesin olarak karara bağlayacağı işler ile davalara,

3. Şirketler ve kooperatifler hukukundan kaynaklanan genel kurul kararlarının iptali ve butlanına ilişkin davalara, yönetim organları ve denetim organları aleyhine açılacak sorumluluk davalarına, organların azline ve geçici organ atanmasına ilişkin davalara, fesih, infisah ve tasfiyeye yönelik davalara,

4. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa ve 21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununa göre yapılan tahkim yargılamasında; tahkim şartına ilişkin itirazlara, iptal davalarına, hakemlerin seçimi ve reddine yönelik davalar ile yabancı hakem kararlarının tanıma ve tenfizine yönelik davalara, ilişkin tüm yargılama safhaları, bir başkan ve iki üye ile toplanacak heyetçe yürütülür ve sonuçlandırılır. Heyet hâlinde bakılacak davalarla ilgili olmak üzere, dava açılmadan önce veya açıldıktan sonra talep edilen ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbirler de heyet tarafından incelenir ve karara bağlanır. Bu fıkroda belirtilen dava ve işler dışında kalan uyuşmazlıklar mahkeme hâkimlerinden biri tarafından görülür ve karara bağlanır. Başkan ve üye hâkimler arasında dağılıma ilişkin esaslar, işlerde denge sağlanacak biçimde mahkeme başkanı tarafından önceden tespit edilir.

Özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin hükümler saklıdır.

(Değişik beşinci fıkra:17/4/2013–6460/10 md.) İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde hukuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir.



**(53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu m.6**

Bu daireler numaralandırılır. Özel kanunlarda başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak, daireler arasındaki iş dağılımı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır. Daireler, tevzi edilen davalara bakmak zorundadır.

Hukuk mahkemeleri buldukları il veya ilçenin adı ile anılır.

***Hukuk mahkemelerinin görevleri***

**Madde 6–** Sulh hukuk mahkemeleri, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilen görevleri yerine getirir.

Asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışındaki kalan ve özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar.

Özel kanunlarla kurulan hukuk mahkemelerinin görevleri saklıdır.

***Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi***

**Madde 7–** Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

Büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki il ve ilçelerin adı ile anılan sulh veya asliye hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir hukuk mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, özel kanunlarında yargı çevresi belirtilmemiş olan hukuk mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Ceza Mahkemeleri

***Ceza mahkemeleri***

**Madde 8–** Ceza mahkemeleri, (mülga ibare:18/06/2014–6545/46 md.), asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemeleridir.

m.9 (53) *Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu*

**Ceza mahkemelerinin kuruluşu**

**Madde 9–** Ceza mahkemeleri, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

(Mülga ibare:18/06/2014–6545/47 md.) asliye ceza mahkemeleri tek hâkimlidir.

Ağır ceza mahkemesinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Bu mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır.

Özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin hükümler saklıdır.

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

Ceza mahkemeleri buldukları il veya ilçenin adı ile anılır.

**Sulh ceza hâkimliği (Başlığıyla birlikte değişik:18/06/2014-6545/48 md.)**

**Madde 10–** Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, yürütülen soruşturmalarda hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla sulh ceza hâkimliği kurulmuştur.

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde birden fazla sulh ceza hâkimliği kurulabilir. Bu durumda sulh ceza hâkimlikleri numaralandırılır. Müstakilen sulh ceza hâkimliğinde görevlendirilen hâkimler, adli yargı adalet komisyonlarının başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

Sulh ceza hâkimliğinde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel bulunur.

Sulh ceza hâkimliği, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

Sulh ceza hâkimliği buldukları il veya ilçenin adı ile anılır.

Sulh ceza hâkimliğinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idari sınırlarıdır.

Ağır ceza mahkemeleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki il ve ilçenin adı ile anılan sulh ceza hâkimliğinin yargı çevresi, il veya ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir sulh ceza hâkimliğinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, Adalet

### **(53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu m.11**

Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

#### ***Asliye ceza mahkemesinin görevi***

**Madde 11–** (Değişik:18/06/2014–6545/49 md.) Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hakimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.

#### ***Ağır ceza mahkemesinin görevi***

**Madde 12–** (Değişik:21/2/2004–6526/2 md.)

Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.

#### ***Diğer ceza mahkemelerinin görevleri***

**Madde 13–** Diğer ceza mahkemeleri, özel kanunlarla belirlenen dava ve işleri görür.

#### ***Mahkemenin görevinin belirlenmesi***

**Madde 14–** Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur.

#### ***Ceza mahkemelerinin yargı çevresi***

**Madde 15–** Ceza mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adlî yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

Ağır ceza mahkemeleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki il ve ilçenin adı ile anılan sulh veya asliye ceza mahkemelerinin yargı çevresi, il veya ilçe sınırlarına bakılmak-

m.16 (53) *Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu*  
sızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek  
Kurulunca belirlenir.

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir ceza mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, özel kanunlarında yargı çevresi belirtilmemiş olan diğer ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Cumhuriyet Başsavcılığı

#### *Cumhuriyet başsavcılığının kuruluşu*

**Madde 16–** Mahkeme kuruluşu bulunan her il merkezi ve ilçede o il veya ilçenin adı ile anılan bir Cumhuriyet başsavcılığı kurulur.

Cumhuriyet başsavcılığında, bir Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı bulunur. Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kararıyla bir veya birden fazla Cumhuriyet başsavcıvekili atanır.

#### *Cumhuriyet başsavcılığının görevleri*

**Madde 17–** Cumhuriyet başsavcılığının görevleri şunlardır:

1. Kamu davasının açılmasına yer olup olmadığına karar vermek üzere soruşturma yapmak veya yaptırmak,
2. Kanun hükümlerine göre, yargılama faaliyetlerini kamu adına izlemek, bunlara katılmak ve gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,
3. Kesinleşen mahkeme kararlarının yerine getirilmesi ile ilgili işlemleri yapmak ve izlemek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

#### *Cumhuriyet başsavcısının görevleri*

**Madde 18–** Cumhuriyet başsavcısının görevleri şunlardır:

1. Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek,
2. Başsavcılığın verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak, iş bölümünü yapmak,
3. Gerekliğinde adlî göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

### **(53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu m.19**

Ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının; ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde görevli Cumhuriyet başsavcıları, Cumhuriyet başsavcivekilleri, Cumhuriyet savcıları ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır.

Asliye ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının o yer yargı çevresinde görevli Cumhuriyet savcıları ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır.

#### ***Cumhuriyet başsavcivekilinin görevleri***

**Madde 19–** Cumhuriyet başsavcivekilinin görevleri şunlardır:

1. Cumhuriyet başsavcısının verdiği görevleri yerine getirmek,
2. Cumhuriyet savcılarının adlî ve idarî görevlerine ilişkin işlemlerini inceleyip Cumhuriyet başsavcısına bilgi vermek,
3. Gerektiğinde adlî göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
4. Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda ona vekâlet etmek.

Aynı yerde görev yapan birden çok Cumhuriyet başsavcivekili bulunduğu, Cumhuriyet başsavcısına vekâlet edecek olanı Cumhuriyet başsavcısı belirler.

#### ***Cumhuriyet savcısının görevleri***

**Madde 20–** Cumhuriyet savcısının görevleri şunlardır:

1. Adlî göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
2. Cumhuriyet başsavcısı tarafından verilen adlî ve idarî görevleri yerine getirmek,
3. Gerektiğinde Cumhuriyet başsavcısına vekâlet etmek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Aynı yerde görev yapan Cumhuriyet başsavcivekili bulunmadığında, Cumhuriyet başsavcısına vekâlet edecek olanı Cumhuriyet başsavcısı belirler.

#### ***Cumhuriyet savcılarının yetkisi***

**Madde 21–** Cumhuriyet savcıları, buldukları il merkezi veya ilçenin idarî sınırları ile bunlara adlî yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırları içerisinde yetkilidirler.

Ağır ceza mahkemesi ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelelerinin yargı çevresinde yer alan Cumhuriyet başsavcılıkları, yetki alanları içerisinde yürüttükleri bu mahkemelerin görevine giren suçlarla ilgili soruş-

m.22 (53) *Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu*

turmaları yapar ve ivedi, zorunlu işlerin tamamlanmasından sonra düşünce yazısına soruşturma evrakını ekleyip ağır ceza mahkemesi veya özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin Cumhuriyet başsavcılığına gönderirler.

Büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunan Cumhuriyet başsavcılığı, bu yer ceza mahkemelerinin yargı çevresinde yetkilidir. Ancak, büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin görevine giren işlerde yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

(Mülga dördüncü fıkra:11/5/2005–5348/4 md.)

Diğer kanunların Cumhuriyet savcılarının yetkisine ilişkin hükümleri saklıdır.

### *Duruşmalarda Cumhuriyet başsavcılığını temsil*

**Madde 22–** Kanunlarda Cumhuriyet savcılığının görev yapacağı belirtilen mahkemelerdeki duruşmalara, Cumhuriyet başsavcısı, görevlendireceği Cumhuriyet başsavcivekili veya Cumhuriyet savcısı katılır. Gerekliğinde duruşmalara birden çok Cumhuriyet savcısı katılabilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Ortak Hükümler**

### *Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu*

**Madde 23–** Ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu yargı çevresinde görev yapmak üzere bir adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu kurulur. Bu komisyonun kuruluş şekli, görev ve yetkileri hakkında 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 113 ilâ 115 inci maddeleri uygulanır.

### *Müdürlükler*

**Madde 24–** Her mahkemede bir yazı işleri müdürlüğü kurulur.

Her Cumhuriyet başsavcılığında, yazı işleri müdürlüğü ile Adalet Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde ayrıca idarî, malî ve teknik işlerle ilgili müdürlükler kurulur.

Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

## ÜÇÜNCÜ KISIM Bölge Adliye Mahkemeleri

### BİRİNCİ BÖLÜM Kuruluş

#### *Kuruluş*

**Madde 25–** Bölge adliye mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevrelerinin belirlenmesine, değiştirilmesine veya bu mahkemelerin kaldırılmasına Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince alınacak kararlar, Resmî Gazetede yayımlanır.

#### *Bölge adliye mahkemelerinin oluşumu*

**Madde 26–** Bölge adliye mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur.

#### *Bölge adliye mahkemesi başkanlığı*

**Madde 27–** Her bölge adliye mahkemesinde bir başkan bulunur. Başkanlık, başkan ile yazı işleri müdürlüğünden oluşur.

#### *Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu*

**Madde 28–** Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur.

Bölge adliye mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurulun başkanlığını daire başkanlarından kıdemli olanı yerine getirir.

Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin kıdemli üyesi kurula katılır.

#### *Bölge adliye mahkemesi daireleri*

**Madde 29–** Bölge adliye mahkemeleri, hukuk ve ceza dairelerinden oluşur. Her bölge adliye mahkemesinde en az üç hukuk ve en az iki ceza dairesi bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilir.

Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur.

m.30 (53) *Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu*

***Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı***

**Madde 30**– Her bölge adliye mahkemesinde bir Cumhuriyet başsavcılığı bulunur. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısından oluşur.

En kıdemli Cumhuriyet savcısı, Cumhuriyet başsavcıvekilli olarak görev yapar.

***Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu***

**Madde 31**– Her bölge adliye mahkemesinde bir bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu bulunur.

Komisyon, bölge adliye mahkemesi başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca daire başkanları arasından belirlenen bir asıl üye ile bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısından oluşur. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından bir yedek üye belirler. Başkanın yokluğunda en kıdemli daire başkanı, Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda Cumhuriyet başsavcıvekilli ve asıl üyenin yokluğunda yedek üye komisyona katılır.

Komisyon eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

***Müdürlükler***

**Madde 32**– Bölge adliye mahkemesi başkanlığında, dairelerinde, Cumhuriyet başsavcılığında ve adalet komisyonunda birer yazı işleri müdürlüğü, Cumhuriyet başsavcılığında ayrıca bir idarî işler müdürlüğü ile ihtiyaç duyulan diğer müdürlükler kurulur.

Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

Müdürlüklerde çalışanların atama, disiplin ve diğer özlük işlerinde adli yargı ilk derece mahkemelerinde görevli personelin tâbi oldukları hükümler uygulanır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Görevler

***Bölge adliye mahkemelerinin görevleri***

**Madde 33**– Bölge adliye mahkemelerinin görevleri şunlardır:

1. Adli yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak,
2. (Mülga:9/2/2011–6110/14 md.)



(53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu m.34

3. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

**Başkanın görevleri**

**Madde 34–** Bölge adliye mahkemesi başkanının görevleri şunlardır:

1. Mahkemeyi temsil etmek,
2. Bölge adliye mahkemesi başkanlar kuruluna ve adalet komisyonuna başkanlık etmek, başkanlar kurulu ile komisyon kararlarını yürütmek,
3. Mahkemenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak, genel yönetim işlerini yürütmek ve bu yolda uygun göreceği önlemleri almak,
4. Bölge adliye mahkemesi memurlarını denetlemek veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,
5. Hükme bağlanan işlerde adli yargı ilk derece mahkeme hâkim ve savcılarına verilen not fişlerini mercilerine göndermek,
6. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

**Başkanlar kurulunun görevleri**

**Madde 35–** Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesi hukuk ve ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki işbölümünü belirlemek, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak,
  2. Hukukî veya fiilî nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmek,
  3. Re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması hâlinde bu uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtay Birinci Başkanlığından istemek,
  4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.
- (3) numaralı bende göre yapılacak istem hakkında 4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 45 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır. Başkanlar kurulu eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

m.36 (53) *Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu*

**Hukuk dairelerinin görevleri**

**Madde 36**– Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin görevleri şunlardır:

1. Adlî yargı ilk derece hukuk mahkemelerinden verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılan başvuruları inceleyip karara bağlamak, (Mülga:9/2/2011–6110/14 md.)
2. Yargı çevresi içerisinde bulunan adlî yargı ilk derece hukuk mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyumsuzluklarını çözmek,
3. Yargı çevresindeki yetkili adlî yargı ilk derece hukuk mahkemesinin bir davaya bakmasına fiilî veya hukukî bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, o davanın bölge adliye mahkemesi yargı çevresi içerisinde başka bir hukuk mahkemesine nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

**Ceza dairelerinin görevleri**

**Madde 37**– Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin görevleri şunlardır:

1. Adlî yargı ilk derece ceza mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak,
2. Yargı çevresi içerisinde bulunan adlî yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyumsuzluklarını çözmek,
3. Yargı çevresindeki adlî yargı ilk derece ceza mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukukî veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, o davanın bölge adliye mahkemesi yargı çevresi içerisinde başka bir adlî yargı ilk derece ceza mahkemesine nakli hakkında karar vermek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

**Daire başkanlarının görevleri**

**Madde 38**– Bölge adliye mahkemesi daire başkanlarının görevleri şunlardır:

1. Dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak, dosya hakkında rapor hazırlayacakları tespit etmek ve kararların yazılmasını sağlamak,
2. Personelin sicil raporlarını düzenlemek, izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet komisyonuna aktarmak,

**(53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu m.39**

3. Dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

**Üyelerin görevleri**

**Madde 39–** Bölge adliye mahkemesi üyelerinin görevleri şunlardır:

1. Daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, rapor hazırlamak ve kararlarını yazmak,
2. Dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak,
3. Dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanmasında ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanmasında daire başkanına yardım etmek,
4. Bu Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

**Cumhuriyet başsavcısının görevleri**

**Madde 40–** Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek,
2. Cumhuriyet başsavcılığının verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak,
3. Bölge adliye mahkemesinin genel yönetim işlerini yürütmek,
4. Bölge adliye mahkemesine gelen ceza davalarına ilişkin hüküm ve kararlara ait dosyaların incelenerek yazılı düşünce ile birlikte ilgili daireye gönderilmelerini ve duruşmalara katılmayı sağlamak,
5. Ceza dairelerinin kararlarına karşı gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,
6. Dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak,
7. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarının ilerleme belgelerini düzenlemek,
8. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarını üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanmak,
9. Cumhuriyet başsavcılığı müdürlüklerini ve personelini denetlemek veya denetletmek,
10. Cumhuriyet başsavcılığında görevli personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,
11. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

m.41 (53) *Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu*  
**Cumhuriyet savcılarının görevleri**

**Madde 41–** Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarının görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesine gelen ceza davalarına ilişkin hüküm ve kararlara ait dosyalardan kendilerine verilenleri inceleyerek yazılı düşüncesiyle birlikte ilgili daireye göndermek ve duruşmalara katılmak,
2. Ceza daireleri kararlarına karşı gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,
3. Cumhuriyet başsavcısının vereceği diğer görevleri yapmak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

**Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun görevleri**

**Madde 42–** Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemelerinin hâkim ve savcılar dışında kalan personeli hakkında, kanunlarla adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonuna verilen tüm görevleri yerine getirmek,
2. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Nitelik ve Atama

**Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerin nitelikleri ve atanmaları**

**Madde 43–** (Değişik:18/06/2014–6545/50 md.) Bölge adliye mahkemesi başkanı ve daire başkanları birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş; daire üyeleri ise en az birinci sınıfa ayrılmış olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcılar arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır.

**Cumhuriyet başsavcısı ve savcılarının nitelikleri ve atanmaları**

**Madde 44–** (Değişik:18/06/2014–6545/51 md.) Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılarını birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş; Cumhuriyet savcılarını ise hâkimlik ve savcılık mesleğinde fiilen en az sekiz yıl görev yapmış ve üstün başarısı ile bölge adliye mahkemesinde yararlı olacağı anlaşılmış bulunan adli yargı hâkim ve savcılarını arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır.

*İstek üzerine atama*

**Madde 45–** (Değişik:18/06/2014–6545/52 md.) Yargıtay daire başkanı ve üyeleri, istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge adliye mahkemesi başkanlığına, daire başkanlıklarına veya Cumhuriyet başsavcılığına dört yıllığına atanabilirler. Başka bir bölge adliye mahkemesine yapılacak atamalarda da aynı usul uygulanır. Bu şekilde atananların; Yargıtay üyeliği sıfatı, kadrosu, aylık ve ödeneği ile her türlü özlük hakları korunur; aylık ve ödenekleri ile her türlü mali ve sosyal haklarının Yargıtay bütçesinden ödenmesine devam olunur; disiplin ve ceza soruşturması ve kovuşturmaları Yargıtay üyeleri hakkındaki hükümlere tabidir; bu görevde geçirdikleri süre Yargıtay üyeliğinde geçmiş sayılır. Bu kişiler; Yargıtay üyeleri tarafından Yargıtay’da yapılan iş ve işlemlere katılamazlar; Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği seçimleri hariç Yargıtay’daki seçimlerde aday olamaz ve oy kullanamazlar; istekleri üzerine Yargıtay’daki görevlerine geri dönerler.

Adli yargı hâkim sınıfından olan Adalet Bakanlığı yüksek müşavirleri, müsteşar yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı ve genel müdürleri, bağımsız daire başkanları istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge adliye mahkemesi başkanlığına, daire başkanlıklarına veya Cumhuriyet başsavcılığına atanabilirler.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Ortak Hükümler

*Toplantı ve karar*

**Madde 46–** Her daire, bir başkan ve iki üyenin katılımıyla toplanır. Görüşmeler gizli yapılır, kararlar çoğunlukla verilir.

Hukukî veya fiilî nedenlerle bir daire toplanamazsa, başkanlar kurulunun kararıyla diğer dairelerden, bu da mümkün olmazsa, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca diğer bölge adliye mahkemelerinden yetkili olarak görevlendirilen üyelerle eksiklik tamamlanır.

Daire başkanının hukukî veya fiilî nedenlerle bulunamaması halinde dairenin en kıdemli üyesi daireye başkanlık yapar.

*Soruşturma ve kovuşturma usulü*

**Madde 47–** Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri, Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının görevden doğan veya

**m.48 (53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu**

görev sırasında işlenen suçları ile şahsî suçlarından, sıfat ve görevleri gereklerine uymayan tutum ve davranışlarından dolayı haklarında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda özel kanunlarında yazılı hükümler uygulanır.

Şu kadar ki, bunların görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle soruşturma ve kovuşturma mercii olarak kanunda yazılı ağır ceza mahkemesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısına verilen görevler, en yakın bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısı tarafından yerine getirilir. Kovuşturma mercii Yargıtay'ın görevli ceza dairesidir.

(Değişik:18/06/2014–6545/53 md.) Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının şahsî suçları hakkında genel hükümlere göre yapılacak soruşturma ve kovuşturma görevi, en yakın bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı ile bu bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesine aittir. Daire kararlarına karşı 04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 272 nci maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde temyiz başvurusu yapılabilir.

***Denetleme***

**Madde 48–** (Değişik:18/06/2014–6545/54 md.) Bölge adliye mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılıkları ile bölge adliye mahkemeleri adalet komisyonlarının denetimleri, ilgisine göre Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu başmüfettişleri veya adalet başmüfettişlerince yapılır.

## **DÖRDÜNCÜ KISIM**

### **Son Hükümler**

***Değiştirilen hükümler***

**Madde 49–50–** (24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

**Madde 51–** (4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

**(53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu m.52**

**Madde 52–** (2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

**Madde 53–** Bu Kanunla kurulan bölge adliye mahkemelerinin ihtiyaçları için Adalet Bakanlığı taşra teşkilâtında kullanılmak üzere ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) ve (II) sayılı Cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir.

***Kaldırılan hükümler***

**Madde 54–** 8.4.1924 tarihli ve 469 sayılı Mehakimi Şer’iyenin İlgasına ve Mehakimin Teşkilatına Ait Ahkâmı Muaddil Kanun, 11 Nisan 1329 tarihli Sulh Hâkimleri Hakkında Kanunu Muvakkat, 26.4.1926 tarihli ve 825 sayılı Ceza Kanununun Mevkii Mer’iyete Vaz’ına Müteallik Kanunun 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görüşülmekte olan dava ve işlerde mahkemelerin görevinde bir değişikliğin söz konusu olduğu hallerde, üst görevli mahkemeler yargılamaya devam ederler, alt görevli mahkemeler görevsizlik kararı vererek dosyayı üst görevli mahkemeye gönderirler.

**Geçici Madde 2–** Adalet Bakanlığı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde 25 inci maddede öngörülen bölge adliye mahkemelerini kurar. Bölge adliye mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurttan göreve başlayacakları tarih, Resmî Gazetede ilân edilir.

Bölge adliye mahkemeleri göreve başlamadan önce Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu mahkemelerin başkanları, daire başkanları ve üyeleri ile Cumhuriyet başsavcısı ve savcılarının atamaları yapılır. Bölge adliye mahkemelerinde görev yapacak diğer personelin atamaları da aynı süre içinde yapılır.

**Geçici Madde 3–** Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç iki yıl içinde bölge adliye mahkemeleri için ihtiyaç duyulan bina, araç ve gereçler, yapım, satın alma veya kiralama yoluyla sağlanır.

Kurulacak mahkemelerin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile, Adalet Bakanlığı bütçesi içinde mevcut veya yeniden açılacak tertiplere Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden aktarma ve bununla ilgili diğer işlemleri yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

**G.m.4 (53) Adli Yargı İlk Derece ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu**

**Geçici Madde 4–** (Ek:17/4/2013–6460/11 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 5 inci maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından mahkemeler arasındaki iş dağılımına ilişkin olarak karar verilir ve bu karar Resmî Gazete’de yayımlanır. Kararda mahkemelerin iş dağılımı esaslarına göre çalışmaya başlayacakları tarih de belirtilir. Mahkemelerin iş dağılımı esaslarına göre çalışmaya başlayacakları tarihe kadar açılmış olan davaların görülmesine buldukları mahkemelerde devam olunur.

**Geçici Madde 5–** (Ek:18/06/2014–6545/55 md.) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, 5235 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yetkilendirme veya tayin işlemleri yapılır ve bu mahkemelerin heyet hâlinde çalışmaya başlayacakları tarih belirlenerek Resmî Gazete’de ilan edilir. Bu mahkemeler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenen ve ilan edilen tarihe kadar tek hâkimle çalışmaya devam eder.

**Yürürlük**

**Madde 55–** Bu Kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 56–** Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



## (54) ADLİ SİCİL KANUNU

**Kanun Numarası** : 5352  
**Kabul Tarihi** : 25/5/2005  
**Yayımlandığı R. Gazete:Tarih** : 1/6/2005 **Sayı** : 25832

### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1-** (1) Bu Kanun, kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tâbi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler.

### *Adli sicil kayıtlarının tutulması*

**Madde 2-** (1) Hakkında Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş ve Türk Hukukuna göre tanınan mahkûmiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye’de suç işlemiş olan yabancıların kayıtları da dahil tüm adli sicil bilgileri; mahallinde bilgisayar ortamına aktarılmasını takiben, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğündeki Merkezî Adli Sicilde tutulur.

### *Merkezî ve mahalli adli sicillerin görevleri*

**Madde 3-** (1) Merkezî Adli Sicil, adli sicil kayıtlarının güncelleştirilmesi, düzenlenmesi, düzeltilmesi ve mahalli adli sicillere ulaştırılması ile görevlidir.

(2) Mahalli adli sicil, bulunduğu yer ile gerektiğinde diğer yerlere ait adli sicil bilgilerinin bilgisayara girilmesi, bu bilgilerin merkezî adli sicile aktarılması ile merkezî adli sicilden bilgilerin alınıp ilgili şahıs ve kurumlara iletilmesi ile görevlidir.

### *Adli sicile kaydedilecek bilgiler*

**Madde 4-** (1) Türk mahkemeleri tarafından vatandaş veya yabancı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet hükümleri adli sicile kaydedilir. Bu bağlamda;

a) Hapis cezaları ile ilgili olarak;

m.4

(54) Adli Sicil Kanunu

1. Hapis cezasına mahkûmiyet kararı,
  2. Koşullu salıverilme kararı,
  3. Koşullu salıverilmede denetim süresinin uzatılmasına ilişkin karar,
  4. Koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dair karar,
  5. Hapis cezasının infazının tamamlandığı hususu,
- b) Hapis cezasının ertelenmesi halinde;
1. Denetim süresi,
  2. Denetim süresinin yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirilmesi dolayısıyla cezanın infaz edilmiş sayıldığı hususu,
  3. Ertelenen hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine ilişkin karar,
- c) Adlî para cezası ile ilgili olarak;
1. Adlî para c ezasına ilişkin mahkûmiyet hükmü,
  2. Adlî para cezasının ödenmek suretiyle infaz edildiği hususu,
  3. Adlî para cezasının tazyik hapsi suretiyle kısmen veya tamamen infaz edildiği hususu,
  4. Adlî para cezasının tazyik hapsinden sonra kalan kısmının ödenmek suretiyle infaz edildiği hususu,
- d) Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırıma mahkûmiyet halinde;
1. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak, adlî para cezasına mahkûmiyet veya güvenlik tedbiri uygulanması hükmü,
  2. (Değişik:26/2/2008–5739/7 md.) Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen güvenlik tedbirinin gereklerinin yerine getirilmemesi dolayısıyla hapis cezasının infazına ilişkin karar,
  3. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen güvenlik tedbirinin değiştirilmesine ilişkin karar,
- e) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma ile ilgili olarak;
1. Kasten işlenen bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkûmiyetin kanunî sonucu olarak yoksun kalınan haklara cezanın ertelenmesi dolayısıyla getirilen istisnaya ilişkin karar,
  2. Mahkûmiyet hükmüyle bağlantılı olarak verilen, belli bir hak ve yetkinin kullanılmasının veya belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin karar,
- f) Türk vatandaşı hakkında yabancı mahkemeden verilmiş ve kesinleşmiş olan mahkûmiyet kararının Türk hukuku bakımından doğurduğu hak yoksunluklarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkemece verilen karar,
- g) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık dolayısıyla verilen karar,

- h) Ceza zamanasının dolduğunun tespitine ilişkin karar,  
i) Genel veya özel affa ilişkin kanun; özel affa ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararı,  
j) Askerî Ceza Kanununa göre verilmiş mahkûmiyet kararlarındaki ferî cezalar,

Adlî sicile kaydedilir.

(2) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen mahkûmiyet hükmü ya da eski hükümdede değişiklik yapan tüm hüküm ve kararlar açısından da birinci fıkra hükümleri uygulanır.

(3) Kanun gereği olarak gerçek kimliği saklı tutulan kişilerin adlî sicil ve arşiv kayıtlarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

#### *Adlî sicile kaydedilmeyecek bilgiler*

**Madde 5–** (1) Türk mahkemeleri tarafından verilmiş olsa bile;

- a) Disiplin suçlarına ve sırf askerî suçlara ilişkin mahkûmiyet hükümleri,  
b) Disiplin veya tazyik hapsine ilişkin kararlar,  
c) İdarî para cezasına ilişkin kararlar,

Adlî sicile kaydedilmez.

#### *Diğer bilgilerin kaydı*

**Madde 6–** (1) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak mahkeme, hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet Başsavcılığı veya askerî savcılık tarafından istenmesi halinde verilmek üzere kaydedilir.

(2) (Ek:2/7/2012–6352/103 md.) Karşılıksız yararlanma suçunda etkin pişmanlıktan yararlanması dolayısıyla şüpheli, sanık veya hükümlü hakkında verilen kararlar adlî sicilde bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Onbeş yıl süreyle muhafaza edilen bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından istenmesi halinde verilebilir.

#### *Adlî sicil bilgileri verilebilecek olanlar*

**Madde 7–** (1) Adlî sicil bilgileri, kullanılış amacı belirtilmek suretiyle;

- a) İlgili kişiye veya vekâletnamede açıkça belirtilmek koşuluyla vekiline,  
b) Kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına,

Verilebilir.

(2) Yabancı devletler tarafından istenilen adlî sicil bilgileri mütekabiliyet esasına göre verilir.

***Adlî sicil bilgilerini verebilecek merciler***

**Madde 8–** (1) Adlî sicil bilgileri; mahalli adlî sicillerde Cumhuriyet başsavcılıklarınca, (...) kaymakamlıklarla yurt dışında elçilik ve konsolosluklarla, merkezî adlî sicilde ise Adalet Bakanlığı Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce verilir.

***Adlî sicil bilgilerinin silinmesi***

**Madde 9–** (1) Adlî sicildeki bilgiler;

- a) Cezanın veya güvenlik tedbirinin infazının tamamlanması,
- b) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık,
- c) Ceza zamanaşımının dolması,
- d) Genel af,

Halinde Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek, arşiv kaydına alınır.

(2) Adlî sicil bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine tamamen silinir.

(3) Türk vatandaşları hakkında yabancı mahkemelerce verilmiş olup 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (f) bendine göre adlî sicile kaydedilen hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet hükümleri, kesinleştiği tarihten itibaren mahkûmiyet kararında belirtilen sürenin geçmesiyle, Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce adlî sicil kayıtlarından çıkartılarak arşiv kaydına alınır. Adlî para cezasına mahkûmiyet hükümleri ile cezanın ertelenmesine ilişkin hükümler, adlî sicil kaydına alınmadan doğrudan arşive kaydedilir.

***Arşiv bilgilerinin istenmesi***

**Madde 10–** (1) Arşiv bilgileri;

- a) Kullanılış amacı belirtilmek suretiyle, kişinin kendisi veya vekâletname açıkça belirtilmiş olmak koşuluyla vekili,
- b) Bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında Cumhuriyet başsavcılıkları, hâkim veya mahkemeler,
- c) Yetkili seçim kurulları,
- d) Özel kanunlarda gösterilen hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşları, Tarafından istenebilir.

(2) Kanunda açıkça belirtilmediği takdirde, kişi hakkında alınacak bir karar veya yapılacak bir işlemle ilgili olarak, bir yakınının adlî sicil ve ar-

şiv kayıtları istenemez ve bu bilgiler, kişiyi herhangi bir haktan yoksun bırakmak için dayanak olarak kullanılamaz.

(3) Onsekiz yaşından küçüklerle ilgili adlî sicil ve arşiv kayıtları; ancak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılıkları, hâkim veya mahkemelerce istenebilir.

***Adlî sicil ve arşiv bilgilerinin gizliliği***

**Madde 11–** (1) Adlî sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevli-lerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca veriliş amacı dışında kullanılamaz.

***Adlî sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesi***

**Madde 12–** (1) (Değişik:5/4/2012–6290/2 md.) Arşiv bilgileri;

a) İlgilinin ölümü üzerine,

b) Anayasanın 76 ncı maddesi ile Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlar-  
da bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından kaydın  
arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren;

1. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşuluyla onbeş  
yıl geçmesiyle,

2. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşulu aranmak-  
sızın otuz yıl geçmesiyle,

c) Diğer mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının  
oluştugu tarihten itibaren beş yıl geçmesiyle,  
tamamen silinir.

(2) Fiilin kanunla suç olmaktan çıkarılması halinde, bu suçtan mahkû-  
miyete ilişkin adlî sicil ve arşiv kayıtları, talep aranmaksızın tamamen si-  
linir.

(3) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda  
verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi  
halinde, önceki mahkûmiyet kararına ilişkin adlî sicil ve arşiv kaydı tama-  
men silinir.

***Adlî sicil ve arşiv kayıtlarında sorgulama yetkisi verilmesi***

**Madde 13–** (1) Bir suçla ilişkin soruşturma ve kovuşturma kapsamında  
adlî sicil ve arşiv kayıtlarında;

a) Mahkeme, hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet Başsavcılığı ve askerî  
savcılık doğrudan doğruya,

b) Kolluk ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Adalet Bakanının onayı ile,  
Sorgulama yapabilirler.

(2) (Ek:4/7/2012–6353/32 md.) Kamu kurum ve kuruluşları, mevzuatın adli sicil ve arşiv kaydı alınmasını öngördüğü hallerde, Adalet Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde ilgili kişiler hakkında adli sicil ve arşiv kayıtlarında sorgulama yapabilirler. Gerçek kişiler de kendileriyle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtlarını, Adalet Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde ve güvenli kimlik doğrulama araçlarını kullanarak sorgulayabilir, sonucu fiziki veya elektronik ortamda merciine verebilirler.

### *Yasaklanmış hakların geri verilmesi*

**Madde 13/A–** (Ek:6/12/2006–5560/38 md.)

(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması, gerekir.

(2) Mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukukî nedenle son verilmiş olması halinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi gerekir. Ancak, bu süre kişinin mahkûm olduğu hapis cezasına üç yıl eklenmek suretiyle bulunacak süreden az olmaz.

(3) Yasaklanmış hakların geri verilmesi için, hükümlünün veya vekilinin talebi üzerine, hükmü veren mahkemenin veya hükümlünün ikametgâhının bulunduğu yerdeki aynı derecedeki mahkemenin karar vermesi gerekir.

(4) Mahkeme bu husustaki kararını, dosya üzerinde inceleme yaparak ya da Cumhuriyet savcısını ve hükümlüyü dinlemek suretiyle verebilir.

(5) Yasaklanmış hakların geri verilmesi talebi üzerine mahkemenin verdiği karara karşı, hükümle ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununda ön-görülen kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Yasaklanmış hakların geri verilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde, adli sicil arşivine kaydedilir.

(7) Yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulması nedeniyle oluşan bütün masraflar hükümlü tarafından karşılanır.

**Komisyon**

**Madde 14-** (1) Adlî sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesiyle ilgili kararları almak ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere, Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakan onayı ile üç hâkimden oluşan bir komisyon kurulur.

**Yönetmelik**

**Madde 15-** (1) Bu Kanunun uygulama usul ve esasları, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Adalet Bakanlığınca çıkartılacak yönetmelikte belirlenir.

**Merkezî ve mahalli adlî sicildeki atamalar**

**Madde 16-** (1) Merkezî ve mahalli adlî sicildeki şube müdürü, mühendis, çözümleyici, programcı, istatistik uzmanı, tercüman, şef, bilgisayar işletmeni ile veri hazırlama ve kontrol işletmenleri Adalet Bakanlığınca atanırlar; gerektiğinde sözleşmeli olarak da çalıştırılabilirler.

**Malî hükümler**

**Madde 17-** (Mülga:4/7/2012-6353/33 md.)

**Yürürlükten kaldırılan hükümler**

**Madde 18-** (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 22.11.1990 tarihli ve 3682 sayılı Adlî Sicil Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1-** (1) Bu Kanunda öngörülen adlî sicil sistemi ile mevcut kayıtların bu Kanuna uyarlanması bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde tamamlanır.

**Geçici Madde 2-** (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Adalet Bakanlığınca Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce toplanmış olsun veya olmasın, suç tarihi itibarıyla bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki kayıtlar hakkında, 3682 sayılı Kanuna göre süre yönünden silinme koşulu oluşturan kayıtların silinmesi için bu Kanun hükümlerine göre işlem yapılır. (Mülga ikinci cümle:5/4/2012-6290/3 md.)

(2) (Değişik:5/4/2012-6290/3md.) Bu Kanunun yayımı tarihinde, Anayasasının 76 ncı maddesi ile bazı özel kanunlarda yer alan ve bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından, arşive alınan veya şartları oluşturduğu halde ya da henüz şartları oluşmadığı için arşive alınmayan kayıtlar hakkında 12 nci maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

m.19

**(54)** *Adli Sicil Kanunu*

(3) (Ek:5/4/2012–6290/3 md.) İkinci fıkrada sayılanlar dışında, birinci fıkra gereğince işlem yapılarak arşive alınan kayıtlar 3682 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen sürelerin dolduğu veya ertelenmiş olan mahkûmiyetin esasen vaki olmamış sayıldığı hallerde bu tarih esas alınarak Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinir.

***Yürürlük***

**Madde 19–** (1) Bu Kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 20–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (55) ADLİ SİCİL YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 07/09/2005

Sayı : 25929

## *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** Adlî sicil ve arşiv bilgilerinin oluşturulması, saklanması, ilgililere verilmesi ve silinmesi hususlarını kapsayan bu Yönetmeliğin amacı, 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adlî Sicil Kanununun uygulanmasında ki usul ve esaslar ile adlî sicil hizmetlerini yürütecek birimler arasındaki görev ilişkilerini belirlemek, hizmetin yürütülmesinde izlenecek yöntemleri saptamak, uygulamada işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktır.

## *Dayanak*

**Madde 2–** Bu Yönetmelik, 5352 sayılı Adlî Sicil Kanununun 15 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

## *Tanımlar*

**Madde 3–** Bu Yönetmelikte geçen;

Bakan: Adalet Bakanını,

Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Adalet Bakanlığı Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünü,

Kanun: 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adlî Sicil Kanununu,

Ceza Fişi (Ek-1): Türk mahkemelerince verilerek kesinleşen, disiplin cezaları, sırf askerî suçlar ve tazyik hapsi ile idarî para cezası dışında kalan ceza mahkûmiyetleri, fer'i cezalar ve güvenlik tedbirlerinin adlî sicile bildirimi için düzenlenecek fişi,

Tâli Karar Fişi (Ek-2): (Değişik:RG–20/4/2013–28624) Ceza fişiyle adlî sicile bildirilmiş olan hüküm ve kararlarda değişiklik yapan kararlar ile etkin pişmanlık, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının bildirileceği fişi,

Yerine Getirme Fişi (Ek-3): Hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezalarının infaz edildiğini, fer'i cezalarda, güvenlik tedbirlerinde sürenin bittiğini, para cezalarının hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrildiği hallerde infazın bittiğini bildiren fişi,

m.4

### (55) Adli Sicil Yönetmeliği

Bilgi İstek Fişii (Ek-4, 5): (Mülga:RG–20/4/2013–28624)

(Ek:RG–20/4/2013–28624) Adli Sicil Paylaşım Sistemi: Genel Müdürlük tarafından merkezî veri tabanından ayrı olarak elektronik ortamda tutulan, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilerin istifadesine sunulan sınırlandırılmış adli sicil kayıtlarını içeren ve bunların belirlenen şartlar çerçevesinde paylaşımını sağlayan sistemi, ifade eder.

#### *Merkezî adli sicil*

**Madde 4–** Hakkında Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş ve Türk hukukuna göre tanınan mahkûmiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye’de suç işlemiş olan yabancılara ait bütün adli sicil kayıtları, Genel Müdürlükteki merkezî bilgi işlem sisteminde tutulur. Anılan kayıtların güncelleştirilmesi, düzenlenmesi, düzeltilmesi ve on-line sistemle mahallî adli sicillere ulaştırılması görevi de merkezi adli sicil tarafından yerine getirilir.

#### *Mahallî adli sicil*

**Madde 5–** Mahallî adli sicil, bulunduğu yer ile gerektiğinde diğer yerlere ait adli sicil bilgilerinin bilgisayara girilmesi, bu bilgilerin merkezî adli sicile aktarılması ile merkezî adli sicilden bilgilerin alınıp ilgili şahıs ve kurumlara iletilmesi ile görevlidir.

Mahallî adli sicillerin kurulacağı yerler ile buralara bağlanacak mahallî adli siciller Genel Müdürlükçe belirlenir. Mahallî adli sicillerde merkezi adli sicille haberleşmeyi sağlayacak adli sicil bilgi işlem sistemleri kurulur.

Mahallî adli sicillerde, adli sicil bilgilerine ait veri girişi ve sorgulama hizmetleri o yer Cumhuriyet başsavcılığı nezdindeki adli sicil müdürlüğü, şeflik veya memurluğunca yürütülür.

#### *Adli sicile kaydedilecek bilgilerin gönderileceği makamlar*

**Madde 6–** (Değişik:RG–20/4/2013–28624)

Doğrudan merkezî adli sicile gönderilecek bilgiler;

Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla; Yargıtayın özel kanun hükümleri uyarınca yaptığı yargılama sonunda verdiği mahkûmiyetlere dair kararlar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca,

Türk vatandaşları hakkında yabancı mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet kararlarının Türk hukuku bakımından doğurduğu hak yoksunluklarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkemece verilen kararlar, Cumhuriyet başsavcılıklarınca,

İlgili yasaları gereği savcılık ve mahkemelerde verilen düşme ve ortadan kaldırma kararları, o yer Cumhuriyet başsavcılıklarınca, gönderilir.

Mahallî adlî sicillere gönderilecek bilgiler;

Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen kararlarla ilgili olarak düzenlenecek ceza ve tâlî karar fişleri,

Özel kanunlar ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 ve 231 inci maddeleri gereğince savcılıklarca verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesine, mahkemelerde verilen kamu davasının ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlara dair tanzim edilecek talî karar fişleri,

kararı veren merci tarafından gönderilir.

İkinci fıkrada yer alan erteleme kararlarına dair adlî sicil bilgileri, sadece soruşturma ve kovuşturma konusu olan işler nedeniyle savcılıklar ve mahkemelerde istenildiğinde verilir.

Mahkemeler tarafından kararlara uygun olarak düzenlenen ceza ve tâlî karar fişleri, üç gün içerisinde mahkemenin bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılıkları mahkemelerden gönderilen ceza ve tâlî karar fişleri ile kendilerince düzenlenecek talî karar ve yerine getirme fişlerini üç gün içerisinde, bilgi işlem sistemi kurulmuş ise mahallî adlî sicile; kurulmamış ise, o yerin bağlı bulunduğu ağır ceza merkezindeki mahallî adlî sicile gönderir.

Askerî mahkemelerden verilip infaz için Cumhuriyet başsavcılıklarına gönderilmiş mahkûmiyet kararlarına ilişkin ceza ve tâlî karar fişleri Cumhuriyet başsavcılıklarınca düzenlenerek ilgili makamlara gönderilir.

#### *Adlî sicile kaydedilecek bilgilerin bildirilme usulü*

**Madde 7-** Ceza fişleri, kanun yoluna başvurulmaması halinde hüküm ve kararların kesinleştiği, kanun yoluna başvurulması halinde ise, başvurunun üst mahkemece reddi veya hüküm ve kararın onanması üzerine evrakın mahkemeye geldiği tarihte düzenlenir. Temyiz talebinin mahkemece reddi halinde ceza fişi bir haftalık sürenin müracaatsız geçtiği tarihte düzenlenir.

Yukarıdaki usuller çerçevesinde tanzim olunacak örneği bu Yönetmeliğe ekli ceza, yerine getirme ve tâlî karar fişlerinin mahsus bölümüne tüm kimlik bilgileriyle birlikte, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğüne merkezi nüfus idaresi sistemi projesi çerçevesinde belirlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının da yazılması zorunludur.

Bir hükümle birden fazla kişiler mahkûm edildiği takdirde her kişi için,

Bir hükümle bir kişi birden fazla suçları nedeniyle mahkûm edildiği

takdirde de her suçta ait mahkûmiyet için,  
ayrı ayrı bildirme fişii düzenlenir.

Şartla ertelenen mahkûmiyetlere ait bildirme fişii, şartın tahakkuk ettiğinin mahkemeye bildirilip mahkemece karar verildiği tarihte, şart tahakkuk etmediği takdirde şart için belirlenen sürenin sona erdiği veya cezanın infazının tamamlandığı tarihte düzenlenir.

Bilgileri eksik veya yanlış olan fişler, eksiklikler giderilip doğru olarak düzenlenmesi için aynen iade edilir. Yeniden doğru olarak düzenlenen bildirme fişleri eskisi ile birlikte adlî sicile gönderilir. Eksik veya yanlış olanlar adlî sicil tarafından imha edilir.

Usulüne uygun düzenlenerek adlî sicile gönderilen fişlerin derhal adlî sicil sistemine girişii ve transferi yapılır.

#### *Adlî sicile bildirilmeyecek kararlar*

**Madde 8–** Türk mahkemeleri tarafından verilmiş olsa bile; disiplin suçlarına ve sırf askerî suçlara ilişkin mahkûmiyet hükümleri, disiplin veya tazyik hapsine ilişkin kararlar, idarî para cezasına ilişkin kararlar, adlî sicile kaydedilmez.

#### *Adlî sicil bilgileri verilebilecek olanlar*

**Madde 9–** Adlî sicil bilgileri, kullanılış amacı ve verileceği merci belirtilmek suretiyle; ilgili kişiye veya vekâletnamede açıkça belirtilmek koşuluyla vekiline, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına verilebilir.

Taleplerin yazılı olarak yapılması sırasında, adlî sicil bilgisinin niçin istendiğinin belirtilmesi ve nüfus kimlik bilgilerini içeren belgenin dilekçeye eklenmesi; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca da kimlik bilgilerinin tereddüde yer vermeyecek şekilde bildirilmesi zorunludur.

Yabancı devletler tarafından istenilen adlî sicil bilgileri taraf olduğumuz ikili ve çok taraflı sözleşmeler uyarınca, sözleşme olmayan ülkeler için de karşılıklılık esaslarına göre verilir.

#### *Adlî sicil bilgilerini verebilecek merciler*

**Madde 10–** (Değişik:RG–20/4/2013–28624)

Adlî sicil bilgileri, merkezî adlî sicilde Genel Müdürlükçe; mahallî adlî sicillerde Cumhuriyet başsavcılıklarınca; kaymakamlıklarca; yurtdışında elçilik ve konsolosluklarca verilir.

**Adli sicil bilgilerinin silinmesi**

**Madde 11–** Adli sicildeki bilgiler; cezanın veya güvenlik tedbirinin infazının tamamlanması, ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık, ceza zamanaşımının dolmasına ilişkin bildirme fişinin Genel Müdürlükteki merkezi sisteme girilerek güncellenmesini müteakip Genel Müdürlük tarafından silinerek arşiv kaydına alınır.

Genel af halinde silme işlemi Genel Müdürlükçe re'sen yapılarak kayıtlar arşive alınır.

İlgilinin ölümü halinde, kişinin ölümünü tevsik eden resmî belgenin Genel Müdürlüğe ulaşmasını müteakip adli sicil kaydı tamamen silinir.

Ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ölüm bilgileri ise nüfus kayıt bilgileri ile birlikte en geç üç gün içinde ilgili Cumhuriyet savcılıklarınca Genel Müdürlüğe bildirilir.

Türk vatandaşları hakkında yabancı mahkemelerce verilmiş olup Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre adli sicile kaydedilen hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet hükümleri, kesinleştiği tarihten itibaren mahkûmiyet kararında belirtilen sürenin geçmesiyle, Genel Müdürlükçe adli sicil kayıtlarından çıkartılarak arşiv kaydına alınır. Adli para cezasına mahkûmiyet hükümleri ile cezanın ertelenmesine ilişkin hükümler, adli sicil kaydına alınmadan doğrudan arşive kaydedilir.

**Arşiv bilgilerinin istenmesi**

**Madde 12–** Arşiv bilgileri;

Kullanılış amacı belirtilmek suretiyle, kişinin kendisi veya vekâletnamede açıkça belirtilmiş olmak koşuluyla vekili,

Bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında mahkeme, hâkim veya savcılıklar,

Yetkili seçim kurulları,

(Değişik bent:RG–20/4/2013–28624) Özel kanunlarda gösterilen hâllerde ilgili kamu kurum ve kuruluşları,

tarafından istenebilir.

Kanunda açıkça belirtilmediği takdirde, kişi hakkında alınacak bir karar veya yapılacak bir işlemle ilgili olarak, bir yakınının adli sicil ve arşiv kayıtları istenemez ve bu bilgiler, kişiyi herhangi bir haktan yoksun bırakmak için dayanak olarak kullanılamaz.

Onsekiz yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtları; ancak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere mahkeme, hâkim veya savcılıklarca istenebilir.

**Adli sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesi****Madde 13–** (Değişik:RG–20/4/2013–28624)

Arşiv kayıtları;

İlgilinin ölümü üzerine,

Anayasanın 76 ncı maddesi ile Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının olduğu tarihten itibaren;

Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşuluyla onbeş yıl geçmesiyle,

Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşulu aranmaksızın otuz yıl geçmesiyle,

Diğer mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının olduğu tarihten itibaren beş yıl geçmesiyle,

Fiihin kanunla suç olmaktan çıkarılması hâlinde, bu suçtan mahkûmiyete ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtları, talep aranmaksızın,

Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi hâlinde, önceki mahkûmiyet kararına ilişkin adli sicil ve arşiv kaydı,

Genel Müdürlükçe tamamen silinir.

Birinci fıkrada belirtilen hâllerde silme işlemi, Genel Müdürlüğün teklifi ve Bakanın onayı ile kurulan komisyonca re'sen yapılır.

**Adli sicil bilgilerinin sınırlı olarak verilebileceği haller**

**Madde 14–** Onsekiz yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtları ancak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere mahkeme, hâkim veya savcılıklara talep halinde verilir.

Haklarında özel kanun hükümleri uygulanmak suretiyle koruma tedbirlerinden yararlanarak kimlikleri değiştirilen bazı suç faillerinin yeni kimlikleri adli sicil kayıtlarına işlenmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

Koruma tedbirlerinden yararlanarak kimlikleri değiştirilenleri merkezi adli sicile bildirmekle görevli makamlar, bu kişilerin eski kimlikleri ile yeni kimliklerini ve varsa haklarında kesinleşmiş mahkûmiyet kararlarını birlikte gönderir. Bu kişilere ait adli sicil bilgileri de ancak soruşturma ve kovuşturma konusu olan işler sebebi ile mahkeme, hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet başsavcılıkları, askerî savcılıklar veya yetkili seçim kurullarınca istendiği takdirde yeni kimlikleri ile bildirilir.

**Adli sicil ve arşiv bilgisi sorgulama yetkisi****Madde 15–** (Başlığıyla birlikte değişik:RG–20/4/2013–28624)

Bir suçla ilişkin soruşturma ve kovuşturma kapsamında adlı sicil ve arşiv kayıtlarında;

Mahkeme, hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet başsavcılığı ve askerî savcılık doğrudan doğruya,

Kolluk ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Adalet Bakanının onayı ile, sorgulama yapabilirler.

Kamu kurum ve kuruluşları, görev ve yetkileri kapsamında, mevzuatın adlı sicil ve arşiv kaydı alınmasını öngördüğü hâllerde, Adalet Bakanlığının izniyle, kendi iş ve işlemlerine esas olmak üzere ve sadece o iş ve işleme münhasır olarak, ilgili kişiiler hakkında, Adlı Sicil Paylaşım Sisteminden sorgulama yapabilir.

Gerçek kişiiler, kendileriyle ilgili adlı sicil ve arşiv kaydını, güvenli elektronik imza veya güvenli kimlik doğrulama araçlarını kullanarak sorgulayabilirler. Sorgulama sonucu oluşturulan elektronik imzalı doğrulama kodunu da içeren adlı sicil ve arşiv kaydı belgesi, elektronik ortamda ilgisine güvenli şekilde ulaştırılır.

Adlı Sicil Paylaşım Sistemi veritabanındaki bilgilerin tamamı hiçbir kuruma veya kişiye verilemez.

Adlı Sicil Paylaşım Sisteminin işletilmesinde, kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde yer alan özel hayatın gizliliğine ilişkin hükümler esas alınır. Kamu kurum ve kuruluşları, adlı sicil bilgilerinin gizliliğini korumakla yükümlüdürler.

Adlı Sicil Paylaşım Sistemine erişecek kamu kurum ve kuruluşları ile bağlantı, e-Devlet Kapısı üzerinden ve/veya noktadan noktaya iletişim şekillerinden biri kullanılarak sağlanır. Veri iletişiminin doğru, hızlı, kesin-tisiz ve güvenli olması için gerekli tedbirler alınır.

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişiilerin, Adlı Sicil Paylaşım Sistemine erişimleri, internet tarayıcıları veya internet servisleri üzerinden gerçekleştirilir.

Adlı Sicil Paylaşım Sisteminden yapılabilecek sorgulamalar, sorgulama sonucu olarak gönderilen bilgiler, kamu kurum ve kuruluşlarının erişeceği internet servisleri ve gerçek kişiilerce erişilebilecek internet sayfaları, Genel Müdürlükçe belirlenir ve verilen yetkiler dışında işlem yapılması ve bilgi alınması engellenir.

Adlı Sicil Paylaşım Sistemi veri tabanından yedi gün-yirmi dört saat hizmet verilir.

Genel Müdürlük, Adlı Sicil Paylaşım Sistemine erişecek kamu kurum ve kuruluşları kullanıcıları ile gerçek kişiilerin kontrol edilmesi, verilen yetki çerçevesinde bilgi alınması ve gerekli bilgilerin Adlı Sicil Paylaşım Sis-

m.16

(55) Adli Sicil Yönetmeliği

temi veri tabanında tutulması için her türlü tedbiri alır. Adli Sicil Paylaşım Sisteminden yapılan her türlü işlemin tarihi, saati, işlemi yapan birim ve kullanıcı, yapılan sorgulama bilgileri izleme bilgisi olarak tutulur. Tutulan izleme bilgisi sorgu sonucunu da içerir.

Adli Sicil Paylaşım Sisteminden yararlanmak isteyen kamu kurum ve kuruluşlarının, Bakanlığa yazılı olarak başvurması ve başvurularda, talep edilen bilgilerin kullanılma gerekçesinin ve yasal dayanağının belirtilmesi zorunludur.

Bakanlık, Adli Sicil Paylaşım Sistemi veri tabanında tutulan bilgileri, bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre Bakanlık ile kamu kurum ve kuruluşları arasında yapılacak protokol çerçevesinde paylaşımına açabilir. Bu bilgilerin protokollerde belirtilen esaslar doğrultusunda kullanılması zorunludur.

Onikinci fıkrada belirtilen protokolda aşağıda belirtilen hususlara yer verilir:

Kamu kurum ve kuruluşları ve kullanıcıların yetkileri,

Bilgilere erişim şekli,

Bilgilere erişim süresi,

Kamu kurum ve kuruluşlarının Adli Sicil Paylaşım Sistemi veri tabanını kullanma amacı,

Sorumluluk,

Eğitim,

Taraflarca uygun görülecek diğer hususlar.

Sorgulamanın usul ve esasları Bakanlık ile sorgulama talep eden kamu kurum ve kuruluşları arasında yapılacak protokolda belirlenir.

***Yürürlükten kaldırılan yönetmelik***

**Madde 16–** 13/11/1991 tarihli ve 21050 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Sicil Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

***Yürürlük***

**Madde 17–** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 18–** Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.



# (56) CEZA MUHALEMESİNDE SES VE GÖRÜNTÜ BİLİŞİM SİSTEMİNİN KULLANILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi : 20/09/2011

Sayı : 28060

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1–** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, soruşturma ve kovuşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemece dinlenilmesine gerek görülen kişilerin Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi kullanılarak dinlenilmesi, kayda alınması, saklanması ile bunun için gerekli teknik altyapının kurulmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

#### *Dayanak*

**Madde 2–** (1) Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar ve kısaltmalar*

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- b) Bilişim sistemi: Bilgisayar, çevre birimleri, iletişim altyapısı ve programlardan oluşan veri işleme, saklama ve iletmeye yönelik sistemi,
- c) SEGBİS: UYAP Bilişim Sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı Ses ve Görüntü Bilişim Sistemini,
- ç) SEGBİS yazılımı: UYAP Bilişim Sisteminde SEGBİS'in gerçekleştirilmesi için geliştirilen yazılımı,
- ç) Talep eden makam: SEGBİS ile dinlemeyi talep eden Cumhuriyet savcılığı, hâkim ve mahkemeyi,
- d) Talep edilen makam: SEGBİS ile dinleme talep edilen Cumhuriyet

m.4

## (56) Segbis Yönetmeliği

savcılığı, hâkim ve mahkemeyi,

e) UYAP Bilişim Sistemi: Adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemini, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM Teknik Esaslar

### *Sistem için gerekli standartlar*

**Madde 4–** (1) Görüntü ile sesin aynı anda güvenli bir şekilde iletilebilmesi ve kaydedilebilmesi gerekir.

(2) Görüntü, ilgilinin yüz ifadelerini, vücut hareketlerini, tavır ve davranışlarını gözlemlemeye; ses, ilgilinin duygularını anlamaya ve söylediklerini anlaşılır şekilde dinlemeye imkân verecek nitelikte olur.

(3) Bilgi, belge ve delillerin elektronik ortamda anında iletilebilmesi gerekir.

### *Sistemin kurulması*

**Madde 5–** (1) Bakanlık, UYAP Bilişim Sistemi kapsamında SEGBİS'i kurar, işletir, geliştirir, bakım ve idamesini sağlar.

### *Kayıtların saklanması*

**Madde 6–** (1) SEGBİS ile elde edilen kayıtlar, nitelikli elektronik imza ile imzalanarak güvenli bir şekilde talep eden makam tarafından saklanır.

### *Yazılı tutanağa dönüşürme*

**Madde 7–** (1) SEGBİS ile elde edilen kayıtlar, ilgili mevzuatta öngörülen usule göre UYAP Bilişim Sisteminde yazılı tutanağa dönüştürülüp, elektronik imza ile imzalanır. Yazılı tutanağa dönüştürme işlemleri için yazılım veya donanım araçları kullanılabilir.

(2) Bu kayıtların tutanağa dönüştürülmesi işlemi; soruşturma aşamasında soruşturmayı yürüten Cumhuriyet başsavcılığı veya hâkim tarafından, kovuşturma aşamasında ise esas mahkemesince yapılır.

### *Kayıtların taraflara verilmesi ve izlenmesi*

**Madde 8–** (1) Ses ve görüntü kayıtları taraflara verilmez ancak yazılı tutanağa dönüştürülen kayıtlar kanunlarda öngörülen şartlara uygun olarak verilebilir.

(2) Talep veya itiraz halinde ses ve görüntü kayıtları, kanunlarda öngörülen şartlara uygun olarak soruşturma ve kovuşturma makamı gözetiminde ilgisine izletilebilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılacağı Durumlar

#### *Soruşturma veya kovuşturma işlemlerinin kayda alınması*

**Madde 9–** (1) Görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması olananın varlığı hâlinde, kanunlardaki usul ve esaslar dairesinde, soruşturma veya kovuşturma aşamasında yapılan her türlü işlem SEGBİS ile kayda alınır.

(2) Ancak;

- a) Mağdur çocukların,
- b) Duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin, tanıklığında bu kayıt zorunludur.

#### *Kimliği saklı tutulan tanıkların dinlenilmesi*

**Madde 10–** (1) Bu Yönetmelik hükümleri, Tanık Koruma Kanunu ile 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak şartıyla kimliği saklı tutulan tanıkların dinlenilmesinde de uygulanır.

(2) Kimliği saklı tutulan tanıklar SEGBİS ile uzaktan dinlenebilir. Bu dinleme sırasında kimliği saklı tutulan tanığın bulunduğu yer yetkili Cumhuriyet savcısı veya hâkimi hazır bulunur.

#### *Uluslararası karşılıklı adli yardımlaşma işlemlerinde kullanılması*

**Madde 11–** (1) Uluslararası karşılıklı adli yardımlaşma çerçevesinde SEGBİS kullanılabilir.

(2) Dinlemenin ne şekilde tertip edileceği ve ücret konusu taraflar arasındaki mutabakatla sağlanır.

(3) SEGBİS ile adli yardımlaşma talepleri sesli ve görüntülü iletişim tekniğinin uygulanması talebi örneği doldurularak Bakanlık aracılığıyla gerçekleştirilir.

(56) *Segbis Yönetmeliği*  
**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**  
**Usul Hükümleri**

***Huzurda bulunanlar***

**Madde 12–** (1) Huzurda bulunanların dinlenmesinde 9 uncu madde hükümleri uygulanır.

***Huzurda bulunamayanlar***

**Madde 13–** (1) Soruşturma ve kovuşturma aşamasında talep eden makam tarafından kabul edilen mazeretleri nedeniyle hazır bulunamayan kişi SEGBİS ile dinlenebileceği gibi SEGBİS üzerinden duruşmalara da katılabilir.

(2) Talep eden makam, dinleme yapacağı kişinin kimlik bilgilerini, dinleme zamanını ve dinleme için yapılması gereken hazırlıkları ilgili kolluk birimine bildirir. İlgili kolluk birimi, yeterli sayıda kolluk görevlisinin dinleme işlemi sırasında hazır bulunmasını sağlar.

(3) İlgili kolluk görevlisi, ikinci fıkrada belirtilen talimatlar doğrultusunda, dinlenecek kişiyi, dinlemenin yapılacağı yerde hazır eder.

(4) Talep eden makam ayrıca belirtmediği sürece, dinlenecek kişinin dinleme talebinde belirtilen kişi olduğuna dair bir tutanak, kolluk görevlisince düzenlenir ve imzalanır.

***Ceza infaz kurumunda bulunanlar***

**Madde 14–** (1) Teknik altyapının hazır olması durumunda ceza infaz kurumunda bulunan kişi SEGBİS ile dinlenebileceği gibi, SEGBİS üzerinden duruşmalara da katılabilir.

(2) Talep eden makam, dinleme yapacağı kişinin kimlik bilgilerini, dinleme zamanını ve dinleme için yapılması gereken hazırlıkları ilgili ceza infaz kurumu yönetimine bildirir.

(3) İlgili ceza infaz kurumu görevlisi, ikinci fıkrada belirtilen talimatlar doğrultusunda, dinlenecek kişiyi, dinleme odasında hazır eder.

(4) Talep eden makam ayrıca belirtmediği sürece, dinlenecek kişinin dinleme talebinde belirtilen kişi olduğuna dair bir tutanak, ceza infaz kurumu görevlisince düzenlenir ve imzalanır.

***Tedavi kurumlarında bulunanlar***

**Madde 15–** (1) Soruşturma ve kovuşturma aşamasında tedavi kurumlarında bulunan kişi SEGBİS ile dinlenebileceği gibi SEGBİS üzerinden duruşmalara da katılabilir.

(2) Talep eden makam, dinleme yapacağı kişinin kimlik bilgilerini, dinleme zamanını ve dinleme için yapılması gereken hazırlıkları ilgili tedavi kurumu yönetimine ve kolluk birimine bildirir. İlgili kolluk birimi, yeterli sayıda kolluk görevlisinin dinleme işlemi sırasında hazır bulunmasını sağlar.

(3) İlgili kolluk görevlisi, ikinci fıkrada belirtilen talimatlar doğrultusunda, dinlenecek kişiyi, dinleme odasında hazır eder.

(4) Talep eden makam ayrıca belirtmediği sürece, dinlenecek kişinin dinleme talebinde belirtilen kişi olduğuna dair bir tutanak, kolluk görevlisince düzenlenir ve imzalanır.

### ***Yargı çevresi dışında bulunanlar***

**Madde 16–** (1) Talep eden makam, SEGBİS kullanmak suretiyle dinlenecek kişileri, bu kişilere ait adres ve kimlik bilgileri ile varsa isnat olunan suçu ya da olayı, dinleme için yapılması gereken hazırlıkları talep edilen makama bildirir.

(2) Talep edilen makam talep doğrultusunda, dinlenecek kişinin dinleme odasında hazır edilmesini, bu kişinin dinleme talebinde belirtilen kişi olduğuna dair bir tutanak düzenlenmesini sağlar.

(3) Talep eden makam ayrıca belirtmediği sürece, dinlemeden önce dinlenecek kişinin kimliği, adliyelerde yazı işleri müdürü veya hâkim tarafından görevlendirilecek personel marifetiyle tespit edilir.

### ***Yakalama halinde dinleme***

**Madde 17–** (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, derhal yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır. Şayet çıkarılamıyorsa;

a) Yakalamanın yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığı, işin niteliğine göre yakalamayı talep eden ya da yakalama kararını veren makam ile irtibata geçer.

b) İrtibata geçilen makamın uygun görmesi halinde yakalanan şahıs, SEGBİS ile dinlenilmesi için hazır edilir. Yakalamanın yapıldığı yerde SEGBİS yoksa bu sistemin bulunduğu ve kullanıma hazır olduğu en yakın yer Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemesine götürülür.

c) En geç yirmi dört saat içinde bu işlemler yapılmıyorsa, aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır; serbest bırakılmadığı takdirde, yetkili hâkim veya mahkemeye en kısa zamanda gönderilmek üzere tutuklanır.

(2) Birinci fıkraya göre tutuklanan kişi, işin niteliğine göre yetkili Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemece uygun görülmesi halinde SEGBİS'in kullanılması suretiyle de dinlenebilir.

m.18

(56) *Segbis Yönetmeliği*

***Dinleme sırasında hazır bulunacaklar***

**Madde 18–** (1) Dinleme sırasında dinlenecek kişinin bulunduğu yerde Cumhuriyet savcısı veya hâkimin hazır bulunması, talep eden makamın isteğine bağlıdır.

***Dinlenecek kişiye bilgi verme***

**Madde 19–** (1) İlgililere görüntü ve ses kaydının yapılacağı konusunda bilgi verilir.

***Diğer usuli işlemler***

**Madde 20–** (1) Kimlik tespitine ilişkin tutanak zorunluluk nedeniyle haricen tutulmuş ise taranıp, aslı ile aynı olduğuna dair ibare eklenerek, yine elektronik imza ile imzalanmak suretiyle dinleme talep eden makama, UYAP Bilişim Sistemi üzerinden gönderilir.

(2) Belge asılları mahallinde saklanır.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Çeşitli ve Son Hükümler**

***SEGBİS'in kullanılabileceği diğer alanlar***

**Madde 21–** (1) SEGBİS, Yargıtay, Bölge Adliye Mahkemeleri dâhil kanun yolu makamlarınca ve Ceza Muhakemesi Kanununun uygulandığı durumlarda da kullanılabilir.

***Kayıtların kanun yolu makamlarına gönderilmesi***

**Madde 22–** (1) Kanun yollarına müracaat halinde ses ve görüntü kayıtları itiraz, istinaf veya temyiz mercine gönderilir.

***Teknik personel***

**Madde 23–** (1) SEGBİS'in çalışmasını temin için yeteri kadar teknik personel görevlendirilir.

***Yürürlük***

**Madde 24–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 25–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

# (57) CEZA GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN

**Kanun Numarası** : 5275  
**Kabul Tarihi** : 13/12/2004  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 29/12/2004 **Sayı** : 25685

## BİRİNCİ KİTAP Amaç ve Temel İlkeler, Hapis Cezası ve Güvenlik Tedbirleri

### BİRİNCİ KISIM Amaç ve Temel İlkeler

#### BİRİNCİ BÖLÜM Kanunun Amacı

##### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Kanunun amacı, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

#### İKİNCİ BÖLÜM Temel İlkeler

##### *İnfazda temel ilke*

**Madde 2-** (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.

m.3 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

*İnfazda temel amaç*

**Madde 3–** (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.

*İnfazın koşulu*

**Madde 4–** (1) Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz.

*İnfazın dayanakları ve kimin tarafından izleneceği*

**Madde 5–** (1) Mahkeme, kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı cezaya ilişkin hükmü Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Bu hükme göre cezanın infazı Cumhuriyet savcısı tarafından izlenir ve denetlenir.

## İKİNCİ KISIM

### Hapis Cezaları ve Güvenlik Tedbirleri

#### BİRİNCİ BÖLÜM

### Hapis Cezaları ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazında Gözetilecek İlkeler

*Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler*

**Madde 6–** (1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

a) Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.

b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir.

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmelik-



**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.7**

lerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunîlik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

d) İyileştirmeye gereksinimleri olmadığı saptanan hükümlülere ilişkin infaz rejiminde, bu hükümlülerin kişilikleriyle orantılı bireyselleştirilmiş programlara yer verilmesine özen gösterilir ve bu hususlar yönetmeliklerde düzenlenir.

e) Cezanın infazında adalet esaslarına uygun hareket edilir. Bu maksatla ceza infaz kurumları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği yetkilere dayanarak nitelikli elemanlarca denetlenir.

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

g) Hükümlünün infazın amacına uygun olarak kanun, tüzük ve yönetmeliklerin belirttiği hükümlere uyması zorunludur.

h) Kanunlarda gösterilen tutum, davranış ve eylemler ile kurum düzenini ihlâl edenler hakkında Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır. Cezalara, Kanunda belirtilen merciler, sürelerine uygun olarak hükmederler. Cezalara karşı savunma ve itirazlar da Kanunun gösterdiği mercilere yapılır.

***İyileştirmede başarı ölçütü***

**Madde 7–** (1) Hapis cezalarının infazında hükümlülerin iyileştirilmeleri amacını güden programların başarısı, elde ettikleri yeni tutum ve becerilerle orantılı olarak ölçülür. Bunun için iyileştirme çabalarına yönelik olarak hükümlünün istekli bulunması teşvik edilir.

(2) Hapis cezasının, kendisinde var olan zararlı etki yapıcı niteliğini mümkün olduğu ölçüde azaltacak biçimde düzenlenecek programlar, usûller, araçlar ve zihniyet doğrultusunda yerine getirilmesi esasına uyulur. İyileştirme araçları hükümlünün sağlığını ve kişiliğine olan saygısını korumasını sağlayacak usûl ve esaslara göre uygulanır.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Ceza İnfaz Kurumlarının Türleri**

***Kapalı ceza infaz kurumları***

**Madde 8–** (1) Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlile-

**m.9 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

ri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temas olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.

**Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları**

**Madde 9–** (1) Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde, Türk Ceza Kanununda yer alan;

- a) İnsanlığa karşı suçlardan (madde 77, 78),
- b) Kasten öldürme suçlarından (madde 81, 82),
- c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan (madde 188),
- d) Devletin güvenliğine karşı suçlardan (madde 302, 303, 304, 307, 308),
- e) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

Mahkûm olanların cezaları, bu kurumlarda infaz edilir.

(3) Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usûllerine ısrarla karşı koyanlar bu kurumlara gönderilirler.

(4) Birinci fıkrada tanımlı kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümleri kullanılır.

(5) (Değişik:25/5/2005–5351/1 md.) Müebbet hapis cezasına hükümlülerden, 107 nci maddede belirtilen koşullu salıverilme süresinin üçte ikisini, süreli hapis cezasına hükümlülerden toplam cezalarının üçte birini, üçüncü fıkrada belirtilen hükümlülerden geriye kalan toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda geçirerek iyi hâl gösterenlerin, tutum ve kişiliklerine uygun diğer ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine karar verilebilir.

## (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.10

### ***Kadın kapalı ceza infaz kurumları***

**Madde 10–** (1) Kadın kapalı ceza infaz kurumları, kadın hükümlülerin hapis cezalarının infaz edildiği Kanunun 8 ve 9 uncu maddelerine göre kurulmuş kurumlardır. Bu kurumlarda iç güvenlik görevlileri kadınlardan oluşturulur.

(2) Bu maksatla kurulmuş kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde, kadın hükümlülerin hapis cezaları diğer kurumların, erkek hükümlülerin kaldığı bölümlerle bağlantısı olmayan bölümlerinde infaz edilir.

### ***Çocuk kapalı ceza infaz kurumları***

**Madde 11–** (1) Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitimevlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır.

(2) Oniki-onsekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar.

(3) Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde, kız çocukları kadın kapalı ceza infaz kurumlarının bir bölümünde veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılırlar.

(4) Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.

### ***Gençlik kapalı ceza infaz kurumları***

**Madde 12–** (1) Gençlik kapalı ceza infaz kurumları, cezanın infazına başlandığı tarihte onsekiz yaşını bitirmiş olup da yirmibir yaşını doldurmuş genç hükümlülerin cezalarını çektikleri, eğitim ve öğretim esasına dayalı, firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan kurumlardır.

(2) Bu hükümlüler için ayrı bir kurum kurulmadığı takdirde, yukarıdaki fıkra kapsamındaki hükümlüler, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının gençlere ayrılan bölümlerinde bu maddedeki esaslara göre barındırılırlar.

(3) 9 uncu madde kapsamındaki gençlerin cezaları, gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının güvenli bölümlerinde yerine getirilir.

### ***Gözlem ve sınıflandırma merkezleri***

**Madde 13–** (1) Hükümlülerin durumlarına uygun kurumlara ayrımı, 23

## m.14 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

üncü maddede belirtilen gözlem ve sınıflandırma merkezlerince yapılır.

(2) Gözlem ve sınıflandırma merkezlerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usûlleri yönetmelikte gösterilir.

### *Açık ceza infaz kurumları*

**Madde 14–** (1) Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmesinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. Açık ceza infaz kurumları ihtiyaca göre ayrıca;

- a) Kadın açık ceza infaz kurumları,
  - b) Gençlik açık ceza infaz kurumları,
- şeklinde kurulabilir.

(2) Hükümlülerin açık cezaevlerine ayrılmalarına ilişkin esas ve usûller yönetmelikte gösterilir.

(3) İlk kez suç işleyen ve iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükümlü bulunanların cezaları doğrudan açık ceza infaz kurumlarında yerine getirilebilir.

(4) Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı (...\*) olanlar ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler. Bu karar, infaz hâkiminin onayına sunulur.

(...\*) Anayasa Mahkemesi'nin 9/4/2014 tarihli ve E.:2014/26 ve K.: 2014/78 sayılı Kararı ile bu fıkrada yer alan "...veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte..." ibaresi iptal edilmiştir.

### *Çocuk eğitimevleri*

**Madde 15–** (1) Çocuk eğitimevleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır.

(2) Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve onsekiz yaşını dolduran çocukların, eğitim ve öğretim-

(57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.16

lerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmibir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir.

(3) Haklarında tutuklama kararı bulunanlar ile 11 inci madde kapsamına girenler hariç olmak üzere, bu tesislerde bulunan çocuk hükümlüler kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmezler.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Cezanın İnfazının Ertelenmesi

### *Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi*

**Madde 16–** (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurumlarınınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde birer yıllık dönemlere göre bu fıkrada yazılı usule uygun olarak incelenir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkrada yazılı yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet Başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

**m.17 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

(4) Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.

(5) (Ek:24/1/2013–6411/3 md.) Kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalanlardan koşullu salıverilmesine altı yıldan fazla süre kalanlar ile eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli sayılanlar hakkında dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu kişilerin cezasının dördüncü fıkrafta öngörülen kısmı, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur.

(6) (Ek:24/1/2013–6411/3 md.) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından (Ek ifade:18/06/2014–6545/79) ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkrafta belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.

***Hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesi***

**Madde 17–** (Değişik:24/1/2013–6411/4 md.)

(1) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.

(2) Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere en fazla iki kez uygulanabilir.

(3) Erteleme süresi içinde, hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhal infaz olunur.

(4) Birinci fıkrafta belirtilen hapis cezalarının infazına başlanmış olsa bile, hükümlünün yükseköğrenimini bitirebilmesi, ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malullükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle hapis cezasının infazına ara verilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(5) Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir.

(6) Bu madde hükümleri;

a) Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel

## (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.18

dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

b) Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

c) Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar,  
hakkında uygulanmaz.

### *Akil hastalığı dışında ruhsal rahatsızlığı olan hükümlülerin cezalarının infazı*

**Madde 18–** (1) Hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülerek infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezaları, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenlerin cezalarının infazı için belirlenen infaz kurumlarının ihtiyaç duyduğu uzman ve diğer tıp görevlileri, Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

### *Yakalama emri*

**Madde 19–** (1) Hükümlü, hapis cezası veya güvenlik tedbirinin infazı için gönderilen çağrı kâğıdının tebliği üzerine on gün içinde gelmez, kaçır ya da kaçacağına dair şüphe uyandırırsa, Cumhuriyet savcısı yakalama emri çıkarır.

(2) (Değişik:24/1/2013–6411/5 md.) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, tak-sirle işlenen suçlarda ise beş yıldan fazla hapis cezasının infazı için doğru-dan yakalama emri çıkarılır.

(3) (Ek:24/1/2013–6411/5 md.) Adlî para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumlarına Kabul İşlemleri

#### *Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılacak işlemler*

**Madde 20–** (1) Hapis cezasını içeren kesinleşmiş mahkûmiyet kararları, mahkemece, hangi hükümlü ve hangi cezanın infazına ilişkin olduğu açık-ça belirtilmek suretiyle Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

(2) Cumhuriyet Başsavcılığınca infaz defterine kaydedilen ilâmdaki ce-zanın süresi gözetilerek hükümlü hakkında çağrı kâğıdı veya yakalama emri çıkarılır.

(3) Çağrı kâğıdı, hükümde gösterilen adrese tebliğ edilir. Hükümlü, ad-

## m.21 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

res değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür. Aksi hâlde hükümde gösterilen adreste yapılan tebligat geçerlidir.

(4) Hükümlüye, Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen ceza infaz kurumuna alındığı ve salıverileceğı tarih ile ceza süresini ve cezanın hangi hükme ilişkin bulunduğunu belirten bir belge verilir.

### *Kuruma alınma ve kayıt işlemleri*

**Madde 21–** (1) Haklarında kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adlî para cezalarının hapse çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı emriyle ceza infaz kurumuna gönderilirler. Üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına konular ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır.

(2) Ceza infaz kurumuna alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün “hükümlü defteri”ne kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur.

(3) Tanıya yönelik olarak hükümlülerin parmak ve avuç içi izleri alınır, fotoğrafları çekilir, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri belirlenir. Kayıt altına alınan söz konusu bilgiler hükümlünün kişisel dosyasında veya elektronik ortamda saklanır. Bu bilgiler, Kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.

### *Hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi*

**Madde 22–** (1) Hükümlülere, kuruma alındıklarında uygulanacak iyileştirme çalışmaları, disiplin suçları ve cezaları, bilgi edinme ve şikâyet yolları, hak ve sorumlulukları gibi konular ile kurumdaki yaşam biçimine uyum sağlamaları için gereken bilgiler, kurum yöneticileri tarafından sözlü olarak anlatılır ve yazılı olarak tebliğ olunur. İnfaz sonrası koruma ve yardım konusunda ayrıca bilgi verilir. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu hükümlülere kendi dilinde, mümkün olmadığında İngilizce, Fransızca veya Almanca olarak bildirilir. Duyma ve konuşma engellilere işaret diliyle anlatılır. Görme engellilere ise kendi alfabeleri ile yazılmış kitapçık verilir.

(2) Hükümlülerin ceza infaz kurumlarına alınmalarında, başka kuruma nakillerinde ve hastaneye yatırılmalarında, istekleri üzerine ailelerine veya gösterdikleri kişilere; hükümlü yabancı ise yazılı olarak karşı çıkmaması hâlinde, uyuğu olduğu devletin diplomatik temsilcilik veya konsoloslukuna durum bildirilir.

(3) Askerlik çağına giren, hâlen silâh altında bulunan kişilerin ceza infaz



(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.23

kurumlarına alınmalarında, başka kuruma nakillerinde veya kurumda iken askerlik çağına girmeleri veya salıverilmeleri hâlinde durum, kayıtlı buldukları askerlik şubesine bildirilir.

(4) Hükümlülerin ölümü hâlinde de yukarıdaki hükümler uygulanır ve ayrıca durum ailelerine derhâl bildirilir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Hükümlülerin Sınıflandırılması ve Cezaların İnfazı

#### *Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması*

**Madde 23–** (1) Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması aşağıdaki esaslara göre yapılır:

a) Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, akllî ve sağlık durumları, suç işlemeden önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmaları ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır. Hükümlüler, işledikleri suç tiplerine, gösterdikleri eğilimlere, tutum ve davranışları nedeniyle sıkı gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekip gerekmediğine göre yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarına veya normal güvenlikli ceza infaz kurumlarına veya açık ceza infaz kurumlarına gönderilirler.

b) Bu merkezlerde; mümkün olduğunca kriminoloji, penoloji, davranış bilimleri, adalet psikolojisi veya ceza hukuku alanında bilgi ve deneyime sahip yöneticiler, psikiyatri uzmanı, hekim, adllî tıp uzmanı, psikolog, pedagoğ, çocuk gelişimcisi, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman, rehberlik uzmanı ve öğretmen gibi uzman görevliler ile diğçer kurum görevlileri bulundurulur.

c) Kadın, çocuk ve genç hükümlüler ile ilgili gözlem ve sınıflandırma, gerekli görülen yer veya bölgelerdeki ayrı gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya bunların noksanlığı hâlinde kadın, çocuk ve kadın ve erkek gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yerine getirilir.

d) Hükümlülerin gözlemleri, gözlem kurulunca kuruma kabul tarihinden başlayarak tek kişilik odalarda yapılır. Ancak kurumun tek kişilik odası

## m.24 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

bulunmaması veya kısıtlı sayıda olması durumunda tahsis edilmiş özel bö-  
lümlelerinde de yapılabilir.

e) Ağırlaştırılmış müebbet hapis ve müebbet hapis cezalarına veya iki yıldan fazla süreli hapis cezasına mahkûm olanlar, haklarında uygulanacak rejimi ve gönderilmeleri gereken infaz kurumunu ve bu maksatla kişisel ve sosyal özelliklerini belirlemek için Kanunda gösterilen esaslar uyarınca gözleme tâbi tutulurlar. Gözlem süresi altmış günü geçemez.

f) Hükümlü; kişiliğine, sair hâllerine, suçun işlenmesindeki özelliklere göre gerektiğinde gözleme tâbi tutulmayabilir.

g) Gözlem sonunda, gözlem merkezi hükümlüye ait dosyayı görüşü ile birlikte Adalet Bakanlığına gönderir. Gözlem sonucuna göre hükümlünün gönderileceği infaz kurumu Bakanlıkça belirlenir. (Ek cümle:25/5/2005–5351/2 md.) Ancak, yapılan gözlem ve sınıflandırma sonunda idare ve gözlem kurulunca aynı ceza infaz kurumunda veya o yer Cumhuriyet Başsavcılığına bağlı diğer ceza infaz kurumlarında kalması uygun bulunan hükümlülerin dosyaları Bakanlığa gönderilmez ve cezalarının infazına, buldukları veya Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilecekleri bağlı ceza infaz kurumlarında devam olunur.

(2) Hükümlülerin gözleme tâbi tutulmasına ve cezaevlerinin sınıflandırılmasına dair hükümler, askerî cezaevleri ve buralarda cezaları infaz olunan hükümlüler hakkında uygulanmaz.

(3) Kısa süreli hapis cezaları, Kanunda gösterilen esaslara göre infaz olunur. (Mülga ikinci cümle:25/5/2005–5351/2 md.)

### ***Hükümlülerin gruplandırılması***

**Madde 24–** (1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçluları,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, Gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.

### ***Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı***

**Madde 25–** (1) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine

## (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.26

ait esaslar aşağıda gösterilmiştir:

- a) Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır.
- b) Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır.
- c) Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hâle göre; hükümlünün, açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı üniteye kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir.
- d) Hükümlü, yaşadığı yerin olanak verdiği ve idare kurulunun uygun göreceği bir sanat veya meslek etkinliğini yürütebilir.
- e) Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve onbeş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir.
- f) Hükümlüyü; eşi, altsoy ve üstsoy, kardeşleri ve vasisi, belirlenen gün, saat ve koşullar içerisinde onbeş günlük aralıklarla ve günde bir saati geçmemek üzere ziyaret edebilirler.
- g) Hükümlü hiçbir suretle ceza infaz kurumu dışında çalıştırılmaz ve kendisine izin verilmez.
- h) Hükümlü, kurum iç yönetmeliğinde belirtilenlerin dışında herhangi bir spor ve iyileştirme faaliyetine katılamaz.
- ı) Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez. Hükümlü hakkında uygulanacak tüm sağlık tedbirleri, tıbbî tetkik ve zorunluluklar hariç ceza infaz kurumlarında, mümkün olmadığı takdirde tam teşekküllü Devlet ya da üniversite hastanelerinin tek kişilik ve yüksek güvenlikli mahkûm koşullarında uygulanır.

## ALTINCI BÖLÜM

### Hükümlünün Yükümlülükleri

#### *Cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına uyma*

**Madde 26–** (1) Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür.

(2) Hükümlü, ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür. Her ne amaçla olursa olsun, bilerek kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere girişmeleri, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlâli sayılır.

m.27 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

**Sağlığın korunması kurallarına uyma**

**Madde 27–** (1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.

(2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür.

**Bina ve eşyanın korunması**

**Madde 28–** (1) Hükümlü, barındırıldığı odayı, kurum binasını, yönetimce kendisine bırakılan şeyleri düzenli bir biçimde kullanmak ve bunlarla diğer kişilere ait eşyayı özenle korumakla yükümlüdür.

**Hükümlülerin çalıştırılması**

**Madde 29–** (1) Kurum hekimi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler, kurum imkânları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabilirler.

(2) Çalıştırmanın amacı, hükümlülerin salıverilmelerinden sonra yaşamlarını sürdüreceği meslek ve sanatları öğrenmelerini sağlamak, çalışma ve üretme isteklerini geliştirmek veya güçlendirmektir. Çalıştırmada hükümlünün yeteneği, becerisi, eğilimi, zihinsel ve bedensel durumları göz önünde bulundurulur.

(3) Çocuk hükümlülerin çalıştırılması yalnızca meslek eğitime yöneliktir. Öğretim kurumlarına veya örgün eğitime devam eden çocuk ile genç hükümlüler, öğretim yılı içinde atölye ve işyerlerinde çalıştırılmazlar.

(4) Bunların çalıştırılmalarında 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

**Kurum dışında çalıştırma**

**Madde 30–** (1) Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumlarında bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanmış hükümlüler, kurum dışındaki iş alanlarında çalıştırılabilirler.

(2) Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ceza infaz kurumu görevlileri gözetiminde, kapalı ceza infaz kurumunda bulunanlar ise iç ve dış güvenlik görevlilerince alınacak tedbirler altında çalıştırılırlar.

(3) Çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlülerin, kurum dışında çalıştırılmaları sırasında kurum görevlilerinin gözetimi ve muhafazası aranmaz.

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.31**

- (4) İş alanlarına sahip kuruluşların hükümlü çalıştırmaları teşvik olunur.  
(5) Hükümlülerin kurum dışında çalışma esasları tüzükte gösterilir.

***Kurum hizmetinde çalıştırma***

**Madde 31–** (1) (Değişik:25/5/2005–5351/3 md.) İyi halli hükümlüler, idare ve gözlem kurulu kararı ile kurum yönetimi tarafından durumlarına uygun kurum içi hizmetlerde çalıştırılabilir. Çocuk hükümlüler, kendi yaşam alanları veya eğitsel amaçlar dışında çalıştırılmazlar.

(2) Hükümlü, yöneticilerin ve görevlilerin kişisel işlerinde çalıştırılmaz.

***Ücret ve sosyal haklar***

**Madde 32–** (1) Çalışan hükümlülere ürettiklerinden elde edilen gelirden, çalışmaları karşılığı ücret ödenir ve bu hükümlüler sosyal haklardan yararlandırılırlar.

(2) Sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olanlar ile bunların hak sahiplerine yapılan her türlü yardım ve giderler, kendi mevzuatları çerçevesinde ilgili sosyal güvenlik kurumunca karşılanır.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### Ceza İnfaz Kurumlarında Düzen ve Güvenlik

***Kurumların iç güvenliği***

**Madde 33–** (1) Kurumların iç güvenliği, Adalet Bakanlığına bağlı infaz ve koruma görevlileri tarafından sağlanır. İç güvenlik görevlileri, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri ile işbirliği yapar.

(2) Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerindeki idare ile infaz ve koruma görevlileri; firarların önlenmesi, asayiş ve disiplinin sağlanması için gözetim ve denetimle yükümlüdürler.

***Kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi***

**Madde 34–** (1) Kapalı ceza infaz kurumlarında oda ve koridor kapıları kapalı tutulur. Kapılar aşağıdaki hâllerde açılır:

- Kurum hekimine, revir, hamam ve berbere gitme, başka odaya nakil.
- Hastane ve duruşmaya gönderme ve başka kuruma nakil.
- Tahliye, ziyaret, arama, sayım, denetim, eğitim, öğretim, spor ve iyileştirme çalışmaları, kurumda çalıştırma.
- Kurullara çağırılma.
- Ölüm, deprem veya yangın gibi olağanüstü hâller.

m.35 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

f) Cezaevi idaresince gerekli görülen hâller.

(2) Hükümlüler, yukarıda sayılan hâller dışında, diğer odalardaki hükümlüler ve kurum görevlileri ile temasta bulunamazlar.

*Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar*

**Madde 35-** (1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurulabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir.

*Arama*

**Madde 36-** (1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır.

(2) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir.

## SEKİZİNCİ BÖLÜM

### Disiplin Ceza ve Tedbirleri, Ödüllendirme

*Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları*

**Madde 37-** (1) Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.

(2) Suç oluşturan eylemlerden dolayı açılan kamu davası, disiplin soruşturması yapılmasını ve cezanın uygulanmasını engellemez.

*Disiplin cezaları ve tedbirleri*

**Madde 38-** (1) Çocuklar haricindeki hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları ağırlık derecesine göre şunlardır:

- a) Kınama.
- b) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma.
- c) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma.
- d) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama.
- e) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma.
- f) Hücreye koyma.

(57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.39

(2) Toplu, bedensel, zalimane, insanlık dışı veya küçültücü cezalar disiplin cezası olarak uygulanamaz.

**Kınama**

**Madde 39–** (1) Kınama cezası, hükümlüye eyleminin kötü niteliğinin ve uygunsuzluğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir.

(2) Kınama cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Mektuplarda tehdit, hakaret ve sövme gibi çirkin ifadeler kullanmak.
- b) Hükümlü ve tutuklulara karşı edep ve nezakete aykırı şekilde konuşmak veya davranışlarda bulunmak.
- c) İdareden habersiz mektup göndermek.
- d) Görevlilere hediye vermek veya buna kalkışmak.
- e) Görevlilere herhangi bir taahhütte bulunmak.
- f) İdarece belirtilen miktardan fazla para bulundurmak.
- g) Hükümlü kimliğini yanında bulundurmamak.
- h) Yatma plânına uymamak.
- ı) Ceza infaz kurumlarının duvarlarına yazı yazmak, resim yapmak veya afiş yapıştırmak.
- j) İdarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanmak.
- k) Kişisel temizliğe veya çevre temizliğine dikkat etmemek.
- l) İdarece alınan sağlık önlemlerine uymamak.
- m) Kurumda gereksiz gürültü yapmak.

**Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma**

**Madde 40–** (1) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar süreyle kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) İdarenin izni olmaksızın yasak yerlere girmek.
- b) Eğitim yerini terk etmek.
- c) Eğitimi savsaklamak.
- d) Olumsuz davranışa yönelik gruplaşmaya neden olmak veya bu amaçla yönelik gruba katılmak.
- e) Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak.
- f) Çıkar sağlamak amacıyla hükümlülere veya kurum görevlilerine eşya vermek veya satmak.

**m.41 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

g) Açlık grevi yapmak.

**Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma**

**Madde 41-** (1) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, hükümlünün kurum yönetiminde ücret karşılığı çalıştığı işten bir aydan üç aya kadar yoksun bırakılmasıdır.

(2) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) İş elbisesini giymemek.
- b) İş yerini izinsiz terk etmek.
- c) İş yerindeki çalışma yönergelerine uymamak.
- d) İşte gerekli özeni göstermemek veya işin gereği olan özeni göstermemek.
- e) Başkalarının ciddiyetle çalışmalarını engellemek.
- f) İşte kullanılan aletleri ve gereçleri kasten bozmak.
- g) İş yerini veya çalışanları dikkatsiz ve tedbirsiz davranışlarıyla tehlikeye düşürmek veya bunlara ağır zarar vermek.
- h) İş i kasten kötü yapmak veya gerektiği hâlde çalışmamak.

**Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama**

**Madde 42-** (1) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bu cezayı gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Protesto amacıyla idarece verilen yemeği topluca almama eylemine katılmak.
- b) Kurum işyurdu yönetim kurulunca uygun görülen işte çalışmamak.
- c) Herhangi bir şeyi protesto amacıyla veya idareye karşı toplu olarak sessiz direnişte bulunmak.
- d) Odalarda, eklentilerinde ve diğer alanlarda ilâç ve gıda maddesi stoku yapmak.
- e) Gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak.

(3) Hükümlüye gelen mektup, faks ve telgraflar, disiplin cezasının infazından sonra kendisine verilir. Aynı türden olsa bile sonraki disiplin cezasının infazına bu işlem yapılmadan başlanamaz.

(4) Anne, baba, eş, çocuk ve kardeşlerin ölüm veya ağır hastalıkları ile doğal afet hâllerinde yapılması gereken haberleşmeler ve avukat ile ilişkilerde bu madde hükmü uygulanmaz.



**Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma**

**Madde 43–** (1) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır.

(2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Sayım yapılmasına karşı çıkmak.
- b) Aramaya karşı çıkmak.
- c) Sevke, nakle veya bunlarla ilgili olarak alınacak tedbirlere karşı çıkmak.
- d) Kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak.
- e) Hükümlülerin haberleşmelerini, ziyaretçileriyle görüşmelerini, iyileştirme ve eğitim programları çerçevesinde eğitim ve spor, meslek kazandırma ve işyurdu çalışmaları ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmalarını, kurum hekimince muayene ve tedavi edilmelerini, avukat tayin etmelerini, mahkemelere veya Cumhuriyet Başsavcılıklarına gitmelerini, kurum görevlileri ile görüşmelerini, salıverilenlerin kurum dışına çıkmalarını her ne suretle olursa olsun engellemek, hükümlü ve tutukluları bu fiillere teşvik etmek, bu yolda talimat vermek, mevzuatın hükümlü ve tutuklulara tanıdığı sair her türlü görüşme ve temas olanaklarını engellemek.
- f) Kumar ve benzeri oyunlar oynamak veya oynatmak.

(3) Resmî ve yetkili merciler ile avukatlar ve yasal temsilcilerle görüşmelerde bu madde hükmü uygulanmaz.

**Hücreye koyma**

**Madde 44–** (1) Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bir günden on güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Kurum tesislerine, araç ve gereçlerine zarar vermek.
- b) Tünel kazmaya teşebbüs etmek.
- c) Firara teşebbüs etmek.
- d) Hükümlü ve tutukluları idareye karşı kışkırtmak veya isyana kalkışmak.
- e) Hükümlü ve tutukluları daha az cezayı gerektiren şekilde kasten yaralamak.

#### m.44 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

f) Hükümlü ve tutuklular üzerinde baskı kurarak çıkar sağlamak, özel işleriyle başka işlerde kullanmak, bunlara kalkışmak veya bu amaçları gerçekleştirmek için oluşturulan gruplara katılmak veya bunlarla dayanışma içinde olmak.

g) Üçüncü fıkranın (g) bendinde belirtilenler dışında kalıp da Kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç, gereç veya malzemeyi ceza infaz kurumlarına sokmak, bulundurmamak, kullanmak.

h) Sayım ve aramalar ile 43 üncü maddenin (e) bendinde belirtilen faaliyetlere şiddet kullanarak engel olmak veya buna kalkışmak.

ı) Kurum görevlileri ile dış güvenlik görevlilerine rüşvet teklif etmek veya vermeye kalkışmak.

j) Kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunmak.

k) Kuruma, kurum görevlilerine veya hükümlü ve tutuklulara ait şeyleri çalmak veya bunlara kasten zarar vermek.

l) İzin süresini özürsüz olarak en fazla iki gün geçirmek.

m) Hükümlü ve tutukluların beslenmelerini engellemek, açlık grevine ve ölüm orucuna teşvik veya ikna etmek, bu yolda talimat vermek.

(3) Onbir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) İsyan çıkartmak.

b) Kuruma ağır zarar vermek.

c) Kasten yangın çıkarmak.

d) Adam öldürmek veya öldürmeye kalkışmak.

e) Hükümlü ve tutukluları kasten veya neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralamak ile görevlileri her türlü kasten yaralamak.

f) Cinsel saldırıda veya çocuklara karşı cinsel istismarda bulunmak, bu suçlara kalkışmak veya cinsel tacizde bulunmak.

g) Her türlü ateşli silâh, mermi, patlayıcı madde, kesici, delici, yaralayıcı, bereleyici alet, yakıcı, aşındırıcı, boğucu, bayıltıcı, kör edici gaz ve ecza, her türlü zehir ve uyuşturucu ilâç ve madde, cep telefonu, telsiz ve sair elektronik haberleşme aracını kuruma sokmak, bulundurmamak, kullanmak.

h) Görevlileri veya hükümlü ve tutukluları rehin almak.

ı) Firar etmek veya tünel kazmak.

j) Hükümlü ve tutuklular üzerinde baskı kurarak çıkar sağlamak, özel işleriyle başka işlerde kullanmak, bunlara kalkışmak veya bu amaçları gerçekleştirmek için nüfuz kullanarak grup oluşturmak.

k) Suç örgütlerine ait her türlü yayın, bez afiş, pankart, resim, sembol, işaret ve benzeri eşyayı kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek.

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.45**

l) Suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak.

m) Kurum görevlileri ile dış güvenlik görevlilerine rüşvet vermek.

(4) Hücre, yaşamsal gereksinimleri karşılayacak biçimde düzenlenir.

(5) Hücreye konulan hükümlünün, resmî ve yetkili merciler ve avukat ile görüşmesine engel olunmaz.

**Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri**

**Madde 45–** (1) Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri, çocuğun disiplin cezası gerektiren eyleminin gerçekleşme riskinin bulunması hâlinde bu riski ortadan kaldırmak veya soruşturma sürerken giderilmesi güç ve imkânsız zararların doğmasını önlemek amacıyla uygulanan ve ceza niteliği taşımayan koruma ve önleme amaçlı tedbirlerdir.

(2) Çocuklar hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri şunlardır:

a) Teşvik esaslı ayrıcalıkları ertelemek.

b) Kaldığı odayı ve yatakhaneyi değiştirmek.

c) Bulunduğu kurumun başka bir kısmına nakletmek.

d) Meslek eğitiminin bütünlüğünü ve sürekliliğini bozmayacak şekilde çalıştığı işyerini veya atölyeyi değiştirmek.

e) Belli yerlere girmesini yasaklamak.

f) Bazı eşyaları bulundurmasını veya kullanmasını yasaklamak.

**Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları**

**Madde 46–** (1) Uyarma: Çocuğa eyleminin niteliğinin kötü ve uygunsuz olduğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir. Uyarma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) Yatakhane, atölye, etüt salonu, kütüphane ve buna benzer yerlerde sigara içmek.

b) Aynı alanı veya etkinliği paylaştığı arkadaşlarının rahatsız olmasına neden olacak biçimde gürültü yapmak veya davranışlarda bulunmak.

c) Yattığı odayı ve yatma yerlerini izinsiz değiştirmek.

d) Yatma ve kalkma zamanına uymamak.

e) Sayımı geciktirmek veya geç çıkmak.

f) İzin alması gereken durumlarda diğer odalara izinsiz gitmek.

g) Yemek yeri varken odalarda yemek yemek, yiyecek buldurmak.

h) Kurum görevlilerine, kurumu ziyaret eden kişilere, kurum dışında kaldığı faaliyetlerin görevlilerine ve arkadaşlarına kaba veya saygısız davranmak.

ı) Kişisel durumu, adresi ve buna benzer konularda kurum görevlilerini

## m.46 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

yanlış bilgilendirmek, yalan söylemek.

j) Kılık ve kıyafetine, kişisel temizliğine dikkat etmemek.

k) Katıldığı etkinlikler ve derslerle ilgili olarak bulundurması gereken araç ve gereçleri yanında bulundurmamak.

l) Kurum içinde katılması gereken faaliyetlere katılmamak, geç katılmak veya katıldıktan sonra izinsiz ayrılmak.

m) Siyasî partilere, bu partilere bağlı yan kuruluşlara ait amblem, rozet, yazı, slogan, bildiri, ilân, broşür ve buna benzer eşyaları bulundurmamak, asmak, teşhir etmek ya da üzerinde taşımak.

(2) Kınama: Çocuğun, daha önce uyarı cezası verilmesine sebep olan davranışı ikinci kez tekrarlaması hâlinde, davranışının sonuçlarına ikinci kez dikkatinin çekilmesidir.

(3) Onarma, tazmin etme ve eski hâle getirme: Disiplin cezası gerektiren eylemin sonuçlarının, istekli olması koşulu ile çocuk tarafından onarma, tazmin etme veya eski hâle getirme suretiyle giderilmesidir. Bu disiplin cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) Başkasına ait eşyayı izinsiz almak, kullanmak.

b) İdarece alınan sağlık önlemlerine uymamak.

c) Çevre temizliğine dikkat etmemek, kurumu ve çevresini kirletmek.

d) Kişisel temizliğini yapmamakta ısrar etmek.

e) Kurum içindeki iş ve eğitim yerini izinsiz terk etmek.

f) Kuruma ait eşyayı usulüne uygun olmayan şekilde almak veya kullanmak.

g) İşini kasten kötü yapmak veya çalışması gerekirken çalışmamak.

h) İyileştirme ve eğitim faaliyetlerinde kendisine verilen ödev ve görevleri yapmamak.

ı) Kurum kitaplığından, atölye ve derslik gibi yerlerden aldığı kitap, araç ve gereçleri zamanında geri vermemek, eksik vermek ve bunlara zarar vermek.

j) Dikkatsizlikle kurumun bina, eklenti ve donanımları ile kuruma ait taşınır ve taşınmaz malları veya başkasına ait herhangi bir eşyayı yakmak, kırmak veya hasara uğratmak.

k) Üzerinde bulundurulmasına izin verilmeyen veya bulundurabileceğinden fazla eşya veya para bulundurmamak.

l) Yasaklanmış her tür yayını kuruma veya kuruma bağlı yerlere sokmak veya yanında bulundurmamak.

m) Kurum eşyasına, kendisinin veya arkadaşlarının araç ve gereçlerine ahlâk dışı, ideolojik veya siyasî amaç taşıyan resim, amblem ve benzerlerini yapmamak, yazılar yazmamak ve asmamak.

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.46**

(4) Harcamalarına sınır koyma: Çocuğun daha önce onarma, tazmin etme ve eski hâle getirme cezası verilmiş olan davranışı ikinci kez tekrarlaması hâlinde çalışması karşılığında aldığı ücret ve ailesinden gelen paranın haftalık harcama limitinin üçte birinin otuz gün süre ile kesilmesidir.

(5) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma: Çocuğun otuz güne kadar sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaktan yoksun bırakılmasıdır. Bu disiplin cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Kumar oynamak.
- b) Kavga etmek.
- c) Dikkatsiz davranışı sonucu başkalarının güvenliğini veya sağlığını tehlikeye düşürmek.
- d) Katıldığı kurum dışı faaliyetlerden zamanında dönmek ve uyması gereken koşullara uymamak.
- e) Kullanması için kendisine verilen bir şeyi satmak veya başkasına vermek.
- f) Kurum veya dış güvenlik görevlilerine rüşvet vermek.
- g) Suç örgütlerine ait her türlü yayın, bez afiş, pankart, resim, sembol, işaret ve benzeri eşyayı kurumun herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek.
- h) Katıldığı faaliyetlerin akışını ve düzenini engelleyici ve bozucu nitelikte kastî davranışlarda bulunmak, faaliyeti yürüten kişinin uyarısına rağmen bu davranışlarına devam etmek.

1) Arkadaşlarının verilen görevleri yapmasına engel olmak.

(6) Teşvik esaslı ayrıcalıkları geri alma: Çocuğun, daha önce bazı faaliyetlere katılmaktan alıkoyma cezası verilmiş olan davranışı ikinci kez tekrarlaması hâlinde, teşvik esaslı ayrıcalıkların otuz gün süre ile geri alınmasıdır.

(7) İzin ertelenmesi: Disiplin cezasını gerektiren eylemin niteliğine ve ağırlık derecesine göre çocuğun izninin altmış güne kadar ertelenmesidir. Bu disiplin cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Diğer çocuklar üzerinde nüfuz kurmak ve husumet hislerini tahrike çalışmak, imtiyaz ve menfaat hırsları yaratmak.
- b) Her türlü bağımlılık yapıcı maddeyi kuruma getirmek, kullanmak, bulundurmamak, satmak, kullanmış olarak kuruma gelmek.
- c) Başkalarına ait para ve eşyayı almak için zor kullanmak, haraç almak.
- d) Taarruz ve firara yarayacak ve gerektiğinde bu işler için kullanılacak madde ve aletleri yapmak, saklamak, bulundurmamak.
- e) İdareye ait olup kendisine verilmemiş bulunan yatak, battaniye, kar-

**m.46 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

yola ve dolap gibi eşyayı zapt etmek ve yeni gelenlere satmak.

f) Kurum görevlilerine hakaret etmek, karşı gelmek.

g) Başkalarının güvenliğini veya sağlığını tehlikeye sokan davranışlarda bulunmak.

h) Mazeretsiz olarak izinden dönmesi gereken zamandan geç dönmek ve uyması gereken koşullara uymamak.

i) Kuruma yasak eşya sokmak, başkasına vermek veya satmak.

j) Okul, işyeri gibi gitmesi gereken bir yere gitmemek, katılması gereken faaliyetlere katılmamak.

k) Hakaret veya iftira etmek, alçaltıcı söz söylemek veya davranışta bulunmak, başkalarını bu tür davranışlara kışkırtmak.

l) Suç örgütlerinin propaganda ve eğitim faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak.

m) Kurum dışına izinsiz çıkmak.

n) Kurumca verilen kimlik kartında veya kendisine verilen her tür belgede tahrifat yapmak, sahte belge düzenlemek, kullanmak.

o) İyileştirme ve eğitim faaliyetlerinin yapılmasına engel olmak, katılanları faaliyetleri terk etmeye zorlamak veya kışkırtmak.

p) Kasten başkasını yaralamak.

(8) Kapalı ceza infaz kurumuna iade: Çocuğun, eyleminin nitelik ve ağırlığına göre çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına, bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine altı ay süre ile iadesidir. Çocuk, bu fıkra dışında işlenen disiplin suçları ve disiplin cezalarından dolayı çocuk kapalı infaz kurumuna iade edilemez. Kapalı ceza infaz kurumuna iadeyi gerektiren eylemler şunlardır:

a) Kurum içinde veya dışında yaralayıcı, öldürücü her türlü âlet, silâh ve patlayıcı madde kullanmak suretiyle herhangi bir kimseyi yaralamaya teşebbüs etmek, yaralamak.

b) Bir kimseyi rızası hilafına alıkoymak.

c) Şiddet ve tehdit ile kurum görevlilerinin görevini engellemek.

d) Firara teşebbüs etmek veya firar etmek.

e) Kasten kurumun bina, eklenti ve donanımları ile taşınır ve taşınmaz mallarını yakmak veya yakmaya teşebbüs etmek, ağır hasar vermek.

f) Hükümlü ve tutukluları idareye karşı kışkırtmak, isyan çıkartmak veya isyana teşebbüs etmek.

g) Adam öldürmek veya öldürmeye teşebbüs etmek.

h) Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı ve cinsel tacizde bulunmak veya bunlara teşebbüs ve bu tür davranışlara kışkırtmak.

i) Görevlilere, diğer çocuklara işkence yapmak veya yaptırmak.

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.47**

(9) Odaya kapatma cezası: Sekizinci fıkrada belirtilen kapalı infaz kurumunda bulunan çocuğun, aynı fıkrada belirtilen eylemlerde bulunması hâlinde, beş güne kadar açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, gece ve gündüz tek başına bir odada tutulmasıdır. Bu ceza, çocuğun kurum görevlilerine istediği zaman ulaşmasına engel olunmayacak şekilde uygulanır. Çocuk, cezanın infazı öncesinde, sırasında ve sonrasında doktor kontrolünden geçirilir. Cezanın infazı sırasında çocuğun; ailesi, avukatı ve yasal temsilcisiyle görüşmesine izin verilir.

**Disiplin soruşturması**

**Madde 47–** (1) (Değişik:25/5/2005–5351/4 md.) Uyarma, kınama ve bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezaları kurumun en üst amiri tarafından verilir ve uygulanır.

(2) Hükümlülerin diğer disiplin cezalarını gerektiren eylemlerinin öğrenilmesinden itibaren derhâl ve en geç iki gün içinde kurum en üst amirince atanan bir görevli tarafından soruşturmaya başlanır.

(3) Soruşturma en geç yedi gün içerisinde tamamlanır ve düzenlenen rapor ve ekleri disiplin kuruluna sunulur. Soruşturma süresi eylemin ve soruşturmanın niteliğine göre infaz hâkiminin yazılı onayı ile yedi güne kadar uzatılabilir.

(4) Savunma alınmadan disiplin cezası verilemez. Haklarında disiplin soruşturması yapılanlara, yüklenen eylemin niteliği ve sonuçları ile üç gün içinde savunmalarını vermeleri, aksi hâlde bu haklarından vazgeçmiş sayılacakları yazılı olarak bildirilir. Savunma yazılı olarak sunulabileceği gibi sözlü olarak da yapılabilir. Sözlü savunma tutanakla saptanır. Türkçe bilmeyenlerle, sağır ve dilsizlerin savunmaları tercüman aracılığıyla alınır.

(5) Disiplin cezaları disiplin kurulunca evrak üzerinden görüşülerek en geç üç gün içinde karara bağlanır. Disiplin kurulu, yasada yazılı disiplin cezası uygulanmasına veya disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verebilir. Disiplin kurulu kararları gerekçeli olarak yazılır ve kararda şikâyet mercii ve süresi açıkça gösterilir.

(6) Disiplin kurulu kararı, haklarında soruşturma yapılanlara yönetim tarafından derhâl tebliğ edilir.

(7) Kurumun iç düzenini ve hükümlülerin yaşam ve beden bütünlüklerinin ciddi tehlike altında bulunması nedeniyle derhâl tedbir alınması zorunlu olan hâllerde, kurumun en üst amiri 49 uncu maddede belirtilen tedbirleri almakla beraber soruşturmayı başlatır. Bu hâlde infaz hâkimine bilgi verilir.

m.48 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

**Disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı,  
disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması**

**Madde 48–** (1) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 3/10/2013 tarihli ve E.:2013/28, k.:2013/106 sayılı Kararı ile.)

(2) Bir eylemden dolayı verilen disiplin cezası kesinleştikten sonra bu cezanın kaldırılması için gerekli süre içinde yeniden disiplin cezasını gerektiren bir eylemde bulunan hükümlü hakkında, her defasında bir üst ceza uygulanır.

(3) Disiplin cezalarının infazı;

a) Hücreye koyma cezasının infazına, infaz hâkiminin onayı ile başlanır. Hücreye koyma cezasına ilişkin diğer hükümler saklı kalmak üzere, kesinleşen disiplin cezalarının infazına derhâl başlanır. Birden fazla disiplin cezası verilmiş olması hâlinde, bu cezalar kesinleşme tarihleri sırasına göre ayrı ayrı infaz edilir. Bir cezanın infazı tamamlanmadan diğerinin infazına başlanmaz.

b) Disiplin cezalarının tamamı infaz edilip kaldırılmadıkça koşullu salıverilme işlemi yapılmaz, ancak bu süre hakederek salıverme tarihini geçemez.

c) Hücreye koyma cezasına ilişkin disiplin cezalarının infazından önce ve infazı sırasında hükümlü, hekim tarafından muayene edilir. İlgilinin bu cezaya katlanamayacağı anlaşılırsa cezanın infazı sonraya bırakılır veya hekiminin belirleyeceği aralıklarla infaz edilir. Koşullu salıverilme tarihine kadar hükümlünün iyileşemeyeceğinin tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesi sağlık kurulu raporu ile saptanması hâlinde hücreye koyma cezası infaz edilmez; yerine ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası iki katı süreyle uygulanır. Raporlar infaz dosyasına konulur.

(4) İnfaz edildiği tarihten itibaren disiplin cezasının kaldırılmasında ve iyi hâlin kazanılmasında aşağıda belirtilen süreler esas alınır;

a) Kınama cezası onbeş gün,

b) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası bir ay,

c) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası üç ay,

d) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası üç ay,

e) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası üç ay,

f) Hücreye koyma cezası 44 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki hâllerde altı ay, üçüncü fıkrasındaki hâllerde bir yıl,

g) Hücre cezasına karşılık ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası,  
(f) bendinde belirtilen süre,



**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.49**

Sonunda disiplin cezası almamak ve iyi hâlli olmak koşuluyla (a) ve (b) bentlerinde belirtilen cezalar kurum en üst amiri tarafından, diğer bentlerde belirtilen cezalar, kurumun en üst amirinin önerisi ve disiplin kurulu kararıyla kaldırılır.

(5) Çocuk hükümlüler hakkında verilen disiplin cezaları;

- a) Uyarma ve kınama cezaları kararla birlikte,
- b) Onarma, tazmin etme ve eski hâle getirme cezası yedi gün sonunda,
- c) Harcamalarına sınır koyma cezası otuz gün sonunda,
- d) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası otuz gün sonunda,
- e) Teşvik esaslı ayrıcalıkları geri alma cezası otuz gün sonunda,
- f) İzinin ertelenmesi cezası altmış gün sonunda,
- g) Kapalı ceza infaz kurumuna iade cezası altmış gün sonunda,
- h) Odaya kapatma cezası doksan gün sonunda,

Kendiliğinden kalkmış sayılır. (a) bendi hariç, bu fıkradaki diğer süreler karar tarihinden, firar hâlinde infaz tarihinden itibaren başlar.

(6) Disiplin kurulu, kurum kurallarına uyma, iyileştirme programında ilerleme veya verilen ceza ile amaçlanan sonucun gerçekleşmesi durumunda, çocuk hakkında vermiş olduğu cezayı süre koşulu aranmaksızın her zaman kaldırabilir.

***Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler***

**Madde 49–** (1) Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir.

(2) Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddî tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz.

***Zorlayıcı araçların kullanılması***

**Madde 50–** (1) Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar;

- a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için,
  - b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle,
  - c) Diğer kontrol usûllerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle,
- kullanılabilir.

**m.51 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

(2) Çocuk hükümlüler için birinci fıkranın (a) bendi hükmü uygulanmaz.

**Ödüllendirme**

**Madde 51-** (Değişik:24/1/2013-6411/6 md.)

(1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.

(2) Bu madde hükümleri, çocuk hükümlüler için de geçerlidir.

(3) Hükümlülere verilebilecek ödüller şunlardır:

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile kurum veya eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde görüştürülebilir.

b) Çocuk hükümlülere, en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle kurum ya da eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

c) Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir.

d) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılabilir.

e) Üst üste kullanılmayan en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullandırılabilir.

f) Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir.

g) Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli veya daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir.

h) Haftalık harcama miktarı yarı oranında artırılabilir.

i) Tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı verilebilir.

j) Hediye verilebilir.

k) Takdir belgesi veya tavsiye mektubu verilebilir.

(4) Ödüllendirme sisteminin usul ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir.

**Şikâyet ve itiraz**

**Madde 52-** (1) Disiplin cezalarına ve tedbirlerine karşı şikâyet ve itiraz durumunda 16.5.2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Diğer mevzuattan kaynaklanan dilekçe ve şikâyet hakkı saklıdır.

## DOKUZUNCU BÖLÜM Hükümlülerin Nakilleri

### *Nakiller*

**Madde 53–** (1) Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.

(2) Hükümlü nakilden önce aranır ve kurum hekimine, yoksa diğer bir resmî hekime muayene ettirilir; muayene sonucu yola çıkarılamayacağı anlaşılanlar, kurumun en üst amirince derhâl resmî bir sağlık kuruluşuna sevk edilir. Mazeretinin, biri hastalığın uzmanı olmak üzere en az iki uzman hekimin imzaladığı ve hastane başhekiminin onayladığı resmî rapor ile belgelenmesi hâlinde nakil, mazeret ortadan kalkıncaya kadar geri bırakılır ve durum Adalet Bakanlığına bildirilir.

### *Kendi istekleri ile nakil*

**Madde 54–** (1) Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

- a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,
- b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,
- c) Koşullu salıverilmelerine beş aydan az süre kalmamış olması,
- d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,
- e) İsteğe bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,
- f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,
- g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

Gerekir. (Ek cümle:24/1/2013–6411/7 md.) Çocuk hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç, bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır.

### *Disiplin nedeniyle nakil*

**Madde 55–** (1) Hükümlü, hücreye koyma cezasını gerektiren eylemlerde bulunması hâlinde kurum yönetimince hakkında disiplin işlemi yapılır ve kurum en üst amirinin istemi üzerine Bakanlıkça başka kurumlara nak-

**m.56 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**  
ledilebilir. Disiplin cezaları yeni kurumlarda çektirilir.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, mahkeme kararı, kurum güvenliği, can güvenliği veya hastalık sebepleriyle nakil hariç, altı ay kalmak zorundadırlar.

#### ***Zorunlu nedenlerle nakil***

**Madde 56–** (1) Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler.

#### ***Hastalık nedeniyle nakil***

**Madde 57–** (1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.

(2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki hastanelere sevki, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilip, başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

(3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir.

(4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir.

(5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum hekiminin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

#### ***Nakillerde alınacak tedbirler***

**Madde 58–** (1) Hükümlülerin kuruma veya başka bir yere götürülüp getirilmesi sırasında, halkla bir araya gelmelerine ve başkaları tarafından görülmelerine engel olacak tedbirler alınır.

## **(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.59**

(2) Hükümlü, havalandırma ve ışık durumu yetersiz araçlarla, eziyet verici veya onur kırıcı şekilde nakledilemez. Nakil sırasında alınacak tedbirler, hükümlünün firarını önleyici ve yukarıdaki fıkrada yazılı engelleri gerçekleştirici sınırları aşamaz, birbirleriyle ve görevlilerle herhangi bir tartışmaya girmelerini engelleyici boyutları geçemez.

(3) (Değişik:24/1/2013–6411/8 md.) Çocuk eğitimevlerine nakiller kurum görevlisinin nezaretinde yapılır. Açık ceza infaz kurumlarına nakiller ise kurum görevlisi olmaksızın yapılır. Bu hâlde hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde; farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde, nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekir. Belirlenen sürelerde açık ceza infaz kurumuna giriş yapmayan hükümlüler hakkında 97 nci madde hükümleri uygulanır.

(4) Görevli nezaretinde yapılan nakiller sırasında hükümlünün iase ve bedensel ihtiyaçları giderilir.

## **ÜÇÜNCÜ KISIM**

### **Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlünün Hakları, Güvenceleri ve Kısıtlamalar**

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **Savunma Haklarının Kullanılması, Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü**

#### ***Avukat ve noterle görüşme hakkı***

**Madde 59–** (1) Hükümlü, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde avukatları ile vekâletnamesi olmaksızın en çok üç kez görüşme hakkına sahiptir.

(2) Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebi-leceği bir biçimde yapılır.

(3) Avukatlar, vekâletnameleri olsa da aynı anda birden fazla hükümlü ile görüşme yapamazlar.

(4) (Değişik:25/5/2005–5351/5 md.) Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve müvekkilleri ile yaptıkları konuşmaların kayıtları ince-

## m.60 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

lemeye tâbi tutulamaz. Ancak, 5237 sayılı Kanununun 220 nci, İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde yer alan suçlardan mahkûm olan hükümlülerin avukatları ile ilişkisi; konusu suç teşkil eden fiilleri işlediğine, infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye düşürdüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, bir görevli görüşmede hazır bulundurulabileceği gibi bu kişilerin avukatlarına verdiği veya avukatlarınca bu kişilere verilen belgeler infaz hâkimince incelenebilir. İnfaz hâkimi belgenin kısmen veya tamamen verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu karara karşı ilgililer, 4675 sayılı Kanuna göre itiraz edebilirler.

(5) (Ek ibare:25/5/2005–5351/5 md.) Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve karşılıklılık esasına uygun olmak koşuluyla, Yabancı ülkelerde haklarında soruşturma veya kovuşturma yapılmakta olan, yabancı ülke veya uluslararası yargı mercilerinde dava açmak isteyen, leh veya aleyhine açılmış davası olan Türk vatandaşı veya yabancı uyruklu hükümlülerle yabancı uyruklu avukatları, bu soruşturma ve kovuşturma, açılacak veya açılmış davalarla sınırlı olmak ve vekâletname sunmak koşuluyla görüşebilirler. Vekâletnamesi olmayan yabancı uyruklu avukatlar, hükümlü ile Türkiye barolarına kayıtlı bir avukatla birlikte görüşme yapabilirler.

### *Kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü*

**Madde 60–** (1) Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usûller düzenlenir.

(2) Bu programların temel hedefi, hükümlülerin ifade yeteneklerini geliştirmelerini ve bilgilerini artırmalarını sağlamaktır.

(3) Kurumun kültür ve sanat programları, Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara göre kurum en üst amiri tarafından düzenlenir. Bu maksatla Devletin kültür ve sanat işleriyle görevli kuruluşları gerekli yardımları yaparlar.

(4) Hükümlülerin ifade özgürlüğü çerçevesinde gerçekleştirebilecekleri yayın etkinlikleri, kurumda çalışma esaslarını düzenleyen hükümlere ve bu husustaki koşullara bağlıdır.

### *Kütüphaneden yararlanma*

**Madde 61–** (1) Ceza infaz kurumlarında, kurumun büyüklüğüne göre, kütüphane veya kitaplık oluşturulur. Kütüphanelerde veya kitaplıklarda ve

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.62**

rilen derslere kaynaklık edecek kitapların yanı sıra olanaklar ölçüsünde hükümlülerin boş zamanlarını değerlendirmelerini, okuma alışkanlığı edinmelerini ve kültür bakımından ufuklarını geliştirmelerini sağlayacak kitaplar da bulundurulur.

(2) Hükümlüye kurum kütüphanesinden yararlanma imkânı verilir.

(3) Bu hizmet, gezici kitaplıklarla da yerine getirilebilir.

***Sürelî veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı***

**Madde 62-** (1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelî ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

(2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlara, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(3) Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yaygın hükümlüye verilmez.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Günlük Yaşamda Haklar ve Yükümlülükler

***Hükümlünün barındırılması ve yatırılması***

**Madde 63-** (1) Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar.

(2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.

(3) Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez.

(4) Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır.

m.64 (57)  *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

*Hükümlünün giydirilmesi*

**Madde 64–** (1) Muhtaç hükümlülere talepleri hâlinde, idare tarafından iklim ve sağlığa uygun giysiler verilir.

(2) Hükümlülerin giysileri, iç ve dış güvenlik görevlilerinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olamaz.

*Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması*

**Madde 65–** (1) Anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, annelerinin yanında kalabilirler. Bu çocuklar gündüzleri ceza infaz kurumu bünyesindeki veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya diğer kurum ve kuruluşlara ait kreş ve gündüz bakımevlerinde barındırılırlar.

(2) Annelerinin yanında kalan çocuklara, yaş ve durumlarına ve ihtiyaçlarına göre yiyecek ve içecek verilir.

(3) Üç yaşını doldurmuş çocuklar, hâkim kararıyla çocuk yuvalarına veya yetiştirme yurtlarına yerleştirilebilirler. Bu çocukların belirlenecek bir program ve usule göre zaman zaman anneleriyle temasları sağlanır.

*Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı*

**Madde 66–** (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

(2) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde hükümlüler, ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilirler.

(3) Açık ve kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler altsoy, üstsoy, eş ve kardeşlerinin ölüm, ağır hastalık veya doğal afet hâllerinde, kuruma ait telefon ve faks cihazından derhâl yararlandırılırlar. Görüşmeler, tutanak ile belgelenir ve tutanaklar özel bir dosyada saklanır.

(4) Hükümlüler açık ve kapalı ceza infaz kurumlarında, çocuk eğitimevlerinde araç telefonu, telsiz telefon veya cep telefonu ve benzeri iletişim araçlarını bulunduramaz ve kullanamazlar.

*Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı*

**Madde 67–** (1) Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.



**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.68**

(2) Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir. Bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınır. Her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmaz.

(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

***Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı***

**Madde 68–** (1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisine karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.

(2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir.

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönlendirecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.

(4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir.

***Hükümlüye dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı***

**Madde 69–** (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde, dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahiptir. Bunun esas ve usûlleri tüzükte gösterilir.

m.70 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

***Din ve vicdan özgürlüğü***

**Madde 70–** (1) Hükümlü, ceza infaz kurumunda, mensup bulunduğu dinin ibadetlerini, düzeni bozmayacak ve çalışmayı engellemeyecek biçimde serbestçe yerine getirebilir ve ibadette kullanılan eşyayı, dinî yaşamı bakımından zorunlu olan kitap ve eserleri temin ve bulunduğu yerlerde muhafaza edebilir.

(2) Hükümlünün, mensup bulunduğu dinin görevlilerince ziyaret edilmesine ve onlarla iletişim kurmasına, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmek koşuluyla izin verilir.

***Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri***

**Madde 71–** (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.

***Hükümlünün beslenmesi***

**Madde 72–** (1) Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.

(2) Hükümlü, kendisine verilen günlük besin ve ihtiyaç maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını kurum kantininden sağlayabilir. Kantini bulunmayan kurumlarda, bu maddeler, idarenin izin ve kontrolü altında dışardan sağlanabilir.

(3) Hasta hükümlüye, kurum hekiminin belirleyeceği besinler verilir.

(4) Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere durumlarına uygun gıda verilir.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### İyileştirme

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Bireyselleştirme

#### *İyileştirme programlarının belirlenmesi*

**Madde 73–** (1) Hükümlünün geçmişi, suçluluk nedenleri, suç sicili, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâlleri, hapis cezasının süresi, salıverildikten sonraki beklentisi dikkate alınarak, toplumun hukuka uygun hareket eden ve üretken bir üyesi olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir biçimde iyileştirme programları uygulanır. Bu programların hazırlanması ve uygulanması amacıyla ceza infaz kurumlarında eğitim ve psiko-sosyal hizmet servisleri oluşturulur.

(2) Hükümlü, amaca uygun iyileştirme gereklerinin gerçekleştirilebileceği kurumlara veya bölümlere yerleştirilir.

#### *Hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri*

**Madde 74–** (1) Hükümlülerin yerleştirildikleri kurum veya bölümlerde bireyselleştirmeyi mümkün kılacak sayıda bulundurulmalarına özen gösterilir.

(2) İyileştirme programları uygulanan grupların özelliklerine göre değişik güvenlik tedbirlerine yer verilir.

(3) Tehlikeli hâlde oldukları saptanan hükümlüler, bireyselleştirilmeleri için yapılacak çalışmalarda on kişiyi aşacak biçimde gruplandırılmaz.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Eğitim

#### *Eğitim programları*

**Madde 75–** (1) Ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içinde hükümlüye, kişiliğini geliştirecek, eğitimini güçlendirecek, yeni beceriler elde etmesini, suç işleme eğilimini yok etmeyi sağlayacak ve salıverilme sonrasına hazırlayacak programlar uygulanır.

(2) Hükümlünün yaş, ceza süresi ve yeteneklerine öncelik verilerek ekonomik ve kültür durumuna uygun biçimde düzenlenen eğitim programları;

**m.76 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

temel eğitim, orta ve yüksek öğretim, meslek eğitimi, din eğitimi, beden eğitimi, kütüphane ve psiko-sosyal hizmet konularını kapsar.

***Öğretimden yararlanma***

**Madde 76–** (1) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır.

***Dernekler, vakıflar,***

***gönüllü kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkiler***

**Madde 77–** (1) Hükümlülerin iyileştirilme çabalarında başarıya ulaşması için dernekler, vakıflar ve gönüllü kişi ve kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları bu maksatla olanakları ölçüsünde, gerekli yardımları yapmakla yükümlüdürler.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Sağlığın Korunması ve Tıbbî Müdahâleler

***Hükümlünün muayene ve tedavisi***

**Madde 78–** (1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır.

(2) Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.

(3) Rızası olsa bile hiçbir hükümlü üzerinde tıbbî deney yapılamaz.

***Sağlık denetimi***

**Madde 79–** (1) Kurum hekimi, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek genel ve özel önlem alınması gereken hastalıklar ile kurumda sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenler ve kurum yönetimine verir.

***Hastaneye sevk***

**Madde 80–** (1) Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.

(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.81

**İnfazı engelleyecek hastalık hâli**

**Madde 81-** (1) Kurum hekimi veya görevli hekim tarafından yapılan muayene ve incelemeler sonucunda hükümlünün cezasını yerine getirmesine engel olabilecek hastalığı saptanırsa durum, kurum yönetimine bildirilir.

**Hükümlünün kendisine verilen yiyecek ve içecekleri reddetmesi**

**Madde 82-** (1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettikleri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda ceza infaz kurumu hekimince bilgilendirilirler. Psiko-sosyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması hâlinde, beslenmelerine kurum hekimince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

(2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkra gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayatî tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu hekim tarafından belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhâl hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbî araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve hayatları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.

(3) Yukarıda belirtilen hâller dışında, bir sağlık sorunu olup da muayene ve tedaviyi reddeden hükümlülerin sağlık veya hayatlarının ciddi tehlike içinde olması veya ceza infaz kurumunda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı hâlinde de ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, kurum hekiminin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak, kurum hekiminin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayatî tehlike doğurabilecek ise bu tedbirlere ikinci fıkrada belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

(5) Bu madde uyarınca hükümlülerin sağlıklarının korunması ve tedavilerine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Dışarıyla İlişkiler

**Hükümlüyü ziyaret**

**Madde 83-** (1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dere-

## m.84 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

ceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. (Ek cümle:24/1/2013–6411/9 md.) Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenler dışındaki kimselerin ziyaretine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir.

(3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.

### *Yabancı hükümlüleri ziyaret*

**Madde 84–** (1) Yabancı hükümlülerin, vatandaşı olduğu devletin diplomatik temsilciliği veya konsolosluğunun ziyaret istemleri, mevzuatta belirlenen esas ve usûllere uygun olarak geciktirilmeden yerine getirilir.

(2) Diplomatik temsilciliği veya konsolosluğu bulunmayan devletler vatandaşlığındaki hükümlüler ile mülteci veya vatansız olan hükümlülerin, yararlarını koruyan devletin diplomatik temsilciliği veya bu gibi kimseleri koruma görevini üstlenmiş ulusal veya uluslararası kuruluşlarla görüştürmelerinde yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

(3) 83 üncü madde hükümleri saklıdır.

### *Adalet Bakanlığının ziyaret izni verme yetkisi*

**Madde 85–** (1) (Değişik:8/8/2011–KHK–650/28 md.; İptal:Anayasa Mahkemesinin 18/7/2012 tarihli ve E.:2011/113 K.:2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme:27/6/2013–6494/26 md.) Kurum, kurul ve kuruluşlar, heyet hâlinde veya bireysel olarak ceza infaz kurumlarını ziyaret edebilmek ve hükümlülerle görüşebilmek için Adalet Bakanlığından izin almak zorundadırlar. Bilimsel araştırma yapanlarla görsel ve yazılı basın mensupları hakkında da bu hüküm uygulanır. Adalet Bakanlığı talepte bulunan kişilerin hükümlüleri ziyaret etmelerine de izin verebilir.

(2) Hükümlü, denetim amacıyla Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle yetkisi kabul edilen kurum ve kuruluşların temsilcileri tarafından gerekçesi belirtilmek suretiyle ve Adalet Bakanlığının izniyle ziyaret edilebilir.

(3) Bu ziyaret ve görüşmelerde güvenliği tehlikeye düşürmeyecek tedbirler kurum yönetimince alınır. Ziyaret ve görüşmeler yasal zorunluluk olmadıkça kurum görevlilerinin gözetiminde yapılır.

(57)  *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.86

(4) Güvenlik bakımından bir araya getirilemeyecek hükümlülerle toplu görüşme yapılamaz. Önceden izin verilmiş olsa bile doğal afet, yangın ve ayaklanma gibi olağanüstü durumlarda ziyaret ve görüşmeler ertelenebilir.

*Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar*

**Madde 86-** (1) Kapalı ve açık ceza infaz kurumlarına ziyaret veya görüşe gelen resmî heyet ve özel kişiler, kurum güvenliğini tehlikeye sokacak davranışlarda bulunamaz, kurum güvenliği için alınan ve uygulanan yasal ve idarî tedbirlerin değiştirilmesini isteyemezler.

(2) Kurumun düzen ve güvenliğini, hükümlülerin sağlığını bozabilecek nitelikteki eşya ve maddeler ile her türlü iletişim araçları ve taşıma izin belgesi olsa da silâhlar kuruma sokulamaz. Ziyaret ve görüşlerde hükümlülere para, kıymetli evrak ve eşya verilemez.

(3) Kurum görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dahil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır. Bu kişilerin üstleri metal dedektörle aranır; eşyaları x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilir, ayrıca şüphe hâlinde elle aranır. Bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrol elle yapılır. Ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranamaz. Duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişiler ancak, elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilirler. Ziyaret yerleri de ziyaret öncesi ve bitiminde aranır.

(4) Ceza infaz kurumlarına giren avukatlarca savunmaya ilişkin olduğu yazılı olarak beyan edilen belge ve dosyalar incelemeye tâbi tutulmaz.

(5) Konusu suç teşkil etmemekle birlikte ceza infaz kurumlarına sokulması yasak olan her türlü eşya, çıkışta sahibine verilmek üzere idare tarafından muhafaza altına alınır.

(6) Hükümlüler, odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulurlar.

(7) Aramalarda insan onuruna saygı esastır.

(8) Ziyaret ve görüşlerde kurallara uymayan heyet ve kişilerin ziyaret ve görüşmeleri sürdürmelerine derhâl son verilir. Suç oluşturan davranışlar, ilgili idarî ve adlî makamlara bildirilir. Görüşme hakkına sahip özel kişilerin kurum güvenliğinin korunması amacıyla alınan tedbirlere aykırı davranışları ve istekleri nedeniyle görüşme hakları, kurumun en üst amirince bir

m.87 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

aydan bir yıla kadar kısıtlanabilir. Mevzuatın avukatlar bakımından getirdiği hükümler saklıdır.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Beden Eğitimi ve Boş Zaman Etkinlikleri

#### *Beden eğitimi*

**Madde 87–** (1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır.

(2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler.

#### *Kütüphane ve kurslardan yararlanma*

**Madde 88–** (1) Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir.

## ALTINCI BÖLÜM

### Salıverilme İçin Hazırlama

#### *Koşullu salıverilmede iyi hâlin saptanması*

**Madde 89–** (1) Hükümlünün, Kanunun 107 nci maddesinde öngörülen süreleri, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara içtenlikle uyarak, haklarını iyi niyetle kullanarak, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirerek geçirmiş ve uygulanan iyileştirme programlarına göre de toplumla bütünleşmeye hazır olduğunun disiplin kurulunun görüşü alınarak idare kurulunca saptanmış bulunması gerekir.

#### *Salıverilme öncesi için önlem ve ilişkiler*

**Madde 90–** (1) Hükümlünün salıverildikten sonraki geleceğini düzenle-



(57)  *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.91

meyi düşünmesini sağlayıcı tedbirler alınır ve toplumla uyumu ile ailesinin çıkarları için bu konularda hizmet veren resmî ve özel kuruluş veya kişilerle ilişki kurması doğrultusunda katkı ve yardımda bulunulur.

*Hükümlüye iş bulmada yardım*

**Madde 91-** (1) Hükümlü, salıverildiğinde iş bulması veya kendi işini kurması yönünde özendirilir. Bu konuda gönüllü kişi ve kuruluşlar ile resmî kurumlarla işbirliği yapılır. Bu husustaki ayrıntılar tüzükte gösterilir.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### İzinler

*Kapalı ceza infaz kurumu dışına çıkma hâlleri*

**Madde 92-** (1) Hükümlü; izin, hastaneye, Cumhuriyet Başsavcılığına veya duruşmaya sevk, eğitim, öğretim, işyurdu, cezanın ertelenmesi, salıverilme, nakil, deprem, sel gibi doğal afet ve yangın hâlleri dışında ve yetkili makamca verilmiş yazılı bir emir olmadıkça kapalı kurumun dışına çıkarılamaz.

(2) (Ek:25/5/2005–5351/6 md.) 5271 sayılı Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak alınan bilgilerin doğruluğunun araştırılması bakımından zorunlu görülen hâllerde, hükümlü veya tutuklular, rızaları alınmak koşuluyla, ilgili makamın ve Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine hâkim kararı ile geçici sürelerle ceza infaz kurumundan alınabilirler. Bu süreler, hükümlü veya tutuklu dinlendikten sonra işin niteliğine göre, her defasında dört günü ve hiçbir surette onbeş günü geçmemek üzere hâkim tarafından tayin olunur ve hükümlülük ve tutuklulukta geçmiş sayılır. Ceza infaz kurumundan ayrılış ve dönüşlerinde hükümlü veya tutuklunun sağlık durumu doktor raporu ile tespit edilir. Yer gösterme sırasında yapılan işlemlere ilişkin belgelerin bir örneği ilgilinin dosyasında muhafaza edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

*İzinler*

**Madde 93-** (1) Yüksek güvenli ceza infaz kurumlarında bulunanlar dışındaki hükümlülere mazeret izni, özel izin veya iş arama izni verilebilir. İzinde geçen süreler hükümlülükte geçmiş sayılır.

(2) İzinlerin kullandırılması ile ilgili ayrıntılar tüzükte gösterilir.

*Mazeret izni*

**Madde 94-** (1) Hükümlülük süresinin beşte birini iyi hâlle geçirmiş

**m.95 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

olanlara hükümlünün isteği ile;

a) Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü nedeniyle ceza infaz kurumu en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile,

b) Yukarıdaki bentte sayılan yakınlarından birisinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin veya depresyon, su baskını, yangın gibi felâketler nedeniyle zarara uğradıklarının belgelendirilmesi koşuluyla kurum en üst amirinin görüşü, Cumhuriyet Başsavcılığının önerisi ve Adalet Bakanlığının onayı ile,

Yol dışında on güne kadar mazeret izni verilebilir.

(2) (Değişik:27/4/2012-6301/1 md.) Bu Kanununun 25 inci maddesi kapsamına girenler hariç, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda bulunanlar da dâhil olmak üzere, güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tehlikeli olmayan hükümlünün, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet Başsavcısının onayıyla;

a) İkinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi dışında iki güne kadar,

b) Sağlık Kurulu raporu ile belgelendirilmesi şartıyla ana, baba, eş, kardeş, çocuk ile eşin anne veya babasından birinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin bulunması nedeniyle bunlardan her biri için bir defaya mahsus olmak üzere hasta ziyareti amacıyla yol süresi dışında bir güne kadar, izin verilebilir. (Değişik ikinci cümle:24/1/2013-6411/10 md.) Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir. Yurt dışına çıkmasını gerektirmesi durumunda hükümlüye, bu madde gereğince izin verilemez.

**Özel izin**

**Madde 95-** (1) Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlarla kapalı ceza infaz kurumunda olup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazananlara, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile üç ayda bir, yol hariç üç güne kadar izin verilebilir.

(57)  *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.96

**İş arama izni**

**Madde 96–** (1) Ceza infaz kurumlarında hükümlülük sürelerinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve koşullu salıverilmelerine bir ay kalmış hükümlülere olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunu ile karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak üzere kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar izin verilebilir.

**İzinden dönmeme, geç dönme**

**Madde 97–** (1) İzinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanununun 292 nci ve izleyen maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

(2) İzin süresini iki gün veya daha az bir süre geçiren hükümlüler hakkında disiplin işlemi yapılır. İzinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmez.

## SEKİZİNCİ BÖLÜM

### İnfazla İlgili Kararlar

***Mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında duraksama***

**Madde 98–** (1) Mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında duraksama olursa, cezanın kısmen veya tamamen yerine getirilip getirilemeyeceği ileri sürülür ya da sonradan yürürlüğe giren kanun, hükümlünün lehinde olursa, duraksamanın giderilmesi veya yerine getirilecek cezanın belirlenmesi için hükmü veren mahkemeden karar istenir.

(2) 16 ncı madde gereğince cezasının ertelenmesi isteminin reddi hâlinde de aynı hüküm uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar uyarınca yapılan başvurular cezanın infazını ertelemez. Ancak, mahkeme olayın özelliğine göre infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir

***Birden fazla hükümdeki cezaların toplanması***

**Madde 99–** (1) Bir kişi hakkında hükmolunan her bir ceza diğerinden bağımsızdır, varlıklarını ayrı ayrı korurlar. Ancak, bir kişi hakkında başka başka kesinleşmiş hükümler bulunur ise 107 nci maddenin uygulanabilmesi yönünden mahkemeden bir toplama kararı istenir.

m.100 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

*Hastanede geçen sürenin cezadan indirilmesi*

**Madde 100–** (1) Cezanın infazına başlandıktan sonra hastalık nedeniyle hükümlünün ceza infaz kurumundan hastaneye kaldırılması hâlinde burada geçirdiği süre, cezadan indirilir.

(2) Ancak, cezanın infazını durdurmak için hükümlü, hastalığına kasten neden olmuşsa bu hükümden yararlanamaz. Bu hâlde Cumhuriyet savcısı mahkemeden bir karar verilmesini ister.

*İnfaz sırasında verilecek kararların mercii ve usulü*

**Madde 101–** (1) Cezanın infazı sırasında, 98 ilâ 100 üncü maddeler gereğince mahkemeden alınması gereken kararlar duruşma yapılmaksızın verilir. Karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ve hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmeleri istenebilir.

(2) 99 uncu madde gereğince cezaların toplanması gerektiğinde, bu hususta hüküm vermek yetkisi, en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu durumda birden çok mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye; hükümlerden biri doğrudan doğruya bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş ise bölge adliye mahkemesine, Yargıtay tarafından verilmiş ise Yargıtaya aittir.

(3) Bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan başka mahkemeler tarafından verilmiş olan bu kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.

## BEŞİNCİ KISIM

### Salıverilme Öncesi ve Sonrası Hükümlüye ve Eski Hükümlüye Yardım

## BİRİNCİ BÖLÜM

### İnfaz Kurumuna Dış Yardımlar ve Hükümlüler Arası Yardımlaşmalar

*İnfaz kurumuna dış yardımlar*

**Madde 102–** (1) Hükümlülerin ceza infaz kurumlarından salıverilmelerinden önce veya salıverilmelerinden sonra kişisel zorluklarını aşmalarını, iyileştirilmelerini ve dışarıdaki yaşama uyumlarını sağlamak amacıyla ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu tüzel kişileri görev alanlarına giren konularda gerekli desteği ve hizmeti vermekle yükümlüdürler.

(2) Bu konuda gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlardan yardım alınabilir.

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.103**

(3) Bu yükümlülük ve yardımların yöntem ve esasları tüzükte belirlenir.

***Hükümlüler arası yardımlaşma***

**Madde 103–** (1) Meslek ve sanatlarında becerili olan hükümlüler, çalışma yeteneğine sahip ve istekli diğer hükümlülere, yönetimle işbirliği yaparak ceza infaz kurumunda ve salıverilmelerinden sonraki yaşamlarında iş, meslek veya sanat öğrenmelerini sağlamak amacıyla katkıda bulunabilirler.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi ile Koruma Kurulları**

***Denetimli serbestlik ve yardım merkezleri ile koruma kurulları***

**Madde 104–** (1) Cezaları ertelenen, salıverilen veya haklarında hapis cezası dışında herhangi bir tedbire hükmedilen hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi, psiko-sosyal problemlerinin çözülmesi, salıverme sonrası korunması ve yargılanan kişiler hakkında sosyal araştırma raporlarının düzenlenmesi ve mağdurun korunması gibi görevleri yerine getirmek üzere denetimli serbestlik ve yardım merkezleri kurulur.

(2) Salıverilme sonrasında hükümlülere iş sağlanması için koruma kurulları kurulur.

(3) Denetimli serbestlik ve yardım merkezleri ile koruma kurullarının kuruluşu, çalışma yöntem ve esasları, ilgili kanununda düzenlenir.

## **İKİNCİ KİTAP**

### **Diğer Cezalar, Tedbirler, Koşullu Salıverilme ve Tutukluluk**

#### **BİRİNCİ KISIM**

##### **Diğer Cezalar**

#### **BİRİNCİ BÖLÜM**

##### **Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma ve Adli Para Cezalarının İnfazı**

***Kamuya yararlı bir işte çalıştırma***

**Madde 105–** (1) Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrası

**m.105/A (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

sının (f) bendinde yer alan kısa süreli hapis cezasının yaptırım seçeneklerinden kamuya yararlı bir işte çalıştırma; hükümlünün, ücretsiz olarak bir kamu kurumunun veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşun belirli hizmetlerinde çalıştırılmasıdır.

(2) Denetimli serbestlik ve yardım merkezleri, bölgelerinde bulunan bu tür kurumlardan hükümlüleri ne suretle çalıştırabileceklerine dair bilgi alırlar ve hizmetler listesini oluştururlar. Bu listeler mahkemelere verilir. Mahkeme, bu listelerden uygun gördüğü hizmeti ve süresini hükümlüye önerir ve bunu reddetme hakkına sahip olduğunu hatırlatır.

(3) Diğer bir hapis cezasına hükmedildiğinde kamu yararına çalıştırma kararı verilemez.

(4) (Mülga:5/4/2012–6291/3 md.)

(5) (Mülga:5/4/2012–6291/3 md.)

***Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı***

**Madde 105/A–** (Ek:5/4/2012–6291/1 md.)

(1) Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla;

a) Açık ceza infaz kurumunda cezasının son altı ayını kesintisiz olarak geçiren,

b) Çocuk eğitim evinde toplam cezasının beşte birini tamamlayan, koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hükümlü hakkında hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, infaz hâkimi tarafından karar verilebilir.

(2) Açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartları oluşmasına karşın, iradesi dışındaki bir nedenle açık ceza infaz kurumuna ayrılamayan veya bu nedenle kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilen iyi hâlli hükümlüler, açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarının oluşmasından itibaren en az altı aylık sürenin geçmiş olması durumunda, diğer şartları da taşımaları hâlinde, birinci fıkrada düzenlenen infaz usulünden yararlanabilirler.

(3) Yukarıdaki fıkralarda düzenlenen infaz usulünden;

a) Sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan ve koşullu salıverilmesine iki yıl veya daha az süre kalan kadın hükümlüler,

b) Maruz kaldıkları ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatlarını yalnız idame ettiremeyen ve koşullu salıverilmesine üç yıl veya daha az süre kalan hükümlüler,

diğer şartları da taşımaları hâlinde yararlanabilirler. Ağır hastalık, engel-

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.105/A**

lilik veya kocama hâli, Adli Tıp Kurumundan alınan veya Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan bir raporla belgelendirilmelidir.

(4) (Değişik 18/06/2014–6545/80 md.) Adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle, cezası hapse çevrilen hükümlüler yukarıdaki fıkralardaki infaz usulünden yararlanamazlar.

(5) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezasının infazına karar verilen hükümlünün, koşullu salıverilme tarihine kadar;

- a) Kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılması,
- b) Bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulması,
- c) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemesi,
- d) Belirlenen programlara katılması,

yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasına tabi tutulmasına, denetimli serbestlik müdürlüğüne karar verilir. Hükümlünün risk ve ihtiyaçları dikkate alınarak yükümlülükleri değiştirilebilir.

(6) Hükümlünün;

a) Ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne üç gün içinde müracaat etmemesi,

b) Hakkında belirlenen yükümlülüklerle, denetimli serbestlik müdürlüğünün hazırladığı denetim ve iyileştirme programına, denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerileriyle hakkında hazırlanan denetim planına uymamakta ısrar etmesi,

c) Ceza infaz kurumuna geri dönmek istemesi,

hâlinde, denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine, infaz hâkimi tarafından karar verilir.

(7) Hükümlü hakkında;

a) (İptal:Anayasa Mahkemesi'nin 9/4/2014 tarihli ve E.: 2014/14, K.: 2014/77 sayılı Kararı ile.)

b) (İptal:Anayasa Mahkemesi'nin 26/12/2013 tarihli ve E.:2013/133, K.:2013/169 sayılı Kararı ile.)

c) (İptal:Anayasa Mahkemesi'nin 26/12/2013 tarihli ve E.:2013/133, K.:2013/169 sayılı Kararı ile.)

(İptal birinci ve ikinci cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 9/4/2014 tarihli ve E.:2014/14, K.:2014/77 sayılı Kararı ile.)

(8) Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler hak-

**m.106 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

kında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 292 nci ve 293 üncü maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

(9) Yükümlülüklerin gereklerine ve denetim planına uygun davranan hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, 107 nci ve 108 inci maddeler uyarınca işlem yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilir.

(10) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.

**Adli para cezasının infazı**

**Madde 106–** (1) Adli para cezası, Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen usule göre tayin olunacak bir miktar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

(2) Adli para cezasını içeren ilâm Cumhuriyet Başsavcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı otuz gün içinde adli para cezasının ödenmesi için hükümlüye 20 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca bir ödeme emri tebliğ eder.

(3) (Değişik 18/06/2014–6545/81 md.) Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenir. Hükümlünün, hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerilerine uymaması hâlinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık ceza infaz kurumunda yerine getirilir.

(4) (Değişik:26/2/2008–5739/5 md.) Çocuklar hakkında hükmedilen adli para cezasının ödenmemesi hâlinde, bu ceza hapse çevrilemez. Bu takdirde onbirinci fıkra hükmü uygulanır.

(5) Adli para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilâmında yazılı olmasa bile üçüncü fıkra hükmü Cumhuriyet Başsavcılığınca uygulanır.

(6) Hükümde, adli para cezası taksidde bağlanmamış ise bir aylık süre içinde adli para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan kısmının birer ay ara ile iki eşit taksitte ödenmesine izin verilir. İlk taksidin süresinde ödenmemesi hâlinde, verilen ikinci taksidde ilişkin izin hükümsüz kalır.

(7) Adli para cezası yerine çektirilen hapis süresi üç yılı geçemez. Birden fazla hükümle adli para cezalarına mahkûmiyet hâlinde bu süre beş



**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.107**

yılı geçemez.

(8) (Değişik:18/06/2014–6545/81 md.) Hükümlü, hapis yattığı veya kamuya yararlı işte çalıştığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı öderse haptisten çıkartılır veya kamuya yararlı işte çalıştırılma sona erer.

(9) (Değişik:26/2/2008–5739/5 md.) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazı ertelenemez ve bunun infazında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz. Hapse çevrilmiş olmasına rağmen hak yoksunlukları bakımından esas alınacak olan adli para cezasıdır.

(10) (Mülga:26/2/2008–5739/5 md.)

(11) İnfaz edilen hapsin (Ek ifade:18/06/2014–6545/81 md.) veya kamuya yararlı işte çalışmanın süresi, adli para cezasını tamamıyla karşılamamış olursa, geri kalan adli para cezasının tahsili için ilâm, Cumhuriyet Başsavcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir. Bu makamlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre kalan adli para cezası tahsil edilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### **Koşullu Salıverilme, Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejimi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri**

#### ***Koşullu salıverilme***

**Madde 107–**(1) Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar yirmidört yılını, diğer süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler.

(3) Koşullu salıverilme için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre;

a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuzaltı,

b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuz,

c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuzaltı,

d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuz,

m.107 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla yirmisekiz,

Yıldır. (Ek cümle:22/7/2010–6008/9 md.) Bu fıkra hükümleri çocuklar için uygulanmaz.

(4) Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının dörtte üçünü infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Ancak, bu süreler;

a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde kırk,

b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuzdört,

c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla kırk,

d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuzdört,

e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuziki, Yıldır. (Ek cümle:22/7/2010–6008/9 md.) Bu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.

(5) Koşullu salıverilme süresinin hesaplanmasında, hükümlünün onbeş yaşını dolduruncaya kadar infaz kurumunda geçirdiği bir gün, iki gün olarak dikkate alınır.

(6) Koşullu salıverilen hükümlünün tâbi tutulacağı denetim süresi, yukarıdaki fıkralara göre infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı kadardır. Ancak süreli hapislerde hakederek tahliye tarihini geçemez.

(7) Hükümlü, denetim süresinde, infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilir.

(8) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlüler, denetim süresinde eğitimlerine, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir kurumda devam ederler.

(9) Hâkim, denetim süresinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalması ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya yanında çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hak-

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.107**

ında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(10) Hâkim, koşullu salıverilen hükümlünün kişiliğini ve topluma uyumdaki başarısını göz önünde bulundurarak; denetim süresinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmadan veya herhangi bir yükümlülük belirlemeden geçirilmesine karar verebileceği gibi, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını veya belirlenen yükümlülükleri denetim süresi içinde kaldıracaktır.

(11) Bir hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında ceza infaz kurumu idaresi tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, hükmü veren mahkemeye; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir. Mahkeme, bu raporu uygun bulursa hükümlünün koşullu salıverilmesine dosya üzerinden karar verir. Mahkeme, raporu uygun bulmadığı takdirde gerekçesini kararında gösterir. Bu kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.

(12) Koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülükler, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararı geri alınır.

(13) Koşullu salıverilme kararının geri alınması hâlinde hükümlünün;

a) Sonraki suçu işlediği tarihten itibaren kalan cezasının aynen,

b) (Değişik:25/5/2005-5351/8 md.) Yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde, bu yükümlülükler uymama tarihi ile hak ederek salıverilme tarihi arasındaki süreyi geçmemek koşuluyla takdir edilecek bir sürenin,

Ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir. Koşullu salıverilme kararının geri alınmasından sonra aynı hükmün infazı ile ilgili bir daha koşullu salıverilme kararı verilmez.

(14) Denetim süresi yükümlülükler uygun ve iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.

(15) Koşullu salıverilme kararının geri alınmasına;

a) Hükümlü geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilirse, hükmü veren ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi tarafından,

b) Hükümlünün bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmemesi hâlinde koşullu salıverilme kararına esas teşkil eden hükmü veren ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi veya koşullu salıverilme kararı vermiş olan mahkeme tarafından,

Dosya üzerinden karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.

(16) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Dördüncü Kısım, “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı Dördüncü Bölüm, “Anayasal

**m.108 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı Beşinci Bölüm, “Milli Savunmaya Karşı Suçlar” başlıklı Altıncı Bölüm altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

***Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri***

**Madde 108–** (1) Tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılının,
- b) Müebbet hapis cezasının otuzüç yılının,
- c) Süreli hapis cezasının dörtte üçünün,

İnfaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir.

(2) Tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz.

(3) İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü koşullu salıverilmez.

(4) Hâkim, mükerrir hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler.

(5) Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Hâkim, mükerrir hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebilir. Denetim süresi en fazla beş yıla kadar uzatılabilir.

(7) (Ek:18/06/2014–6545/82 md.) Cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, bu madde hükümlerine göre kendilerine yüklenen yükümlülüklerle ve yasaklara aykırı hareket eden mükerrirler, infaz hâkimi kararı ile disiplin hapsine tabi tutulur. Disiplin hapsinin süresi on beş günden az ve üç aydan fazla olamaz.

(8) (Ek:18/06/2014–6545/82 md.) Çocuğa karşı işlenen bir suçtan dolayı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde birinci fıkradaki koşullu salıverilme süreleri uygulanır.

(9) (Ek:18/06/2014–6545/82 md.) Birinci fıkradaki koşullu salıverme süreleri, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103 üncü maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar

**(57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.109**

hakkında da uygulanır. 188 inci madde hariç olmak üzere bu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde, aşağıdaki tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verilir:

- a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak
- b) Tedavi amaçlı programlara katılmak
- c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak
- d) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmaktan yasaklanmak
- e) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak
- f) Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak

(10) (Ek:18/06/2014–6545/82 md.) Dokuzuncu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.

(11) (Ek:18/06/2014–6545/82 md.) Bu maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

## İKİNCİ KISIM

### Tedbirler ve Tutukluluk

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar ile Kısa Süreli Hapis Cezalarının Özel İnfaz Şekilleri

#### *Seçenekli yaptırımların uygulanması*

**Madde 109–** (1) Kısa süreli hapis cezası yerine Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre hükmedilen seçenekli yaptırımların infazında uygulanacak rejim, tüzükte gösterilir.

#### *Özel infaz usulleri*

**Madde 110–** (1) Hükümü veren mahkeme veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkeme, altı ay veya daha az süreli hapis cezasının;

m.111 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

a) Her hafta cuma günleri saat 19.00'da girmek ve pazar günleri aynı saatte çıkmak suretiyle hafta sonları,

b) Her gün saat 19.00'da girmek ve ertesi gün saat 07.00'de çıkmak suretiyle geceleri,

Ceza infaz kurumlarında çektirilmesine karar verebilir.

(2) (Değişik:6/4/2006–5485/1 md.) Mahkûmiyete konu suç nedeniyle doğmuş zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine dair hukukî sorumlulukları saklı kalmak üzere;

a) Kadın veya altmışbeş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları altı ay,

b) Yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları bir yıl,

c) Yetmişbeş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları üç yıl,

veya daha az süreli hapis cezasının konutunda çektirilmesine hükmü veren mahkemece veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemece karar verilebilir.

(3) (Mülga:6/4/2006–5485/1 md.)

(3) Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesi kararı, infaza başlandıktan sonra da verilebilir.

(4) Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

(5) Bu infaz usulünün gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uyulmaması hâlinde, cezanın baştan itibaren infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.

(6) Bu madde hükümlerine göre verilen kararlara itiraz yolu açıktır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Tutuklama Kararının Yerine Getirilmesi

#### *Tutuklama kararının yerine getirildiği kurumlar*

**Madde 111–** (1) Tutuklular, iç ve dış güvenlik görevlisi bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engelleri olan, 34 üncü maddede sayılan hâller dışında oda ve koridor kapıları sürekli olarak kapalı tutulan ve yasal zorunluluklar ayırık, dışarıyla irtibat ve haberleşme olanığı bulunmayan normal güvenlik esasına dayalı tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde diğer kapalı ceza infaz kurumlarının bu amaca ayrılmış bölümlerinde tutulurlar.

(2) Eylem ve davranışları ile 9 uncu madde kapsamına giren tutuklular, yüksek güvenlikli tutukevlerinde veya buna olanak bulunmadığı hâllerde

## (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.112

yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde barındırılırlar.

(3) Kadın, çocuk ve gençlik tutukevleri müstakil olarak kurulabilir. Tutuklular, tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar.

### *Tutukevine kabul*

**Madde 112-** (1) Sanığın tutukevine kabul edilebilmesi için hâkim veya mahkeme tarafından verilmiş bir tutuklama kararının bulunması zorunludur.

(2) Tutuklunun tutukevine konulduğu, kararı veren hâkim veya mahkemeye gün ve saati belirtilerek bildirilir.

### *Tutukluların barındırılması*

**Madde 113-** (1) Tutuklular, maddî olanaklar elverdiğince suç türlerine ve taşıdıkları güvenlik riskine göre ayrı odalarda barındırılırlar. Aralarında husumet bulunanlar ile iştirak hâlinde suç işlemiş olanlar aynı odalarda barındırılmazlar ve birbirleri ile temas etmelerini engelleyecek tedbirler alınır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Tutukluların Hakları ve Kısıtlayıcı Önlemler

#### *Tutukluların hakları*

**Madde 114-** (1) Tutuklulardan çalışmaları istenebilir; ancak, buna mecbur tutulamazlar. Tutuklular istediklerinde idare, barındırıldıkları odalarda çalışmalarına izin verebilir. Odada çalışma imkânı yoksa, tutukluların iş yerlerinde çalışmalarına da izin verilebilir. Bu takdirde kendileri hakkında çalışmakta olan hükümlülere ait rejim uygulanır.

(2) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinde tutuklular, kurumun bu husustaki genel düzenine uymak suretiyle ziyaretçi kabul edebilirler. Ancak soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkeme, soruşturmanın veya davanın selameti bakımından tutuklunun ziyaretçi kabulünü yasaklayabilir veya bu hususta kısıtlamalar koyabilir.

(3) Tutukluların yazılı haberleşmeleri ile telefonla görüşmeleri, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince kısıtlanabilir.

m.115 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

(4) Tutuklu, savunması için istediği müdafii seçmek ve görevlendirmek hakkına sahiptir. Her dereceden kurum görevlileri bu hususta tutukluya tavsiyelerde bulunamaz.

(5) Tutuklunun müdafii ile olan haberleşmesine ve kurum düzeni çerçevesinde temas ve görüşmelerine hiçbir suretle engel olunamaz ve kısıtlamalar konulamaz.

(6) Özel kanunda yer alan hükümler saklıdır.

***Kısıtlayıcı önlemler***

**Madde 115–** (1) Tehlikeli hâlde bulunan, delil karartma tehlikesi olan, soruşturmanın amacını veya tutukevinin güvenliğini tehlikeye düşüren veya suçun tekrarına olanak verecek davranışlarda bulunan tutuklulara soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince aşağıdaki tedbirler uygulanabilir:

a) Tutuklunun tek başına, sıkı bir rejim altında muhafaza edilmesi ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi.

b) Belirli süre ile dışarıyla ilişkisinin, ziyaretçi kabulünün ve telefon görüşmelerinin kısıtlanması.

c) Gerekiyorsa kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi.

d) Saldırganlık göstermesi hâlinde belirli süreyle kelepçelenmesi veya hareketlerinin engellenmesi.

e) Yüksek güvenli bir kuruma nakledilmesi.

***Tutukluların yükümlülükleri***

**Madde 116–** (1) Bu Kanunun; yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları, hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi, kuruma alınma ve kayıt işlemleri, hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi, cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına ve sağlığın korunması kurallarına uyma, bina ve eşyaların korunması, kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi, oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar, arama, disiplin cezalarının niteliği ve uygulanma koşulları, kınama, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma, ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücreye koyma, çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri ve cezaları, disiplin soruşturması, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı, disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması, yönetim tarafından alınabilecek ted-



(57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.116

birler, zorlayıcı araçların kullanılması, ödüllendirme, şikâyet ve itiraz, nakiller, disiplin nedeniyle nakil, zorunlu nedenlerle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler, avukat ve noterle görüşme hakkı, kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü, kütüphaneden yararlanma, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı, telefonla haberleşme hakkı, radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı, mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı, bu Kanunda sayılan günlerde dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, muayene ve tedavi istekleri, hükümlülerin beslenmesi, iyileştirme programlarının belirlenmesi, hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri, eğitim programları, öğretimden yararlanma, muayene ve tedavileri, sağlık denetimi, hastaneye sevk, infazı engelleyecek hastalık hâli, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri reddetmeleri, ziyaret, yabancı hükümlüleri ziyaret, ziyaret ve görüşlerde uygulanacak esaslar, beden eğitimi, kütüphane ve kurslardan yararlanma konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76, 78 ilâ 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir.

(2) (Ek:31/3/2011–6217/25 md.; Değişik:8/8/2011–KHK–650/30 md.; Yeniden düzenleme; 27/6/2013–6494/27 md.) İkinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü hâlinde, tutukluya, soruşturma evresinde soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde kovuşturmayı yürüten hâkim veya mahkeme tarafından, soruşturmanın veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla, dış güvenlik görevlisinin refakatinde yol süresi dışında iki güne kadar cenazeye katılması için izin verilebilir.

(3) (Ek:27/4/2012–6301/2 md.) Ana, baba, eş, kardeş, çocuk ile eşin anne veya babasından birinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin bulunduğu sağlık kurulu raporu ile belgelendirilmesi durumunda tutukluya, soruşturmanın veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla, soruşturma evresinde soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde kovuşturmayı yürüten hâkim veya mahkeme tarafından, dış güvenlik görevlisinin refakatinde yol süresi dışında, bunlardan her biri için bir defaya mahsus olmak üzere hasta ziyareti amacıyla bir güne kadar izin verilebilir.

(4) (Ek:27/4/2012–6301/2 md.) (Değişik birinci cümle:24/1/2013–6411/12 md.) İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci

m.117 (57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

fıkra da belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir. Yurt dışına çıkmasını gerektirmesi durumunda tutukluya, bu madde gereğince izin verilemez.

(5) (Ek:24/1/2013–6411/12 md.) Dördüncü fıkra ile 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Son Hükümler

#### *Hapis cezalarının ve tedbirlerin infazında göz önünde bulundurulacak ve uygulanacak diğer kanunlardaki hükümler*

**Madde 117–** (1) Cezanın kesinleşmesinden sonra asker edilen kişiler hakkındaki hapis cezasının infazı ve geri bırakılması hususunda da 21.6.1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 39 uncu maddesi göz önünde bulundurulur ve uygulanır.

#### *Asker edilen kişilerin cezalarının infazı*

**Madde 118–** (1) Sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ayrık olmak üzere, askere alınmadan önce ve askerlikleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı er ve erbaşlar ile yedek subaylar hakkında kısa süreli hapis cezaları yerine hükmedilen Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (c), (e) ve (f) bentlerinde yazılı tedbirler ile bu Kanunun 106 ncı maddesinde yazılı adlî para cezasının yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır. Bu süreler içinde zamanaşımı işlemez.

(2) Herhangi bir suçtan askerî ceza ve tutukevinde tutuklu bulunan kişiler hakkında, adliye mahkemelerince verilen veya askerî mahkemelerce verilip de 22.5.1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 39 uncu maddesi uyarınca Adalet Bakanlığı ceza infaz kurumlarında infazı gereken hapis cezaları, bu kişilerin tutukluluk hâli durdurulmak suretiyle askerî ceza ve tutukevlerinde yerine getirilir. Hükümlü, tutukluluğunun sona ermesi durumunda, cezası infaz edilmemişse Adalet Bakanlığı ceza infaz kurumuna gönderilir. Cezaları askerî ceza ve tutukevinde bu suretle infaz edilenler hakkında koşullu salıverilmeye ilişkin bu Kanun hükümleri uygulanır.

(57) *Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun* m.119

**Bu Kanunda geçen terimlerin etkisi**

**Madde 119–** (1) Bu Kanunda kullanılan terimler, mevzuatta bunun karşılığı olarak kullanılmış olan terimlerin yerini alır.

**Diğer kanunlarda yapılan yollamalar**

**Madde 120–** (1) Diğer kanunlarda 13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun hapis cezaları ile tedbirlerin infazına ilişkin hükümlerine yapılan yollamalar bu Kanunda düzenlenen ilgili hükümlere yapılmış sayılır.

**Tüzük ve yönetmelikler**

**Madde 121–** (1) Bu Kanun gereğince çıkarılması gereken tüzük ve yönetmelikler, Kanunun yürürlüğünden itibaren altı ay içinde çıkarılır.

**Yürürlükten kaldırılan hükümler**

**Madde 122–** (1) 13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ile 14.6.1930 tarihli ve 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanunun 3, 4 ve 6 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

**Geçici Madde 1–** (1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki diğer kanunlarda yer alan adli para cezasının ödenmemesi hâlinde, hükümlüler bir gün yüz Türk Lirası hesabı ile hapsedilirler.

**Geçici Madde 2–** (1) 14.7.2004 tarihli ve 5218 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile değişik 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla; ölüm cezaları, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçluları ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olan terör suçluları, koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanamaz. Bunlar hakkında, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası, hayatı boyunca devam eder.

**Geçici Madde 3–** (Ek:5/4/2012–6291/2 md.)

(1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla koşullu salıverilmelelerine bir yıldan az süre kalan;

a) Açık ceza infaz kurumunda bulunan,

b) Kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarını taşıyan,

iyi hâlli hükümlülerin talepleri hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme

#### **G.m.4 (57) Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**

tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilebilir.

(2) Koşullu salıverilmelerine bir yıl kala açık ceza infaz kurumuna ayrılma hakkını kazanan hükümlüler, bu infaz usulünden en fazla altı ay süreyle yararlanırlar.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 105 inci maddenin dördüncü fıkrası hükmüne göre mahkûmiyet sürelerinin geriye kalan yarısı kamuya yararlı bir işte çalışmak suretiyle infaz edilmekte olan hükümlüler hakkında aşağıdaki şekilde işlem yapılır:

a) Koşullu salıverilme süresini tamamlamayanların cezalarının infazına 105/A maddesi hükümleri uyarınca devam olunur.

b) Koşullu salıverilme süresini tamamlayanların infaz dosyası 107 nci ve 108 inci maddeler uyarınca işlem yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilir.

#### **Geçici Madde 4– (Ek:24/1/2013–6411/13 md.)**

(1) Bu Kanunun 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı ile birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen cezanın belirli bir süre infaz edilmesine ilişkin şart 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz.

#### **Geçici Madde 5– (Ek:11/4/2013–6459/25 md.)**

7 Kasım 1982 tarihinden önce işlemiş olduğu bir suç dolayısıyla hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olan kişi hakkında, mahkûm olduğu cezanın infazı sürecinde koşullu salıverildikten sonra deneme süresi içinde işlediği yeni bir suç sebebiyle koşullu salıverilme kararı geri alınmaz.

#### **Yürürlük**

**Madde 123–** (1) Bu Kanunun;

a) Geçici 1 inci maddesi 1 Ocak 2005 tarihinde,

b) Diğer hükümleri 1 Haziran 2005 tarihinde,

Yürürlüğe girer.

#### **Yürütme**

**Madde 124–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**CEZA GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA  
KANUN'DA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

<b>Değiştiren Kanunun/İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası</b>	<b>5275 sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri</b>	<b>Yürürlüğe Giriş Tarihi</b>
5328	123	31/3/2005
5351	9, 23, 31, 47, 59, 92, 106, 17, 110	1/6/2005
5485	110	22/4/2006
5560	107	19/12/2006
5739	106	1/3/2008
6008	107	25/7/2010
6217	94, 116	14/4/2011
KHK/650	85, 94, 116	26/8/2011
6291	105, 105/A, Geçici Madde 3	11/4/2012
6301	94, 116	10/5/2012
6411	16, 17, 19, 54, 58, 83, 94, 95, 116, Geçici Madde 4, 51	31/1/2013 31/3/2013
6459	Geçici Madde 5	30/4/2013
6462	16, 105/A	3/5/2013
Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.:2011/113 K.:2012/108 sayılı Kararı	85 nci maddenin başlığı ve birinci fıkrası	1/1/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra (1/7/2013)
6494	85, 116	7/7/2013

Anayasa Mahkemesi'nin 26/12/201 tarihli ve E.:2013/33, K.:2013/69 sayılı Kararı	105/A	9/1/2014
Anayasa Mahkemesi'nin 3/10/2013 tarihli ve E.:2013/28, K.:2013/106 sayılı Kararı	48	18/1/2014
Anayasa Mahkemesi'nin 9/4/2014 tarihli ve E.:2014/14, K.:2013/77 sayılı Kararı	105/A	23/5/2008
6545	16, 105/A, 106, 108	28/6/2014

# (58) HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN ZİYARET EDİLMELERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 17.06.2005

Resmi Gazete Sayısı: 25848

## BİRİNCİ KISIM

### Temel İlkeler

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** Bu Yönetmeliğin amacı, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların ziyaret edilmelerine dair usul ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** Bu Yönetmelik, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluları kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** Bu Yönetmelik, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 83 ve 116 ncı maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü,

Ceza infaz kurumları: Kapalı, yüksek güvenlikli kapalı, kadın kapalı, çocuk kapalı, gençlik kapalı, açık ceza infaz kurumları ile gözlem ve sınıflandırma merkezleri ve çocuk eğitimevlerini,

ifade eder.

m.5

(58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği

## İKİNCİ BÖLÜM

### Temel İlkeler

#### *Temel ilkeler*

**Madde 5–** Hükümlü ve tutukluların görüşmeleri aşağıdaki esaslara göre gerçekleştirilir:

a) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma ve hücreye koyma disiplin cezası kesinleşmiş olup da bu cezaları infaz edilmekte olan hükümlü ve tutuklular dışında kalan hükümlü ve tutuklular ziyaretçiler ile görüşebilir. Ancak; ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası infaz edilmekte olanların resmî ve yetkili merciler ile avukatları ve kanunî temsilcileriyle; hücreye koyma cezası infaz edilmekte olanların, resmî ve yetkili merciler ve avukatlarıyla görüşmeleri engellenemez.

b) Odaya kapatma disiplin cezası almış olsa dahi çocukların; annesi, babası, kardeşleri, avukatı, resmî ve yetkili merciler ile yasal temsilcisiyle görüşmesi engellenemez.

c) Görüşler kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.

d) Hükümlü ve tutuklular, bu Yönetmelikte belirtilen yakınları ile haftada bir kez olacak şekilde, üçü kapalı biri açık görüş olmak üzere ayda dört kez görüşme yapabilir.\*

*\* Danıştay Onuncu Dairesinin Esas No. 2011/7623 sayılı dosyası üzerinden verdiği 28/9/2011 tarihli kararı ile bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “üçü kapalı biri açık görüş olmak üzere, ayda dört kez” ibaresinin yürütülmesi durdurulmuş; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 20/11/2012 tarihli ve YD İtiraz No 2012/61 sayılı kararı ile idarece bu karara karşı yapılan itiraz reddedilmiştir.*

e) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar, onbeş günde bir kez olmak üzere, biri açık, diğeri kapalı görüş biçiminde, ayda iki kez görüşme yapabilir.

f) Kapalı görüşlerden biri bayramlarda ve özel günlerde yaptırılacak açık görüşlerle çakıştığı takdirde, açık görüş yaptırılır.

g) Hükümlü ve tutuklular, bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde sayılan ve eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile kayyımı dışında kalan üç ziyaretçisinin açık kimlik ve adreslerini kuruma bildirir. Bu ziyaretçiler, ölüm, ağır hastalık, doğal afet, hükümlü ve tutukluların nakli ya da ziyaretçinin ziyaret olanağını ortadan kaldıracak yerleşim yeri değişikliği gibi zorunlu haller dışında değiştirilemez.



(58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği m.6

h) Ziyaretçiler, ceza infaz kurumunun düzen ve güvenliğini, hükümlü ve tutukluların sağlığını bozabilecek nitelikteki eşya ve maddeler ile her türlü iletişim araçları ve taşıma izin belgesi olsa dahi silahlar kuruma alınmaz. Ziyaret sırasında hükümlü ve tutuklulara para, kıymetli evrak ve eşya verilmez.

i) Ziyaret yerleri, ziyaret öncesi ve sonrasında aranır.

j) Yönetmeliğin 20 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilenler dışında, ceza infaz kurumlarına gelen avukatların, savunmaya ilişkin olduğu yazılı olarak beyan ettiği belge ve dosyalar ile konuşma kayıtları incelemeye tâbi tutulmaz.

k) Konusu suç teşkil etmemekle birlikte, ceza infaz kurumlarına sokulması yasak olan eşya, araç, gereç veya malzemeler, çıkışta sahibine verilmek üzere muhafaza altına alınır.

l) Hükümlü ve tutuklular, odalarından çıkışlarında ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tabi tutulur.

m) Aramalarda insanın saygınlığını küçültecek, onurunu incitecek veya aramanın amacıyla bağdaşmayacak tutum ve davranışlarda bulunulamaz.

n) Ziyaret ve görüşlerde, kurallara uymayan heyet ve kişilerin ziyaret ve görüşmeleri sürdürmelerine derhal son verilir. Suç oluşturan davranışlar, kurum idaresince tutanakla tespit edilerek, ilgili adlî ve idarî makamlara bildirilir. Görüşme hakkına sahip özel kişilerin kurum güvenliğinin korunması amacıyla alınan tedbirlere aykırı istek ve davranışları nedeniyle görüşme hakları, ceza infaz kurumunun en üst amirince bir aydan bir yıla kadar kısıtlanabilir. Mevzuatın savunma hakkı çerçevesinde avukatlar bakımından getirdiği hükümler saklıdır. Ancak; her halde ceza infaz kurumunun en üst amiri durumu tutanakla adlî makama bildirir.

**Ceza infaz kurumlarına girişte arama**

**Madde 6–** Ceza infaz kurumu görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dahil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır. Bu kişilerin üstleri metal dedektörle aranır; eşyaları x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilir, ayrıca şüphe hâlinde elle aranır. Bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrol elle yapılır. Ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkanı ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri

m.7 (58) *Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği*

dışında elle aranamaz. Duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişiler ancak, elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilirler.

Elle arama yapılmasını gerektiren hallerde, kuruma giren bayanlar, bayan infaz koruma memurları veya bayan jandarma görevlileri tarafından, bu görevlilerin bulunmamaları halinde, ceza infaz kurumu müdürünün istemi, Cumhuriyet başsavcısının talebi üzerine, mülki amir tarafından görevlendirilecek bayan memurlarca aranılır.

## İKİNCİ KISIM

### Ziyaret ve Görüşlerde Uyulacak Esaslar

#### BİRİNCİ BÖLÜM

##### Kapalı Görüş

###### *Kapalı görüş*

**Madde 7–** Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir.

###### *Görüş yeri*

**Madde 8–** Her ceza infaz kurumunda, olanaklar elverdiği ölçüde, kapalı görüş yapılabilmesi için bir ziyaretçi kabul yeri ayrılır.

###### *Ziyaret edebilecek kişiler*

**Madde 9–** Hükümlü ve tutuklular; eşi, anne, babası, büyükanne ve büyükbabası, çocuğu, torunu, kardeşi, gelini, damadı, kayınbiraderi, baldızı, yengesi, eniştesi, görümcesi, kayınvalidesi, kayınpederi, kayınvalidesinin annesi ve babası, kayınpederinin anne ve babası, eşinin başkasından olma çocuğu, büyükanne ve büyük babasının anne ve babaları, torun çocuğu, kardeş çocuğu, eşi, amcası, halası, dayısı, teyzesi ve bunların eşleri ile vasisi ve kayyımıyla görüşebilir.

(Değişik fıkra:RG–28/07/2007–26596) (Değişik birinci cümle:RG–6/11/2009–27398) Hükümlü ve tutuklular, birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan üç ziyaretçisinin adı ve soyadı ile bilmesi hâlinde adresini ceza infaz kurumuna kabulünden ve kendisine bu hususun tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içinde bildirir. Bu ziyaretçiler, ölüm, ağır hastalık, do-

## **(58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği m.10**

ğal afet, hükümlü ve tutuklunun nakli ya da ziyaretçinin ziyaret olanağını ortadan kaldıracak yerleşim yeri değişikliği gibi zorunlu hâller dışında değiştirilemez. Ceza infaz kurumu yönetimince, gerekli görülmesi hâlinde bildirilen ziyaretçiler hakkında, ziyarette bulunmalarında sakınca bulunup bulunmadığı konusunda kolluk aracılığıyla araştırma yaptırılır. Sakıncalı görülenlere ziyaret izni verilmez ve yeni ziyaretçinin bildirilmesi istenir.

Aynı ceza infaz kurumu içinde bulunan hükümlü ve tutuklular, birinci fıkra da sayılan kişilerden olmaları şartıyla bu Yönetmelik hükümleri kapsamında birbirleri ile görüşebilir.

Birinci ve ikinci fıkra da gösterilen ziyaretçilerin, belirlenen ziyaret günü ve saatleri dışındaki ziyaretleri ile birinci ve ikinci fıkra da sayılanlar dışın da kalan kişilerin ziyaretlerine, makul sebep bulunması halinde Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir. Bu hüküm, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlüler hakkında uygulanmaz.

### ***Ziyaret gün ve saatleri***

**Madde 10–** Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir.

Görüş süresi, yarım saatten az, bir saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir.

### ***Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanların ziyaretçileri***

**Madde 11–** Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanları; eşi, çocukları, torunları, torunlarının çocukları, annesi, babası, büyükanne si, büyükbabası, büyükannesi ve büyükbabasının anne ve babaları, kardeşleri ve vasisi dışında kimse ziyaret edemez.

### ***Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanların görüş usulü***

**Madde 12–** Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar, 11 inci maddede belirtilen kişiler ile ancak teker teker ve ceza infaz kurumu müdürünün belirleyeceği gün, saat ve koşullar içinde, on beş günlük aralıklarla ve günde bir saati geçmemek üzere görüşebilir.

m.13 (58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği

## İKİNCİ BÖLÜM

### Açık Görüş

#### *Açık görüş*

**Madde 13–** Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkan verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir.

#### *Ziyaret edebilecek kişiler*

**Madde 14–** Hükümlü ve tutuklular, anne, baba, eş, çocuk ve torunlarıyla ayda bir gün açık görüş yapabilir. Görüş günleri kurumca belirlenir.

Kınama cezası dışında disiplin cezası almış ve bu cezası kaldırılmamış hükümlü ve tutuklular açık görüşten faydalanamaz. Koşullarının uyması durumunda kapalı görüş hakkı saklıdır.\*

*\*Danıştay 10. Dairesinin 2012/681 Esas numaralı dosyası üzerinden verdiği 6/7/2012 tarihli kararı ile bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasının yürütmesi durdurulmuştur.*

#### *Bayramlarda ve özel günlerde açık görüş*

**Madde 15–** (Değişik fıkra:RG–28/07/2007–26596) Hükümlü ve tutuklular, Bakanlıkça uygun görülen, dinî ve milli bayramlar ile özel günlere mahsus olmak üzere, belirlenen tarihlerde, anne, baba, eş, çocuk, torun, büyükanne, büyükbaba ve kardeşleriyle açık görüş yapabilir.

Bakanlıkça belirlenen yakınları olmayan hükümlü ve tutuklular, üçüncü dereceye kadar olan akrabalarından en çok üç kişiyle görüşebilirler. Ancak; bu fıkra hükmü, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlüler hakkında uygulanmaz.

Bu ziyaretin, aynı haftada yapılacak kapalı görüş ile çakışması halinde açık görüş yaptırılır.

Açık ceza infaz kurumlarında yapılan açık görüşler sırasında görsel ve yazılı basın mensupları, hükümlülerin rızasının alınması koşuluyla ve Bakanlık izniyle haber amaçlı görüntü alabilir.

#### *Açık görüş yapılacak yer*

**Madde 16–** Açık görüşler, ceza infaz kurumunun oda ve eklentileri dışında, bu iş için ayrılmış özel bölümünde, bulunmadığı takdirde, ceza infaz kurumu müdürünün uygun göreceği yerde yaptırılır.

**Görüş süresi ve saatleri**

**Madde 17–** Açık ziyaretler, bir saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00–17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler.

**Açık görüşe ilişkin diğer konular**

**Madde 18–** Hükümlü ve tutuklu sayısının, verilen açık görüş günü sayısına bölünmesi suretiyle, görüş gününe kadar gruplar oluşturulur, her grubun görüş günü ve saatleri, ailelerine bildirilmek üzere, hükümlü ve tutuklulara tebliğ edilir ve hazırlanan program ayrıca koğuşlara ve ziyaretçilerin görebileceği uygun yerlere asılır.

Belirtilen gün ve saatler dışında görüş yaptırılmaz, bir defa görüş yapan hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilere aynı görüşle ilgili olarak ikinci defa izin verilmez.

Her grubun açık görüşü bittikten sonra, görüş yerinde bulunan hükümlü ve tutuklular, görevliler nezaretinde dikkatli bir şekilde arandıktan sonra koğuş veya odalarına götürülerek burada sayılır. Kimlikleri, fotoğraflı belgelerle kontrol edilir, grup mevcudunun tam olduğunun anlaşılması üzerine, ziyaretçilerin kurum dışına çıkmasına izin verilir.

Açık görüşlerde, görüş mahallinde yeteri kadar dış güvenlik görevlisi gözlemci olarak bulundurulur.

Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Müdafî, Avukat, Noter ve Heyetlerin Görüşmesi

#### BİRİNCİ BÖLÜM

##### Müdafî, Avukat ve Noter ile Görüşme

**Tutuklunun müdafî ile görüşmesi**

**Madde 19–** Tutuklu, vekaletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı, ancak; görüşmenin görevlilerce izlenebileceği bir ortamda, açık görüş usulüne tabi olarak görüşür. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tabi tutulmaz.

Soruşturma evresinde, aynı anda en fazla üç avukat tutuklu ile görüşebilir.

**m.20 (58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği**

***Hükümlünün avukat ile görüşmesi***

**Madde 20–** Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülür.

Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve müvekkilleri ile yaptıkları konuşmaların kayıtları incelemeye tâbi tutulamaz. Ancak, 5237 sayılı Kanununun 220 nci, ikinci kitap dördüncü kısım dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçlardan mahkûm olan hükümlülerin avukatları ile ilişkisi; konusu suç teşkil eden fiilleri işlediğinin, infaz kurumunun güvenliğine tehlikeye düşürdüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, bir görevli görüşmede hazır bulundurulabileceği gibi bu kişilerin avukatlarına verdiği veya avukatlarınca bu kişilere verilen belgeler infaz hâkimince incelenebilir. İnfaz hâkimi belgenin kısmen veya tamamen verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu karara karşı ilgililer 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununa göre itiraz edebilir.

Zorunlu hallerde, belirlenen gün ve saatler dışındaki görüşmelere, Cumhuriyet başsavcılığı yazılı olarak izin verebilir.

Hükümlü, vekâletnamesi olmayan avukatlarıyla, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde en çok üç kez görüşme hakkına sahiptir.

***Müdafilik ve vekillik görevinden yasaklanma***

**Madde 21–** 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre mahkemece haklarında müdafî veya vekillik görevinden yasaklanmış bulunan avukatlar, Kanunda belirtilen yasaklama süreleri içinde başka davalarla ilgili olsa bile müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişiyi kurumda ziyaret edemez.

***Hükümlü ve tutuklunun noter ile görüşmesi***

**Madde 22–** Hükümlü ve tutuklular, meslek kimliğinin ibrazı ve göreviyle ilgili olmak koşuluyla, noterle, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, idarenin gözetiminde açık görüş usulü çerçevesinde görüşebilir.

***Avukat stajyerinin hükümlü ve tutuklu ile görüşmesi***

**Madde 23–** Stajyer avukatlar, avukatlarla birlikte olmak koşulu ile hükümlü ve tutuklular ile görüşebilir.

**Birden çok hükümlü ve tutuklu ile görüşme**

**Madde 24–** Avukatlar, vekâletnameleri olsa da aynı anda birden fazla hükümlü veya tutukluyla görüşme yapamaz.

**Yabancı uyruklu avukatın görüşmesi**

**Madde 25–** Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve karşılıklılık esasına uygun olmak koşuluyla; yabancı ülkelerde haklarında soruşturma veya kovuşturma yapılmakta olan, yabancı ülke veya uluslararası yargı mercilerinde dava açmak isteyen, leh veya aleyhine açılmış davası olan Türk vatandaşı veya yabancı uyruklu hükümlülerle yabancı uyruklu avukatları, bu soruşturma ve kovuşturma, açılacak veya açılmış davaların sınırlı olmak ve vekâletname sunmak koşuluyla görüşebilirler. Vekâletnamesi olmayan yabancı uyruklu avukatlar, hükümlü ile Türkiye barolarına kayıtlı bir avukatla birlikte görüşme yapabilirler.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuracak olan veya başvurusu bulunan Türk vatandaşı veya yabancı uyruklu hükümlüler; Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinde yetkili olan avukatlar ile soruşturma, kovuşturma veya dava konusuyla ilgili bilgi ve belgelerin tercümesinin kurum en üst amirine ibrazı koşuluyla görüşebilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Heyetlerin Ziyaretleri

**Heyetlerin ziyaretleri**

**Madde 26–** (Değişik birinci fıkra:R.G–22/1/2010–27470) Resmî ya da özel kurum ve kuruluşlar, heyet hâlinde veya bireysel olarak ceza infaz kurumlarını ziyaret edebilmek ve hükümlü ve tutuklularla görüşebilmek için Bakanlıktan izin almak zorundadır. Bilimsel araştırma yapanlarla görüşel ve yazılı basın mensupları hakkında da bu hüküm uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilgili komisyonlarında görevli başkan ve üyelerin ceza infaz kurumlarına yapacakları ziyaretler hakkında bu Yönetmeliğin 40 ıncı maddesinde belirtilen usul ve esaslar uygulanır.

(Değişik fıkra:RG–28/07/2007–26596) İzleme kurulu üyelerinden en az dört üyenin katılımıyla oluşan heyet ile infaz hâkimleri ve görevleri çerçevesinde denetimli serbestlik personeli önceden izin almaksızın ceza infaz kurumlarını ziyaret eder.

(Değişik fıkra:RG–28/07/2007–26596) Bu ziyaret ve görüşmelerde gü-

## m.27 (58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği

venliği tehlikeye düşürmeyecek tedbirler kurum yönetimince alınır. Ziyaret ve görüşmeler, kurum görevlilerinin gözetiminde yapılır. Ancak; İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, izleme kurulu üyeleri, infaz hâkimleri, denetimli serbestlik personeli ve kanunlarla yetkili kılınmış heyet ve kişiler hükümlü ve tutuklularla özel görüşme yapabilir.

Güvenlik bakımından bir araya getirilemeyecek hükümlü ve tutuklularla toplu görüşme yapılamaz. Önceden izin verilmiş olsa bile doğal afet, yangın ve ayaklanma gibi olağanüstü durumlarda ziyaret ve görüşmeler ertelenebilir.

(Değişik beşinci fıkra:RG-6/11/200-27398) İnsan hakları il ve ilçe kurulları, Cumhuriyet başsavcılığından izin almak suretiyle ceza infaz kurumlarını ziyaret edebileceği hükümlü ve tutuklularla da görüşebilir.

Resmî veya dinî bayram günleriyle özel günlerde, Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısının onayı ve refakatiyle, il veya ilçe resmî protokolüne dahil kurum ve kuruluşlar ile iyileştirme programlarına yararı olabilecek sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine, ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutukluları ziyaret izni verilebilir. Ancak, ceza infaz kurumunun fiziki yapısı, kapasitesi ve güvenlik sebebiyle bu ziyaret yaptırılmayabilir veya sınırlandırılabilir.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Yabancı Uyruklu Hükümlü ve Tutuklu Ziyareti

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Yabancı Uyruklu Hükümlü ve Tutuklu Ziyareti

#### *Aile fertleri, akrabalar ve yakınları tarafından ziyaret*

**Madde 27-** Yabancı uyruklu adlî suçlardan hükümlü ve tutuklular, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından, haftada bir kez ve ayrıca, kuruma kabullerinde, zorunlu haller dışında bir daha değiştirilmemek üzere ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere, çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. Bu kişilerin ziyaret haklarını kullanabilmeleri için, bir hafta önce ilgili Cumhuriyet başsavcılıklarına başvurmaları zorunludur. Bunların dışında kalmakla birlikte, ziyaret talebinde bulunan Türk veya yabancı uyruklu diğer kişiler, makul sebebinin belirtmek suretiyle, Cumhuriyet başsavcılığının ya-



(58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği m.27

zılı izni ile ziyarette bulunabilir. Ancak, bu hüküm, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlüler hakkında uygulanmaz.

Terör veya örgütlü suçlardan hükümlü ve tutuklu olanlar için, birinci fıkrada sayılan kişiler veya diğer üç yakını tarafından yapılacak ziyaret başvurularının, ziyaret tarihinden onbeş gün önce, gerekli izin alınmak üzere, Bakanlığa iletilmesi zorunludur. Bunlar dışında kalmakla birlikte, ziyaret talebinde bulunan Türk veya yabancı uyruklu diğer kişiler, makul sebebini belirtmek suretiyle, Bakanlığın yazılı izni ile ziyarette bulunabilir. Bu hüküm, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlüler hakkında uygulanmaz.

Ziyaret için gerekli olan bir haftalık ve onbeş günlük başvuru süreleri acil ve kabul edilebilir hallerde daha kısa tutulabilir.

Yabancı uyruklu ziyaretçilere öncelikle açık görüş hakkı kullandırılır ve kurumca belirlenen ziyaret günleri dışında da ziyaret yaptırılabilir.

Ziyaret talebinde bulunan kişi, biri Türk vatandaşlığı olmak üzere, çifte vatandaşlığa sahip ise yukarıdaki ilkeler çerçevesinde, Türk uyruklu hükümlü ve tutuklular Türk vatandaşı gibi, taşıdığı yabancı uyruktaki kişiyi ise yabancı ülke vatandaşı gibi ziyaret edebilir.

Türk vatandaşlığından tamamen çıkarak yabancı ülke vatandaşı olan kişiler yabancı sayıldığından, aile fertlerini veya yakınlarını ancak yabancıların ziyaret rejimine ilişkin kurallara göre ziyaret edebilir.

Başka bir ülke vatandaşı ile evli olan Türk vatandaşı hükümlü ve tutukluların veya kendisi başka ülke vatandaşı olmakla birlikte, bir Türk vatandaşıyla evli bulunan yabancı hükümlü ve tutukluların ziyaretlerinde, birinci ve ikinci fıkralarda düzenlenen esaslar uygulanır.

Türk vatandaşı olan hükümlü veya tutukluyu ziyaret etmek isteyen yabancı uyruklu kişinin, arasında birinci fıkrada belirtilen akrabalık veya hukuksal bağ mevcutsa, ziyaretlerde birinci ve ikinci fıkralarda düzenlenen esaslar uygulanır. Ancak, aralarında akrabalık veya hukuksal bağ mevcut değilse başvuru Bakanlığa yapılır.

Aynı ceza infaz kurumunda kalmakta olan yabancı hükümlü ve tutuklulardan resmî nikahlı olarak evli bulunanlar ile birinci fıkrada belirtilen derecede akraba olanlara, belgelendirmeleri koşuluyla, Bakanlıkça bu Yönetmelikteki düzenlemelere göre birbirlerini ziyaret izin verilebilir.

Tüm ziyaret başvurularına, ziyaret edilecek kişilerin açık kimliği, yakınlık derecesini belirten bilgi veya belge ile ziyaretçinin kimlik veya pasaport fotokopisi eklenir. Ayrıca ziyaretten önce ilgili kişinin akraba olup olmadığı hükümlü veya tutukluya teyit ettirilir.

Aile fertleri ile yakınlarının hükümlü ve tutukluları ziyaretlerinde, bu Yönetmelikte düzenlenen, açık ve kapalı görüş usulleri uygulanır. Bakanlık

**m.28 (58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği**

tarafından resmî ve dinî bayramlar ile özel günlerde verilen açık görüş hakkından yabancı uyruklu hükümlü ve tutuklularda yararlandırılır.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar, bu Yönetmeliğin 11 ve 12 nci maddelerinde düzenlenen hükümlere göre ziyaret edilir.

***Diplomatik temsilciliklerin ve konsolosluk memurlarının ziyareti***

**Madde 28–** Ülkenin diplomatik temsilciliği görevlileri veya konsolosluk memurları, sadece kendi ülke vatandaşları ile Türkiye’de diplomatik temsilciliği veya konsolosluğu bulunmayıp da anlaşmalar gereği, yararlarını korudukları yabancı uyruklu kişileri ziyaret hakkına sahiptir.

Konsolosluk memurunun ziyareti ilgili hükümlü veya tutuklunun rızası ile gerçekleşir. Hükümlü veya tutuklu görüşmeyi kabul etmiyorsa durum konsolosluk memuru ile hükümlü veya tutuklunun huzurunda tutanakla tespit edilir.

Ziyaret talebi, ziyaret tarihinden en az bir hafta önce, ceza infaz kurumunun bulunduğu ağır ceza merkezi Cumhuriyet başsavcılığına yapılır. Başvuruda, ziyaret talebinde bulunan konsolosluk memurunun açık kimliği, görevi ve ziyaret tarihi belirtilir. Acil ve kabul edilebilir haller ile yeni tutuklanmış kişileri ziyaret bakımından bir haftalık süre daha kısa tutulabilir.

Ziyaret edilmek istenen kişi, terör veya örgütlü suçlardan hükümlü veya tutuklu ise ziyaret talebi, ziyaret tarihinden onbeş gün önce Bakanlığa iletilir. Acil ve kabul edilebilir haller ile yeni tutuklanmış kişileri ziyaret bakımından bu süre daha kısa tutulabilir.

(Değişik beşinci fıkra:RG–6/11/2009–27398) Ziyaret edilmek istenen kişi, biri Türk vatandaşlığı olmak üzere birden fazla vatandaşlığa sahip ise konsolosluk memurunun izin talebi karşılıklılık ilkesi de gözetilerek yerine getirilebilir.

Yabancı bir ülkenin vatandaşı olmakla birlikte, Türk kökenli olan hükümlü ve tutukluların, konsolosluk memurları tarafından ziyaret edilmek istenmesi halinde, izin verilmeden önce, ziyaret edilmek istenen kişinin Türk vatandaşlığından çıkıp çıkmadığı araştırılmak üzere ziyaret talebinin Bakanlığa iletilmesi zorunludur.

Yabancı ülke konsolosluk memurlarının ziyaretine izin verme yetkisi olan, ilgili ağır ceza Cumhuriyet başsavcılığı veya Bakanlık, aynı zamanda bu ziyaretin açık veya kapalı görüş şeklinde yapılmasına da karar verir. Konsolosluk memurunun açık görüşme talebi var ise kendi ülkesinde Türk konsolosluk memurlarına uygulanan ziyaret rejimine bağlı olarak, karşılıklılık esasına göre değerlendirilir.

Yabancı uyruklu hükümlü ve tutukluların durumu talepleri halinde ilgili

(58) Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği m.29

konsolosluklara bildirildiğinden ve bu suretle ziyaret edilebildiklerinden, konsolosluk memurlarının hükümlü ve tutuklularla dışarıdan telefon açarak görüşmelerine izin verilmez. Ancak ilgili hükümlü veya tutuklunun ceza infaz kurumunda bulunan ankesörlü telefonlarla konsolosluk veya diplomatik temsilciliğini arayarak kuruma alındığını ve ihtiyaçlarını bildirmesine izin verilir.

***Konsolosluklarda çalışan diğer görevlilerin ziyareti***

**Madde 29–** Konsoloslukta resmen çalışan din görevlisi, öğretmen, psikolog ve benzeri mesleklerdeki konsolosluk memurlarının yabancı hükümlü ve tutukluları ziyareti bu Yönetmelik hükümlerine göre Bakanlığın iznine tabidir.

***Yabancı heyetler ile kişi ve kuruluşların ziyaretleri***

**Madde 30–** Yabancı ülke resmî kurum ve kuruluşlar ile parlamento temsilcilerinin, heyet halinde veya bireysel olarak, ceza infaz kurumlarını ziyaretleri hükümlü ve tutuklularla görüşebilmeleri, Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla, Bakanlıktan izin alınmak suretiyle, bu Yönetmelik hükümlerinde düzenlenen usul ve esaslara göre yapılır.

(Değişik fıkra:RG–28/07/2007–26596) Denetim amacıyla Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle yetkisi kabul edilen kurum ve kuruluşların temsilcileri hükümlü ve tutukluları, ziyaret yapma niyetini Bakanlığa önceden bildirmek suretiyle, ilgili sözleşme hükümleri ve ulusal mevzuattaki usul ve esaslar çerçevesinde ziyaret edebilir. Heyet ziyaret sırasında hükümlü ve tutuklularla özel olarak görüşebilir, kurumun her yerine girebilir. Ayrıca, heyetin hükümlü ve tutukluların buldukları yerler hakkındaki istediği tüm bilgiler kendilerine sağlanır.

(Değişik üçüncü fıkra:RG–6/11/2009–27398) Taraf olduğumuz sözleşmeler gereğince Ülkemize iade edilen Türk uyruklu hükümlü ve tutuklular, Bakanlığın izniyle iade eden ülkenin konsolosluk memurunca ziyaret edilebilir. Bu ziyaret izninde karşılıklılık aranabilir, tercüman yardımından faydalanılabilir.

***Yabancı hükümlü ve tutukluların din adamları tarafından ziyareti***

**Madde 31–** Yabancı temsilcilikler dışında, Türkiye Cumhuriyetinin yetkili makamları tarafından faaliyetleri kabul edilmiş olan dinlerin resmî temsilcileri ve din adamları, yabancı uyruklu kişileri, Bakanlığın izni ile ziyaret edebilir. Ancak bu ziyaretin ilgili hükümlü veya tutuklu tarafından da kabul edilmesi gerekir. İlgili görüşmeyi kabul etmiyorsa durum bir tutanakla tespit edilir.

m.32 (58) *Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği*

*Tıp doktorları tarafından yabancı hükümlü ve tutuklulara yönelik tedavi amaçlı ziyaret*

**Madde 32–** Yabancı uyruklu hükümlü ve tutukluların hastalıklarının, ülkemizde tedavi imkanı bulunmaması veya zorunlu bir sağlık nedeniyle verilen Bakanlık izni hariç, yabancı uyruklu doktorların tedavi hizmeti amacıyla kuruma girmesine izin verilmez.

*Fahri konsolosların yabancı hükümlü ve tutukluların ziyareti*

**Madde 33–** Ülkemizde, diplomatik temsilciliği ve konsoloslugu bulunmayan ülkelerin fahri konsolosları, bu görevlerini belgelemeleri koşuluyla, yabancı ülke konsoloslarına tanınan haklardan yararlanır.

Ülkemizde, diplomatik temsilciliği ya da konsoloslugu bulunan ülke-lerin fahri konsolosları, yabancı hükümlü ve tutukluları, ancak; Bakanlığın izni ile ziyaret edebilirler.

## BEŞİNCİ KISIM

### Ortak Hükümler, Tutuklular, Son Hükümler

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Ortak Hükümler

#### *Belgelendirme*

**Madde 34–** (Değişik:RG-3/4/2012-28253)

Hükümlü ve tutuklular ile görüşmek isteyen kan ve kayın hısımlarından, akrabalık durumlarını ve T.C. kimlik numaralarını beyan etmeleri ve T.C. kimlik numaralarının bulunduğu nüfus cüzdanı aslını ziyaret süresince ceza infaz kurumlarında yetkili görevlilere teslim etmeleri istenir. Ziyaretçilerin beyanlarının doğruluğu, ceza infaz kurumları tarafından Kimlik Paylaşım Sistemi üzerinden elektronik ortamda araştırılmak suretiyle teyit edilir. Bu şekilde doğru beyanda bulunduğu tespit edilen ziyaretçilerden beyanlarına ilişkin olarak nüfus kayıt örneği veya kimlik bilgilerine ilişkin başkaca bir belge istenmez.

Kimlik paylaşım sistemi üzerinden elektronik ortamda kanuni yakınlığı tespit edilemeyenlerin veya hükümlü ve tutuklular ile görüşmek isteyen ancak T.C. kimlik numarası bulunmayan kan ve kayın hısımlarının akrabalık durumlarını, nüfus idarelerinden veya ilgili konsolosluklar tarafından verilen resmi belgeler ile ispatlamaları gerekir.

**Heyetlerin ziyaret usulü**

**Madde 35**– Kapalı ve açık ceza infaz kurumlarına ziyaret veya görüşe gelen resmî heyet ve özel kişiler, kurum güvenliğini tehlikeye sokacak davranışlarda bulunamaz, kurum güvenliği için alınan ve uygulanan yasal ve idarî tedbirlerin değiştirilmesini isteyemez.

**Hastanede ziyaret ve refakat**  
(Değişik madde başlığı:RG-6/11/2009-27398)

**Madde 36**– Hasta hükümlü ve tutuklular, kurum tabibinin uygun görmesi halinde, görevli infaz ve koruma memuru nezaretinde, kurumun hastane veya revirinde ziyaret edilebilir.

Kurum dışındaki sağlık kuruluşlarında yataklı tedavi gören hükümlü ve tutuklular, tedaviyi yapan doktorun uygun görmesi ve Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısının izni ile iç güvenlik görevlileri nezaretinde ziyaret edilebilir.

(Ek üçüncü fıkra:RG-6/11/2009-27398) Kurum dışında yatarak tedaviyi yapılan hükümlülerin yanında, tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunun bildirilmesi hâlinde eşi, annesi, babası, kardeşi, çocuğu, bunların olmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun gördüğü bir aile yakını refakatçi olarak bulundurulabilir.

**Giriş kartı**

**Madde 37**– Ziyaretçilerin, ceza infaz kurumuna girişleri sırasında, idare tarafından kimlikleri alınır, yerine; basılı, seri numaralı, kurum tarafından onaylanmış giriş kartı verilir. Ziyaretçi, kurum içinde giriş kartını görünecek biçimde üzerinde taşımak zorundadır.

**Hukuksal amaçlı ziyaret talepleri**

**Madde 38**– Yabancı bir ülkede yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma çerçevesinde, ceza infaz kurumlarında bulunan yabancı veya Türk vatandaşı hükümlü ve tutukluların bilgilerine başvurulması isteminde bulunulması halinde, varsa o ülke ile Türkiye Cumhuriyeti arasında bulunan adli yardım sözleşmeleri çerçevesinde, adli yardım taleptimesi düzenlenerek Bakanlığa iletilir ve verilecek izin ile görüşme gerçekleştirilir.

Ceza infaz kurumlarında bulunan Türk vatandaşı veya yabancı uyruklu hükümlü ve tutuklular hakkında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ya da yetkisi tanınan diğer bir uluslararası mahkemede yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma çerçevesinde, yabancı uyruklu görevlilerin ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklularla görüşmeleri ve-

m.39 (58) *Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Yönetmeliği*  
ya bilgilerine başvurmaları Bakanlığın iznine bağlıdır.

#### *Din adamları tarafından ziyaret*

**Madde 39–** Türkiye Cumhuriyetinin yetkili makamları tarafından faaliyetleri kabul edilmiş dinlerin resmî temsilcileri veya din adamları, kendi dinlerine mensup hükümlü ve tutuklularla istekleri halinde ve ceza infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye düşürmemek kaydıyla, Cumhuriyet başsavcılığının izniyle görüşebilir.

#### *Milletvekillerinin görüşmeleri*

**Madde 40–** (Değişik:RG–22/07/2007–27470)

Milletvekillerinin, ceza infaz kurumlarındaki yaşam şartlarını yerinde görebilmek için, inceleme yapmak veya hükümlü ve tutuklular ile görüşmede bulunmak amacıyla yapmış oldukları istemler, ceza infaz kurumu idaresine bilgi vermek koşuluyla yerine getirilir. Milletvekilleri, hükümlü ve tutuklularla açık ziyaret şeklinde görüşebilir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Üçüncü Kısım Beşinci Bölüm, Dördüncü Kısım Dördüncü ve Beşinci Bölümleri ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlardan tutuklu ve hükümlülerin milletvekilleri tarafından ziyaret edilmelerinde Bakanlığın yazılı izni aranır.

Ceza infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlüler ile barındırıldıkları bölümler, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve diğer komisyonların başkan ve üyeleri ile yanlarında bulunan görevliler tarafından komisyon kararı ve görevleri çerçevesinde ziyaret edilebilir.

#### *Ziyaretlerde konuşulacak lisan*

**Madde 41–** (Değişik birinci cümle:RG–6/11/2009–27398) Ziyaret esnasında görüşmelerin Türkçe yapılması esastır. Ancak, hükümlü veya tutuklunun Türkçe bilmemesi veya görüşeceğini bildirdiği yakınının Türkçe bilmediğinin beyan edilmesi halinde, Türkçe’den başka bir dilde konuşmanın yapılmasına izin verilir ve konuşma kayda alınır. Kayıtların incelenmesi sonucu, konuşmaların kurum güvenliğini veya kamu düzenini tehlikeye düşürecek nitelikte bulunması halinde, haklarında idarî ve adlî işlem yapılır.

(Ek fıkra:RG–28/07/2007–26596) Yabancı uyruklu hükümlü ve tutukluların ziyaret ve avukat görüşlerinde, ücreti taraflarca karşılanmak koşuluyla bir tercümandan veya o dili bilen bir gönüllünün yardımından yararlanılabilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Tutuklular ve Son Hükümler

#### *Tutuklulara ilişkin uygulamalar*

**Madde 42–** Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkeme, soruşturmanın veya davanın selameti bakımından tutuklunun ziyaretçi kabulünü yasaklayabilir veya bu hususta kısıtlamalar koyabilir.

#### *Yürürlük*

**Madde 43–** Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### *Yürütme*

**Madde 44–** Bu Yönetmelik hükümlerini, Adalet Bakanı yürütür.





# (59) HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN ÖDÜLLENDİRİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 30.03.2013

Resmi Gazete Sayısı: 28603

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1–** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartlarını düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2–** (1) Bu Yönetmelik, ceza infaz kurumlarında bulunan tüm hükümlü ve tutukluları kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelik, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 51 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4–** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- b) Genel Müdürlük: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü,
- c) Kanun: 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu,
- ç) Kurul: İdare ve Gözlem Kurulunu,
- d) Kurum: Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerini, ifade eder.

m.5

(59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği

## İKİNCİ BÖLÜM

### Ödüllendirmeye İlişkin Temel İlkeler ve Denetim

#### *Temel ilkeler*

**Madde 5–** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki ilkelere uyulur:

a) Hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi ile ulaşılmak istenen temel amaç; bu kişilerin yeniden sosyalleşmesini sağlamak suretiyle insan haklarına saygılı, hukukî ve toplumsal kurallara bağlı bireyler olmalarını teşvik etmektir.

b) Hükümlü ve tutuklulara; ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî görüşleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve sırf bu nedenlerle ayrıcalık tanınmaz.

c) Hükümlü ve tutuklulara ödül verilirken bunların bir hak değil, teşvik esaslı ayrıcalık olarak verilebileceği göz ardı edilemez.

ç) Hükümlü ve tutuklulara; işledikleri suçun türü, koşullu salıverilme tarihi, kişisel özellikleri ve ihtiyaçları, bedensel ve psikolojik yapısı, eğitim durumu ve mesleği göz önünde bulundurularak en uygun ödül verilir ve bu karar ilgiliye bildirilir.

d) Ödüllendirmede; kurumun fizikî yapısı, personel sayısı, malî ve sosyal imkânları ile mevcut doluluk durumu dikkate alınır.

e) Hükümlü ve tutuklulara, gerekli şartları taşımaları hâlinde aynı anda birden fazla ödül verilebilir.

f) Aynı odada kalan veya ortak etkinliklere katılan hükümlü ve tutuklulara, gerekli şartları taşımaları hâlinde birlikte yararlanabilecekleri bir ödül verilebilir.

g) Hükümlü ve tutuklular hakkında disiplin soruşturmasına başlanması veya ödüllendirilen tutum ve davranışlarının ortadan kalkması hâlinde ödüllendirme kararı Kurul tarafından derhâl geri alınır ve bu karar ilgiliye tebliğ edilir.

ğ) Hükümlü ve tutuklular, kuruma kabul işlemleri sırasında bu Yönetmelikte yer alan düzenlemeler hakkında bilgilendirilir.

#### *Ödül uygulamalarının denetimi*

**Madde 6–** (1) Kurul tarafından verilen ödüllerin türleri ve kimlere verildiği ile ödüllendirme gerekçelerini içeren aylık listeler yapılacak denetimlere imkân verecek şekilde özel bir klasörde saklanır.

(2) Kurul kararlarına karşı infaz hâkimliğine şikâyet ve infaz hâkimliği kararlarına karşı ağır ceza mahkemesine itiraz yolu açıktır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Ödül Türleri ve Uygulanma Esasları

#### *Ödül türleri*

**Madde 7–** (1) Hükümlü ve tutuklulara;

- a) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara, kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme,
  - b) Haftalık açık veya kapalı ziyaret süresini uzatma,
  - c) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapma,
  - ç) Üst üste kullanılmayan ziyaret sürelerini toplu olarak kullanma,
  - d) Haftalık telefonla görüşme sayı veya süresini artırma,
  - e) Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli ve daha uzun süreli yararlanma,
  - f) Haftalık harcama miktarını yarı oranında artırma,
  - g) Tek kişilik odada televizyon bulundurma,
  - ğ) Hediye,
  - h) Takdir belgesi,
  - ı) Tavsiye mektubu,
- ödülü verilebilir.

(2) Çocuk hükümlü ve tutuklulara, yukarıda sayılanlar yanında anne ve babasıyla veya vasisi ile kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yapma ödülü verilebilir.

#### *Ödüllendirilebilecek tutum ve davranışlar*

**Madde 8–** (1) Disiplin cezası almamış veya kaldırılmış hükümlü ve tutuklulardan aşağıda sayılan tutum ve davranışların bir veya birkaçını sergileyenler, diğer davranış türlerine de açıkça aykırı davranmamaları hâlinde ödüllendirilebilir:

- a) Tutum ve davranışları ile diğer hükümlü ve tutuklulara iyi örnek olmak,
- b) İyileştirme faaliyetlerine geçerli mazeret dışında sürekli ve etkin bir şekilde katılarak kişisel gelişim göstermek,
- c) İş, eğitim ve öğretim faaliyetlerine geçerli mazeret dışında sürekli katılarak üstün başarı göstermek,

## m.9 (59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği

- ç) Kurumdaki kişisel ve ortak kullanım alanları ile bu yerlerde bulunan eşyaların temizlik, düzen ve korunmasına azami özen göstermek,  
d) Kurum içi ya da dışındaki sosyal, kültürel veya sportif faaliyetlere sürekli ve etkin bir şekilde katılarak kişisel gelişim göstermek,  
e) Kurum işleyişini sürdürmek için gerekli olan kurum iç hizmetlerinin yerine getirilmesinde istekli olmak ve üstün gayret göstermek,  
f) Uyuşturucu, alkol veya sigara bağımlısı olup da bu bağımlılıktan kurtulmak için kurumca yürütülen eğitim veya tedavi programlarına katılarak bu konuda gelişim göstermek,  
g) Kurum asayiş ve düzenini tehlikeye düşürebilecek hukuka aykırı bir eylemin ortaya çıkarılmasını sağlamak.

### *Ödüllendirmede yetkili merci*

**Madde 9–** (1) Hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi ile verilecek ödülün türüne, sayısına, süresine veya geri alınmasına Kurul tarafından Ek-1’de yer alan form doldurulmak suretiyle karar verilir.

### *Ödüllendirme usulü*

**Madde 10–** (1) Kurul, resen veya kurumda görev yapan servislerin teklifi üzerine ilgililerin ödüllendirilmesine karar verebilir.

(2) Kurul, ödül verilecek hükümlü ve tutukluları ayda en az bir kez yapacağı toplantıda oy çokluğuyla kararlaştırır ve ödülün niteliğine göre uygun şekilde ilgililere bildirir.

(3) Ödülün geri alınmasını gerektiren şartların ortaya çıkması hâlinde Kurul, henüz uygulanmamış veya hâlen uygulanmakta olan ödülün derhâl geri alınmasına karar vererek ilgiliye bildirir.

(4) Hükümlü ve tutuklulara verilen ve geri alınan ödüller kayıt altına alınarak bir sureti ilgililerin şahsî dosyalarında saklanır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Eş ve Aile Görüşmesi Ödülü

### *Eş görüşmesi ödülü*

**Madde 11–** (1) Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir.

***Eş görüşmesi ödülü ile ilgili genel hükümler***

**Madde 12–** (1) Eş görüşmesi için kuruma gelen ziyaretçilerden; Türk vatandaşı olanların Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını içeren resimli bir kimlik belgesini, yabancı uyruklu olanların ise pasaport veya yerine geçebilecek bir kimlik belgesi ile birlikte hükümlü veya tutuklu ile evli olduğunu ispatlayan Türkçe tercüme edilmiş resmî onaylı belgeyi göstermesi zorunludur.

(2) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile bir kez eş görüşmesi ödülü verilebilir.

(3) Cinsel saldırı, cinsel istismar veya aile içi şiddet suçu işlemiş hükümlü ve tutuklular ile eş görüşmesi ödülü verilmesinin hükümlü, tutuklu veya eşi açısından riskli görüldüğü diğer durumlarda kurumda bulunan veya başka kurumlardan temin edilen psiko-sosyal yardım servisi personeli eşlerle öncelikle ayrı ayrı görüşür. Gerekli hâllerde eşlerle birlikte de görüşme yapılabilir. Görüşme sonucunda hazırlanacak değerlendirme raporunun Kurul tarafından dikkate alınması zorunludur.

(4) Aynı kampüs veya kurumda barındırılan hükümlü veya tutuklu eşlerin bu ödülden yararlanmaları için her ikisi hakkında da ayrı ayrı ödüllendirme kararı verilmesi gerekir.

***Eş görüşmesi ödülünün süresi***

**Madde 13–** (1) Hükümlü ve tutuklulara, en erken ayda bir en geç üç ayda bir, üç saatten yirmi dört saate kadar eş görüşmesi ödülü verilebilir.

(2) İlk görüşmenin süresi üç saat olarak belirlenir. Bu süre; hükümlü veya tutuklunun tutum ve davranışları, kurumun fizikî yapısı, personel sayısı ve mevcut doluluk durumu dikkate alınarak kademeli şekilde yirmi dört saate kadar artırılabilir.

(3) Eş görüşmesi, dini ve milli bayramlar ile Bakanlık tarafından açık görüşme izni verilen özel günlerde yapılamaz.

(4) Eş görüşmesinin gün ve saati, kurumun fizikî yapısı, personel sayısı ve mevcut doluluk durumu ile hükümlü ve tutukluların talepleri dikkate alınarak 09:00 ilâ 17:00 saatleri arasında başlayacak şekilde belirlenir.

(5) Görüşme tarihi ve saati, başkalarının haberdar olamayacağı uygun vasıtalarla, hükümlü veya tutuklunun eşine haber verebileceği makul bir süre önce kendisine bildirilir.

(6) Kurumdan kaynaklanan bir sebeple veya hükümlü, tutuklu ya da eşinin kabul edilebilir bir mazereti nedeniyle görüşmenin planlanan gün ve saatte gerçekleşmemesi hâlinde kurum idaresi tarafından başka bir tarih belirlenir.

m.14 (59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği

*Eş görüşmesinde alınacak güvenlik tedbirleri*

**Madde 14–** (1) Eş görüşmesinin güvenli bir şekilde yapılabilmesi için görüşmenin mahremiyetini ihlâl etmeyecek tüm tedbirler alınır. Görüşme odası giriş kapısının dış kısmını gösterecek şekilde kamera koyularak görüntüler kayıt altına alınabilir.

(2) Görüşme odası ve eklentileri her görüşme öncesi ve sonrasında görevli personel tarafından aranır.

(3) Görüşme süresinin sona ermesi, çağrı butonuna basılması veya acil müdahale gereken hâller dışında görüşme odasına girilemez.

(4) Görüşme odası ve eklentilerinde, 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik ile bu Yönetmelikte belirtilenler dışında başka eşya bulundurulamaz.

*Eş görüşmesinde alınacak sağlık tedbirleri*

**Madde 15–** (1) Kurum, hükümlü ve tutuklular ile eşlerini, koruyucu sağlık tedbirleri ve kurumsal temizlik koşulları konusunda yazılı olarak bilgilendirir. Bu konuda hazırlanmış olan afiş ve broşür benzeri bilgilendirici materyaller hükümlü ve tutukluların kolayca erişebileceği yerlerde bulundurulur.

(2) Hepatit veya HIV gibi kan ya da cinsel yolla bulaşabilecek bir hastalığı olduğu kurumca bilinen hükümlü veya tutuklunun eşi, sağlık personeli tarafından yazılı olarak bilgilendirilir.

(3) Eş görüşmesi kapsamında kuruma gelen ziyaretçiden ikinci fıkrada yazılı türden bir hastalık taşıyıp taşımadığı konusunda hükümlü veya tutukluyu bilgilendireceği yönünde yazılı beyanı alınır.

(4) Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte geçen sağlık, temizlik ve kişisel kullanıma ilişkin malzemeler ile gerektiğinde bunların tek kullanımlık olanları, ayrıca ilaç niteliği taşımayan doğum kontrol ürünleri kurum kantininden satın alınabilir veya kurum idaresi tarafından imkânlar dâhilinde ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edilebilir.

(5) Görüşme odası ve eklentilerinin düzen ve temizliğinden görüşmeden yararlanan hükümlü veya tutuklu sorumludur.

*Eş görüşmesi sırasında iaşe*

**Madde 16–** (1) Hükümlü ve tutuklulara, görüşme saatlerine rastlayan öğünlere ilişkin iaşeler eş görüşmesi öncesinde kumanya olarak verilir.

(2) Hükümlü ve tutuklular, eş görüşmesi öncesinde kurum kantininden

**(59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği** m.17

satın aldığı gıda maddelerini görüşme odasında bulundurabilir.

***Aile görüşmesi ödülü***

**Madde 17–** (1) Çocuk hükümlü ve tutuklulara, en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar ana ve babası veya vasisi ile kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi ödülü verilebilir.

(2) Aile görüşmesinin süresi, çocuk hükümlü ve tutuklunun işlediği suçun türü, koşullu salıverilme tarihi, kişisel özellikleri ve ihtiyaçları, beden sel ve psikolojik yapısı ile eğitim durumu dikkate alınarak belirlenir.

(3) Aile görüşmesi, dini ve milli bayramlar ile Bakanlık tarafından açık görüşme izni verilen özel günlerde de yaptırılabilir.

(4) Bu Yönetmeliğin 12 ilâ 16 ncı maddelerinde düzenlenen ve aile görüşmesi ile uzlaşır nitelikte olan hükümleri, çocuk hükümlü ve tutuklular bakımından da uygulanır.

***Eş ve aile görüşmesi sırasında kurallara uyulmaması***

**Madde 18–** (1) Hükümlü ve tutuklu veya ziyaretçi tarafından bu Yönetmelik ve diğer ilgili mevzuatta düzenlenen kurallara uyulmaması hâlinde görüşmeye derhâl son verilebileceği gibi bu husus sonraki ödül değerlendirilmelerinde de dikkate alınır.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Diğer Ödüller

***Haftalık ziyaret süresinin uzatılması ödülü***

**Madde 19–** (1) Haftalık ziyaret süresinin uzatılması ödülü verilen hükümlü ve tutukluların açık veya kapalı ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar da Kanununun 25 inci maddesine uygun olacak şekilde bu ödül den yararlanabilir.

(3) Kurul, açık veya kapalı ziyaretten hangisinin ne kadar süreyle uzatılacağını ödüllendirme kararında açıkça belirtir.

(4) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile en fazla üç kez ziyaret süresini uzatabilir.

***Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılması ödülü***

**Madde 20–** (1) Hükümlü ve tutuklulara kapalı ziyaret yerine açık ziyaret

**m.21 (59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği**

yaptırılması ödülü verilebilir.

(2) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile en fazla üç kapalı ziyaretin uygun zamanlarda açık olarak yapılmasına karar verebilir.

***Kullanılmayan ziyaret sürelerinin birleştirilmesi ödülü***

**Madde 21–** (1) Hükümlü ve tutukluların üst üste kullanmadıkları en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullanılabilir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar da Kanunun 25 inci maddesine uygun olacak şekilde bu ödülünden yararlanabilir.

(3) Kurul, birleştirilen ziyaret izni ödülünün süresi ile açık veya kapalı şekilde yapılacağı hususlarını ödüllendirme kararında açıkça belirtir.

***Telefonla görüşme süresi veya sayısının artırılması ödülü***

**Madde 22–** (1) Hükümlü ve tutukluların haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar da Kanunun 25 inci maddesine uygun olacak şekilde bu ödülünden yararlanabilir.

(3) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile en fazla üç kez telefonla görüşme süresini iki katına kadar artırabilir veya görüşme sayısını ikiye çıkarabilir.

***Sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerden yararlanma ödülü***

**Madde 23–** (1) Hükümlü ve tutuklulara; sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli olarak veya bir hafta için programlanmış sürenin en fazla iki katına kadar yararlandırılması ödülü verilebilir.

(2) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile en fazla üç kez bu ödülün uygulanmasına karar verebilir.

***Haftalık harcama miktarının artırılması ödülü***

**Madde 24–** (1) Hükümlü ve tutuklulara, haftalık harcama miktarının yarı oranında artırılması ödülü verilebilir.

(2) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile en fazla üç kez haftalık harcama miktarının yarı oranında artırılmasına karar verebilir.

***Tek kişilik odada televizyon bulundurma ödülü***

**Madde 25–** (1) Ortak yaşam alanlarında bulunan televizyon dışında hükümlü ve tutuklulara, kaldığı tek kişilik odada televizyon bulundurma ödülü verilebilir.

(2) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile en fazla altı aya kadar bu ödülün uygulanmasına karar verebilir.



**(59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği** **m.26**

(3) Tek kişilik odalarda ödül olarak bulundurulabilecek televizyon, hükümlü veya tutuklu tarafından kurum kantininden satın alınabilir.

***Hediye verilmesi***

**Madde 26–** (1) Hükümlü ve tutuklulara, kişisel özellikleri ile özel ilgi ve becerileri dikkate alınmak suretiyle ödül olarak bir hediye verilebilir.

(2) Hediye, para veya ekonomik değer taşıyan bir eşya olabileceği gibi manevi değeri olan bir eşya da olabilir.

(3) Hediye maddî değeri, hükümlü ve tutukluların kurumdaki haftalık harcama miktarının yarısını geçemez.

(4) Hediye olarak verilen para veya eşyanın bedeli; Bakanlık bütçesi dışındaki resmî veya özel kurum ve kuruluşlardan alınan bağışlardan karşılanabileceği gibi 13/7/2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Emanete Alınan Kişisel Paralarının Kullanımına Dair Yönetmeliğin 12 nci maddesi kapsamında Eğitim Kurulunun kararı ile emanet para faizinden de karşılanabilir.

(5) Kurul, her bir ödüllendirme kararı ile sadece bir hediye verebilir.

***Takdir belgesi verilmesi***

**Madde 27–** (1) Hükümlü ve tutuklulara ödül olarak takdir belgesi verilebilir.

(2) Takdir belgesi, hükümlü veya tutuklunun rızası alınmak kaydıyla, kurum personeli ile hükümlü ve tutukluların huzurunda törenle verilebilir ve söz konusu belge ailesine veya istediği başka bir kişiye gönderilebilir.

(3) Takdir belgesinin verilmesi için tören düzenlenmesi hâlinde hükümlü veya tutuklunun talebi ve kurum müdürünün onayıyla ilgilinin eşi, annesi, babası, kardeşi ve çocukları törene katılabilir.

***Tavsiye mektubu verilmesi***

**Madde 28–** (1) Hükümlü ve tutuklulara, salıverilme sonrasında kamu veya özel sektör nezdinde yapacağı iş başvurularında kullanmak üzere ödül olarak tavsiye mektubu verilebilir.

(2) Tavsiye mektubu, hükümlü ve tutukluların salıverilmesi sırasında verilebileceği gibi iş arama izni sırasında kullanılmak üzere de verilebilir.

(3) Tavsiye mektubunda Cumhuriyet başsavcısı ve kurum müdürünün imzası bulunur.

m.29

(59) Hükümlü ve Tutukluların Ödül Yönetmeliği

## ALTINCI BÖLÜM

### Son Hükümler

#### *Yürürlük*

**Madde 29–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### *Yürütme*

**Madde 30–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

# (60) AÇIK CEZA İNFAZ KURUMLARINA AYRILMA YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 02.09.2012

Resmi Gazete Sayısı: 28399

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### *Amaç*

**Madde 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, hükümlülerin; doğrudan açık ceza infaz kurumlarına alınmalarına, kapalı ceza infaz kurumlarından açık ceza infaz kurumlarına ayrılmalarına, açık ceza infaz kurumları arası nakillerine ve açık ceza infaz kurumlarından kapalı ceza infaz kurumlarına iadelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2-** (1) Bu Yönetmelik, kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan tüm hükümlüleri kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 3-** (1) Bu Yönetmelik, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 4-** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Açık kurum: Hükümlülerin iyileştirilmesi kapsamında çalıştırılmasına ve meslek edindirilmesine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimindeki erkek, kadın ve genç hükümlülere yönelik ceza

**m.5 (60) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği**

infaz kurumlarını,

b) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

c) Genel Müdürlük: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü,

ç) Kapalı kurum: Kapalı, yüksek güvenlikli, kadın, çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarını,

d) Koşullu salıverilme: Hükümlülerin, haklarında verilen hürriyeti bağlayıcı cezaların mevzuatta belirtilen kısmını ceza infaz kurumları veya denetimli serbestlik müdürlüklerinde iyi hâlli olarak geçirdikten sonra mahkeme kararı ile salıverilmelerini,

e) Kurum: Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerini, ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Açık Kuruma Alınacak veya Ayrılacak Hükümlüler

#### *Doğrudan açık kuruma alınacak hükümlüler*

**Madde 5-** (1) Terör suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar hariç olmak üzere;

a) Kasıtlı suçlardan toplam üç yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm olanların,

b) Taksirli suçlardan toplam beş yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm olanların,

c) Adli para cezası hapis cezasına çevrilenlerin,

ç) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu gereğince tazyik hapsine tabi tutulanların,

cezaları doğrudan açık kurumlarda yerine getirilir.

#### *Kapalı kurumdan açık kuruma ayrılacak hükümlüler*

**Madde 6-** (1) Hükümlülerden;

a) Toplam cezalarının beşte birini kapalı kurumlarda iyi hâlli olarak geçiren ve koşullu salıverilme tarihine altı yıl veya daha az süre kalanlar,

b) Müebbet hapis cezasına mahkûm olup, koşullu salıverilme tarihine beş yıl veya daha az süre kalanlar,

c) Cezaları yüksek güvenlikli kapalı kurumlar veya diğer kapalı kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde infaz edilenlerden toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi hâlli olarak geçiren ve koşullu salıverilme

**(60) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği m.7**

tarihine üç yıl veya daha az süre kalanlar,

açık kurumlara ayrılabilir.

(2) Açık kurumlara ayrılabilme için, ayrıca;

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102, 103, 142, 148, 149, 188 ve 190 nci maddelerinden mahkûm olanların koşullu salıverilme tarihine iki yıldan az süre kalması,

b) 1/3/1926 tarihli ve mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 403, 404, 414, 416/1, 418/1, 491/3-4, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498 ve 499 uncu maddelerinden mahkûm olanların koşullu salıverilme tarihine iki yıldan az süre kalması,

c) 29/7/2003 tarihli ve 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu, 30/7/1999 tarihli ve mülga 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Kanununun 14 üncü maddesi ve 5237 sayılı Kanunun 221 inci maddesinden yararlananların koşullu salıverilme tarihine iki yıldan az süre kalması,

ç) Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması,

şartı aranır.

(3) Birden fazla cezanın toplanarak infazı hâlinde, açık kuruma ayrılma da esas alınacak suç, koşullu salıverilme tarihine en az sürenin arandığı suçtur.

(4) Açık kuruma ayrılma süresini dolduranlar hakkında altı aylık deneme süresinin tamamlanması beklenmeden açık kuruma ayrılma kararı alınabilir.

**Çocuk eğitimevinden açık kuruma ayrılacak hükümlüler**

**Madde 7–** (1) Çocuk eğitimevinde cezası infaz edildiği sırada eğitime devam etmeyenler on sekiz yaşını bitirdiklerinde, eğitime devam edenler ise yirmi bir yaşını bitirdiklerinde suç türüne bakılmaksızın açık kuruma gönderilir.

**Açık kuruma ayırlamayacak hükümlüler**

**Madde 8–** (1) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerden;

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar,

b) Haklarında ikinci defa tekrür hükümleri uygulananlar,

c) Haklarında iyi hâl kararı verilse bile, 5275 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinde sayılan eylemlerden dolayı toplam üç kez hücreye koyma ce-

m.9 (60) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği

zası alanlar,

ç) Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, 6 ncı maddenin ikinci fıkrasının (c) ve (ç) bentleri dışında kalanlar,

d) Koşullu salıverilme kararının geri alınması nedeniyle kalan cezası infaz edilmekte olanlar,

e) Eğitimlevleri hariç kapalı veya açık kurumlardan firar edenler, açık kurumlara ayrılamaz.

(2) (Değişik:RG-4/6/2014-29020) Kapalı kurumda hükümlü olup, işlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı haklarında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesine göre tutuklama kararı verilenler, bu durumları devam ettiği sürece açık kurumlara ayrılamaz.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Açık Kuruma Gönderme veya Ayırma Kararları

#### *Doğrudan açık kuruma gönderme kararı*

**Madde 9-** (1) Ağır ceza merkez veya mülhakat Cumhuriyet başsavcılıkları, bağlı buldukları ağır ceza merkezi yargı çevresinde açık kurum bulunması hâlinde, 5 inci madde kapsamında kalan hükümlülerin doğrudan o yerde bulunan açık kurumlara gönderilmesine karar verir.

(2) Ağır ceza merkezi yargı çevresinde açık kurum bulunmayan merkez veya mülhakat Cumhuriyet başsavcılıkları ise 5 inci madde kapsamında kalan hükümlülerin Bakanlıkça belirlenen listedeki açık kurumlardan birine gönderilmesine karar verir.

(3) 5 inci madde kapsamında kalan hükümlülerden;

a) Teslim olan veya çağrı üzerine gelenlere,

b) 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince haklarında doğrudan yakalama emri çıkarılanlara,

c) 2004 sayılı Kanun gereğince tazyik hapsine tabi tutulandan haklarında yakalama emri çıkarılanlara,

birinci veya ikinci fıkralara göre gönderileceği açık kurum belirlendikten sonra on gün süre verilerek ilgili kuruma teslim olması, aksi takdirde yakalanarak kapalı kuruma alınacağı hususu EK-1’de yer alan fotoğraflı belge ile tebliğ ve ihtar olunur. Bu tebligat ve mahkeme ilâmı, derhâl açık kurumun bağlı bulunduğu Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

**(60) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği m.10**

(4) On günlük süre içinde, EK-1’de yer alan belgedeki ihtarı içeren çağrıya uymayan veya belirlenen açık kuruma teslim olmayan hükümlüler hakkında 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca yakalama emri çıkarılır ve yakalandıklarında kapalı kuruma alınarak haklarında 6 ncı madde hükümlerine göre işlem yapılır.

(5) Yangın, doğal afet veya hastalık gibi seyahat engeli oluşturabilecek bir sebeple on günlük süre içerisinde açık kuruma teslim olamadığı anlaşılmalanlar, Cumhuriyet başsavcılığının kararıyla açık kuruma gönderilir.

(6) Açık kurumları gösterir liste, ihtiyaç hâlinde Bakanlık tarafından güncellenerek Cumhuriyet başsavcılıklarına bildirilir.

***Kapalı kurumdan açık kuruma ayırma kararı***

**Madde 10–** (1) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin talepleri üzerine, koşulları taşıdıklarının anlaşılması hâlinde kurum idare ve gözlem kurulu tarafından açık kurumlara ayrılmalanına karar verilir. Hükümlünün koşulları taşımadığının anlaşılması halinde ise talebin reddine dair verilen gerekçeli karar ilgiliye tebliğ edilir.

(2) Kararda; hükümlünün almış olduğu toplam ceza miktarı, koşullu salıverilme tarihi ve açık kuruma ayrılma hakkını kazandığı tarih ayrı ayrı belirtilir.

(3) İdare ve gözlem kurulu kararı ile birlikte;

a) İlâm,

b) Hükümlü bilgi cetveli,

c) Süre belgesi,

ç) İyi hâl kararı,

d) Gözlem ve sınıflandırma formu,

e) Bakanlıkça belirlenen listeye göre tercih edebileceği açık kurumlara ayrılmak istediğini ve nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul ettiğini belirtir dilekçesi,

Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(4) Kapalı kurumun bağlı olduğu Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan inceleme sonucunda, hükümlünün açık kuruma ayrılma şartlarını taşıdığının belirlenmesi halinde;

a) Bağlı olduğu ağır ceza merkezi yargı çevresinde açık kurum bulunuyor ise hükümlünün o kurumlardan birine,

b) Açık kurum bulunmuyor ise hükümlünün talebi ve kapasite durumu dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenen listedeki açık kurumlardan birine,

**m.11 (60) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği**

c) Yabancı uyruklular ile kadın hükümlülerin, Bakanlıkça belirlenen listedeki açık kurumlardan birine,

gönderilmesine ilgili yer Cumhuriyet başsavcılığı tarafından karar verilir.

(5) Bakanlıkça belirlenen listeye göre gönderilen hükümlülerin açık kuruma kabulleri zorunludur. Bu zorunluluk sebebiyle kapasite fazlası oluşması hâlinde, bu husus 11 inci maddeye göre işlem yapılmak üzere Bakanlığa bildirilir.

***Açık kurumlar arası nakil kararı***

**Madde 11-** (1) Hükümlülerin, buldukları açık kurumlardan başka açık kurumlara nakil olmayı talep etmeleri halinde, nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri koşuluyla, gitmek istedikleri en fazla beş kurumu belirtir dilekçeleri ve hükümlü bilgi cetveli Bakanlığa gönderilir.

(2) Bakanlıkça, hükümlünün talepte bulunduğu kurumların kapasitesi ile daha önce aldığı disiplin cezası nedeniyle ayrılmak zorunda kaldığı kurumlardan olup olmadığı hususları birlikte değerlendirilerek talep hakkında bir karar verilir.

(3) Koşullu salıverilme tarihine beş aydan az süre kalan hükümlünün başka açık kurumlara nakil talepleri, Cumhuriyet başsavcılığınca reddedilerek durum ilgiliye tebliğ edilir.

(4) Açık kurumlardan başka açık kurumlara nakledilen hükümlüler; eğitim-öğretim, güvenlik veya hastalık gibi zorunlu nedenler hariç, nakledildikleri kurumlarda en az bir yıl kalmak zorundadır. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır.

(5) Kapalı kurumlardan açık kurumlara ayrılan hükümlüler bakımından dördüncü fıkradaki süre şartı aranmaz.

(6) Aynı ağır ceza merkezi yargı çevresinde bulunan açık kurumlar arasındaki nakillere ağır ceza merkezi Cumhuriyet başsavcılığınca karar verilir.

(7) Bakanlık; kurum kapasitesinin aşılması, ihtiyaç, güvenlik, yangın, doğal afet veya hastalık gibi zorunlu hâllerde açık kurumlar arasında resen nakil yapabilir.



## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Kapalı Kuruma İade ve Yeniden Açık Kuruma Ayrılma

#### *Kapalı kuruma iade*

**Madde 12–** (1) Açık kurumlarda cezası infaz edilmekte olan hükümlülerden;

- a) Haklarında 5271 sayılı Kanununun 100 üncü maddesine göre tutuklama kararı verilenler,
- b) Firar edenler,
- c) Kınamadan başka disiplin cezası alanlar,
- ç) 5 inci madde gereğince doğrudan açık kurumlara gönderilenler hariç olmak üzere; yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları tespit edilenler,
- d) İş temin edildiği halde çalışmayanlar veya iş düzenine uyum sağlayamayanlar,
- e) Kapalı kuruma dönmek isteyenler,
- f) (Mülga:RG–4/6/2014–29020)

kurum yönetim kurulu kararı ile kapalı kurumlara iade edilir ve bu karar derhâl infaz hâkimliğinin onayına sunulur.

(2) İnfaz edilen cezası dışında başka bir suçtan haklarında mahkûmiyet kararı verilenlerin cezaları toplandıktan sonra koşullu salıverilmelerine 6 ncı maddede belirtilen sürelerden daha fazla kaldığı tespit edilenler, kurum yönetim kurulu kararı ile kapalı kuruma iade edilir.

#### *Yeniden açık kuruma ayrılma*

**Madde 13–** (1) Açık kurumda cezası infaz edilmekte iken; kınama dışında disiplin cezası verilme suretiyle kapalı kuruma bir defa iade edilenler disiplin cezasının kaldırılma tarihinden itibaren altı ay, birden fazla iade edilenler ise disiplin cezasının kaldırılma tarihinden itibaren bir yıl geçtikten sonra açık kuruma ayrılabilir.

(2) Kendi isteğiyle kapalı kuruma dönen hükümlüler, altı aylık süre geçtikten sonra yeniden açık kuruma ayrılabilir.

m.14 (60) *Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği*

## BEŞİNCİ BÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

### *Yürürlükten kaldırılan yönetmelik*

**Madde 14-** (1) 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hükümlülerin Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılmaları Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

### *Yürürlük*

**Madde 15-** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

### *Yürütme*

**Madde 16-** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

# (61) CEZA İNFAZ KURUMLARINDA BULUNDURULABİLECEK EŞYA VE MADDELER HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 17.06.2005

Resmi Gazete Sayısı: 25848

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

#### *Amaç ve kapsam*

**Madde 1-** Bu Yönetmeliğin amacı, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri kişisel eşya, gıda, tıbbi malzeme ve diğer ihtiyaç maddelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu Yönetmelik, ceza infaz kurumlarında kalmakta olan hükümlü ve tutukluları kapsar.

#### *Dayanak*

**Madde 2-** Bu Yönetmelik, 13/4/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 35, 62 ve 70 inci maddesi hükümlerine göre hazırlanmıştır.

#### *Tanımlar*

**Madde 3-** Bu Yönetmelikte geçen,

Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

Ceza infaz kurumları: Kapalı, yüksek güvenlikli kapalı, kadın kapalı, çocuk kapalı, gençlik kapalı, açık ceza infaz kurumları ile gözlem ve sınıflandırma merkezleri ve çocuk eğitimevlerini,

İdare: Ceza infaz kurumları müdürlüklerini,

İdare ve gözlem kurulu: Ceza infaz kurumu idare ve gözlem kurulunu, ifade eder.

m.4

(61) İnfaz Kurumlarındaki Eşya Yönetmeliği

## İKİNCİ BÖLÜM

### Koşu, Oda ve Eklentilerinde Bulundurulabilecek Kişisel Eşya, Gıda, Tıbbi Malzeme ve Diğer İhtiyaç Maddeleri

#### *Mutfak teşkilatı olan ceza infaz kurumlarında bulundurulabilecek gıda maddeleri*

**Madde 4–** Koşu, oda ve eklentilerinde kantinden temin edilebilen sebze, meyve ve diğer gıda maddeleri bulunabilir.

Ceza infaz kurumunda, annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere, cins ve miktarı doktor tarafından belirlenen ihtiyaç duydukları gıda maddelerini bulundurmalarına izin verilir.

#### *Mutfak teşkilatı olmayan ceza infaz kurumlarındaki gıda maddeleri ve kullanılacak malzemeler*

**Madde 5–** Mutfak teşkilatı bulunmayan ceza infaz kurumlarında, yemek yapılabilir herhangi bir yerin olmaması durumunda, hükümlülerin kaldıkları koşu, oda ve eklentilerinde, idare tarafından verilen ve yemek yapmada kullanılacak her türlü gıda maddesi ve malzemesinin yeteri kadar bulundurulmasına izin verilir. Ancak; yemek yapmada kullanılan tüp gibi yanıcı ve parlayıcı madde veya malzemeler, yemek pişirilmesinden sonra, oda veya koşunun dışında, idarenin kontrolünde bir bölüme alınır. Kurumun fiziki imkanları müsait olduğu takdirde, aradaki bağlantının standartlara uygun ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmayacak şekilde, tütün; koşu veya oda dışında, ocağın ise; koşu veya odada bulundurulmasına izin verilebilir.

#### *Yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler*

**Madde 6–** Koşu, oda ve eklentilerinde, her hükümlü için kantinden temin edilmek şartıyla bir adet uç kısmı sivri olmayan on santimetre uzunluğunda bıçak, plastik veya yumuşak metalden imal edilmiş çatal, yemek ve çay kaşığı, 0.50 mm. kalınlığında iki adet metal yemek tabağı ve ikişer adet cam su bardağı ile çay bardağı ve tabağı bulundurulabilir.

#### *Giyim eşyaları*

**Madde 7–** Hükümlülerin koşu, oda ve eklentilerinde birer adet palto, manto ve mont, iki adet ceket veya ceket yerine kullanılabilen hırka, dört adet pantolon ve/veya etek, bayan için iki adet elbise, bir takım eşofman, dört adet gömlek, iki adet kazak, iki takım pijama, bir spor ayakkabısı, bir kışlık ayakkabı, bir iskarpin, üç adet tişört, iki adet kravat, bir adet kemer,

gerektiği kadar iç çamaşırı, çorap, bir terlik, havlu ve bir bornoz ile kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir.

Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskienlerini, yenileriyle değiştirebilir.

#### *Sürelî veya süresiz yayınlar ile kitaplar*

**Madde 8–** Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelî ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

#### *Elektrikli eşyalar*

**Madde 9–** Koğuş, oda ve eklentilerinde, kantinden temin edilmek koşuluyla, bir adet otuzyedî ekran televizyon ile elektrikli su ısıtıcısı, saç kurutma makinesi ve büro tipi buzdolabı ile kurumun bulunduğu coğrafi bölgenin iklim koşulları dikkate alınarak, her koğuş veya odada bir adet vantilatör bulundurulmasına izin verilebilir. Ayrıca her hükümlü, kurum kantininden satın almak kaydıyla bir adet kulaklıklî küçük el radyosu bulundurabilir.

Oda sistemine geçmemiş ceza infaz kurumlarında, koğuşların durumuna göre, bir adet büyük ekranlı televizyon ile buzdolabı bulundurulmasına izin verilebilir.

Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri hükümlü tarafından karşılanır.

#### *Müzik aletleri*

**Madde 10–** Her hükümlüye, elektrikli olmamak ve idarece belirlenen saatlerde kullanılmak koşuluyla, vurgulu çalgılar dışında saz, ud, gitar, kemençe, keman, flüt, mızıkâ, ney, kanun gibi müzik aletlerinden birisi verilebilir.

Birden çok hükümlünün bulunduğu oda veya koğuşlarda, bu konuda bütün hükümlülerin rızalarının alınması zorunludur.

m.11 (61) İnfaz Kurumlarındaki Eşya Yönetmeliği

***Dinî ihtiyaçlar***

**Madde 11–** Her hükümlüye, mensup olduğu dinin ibadetlerinde kullanılan eşyayı, dinî yaşamı bakımından zorunlu olan kitap ve eserleri temin ve bulundurmasına izin verilir.

***Sağlık***

**Madde 12–** Hükümlüler, koğuş, oda ve eklentilerinde hekim raporuyla belgelendirilmek koşuluyla, sağlıkları için gerekli protez ve benzeri tıbbi araçları ve eşyaları bulundurabilir.

***Temizlik***

**Madde 13–** Hükümlüler, koğuş, oda veya eklentilerinde, kantinden temin edilmek koşuluyla kişisel ve çevresel temizliklerini temin için tarak, saç fırçası, sabun, kese, diş macunu, diş fırçası, tıraş sabunu, şampuan, parfüm, krem, saç boyası, çakısı bulunmayan tırnak makası, plastik saplı tıraş bıçağı, beş adet plastik elbise askısı, çamaşır mandalı ve gündelik hayatta kullanılan plastik eşyalar ile idarece uygun görülen uzunlukta çamaşır ipi bulundurabilir.

Merkezi sıcak su sistemi kurulmamış ceza infaz kurumlarında, koğuş veya odaların mevcuduna göre, hükümlülerin banyo ve diğer temizlik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, idare; koğuş veya odaların dışında yeteri kadar tüp gaz bulundurur.

***El işi faaliyetleri***

**Madde 14–** Hükümlülerin, gerekli malzemeler kantinden temin edilmek koşuluyla, el işi faaliyetlerini, ceza infaz kurumlarının uygun bölümlerinde yapmaları esastır.

Ceza infaz kurumunun güvenliğini bozmamak kaydı ile bu faaliyetlerin devamına koğuş, oda ve eklentilerinde izin verilebilir.

Maket bıçağı, tornavida gibi kesici ve delici alet ile boyama ve yapıştırma kullanılan madde ve malzemelerin koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurulmasına izin verilmez.

***Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar***

**Madde 15–** Hükümlüler, oda sistemine geçmiş ceza infaz kurumlarının koğuş, oda ve eklentilerinde, bir adet kafes ile bir çift kanarya, bülbül veya muhabbet kuşu gibi küçük kafes kuşu bulundurabilir. Henüz oda sistemine geçmemiş diğer ceza infaz kurumlarında, kafes ve kuş sayısı idare tarafından belirlenir.

Koşu veya odada kuş bulundurulabilmesi için, birlikte kalan hükümlülerin rızalarının alınması zorunludur.

Hükümlülerin kendilerini geliştirmeleri için gerekli görülen eğitim ve kültürel çalışmalarında kullanabilecekleri malzemeleri, koşu, oda ve eklentiler dışında, idare tarafından uygun görülecek yerlerde ve denetim altında bulundurmasına ve kullanılmasına kurum olanakları çerçevesinde izin verilebilir.

Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurabilir.

Kantinden temin edilmek koşuluyla, her odada bir adet, on kişiden fazla mevcudu olan koşularda ise iki adet, kumar niteliğinde olmayan ve idarece belirlenen, satranç takımı gibi oyunlara ait malzemeler bulundurulabilir.

Her oda veya koşu, idare tarafından yaptırılan panolara asılmak ve kurum kantininden temin edilmek koşuluyla birer adet Türk bayrağı, Atatürk resmî, gazete kuptürü, haber, yazı fotoğraf ve takvim bulundurulabilir.

Her hükümlünün kendisine ayrılan yattığı yer veya dolabında, aile fertlerinin fotoğraflarına ait albüm bulundurmasına izin verilir.

Hükümlüler nişan ve evlilik yüzüğü, küpe, kolye, toka, tespih ve kol saati ile kantinden temin edilmek koşuluyla bir adet masa saati ve bir adet top bulundurabilir.

Bayan hükümlüler, kantin aracılığı ile satın aldıkları makyaj malzemelelerini koşu veya odalarında bulundurabilir.

Ceza infaz kurumu işyurdu yönetim kurulunca kantinde satışına karar verilen, bu Yönetmelikte sayılmayan ve kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyen eşyaların stok oluşturmayacak şekilde koşu, oda ve eklentilerde bulundurulmasına izin verilebilir.

***Açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde bulunacak eşyalar***

**Madde 16-** Açık ceza infaz kurumlarında ve çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler, kapalı ceza infaz kurumlarında bulundurulabilecek eşyalara ek olarak, ceza infaz kurumunun güvenliğini tehdit etmemek ve kanunlara aykırı olmamak koşuluyla, cins ve miktarı idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen giyim, gıda ve diğer eşyalarını koşu, oda ve eklentilerinde bulundurabilir.

m.17

(61) İnfaz Kurumlarındaki Eşya Yönetmeliği

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Eşyaların Nakilleri ve Tutuklular Hakkında Uygulanacak Hükümler

#### *Eşyaların nakilleri*

**Madde 17–** Hükümlüyü başka bir ceza infaz kurumuna nakleden ceza infaz kurumu, hükümlünün eşyalarını, eşya teslim tutanağına ayrıntılı bir şekilde kaydeder ve bu eşyalardan hangilerinin hükümlünün koğuş veya odasında bulundurulmasına izin verildiğini belirtir.

Hükümlünün naklen geldiği ceza infaz kurumunun koğuş veya odasında bulundurulması mümkün olmayan eşyaları kuruma kabul edilmez ve ailesine iade edilmek üzere tutanakla muhafaza altına alınır.

#### *Tutuklular hakkında uygulama*

**Madde 18–** Bu Yönetmelikte yer alan hükümlerin, tutukluluk haliyle uzlaşır nitelikte olanları, tutuklular hakkında da uygulanır.

#### *Yürürlük*

**Madde 19–** Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### *Yürütme*

**Madde 20–** Bu Yönetmelik hükümlerini, Adalet Bakanı yürütür.



# (62) DENETİMLİ SERBESTLİK HİZMETLERİ KANUNU

**Kanun Numarası** : 5402  
**Kabul Tarihi** : 3/7/2005  
**Yayımlandığı R.Gazete: Tarih** : 20/7/2005 **Sayı** : 25881

## BİRİNCİ KISIM

### Amaç, Kapsam, Tanımlar, İlkeler ve Yükümlülükler

#### *Amaç*

**Madde 1–** (1) Bu Kanunun amacı; denetimli serbestlik ve koruma kurumlarının kuruluş, görev ve çalışma esas ve usûllerini düzenlemektir.

#### *Kapsam*

**Madde 2–** (1) Bu Kanun; Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulu, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, denetimli serbestlik müdürlükleri ile koruma kurullarınca yapılacak yardım ve infaz işlemleri hakkındaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin görev, yetki, hak ve yükümlülüklerini düzenler

(2) İptal: (Anayasa Mahkemesi'nin 11/6/2009 tarihli ve E.:2006/42, K.:2009/73 sayılı Kararı ile.)

#### *Tanımlar*

**Madde 3–** (1) Bu Kanunda yer alan;

- a) Bakan: Adalet Bakanını,
- b) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- c) (Değişik:5/4/2012–6291/6 md.) Danışma Kurulu: Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulunu,
- d) Genel Müdürlük: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü,
- e) (Değişik:5/4/2012–6291/6 md.) Daire Başkanlığı: Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığını,
- f) Adalet Komisyonu: Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunu,

m.4 (62) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu*

g) (Değişik:5/4/2012–6291/6 md.) Müdürlük: Denetimli serbestlik müdürlüğünü,

h) Koruma Kurulu: Adli yargı ilk derece mahkemeleri adalet komisyonlarının bulunduğu yerde oluşturulan kurulu,  
İfade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Temel İlkeler ve Yükümlülükler

#### *Temel ilkeler*

**Madde 4–** (1) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerinde aşağıdaki ilkeler dikkate alınır:

a) İnsan onuruna saygı ve dürüstlük: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; insan haklarına saygı, dürüstlük ve kararlılık çerçevesinde hareket eder; görevlerini yerine getirirken aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlarda bulunamaz.

b) Gizlilik: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; suçtan zarar gören, şüpheli veya sanık, hükümlü ya da bunların ailesi hakkında öğrenmiş olduğu bilgilerin gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.

c) Tarafsızlık: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; görevleri ile ilgili belgeleri inceleyebilir; ancak buradan elde ettiği bilgilerle ilgili olarak soruşturmanın gizliliği ilkesine uymak, tarafsızlığına gölge düşürecek davranış ve ilişkilerden kaçınmak ve davanın taraflarına eşit uzaklıkta olmak zorundadır.

#### *Yükümlülük*

**Madde 5–** (1) Hakkında herhangi bir tedbire hükmedilen kişi, karara uygun olarak müdürlüğün hazırladığı programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerilerine uymak ve katlanmak zorundadır.

(2) (Ek:6/12/2006–5560/42 md.) Denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından yapılan çağrılara veya hazırlanan denetim planına uyarıya rağmen uyulmaması, denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülük ihlali sayılır.

## İKİNCİ KISIM Kuruluş, Teşkilât ve Görev

### BİRİNCİ BÖLÜM Kuruluş ve Teşkilât

#### *Kuruluş*

**Madde 6–** (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Genel Müdürlük bünyesinde Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, adalet komisyonunun bulunduğu yerlerde denetimli serbestlik müdürlüğü ile koruma kurulu kurulur.

(2) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerine ilişkin danışma organı olarak Bakanlıkta Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulu oluşturulur.

#### *Teşkilât*

**Madde 7–** (1) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetleri, Bakanlık merkez teşkilâtında daire başkanlığı, taşra teşkilâtında müdürlükler ve koruma kurulları tarafından yürütülür.

### İKİNCİ BÖLÜM Daire Başkanlığı

#### *Daire Başkanlığı*

**Madde 8–** (1) Daire Başkanlığı; bir Daire Başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi, uzman personel ve en az üç şubeden oluşur.

#### *Daire Başkanlığının görevleri*

**Madde 9–** (1) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Müdürlükler ile koruma kurullarının genel amaç ve politikalar çerçevesinde düzenli ve verimli çalışmalarını sağlamak.

b) Denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetlerini geliştirmek, hükümlülerin yeniden suç işlemesinin önlenmesi ve topluma kazandırılmasını sağlayıcı etkenleri güçlendirmek amacına yönelik çalışmalar yapmak.

c) Müdürlükler ve koruma kurullarınca hazırlanan yıllık iş programları ve projeleri ile çalışma raporlarını Genel Müdürlüğe sunmak; Genel Müdürlükçe yayınlanacak yıllık faaliyet raporunu hazırlamak.

m.10

(62) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu*

d) Müdürlük bulunmayan ilçelerde büroların kurulmasını veya kaldırılmasını Genel Müdürlüğe önermek.

e) Müdürlükler ve koruma kurullarının yönetim, denetim ve gözetim görevlerini yürütmek.

f) Müdürlükler ve koruma kurullarının çalışmaları ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.

g) Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemlerdeki ihtiyaçlara ilişkin inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak, bu konuda gerekli tasarıları hazırlamak.

h) Toplum için tehlike hâli taşıyanlara özel dikkat gösterilmesini sağlamak ve bunlara özgü iyileştirme tedbirlerini geliştirmek.

ı) Görev alanına giren konularda çocuk ve gençlere özel dikkat gösterilmesini, özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya bu etkiyi doğuran her türlü madde kullanma ve aile içi şiddet söz konusu olduğunda, koruyucu ve tedavi edici yöntemlerin özenle uygulanmasını sağlamak.

i) Danışma Kurulunun yazı işleri hizmetlerini yürütmek.

j) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Müdürlük

#### *Müdürlük*

**Madde 10-** (1) Adalet komisyonunun bulunduğu yerdeki Cumhuriyet başsavcılığına bağlı olarak bir müdürlük kurulur. İş durumu ve coğrafi konum göz önüne alınarak Genel Müdürlüğün önerisi ve Bakanlık onayı ile müdürlük bulunmayan ilçelerde de denetimli serbestlik ve yardım hizmetlerini yürütmek üzere müdürlüğe bağlı büro kurulabilir.

(2) Müdürlükler ve koruma kurullarının yetki alanı adalet komisyonunun, büroların yetki alanı buldukları ilçenin yargı çevreleri ile sınırlıdır.

(3) Müdürlüklerde bir müdür, bürolarda bir şef, yeterli sayıda psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, öğretmen, benzeri alanlarda eğitim alan personel ile bu alanda özel hizmet içi eğitim almış diğer unvanlardaki personel ve yönetim hizmetlerini yürütecek görevliler bulunur.

(4) Müdürlüğe, denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetleri için infaz ve koruma memuru atanması veya görevlendirilmesinde bu hizmetlere yönelik en az iki ay süreli hizmet içi eğitimi başarı ile tamamlamış olmaları koşulu aranır. Müdürlüklerden ceza infaz kurumlarına veya adliyelere, ceza infaz kurumlarından veya adliyelerden müdürlüğe atama veya görevlendirmeye ilişkin adalet komisyonu kararları, ilgisine göre Genel Müdürlük veya Personel Genel Müdürlüğüne gönderilerek alınacak Bakanlık onayı ile tamamlanır.

#### ***Müdürlüğün görevleri***

**Madde 11-** (1) Müdürlüğün görevleri şunlardır:

- a) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri, soruşturma ve kovuşturma evreleri ile hükümden ve salıverilmeden sonra bir denetim planı çerçevesinde yerine getirmek.
- b) Çocuk mahkemeleri ile aile mahkemelerine denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetleri alanında gözetim esaslarına göre yardımda bulunmak.
- c) (Değişik:6/12/2006-5560/43 md.) Kanunlarla öngörülen denetimli serbestlik tedbirine ilişkin görevleri yapmak.

#### ***Soruşturma evresindeki görevler***

**Madde 12-** (1) Müdürlüğün soruşturma evresindeki görevleri şunlardır:

- a) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesine göre adli kontrol altına alınan şüphelilerle ilgili olarak, kararda belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin çalışmaları yürütmek.
- b) Cumhuriyet başsavcılığınca gerekli görüldüğünde, şüpheli hakkında sosyal araştırma raporu düzenleyip sunmak.
- c) Suçtan zarar gören kişilerin karşılaştıkları psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde danışmanlık yapmak ve bu kişilere yardımcı olmak.
- d) İstek hâlinde şüpheliye psiko-sosyal danışmanlık yapmak.

#### ***Kovuşturma evresindeki görevler***

**Madde 13-** (1) Müdürlüğün kovuşturma evresindeki görevleri şunlardır:

- a) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesine göre adli kontrol altındaki sanıklarla ilgili olarak, kararda belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin çalışmaları yürütmek.
- b) Karar öncesinde mahkeme veya hâkimin isteği üzerine; sanığın geç-

m.14

(62) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu*

miŖi, ailesi, çevresi, eğitimi, kiŖisel, sosyal ve ekonomik durumu, ruhsal ve psikolojik durumu, topluma ve mağdura karŖı taŖıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araŖtırma raporu hazırlayıp sunmak.

c) Suçtan zarar gören kiŖilerin karŖılaŖtıkları psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümlünde danıŖmanlık yapmak ve bu kiŖilere yardımcı olmak.

d) İstek hâlinde sanığa psiko-sosyal danıŖmanlık yapmak.

*Kovuşturma evresinden sonraki görevler*

**Madde 14-** (1) Müdürlüğün kovuşturma evresinden sonraki görevleri Ŗunlardır:

a) Haklarında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının;

1) (c) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme,

2) (d) bendinde belirtilen belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma,

3) (e) bendinde belirtilen ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma,

4) (f) bendinde ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 105 inci maddesinde belirtilen kamuya yararlı bir iŖte çalıŖma ile ilgili iŖlemleri yapma,

Biçiminde sečenek yaptırımların gerektiđinde kolluk ve ilgili diđer makamlarla iŖbirliđi içinde kanunda belirtilen usûl ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini sađlamak.

b) Haklarında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 51 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen hapis cezasının ertelenmesi hükmüne bağlı olarak;

1) (a) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün bu amaçla bir eğitim programına devam etmesi,

2) (b) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir baŖkasının gözetimi altında ücret karŖılıđında çalıŖması,

3) (c) bendinde belirtilen çocuk hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesi,

Kararı verilenlerin, denetim sürelerini, kanunda belirtilen usûl ve esaslara uygun olarak geçirmelerini, güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesini

gerektiğinde kolluk ve ilgili diğer makamlarla işbirliği içinde sağlamak.

c) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci fıkrası gereğince belli bir hak veya yetkinin kullanılmasının yasaklanması ve altıncı fıkrası gereğince meslek veya sanatın icrasının yasaklanması ya da sürücü belgesinin geri alınması kararı verilenlerin denetim sürelerini, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak geçirmelerini, güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesini gerektiğinde kolluk ve ilgili diğer makamlarla işbirliği içinde sağlamak.

d) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 51 inci maddesinin beşinci fıkrası ile 191 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince rehberlikle ilgili görevleri yerine getirmek.

e) (a), (b), (c) ve (d) bentlerindeki tedbirlerin uygulanması süresince hükümlüleri izlemek, denetlemek ve yönlendirmek, hükümlülerin psiko-sosyal sorunlarını çözmek ve bunlara yardımda bulunmak, izleme ve denetleme sonucunu ve yükümlülüğe uymayanları ya da suç işleyenleri mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirmek.

f) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 96 ncı maddesi gereğince salıverilmesine bir ay kalmış olan hükümlülere, verilen iş arama izni süresince yardımcı olmak.

g) Hükümlülerin topluma kazandırılmasında ve salıverilmeye hazırlanmasında ceza infaz kurumlarının psiko-sosyal servisleriyle işbirliği yapmak, gerektiğinde hükümlü ile görüşerek salıverilme öncesi değerlendirme raporunun hazırlanmasına katılmak.

h) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 110 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında düzenlenen hapis cezasının konutta infaz edilmesi sırasında hükümlünün psiko-sosyal sorunlarının çözümüne yardımda bulunmak, bu konuda rapor düzenlemek, hükümlünün infazın gereklerine uymadığının belirlenmesi durumunda Cumhuriyet başsavcılığına bildirmek.

ı) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanıp da haklarında güvenlik tedbirine hükümlenularla ilgili bu tedbirlerin uygulanmasını sağlamak.

(2) (Ek:6/12/2006–5560/44 md.) Kamu yararına çalışma yaptırımının infazında 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri uygulanmaz.

### *Salıverme sonrası görevler*

**Madde 15–** (1) Müdürlüğün salıverme sonrası görevleri şunlardır:

a) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun

**m.15/A** (62) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu*

107 nci maddesinin;

1) Yedinci fıkrasında düzenlenen denetim süresinde hükümlünün kamu kuruluşunda veya bir başkasının gözetiminde ücretle çalıştırılması,

2) Sekizinci fıkrasında düzenlenen çocuk hükümlülerin, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna yerleştirilmesi,

3) Dokuzuncu fıkrasında düzenlenen uzman bir kişinin görevlendirilmesi ve hükümlünün davranışlarının izlenerek hâkime rapor verilmesi,

4) Onikinci fıkrasında düzenlenen denetim süresinde hükümlünün yükümlülüklerine uyması veya hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlememesi,

5) Ondördüncü fıkrasında düzenlenen denetim süresini iyi hâlle geçirmesi,

Biçimindeki yükümlülüklerin denetimi kapsamında kendisine verilen görevleri, gerektiğinde kolluk ve ilgili diğer makamlarla işbirliği yaparak yerine getirmek.

b) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 108 inci maddesinin dördüncü ve altıncı fıkraları gereğince düzenlenen denetim süresinin iyi hâlle geçirilmesi yükümlülüğünün denetimi kapsamında kendisine verilen görevleri, gerektiğinde kolluk makamlarıyla işbirliği yaparak yerine getirmek.

c) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 107 nci maddesinin onuncu fıkrasında belirtilen denetimli serbestlik tedbirinin veya belirlenen yükümlülüklerin kaldırılması konusunda düzenleyeceği bir raporla görüş bildirmek.

d) Koruma kurulları; kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yaparak 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 90 ve 91 inci maddelerinde düzenlenen, salıverilen kişilerin iş bulmalarına veya meslek ve sanatlarıyla ilgili bir iş kurmalarına, çevre ve aileleriyle olabilecek psiko-sosyal sorunların çözümüne yardımcı olmak.

e) Hükümlülerin yeniden suç işlemesinin önlenmesi ve topluma kazandırılmasını sağlayıcı etkenleri güçlendirme amacına yönelik çalışmalar yapmak.

***Elektronik cihazların kullanılması suretiyle takip***

**Madde 15/A–** (Ek:5/4/2012–6291/4 md.)

(1) Şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir.



(2) İzleme, gözetim ve denetime ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Koruma Kurulları

#### *Koruma kurulları*

**Madde 16–** (1) Koruma kurulları; adalet komisyonunun bulunduğu yerlerde Cumhuriyet başsavcısının veya görevlendireceği Cumhuriyet başsavcı vekili ya da Cumhuriyet savcısının başkanlığında; baro temsilcisi, belediye başkanı veya görevlendireceği yardımcısı, Cumhuriyet başsavcısı tarafından belirlenecek bir ceza infaz kurumu müdürü, denetimli serbestlik müdürü, milli eğitim müdürü, sosyal hizmetler müdürü, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı temsilcisi, teşkilâtı bulunan yerlerde Türkiye İş Kurumu müdürü, Ziraat ve Halk Bankası müdürleri, varsa ticaret ve sanayi odaları, ziraat odaları, borsalar, esnaf ve sanatkârlar birliği yöneticileri ile; varsa kamuya ait fabrikalar ile istekleri hâlinde o yerde şubesi bulunan kamuya yararlı dernek veya vakıflar ve özel bankaların yönetici seviyesindeki temsilcilerinden Cumhuriyet başsavcısı tarafından uygun görülenlerin katılımı ile oluşur.

(2) Koruma kurullarının yazı işleri hizmetleri, müdürlükçe yürütülür.

#### *Koruma kurullarının görevleri*

**Madde 17–** (1) Koruma kurullarının görevleri şunlardır:

a) Müdürlüklerden iletilen suçtan zarar gören kişilerin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunların çözümü ile ceza infaz kurumlarından salıverilen hükümlülerin meslek veya sanat edinmelerinde, iş bulmalarında, sanat sahibi olanlar ile tarım işletmeciliği yapmak isteyenlere araç ve kredi sağlanmasında, işyeri açmak isteyenlere yardım edilmesinde ve karşılaştıkları diğer güçlüklerin çözümünde yardımcı olmak, çocuk ve genç hükümlülerin öğrenimlerine devam etmelerini sağlamak, diğer hükümlülere bu konuda yardımcı olmak.

b) Kanunla verilen diğer görevleri yapmak.

m.18

(62) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu*

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Şikâyet ve İtiraz

#### *Şikâyet ve itiraz*

**Madde 18–** (1) Müdürlükler ile koruma kurullarının idarî nitelikteki eylem ve işlemlerine karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunulabilir.

(2) Bu Kanunun uygulanması kapsamında verilmiş olan hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. Diğer kanunlarda belirtilen kanun yolları saklıdır.

## ALTINCI BÖLÜM

### Danışma Kurulu

#### *Danışma Kurulunun oluşumu*

**Madde 19–** (1) Denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetlerine ilişkin olarak danışma organı niteliğinde görev yapmak üzere Bakanlıkta, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulu kurulur.

(2) Danışma Kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü.

b) Bakanlık Kanunlar Genel Müdürlüğü.

c) Bakanlık Personel Genel Müdürlüğü.

d) Türkiye Barolar Birliğinin görevlendireceği bir temsilci.

e) Yükseköğretim Kurulunca görevlendirilecek, üniversitelerin hukuk fakültelerinin ceza ve ceza usûl hukuku ana bilim dalından bir, sosyal hizmetler yüksek okulu veya bölümünden bir, fakültelerin sosyoloji ve psikoloji bölümlerinden birer profesör veya doçent unvanına sahip, öncelikle bu Kanunun içerdiği konularda çalışmaları bulunan öğretim üyesi.

f) Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.

g) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü.

h) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

ı) Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

j) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.

k) Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü.

l) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından üst düzey bir temsilci.

m) Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanı.

n) Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün asayişten sorumlu genel müdür yardımcısı veya daire başkanı.

o) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.

p) Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonundan bir temsilci.

r) Denetimli Serbestlik Daire Başkanı.

(3) Danışma Kurulu her takvim yılında en az bir defa toplanır. Başkan, gerekli gördüğü hâllerde Danışma Kurulunu toplantıya çağırabilir.

(4) Danışma Kurulunun başkan vekili Bakanlık müsteşar yardımcısıdır. Bakanlık Müsteşarının bulunmadığı zamanlarda Danışma Kuruluna, Bakanlık müsteşar yardımcısı başkanlık eder.

(5) Danışma Kurulunun yazı işleri hizmetleri Genel Müdürlükçe yürütülür.

#### *Danışma Kurulunun görevleri*

**Madde 20–** (1) Danışma Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetlerine ilişkin temel ilkeleri belirlemek, öneri niteliğinde kararlar almak ve bu kararları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek.

b) Genel Müdürlük tarafından sunulan, müdürlükler ve koruma kurullarının yıllık faaliyetlerini değerlendirmek ve önerilerde bulunmak.

c) Müdürlükler ve koruma kurullarının görevleri ile ilgili olarak hazırlanan kanun, tüzük ve yönetmelik taslaklarını incelemek ve önerilerde bulunmak.

d) Kanunla verilen diğer görevleri yapmak.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### Çeşitli ve Son Hükümler

#### *Müdürlük personelinin özlük işleri*

**Madde 21–** (1) Müdürlüklerde görev yapan müdür, şef, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, öğretmen ve benzeri personelin her türlü özlük işlemleri Genel Müdürlükçe, diğer personelin ise adalet komisyonlarınca yürütülür.

#### *Gönüllü çalışanlar*

**Madde 22–** (1) Denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetlerinde bu Kanunda belirtilen ilkeler gözetilerek gönüllü kişilerden de yararlanıla-

**m.23** (62) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu*

bilir. Bu durumda gönüllü çalışanlara görev, yetki ve sorumluluk yönünden kamu görevlilerine ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Görevleri nedeniyle gönüllü çalışanlara karşı işlenen suçlar hakkında kamu görevlilerine karşı işlenen suçlara, gönüllü çalışanların görevleri nedeniyle işledikleri suçlar hakkında kamu görevlilerinin işledikleri suçlara ilişkin hükümler uygulanır. Bunların görevleri sebebiyle işlemiş oldukları suçlar hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Gönüllü çalışanların görevleri sebebiyle işlemiş oldukları suçlarla ilgili olarak soruşturma izni adalet komisyonu başkanı tarafından verilir.

***Denetim***

**Madde 23–** (1) Müdürlüklerin denetimleri, adalet müfettişleri tarafından yapılır.

(2) Koruma kurumlarının işlemleri, adalet müfettişleri tarafından denetlenir.

***Personelin eğitimi***

**Madde 24–** (1) Müdürlüklerde görevli personele, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezlerinde hizmet öncesi, aday memurluk, hizmet içi ve görevde yükselme eğitiminin yanı sıra görevleri ile ilgili eğitim uygulanır. Gerektiğinde gönüllü çalışanlara da eğitim verilebilir.

***Diğer kurumların görevleri, teşvik ve işbirliği***

**Madde 25–** (1) Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile müdürlüklerin görevlerine ilişkin olarak iletilen istemler, kolluk görevlilerince yerine getirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetinin görülmesine katkıda bulunurlar ve denetimli serbestlik görevlilerine yardımcı olurlar.

(3) Psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, eğitim uzmanı, öğretmen ve benzeri personeli çalıştıran kurum ve kuruluşlar ihtiyaç hâlinde müdürlüğün bu nitelikte personel istemine yardımcı olurlar.

(4) Aile ve çocuk mahkemelerinde görevli benzeri personel, müdürlüğün önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının talebi üzerine denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerine yardımda bulunur.

(5) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerine katkıda bulunmaya teşvik edilir.

**Mali hükümler**

**Madde 26–** (1) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerini yürütmek üzere bu Kanun ile oluşturulan taşra teşkilâtında görevli Devlet memurları; hizmet sınıfı, unvan ve derecelerine göre ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde görev yapan emsallerine 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca ödenen zam ve tazminatlardan yararlanırlar.

(2) Danışma Kurulunun toplantılarına katılan üyelere 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre harcırah ödenir.

(3) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetleri için Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur. Bu hizmetlerde çalışan gönüllülere, talepleri üzerine fiilen çalıştıkları her gün için ulaşım ve iâşe giderleri karşılığı olarak yapılacak günlük ödeme tutarı ve tüm gönüllülere ödeme yapılabilecek yıllık toplam gün sayısı bütçe kanunlarıyla belirlenir. Bu ödemelerden herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

**Müdür ve müdür yardımcılığına atanma**

**Madde 26/A–** (Ek:5/4/2012–6291/5 md.)

(1) Denetimli serbestlik müdürlüklerine, en az dört yıllık eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulunca kabul edilmiş yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olanlar arasından yazılı ve Bakanlıkça yapılacak mülakat sınav sonucuna göre denetimli serbestlik müdür yardımcısı atanır.

(2) Denetimli serbestlik müdür yardımcılığı yazılı ve mülakat sınavı ile denetimli serbestlik müdür yardımcılarının denetimli serbestlik müdürlüğüne, denetimli serbestlik müdürlerinin denetimli serbestlik müdür yardımcılığına atanmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

**Yönetmelik**

**Madde 27–** (1) Danışma Kurulu, Daire Başkanlığı, müdürlükler ve koruma kurullarının teşkilât, görev, çalışma, disiplin ve denetimine ilişkin esas ve usûller, kadrolu veya gönüllü çalışanların sınav, atama, görevde yükselme, görev, yetki ve sorumlulukları, nitelikleri, nakil, sicil, disiplin, eğitim ve benzeri özlük işlemleri ile mali hükümlere ilişkin esas ve usûller ile diğer hususlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

m.28 (62) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu

**Kadro ihdası**

**Madde 28–** (1) Ekli (1), (2) ve (3) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usûlü Hakkında Kanun Hükümünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

**Geçici Madde 1–** (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde teşkilatlanma tamamlanır.

(2) Kuruluşunda müdür ihtiyacını karşılamak üzere, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, müdürlüklere; hukuk, siyasal bilgiler ve eğitim bilimleri fakülteleri ile fakülte ve yüksek okulların kamu yönetimi, sosyal hizmetler, sosyoloji, psikoloji gibi dört yıllık eğitim veren bölümlerinden mezun, olumlu sicil almış, mesleğin niteliklerini taşıyan ve adliye ve ceza infaz kurumlarında en az dört yıldan beri görev yapmakta olan personelden Bakanlıkça yazılı ve mülakat sınavından başarılı olanlar arasından atama yapılır.

**Geçici Madde 2–** (1) Müdürlüklerin araç, gereç ve diğer ihtiyaçları bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde satın alma veya kiralama yoluyla sağlanır, bu amaçla Bakanlık bütçesine yeteri kadar ödenek aktarılır.

**Geçici Madde 3–** (1) Bu Kanunla öngörülen müdürlüklerin kuruluşu, buralarda görev yapacak personelin atanması, göreve başlaması ve eğitimi gibi işlemler sonuçlanıncaya kadar bu Kanunla verilen görevler; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, eğitim uzmanı ve benzeri personeli çalıştıran kamu kurum ve kuruluşlarından veya aile ve çocuk mahkemelerinde görevli benzeri personelden geçici görevlendirme veya yardım suretiyle yerine getirilir.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre kamu kurum veya kuruluşlarından geçici görevlendirme suretiyle yararlanılan personelin her türlü malî ve özlük hakları saklı olup, malî ve özlük hakları kendi kurumları tarafından karşılanır.

(3) Bu Kanunda öngörülen müdürlükler teşkilatlanıncaya kadar denetimli serbestlik ve yardım hizmetlerini yürütmek üzere adalet komisyonlarının bulunduğu Cumhuriyet başsavcılıkları nezdinde geçici bürolar kurulur. Büroların amirlik görevini yürütmek üzere, Bakanlık onayı ile ceza infaz kurumu personelinden bu görevi yürütebilecek olanlardan biri ve adalet komisyonunca yönetim hizmetlerini yürütecek yeteri kadar personel

geçici olarak görevlendirilir. Müdürlüklerin teşkilatlanmasından sonra bu bürolardaki her türlü araç-gereç müdürlüklere devrolunur.

(4) Geçici görevlendirme talepleri, geçici büro amirinin önerisi ve bağlı oldukları Cumhuriyet başsavcılığının talebi üzerine ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilir. Çocuk ve aile mahkemelerinde görevli benzeri personelin geçici görevlendirilmesinde ilgili hâkimin muvafakati aranır.

(5) Geçici görevlendirme altı ay süreyle yapılabilir. Bu süre, görevlendirmedeki usûle uygun olarak bir defaya mahsus olmak üzere altı aya kadar uzatılabilir.

(6) Asıl memuriyet mahalli veya yerleşim yerleri dışında, bürolarda geçici olarak görevlendirilen personele 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre kazanmış oldukları dereceye uygun olarak Devlet memurlarına ödenen miktarda harcırah ödenir.

**Geçici Madde 4–** (Ek:5/4/2012–6291/7 md.)

(1) Adalet Bakanlığının boş memur kadrolarından 3490 adedine 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunundaki sınırlamalara tabi olmadan atama yapılabilir.

**Geçici Madde 5–** (Ek:5/4/2012–6291/7 md.)

(1) Diğer mevzuatta “Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Kuruma Kurulları Kanunu”na yapılmış atıflar “Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu”na, “denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü”ne yapılmış atıflar “denetimli serbestlik müdürlüğü”ne yapılmış sayılır.

**Geçici Madde 6–** (Ek:5/4/2012–6291/7 md.)

(1) Bu Kanunla kadroları kaldırılan denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürleri, başka bir işleme gerek kalmaksızın denetimli serbestlik müdür yardımcılığı kadrolarına atanmış sayılırlar. Bu madde uyarınca atanmış sayılan personelin yeni kadrolarına atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda aldıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarının (Bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır.); yeni atandıkları kadrolara ilişkin olarak yapılan aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması hâlinde aradaki

m.29

**(62) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu**

fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanın-  
caya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atanmış sayıldıkları kadro unvan-  
larında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla, kendi istekleriyle  
başka kurumlara atanarlara fark tazminatı ödenmesine son verilir.

***Yürürlük***

**Madde 29–** (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

***Yürütme***

**Madde 30–** (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



# (63) DENETİMLİ SERBESTLİK HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 05.03.2013,

Sayı: 28578

## BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

##### *Amaç*

**Madde 1–** (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, denetimli serbestlik müdürlükleri, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulu ile koruma kurullarının teşkilat, görev, yetki, çalışma, toplantı usul ve esaslarını düzenlemektir.

##### *Kapsam*

**Madde 2–** (1) Bu Yönetmelik; Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığının ve denetimli serbestlik müdürlükleri ile bürolarının teşkilât, görev, çalışma ve denetimine ilişkin usul ve esaslar ile denetimli serbestlik kararlarının infaz işlemleri hakkındaki kuralları, bu sürece katılan kişilerin görev, yetki, hak ve yükümlülüklerini kapsar.

(2) Sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları hariç olmak üzere, askere alınmadan önce veya askerlikleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı aksine bir düzenleme yoksa er veya erbaşlar ile yedek subaylar hakkında mahkemelerce verilen seçenek yaptırımlar ile diğer tedbir ve denetimli serbestliğe ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesi askerlik hizmetleri- nin sonuna bırakılır. Bu süreler içinde zaman aşımı işlemez.

(3) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 105/A maddesi gereğince ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlüler, cezalarının koşullu salıverilmeye kadar olan kısmını denetimli serbestlik altında tamamladıktan sonra askere alınırlar.

m.3 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

**Dayanak**

**Madde 3–** (1) Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 15/A ve 27 nci maddeleri, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 105/A maddesi ile 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 47 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

**Tanımlar**

**Madde 4–** (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

a) Adalet komisyonu: Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunu,

b) Araştırma ve değerlendirme formu: Sanık veya hükümlüyü suçta iten nedenleri, hükümlünün tekrar suç işleme ve başkasına zarar verme riski ile ihtiyaçlarını belirleyen değerlendirme aracını,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Büro: Denetimli serbestlik müdürlüklerindeki bürolar ile müdürlük bulunmayan ilçelerde denetimli serbestlik hizmetlerini yürütmek üzere denetimli serbestlik müdürlüğüne bağlı olarak kurulan büroyu,

d) Daire başkanlığı: Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığını,

e) Danışma Kurulu: Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulunu,

f) Denetimli serbestlik: Şüpheli, sanık veya hükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı alternatif bir ceza ve infaz sistemini,

g) Denetimli serbestlik kararı: Şüpheli, sanık veya hükümlüler hakkında verilen seçenek ceza veya tedbirler ile denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenen tedbir veya yükümlülükleri,

ğ) Denetimli serbestlik memuru: Denetimli serbestlik müdürlüğü veya bürosunda kadrolu veya sözleşmeli olarak görev yapan infaz ve koruma memurunu,

h) Denetimli serbestlik personeli: Denetimli serbestlik müdürünü, müdür yardımcısını, şefi, denetimli serbestlik uzmanını ve denetimli serbestlik memuruyla diğer görevlileri,

ı) Denetimli serbestlik uzmanı: Denetimli serbestlik müdürlüğünde kadrolu veya geçici olarak görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmeni,

i) Elektronik izleme: Şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve

araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan, mağdurun veya toplumun korunmasını destekleyen uygulamaları,

j) Genel Müdürlük: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü,

k) Gönüllü çalışan: Denetimli serbestlik müdürlüğünde bilgi, beceri ve ilgi alanları doğrultusunda gönüllülük esasına göre çalışan kişiyi,

l) İzleme merkezi: Şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi için oluşturulan elektronik izleme merkezini,

m) Kamu hizmeti cezası: 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde öngörülen, bir kamu kurumunun veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşun belirli hizmetlerinde ücretsiz olarak çalıştırılmayı,

n) Kanun: 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu,

o) Koruma Kurulu: Adli yargı ilk derece mahkemeleri adalet komisyonlarının bulunduğu yerde oluşturulan kurulu,

ö) Komisyon: İnfaz işlemleri değerlendirme komisyonunu,

p) Mağdur: Kendisine veya birinci dereceden aile üyelerinden birine karşı işlenen suçun fiziksel, duygusal veya maddi sonuçları sebebiyle desteğe ihtiyaç duyan kişiyi,

r) Müdahale ekibi: Müdürlüklerde denetim bürosunda görevli personel içerisinde, izleme merkezi ile birebir çalışmak ve iletişimi sağlamak üzere oluşturulan elektronik izleme müdahale ekibini,

s) Müdür: Denetimli serbestlik müdürünü,

ş) Müdürlük: Adli yargı ilk derece mahkemeleri adalet komisyonlarının bulunduğu yerde kurulan denetimli serbestlik müdürlüğünü,

t) Rehberlik: Hükümlünün; yeniden suç işlemesini önlemek amacıyla iyileştirilmesini, topluma yeniden kazandırılmasını ve uyum sağlamasını, doğru seçim yapmasını, problemlerini etkili çözmesini, kapasitesini geliştirmesini sağlamak için yapılan çalışmaları,

u) Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP): Adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemini,

ü) Vaka sorumlusu: Yükümlülere yönelik iyileştirme ve denetime ilişkin belirlenen programlar ile kararların infazına ilişkin çalışmaların yürütülmesini koordine eden denetimli serbestlik memurunu,

v) Yükümlü: Haklarında yükümlülük kararı verilen, denetim altına alınan veya tedbir kararı verilen ve denetimli serbestlik müdürlüğünce toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesi yapılanşüpheli, sanık veya hükümlüyü,

ifade eder.

m.5 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

## İKİNCİ BÖLÜM

### Temel İlkeler

#### *Temel ilkeler*

**Madde 5–** (1) Denetimli serbestlik hizmetlerinde aşağıdaki ilkeler dikkate alınır:

a) İnsan onuruna saygı ve dürüstlük: Bu Yönetmeliğin uygulanmasında görev alanlar; insan haklarına saygı, dürüstlük ve kararlılık çerçevesinde hareket eder; görevlerini yerine getirirken aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlarda bulunamaz.

b) Gizlilik: Bu Yönetmeliğin uygulanmasında görev alanlar; mağdur, şüpheli, sanık, hükümlü ya da bunların ailesi hakkında öğrenmiş olduğu bilgilerin veya düzenlediği raporların gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler Kanunun veya bu Yönetmeliğin zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.

c) Tarafsızlık: Bu Yönetmeliğin uygulanmasında görev alanlar; görevleri ile ilgili belgeleri inceleyebilir; ancak buradan elde ettiği bilgilerle ilgili olarak soruşturmanın gizliliği ilkesine uymak, tarafsızlığına gölge düşürecek davranış ve ilişkilerden kaçınmak ve davanın taraflarına eşit uzaklıkta olmak zorundadır.

#### *Çocuğun yüksek yararı*

**Madde 6–** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında, yetişkin ve çocuklar hakkında yürütülecek işlemler ayrı ayrı yapılır ve çocukların yüksek yararının korunmasına özen gösterilir.

## İKİNCİ KISIM

### Teşkilat ve Personel

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Teşkilat

#### *Teşkilat*

**Madde 7–** (1) Denetimli serbestlik hizmetleri, Bakanlık merkez teşkilatında Daire Başkanlığı, taşra teşkilatında denetimli serbestlik müdürlükleri, müdürlüğe bağlı bürolar ve koruma kurulları tarafından yürütülür.

**Daire Başkanlığı**

**Madde 8–** (1) Daire Başkanlığında; bir Daire Başkanı, yeterli sayıda tetkik hâkimi, şube müdürü, denetimli serbestlik uzmanı, denetimli serbestlik memuru görev yapar.

(2) Daire Başkanlığı altı şube müdürlüğünden oluşur. Şube müdürlükleri:

- a) Değerlendirme ve planlamadan sorumlu şube müdürlüğü,
  - b) İnfaz ve iyileştirmeden sorumlu şube müdürlüğü,
  - c) Çocuk hizmetlerinden sorumlu şube müdürlüğü,
  - d) Elektronik izlemeden sorumlu şube müdürlüğü,
- d) Koruma kurulları ve mağdur destek hizmetlerinden sorumlu şube müdürlüğü,  
şeklinde adlandırılır.

**Daire Başkanlığının görevleri**

**Madde 9–** (1) Daire Başkanlığı 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 9 uncu maddesinde sayılan ve ilgili mevzuatta verilen görevleri yerine getirir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

**Müdürlük**

**Madde 10–** (1) Müdürlüklerde; bir müdür, yeterli sayıda müdür yardımcısı, bürolarda birer şef, yeterli sayıda denetimli serbestlik uzmanı ve memuru, benzeri alanlarda eğitim almış ve denetimli serbestlik hizmetlerinde geçici olarak görevlendirilen uzman personel ile diğer hizmetleri yürütecek görevliler bulunur.

(2) Müdürlüklerin yetki alanı, adalet komisyonunun; müdürlük bulunmayan ilçelerde kurulan büroların yetki alanı, buldukları ilçenin yargı çevresi ile sınırlıdır.

(3) Müdürlüklerde;

- a) Gelen evrak bürosu,
- b) Kayıt kabul bürosu,
- c) Değerlendirme ve planlama bürosu,
- ç) İnfaz bürosu,
- d) Eğitim ve iyileştirme bürosu,

m.11 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

- e) Denetim bürosu,
  - f) Mağdur destek hizmetleri bürosu,
  - g) Koruma kurulları bürosu,
  - ğ) İdari ve mali işler bürosu,
- bulunur.

**Müdürlüğün görevleri**

**Madde 11–** (1) Müdürlük 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 11, 12, 13, 14 ve 15 inci maddesinde sayılan ve ilgili mevzuatta verilen görevleri yerine getirir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Denetimli Serbestlik Büroları

**Bürolar**

**Madde 12–** (1) Müdürlükler, denetimli serbestlik kararlarının infazı ile diğer işlerini bürolar aracılığı ile yürütürler. Müdür, büroların etkin, verimli ve işbirliği içinde çalıştırılmasından sorumludur.

(2) Müdür, işin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip, çalışacağı konuda eğitim almış denetimli serbestlik personelini işin yoğunluğunu ve özelliğini dikkate alarak bürolarda görevlendirir.

(3) Müdür gerekli görürse denetimli serbestlik uzmanlarını bürolarda işleri koordine etmek üzere görevlendirebilir.

(4) Müdür yardımcılarının iş bölümü yapılırken sorumlu oldukları bürolar belirtilir.

**Gelen evrak bürosu**

**Madde 13–** (1) Denetimli serbestlik müdürlüğüne, mahkemelerden, Cumhuriyet başsavcılıklarından ve diğer kurumlardan gelen evrak ve tüm yazılar gelen evrak bürosuna gönderilir. Gelen evrak bürosu ilgisine göre bu yazı ve evrakı ilgili diğer bürolara dağıtır.

(2) Denetimli serbestlik müdürü, işyoğunluğuna göre gelen evrak bürosunda yeteri kadar denetimli serbestlik memuru görevlendirir.

(3) Gelen evrak bürosunun görevlerişunlardır:

a) Evrak, yazı, dilekçe veya zarfı kabul ve kontrol etmek, açmak, ayırmak, kayıt etmek, havale etmek, dağıtmak, dosyalamak ve göndermek.

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.14**

b) Fiziki olarak gelen evrakı, elektronik ortamda taramak ve UYAP bilişim sistemine aktarmak.

c) Yanlış gelen evrak ile ilgili gerekli işlemleri yapmak.

ç) Gizli veya özel evrakın niteliğini korumak.

(4) Gelen evrak bürosu, denetimli serbestlik müdüğüne, müdür yardımcısına veya kişiye özel gelen evrakı açmadan ilgisine ulaştırır. Gizli kaşeli gelen evrakı doğrudan müdüre veya görevli müdür yardımcısına iletir.

(5) Denetimli serbestlik kararlarına ilişkin ilâmlar, mahkeme kararları ya da Cumhuriyet başsavcılığında gelen yazılar aynı gün kayıt kabul bürosuna gönderilir.

***Kayıt kabul bürosu***

**Madde 14-** (1) Haklarında denetimli serbestlik kararı verilen yükümlülerin kayıt ve kabul işlemleri, kayıt kabul bürosunca yapılır.

(2) Denetimli serbestlik müdürü, iş yoğunluğuna göre kayıt kabul bürosunda yeteri kadar denetimli serbestlik memuru görevlendirir.

(3) Kayıt kabul bürosunun görevleri şunlardır:

a) Müdürlüğe infaz için gönderilen kararların kayıt işlemlerini yapmak.

b) Yükümlülerin adreslerini ve iletişim bilgilerini teyit etmek veya araştırmak.

c) Yükümlülerin ilk müracaatı için yazılı veya elektronik tebligat göndermek ya da yükümlüleri uygun araç ve yöntemlerle müdürlüğe davet etmek.

ç) Süresinde müracaat etmeyen yükümlülerin varsa mazeretini tutanakla kayıt altına alarak komisyona bildirmek.

d) Süresinde müracaat etmeyenlerin dosyalarını komisyonun onayından sonra kapatmak.

e) Denetimli serbestlik müdürlüğünün görev alanına girmeyen kararları iade etmek.

f) Müracaat eden yükümlüleri; denetimli serbestlik uygulamaları, hak ve yükümlülükler, ihlal durumları ve bunun sonuçları hakkında bilgilendirmek.

(4) Kayıt ve kabul işlemleri tamamlanan yükümlüler değerlendirme ve planlama bürosuna, adli kontrol, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma ve cezanın konutta çektirilmesi kararları ile haklarında tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilen yükümlüler ise doğrudan vaka sorumlusuna yönlendirilir.

m.15 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

**Değerlendirme ve planlama bürosu**

**Madde 15–** (1) Yükümlülerin risk ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, risk ve ihtiyaçlarına uygun olarak toplum içinde denetim ve takibi ile iyileştirilmesine yönelik yapılacak çalışmaların planlanması, değerlendirme ve planlama bürosunca yapılır.

(2) Denetimli serbestlik müdürü, işin gerektirdiği bilgi ve yeterli beceriye sahip, değerlendirme ve planlama konusunda eğitim almış, yeteri kadar denetimli serbestlik memurunu değerlendirme ve planlama bürosunda görevlendirir. Büroda danışmanlık yapmak, değerlendirme ve planlamanın uygunluğunu kontrol etmek ve gerektiğinde değerlendirme ve planlama yapmak üzere denetimli serbestlik uzmanı da görevlendirilebilir.

(3) Büroya gelen yükümlüler hakkında önce risk ve ihtiyaç değerlendirmesi yapılır, daha sonra belirlenen risk ve ihtiyaçlara uygun olarak denetim planı hazırlanır. Değerlendirme ve planlama aynı personel tarafından yapılabileceği gibi, değerlendirmeyi yapan personelle planlamayı yapan personel farklı olabilir.

(4) Büroda görevli denetimli serbestlik personeli, yükümlü hakkında denetim planı hazırlarken;

- a) Toplumun ve mağdurun korunmasını,
  - b) Kararın infaz kabiliyetini,
  - c) Yükümlünün ihtiyaçlarını, uygunluğunu ve becerilerini,
  - ç) Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu yararına çalışan sivil toplum kuruluşlarının katkı ve desteğini,
- dikkate alır.

(5) Değerlendirme ve planlama bürosunun görevleri şunlardır:

a) Kayıt kabul bürosundan gönderilen yükümlülerin risk ve ihtiyaçlarını değerlendirmek.

b) Yükümlüler hakkında verilen denetimli serbestlik kararlarının infazını planlamak.

c) 5275 sayılı Kanunun 105/A maddesi gereğince haklarında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı kararı verilen hükümlüler hakkında uygulanacak tedbirleri belirlemek ve bu tedbirlerin infazını planlamak.

ç) Yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibi ile topluma kazandırılmasına ve iyileştirilmesine yönelik programları belirlemek ve planlamak.

d) Kararların infazı sırasında yükümlülerin uyması gereken kuralları belirlemek.



e) Yükümlülerin risk ve ihtiyaçlarını en geç altı ayda bir vaka sorumlusunun görüş ve önerilerini de dikkate alarak yeniden değerlendirmek ve gerekli görülmesi halinde yeni bir denetim planı hazırlamak.

(6) Hazırlanan denetim planları, büroda görevli uzman ya da memur tarafından infaz işlemleri değerlendirme komisyonunun onayına sunulur.

(7) Hakkında denetim planı hazırlanan yükümlünün infaz dosyası ve ilgili tüm belgeler denetim planının komisyon tarafından onaylanması beklenmeksizin aynı gün infaz bürosuna gönderilir.

### *İnfaz bürosu*

**Madde 16–** (1) Değerlendirme ve planlama bürosunca hazırlanan denetim planı doğrultusunda, yükümlüler hakkında belirlenen denetimli serbestlik kararlarının infazı ile yükümlülerin toplum içinde denetimine, takibine ve iyileştirilmesine yönelik çalışmaların koordinasyonu infaz bürosunca yapılır.

(2) Denetimli serbestlik müdürü, hizmetin gerektirdiği bilgiye ve yeterli beceriye sahip olan, bu konuda eğitim almış, yeteri kadar denetimli serbestlik memurunu infaz bürosunda görevlendirir.

(3) Değerlendirme ve planlama bürosu tarafından, haklarında denetim planı hazırlanan yükümlüler, infaz bürosuna yönlendirilir. Her yükümlü için büroda görevli bir denetimli serbestlik memuru, vaka sorumlusu olarak belirlenir.

(4) Vaka sorumlusu, denetim planının uygulanmasında; yükümlünün özel hayatının gizliliğini ve ihtiyaçlarını dikkate alır ve yükümlü ile iyi niyet çerçevesinde işbirliği yapar.

(5) Vaka sorumlusu;

a) Denetim planının uygulanmasından,

b) Yükümlüyü, denetim planının uygulanması, yükümlülükleri, hakları, ihlalleri ve sonuçları hakkında bilgilendirmekten,

c) Yükümlünün, iyileştirilmesine ve toplumla bütünleştirilmesine yönelik programlara katılımının sağlanmasından,

ç) Yükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin gerçekleştirilmesinden,

d) Yükümlü hakkında verilen denetimli serbestlik kararlarının yerine getirilmesinden,

e) Kararın infazına ilişkin yazışmaların yapılmasından,

f) Yükümlülüklere uymayanlar ile denetimli serbestlik personelinin uyari, öneri ve çağrılarını dikkate almayanların uyarılması için gerekli ya-

**m.16 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

zıların hazırlanmasından ve komisyon onayından sonra gerekli olanların ilgili hâkime gönderilmesinden,

g) Hâkim veya komisyon tarafından uyarılmasına karar verilen yükümlülere uyarı kararını tebliğ etmekten ve gerektiğinde yükümlünün müdürlüğe davet edilerek ihlalin sonuçlarının açıklanıp sözlü olarak uyarılmasından,

ğ) Denetim planının uygulanması için kurumlar arası yazışmaların yapılmasından,

h) Kararların infazı ile ilgili mahkemelere ve savcılıklara gönderilecek rapor ve yazıların hazırlanmasından,

ı) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezası infaz edilen hükümlülerden, koşullu salıverilmelerine bir aydan az süre kalanlar hakkında koşullu salıverilme kararı alınması için gerekli hazırlıkların yapılmasından ve koşullu salıverme öncesi değerlendirme raporunun hazırlanmasından,

i) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezası infaz edilen hükümlüler hakkında bir soruşturma veya kovuşturma olup olmadığının takibinden,

j) Haklarında uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığundan arınmak amacıyla tedavi kararı verilen yükümlülerin sevklerinin yapılmasından ve tedavi süreçlerinin takip edilmesinden,

k) Gerektiğinde yükümlünün devam ettiği eğitim kurumu ile çalıştığı kurumun ya da işin değiştirilmesinden,

l) İnfaz dosyalarının kapatılmasına yönelik işlemlerin yapılmasından ve dosyaların Cumhuriyet başsavcılığına veya ilgili mahkemeye gönderilmesinden,

m) Risk ve ihtiyaçlarının yeniden değerlendirilmesi gereken yükümlülerin listesinin, görüş ve önerilerle birlikte değerlendirme ve planlama bürosuna gönderilmesinden,

n) İnfaz sürecinin işleyişi ve diğer çalışmaların yürütülmesini değerlendirmek üzere yükümlü ile en az ayda bir görüşme yapılmasından ve aldığı geri bildirimlerin ilgili büroya iletilmesinden, sorumludur.

(6) İnfaz bürosu, yükümlünün denetim süreci içinde yürütülen denetim ve iyileştirme çalışmalarını düzenli olarak takip eder; yükümlünün durumu, gösterdiği gelişme ve benzeri durumlar hakkında geri bildirimler alır. Yükümlünün denetim süreci içinde, denetim planında değişiklik yapılmasını gerektiren bir durum olduğu tespit edilirse, altı aylık gözden geçirme süresi beklenmeksizin, değerlendirme ve planlama bürosundan denetim planının yeniden hazırlanması talep edilir.

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.17**

(7) Müdür infaz bürosunda, kararların niteliğine göre, kamu hizmeti, adli kontrol, tedavi ve denetimli serbestlik, çocuk hizmetleri gibi özel infaz birimleri oluşturabilir.

***Eğitim ve iyileştirme bürosu***

**Madde 17–** (1) Eğitim ve iyileştirme bürosu, vaka sorumlusu tarafından gönderilen yükümlülerin topluma kazandırılmasına, eğitim ve iyileştirilmesine yönelik denetim planında belirlenen çalışmaları yürütür. Büroda eğitim ve iyileştirme çalışmalarını yürütmek üzere yeteri kadar uzman personel görev yapar.

(2) Eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanlarının görevleri şunlardır:

a) Yükümlülere yönelik bireysel görüşmeler ile grup çalışmalarını yürütmek.

b) Müdahale programlarını uygulamak.

c) İyileştirme çalışmaları kapsamında özel hayatın gizliliğine dikkat ederek yükümlülerin aile, okul ve iş yerleriyle iş birliği yaparak çalışmalar yürütmek.

ç) Diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliğinde eğitim ve iyileştirmeye yönelik programlar hazırlamak ve yürütmek.

d) Kurumlar ile sivil toplum kuruluşlarının eğitim ve iyileştirmeye yönelik yürüttükleri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile eğitim programlarını tespit etmek; iyileştirme çalışmaları kapsamında yükümlüleri bu tür programlara yönlendirmek.

e) Haklarında çalışma yükümlülüğü veya eğitim kurumuna ya da programına devam etme tedbiri verilen yükümlülerin kuruma yerleştirilmesinde, gerektiğinde yükümlülere refakat etmek.

f) Müdür tarafından iyileştirme kapsamında verilen diğer görevleri planlamak ve yapmak.

***Denetim bürosu***

**Madde 18–** (1) Yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibi, gerektiğinde kollukla işbirliği içerisinde denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları tarafından yerine getirilir.

(2) Denetimli serbestlik müdürü, yükümlü sayısını ve yükümlülerin risk durumlarını göz önünde bulundurarak, yeteri kadar denetimli serbestlik memurunu denetim bürosunda görevlendirir.

(3) Denetim bürosunda görevli personel içerisinde, izleme merkezi ile

## m.19 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

birebir çalışmak ve iletişimi sağlamak üzere elektronik izleme müdahale ekibi oluşturulur.

(4) Denetimli serbestlik personeli denetim ve kontrollerde, yükümlülerin özel hayatlarının gizliliğine dikkat ederler, yükümlülere onur kırıcı ve aşağılayıcı muamelede bulunamazlar.

(5) Denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları, denetime ihtiyaç duyulan hallerde iş durumu gözetilerek müdürlüklerde mesai saatleri içinde veya mesai saatleri dışında vardiya usulü ile çalıştırılabilirler.

(6) Denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları, işin niteliğine göre üniformalı olarak da çalıştırılabilirler.

(7) Denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurlarının görevleri şunlardır:

a) Yükümlülerin denetim ve takiplerini yapmak.

b) Denetim sonuçları hakkında vaka sorumlusuna bilgi vermek.

c) Yükümlülere elektronik kelepçe takmak ve elektronik izleme cihazlarını kurmak.

) Elektronik izleme merkezinden yükümlülerin denetim ve kontrolüne ilişkin iletilen talepleri yerine getirmek.

d) Yükümlüyü çalışacağı kuruma yerleştirmek, eğitim kurumuna ya da programına kaydettirmek.

e) Hakkında hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verilen hükümlünün, ikametgâh adresine gidilerek infaza ilişkin işlemleri başlatmak.

f) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezalarının infazına karar verilen hükümlülerden kendi işini kuran ve işletenler ile bir iş sözleşmesine dayalı olarak çalışanları, koşullu salıverilme tarihine kadar çalıştıkları yerlerde düzenli olarak denetlemek.

g) Görevlendirilmeleri halinde denetimli serbestlik müdürlüğünün ve denetimli serbestlik çalışanlarının güvenliğini sağlamak.

đ) Müdürün denetime ilişkin vereceği diğer görevleri yapmak.

### ***Mağdur destek hizmetleri bürosu***

**Madde 19–** (1) Denetimli serbestlik müdürlüklerinde, mağdurlara yönelik hizmetleri koordine etmek ve yürütmek üzere mağdur destek hizmetleri bürosu oluşturulur. Mümkün olması durumunda büro, müdürlüğün diğer birimlerinden ve yükümlülere yönelik çalışmaların yürütüldüğu kısımlardan ayrı bir yerde kurulur. Uygun yer tahsis edilmesi halinde mağdur destek hizmetleri bürosu adliye içerisinde görev yapabilir.

(2) Mağdurlara yönelik hizmetleri yürütmek üzere, mağdur destek hiz-

metleri bürosunda mağdur hizmetleri konusunda özel eğitim almış yeteri kadar denetimli serbestlik uzmanı ve memuru görevlendirilir. Müdürlüğün iş durumu uygun ise büroda görevli uzman ve memurlara mağdurlara yönelik hizmetler dışında başka görevler verilmez.

(3) Mağdur destek hizmetleri bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Mağdurların taleplerini kabul etmek ve incelemek.
- b) Yardım alabileceği kişi ve kuruluşlar hakkında bilgi vermek.
- c) Mağdurun talep etmesi halinde;
  - 1) Yargılama süreci hakkında bilgilendirmek,
  - 2) Psiko-sosyal destek programlarını uygulamak.

(4) Mağdur destek hizmetleri bürosu, müdürlüğün yetki sınırları içerisinde mağdurlara yönelik çalışma yürüten tüm kurum kuruluş ve kişilerle tam bir koordinasyon içinde çalışır. Mağdurların bilgilendirilmelerine yönelik tanıtıcı çalışmalar yürütür.

#### ***Koruma kurulu bürosu***

**Madde 20–** (1) Koruma kurulu bürosu, koruma kurulunun sekretarya işlerini yürütür, koruma kuruluna başvuran mağdurlar ile hükümlülerin taleplerini değerlendirir. Büroda yeteri kadar denetimli serbestlik personeli görevlendirilir.

(2) Koruma kurulu bürosunca, ceza infaz kurumlarından iş arama izni olarak çıkan hükümlülerin talep etmeleri halinde çalışabileceği işler ya da çalışacağı yerler hakkında hükümlü bilgilendirilir, koşullu salıverme sonrasında da koruma kurullarına müracaat edebileceği hükümlüye bildirilir.

#### ***İdari ve mâli işler bürosu***

**Madde 21–** (1) İdari ve mâli işler bürosu, müdürlüğün görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütebilmesi için ihtiyaç duyduğu idari işleri planlar ve yürütür; mal ve hizmet alımlarını gerçekleştirir. Büroda yeteri kadar denetimli serbestlik memuru görevlendirilir.

(2) İdari ve mâli işler bürosu;

- a) Ödeneklerin takibi ile tahakkuk iş ve işlemlerini,
- b) Gerekli araç, gereç ve malzeme ile hizmet teminini,
- c) Temizlik, aydınlatma, ısıtma ve güvenlik hizmetlerini,
- ç) Bakım ve onarım işlerini,
- d) Mutemetlik işlemlerini,
- e) Personel işlemleri ile idari ve mâli işlerle ilgili diğer iş ve işlemleri, yürütmekle görevlidir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Denetimli Serbestlik Personeli

#### *Denetimli serbestlik müdürünün görevleri*

**Madde 22–** (1) Denetimli serbestlik müdürü, müdürlüğün en üst amiri olup, görevlerinden dolayı sıralamirlerine karşı sorumludur. Müdürün görevleri şunlardır:

a) İşlerin aksatılmadan yürütülmesini, denetimli serbestlik personelinin iş birliği içerisinde etkili ve verimli birşekilde çalışmasını, maiyetindeki memurların yetiştirilmesini sağlamak.

b) Denetimli serbestlik personeli üzerinde mevzuatın öngördüğü şekilde gözetim ve denetim yetkisini kullanmak.

c) Mevzuat ve yetkili mercilerce verilen emirler çerçevesinde müdürlüğün genel idaresine ait hesap işlerinin yürütülmesini sağlamak ve denetimini yapmak.

ç) Müdürlüğün hizmetleriyle ilgili genel ihtiyaçları, öncelikleri, bir sonraki yılda yapılacak işleri belirlemek ve bu konularla ilgili tahmini gider verilerini hazırlayarak Genel Müdürlüğe sunmak.

d) Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğini geliştirmek ve müdürlüğü temsil etmek.

e) Komisyonun toplantı zamanı ile görüşülecek konuları belirlemek.

f) Müdürlükte görev yapan denetimli serbestlik personelinin iş bölümünü personelin görev tanımlarına uygun bir şekilde yaparak, tüm personele tebliğ etmek.

g) Asayiş, güvenlik ve benzeri konularda ortaya çıkan sorunlarla ilgili gecikmeksizin önlem almak, önlemlerin yetersiz kalması halinde, durumu derhal Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla Genel Müdürlüğe bildirmek.

ğ) Mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak.

#### *Denetimli serbestlik müdür yardımcısının görevleri*

**Madde 23–** (1) Müdür yardımcısı, kendisine verilen görevlerin mevzuata uygun olarak yürütülmesinden, kendisine bağlı büro ve personelin etkin ve verimli şekilde çalışmasından müdüre karşı sorumludur.

(2) Müdür yardımcısının görevleri şunlardır:

a) Kendisine bağlı büroların koordineli bir şekilde çalışmasını sağlamak.

b) Büronun çalışmalarını izlemek, denetlemek ve sonuçlarını değerlendirmek.

- c) Gerektiğinde müdürlüğü temsil etmek, müdürün yokluğunda müdüre vekâlet etmek.
- ç) Müdüre ait görevlerin yürütülmesinde müdüre yardımcı olmak ve müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

***Denetimli serbestlik uzmanının görevleri***

**Madde 24-** (1) Denetimli serbestlik uzmanı, hükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılmalarına yönelik denetim planında belirlenen çalışmalarını yürütmekle yükümlüdür.

(2) Denetimli serbestlik uzmanının görevleri şunlardır:

- a) Yükümlülerle bireysel görüşmeler yapmak ve grup çalışmalarını yürütmek.
- b) Yükümlülerin boş zamanlarının yapılandırılmasına yönelik eğitsel ve sosyal çalışmaları diğer kurumlarla işbirliği içinde yürütmek.
- c) Yükümlülerin; iyileştirilme süreçlerini izlemek ve yükümlünün durumu hakkında vaka sorumlusunu sözlü ya da gerektiğinde yazılı olarak bilgilendirmek.
- ç) Sosyal araştırma raporu hazırlamak.
- d) Gerektiğinde hizmetler listesinin oluşturulmasında görev almak.
- e) Yükümlülerin risk ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ile denetim planlarının hazırlanmasında danışmanlık yapmak, değerlendirme ve planlamanın uygunluğunu kontrol etmek ve gerektiğinde değerlendirme ve planlama yapmak.
- f) Yükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması ile mağdurların desteklenmesine yönelik projeler hazırlamak ve yürütmek.
- g) İyileştirilme çalışmalarına esas olmak üzere, denetim altındaki hükümlülerle ev, okul veya iş yerinde özel hayatın gizliliğine dikkat ederek görüşmeler yapmak.
- ğ) Koruma kurulları çalışmaları kapsamında, gerektiğinde denetimli serbestlik memuru ile birlikte ev ve iş yeri ziyaretlerine gitmek.
- h) Ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlüler ile suç mağdurlarına rehberlik hizmeti vermek ve müdahale programları uygulamak.
- ı) Yükümlülerin iyileştirilmesi ve yeniden topluma kazandırılması ile mağdurların desteklenmesine yönelik müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

***Denetimli serbestlik memurunun görevleri***

**Madde 25-** (1) Denetimli serbestlik memuru, müdürlüğün idari işleri ile infaz işlerinin yürütülmesinden, kalem hizmetlerinden ve yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinin yapılmasından sorumludur.

m.26 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

(2) Denetimli serbestlik memurunun görevleri şunlardır:

- a) Kararların kayıt işlemleri ile dosyayla ilgili yazışmaları yapmak ve diğer kalem hizmetlerini yürütmek.
- b) Araştırma ve değerlendirme formunu doldurmak.
- c) Denetim planını hazırlamak.
- ç) Yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibini yapmak.
- d) Hizmetler listesi, kurumsal eğitimler ve programlar listesi ile çalışma protokolünün hazırlanmasında görev almak.
- e) Koruma kurulları talep ve takip formunu doldurmak, koruma kurullarınca uygun bulunan projeleri hazırlamak.
- f) Denetimli serbestlik ve koruma kurulları çalışmaları kapsamında ev ve iş yeri ziyaretleri yapmak.
- g) Denetimli serbestlik hizmetlerinin yerine getirilmesi ile ilgili, müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

*Müdürlük dışından görevlendirilen uzmanın görev ve sorumlulukları*

**Madde 26–** (1) Müdürlük dışından görevlendirilen uzman en az on beş gün süre ile bir denetimli serbestlik uzmanının refakatinde çalışır. Bu süre içerisinde görevlendirilen uzmana iyileştirme ve denetim sürecinde yapılan tüm çalışmalar ile ilgili bilgi verilir.

(2) Görevlendirilen uzmanın denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetleri kapsamında yetersiz olması, çalışma usul ve esaslarına uymaması, görevlerini aksatması veya görevlendirmenin gereklerinin ortadan kalkması durumunda görevine müdür tarafından son verilebilir.

(3) Görevlendirilen uzman, eğitim ve iyileştirme bürosunda çalışır.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Denetimli Serbestlik Personelinin Çalıştırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar

*Denetimli serbestlik personelinin atanması ve görevlendirilmesi*

**Madde 27–** (1) Müdürlüğe, Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, denetimli serbestlik yardım ve koruma hizmetleri için, infaz ve koruma memurluğuna ilk defa atama veya ceza infaz kurumlarından görevlendirme yapılmasında; bu hizmetlere yönelik en az iki ay süreli hizmet içi eğitimi başarı ile tamamlamış olma koşulu aranır. Müdürlüklerden ceza infaz kurumlarına veya adliyelere, ceza infaz kurumlarından veya ad-



liyelerden müdürlüklere atama veya görevlendirmeye ilişkin adalet komisyonu kararları, ilgisine göre Genel Müdürlük veya Personel Genel Müdürlüğüne gönderilerek alınacak Bakanlık onayı ile tamamlanır.

***Denetimli serbestlik personelinin çalıştırılması***

**Madde 28-** (1) Denetimli serbestlik personeli, bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara, yapılan işbölümüne ve yaptıkları görevin gereklerine uygun olarak çalıştırılır.

(2) Müdürlüklerde ilk defa çalışmaya başlayan denetimli serbestlik memurları, sırasıyla gelen evrak, kayıt ve kabul, denetim bürolarında, daha sonra da diğer bürolarda çalıştırılırlar. Mevcut işdurumu ve personel sayısı ile ilk defa çalışmaya başlayan personelin niteliklerine ve eğitimine göre müdür farklı bir görevlendirme de yapabilir.

(3) Denetimli serbestlik personeli bürolarda, öncelikle aldıkları hizmet içi eğitime göre görevlendirilirler.

***Farklı çalışma usulü ve süresi***

**Madde 29-** (1) Denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları, çalışma süresi, günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri ve fazla çalışma hususlarında genel hükümlere tabidir.

(2) Yürütülen hizmetin niteliğinin, normal mesai saatleri dışında çalışmayı gerekli kılması halinde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 99 uncu maddesi uyarınca haftalık kırk saati geçmemek üzere farklı çalışma saatleri belirlenebilir.

(3) Denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 178 inci maddesi ve 19/2/1975 tarihli ve 7/9493 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Fazla Çalışmanın Uygulama Esaslarını Gösterir Yönetmelik uyarınca, müdürün gerekli görmesi halinde, günlük çalışma saatleri dışında fazla çalışma ücreti verilmeksizin çalıştırılabilir. Bu durumda personele yaptırılacak fazla çalışmanın her sekiz saati için bir gün izin verilir. Fazla çalışma izninin kullanımını konusunda genel hükümler uygulanır.

(4) Çalışma çizelgeleri müdürlükçe düzenlenir.

***Mesai sonrası ve hafta sonları çalışma***

**Madde 30-** (1) Eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanları, yükümlülerin iyileştirilmeleri ve topluma kazandırılmalarına yönelik çalışmalar kapsamında, günlük çalışma saatleri dışında,

**m.31 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

mesai sonrası ve hafta sonları hükümlülerle grup çalışması veya bireysel görüşmeler kapsamında çalışabilirler.

(2) Mesai sonrası ve hafta sonları çalışma, önceden müdürlüğe yazılı olarak iletilir ve müdürün onayının ardından çalışma yapılır.

(3) Mesai sonrası ve hafta sonları çalışma yapılması halinde, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması için yeteri kadar denetimli serbestlik memuru görevlendirilir.

(4) Mesai sonrası ve hafta sonları çalışma durumunda, denetimli serbestlik uzmanı ile güvenlik önlemlerinin alınması için görevlendirilen denetimli serbestlik memuruna fazla çalışma ücreti verilmez.

## ÜÇÜNCÜ KISIM

### İyileştirme ve Denetim Çalışmalarına İlişkin Genel Esaslar

## BİRİNCİ BÖLÜM

### İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonu

#### *İnfaz işlemleri değerlendirme komisyonu*

**Madde 31-** (1) Denetimli serbestlik müdürlüğünde; şüpheli, sanık veya hükümlüler hakkında verilen kararları ve bu kararların yerine getirilmesine ilişkin hususlar ile komisyona yapılan başvuruları değerlendirmek ve bu konuda karar vermek üzere, müdürün veya müdürün görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında, değerlendirme ve planlama, infaz, eğitim ve iyileştirme ile denetim bürolarında görevli birer personelin katılımıyla infaz işlemleri değerlendirme komisyonu oluşturulur.

(2) Komisyon listesi bir yıl için oluşturularak Genel Müdürlüğün onayına sunulur. Komisyon listesi onaylanana kadar eski Komisyon görevine devam eder. Üyelerden birinin yokluğunda toplantıya aynı bürodan başka bir personel katılır.

#### *İnfaz işlemleri değerlendirme komisyonunun görevleri*

**Madde 32-** (1) Komisyon;

a) Yükümlüler hakkında hazırlanan denetim planının ve belirlenen yükümlülüklerin, Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri ile yükümlünün ihtiyaçlarına uygun olup olmadığının incelenmesine, hazırlanan denetim planının onaylanmasına veya reddine,

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.33**

b) Denetimli serbestlik uzmanları tarafından veya sivil toplum kuruluşlarının ya da gönüllü kişiler tarafından grup çalışmasında uygulanacak programın onaylanmasına,

c) Vaka sorumlusu tarafından yükümlülerin uyarılmasına ilişkin yapılan taleplerin değerlendirilmesine,

ç) Elektronik izleme ile denetim ve takibi yapılacak yükümlülerin belirlenerek elektronik izleme şube müdürlüğüne önerilmesine,

d) Yükümlülüğün kaldırılmasına veya değiştirilmesine ya da yükümlülüğe ara verilmesine ilişkin taleplerin değerlendirilmesine,

e) Yükümlünün başka denetimli serbestlik müdürlüğüne nakil taleplerinin değerlendirilip karara bağlanmasına,

f) İhlal nedeniyle dosyanın kapatılarak mahkemeye gönderilmesine,

g) Yükümlüler tarafından yapılan itirazların değerlendirilmesine,

ğ) Müdürlükte gönüllü çalışmak isteyenlerin başvuru taleplerinin kabulüne, reddine ve gönüllü çalışanın görevine son verilmesine,

h) Konutta infaz kararlarının yerine getirilmesinde, konutun değiştirilmesi ile yükümlünün evden ayrılabilceği sürelerle ilişkin vaka sorumlusunun önerisinin incelenerek karara bağlanmasına,

ı) Kurumsal eğitimler ve programlar listesi ile çalışılacak sivil toplum kuruluşlarının onaylanmasına veya reddine, ilişkin işlemleri yapar.

(2) Komisyon, gerekli gördüğünde denetim planlarının bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara uygun olup olmadığını inceleyebilir. Eksik bulunan hususların, değerlendirme ve planlama bürosu tarafından tamamlanmasını ve denetim planının yeniden düzenlenmesini ister.

(3) Hazırlanan denetim planının bu Yönetmeliğe ve yükümlünün ihtiyaçlarına uygun olmadığı gerekçesiyle komisyon tarafından onaylanmaması halinde, bu süreçte yükümlülüğün ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde onaylanmama gerekçeleri de göz önünde bulundurulur.

***Komisyonun toplanması ve kararların alınması***

**Madde 33–** (1) Komisyonun toplantı zamanı ve gündemi diğer üyelerin de görüşü alınarak müdür tarafından belirlenir. Komisyon önüne gelen işleri yedi gün içerisinde karara bağlar.

(2) Komisyon, müdürlükte yeterli sayıda personel bulunmaması halinde başkan hariç en az iki üyeyle toplanır. Komisyon kararları, katılanların oy çokluğu ile alınır, oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafa üstünlük tanınır. Karara muhalif olan üye muhalefetine ilişkin gerekçeyi kararın

m.34 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

ekine yazar. Komisyon kararları, infaz işlemleri değerlendirme komisyonu karar kartonuna konulur.

(3) Müdür komisyonun sekretarya işlerini yürütmek üzere yeteri kadar denetimli serbestlik personeli görevlendirebilir.

(4) Görevlendirilen personel, gündeme alınacak talepleri inceler, araştırır, toplantı gündemini hazırlayarak müdüre sunar, komisyon kararlarını ilgisine iletir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Yükümlülerin Değerlendirilmesi ve İyileştirme Çalışmaları

#### *Risk ve ihtiyaçların belirlenmesi*

**Madde 34–** (1) Denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında, toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesine karar verilen sanık veya hükümlülerin, yeniden topluma kazandırılmalarına yönelik çalışmalara temel oluşturması amacıyla objektif bir değerlendirme sistemi ile risk ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, denetimli serbestlik uygulamalarının temelini oluşturur.

(2) Denetimli serbestlik uygulamalarında risk değerlendirmesi; sanık veya hükümlünün kendisine, ailesine, mağdura, topluma ve denetimli serbestlik personeline karşı taşıdığı zarar verme riski ile tekrar suç işleme riskinin belirlenmesidir.

(3) Denetimli serbestlik uygulamalarında ihtiyaçların belirlenmesi; sanık veya hükümlülerin suç tekrarının ve zarar verme risklerinin en aza indirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla kişinin ihtiyaç duyduğu hizmet ve programların belirlenmesidir.

(4) Sanık veya hükümlüye yönelik yürütülecek iyileştirme çalışmaları, risklerinin ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesinin ardından belirlenir. Sanık veya hükümlülerin değerlendirilmesi araştırma ve değerlendirme formu ile yapılır.

(5) Araştırma ve değerlendirme formu, sanık veya hükümlü müdürlüğe ilk başvurduğunda değerlendirme ve planlama bürosunda görevli denetimli serbestlik personeli tarafından doldurulur.

(6) Araştırma ve değerlendirme formu, en geç altı ayda bir gözden geçirilir. Yükümlünün infazının sona ermesine üç aydan daha az süre kalmışsa gözden geçirme yapılmaz.

(7) Araştırma ve değerlendirme formu doldurulduktan sonra, yükümlü hakkında denetim planı hazırlanır.

(8) Haklarında;

a) Tedavi ve denetimli serbestlik,

b) Adli kontrol,

c) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma,

ç) Cezanın konutta çektilmesi,

kararı verilen yükümlülerin risk ve ihtiyaç değerlendirilmesi yapılmaz.

### **Denetim planı**

**Madde 35 –** (1) Denetim planı; sanık veya hükümlü hakkında verilen kararların toplum içinde infazının, denetim sürecinin, hükümlünün iyileştirilmesi ve topluma kazandırılmasına yönelik çalışmaların planlandığı, denetimli serbestlik personelinin çalışma yöntemini belirleyen belgedir.

(2) Sanık veya hükümlünün belirlenen risk ve ihtiyaçları göz önüne alınarak denetim planı hazırlanır. Sanık ve hükümlüler için hazırlanan denetim planında; iyileştirme ve topluma kazandırma için belirlenen risk ve ihtiyaçlara yönelik müdahale çalışmaları, denetim ve kontrole ilişkin hususlar, uyulması gereken kural ve yükümlülükler, denetimin ve yükümlülüklerin süresi, çalışmaların yürütülmesinde iş birliği yapılacak kişi ve kuruluşlara ilişkin hususlar yer alır.

(3) Denetim planı, risk ve ihtiyaç değerlendirmesinin yapıldığı gün, bunun mümkün olmaması durumunda en geç beş işgünü içinde hazırlanır. Denetim planında, planı hazırlayan denetimli serbestlik memuruyla, denetim ve planlama bürosunda görevli uzman ile sanık veya hükümlünün imzası bulunur. İmzadan imtina halinde denetim planını imzalamamanın yükümlülüğünden muafiyet anlamına gelmediği sanık veya hükümlüye bildirilerek bu husus denetim planının altına yazılıp imzalanır. Çocuklar hakkında hazırlanan denetim planında öngörülen yükümlülükler ve çocuğun katılması gereken programlar kanuni temsilcisine de açıklanır.

(4) Sanık veya hükümlüye, denetim planında belirlenen yükümlülükler ile uyması gereken kurallar ve dikkat etmesi gereken hususları içeren bilgilendirme formu verilir. Yükümlünün; yükümlülüklerinin neler olduğu, hangi durumların ihlal sayılacağı ile plan süresince dikkat etmesi gereken hususları doğru ve yeterli olarak anlayıp anlamadığı teyit edilir.

(5) Denetim planı, hazırlandığı andan itibaren yürürlüğe girer ve derhal komisyonun onayına sunulur. Planın onaya sunulması yürürlüğü durdurmaz.

(6) Risk ve ihtiyaçların yeniden değerlendirilmesinden sonra, gerekli görülmesi halinde denetim planı da yenilenir.

**m.36** (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

(7) Haklarında;

- a) Tedavi ve denetimli serbestlik,
- b) Adli kontrol,
- c) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma,
- ç) Cezanın konutta çektilirilmesi,

kararı verilenler için denetim planı hazırlanmaz. Bu yükümlülere yükümlülükleri ile uyması gereken kuralları ve dikkat etmesi gereken hususları içeren bilgilendirme formu tebliğ edilir. Bu form denetim planı yerine geçer.

***Denetim raporu***

**Madde 36–** (1) Denetim raporu; sanık veya hükümlünün, denetim sürecinin, uygulanan iyileştirme programları kapsamında topluma uyumdaki başarısının, olumsuz davranışlarını değiştirmek için gösterdiği çabanın ve bu doğrultuda genel gelişiminin değerlendirildiği rapordur.

(2) Haklarında mahkemece;

- a) Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü,
- b) Tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri,

verilen yükümlüler için üç ayda bir ilgili hâkime verilmek üzere denetim raporu hazırlanır.

(3) Denetim raporu, infaz ve denetim ile iyileştirme çalışmalarının değerlendirildiği iki bölümden oluşur. Rapor, vaka sorumlusu tarafından; denetim ile eğitim ve iyileştirme bürosundan, sanık veya hükümlü hakkında bilgi alınarak hazırlanır. Raporun iyileştirme çalışmaları ile değerlendirme ve önerilerine ilişkin bölümü, ilgili denetimli serbestlik uzman tarafından doldurulur.

***İyileştirme çalışmaları***

**Madde 37–** (1) Denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında, risk ve ihtiyaç değerlendirmesi sonucunda gerek duyulması veya mahkeme tarafından rehberlik çalışmalarına hükmedilmesi halinde, sanık veya hükümlünün riskleri göz önünde bulundurularak, ihtiyaçlarına uygun iyileştirme çalışmaları yapılır. Bu çalışmalar, eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanları tarafından yürütülür.

(2) Yükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılmasında sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmasına ve toplumsal katılım sağlanmasına önem verilir.

(3) Toplum içinde denetim ve takibi yapılan sanık veya hükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması; diğer kurumlarla ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde, bireysel görüşme ve grup çalışması ya-

pılması, boş zamanların yapılandırılması,yükümlülerin meslek kursları ve eğitim programlarına katılmalarının sağlanması gibi faaliyetlerle yerine getirilir.

(4) İyileştirme çalışmalarına sanık veya hükümlüleri tanımak amacıyla, bireysel görüşme yapılması ile başlanır. Sanık veya hükümlünün grup çalışmasına hazır hale gelmesi ve gerekli görülmesi halinde iyileştirme çalışmalarına grup çalışması ile devam edilebilir.

(5) Bireysel görüşme, sanık veya hükümlü ile birebir ve uygun fiziki koşullarda, önceden belirlenmiş bir amaç ve plan çerçevesinde yürütülür. Bireysel görüşme sayısı on ikiden, görüşme aralıkları üç haftadan fazla olamaz. Her bir görüşme otuz dakikadan az, kırk beş dakikadan fazla yapılamaz. Bireysel görüşmeyi planlamak ve gerçekleştirmek, eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanının sorumluluğundadır. Bireysel görüşmeler hem süreç hem de oturumlar açısından başlangıç, gelişme ve sonlandırma olmak üzere üç aşamadan oluşacak şekilde planlanır. Bireysel görüşme, denetimli serbestlik uzmanı tarafından yapılandırılarak yürütülebileceği gibi müdahale programı kapsamında da yapılabilir.

(6) Grup çalışması, uygun fiziki koşullarda, en az dört en fazla on altı kişilik gruplar halinde en fazla on beşgün arayla yapılır. Müdürlüğün grup çalışmalarına uygun fiziki mekâna sahip olmaması halinde, başka kurum ya da kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarına ait uygun mekânlar, grup çalışmaları için kullanılabilir. Grupların oluşturulmasında, sanık ve hükümlülerin yaş gruplarına, benzer sorun alanlarına ve benzer risk düzeyine sahip olmalarına dikkat edilir. Sanık ve hükümlüler, haklarında verilen yükümlülük kararlarının niteliğine bakılmaksızın, rehberlik ve iyileştirme çalışmaları kapsamında aynı grup içerisinde yer alabilirler. Grup çalışması sürecinde sanık veya hükümlülerin durumu periyodik olarak değerlendirilir ve ihtiyaç duyulması halinde iyileştirme çalışmaları bireysel görüşmelerle de desteklenir. Grup çalışması, müdahale programı kapsamında yürütülebileceği gibi denetimli serbestlik uzmanı tarafından yapılandırılarak da yapılabilir. Yükümlüler, diğer kurum ve kuruluşlar ile gönüllü kişilerce yürütülen yapılandırılmış grup çalışmalarına da yönlendirilebilir.

(7) Yükümlülerle yapılan bireysel görüşmeler ile grup çalışmaları, görüşme formu ile kayıt altına alınır. Görüşme formuna, yükümlülerle ilgili tüm görüşme içeriği ve yapılan çalışmalar yazılır. Yükümlülere ilişkin bilgiler, özel hayatın gizliliği gerekçesiyle kayıt altına alınmazlık yapılamaz. Görüşmelerin içeriği ve yapılan çalışmalar denetlenebilir ve hesap verilebilir şekilde forma yansıtılır. Görüşmeler sırasında öğrenilen özel hayata

**m.38** (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

ilişkin bilgilerin gizliliğine özen gösterilir ve bu bilgiler ilgili olmayan kişi veya kurumlarla paylaşılmaz.

(8) Grubun işleyişini bozabilecek özelliğe sahip olan sanık veya hükümlüler grup çalışmasına dâhil edilmezler. Bu sanık veya hükümlülerle bireysel görüşme yürütülür. Sanık veya hükümlünün grup çalışmasına hazır hale gelmesi halinde iyileştirme çalışmaları grup çalışması ile yürütülebilir.

(9) Boş zamanların yapılandırılması; sanık veya hükümlünün, toplumla bütünleşmesini desteklemek, olumlu sosyal davranışlarını, ilgi alanlarını ve becerilerini geliştirerek uyumlu bir birey olmasını sağlamak amacıyla, sanık veya hükümlünün ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere yönlendirilmesidir. Boş zamanların yapılandırılması çalışmaları; diğer kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının programlarına yönlendirme şeklinde yürütülebileceği gibi müdürlük içinde de yapılabilir. Boş zamanların yapılandırılmasında kurumsal eğitimler ve programlar listesinden de yararlanılır.

(10) Yükümlüye yönelik yürütülen eğitim, iyileştirme ve rehberlik çalışmalarının, müdürlük dışında diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının veya gönüllü kişilerin yürütmüş olduğu programlara yönlendirmek suretiyle yapılmasına karar verilmesi halinde, yükümlünün bu programlara katılması bir yükümlülük olarak belirlenebilir.

(11) İyileştirme faaliyetlerinin tamamlanmasından sonra on gün içerisinde tüm süreçlerin izlenmesine imkân veren bir belge düzenlenir ve ilgili vaka sorumlusuna iletilir.

**Sosyal araştırma raporu**

**Madde 38-** (1) Sosyal araştırma raporu; şüpheli veya sanığın geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik, ruhsal ve psikolojik durumu ile çevresinin sistemli bir bakış açısıyla değerlendirildiği, topluma ve mağdura karşı taşıdığı risk ile ihtiyaçlarının belirlendiği ve bu ihtiyaçlara yönelik hizmet, program ve kaynaklarla ilgili önerileri içeren hüküm öncesi rapordur.

(2) Rapor; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talep etmesi veya kovuşturma evresinde hâkim ya da mahkemenin isteği üzerine denetimli serbestlik uzmanı tarafından hazırlanır.

(3) Rapor; şüpheli veya sanık ile bunların aile ve sosyal çevreleriyle görüşülerek hazırlanır. Gerekli görülmesi halinde mağdur ile de görüşülebilir.

(4) Raporda; şüpheli veya sanığın kimlik bilgileri, varsa önceki suç bil-



### (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği m.38

gileri, sağlık bilgileri, ailesi, yaşadığı yer, arkadaş çevresi, eğitimi, kişisel özellikleri, sosyal ve ekonomik durumu, bilişsel ve psikolojik durumu, topluma ve mağdura karşı taşıdığı risk ile tutum ve davranışları belirtilir. Raporun sonuç bölümünde, suç işlenmesinde risk oluşturabilecek unsurlar ve kişinin topluma ve kendisine zarar verme riski değerlendirilir.

(5) Denetimli serbestlik uzmanı, kişinin hapis dışı ceza veya tedbir kararı ile toplum içinde iyileştirilmesinin mümkün olduğu kanaatinde ise hapis cezası verilmesinin kişi üzerinde oluşturabileceği olumsuz etki ve sonuçları değerlendirerek, hapis dışı ceza veya tedbir kararı verilmesi durumunda şüpheli veya sanığın iyileştirilmesi ve yeniden topluma kazandırılması için ihtiyaç duyacağı hizmet, program veya kaynakları belirtir. Raporun sonunda takdirin mahkemeye ait olduğu açıkça yazılır.

(6) Raporun hazırlanması sürecinde kişinin yanlış beyan verdiğiine dair izlenim edinilmesi veya verilen cevapların çelişkili olması durumunda bu husus gerekçeleri ile birlikte raporun sonuç bölümünde açıklanır. Ayrıca raporun hazırlanmasıyla ilgili bütün kaynaklar ve bilgi toplama biçimleri ile gerekli olduğu halde yapılamayan işlemler, görüşmelerin yerine getirilememesi gerekçesi ile birlikte raporda belirtilir.

(7) Rapor hazırlanırken şüpheli veya sanığın ceza infaz kurumunda bulunması hâlinde, rapor, ceza infaz kurumuna gidilerek hazırlanır. Raporu hazırlayan denetimli serbestlik uzmanı, ceza infaz kurumuna giderek şüpheli veya sanık ile konuşulanları başkalarının duymayacağı ancak görüşmenin güvenlik nedeniyle ceza infaz kurumu görevlilerince izlenebileceği bir ortamda açık görüş usulüne tabi olarak yapar. Denetimli serbestlik uzmanının talep etmesi halinde görüşmede, ceza infaz kurumu görevlisi hazır bulunur. Ceza infaz kurumu, denetimli serbestlik uzmanının şüpheli veya sanık ile görüşebilmesi için gerekli işlemleri yerine getirir.

(8) Denetimli serbestlik uzmanı tarafından iki nüsha olarak düzenlenen sosyal araştırma raporu, müdürlüğe sunulur. Bir nüshası talep eden ilgili makama iletilir, diğer nüshası sosyal araştırma raporu kartonunda ve UYAP bilişim sistemi ortamında saklanır. Sosyal araştırma raporu, kişisel bilgiler içerdiğinden bu raporun saklanması özel hayatın gizliliğine dikkat edilir.

(9) Şüpheli ve sanıkların sadece kişisel ve ekonomik durumlarının tespitiyle ilişkin talepler sosyal araştırma raporu kapsamında değerlendirilmez, bu talepler kolluk ya da ilgili birimlerce yerine getirilir.

m.39 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Denetimli Serbestlik Kararlarının Yerine Getirilmesinde Genel Hükümler

#### *Kayıt işlemleri*

**Madde 39–** (1) Mahkemelerce Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen denetimli serbestlik kararları en geç üç gün içerisinde UYAP bilişim sisteme kaydedilir.

(2) Adli kontrol tedbirleri kapsamında verilen yurt dışına çıkış yasağına ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından aynı zamanda derhal kolluğa da gönderilir.

(3) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ilişkin kararlar, ceza infaz kurumu idaresince tüm ekleri ile birlikte ilgili denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilir ve denetimli serbestlik müdürlüğüne bu karar, aynı gün kaydedilir.

(4) Denetimli serbestlik kararlarının kayıt işlemleri, kayıt kabul bürosunda görevli personel tarafından yapılır.

#### *Tebliğat*

**Madde 40–** (1) Denetimli serbestlik kararlarının kaydedilmesinden itibaren şüpheli, sanık veya hükümlülere üç iş günü içerisinde yapılacak yazılı veya elektronik tebligatta, tebliğden itibaren on gün içerisinde müdürlüğe başvurulması gerektiği belirtilir.

(2) Haklarında;

a) Adli kontrol tedbirine,

b) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılmasına,

ilişkin karar verilen yükümlülerin müdürlüğe başvurulması istenmez.

(3) Düzenlenen tebligatta, yükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen bir mazereti olmadan müdürlüğe gelmemesi veya hakkında belirlenen yükümlülüklerin gereğini yerine getirmemesi halinde, denetimli serbestlik kararının niteliğine göre kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilebileceği, seçenek yaptırım veya tedbirin hapse çevrilebileceği ya da koşullu salıverilme kararının geri alınabileceği gibi gelmemenin hukuki sonuçları yükümlüye bildirilir.

(4) Usulüne uygun olarak yapılan tebligata rağmen yükümlü on gün içerisinde müdürlüğe müracaat etmezse komisyonun onayından sonra kayıt kapatılarak infaz dosyası Cumhuriyet başsavcılığına geri gönderilir.

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.41**

(5) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilmesi halinde, hükümlüye ayrıca müdürlüğe müracaat etmesi için tebligat yapılmaz. Hükümlünün süresi içinde müdürlüğe gelmesi beklenir.

(6) Cezanın konutta çektirilmesine karar verilmesi halinde hükümlüye tebligat yapılmaz. Kayıt işlemlerinin tamamlanmasından itibaren denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memuru hükümlünün adresine giderek kararın infazına ilişkin çalışmaları başlatır.

(7) Denetimli serbestlik kararlarının yerine getirilmesi sırasında kayıt işlemlerinin tamamlanmasından sonra yükümlülerin ilk müracaatı için yapılacak tebligat işlemleri, bu madde hükümlerine göre kayıt kabul bürosunca yerine getirilir.

***Risk ve ihtiyaçların değerlendirilmesi***

**Madde 41–** (1) Kayıt işlemlerinin tamamlanmasından sonra müdürlüğe müracaat eden yükümlülerin risk ve ihtiyaçları belirlenir. Yükümlü ile işbirliği içerisinde, risk ve ihtiyaçlara uygun iyileştirme çalışmalarını içeren bir denetim planı hazırlanır.

(2) Yapılan değerlendirme sonucunda yükümlünün iyileştirme çalışmalarına katılması gerektiğinin tespit edilmesi halinde, yükümlü iyileştirme çalışmalarına katılmaya teşvik edilir. Yükümlünün kabul etmemesi halinde denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı kapsamında belirlenen yükümlülükler ile rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü hariç olmak üzere, iyileştirme çalışmaları yapılmaz ve bu durum denetim planında belirtilir.

***Yükümlülerin uyması gereken kurallar***

**Madde 42–** (1) Hakkında denetimli serbestlik kararı verilen yükümlü;

- a) Yapılan çağrılara ve hazırlanan denetim planına,
- b) İyileştirme çalışmaları kapsamında belirlenen yükümlülüklerle,
- c) Kararın infazı ve denetim için belirlenen kurallara,
- ç) Denetimli serbestlik personelinin uyarı ve önerilerine, uymak ve katlanmak zorundadır.

(2) Yükümlülüğün elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle yerine getirilmesine karar verilmesi durumunda, yükümlü elektronik kelepçe ve diğer cihazlar ile ilgili üniteyi usulüne uygun olarak kullanmak ve korumak zorundadır.

(3) Yükümlü, denetimli serbestlik personeli ile cezaların infazında görev alan diğer kurumların personeline saygılı davranmak, müdürlüğün ve diğer

### m.43 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

kurumların işleyişinin bozulmaması ve güvenliğinin tehlikeye düşürülmesi için gerekli özeni ve dikkati göstermek zorundadır.

(4) Yükümlü, müdürlüğe alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi altında ya da kesici, delici aletler ve ateşli silahlarla gelemes ve bu şekilde yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik çalışmalara katılamaz.

(5) Yükümlü yerleşim yeri adresini değiştirir ise yeni adresini müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Yeni adresin bildirilmemesi ve adres kayıt sisteminden de tespit edilememesi halinde, yükümlünün eski adresine yapılan tebligat geçerli sayılır.

(6) Askere alınan yükümlü, müdürlüğe durumunu bildirmek ve ilgili belgeleri iletme, mahpusluk ya da askerlik durumu sona eren yükümlü on gün içerisinde denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmek zorundadır.

(7) Bu maddede belirtilen kurallar yükümlülük yerine geçer. Yükümlü bu kurallara uymak ve katlanmak zorundadır.

#### *İzin ve nakiller*

**Madde 43–** (1) Yükümlü başka denetimli serbestlik müdürlüğüne nakli gerektirecek şekilde yerleşim yeri adresini değiştirmek isterse bu durumu ve yeni adresini önceden denetimli serbestlik müdürlüğüne yazılı olarak ve gerekçesiyle birlikte bildirmekle yükümlüdür.

(2) Adres değişikliği talebi komisyon tarafından değerlendirilip dosyanın başka bir denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilmesine karar verilene kadar yükümlülüklerin yerine getirilmesine devam edilir. Yükümlünün daha önce müdürlüğe bildirdiği eski adresine yapılan tebligat geçerli sayılır.

(3) Yükümlünün yerleşim yeri adresi değişikliği veya başka bir nedenle infazının başka bir denetimli serbestlik müdürlüğünde yapılmasına ilişkin talebi değerlendirilirken, ileri sürülen mazeretin doğruluğu ile gerekliliği araştırılır. İnfazdan kaçmak veya yükümlülüğu etkisiz kılmak amacıyla yapıldığı anlaşılan nakil talepleri reddedilir.

(4) Nakil talebi kabul edilen yükümlü, nakil kararının tebliğinden itibaren beş gün içinde yeni yerleşim yeri adresinin bulunduğu denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmek zorundadır.

(5) Yükümlü, hakkında belirlenen yükümlülükleri etkisiz kılacak ya da aksatacak şekilde müdürlüğün yetki sınırları dışına izinsiz olarak çıkamaz. Yükümlünün haklı bir mazerete dayanan talebi ve vaka sorumlusunun uygun görüşü doğrultusunda denetimli serbestlik müdürü tarafından yükümlüye beş güne kadar izin verilebilir. Denetim süresi boyunca toplam kullanılan izin süresi, yükümlünün ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımla-

rından birinin ya da eşinin ölümü veya ağır hastalığı hariç olmak üzere, on beş günü geçemez. İzinde geçen süreler infazdan sayılır.

(6) İzin kullanan yükümlüye izin belgesi verilir. Yükümlü, iznini geçirdiği yerdeki denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat ederek izin belgesini denetimli serbestlik müdürlüğüne imzalatmak zorundadır.

(7) Haklarında adli kontrol tedbiri verilen şüpheli veya sanıkların izin ya da başka denetimli serbestlik müdürlüğüne nakil talepleri değerlendirilmek üzere ilgili Cumhuriyet savcılığına veya mahkemeye gönderilir.

#### *Yükümlülerin uyarılması*

**Madde 44-** (1) Yükümlülüğün yerine getirilmesi için uyulması gereken kurallar ile karara uygun olarak hazırlanan programa ve denetimli serbestlik personelinin bu kapsamdaki uyarı ve çağrılarına uyulmaması yükümlülüğün ihlali sayılır. Yükümlülüğün ihlal edilmesi durumunda vaka sorumlusunun teklifi üzerine yükümlü, komisyon tarafından veya kanunda yazılı hallerde komisyonun önerisi üzerine ilgili hâkim tarafından uyarılır.

(2) Uyarı bir yazı ile yükümlüye tebliğ edilir. Gerektiğinde yükümlü, müdürlüğe davet edilerek yükümlülüklerine ilişkin hususlar ve ihlalin sonuçları vaka sorumlusu tarafından kendisine sözlü olarak da açıklanır. Yükümlünün gelmemesi durumunda daha önce yapılmış olan yazılı uyarı yeterli sayılır.

(3) Denetimli serbestlik kararlarının infazında, yükümlülüğün bir yıl içerisinde iki defa ihlal edilmesi yükümlülüğe uymamada ısrar etme sayılır. Yükümlünün uyarılmasının ardından bir yıl içerisinde ikinci ihlalin tespit edilmesi halinde infaza son verilerek kayıt kapatılır.

(4) Uyarı için yapılan tebligatta, bir yıl içerisinde yeni bir ihlal durumunun tespit edilmesi halinde tekrar bir uyarının yapılmayacağı, dosyanın kapatılarak gereği için mahkemeye gönderileceği yükümlüye ihtar edilir.

(5) Bu Yönetmeliğın dördüncü kısmının dördüncü bölümü ile beşinci kısmının üçüncü bölümünde düzenlenen yükümlülüklerin ihlali halinde yükümlünün uyarılmasına hâkim tarafından, diğer yükümlülüklerin ihlali ise komisyon tarafından karar verilir.

(6) Adli kontrol tedbirlerinin infazında tedbir kararının gereklerini mazereti olmaksızın ve kasıtlı bir şekilde ihlal eden şüpheli veya sanık uyarılmaz, varsa mazereti komisyon tarafından değerlendirilir.

#### *Denetimli serbestlik kararlarının değiştirilmesi, durdurulması veya kaldırılması*

**Madde 45-** (1) Denetimli serbestlik kararının;

**m.46 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

- a) Yüklümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi,
  - b) İnfazının mümkün olmaması,
  - c) Yüklümlünün tutuklanması, hapis cezasının infazına başlanması veya askere alınması nedeniyle infazının imkânsız hale gelmesi,
    - ç) 5395 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca tedbirden beklenen yararın elde edilmesi,
  - d) Hapis cezasından daha ağır sonuçlar doğurması,
- durumunda kanunda aksine bir düzenleme yoksa, vaka sorumlusunun önerisi üzerine komisyon tarafından ilgili mahkemeden denetimli serbestlik kararının değiştirilmesi, kaldırılması veya uygun olan başka karar verilmesi talep edilebilir.

(2) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilen hükümlüler hakkında belirlenen yükümlülüklerin değiştirilmesine komisyon tarafından karar verilir.

(3) Bu Yönetmeliğin dördüncü kısmının ikinci ve dördüncü bölümü ile beşinci kısmının üçüncü ve dördüncü bölümünde yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmesi sırasında yükümlünün işlediği bir suç nedeniyle; tutuklanması veya mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmasıya da askere alınması durumunda mahkemece aksine bir hüküm de verilmez ise yükümlülüğün yerine getirilmesi durdurulur. Yüklümlü denetim süresi içerisinde serbest bırakılır veya askerlik hizmeti sona ererse yükümlülüğün yerine getirilmesine devam edilir. Denetim süresinin sonunda yükümlünün mahpusluk halinin veya askerlik durumunun devam etmesi durumunda dosya kapatılarak mahkemesine gönderilir. Ceza infaz kurumunda veya askerlikte geçirilen süreler denetim süresinden sayılır. Bu süre içinde rehberlik kapsamında verilen yükümlülüğün yerine getirilmesinde mahkemeye verilecek raporlar ceza infaz kurumu ile işbirliği içerisinde hazırlanır. Hâkime gönderilecek rapora esas olmak üzere üç ayda bir kişinin gelişimi ve davranışları hakkında ceza infaz kurumu idaresinden bilgi istenir.

***Denetim ve takip***

**Madde 46–** (1) Yüklümlülerin toplum içinde izlenmesi, denetimi ve takibi, denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları tarafından yerine getirilir.

(2) Tehlikeli veya mükerrir suçlular ile uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı ve cinsel taciz gibi suçlardan hüküm giyenlerin denetim ve takibinde kollukla işbirliği yapılır.

(3) Denetlenecek yükümlülerin listesi ve denetim usulü vaka sorumlula-

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.47**

rınca belirlenerek, müdürün onayına sunulur. Denetim görevlileri kendilerine verilen listeye uygun olarak denetim görevini yerine getirirler. Yapılan denetimler tarih, saat ve yer belirtilmek suretiyle tutanak altına alınır.

(4) Şüpheli, sanık veya hükümlü hakkında belirlenen tedbirin türüne, denetimin yoğunluğuna, suçun özelliğine ve yükümlünün durumuna göre, geceleri ve hafta sonlarını da kapsayacak şekilde denetim yapılır.

(5) Yükümlülerin topluma veya mağdura zarar verme durumu ile tekrar suç işleme riski açısından yoğun denetim altında tutulması söz konusu ise yükümlünün denetim ve takibinde elektronik cihazlar kullanılabilir.

(6) Hükümlülerin müdürlüklere girişlerinde gerek duyulması halinde üstleri aranabilir, alkol kontrolü yapılabilir.

***Kayıt kapatılması***

**Madde 47–** (1) Denetimli serbestlik yükümlülüğünün;

- a) Usulüne uygun tebligata rağmen yerine getirilmesine başlanmaması,
- b) Uyarılara rağmen ihlal edilmesi,
- c) Mahkeme tarafından kaldırılması,
- ç) İnfaz edilmesi,

halinde kayıt kapatılarak durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildirilir.

(2) Tedbir veya yükümlülüğün infazının tamamlanması ya da yükümlülüğün herhangi bir nedenle sona ermesi halinde, ilgili kurum ya da kuruluştan yükümlüyle ilgili yapılan işlemlere dair belgelerin gönderilmesi istenir.

(3) Denetimli serbestlik kararlarının infazının tamamlanması veya ihlal nedeniyle dosyanın kapatılması yükümlüye tebliğ edilerek ilgili mahkemeye itiraz hakkı olduğu bildirilir.

***Şikâyet ve itiraz***

**Madde 48–** (1) Yükümlüler ile kanuni temsilcileri, infaz hizmetlerinin yürütülmesi sırasında müdürlükçe hazırlanan denetim planları ve raporları ile müdürlükçe yapılan uyarılar gibi işlem ve eylemlerin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu gerekçesiyle müdürlüğe itirazda ya da infaz hâkimliğine şikâyette bulunabilirler.

(2) Yükümlü, hakkındaki işlem ve eylemleri öğrendiği tarihten itibaren on beş gün, her halde işlem ve eylemlerin yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurabilir.

(3) Şikâyet, dilekçe ile doğrudan infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya denetimli serbestlik müdürlüğü aracılığıyla

**m.49 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

da yapılabilir. Doğrudan infaz hâkimliğine yapılmayan başvurular hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü yapılan şikâyet, tutanağa bağlanır ve tutanağın bir sureti başvurana verilir.

(4) Şikâyet yoluna başvurulması, yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak, infaz hâkimi giderilmesi güç veya imkânsız sonuçların doğması ve işlem veya faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda işlem veya faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir.

(5) Müdürlük işlemlerine karşı yapılan itirazlar komisyon tarafından, koruma kurulu kararlarına karşı itirazlar koruma kurulu tarafından incelemekle sonuçlandırılır. Kararlara karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunulabilir. Müdürlük işlemlerine ve koruma kurulu kararlarına yapılan itirazlar şikâyetteki usullere tabidir.

(6) Yükümlüyle ilgili birinci fıkra kapsamında yapılan karar ve işlemlere ilişkin yazışmalarda veya belgelerde, yükümlülerin şikâyet ve itiraz hakkı ile süresi açıkça belirtilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Kararların İnfazında Kişi ve Kurumlarla İşbirliği**

#### ***Diğer kurumların görevleri, teşvik ve işbirliği***

**Madde 49–** (1) Denetimli serbestlik kararlarının infazı, diğer kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde, toplumsal katılım sağlanarak yerine getirilir. Kamu kurum ve kuruluşları, denetimli serbestlik hizmetlerinin yerine getirilmesine katkıda bulunurlar ve denetimli serbestlik personeline yardımcı olurlar.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile müdürlüklerin görevlerine ilişkin olarak iletilen istemler, kolluk görevlilerince yerine getirilir.

(3) Yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibi gerektiğinde kollukla işbirliği içerisinde yapılır. Özellikle tehlikeli ve riskli olduğu tespit edilen yükümlülerin bilgileri kollukla paylaşılır ve gerekli önlemlerin alınması sağlanır.

(4) Psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, eğitim uzmanı, öğretmen ve benzeri personeli çalıştıran kurum ve kuruluşlar ihtiyaç hâlinde müdürlüğün bu nitelikte personel istemine yardımcı olurlar.

(5) Aile veya çocuk mahkemelerinde görevli benzeri personel, müdürlüğün önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının talebi üzerine denetimli serbest-



lik hizmetlerine yardımda bulunur.

(6) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler denetimli serbestlik hizmetlerine katkıda bulunmaya teşvik edilir.

### ***İş birliği protokolü***

**Madde 50–** (1) Kamu hizmeti cezası veya gözetim altında ya da 5275 sayılı Kanununun 105/A maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalışma yükümlülüğü kapsamında yükümlü çalıştıracak olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu yararına hizmet üreten özel kuruluşlarla, yükümlünün çalıştırılması, çalışılacak işin nitelikleri, çalışma süresinin belirlenmesi ve diğer hususlarla ilgili protokol imzalanır. İş birliği protokolünü müdür ile kurum yetkilisi imzalar.

(2) İş birliği protokolünde; kurumun adı, hizmetlerin türü, çalışma saatlerinin müdürlük ve kurumun ortak kararı ile belirleneceği, takip çizelgesinin iş yerindeki yükümlünün çalışmasından sorumlu kişi tarafından doldurulacağı, protokolün yürürlük süresi, protokolün sona ereceği haller, cinsiyet ve çocuk/yetişkin ayrımı da dikkate alınarak çalıştırılabilecek yükümlü sayısı, iş yerinin yükümlüye veya çocuğa işgüvenliği ve sağlığı ile işin yapılması için gerekli olan araç ve gereçleri sağlayacağı, işveren ve diğer çalışanlar tarafından yükümlünün insan haklarına ve kişilik haklarına saygı gösterileceği gibi bilgiler yer alır.

### ***Hizmetler listesi***

**Madde 51–** (1) Hizmetler listesi; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu yararına hizmet üreten özel kuruluşların, sanık veya hükümlüleri hangi işlerde ne kadar süreyle çalıştırabileceklerine dair bilgilerin bulunduğu listedir.

(2) Hizmetler listesi kamu kurum ve kuruluşları ile kamu yararına hizmet üreten özel kuruluşların yetkilileriyle görüşmeler yapılarak hazırlanır. Sanık veya hükümlülerin toplum içinde kamuya yararlı işlerde çalıştırılmasıyla ilgili olarak kurum yetkilileri bilgilendirilir.

(3) Hizmetler listesinde; çalışmanın yapılacağı yerleşim yeri, işin türü, çalışmanın sürekli olup olmadığı, çalışma saatleri ile çalışma süresine ilişkin bilgiler yer alır. Hizmetler listesinde kurumun adı belirtilmez.

(4) Hizmetler listesi, her yıl Ocak ayının ikinci haftasına kadar yargı çevresindeki tüm ceza mahkemelerine gönderilmek suretiyle mahkemeler bilgilendirilir. Hizmetler listesi gerekli görülmesi halinde güncellenerek ceza mahkemelerine tekrar gönderilir.

m.52 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

**Çalışma protokolü**

**Madde 52-** (1) Hakkında kamu hizmeti cezası, gözetim altında çalıştırma veya 5275 sayılı Kanunun 105/A maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalışma yükümlülüğü verilen sanık veya hükümlülerin kurumda işe başlatılmalarından önce müdürlüğün, işyerinin ve hükümlünün görev ve sorumluluklarının yer aldığı çalışma protokolü, denetimli serbestlik personeli, sanık veya hükümlü ile iş yeri temsilcisi arasında imzalanır.

(2) Çalışma protokolünde; sanık veya hükümlünün çalıştırılacağı işin türü, mahiyeti ve süresi, uyması gereken güvenlik tedbirleri, yükümlülüklerine aykırı davranması durumunda yapılacak işlemler, iş yerinde kime karşı sorumlu olduğu, iş güvenliği ve sağlığı için gerekli önlemlerin işveren tarafından alınacağı gibi bilgiler yer alır.

(3) Gözetim altında çalışma protokolünde yukarıdaki bilgilere ek olarak iş, vergi ve sosyal güvenlik mevzuatına ilişkin yükümlülüklerin işverenler tarafından yerine getirileceği, sanık veya hükümlülere ücret ödeneceği bilgisine yer verilir.

(4) Çalışma protokolü, sanık veya hükümlünün dosyasında saklanır.

**Kurumsal eğitimler ve programlar listesi**

**Madde 53-** (1) Müdürlük, eğitim programına devam etme kararlarının yerine getirilmesi, yükümlülerin topluma kazandırılması ve iyileştirme çalışmaları kapsamında, bulunduğu yargı çevresindeki kamu kurumlarının, özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının yürüttükleri eğitim programları, iş ve meslek kursları ile yükümlülerin boş zamanlarının yapılandırılacağı eğitsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere yönelik faaliyet ve programları tespit eder.

(2) Müdürlük tarafından her yılın Aralık ayının sonuna kadar oluşturulan veya yıl içerisinde güncellenen programlar listesi, değerlendirme ve planlama bürosunda görevli personele ve vaka sorumlusuna bildirilir.

(3) Hazırlanan kurumsal eğitimler ve programlar listesi ile çalışılacak sivil toplum kuruluşları infaz işleri değerlendirme komisyonunun onayına sunulur.

**Gönüllü çalışanlar**

**Madde 54-** (1) Denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetlerinde bu Yönetmelikte belirtilen ilkeler gözetilerek gönüllü kişilerden de yararlanılabilir.

(2) Gönüllü çalışabilmek için aşağıdaki koşullar aranır:

- a) Türk vatandaşı olmak,
- b) Başvuru tarihinde on sekiz yaşını bitirmiş olmak,
- c) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde sayılan suçlardan hükümlü bulunmamak.

(3) Çalışmak isteyen gönüllüler müdürlüğe dilekçe ile başvurur. Gönüllülerden; gönüllü başvuru formunu doldurmaları ve yerleşim yeri belgesi istenir. Başvurana ait adli sicil belgesi müdürlük tarafından temin edilir. Başvurular, komisyon tarafından incelenerek karara bağlanır. Başvurusu kabul edilen gönüllülere müdürlükçe tanıtım kartı verilir.

(4) Gönüllü çalışanlar hakkında görev, yetki ve sorumluluk yönünden kamu görevlilerine ilişkin hükümler ile 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun ilgili hükümleri uygulanır. Gönüllü çalışanların görevleri sebebiyle işlemiş oldukları suçlarla ilgili olarak soruşturma izni, soruşturmaya konu eylemin gerçekleştiği yer adalet komisyonu başkanı tarafından verilir.

(5) Gönüllülerin hizmet verecekleri alana yönelik programların hazırlanması, takibi ve değerlendirilmesi müdürün görevlendirdiği uzmanın rehberliğinde olur. Gönüllüler çalışmak istedikleri alanı seçme konusunda bilgi, beceri ve ilgi alanları göz önüne alınarak yönlendirilir.

(6) Gönüllü çalışanlardan; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, pedagoğ, eğitim uzmanı, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmeniği unvanına sahip olanlara, sosyal araştırma raporu düzenleme ve sorumluluğunu yazılı olarak kabul etmeleri hâlinde rapor hazırlama görevi verilebilir.

(7) Gönüllülerin çalışmalarından en iyi şekilde yararlanabilmek için onları hizmete teşvik edecek ortam müdürlük tarafından sağlanır.

(8) Gönüllülerin beşinci ve altıncı fıkraya göre belirlenen çalışma programı, sorumlulukları, müdürlüğün genel işleyişi ve kuralları ile bunlara uymamanın sonuçları gönüllü çalışana yazılı olarak bildirilir. Gönüllü çalışmaya başlayanların listesi müdürlük tarafından Daire Başkanlığına bildirilir.

(9) Gönüllüler, çalıştıkları müdürlüğün genel işleyişi ile çalışma usul ve esaslarına doğrudan veya dolaylı müdahalede bulunamaz.

(10) Belirlenen kurallara ve çalışma programına uymayan gönüllülere yazılı uyarı yapılır. Uyarıya rağmen kurallara ve çalışma programına uymayan gönüllülerin görevine müdürün teklifi üzerine komisyon tarafından son verilir.

## DÖRDÜNCÜ KISIM

### Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı

#### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Adli Kontrol Tedbirleri ve Adli Kontrol Tedbirlerinin Yerine Getirilmesi

##### *Adli kontrol*

**Madde 55-** (1) Adli kontrol, şüpheli veya sanığın tutuklanması yerine bir veya birden fazla yükümlülüğe tâbi tutularak, toplum içinde denetimini öngören bir koruma tedbiridir.

##### *Adli kontrol tedbirleri*

**Madde 56-** (1) Adli kontrol tedbirlerinden;

- a) Yurt dışına çıkamamak: Ülke sınırlarını dışına çıkamamayı,
- b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak: Şüpheli veya sanığın kararda belirlenen yerlere, belirtilen aralıklarla düzenli olarak başvurmasını,
- c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak: Şüpheli veya sanığın müdürlük ya da bir başka kişi veya mercie, kararda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde çağrılmasını ve bu kişiye veya mercie gerektiğinde çalıştığı iş veya meslek uğraşı hakkında ya da devam etmekte olduğu eğitim hakkında bilgi vermesini ve bu konuda denetlenmesini,
- ç) Her türlü taşıtı veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek: Şüpheli veya sanığın her türlü taşıtı veya bazılarını kararda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde kullanamamasını ve kararda öngörölmüş ise sürücö belgesinin makbuz karşılığında alınmasını,
- d) Tedavi veya muayene tedbirine uymak: Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığında arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmayı ve bunları kabul etmeyi,
- e) Güvence: Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmayı,

f) Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak: Şüpheli veya sanığın mahkeme veya hâkim kararı ile silah taşımasının veya bulundurmasının yasaklanması ile gerektiğinde sahip olduğu silahların Cumhuriyet başsavcılığına bağlı adli emanet memurluğuna teslimini,

g) Suç mağdurunun haklarını güvence altına almak: Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı, suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynî veya kişisel güvenceye bağlamayı,

ğ) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermek: Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermeyi,

h) Konutunu terk etmemek: Şüpheli veya sanığın mahkeme tarafından belirlenen konutunu mazereti olmaksızın veya izin olmaksızın terk etmemeyi,

ı) Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek: Şüpheli veya sanığın mahkeme tarafından belirlenen yeri veya yerleşim bölgesini mazereti olmaksızın veya izin olmaksızın terk etmemeyi,

i) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek ya da ancak bazı yerlere gidebilmek: Şüpheli veya sanığın mahkeme tarafından belirlenen yere veya yerleşim bölgesine mazereti olmaksızın veya izin olmaksızın gitmemeyi ya da ancak bazı yerlere gidebilmesini,

j) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak: Mahkeme kararında belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde suça sürüklenen çocuğun belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamasını, ifade eder.

#### ***Adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesi***

**Madde 57–** (1) Adli kontrol kararı kaydedildikten sonra, infaz işlemlerinin başlatılması için karar doğrudan vaka sorumlusuna gönderilir. Hakında adli kontrol kararı verilen şüpheli veya sanığa gönderilen tebligatta; adli kontrol tedbirinin türü, tedbirin ne şekilde ve ne zaman yerine getirileceği, uyulması gereken kurallar, tedbire uymamanın sonuçları ile adli kontrol tedbirinin gereklerinin derhal yerine getirilmesi gerektiği açıklanır. Kararın niteliğine göre gerekli ise ilgili kişi, kurum veya kuruluşa derhal yazı yazılarak adli kontrol tedbirinin içeriği açıklanır; şüpheli veya sanığın hakkındaki adli kontrol tedbirinin gereklerini süresinde yerine getirip ge-

**m.58 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

tirmediğ ve adli kontrol tedbirine devam edip etmediği hususlarında bilgi istenir.

(2) Tebligata rağmen mazereti olmaksızın ve kasıtlı olarak adli kontrol tedbirinin gereklerini yerine getirmeyen, tedbirin infazına başlandıktan sonra tedbirin gereklerini yerine getirmeye devam etmeyen veya tedbiri ihlal eden şüpheli veya sanık uyarılmaksızın hakkında karar verilmesi için dosya Cumhuriyet başsavcılığına veya mahkemesine gönderilir.

(3) Suça sürüklenen çocuklara yönelik adli kontrol kararlarının infazında çocuğun ailesi veya sosyal çevresi ile işbirliği yapılmasının gerekli olması halinde her aşamada özel hayatın gizliliğine dikkat edilir ve çocuğun ifşa olmaması için gerekli önlemler alınır.

(4) Adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesinde, şüpheli veya sanık hakkında risk ve ihtiyaç değerlendirilmesi yapılmaz, denetim planı hazırlanmaz.

(5) Haklarında bu Yönetmeliğin 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a), (h), (ı) ve (i) bentlerinde sayılan adli kontrol tedbirlerine karar verilen şüpheli veya sanıkların toplam içinde izlenmesi, denetim ve takibi elektronik kelepçe takılmak suretiyle yerine getirilebilir.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı Kapsamında Hükmedilen Denetimli Serbestlik Tedbirleri ve Bu Tedbirlerin Yerine Getirilmesi**

#### ***Eğitim programına devam etme***

**Madde 58-** (1) Eğitim programına devam etme; mahkemelerce kişisel, sosyal ve eğitim durumu dikkate alınarak, meslek veya sanat sahibi olmayan sanığın bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla, mahkemenin belirleyeceği süreyle, bir eğitim programına devam etmesini zorunlu kılan yükümlülüktür.

(2) Eğitim programına devam etme yükümlülüğünün infazında; sanığın yaşı, eğitim ve sağlık durumu, bilgi ve becerileri ile kurumların yürüttükleri eğitim programları dikkate alınır. Bu yükümlülük kararları, örgün eğitime devam eden çocuk ve gençlerin eğitimlerine, fiziksel ve duygusal gelişimlerine engel olmayacak şekilde yerine getirilir.

(3) Eğitim programına devam etme yükümlülüğünün yerine getirilmesi kapsamında sanığın eğitim programına kayıt işlemleri gerektiğinde eğitim

ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı refakatiyle yapılır. Programlar belirlenirken kurumsal eğitimler ve programlar listesinden yararlanılır. Sanığın programlara devam etmesi ve topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalarda programın uygulandığı kurum yetkilisi veya program yöneticisi ile iş birliği yapılır.

(4) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde; sanığın durumu, kurum yetkilisi veya program yöneticisi haricinde kimseyle paylaşamaz. Kurum yetkililerinden sanığın ifşa olmaması ve dışlanmaması için gerekli önlemlerin alınması istenir.

(5) Eğitim programına devam etme yükümlülüğünün infazı, sanığın denetim planında belirlenen programa başlaması ile başlar ve mahkeme kararında belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

#### ***Gözetim altında çalışma***

**Madde 59–** (1) Gözetim altında çalışma yükümlülüğü; bir meslek veya sanat sahibi sanığın, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasıdır.

(2) Günlük çalışma süresi, sanığın çalıştığı kurumun bu konuda tabi olduğu mevzuata göre belirlenir. Sanığın mevcut işi, eğitime devam durumu gibi hususlar dikkate alınarak kişinin çalıştırılacağı kurumla iş birliği içerisinde farklı çalışma rejimleri de uygulanabilir. Her halükarda sanık günde en az iki, en fazla sekiz saat çalıştırılır.

(3) Gözetim altında çalışma yükümlülüğünün infazı, sanığın çalışmaya başladığı tarihte başlar ve mahkemece belirlenen sürenin bitiminde sona erer.

(4) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğin 66 ncı maddesindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

#### ***Belli yerlere gitmekten yasaklama veya belli yerlere devam etme***

**Madde 60–** (1) Belirli yerlere gitmekten yasaklama veya belirli yerlere devam yükümlülüğü; mahkemece belirlenen süreyle sanığın kişisel, sosyal ve eğitim durumu ile suç işlemedeki nedenler göz önüne alınarak iyileştirilmesini ve suçun tekrarını önlemeyi esas alan bir yükümlülüktür.

(2) Gidilmesi yasaklanan belli yerler; sanığın suç işlemede, suça yönelmesinde, zararlı alışkanlıklar edinmesinde, bağımlılık yapan maddeler kullanmasında çevresel, psikolojik, sosyal, ekonomik etkisi bulunan veya sanığın yeniden suç işlemede tetikleyecek yerleri, devam edilmesi gereken belli yerler ise sanığın kişisel, psikolojik, sosyal gelişimi ile eğitimine

**m.61 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

katkı sağlayacak ve diğer ihtiyaçlarına uygun nitelikteki yerleri ifade eder.

(3) Yükümlülüğün infazı, hazırlanan denetim planının sanığa tebliği ile başlar, mahkemece belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

***Mahkeme tarafından takdir edilen diğer yükümlülükler***

**Madde 61–** (1) Sanık hakkında mahkeme tarafından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin sekizinci fıkrasının (c) bendi gereğince takdir edilen başka bir yükümlülüğün yerine getirilmesinde, yükümlülüğün içeriğine göre bu Yönetmeliğin ilgili maddeleri esas alınır ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin tedbirlerin yerine getirilmesine ilişkin hükümler uygulanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### **Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar ve Bu Yaptırımların Yerine Getirilmesi**

***Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar***

**Madde 62–** (1) Seçenek yaptırımlar; suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki özellikler dikkate alınarak, hükümlülerin toplum içinde belli koşullar altında denetime tabi tutularak bazı yükümlülükler konulmak suretiyle hürriyetlerinin belli şekilde kısıtlanmasını öngören kısa süreli hapis cezası yerine verilen kamusal yaptırımlardır.

(2) 5237 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (c), (d), (e) ve (f) bentlerindeki seçenek yaptırımların infazı müdürlükçe yerine getirilir.

(3) Kamusal cezaların yerine getirilmesi sırasında; hükümlülerin temel ihtiyaçlarına, özel hayatın gizliliğine ve toplumda rencide edilmemesine dikkat edilir.

***Eğitim kurumuna devam etme***

**Madde 63–** (1) Eğitim kurumuna devam etme; mahkemelerce hükümlünün kişisel, sosyal ve eğitim durumu dikkate alınarak, en az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeyi zorunlu kılan seçenek yaptırımdır.

(2) Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazında; hükümlünün



yaşı, eğitim ve sağlık durumu, yaşıadığı yerde bulunan eğitim kurumlarının kapasitesi ve kuruma kabul şartları dikkate alınır.

(3) Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının yerine getirilmesi kapsamında hükümlünün eğitim kurumuna kayıt işlemleri gerektiğinde eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı refakatiyle yapılır.

(4) Bu yaptırımın infazı için, okul yönetimi veya rehberlik servisi ile iş birliği yapılır. Eğitim kurumundan işbirliği yapılacak rehber ya da sorumlu öğretmenin belirlenmesi istenir. İşbirliği yapılacak öğretmene; yaptırımın amacı, süresi ve yapılacak çalışmalar konusunda eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı tarafından bilgi verilir. İşbirliği yapılacak öğretmenden; hükümlünün okuldaki durumu, davranışları, sosyal uyumu, sorumluluk bilincindeki gelişmeleri ile ailesi hakkında bilgi alınır ve yürütülecek rehberlik çalışmalarına destek vermesi istenir.

(5) Bu yaptırımın uygulanmasında; hükümlünün durumu okul idaresi ve iş birliği yapılan öğretmenler haricinde kimseyle paylaşılabilir. Okul idaresi ve iş birliği yapılan öğretmenler ifşa olmaması ve dışlanmaması için hükümlünün durumunu okul çalışanları ve diğer kişiler ile paylaşamaz. Bu konuda okul idaresi ve iş birliği yapılan öğretmenler bilgilendirilir.

(6) Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazı; hükümlünün denetim planında belirlenen kurumdaki programa başlaması ile başlar ve mahkeme kararında belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

***Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma***

**Madde 64–** (1) Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma; mahkemelerce hükümlünün kişisel, sosyal ve eğitim durumu ile tekrar suç işleme riski göz önüne alınarak iyileştirmeyi ve suçun tekrarını önlemeyi esas alan, hükümlünün mahkûm olduğu hapis cezasının yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmesini veya belirli etkinlikleri yapmasını yasaklayan seçenek yaptırımdır.

(2) Belirli yerler veya etkinlikler; hükümlünün suç işleminde, suçta yönelmesinde ya da zararlı alışkanlıklar edinmesinde veya bağımlılık yapan maddeler kullanmasında; çevresel, psikolojik, sosyal veya ekonomik etkisi bulunan ya da hükümlünün yeniden suç işlemesine yol açan etkenleri tetikleyecek yerler veya etkinliklerdir.

(3) Yaptırımın infazı, hazırlanan denetim planının sanığa tebliği ile başlar, mahkemece belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

m.65 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

**Sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanat yapmaktan yasaklanma**

**Madde 65-** (1) Sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma; sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanması seçenek yaptırımıdır.

(2) Sürücü veya ruhsat belgesi ile meslek veya sanat; hükümlünün, sağladığı hak ve yetkileri kötüye kullanmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak suç işlemesine neden olan sürücü veya ruhsat belgesi ile meslek veya sanattır.

(3) Hükümlünün sürücü ve ruhsat belgeleri teslim alınarak dosyasında saklanır, ayrıca yasaklamaya ilişkin yükümlülük ilgisine göre ilgili meslek kuruluşuna, mahalli idareye ve kolluğa yazıyla bildirilir.

(4) Yaptırımın infazı, sürücü ve ruhsat belgelerinin teslim edilmesiyle veya belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmanın ilgili kurum veya kuruluğa bildirilmesiyle başlar, mahkemece belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

**Kamu hizmeti cezası**

**Madde 66-** (1) Kamu hizmeti cezası; toplumsal katılım ile hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma kazandırılmasını amaçlayan, hükümlünün topluma verdiği zararı kamu hizmetinde ücretsiz çalışarak geri ödemesini ve bu şekilde kamu düzeninin sağlanmasını esas alan bir seçenek yaptırımıdır.

(2) Kamu hizmeti cezası, kamu kurumu veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluğu yerine getirilir. Çalıştırılacak iş belirlenirken; hükümlünün iyileştirilmesi, kamuya verilen zararın ödetilmesi, hükümlünün becerileri, mağdurun ve toplumun güvenliği ve çalışmanın ceza niteliğinde olduğu dikkate alınır. Çalıştırılacak gün ve saatler, hükümlünün işi, aile yaşamı veya eğitimi dikkate alınarak belirlenir.

(3) Kamu hizmeti cezasının infazında dört saat çalışma bir gün sayılır. Hükümlü günde en az iki, en çok sekiz; haftada en az on dört, en çok kırk saat çalıştırılır. Kamu hizmeti cezasının infazı, toplam ceza süresinin iki katını geçemez.

(4) Kamu hizmeti cezasının yerine getirilmesinde; hükümlünün durumu, çalıştırılacağı kurum ya da kuruluğharicinde kimseyle paylaşamaz. Ku-

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** m.67

rum ya da kuruluş yetkilileri, hükümlünün ifşa olmaması ve dışlanmaması için hükümlünün durumunu diğer çalışan ve kişiler ile paylaşamaz. Bu konuda kurum ya da kuruluş yetkilileri bilgilendirilir.

(5) Suça sürüklenen çocuklar hakkında kamu hizmeti cezası kararı verilmişse, kamu hizmeti cezasının infazında hükümlünün çalışmaya başlayacağı tarihteki yaşı dikkate alınır. Hükümlünün on sekiz yaşından küçük olması halinde çalıştırılacak iş; çocuğun bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişimi ile eğitimine engel olmayacak ve destekleyecek şekilde belirlenir. On sekiz yaşını tamamlayıncaya kadar çalışılan her iki saat bir gün sayılır. Bu şartların sağlanamaması halinde çocuk hakkında verilen bu yaptırımın değiştirilmesi mahkemesinden istenebilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Hapis Cezasının Ertelenmesi Halinde Hükmedilen Yükümlülüklerin Yerine Getirilmesi**

#### ***Eğitim programına devam etme***

**Madde 67–** (1) Eğitim programına devam etme; mahkemelerce hükümlünün kişisel, sosyal ve eğitim durumu dikkate alınarak, belirlenen denetim süresince, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün bir veya birden fazla eğitim programına devam etmesini zorunlu kılan yükümlülüktür.

(2) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğin 58 inci maddesindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

#### ***Gözetim altında çalışma***

**Madde 68–** (1) Gözetim altında çalışma yükümlülüğü; bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasıdır.

(2) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğin 59 uncu ve 66 ncı maddelerindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

#### ***Eğitim kurumuna devam etme***

**Madde 69–** (1) Eğitim kurumuna devam etme yükümlülüğü; suça sürüklenen çocuğun, bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesi-

m.70 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

ni zorunlu kılan yükümlülüktür.

(2) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğin 63 üncü maddesindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

***Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü***

**Madde 70–** (1) Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü; yeniden suça karışmayı önleme, iyileştirme ve topluma kazandırma amacıyla denetimli serbestlik uzmanının yürüttüğü çalışma ve programlara katılma konusunda hükümlünün yükümlü kılınmasıdır.

(2) Rehberlik çalışmaları; hükümlünün suç işlemesine neden olan etkenlerin ele alınarak belirlenen risk ve ihtiyaçlar doğrultusunda hükümlünün zararlı alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalmasına, sorumlu ve uyumlu bir birey olmasına, kendisine ve topluma yararlı bir birey olabilmesine yönelik çalışmalardır. Bu çalışmalar, eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı tarafından yürütülür. Bu kapsamda; bireysel görüşme, grup çalışmaları, müdahale programları, hükümlünün ailesi ve sosyal çevresiyle iş birliği yapılması ile diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen iyileştirme niteliğindeki kurs, program, eğitim gibi çalışmalar yürütülür.

(3) Denetimli serbestlik uzmanı iyileştirme ve topluma kazandırmaya yönelik rehberlik yükümlülüğünü, bu Yönetmeliğin 37 nci maddesinde belirtilen iyileştirme çalışmalarındaki esaslara göre yerine getirir. Hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişmeler takip edilerek üçer aylık sürelerle düzenlenen rapor mahkemesine gönderilir.

***Yükümlülüklerin başlaması ve sona ermesi***

**Madde 71–** (1) Bu bölümde düzenlenen yükümlülükler, denetim süresi içerisinde yerine getirilir. Yükümlülüklerin infazı, belirlenen yükümlülüğün fiilen yerine getirilmeye başlanmasıyla başlar, yükümlülüğün yerine getirilmesi veya denetim süresinin sona ermesiyle biter.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Tedavi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri ve Bu Tedbirin Yerine Getirilmesi

***Tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri ve bu tedbirin yerine getirilmesi***

**Madde 72–** (1) Tedavi; uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kullanan ki-

şinin bağımlılık yapan maddeden vücudunun arındırılmasına, bu maddele- re olan ihtiyacı sonucunda ortaya çıkan yoksunluk belirtilerinin giderilme- sine yönelik resmi veya özel kurumlarca yürütülen işlemleri ifade eder.

(2) Denetimli serbestlik tedbirine ilişkin çalışmalar; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan ya da kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişinin, uyuşturucu kulan- masına neden olan veya kullanma isteğine yol açan etkenlerin değerlendirilerek, kişinin maddeye olan ihtiyacını kontrol etmesi, yaşam standardını artırması, belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda kendisine ve topluma yarar- lı bir birey olabilmesi amacıyla yürütülen rehberlik çalışmalarını ifade eder.

(3) Tedavi ve denetimli serbestlik kararının kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra sanık veya hükümlünün müdürlüğe müracaat etmesi için tebligat çıkartılır. Müdürlüğe müracaat eden sanık veya hükümlü, kayıt kabul büro- sunca infaz bürosunda görevli vaka sorumlusuna gönderilir. Vaka sorum- lusu, tedavi tedbirinin yerine getirilmesi için aynı gün ilgili kuruma sevk işlemlerini başlatır ve yükümlüden beş iş günü içerisinde tedavi için ilgili kuruma başvurmasını ister. Sevk yazısında kişinin kuruma başvurduğu tari- h ile tedavinin olumlu ya da olumsuz sonuçlandığına ilişkin nihai raporun müdürlüğe iletilmesi istenir. Rehberlik çalışmalarının takibi ile gerektiğin- de rehberlik çalışmalarının planlanması ve yürütülmesi için karar eğitim ve iyileştirme bürosuna gönderilir.

(4) Tedavi tedbirinin infaz işlemleri vaka sorumlusu tarafından takip edi- lir. Tedavi tedbiri, uyuşturucu veya uyarıcı madde tedavisine ilişkin mev- zuat hükümleri uyarınca ilgili kurum tarafından ve kurum yetkililerinin o kişi hakkında uygun görecekları tedavi programına göre yerine getirilir. Tedavi süresince veya tedavi sona erdikten sonra sanık veya hükümlünün, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını takip amacıyla tedavi kurumuna tekrar sevk edilmesi ya da kontrole gönderilmesi gibi iş- lemler yapılmaz.

(5) Tedavi süresince rehberlik çalışmalarının, tedavinin yürütüldüğü ku- rum tarafından yapılıp yapılmadığı denetimli serbestlik uzmanı tarafından takip edilir. Gerek görülmesi halinde rehberlik çalışmaları denetimli ser- bestlik uzmanınca yapılır. Tedaviden sonra sanık veya hükümlü hakkında uygulanan rehberlik çalışmalarına bir yıl süreyle devam olunur.

(6) Rehberlik çalışmaları, eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetim- li serbestlik uzmanı tarafından, bu Yönetmeliğin 37 nci maddesinde belirtilen iyileştirme çalışmalarındaki esaslara göre yerine getirilir. Sanığın veya hü-

### m.73 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

kümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişmeler takip edilerek, üç aylık sürelerle hazırlanacak denetim raporunun iyileştirme çalışmaları ile değerlendirme ve önerilere ilişkin bölümü görevli denetimli serbestlik uzmanı tarafından doldurulur ve vaka sorumlusuna gönderilir.

(7) Sanık veya hükümlü tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin yerine getirilmesi sırasında başka bir suçtan ceza infaz kurumunda ise; sanığın veya hükümlünün tedavi için ilgili kuruma gönderilmesi ceza infaz kurumu idaresince yerine getirilir. Bu kişilerin rehberlik çalışmaları ceza infaz kurumlarında uygulanan iyileştirme faaliyetleri kapsamında ceza infaz kurumundaki görevliler tarafından gerçekleştirilir. Mahkemeye gönderilecek rapora esas olmak üzere vaka sorumlusu tarafından, üç ayda bir, kişinin gelişimi ve davranışları hakkında ceza infaz kurumu idaresinden bilgi istenir.

(8) Sanık veya hükümlünün beş iş günü içerisinde ilgili kuruma tedavi için müracaat etmediğinin veya belirlenen tedavi programına uymadığının bildirilmesi ya da rehberlik çalışmalarına katılmaması halinde sanık veya hükümlü bu Yönetmeliğın 44 üncü maddesine göre uyarılır. Uyarılara ilişkin tebligatta ihlal durumunun tekrarı halinde bunun yükümlülüğün ihlali sayılacağı ve dosyanın kapatılarak mahkemesine gönderileceğii sanık veya hükümlüye bildirilir.

(9) Tedavi ve denetimli serbestlik veya sadece denetimli serbestlik tedbiri, sanık veya hükümlünün müdürlüğe müracaat ettiğii tarihte başlar. Tedavi ile birlikte verilen denetimli serbestlik tedbiri, tedavinin sona ermesinden bir yıl sonra, sadece denetimli serbestlik tedbiri ise mahkemenin belirlediğii sürenin sonunda biter.

## ALTINCI BÖLÜM

### Diğier Denetimli Serbestlik Tedbirleri ve Bu Tedbirlerin İnfazı

#### *Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*

**Madde 73-** (1) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma; hükümlünün işlediğii bir suç nedeniyle mahkûmiyetin sonucu olarak, mahkeme tarafından belirlenen süreler içerisinde, 5237 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan hak ve yetkilerin bir kısmının veya tamamının kullanılmasını ya da bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasını veya sürücü belgesinin geri alınmasını öngören güvenlik tedbirleridir.

(2) Belli hak ve yetkinin kullanılmasının ya da belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanması ile sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin kararlar, kayıt işlemi tamamlandıktan sonra, üç iş günü içerisinde gereği yapılmak üzere, ilgisine göre kamu kurum ve kuruluşu ile meslek kuruluşlarına bir yazıyla bildirilir. Yazılan yazıda kararın ne şekilde yerine getirileceği ve yasaklamanın veya geri almanın yürürlüğe girdiği tarih açıkça belirtilir. Bu durum hükümlüye bir tebligatla bildirilir, hükümlü ceza infaz kurumunda bulunuyor ise ayrıca ceza infaz kurumu idaresi de bilgilendirilir.

(3) Yasaklama kararlarının yerine getirilmesine başladığı tarihten itibaren üç ayda bir ilgili kamu kurumu ile meslek kuruluşlarına yazı yazılarak yasaklama kararının yerine getirilmesine ilişkin süreçler hakkında bilgi istenir.

(4) Belli hak ve yetkinin kullanılmasının ya da belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanması ile sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin kararların yerine getirilmesine dair işlemler infaz bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları tarafından yapılır.

(5) 5237 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci veya altıncı fıkrası gereğince verilen hak ve yetkinin kullanılmasının ya da meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin kararların yerine getirilmesine, cezanın infazının tamamlanmasından itibaren başlanır.

(6) Bu maddede sayılan güvenlik tedbirlerinin infazı tamamlandıktan sonra dosya kapatılarak mahkemesine gönderilir. İlgili kurum ve kuruluşu, yasaklama veya geri alma süresinin sona erdiği yazıyla bildirilerek hükümlü hakkındaki kısıtlamaların kaldırılması ya da sürücü belgesinin ve ruhsatın iade edilmesi istenir. Hükümlü tedbirin sona erdiği konusunda bilgilendirilir.

***Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında verilen denetimli serbestlik tedbirinin infazı***

**Madde 74–** (1) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında verilen denetimli serbestlik tedbiri; örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan, gönüllü olarak örgütten ayrılan veya teslim olan ya da yakalanan, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlayan kurucu, yönetici ve örgüt üyeleri hakkında mahkemelerce etkin pişmanlık hükümleri kapsamında verilen ve etkin pişmanlıktan yararlanan hükümlülerin toplum içinde denetim, takip ve iyileştirmesini öngören tedbirlerdir.

(2) Hükümlünün müracaatından sonra risk ve ihtiyaçları belirlenir. De-

**m.75 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

ğerlendirme neticesinde hükümlü ile iş birliği içerisinde hükümlünün ihtiyaçlarına uygun bir denetim planı hazırlanır. Denetim planı içeriğinde ihtiyaç duyulması halinde müdahale programları uygulanmasına ve periyodik görüşmeler yapılmasına yer verilir.

(3) Denetim planında yapılacak rehberlik çalışmaları açıkça belirtilir, hükümlünün ilgisi ve ihtiyaçları belirlenerek, hükümlü, uygun etkinliklere ve meslek edindirmeye yönelik kurs ya da programlara yönlendirilir. Bu çalışmalar kapsamında müdürlükçe, ilgili kurum ve sivil toplum kuruluşlarının yürüttükleri faaliyetler belirlenerek ve gönüllü kişilerle iş birliği yapılarak toplumda var olan tüm kaynaklardan faydalanılır ve bu hükümlülere topluma uyum konusunda destek verilir.

(4) Hükümlü belirtilen süre içerisinde müdürlüğe müracaat etmez veya denetim planında belirlenen programlara katılmaz ya da rehberlik çalışmalarını kabul etmezse, ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ya da gönüllü kişilerle iş birliği içerisinde etkin pişmanlıktan yararlanan hükümlünün toplum içinde denetim ve takibine devam edilir.

(5) Denetimli serbestlik tedbiri hükümlüye bildirildiği tarihte başlar, kararda belirtilen sürenin bitmesiyle sona erer. Denetimli serbestlik tedbirine ilişkin süre sona erdiğinde dosya kapatılarak mahkemesine gönderilir. Tedbirin yerine getirilmesi süresince hükümlüye yönelik yapılan çalışmalar rapor edilerek mahkemeye gönderilen dosyaya konur.

***Hapis cezasının konutta infazı***

**Madde 75–** (1) Hapis cezasının konutta infazı;

a) Kadın veya altmış beş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları altı ay,  
b) Yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları bir yıl,  
c) Yetmiş beş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları üç yıl,  
veya daha az süreli hapis cezasının tamamının veya kalan kısmının belli şartlar altında mahkeme kararıyla belirtilen bir konutta yerine getirilmesidir.

(2) Bu kararın yerine getirilmesinde konut; hükümlünün ailesiyle birlikte veya tek başına yaşamını devam ettirdiği, kendisine ait veya kiracı olarak oturduğu ve bu kararın yerine getirilmesinde mahkemeye bildirdiği veya mahkeme kararında belirtilen yeri ve eklentilerini ifade eder.

(3) Hapis cezasının konutta infazında, hükümlünün risk ve ihtiyaçları, kurallara uymadaki başarısı ve işbirliği dikkate alınarak;

- a) İlk altı ay için günde bir,
- b) İkinci altı ay için günde iki,
- c) Üçüncü altı ay için günde üç,
- ç) On sekizinci aydan sonra günde dört,



saat süreyle evden ayrılmasına vaka sorumlusunun önerisi üzerine komisyon tarafından karar verilebilir.

(4) Hapis cezasının konutta infazına ilişkin kararın kaydedilmesinden itibaren on gün içerisinde denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memuru hükümlünün adresine giderek konutu inceler. Hükümlünün belirlenen ihtiyaçları dikkate alınarak hükümlü ile iş birliği içerisinde hükümlünün uyması gereken kurallar belirlenir ve vaka sorumlusuna iletilir. Vaka sorumlusu üç gün içerisinde bir planlama yaparak konutta infazın ne şekilde yerine getirileceğini ve uyması gereken kuralları hükümlüye tebliğ eder.

(5) Cezanın konutta infazı sırasında hükümlüyle iletişim sağlanacak araçlar tespit edilir. İletişim araçları, hükümlünün denetlenmesine ilişkin esaslar ve denetimli serbestlik personeli ile kolluk görevlilerinin denetimle ilgili görevleri hükümlüye açıkça bildirilir.

(6) Cezanın konutta infazında, hükümlünün sağlık, eğitim, ibadet gibi temel ihtiyaçları dikkate alınır. Hükümlünün acil sağlık durumu, depresyon, yangın, doğal afetler gibi öngörülemeyen nedenlerden dolayı konuttan ayrılması ihlal sayılmaz. Zaruret nedeniyle konutunu terk eden hükümlü, bu zorunluluğun ortadan kalkmasından itibaren üç gün içerisinde müdürlüğe başvurmak zorundadır. Bu durumda konut dışında geçen süreler infazdan sayılır.

(7) Hükümlü, denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memuru veya kolluk tarafından bizzat eve gidilmek suretiyle kontrol edilebilir. Yapılan kontroller kayıt altına alınarak vaka sorumlusuna iletilir.

(8) Hükümlü, mazereti olmaksızın infaz süresince kararın yerine getirildiği konutu değiştiremez. Hükümlü, bir mazeret nedeniyle konutunu değiştirme talebini müdürlüğe yazılı olarak iletmek zorundadır. Komisyon hükümlünün talebini değerlendirerek konutun değiştirilip değiştirilmeyeceğine karar verir.

(9) Hükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen bir mazereti olmaksızın yirmi dört saatten fazla süreyle izinsiz olarak konuttan ayrılması veya iznin bitmesinden itibaren bu süre içerisinde konuta dönmemesi halinde uyarı yapılmaksızın dosya kapatılarak mahkemesine gönderilir.

(10) Cezanın konutta infazı, cezanın konutta çektirilmesi kararına ilişkin hazırlanan planın hükümlüye tebliğinden on gün sonra başlar ve kararda belirtilen sürenin dolmasıyla sona erer.

(11) Cezanın konutta çektirilmesine ilişkin kararların infazı, elektronik kelepçe kullanılması suretiyle de yapılabilir.

m.76 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

**Denetim altına alınan çocukların iyileştirilmesi**

**Madde 76–** (1) Haklarında;

a) Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri kapsamında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı,

b) Kamu davasının ertelenmesi kararı,

c) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı,

verilen ve 5395 sayılı Kanununun 36 ncı maddesi gereğince denetim altına alınan suçta sürüklenen çocukların, toplum içinde denetimi, takibi ve iyileştirilmesine yönelik rehberlik çalışmaları, ilgili kurumlarla işbirliği içinde yerine getirilir.

(2) Haklarında;

a) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen,

b) Suç tarihinde on iki yaşını bitirmemiş suçta sürüklenen,

c) Ailesine teslim edilmesi yönünde karar verilen,

çocuklar hakkında denetim görevi; gözetim esaslarına göre 5395 sayılı Kanununun 37 nci maddesi gereğince aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

(3) Suça sürüklenen çocuk, müdürlüğe geldiğinde; risk ve ihtiyaçlarının belirlenmesi için değerlendirilir. Değerlendirme neticesinde suçta sürüklenen çocuk ile iş birliği içerisinde, çocuğun ihtiyaçlarına uygun bir denetim planı hazırlanır. Hazırlanan denetim planı içeriğinde bu Yönetmeliğin 37 nci maddesi gereğince iyileştirme çalışmalarına yer verilir. Hazırlanan denetim planı üç gün içerisinde hâkimin onayına sunulur. Denetim planının hazırlanmasında ve iyileştirme çalışmalarının yürütülmesinde 5395 sayılı Kanununun 38 inci ve 39 uncu maddeleri dikkate alınır.

(4) Hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirleri kapsamında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen ve denetim altına alınan suçta sürüklenen çocuğun, denetim planında belirlenen eğitim ve iyileştirme çalışmalarına katılmaması veya çalışmaları reddetmesi halinde, durum bir raporla kararı veren hâkime bildirilir. Bu durumda, ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ya da gönüllü kişilerle iş birliği içerisinde suçta sürüklenen çocuğun toplum içinde denetim ve takibine devam edilir.

(5) Çocuğun; programlara katılımı, denetimli serbestlik personeli ile işbirliği, sosyal uyumu ve davranış değişikliği konusunda gösterdiği çaba göz önünde bulundurularak, mahkemeden denetimin kaldırılması gerekçeli bir raporla talep edilebilir. Üç ayda bir hazırlanan değerlendirme raporunda denetimin kaldırılması talebine ilişkin gerekçeler yazılarak da denetimin kaldırılması istenebilir.

(6) Denetim altına alınan çocuğun toplum içinde takibine ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar ile denetim altına alma kararının yerine getirilmesinde, 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.

## BEŞİNCİ KISIM

### Salıverme Sonrası Hükümlülerin Toplum İçinde Denetimi, Takibi ve İyileştirilmesi

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Hükümlülerin Salıvermeye Hazırlanması

#### *Değerlendirme raporu*

**Madde 77–** (1) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazını talep eden hükümlü hakkında, ceza infaz kurumu psiko-sosyal ve eğitim servisinde görevli uzman veya öğretmen tarafından değerlendirme raporu düzenlenir.

(2) Hazırlanan raporda hükümlünün;

- a) Eğitim ve iyileştirme programlarına katılımı ve bu konudaki çaba ve gayreti,
  - b) Ceza infaz kurumundaki uyumu ve işbirliği,
  - c) Kişisel tutum ve davranışları,
  - ç) Tekrar suç işleme riski,
  - d) Topluma veya mağdura zarar verme riski,
  - e) Hükümlünün toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı,
  - f) Salıverme sonrasına kendini ne kadar hazırladığı,
  - g) Olası sorunlarının farkında olup olmadığı ve bunları çözmek için ne tür planlar yaptığı,
- değerlendirilir.

(3) Değerlendirme raporunda hükümlünün, tekrar suç işleme, topluma veya mağdura zarar verme riskinin bulunup bulunmadığı, toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı gerekçeleri ile birlikte açıkça belirtilir.

#### *Hükümlünün talebinin değerlendirilmesi*

**Madde 78–** (1) Hükümlünün, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazını talep etmesi halinde, ceza infaz kurumu idaresi, hüküm-

**m.79 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

lünün 5275 sayılı Kanununun 105/A maddesinde belirtilen süre şartlarını taşıyıp taşımadığını araştırır.

(2) Mevzuatta belirtilen süre şartlarını taşımayan hükümlünün talebi, ceza infaz kurumu idaresi tarafından reddedilir. Ret kararı hükümlüye tebliğ edilir. Hükümlü; ret kararına karşı kanun veya bu Yönetmeliğe aykırı olduğu gerekçesiyle bu işlemi öğrendiği tarihten itibaren on beş gün, her halde işlemin yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurabilir.

(3) Süre yönünden mevzuatta belirtilen şartları taşıyan hükümlünün; iyi halli olması ve değerlendirme raporuna göre suç işleme, mağdura veya topluma zarar verme riskinin bulunmaması durumunda infaz hâkiminden talebin kabulüne, aksi halde reddine karar vermesi istenir.

(4) İnfaz hâkimi, içerisinde iyi hal kararı veya değerlendirme raporu olmayan infaz dosyalarını eksikliğin ikmali için iade eder.

***Hükümlüye verilecek belgeler***

**Madde 79–** (1) Ceza infaz kurumu, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlülere;

- a) İnfaz hâkimliği kararının onaylı bir suretini,
- b) Hükümlü bilgi formunun onaylı ve fotoğraflı bir suretini,
- c) Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı gibi kişinin kimliğini ispata yarayan belgeyi, verir.

(2) Hükümlünün kimliğini ispata yarayan herhangi bir belgenin bulunmaması halinde ceza infaz kurumunca bunun nedenini açıklayan bir yazı hükümlüye verilir.

***İnfaz dosyasının gönderilmesi***

**Madde 80–** (1) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilen hükümlülere ait infaz dosyaları, ceza infaz kurumu idaresince nakil nedeni ile tahliye evrakı düzenlenerek, hükümlünün talep ettiği denetimli serbestlik müdürlüğüne, kararın verildiği gün UYAP bilişim sistemi üzerinden gönderilir.

(2) Hükümlüye ait fiziki infaz dosyası, kararın verildiği gün, ceza infaz kurumunca ilgili denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezaların İnfazı

#### *Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazı*

**Madde 81–** (1) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazı; koşullu salıverilmesine bir yıl ve daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla cezanın koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edilmesidir.

(2) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezalarının infazına karar verilen hükümlüler hakkında;

- a) Kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılma,
  - b) Bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulma,
  - c) Belirlenen yer veya bölgelere gitmeme,
  - ç) Belirlenen programlara katılma,
- yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasına tâbi tutulmasına hazırlanan denetim planına göre komisyon tarafından karar verilir.

#### *Hükümlünün müdürlüğe müracaat etmesi*

**Madde 82–** (1) Hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilen hükümlü ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra üç gün içerisinde talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmek zorundadır.

(2) Müdürlüğe müracaat için gereken üç günlük süre, hükümlünün ceza infaz kurumundan ayrılışını takip eden günden itibaren başlar. Son gün bir tatile rastlarsa, süre tatilin ertesi günü mesai saati bitiminde sona erer.

(3) Hükümlü müracaatında kimliğini ispata yarayan bir belgeyi ibraz etmek zorundadır. Müracaat edenin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlü olup olmadığı, ceza infaz kurumundan alınan fotoğraflı hükümlü bilgi formu ile de teyit edilir.

(4) Kimliğini ispata yarayan bir belgeyi ibraz edemeyen hükümlülerin kayıtları yapılmaz, müracaatları tutanakla tespit edilerek hükümlüye müdürlüğe müracaat etmesi gereken tarihin sonuna kadar kimliğini ispata yarayan bir belgeyle müracaat etmesi için süre verilir. Hükümlünün son gün içerisinde müracaat etmesi halinde nüfus cüzdanını çıkartarak müdürlüğe başvurması için üç güne kadar süre verilir. Süresi içerisinde müracaat etmeyen hükümlüler hakkında bu maddenin altıncı ve yedinci fıkralarına

### m.83 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

göre işlem yapılır.

(5) Hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilen hükümlünün, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğü dışında başka bir müdürlüğe müracaat etmesi halinde, hükümlü bilgilendirilir ve ilgili müdürlüğe yönlendirilir. Hükümlünün mazereti ve varsa başka talebi tutanakla tespit edilerek ilgili müdürlüğe gönderilir.

(6) Hükümlü, denetimli serbestlik müdürlüğüne üç gün içerisinde müracaat etmezse beşinci günü mesai bitimine kadar beklenir. Beşinci günden sonra kayıt kapatılarak herhangi bir işlem yapılmadan infaz hâkiminden hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna iadesi istenir.

(7) Hükümlünün dördüncü veya beşinci günü müracaat etmesi ve mazeret bildirmesi halinde kayıt kapatılmaz; hükümlünün beyanı, varsa mazereti ve buna ilişkin belge, bilgi veya beyan tutanak altına alınarak, hazırlanan tutanak dosyası ile birlikte karar verilmek üzere infaz hâkimine gönderilir. İnfaz hâkiminin kararına göre işlem yapılır.

(8) Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyen hükümlüler hakkında 5237 sayılı Kanunun 292 nci ve 293 üncü maddeleri uyarınca işlem yapılmak üzere evrakın bir sureti Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(9) Hükümlünün kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra infaz dosyası incelenir, dosya içeriğinden, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına dair kararın süre yönünden ilgili mevzuata uygun olmadığı anlaşılırsa, durum bir tutanakla tespit edilerek, karar verilmek üzere infaz dosyası Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

#### *Yükümlülüklerin belirlenmesi*

**Madde 83–** (1) Denetimli serbestlik müdürlüğüne süresinde müracaat eden hükümlünün risk ve ihtiyaçları dikkate alınarak; toplum içinde denetimine ilişkin esaslar ile eğitim ve iyileştirilmesine yönelik programlar belirlenir, bu doğrultuda hükümlü hakkında uygulanacak yükümlülükler tespit edilir.

(2) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen her hükümlü hakkında kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılma yükümlülüğünün uygulanmasına karar verilir.

(3) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen yüksek riskli hükümlüler hakkında ayrıca bir konutta denetim ve gözetim altında bulundurulma yükümlülüğü verilir.

(4) Hakkında kamuya yararlı bir işte çalışma yükümlülüğü uygulanma-

**m.84**

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

yan her hükümlü hakkında belirlenen bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma yükümlülüğüne karar verilir.

(5) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlünün risk ve ihtiyaçları dikkate alınarak, ihtiyacı olduğu belirlenen her hükümlü hakkında eğitim ve iyileştirilmeye yönelik belirlenen programlara katılmasına karar verilir.

(6) Hükümlünün risk durumu, işlediği suçun nitelikleri, özellikle çocukların ve suç mağdurlarının korunması göz önünde bulundurularak diğer yükümlülüklerle ek olarak belirlenen yer veya bölgelere gitmekten yasaklama ya da belirlenen bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma yükümlülüklerinden birine veya her ikisine birlikte karar verilebilir.

(7) Hükümlüler hakkında belirlenen yükümlülükler; hapis cezasından daha ağır sonuçlar doğuracak şekilde uygulanamaz. Yükümlülükler, hükümlünün denetimine, topluma kazandırılmasına ve iyileştirilmesine imkân verecek ve infazı mümkün olacak şekilde belirlenmelidir.

***Kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılma***

**Madde 84-** (1) Kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılma; hükümlünün kurallara uyma becerisi ve çalışma disiplini kazanmasını, başkalarının haklarına saygı göstermesini, zamanı planlamasını, bir meslek edinerek kendi işini kurmasını veya bir iş edinmesini amaçlayan, iyileştirme ve topluma kazandırmayı esas alan bir yükümlülüktür.

(2) Hükümlü, denetimli serbestlik altında geçireceği toplam sürenin üçte birini kamuya yararlı bir işte çalışmak suretiyle tamamlar. Çalışma süreleri günde dört, haftada yirmi saat olarak belirlenir. Hükümlü hafta sonları da çalıştırılabilir.

(3) Yükümlülüğün infazı, hükümlünün müdürlüğe başvurmasından itibaren on gün içinde başlatılır, belirlenen sürenin sona ermesiyle, her halde koşullu salıverme süresinin tamamlanmasıyla sona erer. Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yükümlülüğü bu Yönetmelikte düzenlenen özel nedenler hariç kesintisiz olarak uygulanır.

(4) Hükümlüler, bir kamu kurumunun veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşun belirli hizmetlerinde, bireysel olarak veya bir görevlinin nezaretinde grup halinde çalıştırılabilirler. Hükümlülerin grup halinde çalıştırılması durumunda, çalışma yapılan yerde veya grupların başında denetim bürosunda görevli yeteri kadar denetimli serbestlik memuru bulundurulur.

(5) Denetim planında, hükümlünün hangi gün ve saatlerde çalışacağı, yükümlülüğün başlayış ve bitiş tarihleri belirtilir. Yükümlülüğün başlama

**m.85** (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

tarihi, hükümlünün fiilen çalışmaya başladığı tarihtir.

(6) Çalıştırılacak iş belirlenirken; hükümlünün iyileştirilmesi, mesleği, becerileri, mağdurun ve toplumun güvenliği dikkate alınır. Çalıştırılacak gün ve saatler, hükümlünün işi, aile yaşamı veya eğitimi dikkate alınarak belirlenir. Hükümlünün çalıştığı iş, kurum veya yer denetimli serbestlik müdürlüğüne değiştirilebilir.

(7) Hükümlünün;

- a) Çalışmasına engel bir sağlık problemi olduğunu,
- b) Örgün eğitime devam ettiğini,
- c) Bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştığına,
- ç) Kendi işini kurduğunu ve işlettiğini,

belgelendirmesi ve bu nedenle kamuya yararlı işte çalışma yükümlülüğünün kaldırılmasını talep etmesi durumunda, ileri sürülen mazeretlerin doğruluğu ve haklılığı araştırılır. Gerekirse komisyon tarafından yükümlülüğün infazına ara verilir. Bu durumda, hükümlünün sağlık problemi, eğitime devam etme durumu, belirttiği işte bir iş sözleşmesine dayanarak çalışıp çalışmadığı ya da kurduğu ve işlettiği işi devam ettirip ettirmediği, koşullu salıverme süresinin sonuna kadar denetlenir. Hükümlünün, yanlış beyanda bulunduğunun anlaşılması veya mazeretin ortadan kalkması halinde yükümlülüğün kalan kısmının infazına devam edilir.

(8) Bu yükümlülük, müdürlüğe müracaat tarihi itibariyle on sekiz yaşından küçük suçta sürüklenen çocuklar ile sıfır-altı yaş arasında çocuğu bulunan kadınların bu durumları devam ettiği sürece uygulanmaz. Bu durumun ortadan kalktığı tarihten itibaren, koşullu salıverilme tarihine kadar olan sürenin üçte biri kamuya yararlı bir işte çalıştırılma yükümlülüğü olarak uygulanır.

(9) Bu yükümlülük;

- a) Altmış yaş ve üstü,
  - b) Hayatlarını yalnız başına idame ettiremeyen,
  - c) Doğumuna on hafta kalan hamile kadın,
- hükümlüler hakkında uygulanmaz.

***Bir konutta denetim ve gözetim altında bulundurulma***

**Madde 85–** (1) Belirlenen bir konutta denetim ve gözetim altında bulundurulma; toplumun ve mağdurun korunması için hükümlünün belirlenen bir konuttan çıkmaması suretiyle denetimini esas alan bir yükümlülüktür.

(2) Yüksek riskli hükümlüler, denetimli serbestlik altında geçirecekleri toplam sürenin en az üçte birini konuttan çıkmamak suretiyle tamamlarlar. Bu yükümlülük, günde en az on, en fazla on iki saat süreyle yerine getirilir. Bu süre, 18:00 ilâ 08:00 saatleri arasında uygulanır. Hükümlünün konutun-



**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.86**

da bulunacağı süre ile saat aralığı, hükümlünün işi, eğitimi veya aile durumu dikkate alınarak belirlenir.

(3) Elektronik yöntemlerle takip edilmeyen hükümlüler, evde bulunduğu sürenin başlangıç ve bitiş saatleri arasında belirsiz zamanlarda denetim bürosunda görevli denetim memurları tarafından denetlenir. Bu yükümlülüğün uygulandığı hükümlülerin bilgileri denetim için ilgili kolluk birimlerine de gönderilir.

(4) Hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne başvurmasından itibaren on gün içinde yükümlülüğün infazına başlanır. Bu yükümlülük belirlenen sürenin sona ermesi ile tamamlanır. Hükümlünün risk durumunun değişmesi halinde komisyon tarafından belirlenen süre tamamlanmadan da konutta bulunma yükümlülüğü kaldırılabilir.

(5) Hükümlünün tekrar suç işleme riski, topluma veya mağdura zarar verme riskine göre daha önce karar verilmese dahi hükümlü hakkında bu yükümlülüğe sonradan karar verilebileceği gibi daha önce verilmiş olan yükümlülüğün süresi de uzatılabilir.

(6) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğin 75 inci maddesindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

***Bir bölgede denetim ve gözetim altında bulunma***

**Madde 86–** (1) Bir bölgede denetim ve gözetim altında bulunma; toplumun ve mağdurun korunması amacıyla bir bölgede bulunmayı esas alan, belirlenen yere belirlenen tarih ve saatlerde başvurma veya belirlenen bölge sınırları dışına çıkmama yükümlülüğüdür.

(2) Hükümlüden, belirlenen tarih ve saatlerde, denetimli serbestlik müdürlüğüne, kolluğa, muhtarlığa veya müdürlüğün belirleyeceği bir kamu görevlisine başvurması istenir.

(3) Belirlenen yerlere başvurma;

a) Yüksek riskli hükümlülerin denetimli serbestlik tedbiri altında geçireceği süre içerisinde;

- 1) İlk üç ay her gün,
- 2) Üç ila altı ay arası haftada üç gün,
- 3) Altı aydan sonra haftada iki gün,

b) Orta riskli hükümlülerin denetimli serbestlik tedbiri altında geçireceği süre içerisinde;

- 1) İlk üç ay haftada dört gün,
- 2) Üç ila altı ay arası haftada iki gün,
- 3) Altı aydan sonra haftada bir gün,

c) Düşük riskli hükümlülerin denetimli serbestlik tedbiri altında geçire-

m.87 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

ceği süre içerisinde;

- 1) İlk üç ay haftada iki gün,
  - 2) Üç aydan sonra haftada bir gün,
- olarak uygulanır.

(4) Bu yükümlülük, hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne başvurmasından itibaren on gün içinde başlar, koşullu salıverme süresinin sona ermesi ile tamamlanır.

(5) Bu yükümlülük; ağır bir hastalık, sakatlık veya kocama nedeniyle hayatlarını yalnız başına idame ettiremeyen hükümlüler hakkında uygulanmaz.

(6) Bu yükümlülük, yüksek riskli hükümlüler bakımından belirlenen bölge sınırları dışına çıkmama şeklinde de belirlenebilir.

***Belirlenen yer veya bölgelere gitmeme***

**Madde 87–** (1) Belirlenen yer veya bölgelere gitmeme; hükümlünün suç işlemesine veya suça yönelmesine etkisi bulunan yerlere gitmekten yasaklanmasını, özellikle çocukların ve suç mağdurunun korunmasını amaçlayan bir yükümlülüktür.

(2) Bu yükümlülük; hükümlünün, çocuklara, topluma ve mağdura karşı zarar verme riski ile işlediği suçun özelliklerine göre diğer yükümlülüklerle birlikte verilebilir. Yasak getirilen yer veya bölge ile yasaklama süresi denetimli serbestlik müdürlüğüne takdir edilir.

***Belirlenen programlara katılma***

**Madde 88–** (1) Belirlenen programlara katılma; hükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duydukları ve denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenen, bireysel görüşme, grup çalışması, tedavi ve iyileştirme programları, diğer kurumlarca yürütülen meslek ve sanat edindirmeye yönelik faaliyetler, seminer, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler, sivil toplum kuruluşlarınınca kamu yararına yürütülen program ve çalışmalara katılma yükümlülüğüdür.

(2) Bu yükümlülük, ihtiyacı tespit edilen her hükümlü hakkında uygulanır ve hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne başvurmasından itibaren en geç üç ay içinde başlar, belirlenen sürenin veya program ya da programların tamamlanması ile sona erer.

(3) Hükümlü hakkında yapılan risk ve ihtiyaç değerlendirmesine göre hükümlünün herhangi bir eğitim ve iyileştirme programına katılmasının gerekmediği değerlendiriliyor ise bu durum denetim planının rehberlik ve iyileştirme bölümüne açıkça yazılır.

**Yabancı uyruklu hükümlüler hakkında yapılacak işlemler**

**Madde 89–** (1) Yabancı uyruklu hükümlüler; barınma, sağlık ve ekonomik durumları ile işledikleri suçun nitelikleri bakımından müdürlük tarafından değerlendirilir. Yabancı uyruklu hükümlünün ülkede kalmasının, siyasi, idari ve kamu güvenliği açısından, sakıncalı olup olmadığı, sınır dışı edilmesi gerekip gerekmediği hususunda Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla İçişleri Bakanlığından görüş sorulur.

(2) Ülkede kalmasında sakınca görülen, oturma izni olmayan, sabit bir ikametgâhı bulunmadığı gibi İçişleri Bakanlığı tarafından da kalacak bir yer gösterilmeyen veya yaşamını idame ettirecek bir geliri bulunmayan yabancı uyruklu hükümlüler hakkında denetimli serbestlik tedbiri olarak, koşullu salıverilme süresi sonuna kadar ülke sınırları içine girmeme yükümlülüğü verilerek durum İçişleri Bakanlığına bildirilir.

(3) Yabancı uyruklu hükümlülere ait bilgiler, Daire Başkanlığı ile yazılı olarak karşı çıkınaması halinde hükümlünün vatandaşı olduğu devletin diplomatik temsilcilik veya konsolosluğuna bildirilir.

**Kapalı ceza infaz kurumuna iade**

**Madde 90–** (1) Hükümlünün;

a) Ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne üç gün içinde müracaat etmemesi,

b) Hakkında belirlenen;

1) Yükümlülüklerle,

2) Denetimli serbestlik müdürlüğünün hazırladığı denetim ve iyileştirme programına,

3) Denetimli serbestlik personelinin uyarı ve önerilerine,

4) Denetim planında yükümlülüklerin infazına ilişkin belirlenen kurallara, uymamakta ısrar etmesi,

c) Ceza infaz kurumuna geri dönmek istemesi,

hâlinde, komisyonun kararı üzerine, koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilmesi, infaz hâkiminden talep edilir.

(2) Hükümlü hakkında;

a) İşlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı, 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesi,

b) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmaya başlanmasından önce işlediği iddia olunan ve cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir suçtan dolayı soruşturma veya kovuşturmaya devam edilmesi,

**m.91** (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

c) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmaya başlandıktan sonra işlediği iddia olunan ve cezasının alt sınırın bir yıl veya daha fazla olan kasıtlı bir suçtan dolayı soruşturma veya kovuşturma başlatılması,

halinde, komisyonun talebi üzerine, infaz hâkimi tarafından, hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilir.

(3) Hükümlü hakkında soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi veya düşme kararı verilmesi hâlinde, hükümlünün cezasının infazına denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak devam olunmasına infaz hâkimi tarafından karar verilir.

(4) Başka bir mahkûmiyet kararınıdeniyle ceza infaz kurumuna alınan hükümlünün kaydı kapatılarak, 5275 sayılı Kanunun 107 nci maddesinin uygulanabilmesi yönünden toplama kararı alınması ve müteakip infaz işlemlerinin buna göre yapılması amacıyla dosya hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumuna gönderilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına iletir.

***Koşullu salıverilme***

**Madde 91–** (1) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen ve koşullu salıverilmesine bir aydan az süresi kalan hükümlüler hakkında vaka sorumlusu tarafından, salıverme öncesi değerlendirme raporu hazırlanmasına başlanır. Hazırlanan raporda hükümlünün denetimli serbestlik altında geçen süre içerisinde tutum ve davranışlarıyla kurallara ve yükümlülöklere uyumundaki gayret ve çabası değerlendirilir.

(2) Salıverme öncesi değerlendirme raporunda; suçun mağduru bakımından tehlike oluşturan veya tekrar suç işleme riski yüksek bulunan hükümlüler hakkında, koşullu salıverme sonrası denetim süresi içerisinde yükümlölük belirlenmesi önerilir.

(3) Koşullu salıverme tarihine kadar olan süresini, yükümlölüklerin gereklerine ve denetim planına uygun davranarak geçiren hükümlünün salıverme öncesi değerlendirme raporu ile infaz dosyası, 5275 sayılı Kanunun 107 nci ve 108 inci maddelerine göre işlem yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilir.

(4) Koşullu salıverme süresinin sonunda yükümlölölüğün uygulanmasına son verilir, ilgili mahkemenin kararı üzerine kayıt kapatılır.

(5) Askerlik çağına giren ve askerliğini yapmamış hükümlülerin koşullu salıverilmeleri halinde durum, kayıtlı buldukları askerlik şubesine bildirilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Koşullu Salıverilme Sonrası Denetim ve Takip

#### *Koşullu salıvermede denetim altına alma*

**Madde 92–** (1) Koşullu salıvermede denetim altına alma; mahkeme tarafından koşullu salıverilmesine karar verilen hükümlü hakkında salıverme sonrası denetim süresi içerisinde tedbir veya yükümlülük uygulanmasına karar verilmesidir.

(2) Mahkemelerce koşullu salıverilen hükümlüler hakkında;

- a) Bir başkasının gözetimi altında çalışmaya,
  - b) Eğitim kurumuna devam etmeye,
  - c) Rehberlik çalışmalarına katılmaya,
- ilişkin yükümlülükler belirlenebilir.

(3) Hükümlüler hakkında koşullu salıverme sonrası için belirlenen tedbir veya yükümlülüklerin yerine getirilmesinde, hükümlünün toplum içinde denetimi, takibi ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülür.

(4) Yükümlülük kararının yerine getirilmesi sırasında; hükümlünün işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olması veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin uyarısına rağmen uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararının geri alınması için mahkemeden talepte bulunulur, koşullu salıverme kararının geri alınması veya yükümlülüğün kaldırılması durumunda dosya kapatılır.

#### *Gözetim altında çalışma yükümlülüğü*

**Madde 93–** (1) Gözetim altında çalışma yükümlülüğü; koşullu salıverilen hükümlünün, mahkemelerce belirlenen denetim süresinde, infaz kurumunda veya denetimli serbestlikte öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılmasıdır.

(2) Bu yükümlülük, denetim süresi içerisinde yerine getirilir. Yükümlülük, kişinin çalışmaya başlamasıyla başlar, mahkemenin belirlediği sürenin veya denetim süresinin sona ermesiyle ya da mahkemenin yükümlülüğü kaldırmasıyla sona erer.

(3) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğın 59 uncu ve 66 ncı maddelerindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

#### *Eğitime devam etme yükümlülüğü*

**Madde 94–** (1) Eğitime devam etme yükümlülüğü; on sekiz yaşından

**m.95 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği**

küçük hükümlülerin, örgün ve yaygın eğitim ile diğer kurs ve programlara koşullu salıverildikten sonra gerektiğinde barınma imkânı bulunan bir kurumda devam etmeleridir.

(2) Hükümlünün devam edebileceği örgün ve yaygın eğitim ile diğer kurs ve programlar, hükümlünün risk ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ile ceza infaz kurumunda veya denetimli serbestlikte katıldığı programlar ve meslek edindirme kursları gibi aldığı eğitimler dikkate alınarak hükümlü ile iş birliği içerisinde belirlenir.

(3) Koşullu salıverilen hükümlünün örgün eğitime devam etme durumunun bulunması halinde öncelikle örgün eğitime yönelik bir eğitim kurumuna devam etmesi istenir. Hükümlünün örgün eğitime devam konusunda başarısız olması veya başka nedenlerle örgün eğitime devam edememesi halinde durumuna uygun başka bir meslek edindirme kursuna veya programına yönlendirilir. Belirlenen eğitim programı veya kursların hükümlünün ihtiyaçlarına cevap vermemesi veya hükümlüye uygun olmadığı tespit edilmesi durumunda vaka sorumlusu tarafından ilgili eğitim programı ya da kurs değiştirilebilir.

(4) Hükümlünün kalacak bir yerinin olmaması veya eğitimine devam edebilmesi için bir kuruma yerleştirilmesinin gerekmesi halinde çocuğun ve kanuni temsilcisinin rızası da alınarak barınma imkânı bulunan uygun bir eğitim kurumuna yerleştirilebilir.

(5) Eğitime devam yükümlülüğünün yerine getirilmesinde kurumsal eğitimler ve programlar listesi göz önünde bulundurulur.

(6) Bu yükümlülüğün uygulanmasında; hükümlünün durumu, eğitim kurumu yetkilileri ile iş birliği yapılan görevliler haricinde kimseyle paylaşılmaz. Kurum yetkilileri ve görevliler ifşa olmaması ve dışlanmaması için hükümlünün durumunu kurum çalışanları ve diğer kişiler ile paylaşamaz. Bu konuda ilgililer bilgilendirilir.

(7) Eğitime devam yükümlülüğü, hükümlü hakkında denetim planının hazırlandığı tarihte başlar. Mahkemenin belirlediği sürenin veya denetim süresinin sonunda ya da yükümlülük kararının kaldırılması ile sona erer.

***Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü***

**Madde 95-** (1) Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü; koşullu salıverilme sonrası, iyileştirme ve topluma kazandırma amacıyla, denetimli serbestlik uzmanının yürüttüğü çalışma ve programlara katılma konusunda hükümlünün yükümlü kılınmasıdır.

(2) Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü; hükümlü hakkında denetim planının hazırlandığı tarihte başlar; mahkemenin belirlediği süre-

nin veya denetim süresinin bitmesiyle ya da yükümlülüğün kaldırılmasıyla sona erer.

(3) Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, bu Yönetmeliğin 37 nci ve 70 inci maddelerindeki ilgili diğer hükümler uygulanır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Salverilen Mükerrirlerin Toplum İçinde Denetim ve Takibi

#### *Salverilme sonrası mükerrirler hakkında verilen denetimli serbestlik tedbirinin infazı*

**Madde 96-** (1) Mükerrirler hakkında verilen denetimli serbestlik tedbiri; salverilme sonrası hükümlünün, toplum içinde denetim ve takibinin yapılarak, iyileştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması ile yeniden suç işleme riskinin azaltılmasına yönelik rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğüdür.

(2) Salverilme sonrası mükerrir hakkındaki denetimli serbestlik tedbirine ilişkin karar, hapis cezasının infazından önce gönderilirse bu karar kaydedilmeyerek, Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Kararın, 5237 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin altıncı fıkrası ile 5275 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin dördüncü fıkrası gereğince hapis cezasının tamamen infazından sonra gönderilmesi istenir.

(3) Salverilme sonrası mükerrir hükümlü hakkında verilen denetimli serbestlik tedbirine ilişkin kararda, denetimli serbestlik tedbirinin süresinin belirtilmemesi durumunda, karar kaydedilmeden önce mahkemeye geri gönderilerek tedbirin süresinin belirlenmesi istenir.

(4) Salverilme sonrası mükerrir hakkında verilen denetimli serbestlik tedbirinin kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra hükümlüye tebligat çıkarılır. Hükümlünün, müdürlüğe müracaat etmesinden sonra risk ve ihtiyaçları belirlenir. Hükümlü ile iş birliği içerisinde hükümlünün ihtiyaçlarına uygun bir denetim planı hazırlanır. Hazırlanan denetim planı içeriğinde, hükümlünün ihtiyaçları dikkate alınarak uygun iyileştirme çalışmaları yürütülmesine yer verilir.

(5) Hükümlünün tebligatta belirtilen süre içerisinde başvuruda bulunması veya denetimli serbestlik tedbirlerini yerine getirmemesi ya da denetim planında belirlenen programlara katılmaması halinde; hükümlü, müdürlüğe gelmesi ve yükümlülüğe uyması konusunda uyarılır. Uyarıya rağmen hükümlünün yükümlülüğünün gereklerini yerine getirmemesi halinde ilgili

m.97 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

li kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ya da gönüllü kişilerle işbirliği içerisinde hükümlünün topluma yeniden kazandırılmasına, toplum içinde denetim ve takibine devam edilir.

(6) Bu madde kapsamında; yürütülecek iyileştirme çalışmaları bu Yönetmeliğin 37 nci maddesinde belirtilen esaslara göre yerine getirilir.

(7) Mükerrirlere özgü infaz rejimi kapsamında hükümlü hakkında belirlenen denetimli serbestlik tedbiri, hapis cezasının tamamen infazından sonra denetim planının hazırlanmasıyla, hazırlanamama durumunda kararın hükümlüye tebliği ile başlar, mahkemece belirtilen sürenin tamamlanması ile sona erer.

## ALTINCI KISIM

### Mağdurun ve Aile Bireylerinin Korunması

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Mağdurlara Yönelik Destek Hizmetleri

#### *Mağdura yönelik psiko-sosyal destek hizmetleri*

**Madde 97-** (1) Mağdurların yapılan destek hizmetlerini tanımaları, yürütülen programlardan haberdar edilmeleri, broşür, afiş ve diğer iletişim kanallarının kullanılması suretiyle sağlanır. Mağdurların müdürlüğe kolayca müracaat etmelerini sağlayacak tedbirler alınır. Mağdurlara yönelik yapılan hizmetleri tanıtan broşür, afiş ya da el kitapları özellikle kolluk birimlerine ve adliyelere bırakılır.

(2) Müdürlükçe mağdurlara yönelik hizmetleri yürütmek üzere, mağdurların kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak uygun fiziki mekânlar oluşturulur. Uygun fiziki mekânın bulunmaması durumunda mağdur ile şüpheli, sanık veya hükümlülerin karşılaşmaması için gerekli tedbirler alınır.

(3) Mağdurun müdürlüğe müracaat etmesi durumunda, kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra mağdur destek hizmetleri bürosuna yönlendirilir. Mağdurun talebi alınarak ihtiyaçları belirlenir. Mağdur, destek alacağı ilgili kurum, kuruluş veya sivil toplum kuruluşlarına yönlendirilir. Mağdurun istemesi halinde dava ve yargılama süreci ile ilgili bilgi verilir.

(4) Mağdurun talep etmesi halinde, mağdurlara yönelik müdahale programlarından ihtiyaç duyulan program uygulanır. Müdürlükte mağdura psiko-sosyal destek verebilecek uzmanın bulunmaması veya vakanın ileri düzeyde bir müdahaleyi gerektirmesi ya da mağdurun on sekiz yaşından



küçük olması durumunda, mağdur bu desteği alabileceği ilgili kurumlara veya sivil toplum kuruluşlarına yönlendirilir.

(5) Mağdura destek olunmasının gerektirmesi halinde, bazı özel bilgilerin ilgili kurumlara paylaşılabilmesi konusunda mağdur bilgilendirilir ve rızası alınır. Denetimli serbestlik personeli, mağdur hakkında elde ettiği bilgileri mağdurun rızası olmadan üçüncü kişi, kurum ya da kuruluşlarla paylaşamaz. Elektronik ve fiziksel ortamda tutulan bilgilerin saklanması için gerekli tedbirler alınır. Ancak herhangi bir suç vakasının varlığı tespit edilmişe, mağdura bilgi verilerek, Cumhuriyet Başsavcılığına durum bildirilir.

#### *Mağdura yönelik sosyal ve ekonomik destek verilmesi*

**Madde 98–** (1) Sosyal ve ekonomik destek talebiyle müdürlüğe müracaat eden mağdurun kendisine veya birinci dereceden aile üyelerinden birine karşı işlenen suçun, ekonomik kayba yol açması, sonraki yaşantısını olumsuz etkilemesi ve bu zararın başka türlü telafisinin mümkün olmaması halinde, talep kaydedildikten sonra mağdur koruma kurulları bürosuna yönlendirilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### **Çocukların ve Aile Bireylerinin Korunması**

#### *Korunma altına alınması gereken çocuklarla ilgili yapılacak işlemler*

**Madde 99 –** (1) Denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında toplum için denetim ve takibi yapılan suça sürüklenen çocuğın korunma ve destek ihtiyacının olması veya sonradan böyle bir ihtiyacın ortaya çıkması halinde müdürlük, korunma ve desteğe ihtiyacı olan çocuğu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğüne ihbar etmekle yükümlüdür. Çocuğın korunma ve destek ihtiyacına ilişkin tespitler, ihbar yazısında açıkça belirtilir.

(2) Çocuk hakkında danışmanlık tedbiri ihtiyacı nedeniyle ihbarda bulunulmaz. Bu kapsamdaki çalışmalar iyileştirme ve topluma kazandırma çerçevesinde eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanları tarafından yerine getirilir.

#### *Aile içi şiddet vakalarında yapılacak işlemler*

**Madde 100–** (1) Yükümlülerin, eşine veya diğer aile bireyelerine karşı şiddet uygulaması veya şiddet uygulama tehlikesinin bulunması ya da yü-

m.101 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

kümlütün Şiddete maruz kalması veya Şiddete maruz kalma ihtimalinin bulunması halinde, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince koruyucu ve önleyici tedbir alınmak üzere ilgili kuruma durum bildirilir.

(2) Şiddete maruz kalan veya risk altında bulunan mağdur ya da diğer aile bireyleri ile görüşülür ve bu husus planlamada göz önünde bulundurulur. Aile içi Şiddete uğrayan mağdurun talep etmesi halinde mağdur destek hizmetleri bürosunca mağdura psiko-sosyal destek verilir.

## YEDİNCİ KISIM

### Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Takip

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Elektronik İzleme

#### *Elektronik izleme*

**Madde 101–** (1) Elektronik izleme; Şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan, mağdurun ve toplumun korunmasını destekleyen kararların infaz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir.

#### *Elektronik izleme merkezi*

**Madde 102–** (1) Şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi için elektronik izleme merkezi oluşturulur.

(2) İzleme merkezinde bu konuda eğitim almış yeterli kadar denetimli serbestlik memuru yirmi dört saat esasına ve vardiya usulüne göre çalışır. Elektronik izleme Şube müdürlüğüne her vardiya için izleme merkezinin çalışmalarından sorumlu bir personel belirlenir.

(3) İzleme merkezinde görevli bir personelin kaç yükümlünün takibinden sorumlu olacağı elektronik izleme Şube müdürlüğüne belirlenir.

(4) Genel Müdürlüğün izni olmadan görevli ve yetkililer hariç, üçüncü kişiler izleme merkezine giremez. İzleme merkezi çalışanlarının, izleme merkezine cep telefonu, bilgisayar, fotoğraf makinesi gibi araçlarla girmeleri yasaktır.

(5) İzleme merkezi çalışanları,yükümlülerle yaptıkları iletişimin ve yükümlülerin ihlal durumunun sisteme kaydedilmesini kontrol ederler ve

ihlal durumlarını elektronik izleme Şube müdürlüğüne aynı gün iletirler.

*Elektronik izleme müdahale ekibi*

**Madde 103-** (1) Müdürlüklerde ihtiyaç olması halinde denetim bürosunda elektronik izleme konusunda eğitim almış yeteri kadar denetimli serbestlik memuru görevlendirilir. Elektronik izleme müdahale ekibi yirmi dört saat esasına ve vardiya usulüne göre çalıştırılabilir.

(2) Müdahale ekibi;

- a) Elektronik cihazların takılmasından ve sökülmesinden,
- b) İzleme merkezi ile gerekli koordinasyonun sağlanmasından,
- c) İzleme merkezince iletilen taleplerin yerine getirilmesinden,
- ç) Elektronik cihazlarla takip edilen yükümlülerin takip ve denetiminden,
- d) Elektronik cihazlarda meydana gelen arızalara ilişkin gerekli işlemlerin yapılmasından,
- e) İzleme merkezinden gelen ihlal durumunun tespit edilmesinden, sorumludur.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Elektronik Cihaz ile Takip Edilecek Yükümlülerin Belirlenmesi Elektronik Cihazların Takılması ve Sökülmesi

*Elektronik cihaz ile takip edilecek yükümlülerin belirlenmesi*

**Madde 104-** (1) Haklarında belirli yerlere gitmekten yasaklama veya belirlenen konut, yer veya bölgeden çıkmama ya da belirlenen kişilere yaklaşmamaya dair verilen denetimli serbestlik kararları, elektronik cihaz kullanılmak suretiyle yerine getirilebilir.

(2) Mevcut risk durumu, tedbir, yükümlülük ve denetimin gereklilikleri, mağdurun veya toplumun korunma ihtiyacı dikkate alınarak, vaka sorumlusunun talebi üzerine komisyon, yükümlünün elektronik cihaz ile takibini elektronik izleme Şube müdürlüğüne önerir.

(3) Elektronik cihaz takılması önerilen yükümlünün bilgileri elektronik izleme Şube müdürlüğüne iletilir. Şube müdürlüğünce, izleme merkezinin kapasitesi, yükümlünün durumu, mahkeme kararının niteliği ve infaz kabiliyeti teknik yönden değerlendirilerek yükümlünün elektronik cihaz ile izlenip izlenmemesine karar verilir.

m.105 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

*Elektronik cihazların kurulması ve kelepçe takılması*

**Madde 105–** (1) Elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle izlenmesine karar verilen yükümlüler, görevli denetimli serbestlik personeli tarafından bilgilendirilir. Elektronik cihazın özelliğine göre yükümlü müdürlüğe davet edilerek veya yükümlünün evine gidilerek elektronik izleme ünitesi kurulur ve devreye sokulur. Elektronik cihazlarla takip edilecek yükümlünün kimlik bilgileri görevli personel tarafından kontrol edilir.

(2) Yükümlü, elektronik kelepçe, diğer cihazlar ve ilgili ünitenin kullanımını ile uyulması gereken kurallar ve uymamanın sonuçları konusunda yazılı olarak bilgilendirilir.

(3) Elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle takibine karar verilen yükümlü, elektronik kelepçe takılmasına ve ilgili ünitenin kurulmasına rıza göstermek, cihazları kullanılır durumda bulundurmak, kararın infazı için gerekli olan kısıtlamalara ve cihazların kullanımına ilişkin belirlenen kurallara uygun hareket etmek zorundadır. Bu kurallara aykırı davranış yükümlülüğünün ihlali sayılır.

(4) İzleme merkezi tarafından yükümlünün kurallara aykırı davrandığının belirlenmesi halinde, müdahale ekibi durumdan derhal haberdar edilir. Elektronik izleme şube müdürlüğü, yükümlünün kurala aykırı davranışını denetimli serbestlik müdürlüğüne yazılı olarak da bildirir. Kurala aykırı davranışın vaka sorumlusu tarafından yükümlülüğün ihlali olarak değerlendirilmesi halinde durum komisyona iletilir.

*Elektronik cihazların ve kelepçenin sökülmesi*

**Madde 106–** (1) Yükümlülüğün sona ermesi veya ihlal edilmesi, yükümlünün ceza infaz kurumuna alınması ya da yükümlünün elektronik cihazların kullanılması suretiyle takibinden vazgeçilmesi durumunda, elektronik cihazlar ve kelepçe görevli denetimli serbestlik personeline sökülür. Cihaz, gerekli kontroller yapılarak yükümlüden tutanak karşılığında teslim alınır.

(2) Elektronik cihaz ve kelepçe izleme merkezi bilgilendirilmeden sökülmez. Elektronik cihaz ve kelepçe sökülmesine ilişkin talep üzerine izleme merkezi tarafından sistemden elektronik takip sonlandırılır ve elektronik takibe ilişkin gerekli bilgiler ilgili müdürlüğe iletilir.

## SEKİZİNCİ KISIM

### Danışma Kurulu ve Koruma Kurulları

#### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Danışma Kurulunun Oluşumu, Gündeminin Hazırlanması ve Toplanması

##### *Danışma Kurulunun oluşumu*

**Madde 107-** (1) Denetimli serbestlik hizmetlerine ilişkin olarak danışma organı niteliğinde görev yapmak üzere Bakanlıkta, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulu kurulur.

(2) Danışma Kurulunun başkanı Adalet Bakanlığı müsteşarı, vekili müsteşar yardımcısıdır. Müsteşarın bulunmadığı zamanlarda Danışma Kuruluna müsteşar yardımcısı başkanlık eder.

(3) Danışma Kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

- a) Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü.
- b) Bakanlık Kanunlar Genel Müdürü.
- c) Bakanlık Personel Genel Müdürü.
- ç) Türkiye Barolar Birliğinin görevlendireceği bir temsilci.
- d) Yükseköğretim Kurulunca görevlendirilecek, üniversitelerin hukuk fakültelerinin ceza ve ceza usul hukuku ana bilim dalından bir, sosyal hizmet, sosyoloji ve psikoloji bölümlerinden birer kişi olmak üzere profesör veya doçent unvanına sahip, öncelikle denetimli serbestlik hizmetleri alanında çalışmaları bulunan öğretim üyesi.
- e) Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü.
- f) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının;
  - 1) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü.
  - 2) Kadının Statüsü Genel Müdürü.
  - 3) Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürü.
  - 4) Sosyal Yardımlar Genel Müdürü.
  - 5) Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü.
- g) Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürü.
- ğ) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından üst düzey bir temsilci.
- h) Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün Asayişten Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı veya Daire Başkanı.
  - ı) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.
  - i) Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonundan bir temsilci.
  - j) Denetimli Serbestlik Daire Başkanı.

m.108 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

(4) Danışma Kurulu toplantılarına gündeme göre, ilgili kişiler ile kurumların temsilcileri katılımcı olarak davet edilebilir.

(5) Danışma Kurulunun yazı işleri hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından yürütülür.

*Danışma Kurulunun gündeminin hazırlanması*

**Madde 108–** (1) Daire Başkanlığınca Danışma Kurulu toplantı tarihinden önce Danışma Kurulu üyelerine, toplantının yeri ve zamanını belirten davet yazısı yazılır. Davet yazısında toplantı tarihinden önce toplantıya katılacak kişi ile gündeme ilişkin öneri ve görüşlerin bildirilmesi istenir.

(2) Daire Başkanlığı tarafından müdürlüklerin ve koruma kurullarının yıllık faaliyet raporları ile üye kurumların öneri ve görüşleri dikkate alınarak gündem hazırlanır.

(3) Hazırlanan gündem toplantı tarihinden önce üyelere gönderilir. Müdürlükler ve koruma kurullarının görevleri ile ilgili hazırlanan kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları gündeme eklenir.

*Danışma Kurulunun toplanması*

**Madde 109–** (1) Danışma Kurulu her takvim yılında en az bir defa toplanır. Başkan, gerekli gördüğü hallerde Danışma Kurulunu toplantıya çağırabilir.

(2) Danışma Kurulu, Bakanlık Müsteşarının uygun göreceği yer ve tarihte toplanır.

(3) Danışma Kurulu toplantısında gündem Daire Başkanlığınca takdim edilir.

(4) Toplantıda sunulan öneriler tutanağa bağlanır ve Danışma Kurulu üyelerine imzalanır. Kararlar Genel Müdürlükçe ilgili kurum ve kuruluşlara iletilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Danışma Kurulunun Görevleri ve Mâli Hükümler

*Danışma Kurulunun görevleri*

**Madde 110–** (1) Danışma Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Denetimli serbestlik hizmetlerinin geliştirilmesine, kurumlar arası işbirliğinin güçlendirilmesine, yeniden suç işlenmesinin önlenmesine ve toplumla bütünleşmeyi sağlayıcı politikaların üretilmesine ilişkin öneri

niteliğinde kararlar almak.

b) Genel Müdürlük tarafından sunulan müdürlükler ve koruma kurullarının yıllık faaliyetlerini değerlendirmek ve önerilerde bulunmak.

c) Müdürlükler ve koruma kurullarının görevleri ile ilgili olarak hazırlanan kanun, tüzük ve yönetmelik taslaklarını incelemek ve önerilerde bulunmak.

ç) Kanunla verilen diğer görevleri yapmak.

### *Mâli hükümler*

**Madde 111-** (1) Kanununun 26 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, Danışma Kurulunun toplantılarına katılan üyelere 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre harcırah ödenir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Koruma Kurullarının Oluşumu, Gündemin Hazırlanması, Çalışma Usul ve Esasları

#### *Koruma kurullarının oluşumu*

**Madde 112-** (1) Cumhuriyet başsavcılığınca her yılın Ocak ayı içerisinde koruma kurulu oluşturulur. Koruma kurulunun kimlerden oluştuğu ve çalışma usul ve esasları üyelere bildirilir.

(2) Koruma kurulu; Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet başsavcı vekili ya da Cumhuriyet savcısının başkanlığında aşağıdakilerin katılımı ile oluşur:

- a) Baro temsilcisi.
- b) Belediye başkanı veya görevlendireceği yardımcısı.
- c) Cumhuriyet başsavcısı tarafından belirlenecek bir ceza infaz kurumu müdürü.
- ç) Denetimli serbestlik müdürü.
- d) Millî eğitim müdürü.
- e) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürü.
- f) Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı temsilcisi.
- g) Teşkilatı bulunan yerlerde Türkiye İş Kurumu müdürü.
- ğ) Ziraat ve Halk Bankası müdürleri.
- h) Ticaret ve sanayi odaları, ziraat odaları, borsalar, esnaf ve sanatkârlar birliği yöneticileri.
- ı) Kamuya ait fabrikaların yönetici seviyesindeki temsilcileri.

m.113 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

i) Kamuya yararlı dernek veya vakıfların yönetici seviyesindeki temsilcileri.

j) Özel bankaların yönetici seviyesindeki temsilcileri.

(3) Kamuya yararlı dernek ve vakıflar ile özel banka yöneticilerinin koruma kuruluna katılımı istekleri ve Cumhuriyet başsavcısının uygun görmesiyle mümkün olur.

(4) Koruma kurulu toplantısının gündemine göre, Cumhuriyet başsavcısı; ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulu başkanı, sağlık müdürü veya sağlık grup başkanı, özel idare müdürü, kolluk amirleri ile ilgili kişi ve kurumların temsilcilerini koruma kurulu toplantısına davet edebilir.

(5) Koruma kurulunun yetki alanı adalet komisyonunun yargı çevresi ile sınırlıdır.

(6) Koruma kurulunun yazı işleri hizmetleri, müdürlük tarafından yürütülür.

*Koruma kurulu gündeminin hazırlanması*

**Madde 113–** (1) Koruma kurulunun gündemi, koruma kurulu başkanının görüşü alındıktan sonra müdürlük tarafından hazırlanır.

(2) Koruma kurulunun gündeminde; mağdurların sosyal ve ekonomik talepleri ile salıverilen hükümlülerin talepleri, şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde denetim ve takibi konusunda kurumlar arası işbirliğini gerektiren durumlar, eski hükümlülere yönelik hazırlanan projeler, hizmetler listesi ile kurumsal eğitimler ve programlar listesinin güncellenmesi, koruma kurulu kararlarına itiraz gibi konular yer alır.

(3) Gündem, toplantı tarihinden en geç bir hafta önce koruma kurulu üyelerine ulaştırılır. Gündemin içerisinde toplantının nerede ve ne zaman yapılacağına dair bilgilere de yer verilir.

(4) Koruma kurulu çalışmalarına başlamadan önce müdür veya müdür yardımcısı tarafından gündem takdim edilir, müdürlük tarafından yürütülen infaz ve iyileştirme çalışmaları ve koruma kurulunca alınan kararlara ilişkin yapılan işlemler ve sonuçları hakkında koruma kurulu üyelerine bilgi verilir.

*Koruma kurullarının çalışma usul ve esasları*

**Madde 114–** (1) Koruma kurulu üç ayda bir toplanır. Koruma kurulu başkanının gerekli görmesi hâlinde koruma kurulu her zaman toplanabilir.

(2) Koruma kurulu; üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Toplantı yeter sayısına ulaş-



lamazsa, bu husus bir tutanakla tespit edilerek toplantı bir hafta sonra çoğunluk aranmaksızın yapılır.

(3) Koruma kurulunda alınan kararlar bir tutanakla tespit edilerek katılanlarca imzalanır ve ilgisine bildirilir. Kararların yerine getirilmesini müdürlük takip ederek sonucu hakkında koruma kuruluna bilgi verir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### Koruma Kurulunun Görevleri ve Başvuru

#### *Koruma kurulunun görevleri*

**Madde 115-** (1) Koruma kurulu, Kanunun 17 nci maddesine uygun olarak aşağıdaki görevleri yerine getirir:

a) Mağdurların suç nedeniyle karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümünde bu kişileri ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmek.

b) Ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülerin meslek veya sanat edinmelerinde, iş bulmalarında, bir meslek veya sanat sahibi olanlar ile tarım işletmeciliği yapmak veya işyeri açmak isteyenlere araç ve kredi sağlanmasında bu kişileri ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmek.

c) Müdürlükçe hazırlanacak mesleki eğitim projeleri ile başvuru sahibinin kendi işini kurma projelerini karara bağlamak, yürütülen projeleri izlemek ve bitirilen projelerin sonuçlarını değerlendirmek.

ç) Mağdurlar ile ceza infaz kurumundan salıverilenlerin öğrenimlerine devam etmelerini sağlamaya yönelik her türlü tedbiri almak ve bu konuda müdürlük tarafından hazırlanan projeleri görüşmek ve karara bağlamak.

d) Ceza infaz kurumundan salıverilenlerin aileleri ve sosyal çevreleriyle oluşabilecek psiko-sosyal sorunlarının çözümüne yardımcı olmak.

e) Müdürlük tarafından denetim ve takibi yapılan denetimli serbestlik kararlarının yerine getirilmesinde kurumlar arası işbirliği gerektiğinde müdürlüğe yardımcı olmak.

f) İş arama izni verilen hükümlüleri çalışabilecekleri işler ve yerler konusunda bilgilendirmek.

g) Hizmetler listesi ile kurumsal eğitimler ve programlar listesinin hazırlanması ve güncellenmesinde müdürlüğe görüş ve öneride bulunmak.

ğ) Alınan kararların yürütülmesini temin etmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.

m.116 (63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

**Başvuru**

**Madde 116–** (1) Ekonomik ve sosyal yönden mağdurlar ile ceza infaz kurumundan salıverilen veya denetimli serbestlik altında bulunan hükümlüler ya da kanunî temsilcileri dilekçe ile koruma kurulunun yetki alanındaki müdürlüğe başvurabilirler. Sözlü başvuru halinde buna ilişkin tutanak düzenlenir.

(2) Başvuru dilekçesi ile birlikte;

a) Başvuruyu yapan kişinin kimlik bilgilerini gösterir belge,

b) Mağdurlar bakımından kesinleşmiş mahkeme kararı ya da soruşturma veya kovuşturma evresinde ilgili merciin yazısı,

c) Ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlüler için verilen Salıverilen Hükümlüye Ait Durum Bildirme Formu, istenir.

(3) Eksik belge ile yapılan müracaatlar kayıt altına alınır ve ilgiliden on beş gün içinde eksikleri tamamlaması istenir. Haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın eksikliklerini tamamlamaması durumunda dilekçelerinin değerlendirilmeyeceği kişiye bildirilir.

(4) Başvuruda bulunan her kişi için bir dosya açılır. Dosyanın içerisinde, yapılan çalışmaların bulunduğu talep formu ile başvuru belgeleri yer alır. Dosya üzerine talep sahibinin adı soyadı, talep konusu ve koruma kurulu kayıt ekranındaki kayıt numarası yazılır.

(5) Koruma kurulunun yetki alanında ikamet etmeyenlerin başvuruları müdürlük muhabere defterine kaydedildikten sonra yetkili koruma kurulunun bulunduğu müdürlüğe gönderilir ve durum kişiye bildirilir.

(6) Koruma kurulunun görev alanına girmeyen başvurular müdürlük muhabere defterine kaydedildikten sonra ilgili kuruma gönderilir ve durum kişiye bildirilir.

(7) Koruma kuruluna başvuruda maddi yardım isteminde bulunma hakkı, mağdurlar için suçun işlendiği tarihten, salıverilen hükümlüler için ceza infaz kurumundan salıverilme tarihinden itibaren bir yıl geçmekle düşer.

**Talep formu**

**Madde 117–** (1) Başvuruda bulunan mağdurlar ile salıverilen hükümlüler hakkında kendileri ile görüşme yapan denetimli serbestlik memuru tarafından talep formu düzenlenir.

(2) Talep formu, mağdurların suç nedeniyle karşılaştıkları sosyo-ekonomik sorunların çözümüne yardımcı olunmasına ilişkin bilgiler ile salıverilen hükümlülerin gerekli toplumsal kaynaklardan faydalanılarak topluma

yeniden kazandırılmaları ve toplumla bütünleşmelerine olanak tanınması amacıyla yürütülecek çalışmalara temel oluşturan bilgileri içerir. Bu formda kişisel bilgiler, sağlık, aile, iş ve sosyo-ekonomik durum, sosyal çevre ve ilişkiler ile kişi hakkında görüşmelerden elde edilen izlenim ve kişinin talebine ilişkin mevcut sertifika, diploma, çalışma deneyimi ile değerlendirilmeler yer alır.

(3) Talep konusu dikkate alınarak talepte bulunanın ekonomik, eğitim ve mesleki durumunu gösteren belgeler, varsa Türkiye İş Kurumu kayıt belgesi veya numarası ile müdürlükçe gerekli görülen diğer belgeler talep formuna eklenir.

(4) Talep formu, bireysel görüşmeler ve gerektiğinde ev ziyareti yapılması suretiyle düzenlenir ve kişinin dosyasında saklanır. Bu formların saklanmasında özel hayatın gizliliğine dikkat edilir.

#### *Taleplerin değerlendirilmesi*

**Madde 118-** (1) Koruma kurulu tarafından talepler değerlendirilirken kişinin yapması gereken çalışmalar ile katkı sağlayacağı hususlar gözden geçirilir ve kişilerin çalışmalara aktif olarak katılımı sağlanır.

(2) Salıverilen hükümlülerin talepleri değerlendirilirken hizmetler listesi ile kurumsal eğitimler ve programlar listesi göz önünde bulundurularak bu kişilerin iş bulmalarına veya kendi işlerini kurmalarına ya da bu amaçla mesleki eğitim almalarına öncelik verilir.

(3) Koruma kurulunca, dosyanın daha ayrıntılı hazırlanmasına veya başka çalışmaların yapılmasına karar verilmesi halinde, eksikliklerin veya yapılacak çalışmaların müdürlük tarafından yerine getirilmesi istenir.

#### *Takip formu*

**Madde 119-** (1) Kendi işini kuranlar veya işe yerleştirilenlerin işyerlerindeki durumları ile eğitim kurumuna yerleştirilenlerin kurumlardaki durumları denetimli serbestlik memuru tarafından belirli aralıklarla denetlenerek takip formu düzenlenir. Kendi işini kuranlar ile işe yerleştirilenler en az bir yıl süreyle takip edilir.

(2) İşe yerleştirilenlerin işyerlerindeki uyum süreçleri ile eğitim kurumuna devam edenlerin kurumlardaki uyum süreçleri denetimli serbestlik memurları tarafından işyerleri veya kurumları ziyaret edilerek kontrol edilir ve işyeri ile kurum yetkililerinin görüşleri takip formunda belirtilir.

(3) Takip formu kişinin dosyasında saklanır. Bu formların saklanmasında özel hayatın gizliliğine dikkat edilir.

m.121 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

**Projelerin hazırlanması**

**Madde 121–** (1) Salıverilen hükümlülerin yeniden suç işlemlerinin önlenmesi ve topluma kazandırılmaları amacıyla iş ve meslek edinmelerine, mağdurların ise suç nedeniyle karşılaştıkları sosyo-ekonomik sorunlarının etki ve sonuçlarının azaltılmasına yönelik projeler hazırlanabilir.

(2) Projeler, ilgili kurum veya kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının iş birliğinde hazırlanır. Bu projelerde ilgili kurum veya kuruluş ya da sivil toplum kuruluşlarının mevzuatları dikkate alınır.

(3) İş ve meslek edindirme projelerinin, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda, en kısa sürede iş imkânı sağlayacak nitelikte olmasına dikkat edilir. Ayrıca mesleki eğitim projelerinde, katılımcılara sertifika verilmesi sağlanır. Projeler hazırlanırken o bölgede faaliyet gösteren kamu ve özel kurum veya kuruluşların hangi nitelikte personel ihtiyacı olduğu araştırılır ve bu doğrultuda mesleki eğitimler verilerek, istihdam konusunda ilgili kurumlarla çalışmalar yapılır.

(4) Hazırlanan projelere ilişkin koruma kurulu onayı projeye eklenir. Ayrıca onaylı projelerin bir örneği Daire Başkanlığına gönderilir.

## DOKUZUNCU KISIM

### Kayıt İşlemleri, Tutulacak Defter ve Kartonlar ile Çeşitli ve Son Hükümler

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Kayıt İşlemleri, Tutulacak Defter ve Kartonlar

**Denetimli serbestlik kararlarının kaydı**

**Madde 121–** (1) Denetimli serbestlik kararları UYAP bilişim sisteminde oluşturulan elektronik ortama kaydedilir.

(2) Elektronik ortamda oluşturulan kayıt ekranında; yükümlünün kimlik bilgileri, suçu, uygulanan kanun maddesi, kararın türü, konusu, tarihi ve numarası, süresi, geldiği tarih, kararı veren mahkemenin adı ve diğer hususlar ile ilgili bölümler bulunur.

**Dayanıklı taşınırlar ekranı**

**Madde 122–** (1) Müdürlüğe ait veya müdürlüğün tasarrufunda bulunan ve kullanma süresi bir yıldan fazla olan demirbaş eşyalar elektronik ortama kaydedilir.

(63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği* m.123

(2) Dayanıklı taşınırlar ekranı; demirbaş sıra numarası, demirbaş eşyanın bulunduğu yer, demirbaş eşyanın türü ve özellikleri, alındığı tarih ve terkin tarihi sütunlarını içerir.

***Koruma kurulu kayıt ekranı***

**Madde 123-** (1) Ekonomik ve sosyal yönden mağdurlar ile ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlüler veya kanunî temsilcilerinin talepleri elektronik ortama kaydedilir.

(2) Koruma kurulu kayıt ekranında; mağdurlar ile salıverilen hükümlülerin kimlik bilgileri, talebin konusu, talep edilen ve yapılan yardımın türü ve tarihi, yardım yapan kişi veya kurum ile düşünceler bölümü bulunur.

***Kütüphane kayıt ekranı***

**Madde 124-** (1) Müdürlüklere gönderilen veya dışarıdan temin edilerek kütüphaneye konulan kitaplar ile diğer dokümanlar elektronik ortama kaydedilir.

(2) Kütüphane kayıt ekranı; sıra numarası, kitabın adı, yazarı, yayınevi, geldiği yer ve basım tarihi sütunlarını içerir.

***Mağdur kayıt ekranı***

**Madde 125-** (1) Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat eden mağdurların talepleri ve mağdurlara yönelik destek hizmetleri elektronik ortama kaydedilir.

(2) Mağdur kayıt ekranında; mağdurun kimlik bilgileri, mağduriyeti, talebi ve düşünceler ile ilgili bölümler bulunur.

***Muhabere kayıt ekranı***

**Madde 126-** (1) Bakanlıktan, Cumhuriyet başsavcılıklarından, mahkemelerden, diğer kurum veya kuruluşlardan gelen ya da bu kurum veya kuruluşlara gönderilen yazılar ile belgeler elektronik ortama kaydedilir.

(2) Muhabere kayıt ekranında; sıra numarası, evrakın tarih ve numarası, gönderilen veya gönderen daire, geliş ve sevk tarihi, evrakın konusu ve düşünceler ile ilgili bölümler bulunur.

***Zimmet defteri***

**Madde 127-** (1) Zimmet defteri; müdürlüklerden diğer kurum ya da kuruluşlara elektronik ortamda gönderilemeyen evrakın kaydedildiği defterdir.

(2) Zimmet defteri; sıra numarası, evrak numarası, gönderildiği daire, alındığı tarih, evrakı alanın adı ve soyadı, evrakı alanın imzası ile düşünceler sütunlarını içerir.

m.128 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

**Tutulacak kartonlar**

**Madde 128–** (1) Müdürlüklerde;

a) Müdürlüklerden Bakanlığa gönderilen yıllık iş cetveli örneklerinin konulduğu iş cetvelleri kartonunun,

b) Yıllık olarak düzenlenen çalışma raporlarının konulduğu çalışma raporları kartonunun,

c) Teftiş sonucunda düzenlenen tavsiye raporlarının konulduğu teftiş tavsiye raporları kartonunun,

ç) Müdürlük tarafından diğer kurumlarla yapılan iş birliği protokollerinin konulduğu protokoller kartonunun,

d) Komisyon tarafından alınan kararların konulduğu infaz işlemleri değerlendirme komisyonu karar kartonunun,

e) Müdürlüğün yetki alanı içindeki resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca yürütölen eğitim programlarına, iş ve meslek kursları ile sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere ilişkin düzenlenen listelerin konulduğu kurumsal eğitimler ve programlar kartonunun,

f) Gözetim altında veya kamu yararına çalışma yaptırımının ya da yükümlölüğünün infazına ilişkin işlerin ve bu işlerin yerine getirilebileceği kurumların listesinin konulduğu hizmetler listesi kartonunun,

g) Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeler tarafından soruşturma veya kovuşturma evresinde talep edilmesi halinde düzenlenen sosyal araştırma raporlarının konulduğu sosyal araştırma raporu kartonunun,

đ) Koruma kurulu kararlarının tarih sırasıyla konulduğu koruma kurulu karar kartonunun,

h) Koruma kurulu gündemine alınan projelerin düzenli bir şekilde tarih sırasıyla konulduğu koruma kurulu proje kartonunun, tutulması zorunludur.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Çeşitli ve Son Hükümler

#### *İş cetvelleri ile çalışma raporlarının hazırlanması*

**Madde 129–** (1) Her yılın Ocak ayı içerisinde; kaydedilen karar türlerine göre bir önceki yıl içerisinde gelen, kapatılan ve bir sonraki yıla devreden dosya sayısını gösterir işcetveli hazırlanır.

(2) Çalışma raporu, bir önceki yıl gelen kararların infazına, yükümlölerin toplum içinde denetim ve takibine ve iyileştirilmesine yönelik çalışma-

**(63) Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği** **m.130**

lar ile kurumlar arası işbirliğine ilişkin tespit, değerlendirme ve önerilerden oluşur.

(3) Genel Müdürlüğe sunulacak yıllık faaliyet raporuna esas teşkil etmek üzere, müdürlükler tarafından düzenlenen iş cetveli ile çalışma raporları her yılın Şubat ayının ikinci haftasında Daire Başkanlığına gönderilir.

***Elektronik ortamda kayıt***

**Madde 130–** (1) Müdürlükte her türlü veri, bilgi ve belge akışı ile dokümantasyon işlemleri ve bunlara ilişkin her türlü kayıt, dosyalama, saklama ve arşivleme işlemlerinde UYAP bilişim sisteminin sağladığı imkânlardan, güvenli elektronik imza da kullanılmak suretiyle yararlanılır. Güvenli elektronik imza ile oluşturulan belgeler ayrıca fizikî olarak gönderilmez.

(2) Diğer kişi, kurum veya kuruluşlara verilmek üzere elektronik ortamdan fizikî örnek çıkartılması gereken hâllerde, tutanak veya belge aslının aynı olduğu belirtilerek ad, soyad, unvan ve sicil numarası yazılmak suretiyle görevli personel tarafından imzalanır ve gerekirse mühürlenir.

(3) Müdürlüğe elektronik ortam dışında gelen evrak, taranıp elektronik ortama aktarılarak UYAP bilişim sistemine kaydedilir. Kurum ve kuruluşlardan elektronik ortam dışında gelen evrak ile fiziken muhafazası gereken diğer belgeler ayrıca mahsus kartonlarında muhafaza edilir.

(4) Kişisel verilerin kaydı ve paylaşılmasında bu verilerin yetkisiz kişilerce elde edilmesini veya hukuka aykırı kullanılmasını önlemek için her türlü tedbir alınır.

***Defterlerle basılı evrakın temini***

**Madde 131–** (1) Elektronik ortamda kayıt için UYAP bilişim sisteminde yer alan şablonlar kullanılır, ayrıca fiziki defter ve basılı evrak kullanılmaz. Müdürlüklerde kullanılacak fiziki defter ve basılı evrakın örnekleri Bakanlıkça tespit edilerek bastırılır ve dağıtılır.

(2) Bu Yönetmelikte yer alan form, plan, rapor ve gerekli diğer dokümanlar Daire Başkanlığınca oluşturularak denetimli serbestlik müdürlüklerine gönderilir.

***Büroların çalışma usul ve esasları***

**Madde 132–** (1) Müdürlük bulunmayan yerlerde kurulan büroların çalışma usul ve esasları hakkında bu Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.

***Atıflar***

**Madde 133–** (1) Daha önce diğer düzenlemelerde, 18/4/2007 tarihli ve

m.134 (63) *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği*

26497 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliğine yapılan atıflar, bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

*Yürürlükten kaldırılan yönetmelik*

**Madde 134–** (1) 18/4/2007 tarihli ve 26497 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

31/12/2015 tarihine kadar denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı kararı verilmesi şartı

**Geçici Madde 1–** (1) 5275 sayılı Kanunun 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı ile birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen cezanın belirli bir süre infaz edilmesine ilişkin şart 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz.

*Yürürlük*

**Madde 135–** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**Madde 136–** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.